UNIVERSAL
LIBRARY
OU_206071
UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ రస్తు

తెలుఁగు వామనపురాణము

సహస్రకంఠరామాయణాది గ్రంథకర్తయగు

కవిభూషణ విద్వాన్

పండిత రామావధుల కొండయ్యశాస్త్రి

ప్రణీతము

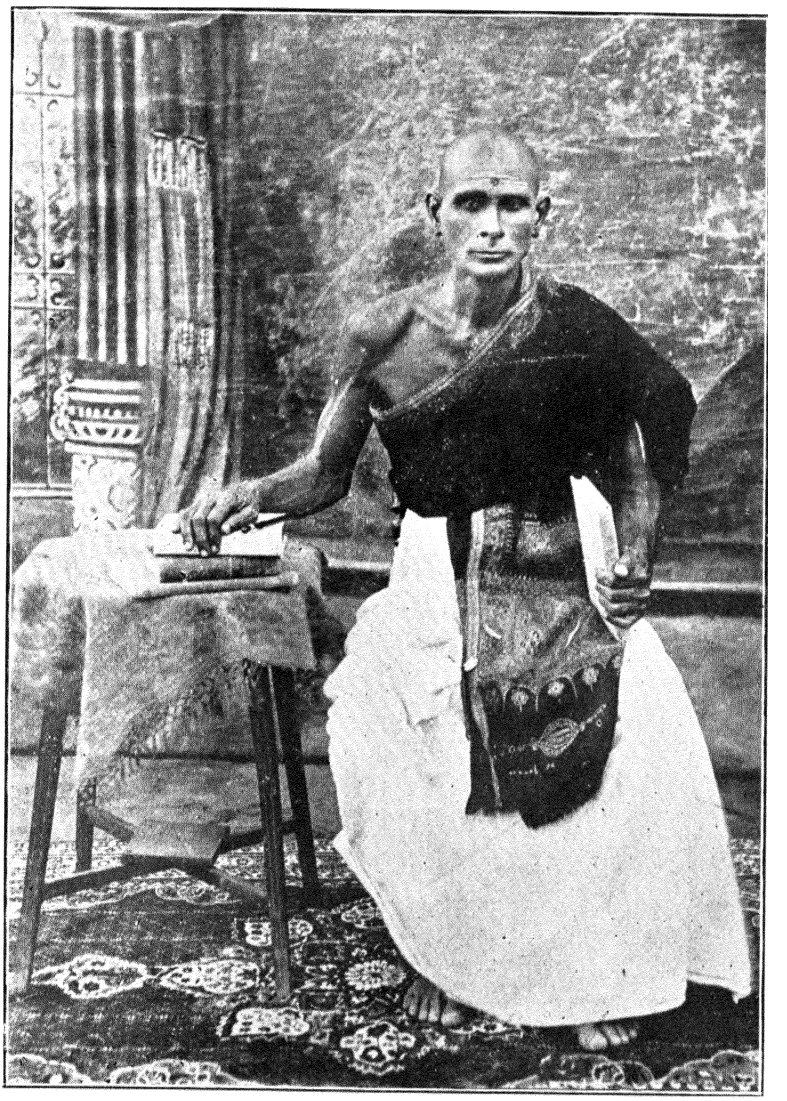
చెన్నపురి:

వావిళ్ల ముద్రణాలయమున

ముద్రితము

1929

సర్వస్వామ్యసంరక్షితము

రామావజ్ఝుల కొండయ్యశాస్త్రి.

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

సంపాదకీయభూమిక - కృతజ్ఞత.

ఆర్యమహాశయులారా !

సుజనహితోపదేశకులును శ్రీ అభినవాంధ్రవాల్మీకి కావ్యస్మృతితీర్థ బిరుదాంచితులును, నన్మిత్రులును నగుపండిత జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారిహితోపదేశంబుమెయి సహృదయకవితామాయణమును ఉద్భటపురాణమునుండి తెలిగించివ్యయట నాయధివృద్ధిని నిరంతరమును గోరుచుండు శ్రీశర్మగారు నన్నుఁగాంచి 'సప్తసంతానములం బ్రశస్తిపఱిచిన కృతివిరచనంబె' యని నన్ను బ్రోత్సహించి వామనపురాణమును దెనుంగు సేయుమని యుపదేశించిరి గని కుపబలముగా మాగ్రామమిత్రులు మునునుండు మంగుపల్లెనివాసులును, దేవబ్రాహ్మణపూజానిరతులును, మాశ్రితజనపరిపోషణగీర్తిశోభితులును నగుశ్రీయుత అల్లంపాటి పోలిరెడ్డిగారు తమపట్టపుఁ జూపరి ఈయిరువురును నంతటలో నూరకుండకి నెచ్చరించుచు వచ్చిరి శ్రీశేషాద్రిశర్మగారు వామనపురాణంబును బొంబాయి శ్రీవేంకటేశ్వరముద్రణాలయంబునుండి దెప్పించి యొసఁగిరి నేను శ్రీరామచంద్రపాదారవిందముల మనంబుఁ ధ్యానించి గ్రంథరచనకుఁ దొడంగితిని పట్టుదలతో నునుగినమును గసత్వముఁ జొచ్చుట కిదరపోషణమునకయి యుండు శ్రమలనలసను, నించుక వైద్యవిద్య యభ్యసించినవాఁడనగుట నామగ్రామంబుల కాతురరక్షణార్థ మై చనలసినవాఁడనగుటను, నీగ్రంథము రుధిరోద్గారి సంవత్సర మాఘశుక్ల దశమినాఁడు సంపూర్తిచేయఁగలిగితిని ఇంచుమించుగ సాధ్వత్సరమునకు వ్రాయఁగలిగితిని పుస్తకరచనము నాయత్నమున నుండునట్టిది కావునఁ బూర్తియయ్యె ఇఁక నిద్దానిని నెట్లు వెలువరించి లోకముసఁగల భాషాపోషకులయంతికమునకుఁ బంపఁగలుగుదునా యన్న యూహ యఱిమిమొగ నామనంబున నంకురించి నన్ను బరివిధములఁ జికాకు పఱిచెసె నాపాలి కిల్వకంబులునా నగు శ్రీశర్మగారును రెడ్డిగారును నున్ననాయుగదా యని తలంచి ముద్రణాకార్యంబుల నెజవేర్పించుటకు శ్రీశర్మగారిని, ముద్రణకార్యంబునకు వలయుధనంబు నిప్పించి సాయంబుగావించుటకు శ్రీపోలిరెడ్డిగారిని నాశ్రయించి నాకృతికావ్యకం బరిగ్రహించి బుధజనులసేనకుం బంపుఁ మీభారమని విన్నవించితి శ్రీ అల్లంపాటి పోలిరెడ్డి

గాను తనుకుఁ గార్యంబు లెన్నిచున్నను వాని నవలకుం ద్రోసివైచి గ్రంథము
ద్రణకార్యంబె తనకార్యంబుగా భవించి వెంటనే నావెన్వెంటవచ్చి తమమిత్రుల
కీయత్నంబుంతయు విశదఁ అచి ద్రవ్యసహాయ్యంబును జేయు నారలను నాలుగు
తెగలుగా నేర్పాటుగావించి పృష్ఠారకులు, నిర్వాహకులు, పోషకులు, చందాదా
కులు వనునామంబుల వ్యవహరించుశ్లోకం బగినరీతిం గావింపుఁడని మెచ్చు
రించిరి గ్రంథనిర్మాణమునకుఁ జేయుతోడ్పా టనంతమని తెలిసిచెంటనే తమతమ
శక్తిననుసరించి యథోచితానుములవారు సాయముంజేసిరి వారినామధేయంబు
లను కృతజ్ఞతతో నిందుఁ బొందుఁపఱచియున్నవాఁడ విలోకింపఁ బ్రార్థనులు
ఈగ్రంథమునకు ద్రవ్యసహాయ్యముంజేసినవారికి నాకృతజ్ఞతఁ దెలుపుచున్నాఁ
డను ఇఁక ముద్రణకార్యంబు మిగిలియుండె పుణ్యంబంగాయును భద్రముగఁగీసి
కొని కరహరపురంబున నున్నవాల్మీకిమిత్రులు సర్వవిధముల నాకాధారభూతులుగ
నుండుచున్నారును, నాయం ప్రోత్సాహము గల్గించిన శ్రీ జాజుంచి శేషాద్రిశర్మగారి
నగ్గఱకుఁబోయి యీగ్రంథమును వీక్షించి యవతృత్తింపఁ బ్రార్థించితిని వారు
మిగుఁ నావృద్ధులయి నన్నుఁ గారవించి నాయూహ్యసమూ కియ్యకొనిరి పిమ్మట
భాషాపోషకులై నిరంతర ముద్గ్రంథముద్రణముం గావించుచు లోకమున కుప
కారమునుగావించు బ్రహ్మశ్రీ చెన్నాపురి వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు
ముద్రణమున కియ్యకొని నాకు వసతికిల్లిపు డిచ్చినధనమును గైకొని ముద్రణం
బును సంపూర్ణంబుగావించిరి కాబట్టియు నిరంతరోపకృతిఁ గావించు శ్రీ వావిళ్ల
వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారికిని, నోపికతోనయి బుద్ధికంబుగాంచియుఁ బరిం
కిను వ్రాసియిచ్చి, యవతృత్తించునపుడు రిచూచుచుఁ దోడ్పడిన కడుఁ పురము
నైనూక్తులుగందుఁ దెలుఁగుగుఁ గవితలుగిరుగున్న కావ్యపురాణతీర్థ విద్వాన్
బ్రహ్మశ్రీ జాజుంచి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, మొద నుండి గ్రంథపరిసమా
ప్తియగు వఱకు నిరంతరము నా కన్నివిధములఁ దోడ్పాటుగావించుచుండిన అభిన
వాంధ్రవాల్మీకి కావ్యకంఠతీర్థ బ్రహ్మశ్రీ జాజుంచి శేషాద్రిశర్మగారికిని నిరంత
రము కృతజ్ఞతతో వందనము లర్పించుచున్నాఁడను

అభ్యర్థనము.

ఆప్యమహాశయులారా! పుణ్యమూ నాశ్చర్యకరం చెప్పడా నాకుఁ గలఁగండి త్యాపూ యల్పము ముద్రణముచేయునప్పుడా నేను దగ్గఱనుండుటకు వలనుగాని పయ్యెను ఇందుఁ జెక్కుచోటుల దోషములు యుపపాదవ్యాకరణాద్యంశముల యందుఁ గల్పట్టుట సహజము ప్రసూకపతితములును, బుద్ధిపూర్వకములుగను దోషములుంగ నోపు ఎందైనఁ దప్పు లుగపడిన చెలిమిన వంసినములతో శిరసావహించి దిద్దుకొనుచున్నాఁడను ,ంతకంటఁ నెక్కువగఁ బండితాఖండలులవేఁడుట కన్న నాచేయఁ కొన్య మేమిగల్గదు తమమ్మహాపూర్వకాశీఃప్రభావబలంబునఁ బున స్సంద్రణముచేయుభాగ్యంబుగల్గిన నపుడు దిద్ది యుపోత్తింపును నాయందుఁ దమ యాదరణము పిలసిట్లుఁగాక "కిం వా ప్రస్థాయా పరోక్షకృతిషు సాధ్వాభావికి _ర్ధ్వనాః"

వాపులపల్లి,
ఆత్మకూరులాలూకా,
నెల్లూరుమండలం.

వెట్లు,
వీన్నపెంచు మురినపా ; వశంవదుఁడు,
రామావధుల కొండయ్యశాస్త్రి

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

శ్రీ కైలుగు వామన మహాపురాణ

కృతిసమర్పణమహోత్సవప్రశంస.

మహాశయులారా!

చిరంగాయాగ్రచేసినవిధముగ మెలమెల్లగ బెద్దలకరుణవలనను భగవత్ప్రసాదంబుకలిమివలనను మొట్టమొదట ననుకొనినవిధముగ బురాణంబు తెలుంగునసేయుటయు ముద్రించుటయుం బూర్తియయ్యె ప్రాచీనాచారము ననుసరించి యీమహాపురాణంబును దైవసాన్నిధ్యమున సమర్పించుటయు, బ్రాహ్మణసంతర్పణమును, బెద్దలగుండిగలకు వస్త్రసహితముగా బరించుటయుం బండితజనాంగీకరణంబును గొఱతపడినవిడదా యిపు డెట్లుసాగునా యన్నియుంహా మహియందుం బొడమెడు సమస్తకార్యములు నెఱవేఱుట యంగగ్రాహ్యకారణ మనుమాట నిజమయిన నాకు మరపురాని యందుకు హేతువైన నాకు మేనమామగనుమధీయులు, చింతామణిమహానాశ్రితులు వ్యాఖ్యాతృసిద్ధాయులును నగు నిమ్మపురిమహాశయులు గడపు వారవ్వకైయుండుటయని తా రూహింపనేల? బ్రహ్మశ్రీ పండిత జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారును, శ్రీయుతులగు అల్లంవారు పోలిరెడ్డిగారును నీమహాసుభావులే వీరలయాదరంబున నెగ్గకార్యంబయిన గట్టుకెక్కునుగదా యిని తెలంగి వారందఱంజేరి యాకతి మొఱ్ఱుకాగ్రహించునుంబు నిన్నపించితి రభూసురోత్తమాగ్రేసరులగు శ్రీమాన్ వేంకటేశ్వరప్రతిగ్రహులే నెల్లకార్యంబులును నిర్విఘ్నంబుగ సాగి గలవని భక్త్యాగ్రహంబులను, సత్కార్యధురంధరులునగు నీక్రిందఁ బేరొక్కనఁబడిన వారిం బరియొకయూహావ్యవసంఘవసు నిర్మించిరి

బ్రహ్మశ్రీ, జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారు
మ-రా-ం -శ్రీ, అల్లంపాటి పోలిరెడ్డిగారు
" గంగచరిము వెంకటసుబ్బనాయనింగారు
" చల్లా వేంకటనరసారెడ్డిగారు
" నాగిరెడ్డి వెంకిరెడ్డిగారు
" పున్నపు కేశవయ్యగారు

గిరినుండి వేంకటగిరిమహారాజాగారి యున్నతపాఠశాలప్రధానాధ్యాపకులును అష్టావధాన నిపుణులునగు బ్రహ్మశ్రీ అల్లాడి జగన్నాథశాస్త్రులుగారును విజయం చేసియుండిరి మఱియును గొందఱు పండితులును, న్యాయవాదులును వచ్చిరి వారికందఱికిను శ్రీయుతులును, న్యాయవాదులును, కరంధమాగతాన్నదానని రతులును నగు మ-ర-శ్రీ, ముంగమూరు వెంకటసుబ్బారావు, బి ఏ, ఎల్ ,గారు నానాదేశాగతపండితనంకలికాతిథ్యము గాంచి సత్కరించిరి ఎల్లరును బాష్పశకటంబు నధిరోహించి కలువాయపురంబును జేరిరి కలువాయపురంబుం గత్యంతోత్సాహంబుగ నగరు తమగృహంబుల నలంకరించిరి, అంతోషముతో నిండినవారై యెల్లరికిని పవిత్రాంగుచుండిరి శ్రీచెన్నకేశవాలయంబున మంటపనిర్మాణముచేలువందిరివింతవింతగరంగులతోనును కంభాస్తంభంబులతోడను జూతపల్లవతోరణంబులతోడను జూరక వేసుకర్తయు యిష్టానట్లు నిర్మింపజేసిన కలువాయపురవాస్తవ్యులను కార్యనక్షులునైన వారికార్యం బంతయుం బొగడదగియుండిరి కార్యములన్నియుం బూర్తియైనవి ఎవలసినవారెల్లరును వచ్చిరి నాయం గల్గిన యుత్సాహమునకు మేరయేలేదు సూర్యుశుక్లసప్తమీ స్థిరవాసరమునయమున మంగళవాద్యములతో దేవాలయంబులం దర్చనలును నభిషేకంబులును జరిగినపిదప మ్మిదిగంటలకు శ్రీతెలుఁగువామనమహాపురాణమును, సంస్కృతవామనమహాపురాణమును, శ్రీచెన్నకేశవస్వామివారివిగ్రహంబులతోడ బురంబునందు మంగళవాద్యంబులు మోరుకలంగ నుత్సవంబు చేయంబడియెను పదుఁగొండుగంటలకు దేవాలయంబున నెల్లరుఁజేరిరి దానాపురి రెండువేలమంది పాడిరి గ్రంథము మూలవిగ్రహపాదారవిందములకిం జయజయధ్వానములతో సమర్పింపఁబడియె దేవుఁడును గృతికిని సంతోషించి జనంబులో నగపడియె ఆవలఁ బండితప్రకాండులును సభాధ్యక్షులునుగను నాగపూడి సుబ్బస్వామయ్యగారు గ్రంథాదిపర్యమును షష్యంతములును బరిచిరి శ్రీకవిరాజు శ్రీపాణకృష్ణమూర్తిశాస్త్రులుగారు గొన్నిభాగములును, శ్రీయునుపాఁ యేనాఁరెడ్డిగారును, శ్రీపాణకేశవరెడ్డిగారును నందందుఁ జదివిరి గ్రంథసమాప్తమయిన వ్మట సభముగించి యెల్లరు గృహంబులకుఁ జనిరి చుట్టుపట్లు రెండామడలదూరమునుండి జనంబు లిమ్మహోత్సవంబు సందర్శింపవచ్చియుండిరి బ్రాహ్మణులకు మృష్టాన్నంబులు సంతుష్టిగ సమారాధనను శ్రీపోలిరెడ్డిగారును, శ్రీజనమంచి లక్ష్మీనారాయణయ్యగారును, శ్రీపాటూరి వీరరాజుగారును జరపిరి వైశ్యులకు ప్రతిగుమూర్తిశ్రేష్ఠిగారును శ్రీసోమిసెట్టి సుబ్బయ్యశ్రేష్ఠిగారును భోజనంబులఁ బెట్టించిరి పరిజనులకును సోదరులకును

శ్రీతోట సుబ్బయ్యగారును, శ్రీదర్శి లక్ష్మీనారాయణయ్యగారును సంతృప్తిగ భోజనములొనర్చి వీడ్కోలు ప్రకరణము పద్మనాయుడుగారును, నాగిరెడ్డి కొండారెడ్డిగారును, అల్లంవారి బ్రహ్మారెడ్డిగారును, సక్కుబాయగల కార్యదర్శులును అన్న దానముం గా ంచిరి దానాపురు రెండువేలపిందిబీదలు భుజించిరి బీదల కన్నదాన ము గానించుటకోటి బోసిన యన్నదాని చూచుట కాశ్చర్యముగొల్పుచుండెను శ్రీమానుగుంట చిన్నచెంచయ్యగారు సమస్తపదార్థంబులను శ్రమంబుగ కోర్చి నెల్లూరుపురంబునుండి గొనితెచ్చిరి వచ్చినయెల్లవారికిని నన్నదానము మిక్కిలి మహోన్నతముగ గానొందబడియె మధ్యాహ్నానంతరము 4గంటల కొకగొప్పసభ శ్రీచెన్నకేశవాలయంబుం జూడెను ఇసుకచల్లిన నేల వాలనిరీతిగ జూడులు లెక్కకు మిక్కుటంబుగ నుండెనంచిరుండిరి నాలుగువేలకుమించినదని కొందఱు చెప్పకొనుచుండిరి దేవాలయావరణమున బోటుచాలమి ప్రాకారంబులమీద నెక్కియు నచటను తావుదొరకనందున విన్నబోయినవారు దేవాలయబహి ర్భాగంబున నిలువబడియు నుండిరి సభ్యులు మున్నగుపెద్దలను నన్నును సుం గళవాక్యంబులతో దేవాలయంబునకు గొనితెచ్చిరి ఎల్లరును సుఖాసనాసీనులైరి నెల్లూరమండలనివాసవ్యక్తులును సుధారధారతగ్రంథకర్తయు నష్టావధానియునగు తెంగిరాల రామనాథశర్మగారు వేదప్రార్థనముం గావించిరి అవల శ్రీజనమంచి శేషా చార్యగారు మృదుమధురంబులగు వాక్కులచే స్వాగతోపన్యాసముం గావించిరి ప్రథమమున శ్రీ అభినవాంధ్రవాల్మీకి కావ్యస్మృతితీర్థ బిరుదాంచితులగు జన మంచి కేశవాచార్యగారు లిఖితపుస్తకంబునుండి పచ్చిన శ్రీ పండితాఖండలులగు బ్రహ్మశ్రీ నాగపూడి వీరేశ్వరస్వామయ్యగారిపాండిత్యము మున్నగునిషయంబులం దెలి యుచెప్పియగ్రాసనాధిపతిగా నుండ నంగీకరింపఁగోరిరి శ్రీకవిరాజబ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రులుగారుబలపరచిరి శ్రీగుంటూరితాతాకృష్ణయ్యగారు ప్రోత్సహిం చిరి జయజయధ్వానములతో శ్రీనాగపూడికు ప్పన్నావయ్యగారు సభాధిపత్యమును గొని యగ్రాసనమునుపైనలంకరించిరి అగ్రాసనాధిపతి కార్యప్రారంభోపన్యాసము ముగిసిన యనంతరమున అగ్రాసనాధిపతిగారు యిసుమతిచేఁ గడిపినుండివచ్చిన పండిత కావ్య పుష్పమాలికను ద్వారా బ్రహ్మశ్రీ జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు పురాణప్ర శంస యనువిషయంబునుహర్షి గంభీరవాగ్గుంభనల నుపన్యసించిరి పురాణము లను దెల్లుగావించుటలోఁగలలాభము, పురాణములందెల్లున రచించినవారి నామం బులను దెల్పి సభ్యుల రంజింపఁజేసిరి అంతట గుజమహేంద్రవరమునుండి యరు దెంచిన పండితశ్రేష్ఠులు, కవితల్లజులునగు బ్రహ్మశ్రీ కవిరాజు శ్రీపాదకృష్ణ

మూర్తిశాస్త్రులుగారు తమమహాజగంభీరములగువాక్పుంజములచే నిప్పటికాలపుఁ
గవిత్వమునుగుఱించి యుపన్యసించుచుఁ బ్రాచీనకాలపుఁగవిత్వమును దానివిలు
వను వెల్లడింపఁజేసిరి పిమ్మట బళ్లారినుండివచ్చినపండితులగు బ్రహ్మశ్రీ కావ్యతీర్థ
రావాడ వేంకటరామశాస్త్రులుగారు వామనపురాణప్రశంసనుగుఱించియు నన్ను
గుఱించియు నీక్రింపిపద్యములఁ జదివి బహుళాకరించిరి

తే॥ యజ్ఞసూత్రంబు దండ మృగాజినములు,వింతచెలువంబు దన కొదవించుచుండ
వైద్యనాథునిఁ జేసాచి॥దానమడుగు,గుజ్జువడుగోముఁ గవివర్యు॥గొండయార్యు

సీ॥ పరఁగు నొక్కఁడిటఁ॥ బరిమళోల్లాసాఖ్య సరళాంధ్రవివృతి సత్సురభిళుండు
కలఁ డొక్కఁడిటఁ॥ గమలగర్భాండాభిపురాణాంధ్రకృతి వి॥ఖ్యాతయశుండు
నెసఁగు నొక్కఁడిటఁ॥ గృష్ణగారతకృతి కవిరాజవిరుదంబు॥ గనినఘనుండు
వఱలు నొక్కఁడిట॥ వామనాంధ్రపురాణ రాజంబు రచియించు॥ రమ్యకీర్తి

తే॥ మతేయు నీశుభ నెంకతో॥మహితమతులు, వారినందఱ వర్ణింప॥వశమెయరయ
మగనిఁ దలపించు మోహంపు॥మందిరమ్ము,వాణి కిదె సుమ్ము వేయూఱు॥వలుకనేల

చ॥ సురుచిరవామనాఖ్యకృతి॥ శోభిలు రామకథాంబుజచ్ఛాయిక్
స్థిరతరభక్తి నర్పితము॥నేయు మహోత్సవ మెంచి చూడఁగా
వగకని తిక్కయజ్వ॥ తనభారతకావ్యము సాదరంబుగా
హరిహరనాథుఁ॥ డాదరము॥ కర్పణసేయువిధంబు తోఁచెనో॥ 3

ఉ॥ వ్రాయఁగవచ్చునే యయురకృ॥ భవ్యపురాణచయంబు నేస్తునం
దాయతపాండితీవిలసి॥ తాత్మలశక్తియె లేకయున్న నీ
లాయితశబ్దచాతురి సులక్షితవామనమహ్॥ పురాణ మో
హాయని మెచ్చఁజేసి తిక॥ నొప్పగ నిన్ను నుతింప॥ శక్యమే॥ 4

తే॥ ఉద్యదర్థంబు లర్పించి॥ రంకజాతు, మెప్పుఁ బడసితి సుకవీంద్ర॥మిగుల నీవు
నెట్టిపూజయొ ఫలమును॥ నట్టిదబ్బుఁ, గానఁబద్యంపురత్నాల॥బూనికొనుము

కావ్యతీర్థ రావాడ వేంకటరామశాస్త్రి,
లెక్చరరుపండితుఁడు, మునిసిపల్ హైస్కూల్లు, బళ్లారి.

పిమ్మట రాయచోటినుండివచ్చిన బ్రహ్మశ్రీ పండిత వెల్లలూరు వేంకటాద్రి
శర్మగారి క్రింపిపద్యములను జదివి నను గారవించిరి:—

పంచరత్నములు

క॥ శ్రీరామావల్లభకుల, వారాకర పూర్ణసోమ!॥వరగుణధామా!
ధారుణిఁ గొండయనామా! శ్రీరామపదారవింద॥సేవానియమా!

ఉ భారత మాంధ్రభాషగను బండితవామన రంజకంబుగా
సారకదార్థగుంభనలఁ జక్కనిశైలి రచించి మించు న
త్యారి గురుండు తిక్కవిసోముఁడు సన్మము నొందినట్టి నె
ల్లూరి సమీపగ్రామమున నుద్భవ మొందితి వింత యొప్పనే! 5

ఉ వ్రాసితి ముక్త సహస్రగళారామచరిత్ర త్రిలింగ ధాత్రిఁ
బాసినిఁగం బిప్పటి వాఁడ పుణ్యపురాణ మాంధ్రభా
షా సరసంపుఁ గావ్యముగ సారకవిత్వమహత్త్వ మొప్పగ
జేసి కృతిఁ రఘుపతివునిచేతి కొసంగితి పున్నె మెట్టదో! 6

సీ పరిమళోల్లాసమ వ్యాఖ్యాన మొనరించి పండితమాన్యుఁడై పరఁగు నాకఁడు
కృష్ణభారత మనుకృతిఁజేసి "కవిరాజ" విరుద మంగినబుధ వరుఁ డొకండు
ఆంధ్రబ్రహ్మాండ రామాయణాదులప్రాసి యాంధ్రసాల్మలి"నానలరునొకఁడు
కావ్యశాస్త్రపురాణ కళలవిత్వత్పట్టమును బొంది వెలసినఘనుఁ డొకండు
తే ఇట్టిమహనీయు లెందఱో యిచటఁజేరి,యుండుశుభవేళమివులమహోత్సవంబు
గాఁగ శ్రీరామవరపదాకమలములకుఁ,గృతి సమర్పించిమహిఁగృతకృత్యుఁడైతి

క నరలోకపూన్యుఁడయి సుస్థిర యశము గడించి హరిని సేవించుచు బం
ధురకావ్య రచన సేయఁగఁ, జిరవిధిఁ గొండయార్య! చెలఁగుపరమహిలోకా.

వెల్లలూరు వేంకటాద్రిశర్మ,
తెలుగుపండితుఁడు,
బోర్డు స్కూలు, రాయచోటి.

ఫాల్గుణ
16-2-1929

అంతట నుత్తరభారతగ్రంథకర్తలను బ్రహ్మశ్రీ అప్పావధాని తంగిరాల రామనాథశాస్త్రులుగారు రచించిపద్యరత్నముల నొసంగిరి:—

తే శ్రీమన్నందకటాతపీతపటముల్ జెల్వొందు లేనవ్వుతో
ప్రేమఁ జైదలిఁ గౌఁగిటఁ జొనిపి సంప్రీతిఁ విడంబించు నా
రాముం డాఘనుఁడా రమారమణుఁ డారాజీవపత్రాక్షుఁ డీ
రామావర్ష్ముల కొండయార్యునిని నాశ్రాంతంబుఁ గాపాడుతన్

సీ ఇయ్యఁగాఁ దలఁచి పంపఁడిగిలించు కల్పకంబునకున్న విఖ్యాతిఁబోవఁ దెగడి
యియ్యఁగాఁ బొడసూపియింతలో వెలవెలఁ బాఱు నీరదము దర్పంగఁద్రోచి

యియ్యఁగాఁ బలఁకడిరొయింతయు నూడిగం బాసించు సురభిఁ బోనాడి మించి
యియ్యఁగా నెలకొనిరొయిగుసుచుఁ బడుచుండు కలశాంబునిధి యేపుగాకునేసి
తే నిరఁగనిర్భరనిశ్చలనిష్ఠలనిఁ బహుమాన, దానప్రమానమానితాగ్రనూనపీన
పయోధియుండైనచెన్నకేశవుఁడుఘనుఁడు, కొండశాస్త్రికిశుభములుగూర్చుగాత.

మ అలఘుస్థానమునై గురూత్తమమునై యత్యంతగణ్యంబునై
విలసద్భావయుతంబునై యతికలావృత్తంబులై ఘంబులై
విలసిల్లున్ భవదీయ సత్కృతులు భావింపంగి భాషావధూ
టలినాలంకరణక్రియాకరణమేఁ థాశక్తితోరంబుగన్

తే బత్తి వెల్పులు వేడుకోఁ డిత్తగించి, యటవటపు బాపఁడై బలిసినఁగద్రొక్కి
న్న వామనచరితంబునారా తెనుఁగు, బాసఁ గల్పించు సంతయుభవ్య మాఘు

సీ అమృతాంశుఁడే కానిరయట పదాబ్జాతీయలౌటయెఅంగఁడాశశిటక్కు-సుమ్ము
రసభంగియే కానిరహి నూఅతినియగౌట యెఅంగ డాతమ్మిటక్కు- సుమ్ము
తలయెత్తుఁ కాని లలి పెయ్యిపక్కలౌట యెఅంగఁ డాభోగిటక్కు-సుమ్ము
నవిగంగయే కానిచివరకుపాయగౌట యెఅంగి డాగంగటక్కు- సుమ్ము

తే వరుస నని యిట్లు బాహ్మనీవాసుకిప్ర,ధితసితాంభోజశశిరూపవిగతిఁ గ్రిందు
మీఁదుగాఁజేయ నీకీర్తిమిహిరచంద్ర, తారకంబుగ వర్ధిల్లుధరణియందు

నిమ్మగుంట
తుమ్మలపల్లె
16-2-1624

తంగిరాల రామనాథశర్మ,
అష్టావధాని ఉత్తరభారద్వాజకర్త.

ఏమిటి శ్రీపోలిరెడ్డిగారు స్వర్గస్థులకంబును, రెండుకాశ్మీరశాలువలను బహూకృతిం గావించిరి అధ్యక్షులవారినిం దమహస్తములతో నాకొంగిరి మఱి కొందఅసభ్యులు రజతముద్రికలును వస్త్రంబులను సమర్పించిరి ఒకానొకభక్తుఁడు కార్యదర్శిగానుండుమహానీయుఁడు నన్ను గారవింప స్వర్ణకటకంబుల బహూకరిం గావించె

తర్వాత శ్రీవేదవ్యాసకృతభారతం బవాచ్యగ్రంథంబనియు దూషణములఁ గావించుచు నెల్లయెడల బోధించుచున్న శ్రీపెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి చర్య నిరసింపవలయు నసుతీర్థానము పు-రా-శ్రీ పొణకా శేషారెడ్డిగారు తెచ్చిరి. శ్రీకవిరాజు శ్రీపాదకృష్ణమూర్తిశాస్త్రులుగారు తమయంగీకారమును దెలిపిరి శ్రీయుతులగు నెల్లూరు జిల్లాబోర్డున కధ్యక్షులును శాసనసభాసభ్యులునునగు

మ ఎ ర శ్రీ చెజవాడ రామచంద్రా రెడ్డిగారు తీర్థానము నామోదించుచు నిట్ట గొప్పవిద్వాంసులుగలసభలలో నిట్టగర్వనీయవిషయంబును బర్చించుటకంటె సుపేక్షించుటయే పాడియనియు, లోకవిరుద్ధచర్యగానుండు శ్రీశాస్త్రిగారిచర్య నిరసిం చదగినదనియుఁ బల్కిరి తీర్థం మెల్లరచే నంగీకరింపఁబడినది

పెద్దూరు గ్రాసనాధిపతిగారులేచి హితోపదేశమును గావించుచుఁ బఠితి గ్రంథమునకును దత్కర్తకును గారవంబునెఱిగిన కార్యదర్శులకును, ఆహ్వానసంఘ సభ్యులకును నెల్లూరిమండలవాస్తవ్యులకునుగల గొప్పతనంబును దెలిపి యిట్లులే యిటకుముందుగూడ భాషను పోషింతురుగాక యని ఘోరి యుపన్యాసమును ముగిం చిరి కరతాళధ్వనులతో జయజయశబ్దనినాదములతో సభ జయప్రదముగా నెఱి వెఱెసె అప్పు డొకనిమిషగంటలరాత్రియయ్యెను ఎల్లవారును వసతినివాసంబుల కరుగిరి మఱునాఁటిసమయమునకు నెల్లవారలఁ దగురీతి సత్కరించి యాహ్వానసంఘసభ్యులు వారి వారిపురంబులకు వారి ననిపిరి

ఈకార్యమునకుఁ గారణభూతులగుసుండి సమస్తభారమును దానే వహించి నిర్వహించిన శ్రీయుతులగు అల్లంపాటి పోలిరెడ్డిగారిని బ్రశంసించుచు శ్రీయుతులపాటి ఏనాఁదిరెడ్డిగారి కీక్రింది పద్యములను జదివి తమసంతోషమును వెల్ల బుచ్చిరి

క ప్రాలయ వేమన్నపాలునిఁబోలిన యీపోలిరెడ్డి బుధకవివరుఁడా
లీలమెయిఁ జర్చి పిద్యాలోలతసుఖ మొసఁగెపుధరలోకము మెచ్చఁగ

క కృతులు రచించియు సత్కవి,కృతులంచయు రెడ్డిదొరలు కీర్తిప్రభులై
హితముల నొనరించిన లో,గతు లెల్లను పోలిరెడ్డి,జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుఁగ

ఈవిధంబున నాచేసినయీకృతికిఁ దగినవిధంబగు మహోత్సవంబుఁగాఁ జేసిన నామిత్రులకెల్లరకుఁ గృతజ్ఞతఁజూపుటకంటె నేఁజేయఁజాలిన చెడ్డిగలదు' నేవకుఁడ నగు నన్నుఁ గరుణించి మరలనిట్టికృతిరచనకు ననుఁ బురికొల్పుఁడని వేఁడుచు వంద నము లాచరించుచున్నవాఁడను

'పత్రిన్నసాహ్యానానా ముపచారః క్రియావిధి భవతి' యన్నట్లుపచారవాక్య ములేల' నాకృతజ్ఞతాపూర్వకవందనములను మరలఁ దమకుఁ గావించుచు నింత టితో విరమించుచున్నాఁడను

చాపరాళ్లపల్లి
నెల్లూరుజిల్లా

విధేయుఁడు,
రామావధుల కొండయ్యశాస్త్రి

ఇటీవలవచ్చినయభిప్రాయము

శా శ్రీమద్రామజయంబు మున్దెలుగునన్ సృష్టించి శ్రీవాసు
స్వామిప్రాభవసత్పురాణమును విద్వద్వేద్యతుల్యంబుగా
భూమిం గ్రన్ననఁజేసి గౌరవమునం బొల్పారుచున్నట్లు యో
రామావరుల కొండయాఖ్యసుకవింద్రా! కీర్తి భాసిల్లుమీ

సీ శ్రీకరంబై తీతిఁ జెలఁగెడి విభవాబ్ద మాఘు ప్తమియందు మహితదిప్తి
గలువాయ యనువేర జెలఁగు గ్రామం బందు బరిగినయండితి సభకువచ్చి
నట్టికవీంద్ర లీ వాంఛీకరించిన గ్రంథంబునందును గ్రాలుకొన్ని
పద్యగద్యంబులఁ బరియించి నీమీఁదఁ బంచరత్నోపమోపన్యములను

ఆ గౌరవార్థముగనుఁ గల్పించి సభ్యులు, పెనఁగఁ జనవి యిడిరి వేడ్కఁ గనక
హస్తభూషణముల నందితి ఎటఁ గొండయాఖ్యకవివరేణ్య! యద్భుతముగ

తోఁట సుబ్బయ్యశెట్టి,
నల్లపిగ్రామము,
నల్లూరుమీద్లా

చ పరమమునీంద్రవర్యుఁడగు వ్యాసుముసీకుని భాష మెంతయుఁ
సరవిని బద్యఁజాలములఁ జక్కఁగ నిల్పి యనూనరీతి నీ
వరయఁగ వామనంబు జన మబ్బుర మందఁగఁ జెల్లుఁజేసి యీ
ధర సుయశంబుఁ గొంటివి బుధప్రకరస్తుతిఁజెసి సత్కవీ!

ఉ. నాసుకృతంబు పెంపునను నిర్మలినీదుపురాణ మాధృతిఁ
జేసి మదీయమిత్రగృహసీమను జూచిపఠించితిఁ సభ
వ్యాసమునం గ్రమంబుగను వ్రాసిన త్వత్కవితాపటుత్వముఁ
వాసిగఁ గొండయాఖ్యకవివర్య నుతింపఁ దలంపుఁ బెంచెడిన్.

కీ రామవరుల కులవార్ధిరత్నమా య, శేషసత్కీర్తిశోభిత! శేముషీని
ధాన! నానుమివెపద్యరత్నములనిత్తు, గొండయార్య! మనంబునఁగూర్చిమ్రొక్కి.

కడప
27-3-20

గౌరి పెద్దిరాజరాజేశ్వరశర్మ.

శ్రీమత్త్రిపురసుందర్యైనమః

పురాణసమాలోచనము.

చదువఁదొడంగుచుఁ బండ్రెండవశీర్షమునఁ బలసిల్లు నాకథం
దగవరు సూర్యపుత్త్రి తనయధ్వయసేవితయై చెలంగు జే
న్నగు నాగుమోముతోడ సుశీతలహారము లొప్పఁగ శంకరుండు సొం
పుగఁ గనుపట్టుఁగాక కను మూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్

సజ్జనవరేణ్యులారా! భక్తమదగ్రగణ్యులారా! పండితశిఖండులులారా!

శ్రీహరిమేళ్వీకుఁడసదృశమహిమాంచితుఁడు సమస్తచరాచరములందు నిండి వెలుంగువాఁడు. ఈప్రపంచంబంతయు నామహామహానిసంకల్పసంభవము తన యిచ్ఛారూపంబు సృష్టిస్థితిలయంబులఁ గాఁదలంచుచు నాపరమేశ్వరుండు లోకజా లంబుచేఁ గ్రీడించుచుండు బ్రహ్మాదిపిపీలికమొదలు బ్రహ్మపర్యంతముగలప్రాణులు పరమా త్మయధీనంబులు ఇం దించుకేనియు సంశయములేదు ఆబ్రహ్మాండంబపర్యంత మాపు హాత్మునిసంకల్ప ముదయించినయంతనే యుప్పతిల్లు ఎపుడాదేపుఁడు తలంపుమా సునో యెల్లలోకంబులు నణంగు ఒక్కొక్కసృష్టి కొక్కొకని నధికారిగాఁ గావించుచుఁ గర్తృత్వంబు వారలకుఁ గల్పించి తానే కర్తయై మాయామయుఁ డై భ్రాంతిని జగంబునందు వ్యాపరఁజేసి తాను జిన్మయుండై సచ్చిదానందమున వెలసిల్లుచుండును అట్టి పరమాత్మవిభూతులే ప్రాణులు. వాని కాభగవంతుఁడే వృత్తులం గల్పించి ధర్మాధర్మవిచక్షణాజ్ఞానంబు నొసంగి వానికిఁ దగినకర్మముల నేర్ప అచి తపనుగుణంబుగ నడిపించుజ్ఞానంబును గలిగించి యెల్లవానిని నడిపించుచుం డును ప్రాణులన్నియు భగవంతునిచే సృష్టింపఁబడినవై సమానధర్మంబుల నొం దియున్నను బుద్ధిమదగ్రగణ్యత్వంబున మానవులు మొదట లిక్కపెట్టఁదగినవా రైరి ఆహారనిద్రాదులు సకలప్రాణులకును సమానధర్మంబులే. జ్ఞానముమాత్రమే మానవుల కెక్కువయగుటంజేసి మానవుల కుత్తమత్వంబుగలిగె జ్ఞానములేని మానవుఁడు పశుతుల్యుఁడేయగు. ఈవిషయంబు వేదంబులందును, స్మృతులయం దును, పురాణంబులఁదును, నితిహాసంబులందును విశదంబుగనుండుట యెల్ల రెఱింగినయదియె జ్ఞానమసు నొక్కపదార్థంబువలనఁ గాఁదగినయుపకృతి యేమిగల దని మనము ప్రశ్నింపరాదు. అమేయంబగులాభంబు దాననే యొదవుచున్నది. లోక

మునందు మనుటకు జ్ఞానమే ప్రధానమగునని దాన యుక్తాయుక్తవిచారణ శక్తి యుదయించును ఆశక్తివలన గామక్రోధాదికంబు లగునరిషడ్వర్గనిజయం బును, దానంజేసి సద్ధర్మాచరణంబును, నక్కారణంబున గురుజనసహవాసంబును, దాన ముముక్షుత్వంబును, నంత నపవర్గప్రాప్తియుఁ గలుగుటయు సంభవించు ఈ యపవర్గప్రాప్తియే మనుజునిజన్మమునకు గణింపఁదగినకార్యము

మొదట మనకంటఁ బూర్వులు మనకు మేలుసేయఁగోరి యెన్నియేని నియమంబులను మనమనుగడయందుఁ గలిగించిరి వారిట్లు కలిగించుటకుఁ దగినయాధారము లెయ్యవియని మనము చర్చింపఁదొడంగిన మనకు ముఖ్యముగ గోచరించునట్టిది వెక్కులుకలవు అట్టివాని కాధారమాయన్న భగవంతునిపత్యక్ష మొక్కటిదప్ప వేఱులేదు ఆసత్యవాక్కే వేదము దానినే శ్రుతియందురు శ్రుత్యర్థము నెఱింగినవాఁడే శ్రోత్రియుఁడు. శ్రుతి సృజింపఁదగినహేతువెయ్యదియో యిఁక నొకటియో ఁదమ పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము గలప్రాణిసముదాయము నేపర్తనమునకునుంచిన శాసనమునకునుండునో యద్దాని నేస్థలమునలోకమునవ్యాపింపఁజేయఁగలదా యని మనంబున భగవంతుఁడు యోజించి తనవాక్కునుండి వేదములనిర్మించి చతుర్ముఖుకొసంగె చతుర్ముఖుండు తనవదనచతుష్టయంబున నుచ్చరించుటఁజేసి యాశ్రుతికిఁ జతుర్విధత్వంబుగలిగె వానిని వ్యాసాదిమహర్షులు పరమశ్రేయస్సునుగోరివారగుటంబట్టియు పదేశంబునంచి లోకంబున శిష్యప్రశిష్యమూలంబున బోధించి ప్రాణుల, నందులో మానవులధర్మాచరణంబున కుస్తుఖులఁగావిం సాగిరి స్వేచ్ఛచేసకార్యాచారులయి కామక్రోధాద్యరిషడ్వర్గస్తులయిన మానవులకు నిరయంబు గలుగుచుండుటయు, దానికిం గారణంబు ధర్మములు కానమములు లేమండుటయు గారణంబులనియు నట్టివానిని జక్కఁగఁ దెలియఁజెప్పుట పెద్దలకుఁదగినకృత్యంబనియుఁ దలఁచి భగవదంశసంభూతులగుమహర్షులు వేదవాక్యంబులు సులభంబుగ నెల్లరకును గ్రహింప ననువుకాని వనియుఁ దలంచి వేదార్థోపబృంహణము లగుస్మృతులను నిర్మించిరి అవియును నించుకకినంబులుగ నున్నవనియు, సుసులభబోధకంబులుగావనియుఁ దర్కించి లోకోపకారార్థంబుగా నష్టాదశమహాపురాణంబులను నష్టాదశోపపురాణంబులను నితిహాసంబులనురచియించి లోకంబున వెలయింపఁజేసిరి ఇట్లు కొంత కాలంబరుగ నల్పబుద్ధుల గుజనంబుల యునికి నిరీక్షించి బుష్యంశసంభూతులగు మహాకవులు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాగమంబులఁగల ధర్మపుంజంబులను విన్నంతమాత్రమునానే మాయిని గల్పించునట్టివియుఁ జూచినయంతనే తాదాత్మ్యంబును బొందించునట్టివియును నగు శ్రవ్యకావ్యంబులు దృశ్యకావ్యంబులునాఁ జనుకావ్యపుంజంబులను భువనంబుల

నిండించి కృతకృత్యులైరి ఇప్పటికి వారికార్యంబంతయుఁ దీరినది మొత్తముమీఁద నివియన్నియు మానవసమాజ శిక్షకుఁ బాత్రంబులై ధర్మాచరణబోధకు వీజఁబులై యున్నవనుటలో నేసంశయంబును లేదు.

ఇట్టివే శాసనంబులుగా భగవంతుఁడు తనయంశభూతులుగా నుండువారిచే నేర్పాటుగానించి ప్రవృత్తికిఁ దోడుపడినవాఁడయ్యె వీనిని ముత్తెఱంగులుగా విభజించి మహాస్మృతులు ప్రభుస్మృతంబులనియు, సుహృత్స్మృతంబులనియుఁ, గాంతాస్మృతంబులనియు నామకరణంబులఁ గావించిరి పెద్దలవాక్యము లక్ష్యము గనునరించియుండుదురు వాఁడు నవ్యజ్ఞానముకలవాఁడు కాంచుఁడు వారివిభజనం బెంతసమంజసముగ నున్నదో!

ప్రభుస్మృతములనఁగా రాజు సేవకునిఁగాని తనప్రజనుగాని యేవిధముగా నియమించి యిటునటు కదలనీయక తనయాజ్ఞానువర్తునిఁ గావించునో తద్విధముగ జనంబులను ధర్మవిచ్యుతులను గాకుండునట్లు గట్టిగాఁజెప్పి నియమించునట్టిశాసనంబులు (చట్టములు) వేదములు

సుహృత్స్మృతములనఁగా బంధుమిత్రాదులు తగువిధమగుమర్యాదతోఁ దమకుఁ గావలసినవానికి నచ్చఁజెప్పి యొప్పించి సాధుపథంబునకు ప్రత్యుపకారముగ హిత ముపసన్మార్గమునకుఁ బ్రేరణఁజేయుశాసనంబులు పురాణములును, నితిహాసంబులును నయియున్నవి

కాంతాస్మృతములనఁగాఁ బ్రియమగుకాంత తనకాంతునిస్వాంతమ్మునకు సంతసమ్మొకలుగువిధమున బ్రియోక్తులచే నెమ్మదిగ వశపఱచుకొని హితవుగఱపి మంచితోవకుఁ బ్రేరణఁ బెనినంతనే వాఁడుగలిగించి తన్మయత్వమునుబొందించి హితవచనంబునకు వర్తిఁపఁజేయునట్టి చట్టములు కావ్యంబులు

'కిమేతాఃకర్మకావ్యత్వ'మని పురాణంబులను గావ్యకక్ష్యలోఁ జేర్పవచ్చునుగాని పురాణలక్షణమ్ములకును గావ్యలక్షణమ్ములకును నెక్కువ భేదము గలదు ముందు ముందావిషయము చర్చింపఁబడును

'పురాభవం,' అనికాని, 'పురాసీయతే' అనికాని పురాణశబ్దమునకుఁ బెద్దలు వ్యుత్పత్తినిఁజెప్పుదురు దీనికి వివరణమును "వ్యాసాదిమునిప్రణీత దేవతార్థవర్ణిత పంచలక్షణాన్వితశాస్త్రమ్" అనివిశేషీకరించిరి అనఁగా వ్యాసాదిమునులచే రచియింపఁబడినదై దేవతార్థము విస్తృతముగా నివరింపఁబడిన పంచలక్షణములతోఁ గూడినశాస్త్రమని నిర్వచనము

పురాణములందుఁ గలవిషయంబు లెవ్వా రాన నగులాభము లేవియన్న నిందు ధర్మాత్ములనిర్మలచరిత్రములును, వారికిఁ గలుగువైభవంబులును,తన్మహత్త్వంబులును, దుర్మార్గులజీవితేములును, వారికిఁగలుగు విపర్యయంబులును, దన్నీచప్రవర్తనానుసరణమగు దురదృష్టవైభవంబులును, నుదాహరణపూర్వకంబుగ నర్థిఁబడి నీతిబోధకంబైనవిషయంబు ముఖ్యంబుగ నుండును దేవతాభక్త్యుద్దేశము, సన్మార్గబోధ ఇవి మానవసమాజశిక్షకుఁ బ్రధానసాధనమ్ములై వెలయుటంజేసి చక్కఁగ వానియందు వివరింపఁబడియుండును

అనంతమహిమాన్వితంబులైన యీ పురాణవిషయచర్చ శ్రుతులయందే చేయఁబడియుండుటంజేసి నీనిగమత్త్వంబు నెన్న శక్యంబుగాదని మనము తలంపనగును వేదములపిమ్మట వచ్చినపురాణములప్రశంస వేదములయందుఁ జేసియుండుట విరుద్ధముగ భావింపరాదు భగవంతుడు త్రికాలజ్ఞుడు ఆమహామహానుఁ దెలియనియర్థం బుండఁజాలదుగదా!

"ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽథర్వాంగిరస ఇతిహాసః పురాణం విద్యా ఉపనిషదః శ్లోకాః సూత్రాణ్యనువ్యాఖ్యానాని వ్యాఖ్యానాని"

శతపథబ్రాహ్మణము ౧౪-౬-౧౦-౬

"అస్యమహతో భూతస్య నిశ్వసితమేత ద్యదృగ్వేదో యజుర్వేద స్సాను వేదోఽథర్వాంగిరస ఇతిహాసః పురాణమ్"

బృహదారణ్యకము

ఇదం వా అగ్రేన కించిదాసీ న్మృత్యునైవేదం మృత్యుర్వా ఇదమాత్మానమన్నాద్యేన సర్వమాప్నోతి మృత్యుర్హ్యేవాప్తిరాప్తిర్హ్యేవ మృత్యుర్మనోవాగ్వా అస్యైతా స్తనూర్యత్పురాణం యదేవేదం మనో వాచం ప్రవదతి తదేవేదం పురాణమ్"

బృహదారణ్యకము

ఇట్టి మహిమగలవేదప్రతిపాద్యములయిన పురాణపఠనంబున శ్రవణంబునఁ బారనంబునఁ బాపంబులెల్లఁ బటాపంచలగుటయు, దాన ధర్మాధర్మవిచక్షణజ్ఞానంబు గలిగి శీలంబలవడి, భగవంతునియందు భక్తిశ్రద్ధలు మిక్కుటములగుటయేగాక మోక్షంబును గరతలామలకం బగుచున్నది నిశ్చలగురుభక్తి, పితృభక్తి, దేవతాభక్తి దేశభక్తి, రాజభక్తి కలిగించి యాస్తికులఁగావించుటకుఁ బురాణములే యాధికారణములు మొదటినుండియు సత్యము, ధర్మము, ఫలసిద్ధులు మనంబులందుఁ బ్రతిఫలింపఁజేయుట కీపురాణములే హేతువులు సంసారంబను పెనుచీఁకటియందుఁబడి దిక్కుతెలియక యనన్యగతికు లైనమానవులకు విజ్ఞానభానూదయంబును గావించుట కీపురాణంబులే యాగ్యసాధనంబులు విషయైకలోలుఁడై పరమేశ్వరతత్త్వం బెట్టిదని యెఱుంగఁజాలక యుక్కిరిబిక్కిరియై యల్లాడుమానవులకు నిదమిత్థమ్మని

నిర్ణయించి ఘంటాపథంబున ప్రతిపాదించుచు వివేకముగల్గించుచున్నవి పురాణములే యని మనంబున బాగుగ నమ్మవలయును ఎంతచదివినను గ్రొత్తగ నిప్పుడుచు నభిరుచినిగల్గించుచు నత్యధికాస్తిని బరమపురుషార్థములు పెంచుచున్నవి

"ఆగమత్యస్యోదయస్తాతసౌఖ్యం భారతీకథా, ఇష్టా భార్యా సుమిత్రం చాప్య పూర్వాణి నవనీనే"ఇత్యుక్తముగా సూర్యోదయంబును, బంగారంబును, భారతకథయును, ప్రియురాలగుభార్యయు, ఒక్కనిమిత్తంబును లేకుండినంబును గ్రొత్తవిగనే యగపడుచుట్లును నెంతటి రచయంబు గలిగియుండినను దినుగుజనిం నిరీతిగ నగుబడునట్లును బురాణములును నిరుపమాన నూతనములుగ దోచుచుండున్నవే యాసంద సంధాయకంబుగ్రే యనేకవిషయ మన్నిబద్ధంబుల్రే యలరుచుండును

లోకజ్ఞానంబు దెలియనలయునన్న బురాణంబులే చదువవలయును గణితము, సాముద్రికము, స్వప్నము, శకునము, వ్యాకరణము, ఖగోళవిజ్ఞానము, యోగము, శారీరకము, మొదలగునానేకవిషయంబులు పురాణాంతర్భూతంబుల్రే గురువర్యునికగి నంశయవిచ్ఛేదముంజేసి నివ్యాకులంబు నొసంగి సమర్థంబుల్రే యున్నవి

ఇట్టిపురాణంబు లెన్ని? వానియందుఁ గలలక్షణంబు లేయవి యనువిషయంబు నించుక నించుక విమర్శింపవలసియున్నది ఈచర్చయం దిన్నిపురాణములొకేలక్షణయు క్రిము కలయఁ రచియించుటకు హేతు వెయ్యది? ఒక్కపురాణమునందుఁ గలకథయే మఱొక్క పురాణంబున నించుఁ బూర్వాపరగలిగియుండఁనేల? యనుసంశయం బొందఁదగియుండుఁగదే

పురాణములు పదునెనిమి ఇవిగాక యుపపురాణములు పదునెనిమిఁ

"మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయం
అనాలింగకూస్కాని పురాణాని పృథక్ పృథక్"

అనఁగా మత్స్యమార్కండేయములు, భవిష్యభాగవతములు, బ్రహ్మ బ్రహ్మాండ బ్రహ్మవైవర్తములు, వా హవాసునవాయువైష్ణములు, అగ్నినారద పాద్మలింగగారుడస్కాందములు లసునని యష్టాదశపురాణములని పెద్దలు వచింతురు ఇందుఁగలచతుష్టయములో వాయుపురాణము నుపపురాణములందు జేర్చి యాస్థానంబున శివమహాపురాణంబు నుం గొనుటని పల్కుదురు ఈనిర్ధారణమునకుఁ బెద్దలే ప్రమాణాస్తులు

సామాన్యముగఁ బురాణలక్షణము:—"సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణి చ, వంశానుచరితం చేతి లక్షణానాంతు పంచకమ్" అనఁగా సర్గము=సృష్టి

ప్రతిసర్గము మరీచ్యాదినవబ్రహ్మలచే జేయఁబడినసృష్టి, వంశము- సూర్యచంద్రవంశ ములయుత్పత్తి, మన్వంతరము- స్వాయంభువు మున్నగుమనువుల కాలమునందుఁగల సర్వసంధి, వంశానుచరితము పూర్వవంశస్థుల సుప్రసిద్ధములగుచరిత్రముల సముదాయము ఇట్టిలక్షణములతో నొప్పునదే పురాణమునాఁబరఁగు

మహాపురాణము దశలక్షణసమన్వితము దీనికిం బ్రమాణము

"సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణిచ,
వంశానుచరితం విప్ర పురాణం పంచలక్షణమ్
ఏతాదృపపురాణానాం లక్షణంచ మదుచ్యతాం,
మహతాంశ్చ పురాణానాం లక్షణం కథయామి తే
సృష్టిశ్చాపి విసృష్టిశ్చ స్థితి స్సంహారచ పాలనం,
కర్మణాం వాసనావార్తా గుణానాం ప్రకృతీనాచ
పర్వణాం ప్రళయానాంచ మోక్షస్యచ నిరూపణమ్,
ఉత్కీర్తనం హరే శ్చైవ దేవానాంచ పృథక్పృథక్,
వర్ణాశ్రమికం లక్షణంచ మహతాం పరికీర్తితమ్"

(ప్రకృతి స్మరింపుము)

పురాణములు ప్రాయుటకుఁ గలకారణము దానికింబ్రమాణము

"నిస్తారాయతు లోకానాం స్వయం నారాయణఃప్రభుః,
వ్యాసరూపేణ కృతవాన్ పురాణాని మహీతలే
వేదానా వ్యుపకారం స్త్రీశూద్రాణాం సాధుతాయో భవేత్,
ధర్మాధర్మపరిజ్ఞానం సదాచారప్రవర్తనం
గతిశ్చ పరమా తద్వద్బ్రహ్మర్భగవతి ప్రభౌ,
తాని తే కథయిష్యామి సప్రమాణాని భూతలే"

(పాతాళఖండము)

పృథ్వీమహీకుంబును బురాణంబు లాద్యంతకూ రంబున వెలువరించుచుండును దీనికిం బ్రమాణము:—

"అష్టాదశైవపురాణాన్యేతాని గాథాభిః కల్పశుద్ధిభిః,
పురాణసంహితాం చక్రే పురాణార్థవిశారదః.
ప్రఖ్యాతో వ్యాసశిష్యో భూత్సూతో వై లోమహర్షణిః,
పురాణసంహితాం తస్మై దదౌ వ్యాసో మహామునిః

ఆఖ్యాన మనఁగా నుపాఖ్యాన మనఁగాఁ బ్రపూర్ణము

స్వయం దృష్టార్థకథనం ప్రావీణ్యాఖ్యానకం బుధాఃశ్రుతస్యార్థస్యకథన ముపాఖ్యానం ప్రచక్షతే"

(ఇయం యుక్తి ఎఱ్ఱాప్రగడ మూడవయుంశమున నాఱవయధ్యాయమున కలదు)

పురాణ పఠనఫలము —

"అష్టాదశపురాణానాం నామధేయాని యఃపఠేత్,
త్రిసంధ్యం జపతే నిత్యం సోఽశ్వమేధఫలం లభేత్"

(మార్కండేయపురాణము)

మహాపురాణములు దశాధికలక్షణసమన్వితము లనిగదా తేలిన

అవి 1 సృష్టి, 2 ప్రతిసృష్టి, 3 స్థితి, 4 పాలనము, 5 కర్మవాసన, 6 మన్వాది, 7మన్వాదివర్ణనము, 8 ప్రళయను, 9 మోక్షము, 10 హరిభక్తిస్తోత్రము ఇవి ముఖ్యములైనయంశములు

ఈపురాణము లన్నిటియందును వక్తయు శ్రోతయు నుందురు ని మాన్య మిగ ఏ కొనుబ్రదేవీ పురాణమునో కాయానామ ముంచఁబడినట్లు తోఁచుచున్నది. ఈక్రింద నష్టాదశమహాపురాణముల నామంబులును వానియందు వక్తృబోద్ధవ్య స్వరూపంబులును, చత్సంఖ్యానంబును దెలుపుచున్నాను

1 బ్రహ్మపురాణము —, పదివేలగ్రంథము ఇందు బ్రహ్మవక్త శ్రోత మరిచి
2 బ్రహ్మవైవర్తపురాణము — పండ్రెండువేలగ్రంథము అంబరీషుఁడు పృచ్ఛకుఁడు వసిష్ఠుఁడు, బోధకుఁడు
3 బ్రహ్మాండపురాణము — పండ్రెండువేలగ్రంథము బ్రహ్మ వక్త
4 మత్స్యపురాణము — దునాలుగువేలగ్రంథము మత్స్యమూర్తి మనువునకుఁ జెప్పినది
5 మార్కండేయపురాణము — ముప్పదిరెండువేలగ్రంథము ధర్మపక్షులచే క్రౌంచమునికిఁ జెప్పఁబడినది
6 భవిష్యపురాణము — ముప్పదియొక్కవేలగ్రంథము శతానీకుఁడు బోధకుఁడు సుమంతుఁడు పృచ్ఛకుఁడు బోద్ధవ్యుఁడు
7 భాగవతపురాణము — పదునెనిమిదివేలగ్రంథము శుకమోగి పరీక్షన్మహారాజున కుపదేశించినది
8 విష్ణుపురాణము — ఎనుబదివేలగ్రంథము. పరాశరుఁడువక్త మైత్రేయులు శ్రోతలు.

9 వరాహపురాణము—ఇరువదినాలుగువేలగ్రంథము భూదేవికి వరాహమూర్తి చెప్పినగ్రంథము

10 వామనపురాణము—పదునాలుగువేలగ్రంథము నారదునకు బులస్త్యమునీంద్రుడుపదేశించినది

11 శివమహాపురాణము—ఇరువదినాలుగువేలగ్రంథము వాయుమూర్తిచే జెప్పబడినది

12 అగ్నిపురాణము—ఎనుబదివేలగ్రంథము భృగువు యాగసమయమున బోధించినది

13 నారదీపురాణము—ఇరువదయేడువేలగ్రంథము కలియుగమును గుఱించి నారదునిచేఁ జెప్పబడినది

14 లింగపురాణము—పదునొకండువేలగ్రంథము జీవునకు నంగిరచెప్పిన గ్రంథము

15 స్కాందపురాణము—లక్షగ్రంథము ఈశ్వరుఁడు స్కందునకుఁ దేశించినది

16 గరుడపురాణము—పదునాఱువేలగ్రంథము విష్ణువు గరుడునకుఁ జెప్పినగ్రంథము

17 కూర్మపురాణము—ఆఱువేలగ్రంథము కూర్మమూర్తియగువిష్ణువుచేఁ జెప్పబడినది

18 బ్రహ్మపురాణము—ఏబదివేలశ్లోకములుగలది బ్రహ్మదేవునిచేఁ జెప్పబడినది

ఈపదునెనిమిదిపురాణములును మూఁడువిధములుగ విభజింపఁబడినది

అనఁగా సాత్త్వికములు, రాజసములు, తామసములు అని ఇందుకుఁ బ్రమాణము

1 సాత్త్వికములు:—"వైష్ణవం, నారదీయం, చ తథా భాగవతం స్మృతం,
సాత్త్వికాని పురాణాని విజ్ఞేయాని శుభాని వై"

2. రాజసములు:—"బ్రహ్మాండం బ్రహ్మవైవర్తం మార్కండేయం తథైవచ,
భవిష్యం వామనం బ్రాహ్మం రాజసాని నిబోధత"

3 తామసములు:—మాత్స్యంకౌర్మం తథా లైంగం, శైవం స్కాందం తథైవచ, ఆగ్నేయంచ షడేతాని తామసాని నిబోధత"

పద్మపురాణము, ఉత్తరఖండము 263 అధ్యా.

ందుఁ గాంచగాఁ గొన్ని తక్కువగ నగుపడుచున్నవి అవివారాహపాఠ్యా
గాపుడములు

ఈకి నుఁ బురాణములు పదునెనిమిది యొప్పియుఁగాఁ:—

"ఆద్యం సనత్కుమారోక్తం, నారసింహ మథాపరం,
కౌర్మీయం నాలందమష్టం సుపూర్వేణ భాషితం
చతుర్థం శివధర్మాఖ్యం నారదోక్తంతదీరితం,
దుర్వాసస ప్రోక్తమాశ్చర్యం నారదోక్తమతఃపరం,
కాపిలం వామనం భార్గవం తథావోశన సంజ్ఞితం
బ్రహ్మాండం వారుణం చాథ కాళికాహ్వాయ మేవచ,
మాహేశ్వరం చథా సాంబం సౌరం నంద్యుపసంచయం
పరిశిష్టం సుపరం మారిచం భార్గవాహ్వాయం"

(గరుడము, ఖండ ఆధ్యాయము)

ఇవి యుపపురాణములు.

పురాణములందును సుపపురాణంబులందును గథలు వచ్చినవె వచ్చియున్న ప్పుడెకిని యత్కించిద్భేదమున నుండును దానఁ బున్ని మఱియొకదానిని భావింప రాదు వీనియందు శివమహిమను జెప్పనవియే యొక్కువగఁ గన్పట్టుచున్నది శ్రీనాథుఁడు దనకాశీఖండమునందుఁ:—

"వరుస నెనిమిది యన్యదేవతలఁ జెప్పు.
బరిపురాణంబు శీశ్వరుఁ బ్రస్తుతించు" అని నిరాభూటముగఁ జెప్పియున్నాఁ
కు పేరుమాత్రమే చూచి యిది విష్ణుపురాణమనియు నిది శివపురాణమనియు
నిర్ణయించుటకు వీలుపడదు బార్హస్పురాణేతిహ్యా మెల్ల దెలిసినవిషయంబే ఇఁక
నీయనవసరపుమాటలను వదలి ప్రకృతమనుసరింతము

మనము చేతఁబట్టుకొనియుండు నీపురాణము వామనమహాపురాణము.
దీనినివేదవ్యాసులవారు సంస్కృతమున రచియించిరి పులస్త్యుఁడు నారదమహర్షికి
బోధించినయుపదేశముగల గ్రంథరాజము

ఇందుఁ:— "శృణు వత్స! ప్రవక్ష్యామి పురాణం వామనాభిధం,
త్రివిక్రమచరిత్రాఢ్యం దశసాహస్రసంఖ్యకం
హార్మకల్పసమాఖ్యానం వర్ణత్రయకథానకం,
భాగద్వయసమాయుక్తం వక్ష్యశ్రీర్యశోభావహం

... ...

పులస్త్యేన సమాఖ్యాతం నారదాయ మహాత్మనే ౧౬
తతో నారదతః ప్రాప్తం వ్యాసేన సుమహాత్మనా,
వ్యాసాత్తు లబ్ధవాన్ పుత్ర శ్చిప్యాస్యా రోమహర్షణాం ౧౭
సచాఖ్యాస్యతి విప్రేభ్యో నైమిషే యేభ్య ఏవచ,
ఏవం పరంపరా ప్రాప్తం పురాణం వామనం శుభమ్ ౧౮
యే పఠంతి చ శృణ్వంతి తేపి యాంతి పరాంగతిం,
లిఖి త్వైతత్పు[illegible]యం యః శరద్వాధువేఽర్పయేత్ ౧౯
విప్రాయ వేదవిదుషే శ్రుతధీనుపకారిణం,
సముద్ధృత్య నరకా న్నయేత్పుర్వం పరత్రాత్మకాన్ ౧౦
నేహాంతే భుక్తభోగోఽసౌ యాతి విష్ణో: పరం పదం"

([illegible] బ్రహ్మ పాద్మాఖ్యా [illegible] అధ్యాయం)

ఇట్లుగొక్కొక్క పు - ణావిషయంబునందు సవిస్తరంబుగ నారదంబున వివరింపఁబడియున్నది

ఇందుఁగల ముఖ్యములగునితిహాసములు, విషయసూచికయందు విశదీకరింపఁబడియుండుటంజేసి గ్రంథవిస్తరభీతి నిందుఁ బొందుపఱుపలేదు

ఇట్లమహిమగల యీపు[illegible]రాణంబులను మనశుభాశంసు లగుపెద్ద లెల్లు శ్రుతిస్మృతులనుండి సంగ్రహించి లక్ష్యలక్షణపురస్సరంబుగ సులభబోధకై నిర్మించిరో యట్లే కొంతకాలముక్రింటనుండియు పూర్వాపరకాలమహిమను జూచి నీ సర్వశాస్త్రాశయంబున్నయర్థంబును ఎఱిదంబుగ నెల్లరకుఁ దెలియఁజేయఁ గోరి భాషాంతరీకరణముం గావిం దొరకొనిరి పు[illegible]ణాములన్నిభాషలయందును బరివర్తనముచేయఁబడినవి సునిర్లింగభాషయందును సాధారణముగ నన్నిపు[illegible]ణాములును బరివర్తనముచేయఁబడినయట్లు కాంబడుచున్నది ఈసందర్భమున నేయేపురాణము నేయేకవిచేఁ బరివర్తనము తెలుఁగునకుఁ గావింపఁబడియెనో వ్రాయుటయు మంచిపనియని తోఁచి వ్రాయుచున్నాను చిత్తగింతురుగాక

ఈపరివర్తనమునకు మొదట మార్గదర్శకులు కవిత్రయమువారే యని గట్టిగాఁ జెప్పఁదగు పంచమవేదం బనుబరఁగు భారతమును తెలుంగునకు వ్యాసి దారిఁజూపిరి, దాన సంస్కృతమునుండి తెలుఁగునకు వ్రాయుట ప్రారంభమయ్యె.

సం॥	కవి	పురాణము	అంకితము
1180	మడికి సింగన	బసవపురాణము	
1325	మారన	మార్కండేయపురాణము	నాగయగన్నమంత్రి
1340	ఎర్రాప్రగడ	నృసింహపురాణము	నృసింహస్వామికి
1400	పాల్కురికి సోమనాథుడు	1 భీమఖండము 2 కాశీఖండము } సాంగము	వీరభద్రారెడ్డికి అన్నయమంత్రికి
1400	తిరుగ రాజాకవి	నాగరఖండము	
1350	కమలనాభుడు	పద్మపురాణము	
1420	మడికి సింగన	పద్మపురాణము	కాటమనాయునకు
1490	పిల్లలమర్రి వీరభద్రుడు	నాగరపురాణము	
1600	వల్లభరాయ నరసింగకవి		
1180	నందిమల్లయ, నాగ సింగయ	వరాహపురాణము	నరసింహదేవరాయలకు
1500	వెన్నెలకంటిసూరన	విష్ణుపురాణము	రాచవేటిరెడ్డికి
1900	సీతారామసిద్ధాంతి		
1500	తిరుగమనంటి తిమ్మకవి	మత్స్యవామనపురాణములు	
1508	వెల్దయమంత్రి	వాయుపురాణము	దాసరి చినగంగయ్యకు
,,	తెనాలిరామకృష్ణకవి	గరుడపురాణము	
1530	పింగళిసూరన	గరుడపురాణము	
1550	ఎసిరాజు రామన్న	నాగరోత్తరము	
1800	పుట్టలరమ్మకుమారుడు		
1900	సోమనాథుడు	మూలసంహిత (సాంబము)	రామారెడ్డికి
,,	కోడూరి వేంకటాచలపతి	నరసింహస్వామిఖండము	మధురవాళిగరు ప్రభునకు
,,	పైగరమల్లె వేంకటరామకవి	బ్రహ్మోత్తరఖండము	శ్రీశైలునకు
1850	పోనాము వేంకటకవి	శ్రీకృష్ణజన్మఖండము	
1908	అల్లపాటి రామానుజకవి	కల్కిపురాణము	
,,	చుండూరి మేళేశ్వరకవి	కూర్మపురాణము	
1910	నమ్మంటి శేషాచలకవి	బ్రహ్మాండపురాణము	శ్రీవేంకటేశ్వరునకు
1928	,,	బ్రహ్మపురాణము	

ఇవికాక మహాపురాణములలోని తెలుగునకుఁగావలసినవి శివ, భవిష్యోత్తర, అగ్నిపురాణంబులును, స్కంద, బ్రహ్మవైవర్తంబులందుఁ గడమఁదినభాగంబులును నైయున్నవి తెలుఁగుకవితామతల్లి యీపురాణాజాంబులనేకాక యెన్నింటినో సంస్కృతగ్రంథములను తెలుఁగునకు దనపుత్త్రులచేఁ జేయించినది. ఇఁకను జేయించుచున్నది

మనవామనపురాణమును దెలుంగునకు లింగమగుంటమిక్కిలి యనుమహా కవి యొకరు పూర్వకాలమున వ్రాసిరికాని, యప్పుడు ముద్రణాదిసౌకర్యములులేక తాళపత్రములయందే వ్రాసికొనవలసియుండుటంబట్టి నశించినదని చెప్పవచ్చును ఇట్లు మఱియెన్ని పురాతనగ్రంథములు నంతరించెనో తెలుపఁజాలము

ప్రస్తుతము మనవామనపురాణమును దెనుఁగునకు వ్రాసినవారు నెల్లూరు మండలమున నాత్మకూరనుపట్టణమునకుఁ జేరిన చాపురాల్లపల్లి గ్రామనివాసియుఁ, బండితమహాకవియునగు బ్రహ్మశ్రీ రామావధుల కొండయ్యశాస్త్రులుగారు వీరి వంశావళి గ్రంథాదినిగాంచనగు వీరు బాల్యమునఁ గడుపురమున శ్రీ శేషాద్రి శర్మగారితోఁగూడ శ్రీమాన్ దాసాచార్యులుగారియొద్ద విద్యాభ్యాసముగావిం చి సాంసారికవ్యాసంగములకు లోనయి విద్యంజాలించి తమస్వగ్రామమునకుఁ బోయిరి వీరికి బాల్యమునుండి కవిత్వమునందు నభిరుచి యనియు నాకుఁ దెలిసినఁ వీరు యయాతినాటకమును నొకయక్షగానమును వ్రాసి దానిం దనశిష్యులకుఁజెప్పి పల్లెలలో వారిచే నాడించి మెప్పుగాంచిరనియు, నాసమయమున నీకవీంద్రుని మిత్రులగు శ్రీశేషాద్రిశర్మగారు "నెచ్చెలీ! నీకవితను గ్రంథముల వ్రాయుటయందు వినియోగింపుమా" యని ప్రోత్సహింపఁగా సహస్రకంఠ రామాయణమును బద్మపురాణాంబునుండి తెలుఁగుఁజేసి రనియు, నంతట నీవామనంబును బద్యకావ్యంబుగా వ్రాసిరనియు నాగురువర్యులును, నీమహాకవిమిత్రులును నగు శ్రీశేషాద్రి శర్మగారొకానొకసమయంబున సందర్భవశంబున దెలిపిరి నాయందు బాల్యంబునుండియు నీకవీంద్రునకుఁ బ్రీతియెండు ఈపురాణం బామూలాగ్రంబు శ్రవణంబొనరించి పురాణతీర్థపరీక్షోత్తీర్ణుఁడ నయియుండుటంజేసి న న్నీసమూలోచనంబు వ్రాయ నాదేశించిరి పెద్దలగువారియనుమతి నుల్లంఘింపఁజాలక సముద్రమున శేతము నెత్తినరీతి నిమ్మహాకార్యంబుఁ గావిం నే నల్పుండనయ్యును వారియాజ్ఞాప్రోత్సాహబలంబుగలవాఁడనై పూని వ్రాసితి నందలిదోసములను మన్నింతురని పిఱ్ఱులగు మిముం బ్రార్థించుటయే నా కుచితకార్యము తమింపఁ బ్రార్థితులు

ఇక నీవామనపురాణంబునందలి కవితాశైలి మిక్కిలి సరసమై హృదయంగమమై ద్రాక్షాపాకంబున నొప్పుచున్నయది దాని కుదాహరణంబుఁ జూపఁబూనిన గ్రంథమంతయుఁ జూపవలసివచ్చును పిష్టపేషణ మదలుచున్నాఁడ

భాషాంతరీకరణపద్ధతియుఁ బెద్దల ననుసరించుచుఁ బ్రాచీనపద్ధతిని వదలకయున్నది సంస్కృతగ్రంథమున ముద్రణమునంబడిన దోషంబులుండినను నీకవీశ్వరుండు వానినన్నింటని దనవిద్యాబలంబున సవరించుకొని తగినరీతిఁ దెలుఁగుఁగావించినవాఁడు అందందుఁ గొన్నిభాగంబుల నెత్తిచూపుట యుపోద్ఘాతము వ్రాయువానిలక్షణంబుగా నుండినను నాకార్యమును గ్రంథస్థగతిచే వదలితిని. ఎల్లయెడల సంస్కృతంబునందలి భావంబునకు నించుకేనియుఁ దీసిపోవకయున్నది

కవి యుండండుఁ బ్రాచీనులభిప్రాయంబులను గైకొనినాఁడు. కాని, యది దోషంబుగాఁ బరిగణింపఁ బడదు

(2)	10	సారహరంబ	డొరకచుట్టుకొన్న యుత్తరరామాయణము
(3)	21	సత్పక్షిబంధంబు	సప్తసంతానములలో మనుచరిత్ర కీనుకృతి
5)	3	వలికెడిది	భాగవతమున కీనుకృతి.
(125)	350	రంగిదభంగి	రంగదరాతిభంగ (దాశరథిశతకము)

గ్రంథమాత్రముచేతనే కవి చేతఁగాని వాఁడనరాదు గ్రంథగ్రంథము నెట్లు వ్రాసెనో యూహింపుఁడు మాటలా? చదువుపుఁ గింపుగానుండుపద్యములం గాంచుఁడు

82 పుట	నిందుఁగలపద్యములమనోహరత్వముంగాంచుఁడు
83 పుట	393—399
108—111పుట	యుద్ధవర్ణనము
114, 115	పద్యములఫక్కీని చిలకింపుఁడు
121, 184, 185,	నిందిలిశైలిని గనుంగొనుండు
246, 334	వివాహసంబంధములు సొంపు నింపుచున్నయవి

గ్రంథమ్ము దాహరింపఁబూనినఁ బుస్తకమునంతయుఁ జూపఁవలసివచ్చును అందఁ దచ్చుతప్పులు కానంబడుచున్నవి గ్రంథాభిమానులు రెండవముద్రణమునకుఁ బ్రోత్సహింతురేని యపుడు సవరింపఁబడుననుటలో నంతలేదు

మహాశయులారా! ఇట్టిగ్రంథములవ్రాయించి లోకంబునకును భాషకును ఋణంబుగలిగించినవారిని కీర్తింపఁగను శ్రీకొండయ్యశాస్త్రులుగారు గావించిన లోకోపకృతి యెన్నుటకు సాధ్యముకాదు వీరిట్లే సుతతియొడ్డియేనిపురాణమును దెలుంగునకు వ్రాయుచు నీత్రిలింగదేశజనులకును నాంధ్రులకును దోడ్పడి భాషను బోషించుచు శాశ్వతారోగ్యవంతులై చిరకాలము వీరసిల్లుదురుగాక యని కోరుచు నాలేఖనికి సెలవువేఁడుచున్నాఁడను

"శ్లో పుంసః స్వరూపపరిచర్యన మేవ కార్యం
తజ్జన్మభూమిగుణదోషకథావృథైవ
పరాన్నకరోత్థ మభినందతి కో విషంవా
కో వా న పద్మ మభినందతి పంకజాతమ్"

ఇట్లు, విన్నవించు, విద్వజ్జనవిధేయుఁడు,
కావ్యపురాణతీర్థ విద్వాన్
జనమంచి వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
తెలుఁగుపండితుఁడు మునిసిపల్ హైస్కూలు.

కడప,
15-3-1929
ఏభవ ఫాల్గుణ శుద్ధపంచమి

ఇటీవల తోడుపడినవాసు.

పోషకులశేషము

మ-రా-శ్రీ, వీరేచెర్ల జగన్నాథశ్రేష్ఠి, గోకులపల్లె

క ఘనవీరేచర్లాన్వయ, మునఁబుట్టి జనోపకారమునఁ శౌర్యమునం
చనరు జగన్నాథ,శ్రేష్ఠిని- గాచుచు రంతతంబు శ్రీకుఁడు వేర్మిన్

మ-రా-శ్రీ, తోఁట చలమారెడ్డిగారు, చాపురాల్లంక లే

క వినుతంబగుతోఁటకులం, బునఁగల్గి విశిష్టమార్గమునఁదేజవునం
బొనరినచలమారెడ్డిని, ఎనజదళాక్షుండునై న శ్రీవామనుఁడెల్లన్

మ రా-శ్రీ, కాహారు నాగిరెడ్డిగారు, అనంతసాగరం, నెల్లూరుజిల్లా

క కాహారువంశమున సు, శ్లోకులు మెచ్చుంగఁ బొడమి శ్రీసొంపుగుల్కం
గాఁగొన్ననాగిరెడ్డని, శ్రీకమలానాథుఁ డేలుఁగాజెలఁగెడిఁ గరుణన్

మ-రా-శ్రీ, నాగిరెడ్డి వెంకిరెడ్డిగారు, కలువాయి, నెల్లూసుజిల్లా

చ విలసితనాగిరెడ్డి సమధిక్యఖ్యవాన్వయమందు నీప్తితో
గలిగి రమావిలాసమున శ్రీగ్రాలుచు భూసురదేవభక్తితో
జెలఁగుచు శౌర్యధైర్యములఁగాజెన్నువహించిననాగిరెడ్డినిన్
జలజదళాక్షుఁడైనహరి శ్రీహస్తాబ్జిలిఁ బ్రేమచెలంగఁ గావుతన్

క తనయూరఁ దమినిఁ జరిగిన ఘనవిచ్ఛిత్తిభకుఁడగినకార్యసహాయం
బునుఁజేసి కీర్తిఁగాంచెను, జనులంచఱు సైయటంచుఁ జాల సుతింపన్

క పరరూపాయల నచ్చుకుఁ, బరిలం బగుభక్తి బుద్ధిఁ వారల నోసగెన్
బదివెక్కుల నీసుజనుఁడు, విదితం బగుగౌరవమున శ్రీవెలయుహరిదయన్

మ-రా-శ్రీ, శింగమల కొండారెడ్డిగారు, వోబుళాం, కడపజిల్లా

క శింగమల వంశమందును, రంగార జనించి కీర్తి రాణించి తమిన్
బొంగెడికొండారెడ్డి నభంగదియన్ రామముఁ డెలు శ్రీసుధాస్థలిఁబ్రోచున్

బ్రహ్మశ్రీ, విశ్వనాథ శ్రీనివాసయ్యగారు, ఆత్మకూరు, నెల్లూరుజిల్లా.

ఆ కరమవిశ్వనాథ శ్రీవంశోదీపకుఁడునై
వెలయు శ్రీనివాస శ్రీవిప్రనాథుఁ

గరుణతోడనేలుఁ గమలాక్షుఁ డెపుడు
సంతసమున ధాత్రి సంతతంబు

మ-రా-శ్రీ, చింతంరెడ్డి సుబ్బారెడ్డిగారు, రంగంపల్లి, కడపజిల్లా

క ఘనచింతంరెడ్డికులంబునఁ గల్గి జనోప కారమునఁ శాంతమునఁ
బొనరెడ్డి సుబ్బారెడ్డిని, మనసారఁగఁ బ్రోచుఁగాత మానాథుఁ డిలఁ

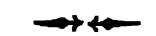
మ-రా-శ్రీ, మడకల మారారెడ్డిగారు, మలినేనిపట్టణము, కడపజిల్లా

క లిలోన వెలయుమడకల, కులపుండమునఁ బుట్టిమేటి గుణములవలనఁ
బొలఁగిన మారారెడ్డిని, జలజాక్షుం డెనశౌరి సంతత మేలున్

చందాదారులశేషము

మ-రా-శ్రీ, అన్నపురెడ్డి వోబుళరెడ్డిగారు, గ్రామమేజర్‌స్థిటు, పొంగూరు
కాళిదాసు వెంకటసుబ్బయ్యగారు, నెరజనంపాడు
నూన్నూరి వెంకటకృష్ణయ్య, గోగులపల్లె
చల్లా వెంకటరెడ్డిగారు, పాతాళ్లపల్లె
పన్నా వెంకటరెడ్డిగారు, చాపరాళ్లపల్లె
చౌడూరు చిన్నయ్యగారు, పోస్టుమాస్టరు, బంగమిట్ట, కడపజిల్లా.
రామావధుల లక్ష్మీనరసయ్యగారు, కోటపాడు, కడపజిల్లా
చింతంరెడ్డి సుబ్బారెడ్డిగారు చిట్వేల్లె, కడపజిల్లా
రామావధుల గోవిందయ్య, నగరిపాడు, కడపజిల్లా
వధుల సుబ్బనరసయ్యగారు, బుక్కాయపల్లె, కడపజిల్లా
చవనా పెంచలయ్యగారు ,, ,,

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ కొనుఁగు వామనపు రాణమునకు సహాయమొనర్చిన పుణ్యజనులగు
ఉద్ధారక, నిర్వాహక, పోషక చందాదారులనాముంబు లిందుఁ
గ్రిందఁ బేర్కొనంబడుచున్నవి.

ఉద్ధారకులు.

మ-రా-రా శ్రీ ; అల్లంపాటి పోలిరెడ్డిగారు, మంగుపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

సీ శ్రీకరనిజకీర్తి శిష్టలతాంకూర మమరవృతుఁంచెల్ల నల్లుకొనఁగ
వరనిజదానజి వన మనుపమకంథి పూరణప్రావీణ్య భూతి నలర
సంతతనిజగుణ సరసవుచ్చముదీప్తి శ్రీపతితోఁ బేరి చిందులాడ
నిజదైవగురుభక్తి నిర్మలమణిహార మలవాణిపీఠపై నమరి వెల్ల
తే నాస్తివారధైకదతుండు నర్థిబృంద, చాతకాభ్రోపముండును సద్యవాక్యఁ
డనఘుఁడును సర్వభూతహి తాత్ముఁ డైన, పోలిరెడ్డిని శ్రీహరి ప్రోచుఁగాత

క ఖేటులు మెచ్చుఁగ నల్లం, పాటికులంబెల్ల వెలుఁగఁ బ్రభవించి ప్రజా
కోటులు మెచ్చ ధరిత్రి, వాటిల్లెనుఁ గడలజయము వరుసం బ్రాకెఁ

చ. అనిశము బీదసాదలను నాదట నేలుచుఁ బండితాదృతిం
దనరుచు శాంతభావమునఁ దద్దనటించుచుఁ బుణ్యలిఖ్యసే
వనమునఁ బుణ్యగాత్రుఁడయి భర్గునిఁ గొల్చుచు భక్తి నుండి శ్రే
ష్ఠను సురవిప్రకార్యరతి నాఁ థారుణిరాటిలు నాఘనుం డొగిఁ

సీ ఒకతతి సీఘనుఁ డుత్సాహ మేపారఁ బలికెను ననుఁగాంచిభక్తి నీవు
కొనిఁగించినట్టి వా మనవురాణం బొగి నవనిపై శాశ్వతఁ మై చెలంగ
ముద్రించుటకుఁ బుణ్య పురుషులకడ శక్తి కొలఁది ధనంబునుగార్చుకొనుము
చాలనివి త్తంబు సమకూరఁ జేసెదఁ జింతింపవలదు నీ చిత్తసీమ
ఆ ననుచు రెండునూఱు లగు ధనంబునుఁ బ్రోగు
చేసి యిచ్చి కీర్తిఁ జెంచె నిట్టి
పురుషునకును శివుఁడు బుధులెన్నఁ గైలాస
గణ్యవాస మిచ్చి కాచుఁగాత

మ-రా-రా-శ్రీ, కలిసెట్టి వెంకట భూట్లుగారు, చుంచులూరు

సీ శ్రీమించు కలిసెట్టి శిష్టవంశంబందు జనియించి దీప్తితోఁ జాలవెలిఁగి
వెంకటభూట్లనుఁ వేరుతో రాజిల్లి ధైర్యసాహసములఁ దద్దనలరి
వైద్యగణంబుల ఖ్యాసిల్లి సురవిప్రపూజాపరుండనై పుణ్యతీర్థ
ముల మున్గి గతపాపములఁ నలరారుచుఁ దమి బీదలకు నెల్లఁధనమొసంగి
తే జ్ఞానియై ముక్తికన్యతో గాఢకేళిఁ, దేలి సంసారవార్ధిని దీప్తిదాటి
పెద్దలనుఁగన్న భక్తితో విస్తరిల్లె, నార సీఘనునెన్న శక్యంబె ధరణి.

క పదిపదుల సంఖ్యధనమును, సదయుండై యచ్చుఁ గార్పస్వయముగ నొసఁగె
బడిల మగుమోక్షపదమును, ముదమున నిడుఁ జక్రి యట్టిపుణ్యాత్మునకున్

మ-రా-రా-శ్రీ, గ్రంధే చెన్నయ్య శ్రేష్ఠిగారు, నాయునిపల్లె

సీ శ్రీసతీకరుణతో నెన్నుమీఁ తెనఁటన్న వాక్సమక్కారంబు వలన వెల్లు
విజయాభిరాముఁడై విజ్ఞుఁడీఁగెనఁటన్నఁ బరహితవృత్తితోఁ బ్రజ్వరిల్లు
ధీగణ్యబుద్ధితో వేదరిల్లెనఁటన్నఁ బుణ్యకార్యాసక్తిఁబొలుపు మీఱు
సత్కర్మపాలనసారజ్ఞుఁడు నఁటన్న సాధుసంగతితోడఁ జాల నలరు
తే ధర్మమార్గప్రవిష్టుఁడై తనరె నన్న, నిత్యశాంతమ్మువలనను నెగడసాఁగె
నాఁడ! గ్రంధేకులాబ్ధిశశాంకుఁడైన, చెన్నయ్యశ్రేష్ఠి భువి నిట్టిచెలఁగెఁదమిని

క ఈసుజనునకునుఁ దమ్ముఁడు, నై సోమయసెట్టి భూసురామరసేవో
ద్భాసితుఁ డచ్యుతపదయుగ, శాసక్తస్వాంతుఁ డగుచు నలరును కీర్తిన్
క అచ్చునకై శతరూప్యము, లిచ్చిరి సమకూర్చి భక్తి నీయుఁడు వీరిన్
ముచ్చట లూరం గాచును, సచ్చరితులు మెచ్చుచుండ నిట్లాస్థలిలోనన్.

మ-రా-రా-శ్రీ, గోపవరం గోపాలరెడ్డిగారు, గోపవరము, కడపజిల్లా

సీ శ్రీగోపవరగోత్రసింధుచంద్రుండు నై పృథివీశశక్తితోనెసఁగి తమిని
సాధుపోషణమున సంతతయాచకవాంఛాప్రదాసక్తివలన మిగిలి
సజ్జనగోష్ఠితో సతతంబు భాసిల్లి కవులసంతుష్టులఁగా నొనర్చి
వాక్సమక్కారంబువలన ధైర్యంబునఁ బ్రబలవిక్రమమున సొబగుఁగాంచి
ఆ పరులగర్వ మడఁచి భక్తి నిర్జరవిప్ర, కార్య కరణదీక్షఁ గ్రాలి కీర్తిఁ
గామరుచి గలునట్టి గోపాలరెడ్డిని, బ్రోచు రామచంద్రభూపుఁ డెలమి.

తే. వామనపురాణ మిల నచ్చు పడుటకొఱకు
భూనముగను విత్త మొనఁగూర్చి గణ్యులెన్న

నిచ్చె నీపుణ్యాలోకి నీశ్వరుండు
కడిమి సుఖభోగముల నిచ్చి కాచుఁ గాత

మ-రా-రా-శ్రీ, కీర్తిశేషులగు అల్లంపాటి పెంచలరెడ్డిగారు,
ముంగుపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

ఉ వంచనలేనివాఁడును విభాసితుఁ డుల్లము పాటివంశజుం
డంచితవిత్తశాలియు మహామతియుం గురుభోగవంతుఁడుగా
మించిన కీర్తిశేషమున మేదినిపై విలసిల్లువాఁడు నా
పెంచలరెడ్డిఁ బ్రోచు హరిప్రీతిని నాత్మపదంబునం దొగిన్

నిర్వాహకులు.

బ్రహ్మశ్రీ, లోకా పెంచల సుబ్బయ్యగారు, సోమశిల, నెల్లూరుజిల్లా

సీ అనిశమ్ము శాంతమ్ము వినయమ్ము రాజిల్లఁ బొల్చారు నేవానిబుద్ధిసీమ
సకలభూతకృపాలతాంకూరరస్నంబు భాసిల్లు నెవ్వాని భావసీమ
దాతృత్వదానాదిధర్మసద్గుణములఁ జెన్నారు నేవానిచిత్తసీమ
వరదైనగురుమునిపదభక్తిఁ నెపు డాలవాలమౌ నేవానిస్వాంతసీమ
తే యట్టి సుజనుఁడు లోకాన్వయార్ణవాబ్జుఁ
డైనపెనుశిలసుబ్బయ్యనృపవరాజ
పుత్రికాలోలుఁ డైనట్టి పురహరుండు
కరుణ సుఖభోగముల నిచ్చి కాచు గాత.

క. తనధనము నచ్చుగొఱకై, ఘనముగ నిడి కీర్తితోడఁ గాశ్యపిలోనం
దనరారె నీనరోత్తము, మనసార నుమేశ్వరుండు మాటికి నేలున్

మ-రా-రా-శ్రీ, చల్లా చెంచుసాపిరెడ్డిగారు, రాపూరు చెంచువోబళరెడ్డిగారు,
చంద్రపల్లె, కడపజిల్లా.

సీ. పరఁగఁ జల్లాన్వయప్రభవుండు భూసుర భక్తుండుఁ బరహితపరుఁడు మనుజ
పతిమాన్యుఁడౌఁ జెంచుసాపిరెడ్డిని దమిఁ బాలించు శ్రీరామభద్రుఁ డెలమి
శ్రీకరచరితుండు శిష్టగుణాఢ్యుండు రాపూరుకులజుఁడై రహిఁ జెలంగు
చెంచు వోబళరెడ్డి మించినకరుణతో నలరినవాఁడు నై యభవ్యుఁ డేలు
ఆ వేడ్క నచ్చునకును విస్తృతభక్తితో
నైజధనము నిడిరి నాల్గుదులుఁ

గానఁ బుణ్యలోకగతియునుఁ గీర్తియు
వీరి కొనరుచుండు ధ విష్ణుదయను.

వ-రా-రా-శ్రీ, బిజివేముల రామిరెడ్డిగారు, ఆ చెన్నారెడ్డిగారు,
చవుటపల్లె, కడపజిల్లా

సీ శ్రీబిజివేముల శ్రేష్ఠవంశంబునఁ బిచ్చిరెడ్డి జనించె ధ విశ్వమందు
నాపుణ్యధనునకు ధ ననఘాత్ము లగురామిరెడ్డి చెన్నారెడ్డి ధ ప్రీతి గుల్కఁ
బుత్రులై వితరణ బుద్ధిభావంబుల నలరారి పుణ్యకార్యప్రవర్త
నంబున యశమున ధ నల్దిక్కులందునఁ గడిమి శోభిల్లి యీగ్రంథముద్ర
తే ణార్థమై రెండుపదులసంఖ్యనుఁ జెలంగు
విత్తమును నిచ్చిరటుకాన ధ వీరిఁ జక్రి
కరుణఁ చిగురొత్తుచుండఁగాఁ ధ గాచు సర్వ
విబుధు లరుగుదెంచుండ నీ ధ విశ్వమందు

మ-రా-శ్రీ, చిట్లూరు రాచయ్యశ్రేష్ఠిగారు, మంగుపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా.

తే కొమరు మిగిలిన చిట్లూరు ధ కులమునందు
వేంకటశ్రేష్ఠి జన్మించి ధ విపులకీర్తిఁ
జెలఁగె నతనికి రాచయశ్రేష్ఠి పుత్రుఁ
డగుచు ధరఁబుట్టి దీప్తితో ధ నలరి యతఁడు.

తే కాశిమొదలగుచున్నట్టి ధ గణ్యపుణ్య, తీర్థములనెల్ల సేవించి ధ కెంపుతోడ
దానము లొనర్చి నిజవంశధర్మవృత్తిఁ, బరఁగి శాంతస్వభావంబుభాసిలంగ
నీ సుకవితఁజెంగిణిఁబోలి ధ మోముఁ బినాకిని తనరుఁ; దదుత్తరతీరమందు
నభ్రపుఁడా సోమేశుఁ ధ డలరును; నట ధర్మసత్రంబుఁ గట్టించి ధ శ్రద్ధతోడఁ
గరకంఠితికుణాళ్ల ధ కాలంబులోఁ బ్రలివల్సరఁబున బంధువర్గమునకు
నన్యులకునుఁ దమి ధ నన్నదాన మొనర్చి పొరిఁగీర్తి నలరు నీపుణ్యపురుషుఁ
ఆ డిచ్చ నచ్చొఆకు ధ నేబదిసంఖ్యతో, నలరుచుండు ధనము ధ నధికభక్తిఁ
గాన శంకరుండు ధ కళ్యాణములనెల్లఁ, గరుణ నితని కిచ్చి ధ కాచుఁగాత

మ-రా-రా-శ్రీ, రామిరెడ్డి వోబుళ్లకొండారెడ్డిగారు,
కదిరినాయనిపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

కం ఇలఁ జెలఁగుజనులు పలుదెఱఁగులఁ బేర్కొన రామిరెడ్డి ధ సోత్రం బందు
జ్జ్వలగుణగణమణియై యొ, బుళ్లకొండారెడ్డి పుట్టి ధ పొంగారురుచిన్.

చ ధరణిని బాలచంద్రుగలిఁ । దద్దయుఁ బెంపును జెంది కీర్తితోఁ
బరఁగుచు శాంతచిత్తమున । బ్రాహ్మణులన్ సురల న్భజించుచున్
నిరతమ్ము బుణ్యకార్యముల । నేర్పునఁ జేయుచు నుండునట్టి య
ప్పురుషుని మామనోహరుఁడు । పూర్ణదయారసదృష్టి నేలుతన్

మ-రా-శ్రీ, రాచపల్లె నాగిరెడ్డిగారు, కుంటనెల్లిపాడు, నెల్లూరుజిల్లా

చ అవనిని రాచపల్లెకులతిమం దురుదీప్తిని గంగిరెడ్డి భూ
ధవులు నుతింపఁ బుట్టి బహు । ధార్మికవృత్తిని ప్రజ్ఞచేతా
నివహముల న్భజించుచును । నిత్యము బీదలఁ గాచునట్టి మా
నవునకు నాగిరెడ్డి యను । నర్మిలిపుత్రుఁడు కల్గి సొంపునన్
ఆ. పెరిగి పాధువృత్తిఁ । జెలయుచు శాంతభా
వమ్ముతోడ మిగుల । వఱలునట్టి
పురుషవరుని రామ । భూపాలచంద్రుండు
రాచు సుతులధనముఁ । గడిమి నొసఁగి

మ-రా-శ్రీ, కీర్తిశేషులగు దరిశి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, నెల్లూరు

క ఘనుఁడు యశోశేషుండును,
జనమాన్యుఁడు దరిశి వంశ । సంభవుఁడు దయా
ధనుఁడౌ వేంకటసుబ్బ
య్యనుఁ బ్రోచును ముక్తి నొసఁగి । యచ్యుతుఁడు దయన్

మ-రా-శ్రీ, బుట్ట వెంకటరామిరెడ్డిగారు, రామిరెడ్డిపాడు, నెల్లూరుజిల్లా

ఉ పొంకముమీఱ రాజిలెడి । బుట్టి కులంబునఁ బుట్టి దీప్తి నే
ర్పాంకునిరీతి భాసిలుచు । నార్యధరామరదేవభక్తితో
శంక యొకింతలేని దగు । స్వాంతమునం దనరారువాఁడు నా
వేంకట రామిరెడ్డికిని । విశ్వవిభుం డొనఁగూర్చుభద్రముల్

మ-రా-శ్రీ, పాతపాటి వరసారెడ్డిగారు, వరికుంటపాడు, నెల్లూరుజిల్లా.

క. వరపాతపాటికులజుఁడు, సరసుఁడు భూదేవదేవ । చయభక్తుండౌ
వరసారెడ్డిని శ్రీహరి, కరుణ న్గాపాడు ధాత్రిఁ । గరుణామతితోన్

మ-రా-శ్రీ, తోఁట సుబ్బయ్యగారు, కుల్లూరు, నెల్లూరుజిల్లా.

ఉ శ్రీకరతోఁటవంశవర ! సింధుశశాంకుఁడు శౌర్యవంతుఁ డ
స్తోకయశోవిలాసుఁడును ! దుర్జనదూరుఁడు వైద్యగణ్యుఁడుం
బ్రాకటదైవభక్తుఁడును ! బంధురతుండుఁ గవీశ్వరుండు సు
శ్లోకుఁడు ధర్మశాలి యగు ! సుబ్బయ నేలును రాముఁ డెప్పుడున్

మ-రా-శ్రీ, మానుగుంట చిన్నచెంచయ్యగారు, కొత్తపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

చ మనుజశశాంకుఁడై సకల ! మానవకోటిహితుండు శాంతుఁడున్
వినయవివేకశీలుఁడును ! విప్రబుధామరపూగభక్తుఁడున్
ఘనుఁడును మానుగుంటకుల ! కంధిశశాంకుఁడుఁ జిన్నచెంచయా
ఖ్యనుఁ జెలువొందుసజ్జనునిఁ ! గంజదళాక్షుఁడు బ్రోచు నిత్యమున్,

మ-రా-శ్రీ, పున్నపుకేశవయ్యగారు, నెల్లూరుజిల్లా

ఉ పున్నపుగోత్రజుండు బుధ ! పుంగవపాదయుగార్చనాపరుం
డున్నతకీర్తిశాలియు గు ! ణోత్తరుఁ డచ్యుతభక్తియుక్తుఁడున్
సన్నుతమార్గుఁడున్ సతత ! సత్యరతుం డగుకేశవాఖ్యునా
పన్నశరణ్యుఁ జైనహరి ! భావము రంజిలఁ బ్రోచు ధాత్రిపై

మ-రా-శ్రీ, పాలోకువేంకటరాయలుగారు, గోగులపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా.

ఉ దాతయు మిత్రకార్యహిత ! తత్పరుఁ డార్యగణార్చనుండుఁ బా
లోకులప్రదీపకుఁడు ! భూరియశోండును శేషయాత్మజుం
డాతతధైర్యశక్తి నల ! రారిన వేంకటరాయనిం దమిన్
శ్రీతరుణీమనోహరుఁడు ! చిత్తము రంజిల నేలు భూస్థలిన్

క రెండగుపదులధనంబును, దండిమతు ల్సెలఁగ నిడిరి ! తమి నచ్చునకై
చండాంశుకులజాఁ డగురా, ముం డొసఁగుశుభమ్ము నిత్య ! మును వీరికిలన్

పోషకులు.

మ-రా-శ్రీ, కాళిదాసుసుబ్బాశాస్త్రిగారు, నెల్లూరు.

క వరకాళిదాసకులజుఁడు, గురుధర్మాయనుఁడు శాస్త్ర ! కోవిదుఁడు దయా
పరుఁడౌ సుబ్బాశాస్త్రిని, సరసీరుహనేత్రుఁ జేలు ! హృత్సరిలోనన్

మ-రా-శ్రీ, రామావధుల నారాయణయ్యగారు, ఎప్పిరాలగ్రామము, కడపజిల్లా

క శ్రీరామావధులకుల, వారిధిసోముండు ధీరభావాన్వితుఁడౌ
నారాయణయ్య నేలు న, పారదయాదృష్టి శౌరి ప్రత్యవమందున్

మ-రా-శ్రీ, కంచి సుబ్బయ్యశ్రేష్ఠిగారు, చాపురాళ్లపల్లి, నెల్లూరుజిల్లా

క. భువనకంచివంశజాతుఁడు, మనుజశ్రేష్ఠుండు ధైర్య మహితుండు యశో
ధనుఁడగుసుబ్బయ్యశ్రే, ష్ఠినిఁ గాచును జక్రపాణి చిత్తం బలరన్

మ-రా-శ్రీ, ముకుకూటి కొండారెడ్డిగారు

క ముకుకూటిగోత్రజాతుఁడు, బరహితకార్యుండు ఎంచుపరివృతుఁడు గుణా
కరుఁ డగుకొండారెడ్డిని, పరసిదభవజనకుఁ డేలు సంత్రప మలరన్

మ-రా-శ్రీ, సన్నపురెడ్డి రామిరెడ్డిగారు.

క సన్నపురెడ్డికులంబున, జెన్నలరం బుట్టి పెరిగి కీర్తిపైఁ గీర్తిం
గన్నట్టి రామిరెడ్డిని, వెన్నెలదొరబావమఱిది వేడుకఁ గాచున్

మ-రా-శ్రీ, పెద్దిసెట్టి చలమయ్యగారు.

క. కరివరదచరణసేవా, పరచిత్తుఁడుఁ బెద్దిసెట్టి వంశజుఁడుఁ గృపా
పరుఁడగుచలమయ్యను శ్రీ, ధరుఁ డోముతె సంతతంబుఁ దయదళుకొత్తన్.

మ-రా-శ్రీ, మద్దిసెట్టి కొండయ్యగారు

తే మద్దిసెట్టికులంబందు మాన్యులెన్నఁ
బుట్టిపెంపొంది కీర్తితో భువినిఁ గ్రాలు
కొండయశ్రేష్ఠి ననిశముఁ గువలయమున
జానకీనాథుఁ డేలును మానితదయ

కీర్తిశేషుఁడగు కంచి రామయ్యగారు.

ఆ కంచివంశమందు ఘనులెన్నజన్మించి, మంచివాఁడటంచు మనుజులనఁగ
బొనరి కీర్తిశేష మునుసున్న రామయ్య, నచ్యుతుండుకాచు నాదరమున.

మ-రా-శ్రీ, గుట్టపల్లె నరసప్పనాయుఁడుగారు, ఏకరపాడు.

క. ధర గుట్టపల్లె కులజుఁడు, పరసుఁడు బంధుప్రియుండు సాధుహృదయుఁడౌ
నరసపనాయుని రాముఁడు, నిరతముఁ గాపాడుఁ బెర్మి నెగడుచు నుండన్.

మ-రా-శ్రీ, కోటి గంగిసెట్టిగారు, గోగులపల్లి, నెల్లూరుజిల్లా.

ఆ కోటవంశజుండు । గుణశాలియును దయా
పరుఁడు సత్యరతుఁడు । బంధుహితుఁడు
విప్రదేవభక్తి । విలసితుఁడౌ గంగి
సెట్టిఁ గాచు నెపుడు । శ్రీధరుండు

మ-రా-శ్రీ, తోఁట చిన్నసుబ్బయ్యగారు, గోగులపల్లి, నెల్లూరుజిల్లా

ఆ. తోఁటవంశమందు । వాటిల్లు వన్నెతో, గలిగి వెలిగి కీర్తిఁ । గ్రాలు చిన్న
సుబ్బయాభిధాన । సుజనుని గోపాల, బాలుఁ డేలుఁ భేర్మి । పరిధవిల్ల

మ-రా-శ్రీ, సుసర్ల అంకయ్యగారు

క శంకారహితుం డపగత, సంకటుఁడు సుసర్లవంశ । సంజాతుండౌ
నంకయ్యనుఁ గమలేశుఁడు, పొంకమునన్ ధాత్రిమీఁదఁ । బ్రోచుచు నుండున్.

మ-రా-శ్రీ, చందలూరి కేశవయ్యగారు

క ఘనచందిలూరివంశం, బునఁ బుట్టి విశిష్టమూర్తి । మున వేడుకతోఁ
దనరారు కేశవయ్యను, వసుధోదరుఁడైన చక్రి । బాగుగ నేలున్

మ-రా-శ్రీ, యిరుకుమాటి కొండప్పశ్రేష్ఠిగారు

క పండితజనరంజకవా, క్ష్మండనుఁడాఢ్యుండు నికుకు । మూటి కులజుఁడౌ
గొండప్పశ్రేష్ఠిని వరి, దండిమతిం గ్రాలి మిగుల । ధరఁ గాపాడున్

మ-రా-శ్రీ, పర్ణా బుడ్డయ్యగారు

క. వరపర్ణావంశంబున, గురుకాంతి జనించి మించి । కూరిమిఁ బ్రజలం
గరిమనుఁ గను బుడ్డయ్యను, బరమాత్ముం డైనరామ । భద్రుం డేలున్

మ-రా-శ్రీ, కంచె పుల్లయ్యగారు, కొత్తపల్లి, నెల్లూరుజిల్లా.

క. వినయమ్మున శాంతమ్మునఁ, గనికరమున సాహసమున । ఘనలను మిగులన్
దనరిన కంచే పుల్ల, య్యనుఁ గాచును మాసలీకుఁ । డతిమోదమునన్.

మ-రా-శ్రీ, దూబిసెట్టి నాగయ్యగారు.

క. ఘనదూబిసెట్టి కులమున, జనియించి సుశీలవృత్తి । చాతుర్యములం
గొనకారిన నాగయ్యను, మనసారఁగ నేలుఁ ధాత్రి । మాసలి కరుణన్.

మ-రా-శ్రీ, కాసా సూరప రెడ్డిగారు, అగ్రహారము, నెల్లూరుజిల్లా.

క. శ్రీసత్యనుంకిరుండును, దాసావనుఁడైన చక్రి దయ తథ్యో త్తం
గాసా సూరపరెడ్డిని, భాసురమతిఁగోడ నేలుఁ బ్రశ్యవహుండున్

మ-రా-శ్రీ, పేరుభొట్ల శేషయ్యగారు, బొమ్మవరము, నెల్లూరుజిల్లా.

ఉ. శ్రీకర పేరుభొట్ల వర సింధువునందు హిమాంశురీతి న
స్తోకరుచిం జనించి ధర సొంపునఁ జెంపును జెంది నిత్యముం
బ్రాకటకీర్తితో మిగుల రాగిలి శేషయ నామధేయు ద
క్ష్వాకరవైరివాహనుఁడు వేడుక లూరగ నేలు నిత్యమున్

మ-రా-శ్రీ, పప్పు రామిరెడ్డిగారు

ఆ పప్పువంశమందుఁ బ్రభవించి ధీరశ్వ, సరణివలన ధార్త్రిఁ జాల నలరు
నట్టి రామిరెడ్డి సనిశము గోపాల, బాలుఁ డేలుఁ సూర్మి పరిధివిల్ల.

మ-రా-శ్రీ, కలువాయ యిరుకలరెడ్డిగారు

క కలువాయ గోత్రజాండును, జలజాతపదార్చనుండు శాంతుం డురుధీ
కలితుఁడు సుగుణుం డగునెరు, కలరెడ్డినిఁ బ్రోచు శివుఁడు కృప చిరొ త్తన్.

మ-రా-శ్రీ, అల్లంపాటి పెంచలరెడ్డిగారు

క ఇల నల్లముపాటి మహా, కులమందు జనించి దీప్తిఁ గొమగారి దయా
కలితగురుచిత్తుఁ డగుపెం, చలరెడ్డిని గాచు శివుఁడు సంతోషమునన్

మ-రా-శ్రీ, సంగరాజు వేంకటరామరాజుగారు, ఎగువపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

క శంకరభక్తుం డపగత, శంకుండును సంగరాజు సద్వంశేజాఁడౌ
వేంకటరామనృపాలునిఁ, బంకజదళనేత్రుఁ డేలుఁ బరమాదృతిమై

మ-రా-శ్రీ, సంగరాజు వేంకటసుబ్బరాజుగారు

తే. సంగరాజకులంబెల్ల జగతి దీప్తి
నలర జన్మించి పెంపొంది యధికకీర్తి
శోభితుం డగువేంకట సుబ్బరాజుఁ
బ్రోచు మానాథుఁ డగుశౌరి ధూమియందు

శ్రీదొమ్మరాజు చెంచురాజుగారు

తే దొమ్మరాజు కులాబ్ధిని కుహినకిరణు
కరణి జన్మించి దీప్తితోఁ గ్రాలి దాన

పరుఁడు శాంతుండు ధీరుండు భవ్యుఁడైన
చెంచురాజానుఁ బాలించు శ్రీధరుండు

శ్రీపండీటె సుబ్బరాజుగారు, గుడిగుంటగ్రామము, నెల్లూరుజిల్లా

క పండీటెవంశజనితుఁడు, బృందారకభక్తుఁడనిశోపృథుయశుఁడు దయా
స్పందుఁడగుసుబ్బరాజాను, కుందరధరుఁ డైనచక్రి మాటికి నేలున్

శ్రీదొమ్మరాజు వోబుళరాజుగారు

క. ధరదొమ్మరాజుసంతతి, వరకాంతి జనించి విబుధవర్యులసేవం
బరఁగిన మోబుళరాజాను, బరమాత్ముం డైనరామభద్రుం డేలున్

శ్రీకునగపాటి వెంకటసుబ్బరాజుగారు, చిలకలమర్రి, నెల్లూరుజిల్లా

ఉ పంకవిహీనమౌ మునగపాటి మహాకులవార్ధియందు నే
ణాంకునిబోలి కల్గి వినయంబును నిర్జరవిప్రకార్యని
శ్శంకితచిత్తవృత్తియును సజ్జనసేవయు నొప్పువాఁడు నౌ
వేంకటసుబ్బరాజునకు వేంకటనాథుఁ డొసంగు భద్రముల్.

శ్రీమునగపాటి వేంకటరాజుగారు

ఉ. పంకవిహీనమౌ మునగపాటికులం బిల వన్నెఁగుల్క బ
ల్పంకముగా జనించి గురుపిన్నలఁ బెద్దలఁ గన్న శ్రద్ధతోఁ
గింకరుఁడై భజించుచునుఁ గీర్తిని రాణిలుచున్నవాఁడు నౌ
వేంకటరాజు నేలు శ్రుతి వేద్యుఁడు నౌ హరి సార్వకాలముల్.

శ్రీమునగపాటి నల్లపరాజుగారు

క ఘన మునగపాటికులజుం, డనఘుఁడు శాంతుండు భూసురామరభక్తిం
దనరెడు నల్లపరాజును, వనమాలి దయార్ద్రదృష్టి బరిపాలించున్.

శ్రీనందిమండలము వేంకటరాజుగారు.

శే పండితామరభక్తుండు భద్రయశుఁడు
మేటిగుణములతోడను మెఱయువాఁడు
నందిమండలచంద్రాజునకును మనుమఁ
డైనవేంకటనృపు హరి యవనిఁ గాచు

శ్రీ పెసల నాగిసెట్టిగారు

ఆ పెసలవంశజాండు । ప్రియవాక్యసంపన్నుఁ, డార్యకార్యయత్నుఁ। డార్హుఁ డైన
నాగిసెట్టి నేలు । నానాచరాచర, స్వామి యైనరామ। చంద్రుఁ డెపుడు

శ్రీ చిట్లూరు పుల్లయశ్రేష్ఠిగారు, మంగుపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

ఉ శ్రీరమణీయనందిరుఁడు । శిష్టజనాంగ్రుయుగార్చనుండుఁ బి
ట్లూరు కులప్రదీపకుఁడు । లోభవివర్జితమానసుండు స
త్పూర్ణరమణప్రసాదుఁ డగు। పుల్లయశ్రేష్ఠిని సర్వవిష్టపా
ధారుఁడు నైన శేంకరుఁ డు। దారగుణుం దనరారి కావుతన్.

శ్రీ చిట్లూరు పేగయ్యశ్రేష్ఠిగారు.

తే అద్రిజేశుండు భక్తసంఘావనుండు, సర్వభూషణుఁ డైనట్టి । శేంకరుండు
కూర్మిసోదరుఁ, జిట్లూరు । కులజుఁ డైన, వీరయశ్రేష్ఠిఁ గాచును । వేడుకలర

శ్రీ మూలెపాటి సుబ్బరామయ్యశ్రేష్ఠి గారు

తే మాన్యు లెన్నగఁ। కీర్తితో । మూలెపాటి
వంశమునఁబుట్టి రహిమీఱి । నజలు సుబ్బ
రామయశ్రేష్ఠి ననిశము । రామచంద్ర
భూమిపాలుండు పాలించు । భూమిఁ గరుణ.

శ్రీ బుట్టి బ్రహ్మయ్యగారు, కామిరెడ్డిపాడు, నెల్లూరుజిల్లా

క జనులెన్న బుట్టికులమున, జనియించి రుచిం జెలంగి । శౌర్యస్ఫూర్తిం
దనరిన బ్రహ్మయ్యను హరి, మనసారఁగ నేలుఁగాత । మాటికిఁ గరుణన్.

శ్రీ పూరిమిండి రాఘవరెడ్డిగారు.

తే. పూరిమిండికులం బందు । నుద్భవించి
విక్రమోదారగుణముల । విస్తరిల్లి
ప్రీతి నలరారు రాఘవ। రెడ్డి యెపుడు
సకలశుభముల నొనగూర్చు । శౌరి మిగుల.

శ్రీచంద్రా నరసపనాయునిగారు, చెడుసుపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

క వరచంద్రాన్వయమందున, సరసులు మెచ్చంగఁ గలిగి । సద్గుణములతోఁ
బరఁగిన నరసపనాయునిఁ, గరుణామతి రాముఁ డేలుఁ । గాశ్యపిలోనన్.

శ్రీయగిటిల చంచయ్యగారు, వెంకటరెడ్డిపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

క. యగిటిల వంశోద్భవుఁడును, సుగుణియు నాఁ జెంచయాఖ్యుఁ డసుభగశ్లోక్యా
ఖగవాహనుండు ప్రోచును, నగణిత మనుశుభము లిచ్చి యనఘులు మెచ్చన్

శ్రీకందనూరి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, దేవగాయపల్లె, నెల్లూరుజిల్లా

తే. కందనూరికులంబందుఁ గలిగి దీప్తిఁ
బెరిగి యశమున ధాత్రిపై విస్తరిల్లి
నట్టి వేంకటసుబ్బయ్య నచ్యుతుండు
కరుణ చిరతరొత్తరమొందుఁ గౌతుకమున

శ్రీ గంజాము నృసింహాచార్యులు, మహిమలూరు, నెల్లూరుజిల్లా.

సీ వసుధగంజాము సద్వంశమం దుదయించి వినయగుణంబుల విస్తరిల్లి
భిషగుత్తముండు నై పృథ్వి లీలలఁ గాచి సభలందుఁ గీర్తితోఁ జాల నలరి
భవవాంఛఁ బోనాడి వరచిత్రగోపురప్రాసాదములతోడఁ బ్రబలు గుడినిఁ
గట్టించి యట రమా కాంతుఁడౌ శౌరిని నిల్పి పూజించుచుఁ నిర్మలాత్మ
తే నలరి వీతరాగుఁ డౌ నృసింహాచార్య, వర్యునకును భక్త వరదుఁ డమర
వందితుండు నైన వామనదేవుండు, నిజపదంబు నొసఁగి నెమ్మిఁ గాచు.

శ్రీ యద్దనపూటి వెంకటప్పయ్యగారు, అత్మకూరు, నెల్లూరుజిల్లా.

తే బుధులు మెచ్చంగ యద్దనపూటి వంశె
మందు జన్మించి మిత్రత నలరి పుణ్య
మనుజుఁడై కీర్తితోడను మలయుచున్న
వేంకటప్పయ్య నిల నేలు విశ్వవిభుఁడు.

శ్రీ వేమన శింగయ్యశ్రేష్ఠిగారు, చుంచులూరు, నెల్లూరుజిల్లా

తే ఉర్వి వేమనవంశమం దుద్భవించి
పెరిగి విప్రాగ్ర్యనాశక్తి వెలసి కీర్తిఁ
జెలఁగుచుండిన శింగయశ్రేష్ఠి నెపుడు
పురహరుం డైనశంభుండు ప్రోచుఁగాత.

శ్రీకంచి కంబు పోలయ్యశ్రేష్ఠిగారు, కొండయ్యశ్రేష్ఠిగారు.

క వినులం బగుకంబేశుల, మునుఁ బేరొక్కానఁజేసినట్టి పోలయ్యశ్రే
ష్ఠిని గంచి కొండయశ్రే, ష్ఠినిఁ దమిఁ గాపాడు ధాత్రిశ్రీశుఁడు వేర్మా.

శ్రీ సుద్దపల్లి గిడ్డయశ్రేష్ఠిగారు

ఆ సుద్దపల్లి వంశ్యజాండును సురవిప్ర, భక్తుఁ డధికశౌర్యబంధుయుండుఁ
గీర్తిలలితుఁ డైనగిడ్డయశ్రేష్ఠిని, సంతతంబుఁ గాచుఁ జక్రధరుఁడు

శ్రీ జొన్నా రోశయ్యగారు

క చెన్నలరు సుగుణగణముల, సన్నుతిఁ గన్నట్టివాఁడు సరసాత్ముండౌ
జొన్నారోశయ్యనుఁ దమి, వెన్నెలదొర బావమఱఁది వేంకనుఁ గాచున్.

శ్రీ కంటే చంచయ్యగారు.

క వనజోదరభక్తుండును, వినయో[illegible] విశారదుండు విత్తోన్నతుఁడున్
ఘనుఁ డగుకంటే చెంచ, య్యను గాచును మాధవుం డహార్నిశమందున్

శ్రీ వేమన చిన్నయ్యగారు

తే పరమ వేమనవంశసంభవుఁడు వినయ
శీలుఁ డైనట్టి చిన్నయశ్రేష్ఠి కెపుడు
భద్రవిజ్ఞానముల నిచ్చి భవుఁడు పేర్మి
సంతతంబునుఁ గాపాడు జగతి యందు

శ్రీ వేమన ఓబయ్యశ్రేష్ఠిగారు

క. ఘనవేమనకులజాండును, మనుజాధ్యుఁడు విమలవాక్యసుహితుండు దయా
ధనుఁ డగునోబయ్యశ్రేష్ఠినిఁ గాచును జక్రధరుఁడు భీతిలమందున్

శ్రీ కీర్తిశేషుఁడగు కంటే రోశయ్యగారు

క. వినయుఁడు గంటేకులజుం, డనఘుండునుఁ గీర్తిశేషుఁ డగురోశయ్యన్
వనమాలి యైనశ్రీశుఁడు, తనలోకమునందుఁ బేర్మి దద్దయు నేలున్

శ్రీదూబిసెట్టి పాపయ్యగారు

క. మునిజనవంద్యుఁడు సుజనా, వనుఁడును భగవంతుఁ డైనవనమాలిదయన్
ఘనుదూబిసెట్టి పాప, య్యనుఁ బ్రోచును బేర్మితోడ నవనీస్థలిపై.

శ్రీ మానుగుంట కోదండరామయ్యగారు,
నాయునిపల్లి, నెల్లూరుజిల్లా.

క ఘనమానుగుంటకులజుం, డనఘుఁడు కోదండరామయాఖ్యుం డగుస
జ్జను నేలు విబుధు లెన్నఁ, వనజాతుం డైనరామభద్రుం డుర్విన్.

శ్రీ నాగరాజుపల్లె మునిస్వామి సీతారామయ్యగార్లు

క సామజవరదుఁడు విలస, ద్ధాముఁడు రాముండు గాచుఁగనుశ్రీ సీతా
రామయనాదటనుమని, స్వామిని ధర నాగరాజు పల్లెకులజులన్

శ్రీ అస్తి వెంకటరాజుగారు, రాచపాళెము, నెల్లూరుజిల్లా

క ఘుకులెన్న నస్తిగోత్రం, బునఁ గల్గి పరోపకారబుద్ధి న్మగులం
దనరిన వెంకటరాజునుఁ, గనికరమునఁ జక్రపాణి కాచు ధరిత్రిన్

శ్రీ పేర్ల చంచయ్యశ్రేష్ఠిగారు, లిమ్మానాయునిపేట, నెల్లూరుజిల్లా

ఆ. పేర్లవంశమందుఁ బ్రభ్యాతి జన్మించి, పెరిగి శాంతవృత్తి చెలసి కీర్తి
నిలుపునట్టి చెంచయశ్రేష్ఠి నిత్యము, గరుణతోడ శౌరి కాచుఁగాత

శ్రీ మాలే చెంచురామయ్యశ్రేష్ఠిగారు

క కిరివరదుఁ డేలు నిత్యము, ధరణీసురభక్తుఁ డధికధైర్యుఁడు మాలే
వరగోత్రకంఠిచంద్రుం, డిరివారుఁ డగుచెంచురామయశ్రేష్ఠిఁ దమిన్

శ్రీ సంబటూరు రామసుబ్బయ్యగారు, చంద్రపల్లె, కడపజిల్లా

ఆ సంబటూరు వంశజాతుండు నిజవర్ణ, సరణిరతుఁడు సత్య సహితవచనుఁ
డార్యలక్షణుండు నగురామసుబ్బయ, నామవిఖ్యు నేలు నరసఖుండు

శ్రీ పావుదిప్ప కొండారెడ్డిగారు, రామాపురము, కడపజిల్లా

క. శ్రీరాముఁ డేలు శుభగుణ, వారాత్మునిఁ బావు దిప్ప వంశజు నమలా
చారునిఁ గొండారెడ్డినిఁ, భూరమణులు మెచ్చుచుండ భూస్థలిలోనన్.

శ్రీ యాదాల బాలయ్యశ్రేష్ఠిగారు, చెదుసుపల్లె, కడపజిల్లా

తే భాసురం బైనయాదాలవంశమందుఁ
బుట్టి గురుకీర్తితోడనుఁ బొనరుచున్న
బాలయశ్రేష్ఠి కొసఁగును భద్రపదము
సంతసంబున నలరారి చక్రధరుఁడు.

శ్రీ కాల్వ ముసల్ రెడ్డిగారు, బేతాయపల్లె

ఆ కాల్వవంశజుండు గరుణాసముద్రుండు, శాంతభావుఁ డధిక శౌర్యుఁడైన
ముసలరెడ్డి నెపుడు ముచికుందవరదుఁడౌ, మానతీయుఁ డేలు మహిమనిఁ బెర్మి

శ్రీ కొమరిగిరి వాసుదేవయ్యగారు, గోపవరము

తే కొమరిగిరిగోత్రమందునఁ గూర్మఁబుట్టి
వాసుదేవాఖ్య నలరారి వసుధవన్నెఁ
గన్న విప్రోత్తమునిధైర్య కలితు నేలు
వామనస్వామి నిత్య మవారిగాఁగ

శ్రీ గాజులపల్లె వెంకటసుబ్బారెడ్డిగారు, బోవిళ్లవారిపల్లె

క ఘనగాజులపల్లె కులం, బునఁ బుట్టి సుదీప్తితోడ భువిపైఁ బెంపొం
దిన వేంకటసుబ్బారె, డ్డినిఁ బ్రోచునుఁ గేశవుండు డీకొను కరుణన్

శ్రీ ఎనమండ్ర గురుస్వామయ్యగారు, రివిన్యూ యిన్స్పెక్టర్, కడపజిల్లా

క శ్రీమహితుని సుగుణోజ్వల, ధాముని గురుకీర్తి పుష్ప దామును శాంత్రో
ద్ధాముని నెనమండ్రగురు, స్వామిధరామరుని రామ చంద్రుం డేలున్

శ్రీ వేరుభొట్ల నారాయణయ్యగారు, బద్వేలు, కడపజిల్లా

క. సారాచారుఁడు ధర్మ, ధారుండును వేరుభొట్ల తతకులజాండౌ
నారాయణయ్య నేలును, నారాయణుఁ డెపుడు మనుజ నాథులు మెచ్చన్

శ్రీ పెద్దిరెడ్డి చన్నారెడ్డిగారు, తంగేడిపల్లె

క వినయవిధేయుఁడు దీనా, వనుఁడును శ్రీపెద్దిరెడ్డి వంశోద్భవుఁడున్
మనుజశ్రేష్ఠుం డగుచుం, డిన చెన్నారెడ్డిఁ బ్రీతి డీకొని కాచున్

శ్రీ సింగల్ రెడ్డి శేషారెడ్డిగారు, పోరుమిళ్ల

క సింగల్ రెడ్డికులజా వా, క్ష్యంగుని విజయాభిరాము శాంతుని దుష్టా
సంగుని శేషారెడ్డినిఁ, బొంగుచు మానాథుఁ డేలు భూపతు లెన్నన్

శ్రీ ముదుకూటి గురివిరెడ్డిగారు, వడ్లరామాను.

క ముదుకూటి గోత్రజాండును, గుణాకరుఁ డార్యభక్తి కలితుఁడు ధర్మా
కరుఁ డైనగురివిరెడ్డినిఁ, బురహారమిత్తుండు కాచు భూభాగమునన్

శ్రీ వీరంరెడ్డి గోపాలరెడ్డిగారు, గోపాలునిపల్లె, కర్నూలుజిల్లా

క శ్రీపతి వీరంరెడ్డికు, లాపానిధి సోముఁ డచ్యు తాంఘ్రిరతుం డౌ
గోపాలరెడ్డి వనిశము, గాపాడును భూస్థలమునఁ గారుణ్యమునన్

శ్రీవిప్పర్తి వేంకటసుబ్బయ్యగారు, వేంకటమ్మపేట. నెల్లూరుజిల్లా

క శంకరభక్తుం డపగత, పంకుఁడు విప్పర్తివంశ పావకకరుఁడౌ
వేంకటసుబ్బయ్యను శ్రీ, పంకజనేత్రుండు ప్రోచుఁ బరమముదమునన్
క అచ్చున్నాకై పదిరూప్యము, లిచ్చిరి చెత్వోజి భక్తి నెసఁగెడిమతులన్
సచ్చరితు లైనవీరిని, ముచ్చట లూరంగ శౌరి భువిపైఁ గాచున్.

చందాదారులు.

చాపురాళ్లపల్లె, ఆత్మకూరుతాలూకా, నెల్లూరుజిల్లా

మ-గా-శ్రీ, కంచే యానాదిసెట్టిగారు
దరిసి కొండయ్యగారు

అగ్రహారము

ఇరుకుమాటి పెద్దవేంకటసుబ్బయ్యగారు
ఇరుకుమాటి చినవేంకటసుబ్బయ్యగారు
కంచె సుబ్బయ్యగారు
అక్కులరెడ్డి నారపరెడ్డిగారు

బొమ్మవరము.

కాళిరాజు సీతారామయ్యగారు

కలువాయ

పాటూరు వీరంరాజుగారు
చల్లా వేంకటనరసారెడ్డిగారు
అమరా సుబ్బరాయుఁడుగారు

పొంగూరు

ఊట్ల వేంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారు
కాళిదాసు శ్రీరాములుగారు
సొట్లు సుబ్బయ్యగారు

కామిరెడ్డిపాడు

రామావధుల అప్పయ్యగారు
అక్కం ఆదెయ్యగారు
వాసిలి వీరయ్యగారు
పిన్నంరెడ్డి పిచ్చిరెడ్డిగారు

మంచాలపల్లె.

మ రా-శ్రీ, చల్లా శేషిరెడ్డిగారు
సడ్డా వేములరెడ్డిగారు
రూపిరెడ్డి కొండారెడ్డిగారు

కంభంపాడు

గామావధుల సుబ్బయ్యగారు
కంభంపాటి నాగయ్యగారు
వెంబులూరు వేంకటసుబ్బయ్యగారు

వెంగంపల్లె

మునగా వేంకటసుబ్బయ్యగారు.
పెసల వేంకటసుబ్బయ్యగారు
గురిడి చలమయ్యగారు
వేములపాటి సీతారామయ్యగారు, చిరివేళ్ల
కంభంపాటి అన్నయ్యగారు పాతవల్లపల్లె, గ్రామము

కల్లూరు

పత్తి గురుమూర్తిశెట్టిగారు
వడ్లపూటి రంగయ్యగారు.

చెడుసుపల్లె

రాటకొండు పిచ్చినాయుడుగారు
కొడిదల వేంకటసుబ్బానాయుడుగారు

దేవరాయపల్లె

అనుంచర్ల సుబ్బయ్యగారు
పువ్వాడి సుబ్బరాయుడుగారు

మహిమలూరు.

వసం వేంకటనారాయణయ్యగారు
వాకాటి నారసింహారెడ్డిగారు
చింతలపల్లె వేంకటనరసారెడ్డిగారు

పల్లెపాడు, నెల్లూరుతాలూకా

ఇంగువ శివయ్యగారు.
పులుగల్లు సుబ్రహ్మణ్యమయ్యగారు
నూకలపాటి కృష్ణారెడ్డిగారు, అల్లూరుగ్రామము
దొమ్మరాజు వొంతురాజుగారు, ఎగువపల్లె
సంగరాజు వెంకటసుబ్బరాజుగారు, గుడికుంట

చిలకలమర్రి

నందిమండలం వేంకటరాజుగారు

మ-రా-శ్రీ, మునగా వేంకటసుబ్బయ్యగారు.
పార్లపల్లె చినవేంకటరెడ్డిగారు, మూకనపల్లె
వరికుంటపాడు
రాపూరు వేంకటసుబ్బారెడ్డిగారు.
పాలపాటి పెంచలరెడ్డిగారు
గౌరవరము.
గంగవరం వేంకటస్వామినాయుడుగారు
గంగవరం రామనాయుడుగారు
గంగవరం వెంగమనాయుడుగారు
చల్లగొండ్ల శేషయ్యగారు
దూది చెంచయ్యగారు
కుర్లూరు యెరుకలయ్యగారు
అమరా వెంకటచెంచయ్యగారు, దామూరు
మంగుఁ ల్లె
బిస్సాటి రమణయ్యగారు
చిట్లూరు వెంకటసెట్టిగారు
బొమ్మనేని నరసయ్యగారు, కోటిలింగము
కొత్తపల్లె, ఉదయగిరిదాలూకా, నెల్లూరుజిల్లా
నా రాయుణ సుబ్బయ్యగారు
కంబె పిచ్చయ్యగారు
పాటి వీరశేఖరమయ్యగారు
కంబే కొండయ్యగారు
దువ్వూరు వేంకటసుబ్బయ్యగారు, చుంచులూరు
నెల్లూరు నరసింగరావుగారు, భైరవరము
నాయునిపల్లె
కంబే వేంకటసుబ్బయ్యగారు.
కంబే సుబ్బయ్యగారు
నాగిసెట్టి వీరయ్యగారు
సోమిసెట్టి కృష్ణయ్యగారు
మున్నె పిచ్చిరెడ్డిగారు
కాకే నాగిరెడ్డిగారు.
మన్నె చెంచిరెడ్డిగారి కొండారెడ్డిగారు.
బోలంరెడ్డి వేంకటసుబ్బారెడ్డిగారు
మన్నె కొండారెడ్డిగారు

ము-రా-శ్రీ, ముస్నె సోమయ్యగారు
పడచల వీరయ్యగారు
ఫారెస్టర్ రంగయ్యగారు

తిక్కవరం

బిస్నాటి వేంకటశేషయ్యగారు
గంగినేని అప్పానాయుఁడుగారు
చంద్ర పిచ్చినాయుఁడుగారు
గంగినేని పిచ్చినాయుఁడుగారు

రాచపాళెము

యల్లంరాజు కొండ్రాజుగారు
యల్లంరాజు పెదకొండ్రాజుగారి కొండ్రాజుగారు
బద్వేలుతాలూకా, కడపజిల్లా
కొందలకుంట వెంకటనారాయణయ్యగారు
గట్టుపల్లె లక్ష్మినరసయ్యగారు
కొమరగిరి నరసింహయ్యగారు, చెన్నంపల్లె
గాజులపల్లె సుబ్బరామిరెడ్డిగారు
సంగరాజు వేంకటరమణయ్యగారు, ముల్లెగుడిపాడు
వసుపుల వేంకటసుబ్బయ్యగారు, బాలాయపల్లె
ఉగ్గరాజు గోవిందయ్యగారు, గానుగపెంట
పాలకొలను అబ్బిరెడ్డిగారు, రజాసాహెబుపేట
దీక్షాగురుమూర్తియ్యవగారు, సిద్ధన కిచ్చాయపల్లె
కట్టమూడి నరసింహాలుగారు, పోరుమామిళ్ళ,
వారణాసి కృష్ణయ్యగారు ,,
తిగెలపల్లె రామయ్యగారు, సిద్ధవటము
గోపవరం రామిరెడ్డిగారు, బేతాయపల్లె.
భూమిరెడ్డి చినరామిరెడ్డిగారు, భూమిరెడ్డిపల్లె
దాసా సోమయ్యగారు, గోపవరము ,,
సుస్వరం వెంకటప్పయ్యగారు, ,,
కొమరిగిరి నరసింహయ్యగారు, ,,
సిద్ధమూర్తి సుబ్బారెడ్డిగారు, చింతపూతాయపల్లె.
మోటిపోతుల వేంకటయ్యగారు, లింగవెంగళాపురము
వేరుభొట్ల సీతారామయ్యగారు, చంద్రపల్లె
సంబటూరు కోదండరామయ్యగారు ,,
కనుమళ్ళపూడి గురునాథము ,,
బండారు చిదంబరశెట్టిగారు, యల్లంపేట.

మ-రా-శ్రీ, యూగా కొండారెడ్డిగారు, కొమ్మనవారిపల్లె.
అవధానం రామచంద్రయ్యగారు, పుల్లంపేట
చౌడూరుసీతారామయ్యగారు ,,
లింగమల రెడ్డి అశ్వత్థరెడ్డిగారు, పల్లపాడు

బోయనపల్లె

ఎనిసెట్టి సుబ్బరామయ్యగారు
నాగరాజుపల్లె చెంచయ్యగారు
కొణిదన, పెంచలయ్యగారు
నాగరాజుపల్లె వెంకటసుబ్బయ్యగారు
గ్రంధే చెన్నయ్యగారి రామయ్యగారు
వడ్ల చెంచయ్యగారు
భూమిరెడ్డి సుబ్బారెడ్డిగారు, చింతలచెరువు
తన్నేరు సుబ్బమ్మగారు, దాత, వోగారు

వాకమడ.

సన్నపురెడ్డి కొండారెడ్డిగారు
మల్లు నరసారెడ్డిగారు.
మల్లు పెంచలరెడ్డిగారు

యప్పిరాల

అడ్డగంటి సుబ్రహ్మణ్యమయ్యగారు
అడ్డగంటి శేషాద్రయ్యగారు
మూరంరెడ్డి వేంకటయ్యగారు.
పగడాలపుల్లయ్యనాయుడుగారు, నెల్లూరు, పెన్షన్డుసబ్ అసిస్టెంటుసర్జను

ఒంగోలు.

వరదా రంగయ్యనాయడుగారు, బి ఏ, ప్లీడరు
వరదా రావకృష్ణయ్యనాయడుగారు, బి ఏ, యల్ టి, టీచరు, మిషను
హైస్కూళ్లు [చేపాక్, మద్రాసు
వరదా వేంకటరమణయ్యనాయడుగారు, ఫారెస్టు పంచాయతీ ఆఫీసరు,
రావుసాహెబ్ వరదా శ్రీరాములునాయుడుగారు, మునిసిపలు
చేర్మెను, తాలూకాబోర్టు ప్రెసిడెంటు, రైల్వే కంట్రాక్టరు
వరదా లక్ష్మీనారాయణనాయుడుగారు, లాండుహోల్డరు
రావుసాహెబు బజేటి వెంకట్రామయ్యనాయడుగారు, బి ఏ., యం ఎల్
తోట నరసింహులునాయుడుగారు, సి ఐ డి ఆఫీసు., మద్రాసు.

క ఇలఁ బొగడఁగఁ జందాదా, రులు నై వేర్వేఱ నైదు ధర్మ్యంబుల ని
ర్మలమతుల నిడిరి వీరిని, గలువలదొర భావకుఁడు ధరిత్రిన్.

విషయసూచిక.

ప్రథమస్కంధము

విషయము		పుట.
పీఠిక (మంగళాచరణము.)	...	1
గురుస్తుతి	...	3
సుకవిస్తుతి	...	4
నిజవంశక్రమము	..	5
కృతిసమర్పణము	. .	7
కథాప్రారంభము	...	,,
నారదుఁడు వాతుసపురాణమును వెప్పమని పులస్త్యు నడుగుట	..	,,
గ్రీష్మవర్ష్తర్తువర్ణనము	...	8
శరద్ఋతువర్ణనము	..	11
దక్షుఁడు యజ్ఞదీక్షితుఁడైనయ్యుట	...	,,
సృష్టిక్రమము	.	12
బ్రహ్మహత్యాపీడితుఁడై శివుఁడు దిరుగుట	. .	15
హరుఁడు భగవంతుని వేఁడుకొనుట	..	16
కాశీపురవర్ణనము	...	17
మందరగిరిపైనున్న సతిని శివు చూడవచ్చుట	...	20
వీరభద్రులు దక్షయజ్ఞధ్వంస మొనర్చుట	...	21
వీరభద్రునితోఁ బోరుట	.	23
శివుఁడు దక్షయజ్ఞధ్వంసముఁ జేయుట	.	24
హరునికాలస్వరూపనిర్ణయము		26
ద్వాదశరాసులయుత్పత్తిక్రమము	...	27
పులస్త్యుఁడు నారదునకు వరాహపురాణాదుల యన్వయక్రమముఁ దెల్పుట	.	29
వసంతర్తువర్ణనము	...	30
హరుఁడు మదనోన్మాదపీడితుఁడై దిరుగుట	...	31
మదనుఁడు హరునిపైఁ గదియుట	.	33
మునులు హరలింగము భక్తిమైఁబడునట్లు శపియించుట	...	34
పరమేష్ఠిశేషపులు శివలింగార్చాశక్తిమత్తు గనవచ్చుట	.	35
సకల స్థాలిగాశ్రమములకును లింగప్రతిష్ఠావిధానమును గన్పించుట	...	36

విషయము.	పుట.
ద్వితీయస్కంధము	
హరునికంటి మంటచేత మన్మథుఁడు కాలిపోవుట	38
నారాయణాకృతమగు మూర్వసినిఁ బాది మదనుఁడు బ్రతుకి రతిగాఁ దలంచుట...	40
బ్రహ్మోదకథాప్రారంభము ...	41
వ్యాసమహాముని చరితము ...	,,
నర బ్రహ్మాదుల యుద్ధము ...	43
నారాయణుఁ డు బ్రహ్మాదునితోఁ బోరుట ...	44
బ్రహ్మాదుఁడు నరనారాయణులఁగెల్వలేక వీరవానునకు విన్నవించుకొనుట ...	46
బ్రహ్మాదుఁడు నరనారాయణుల శరణుఁజొచ్చుట ...	47
నారాయణుఁడు బ్రహ్మాదునకు వరమిచ్చుట ...	48
అంధకాసురుని వృత్తాంతము ...	50
పులస్త్యుఁడు నారదునకు దేవదానవ లెక్కలువానములఁ జెప్పుట .	51
దేవదానవుల ద్వంద్వయుద్ధము ...	52
ఇంద్రుఁడంధకాసురు నెదిరించుట ...	54
యముఁడు బ్రహ్మాదుని నెదిరించి పోరుట ...	55
వరుణకుబేరుల వైభవములమోఁదికి నరుగుట ...	56
సుశీలచరిత్రము ...	59
యిమ్మలు సుశీలి దేవాదులధర్మంబుఁ జెప్పుట ...	,,
సప్తద్వీపవరిమాణముఁ జెప్పుట ..	61
నరకనిర్ణయము ...	62
జంబూద్వీపవర్ణనము ...	67
చతురాశ్రమములధర్మము	71
మునులు సుశీలి సదాచారవిధిఁ జెప్పుట ..	,,
మునులు సుశీలి భక్ష్యాభక్ష్యపదార్థములెట్టిఁ జెప్పుట ..	75
మునులు సుశీలి దుష్టాన్నధర్మంబుఁ జెప్పుట .	77
ఆలోచనియమూర్తమువిధులక్రమము .	78
సుశీలి రాజసులకు నీతిఁజెప్పుట ...	80
సుశీలిపురవర్ణనము ...	,,
సూర్యుఁడు సుశీలిఁ దమ్మురాయిను వేలంగూలఁ జూచుట ..	83
తుష్టుఁడు సూర్యుని గగనపాతుని జేయుట ..	,,
శివుఁడు మరల సూర్యుని గగనస్థునిఁజేయుట . .	85
తృతీయస్కంధము	
పులస్త్యుఁడు నారదునకు దేవాదుల శయనస్థితులఁ జెప్పుట ...	86

విషయము		పుట.
జీవాదుల నిద్రాకాల నిర్ణయము	...	87
అహింస్యాశయమన ద్వితీయవ్రత చర్చ	..	88
ద్వాదశవ్రతవిధి	...	,,
పులస్త్యుడు కాలాష్టమీవ్రతవిధి చెప్పుట	..	89
బ్రహ్మాదులవలన గలిగినకథాసంధి	...	92
నారాయణపంజరము	.	93
మహిషాసురాది రాక్షసోత్పత్తివిధము	.	95
జీవకలు వైకుంఠమున గరిగి వారికి మహిషాసురునిప్రభావంబు చెప్పుట	.	98
కాత్యాయనీవృత్తాంతము	...	98
అగస్త్యుండు వింధ్యనగరగర్వంబుఁ బాపుట	.	100
చండముండులు మహిషాసురునకుఁ గాత్యాయనిసూచనలఁ జెప్పుట		102
దుందుభి కాత్యాయనికి మహిషాసురుశక్తిఁ దెలుపుట	..	104
కాత్యాయని దుందుభితో రణకల్పముఁ దలఁపుట	.	105
నారదుఁడాపుఁడు కాత్యాయనివైఁ యుద్ధముఁ జేయఁబోపుట	..	106
కాత్యాయనిఁ జూచి బ్రహ్మాది రాక్షసులఁదెంపి వారిపై సైన్యంబుఁ జేయుట	...	108
మహిషాసురుఁడు కాత్యాయనిపై యుద్ధముఁ జేయఁబోపుట	..	109
కాత్యాయని మహిషాసురుని వధించుట	...	110
పులస్త్యుఁడు నారదునకుఁ బార్వతీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట	...	111
జీవకలు హరిహర కరుగుట	.	,,
హరి జీవకలకు పార్వతి వృత్తాంతముఁ జెప్పుట	...	,,
కపర్దిసంవరణోపాఖ్యానము	...	112
కపర్ది వసిష్ఠునకు సంవరణునిచిహ్నములు చూపుట	...	114
కరున్ధమచరిత్రము	...	116
కురురాజ్యాంగసంసిద్ధిపై నేలచూపుట		117
హరి కరువకులకి వరంబులిచ్చుట	...	118
రోమహర్షణుఁడు మునులకు హరిరోమహాత్మ్యముఁ దెలుపుట	...	119
బలిచక్రవర్తి వృత్తాంతము	...	120
శ్రీఅత్తి బలిఁ జేరుట	..	121
ఇంద్రాదులు లక్ష్మిలక్ష్యములకడ కరుగుట	.	122
లక్ష్యాదులు బ్రహ్మపదవంబున నేగుట	...	123
బ్రహ్మ శ్వేతద్వీపమందు హరిఁగూర్చి తపంబొనర్పుఁడని లక్ష్యాదికులకుఁ జెప్పుట		124
లక్ష్యాదికులు హరింగూర్చి తపంబుఁజేయుట	...	126

విషయము.		పుట.
చతుర్థస్కంధము.		
కశ్యపుఁడు కూఁచని స్తుతించుట	...	128
అదితి కూరినిఁ గొనుట	...	131
అదితి హరి వరంబు నిచ్చుట	...	133
బలి రాజసూయమహోత్సవంబు ప్రహ్లాదుఁ గనుఁగొనుట	...	134
ప్రహ్లాదుఁడు బలికి దనుజలోకోపద్రవకారణము చెప్పుట	..	135
బలి హరినిఁ దిరస్కరించుట	...	136
ప్రహ్లాదుఁడు బలిని శపించుట	..	137
బలిప్రహ్లాదుని వేడుకొనుట	..	138
ప్రహ్లాదుఁడు హరిని నమ్మియుండుమని బలికిఁ జెప్పుట	...	139
వామనమూర్తికవ్వక్రమము	...	,,
బ్రహ్మ వామనునిఁ గొనుట	...	140
వామనుఁడు బ్రహ్మలోకాదిత్రిభువనముల నిక్కునని పలుకుట	...	141
బలికి శుక్రుఁడు వామననిరాకఁ జెప్పుట		143
బలి శుక్రునితో వామనునకు దానమిచ్చెదనని చెప్పుట	...	144
వామనదేవుఁడు బలియజ్ఞశాల కేతెంచుట	..	146
వామనమూర్తి విశ్వరూపంబు ధరించుట	..	148
వామనమూర్తి బలిని పాతాళమందుంచుమని చెప్పుట	...	149
వామనుఁ డదృశ్యుండగుట	...	151
సరస్వతీనది అవ్వక్రమము	..	152
మూర్ఛించియుండు సరస్వతీనదిని స్తుతించుట	..	,,
సరస్వతి శుక్రక్షేత్రమునుఁ బొంది ప్రవహించుట	...	154
శుక్రక్షేత్రతీర్థప్రశంస	...	,,
శుక్రక్షేత్రగంగాతీర్థప్రశంస	...	156
తీర్థప్రశంసక్రమము	...	,,
పరశురామతీర్థమహిమ	...	159
మానసతీర్థప్రభావము	.	163
పంచమస్కంధము		
రోమహర్షణుఁడు మునులకుఁ గురుక్షేత్రతీర్థమహిమఁ జెప్పుట	...	165
భువనవిశ్రుతతీర్థప్రభావము	...	167
వాయుతీర్థప్రభావము	. .	172
వేదపతీర్థమహిమము	...	,,
సప్తసారస్వతతీర్థమహిమ	...	173

విషయము.		పుట.
మంగణమునిచరితము	...	175
కాశనతీర్థమహిమ	..	179
కాశనతీర్థప్రభావము	...	,,
పృథూదకతీర్థమహిమ	...	179
అవకీర్ణితీర్థమాహాత్మ్యము	...	180
అరుణాసరస్వతీనదీప్రభావము	...	181
కరుతీర్థప్రభావము	...	186
కాముచితారతీర్థమహిమము	...	189
మూర్ఖుండైయుండుట తీర్థలింగప్రభావములఁ జెప్పుచుని భవర్కు మూడుపదుగుట	...	191
బ్రహ్మగంధర్వము	...	193
శివుఁడు మునిరూపమున దాయవసర్థమునిభార్యలకడ వేఁగుట	...	194
మునిపత్నులు హరుని మోహించుట	..	196
బ్రహ్మ మునులకు వేదాంతవిధిఁ జెప్పుట	..	137
బ్రహ్మ భృగుని సృష్టించుట	...	198
బ్రహ్మర్షిసురలు శివుని వెడకుట	...	200
బ్రహ్మర్షిసురమునులు హరునిఁ బొగడుట	..	201
హరుఁడు స్థాణులింగకర్తుఁ డై తల్లింగతీర్థమహిమ జెప్పుట	..	202
స్థాణులింగాది శతాన్యలింగప్రభావనిరూపణము	..	204

పష్ఠస్కంధము

భృతకర్తకుఁడగు వేనునిచరితము	...	210
భర్కకథ		213
వేనుఁడు స్థాణునిఁ బొగడుట	...	214
ఈశ్వరుఁడు వేనునకు వరంబు లిచ్చుట	..	221
సృష్టిచిత్రము	...	224
బ్రహ్మ శివునిఁ బొగడుట		,,
దేవతలు పృథూదకమునకేగి పృథుదేవతలఁ బ్రార్థించి మేఁకఁదెచ్చి హిమవంతునకు భార్యగా నిచ్చుట	...	228
మేనకయందు రాణి పుట్టి శతవిమలాధులు పుట్టుట	...	229
బ్రహ్మ పుట్టినకు రాణికి శాపమిచ్చుట	...	230
ఉమ వరమేఁకునిఁగూర్చి తపంబుఁజేయుట	...	231
బ్రహ్మ దేవతలకుఁ గాళి శివ భార్యయనుని చెప్పుట	.	,,
కాళి లలితాఖ్యకథ శివునిగూర్చి తపంబుఁజేయుట		232
శత్రుఁడు పటురూపమునఁ గాళికడకు వచ్చి సంభాషించుట	...	233

విషయము.		పుట.
శివుఁడు నిజరూపమునఁ గాళిని గృహంబున కనుపుట	...	235
సప్తర్షులయంధలీసహితులై హిమవంతుని యింటికిఁబెండ్లిపెత్తనము చేయఁబోవుట	...	236
అంగిరసుఁడు కాళిని హరునకిచ్చి పెండ్లిచేయుమని హిమవంతునకుఁ జెప్పుట	.	238
హిమవంతుఁడు కులపర్వతంబులఁ బిలిపించుట	...	239
హిమవంతుఁడు సుతను హరున కిచ్చెదనని మునులకుఁ జెప్పుట	...	240
దేవపరివృతుఁడై శివుఁడు హిమవంతుని గృహంబుఁజేయుట	.	242
హిమవంతునిపురస్త్రీలు హరునిఁ గానఁబోవుట	...	243
కాళికంకరులు వివాహంచేయఁదలఁచి సూర్యుండుట	...	245
పార్వతినిఁ బరమేశ్వరుండు పెండ్లాడుట	..	,,
హరుఁడు మాలినిఁ గోరినవరంబిచ్చుట	.	246
బాలవైధవ్యమునివారణోక్తి	..	,,
కాళి బ్రహ్మనుసూచి కరంబుఁజేయుట	.	247
బ్రహ్మ కార్ధ్యానమునకు బార్వతిని వరమునిచ్చుట		248
ధవుఁడు భవానిసూడి మహోమోహన మొనర్చుట	...	249
పార్వతి సురలకు గారవమిచ్చుట	...	251
వినాయకోత్పత్తి	...	252

సప్తమస్కంధము.

శుంభనిశుంభుల చరితము	...	254
శుంభాసురుడు తన్నుఁ బెండ్లాడుమని కాళికిఁబంపిచి సుగ్రీవాసురునిఁ బంపుట	.	257
ముందటిసురులు శుంభాసురప్రేరితులై నేరఁగూడి కాళితోఁ యుద్ధమునకుఁ బోవుట		258
కాళి ధూమ్రపటి గాళినించి ముండాక్షరాక్షసుల వధించుట	..	259
చండమారీసంభవము	..	,,
కాళికలన బ్రాహ్మియొదలగు శక్తులఁబుట్టి దుష్టాసురుల వధించుట	.	261
శంకరుఁడు కాళికి దౌత్యం బొనర్చుట	...	262
శుంభనిశుంభులు కాళిమీఁదికి యుద్ధమొనర్చఁ జనుట	...	264
చేది నిశుంభుని వధించి సూల్చుట	.	265
శుంభుఁడు దవనిఁ ద్రొక్కుట	.	,,
దేవతలు కాళినిఁ బొగడుట	.	266
కుమారస్వామిజన్మక్రమము	...	268
దేవాదులు కుమారునకు సేనాధిపత్యమొసంగుట	...	271
హరి స్కందునకు స్వస్త్యయన మొనర్చుట	...	275
స్కందుఁడు తారకాదిరాక్షసులఁ జంప వచ్చుట	.	276
పాతాళకేతుం డనుభటునిఁజేరి శక్తుల్తిఁ బొందుట	...	277

విషయము.		పుట.
స్కంధసేనాధిపతులు రాక్షసబలసంహారంబుఁజేయుట	...	278
మహిషాసురుఁడు స్కందునిపైఁ దుద్ధమున నేగుదెంచుట	...	279
స్కందుఁడు తారకాసురుని శక్తితోఁ గూల్చుట	..	281
స్కందుఁడు క్రౌంచగిరిని భేదింపనని పలుకుట	..	"
శక్రస్కందసంవాదము	...	282
గుహుఁడు మహిషుఁయుతక్రౌంచగిరిని భేదించుట	...	283
యుతధ్వజనృపుని చరితము	...	284
అంధకుఁడు మందరగిరిసన్న పార్వతినిఁ జూచి మోహించుట	...	286
ప్రహ్లాదుఁడంధకునకు నీతి బోధించుట		287
అంధకుఁడు ప్రహ్లాదనీతి వినక పార్వతిపైఁ జేసి మూర్ఖొందుట		288
మారుఁడు తపంబునకరుగుట	...	289
శౌచాచారవిధ్యుక్తి	...	"
మురజానవచరిత్రము	...	291
విష్ణుచతుర్యుగ్మలక్షణము	...	294
బ్రహ్మ సనత్కుమారునకుఁ యుగక్రియావిశేషంబులఁ జెప్పుట	...	295
బ్రహ్మ సనత్కుమారునకు ద్వాదశపుత్రులఁ దద్భేదమును దెలుపుట	...	297
సలువ సనత్కుమారునకు హరిచతుర్మూర్తిఁ జూపుట	..	298

అష్టమస్కంధము.

దేవకులు జగద్ధాత్రినిఁ జెప్పుఁ దద్దశకృత్యవిధి వారికి హరిచెప్పుట	..	301
హరి దేవకులకుఁ దనహృదయమున శివునిఁ జూపుట	...	302
హరుఁడు శుక్రునకు సంజీవనీవిద్య నిచ్చుట	...	304
మంకణమునిచరితము	.	"
బ్రహ్మఁడు దంధకునకు నీతిబోధించుట	...	306
దండనృపాలచరితము	..	307
దండరాజా చిత్రాంగదకథ నరదునకుఁ జెప్పుట		308
అరజదండునకుఁ జిత్రాంగదనిలిఁ జెప్పుట	...	309
యుతధ్వజుఁడు చిత్రాంగదను గోదావరీతీర్థమునకుఁ బొమ్మని చెప్పుట	...	311
దండుఁ దరణకు విశ్వకర్మనిలిఁ జెప్పుట	..	312
శాలి తనశాపక్రమంబు దమయంతిఁ జెప్పుట	...	314
ఇక్ష్వాకుఁడు తననకుఁదనశకునిని శాపాలిబంధనములు విడిపింప యుతధ్వజానివెంటఁ బంపుట		317
చిత్రాంగద వేదవతిఁ దనకథ నెఱిఁగించుట	.	320
వేదవతి చిత్రాంగదకుఁ దనకథఁ జెప్పుట	..	321
ఇంద్రద్యుమ్నాదులు చిత్రాంగదాదివనితల విడుచుట	...	322

విషయము		పుట.
కవిరూపమునవున్న విశ్వకర్మ శాకాంబరసంభవమును వదలించుట		325
కవిరూపియగు విశ్వకర్మ కృతాదిఁ గూడుట		326
చింతాంగదాదివనికలు హరుని స్తుతించుట	.	327
ముకధ్వజుఁడు వానవాదులఁ బిలిపింపుమని కవిపత్నిఁ బంపుట	.	329
వానవాదులు సప్తగోదావరీతీర్థమునఁ బ్రత్యక్షులఁగాంచుట		,,
నలజన్మము-విశ్వకర్మశాపవిమోక్షమై కథ	. .	330
చిత్రాంగదాదివనికల వివాహక్రమము	.	331
దండుఁ దరణను ఇంద్ర భోగించుట		332
శుక్రుఁడు దండునకు శాపమిచ్చుట	..	333
అంధకుఁడు బ్రహ్లాదునిపైఁ నిరసించుట		,,
బ్రహ్లాదుఁడంధకున కనేకమని చెప్పినపైఁ బోధించుట	.	334
అంధకుఁడు బ్రహ్లాదపీఁదినిఁ బెరక్కఁదిచి శంబరుని వాటికఁ గనుపుట	.	335
దుర్యోధనాసురుఁ డంధకాభ్యుపేయుఁడై రణభేరిఁ గొట్టుట		336
అంధకాసురుఁడు సబలుఁడై శివునిపైఁ యుద్ధమున కరగుట		,,
నంది హరునకుఁ బ్రమథాదికగణనిరూపణముఁ జెప్పుట		337
శివుఁడు హరినిఁ దనకు భేదములేదని ప్రమథులకుఁ జెప్పుట		338
హరుఁడు ప్రమథగణములకు శివశేషత్వైక్యంబు, చెప్పుచు విశ్వరూపంబుఁ జూపుట		339
శివుఁడు ప్రమథులకు సద్భిషమూర్తిఁ జూపుట		340
ప్రమథులు భేదరహితపాదనిరసనవరంబుఁ గోరుట	...	,,

నవమస్కంధము

శాకినీఢ్మేశ్వరు లంధకుఁ బంపహరునిఁ బొమ్మనుట	...	342
హరుఁడు దంధకుపైఁ కరుగుట	..	343
ప్రమథరాక్షసుల ద్వంద్వయుద్ధము		344
శుక్రుఁడు సంజీవనీవిద్యచేఁ బిచ్చిరరక్కసుల బ్రతికించుట		348
శుక్రుఁడు శివునిఁ బొగడుట	..	349
శివుఁడు నిజకుక్షినున్న కథని బయలుపఱచుట	. .	350
ప్రమథానురద్విపీయ ద్వంద్వయుద్ధము	.	351
బృంగిరాంధకోక్తులై	...	352
శివుఁడు సంధ్యనుపాసించి వ్యాఖ్యఁజెందుట	.	,,
అంధకుఁడు కవిరూపుఁడై శివుఁ గీర్తియొనర్చుట	...	353
హరి బ్రహ్మలు రక్కసుల వధించుట	...	354
ఇంద్రుఁడంబరమునుండి కల్పద్రుమఁగఁ బడుట	..	355
తూర్పిలిపన్నక్రమము	...	357

విషయము.		పుట
తూకలిరథంబు నముచి నింద్రుఁడు బంధాదిరాక్షసుల వధించుట		358
ఇంద్రుండంధకునిఁగని భయభ్రాంతుఁడై పనివాఁడని నొగర్చి దేవతలపైఁ బనుగుట		360
మాయుఁడు సప్తశైరవాక్యములఁ దాల్చి యంధకుని భరఁగూల్చుట		361
చర్మకారాంగారకుల జన్మవిధి		362
అంధకుఁడు మాయని నులించుట		363
మాయుఁ డంధకుని భృంగీశ్వరుఁడగునట్లు వరమొసంగుట	..	365
అంధకుండు పార్వతిని బొగడుట	...	367
ఇంద్రుండు మలయమునిపైనున్న హాలాదిరాక్షసుల బంపుట	..	368
మరుదుత్పత్తి	.	370
స్వాయంభువమనుశాలమరున్మత్పత్తిక్రమము		371
స్వారోచిషమనుశాలమరుదుత్పత్తిక్రమంబు	..	373
ఉత్తమమనుశిష్టమరుదుత్పత్తిక్రమము	..	374
తామసమన్వంతరమునియున్నంధవక్రమము		375
రైవతమన్వంతరమూరుతోత్పత్తివిధి	..	376
తామసమన్వంతరానితోత్పత్తివిధి	..	377
బలిపురస్కారుఁడై పక్కాసులు వేల్వాలయించుట	..	378
దేవతలు యుద్ధమున కరుగుట	...	379
దేవతాభవయుద్ధము	...	,,
శ్రీహరిశాలభేమినిఁ గూల్చుట	...	381

దశమస్కంధము.

దేవతలపైఁ బలిబాణాదిరాక్షసు లలిఁ వచ్చుట	...	383
బలిదైత్యుఁడు స్వర్గాధిపతి యగుట	...	384
బ్రహ్మదుఁడు బలి కాశధర్మంబు నెప్పుట	...	386
కపిపురుషుఁడు బ్రహ్మకడకేగి యెఱిఁగించుకొనుట	...	387
జయలక్ష్మి బలించేయుట	..	388
చతుర్విధరూపస్వరూపనిర్ణయము	..	,,
ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మకడకుఁ బని నిజరాజ్యాప్యుఁడై యెప్పుట	...	390
ఇంద్రుఁడు భరస్వతీతీరమందు హరిఁగూర్చి తపస్సుచేయుట	.	391
ఇంద్రుఁడదివిని నిజ కష్టముఁ జెప్పుకొనుట	.	392
అదితి హరినిఁ బొగడుట	..	393
అదితి హరి ప్రత్యక్షమై సంభాషించుట	.	394
అది దనుజ లేశోపనిశారణముఁ బ్రహ్లాదు నడుగుట	..	395
అది ప్రహ్లాదునితో హరిని నిందించి పలుకుట	...	396

విషయము		పుట
ప్రహ్లాదుడు బలికి శాపమిచ్చుట	...	397
బలి నిశాపమోక్షణము వేయుమని ప్రహ్లాదునిఁ బ్రార్థించుట	...	398
ప్రహ్లాదుఁడు బలికి ఏదిఁ జెప్పుట	...	,,
పులస్త్యుఁడు నారదునకుఁ బ్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమంబు నెఱపుట	...	400
ధుంధుదనుజు చరితము	...	401
వామనోత్పత్తి	...	404
ధుంధునకు వామనుఁడు నిజస్వరూపంబుఁ జెప్పుట	...	,,
వామనుఁడు ధుంధునిఁ బాతాళమునకుఁ ద్రొక్కుట		406
సుధర్మునిచరితము	...	408
నక్షత్రపురుషవ్రతవిధి	...	413
ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమము	..	416
ఇళాదేవావనుని కథ	...	417
ఉపమన్యుచరిత్ర	...	419
శ్రీదామశాపాసురచరితము	...	420
ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమము	. .	423
బలిశుక్రాదుల పురస్కారమిచ్చుట	.	426
ఋషేంద్రమోక్షణము	...	430
ఋషేంద్రుఁడు కూపని సృజించుట	...	431
కూపి ఋషేంద్రుని రక్షించుట	...	434
దుష్టవృషచరితము	...	436
కూపికావతారము	...	,,

ఏకాదశస్కంధము

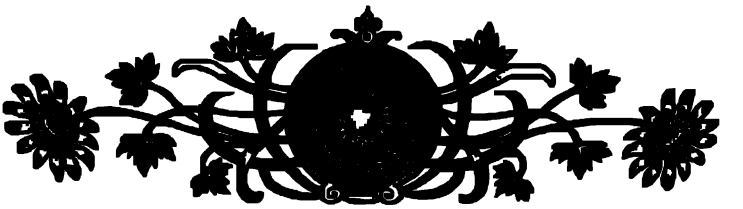
ఈశ్వరకృతశ్రీప్రశ్నక్రమము	...	447
అగస్త్యకృత ద్వితీయశ్రీస్తవనస్తుతి	...	450
బలిపుత్రుల కురుక్షేత్రమున కరుగుట	. .	452
కురుక్షేత్రమందు బలి వాయుస్తంభమొనర్చుట	...	454
వామనుం దుదయింప నిజావస్థలించుట	...	455
వామనుఁడు బలిసవనస్థలికిఁ బ్రయాణమగుట	..	461
కోశకారసుతుఁడగు నిశాకరచరితము	..	463
వామనుండు బలిసవనస్థలిఁ జేరుట	...	470
వామనుఁడు విశ్వరూపమెత్తుట	...	472
కాణాసురుఁడు వామనునితో వారించుట	...	473

విషయము. పుట.

ద్వాదశస్కంధము

బ్రహ్మ వామనునిఁ బొగడుట ... 478
ఖలి సుకలయుండు నివసించుట ... 480
చక్రము పాతాళమున కరుగుట ... 481
చక్రము మరలిచనుట ... 482
బ్రహ్మాండుఁడు ఖలికి హరిభక్తిఁ బెప్పుట . ,,
బ్రహ్మాండుఁడు ఖలికి దానాదిప్రశంసఁ జేయుట ... 187
హరి ఖడ్గధరుఁడై ఖలిగృహద్వారమందుఁగా నుండుట .. 492
బ్రహ్మోక్తులఁ బ్రశంసించుట ... ,,
వామనపురాణప్రశంస . 493

సమాప్తము.

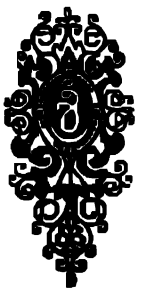
శ్రీ రస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః

తెలుఁగు వామనపురాణము

ప్రథమస్కంధము

సీ రి క

రమ్యంబు బుధేంద్రచిత్తవనజాతోత్ఫుల్లవాలంబు, సీ
తారామాలతికాయుతంబు, గురుసత్త్వస్ఫారపుష్పంబు వి
స్తారోదారకృపాఫలంబు, నతకీశస్తోమకర్ణంబు నా
శ్రీరామామరపాదపంబును మదిన్ సేవింతు మోదాప్తికై. 1

ఉ శ్రీకరరామవామవరసీమను వేడ్క వసించి నిత్య మ
స్తోకదయార్ద్రభావయుతసుందరదృష్టుల భక్తపూగమున్
వీఁకనుఁ బ్రోచుమాత, కవిబృందనిసేవిత నిత్యపూత, మా
యాకృతి యైనసీత, పృథువర్షసుఖంబుల నాకసంగుతన్ 2

చ హరికులుఁ డైన భృగుని హస్తతలంబున నుండి ప్రోల్లస
ద్వరమణిహేమదివ్యరుచి వారవిభాసితదిగ్వితాన మై
సురరిపుపూజ్యతత్పరత శోభిలునట్టిశరాసనంబు నా
[1]కరముడి శర్మదాయకము నై చెలువొందుచుఁ బెర్మిఁ బ్రోవుతన్ 3

చ నరహరితుల్యు లై తనరి నర్మిలి రాముని రెండుప్రక్కలం
గరము వసించి భర్మశరకాంతివిరాజితచాపహస్తు లై
నిరుపమభక్తితోఁ బరుని నిశ్చలతన్ భజియించు శ్రీకరు
భరతుని లక్ష్మణానుజుని వారిరిఁ గొల్చెద నిష్టసిద్ధికై 4

చ. పరమకృపాలవాలుఁ డయి భాసిలు రాముని భక్తినెన్నుచున్
శరవరచాపహస్తుఁ డయి సంతత మావిభు వెక్కనుండి సు

---

1 ఆరముడి=మాటిమాటికి.

స్థిరమతిఁ గార్యకారణవిశిష్టరతి న్దనరారులక్ష్మణా
సరగున నామనఃకమలసద్మమునందు స్మరింతు నిత్యమున్. 5

మ. జననాథుం డగురాముశాసనము శీర్షంబందు నిత్యంబుఁ దా
ఘనతం దాల్చి తదగ్రసంస్థితుఁడు నై కైవారము ల్సేయుచున్
వినుతిం గాంచినవీర్యవంతు, సుమనోవీథీసమాక్రాంతు, శ్రీ
హనుమంతు న్మదిలో భజింతుఁ గవితార్థాత్మార్థసంసిద్ధికై. 6

చ. స్థిరతరచిత్తము ల్సెలఁగ శ్రీరఘురాముని కన్నివైపులం
గరము వసించి తన్మయతఁ గ్రాలి పరేశునిఁ బ్రస్తుతించుచుం
బొరిఁబొరి నుండుఋష్యపతి పుణ్యవిభీషణసూర్యపుత్రవా
నరపతుల న్భజించెద ననారత మాత్మవిశుద్ధికై తగున్. 7

ఉ. వానిరి నిన్నిలోకముల వైఖరిమీఱి సృజించి నిత్యుఁ డై
గీవి సరస్వతిం గలిసి గేవ చెలంగఁ బయోజపీఠివై
భావము పల్లవింపఁ గడు భాసిలుబ్రహ్మ కవిత్వతాటిఁ జెం
పావహిలంగఁ జేసి మనసారఁగ నిత్యము నన్నుఁ బ్రోవుతన్ 8

ఉ. వాణి, సువాణి, దేవమునివర్ణ్యపవిత్రచరిత్రసద్గుణ
శ్రేణి, వినూత్నరత్నరుచిచిత్రితవేశలకంకణోల్లస
త్పాణి, మదద్విరేఫతతిపత్రసమానసుకాంతకాంతిభృ
చ్ఛ్వేణి, పవిత్రసుందరకవిత్వపటుత్వము నిచ్చి ప్రోవుతన్ 9

ఉ. సారసపంక్తి నూరకయె చక్కఁగఁదాల్చిన వాడునంచు భా
వీరధిఁ గూర్చి చుట్టితివి కృత్యమె జాణవు చూడఁ జూడ నీ
ధీరసికల్పముం దెలిసెఁ దెల్లముఁగా ననిపల్క నవ్వునీ
హారమహీధ్రహారమణుఁ డౌశివుఁ డోముత నన్ను నిత్యమున్. 10

మ. పరమేశుం డగుణుం డజుండు నగువిశ్వప్రాప్తకీర్తివి
స్ఫురణత్వంబున సర్వసద్గుణలసచ్ఛోభాన్వితుం జేసి సుం
దరియై భాసిలి స్వాఖ్యసార్థకమునై తళ్కొత్త వేదస్తుతిగ
గరిమం జెందినదేవి వైమనవతి నగాపాడు నెల్లప్పుడున్ 11

సీ. ఎలమి భక్తులకోర్కె లీడేర్చి నేదేవి ధనముచే ముక్తిసాధనముచేత
దేవాలికష్టంబుఁ దీరిచె నేదేవి రణముచే వీర్యకారణముచేత
సకలజగత్సృష్టిఁ జరియించె నేదేవికృతులచే విస్తృతాకృతులచేత
మహిషాదిదైత్యుల మర్దించె నేదేవి బలముచే భూరిదోర్బలముచేత
తే. నంగనాగణ్యసతి, దలిరాసురేంద్ర, వితతి, గుణవతి, సురగణవినుతి, నిత్య
దివ్యమతి, రైనపార్వతీదేవి యిష్ట,సమితి నొనఁగూర్చి నన్నేలు సంతతంబు 12

క. వితతసుధార్ణవమధ్య, స్థితసాగసపీఠమందు దీప్తి చెలంగ

సతతము బాగుగ వెలిఁగెడి, శతధృతిశేఖరదేవి నన్ను । సంరక్షించున్ 13

మ కరుణ శంభుఁడు పుత్ర ! రమ్మనుచు వేఁడ్క బిల్వఁ దా వచ్చి త
త్పురుకంఠంబున వ్రేలుసర్పసమితిన్ । బల్మాఱు వీక్షించి వా
ని రహిఁ దామరకొంద్లదండలనుచు । న్నేర్పొప్పఁ బూహించుకుం
జరవక్త్ర మదిలో భజింతుఁ గవితా । సన్నార్గసంసిద్ధికై. 14

గురుస్తుతి

క. వరకందార్ల కులాంబుధి, పరిపూర్ణేందుండు శివ్య । పరివృతుఁ డస్మ
ద్గురుఁ డగుదాసాచార్యుని, చరణంబుల నే భజింతు । జంచక్షుక్షిన్ 15

సీ. వసుధపై జనమంచి । వంశాబ్ధిచంద్రుఁ డై శేషాద్రి యనుపేరఁ । జెన్నుమిగిలి
పావనజాహ్నవీ । ప్రముఖనదీస్నానపుణ్యస్థలార్జిత । పుణ్యసమితి
బాల్యమందునె కడుఁ । బడసి జ్యోతిశ్శాస్త్రపారజ్ఞుఁ డై తనుఁ । బ్రాజ్ఞు లెన్న
సీశ్వరీకరుణతో । నెలమి బ్రహ్మాండపురాణంబు దెనుఁగునఁ । బ్రకటితముగఁ
ఆ గృతి నొనర్చి పిదపఁ । గీర్తనీయంబు నౌ, రామచంద్రుగాథ । రమ్యకృతినిఁ
భక్తిఁ జేసినట్టి । బాల్యసుహృద్గురు, వరుని నే భజింతు । భావమందు. 16

ఉ. శ్రీకరయోగమూర్తి యయి । చెన్నలరారెడునమ్మహాత్ముఁ డ
స్తోకదయానిరూఢి ననుఁ । జూచి వచించెను మానవుండు భూ
లోకమునఁ జనించి భవ । లోలతఁ గాలము నీఁగి వృథుఁ డై
ప్రాకటదుఃఖవార్ధిఁ బడి । వ్యాకులమందుచు సిల్గి క్రమ్మఱిన్. 17

ఆ చేసినట్టికర్మ । చేత నిబద్ధుఁ డై, పుట్టి గిట్టుఁ గాని । పూర్ణుఁ డైన
పరునిఁ జేరునట్టి । పరణినిఁ గనుఁగొనఁ, జాలఁ డొకఁట ! ప్రకృతి । సహితుఁ డగుచు.

క సంసారమె తన కెప్పుడు, సంసారం బనుచుఁ దలఁచు । జడమతి భువిలోఁ
గంసారిని సేవింపక, సంసా । రాంబుధిని దాఁట । శక్యమె చూడన్ 19

క. కాలము జరపక భక్తిఁ, గాలాత్ముఁడు సకలదేవ । గణమాన్యుఁడు శ్రీ
లోలుఁ డగుపద్మనాభుని, గీలించి, భవంబు విడిచి । కృతనిశ్చలతన్ 20

తే సత్ప్రబంధంబుఁ గావించి । చక్కి కిడుము
జన్మరాహిత్య మగుఁ గాన । జగతి నదియొ
సప్తసంతానములలోఁ । బ్రశస్తమగుచు
ఫలముఁ గాకుండు నిత్యమై । వెలసి మిగుల 21

చ. సకుఁడ మదీయవాక్యము వి । శేంకటబుద్ధి గ్రహింపఁగా నగుఁ
బ్రకటిత మైనవామనపు । రాణము నాంధ్రవచోభిరామస
త్ప్రకరయుతంబు నాకృతిని । వావిరిఁ జేయుమటంచుఁ బల్క యా
సుకవి యొసంగె నాకు దయ । శోభిలుచుండఁగఁ దత్పురాణమున్. 22

క. ఇచ్చిన నే దానిఁ గొని, సచ్చరితాత్మునకు మ్రొక్కి శౌరిని శ్రీశుఁ
హెచ్చుగఁ దలఁచుచు సీకృతి, మచ్చికమీఱంగఁ జేయ మది నెంచి తమిన్

క ఇనసోమభామబుధగురు, ఘనకవిశేఖరనారాయణకేతుఖగములెల్లఁ
వినుతించెద సత్యము నా, మనమునఁ గుదురంగ మాటిమాటికిఁ జెర్మిన్ 24

క హరివప్ర్ఞశాలరాజీస, వరుణమరుద్దుహ్యకేశభవులను దామో
దరభక్తుల భీష్మాదుల, వరభక్తిఁ గొలుతు నెపుడు వాంఛాప్తికి నై 25

సుకవిస్తుతి

క. శ్రీరామకల్పతరుళా, ళారమ్యస్థలనివాసకవి యై సతమా
శ్రీరామునిఁ బలుకుచుఁ జెం, పారెడివాల్మీకిపికము నాత్మ నుతింతున్. 26

సీ శ్రుతిజాలములనెల్ల శోధించి భాగించి తేటతెల్లంబుఁగాఁ జెదిపె నెవఁడు
రాజ్యలక్ష్మిని భోజరాజాన కొనఁసాఁర్చెఁ బ్రాజ్ఞుల నోడించెఁ గ్రొవ్వు నెవఁడు
కాళిచే సభలోనఁ గవి వీఁడె యని మూఁడుసారులు పదికించె సరవినెవఁడు
పరదేవిదయతోడఁబద్యంబుఁ దులయందుఁ దూఁగించి వాసిచేఁదొడరె నెవఁడు

తే కవిత నెంగిలిఁ గావించిఖ్యాతి మిగులఁ, గన్న వాఁ డెవ్వఁ డావ్యాసకాళిదాస
దండి భవభూతి బాణులఁదత్త్వవిదులఁ,దలఁతు నిష్టాప్తిశ్రీ సంతతంబుహృదిని

మ. చతురతోక్తిఁ గవీంద్రులెల్లఁ బొగడఁ జాతుర్యవాగ్యుక్తితో
మీలిపై భారతవేదముఁ దెనుఁగునఁ జెన్నారఁగాఁ జేసి తి
ప్పనతిక్ స్తుఖ్యుఁడు నైననన్నయబుధుఁ దివ్యప్రభావుండు నా
కృతికిక్కన్నను శంభుదాసకవిం గేల్మోడ్చి వర్ణించెదన్. 28

ఉ. రామనృపాలమౌళిపదరమ్యసరోజయుగంబు నాత్మలో
వేమరు సంస్మరింపుచు వివేకశిఖామణి యై తనర్చి బల్
గోముగ నాంధ్రమందుఁ గృతిఁ గూరిమి భాగవతం బొనర్చి తా
భూమినిఁ కీర్తిఁ గన్నద్విజవుంగవుఁ బోతనసూరి నెన్నెదన్ 29

క కవిసార్వభౌముఁ డని బుధ, నివహము కొనియాడుచుండ నృపవర్యసభా
భవనముల వెలుఁగు శ్రీనా, థవరకవిఁ డెందమందుఁ దద్దయుఁ దలఁతున్ 30

తే. ధరణి నెవ్వాఁడు కవితాపితామహాఖ్య, నలరె నట్టిమహాత్మునిఁ నమలమతినిఁ
గవికులేశ్వరుఁ బెద్దనఁ గామితార్థ, సిద్ధికై నే స్మరించెదఁ బిత్తమందు. 31

సీ వేశలకవిసపివిజ్ఞుఁడై చెన్నొందు లిమ్మనసూరిని నెమ్మిఁ బొగడి
పదపద్యచాతుర్యఖాసురకామలింగకవిని ముదమొప్పఁగను నుతించి
గడియకు శతపద్యకల్పనఁ గలరామరాజకవీంద్రునిఁ బ్రస్తుతించి
శ్లేష్మప్రబంధమ్ము మీతి నొనర్చినమేటిఁ జింగళసూరన్నఁ బ్రేమఁ దలఁచి

తే. భవ్యసత్కృతు లొనరించిపరిధవిల్లు, సూరితుహినమయూఖు లోసుకవివరులఁ

గడిమి వినుతించి కలలెల్లుఁగవుల కెఱఁగి, తివిరి కృతిఁజేయ సరుకట్టుఁలిని గడంగి.

క సురతుల్యు లైనకవులకు, నరయఁ బ్రమాదములు కల్గు ఁ నటుఁలోట సుధీ
వరులార! నెరసులుండినఁ, బరమదయఁ దిద్ది నన్నుఁ ఁ బాలింపనగున్ 33

వ అని యి ట్లభిమతదేవతల నారాధించి దయాసముద్ర లగునస్మద్గురువరుల నభినం
దించి ప్రాచీనగీర్వాణాంధ్రకవికుంజరులఁ గొనియాడి బుధేంద్రుల కంజలి
యొనర్చి 34

ఉ. వామనమూర్తిసత్కథలవర్ణిత మై సుమహోజనేష్ట మై
భీమవిశాలపాపనగభీషణవజ్రసమానమై మహో
ద్దామగుణాభిరామమయి ఁ తద్దయు భూమిని నొప్పునట్టి శ్రీ
వామనసత్పురాణమును ఁ వావిరి వ్రాసెదఁ దెల్గుబాసలోన్ 35

శా నానార్థప్రతిపాద్యవామనపురాణంబున్ గృతిఁ జేయ వి
జ్ఞానం బేమియు లేక చింతఁబడఁగా ఁ నాకున్ గవిత్వానుసం
ధానారంభవివేకమార్గమును మోదం బొప్పఁ జానిచ్చె ము
న్నే నారాయణుఁనియాజ్ఞ లేకయె కృతిఁ ఁ నిర్మింపఁ శక్తుండనే 36

క పలికెడిది వామనం బఁట, పలికించెడువాఁడు రామభార్గవుఁ డఁట నేఁ
బలికిన దుష్కృతహర మఁట, పలికెదఁ బరగాథ లెపుడు ఁ పలుకఁగ నేలా 37

చ గురుకలికల్మషేంధనవిఘోరహుతాశనదివ్యమూర్తితో
బరఁగి ముసీంద్రహృత్కమలవాసుఁడు నై పొలుపొందు రామభూ
వరపతినా నుతిం గనెడిభర్తకు సీకృతికన్యకామణిఁ
స్థిరతరభక్తి నిచ్చెదను ఁ డింతియమోఘసుఖాప్తిఁ తగన్ 38

లే శాకికథయందు దోషలేశంబుఁ గాం, నైన నది పావనంబు నై ఁ యలరు జగలిఁ
బ్రమథనాథునిగళమందుఁ ఁ బరిఢవిల్లు,చిహ్నమట్టులఁ గనఁబడు ఁ సేవ్యమగుచు

నిరవంశక్రమము.

క అని నిర్ణయించుకొని నే,మును మద్వంశప్రకారమునుఁ జెప్పుటకై
మనమునఁ దలంచి చెప్పం,గనుఁ బూనితి నెట్టు లనినఁ ఁ గాశ్యపియందున్. 40

ఉ. నాకధునీసమామలపిఁనాకిని కుత్తరభాగమందుఁ బు
ణ్యాకరమై సమస్తవిబుధాళినిసేవితభూమిభాగమై
ప్రాకటపార్వతీరమణభాసురదివ్యనివాససుప్రతి
ష్ఠాకరమైన సోమశిల ఁ చారుతటం బొకఁ డొప్పు నెంతయున్. 41

క తారాధీశకృతం బై, వారక సీతోత్ర మలరె ఁ బహుపుణ్యతఁ బెం
పారెడిదక్షిణకాశియు, నై రహిఁ బొలుపొంది పాపహారమై వరమై. 42

క ఆరమ్యక్షేత్రమునకు, వారుణదిశయందు నొక్క ♀ పర్వతతతి యొ
ప్పారుచు ననిలాశకుఁ బెం, పారఁగఁ గొనసాగియుండు ♀ నతిరమ్యంబై. 43

ఉ ఆనగపంక్తిలోపల మహామునిరాజసుపర్వసేవ్యమై
మానితసానుసంహతిసమన్వితమై తనకారి నిత్యమై
సూనశరారిసంస్థితిని ♀ శోభిలు మల్లెముకొండ దీప్తితో
దానికి నుత్తరస్థమగు ♀ ధాత్రిని సజ్జనవారయుక్తమై. 44

ఆ. పరఁగు చాపురాళ్లపల్లి యొక్కటి కల, దదియు సకలజనుల ♀ కధికహర్ష
దాయకంబు నగుచుఁ ♀ దనరు నచ్చట ముల్కి, నాటివారు కలరు ♀ సాటిలేక 45

ఆ. అట్టివిప్రులందు ♀ నామ్నాయవిదులు నై, భూరివైభవమునఁ ♀ బొనరునట్టి
రామవజ్ఝులనెడి ♀ ప్రథితపౌరుషనామ, ధేయు లనఁగఁ గలరు ♀ ధృతి దలిర్ప 46

ఉ. శ్రీకరరామవర్ధులవిశిష్టకులామలదుగ్ధసింధుస
ల్లోకనదారిఁ బోలి లసమిఁ ♀ గొండయనామముఁడు సంభవించి య
స్తోకగుణాఢ్యుఁ డై చెలఁగి ♀ సుందరబంధురమందిరుండు వి
ద్యాకలితుండు నై వెలసెఁ ♀ దజ్జులు మేలని యొంచిచూడఁగన్ 47

శా సారాచారుఁడు నైనకొండయ భువిఁ ♀ సావిత్రి యన్నామినిం
ధీరు లెచ్చఁగఁ బెండ్లియై సతత మా♀స్త్రీరత్నముం గూడి సం
సారోదారసుఖాబ్ధిఁ దేలుచు జను ♀ ల్సంప్రీతిఁ జెన్నొందఁ దా
దారాధీశునిమాడ్కి నింపెసఁగె ని♀ద్ధాత్రిఁ బ్రభావోన్నతిన్ 48

సీ. అంత వారికిఁ బుట్టి ♀ రనఘులు కొండయసుబ్బయ పోలయ్య♀సుతులు మూఁగు
రంకగ్రజుండునై ♀ హరువొందు కొండయ పౌరాణికుఁడు వైద్య♀పారగుండు
సత్యశీలాచార♀సంపన్నుఁ డంబికాపతిభక్తుఁ డామ్నాయ♀పరుఁడు నగుచు
భవ్యసద్గుణకదంబయు నైన నన్నమాంబను బెండ్లి యై తోష♀భావ యగుచుఁ
తే. బొనరునట్టి సతిఁ గూడి ♀ పూర్ణభోగ, వితతి నొందుచు భాసిల్లె ♀ విశ్వమందు
రమ్యరూపయు నగురతీరమణిఁ గలసి, చెలుఁగుచుండిన కందర్ప♀విభునిరీతి. 49

క. శ్రీమంతుఁ డైనయతనికిఁ, బ్రేమను సుతు లుద్భవించి ♀ పెరిగిరి లేలో
ధాములు కొండయ సుబ్బయ, నాములు సకార్యనిపుణ♀నయతంత్రజ్ఞుల్. 50

సీ అం దగ్రజుండునై ♀యలరుకొండయ మహాశీలాభిరామయై ♀ చెలఁగి యిందు
రానిచందంబున ♀ రాజిల్లులక్ష్మాంబఁ బెండ్లాడి ప్రియురాలిఁ ♀ ప్రీతిఁ గూడి
కొమరొందుచుండఁగఁ ♀ గొండయ సుబ్బయసుబ్బరామయ యను♀సుతులు కలిగి
రందు జ్యేష్ఠుఁడఁ గొండ♀యామ్యుఁడ దోషజ్ఞపదపద్మసంస్తుతి♀పరుఁడ నిపుడు
ఆ. భావశర్మసరణి♀భావించి మది రోసి, భూరిభక్తిపుష్ప ♀ పుంజశోభి
తంబు నగుచు నెపుడుఁ♀దద్దయు నొప్పుమ, ద్భావసీమయందుఁ♀బ్రౌఢి మెఱయ.

కృతిసమర్పణము.

క. శ్రీసీతాభామాహృ, ద్వాసునకు మనోజ్ఞ హేమవాసునకుఁ బిదా
భాసునకు రత్నభూషో, ద్భాసితున కనంతహంసవాసునకున్ 52

క. శీతాచలజాపరినుతి, జాతానందునకుఁ గామశతసుందరజే
వాతతరుచికందునకుం, గోతర్పితబంధురునకు గోవిందునకున్. 53

క. దోషాకరభీషణఖర, దూషణముఖదనుజహరణతోషునకుఁ స
ద్భాషునకును భాషాధిప, భాషాపతివినుత పాదపంకరుహునకున్. 54

క మేరునగధీరునకు జగ, దారాధితనిత్యమంజులాగారునకుఁ
సారాచారున కఖలా, ధారున కనవరతభక్తితలిసులభునకున్ 55

క వాతాత్మజాదికపినుత, పాతకహరనామునకును భవభయగురుసం
తాపితదాసావనరత, చేతోయుత కామునకును శ్రీరామునకున్ 56

కథా ప్రారంభము.

వ సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబూనినవామనపురాణకథాక్రమం బెట్టిదనిన 57

శా. శ్రీరాజిల్లుమొగంబుతో వటుఁడునై సృష్టీశుఁ డెవ్వాఁడు వి
స్తారప్రాభవశాలి యైనబలిచెంతం జేరి త్రైలోక్యల
క్ష్మీరామామణిఁ గొంచు దేవపతి కిచ్చెన్ ప్రీతిఁ దద్వామనా
కారస్వామికి నిర్జరేశునకుఁ గాంతున్ స్తోత్రకాదన్నిత్యమున్ 58

నారదుఁడు వామనపురాణమును వెప్పమని పులస్త్యు నడుగుట.

క ఆశ్రవరహితుఁ బులస్త్యుని, నాశ్రమసంస్థితుని వాగ్విదగ్ధయు నములుఁ
ఆశ్రవుఁడు నారదుం డొగి, నాశ్రితమతిఁ జూచి పలికె హర్షము మీఱన్ 59

సీ రమణీయవామనాశ్రయపురాణము వేడ్క వినుపింపు వీనులవిందుగాఁగ
విష్ణుఁడు మునుప్రభవిష్ణుఁ డేలకొమాడ వామనత్వముఁ దాల్చెనాంచి మీఱి
నడిగెడునా కర్థినానతియ్యఁగ నను దైత్యారిభక్తుండు దైత్యవరుఁడు
ప్రహ్లాదుఁ జేటికి బర్హిర్ముఖులతోడ బాహ్యక్రియలిర్వఁ బటుతరమన
తే. యడరఁ గయ్యంబు నొనరించె నధికసంభ
యము మనంబునఁ గలిగె, ద్విజాగ్ర్య! మేటి
వన్నెకలదియుఁ బ్రాగ్రియవదన యైన
దమపుత్రికసతీదేవి తాపసేంద్ర! 60

క భయరహితుండును సద్గుణ, చయుఁడునుఁ గాలాత్ముఁ డఖలజగదీశ్వరుఁడుఁగా
జయశీలుఁ డగుభవునకు వినయవతిసతి యయ్యె ననివినంబడె ధాత్రిన్. 61

క మునివర్య! యావరానన, తనదేహము వదలి యేల తగ రమ్యం బై
తనరెడిహిమవంతునిగృహ,మునఁ గలిగెను గడలి లక్ష్మి పుట్టినకరణిన్. 62

తే వెండియు శుభాంగి ముక్కంటివెలది యయ్యె
నీవు సర్వజ్ఞుఁడ వటంచు భావమందుఁ
దలఁచినాఁడను గృపణోడఁ దవిలి నాదు
సంశయముఁ దీర్పు మిత్తఱి జగము లెన్న 63

క నానావిధతీర్థవ్రత, దానమహాత్మ్యముల వానితత్త్వవిధుల నో
మానికులవర్య! తెలుపుము, మానుగ జయమబ్బు నీకు మహిం నయ్యె మై

చ అనియిటు నారదుం డడుగ నాయెడ వాగ్మియు మానిసత్తముం
డనఘుఁడు నాపులస్త్యుఁ డొగి నాత్మను బొంగుచుఁ బల్కె నారదున్
వినుతతపోనిధిం ఘనుని విశ్రుతతేజుని దైవభక్తునిం
గని హరి వామనుం దలఁచి కమ్రమృదూక్తులతోడ నాదృతిన్ 65

తే. వామనపురాణమును మునివర్య యిపుడు
మొదటినుండి క్రమంబుగ ముగియువఱకుఁ
జెప్పెదను సావధానతఁ చేరి వినుము
దాన మోఁచుంబు చేకూరుఁ దధ్య మరయ

గ్రీష్మవర్షర్తువర్ణనము

తే హైమవతి తొల్లి తుష్కర మైనగ్రీష్మకాల మరుదేఱఁ గని భీతిఁ గడఁగి భవుని
మందరస్థమహీశుని మహితయశుని, భవునిఁ గన్గొని పలికెను భక్తి గదుర

క. దేవేశ గ్రీష్మకాలం, బీవసుధఁ బ్రవృత్త మయ్యెఁ బృథుభీషణమై
దావాగ్నికరణి నున్నది, పావన భక్తార్తిహరణ! భాసురమూర్తి! 68

తే. భయదవాతాతపంబులు వసుధ మనల, నెచటఁ జొందక పోఁగల వచట నాకు
నిల్లు లేదయ్యె నేగతి నిట్టిపాప, కాల మేగునొ తెలియదు కలఁగె మనము

ము. అని క్లేశార్తిక యై వచించుసతితో నాడెఁ భవుం డోలిమై
వనితా నేను నిరాశ్రయుండ నగుచు నీర్ష్యించుచున్నాఁడ; నీ
వనభాగస్థలి నుంచుఁ బల్క విని తాఁ బ్రాణేశుతోఁ గూడి త
ద్వనవృత్తుంబుల నీడలం గడపె నుద్యద్గ్రీష్మకాలం బొగిన్ 70

తే నిర్జనాచరితము ఘననిబిడతిమిర, కారితారాళంబు నయి పటుకలితరావ
మగుచు నుల్బన్నమయ్యె గ్రీష్మాంతమందు, వర్షకాలంబు వసుధపై భాసురముగ.

క వానిం గని సంతసమున, దానవవిధ్వంసి యైనభవుఁ డగుభవుతో
మానిని యగుసతి పల్కెను, మానుగ సప్రణయదివ్యమంజులసూక్తుల్ 72

తే మహిం మహేశ్వర వీచెను మారుతములు
హృదయభేదనకరము లై యింతయు నిన

మండలము తోఁచెఁ బరివేషమహిత మగుచు
నింద్రచాపంబు పడమట నెసఁగుచుండె. 73

వ. మతియుఁ బటుతరజాతవాతకంపితంబు లై పత్త్రినీలగోత్రంబులఁ దాఁటి నెమ్మి
గ్రమ్మొని హరిమండలములసరణి మాతీ రొడనెడఁ దెఱపి పడక గర్జించు
చున్న ఘనంబులును, ఘననీలవేణుల మేనుల మిసమిసల పెంపుసొంపులకుఁ
గంపించి సైరింపక బాగుగ దాఁగి మూఁగి రేఁగి పోయెడురీతి నంబుదంబుల
గదుమను మలయక పొలయక వడిఁ బోయి మెఱయు క్రొమ్మెఱుంగులును,
మెఱుఁగులకు నులుముల కెఱవక తమపింఛములఁ దమిని దొప్పఁగ విప్పి
యొప్పిదంబుగ రొప్పుచు గర్జంబులఁ గావించుమయూరంబులును గలిగి, రా వ
గానుజాచిత్తంబుపోలిక హరిరావవైభవంబై కరివరదమిత్రకంబుమాడ్కి-
సారంగరాజితేంబయి కృతయుగంబురీతి గురువర్షంబయి వర్షాగమం బరుదెంచె
వెండియు 74

క జలధారలు గగనచ్యుత్తములు గ్రు పడుచున్నవి బకములు గొక్కొఱలుం
జలకాండ్రఁ గొలుచుచున్నవి, జలదంబుల గ్రమ్మి మిగుల నిజలజాతాళి 75

సీ సీపసర్జార్జుననిర్మలకేతకీకుతరువులకమ్మనిగాలి లొప్పఁ
బూచినపూవులు నిపొలుపొంద వాతాదు లను రాలుచున్నని నిలక్ష్మిమగనిఁ
దలఁచెడుభక్తులనితతపాతకంబులు కడువడిఁ బాసినగరణి మేఘు
గర్జనంబులు విని నికాసారములనెల్ల విడుచుచున్నవి హంసనివితతి యప్పు

తే బుధులు నీచాశ్రితంబు లై నవిఁ బ్రవృద్ధ
మూలములు నైనయాశ్రమములను విడుతు
రెటులు భుజగేంద్రభూషణ నికుటిలదనుజ
హరణ! భక్తాళిరక్షణకయా ర్తిహాణ 76

ఉ శంకర యీవనస్థలిని నిసర్వమృగావళి లేజరిల్లి ని
శ్శంక రమించె సత్వరత నిసంతస మొందెఁ జరించె లీలమైఁ
బొంకము మీఱి భాసిలెనుఁ నిబొల్పుగ భూములు నూత్నకాంతి నే
వంకను జూడ సస్యయుత నిబాలతృణంబులు కల్గిరాజిలెన్ 77

తే నీలరమ్యాభ్రములయందు నినగడుచుండు
మలినవృద్ధినిఁ బొడఁగాంచి నిమనము చెదరి
శూరులందఱు గృహములఁ నిదేరుటకును
వెడలుచున్నారు ఫణిభూష నివినుతవేష ! 78

క తనతోడ్తమముల నుద్వృత్త, కరవేగము లగుచు గదులు నికలఁగె, జరంబుల్
నిరతానుజ్వలు లై రొగిఁ, బనిమేళా! చిత్ర మేమొ నిపరికింపంగన్ 79

క సోమాంకితమకుటా! తమి,భామలు నీచులనుఁ గూడ నిభావములోనం
గామించి రొలుచుచుండిరి, వేమఱు జలదములఁ నిజడలు విస్తృతి వెలిగెన్

వ మతోయముఁ బూచిన వీరతరులును తరులసరసఁ జెలఁగి సురనారీవిహారముల కిర
వగుచు ముకులితసుమనోభిరామము లయిన కదంబములునుఁ గదంబసారసహా
కారఖర్జూరచారుపనసాదిమహీరుహశాఖామండితఫలకమలయుఁ గమలాపూ
ర్ణము లై గమనాగమననిరోధకరము లగుతరంగిణులును రంగత్తరంగజాతవా
తచలితపద్మపత్రకాసారంబులునుఁ గలిగి. 81

క భూతేశ! దుస్సహం బయి, చేలెత్తెత్రదము నగుచుఁ జెన్నలరారె
ఏతాదృశకాలము తీతి, నీతఁడే గరుణించి ప్రోవ మెలమిఁ బలికిలిన్ 82

ఉ వానకుఁ బిక్కి స్రుక్కి కడుఁవంతలఁగుందక యుండురీతి మై
నీనగరాజమందు గృహమేదెస నైనను గట్టుమో విభూ
దీనపరా! యటంచు సతి దీనత వేఁడఁ ద్రినేత్రుఁ డాడె స
మ్మానముతోఁ నతిం గనుచు మంజులచిత్రవచస్సు లొప్పఁగన్ 83

చ సుమహితసింహచర్మపరిశోభితదేహుఁడ నై వనంబులో
సమతఁ జరించునా కిపుడు సద్మముఁ గట్ట ఘనంబు లేదు న
త్యము ఫణిరాజు జన్నిదము తామరపువ్వులు కర్ణభూష లో
ప్రమదరొ! వ్రవ్యహీనుఁడు భవ్యగృహంబులు గల్గ నేర్చునే 84

సీ ప్రియమానినీమణి పింగళాఖ్యానినాఁ గొబావాపురిమతోయమొకటి యయిన
నూరిఘనాంజయభుజగంబు సొంపున, నశ్వనామకుఁ డని యలరుపాము
సవ్యకంకణము తక్షకుఁ డపసవ్యకంకణము నీలాంజనకాంతికలుగు
నీలనామకమగు వ్యాళము శ్రేణిపై రాజిల్లుచున్నది రమ్యగతిని

తే. దివ్యభాగ్యంబు నాకిట్లు తేజరిల్ల, నీకు సుఖ మెట్లు వాటిల్లు నీరజాక్ష
యనఁగఁ దదసహ్య సంయుక్తభూతరోగ్ర, వాక్కులాలించి భీతిమైవనిత యపుడు

ఆ అవనితలముఁ జూచి యతిలజ్జితోఁ బతి, వాసకష్టమునను బవళించరోష
కలితభావ యగుచుఁ గడిమి నిట్టూర్పులు, వేఁడ్రముగను విడిచి విసిగి పలికె

క తొలకరహితి! సంతతను నైనతరుమూలమునందునుండి తడఁబడునా కీ
గురువృష్టికాల మీగతి, నగ నెటు చనకుండుఁ జెపుమ తర్కింప మదిన్. 87

క అని దీన యగుచు నాడెడు, వనితామణిఁ జూచి తదనుభావము లోనం
గనికరము తోఁప శంకరుఁ, డనియెఁ గ్రమనివంశతిలక! హర్ష మెలర్పన్ 88

తే ఘనఘనావస్థితాంగవై క్రాలు నీదు, కాయమున నంబుధారలు కడియ కెట్లు
కడవఁగలవివిధంబుఁ గడిమి వాన, కాలమరుగంగఁగల దింక గలుత వలదు

క మానమున నీకని తద్వృ, ద్ధభాగములోని కరిగి కరుణామతి ద
ద్మునిపుత్రి యైనసతితో, మనసిజహరుఁ డంతఁ గూడి మమత వసించెన్ 90

క మునివంశతిలక దాన, ఘనుఁడు మహేశ్వరుఁడు నైనకఅకంపినకున్
వినఁబడె దివి ఘనకేతుం, డనునామము సార్థకముఁగ నమరులు మెచ్చన్. 91

క పిమ్మటఁ బ్రావృట్కాలం, బిమ్ముల మేఘములమీఁదఁ నేఁగె హరుఁకుఁ
నెమ్మి జనించె శరత్తును, యమ్ము జనాంచకిమ్ము నై ంమ్యముగన్ 92

శరద్ఋతువర్ణనము

క తొలఁగెను నుఱుములకలుములు, విలసిల్లెను భానుదీప్తి విశ్వము నిండెం
గలఁగెను జారులమనములు, వెలసెను జొంపములచేత వివిధవిహంగుల్ 93

వ మతీయు సారహీనసంసారమును బాసిపురుషులకరణి గాలివలఁ దూలి చదలు వదలి జలధరములను, థా ంసంపాత ముడిగినఁ గని తరులఁ బాసి చను లోహ పుష్పములునుఁ, బుష్పవేగమును మాని దరులఁ దరులక పాఱుటకినులును, దట గృహారామవనసీమలనుండు విటపములలోని గూడులఁ బరిత్యజించి నిక్కి తెక్కలు చక్కఁగ విప్పుకొని చను పికవర్గములును, వర్ధమానములై నేలరా లిన కొమ్ములుఁ గల శల్లచారల దుప్పి రుటుంబులును, దుటుములగు రొంపుల పెంపుసొంపు లుడిగి ఒలాశయములును, జలాశయముల మిగుల రాణించు నవ సిజములును, సరసిజానందనిర్మితి బ్రహ్మాండకిరండఘుసారఖండములమాడ్కి వెల్లి విఱిసిన చంద్రకిరణములునుఁ, బంద్రవర్ష్మన్నిభము లై తావులకుఁ దావులగుచుఁ బుష్పించిన పూలగుత్తులుగల లతాగృహములును, లతావృక్షముల క్రిందనుండు లేక పసరురంగునఁ బెంపొందిన కసవుల మెసవి బలిసి శ్రమఁబాసి విచ్చలవిడి దిరుగు గోకులములునుఁ, గుల్ల ర్తాచంద్రు లై సంతోషాంతరంగులగు కివులునుఁ, గవిముఖ్యగ్రహతారకోపేత మగు విష్ణుపదంబును, విష్ణుభక్తుల హృదయముల చెలువున దిద్దుఖవైమల్యముఁ గల చంద్రికలుఁ గలిగి ధనదుథామంబుచా డ్పున శంభత్పద్మకుందశ్రియుతం బై వరవర్ణిని చెలువున నాకృష్టపయోధరం బయి శరత్కాలంబు చూపట్టె. 94

క. నారదఁ డేతాదృశ మగు, శారదకాలంబుఁ దుఁ జలధరములపైఁ
గూరిమి నుండినపలిఁ గొని, కారుణ్యాకరుఁడు హరుఁడు కిమనీయగతిన్ 95

ఆ మందరాభిథానాగమహితశ్వేతము, కిరుగుచెంచి పిడక వేసి మలమార్గ
సమశిలాతలాన్వితమునైనతన్నగ, పృష్ఠమందుఁ గాంతిపుష్టుఁ డగుచు 96

తే. సరవి శంభుఁడు రాజిల్లెఁ సతినిఁ గలిసి
చాయతోఁ గూడి వెలుగొందుచదలుమాని
కమువిధంబున శారదకాల మేగె
శౌరి హరి మేలుకాంచెను సంతసమున 97

కథుఁడు యజ్ఞపిథి నొనర్చుట.

సీ. దక్షప్రజాపతి ధరణిపై యజ్ఞంబుఁ గావింప సమకట్టి కన్యకులను
శక్రాదినిర్జరచయమునుఁ బిలిపించి కడిమి నదస్యులఁ గా నొనర్చి
సరవి నరుంధతీసహితు వసిష్ఠుని శంసితవ్రతుని నిస్సంశయాత్ముఁ
ననసూయ యనునట్టి యతివకు భర్తయౌ ఘనుని నత్రిని ధృతిఖలితుఁ డైన

తే. కాశికునిఁ జంద్రతోఁ గూడి క్రాలుచున్న
సంగిరసనామమౌని నహల్య యనెడి
సతికిఁ బతియగుగౌతమసంయమిని న
మాయ యనునాఁతిమగఁడు నై మహిని వెలయు 98

తే వరభరద్వాజుఁ బిలిపించి భక్తితోడ, సభ్యనిర్దేశసత్కర్మసరణి యందు
నిలిపె శ్రుతిశాస్త్రవేదాంగనిపుణు లైన,వారి నాహూనిచంద్రులఁ బరమచరిత!
క. యమునినహింసానాథుం, బ్రమదితమతిఁ బిలిచి ద్వారపాలునిఁ గా యజ్ఞ
ముఁ జేయుచోట నిలిపెను, రమణం జంద్రేశు సంగిరసుని న్వేడ్కన్ 100

తే కడఁగి మృష్టాన్నపానసంస్కారమందు
బరఁగ నియమించె సత్రంపుఁ బనినిఁ జక్కఁ
జేయుటకు నుంచె భృగువును, సెలఁగి రోహి
ణీహృదీశుఁడు నగుచంద్ర నియతిఁ గుల్క 101

చ ధనపతిఁ జేసి పిమ్మటను దత్తుఁడు కూఁతుల వారిధర్తల
మనుమల యజ్ఞమందు గరిమంపుదయం బిలిపించి మీనకే
తనరిపుఁ డైనశంకరునిఁ దత్పతి యైనసతీలలామనున్
వినుతగుణాభిరామనుఁ బ్రవృద్ధజనావనదీక్షకామనున్ 102

ఆ. పిలువఁబనుపకుండెఁ బ్రీతి లేకుండుట, చేత నన సనిస్మయాతకాత్ముఁ
డగుచు నారదుండు యత్నంబుతోనా ఘ,లస్త్యుఁ జూచి పలికె లలితభణితి

ఉ ఏలొకొ దత్తుఁ డాద్యుఁడు మహాహ్వయుఁడు జ్యేష్ఠుఁడు శ్రేష్ఠుఁడుం జగ
జ్జాలతనుండు నాహరుని జన్నముకై పిలిపింపఁ డయ్యె స
చ్ఛీల యటంచుఁ బల్క విని శేముషి పొంగ నతండు నంగయా
శీలమనస్కుఁ డై మిగుల వెల్లెడు నారదమౌని యాదృతిన్. 104

తే దయదలిర్పఁగఁ బలికెను నయము మీఱ
దత్తుఁ డాద్యుఁడు జ్యేష్ఠుఁడుఁ దత్త్వవర్యుఁ
డగుమహాహ్వయుఁడు పునుకను హాస్తమందుఁ
దాల్చి చరియించువాఁ డని తలఁచి యతని 105

వ యజ్ఞమునకు రమ్మని పిలువఁ బనుపఁడయ్యె నన విని చిత్రపడి యతఁడు మునీంద్రా!
దేవతాశ్రేష్ఠుఁడును శూలపాణియును ముక్కంటియును మద్గురుఁడైశ్వర్యసంపన్నుఁ
డగు శంకరుఁ డేకర్మమునఁ దనకరంబునఁ బునుకను ధరించె వకాణింపు మని
వేఁడఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె. 106

సృష్టిచరిత్రము

సీ అవ్యక్తుఁ డయినబ్రహ్మముచేత నాదిపురాణంబులనుఁ దొల్లి రహినిఁ జెప్పఁ
బడినపురాతన పరమగాథను దృఢమతితోడ విను నష్టమూరుతార్క

చం ద్రోదుపావక స్థావరజంగమకలితార్ణవంబు నా కాలమందు
మునిఁగినలీఁగలఁ బొదరిండ్లఁ బిమ్మచీఁకటి లొప్పి యెవరికిఁ గానరాని
ఆ. దగుచు నప్రతర్క్య మై జన్మమృతులును, లేని దుర్దినమున లీల మెఱసి
యచ్యుతుఁడు సహస్రహాయనపరిమితి, కలుగు రాత్రి వేళఁ గడఁగి నిదుర
తే పోయి క్రమ్మఱఁ దద్రాత్రి పాయుచుండ, నిర్గుణ బ్రహ్మమంతట నిఖలలోక
సృష్టిసంకల్ప మొనరించెఁ బృథులశక్తి, రాజనంబగురూపుతో రమ్యచరిత
తే. దివ్యపంచాస్యములచేతఁ దివిరి నవ్వి, జగములకు సృష్టికర్త యై సర్వవేద
విదుఁడు నై రాజసగుణంబు విస్తరిల్ల, బుట్టి రాజిల్లఁ బరమేష్ఠిపూజ్యభంగి
సీ మునినాథ పిమ్మట మూఁడుకన్నులచేత భాసిల్లుచుండెడివదన మొప్ప
శూలంబుఁ జేపట్టి సుభగాక్షమాలనుఁ జూపించుచును దమోరూపు డగుచుఁ
దతజటాజూటంబు తలమీఁద రాజిల్ల బ్రహ్మపుట్టిన రీతి బరుఁడొకండు
కలిగె వెంటనె యహంకారంబు పొడసూపె దాని వారిద్ధఱు దర్పమొప్ప
తే. గర్వితులునయి రామీఁద గరళికంఠి
డాగ్రహంబున బ్రహ్మతో నాడె నెవఁడు
నిన్నుఁ బుట్టించె నిచటికి నీవు రాఁబ
నేమి యన ధాత కోపించి మృడునిఁ జూచి 110
క పలికెను నీ వెవ్వండవు, తలిదండ్రులు నీకు నెవరు తడయకి నాతోఁ
బలుకు మటంచని యూగతి, బలిమిం బ్రియవాద మొదవె వారికి నచటన్.
క. ఆవాదమందు ద్రుహిణుఁడు, భావజపరిపంథిఁ జూచి బహురోషమునన్
భావాభావస్థితులను, భావింపఁజాల కివ్వ పలికితివి బలీ 112
ఆ. శబ్దగుణకమగుచుఁ జనియించెఁ జదలెట, నతులవీణఁ గరముఁ దండుఁ దాల్చి
కిలకిలారవంబు లవి నొనర్చుచు నటఁ, గలిగినాడ వీవు గర్వమేలా 113
చ ఆని యిటులాడుచుండ విని యాతఁడు మానియు నైన బ్రహ్మచే
తను బరిభూతుఁ డై మొగము ధారుణివంకనెపెట్టి దీనతం
దనరుచు నుండె రాహుగళితద్విజరాజునుఁ బోలి యంతటన్
ఘనపరమేష్ఠిపంచమముఖంబుఁ గడిందియు నైన కిన్కతోన్. 114
తే. ఆడిఁ గోపాంధకారితుఁ డై నరుద్రు
తోఁ దమోరూప! నీవొగిఁ ద్రుళ్ళ నేల
నే నెఱుంగుదు నీశక్తి నెట్టు నెఱ్ఱి
తిరుగుచు దిగంబరుండ వై తివురుచుంట. 115
క లోకక్షయమునుఁ జేయం, బ్రాకటముగ వెలసినావు బహుదోషి వనన్
ఆకమలజుఁ గని కోపము, భీకర మయి పెంపుసెందఁ బృథునికరణి నా

పురహరుఁడు కానవచ్చెనుఁ, గరమరుదుఁగ నతని కపుడు కాంతిస్ఫూర్తిన్
వ ముసీంద్రా! శ్వేతరక్తకర్బురావదాతసీలపింజరవర్ణములు కలిగి దుర్దశిము
లయిన మోము లయిదు పుట్టి నంతటఁ జదువుల వేలుపు వేఁడివెలుంగున
కొయ్యగు నామొగంబుల నాలోకించి కఅకంఠినితో నిట్లనియె శంకరా! నీ
మొగంబు లెయ్యరఁగొట్టఁబడిన నీటిబుగ్గలచాడ్పున నగపడుచున్నవి వీనియం
దేమి పరాక్రమము కిలదని పలికిన విని క్రోధస్ఫూర్జితమానమానసుఁ డయి
రుద్రుడు తనగోటిచేత నాభాతలల నొకదానిం ద్రుంచె నది యాతనియొడమ
చేతియందుఁ దగులుకొని యొకానొకతఱి యైనను వదలకుండె నంత 118

సీ పరమేష్ఠి రోషంబు కప్రజ్వలించుచునుండఁ గవచంబుఁ గలవాఁడు కఘనశా స్త్ర
ధరుఁడు కుండలములు కదాల్చినధీరుఁడు ధీమంతుఁ డగువాఁడు కదీప్యమాన
శరచాపహస్తుఁడు కరిక్తియుక్తుఁడు నాశరహితుఁడు ఘనవాహారమ్యతనుఁడు
హరి తుల్యదర్శనుఁ కడతులచతుర్భుజుఁ డమ్ములపొదిఁ దాల్చినట్టివాఁడు
తే నయిరపురుషుని సృష్టించె కనంత నతఁడు
హారునిఁ గనుఁగొని పలికె దుష్టాత్మ! శూల
హస్త! పాపమనీష నీ కవందువలనఁ
జంపఁ బో చాలు నింకేల కజాడ్య మేల' 119

క ఏవాఁడు జగతిలోపలఁ, గావరమునఁ దిరుగు పాంకిర్మునిఁ జంపం
భావంబులోనఁ దలఁచెను?, నీవిట నుండంగఁ దగదు కనీచగుణాఢ్యా! 120

క అని యిట్లాకైవడి నాతఁడు, ఘనపరుషోక్తులనుఁ బలుకఁ కఅకంఠుఁడు తా
విని దిక్కునోఁప కయ్యెడఁ, దనకప్రియ మొదవఁ జూచి కతహతవాపడుచున్

క సరిదాఢ్య యగుసరస్వతి, నిరతముఁ బ్రవహించుచోట కనెగడి నరునకుం
గురువగు నారాయణునకుఁ, బరమస్థానంబు నగుచు కభాసిలునది యై 122

తే సరవిఁ జెన్నొందు బదరికాశ్రమమునకునుఁ
బోయి నారాయణునిఁ గాంచి కపూర్ణభక్తి
నాడె; దేవేశ! నీవు మహాదయాస
ముద్రుఁడవు భిత్త నాకిమ్ము కపుణ్యచరిత! 123

చ. అని కడుదీనుఁడై నుడువఁ త్ర్యంబకుఁ గన్గొని ధర్మపుత్రుఁ డో
మనసిజవైరి! నాభుజము కమానితశూలముచేతఁ గొట్టి మం
చని వచియించె నాకరణి కనట్టులొనర్పఁ ద్రిశూలఘాతసం
జనితము నైనమార్గమున కసంభవ మొందెను మూఁడుధారలున్ 124

క నారద! యాధారలలోఁ, దారాపథమం దొకండు కతగ భాసిల్లెఁ
ధార యొకటి పృథివీస్థలిఁ, బేరను రాఁ జూచి మదినిఁ బడిముడిపడుచున్.

ఆ. తేపమె ధనముఁగాఁగఁ కదనరాదు నత్రినందనుని గ్రహించె దాని కనతనివలనఁ

గలిగె శంక రాంశ కలితుఁ డై దుర్వాసుఁ, డనెడు మానినాథుఁ డతులశ క్తి
తే పరఁగ మూఁడవధార కపాలమందుఁ, బడియెఁ బ్రావృషినంబుర పటల మెలమి
వడిని గర్జించుచున్నట్టి పగిది నెవని, నిలనుఁ దాళిఫలక్రియ నివుఁ డై కూల్తు.

మ అని గర్జించుచుఁ దత్కపాలమున నుగ్రద్దీప్తితో నందకుం
డనువాఁ డస్మతనుత్రచాపధరుఁ డై యత్యంత తారుణ్యుఁ డై
ఘుననీలాసితగాత్రుఁ డై కలిగె నుత్కంఠ న్వి బృంభించుచుం
దనదేహచ్ఛవి దిక్కులందు గడిమిం దళ్కొత్తి దీపింపఁగాన్. 128

సీ ఆయెడ నారాయణాత్మజుఁ డగునరుఁ గాంచి హరుం డాడెఁ గార్య మొప్ప
నోనరవర! వారిజోద్భవుఁడును దుష్టవాక్యుఁడు రవిశతప్రతిభుఁ డైన
సీనరుఁ బడగొట్టుమనవుఁ డాపురుషుఁ డాద్యము సుప్రసిద్ధ మైయజగవాఖ్య
నలరువిల్లునుఁ దాల్చి యయుతయుగాణీరములతోడ నినిఁ జేయ మోహరించెఁ
ఆ గడిమి బ్రహ్మసుతుఁడు గర్వంబుతోఁ బోరఁ, బ్రతిఘటించె వారు బలిమి వేయిఁ
దివ్యవత్సరములు ధృష్టశ కిమై పోరి, రంత హరుఁడు నలువ కనియె నిట్లు
వ పరమేష్ఠీ! పరమాద్భుతకర్తఁ డగునానరుఁడు దురమున నీనరుని వేడి కోలల
నొప్పించి త్రోసినఁ బడి పరాజితుఁడయ్యె ననిచెప్ప నామాటవిని యతఁడు
నవ్వి, గిరిశా! త్వదీయమదీయపురుషు లీజన్మమునఁ బరాజితులుకా రని నుడు
వుచు నిజాంశజుం డగునరుని సూర్యునియం దంతర్హితునిఁజేసె నంత హరుఁడు
తననరుని ధర్మపుత్రుఁ డగునరునియం దైక్యముఁజేసె ఇట్లు బ్రహ్మేశులకు వివా
దంబు కలిగి నివర్తించె నని చెప్పి వెండియుఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె 130

క నారద! వాస్తలంబున, ఘోరం బగుపునుక హరుఁడు కొని బహళించితా
భారాకులేంద్రియంబుల, వారినిసంతాప మొదవి వర్తింపంగాన్ 131

బ్రహ్మహత్యపీడితుఁ డై శివుఁడు తెరుగుట.

తే. నలుపుకాటుకగుమిచవినలిఁ జెలంగ, రక్తమూర్ధజ యయి మహారౌద్రభంగి
బ్రహ్మహత్యవాంతికభాగమందు, వచ్చినిలిచినఁ గనుఁగొని భర్గుఁ డనియె
క. వికరాలిని నీవెవతెవా, వికటిగతిన్ రాఁ బనేమి వివరింపు మనన్
వికవిక నవ్వుచుఁ బలికెను, సకలేశునితోడ నదియు సంయమిచంద్రా! 133

తే. బ్రహ్మహత్యను నేఁబర బ్రహ్మరూప
వచ్చితి నటంచు వాక్రుచ్చి వడిగ నతని
కాయమందుఁ బ్రవేశించెఁ గడఁగి దాన
గర్వితుఁడు నయి హరుఁ డంతఁ గలఁతమిగుల 134

తే బదరికాశ్రమభూమికిఁ బరమభక్తి
నరిగి నారాయణుని నరు నచటఁ గాంచి

జాలకయొ చింతచేఁ గుంది । సత్వరముగ
యమునలోఁ గ్రుంకఁ బోయిన । నదియు వెఱచి. 135

చ జలరహితస్థితి న్వఱలె । శంకకుఁ డంతటఁ బ్లక్షజాసరి
జ్జలమున స్నాతుఁ డౌటకునుఁ । బయ్యనఁ బోవ నిరస్తనీర మై
పొలిసినఁ గాంచి సిగ్గుపడి । పుష్కరమాగధసైంధవాటవీ
స్థలమున సంచరించి విగ । తశ్రమ ముఁ డై వఱి మౌనినాయకా 135

క నిమిషారణ్యస్థలికిం, గ్రమమున ధర్మాటవికిని । రయమునఁ జని తత్,
ద్విమలాంభస్సుల మునిఁగినఁ, దెమలక యా బ్రహ్మహత్య । తిరముగ నుంటన్

తే దేవగృహములను బవిత్ర । దివ్యనదులఁ
దీర్థముల నాశ్రమంబులఁ । దిరిగి మునిఁగి
పరమయోగంబుతోఁ నున్నఁ । బరుని నడివ
దలియుఁ జనకుండె నత్యంత । దారుణముగ. 138

ఉ పిమ్మట గట్టువిల్తుఁ డతి । భీతుఁడు నై కురుజాంగలమ్ము నొ
క్కుమ్మడిఁ జేరి చక్రధరు । నుజ్వలపత్రపలిష్టుఁ గేశవుం
దమ్ములఁ బోలునేత్రములఁ । దాల్చినదానవవైరిఁ జక్రిఁ దా
నిమ్ముల గాంచి కేల్మోడ్చి । యెంతయు వేఁడఁ దొడంగె భక్తితోన్ 139

మాధుఁడు భగవంతుని వేడుకొనుట

క. శ్రీకర! భక్తశివంకర, పాకారిప్రముఖవినుత । భాసురసారా!
భీకరదానవహర సు, శ్లోకా! జోహారు నీకు । శుంభద్ధీరా! 140

తే శంఖచక్రగదాధర । సర్వదేవ, నాథ! గరుడధ్వజానంత । నామ! వాసు
దేవ! నిర్గుణ! వైకుంఠ । దివ్యగర్భ!, వందనము నీ కొనర్చెద । వాంఛ మిగుల

శా జ్ఞానాజ్ఞాననిరావలంబ సకలా । కారా! జగద్రక్షకా!
ధీనిష్ణాతుఁడ వై విరాజసగుణో । ద్దీప్తిం బరబ్రహ్మ వై
నానాస్థావరజంగమాత్మజగతి । న్నానావిచిత్రంబులం
గాన వ్వచ్చెడురీతిఁ జేయు నిను నేఁ । గాంక్షించి సేవించెదన్ 142

ఆ సత్వగుణముఁ దాల్చి । జగదీశ! విష్ణురూ
పమున సర్వలోక । పాలనంబు
సేయునీకు నతులు । చేసెద గురుహ్ర
దివితవిషయజాత! । విశ్వవేద! 143

క సకలవ్యాపక! నిర్జర, నికరాధిప! తిమిరకాయ! । నేనుఁ ద్వదీయాం
శకుఁడను రోషోద్భవుఁడను, వికలగుణాన్వితుఁడఁ బ్రోవు । విశ్వేశ! హరీ!

క వామన! మాధవ! మునిజన, కామితసద్ధామ రత్న । కాంచనదామా!
సోమానలరవినేత్రా!, కోమలనీలాభ్రగాత్ర! । గుణరత్ననిధీ! 145

సీ శ్రీకరశుభగాత్ర! శృంగారచారిత్ర పావకాంబరమనోవాయుబుద్ధి
జలశోర్వులును నీవ! జన్నంబు శౌచంబు ధర్మమహింసయు! దానమార్జ
వము నీవ యక్కటికము నీవ లక్ష్మియు బ్రహ్మచర్యం బీవ! భద్రశాంతి
సత్యమార్గము నీవ! సాంగము శాస్త్రాల్లు తొలిచదువులు నీవ! తోయజాక్ష

తే వేదపారగ! యుపవేదవేద్య! నాదు, కాయమున బ్రహ్మహత్యచేఁగలిగినట్టి [ప
దోసమునుఁ బాపి రక్షింపు! దుఃఖమొదవె, దగ్ధుఁడను నష్టతనుఁడను! దరమెనై

క దీనులకష్టముఁ దీర్పను, దీనులఁ బాలించి కీర్తిదిక్కుల నింపఁ
దీనావన! నీ కమరును, దీనుఁడ ననుఁ గావవయ్య! దివిరినకరుణన్. 147

ఆ దుర్నిరీక్ష్య మగుచుఁ! దోఁచుచున్నది దీనిఁ, బాపి నన్బునీతభావుఁ జేయు
భక్తబృందలోల! భర్మనిర్మితచేల, భావకలుషహారణ! భాగ్యకరణ! 148

చ అని మునివర్య! శంకరుఁడు హర్షము దూలి వచింపఁ గేశవుం
డనఘుఁడు చక్రపాణి మనఃసారఁగ నాశివుఁ జూచి బ్రహ్మహా
త్యను వదలింపఁజేయఁగలదై కలనాదశుభప్రదంబు నై
తనరెడుమాట చెప్పెదను! దాన జయం బగు నీకు నీశ్వరా! 149

చ కలదు ప్రయాగ, గాంగజలగాహననిర్ధతసర్వలోకని
స్తులకలుషాతివేగ, సురతోషితభాసురనవ్యరత్నతో
మలరుచిసౌధపూగ, బుధమండలమండితభాగ, భామినీ
కలకరకంకణక్వణనకమ్రవిరాగయు నై వసుంధరన్ 150

తే అట్టిపుణ్యంపుఁజోట మహాత్మయోగ, శాయి నానాప్సదేవుఁడస్మత్కులాభి
జాతుఁడు వసించుచున్నాఁడు సరవినతని, దక్షిణపదంబుననుఁబుట్టిధరణిమీఁద

తే సరగఁ బ్రవహించుచున్నది చారువర్ణ
సర్వజనపాపహారణ! విస్తారపుణ్య
భాగ్యకరయగు వరుణ తేజ్వరదుసవ్య
చరణమునఁ బుట్టి పాయుచు శ్రుతియులేక 152

క ఆసీనావకమగునది, భాసిలె నారెండునదులుపాపహరము లై
వాసిఁగనె సర్వభూతా, వాసునిచే వానిఁడుమ వలలినచోటన్. 153

క త్రిభువనములశ్రేష్ఠంబయి, శుభములఁ జేకూర్చఁజాలి సుకృతప్రదస
ద్విభవమున నుండుతీర్థము, సుభగకరుణా! కలదొకండు శుభఫలదంబై 154

తే భోగివగు నీకు దోసంబుపోవునట్లు, చేయఁజాలిన దై పుణ్యసీమ యగుచుఁ
దనరు వారాణసీపురిదానిమహిమఁ, బలికెదను వేడ్కతో వినుభావజారి

కాశీపురవర్ణనము.

తే విప్రులశుచిస్వకర్మంబు వినివాసించి
వలఁపుగతులమొలనూళ్ల వలనఁ గలుగు

గవముచేనైనవేదస్వ । రముసై వినఁగఁ
జాలఁ గోరిరి గురువులు । సారె భర్గ! 155

చ. చెలువలు నాల్గుదిక్కులను । జెన్నలరారెడుతోవలందమై
లలిఁ జరియించుచుండఁగను । లత్తుకచే నెఱుపైనకాళ్లతో
వలివెలుఁగంతఁ జూచి స్థల । పడ్డని పోవుచునున్న దేమొకో
తెలియదటంచు విస్మయముఁ । దేఱువలేక చెలంగె నీశ్వరా! 157

తే. తుంగసురమందిరమ్ములు । తుహినకిరణు
న్నగించుచునున్నవి । యామినులనుఁ
బొడవులగుచెక్కములు గాలిఁ । బొదలి తూలి
మఱుఁగుపఱచి వర్ధిల్లు । మహితశక్తి 158

చ తరుణులతేటమోమునులనుఁ । దమ్ములుచందురుతాలగోడలన్
సరసుఁగ సంక్రమింపఁ గని । షట్పదసంఘము లెల్ల భ్రాంతి మై
స్ఫురదరవిందవధ్యమును । జొచ్చుట కెంతయు నెమ్మనంబులన్
గరముఁ దలంపవచ్చి నతి । కాండ్ర ఘనంబుగఁ బూని శంకరా 159

సీ. లేదు పరిశ్రమ । లీల సంమోహనశ్రేణిజితుఁగ । జాలము లకు
తీరదాశ్ర గృహస్థ । దీర్ఘికాజలకేళిఁ దేలుచునుండిన । శ్రేణివలకును
నడ్డగింపఁ డొకండు । హరితోడఁ గలిసియుఁబరగృహంబులఁదమి । బాలి మెఱసి
చూపఁడు శక్తి స్వ । సుందరీసురతంబుఁబోనాడి మఱియొక । పొలఁతియందుఁ
తే. గోరి రొరులధనము । గూటసాక్ష్యంబులుఁ, జెప్ప రెవుడు సత్య । చిత్తులగుచుఁ
జేయ రెవరిశ్రేణిఁ । జెడుఁనని నాపురి, జనులు నాగభూష! । చతురభాష! 160

ఆ జవ్వనంపువేళ । జనులందుఁ గరులందు, మానమదమునుదము । మానువేళ
ఁనభేదనంబు । దంతిద్రములయందుఁ, ద్రాటి ముడియుఁ గలదు । దైత్యభేది!

క కుయివెట్టుకాశికములుం, ద్రియదోషము లగుచునుండుఁ । బెంపారంగఁ
ద్రియదోషలు కాకాపురి, నయముఁగ నున్నట్టి జనులు । నాగాభరణా! 162

క సారెకుసారెకుఁ జూచిన, వారిదగణమందు గలిత । వర్తనమటులే
కారాగణాకుటీనల, వాక వర్తించుచుండు । వరవృషరూఢా! 163

చ పరఁగ మహాభిజంగరతి । వారిత లైవరభూతిలుబ్ధలై
కరము సుచంద్రదేహ లయి । క్రమ్మవిలాసిను లైనభామలా
పురవరమందు నీవలెనె । పొల్పుగనుండుదు వింతనోపఁగా
సుకుచిరగాత్ర! జీవతతి । సూత్ర! పవిత్రచరిత్ర! శంకరా! 164

ఉ ఆపురిలో మదాశ్రయము । నం దొగినిత్యములోలభాస్కరుం
డేఁపునసుండుఁ బాపహరుఁ । డీడ్యతముం డయి కాంతిఁ గుల్కుని

ప్పాపదళాశ్వమేధమునఁ జక్రమదంశిఁ జైనకేళువుం
డాపదఁ బాపుదేవుఁడగు నిచ్చటికిం జను నిశ్చయంబుగన్ 165

ఉ పాపనివృత్తిఁ జెందఁగల వాఁడవు భామ్మని చెప్పె వేఁడినా
శ్రీపతికంత మ్రొక్కి నుతి సేసియుఁ జిమ్మటఁ గాశికిం బ్రయా
ణాపవిమోచనార్థమయి బంధురభక్తినిఁ బూని దీక్షతో
గోపతియై మహేశ్వరుఁడు గొబ్బునఁ బోయెను దార్ష్ట్య కైవడిన్ 166

క నారదశివుఁ డట్లులె చని, వారణసీసచటితీర్థవరములలోలుఁ
డై శ్వమేధఫలమున్ గని,పోరికిదత్తీర్థములనుఁ గ్రుంకి సభకుఁ జనెన్ 167

ఆ వినతపావుఁ డగుచు వి శ్వేశుఁ గొనియాడి
జూడ నరుగుదెంచి సుభగుఁ జనటఁ
గాంచి వందనములు గావించి నుతియించి
పలికె నతనిఁ గార్చి భయముగదుర 168

మ భువనేశా! హితదానవేశ! సుఖదా! పుణ్యప్రదా! నీప్రసా
దవిశేషత్వముచేతఁ గాసి తొలఁగెం దధ్యంబుగా బ్రహ్మహా
త్య వడిఁ బోయెను గాని యీపునుకమున్ స్పృచ్యతిం జెంది యీ
యవనిం గూల దిదేమి కారణమొ నాఁ గారీతి డెందంబునన్ 169

చ లియదు కాన తద్విధముఁ దెల్లముఁగా వచియింపుమంచునా
వలిమలవల్లువాఁ డడుఁగ వారనిప్రేమను గేళ్కి యనెఁ
గలదు విచిత్రకారణము గాసిల నేటికి నీకు నేర్పుడిం
దెలియఁగఁ జెప్పువాఁడ విను తీఱును సంశయ మింక నీశ్వరా! 170

తే కమలకహ్లారములచేతఁ గ్రాలి దివ్య, పుష్కరవిరాజమానమై పొలుపు మిగిలి
నాదుముంగల సురతతినరసుసేవ్య, మైనమడుగొక్కటియుఁ గలదదియుజగతి.

తే తీర్థరాజము కావునఁ దివిరి దాని, యందు శ్రద్ధను స్నాతుండ వైనయెడల
నంతఁ ధరమీఁదఁబడును నీహస్తగతకి, పాల మద్దాన నీకుఁ గపాలి యనఁగ.

క ఖ్యాతిగను పేరు రాఁగల, దాతతముగ నెల్లవార లానందింపఁ
భూతలమున నాయది వి, ఖ్యాతిఁ గపాలప్రమోచనాఖ్యఁజెలంగున్ 173

క. అని సురపతి యగుకేళువు, డనఘుం డగుశివునితోఁ బనిచిన వేడ్కం
జని తత్కపాలమోచన, మున శాస్త్రవిధిన్మునింగి మునివరతిలకా! 174

క. మునిఁగినఁ ద్రిపురాంతకుచే, తని భాసిలుపునుకి వదలి స్థిరమై ద్వరఁగఁ
జనులెల్లఁ జూడఁ బడియెను,మనసిజహరుఁ డంత మోక్షమహితుం డయ్యెన్ 175

క. వనమాలి సుప్రసాదము, ననుఁ బ్రతిర్థంబునకును నలుఁగడలందు
న్నునొని కపాలమోచన, మనునామము సార్థకము గ నలరెం జుండీ 176

ఆ దేవసూని! హరుఁడుగతివిరి యీరీతిఁ గపాలి యయ్యె నందువలన దక్షుఁ
డితనిఁ బిలువఁ డయ్యెనధ్వరమునకును,గర్వితుం డటంచుఁ గరుణ వదలి 177

వ అట్లైతిరుణమం చెల్ల వారిలు కుతుకంబున దక్షయజ్ఞమున కిరుగుచుండి రంతే.

మందరగిరిపై నన్నవలెని జయ చూడవచ్చుట లు

క సుందరవఁ కిందర మగు, మందరనగమందు హరుని గుగువనుఁ జూడఁ
జందువను వచ్చెఁ గౌతమ, నందిని యగు జయ కడిం నర్మిలి మించన్ 179

క ఱయొడ నొంటరిగా జయ, దాయుటయును దక్షపుత్రి దానిం గని యో
తోయజముఖ! నీవొకతవె, రాయత్నం బేమొ లేలియరా దయ్యె మదిన్ 180

సీ విజయాఖ్య నలరారువెలఁదియు నీవెంటరా,దేవిపలుకు మోరమణి! యనఁగ
నాదేవిమాటల నానారమేశ్వరి విని పల్కె నొయమ్మ! వినుము తమినిఁ
దల్లి తండ్రియునైన దక్షునిచేత నావాఁతలై యజ్ఞంబుఁ బ్రీతిఁజూడ,
నరిగిరి నేఁదల్లిదయైనయహల్యతోఁ దండ్రియా గౌతమ తెంసితోడ,

ఆ యజ్ఞవాటమునకు యత్నంబుతోఁ బోవు,చుండివారివిడిచి యుండిద! నిన్నుఁ
జూచుటకును వేడ్కసొంపార వచ్చితి, నరుగుదేరవా! శుభాంగి నీవు 181

క. హరుఁ డచటికిఁ జనఁడా య, ధ్వరమునకును దక్షుఁ డిపుడు తరుణీమణిరో!
కరుణను రమ్మని పిలుచుట, కొఱ కెవ్వనిఁ బనుప లేదెకోరికమీఱఁగ 182

తే తాతపిలుపింపకుంట నాత్యంతవిస్మ, యావహం బయ్యె నాఁగలవా లతాంగి.
సకలసుమానులునువారిసతులుసుతులు,రోహిణీదేవిచంద్రుఁడురూఢిగుల్క

వ పదునాలుగులోకముల నున్నచరాచరజంతునికరములు మలల్గికలగుపినతల్లులు
ను దక్షాధ్వరమునకామంత్రణమ్ము వడసి, జన్నమునుఁ గన్నులారఁ జూడ
విన్నాణము గఁ జనుచున్నవారు నీవు నియుంత్రితవు కావా! రావా యని
జయ వాక్యాణించె నంత 184

క అమ్మాట వజ్రపాతని, భమ్ముఁ గ నాలించి దక్షవరపుత్రి వెసం
దిమ్మవదుచ్చ్వాసమతితో, నుమ్మలికము కలిగి కూలెనూపిరి వెడలన్ 185

చ మృతసతిఁజూచిచూచి జయ ముంచినదుఃఖమునందు మున్ని వి
స్మృతజల మత్తియుగ్మమునఁ జెచ్చెఱ జారుచునుండవేగ హా
సతి యని సుస్వరంబుగనుఁ జాలఁగ నేడ్చె ధరిత్రి వ్రాలి భూ
తతతివిచిత్రమంచుఁ గడు దల్లడమందెను సంయమీశ్వరా 186

క ఆక్రందనరావమువిని, విక్రమమున శూలిరైన విషకూతుఁడు బ
ల్వక్రగతి నేమి యిది యని, సక్రోధతను జయకడకుఁ జనుదెంచి వడిన్.187

తే గండ్రగొడ్డలిచే నరగంగ మ్రాను, వదలి పుడమినిఁ బడుతీఁగవలెను మిగుల
శిథిలమైనట్టి యంగము గ్రిచ్చదఱి నేలఁ,బడిన నిజసతిఁ జూడఁగాంచి పండ్లుగొఱికి.

క ఎలికి నజయనుఁ గనుంగొని, లలనా! వేదింపఁబడిన లతగతి నీనా
కులసతి యీ సతి హరి లేనుఁ, బలుకవె యన నాపెలం భాషించె ముసీ!189

తే. లీలభర్తలఁగూడి చెల్లెండ్రు సకల, దేశములవార లాదిత్యదేవమునులు
సవనమునుఁ జూడఁజనఁగని జగుకుఁడిట్లు, తెలికివజ్జతఁ బయఁగ ధర్మమూనె

చ అని పలుతల్లి యైనసతి యాత్మఁ దలంచి విపన్నయై వెలం
గనులనుబొమ్మలు ల్దారఁగ గాసిలి కూలెను బట్టిచింతనో
సని వచియింప భీతిదము నా పలుకు నిన్ని రోషమొగ్గు డై
కనఁబడె రుద్రుఁ డాయెడనుఁ గార్యము శౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్ 191

ఉ. రుద్రుఁడు క్రుద్ధుఁడైనతఁ డరూ నిఁ దత్సకలాంగకంబులన్
ఛిద్రములేక పావకుని చిత్రపురోచులు నిగ్గుమించె సం
భద్రులు వీరభద్రముఖవర్యగణంబులు కేసరిముఖుల్
రుద్రులు గాత్రరోమజులు రోషమునోఁ జనించి రంతటన్ 192

తే తద్బలంబులఁ గొండి గంధర్వసేవ్య, మానమందరగిరినుండి సుహితి కాంతి
కిలుగు తుహినగిరిం దెరి కిసఖలమ్ము, దాఁటియొచ్చెటదమ్ముఁడు ధ్వనిమునఁ బెట్ట

—ఈ మారుపేరిచ్చులు దక్షయజ్ఞధ్వంస మొనర్చుట—

ఉ. చేయుచు నున్న చోటికినిఁ గ్రొచ్చొరవచ్చెనుఁ గార్య మొప్పఁగా
నాయెడ వీరభద్రుఁడు మహాబలశాలి కుబేరదిక్కునం
బాయక నిల్చె శూలమును బాహులపున దగఁదాల్చి యిద్ధతిం
దోయజనేత్ర యైన జయ దుస్సహమైన తదధ్వరంబునన్ 194

క. ధరియించి పూర్వదక్షిణ, ధరశేష్ఠలమందు నిలిచెఁ దన్మధ్యమునన్
హరుఁడు త్రిశూలధరుం డై, గురుకోపముతోడ నిలిచె ఘోరాకృతియై

వ. అట్టియెడ 196

క నారద! శక్రపురోగము, లైరహిదేవతలు సర్వయతులు మానున్
ధీరు లట వీరభద్రుని, వీరుని హరివదనుఁ జూచి విస్మయపడుచున్ 197

క ఇదియేమని హేతువో యని, మదిఁ జింతిలుచుండి రపుడు మహినుజ్జ్వలభా
ప్రదనీలదేహకాంతులు, విదితంబుగ సర్వదిశలవెలుఁగుచు నుండన్. 198

క. చిలువల కైనయగుతూపులు, విలుదొనలును వేగ దాల్చి పితరులదొరవా
కిలిఁ గాచుచుండి వెడలెను, బలవిక్రమగణనాథుఁ డల్ప భావించి వడిన్ 199

ఆ వచ్చుచున్న జమునిఁ గా వారిఁ బొడఁగాంచి, వీరభద్రుఁ డంత బృధులతోడ
నొక్కకరమునందు నుజ్జ్వలపవినిభ, శూలమును ధరించి సొరిది మించి 200

క. విలుఁగొని రెండవచేతను, బిలుకుల మూఁడవదియైన చేఁదాల్చి గదన్
నలి నాల్గవకేలం గొని, బలుఁడగుయముతోడఁ బోరఁ బాటించి మదిన్. 201

వ ఎడరించినిలిచిన గణేశునిఁ గాంచి సపాంపక కినుక నప్పభుజుం గనుదక్కినంపు సామి పెక్కునారసములను ఖండించి ప్రాసచాపముఖసా నమ్ములఁ గరంబు కరమ్ములఁ దాల్చి యాతని వధియింపఁ బూని నిలిచినఁ గని వీరభద్రుఁడు రౌద్ర రసోల్లసితమూర్తి యై మహోర్వంబునం దిరుగు మందరనగమ్ముచందమ్మునఁ గద నమ్మునఁ జెలరేగి తిరిగి సనాతనుఁ డగుజమని సమయింప సమకట్టి మత్త వేదండ శుండా దండ సన్నిభ మ్మగునిజభుజదండమందు మండితమ్మగుకోదండమునఁ దండోపతండములగు బాణకాండముల నరివోసి యొపినఁ జూచి కాలుఁడు లయకాలునిభాతి తోఁగి లద్బాణములను నడుమనె ఖండించె నిట్లు మహాత్ములు శరచాపధరులై పరస్పరజయకాంక్షఁ గలిగి పోరిపోరి రక్తిసిక్తాంగులగుచుఁ బూచినమోదుగులవలెఁ బిల్లి రపుడు వీరభద్రుఁడు విజృంభించి నాగ నాకాచములఁ బొద్దుకొమరుని. చిట్టలక్కగొట్టిన నతఁ డట్టె సొమ్మసిల తూలి వ్రాలి చిన్నపోయినమనంబునఁ బెడమొగమువెట్టుకొని దురమునఁ జెయుట వదలి నిలిచె నంత గణేశుఁడు నిరాటంకముగ యజ్ఞవాటంబు సొచ్చెనని ఫుల స్త్యుఁడు చెప్పి మఱల నిట్లనియె 202

చ సవనఁపుశాలఁ జొచ్చినవిశాలయశేసుఁని నగ్గణాధిపుం
దివిజులు చూచి బాణములఁ జేఁకువఁగైకొని నిల్వ రంతి భూ
దివిజులు వాసవాదులునుఋషిసులు పన్నగ సిద్ధసాధ్యులున్
భవనఁతు ల్లగాధిపులు పుణ్యులు చక్రధరు ల్లసీశ్వరుల్ 203

సి గంధర్వవసువులు కదనశూరులు నవగ్రహము లాదిత్యరుద్రులు యక్షు
లును సూర్యకులజాతమనుజేశ్వరులు చంద్రవంశపురాజులుభాసు రాంగు
లగుయక్షు లేకాదశ ఖ్యాతి రుద్రులు కింపురుషులు భోజకీర్తినృపులు,
భవ్యవిశ్వేదేవభద్రులు దితిజులౌ దానవులును మఱేదక్షుయజ్ఞ
తే వాటమున కేగుదెంచిన భవ్యులెల్ల, నుద్ధతి నుదస్త్రపాణులై యొక్క మొగిడ
మూఁగి యిరించి నిలిచిరిభూరిశక్తిమానికులచంద్ర! విమల విజ్ఞానసాంద్ర! 204

ఉ అయిడ వీరభద్రుఁడు మహాసురముఖ్యులఁ జూచి విస్ఫుర
త్సాయకచాపధారియయి చయ్యన వారి నెదిర్చి గాయము
ల్లాయము నందు నేర్పుడఁగఁ గాండములం బఱగించి యార్వనా
తోయము వారు ధీరులయి దోర్బలశక్తులు పెంపుసెందఁగన్ 205

తే. వీరభద్రుని నెదిరించి వివిధఘోర, శస్త్రవర్షంబు గుఱిపింపఁజంచలింప
కతఁడు తద్బాణములనెల్ల నతులతీక్ష్ణ,తరశరంబులఁ బొడిచేసి ధరణిఁ గలిపి 206

క వెంటనె శస్త్రాస్త్రంబులు, వింటను సంధించివ్రేయ వెఱచి సురాదు
ల్లంటించి యతనినోడను, దంటా జేయంగలేక తహహపడుచున్. 207

వ మన మితనిచేఁ జంపఁబడినవార మైతి మని యెంచి యూరక నిలిచి జచివ్వచేయఁ
గోరరై రంత జిహ్వామాను లగుమహర్షు లెచట హవిస్సును భాగించి దేవతా
ర్థమై హోమముగావించుచుండిరో తద్యజ్ఞమధ్యభాగమునగణనాథుఁడు నిలిచె
నయ్యెడ 208

హరిపీరభద్రులతోఁ బోరుట.

క హరివదనుని గణనాథునిఁ, బరమాద్భుతవేషుఁ జూచి భయమున మును లా
వరహోత్రమునూనుచు శ్రీ, హరిశరణముఁ జొచ్చి రపగ తానందులునై 209
క దిగులొందిన మునులం గని, ఖగవాహనుఁ డైనచక్రి కరుణదలిర్ప
వగచేలఁ జూడుఁ డిపు డా, ఎగతునిఁ బరిమార్చువాఁడ బంధురశక్తిన్ 210
మ అని వారందఱ నూరడించి హరియు ద్యచ్ఛోర్యగాంభార్యుఁడై
ఘనదేహావరణప్రదారణభుజంగస్ఫార ఘోరాస్త్రముల్
దొని శార్ఙ్గంబునఁ గూర్చి యార్చి గణపుం గ్రోధంబుతోఁ జూచి వై
చెను వక్షస్థలిఁ దాకునట్లు పెలుచం గీజేలు మోదింపఁగన్ 211
క. మునినాథ! యమోఘముగా, వనజాతుని తూపు లతని వరదేహముఁ దా
కి నిరస్తశక్తితోఁ బఱచెఁ, గనినా స్తికువలన నర్థి గణములమాడ్కిన్ 212
క అది కని చిట్టల్కఁ హరి, గదవైచిన శూలమునను గణపుఁడు దానిం
జిదియఁ గొట్టెను ధరఁబడ, విదితంబుగ నెల్ల రంత విస్మయపడఁగన్ 213
ఘ ఘోరాస్త్రంబులు వ్యర్థమాటఁ గని బాలోక్రోధంబుతో శౌరి యా
వీరాగ్రేసరు దివ్యశాణతతుల నేవేగ నొప్పించినన్
ధీరత్వంబున వీరభద్రుఁ డొకటన్ దీక్ష్ణాంబకశ్రేణులన్
సారానేకశరత్రిశూలగదలం జక్కాడె నత్యుద్ధతిన్ 214
క గదభగ్న మైనహరితాఁ, బొదలినకినుక న్వలంబు బొతీఁ బొతీవై వం
బదరక గదచే దానిం, బదఁ పడి నుగ్గాడె నతఁడు బలమునీం దా! 215
ఆ హలము విఱిగిపడిన హలధరుఁ డగుశౌరి, ముసలసాధనమును మోహరించి
వ్రేయ హలముకరణి వెస వీరభద్రుఁడు, దానిఁ ద్రుంచి త్రోసె ధరణిమీద
క ఆరెండుచదియుట న్గని, వారిజనాభుండు గరుడవాహనుఁ డంతం
గూరతఁ జక్రము వైచెను, వీరునిఁ జెండాడుటకును విశ్రుతశక్తిన్ 217
మ మునినాథా! హరిమానరూపధరుఁడై పొల్తారుశక్తిన్మథుం
డనువానిం గబళించినట్లు గణపుం డావేళఁ జక్రస్థితిం
గని శూలం బటవైచి దానిగడియిం గాంక్షించి మ్రింగెన్మహా
ఘను లౌరా! యని చూడ నుద్ధతిమెయిం గౌర్యంబు పెంపొందఁగన్ 218
తే చక్రమును మ్రింగఁ గనుఁగొని శౌరి రోష
తామ్రనయనద్వయుండయి దర్ప మొప్ప

వచ్చి యవీ్వరుభావాలఁబలిమి నదిమి
భూస్థలంబునఁ బడఁద్రోసెఁ బొదలుశక్తి. 219

సీ గణనాథుఁ డచ్యుతుఁకరములఁ దొడలనిమ్మేషణుఁడైయుండఁబిత్ర మొప్పఁ
దద్వక్త్రమువనుండి నతరుధిరోద్ధారసహిత మై చక్రంబు నఁ జారిపడినఁ
గని దానిఁ గైకొని నఁ కైటభసంహారి కదనంబునను వాని నఁ వధలె నంత
సిగ్గునొ గణపుఁడు నఁ శివుసన్నిధినిఁ జేరి దైత్యారిచేతనుఁ నఁ దనకు సంభ
తే వించిన ప్రాజయముఁ జెప్ప నఁ విని హరుండు
రోషతామ్రాయతాక్షుఁడై నఁ రుధిరసిక్త
కాయుఁ డగువీరభద్రునిఁ నఁ గాంచి నిశ్వా
సించు నాగంబుకైవడిఁ నఁ జెలఁగి యపుడు 220

క ఉద్దవిడి నతనిసోరుం, దద్దయుఁ గావించి యూనఁ నఁ దగనిడి వడిఁగా
నుద్దిష్టస్థానంబున, నద్దికమున నునిచె శూరు నఁ లీలా యనఁగన్ 221

ఆ శూలధారి యగుచు నఁ ఁఁఅకుఁజూపులకోడఁ, గాలివెంటఁగాఁగ నఁ గార్య మొప్ప
యజ్ఞవాటమునకు నఁ హరుఁడు వచ్చినఁ జూచి, వెఱచిరచటిమునులు నఁ వినుతచరిత

క శిరమునఁ చెంజెడ లొనరఁగ, నురురు ద్రక్తాంబికముల నఁ నుగ్రం డగుశం
కరుఁ జూచి కుబ్జచూతాం,తరమున హరి దాఁగి నిలిచెఁ నఁ దర్భలగతుఁడై 223

తే అష్టవసువులు హరుఁజూచి నఁయతులభీతిఁ,జనిరి సరిదాశ్య యగుసర నఁస్వతి జనించె
సీతనా నొప్ప ప్రఖ్యాతి నఁచేత నపుడు, మానికులచంద్ర! సద్దు ణమహితసాంద్ర!

క. భీకరనేత్రత్రయముల, వీఁకను వృషకేతనములఁ వెల్లిపివాఁకై
యేకాదశరుద్రులు హరుఁ, దాకి డిగుల్వలన వెడలి నఁధరఁగూలి రొగిన్ 225

తే ప్రవిమలవిశ్వేదేవులు, పవనాశ్వినులనలసాధ్య నఁభాస్కరముఖ్యుల్
నవనార్కప్రాపంబుల, నవఘళముగ మ్రింగుచుండి నఁ హరుఁ జెం ఁభువిన్ 226

శివుఁడు దక్షయజ్ఞధ్వంసము చేయుట

తే పడిరి తమ్ములపగవాఁడు నఁభయమువలనఁ, జొక్క లనుఁగూడి ఁతిరిఁ నఁజూపుచున్న
వాఁడు నయి పైకి వడిలేచి నఁవచ్చి, మింటఁ జేరితనచోట నిలిచెను నఁశిష్టచరిత 227

క అతులితకళ్యపముఖమును, లతిభక్తిదలిర్పఁబుష్ప నఁహస్తులు నగుచుఁ
శతరుద్రీయజపంబును, మితిమీఱుఁగఁ జేసి మ్రొక్కి నఁ మెలఁగిరి భీతిన్ 228

క మాటికి మాటికి దక్షుని, బోటి బలుం డైనహరుని నఁ బొడఁగని భీతిఁ
ఖాశేళాదిమహాసుర, కోటులకడఁ గృపణ యగుచుఁ నఁ గాయుచు నేడ్చెన్ 229

వ అయ్యెడ ముసీంద్రా! కోపావేశుఁ డగురుద్రునిచేతఁ గొందఱు తలప్రహారు
లగుచుఁ బడిరి కొందఱు పాదతాడితులై కూలిరి మఱికొందఱు శూలహత
కోర్వఁజాలక మ్రగ్గిరి బెసికంటిమంటచేఁ గొందఱు నీల్గిరి ఇక్కవడి వర్తించు

చుండఁ, బూషుఁ డనుసూర్యుఁడు పెక్కండ్రసురక్కసులను దేవతలనుఁ
జక్కాడుచున్నముక్కంటిం గని వెక్కసపడి చక్కఁగఁ జేతులు చాచి మిక్కిలి
వడి నతనిఁ బిక్కించుకొని స్రుక్కించు సమకట్టి వచ్చుచుండ విలోకించి కఱి
కంఠుఁడు కనలి నలిరేగి పూషునిహస్తముల నొక్కికేల నొక్కిపట్టి యతని పళ్లు
తుదలనుండి రక్తధారలవ్వారిగ వెడలుచుండినను విడువక సింగము మృగ
శాబకమునుఁ బట్టి యవలీలఁ గ్రిప్పివై చినకరణి మహావేగమునఁ గాంతిమంతుఁ
డగు దివాకరుఁ జిరజిరఁ గ్రిప్పివేసిరఁ దద్బాహువులు లేగిన సన్ననరముల
ముడులుకలిగి కుఱుచవయ్యె మాయుఁ బంతట రక్తముందు దోఁగిన వేడివెలుం
గునుఁ గని వదలిపెట్టి మఱియొకచోఁకిరగ నని చెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు
నిట్లనియె 230

చ. పురవారుచేత భంగపడి పూషుఁ డు వండ్లగిలించి నవ్వి యో
పురుషవరేణ్య ! చివ్వకునుఁ బొందుఁగ రమ్మని సారెసారెకుం
బరుషపుమాటలం బిలువ భర్గుఁడు రోషసమన్వితాత్ము డై
యురవడిఁ దద్రదంబుల మహోత్కటముష్టినిఁ గొట్టె వారదా! 231

ఉ కొట్టినతోడ దంతములు నొబ్బున కాలెను భగ్నదంతుఁ డై
నెట్టన నెత్తు రొల్కఁగను నిర్గతసంజ్ఞ నతండు శీఘ్రమే
గుట్టుగఁ గాలె వజ్రవతిగోత్రము శ్రీవడి వింతదోపఁ బల్
దిట్టరి యాభగుం డనెడుదివ్యదివాకరదేవుఁ గుద్ధలిన్ 232

తే శోణితము మేనఁ గారఁగా స్రుక్కిపడిన
పూషుఁ గని ఘోరరూపుతోఁ బొదలి మండు
నట్టికన్నుల వృషభవాహనునిఁ జేతి
చూడు నాగోపపతి వానిచూడ్కి లణఁగ 233

క. కరతలములనఁ గన్నులపై, నురవడిదాటించి యతని నుర్వినిఁ ద్రోసెన్
సురలకు భీభ మొనర్చుచు, బరమాద్భుతశక్తితోడఁ బరమమునీంద్రా

తరువోజ సకలమరుద్గణపావకనిర్జరసంఘము శక్రపురస్సర మై
ప్రకటితభీతిని బంధురదుఃఖ మవారిగఁ బుట్ట దిగంతరభూ
మికి వెసఁ బోయిరి వారలు పోఁగని మించినభక్తిని గోవులె
చకితసుకారులు చక్కఁగ నిల్పిరి సన్నుతిచేయుచుఁ బ్రాంజలులై 235

చ. వారుఁ గుటమివాఁ గోపపడి యధ్వరశాలను దైత్యదేవతా
వరులనుఁ గాల్వఁ జూడఁ గని బాధను పీరులు కొంద రాయుధ
వరుసఁగఁ గూడుచు న్నతులువారక చేయుచు నేగి రన్యు లా
పురహరుఁ జూచి పెంగులుఁ బొందుచు నిల్చిరి సంయమీశ్వరా! 236

తే. అపుడు భర్గుఁడు నేత్రత్రయమునఁ బావ
కులనుఁ జూడఁగఁ దద్భారిఘోరదృష్టి
వలన నవి భస్మమయ్యెను వడిని నగ్ను
లెల్ల సమయుటఁ గని భీతి యొసఁగుచుండ 237

ఉ యూగము దివ్యరూపమృగమై యమరిగ్యుతపుష్కరంబునం
దీఁగయొలుంగు విక్లబగతిస్థితి నుల్లసిల న్వడిందనం
గాఁ గని కాలరూపమునఁ గ్రాలుచు నున్నమహేశుఁ డుద్ధతిం
బాగుగఁ జాపమం దపుడు పాశుపతం బతివోసి కిక్కతోనే 238

ఆ. అనుసరించి వెడలె నందుపై నర్థము, చేబటూధర్యశివుని కధ్వ
రంపుశాలనడుమ రాణించె మింట న, ర్థమునఁ గాలరూపతనుఁ జెలఁగి 239

క. చెప్పఁబడుచున్నవాఁడని, యప్పరమమునీంద్రుఁ డాడ నాలించి ముదం
బుప్పతిల నలినితో ననె, నప్పుడు నారదుఁడు విస్మయావహుఁ డగుచున్ 240

శ్రీ కాలస్వరూప నిర్ణయము.

చ. పరమమునీంద్ర! నీవిపుడు భర్గుఁడు కాలతనుండు వ్యోమగో
చరుఁ డని నాకుఁ జెప్పితివి చక్కఁగఁ దద్ధ్యానతిలక్ష్మణంబులన్
గురుతయుఁ జెప్ప నర్హుఁడ వకుంఠితతేజ! యటంచు వేఁడ సు
స్థిరమతి యీపుల స్త్యమునిశేఖరుఁ డిట్లనిచెప్పె నాదృతిన్ 241

మ. కర మెవ్వాఁడు జగద్ధితేప్సుఁ డగుచున్ గ్రాలెన్ను భోవ్యాప్తిలో
బురనాశుండునుఁ గాలరూపియును నై పొల్వాగుతచ్ఛర్వభీ
కరరూపంబు వచించెద న్వినుము వీఁ కఁ దాన నిస్సంశయం
బు రహిం గల్గును నీకు నిత్తతి మహాపుణ్యాత్మ! సత్యంబుగాన్. 242

వ. ఆశ్వని నాల్గుచరణములు భరణి చతుష్పాదములుఁ గృత్తికాప్రథమాంశము
గలిసి కుజక్షేత్రమై రాణిల్లుమేషరాశికాలరూపుఁ డగుహరునకు శిరం బని
చెప్పంబడును కృత్తికాంశత్రయము రోహిణి నాలుగుపాదములు మృగశిరా
ర్ధంబుఁ జేరి శుక్రక్షేత్ర మగువృషభరాశి శివునకు ముఖమని పలుకఁబడును.
మృగశీర్ష రెండంశలు కాద్రర్ధచతుశ్చరణములుఁ బునర్వసు మూఁడుపాదము
లుఁగూడి బుధాలయమై వెలుఁగొందుమిథునము గగనస్థుండగుశివునకి భుజద్వం
ద్వమని వక్కాణింతురు పునర్వసుతృతీయాంశము బుష్యమి నాలుగుపాదములు
సర్పనక్షత్రచతుశ్చరణములు మిళితమై చంద్రసత్తమగుకర్కటకమధ్వరధ్వంసికిఁ
బార్శ్వద్వయమని నుడువుదురు మఖ నాల్గంశములు పూర్వఫల్గునీచతుష్పాదము
లుత్తరాప్రథమాంశము దివిరి రవిగృహమై రాజిల్లుసింహరాశి పరమేశ్వరునకు

వ్యాదయమని భావింతురు ఉత్తరాత్రిపాదములు హస్తచతురంశములుఁ బిత్రా
ర్థముఁ బొలిచి బుధుని ద్వితీయస్థానమైన కన్యారాశి శంకరునకుఁ గుఱీయని
భాషింతురు చిత్రానక్షత్రార్ధము స్వాతి నాలుగుపాదములు విశాఖ మూఁడు
చరణములుఁ గలిసి శుక్రునకు రెండవయిల్లై తనరారు తులారాశి రుద్రునకు నాభి
యని యాడుదురు ద్విదైవత్యాకాంశము ననూరాధ నాల్గుపాదములు జ్యేష్ఠా
చతుశ్చరణములుఁగూడికుజునికి ద్వితీయహోత్రమై భాసిల్లువృశ్చికరాశి శివునకుఁ
బురుషాంగ మని వచియింతురు మూలపూర్వాషాఢాపాంశములు ధనుర్ధ పా
ధప్రథమచరణముఁ గలిసి గురునికి గృహ మసుధనుస్సుమహోక్షునకు నూరు
ద్వయమని తలంతురు ఉత్తరాషాఢాత్రిపదములు శ్రవణచతురంశములు ధనిష్టా
ర్ధముఁ గూడి శనిహోత్రమై శోభిల్లుమకరరాశి భూతేశునికి రెండుజానువులని
యెన్నుదురు శ్రవిష్ఠాద్వితీయాంశములు శతతారాచతుష్పాదములుఁ బూర్వా
భాద్రమూఁడుచరణములుఁగూడి ఛాయాపుత్రునికి రెండవగృహమై యుల్లసిల్లుఁ
గుంభరాశి మృత్యుంజయునకు రెండుజంఘులని వినఁబడుచున్నవి. ప్రోష్ఠపదాం
శము నుత్తరాభాద్ర నాలుగుచరణములు రేవతీచతుష్పాదములుఁ జేరి గురు
నికి ద్వితీయహోత్రమై వన్నె కెక్కినమీనరాశి గిరీశునకు రెండుపాదములని
వక్కాణింతురు నిక్కమని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 243

ఉ. నారద! కాలరూపమును నాగవిభూషణుఁ డిట్లు తాల్చి తా
దారుణకోప మొప్పఁ గదు నర్పితుఁడై సవనాగ్ని నత్తఱిన్
ఘోరము నైనశస్త్రమునఁ గొట్టిన స్రుక్కుచు బుట్టి సన్నిధా
కారముతోడ మింట నది నాలిఁ దయిల్యను భీతిఁ బెన్గొనన్ 244

క. అనిపలుకు పులస్త్యునిఁ గని, మనసారఁగ నారదుండు మరల నడిగె నో
మునినాథచంద్ర! యిత్తఱి, ఘనమతివై నీవు నాకు గాంక్ష తలిర్పన్ 245

క. ద్వాదశరాసులఁ గ్రమమున, నాదటఁ దెలిపితివి వాని నాకారంబున్
ఆదరువును సంచారము, సాదరమతిఁ జెప్పవలయు నర్హభణితులన్. 245

క. అని ప్రార్థించిన విని ముద, మునఁ దద్రూపాదివిధము మోనసెడుభక్తి
న్వినిపించెద నెమ్మది విను, మని వక్కాణింపఁ దొడఁగె నాతని కిలవిన్ 247

ద్వాదశరాసులరూపక్రమము.

సీ. కాంతిమేషమజావిఁ కాధనాదిసమాన మూర్తియౌ దానికిఁ బూర్ణధాన్య
రత్నాదులందును రమ్యనూతనశాడ్వలచ్ఛన్నకలితేష్ట లములనుండు
చోటది నిత్యంబు శోభితకాసార పుల్లాబ్జసైకత లతభూములందుఁ
దిరుగును; వృషభంబు లివిరి సన్నిధిఁ దేనుకులములఁ జరియించుఁ గూర్మిదాని
తే కెలసి కృషికుల నేలయొ యిక్కయుగ్మ
మమలశయ్యాసనపరిగ్రహంబు నైన

కామిని పురుషరూపంబు ధరించి వీణఁ
బుట్టువాద్యంబు ధరియించి పొలుపు మిగిలి 248
వ గీతనృత్తనాట్యాలల నెవుడు వసించుచుండి యది వెండియు 249
క. భోగారతిమై నిత్యము, వాద్యము తిరుగుచుండు భర్గుం డిట్లో
లీలను దేవోత్తకుఁ డై, పాలి న్వెలుఁగొందుచుండుఁ బరితుష్టుం డై. 250
తే కటకరూపంబు కలది కి ర్కటకరాళి
వారినంస్థితి వెలసి కే దారహూప
పులినభాసురభూములఁ బొలుపు మిగిలి
యది చరించును నిత్యంబు హర్ష మొదవ 251
క హరియుతకాననదుర్గమ, గురునగతలములవిశేష ఘోరపుగుహాలం
గర మొప్పుచుండఁ బోయల, కిర వగుపల్లియలఁ గరుగు హృష్టస్థితిలోఁ 252
శా భావారూఢని స్రీహిదీపికకరప్రఖ్యాతయా కన్యకా
రీవిన్నిత్యము స్త్రీరలిష్టలమునఁ దేవఁ జరించుఁ గమిఁ
సావిం దప్పక వెల్గునడ్వలముతో స్థానంబులందుండి తా
వే వీథ్యాపణకర్తయా నరుగతి న్వీన్నాణ మేపారఁగన్ 253
ఆ త్రాసుఁ గార్తిఁబట్టి తతపురాయన వ్య, వాటముల వసించు కీటరాశి
తోకకీటరూపశోభితమై గర్త, ములనుఁ బుట్టలందు ముదముతోడ 254
క తిరుగుఁ దమి విషనోమయ, పరిమితకీటాదిదీర్ఘ పాషాణములం
గరకరనుండును నిత్యము, భరితతపోవిఘ్నసాంద్ర ! పరమమునీంద్రా! 255
తే వాడిజఘనంబుపోలిక వలిలునట్టి
కార్ముకము సింగిణిఁ దాల్చి కాంతి గుల్క
వాజిపూంస్త్రవేధమై వన్నెకెక్కి
గజనఖాదులస్థాయియై క్రాలుచుండు 256
ఆ మకరముఖము కలిగి మకరాఖ్య నలరారి
యెద్దుమూపురమున నెలమిఁ గణము
గలిగి నదులఁ దిరిగి కడలిలో వర్తించు
మకరరాశి యిపుడు మహితశక్తి 257
ఆ. కుంభపురుషుఁ డెపుడు నొనకొని భుజశీర్ష, క్షితవాలయములఁ గ్రాలి తిరిగి
సీటఁ గ్రుంకి పొదలి నేర్పుతోఁ గల్లమ్ము, వారియిండ్లపొంతఁ జేరియుండు.
ఉ. మానముమానయుగ్మతను మించినకాంక్షఁ జెలంగుచున్మహా
జానపదాభితీర్థముల సౌఖ్యముతో విహరించుచుండి స
న్మానితపుణ్యదేశముల థార్మికభూసురవేశ్మభూములఁ
మానక స్థాయియై మెలఁగు మంజులలీలఁ జెలంగి నారదా! 259

సీ కడుభక్తినోఁ జీకుఁ గ్రమమున మేషాదు లైనట్టిరాసులఁ గలరునట్టి
లక్షణంబుల నెల్ల నలివిమాఱఁ జెప్పితి భవుఁ డిధ్వరాగ్నినిఁ బట్టి సర్వ
భువనంబులకు హితంబునుఁ జేసినట్టి యీపరమపవిత్రంబుఁ బావనులర
బలికితిఁ గావునఁ బాపహరంబునై పుణ్యప్రదంబునై పొలుపు మిగిలి,
తే భద్రములు నిచ్చి పాపంబుఁ బాఱఁదోలి, పరమపుణ్యప్రదంబునై పరిఢవిల్లు
నట్టి దీనిని నెవ్వనిఁ గైకొఁ జెప్పఁ, గూడుదు నిజంబుఁగా నీవు నివలయమును
క తోయజసంభవసుత! తమి, నీయొనింగొకవిశేష మెఱిఁగించెదనీ
తోయము విని ముదమొందుము, పాయునునెఱసులనుబుణ్యపదమబ్బునొగిన్

పులస్త్యుఁడు భారద్వాజునకు నరనారాయణులజన్మక్రమముఁ జెప్పుట.

తే. భవ్యతనుఁడైనబహ్వృచబ్రహ్మమునకు
ధర్ముఁడనుపుత్రుఁ డుదయించెఁ దాల్మిమిగుల
నతనికి నహింస యనుపేర నలరునట్టి
భామినీమణి భార్య యై పరిఢవిల్లె 262
క. ఆరమణీగర్భంబున, మూరిమి హరికృష్ణు లనెడి మొగమరులు మతీయుఁ
నారాయణనరనాము ల, పారపరాక్రములు పుట్టి భాసిల్లి రిలన్ 263
క. వారలలో హరికృష్ణులు, సారపుసంసారసరణిఁ జరించి ముదం
బారఁగ మోక్షాభ్యాసులు, నై రహిఁ జెన్నొందిరంత హర్షముతోడన్. 264
క నారద! పురాణబుషు లగ్ర, నారాయణనరులు లోకనాథహితేచ్ఛం
గోరి తపంబునుఁ జేయుట, కై రయమున హిమనగికిఁ గదలిరి పూన్కిన్ 265
క చేరి కని రచట గంగ న, పారభవత్రాసభంగిఁ బావన విలస
త్తీరంగమహస్తమస్తక, సారస్థలసంగ నతులచారుతరంగన్. 266
క గంగావిస్ఫుతలతలతల, మంగళకర బదరికాశ్రమవగతీర్థమునం
బొంగుచు వసించి పరు మది, సంగతునిఁగఁ జేసి తపము సల్పిరి భక్తిన్. 267
తే తపనసములైనవారిట్లు తపము మొనర్ప
జగములన్నియు వెఱపుతోఁ జాలఁ గలతఁ
జెందె నింద్రుఁడు దానిచేఁ గుంది కంది
చెందమునఁ గొంతవడిఁ దంత డిగొనంగ 268
క ఇది యేమివింతయో యని, పదపడి కారణము నెఱిఁగి భంగ మొనర్పం
గుగిగొనుతలఁపున నచ్చర, ముతలలో మేటి యగుచు మొనసినరంభన్ 269
మానిని అయ్యెడఁ బంపెఁ దదాశ్రమభూమికి నంతనె కంతుఁడు దుర్దమాత్ముఁడై
చయ్యనఁ జూతకిసాలయసాయక సంపద మిత్రవసంతుఁడు రా

నెయ్యమునం జనె నేర్పున వారలు నీటొదవం గుమిగొనాడి యటగా
అయ్యెరె నాఁగ యధేచ్ఛవిహారము నత్యధికంబుగ సల్పి రొగిగా 270

వసంతర్తువర్ణనము

క. భాసిలె నంతి వసంతము, భాసురశుకశారికాకలబహుళరవో
ద్భాసంతము సుమపరిమళ, వాసితదిగ్వంత మగుచు నవసుధాస్థలిపై. 271

ఉ రాలినయాకు లొప్పి కడురమ్యరవిప్రభకల్గి భూస్థలిం
జాల వెలుంగఁజేయుచును సంతతము న్వెలసిల్లె మోదుఁగుల్
లీలను గోయిల ల్మగుల లేఁతచిగుళ్లను మెక్కి నిక్కి బ
ల్సొలుచుఁ గూసెఁ గామురులు చొక్కియు సోలియుఁ బింత సెందఁగన్.272

క నారద వసంతసింహము, వారని కింకరిని శిశిరవారణమును గం
భీరతఁ గింశుకనఖముల, ధారుణి వెసఁ జీల్చి పాలిచె దర్ప మెలర్పగా 273

క బలిమిగ దుషారనాగము, నిలఁగూల్చితి ననుచు నవ్వె నెలమి వసంతుం
డలలోధ్రకుందకుట్మల, సలలితహాసములచేతఁ జతురత్వముగన్ 274

క తనపుత్రుఁడు తనకంటెను, ఘనుఁడై యామ్యాశనుండఁ గని నే నిచటం
జనరా దనినటువలెఁదా, ధనదునిదిశ సంచరించెఁ దరణి యధేచ్ఛన్ 275

సీ కాంతిమైఁబూచినకర్ణికారవనంబు లవనీశపత్రము లమలహేమ
రమ్యభూషలవలె రాజిల్లె నీపము ల్పార్థివసన్యాస్యభవ్యరాజ
సుతకింకరులమాడ్కి శోభిల్లెఁ బుష్పితోజ్వలరక్తవంజులశ్రీచారువనులు
రహిని వసంతభూరమణుని కడఁ గ్రాలు సంగ్రామశోణితరక్తులునైన
తే. భటుల శ్రీవడి కాణించె వనములందుఁ,దేబరిల్లెడితేటులు తివిరి పింజ
రితములై సఖురాకను సతత పులకి,తాంతరంగా త్తమా సజ్జనాళీ బోలి.
ఆ. ఏటియొడ్డులందు నెసఁగు ప్రబ్బలితీఁగ,లిలను మత్సమానవృత్త మేది
యనుచు వ్రేళ్లఁ జూపి యాడెడికైవడిఁ,బువ్వగుచ్ఛపటలిబొలుపు మిగిలె
వ. దేవముసీంద్రా! బదరికాశ్రమమునందు రక్తపలాశకిరణసంకాశదేహయును, గిం
శుకచరణయును, వికసితాబ్జవదనయును, బిల్వఫలకుచయును, వికసత్కుందదం
తయును, మంజరీకరవిరాజితయును, బంధూకాధారయును, సింధుకనవాం
కురయును, బురుషకోకిలదివ్యనాదయును, గంకోలవస్త్రయును, మయూర
వారభూషణయును, సారసారావమంజీరయును, భాగ్వంశరసనయును, మద
హంసగమనయును బువ్వమాలాంశుకయును, సంసర్గరోమరాజివిరాజితయు
నైన వసంతలక్ష్మి సంప్రాప్తం బయ్యె నంత 278

క నారద! నారాయణుఁ డిం,పారఁగ నావేళ బదరికాశ్రమభాగ్యో
దారము నఖిలాశలఁ గని, శోకాస్త్రం డైనమరునిఁ జూచెఁ బిదపన్. 279

ఆ. అని పులస్త్యుఁ డాడ ననియె నాతఁడు వెండి,సంయమీంద్రసర్వజగములకును

నాథుఁడై వెలుంగు నారాయణుఁడు గాంచె, బకరిక్షయమునఁ బాలిఁనెవని.

మత్త వానిసంస్థితి నాకుఁ జెప్పు మవార్యతేజ యటన్న నా
మాని యిట్లనె చక్రివృత్రుఁడు మన్మథుం డొగి శంభుకో
పానలమ్మున దగ్ధుఁడై భువి నంగహీనత నొం బ
ల్దినుఁడయ్యె నటన్న బల్కెను దేవమాని ముదంబునన్ 281

ఆ దేవదేవుఁడైన దివ్యశంభునిచేతఁ, గామదేవుఁ డేమికారణమునఁ
గాల్పఁబడెనో నాకుఁగరుణతోఁ దద్దానిఁ, జెప్పుమనఁగ నతఁడుఁజెప్పఁదొడఁగె

క దాక్షాయణి యూసతి ముఁ, దీక్షన్మృతిఁ జెందఁజూచి లేసువఁ గాని పా
లాక్షుఁడు దక్షుని బర్మము, నాక్షణమునఁ జెఱిచి తిరిగె నవసీస్థలిపై 283

వీరుఁడు మదనోన్మాదశరపీడితుఁడై తెలుపుట.

తే అలరుతూపులుకలచూరు డావృషధ్వ
జుని నపత్నీకుఁ గని రోష మొనరఁ దనదు
విలుగుణధ్వనిఁ గావించి వేడ్క మించి
పొంచి యున్మాదశరమును బూనె వాఁడు. 284

చ. పిదప వాఁడుం డన్మథుని చెట్టగుతూపులఁ దాడితుండు నై
పదరుచు బాణవిగ్ధకరిభంగిఁ దపించుచు భార్యయౌ సతిఁ
మదిఁ దని స్మరించుచును మాటికి వీతిడి రైమి వనంబులఁ
విదితసరోవరోపవనవీథులఁ గ్రుమ్మరెఁ దాపశాంతికై 285

క కాలిందీనదియందుం, దూలుచు బడఁ దానిలోని తోయము లెల్ల
న్నీలత్వగతము లై వఁతి, మాలిన్యము సెంది వేగ మలసె ముసిం ద్రా 286

క. అదిమొదలుఁజేసి తజ్జల, ము దగం భృంగాంజనంబు పోలిక నుండెం
గుదియక నది ప్రవహించును, విదితావనికేళిశాశ్వతవిధము తలిర్పన్ 287

ఆ పుణ్యకూపతీర్థభూసురకానన, సరసులందుఁ బులినసానుతీర్థ
నిఖిలభూములందు నిటలాక్షు డిచ్ఛోఁ, జేరి తిరిగి సుఖముఁ జెందఁడయ్యె

క క్షణకాలము దుఃఖించుం, క్షణకాలము పాడుచుండు నవరసభణితిం
క్షణ మాత్మపత్నిఁ దలచుం, క్షణకాలము నిదురఁబోయిస్వప్నముఁ గాంచున్

ఉ ఆకలయందు నాత్మరమ నైనసతీమణిఁ గాంచి ముద్దరా
లా! కరుణావిహీనవు దాయని యిట్లనిపల్కి భ్రాంతితో
నోకలకంఠి! నన్నిచట నొంటిగ నుంచి చనంగవచ్చునే?
పో కిఁక నైన నిల్వ నగుఁ బూర్ణదయారస మొప్పుచుండఁగన్ 290

క చెలి నీచే విడువంబడి, వలరాజనుగన్నిలోనఁ బడి దగ్ధుఁడ నై
కలతనుఁ జెందితిఁ గావున, వల దిఁకఁ గోపంబు నీకుఁ బాలింపు మనున్ 291

చ ఆతివరో! నీకుపాదముల కంజలిజేసి వినమ్రబుద్ధిమై
సతతము సంచరించెదను సత్యము వేడుకఁ బల్కనోఁదమిం
జతురత మీఱఁజెచ్చి విని చయ్యనఁ గన్నడి తాఁకి మ్రొక్కి స
మ్మతమునఁ గౌఁగిలించుచును మాటలు చెప్పవ దేమి యిత్తఱిన్ 292

క విలపించు నరునిఁ గనుఁగొని, కలుగఁదె దయ యెవనికైనఁ గాళ్యపిలోనఁ
గలఁగెడిపతిఁ గననిర్దయ, కలదాఁ నీ కడ్డికలదు కాంతామణిరో!. 293

ఉ కన్నెరో! నీవు తొల్లి ననుఁ గన్గొని మోదముమీఱ నాయకా!
నిన్నెడఁబాసి లోకమున నేమనఁజాలను నిక్కమంచు నా
కున్నతిఁ జెప్పి తప్పితి వి దొప్పునె వేగమె వచ్చి తాపమిం
దిన్నఁగ దీర్చి ప్రోవు మిఁక దివ్యసుఖాత్ముఁడ నాదు నీదయన్ 294

క వేఱుగ నాసంతాపము, లీఱిది శపథంబు నిజము విరినపూన్కిం
బాఱఁ దోలుము కంతుని, వేఱేడి రైనట్టివాఁడ వెలఁదిరో! కనుమా 295

తే అటుల విలపించి స్వప్నాంతరమందు బుద్ధుఁ
డగుచు డగ్గుత్తికనుసారె నడవిఁ గాయ
చున్నవారుఁ గాంచి మరుఁ డంత నోర్వలేక
వింట నారిని సారించి విక్రమించి 296

క సంతాపనశరము న్వడిఁ, బంతంబునఁ గూర్చి మగలఁ బరశివుపైన
న్వింతఁగ వైచెను దానఁ, సంతాపితుఁ డగుచు మగుడసాంబుఁడు మిగులన్.

క వెగడొందుచు భూతాకారము, జగమంతటఁ జేసి చేసి జడమతి యగుచుఁ
వగపున వసింపఁ బొడఁగని, మగఁటిమితో మరుఁడు మగుడమహితస్ఫూర్తిన్.

చ. కరము విజృంభణాస్త్రమున గాసిలఁగొట్టి విజృంభితుండు నై
పరఁగుచునుండ దన్నిశితబాణవితుణ్ణుఁడు నా మహేశ్వరుం
డరతిని బూని యంతటను హా! యని మిక్కిలి సంచరించుచుం
బరిభవ మొంది కుంది కడుబాధనుఁ జెందెను సంయమీశ్వరా! 299

క అంతట జగత్ప్రతిష్ఠానుని, సంతతపాంచాలికాఖ్యు సమరసు నలకా
కాంతసుతుఁ గాంచి యాతని, చెంతకుఁ జని వానితోడ శివుఁడాడెఁ దగన్

సీ. ఖ్యాతివ్యవ్య! యొకమాటఁ బాటించి యిప్పుడు చెప్పెద నద్దానిఁజేయు; మమిత
విక్రమశాలివై వెలయుచున్నావన విని వాఁడు పలికెను విశ్వనాథ!
పనియేమి చెప్పుమా పని యెవరించెద నది దేవతాభేద్య మైనదైన
నతులవీర్యుఁడ వగుహర నీకు దాసుఁడ భక్తియుక్తుఁడ నని పలుక; సంత
ఆ సించి శివుఁడు పుత్ర! చెప్పెద నాసలి, నాళిమొందఁ జూచి నన్ను మరుఁడు
సమయ మిది యటంచు సంతాపనోన్మాద, వరవిజృంభణాస్త్ర వహ్నిఁగాల్చి.

క. కట్టా! తద్విరహా ముచే, నట్టి ట్టా ంనినోటు ! లంతట వెట్టిం
బట్టి చరించితిఁ గంతుఁడు, ట్టరివాఁ డనుచు మదికిఁ ! దెలిసెను వత్సా! 302

క. కామాగ్నిదగ్ధదేహుఁడ, నై మహితోన్మాదశస్త్ర ! హతి సృక్కి సుళో
ద్దామరతిధైర్యములులే, కీమాడ్కిం బిక్కినాఁడ ! నిత్తఱిఁ జుండీ! 303

క మదనప్రణున్నములు నై, పొదలెడిసంతాపనాది ! భూరిశేరతలి
న్వితమునఁగఁ దాల్చుశ క్తిమూ, బదిలంబుఁగ నీకు దప్పఁ ! బకునికిఁదరమే 304

ఉ కావునఁ గోరు మీవనుచుఁ ! గాళగళుండు వచింప వాఁ డొగి
వావిరిఁ దల్పికాండములఁ ! బంధురశి క్తినిఁ దాల్చి వెట్టిమై
పోవుచునుండఁ జూచి మదిఁ ! బొంగుచు శంకరుఁ డాడె వానితో
నీవు మదీయవాం ఛితము ! నియ్యెడఁ దీర్చినవాఁడ వందుచే 305

వ మిత్రపుత్రా! నీకుఁ బ్రతిపూజనము కొఱకు వరము నిచ్చెద నఖిలలోకహాస్య
కారి వగునినుఁ ద్రైత్రమాసమం దెపుడు బాలతరుణవృద్ధయువతులలో నెవ్వ
రతిభ క్తిఁజూచి కాఁకి పూబింతురో వారంద ఱాయున్మాదమునుఁ దాల్చి నీచెం
గట నాడుచుఁ బాడుచుఁ గ్రీడించుచు వాద్యములఁ బోరుకొల్చుచు హాస్యవ
చోనురక్తులయి మెలంగుచు నుండి తుదకు మోగరతు లయ్యెదరు నీవు
మన్మామమునఁ బాంచాలికేశ్వరుఁడ వని జగత్ప్రసిద్ధుఁడ వయ్యెదవు ఇంతియ
కాక మదనుగ్రహమునఁ బూజ్యతేముఁడవయి సకలపురుషులకుఁ గోరినకోర్కె
లిచ్చువాఁడవు కాఁగలవు పొమ్మని యానతిచ్చిన విరూపాక్షునకు నమస్కరించి
యతఁడు డాఁకిణమున దీఱితోఁ గదలి వృత్తవనత్రిభృన్నగ్నదేశములఁ దాఁటి
కాలంజరమున కుత్తరమం దుండునదియును, హిమవద్గిరికి దక్షిణమునఁ బొద
లుచున్న పుణ్యప్రదేశమునుఁ జేరి యచట నివసించి రుద్రప్రసాదమునఁ
బూజ్యుఁడై రాజిల్లుచుండె నని చెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు నారదున
కిట్లనియె 306

మదనుఁడు మరల హరునిచే గాయుట.

చ ధనదునిపుత్రుఁ డేఁగఁ గని ! ధైర్యముతోడఁ ద్రినేత్రుఁ డాయెడ
మన మలకాఖ్య వింధ్యగిరి ! మంజులభాగముఁ జేరె వెంటనే
మనసిజుఁ డంత వేగమున ! మానక యచ్చటి కేగి శంకరుం
గని చిగురాకుఁదూపులనుఁ ! గాసిలఁ గొట్టుతమిం జెలంగఁగన్. 307

తే చూచి యతివేగమునఁ బాతి ! సొంపుతోడ
భామలనుఁగూడి మోసీంద్ర ! పటల మెచట
నుండె నాభీమదారు వ ! నోర్వఁ జేరె
నంగజాతానుసృతుఁడయి ! హరుఁడు భీతి 308

ఉ చేరినఁ జూచి సంయములు । శీఘ్రమె నమ్రశిరస్కులై నమ
స్కారముచేసి నిల్వఁ గని । శంభుఁడు భిక్ష మొసంగుఁ డంచు వే
సారులు వారితోఁ బలుక । సంయము లంతట నూరకుండఁ ద
ద్భూరిసుపుణ్యదాశ్రమపు।భూములఁ గ్రుమ్మరె నాతఁ డీశ్వరన్ 309

సీ వర్ధించు శంభుని । వారకిఁ బోఁడఁగాంచి భార్గవాత్రేయుల।భార్య లెల్ల
మునిపత్నులును మోహా।మున మున్ని నిర్గతసత్త్వులై తో।భముఁ।జాల జెంది
రపు డరుంధతియు న।హల్యయు శ్రద్ధతో నాత్తశ్రపూజాప।కాత్మతత్త్వ
మొప్పారుచుండఁగ । నుండిరి వలఁపునఁ జెలఁగి తక్కి।నచెలులు ఁ ము

తే. బాతికినిఁ బిక్ష తమతమ।పతుల సుతుల
నాశ్రమంబుల విడనాడి । హరుఁడు చనిన
సరణిఁ జేరిరి కరిణులు । కరి మెలంగు
చోటులకుఁ జేరుచందాన । సుభగచరిత! 310

మునులు హరలింగము బుడమిపై బడునట్లు శపియించుట.

చ తమసతు లేగఁ జూచి కడుఁ।దల్లడ మొందుచు భార్గవాదిసం
యములు విశేషకోప మడ।రార మహేశునిఁ జూచి పీని లిం
గము పడిపోవ నిక్క మని । ఖండితవాక్కుల నాడి రందుచేఁ
త మహిని వ్రచ్చి దూరె వడిఁ । దచ్ఛివలింగము సంయమీశ్వరా 311

తే భవుఁడు తనలింగ మవనిపైఁ । బడినఁ దాఁగె
ధరణి నగి వ్రచ్చి చని రసా।తలముఁ జేరి
పిదప బ్రహ్మాండమంతటఁ । బెఱిఁగి పైన
వెలిఁగె నిజకాంతి దిక్కుల । వెలయుచుండ 312

క ఆవేళఁ గిరిగెఁ గొండలు, భూవనధులు నదులు వృక్ష।పుణ్యస్థలముల్
స్థావరజంగమములతలో, కావళికల్లోల మొంద । నగణితతేజా! 313

తే బాధపడులోకములఁ జూచి । బ్రహ్మ వడినిఁ
బుండరీకాక్షు దర్శింపఁ । బూని పాల
కడలి కడకేగి యచ్యోటఁ । గ్రాలుచున్న
హరికి వలఁగొని మ్రొక్కి యి।ట్లనియె భక్తి. 314

క శ్రీవత్సాంకితవక్షా!, దేవారిధ్వంసదీక్ష! । దీనసురక్షా!
భావజ్ఞ! సర్వలోకము, లీవేళ గలతఁ జెందె । నేలొకొ చూడన్ 315

చ. అని వచియించు బ్రహ్మఁ గని । యచ్యుతుఁ డిట్లనె చారుకావసం
బున విహరించుశంకరునిఁ । బోలఁగఁ జూచి మును లృషింపఁగా
ఘనతరశంభులింగ మిల । గ్రక్కునఁ దున్ని పడఁ । దదార్తిచే
తను ధర యిట్టికంపమునుఁ । దాల్చి నన న్భరమేష్ఠి భ్రాంతితోన్. 316

తే. అవిచిత్రము విని భ క్తినాథ సర్వ, దేవతాధీశ! మన మింకఁ గవిరి యుచటి
కేఁగుద మటంచు సాకెకు గనిట్లుచెప్పె,వినయ మింపారుచుండఁ గ విను తచరిత

పరమేష్ఠికోశలు శివలింగాద్యంకముఁ గన వరుగుట.

ఉ అంతట బ్రహ్మదేవుఁ డఖలాతతలోకపుఁ డైనశౌరియున్
సంతనకట్టి యాయెడనుశంకరలింగము వెల్గుచోటి కి
త్యంతరయంబునం జని విధయస్థలి మాతినదైనతచ్ఛివా
కాంతుని లింగమూర్తిఁ గని గాఢతరాద్భుతు లైరి పిమ్మటన్ 318

వ మారి దానిమూలమునుఁ గనఁ దలఁచి 319

క. వినతాసుత వాహనుఁడై, ఘన మగుబలిగృహముఁ జేరి కలవిహఁడుచుం
డిన బుద్ధిఁ దిరుగుచుండెను, వనజాసనుఁ డాక్షణంబ వడిదానిఁ గనన్ 320

తే అంచపై నెక్కిదానిదా నంత మరయఁ
గడఁగి పైనుండుసప్తలోకముల కేగి
వెదకి తుదిఁ గానఁజాలక విసిగి మరల
వచ్చె భూలోకమునకు విభగ్నవృత్తి 321

ఉ క్రిందట నేడులోకములఁ గేశవుఁ డాశివలింగమూలమున్
బొందఁ నశక్తుఁ డై మఱలి భూస్థలిఁ జేరెను నంత భక్తి బ
ల్కిందుకొనంగ వారపుడు గాఢమహేశ్వరలింగసన్నిధిం
జెంది నమస్కరించి నుతి చేయఁ దొడంగిరి సంయమీశ్వరా! 322

సీ శ్రీకర శంకర శివ మహేశ్వర శర్వ సురవైరినాశక శూలహస్త
భీమూతవాహన శితకంఠి పరమేశ సర్వేశ కనకాక్ష సత్యదీక్ష
కవివర్య దక్షయాగధ్వంస వృషకేత నాభ్రకేశాభవహార త్రినేత్ర
అహిరాజకేయూర హాలాహలాహార బాలేందుభూషసర్వకృత్తపోష

తే పుణ్యచారిత్ర యి జగంబునకుఁ జూడ, నాదిమధ్యావసానము లరయ నీవ
దేవదేవ మహాదేవదివ్యభావ, జోత నీకును సన్నుత సుభగచరిత! 323

వ. అని వినుతింపుచుండి రంత. 324

తే. ఇటుల సంస్తూయమానుఁ డై హితవుగదుర
వాగ్మి వరుఁడునుఁ దద్దారువనగుఁ డైన
హరుఁడు నిజరూపమున వారి కనియె నపుడు
మానికులరాజ! సద్గుణమహితతేజ. 325

క. సురనాథులార! పరిభవ, పరివిభుఁడను గామతప్తబంధురలేనుఁడం
గరమస్వస్థుఁడ నగునను, విరామ మే లేకయుండ వి స్మృతభక్తిన్ 326

క. పొగడెద రేలొకొ తెలియదు, వగఁగుంటక పల్కుఁ డనిన వారని రపు డో

జగదీశ్వర! నీలింగము, జగతిం బడినందువలనఁ గ జనముల కెల్లన్ 327
క ప్రాకటభారంబై యది, వీఁకను జెన్నారె దానిఁ గ బ్రతి స్మరలం
గైకొనఁ దగు నని వేఁడెద, మీకరణినిఁ బూన్కి మీఁదఁ గనెలమి మహేశా!.
చ అనుటయు శర్వుఁ డిట్లనియెఁ గ నబ్జజమాళవులార! దేవత
ల్మనములఁ గా నెపుడు గ మామకలింగముఁ బూజఁజేయుచుఁ
దనరెడివార లైనయెడఁ గ దప్పక దీనిఁ గ్రహింతు నట్టుకా
దనిన గ్రహింప నెన్నటికిఁ గ దథ్య మటం చని పల్కె సంయమీ! 329
క. అనవిని కేశవుఁ డప్పుడు, యని తమి వాక్కుచ్చె నంత గ నబ్జజుఁడు మహీ
వినయమున హేమపింగళ, ఘనలింగము న్వయముఁగానె గైకొనె వేడ్కన్.
క పిమ్మట భగవంతుఁడు నా, బమ్మ చతుర్వర్ణమార్గభవపూజల నా
కుమ్మడినిఁ జేసి భక్తిం, గ్రమ్మఱ నవి దెలియుటకును గ గాంక్ష లిగ్వన్. 331

నలువ నాలుగాశ్రమములకును లింగపూజావిధానముఁ గల్పించుట.

క నానావిధరీతులఁదగి, జ్ఞానానందప్రథనకరశాస్త్రములన్
మానుగ వానికిఁ జేసెన, నూనము గాకుండునట్లు గ లురుతరభక్తిన్ 332
తే అందు మొదటిది శైవమగ్న్యంబు పాశు
పతము మూఁడవయదియు నై గ పరఁగుచుండుఁ
గాలదమనంబు సారిది కగపాలికంబు
నాల్గవదియౌను మునికులగనాథ వర్య! 333
సి శక్తినాముఁడు వసిష్ఠప్రియపుత్రుఁడు శివుఁడయ్యె స్వయముగఁ గ జీతినిఁ దొల్లి
యతనికిఁ బ్రియశిష్యుఁ గ డాయె గోపాయనుఁ డని వినఁబడుతపోధనుఁడు నైన
వరభరద్వాజుండు గ వర్ష్యమహాపాశుపతుఁడయ్యె నతనికిఁ గ బార్థివముఖి
జాతుఁడౌ సోమకేశ్వరుఁడు శిష్యుం డయ్యె నరవినాపస్తంబసంయమీంద్రుఁ
తే డెలమిఁ గాలాస్యుఁడయ్యె గ్రోధేశ్వరాఖ్యుఁ
డతనికిని ఛాత్రుఁ డాయె నగత్యధికబలుఁడు
ధనదుఁడు మహోగ్రవ్రతంబునఁ గ దనరె నట్టి
దివ్యచారిత్రునకు మహాదీప్తిగులుక. 334
ఆ శూద్రజుండు నగుచు గ సొంపారి సంతత, వీర్యవంతుఁ డగుచు గ వెలసి భూరి
యన్న! లపసి యైనగయర్షోదరుం డను,వాఁడు శిష్యుఁ డయ్యె గ వాసి మిగుల
క. నారద! భగవంతుఁడు నా, సారసభవుఁ డభవపూజ గ సల్పుటకొఱకై
చారుచతురాశ్రమస్థితి, నీరీతిగ జేసి తనదు గృహమున కరిగెన్ 336
చ నలువ నిజాలయంబునకు గ నర్మిలి నేగ హరుండు హాటకో
జ్వల నిజలింగరూపు ముపసంహృతిఁ జేసి విచిత్రకాటవీ

స్థలమున సూత్మలింగముఁ బ్రసన్నముఁగాఁగఁ బ్రతిష్ఠచేసి వి
చ్చలవిడి నంతబా దిరిగె శ్రాంతి సుఖంబును గోరి సంయమీ! 337

వ అని పులస్త్యుఁ డాడిన విని నారదుండు తరువాతివృత్తాంతం బానతిమ్మని యడిగిన. 338

క థాకాథరరుచివారా!, వారణసంతాపహరణవర్ణితధీరా!
ధీరజనకార్యకారా!, కారణపురుషావతారా! కరుణోదారా! 339

ఉ. శ్రీమదితప్రభావ! మునిచిత్తకుశేశయదామ! సద్గుణ
స్తోమ! సుగంధకాంతసుమశోభితదామ! వినూత్ననీరద
శ్యామ! నిరస్తకామ! పటుసారదితీక్ష్ణరభీమ! ఘోరసం
గ్రామ వికర్తనాన్వయని! రాజితసాగరసోమ! రాఘవా! 340

మాలిని. నిరుపమహితవిద్యా నిత్యభావానవద్యా
పరమసుగుణహృద్యా భవ్యవేదాంతవేద్యా
గురుతరపటుసారా గోనుతాఖ్యప్రచారా
భరతభువనభారా పాపసంఘోపహారా 341

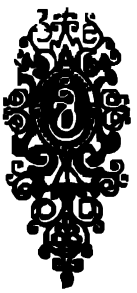
గద్యము ఇది శ్రీమద్రామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితావైభవ, హరితసగోత్ర సంభవ, శ్రీరామవర్ధులదుగ్ధపారావారిసుధాకర, కొండయకుమార, నయగుణ విధేయ, కొండయనామధేయవిరచితం బగుశ్రీవామనపురాణంబునందుఁ బ్రథమ స్కంధము

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ద్వితీయ స్కంధము.

సీతావ్యాకారస
వాసా! శశికోటివిశద భాసురహాసా
వాసవభోగవిలాసా
దాసా వనతీవ్రకామ దశరథరామా. 1

తే. అవధరింపుము మునిగణాగ్రధ్యుఁ డమలలలితభాషణుఁ డైనపులస్త్యుఁడంత
నబ్జభవునికుమారుండు నైన నారదునిఁగనుంగొనిపలికెసంతోష మొదవ. 2

వారునికంటిమంటచేత మన్మథుఁడు కాలిపోవుట.

ఆ. లేటియల్లివాఁడు లెరుగుఁడుఁబడుగట్టువిల్తునచటఁ జూచి విసిఁగి మఱలఁ
జెంత నిలిచి ముందుఁ జేరి శింగిణిఁ దాల్చి, గాసిచెట్టుగడఁగెఁ గడిమిమెఱసి.

మ. హరుఁ డగ్రస్థితుఁ డైనకందుఁ గని కోపాత్మాశదృష్టి న్మిర
శ్చరణాగ్రంబులదాఁకఁ జూచె నపుడాశార్వత్రినేత్రాగ్నిదు
స్తరవేగంబునఁ గాముపాదయుగముధ్వప్రాంతపర్యంతమా
తరుణం బందునఁ గాల్చె మేలని బుధు ల్దర్పించి భాషింపఁగన్ 4

ఆ దర్పకుండు తనదుపదగ్ధపాదంబులఁ,గాంచి మేటిఁడైన కార్ముకంబు
విడిచె నంత నదియు విస్మయ మొప్పార, నైదువిధము లైనర నరిగె నపుడు.

వ ముసీంద్రా! వానియందు. 6

ఉ. ఏయది ముష్టిబంధమున నేర్పడి హేమమయాతిశోభతో
నాయది భూరిదీధితుల హర్షదమై సుమనోభిరామమై
పాయని మేటితావులకుఁ బాళి సుపూజ్యమునై ధరిత్రిలో
నాయుడఁ జంపకాఖ్యతరువై జనియించెను వింతమాఱుగన్. 7

తే. వజ్రభూమితలోత్తరూపభాసురంబు నైన నాభీస్థలంబు పెంపారునట్టి
పకుళ నామనగంబు నై వాసికెక్కి కేసరారణ్యమునఁ బుట్టి తీలిని మాని

ఉ. నీలమణిప్రభూమితవినిర్మలకార్ముకకోటిమత్తభృం
గాలిసుశోభితస్థితినిఁ గన్పడు పాటలమయ్యె సోమకిం
ద్రాలఘుకాంతిఁ గల్గి తనరారుచు నాభికి ముట్టికూర్ధ్వమై
క్రాలెడి దైనచోటు శశికాంతకరంబులశోభితంబునై 9

సీ పంచగుల్మంబులఁబరఁగుచూలతియయ్యె మొనసిక్రింది౦సు నై
మొనసెముట్టి కెలమినూర్ధ్వంబు గా నెఁగివిద్రుమభూమితం బగుస్థలముసంతతమ్ము చెక్కు
తీరులుకల మల్లెతీఁగయై జన్మించె నొడలు కాలెడితెఱఁడిసి మరుఁడు
విడిచినతోలులు వేలకొలందిరమ్యనులు దేవాచరితములు జాతి

తే కలితములుఁ దానితావులుఁ గమ్రపుష్ప
వినుతఫలములు భోజ్యంబులునగుచూత
నగముఁ బుట్టెఁ బార్వతీనాథుఁ డైన
హరుని కృపలోడ మానికులాబ్ధిచంద్ర 10

ఉ. ఈగతి శంకరుండు మరునీర్ష్యనుఁ బొందినబుద్ధిఁ దగ్గునిం
గాఁగ నొనర్చి భీష్మమగుకాయముఁ దాచి విశేషపుణ్యభూ
భాగముఁ గోరి శీతగిరివాసముఁ జేరెఁ దపం బొనర్ప బల్
రాగిలుభక్తితోడ సురరాజి నుతింపుచు నుండఁ జెచ్చెఱన్. 11

ఆ సాస్రచాపుఁ డైనస్మరుఁ డభవునిచేత, దగ్ధుఁ డయ్యెఁ దొల్లి గాన వలన
వాఁ డనంగుఁ డగుచుఁ బటుధనుర్ధారియై, దేవపూజ్యసరణిఁ జేజరిల్లె 12

వ. అనిచెప్పి మఱియు నిట్లనియె 13

క నారద! నారాయణుఁడు, ధీరుం డగుమదనుఁ జూచి ధృతి నగి మారా!
శూరా! యిటుండు మని యీ, తీరున భాషించె నపుడు దివిజులు చూడన్

క ఆతని సుస్థిరవృత్తినిఁ, జేతోభవుఁ డంతఁ జూచి చిత్రగుఁ డయ్యెఁ
ఖ్యాతిని వసంతుఁ డాతఁడు, నాతత మగుచింత నొందె నత్యధికముగన్. 15

శా రంభా సుందరి తత్పురాణమున సంరంభోక్తిచాతుర్యముఁ
జుంభత్తేజముఁ జూచి స్వాగతమునఁ సొంపారఁ బూజించి ని
ర్దంభత్వంబున నుండె నంతట జగత్సంతాపనానంగవి
స్రంభప్రక్రియతోడ నుండినవసంతున్నిర్దయాక్రాంతునిన్ 16

క. నారాయణుండు కని నగి, రారా! నిలు మింక టంచు రహిసుమయుతమా
సారప్రసూనమంజరిఁ, గోరికఁ జేబట్టి వారు గుదికొని చూడన్ 17

ఆ మిహిపసిండిమేన మించినబాలిక, నొకతెఁ దొడలయందు నుజ్వలంపు
నీటుగుల్కునటుల నిర్మించెఁ దనరహో, మహిమవలన ముందు మహితతేజ!

నారాయణాశ్రయనమూర్యనిఁ జాచి మదనుఁడు భ్రమసి రతిగాఁదలంచుట.

క కుసుమునఁ బుట్టినదియు నై, నెఱిఁగలసర్వాంగములను నెగడెడు లేఁబ్రా
వితీవినిఁ గని మరుఁ డీసతి, యజీముఖీ నారతియ యేమొ యని భావించెన్.

క మాటలు కన్నులు దృగ్గతి, నీటగుకుటిలాలకములు నెఱి కన్బొమలుగా
వాటంపు ముక్కు వాలెఱి, దీటగు నారతికిఁ జూడఁ దెల్లముఁగాఁగన్. 20

సీ చేరిన సజ్జనశ్రేణిచందంబున మగ్నచూచుకములై మహితపీవ
రావిరళంబులై యలరారు దీనిగుబ్బలు దానినన్నెల్లి పాళిఁ జెలఁగె
వళులమూఁడిటిచేత వఱలెడియీచెలి సన్ననియుదర మాసకియ దనఁగఁ
బొలుపొందెఁ దేటులు పులినముకడనుండి సరసికిఁ బోయిన సరణిఁగులక్క

లే జఘనమునునుండి నూఁగారు స్తనతటద్వ
యమునుఁ గన నేగుచున్నదో యనఁగ వెలసెఁ
గనుల కానంద మగుచు సీకాంతకాయ
మబ్జకింజల్కసన్నిభ మయ్యె నారఁ! 21

ఆ. పాలకడలిఁ దఱచు పట్ల వాసుకిచేత, నలరు నట్టిమంద రాద్రికరణి
దివ్యరశనచేత దీప్తమై యీనాతి, వెడఁదనడుము వెలసె వింతఁ గులుక. 22

క విరి బోడిదొండలు కదళీ, తరులా యననొప్పెఁ జూడఁ దథ్యముగాఁ గం
దరతుల్య మగుచుఁ బొక్కిటి, కర మరుదున వెలసె నారఁ! కమనీయంబై. 23

ఆ. మఱుఁగుపడిన చీలమండచేనొప్పారు, జానువులు విలోమజంఘికలును
లత్తుకలు రహించు లలితపాదంబు లీసొగసుకత్తె కమరెఁ బోద్యమగుచు.

క. నెలరా మొగ మది నునువె, న్నెలరా వాల్గంటినవ్వు నీలపురుచిచే
నలరారె మేలుకీల్జడ, నెలరాలసరాల మించె నెలతనఖంబుల్ 25

క ఖ్యాతిగ మారుం డీగతి, నాతన్విని నాత్మపత్ని యనిపేర్కొని కా
మాతురుఁ డయ్యెను మనుజ, వ్రాతస్థితిఁ బలుకవశమె వసుధ న్దాసీ!. 26

క. అత్తతి మథుఁ డూర్వశిఁ గని, తత్తరపా టొదవుచుండఁ దహతహపడుచుఁ
బిత్తజునిదై మెలంగెడు, పత్తనమా! యేమి దనుచు భావించె మదిన్ 27

ఆ. రాత్రిపోవుచుండ రహితమౌనీచంద్ర, శోభసూర్యకిరణసుప్రతాప
పీడితంబు నగుచు భీతితో నీతన్వి, శరణుఁ జొచ్చె నేమొ సత్య మరయ.

క అని యిట్లు తలఁచి యచ్చర, వనితలకడఁ జేరి మౌనివరి ధ్యానముతోఁ
దనువు న్మఱచి వసించెను, జనుఁ డెవ్వఁడు పొగడనేర్చు జగతిఁ దానిఁ 29

క. అంతట నానారాయణుఁ, డంతిమభాగమున విస్మ యాక్రాంతులు నై
మంతన ముండినమదనవ, సంతాడులఁ జూచి పలికె సస్మితుఁ డగుచుఁ 30

ఆ. మన్మథాదులార! మానుగ నాయూరు, జాత యైనదీనిఁ జారుతన్వి

నిపుడె స్వర్గమునకు నింపుతోఁగానిపోయి, దేవపలికి నిదుఁడు తెవిరిమారు

చ అని వచియింప భితి పెనుపారఁగ వా రలిరూపరేఖలం
దనరుచు యౌవనాంగి యగు తత్సతిఁ గైకొని స్వర్గభూమికిం
జని దివిజాధినాథునికిఁ జారువిలాసిని యైనమూర్వశిఁ
వినయము మీఱ నిచ్చి ముని వీరులసంగతి నాడి రింపుతోఁ 32

ఉ నాకవిభుండు చిత్రపడె నాఁటనె పట్టి బలీంద్రలోకభూ
నాకములుండు నీకథ ఘనంబయి చెన్నలరారె దీనిన
స్తోకమనీషచే నెవఁడు శ్రీనిధి వినుఁ దమి నాతఁ డచ్యుత
శ్రీకరపుణ్యధామమును జేరి సుఖంబున నుండు నాగదా!. 33

ప్రహ్లాదకథాప్రారంభము

సీ మునినాథ యొకనాఁడు బుధమి హిరణ్యకశిపుఁ డనుపేరుతోఁ జెలఁగునట్టి
ఘోరాసురుని వారి పూల్చఁగాఁ దత్సుతుఁ డైనప్రహ్లాదుఁ డాయవనియందు
నభిషిక్తుఁడై బ్రాహ్మణామరభక్తితో రాజ్యంబుఁ బాలింప రమణ నృపులు
వేదోక్తవిధితోడ వివిధయాగంబులుఁ జేయుచు నుండిరి తీతిసురారి
తే తీర్థయాత్రాతపఃకామ దీప్తు లైరి, వైశ్యులందఱు నిజవృత్తి వరులు నైరి
చెలఁగి శూద్రులు బ్రాహ్మణ సేవచేసి, వాసికెక్కిరి సత్కీర్తి వఱలుచుండ
తే ధర్మకర్తార్థమంబులఁ దగిరి నాల్గు, వంగడమ్ములవారలు వాసిఁ గాంచి
రవుడు నిజవృత్తియుక్తులై యమరవరులు, సంతసించుచు నుండిరి సంతతంబు.

చ్యవనమునిచరితము.

క. అగణితదివ్యతపస్వియు, నిగమాంతవిచారపరుఁడు నిష్కాముఁడు నా
భృగుపుత్రుం డగుచ్యవనుఁడు, మగఁటిమితో నొక్కనాఁడు మహితస్ఫూర్తిన్.

వ. మునీంద్రా! స్నానార్థమై నర్మదానదికిని వైనాకులేశ్వరతీర్థంబుకుఁ జని మహాదేవు నట దర్శించి మునుఁగుటకొఱకు నదీజలమందు దిగిన నెఱుపగుకడకన్నులు కల పామొకటి యతనిగ్రహించిన భయపడి మనంబున వనజాతుని నుతించె దాని వలన నా విషములేనిదై భయంకరముగఁ బాతాళలోకమునకుఁ గొని చని విషహీనతఁజేసి తన్ముని విడిచిపోయినదయ్యెనంత నతఁడు పాముచేత విడువఁ బడి యంతటఁ బూర్వరూపుండై నాగకన్యలందోడి ముచ్చటలరఁ గిరిఁగి దానవేం ద్రపురంబుఁ బ్రవేశించి తదర్చితుఁడై పిదపఁ బ్రహ్లాదుని కగపడె ననిపలికి పుల స్త్యుఁడు వెండియు నిట్లనియె. 37

క. నారద! ప్రహ్లాదుం డా, భూరితపోధనునిఁ జూచి పూజించి మునీ!
కూరిమి నిక్కడి కేలా, చేరితి రన నతఁడు పలికెఁ జిత్తం బలరన్ 38

క. ఏనర్మదలో మునుఁగం, గాఁ గనియొకపాము నన్ను ∫ గ్రహొని యిటకుం
బూనికఁ దెచ్చినవచ్చితి, దానవవర! యన నతండు ∫ తతభక్తిమెయిన్ 39

మ. మునినాథా ! బలిసద్మమందు మతియుఁ ∫ భూమ్యంతర్గతిఁజొంబులఁ
వినుతింపందగి పుణ్యదాయకములై ∫ వెల్లొందుతీర్థంబుల
న్మనసాప్యారఁగ నాకుఁ జెప్పి కరుణ ∫ న్మన్నింప నర్హుండ వీ
వన హర్షంబునుఁ జెంది దైత్యపతితో ∫ నామానివర్యుం డనెన్ 40

క ధర నైమిషతీర్థము పు, ష్కరమునఁ బుష్కరము నాగ ∫ పురిఁ జక్రాక్షం
బరఁగినతీర్థము మేలని, నిరతముఁ గొనియాడుచుండ్రు ∫ నిరుపమతేజుల్. 41

చ అన విని సంతసించి యతఁ ∫ డత్తతి నైమిషతీర్థసేవఁజే
యను మఁనెంచి రాక్షసుల ∫ నందఱఁజూచి మునీశ్వరుండు చె
ప్పినగతిఁ దజ్జలంబుల న ∫ పేక్షనుఁ గ్రుంకి మురారిఁ బీతవ
స్త్రునిఁ గని పూజసల్పుటకుఁ ∫ దుష్టిజనం దగుఁగాన మిారొగిన్ 42

ఉ. సంతస మొప్ప లెం డనిన ∫ సాధుమనంబుల దైత్యదానవు
ల్సంతన కట్టి భక్తిని ర ∫ సాతలము న్వీడనాడి భూస్థలా
భ్యంతరనైమిషాటవికి ∫ నత్తఱిఁ జేరి తదీయతీర్థమం
దింతనరాని భక్తి జని∫యింపఁగ స్నానముచేసిరో మునీ! 43

క. శ్రీమంతుఁడు దైత్యకుల, స్వామియు నై ఖ్యాతిఁ గనిన ∫ ప్రహ్లాదుండా
భూమిని వేఁటను సొచ్చుచు, సామీప్యమునం దిరుగుచు ∫ సంయమినాథా!.44

మ. ఉరుపుణ్యప్రద యీచు వారియుత యై ∫ యుద్వృత్తవేగంబునఁ
ధరపైఁ బాఁఅసరస్వతీనదిని హృ∫ద్యం బౌట వీక్షించి చెం
త రహిం గొప్పసుతోమ్మలం దనరి వి∫స్తారాన్వయశ్రీతో త్తఫీ
కరమా సాలనగంబు దానికిడ బ∫ల్లాళప్రభన్మిక్కిలిన్ 45

క పెనుబాములవలె విస్మయ, మును జేయుచు నొకటి కొకటి ∫ ముఖలగ్నము లై
తనరినోరములఁ గన్గొని, ఘనకోపముఁ జెంది దైత్య∫గణపతి పిదపన్ 46

ఆ. పొడుగుజడలబరువు ∫ పొలుపొంద నల్లని, బింకతోళ్లుఁ దాల్చి ∫ స్థిరతపోధి
లామమానసముల ∫ లలినొప్ప మునుల నిర్దయునిఁ గాంచి వారి∫దనీని మతియు.

క. లక్ష్మణయుతకార్ముకముల, నక్షయతూణీరముల మ∫హాజగవంబు
దక్షం బగుశార్ఙ్గంబును, వీక్షించి మహాసురాళి∫విభఁ డావేళన్ 48

కే చాంఛికులు వీ రటంచని∫లలఁచి పురుష, వర్యులగువారితో ననె∫వా స్తవముగ
ధర్మనాశన మనునట్టి ∫ దంభ మెల్లఁ, దాల్పఁబడె నద్ది ద్విజులకుఁ∫దగదు తగదు.

క బరువగు జడ లెట తప మెట, వరబాణాసనమహాస్త్ర ∫ వారం బెట దు
ర్ధర మని తోఁచెను మీవిధిఁ, బరికింపఁగ నాకు నిపుడు ∫ పరమాద్భుతమై. 50

క అని పలుకఁజున్నప్రహ్లా, దునిఁ జూచి నరుండు పల్కె నీదోరఁపుఁదలఁపే
లను శక్తి నీకుఁగలిగిన, దనుజేశ్వర! దానిఁజూపు నీతలఁగని పూన్కిన్. 51

క అన విని దైత్యుఁడు ధర్మం, బనుసేతువుమీఁద నేన హారిశమందుం
బనిఁగొని తెరుగుదు గావున, ఘనశక్తియు నాకుఁ గలఁడు నీకలదా మాకున్. 52

శా. ఈరీతి న్వచియింపఁగా విని నరుం డీర్ష్య న్విజృంభించి బ
ల్దీరత్వంబునఁ బల్కె నూర్జితము నై నీదిపించె మాశక్తి వి
స్తారోద్యత్పటుత్వశాలి యగుచుఁ ధైర్యంబుతో మమ్ము నే
శూరుం డోర్వను శక్తుఁ డౌనె యనిలో నీతోనిష్ఠురిం దానవా 53

ఆ నీవు లెలియు కిట్లు నీకుఁ జను బలికితి, వనిన దైత్యనాథుఁ డాగ్రహించి
యొట్టు లైన మిమ్ము నెదిరించి పోరి నే,జయముఁ గాంచువాఁడఁజగతి ననుచు

నరప్రహ్లాదులయుద్ధము.

చ పలికి ప్రతిజ్ఞఁ బూని గుణవంతుఁడు నైన దితీశ్వరుండు వి
చ్చలవిడి నున్న సేనలనుఁ జారువనాంతములోన నిల్పి ని
స్తుల మగువిల్లుఁ జేతఁగొని లోఁడనె నారినిఁ గూర్చి తద్వన
స్థలమద్రువంగఁజెసె గుణశబ్దము నాయెడ సంయమీశ్వరా! 55

క. అంతట నరుఁ డజగవమును, బంటంబున వంచి నిశితబాణములన్
నింతగ విడిచిన దైత్యుం, డింతిం తనరానికోప మేర్పడ నంతన్. 56

సీ. భర్మపుంఖోజ్వల బవనాశ్మములతోడ నాబాణములఁ ద్రుంచె నంత నరుఁడు
తనకోల లతనిచే ధరఁగూలుటనుఁ జూచి క్రమ్మఱి విల్వంచి కఠినభూరి
శరములసంధించి సరగునవైచె నీచందాన రెండేసి సరవి నరుఁడు
మూఁడస్త్రముల నేసె మెనసి దానవఁజు నరుఁడంతటను ప్రేసెనాల్గుశస్త్ర

ఆ. ములను విడిచి మరల మోహారంబుగఁ బంచ
బాణములనుఁ బఱపు బాహాశ్మ క్షి
నంత దానవేంద్రుఁ డా బుసిపైఁ దీవ్ర
శరము లాఱుఁ బఱపె సత్వరముగ 57

క. వడి నరుఁ డెనిమిదితూఁపుల, జడియఁగ దితిపుత్రుఁ గొట్ట శౌర్యస్ఫూర్తిన్
గడిమినిఁ దొమ్మిది చిలుకులు, విడిచెను నరుమీఁద దైత్యవిభుఁ డావేళన్ 58

క ముప్పదియా మ్మ్రుల గుఱిఁ, దప్పక నరుఁ డతని ప్రేసె దైత్యుఁడు వానిం
దప్పించుకొని రయంబున, నప్పుడు పెనుకోప మడర నమితోద్ధతి మై 59

క. పెబ్బది రెండుశరంబుల, నబ్బలునిన్ దూల నేయ నతఁ డల్లి వడిన్
నిబ్బరమున శతశస్త్రము, లబ్బురమునుఁ జెంద విడిచె నసురేశుని పై. 60

ఉ. దితిజుఁడు మున్నూరస్త్రముల, గతికోపముతోడ నరుని నాగటఁ గొట్టన్

జతురతఁబట్టుతేకాండము, లతఁ డసురునిమీఁద నేసె ! నా రాయణఁడన్ 61

ఉ వెండియు వేయిగోలలను ! వేగమె ధర్మజుమీఁగ దైత్యుఁ డు
ద్దండత నేసెఁ బిమ్మటను ! దర్పముతో నిలిలేనితీరులఁ
భండనమం దొకం డొకని ! పైఁ బడవైచిరి కింకిరి వ్యహో
ద్దండపటుత్వబాహుబల ! దార్ఢ్యులు నై మునివంశశేఖరా!. 62

క నరుఁ డోవాటించి యుద్ధతిఁ, బరినితి లేనట్టిశస్త్ర ! వారంబులు పు
ష్కరభూదిశేలు న్నిండనుఁ, గర మరుదుగ విడిచె భూత ! గణ మదరి చనన్.

క గురుబలుఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు, పరువడి నరుఁ డేసినట్టి ! బాణౌఘములఁ
వరహోమపుంఖశరములఁ, ధరఁ బిండిగఁజేసె మిగుల ! దర్పం బలరన్ 64

ఉ అంతట ! మహాపులయి ! హర్షముతో నరదానవేశ్వరుల్
పంతముఁబట్టి యొండొరుల ! పైఁ నతితృష్ణను మార్గణాళి న
త్యంతము నాట నేసికొని ! రాయిడి దానవు డాగ్రహించి బ
ల్సంతనకట్టిచాపమునఁ ! జయ్యన బ్రహ్మశరంబుఁ గూర్చినన్ 65

క కని ధర్మజుండు పెలుచను, ఘననారాయణశరంబుఁ ! గార్ముకమందున్
గనలుచు సంధించినఁ గని, దనుజుఁడు సింగిణిని సునిచె ! దహనునిశరమున్ 66

క పురుషోత్తముండు నగునరుఁ, డురవడిఁ గోదండమందు ! నుగ్రాస్త్రంబున్
నిరసించుచు సంధించెను, సురలందఱు చోద్యమొంద ! సురుచిరలీలా 67

వ. ఇట్లిరువురు శరాసనంబులఁ బిరాణఁ గఱుకుటమ్ముల నతివోసి యార్చి ఱర్చి యొక్కుమ్మడిఁ జక్కఁగ విడిచిన నవి జాజ్వల్యమానము లై పోరిపోరి శాంతి నొందె నంత సజ్జనాహ్లాదకరుం డగుప్రహ్లాదుండు తనబ్రహ్మాస్త్రము వ్యర్థం బగుటఁ గని మండిపడి వేదండశుండాదండతుల్య మగునిజభుజదండమందు గదాదండ మునుఁ దాల్చి రథమునసనుండి భూమండలికి దూఁకి వచ్చుచుండె; నపుడు నా రా యణుండు కినుకుం గదాహస్తుఁడై వచ్చునట్టిదానవాధినాథుఁ నాలోకించి స్వయ ముగఁ దనవెనుకి నరుని నునిచి ముందుఁ దాను యుద్ధకామ మగుచి త్తముకలిగి వచ్చుచుండె; నాదిలిజుఁ డంతటఁ దపోనిధియును శార్ఙ్గపాణియును బ్రహ్మ్యా తుఁడును బురాణఋషియును గురుపరాక్రముఁడును లోకపాలుఁడు నగు నారాయణదేవుని నపు డెదురింపఁ జనె ననిచెప్పి వెండియు ని ట్లనియె. 68

నారాయణుఁడు ప్రహ్లాదునితోఁ బోరుట.

క నారద! శార్ఙ్గముఁ జేఁగొని, నారాయణుఁ డగ్రమందు ! నడువం గని దు
ర్వారం బగుగద ద్రిప్పుచు, ఘోరస్థితి నతనితలనుఁ ! గొట్టెం బెలుచన్ 69

తే తద్గదాపీడితుండు నై ! తనరుధర్మ, జునికనుంగవనుండి ని ! శ్చ్యుతము నగుచు

వహ్నివర్షసమం బగు వారి పాతె, నంత దానవుఁ డేసిన శైనగదయు 70
క వరదుని తలఁదాఁకినదై, విరిసిశకాకృతులతోడఁ బృథివినిఁ గూలెన్
ధరణీధరశిఖరంబునఁ, గరకరఁబడుపిడుగురీతి గాంభీర్యనిధీ! 71

చ. దనుజుఁడు వీరుఁడై మఱియు ధైర్యముతో రథ మెక్కి చాపముం
గొని వెస వంచి తూణమున ఘోరశరంబులఁ దీసి సార్ధపత్రసం
జ్ఞునుఁ దనరారుబాణములఁ గ్రక్కునఁ గూర్చి సాధ్యమోద నే
సెను ప్రతిఘాతకారితవిశేషమనంబునఁ గల్గి సంయమీ! 72

ఆ రూఢి నర్ధచంద్రరూపము లై వచ్చు, వాఁడిబాణముల నివార్యబలుఁడు
తనదుదివ్యశస్త్రతతులచేనుగ్గాడి, వాని నొవ్వఁజేసెఁ బటిమతోడ 73

ఉ. వింతగ దైత్యవల్లభుఁడు వీరుని నాతని నేసెఁ గోలలం
బంతముఁబట్టి ధర్మజుఁడు బాగుగ దైత్యునిఁ గొట్టె శక్తిమై
నంతట మర్మభేదితము లైనశరంబులు వైచి యార్చుచుం
బొంతఁ బరస్పరంబుగను బోరిరి నీవిధి వార లుద్ధతిన్. 74

తే అలఘులఘుచిత్రసమరంబు నరయ దేవ
గణమునకుఁ బుట్టెఁ గలయిక గగనమందు
దేవదుందుభిరవములు దివిఁ జెలంగె
నతులసుమవృష్టి వారిపై నపుడు కురిసె. 75

సీ గగనస్థులై తమిఁ గ్రక్కుభుజా లీక్షింప ఘనశస్త్రులై ప్రేక్షకప్రమోద
వర్ధనంబుగ నని బటుశక్తిఁ జేయుచు దీవ్రాశుగంబుల దిశలవిదిశ
లను మతిమోహితలఁ జెల్లఁ గప్పిరి ధర్మజుఁ డామోద ధనువుఁ దాల్చి
దారుణాస్త్రములచేఁ దనుజుని సర్వాంగసంధులఁ జెండఁ జడియ కతఁడు

తే. కోపమున వేగవంతుఁడై ఘోరధనువుఁ,బట్టి కడిమిని సాధ్యుని వదనహృదయ
భేదనమొనర్చె బిలుకులఁబిలుకుతోడ, నంత గోపంబుమీఱి నారాయణుండు.

చ. దనుజుని ముష్టినిఁ బొలయు దారుణధన్వము నర్ధచంద్రరూ
పానలతోలతోఁ దునిమె నుద్ధతి దైత్యుఁడు భిన్నచాపముం
గని మతిమొక్కమేటివిలుఁ గ్రక్కునఁ గైకొని లాఘవంబునం
గనలుచు నెక్కువెట్టి శితకాండసువృష్టి జెలంగఁ జేసినన్ 77

ఆ. సాధ్యుఁ డాత్మశస్త్రచయమునఁ దాఁకొండ, ములను బిండిచేసి పుడమిఁ బల్లి
మత్సరమున వానిమహితతోదండంబు, విఱిచె నర్ధచంద్రవిశిఖమునను. 78

ఆ. ధనువు లెన్ని విఱిగి ధరఁబొలుచున్నను, వెగడుపడక దైత్యవిభుఁడు వేఱు
విండ్లఁ దాల్చుచుండ వీరుఁడు వీక్షించి, విఱిచెవానినెల్ల విపులశక్తి. 79

కి. దనుజుఁడు శింగిణి లడఁగిన, మనికితుఁడై సర్వలోహమయమై భృశతిం

దనరారుదీర్ఘపరిఘముఁ, గొని త్రిప్పుచు నతని వైన గొబ్బున వైచెన్ 80

ఉ. క్రన్నన దాని నొక్కవిశిఖంబున ద్రుంచె నరాగ్రజుండు వి
చ్ఛిన్ననిజాయుధంబుఁ గని శ్రీయుతుఁ డౌ దనుజుండు వెంటనే
పన్నుగ ముద్గరంబుఁ గొని బాహుబలంబునఁ ద్రిప్పి సాధ్యులై
నన్నువలేనికోపమున నత్తతి వైచెను సంయమీశ్వరా! 81

చ వినుతచరిత్ర ధర్మజుఁడు వేగమె వచ్చెడిముద్గరాస్త్రమున్
గని పటుశక్తితోడ దశకాండములన్ దశరీతు లేర్పఱం
గనుబడఁ గొట్టఁ దున్నిపడెఁ గాశ్యపినాయది దైత్యుఁ డుద్ధతిం
ఘన మగునొక్కచాళమును గైకొని సాధ్యునిమీఁద వైచినన్ 82

క సరగణ్యుఁడు తత్చాళము, సరవిని ఛేదింప వాఁడు శక్తిం గొని భీ
కరగతి నేయఁ దపోనిధి, ధరనర్ధేందవ్రస్త్రము ననుఁదానిం గూల్చెన్. 83

క. పటిపినశస్త్రము లన్నియు, వితతిగి ధరం బొలయుచుండ వేఱొగుధనువున్
గటికరిఁ గైకొని తూపుల, నటమునుతేఁ గాడెంచె నతని నసురుఁడు బలిమిన్ 84

లే. భువనగురుఁడును దైత్యేంద్రభూరితాప
నుండు నైనట్టి నారాయణుండు కినుక
నస్త్రమునఁ గొట్టె మృత్థనలమందు డాన
భగ్నహృదయుఁడు నై వాఁడు భ్రాంతిచెంది 85

క. అరదముపైఁబడ సారథి, బిరబిరఁ దొలఁగించె నతని వెలిఁగా నంతన్
గురుబలుఁడు లేచి క్రమ్మఱి, గరమున దృఢకార్ముకంబుఁ గైకొని కడిమిన్.

మ. అని చేయం బనిఁ బూని రాఁ గదితిపుత్రాధీశుని స్వీకునిం
గని సాధ్యుండనె దైత్య! పోరెదము పో కాఁపించి సూర్యోదయం
బునఁ జేయం దగునట్టికార్యమును సమ్మోదంబుతోఁ జేయుమీ
వనఁ బ్రహ్లాదుఁడు నైమిషాటవికిఁ దా నాయం బోయి సద్భక్తితోన్ 87

ఉ. ఆయెడ నాహ్నికక్రియను యత్నముతో నొనరించి యుద్ధముల్
జేయఁదొడంగె ధర్మజుఁడు జెచ్చెఱ నట్లనె వచ్చిపోరె నా
తోయముఁ జూచి దానవుఁడు తోరపుదాంభికు నెట్లు గెల్తు నీ
తోయమునం దటంచు నిశితోద్ధటచింతనుఁ జెందె సంయమీ!. 88

లే తపసిచంద్రమ! యీరీతి దైత్యవిభుఁడు, ధర్మపుత్రుని నెదిరించి ధైర్య మొప్ప
దివ్యవర్షసహస్రంబు దివిరి పోరి, ఘనునిఁ గెల్వంగఁజాలక కలఁగి పిదప. 89

— ప్రహ్లాదుఁడు నరనారాయణులఁగెల్వలేక వేఱొకవానికి విన్నవించుకొనుట —

సీ. ధర్మవాసునిఁజేరి భక్తితో దైత్యేందుఁ డరిగెను దేవేశ భవదినాళ
హరియు నారాయణుఁడగుసాధ్యునిఁ జయించుశక్తి నాకేలొకో చాలదయ్యెఁ

దశాకారణముఁదెల్పు ; దయనన్నుఁ బీతవాసుండు ప్రహ్లాదునిఁ ; జూచిపలికె
నురుభుజ! నీచేత ; నొగినిర్జరులచేత నాసాధ్యవిప్రుఁ డసాధ్యుఁ డాది
ఆ ననఁగ నసురుఁ డనియె ; నాతఁడు నాచేత, నని నజేయుఁ డైన ; నవని నేను
జేసినట్టిప్రతిన ; చెడి యసత్యం బౌను, సకలలోకపాల ; సత్యశీల! 90
క పీనప్రలిఙ్జాలై భువి, మానసములు తల్లడిల్ల ; మాదృశు లెట్టూ
దీనస్థితి మై మనుదురు, కాన భవన్నికటమందుఁ ; గరదలని పూన్కిన్ 91
ఆ కాయశోషణమ్ముఁ ; గావింపఁగలవాఁడ, ననుచు నిర్జరేశ్వ ; రాగ్రమందు
నిట్టు పలికె దైత్యుఁ ; డెలమి శిరఃస్నాతుఁ డగుచునుండె నజుని ; నాత్మఁ బేర్చి.
ఉ పిమ్మటఁ బీతవాసుఁ డగువిష్ణుఁడు దైత్యునిఁగార్చి పల్కె నీ
వమ్మహనీయు నెన్నటికి ; నైనను యుద్ధమునఁ జయింప కీ
విమ్మగుభక్తినిం గెలుతు వీ ; విపు డేఁగు మటన్న ఖన్నుఁడై
సమ్మతిలేక దానవుఁడు ; వయ్యనఁ బల్కెను విష్ణుమూర్తితోన్ 93
శా. దేవా! సువ్రత! మూఁడులోకములలో ; దీపింప నీధర్మజుం
డేవంకం గనఁగా నజేయుఁ డగుచో ; నే నీప్రసాదంబుచే
భావింపంబడి కీర్తిఁజెంది తుగ ; నిర్బంధప్రతాపుండ నై
యీవేళ న్వసియింప సాధ్య మగునే ; బృందారకాదుల్లనన్ 94
తే శ్రీశ! నాచే జగంబులు ; జితములయ్యె, ధర్మపుత్రుఁడు నీప్రసా ; దమున విఁకుఁ
డయ్యెనేని శచీపతి ; యనఁగ నెంత, వాఁడనంగను విని పీత ; వాసుఁ డనియె.
తే. అసురపంచాస్య! నేనె నా ; యణుండ, భువనములమీఁద దయఁజల్లి ; భూరిధర్మ
సత్ప్రవర్తనశైత ; శ్చర్యయందుఁ, దత్స్వరూపంబుతో ; నుందుఁ ; దథ్య మరయ.
క దానవ జయమునుఁ గోరితి, లేనిమహాభక్తి నామ ; హేశు ననంతుం
గానం జని సేవింపు మ, నూనజయం బలరు నీకు ; నుత్కృష్టులై 97
మ అని పీతాంబరుఁ డాడి వ్యాప్తుఁడయి దైత్యాధీశ్వరుం డంధకా
ఖ్యను జెన్నారినదానవోత్తముని వేఁడ్కం బిల్చి యావేళ ని
ట్లనె నాచేత విసృష్టమై తనరు రాజ్యశ్రీనిఁ గాఁపుంపు ప్రే
మను దైత్యాదుల నేలి కీర్తి గనుమా ; మర్యాదనో నంధకా!. 98

ప్రహ్లాదుఁడు నరనారాయణుల శరణుఁజొచ్చుట.

క మునివర ప్రహ్లాదుం డిటు, లన విని కనకాక్షుఁ డైన ; యంధకుఁ జెలమిన్
ఘన మగుభద్రాజ్యంబును, మన మలరఁగఁ దాల్చి నపుడు ; మహిలసిష్ఠన్.
తే సరవి నాయొడ బదరికా ; శ్రమమునకును
మంతు కెక్కినప్రహ్లాదుఁ ; డంత నరిగి
సాధ్యనరులనుఁ గని వారి ; చరణములకుఁ
గరములు మొగిడ్చి వలఁగొనెఁ ; గడిమిఁ బికవ. 100

క ఘనతేజుఁ డజుఁడు నా, వనజోదరుఁ డలని కనియె నీ బలిమి న్నను నీ
వనిలో జయింప కిటు ప్రణు, తిని జేసెద వెందుఁబోఁగ కుఁ దెలియ దటన్నన్.

క వినయముతో ద్రైవిక్రముండనె, నిను నెవ్వఁడు గెల్వఁగలఁడు నీ కంటె ధరం
గన దివ్యపురుషుఁ డెవ్వఁడు, వనజోదర పరమపూరుషా! వినుమా. 102

వ దేవా! నీవు నారాయణుండవు బీతవసనుండవు, జనార్దనుఁడవు, దేవుఁడును విష్ణుఁ
డవు, శార్ఙ్గచాపధరుఁడవు, నాశరహితుండవు, మహేశానుఁడవు, శాశ్వతుఁడవు
పురుషోత్తముఁడవు కావె యోగనిష్ఠాగరిష్ఠులు సతతము నినుఁ దలంచుచున్న
వారు బుద్ధిమంతులు నినుఁ బూజించెదరు స్నానశీలవ్రతులు సదా జపించుచు
న్నారు యజ్ఞము నడుపువారు నిను యజించుచుండెదరు చ్యుతములేనివాఁడ
వును, హృషీకేశవుఁడవునుఁ జక్రహస్తుఁడవును, విశ్వంభరుండవును, మహా
మీనరూపుండవును, హయమస్తకుండవును, దివ్యకమఠరూపివియును, హిరణ్యా
క్షునికిఁ బగవాఁడవును, మాతండ్రి యగుహిరణ్యకశిపుని వధించిన నృకేసరి
వియుఁ గారాద్ధమై వరాహ మైనవాఁడవును జేవదేవ్యుఁడ వగునీకు వందనం
బులు సర్వనాథుఁడవు విభుఁడ వగునట్టి యోగగరుడకేతనా! బ్రహ్మరుద్రేంద్ర
పావకయమసై ఋతివరుణవాయుకుబేరశేషసూర్యచంద్రచరాచరాదులు నీవె
కావే జగదీశ్వరా పరమేశ్వరా యని వేఁడి వెండియు నిట్లని స్తుతించె 103

సీ మాధవ భక్తసంరక్షయనివారరక్షపా వశభూమి జలనభో వాయురూప
ధరుఁడవై వేయివిధమ్ముల నిఖలలోకములందు వ్యాపించి క్రాలు నిన్నుఁ
గదనంబులో గెల్వఁగలఁ డెవ్వఁడో హృషీకేశ నిశ్శేషగనాశరహిత
పూర్ణభక్తినిఁ దోషమును జెందెదవు చూడ నితరభక్తి జయింపనెట్లు నీవు
లేశక్తుఁడవు కాన దేవేశ జగదధీశ, సంతతంబును నామగిఁ జాలభక్తి
వేఁడెదను నామొఱాలింపు వివుధదయను, భక్తమందార నతజనపాపదూర

క. నారద! ప్రహ్లాదు డు పెం,పారినసద్భక్తి నిట్లు ప్రార్థింప మహా
కారుణ్యంబున హరియమ,రారాతినిఁ జూచి పలికెఁ నతితోషమునన్. 105

నారాయణుఁడు ప్రహ్లాదునకు వరంబు నిచ్చుట

క అనుపమ మా నీస్తుతిచే, తను హృష్టుఁడ నైతి ముఖ్యతమ మగుభక్తిం
దనరిన నీవలననుగాం,చిన వాఁడఁబరాజయంబు జీతివై లేఖా!. 106

క. చితుఁ డైనకుఁడు దండము, దతఱుప్టి నొసంగుచుండు దండార్థంబై
కుతుకమున వర మొసంగెద, నతివేడ్కఁ గోరు దితిసుతాగ్రణి పూన్కిన్. 107

చ. అనవిని దైత్యకాండ జగదన్వయ! కోరినకోర్కి దీర్ప నీ
కును దగుఁగానఁ గోరెద నకుంఠితభక్తి చెలంగుచుండు నే
ననితరసాధ్యు లైనమిముఁనాజినిఁ గాతియఁ జెట్టినందుచే
లేను జనింపఁ గాయదురితంబుల నెల్లనుఁ బాపు మీశ్వరా!. 108

క. అని ప్రహ్లాదుఁడు వేఁడిన, వనజోదరుఁ డతనికల్లవరము నొసఁగి యా
దనుజేశ్వర! రెండవవర, మును దయ నిచ్చెదను గోరు పూర్ణేచ్ఛ ననన్. 109

ము. విని ప్రహ్లాదుఁడు సంతసించి పలికెన్ నిత్యశ్వేత! యేరీతి నా
మనసోప్పారినయుష్మదాశ్రయమహామార్యదనేవాపరా
యణవృత్తిం దనరారు నిత్యమనదైత్యధ్వంసి యట్లైన వీఁ
కను వేఱొక్కవరంబు నిచ్చెదను వేఁడఁగోరు దైత్యోత్తమా 110

చ అన విని దానవేశ్వరుఁడు హర్షముతో ననె నన్నికోర్కులుం
ఘనమగు నీప్రసాదమున గాంచితి సత్యమదొప్పఁగా! ముదం
బున భవదీయపాదరతిపూర్ణముఁ గా నగురీతిఁ జేయుమీ
వనఁగ రమేశుఁడప్పు డటులాతని పల్కఁ వచించెఁ గ్రమ్మఱన్. 111

తే. విబుధు లా నానానంగ నీవేళ నొక్క
వరము నిచ్చెద మద్భక్తివశులె యెపుడు
జరయు మృతియును లేక నిర్జరుఁడ వగుచు
ననని నుండఁగఁగలవు నీవార్య లెన్న. 112

ఉ. దానవసింహ! కార్యరతి దాల్చి పురంబున కేఁగి ప్రీతితో
మానుగ దైత్యశేఖరులమానసము ల్వికసింపఁజేయుచుఁ
బూనిక నిత్యరాజ్యమునుఁ బొందుఁగ నేలుము మత్పదాంబుజ
ధ్యానుఁడ వైననీకు భవమండలి బంధము లేదు ధాత్రిపై 113

క ఉత్తమనిజకులధర్మముఁ, జిత్తంబున మఱవ కెపుడు చేయు మనంగా
నత్తతఁ బ్రహ్లాదుండనె, నుత్తముఁ డగుశౌరితోడ ననుజ్ఞలమతియై. 114

క. వదలినరాజ్యము నాచేఁ, బదపడి యేరీతి దాల్చుఁబడు నీవేళ
సదయాలోకగురూ! యన, ముదమున హరి పలికె దైత్యముఖ్యునితోడన్

ఆ. అసుర! నీకు నట్టులాత్మలోఁ దోఁచిన, నాత్మపురికిఁ బోయి యత్న మొప్ప
దైత్యదానవులకుఁ దగునీతిఁ బోధించు, వాఁడ వగుము ధాత్రివన్నెగుల్క

క. నారద! యీచందంబున, నారాయణుఁడంత దైత్యనాథుఁడు భక్తిం
శ్రీరమణునకును వలఁగొని, చేరెను తనపురికిఁ గోర్కిచెలువారంగన్ 117

సీ. ఆసమయంబున నంధకాసుర దైత్యవరులు సభాస్థానవర్తులుండు
నైనప్రహ్లాదదైత్యాధీశుఁ బొడఁగాంచి పలికిరి పుణ్యాత్మభవ్యరాజ్య
మున కధీశుండవై ముదమొప్పఁ బాలింపు మని వేఁడుచుండిన వినకదానిఁ
గామంబు దిగనాడి కర్బుదేశుల సవ్యమార్గస్థులనుఁ జేసి మదినిన్ప్ర

తే. మేయుఁ డగుశేషవుని భక్తి మిగులఁ బొగడి
సారిది ధ్యానించి యోగవిశుద్ధకాయుఁ

డగుచు నిర్వాతదీపంబు / పగిది నతఁడు
మహిని వర్తించె సద్గుణ / మణివిభూష! 118

క. ఈరీతినిఁ బ్రహ్లాదుఁడు, శౌరియు సకలేశుఁడు నగు / చక్రాయుధుచే
ధారణిఁబతియై రాజ్యము, గోరకమది నజునిఁదలఁచి / కూర్మి వసించెన్ 119

అంధకసురుని వృత్తాంతము

ఉ. నావిని నారదుండనె స / నాతనభూపతి ధర్మమేదియై
వావిరినుండు ; దైత్యకుల / వల్లభుఁ డంధకుఁడైన యంధకా
నీవిని రాజ్యమం దెటుల / నేవను నిల్పె నవం బులస్త్యుఁ డా
భావవిదూరుతో ననియె / భావము చెన్నలరారుచుండఁగన్ 120

తే. విను హిరణ్యాక్షుఁ డవని జీవించుచున్న
సమయమున సంధకుఁడు లబ్ధ / చతుఁడై
కతన నాతని నభిషిక్తు / గాఁగఁజేసె
నాత్మపదమందుఁ బ్రహ్లాదుఁ / డాత్మనలరి. 121

చ. అని వచియింపఁ బ్రేరపడి / యమ్మని పల్కెను మౌనినాథ! యా
దనుజుఁడు రాజ్యభారమునుఁ / దాల్చి ధరాతలమందు నేక్రియం
బనులనుఁ జేసె నెట్లు సుర / వర్యులఁగూడి వసించెఁ బేర్మితో
ననఁగ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె / నామునివర్యునిఁ జూచి క్రమ్మఱన్ 122

క. నారద! సైరణ్యాక్షుఁడు, ధారణిఁ బాలించుచున్న / రతి సంధకచే
వారితపంబున శూలిని, సారెకుసంతుష్టుఁజేసి / సజ్జను లలరన్ 123

సీ. పన్నగమునిసిద్ధబర్హిష్మతులచేతఁ / జావులేక జయంబు / చాలఁగల్గు
నవియును వెండి వాఁ / కాళనుశోఁ జిక్కి కాలకవారిచేఁ / గాసిఁబడక
యుండునట్టివి యైన / యురువరంబులఁ గొని సంతుష్టుఁడై వచ్చి / సంతసమునఁ
గవినిఁ బురోహితు / గాఁజేసి రాజ్యంబు భాసురగతి నేలె / బ్రౌఢి మెఱయ

తే. బిదప నమరులఁ గెలువఁ దా / బ్రీతి నెంచి
వసుధ నెల్లను వ్యాపించి / వసుమతీశ
వరుల నిర్జించి దైత్యుఁడు / వారిఁగూడి
చిత్ర మగునట్టి కనకాద్రి / జేర నరిగె. 124

క. అరుదెంచు శతమఖేంద్రుని, బురువాహితుఁడు చూచి సురలఁ / బోరొనరింపం
బురికొల్పి వేడ్కతో మద, కరిని గదిష్కించి యుద్ధ / కాంక్ష న్మానీ 125

తే. పోయి యమరావతినిఁ గుప్ప / ళించి
మగుడఁ జనుదెంచె నావేళ / మహితబలులు
నైన లోకేశ్వరులు శక్ర / ననుసరించి
నిజరథంబులపై నెక్కి / నేర్పు మిగుల 126

క తమలమశస్త్రాస్త్రంబులఁ, దమితోఁ గరములనుఁ దాల్చి ధైర్యస్ఫూర్తిం
గనుఁగొలికదన మొనర్పఁగ, సమధికతోషమున లేచి చనుదెంచి రొగిన్ 127

వ. అట్టిసమయంబున. 128

క. సురసేనశక్రయుత మై,కరివాజిరథాభముఖ్యగణములతోడం
గురువేగంబున వెడలెను, కరమరుదుగ భూతరాశి కంపింపంగన్. 129

వ ముసీంద్రా! పిదప నాయోధనబద్ధబుద్ధితో ముందఱి ద్వాదశాదిత్యులు, నడుమ సాధ్యాశ్వీమరుద్గణములతోఁగూడిన వసువిశ్వేదేవతలు, వెనుకవైపున ముక్కంటియుఁ దదనుచరులై విద్యాధరాదులు తమతమవాహనంబుల నెక్కి వేడ్క వెడలి రని చెప్పిన నారదుఁ డతని కిట్లనియె మునివర్యా! దేవాదులు కలహమొనర్ప సమకట్టి వాహనారూఢులై వెడలి రని వాక్రుచ్చితివి ప్రతాపశాలురగు దేవతలలో నెవనికి నేవాహనం బైనది విన నాత్మయలరుచున్నది కరుణించి వచియింపవే యని ప్రార్థింపఁ బులస్త్యుఁడు చెప్పందొడంగె. 130

పులస్త్యుఁడు నారదునకు దేవదానవు లెక్కెడువాహనంబుల నెప్పుట

సీ. వినవయ్య! చెప్పెద విబుధాదు లెక్కినవాహనంబులరీతి వరుసఁగాను
దనుకరతలజమై తతవీర్యసత్త్వమై తనరిన దగుశుభ్రదంతియొక్క
వాహన మగునీరు వరతేజమునఁ బుట్టి నలుపైనవన్నెతో నలరి మనసు
గతికల్గి పౌండ్రకాఖ్యను వెల్లుమహిషంబు యమునికి వాహన మగునురుద్ర
తే. కర్ణమలజంబు నై నీలకాంతి నొప్పి
చతురగతి కల్గి జలనిధిసంజ్ఞకంబు
నైన మొసలి జలేశువాహనము నగుచుఁ
బుడమిఁ బెరొక్కనఁబడుచుండుఁ బుణ్యచరిత 131
తే. అంబికాపదసంభూత మైనదియును
రౌద్రనక్రస్వరూపమై క్రాలునదియు
శకటచక్రాంబకంబునై సరవిఁ గుల్కు
రుచిరనరవాహనము కుబేరునికిఁ గలదు. 132

క. లేకువ గలగంధర్వులు, భీకరు లగుభుజగవరులు పృథుబలయుతులౌ
నేకాదశరుద్రులు శు,భాకృతిజవవృషభవాహు లగుదురు మానీ 133

క. శరశతహంసల నొప్పెడి, యరదము పాల్కడలిపట్టి దై చెన్నొందుఁ
దురగోష్ట్రరథులు సూర్యులు, వరవసువులు కరుల నెక్కి వర్తింతు రొగిన్.

క. నరవాహనసంస్థితు లై, చరియింతురు యక్షు లెలమిఁ జర్చింపంగా
నురగారూఢులు నై కిన్నరు లుందురు మానివంశ నాయక! వేర్మిన్. 135

తే. అశ్వినేయులు తురగవాహనులు భీమరూపు లైయుండునట్టి మరుద్గణమ్ము

మేటిదంకలపై నెక్కి నీటుకుల్క, మెలఁగుచుందురు మోదంబు మించియుండ
క తొకములమీఁదఁ గవీంద్రులప్రకటితముగఁ గాలిబంట్లపై గంధర్వుల్
సుకరస్ఫటి వర్తింతురు, సకలాశాస్థలములందుఁ జతురత్వముతోన్ 137
చ. అనవిని నారదుం డనె మహాత్మ! సురేశులవాహనంబులఁ
వినితిని దానవాధిపులు వేడుక నెక్కెడిస్యందనాదులం
గనికరమొప్పఁ బల్కుమనఁగా మనసారఁ బులస్త్యుఁ డాడెనో
మునివర! తచ్ఛతాంగవిధమున్ రథమిఁ జెప్పెద నాలకింపుమా. 138
క రెండాఱునూర్లమూరల, నుండుకొలండిఁ గలశిఖర మొనరన్నులపై
దండి నలుఁగడలవెలిఁగెడి, చండరథం బంధకునికి సరవిం బరఁగున్ 139
సీ. చంద్రవర్ణాష్టాశ్వసత్తమసహితమై భద్రనివ్యంబునై పరఁగి శుభ్ర
రమ్యహాటకమయరథము ప్రహ్లాదునిదా విరోచనునికి హస్తి యగును
రహిఁ గుజంభునికిఁ దురంగమా హయకంధరానవ్వునకు దంతి తనకుచుండుఁ
గనకతుల్యాశ్వసంకలితదివ్యరథంబు జంభనికై యుండుఁ జారుకాంతి
తే శంకునికి వారువం బగుజతురుఁ డైన, మయసురారికిఁ దనరారు మంచిలేరు
డుండుభాఖ్యనుఁ జెలువొందుదుష్టదైత్య,పతికిఁ బటుతరసర్వంబు సిద్ధవిల్లు.
క వినులోహకర్షనకు వాహన మగుసింగంబు శంబరాఖ్యధరిత్రిం
దనరిన దైత్యేశ్వరునకు, ఘనమైనవిమాన మొనరుఁ గాంతిస్ఫూర్తిన్. 141
వ. ముసీంద్రా! దైత్యవరు లీతాదృశవాహనములనెక్కి సమరోన్ముఖులై వెడలి
రింకఁ దత్సమరవిధివిశేషంబులఁ జెప్పెద వినుమని యిట్లనియె 142

దేవదానవుల ద్వంద్వయుద్ధము.

క గురుబలు లగుబలివృత్రులు, పరువడిఁ బవరంబుసేయఁ బజఁ బెంచిరి ని
ర్జరసేనలు పదచరులై, పురుణింపఁగ వెడలి రపుడు పుణ్యనిధానా! 143
ఆ. పిదపఁ ద్రిదశదైత్యవితతికిఁ దుములసం,కులరణంబు కలిఁగెఘోర మగుచుఁ
గపిలవర్ణధూళికలితమై జగమెల్లఁ, గానవచ్చెఁ బ్రాణిగణమునకును 144
క జనకుఁడు సుతుఁడని తలఁపఁడు, జనకుం డని సుతుఁడు తలఁచి చనఁ డాయిడలం
చెనఁకువఁ గొందలు లేమవా,రినిఁ గొందలు పరులఁగొట్టిరి కడురుషమెయిన్.
క. ఒకదానిమీఁద నొక్కటి, వికటస్థితితోడ నపుడు వెడలె రథంబుల్
కకవికలై కరిపాదా,తికులును జనిరట్లు వడిని దీప్తి న్తానీ. 146
క లేటపడ నొకని నొక్కఁడు, వాటంబుఁగఁ దెలిసికొనుచు వడిఁ బదగులు బల్
పాటించి కొట్టుకొనిరనిఁ, బాటవమునఁ జయము గోరి పరముసీంద్రా.
క. తరువాయి సురలు దైత్యులు, వరవిక్రమశౌర్యధైర్యబలసంయుతు లై
నిరతిమ గెలుపుం గోరుచుఁ, గరికరి పోట్లాడుచున్న కాలములోనన్. 148

వ. మునీంద్రా! నెత్తురునీట వన్నెకెక్కి తేరులనుసుడులచే మిాఱి కాలిబంట్లయొ
అపిడినఁ బుట్టినమ్రోత కలిగి గజకుంభము లనెడిశ్రాఁబెళ్లలో నాణించి యొడలె
గక పారుచు వాఁడిమొనలు కలఖడ్గమకరంబులం గూడి మహాసిగ్రాహవాహిని
యై ప్రేఁగులనునాఁచుతీఁగల నల్లిబిల్లిఁగ నల్లుకొని చక్కింపునురుగుదండ
లతో శోభిల్లి గృధ్రలోహపుష్టఘనహంసరాజిత యగుచు డేఁగలనుచక్ర వా
కములచే నలంకరింపఁబడి దివ్యకాలకంఠకాదంబ యగుచు నక్కలనుక్క
లచే నాకులతేఁ జెంగి పిశాచసంయమిశ్వరులచేఁ గలిసి సామాన్యులకు దాఁట
రానిదైన దారుణరణమహానది ప్రవహింపఁ దొడంగెనని చెప్పి వెండియు
ని ట్లనియె. 149

క. నిరతము నెత్తురుఁజేరును, వరశూరులు తేరులనెడి పడవలచేతం
ద్వరితమునఁ దాఁటుచుండురు, దుర మొనరింపంగఁ దలఁచి తోడ్తో శక్తిన్ 150

క. మోఁకాటిబంటఁ డడియుచు, వీఁకంద న్నడినిఁదాటి వేగమె యోధు
ల్సాకటజయకావంబున, భీకరుఁ డై చంపుకొనుచుఁ జెనఁగిరి పెలుచన్ 151

ఉ. అంతట రౌద్రభీరుగృహమై నసురాసురఘోరయుద్ధమం
దంతము లేక యత్తపిశితాశనఘోరపిశాచబృందము
ల్వింత జనింపఁ జేరి భటవీరులరక్తముఁ గ్రోలి మాంసముం
బంతముఁబట్టి వేగమున బాగుఁగ మెక్కియుఁ గౌఁగిలించుచున్ 152

క. పలుచనిపారల ధరపైఁ, బలుతీరులఁ జల్లిచల్లి బహుతోషముతోఁ
జెలఁగుచు ననోన్యంబుఁగఁ, బలుకుచు వర్తించుచుండెఁ బరమమునీంద్రా!

క. ఆయొడఁ గూసెను నక్కలు, పాయనిశేరవేదనార్తిఁ బడి భటులిల న
య్యో యని యేడ్చిరి యొరు లా, తోయముఁ గలవారిఁబట్టి త్రుంచిరి పెలుచన్.

తే. భూరివంచకఘోషము పాసఁగుచుండ
వైర్యసురు లాడుభీకరద్వంద్వసమితి
నూపిరులె యొడ్డుఁగా నట నుంచఁబడిన
శాస్త్రవిధికలజాదంబు చాల వెలిఁగె. 155

ఉ. ఆరణరంగమందుఁ గనకాక్షసుతుం డగునంధకుండు వై
శ్వారిపలిత మహాజసుని దర్పితమత్తకరీంద్రపుష్టగా
వీరుని శక్రునిం గవిసె వేగమె దుంతిను వేడ్క నెక్కిబ
ల్వీరతదక్కినంపుఁబతి లెంపున రాఁగని క్రోధయుక్తుఁ డై 156

క. జను లడరనుఁ బ్రహ్మాండం, డను రాట్సుఁ డప్పదివ్యహాయయుతరథమున్
మనసార నెక్కి భీకర, ఘనశస్త్రుం డగుచు నెదురుఁ గా నడిచె వడిన్ 157

సీ. సంయమిశ్వర! వికోచనుఁడు జలేశుని నెదురింపఁ జనె జంభఁడెలమి ధనదు
డానఁ గుజంభుండుశ్వసనునిఁ గవిసెను మయుఁ డగ్నిహోత్రుపైఁ మార్కొనంగ

నరిగెను బలవంతు ఁ డైనహయగ్రీవముఖ్యదై త్యేశులు ఁ దొనసి దనుజ
వరులు విక్రమమున ఁ దసురభ్రభాస్కరచంద్రార్కనిర్జర ఁసమితినెల్లఁ
దే లొంది కడువడి ననోన్యముగనుఁ గూడి
గర్జనంబులు కావించి ఁ కార్ముకములుఁ
దాల్చి యుద్ధతి వేయివిధస్తు లొప్పి
చుండ బలశౌర్యములఁగడు ఁ నొప్పి యపుడు. 158

క ఏరా రారా పోరను, ధీరతతో నుండుమెదుటఁ ఁ దెంపరివైనం
బీరము చెడెనా నీ కని, వారని నొండొరులు నిట్లు ఁ పలికిరి కడిమిన్ 159

వ. ముసీంద్రా! త్రైలోక్యవిభవముఁ గోరుచున్నవారును, సంప్రబుద్ధులును, గురు
వేగు లగుదేవదానవులు వాడికోలలఁ బీడింపంబడి ఘోరాయోమోఘశరతాడితు
లై మిన్నువాఁకవేగమునకంటి మిన్నఁగఁ బాతి భయంకరం బై భూతప్రేతపి
శాచగణంబులకుఁ దుష్టి నిచ్చునట్టిశోణితనదిఁ బ్రవర్తింపఁజేసి తెన్నది
దాఁటుచుఁ బోరుచు నుండిరి గగనస్థులై దేవమునిసంఘములు వారినిం
జూచుచుఁ ద్వరితముఁగ సుశబ్దములఁ గావించుచు నెగడమునఁ జచ్చినశూరు
లకు రంభాద్యప్సరలంగార్చుచు సంతోషించుచుండి రని పలికి మరల
ని ట్లనియె. 160

—ఇంద్రుఁడు దంధశాసుతు నెదిరించుట.—

క. మునివర! తత్సంగ్రామము, గనభీమభయంబు నగుచుఁ ఁ గ్రాలఁగ సంక్రం
దనుఁడు ధనువెత్తి శరతతి, దనుజేశునిమీఁద వైచె ఁ దర్పం బలరన్ 161

చ గురుబలుఁ డైనయంధకుఁడు ఁ ఘోరతరం బగుదివ్యచాపముం
గరమునఁ దాల్చి యింద్రుపయిఁ ఁ గ్రన్నన బర్హ్మణాస్త్రకాండముల్
విరివిని వైచె వాఁడు మఱోవి స్మృతశక్తిని భర్మపుంఖదు
ర్భరనతపర్వవేగశిత ఁ బాణహతాంగులు నైరి సంయమీ. 162

తే. అపుడు శక్రుఁడు కోపించి ఁ హస్తమందుఁ
గులిశమునుఁ బూని వెసఁద్రిప్పి ఁ ఘోరదనుజు
మీఁద వైచినఁ గనివాఁడు ఁ మిగుల నలిగి
దానిఁ బొడిచేసె శస్త్రాస్త్రతతులవలన. 163

క. తమిఁ బలి తచ్ఛరముల భ, స్ముగాఁ గావించె నగ్నిసర్వంబుల వే
గముతోఁ గాల్చినకైఁగున, సుమనస్సంఘమ్ము లెలమిఁ ఁ జూడఁగ నంతన్ 164

తే. బలవదగ్రీయుఁడును వేగవంతుఁడైన
యంధకుఁడు వజ్రమునుఁ జూచి ఁ యత్నమొప్పఁ
జేరుపైనుండి డిగివచ్చి ఁ దీనుఁ డగుచు
నవని నుండెను హస్తసహాయుఁ డగుచు. 165

ఉ. ఆయది వానిసారథిని నశ్వమునున్ ధ్వజకూబరంబులన్
వేయివిధంబులం దునిమి వేగమె యాదనుజేశుచెంతకుం
డాయఁగఁ జూచి వాఁ డపుడు దానిని ముష్టినిఁ గొట్టితోసి యా
తోయము వారు భేదపడఁ దోరపుఁగర్జనచేసె నాయెడన్ 166

సీ. కని శతక్రతుఁడుమార్గణము లాతనిమీఁదఁబఱగింప దనుజేంద్రుఁ డాశ
వానినిఁ బోఁదోసి వాసవుఁ గాతీంప వాంఛించి వడివచ్చి వారణంబు
ఘనకుంభమధ్యంబుఁ గట్టిగా నజిచేతఁ గొట్టి మోఁకాలిచేఁ గూలఁ బొడిచి
సరవివిషాణంబుఁ జక్కాఁ రెండుపార్శ్వంబులపై గ్రుద్ది బాధపఱచి

ఆ. వసుధమీఁదఁ ద్రోయ వడిఁబడుచున్నట్టి, దంతినుండి శక్రుఁ డంతలోనె
నేలఁ దూఁకి పనిని నేర్పుతోఁ గైకొని, యమరసేనఁ దూఱె నను వుదక్కఁ. 167

యముఁడు బ్రహ్లాదుని వెక్కిరించి పోరుట.

క. నారద! పరాఙ్ముఖుఁ డై, ధీగతఁజెడి శక్రుఁ డరుగ నీపించి వెసన్
వారక సురసైన్యములన, కారుణ్యంబునఁ గలంచెఁ గరపదపాతులన్ 168

వ. పరమమునీశ్వరా! వినుమత్తఱి నమరశ్రేష్ఠుఁ డగుబ్రహ్లాదుఁడు కరము కరంబున దండమునుఁ బూని బిరబిరఁ ద్రిప్పి దితిజోత్తముఁ డగుప్రహ్లాదునిఁ జంప నెంచి వానిపైకి నుఱికి వచ్చుచుండె, హిరణ్యకశిపుసుతుఁడు వానిరాకనుఁ గని విలుఁ గైకొని గుణధ్వనిఁ గావించి బిరాన శరంబుల నరివోసి వ్రేసి యార్చి వేర్చినఁ గడునలిగి రవిసుతుఁడు వానిబాణకాండములనెల్ల దండమున ఖండించి మరల నిజభయంకరదండమునుఁ బ్రయోగించిన నది తత్కరమునుండి వెడలి కాలాగ్నివలె భూనభోంతరములనెల్లఁ జొచ్చి భువనత్రయంబులఁ గాల్చుచు వచ్చుచున్నఁ గని రక్కసులు దిక్కుఁ జెడి స్రుక్కి యమదండమువలనఁ బ్రహ్లాదుఁడు మడిసె నని యార్భోరించిన నంధకాసురుఁడు తదాక్రందనధ్వనిని విని దానవులారా! నేనుండ మీరేల భయపడెదరు సురాధముఁ డగువాఁ డెవ్వాఁడు మిమ్మేమిఁ జేయఁగలఁ డని వాక్రుచ్చి వేగమునఁ జని యపసవ్యకరమున దానిఁ గ్రహించి మరల సవ్యహస్తమున దానిఁ ద్రిప్పుచుఁ బ్రావృట్కాలఘనంబు మాడ్కిఁ గర్జించుచుండె. అంత దైత్యదానవులు తర్జితుఁ డగుప్రహ్లాదుని విలోకించి మేలని పొగడిరి పిదపఁ గాలుఁడు మహాదండము ద్రిప్పుచున్నయంధకుని నరసి వీడు దుస్సహుఁడును, దుర్ధరుఁ డని తెలిసికొని యంతర్ధానుండయ్యె ననిచెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు నిట్లనియె. 169

క. అంతటఁ బ్రహ్లాదుఁడు యముఁ, డంతర్హితుఁ డగుటఁ జూచి యమరశ్రేణిం
బంతముఁబట్టి ధరంబడ, సంతసమునఁ గొట్టె నపుడు సంయమిచంద్రా. 170

వ. ఆసమయంబున. 171

వరుణచంద్రులు దైత్యులమీఁదికి వరుగుట.

క. అప్పతి మకరస్థుండై, తప్పక పాశమున మేటిదైత్యుల నెల్లం
గుప్పలుగఁ గట్టి గదచే, నప్పుడు ఖండించి వైచె నత్యుద్ధతియై. 172

క. ఆయెడ విరోచనుఁడు తమి, దోయాధీశ్వరునిఁ దాఁకి తోమరనానా
సాయకశక్త్యాదులతో, వేయివిధంబులుఁగ బాశవితతినిఁ ద్రుంచెన్. 173

చ. జలపతి హస్తమందుఁ గదఁ జయ్యనఁ బూని విరోచనుఁ డరం
జలమునఁ గొట్టి త్రోసి జవసంయుతుఁడై యరుదెంచి నాగముం
బలిమినిఁ బాశజాలమున బాగుగఁ గట్టిన నాతఁ డాఘనుం
గలిసి తదీయపాశములఁ గ్రచ్చఱఁ ద్రెంచెను సాహసంబునన్. 174

ఆ. నాశమును లేని దైవత్నాగ మపుడు, దర్ప మెప్పార రెండుదంతములవలన
వరుణదేవుని మర్దించె నడి నతండు,వధ్యమానుఁడు నై యున్నవరుణుఁజూచి.

ఉ శీతకరుండు నైనళిన శీఘ్రమె వచ్చి తెనుప్రభేదమా
ఖాతశరాళితోడఁ గరిసత్తమముం బడఁగొట్టెఁ దచ్ఛర
వ్రాతనిపీడ్యమై గజము రాయిడిఁ జెందియు వారినాథునిఁ
భూతలమందుఁ గూలఁదనభూరిపదంబులఁ దన్ని నంతటన్. 175

సీ మదకరిచేఁ బిక్కి మసలక వరుణుండు నలిగేసి తత్కరి నాల్గుపాద
ములను హస్తములతో మోహారంబునఁ బట్టి కడఁగి వెనుకటిరెండుకాళ్లగొప్ప
పాశమునను గట్టి బలమునఁ జెకలించి వడిఁ ద్రిప్పి మిన్నంది పడఁగనేయ
నాత్మయంత్రార్గళవార్ష్యభూమిని నొప్ప వరసుకేశిపురంబు వడినిఛాను

తే విద్ధమై స్వర్గముననుండి పృథివిఁ గూలు
పగిది వరుణోరితుండు నై వాఁడు నాగ
సహితుఁడై కూలె దానవచయము విస్మ
యాకులస్వాంతతనుఁ జూడ నపుడు మిగుల 177

సీ అటువీఁడ జలనాథుఁ డాగ్రహంబున గదా పాశసమేతుఁడై బలిమి నసురుఁ
జంప నాత్మదలంచి సత్వరుఁడై రాఁగ వెఱచి దైత్యులలో వీర! జంభ
రాహుసులార! దుర్భరదైత్యసైన్యరక్షకుఁడు మహాబలకలితదనుఁ
డైనవిరోచనుఁ డనిలోనఁ బాశిచే నయ్యెనో వినిహతుఁ డగుచుఁ గూలె

ఆ నంధకునిఁ గూడివచ్చి మీరంద తీతని, నేలుఁ దురుబుద్ధిశిక్షల నెసఁగు పాశి
వామనాసురభటుల నీవార్యపాశ, గదలచేఁ జంపెఁ బ్రత్యంగుగలుగ నపుడు.

క ఈరీతిని ధారాధర, భూరినినాదోపమానపూర్ణము నై దుః
ఖారావము దితిజేశ్వర, వారకృతం బగుచుఁ జెలఁగె వసుధ న్నాసీ! 179

క. ఆరవమును విని యుద్ధతి, సారామోఘాస్త్రశస్త్రసంయుతు లగుచూ

వారకబంభాదిమహా, ధీరాసురవరులు సమర ధీక్షితులైన్ 180

క. పక్కులు దీప్తానలు పై, గ్రక్కునఁ బనుపరిచి వరుణుఁ గదియం బని రా
రక్కసులఁ జూచి జలపతి, పక్కునఁ బ్రాహ్మాది విడిచి పటుశౌర్యమునన్. 181

వ. అంత నతితీవ్రంబుగఁ బాశంబును గేలఁగొని గదను జేత ధరించి బిరబిరఁ
ద్రిప్పుచు జంభనికుంభ రాక్షసవీరులపైఁ గవిసి దర్పయుక్తుఁ డగుజంభునిఁ
గొట్టి కట్టివేసి దర్పితుఁడై సాహసంబున 182

క. అరచేతఁ దారదైత్యునిఁ, జరణంబున వృత్రదనుజుఁ జవమున జంభుం
గరిమపుఁ బిడికిటబలునిం, ధరణితలం బందుఁ గూల్చె ధర్పంబలగన్ 183

తే అమరవరుఁ డగువరుణుఁ జే ధనుర లధిక
కోపమునుఁ జెంది శస్త్రము ధాల్చఁ జాచి
యదిరి దిశలకుఁ జని రంత నంధకుండు
వేగి యై వారికంటె గెల్వ వెడలె మూఁకి 184

చ ఘనజలనాథుఁ డాయెడను గర్వముతోఁ నరుదెంచునంధకుం
గనుఁగొని వానిపాశమునఁ గట్టి మహాగదతోడఁ గొట్టినన్
దనుజవరుండు పాశమును ధైర్యముతోడ గ్రహించి తద్గదం
గొని యమృతేశుపై మఱలఁ గొబ్బునఁ దానినె వైచె సంయమీ. 185

తే మొనసి వచ్చుగదాపాశములనుఁ జూచి
యపుడె దాఁటొయణీసుతుఁ డైనవరుణు
డంబునిధిఁ జొచ్చె నంతట ధరంధకుండు
ధరణిఁ గూల్చెను సురసైన్యహతులఁ గడిమి. 186

ఉ. పిమ్మట వీతిహోత్రుఁ డతిభీషణగంధవహావధూతుఁడై
మమ్మర మొప్ప దానవసమూహబలంబులఁ గాల్చుచుండఁగా
నమ్మహనీయమూర్తి పయి నల్గి సురారులవిశ్వకర్మ యొ
క్కుమ్మడి నుగ్రవిక్రమభుజోన్నతశక్తి చెలంగి మారొకొనన్ 187

తే శంబరునితోడఁ గూడి నిశుంభుఁ బిగుల
వచ్చుచుండినమయుని నావహ్ని చూచి
కరువలినిఁ గూడి తచ్ఛైత్యకంబములను
శక్తిచేఁ గొట్టి కల్చెను శౌర్య మొప్ప 188

వ అత్తఱి 189

చ కనలుచు శక్తి తద్దనుజకంరము నుద్ధతి ద్రుంప దగ్ధమా
తనువున వాఁడు ధాత్రిఁబడి తద్దయుఁ గాలెను వహ్నిదీప్తితో

గనలుచు శంబరుం డవని గ్రక్కున వ్రాలి హరిప్రతర్దనం
లినదతుల్యరావమును దీర్ఘముగా వెసఁ జేసె సంయమీ 190

వ నారదా! తదాకర్ణనంబు నాకర్ణించి యంధకుఁడు కోపరక్తనేత్రుఁడై ఆ! యిదేమి మయశంబరు లని నెవనిచే విజితులై వనుచు వానింగూర్చి బలికి మిమ్మట సీయగ్ని దేవరరక్కసులదండునుఁ బరాక్రమంబున నుక్కుమిగిలి చక్కాడుచున్నవాఁడు రణాగ్రమం దితనిఁ గెలుచుట సాధ్యముకాదు కనుక నోయంధకా! నీవిపు డరుదెంచి మమ్ముఁ బాలింపు మని యీరీతిం దైత్యులచేఁ బ్రార్థింపఁబడి బంగారువంటికన్నులకలయాయంధకుఁడు వడిఁ బరిఘముఁ బూని నిలునిలు మని బిగ్గర నఱచి హుంకారుని పైకిఁ బోవుచుండె నవ్వ్యయాత్ముఁ డగువైశ్వానరుఁ డాయసురునిమాట నాకర్ణించి క్రుద్ధబద్ధబుద్ధి యై యెదురేగి వానింబట్టియొత్తి పుడమిపై నట్టి పడవైచిన నసురాధినాథుఁడు లేచి మేటిపరిఘముచేఁ దెమ్మరచెలిని గొట్టిన కల్పీడితుఁ డై నీటఁబడ్డ శంబరాంధకుల విడిచి వారియీఁదికిఁ గదువడిఁబోయినఁ గని దనుజుఁ డతనినెత్తియీదఁ గ్రమ్మతీఁ దశాస్త్రధనమ్మునఁ గొట్టి విజృంభించె నపు డగ్నితదసురపరిఘహతుఁ డై భయమువలనఁ గదన భూమి వెలుపలికిఁ బాఱె నంత నంధకుఁడు పరాక్రమమున నలిగి యుద్ధమందుఁ జిలుకులచేఁ దన్నుఁ బీడించుచున్నవాతచంద్రభాస్కరాశ్వినసుమరుద్గణంబులనెల్ల సమరపరాఙ్ముఖులనుఁజేసి పిదప నుదగ్రదేవసైన్యంబుల గెలిచి యింద్రాదిదేవగణంబులం బాఱఁ దరిమి రక్కసులచేఁ బూజింపఁబడుచుఁ బుడమికి నేఁగుదెంచి సకలరాజాధిరాజులఁ గప్పముల నిచ్చువారిఁగఁజేసి చరాచరమయ జగంబులనెల్ల వశపఱచుకొని దీవంతుఁ డై పాతాళలోకమం దశ్మకాఖ్యఁ జెన్నొందు మేటిపురంబు సొచ్చి సుఖంబున నుండె ననిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 191

తే అచట వాఁ డుండెను నిత్య మమరతతులు
వాని సేవించుటకు మహాభయముతోడ
గుంపు లై యచ్చరలఁ బాడుకొని రయమ్ము
మీఱఁ బోవుచు నుందురు మేలొనంగ 192

వ ఇట్లు పులస్త్యుఁడు చెప్పిన నారదుం డామునింజూచి 193

తే అలసుకేశిపురంబు సప్తాశ్వుఁ డైన
కమలమిత్రుఁడు త్రోయ స్వర్గముననుండి
వసుధ నది ఱొట్టుపడుచును బడె నటంచుఁ
జెప్పితివి దాని విన వేడ్క చెలఁగె ననఘ!. 194

క. భవహర! సుకేశి యనువాఁ, డెవఁ డతఁ డెవ్వానివలన నెట్టివరములం

ధ్రువముగఁ గొనె రవి వానిని, భువి నేలఁగ త్రోసెఁ బలుకు పుణ్యనిధానా!

క అన విని పులస్త్యుఁడిట్లనె, మును నే విన్నఁ బ్రీతి నీకు నమునపటి దగునా
ఘనపుణ్యకథనుఁ జెప్పెద, మనసును సుస్థిరముఁజేసి మానుగ వినుమీ 195

సుశీలచరిత్రము

సీ అనఘ! విద్యుత్కేశి యని వినఁబడునట్టి దానవనాథుఁడు ధరణినుండె
నతనికి వరగుణుఁడగుసుకేశి జనించి తపమున నంబికాధవునిఁ బ్రీతుఁ
గావింప నతనికిఁ గరళకంఠుఁడజేయతను మతివైరిసంతతులచేన
వధ్యత్వమును వ్యోమవర్త్మయా పురమునుఁ గరమర్థి నిచ్చినఁ గౌతుకమున
ఆ భవునిచేత నట్టివరములఁ గైకొని, నిత్యధర్మమార్గనిరతుఁడగుచు
గగనపురమునందుఁ గర్కుశేళులతోడ, వెలుఁగుచుండె వాఁడు విపులకీర్తి. 197

క. ఒకతఁడు వాఁడలివేడ్కం, బ్రకటితమగధాటవికిని బనిఁ గొని చని త
న్నికటమునఁ జూచె వరమును, నికరంబుల వారివైన నిలయములమునీ 198

చ కని ప్రణుతించి వారిపదకంజయుగంబుల ముట్టి మ్రొక్కి త
న్మనిచయదత్తపీఠమున మోదముతోఁ గసియించి నామనం
బునఁ గలశేంక దీరుటకుఁ బూనికతోఁ మముఁ బ్రశ్నచేసెదం
బనిఁ గొని పల్కుఁ డీపరమపద్ధతిఁ జెప్పను ధాత్రి నేర్కిన్ 199

తే ఐహికాముష్మికములందు నధికమైన
మంగళం బెద్ది? దేనిచే మాన్యుఁ డగును?
పురుషుఁ డెద్దానితోఁ బుణ్యపురుషులందుఁ
బరమసుఖమునుఁ జెందునుఁ గొంత మెఱయు? 200

క అని యిట్లాతం డాడిన, విని పరమమునీంద్రులపుడు వినుపీథిని మే
దినిఁ గలపుణ్యార్థంబును, ఘనముగ వివరించి చెప్పఁ గడఁగిరి ప్రీతిన్ 201

మ సురవైరిశ్వ! భూనభస్థలములఁ సాంపారుధర్మంబు సు
స్థిర మై దానిసమాశ్రయించి నరుఁ డుద్దీపింప సచ్ఛీలతో
వరపూజ్యుం డగుదానశౌర్యయుతుఁడై భాసిల్లు నట్లాటఁదే
గర మొప్పారఁగ దానిఁ జేయఁదగువేడ్క న్మానవు ల్భక్తిమై 202

ఆ. ఇటుల మానులాడ హితముగ ననె వాఁడు, లలిని ధర్మ మెట్టిలక్షణములఁ
జెలఁగు దాని నెట్లు చేయనౌ ధర, దేని,వలనఁ బ్రీతి సురలు వఱలుచుండ్రు

బుషులు సుశీలి జేవాదులధర్మంబుఁ దెల్పుట.

సీ. అట్టిదు దానిమహోదయఁ జెప్పుఁ డన నాముని లాడి రాయనఘుతోడ
వేదతత్త్వజ్ఞర్షినిష్ణపూజలు నిత్యయజ్ఞాదిక్రియ లమరులకును

బుమధర్మములగుఁ గ బటుశై క్తి మత్సరకలహాకార్యములు శం కరుని భ క్తి
దైత్యనాథులకెల్ల గ ధర్మమై యొప్పారు వనిశము సుస్థిర గ మైనయోగ
తే దివ్యసిద్ధియు హరిమహా దేవపాద
భ క్తియును వేదపా నంబు గ పరమసిద్ధ
గణములకు మేటిపుణ్యా మై గ్రాలు ననుచు
బలుకఁబడెఁ బండితులచేత గ భావ్య మగుచు 204

వ దానవేంద్రా ! సంగీతనృత్యవాద్యవిశేషములఁ జక్కఁగఁ దెలియుటయుఁ బలు
కులవెలంగఁగాఁ జలనములేనిభ క్తియు శ్లాఘ్యాత్కృష్టోపాసనంబు గంధర్వ
లకుఁ దగినధర్మము లని చెప్పంబడియె 205

కి గురువిద్యాశాలిత్వము, వారుపతివై భ క్తి యమిత గ మగు శీలివి మహా
పురుషోద్యోగము విద్యా, ధరులకుఁ దగినట్టి వైన ధర్మములు సుమీ 206

తే సకలగాంధర్వవిద్యావిశారదత్వ, మునుఁ బ్రభాకరభ క్తియుఁ గ బూర్ణశిల్ప
కౌశలము కింపురుషులకుఁ గ గ్రాలునట్టి, ధర్మపద్ధతు లివి మహా ధర్మచిత్త 207

కి సవిన మానిత్వము సు, స్థిరయోగాభ్యాసరతియు గ స్వేచ్ఛాగతులం
దిరుగుటయుఁ బౌత్రికం బగు, వరధర్మ మటంచు పలుకఁబడె దైత్యేశా 208

కి జ్ఞానము ధర్మవిదిత్వము, మానుగ సద్బ్రహ్మచర్యగమహితనియమము
ల్మానసజప్యము సత్యము, మానులకుం దగినధర్మ గ మార్గము లరయన్ 209

వ దానవేశ్వరా! స్వాధ్యాయబ్రహ్మచర్యములు, దానయజనములు, నిర్లోభా
సము, సర్వభూతసమబుద్ధియు, విగతలోభత్వము, దయాహింసాత్మమార్దులు,
జితేంద్రియత్వము, సదాచారశుచిసంపత్తిభద్రంబులు, కేశవశంకరదేవీభాస్కర
పదభ క్తిభజనంబులు మానవధర్మంబు లని చెప్పి వెండియు నిట్లనిరి. 210

క. ధనమత్వగర్వసుఖములు, ఘనశౌండీర్యంబు గరళగతిఁ దలఁచి నీ పదసే
వనము గురువేదపఠనము, కన ధర్మము లౌను గుహ్యగతిశ్రేణి కిలన్. 211

తే. అన్యదారాదమర్మిత్వ గ మభవపాద, భ క్తిభావంబు పరధనగబద్ధయు క్తి
వేదపా నంబు రాక్షసవీరులందు, నుండఁ దగుధర్మము లటంచు గ నుడువఁబడియె.

కి అవివేకాజ్ఞానంబు, ల్వ్యవిమలచైన్యం బసత్యపద్ధతి దుస్సం
భవమాపిశగృధ్నత్వము, భూవిధర్మము లౌ పిశాచములకును వశ్యా! 213

క. సదయుం డగువిధిచేతను, విదితంబుగ నిట్టిపుణ్యవిధములు తోలుతం
గదితములయ్యె సుగతికిని, బదునాలుగులోనులంకుఁ గ బాటింపంగన్. 214

క. నారద! యీచందంబున, వారాడిన దైత్యవిభుఁడు గ పలికెను భ క్తిం
గూరిమి మీరాడిన వి, స్తారద్వాదశసుపుణ్యసరణులయందున్. 215

క. నరధర్మంబులఁ గ్రమ్మఱఁ, గరమర్థిం జెల్వుఁ డనఁగఁ గరుణామతు లై
పరమమునీంద్రులు వలికిరి, సురవైరినిఁ జూచి యపుడు సురచిరతేజా. 216

సప్తద్వీపవరిమూణాముఁ జెప్పుట

సీ. భూపుష్టతలమునఁ బొలుపారుచున్నట్టి యేడుదీవులయందుఁ గూడియున్న
ప్రజలకుఁ దగినట్టి పరమధర్మంబుల నాలింపు మేబది యైనకోట్ల
కోలఁదియోజనములఁ గొనుచారునట్టి వై వ్యాపినీజలమందు నమరుచున్న
కలముచందంబునఁ గమలమం దీభూమి పటిఁగుచున్న ది దానిపైన దేవ
ఆ. నాథుఁ డైననలువ నగపతి యై తమ్మి, దుద్దువంటికూపుతోడ వెలుఁగు
కొండ నొకటి నునిచి కూర్మి నల్లడిల నీ, పుణ్యనరులనెల్లఁ బుట్టఁజేసె 217

క. వ్యాపింప మరల సప్త, ద్వీపంబులు సృష్టిచేసె వీపింపఁగ నా
ద్వీపములలోన జంబూ, ద్వీపముఁ బుట్టించె మంచిదీవియుఁ గానన్ 218

క. అది లక్షయోజనంబుల, బొదలునుఁ దద్విగుణ మగుచుఁ బొరి బాహ్యమునం
గదిసికొని యుప్పుసంద్రము, వితతంబై వెలుఁగుచుండు వివ్రుతచరితా 219

క. దానికి రెండంతలు నై, గానంబడుఁ బ్లక్షనామకద్వీపము ని
ర్వ్యానతమై యిక్షూదధి, దానికి రెట్టింపుఁ గలిగి తనరుచు నుండున్ 220

సీ. పదియాఱులక్షల పరిమితిగలయోజనంబులచే నీజగంబునందు
దీపించుశాల్మలీద్వీపంబు వెలుపల దానికి నినుమడిఁ దనరుఁ గల్లు
కడలి యాయుదధికిఁ గన నిబ్బడియు నగుఁ గుశమనుద్వీపంబుకొమరు మిగులు
నాదీవికంటె రెండంతలనిడివితో నాజ్యపారావార మలరుచుండు
ఆ. దివిరి దానికన్న ద్విగుణ మై క్రౌంచాభి, ధాన మైనదీవి తనరునట్టి
దాని కినుమడింపఁ దగునట్టికొలఁతతో, దధిసముద్ర మొదవు దైత్యనాథ!

క. ఆకడలికి నిబ్బడి యై, శాకద్వీపంబు చెలఁగు సత్తమ మగుచుం
బ్రాకటమగు నాదీవికి, వీకన ద్విగుణత్వ మొప్పి విష్ణుని కెలమిన్. 222

తే. స్థాన మైనట్టి పాలసంద్రంబు వఱలు
నాయతంబునఁ దద్ద్విగుణాత్త మగుచుఁ
బుష్కరద్వీప మొప్పారుఁ బుష్కరాబ్ధి
యలరు దానికి రెండంత లగుచు బెరసి 223

సీ. తివిరి యీసాగరద్వీపములే పదికోట్లయోజనముల కొలఁదిఁగలుగుఁ
బొడవున ననోన్యముగ మీఱియుండునుఁ బాలకుంధినిఁ జుట్టి పంచకోటి
పరిమితిఁ బొడవునఁ బాటిల్లుచును లక్షమండకటాహ సమ్మితమగుచుఁ
బుష్కరద్వీపంబు పొదలు నీకైవడి ద్వీపంబు లీయేడు వివరుచుండు
ఆ. వీనియందు ధర్మవిధులు సత్క్రియలన్ని, వేఱువేఱుఁగానె వెలయుచుండుఁ

గాన వాని నీకుఁ ♪ గరమర్థిఁ బలికెద, నాలకింపు చిత్త ♪ ములర నిపుడు 224

వ దితిజాధిపా! ప్లక్షాదిశాకాంతద్వీపముల నుండుపురుషులు వీరులుఁ జిరకాల జీవితులు నై యుగప్రళయంబు నొందకి జేజేలవలె సంతసించుచుందురు తద్ధర్మంబు లత్యుత్తమంబు లై యుండు వారికి. గల్పాంతమందుఁ బ్రళయంబు కలుగు భయదర్శనం బగుపుష్కరద్వీపమందు నివసించు ప్రజలు వైశాచధర్మాశ్రితు లై కల్పాంతమున నశించెద రన నతఁ డిట్లనియె. 225

క ఆదీవి శౌచహీనము, నైదుర్గళవలనఁ జెలఁగి ♪ యతిభీషణ మై
మేదిని నేలోకాఁ కర్మాం, తోదితనాశకమయ్యె ♪ నోమునులారా! 226

ఉ. నావిని మానుఁ లాడి రసు♪రాధిప! రాజసయుక్త మైన నా
తీవిని రౌరవాదు లగు♪లిగ్మపుదుర్గతు లుంటచే మహా
ధావసమానతేజ దనరి ♪ తద్దయు బుద్ధినిఁ జూడఁ బుష్కరం
బీవసుధాస్థలంబున నహీనపుదుర్గళమయ్యె దానిచేన్. 227

చ అనిన సుకేళి యిట్లనియె ♪ నామునివర్యులతోడ నెన్ని యై
తేనరును ఘోరదుర్గతులు ♪ తథ్యముగా నవి యెంతదవ్వునో
నొనరును వానిరూ పెటుల ♪ నొప్పు నటన్న ముసీంద్ర లాడి రిం
పున వినుఁ తత్ప్రమాణమును ♪ బొల్పగురూపును దానవేశ్వరా! 228

నరకనిర్ణయము

క గురుఘోరదుఃఖసంతతి, భరితాఖిలనిరయసంఖ్య ♪ పరికింపంగా
నిరువదియొక్కటి చెలఁగును, బురుణింపఁగ వానియందుఁ ♪ బుణ్యనిధానా. 229

సీ ద్విసహస్రయోజనవిస్తృతికలఁ డై ప్రజ్వలితాంగారపరివృతంబు
నై రౌరవం బను♪నరక మొప్పారును దద్ద్విగుణంబు నై ♪ తప్తతామ్ర
మయభూమితోఁ ♪ గ్రిందిమంటతో గలిసి మహారౌరవంబు పో♪ల్చారుచుండు
దానికి నినుమడి ♪ దర్పించి తామిస్రనిరయ మొప్పారు దా♪నికిని ద్విగుణ

ఆ తనుఁ జెలంగు నంధ♪తామిస్రదుర్గతి, దానికంటె ద్విగుణ♪మాన మగుచుఁ
గాలసూత్ర మొప్ప ♪ గడిమిఁ దద్ద్విగుణమై, యప్రతిష్టనరక ♪ ములరుచుండు

వ పూర్వోక్తనరకమునకంటె నిబ్బడికొలందిని ఘటీయంత్ర ముండును ముప్పది రెండు వేలయోజనంబులపరిమితి నసిపత్రవనము వెలయు. ఇట్లొకొత్తరవృద్ధిసంఖ్యపరిమాణము లై క్రమముగఁ దప్తకుంభ, కూటశాల్మలి, కరపత్ర, శ్వానభోజన, లోహపిండ, కరంభ, సికత, తోరవనదీ, కృమిభోజన, వైతరణీ, శోణితపూయసంశోషణ మనుపేరులతో నరకము లిరువదియొకటి యై యుండు నని చెప్పంబడెను

చ అన విని దైత్యుఁ డామునుల ♪ నందఱతో ననె నెట్టిదా క్రియా
జనుఁ డురుదుర్గతిం బడును ♪ సత్కృప దీనినిఁ బల్కఁ డింపుతో

వినుటకు నామనంబు కడు వేడుకఁ జెందె నటన్న మానుఁ లా
ఘనునికిఁ దద్విచారమునుఁ గాదిఁక శెప్పఁ దొడంగి రాయిడన్ 232

క నరు లెట్టికర్మముల నే, నరకంబులఁ జేరుచుండ్రు నని నిజకర్తా
కరఫలభోగముఁ బొందఁగ, పొరిఁబొరి విను వానినెల్లఁ బురుషశ్రేష్ఠా! 233

తే దేవభూసురనిందచేఁ దివురువారు, మొగిఁ బురాజేతిహాసార్థములఁ నత్పృ
థ్వైనజనములు మతి గురు యజ్ఞ ధర్మ, నాశకులు చేరుచుండురు నారకముల

క యాజ్యాధ్యాపకజననీ, ప్రాజ్యసువాహ్యజనక రాజభృత్యసుహృత్స
త్పూజ్యాత్మజులకునిష్కృ, వ్యాజ్యముఁ గావించు నరుఁడు నరకమునఁ

చ ఒకనికిఁ గన్య నిచ్చి మతిఁ యొక్కని కాలిడనిచ్చుదుర్జన
ప్రకరముఁబట్టి క్రూరకరపత్రముతో యమభృత్యు లుగ్ర లై
తికమకలాడుచుండ వడిఁ దెంపున రెండుఁగఁగోసి కోసి బ
ల్లకవికలై పడఁ ధరణిఁ గ్రక్కున ద్రోతురు దైత్యశేఖరా! 236

తే పరమచందనశీతలవ్యజనములనుఁ
శీర్యముఁగఁ గొన్నక్రూరులు సర్వమనుజ
తాపకరు లైనచెడుఁగులు తతకరంభ
సికతమనుదుర్గతినిఁ గూలి చెడుదు రనఘ! 237

మ. ధరలో నెవ్వఁడు శ్రాద్ధదైవకమహావైవత్యకార్యంబులం
దు రహిఁ జూడనిమంత్రితుండు నగుచుఁ దుర్బుద్ధియై యన్యమం
దిరమందుఁ భుజియించెనేని కినుకఁ దీక్ష్ణంబులౌ ముక్కులఁ
గరుడు ల్వానిని రెండుముక్కలుగ వేఁడ్కం బిల్చి వైచు న్వడిన్ 238

ఉ దాసబుధేంద్రమర్మముల దారుణవాక్కులఁ గ్రుచ్చి నొవ్వఁగాఁ
జేసినవారిమాదఁబడి చేవనుఁ బత్తులు వాఁడిముక్కులఁ
గాసినిఁ జెందఁ బల్చుచును గ్రక్కునఁ ద్రొక్కి ధరాస్థలంబునం
ద్రోసి వసించుచుండుఁ దగఁ గ్రూరమనంబుల దైత్యశేఖరా! 239

సీ పండితశ్రేణికిఁ బ్రై శున్య మొనరించునట్టి దురాత్ముని దైనతిహ్వా
నశనికుల్యాస్యముఁ వాయసంబులు పట్టి లాగుచునుండుఁ బౌరుషమునఁ
బితృమాతృగురులకు బ్రీతితోఁ దెగడికఁ గావించుపురుషులు కడఁగి చర్మ
పూరితం బగుమూత్రపూయవిణ్మారకంబునందుఁ గ్రుంకుచు నుండుఁ రధికముగను

తే దేవతాఖ్యాగతాతిథి దివ్యమాతృ
పుత్రజనకాగ్నిభృత్యాదిభూతలతులు
కుడువకుండిన తతి వారి విడిచి తినిన
చెడుగు లెల్లరు యమపురి చేరి మిగుల 240

క పూయాసృగ్విస్రంబుల, నాయెడఁ దిని మ్రుత్తురేఁగ నద్రితనువులై
సాయకశిఖరాననముల, దాయుచుఁ బుట్టుదురు ఘోరదానవనాథా! 241

తే. పంక్తిగాఁ గూరుచుండిన ప్రజల కెలమి, భేదమున భోజనంబునుఁ బెట్టినట్టి
ఖలుఁడు విడ్భోజనంబు నై క్రాలునట్టి, దుర్గతినిఁ జెందుచుండును దురితదూర! 242

క చేరి చని యన్న మడిగెడు, వారినిఁ బొడఁగాంచి వేఁడుపఱుపకఁ దారే
కోరి లియజనులు శ్లేష్మో, దారాశననరకమందుఁ దగ నుందు రొగిన్ 243

వ సుకేశి! నీ బ్రాహ్మణాగ్నులపై నెంగిలివస్తువులఁ గోరి చల్లినపాపిజనులచేతులు మిగుల వేఁడ్రమగు తప్తకుంభనరకమందు నుండుపఁబడు సూర్యచంద్రనక్షత్రముల మోఁదఁ గామించి యుచ్ఛిష్టముల వైచుదుర్జనుల కన్నులందు యమకింకరులు లగ్నిఁ బ్రజ్వలింపఁ జేసెదరు మిత్రపత్నిని, జ్యేష్ఠసోదరునిఁ, జెల్లెండ్రను, జనసీ జనకులనుఁ, బతివ్రతలను, గురువృద్ధులను, గాళ్లఁదన్నిన భేదకర్తల నర్కపుత్ర దూత లగ్నితప్తము లగునినుపగొలుసులతోఁ గట్టి మోఁకాళ్లవరకుఁ గాలునట్లు చేయుచు భయదమగురౌరవనరకమునఁ ద్రోయుదురు పాయసమునుఁ, బులగ మును, మాంసమును వ్యర్థంబు గ్రహించి భక్షించు మందప్రజ్ఞులనోళ్లయందుఁ బెతరులదొరదూతలు విచిత్రము లగుతప్తాయఃపిండముల నునిచెదరు దేవ గురుబ్రాహ్మణవేదముల నిందను వినుదుర్జనులచెవులయందుఁ బ్రోద్దుపట్టి పరి చారకులు పావకతప్తారుణము లగునినుపమేఁకులతోఁ బలుమాఱులు పొడుచు చుండురు విప్రగృహంబులను, సభాలయంబులఁ, బావులనుఁ, జెఱువులనుఁ ద్రవ్వి చెఱుచునట్టి బాలిశులమేనులనుండుఁ చర్మముల గాలకింకరులు వాఁడి కత్తెరలతోఁగ త్తిరించెదరు నీ బ్రాహ్మణార్థాగ్నులం దేమూఢులు గోరి వీర్య సేచనంబుఁగావించెదరో వాఁకుదద్వారమ లనుండి కాకులు ప్రేఁగులను వెలుప లికి నీడ్చుచుండును స్వపోషణార్థమై వేదపడినపుత్రమిత్రకళత్రాదిబంధువర్గ ములఁ బరిత్యజించిగమానవులు సాశ్వదోనియు నంగ్రనుయు దుర్భిక్షయు ననుదుర్గతియందు నివసించెదరు 244

తే శరణుఁ జొచ్చినదీనుఁ డై జనునిబంధ, కత్వ మగుపాలనంబునఁ గ్రాలఁజేసి
విడుచు జనములు పడుదురు విపులయంత్ర, పీరనారకమందు వివేకధుర్య! 245

క భూసుర హోమక్రియలను, భాసురవతిఁ జెఱుచునట్టి వారి యమభటుల్
వేసరుచుండఁగ తాళ్లం, ద్రోసియుఁ జూర్ణంబు చేయుదురు క్షేత్యేశా! 246

క న్యాసాపహారులర్కజ, దాసోఘకరస్థనిగుడఁ దాడితతను లై
గాసిల్లుచు మ్రుత్తిక్షా, వాసులు తొట్టోక్షతాలుభరితులు నగుచున్ 247

తే వృశ్చికాసనములమోఁదఁ బృథులదుఃఖ
మున వసింతురు ధరఁ బర్వముల రమించు

చెనటి మనుజులు మతి పరస్త్రీలఁగూడు
వారిగతులను విను దైత్యపార్థివేంద్ర 248

సీ. మలయుచుఁ గూటశాస్త్రములఁ గొంగిటనుఁ జేర్చి వర్తించుచుండురు బహుళగతులఁ
గురుతరస్కారంబుఁ గొమరొప్పఁ గావించి వేదమ్ముఁ జదివెదు విషమవిప్ర
తతులకు గురుఁడు నై తనరారుదుష్టుండు శిరముపై బరువగుశిలనుఁ బూని
పారిదుఃఖపడుచుండు మూత్రవిష్ఠాస్థి కుంభులు వారిలోఁ జల్లు నతఁడు
తే ఘాయపూరితదుర్గంధమూత్రనరక, సహితులై బాధపడుదురు శ్రాద్ధలిఖిత
నీదుఁగాఁ దిన్నమానవు లెల్లవారి, పలలముల రెండు రనొక్యభావసరణి

క. శ్రుతిజననీజనకులపై, సతతము విరసమున వఱలు జడమతి నైవ
స్వతుభృత్యవితతిచే వడిఁ, బతితుం డగుచుండుఁ గొండపయినుండి ధరన్ 250

ఆ మారుమనువుతోడ మహినొప్పమగువల
మగలుఁ గన్నెఁ జంపి కులయు నరులు
మొనసి వారిగర్భములఁ బోనొనర్చిన
జనులు క్రములఁ దినుచు జడియుచుండ్రు 251

క. చండాలాంత్యజు లిచ్చిన, దండిధనంబులు గ్రహించుదాతయు బుత్వి
గ్మండనుఁడును రాపులుఁగై, చండశ్రమమున జనించు సౌజన్యనిధీ 252

తే పృష్ఠపలలాశనులు పరభృతసుజీవు
లైనమర్త్యులు వృకభక్షణాత్తనరక
మందుఁ గాలునిదూతలు కుంది క్రోయఁ
గష్టములు చెందుచుందురు కర్బరేశ 253

సీ. కనకాపహారు లగుకిష్టచరిత్రులు బ్రహ్మఘ్ను లైనట్టి బాలిశులునుఁ
గల్లుఁ ద్రావెడిదుష్టకర్ములు గురుదారతోషండ రతిపర్వు దురితమతులు
గోధూమవాక్కాకుజనులు స్త్రీబాలగోఘ్ను లై వెలసిన కుటిలజనులు
గోవిక్రయులు గురుకూటసత్యులు సోమవిక్రయులును వేదవితతి నమ్మి
తే. విప్రులును శౌచహీనులు విమలనిత్య, కర్మనాశులు కూటసాక్ష్యముల నిచ్చు
నట్టివా రగుమర్త్యులకుగుఫలంబుఁ, బలికెదము రాజసేశ్వర భక్తి వినుము

వ పరివేలవత్సరములదాఁక రౌరవనరకమందునుఁ, బదివేలయోజనంబులవఱకు
దా మిస్రనారకమంకును, నల్లె యంధతామిస్రమందున నక్కొవడిఁ బీడప నసి
పత్రవననరకమునఁ దద్విధంబున ఘటీయంత్రదుర్గతియందునుఁ, దద్రీతిం దప్త
కుంభమందును గ్రమక్రమంబున నొకదానివెనుక నొకదానిఁజేరి నారాచరించిన
దుష్కృతములకుఁ దగినఫలంబుల ననుభవించుచుండురు సీవడిగిన నరకములస్థి
తుల నెల్ల వివరించి చెప్పితి మని వెండియు నిట్లనిరి 255

క. అంగదనిరయస్థితి యీ, సంగతిమై నుండఁబనులు సడమతితోడన్
వెంగలు లగుదురు మతిమొఱ, భంగినిఁ బలికెదము వినుము భావం బలరన్

సీ అమరులలోన శ్రీహరియుఁ గొండలయందు నచలాధిపతియాయు థారియందుఁ
జక్రంబు బట్టుంచయమందు భగవతి కుండలితతులందు గుండలీశుఁ
డఖిలభూతములందు నవనియు నదులందు స్వర్ణదియును జలజంబులందుఁ
బక్షంబు నాఁటసవరులలో హంసపక్షియుం భూస్థలిఁ బరఁగు వాస

తే. ములనుఁ గురుజాంగలంబనుఁ బుణ్యభూమి
తీర్థములలోనఁ బృథుజలతీర్థవరము
సరసులం దొగిమానససరసు సకల
లోకములలోనఁ బరమేష్ఠి లోక మఘపు 257

తే వృక్షములయందు సత్యంబు సూరియజ్ఞ
భాగముల నశ్వమేధంబు పుత్రులందు
నారసుండును మానుల యుం దగస్త్యుఁ
డాగమంబులలో శ్రుతి యధిక మరయ 258

క. తారలలోఁ జంద్రుండును, భూహ్రదంబుల సముద్ర మును విబుధులలో
నారయఁ బురువాతుండును, వారక లేజస్వివరుల భానుఁడు సుండీ! 259

వ పురాణములయందు మాత్స్యంబును, సంహితలలో బ్రహ్మసంహితయు, స్మృతు
లందు మనుస్మృతియు, శ్రేష్ఠంబు లైయుండు మతియు 260

క. సురవైరులందు నీవును, వరపాశములందు నాగ పాశము గురు సు
స్థిర మొందు బంధనంబును, ధరఁగలధాన్యముల శాలి ధాన్యము వినుమీ

వ మనుష్యులయందు బ్రాహ్మణుండును, నాలుగుకాళ్లజంతువులలో ధేనువును,
మృగములందు సింగంబుఁ, బుష్పముల జాజియు, నగరంబులందుఁ గాంచి
నగరంబును, సుదతులలో రంభయు, నాశ్రమములందు గృహస్థాశ్రమంబును,
బురములలోఁ గుశస్థలియు, దేశములందు మధ్యదేశంబును, ఫలములఁ జూత
ఫలంబును, మొగ్గలలోఁ గోశంబును, సకలౌషధులందుఁ బథ్యంబును, దుంప
లం గనకయు, రోగములలో నటిక్కంబునుఁ, దెల్లనివస్తువులయందుఁ బాలును,
వస్త్రములలోఁల నూలుగుడ్డయుఁ, గాలములో గణితజ్ఞతయు, విచిత్రజ్ఞాన
ముల నైంద్రజాలంబును, శాకములయందుఁ గాచమాచియు, మద్రసములలో
లవణంబును, ఫలంబులందు దాళిఫలంబును, సరోవరంబులఁ బంపయు, వాన
రులలోపల జాంబవంతుండును,వృక్షములయందు వటవృక్షంబును, విజ్ఞానులలో
శంకరుండును, సతులలోఁ బర్వతరాజపుత్రియు, ధేనువులందు గపిలధేనువు,
వృషభములఁ గృష్ణవృషభంబును, శ్రేష్ఠంబు లైనమాడ్కి దుస్సహంబులును

దుర్గములు నగురౌరవాదినరకములలో వైతరణియు మిగుల గురుతరంబయి యొప్పచుండును సకలపాపిష్ఠజనంబులందుఁ గృతఘ్నుఁడు గొప్పవాఁడు గోబ్రాహ్మణహత్యఁ గావించినవారికిఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు కలదు కాని మిత్రకార్యద్రోహికి నెన్నఁటికైనఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు కలుగదని నొడువు మునులకు సుకేశి యిట్లనియె.

జంబూద్వీపవర్ణనము

క. మునులారా! మీచేతను, ఘనపుష్కరఘోరతతులు గడమట్టగ వి
ంటిని జంబూద్వీపస్థితి, వినియెదఁ గర్ణేంద్రియముల వేడుఁ డనుచున్. 263

క. అని విని వారాదనుజునిఁ, గని ముదమునఁ బలికి రపుడు కరుణాయత్తులై
విను జంబూ ద్వీపస్థితి, మనమును నిర్మలము సేసి మాన్యచరిత్రా. 264

క. భువికాకరమై కడిమిఁ, బ్రవిమలస్వర్గాపవర్గ ఫలదం బగుచు
న్నవవిధి వైశాల్యంబున, భువి నది యొప్పారుచుండుఁ బుణ్యనిధానా. 265

సీ. ఆదీవిఁ బ్రాగంత్యనం దద్భుతం బైన భద్రాశ్వవర్షంబు పరఁగుచుండు
వలి నగ్నిదెస హిమ గ్మాయవర్ష మలరారు దక్షిణంబున భార తంబు చెలఁగు
నసురదిక్కున హరి వావణించుచుండుఁ గీ లాలేశుదెసఁ గేతుమాల మొనరుఁ
గరువలిదిశఁ జంప కం బొప్పు నుత్తర దెస గురువర్షంబు తేజరిల్లుఁ

తే బొసఁగు నీశాన్యమందుఁ గిం పురుష వర్ష
మతులకాంతి నిలావృత మంతరమున
నింపుగోనుండు నీతి నెసఁగి యొప్పుఁ
రమ్యగుణసాంద్ర రాజసరాజచంద్ర! 266

క. ఈతొమ్మిదివర్షంబులు, చేతఃప్రీతిచయము లగుచుఁ జిరపుణ్యము లై
ఖ్యాతిగఁ బరస్పరం బొగి, నీలీరున వెలయుచుండుఁ బృథుదీప్తిమెయిన్. 267

వ. సుకేశి! భారతవర్షంబు దప్ప దక్షిణభద్రాశ్వాదివర్షములందు యుగావస్థయు జరామృత్యుభయంబులును లేవు వానికి సుఖప్రాయ మగుస్వాభావిక సిద్ధియు శ్రేష్ఠమధ్యమాధమ భేదంబు లేమియునుఁ గలుగవు నవద్వీపయుక్త మగు భారతవర్షమం దింద్రకశేరుతామ్రపర్ణగభస్తిమన్నాగ కటాహసింహలవారుణము లనునామంబులతో నొప్పు నీయొనిమిదిద్వీపములు కడలి నడుమ నున్న వగుటంజేసి పరస్పరమగవ్యము లై చెలంగెను తొమ్మిదవది యగుభారతంబు సముద్రముచే జుట్టఁబడికుమారాఖ్యనలారి దక్షిణోత్తరవిస్తృతం బై రాజిల్లుచున్నది దానియందు వినుము. 268

ఆ. తివిరి తూర్పుతుదను దృఢవీర్యు లైనకి
రాతు లుండ్రు పడమ రను విశేష
ధీరు లైనయవన వీరులు కల రాంద్ర
లధివసింత్రు దక్షి ణాశయందు. 269

క ఉత్తరమండుఁ దురుష్కుల, మొత్తం బొప్పారుచుండు ! ముద మొదవఁగ వి
ప్రోత్తమ నృపవిట్శూద్రక, సత్తములునుఁ గలరు నడువ ! సౌజన్యనిధీ 270

క ఈనాలుగుజాతులు కల, మానవు లిజ్యాదిపాల్య ! మానితసేవా
ధానత్వవృత్తు లొప్పఁగ, మానుగ వెలఁగుదురు మైత్రి ! మహితాత్ములు నై.

క నా కాపవర్గగతియుం, బ్రాకటముగఁ బుణ్యపాప ! ఫలభోగత్వ
శ్రీకరసుఖములు వారికిఁ, జేకూరు నటంచు నమ్మఁ ! జెల్లు సురారీ 272

ఆ మలయవింధ్యసహ్య ! మాహేంద్రఋక్షమం
తములు పారి యాత్ర ! తతనగంబు
భూతధాత్రి మనఁగ ! నివె కులగిరు లని
తలఁతు రమలకుతులు ! దైత్యనాథ 273

ఉ కులగిరిపార్శ్వభాగములఁ ! గోటికి మించిన కొండలుండు ని
ర్మలజలధారలం దనరి ! మానవవైభవకారణంబు లై
సలలితసానుసంహతులఁ ! జక్కఁగఁ జిన్నలరారి సుప్రభం
గలిగి మహోన్నతత్వమును ! గాంచి సురాళుల కాలయంబులై. 274

సీ మైనాకదుర్ధర ! మందరవైద్యుత వైభ్రాజవైవత ! వాతధూమ
కోలాహలజయంత ! కుధరము లారుష్య మూకపుష్పగిరులు ! బూబ్యచిత్ర
కూటంబు గోమంత ! గోవర్ధనాద్రులు సరసతుంగప్రస్థ ! శైలములును,
చిత్రకోకణములు ! శ్రీపర్వతము ధాత్రి విఖ్యాతిమీఱఁ గా ! వెలయుచుండు

తే మతీయు మిక్కిలిఁ గలవు ! మాధరమ్ము
లవియుఁ బొడవుగఁ బఱపున ! నధికమైన
వేరునుఁ బ్రతిష్ఠయును లేక ! పృథివిలోన
బరఁగుచుండును నిత్యము ! భవవిదూర 275

చ జనపదసంఘ మీగిరుల ! సన్నిధి నార్యులమ్లేచ్ఛజాతులం
దనరును భూరిభూధరవి ! తానవినిర్గతసత్తరంగిణీ
వనములఁ ద్రావి సల్లలిత ! భావులు నై జను లుండు రానదు
ల్వననిధిఁ జేరుచుండు విను ! వానిని వేడ్కను దైత్యశేఖరా. 276

సీ. జమ్మున్నకన్యాసర ! స్వతులు కాళిందియుఁ జంద్రకేతావతీ ! సరయువులును
బావనదాశాశికు ! ల్పరఁగును సీరయుధాలికీయమునలు ! తగదృషద్వ
తియు శతద్రువ సోమ ! తియు గండకియు ననఁ బడునదు లొగి భవ్య ! పర్వతేశ
పార్శ్వస్థపర్వత ! ప్రసృతములునుఁ బుణ్యకరములుపానయోగ్యములు నగుచు

ఆ నఖలపాపహారము ! లై తనరారుచు, గమనమహిమవలనఁ ! గడలియందుఁ
గలియుచుండు నెవుడు ! గడువడితో మీతీ, దనుజలోకపాల ! ధర్మశీల!

సీ॥ వేదసినివిదిశ॥ వేదస్మృతియు సింధుపర్ణాసశరములు॥ వైణుమలియుఁ [రయును
గరతోయయుఁ బళాచి॥ కయు మహానగయు వృ॥ త్రఘ్నినందినులుచ॥ర్మణ్వతి
సంతతసీరయుఁ॥ జాలుఁ॥ స్రానది పారియా॥ త్రాద్రిసం॥ భవము లయ్యెఁ
బిత్రకూటక్రియా॥ చిత్రోత్పలంబులు శోణమహానద॥ సురగదేవి

ఆ॥ కలును మతియు ద్రిదివ॥ కమ్రవిపాశలు, నర్మదయు గళార్ణ॥ నదియుఁ దమస
మధురసలిలవ్య॥ మందాకినులు బుధు, గోత్రజములు సగుచు॥ గువలయమున

క॥ వరవల్గువాహినులు నై, పరిపరివిధములను బాతి॥ వసనిధిలోన
సరగునఁ జేరుచు నుండును, గరమరుదుఁగ నెపుడు చూడఁ॥ గలుమవిదూరా.

సీ॥ విశేయుఁ బయోష్ణిని॥ ర్వింధ్యలు తాపియు వైతరణియు రేవ॥ వాసిలాన
దియు సినీవాలాన॥ దియు వేణినిషధలు, తోయగౌరి ఘన॥ దుర్గనదులు
వరకుముద్వతియను॥ బదినాల్గుతటినులు, విధ్యాంస్థిజంబు లై॥ వెలయుచుండు
వాహ్యయు మతిసరి॥ ద్వతియు గోదావరి, దుగ్ధోదయయు లస॥ త్తుంగభద్ర

తే॥ భీమరథి కృష్ణవేణి కా॥ వేరి సుప్ర
యోగ విశే లనునదు లతి॥ యోగ్యజలము
కలిగి సహ్యాద్రిలోఁబుట్టి॥ గాఢగతిని
వసుధపైఁ బాతి కంధిలోఁ॥ బడును దైత్య 280

క॥ కృతమాల, తామ్రపర్ణియుఁ, దతవంజుళ తునిసుదామ॥ తటనులు మతివి
స్తృతి నుత్పలావతియుఁ దగ, సతతము భక్తియనుకొండ॥ సరవిఁ జనించుఁ

ఉ॥ ఈనదులన్నియుం జగతి॥ నింపగుతల్లులు నై సుపుణ్యవి
జ్ఞానఫలప్రదంబులయి॥ కమ్రజలంబుల నొప్పి కంధిసం
థానవిశేషమార్గములఁ॥ దద్దయుఁ జెన్నలరారి విస్తృతిం
బూని విరాజమానలయి॥ భూమిని బాజును దానవేశ్వరా 282

క॥ మతికొన్నియేరు లచ్చట, వితివిఁగఁ బ్రవహించుచుండు॥ వేలకొలఁదిగాఁ
బతికింపఁ గొన్నివానను, విఱుఁగడ లేకుండఁ బాఱు॥ వింతఁ దలిర్వఁ. 283

క॥ ఇవి మధ్యమజనపదసం, భవములు నై మనుజతతకిఁ॥ బానార్హము లౌ
భువనములఁ గ్రాలి దీప్తిం, భువిలో నలరారుచుండు॥ బుణ్యనిధానా 284

సీ॥ ఆనర్తకీరంబు॥లండుఁ గుశూద్రంబుఁ, బాంచాల, కాశిక, ॥ బర్బరకురు,
మర్మక, వృక, శాక॥ మాత్రేయములుఁ గలిం, గాంగ, వంగంబులు॥రంగుమీఱు
మధ్యదేశంబు లై॥ మలయ నాభీరంబు, బాహ్లీక, పల్లవ, ॥ వాటధాన,
శార్యకానక, భవ్య, ॥ సౌవీర భద్రక, కాలతోయద, ఖేట॥ కములు భూరి

తే॥ శూద్ర, గాంధార, యవనులు॥ సారిది మిగులు
విలసదపరాంత, మాళవ, ॥ విపులసింధు

కమ్రపారావతకమూషి । కములు, దరద
దివ్యశాతద్రవములును । దివిరి మతీయు. 285

వ లలిత్థో, దకథార, కేకయ, దంశేనులును, బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రజన పదంబులును, గాంధోజా, ంగ, లోలిక, వేణు, తుషార, బహంధబాహ్యతో ద, రాత్రేయ, భరద్వాజ, ప్రస్థాల, దశోరక, లంపాక, వక, రామ, చూడి కా, లసా, విభద్రులనుఁ, దామసకర్మమార్గములు కలకిరాతజాతిదేశంబులును, గణక, కులూత, కుహిక, తూర్ణపాద, కుక్కుట, మాండవ్య, పాణీయ చూర్ణ లనునివి యుత్తరదిక్కున నుండుదేశము లని తెలియుము; అంగ, వంగ, మద్గు, రాంతర్గిరి, బహిర్గిరులునుఁ బ్రవంగ, వంగేయ, మాంసాద, బలదంతిక, బ్రహ్మోత్తర, ప్రావిజయ, భార్గవాం, గేయ, మర్షక, ప్రాగ్జ్యోతిష, వృషఘ్ను, విదేహ, తామ్రవిప్తక, మాళేవ, మగధ, మానందినులను నివి తూర్పుదేశము లై భాసిల్లును పుండ్ర, కేరళ, చోళ, కుల్య, జానుక, మూషికాద, కుమార, దామహాశైక, మహాంధ్ర, మాహిషిక, కలింగా, భీర, వైసక్య, శబర, పులింద, విదర్భ, వింధ్యశైలేయ, దండక, పౌరిక, సారికా, శ్మక, భోగవర్ధన, నైమిక, కుంతలాంధ్ర, కులింద, నల, మారిషాదులు దక్షిణభాగంబునుండి పశ్చిమ ప్రాంతవ్యాప్తంబు లగుదేశంబు లై యొప్పారును. తూర్వార, వారిధాన, దుర్గా, వికట, పుష్కరా, సినీల, తాపస, రామస, కారస్కారంబులు, భీమినీ, నాసికాదినర్మదాదక్షిణభాగస్థదేశంబులును, వారుకచ్ఛ, సుమాహోయ, సార స్వత, వాల్మీయ, సురాష్ట్ర, వంత్య, ర్బుదంబు లనుజనపదంబులు పడమరదెస నుండునవి యని భావింపుము కారూ, షైకలవ్య, మేకలో, త్తమర్ణ, దశార్ణ, గోప్త, కికరవ, తోశల, కోశల, త్రైపుర, ఖల్లిశ, తురగ, తుంబుర, నైషధా, నూప, తుండికేర, వీతిహోత్రా, వంతు లనుజనపదంబులు వింధ్యమూలస్థంబు లై యుండు మతీయుఁ బర్వతాశ్రయంబుఁ గలిగి నీరాహార, హంసమార్గ, కుపథ, తంగణ, ఖశలకుపథలును, అప్రావరంబు లగునూర్ణా, ప్లక్ష, సుహోవాక, త్రిగర్త, కిరాత, తోమర, శశిఖాద్రులాద్యాంతస్థము లై ప్రతిభాసిల్లుచుండును.

క. దనుజ! కుమారద్వీపము, ననుగలవిషయంబు లివియొ । నర్మిలి నింకన్
మునుకొని లద్దేశంబులఁ, దనరెడిధర్మముల వినుము । లద్దయు భక్తిన్. 287

క మానుగసత్యాహింసలు, దానాస్తేయములు తొంతి । దమశౌచతపో
దీనకృపణతలు పది యివి, మానవులకు- దగినధర్మ । మార్గములు సుమీ. 288

లే ఆశ్రమచతుష్టయంబిది । యవనియందు
విప్రులకు మాత్రమే కల్గు । విహిత మగుచు
ననఁగ వైక్యుఁడు పల్కఁ ద । దాశ్రమత్వ
సరణి నెఱిఁగింపుఁ డన వారు । సంతసమున. 289

చతురాశ్రమములవర్ణన

చ మన మలకార నిట్లనిరి । మూనుఁగ విప్రుఁడు దీక్షమైఁ గృతో
పనయమునుఁ జై తమింగురుని । వాసమునం దొగి బ్రహ్మచారి యై
వినయముమీఱ నుండఁదగు । వేసట లేకటవాఁడు నిత్యముం
బనిఁ గొని చేయుకార్యములఁ । బాగుఁగఁ బల్కెద మాలకింపుమా 290

ఆ. మొదట గుర్వనుజ్ఞ । బదిలంబుఁగాఁ గొని
స్నాతుఁ డగుచు నగ్నిఁ । జాలఁ గొలిచి
తిరిపె మైనకూడుఁ । దినియు నధ్యయనంబుఁ
జేయు చుండవలయు । స్థిరమనీష 291

చ. కరమెదభ క్తితోడ గురు । కార్యములందుఁ బ్రయత్నయుక్తుఁ డై
నిరతమునుండి లెద్దురుఁడు । నెమ్మని రమ్మని నంత వచ్చి సు
స్థిరమతి నాల్గువేదములఁ । దృప్తిమెయిం బఠియించి దక్షిణల్
పొరిబొరి నిచ్చి పిమ్మటనుఁ । బొందుఁగ నాజ్ఞను జెంది పూన్కితోఁ. 292

క విమలగృహస్థాశ్రమకా, మముతో గార్హస్థ్య మూని । మహిం నుండఁదగున్
సుమహితవానప్రస్థా, శ్రమమందు ద్విజుండు పిదపఁ । జరియింపవలెన్ 293

క తన కిష్టమైనయిండలం, బనిఁ గొని చతురాశ్రమత్వ । పర్థతినుండం
దనరునుఁ దానిం గొనుఘనుఁ, డునికిం గురుగృహమునందు । నొగిఁ జేయనగున్

తే. గురుఁడు లేకుండెనేని త । ద్గురునిపుత్రుఁ
డతఁడు లేకున్న దచ్ఛిష్యుఁ । డగును గురుఁడు
కాన వారినిఁ బూజించి । గర్వ ముడిగి
థాత్రిపై బ్రహ్మచారి యై । తనరు టొప్పు 295

క సారెకు విప్రుం డీగతి, దారుణవృత్త్యువును గెలుచు । ధరపై దానన్
భూరిగృహస్థాశ్రమకాం, క్షారతికోఁ జెలఁగి నోమ । సహితుం డగుచున్ 296

క అతులార్ష కులజకన్యనుఁ, గుతుకంబునఁ బెండ్లిచేసి । కొని నిజకర్మా
ర్జితధనమునఁ బితృగణముల, గతిఖులఁ బ్రీతులను జేయ । నా సక్తి గ్గన్. 297

తే అనిన వాఁ డాడె మునులతో । ననఘులార!
లలితమైన సదాచార । లక్షణంబు
వినుటకును నోరె్క కలిగెను । వేడ్క దానిఁ
బలుకుఁ డన వారు నుడివిరి । ప్రమద మలర 298

మునులు సుశీల సదాచారవిధినిఁ జెప్పుట.

క తనరెడి నడవడికను నీ, కునుఁ జెప్పితి మింక వానిఁ । గుణముల నెల్లం
బనిఁగొని పలికెద మాయిడ, వినుఁ సుస్థిరమనమునఁ । వి । వేకనిధానా 299

తే మొనసి నేస్తు సదాచార మును నిరూఢిఁ
గానుఁ బాలింప నగునట్లు కానియొగల
నుభయలోకంబులందు శు భోన్నతత్వ
సరణి కలుగదు వానికి జతురధిషణ! 300

క నడవడిక లేక మెలఁగెడు, జడునికి నేరితిఁగల్లు జగతిం జూడం
గడిమిఁ దపోసుఖదానము, లుడుగని కిల్మియును మతియు నుత్సాహంబుల్

క కోరిక నాచరణంబును, వారనిగతిఁ జేయవలయు బనిఁగొని మనుజుం
డారయ నది దుర్లక్షణ, భారకుఁ దొలగించు నిజము భావవిదూరా 302

క కావునఁ దల్లక్షణమును, భావించియుఁ బలుకుచున్న వారము దానన్
భావం బలరఁగ వినుమది, పావన మగుపదము నొసఁగు భాసురమూర్తి 303

ఆ. పుణ్యభోక్త యైన పురుషునిచే సదా
చార మనెడికల్ప శాఖసేవ్య
మగును సుకుఁడు రేయి యరిగెడుతఱిఁ బ్రబు
ద్ధకుఁడు నగుచుఁ దొలుత వైరిఁ నాథ 304

ఉ దేవతల స్తుసీశ్వకుల దివ్యుల వేఁకువవేళ నిత్యముఁ
భావమునఁ స్మరింప నగు భావజవైరి వచించినట్లు తా
వారిభక్తితోడనుఁ బ్ర భాతికముం బరియింప నా నరం
గా విని దైత్యుఁ డిట్టులనె గాఢతరప్రమదంబు మీఱఁగన్ 305

చ నరుఁడు ప్రభాతకాలమున నర్థిలిఁ దేనిఁ బరించి ఘోరమా
దురితమునుండి త్రోయఁబడి మోక్షముఁ జెందునొ శంకరోక్త మై
పరఁగినతత్ప్రభాతమును బాగుఁగఁ బల్కుఁడ టంచు వేఁడ నా
పరమమునీంద్రు లద్దనుజ పాలునితోఁ వచియించి రత్తఱిఁ 306

సీ కర్బురేశ్వర! వినుఁ గరళకంరోక్త మై యొనరుప్రభాతంబు నుత్సవమున
దాని భక్తిని విన్నఁ దద్దయుఁ దలఁచినఁ బలికినఁ బాపంబు పాఱిపోవు
వారివారబ్రహ్మలు హరి దశ్వేచంద్రులు కుజ బుధశుక్రులు గురుఁడు శనియు
గాతమాంగిరసులుఁ గ్రతువసిష్ఠపుల స్త్యరివుర్వైభ్యకణ్వమరీచి పులహా
తే లాసురి సనత్కుమారులు వాసి భృగుఁడు
భవ్యసనకసనందను ల్వరసనాత
నాఖ్యఁ గలమానియుఁ బ్రభాత సౌఖ్యఫలము
నొసఁగుదురు గాత వీరు మ హోన్నతిఁగను 307

వ మతియు భూజలాగ్నిపవనాకాశమహత్తులును సప్తద్వీపసప్తసాగరసప్తార్ణవ
సప్తకులాచలసప్తర్షిసప్తద్వీపసప్తలోకాదులు ప్రాభాతికకర్మఫలంబు నా కొసఁ
గుదురుఁగాత! 308

క అని మదిని శ్రద్ధమీఱఁగ, ననఘుంబును బావనంబు నగు నీనుతి భ
క్తిని వేఁకువఁ జదివిన విని, ననుభగవత్కృపను స్వప్న నాశము కలుగున్.

మ నకుఁ డామోదను శయ్యనుండి కడువి న్నాణంబుఁగా లేచి సు
స్థిగధర్మంబును నర్థముం దలపుచున్ శ్రీనాథ! దామోదరా!
పరమానందకరా! పరాత్పర! హరీ! పాలింపుమం చాడుచుం
బొరి విణ్మూత్రవిసర్జనంబు సలుపఁ బో నాను దైతోత్తమా! 310

క భూసురగురువైశ్వానర, భాసురసుర రాజ పద్మభూలండున్
భాసిలుఁ జతుష్పథంబుల, దాసజనాదులు వసించు దారులయందున్ 311

క తారుపు పడమరదిశలుం, జేరిన భువిమీఁద నాలుచేరెడుపట్లం
గోరి యఁ తన్నగంబును, వారిక యెవ్వాఁడు చేయ వల దని రార్యుల్ 312

తే. సంతతాచారవిదుఁ డైన జనునిచేత, నెలమి వహ్నిక మృత్తు గ్రహింప నగును
మానికబిలా భూములఁ బొదలునట్టి, వలదు శుద్ధికి నెప్పుడు వాస్తవముగ

తే మూఁడుతడవలు గుహ్యాంబు నేడుసార్లు
కాళ్లు నొకతేఁప లింగంబుఁ గడిగి హస్త
ములను బదితూర్లు మృత్తుచేఁబొసఁగఁ జేసి
శుద్ధిఁ గావించు టొప్పు వి శుద్ధచరిత 314

తే బుధుఁడు పనశుద్ధిఁ గావించి భూతలమున
నుత్తరప్రాఙ్ముఖుండు నై యుపవసించి
నురుగు లేనట్టి నీటిచే నోరుఁ గడిగి
నలిఁ ద్రిరావృత్తి నాచమ నంబుచేసి 315

సీ తనహస్తమునఁ దలఁ దాఁకి వెండ్రుకలనుఁ బడిఁ ద్రిప్పి దంతధా వన మొనర్చి
దర్పణంబునుఁ గని తల తడియుఁగఁగాని కంఠంబువఱకును గాని నీటఁ
మునిఁగి సంధ్యను వార్చి పవనుకొని జలమునఁ బితృదేవపూజఁ గావించిహోమ
మునుఁ జేసి పిమ్మట మోదంబుతో శుభకారణకరము లై క్రాలుచున్న

తే ధేనుదూర్వల లాజలఁ దృప్తి గోమ, యమును మఱి స్వస్తికోదక విమలకుంభ
విప్రకన్యాకుతారుల వృషభపుష్ప, చందనాశ్వత్థమధువాంతాశనుల ననఘు

ఆ నెమ్మి దర్శించి పిమ్మట నిజకులోచి, తంబు నా ధర్మమునుఁ జేయఁ దగును దేశ
మం దనుష్ఠింపఁ దగినవై యలరు గాత్ర, వంశధర్మంబులను విడు వంగరాదు

వ సుకేశి, సాధుజను గట్టిధర్మమ్మున ధనార్జనముఁ జేయందగు నెన్నఁడేనియుఁ దురా
లాప మగునదియు, సత్యము కానిదియు, శాస్త్రాగమహీనమైన కఠినపుమాట
నాడరాదు, ధర్మధ్వంసమునుఁ బరనిందయుఁ జేయఁదగదు దుర్జనసోపికూడదు.

క తగదు రతి నీటియందును, వెగటుగ వెలుపల వసించు వెలఁదులయందుం

బగలందు సంధ్యలందును, నగుమొగములఁ దెగడు పరుల । నారులయందున్

క. ఇమ్మహిఁగేస్తుఁడు ఒకఁడు నా, శమ్మును స్వేచ్ఛావిహార । సద్ధర్మముల
వమ్ముఁగ జేయంచగ దని, సమ్మతిఁ బలికిరి బుధేంద్ర । సంఘములసురా!. 320

లే వ్యర్థసంచారమునఁ గీడు । వచ్చు, వ్యర్థ
దానమున విత్తమంతయు । ధ్వంసమగును
జీవహింసనుఁ గావించు । చెనటి నరుఁడు
దుర్గతినిఁ బొంది బాధతోఁ । దొట్రుపడును 321

సీ. పరకళత్రంబుల । బట్టి భోగించిన నరయఁ జిత్తవ్యమై । నట్టి వర్ణ
సంకరభయ మొక్క । జగతి దాన జనించు సంతానమెల్లన । ఘ్లాఘ్య మగునుఁ
బరకళత్రంబులు । పరవిత్తములు మృత్యునిరయప్రదంబు లై । నెగడుచుంట
వానిఁగోరిన కీడు । వచ్చు నిక్కముగాను మతిగగంబర యగు । మగువఁ జూడఁ

ఆ దగదు దొంగనడతఁ । దనరాదు నరునికో, నాడరాదు ముట్టు । ద్రైన బోటిఁ
దాఁకరాదు దాని । దర్శింపఁగూడదు, మూటలానఁ దగదు । మహితచరిత

ఆ. చేరి పుట్టినట్టి । చెల్లెల్ంబ్రతోఁ బిన, తల్లితోడఁ బుని । దారతోడ
నాత్మ దుహితతోడ । నైకమత్యంబుగా, నొక్కపీఠమందు । నుండఁదగదు

క. ధరణిఁ దిగంబరు డై పు, ష్కరములఁ దోఁగుటయు మతియుఁ । బొలుపుగ నట్టే
నిరతాటనశీయనస్థితిఁ, బురుషుఁడు వర్తింప దగదుఁ । బూర్వనిధానా 324

వ. అక్కారణంబునఁ బరిశుద్ధికి భిన్నశయ్యాసనభాజనంబులు వర్జనీయము లై
యుండు ఆదిభౌమవారములయందును, జిత్రాహస్తశ్రవణనక్షత్రములందును,
నందతిథులయం దభ్యంగముగూడదు శుక్రవారమందును రిక్తతిథులలోనుఁ
జిత్రావిశాఖాభిజిత్పుష్యులక్షోరంబు గనికి దు శనివారమందును జయతిథు
లను మూలవ్యతీపాతవ్యతీపాద్రాకలందును నుపాసు గిన దగదు
బుధవారమందుఁ బూర్ణతిథులందు నుభాకృత్తికోత్తరనక్షత్రములయందు స్త్రీసంగ
మంబు త్యజింప నగును సోమగురువారముల భద్రతిథుల నన్ని కార్యము లాచ
రింప నగును 325

లే పశ్చిమోత్తరశీర్షుఁ డై । వసుధ నెప్పుడుఁ
బవ్వళించుట సరికాదు । పాళి మెఱసి
పరఁగఁ బశ్చిమదక్షిణ । వదనుఁ డగుచు
నరుఁడు శయింపరాదు దానవకులేశ 326

క గురువిద్యాధికుఁ డగుస, ద్గురుసంభరవసనచైత్య । కుటుంబులు ని
క్షరగృహములు శుద్ధాన్నము, ధర్మపై బుధవకులచేత । ధార్యంచులు సుమా
క తలఁ దడియునట్లు నిత్యము, జలమున స్నానంకుటయు నా ని । శలలోపల వెం
గలి గై నిషాగ్నముఁగ, జలకముఁ గావింపఁదగదు । సౌజన్యనిధీ!. 328

తే విధుఁడు జన్మక్షగతుఁడైన వేళఁదప్ప
జనుఁడు గ్రహణంబులందు స్వ జనవినాశ
కాలములయందు దైలంబుఁ గాయకేశ
ములకు రాచి జలంబుల మునుఁగఁదగదు 329

చ వనములఁ గ్రుంకి గాత్రముల వస్త్రముతోఁ దుడువంగరాదు గో
మనుజవరేశ యూష్మగు నుంచినివాసములందు పుణ్యులై
తనరెడిపండితోత్తముల దాపున సాధుల చెంత నిత్యము
జనుఁడు వసింపఁగా నగును సారెకుఁ గాశ్యపి దైత్యశేఖరా. 330

సి అవిమత్సరులు మతి యక్రోధనులుక్లీవలులు సత్యాత్ములు పరమబుధులు
సజ్జ కౌషధిజాతి సంచయంబులు వైద్యధనికులు శ్రోత్రియు లుగవసించు
పల్లియలందుండఁ బాడియా విను మెట దండించుకోరెక్తోఁ దనరి సంత
తోత్సవబద్ధవై రోన్నతిచిత్తుఁడై విజిగీషు డై బల విరహితుండు
తే నైన రా జుండుదేశంబుసందు నుండఁ, దగదు, నద్వర్జ్యనీయతఁ దనకు వానిఁ
దినఁదగినవాని నిత్తతిఁ గవిరి నీకుఁ, జెప్పెదము భక్తితో విను శిష్టచరిత 331

మనుజులు సురేశ్వర భక్ష్యభక్ష్యపదార్థములెట్టి వెట్టిపట్టు.

క తైలాక్తాన్నము భోజ్యము, వాలిసి సంభృతము నగుచు బర్యుషితం బై
క్రాలెడియన్నము విడిగిన, పాలొగి భోజ్యములు కావు పరికింపంగన్ 332

వ అన్నేహములై సన్నగిలినవడ్లు వర్జ్యంబులు శశశల్యకసమే+గోధామత్స్యకచ్ఛ
పంబులును, ద్విసంవత్సరాతిక్రాంతములు భోజ్యంబు లని మనువు వచించెను
మణులు, వస్త్రములు, పవడములు, ముక్తాఫలములు, శైలదారుమయము లైన
వస్తువులు, తృణమూలౌషధులు, గట్టివలువలు, శౌర్పధాన్యము లన్నివిధము
లగునారవస్త్రములు నీటఁ బరిశుద్ధిఁ బొందును చమురువస్తువు లధోగ్నిచే నిర్మ
లము లగును బ్రతినే నైనవలువలకు వేఁడినీటఁ బరిశుద్ధి కలుగుచున్నది
ఏనుంగులదంతాస్థిశృంగము లపుడె శుద్ధినొందుచున్నవి పునఃపాకముతో
మట్టిపాత్రలకు శుద్ధి యేర్పడును శ్వేతులహస్తములు పణ్యాంగనా లగుస్త్రీల
మొగములు పరిశుద్ధములై యుండు 333

సి. రహిం నవజ్ఞాతమా రథ్యాగతంబును భక్తాళికృతమునై కరఁగునటియుఁ
దతబహిరాంతరి లమునిరానీతము తెనువైనవాక్యపూ తంబు మఱియు
బాలవక్త్రము వృద్ధబాలకచేష్టలు శుచితోఁ జెలంగును ఖ్యాతి నెపుడుఁ
గర్తాంతిమములును నై కన్నట్టు నీతిపాపనిమేటిశాలలు పాయుఁ ద్రావు
తే బాలకులు గల్లుకాంతలు పాఱువిప్ర
మములు సంతప్తజలబిందు చయముఖాత

దానమార్జనగోక్రమ । ధరణి లెలమి
దోషములు లేని వగుచుండు । దురితదూరు 334

క. నిలయము సేచనమార్జన, ములను ల్లేఖనవిలేప । ములచేత నొగిం
దిలకింప విమల మగుని, శ్చలముఁగ భావించి చూడ । స్థ్రోస్థలియందున్. 335

తే. కేశమతీక్ష్ణగోఘృత । కీటసహిత
మైనయున్నంబు తొరిమ్మ । దంబువులను
శుద్ధి యగునామ్లమున రాగి । సారిది సత్తు
సీసములు తొరమున శుద్ధిఁ । జెందుచుండు 336

తే. కంచు భస్మాంబువులశుద్ధిఁ । గాంచు, సీరు
కాచినందున శుద్ధితోఁ । గ్రాలు; గంధ
హరణమృత్తోయముల శుద్ధి । యగు నమేధ్య
యుక్తవస్తువు లవనిపై । యోగ్యచరిత 337

క. తక్కినవస్తువు లెల్లను, జక్కఁగఁ దద్ద్రవ్యగంధ । సమహరణతతో
నక్కజమున సంశుద్ధిని, చిక్కటిలుఁ । సంతతంబు పృథ్వినిఁ జుండీ 338

క. జననీప్రసూతియందును, దనయుఁడు ఫలపాతనమునఁ । దగళాకునియుఁ
ఘనభారవహనమున శుద్ధినిఁ బొందుఖరంబు నిజము । ధీజాధీళా 339

సీ. సరణియందలి ధూళి । సంచయంబులు ఫేనుగణములు రథ్యాప్ర । కీర్ణమాక్తి
జలములు పక్వేష్ట । సంహతు ల్లకువలిచేత శుద్ధినిఁ । జెందుచుండుఁ
బక్వాన్న మొగిద్రోణ । పరిమితి కధికమై పొనరినయెడ దూష్యరాము వహించు
నటు కాన మొదటిదా । నన్నంబుఁ గొని త్యాజ్యమైనట్టిదానికి । నంబుసేచ

ఆ నంబుఁ జెప్పఁబడెను । నది దూషితాన్నంబుఁ
దెలియకయొ భ్రమింపఁ । దెగువ మూఁడు
దినము లుపవసింపఁ । దీఱు దోసము, దానిఁ
దెలిసి కుడువ శుద్ధి । తెలియ దెవఁట 340

వ. దిగంబరలై జలమునఁ గ్రుంకుచున్న ముట్టయినచానలనుఁ బ్రసవించిన లేఁబాలవల
చెంగటనున్న వారిని శవవాహకులను దాఁకినఁ బరిశుద్ధిగోఁజాలి స్నాన మొన
ర్చుట నొప్పును స్నేహస్థులఁ దగిలిన సచేలస్నానముఁ గావించి యాచమన
మొనర్చి గోవునుఁ దాఁకి నూర్యునిఁ బిలోకింపవలెను నరునిఁ దాఁటరాదు.
మఱియు రక్తశరీరోద్వర్తనము నొనర్పఁగూడదు గృహములనుండి నిత్యము
మలమూత్రోల్లిష్టజలంబులు వెలుపల విసర్జింపనగుఁ; బంచపిండములఁ గ్రహిం
పక పరజలమందు మునుఁగరాదు దేవళాతములందును నదులలోనుఁ గొలఁ
కులందును స్నానముఁ గావింపఁదగును. పూలతోఁటముంగల నకాలమందుఁ
బ్రాజ్ఞుం డుండరాదు. కరవిదిష్టుని వీరుఁడు లేనిచోటినిఁ గూర్చి భాషింపఁ

గూడదు విబుధపితృసచ్ఛిష్టభోగాదినిందకు లగుదుష్టులతోఁ జేరి మాట
లాడినఁ గలుగుదోషము సూర్యునిఁగన్నతోడనే పోవును సూతికి, షండ,
మార్జా, రాఖు, పతిత, పవిత్ర, నగ్న, ధను, చండాలాన్నంబులు భుజింపఁ
దగినవి కావనిన విని సుకేళి మునుల కిట్లనియె 341

క పరమాత్ములార మీచే, బుగుణింపను బడె నబోజ్యభోగములు పితృముల
గురుతల్లక్షణముల వి, స్తరమతి వినవలతుఁ జెపుడు దయ తళుక్కొత్త

సుకేళి మునులు సుకేళికి దుష్టాన్నపదార్థములఁ జెప్పుట

చ. అనుటయు మాను లాయసుకు నాయెడఁ గన్గొని పల్కిరో మహా
దనుజవరేణ్య! బ్రాహ్మణియుఁ దద్దయు బ్రాహ్మణుఁ డెంతకాలముఁ
ఘనత నశేషతం జెలఁగి క్రాలుదు రట్టిదు లెల్లసూతికు
ల్లనఁగఁ దదోగిరంబు కిడు గర్హిత మై తనరారు ధాత్రిలోన 343

అ. ఉచితకాలమందు నుదకంబులోఁ గ్రుంకి
కయి విదానుఁ డగుచుఁ గడఁగి యగ్ని
పైతృదైవతుష్టి భక్తిలోఁ జేయని
జనుఁడు మండుఁ డగుచు జగతి నొప్పు 344

క. నరు డెవఁడు ముక్తిఁ గోరక, ధరఁ గపటముతోడి జపము దమముం దమితో
విరివిగఁ జేయునో పలుకునో, పొరిమాలారుం డంట్రు బుధులు మానరునిఁ

క. ధనతతికూడినవేళలఁ, దినక దరిద్రులకు నిడక తెల్లముఁగా న
న్నిని వ్రేల్వ కున్నమనుజుని, ఘను లాఖుం డతఁ డంచు గణుతింతు రొగిన 347

వ. తదన్నభక్షకుఁడు సాంతపనాదివ్రతానుష్ఠానతఁ బరిశుద్ధుండు గాఁడు

తే. సభ్యుఁడే వాఁడు వచ్చెడి జనులలోనఁ, బతితపాత మొనర్చినఁ బరమబుధులు
పలుకుదురు కుక్కుటం బనిఁ వాని నెపుడు, గర్హితం బన్న మతనిదాఁ గర్బుఁ డేశ. 348

ఉ. ఆపదలేనికాలమున నన్యపతిన్ స్వకులాభిధర్మముం
బాపుచు నన్యధర్మమునుఁ బాగుగఁ జేసెడుదుష్టమానవుం
డేపునఁ బెరొక్కనంబడుఁ బురందరులచేఁ బతితుం డటంచు దు
ష్పాపితమౌ తదీయసవ చర్యయుఁ జూడ మహాసురాధిపా. 349

క. జననీజనకుల గురులను, బనిఁ గొని సేవింపకుండు పాపిష్ఠులు స్త్రీ
జనవిప్రగోగణఘ్నులు, కనుఁగొన నపవిద్ధు లగుచు క్రాలుదు రనఘ! 350

వ దైత్యశేఖరా! మతిలోనిధర్మంబులు వక్కాణించెదము సావధానచిత్తుఁడవై
వినుమని యిట్లనిరి 351

సీ. అనఘ! యువ్వరికుల మందు దైవతపాత్ర్యసత్యవ్రతంబులు సమయునేని
యట్టివారలు నగ్ను లగుదురాదుష్టులకూడు గర్హితము నాఁ గుడువరాదు

కోరివచ్చిన జన ।కోటికిఁ జెట్టక దాతలకడఁ జేరి దానమేలఁ
చేసెద రని చెప్ప ।జెనఁటియుశీరణాగతునిఁ బాఱఁదోలెడి ।జనుఁడు మిగుల

తే నధమనరకుఁ డైనచండాలుఁ ।డగును బంధు
సాధువిప్రుల విడనాడు ।జడుఁడు కుండ
శీయుఁ డగువానియన్నంబు ।భీతినిఁ దినిన
వాఁడు చాంద్రాయణముఁ జేయ ।వలయు శుద్ధి 352

తే నిత్యనైమిత్తి కక్రియా ।నిరసనంబుఁ
గోరెఁ తోఁ జేయుమనుజుని ।కూడుఁ గుడిచి
నిరశనవ్రతుఁడై మూఁడు ।నిశలనుండ
శుద్ధుఁ డగుచుండు నగుఁడు వి ।శుద్ధచరిత 353

వ. జాతమృతదివసములందు నిత్యకర్మానిఁ జేయరాదు నైమిత్తికం బెటులైనఁ
గావింపనగు 354

క జనునకు భృగుఁడు విధించెనుఁ, దనయుఁడు జన్మించినపుడుఁ ।దనబంధువు లె
ల్లను నీల్గ సవస్త్రుం డై, చను స్నానం బాడ దైత్య ।నత్తమ భక్తా. 355

◄ ఆశౌచనియమాశ్రమవిధులక్రమము. ►

క దాయలు జ్ఞాతిని వెలుపలఁ, బాయనిశ్రద్ధను దహించి ।పరమప్రీతిం
దోయముల నీయఁదగు నా, తోయమువారికిని భక్తి ।తో దైత్యేంద్రా. 356

చ సరసిచతుర్ధస్థానన ।సంబులఁ బ్రథమామందు భూ
సురముఖులస్థిసంచయము ।శుద్ధిగఁ జేసి తెదంగసంగముం
గర మొనరింప ధర్మమగుఁ ।గ్రమ్మఱ సోదకు లైనగోత్రజుల్
పొరిఁబొరి నూర్ధ్వకర్మమును ।బూనికతోడ నొనర్పఁగావలెన్ 357

క జ్వలనవిశోద్భంధనముల, జలశస్త్రాదులఁగారి త్రి ।సమసిన నరమం
డలమందు బాలసన్యా, సులయఁ దగుశౌచ మవుదె ।చొర దామాఁదగా 358

ఉ ఆయది నాల్గుచందముల ।నౌనని చెట్లన గర్భభిన్నమం
దేయెడఁ బూర్వమార్గమున ।నేర్పడు నొక్కట మూఁట నాఁటిం
బాయును విప్రభూమిపలి ।వైశ్యుల ద్వాదశవాసరంబులం
మాయును శూద్రజాతులను ।మానుగ శౌచము దైత్యనాయకా. 359

ఉ దాయల దైనశౌచవిధి ।ధర్మముఁ జెప్పెద సద్ధి విప్రులం
దాయఁ బదింటి రాజులకు ।ద్వాదశవారము లౌను వైశ్యులం
బాయునుఁ బక్షమం దవర ।వర్ణులకెల్లను మాసముండు నీ
తోయమునాల్గుజాతులకు ।దొల్లి విధించిరి మానిపుంగవుల్. 360

క. తమకైన కాలములలోఁ, దమవారికిఁ జేయు టొప్పు దగ వసుపనులగా
సమతతితో నేకోద్ధి, ష్టము జేయుదగునుఁ బ్రేతచయముల కెలమిగా. 351

సీ. రహినిసపిండీకరణము సంవత్సరాంతంబునఁ గావింపఁ దగును నరులు
పిదపఁ బితృత్వంబు పెంపొందుదర్శపూర్ణాగ్నిహోత్రములందు నధికభక్తి
జలతర్పణము శ్రుతిసందర్శనంబుగ పార్వణ. గావింపవలెఁ దదర్థ
మునుఁ గార్చి స్వయముగ సూనుఁడానాదులు కావింపఁ బ్రీతులై కడఁగి పితరు
లే లేగుచుందురు గృహామందు నిష్టతమము
నైనదానిని గుణవంతుఁ డైనబుధున
కతఁడు మురమొందుటకు సీయ నగును మోక్ష
కామి యగుమానవుఁడు ధరఁ గర్బుచేంద్ర! 352

క తోలి చదువులమూఁడింటిని, విలసితమతి జదువవలయు విపులశ్రద్ధం
బోలిపుచ్చక నిజధర్మము, వలన ధనార్జనముసేసి వాంఛాస్ఫూర్తిగా. 353

లే. చెలఁగి తనశక్తికొలఁది యజ్ఞముఁ దగును
జేయుచుఁ జొగుప్స నొందనిచిత్త మలర
సందియము లేక పనులెల్ల నమధికతను
గోప్యవిధిఁ జేయవలయు వి కుంఠితాత్మ! 354

క ఈక్రైవడి జగమందుం, బ్రాకటముగ మెలఁగుబుధుని వాసము లోనం
జేకురు ధనాదు లొగిఁ బర, లోకసుఖం బలరు ధర్మ మేలురు మెచ్చన్. 355

క కావున గార్హస్థ్యం బొగి, నీవసుధఁ బ్రశస్తమగుచు నింపారఁ దగన్
భావించి నొడివెదము విను, మావానప్రస్థవిధము నసురశ్రేష్ఠా 356

వ. విద్వాంసుఁడు సుతుని సంగతినిఁ గాంచి శరీరం మనిత్య మని యెంచి యాత్మ
శుద్ధికిఁ గారణం బగువానప్రస్థాశ్రమంబుఁ జెందఁదగు నందు మెలఁగెడిపూరు
షుండు సతతమరణోత్థభోగములఁ దనియుచు భూశయనంబుఁ గాంచి
బ్రహ్మచర్య మూని త్రిసవనస్నాతుఁడై దేవాతిథిపితృవర్గంబులఁ దృప్తినొందఁ
జేయుచు నగ్నియందు హోమ మొనర్చుచు జడలుఁ దాల్చి నారచీరలుగట్టి
విపినములఁ గలిగినన్నేహవస్తువుల భక్షించుచు నాత్మదర్శనంబుఁ గోరి తపస్సు
చేయందగుఁ దురీయాశ్రమమందు వర్తించు వ్రజుఁ డమానియై సర్వసంగపరి
త్యాగం బొనర్చి జితేంద్రియత్వంబుననుండి బ్రహ్మచర్య వ్రతానుష్ఠానుఁ డై
యొకరియింటఁ బిరకాలముండక యనారంభుఁ డై తదీయాహారం డగుచు
భిక్షాన్నంబుఁ గుడుచుచు నాత్మజ్ఞానావభోధాపేక్షితఁ జెలఁగుచుఁ బరుని
దర్శింపఁ గమకించుచుండనగు నాజేంద్రా నృపవైశ్యశూద్రధర్మములఁ జెప్పె
ద మాలకింపుము బ్రహ్మచర్యగృహస్థవానప్రస్థాశ్రమము లీమూఁడు రాజుల
కును, వైశ్యానసత్వగార్హస్థ్యములు వైశ్యులకును, గృహస్థాశ్రమ మొకటియు

శూద్రులకుఁ జెల్లుఁగాన నాలుగుజాతులవారు వారి కనుగుణ్యము లగునట్టి
యాశ్రమంబులనుఁ దద్ధర్మంబులను విడువరాదు 367

ఆ బ్రాహ్మణుండు ధర్మపద్ధతి విడనాడి, పరులధర్మ మూనఁ బరఁగనేని
వేదవాసిఁజేసి వెలసినవాఁడౌను, దాన భానుఁ డడరి దర్వ మొనర 368

మ కులనాశత్వము రోగవృద్ధిసి మహోపంబుతో నిచ్చు భూ
స్థలిలో వానికి నిక్క మాత్మకుల పద్ధర్మంబుఁ బోనాడి వెం
గలి యై గోత్రపుహానిఁ జేయునను నాకాంక్షించి ధర్మోన్నతిం
దిలకింపం దగుసర్వమానవులచే నీపింప దైత్యేశ్వరా 369

చ కరుణ ముసీంద్ర లిట్లు పలుకఁ నివని ద్వైత్యుఁడు నా సుకేశి యా
పరమతపోధనాన్వితులపాదయుగంబు శిరంబు సోక సు
స్థిరమతి మ్రొక్కి యాజ్ఞఁగొని శీఘ్రమె పైకిని లేచి వేగ్గతో
సురుచిరమైనయాత్మపురిఁ జొచ్చెను ధర్మవిచారుఁడై తగిన్. 370

సుకేశి రాక్షసులకు నీలగఱపుట

చ. పరమమునీంద్ర దానవుఁడు భాసురనూ స్వపురంబుఁ జేరి దు
ర్భరబలసర్వదైత్యులను బాలినిఁ బిల్చి నిజాటులార యీ
తరుణమునందు నేఁబలుకు ధర్మహితోక్తుల నాలకించి సు
స్థిరగతిఁ జెందుఁడీ యనుచుఁ జెప్పఁ దొడంగె దయాసమేతుఁడై 371

సీ సత్యమస్తేయంబు శౌచమహింసయు నఖలేంద్రియములసంయమము బ్రహ్మ
చర్యంబు దానంబు త్యాంతియు దానమహానిత్య మాచార సుహితవిధియు
శుభదమై వధురమై శోభిల్లువాక్యంబు సత్క్రియారతిదయ లంతతంబు
పరశర్మదంబులై భాసిల్లు నని నాకుఁ బరమమునీంద్రులు ప్రతనమైన

తే ధర్మగతిఁ జెప్పి రటుకాన దాల్మి మీకుఁ
గరుణ నాజ్ఞప్తి నిచ్చితిఁ గలఁతలేక
సగ్గధర్మంబులనుఁ జేసి చాలశుభము
బొందుఁడు రటంచు వచి యుంపఁ బొంగి యిరుల 372

క పిమ్మటఁ దద్వచనంబున, నిమ్ములనసురౌఘమెల్ల హితమని మదిలో
నెమ్మిఁ ద్రయీధర్మము, నిమ్మహిఁ గావించుచుండి రెంతయు భక్తిన్. 373

ఆ అందువలన దైత్యులధికప్రవృద్ధినిఁ, గాంచి పుత్రపౌత్రకలితు లగుచు
విత్తభోగమహిమ వెలసి సదాచార, కలితు లగుచు నచటఁ గ్రాలి రంత

సుకేశిపురవర్ణనము.

చ అనఘ! మహాత్ము లైనదితిజాళులభాసురసత్యదీప్తితో
ననళశితారకాగణము వేగ నశక్తము లయ్యె దానిచే

తనుఁ ద్రిజగంబులందు నగి । తద్దయు చేయనిఁ జండమూర్తి
లినిఁ బగలందుఁ బ్రొద్దుగతిఁ । దెల్లముగా విలసిల్లె నాయెడఁ. 375

తే. తెలియఁబడదయ్యె రవిగతి । దీప్తివలన
మింటఁ జంద్రునివలె దాని । మిగులఁ దలఁచి
రంబరంబుఁ జేయియుం । దాత్మకాంతి
విడిచి చింతించుచున్నట్లు । వింతతోఁప 376

క. కమలాకరమందుండిన, కమల లమి న్మిత్రుఁ జెంది । కామవిభూతిఁ
సమత నిడఁ దలచి చేయిని, సమధికమతిఁ బ్రజ్వరిల్లె । సంతతము మునీ! 377

ఉ. ఘూకములెల్ల రాత్రి యని । హర్షిఁ దలంచుచు సంచరింపఁ గాఁ
గాకులు వాని నాయెడను । గన్గొని కింకిరిదన్నసాగ సు
శ్లోకులు నైనస్నాతకులు । స్రోతసులందు మునింగి దీప్తునుం
గైకొని జప్యమార్గమునఁ । గ్రాలిరి రాతిరిఁ గాఁ దలంచుచున్. 378

తే ఆపురినిఁ జూచి చక్రాహ్వ । యములు దాని
చెంతఁ జేరక పొరిఁబొరి । శీఘ్రగతిని
దివస మిగి యని తలఁచుచు । దృఢముగాను
బలుకుచున్నని పలుమాఱు । భ్రాంతిఁ బొంది 379

చ పొరి నొకకోకమాత్మ చెలి । పొందెడఁబాసి వితూన్యనూ నదీ
గురుతటమందు చెగ్గడిలి । గొబ్బున భూత్కృతిజేసి నీల్గ భా
స్కరుఁడు కృపన్మహోష్మకర । కాండములం జగమెల్లఁ గాల్చుచుం
గరకతి నస్తమానమును । గాంచఁ డొకప్పుడు నైన నారదా! 380

మ ఒకచక్రాహ్వము కూలఁ దత్పతి విచా । రోత్థార్తిచేఁ బొక్కుచుం
బ్రకటస్ఫూర్తిఁ దపంబుచేయఁ గృపతో । భానుండు జాబిల్లినిఁ
వికలుంజేసి పకాబ్ధిఁ జేర కలప । ద్వీరుండు నై యుండె భా
ర్మికత న్నిక్క మటంచుఁ గోకములు వే । ర్మిగ బల్కసాగె న్తుసీ 381

ఉ. జన్న మొనర్చునట్టి జన । స్తత్తము లందఱు హోమశాలలం
దన్నవతోడ వధ్వరములం దొగి ఋత్విజయుక్తులై తమిం
గ్రన్నన సర్వకార్యముల । రాతిరులందె యొనర్చుచుండి ర
త్యున్నతభక్తిభావముల । నొప్పెడిరీతులతోడ నాయెడ 382

ఉ శ్వానము సారె భాగవతులు చేరి । చాలభక్తిమీఱఁగా
వారిజాతుఁ డైనహరిని । భావములనుఁ జేర్చి వి
స్తార మైనపూజ నపుడు । తొంతిఁ గుల్కఁజేసి పెం
పారుచుండి రతులమోద । వాసకాము లై ధర 383

క. గొందలు శశిభాస్కరులనుఁ, గొందలు బ్రహ్మేందుధరులఁ గూర్చి సభక్తిం
జెందినమనసులఁ బూజనుఁ, గొంకిఁగా సలిపి రపుడు పుణ్యనిధానా! 381

ఉ. వెన్నెలచేతఁ బూసుకొని వేడ్కఁ జిగిర్చెడిచై చెలంగు నీ
వన్నెలఁగుల్కుకాంతి హిమభానునిచేతి సృజింపఁగాఁ బడెఁ
గన్నులతీకెకుంకీతి నిది చాల వెలుంగుఁట మించిచంచు సం
పన్నమనస్కులై తలచి వచ్చులుచుండిరి కాముకుల్దగన్. 385

సీ. మునికులాంబుధిసోమ! ముదమునఁ గోడనకూన్యశయనం బటంచుఁ బ్రశస్తినొంది
యఖలకాపట్యదవ్యాపదవ్యాప్తిలోఁ గురుఁ డగుచక్రినిఁ గూర్చి భార్గ
వీసమేతునిఁ గాగ వివులమహాగంధభద్రపుష్పముల నవ్యాజముగను
మేము పూజించిన మెచ్చి శ్రేష్ఠంబైన శాశ్వతశయనంబు సరవి నొసఁగె
తే. నందుచే నీప్రభాకరుఁ డాదియైన
చదువు గలయుంటిపై యోగసహితుఁ డగుచు
నస్తమింపక స్థిరతర మైనవిభవ
పదముఁ జెంచె నటం చని పలికి రొరులు. 386

ఉ. తమ్ముల వైరినాశమునుఁ దాఁ గని రోహిణి యశ్రుయంబు పు
ణ్యమ్మగునట్టియష్టమిని నాగవిభూషను వేఁడ సుస్థిర
త్వమ్మగునోర్కె నాశశికిఁ దా దయమెచ్చి భవుం డొసంగె స
త్యమ్మని కొంద ఱాడి రిల నత్యధికాద్భుతచిత్తులై ధరన్ 387

తే. కమ్మవిలుకాని మాఁచేఁ గంజనేత్రుఁ
డొనర నాగాధితుం డయ్యె నోజ బూన్ప
మైనశక్తియుతమునఁ జంద్రుఁ డధికపూర్ణుఁ
డయ్యె మింటను నిక్కచం చాడి రొరులు 388

మ. గురుతేజుం డగుశౌరిపాదయుగముంగోకారి యర్చించి త
త్కరుణ న్వీపిని బెంది భాస్కరుని వేఁడ్కం గెల్చి మాబోంట్లకున్
వరతోషప్రదుఁ డై హరి ప్రతిగఁ డై భాసిల్లి స్వద్రక్షితం
బరఁగెం గారణవృద్ధిచే ననిపరుల్శ్లాఘించి కీర్తింపఁగన్. 389

సీ. లోవలఁ గాయనిచేతఁ దొల్లి ప్రభాకరుం డోఁడి నిష్కాంతిమై నుండెనేని
కమలాకరము లెట్లు కాంతిఁ దొలంగక సద్రత్నోష్ణదీసంచయమ్ము
లై విచ్చి విలసిల్లు నంబుజమిత్రోదయమునకెట్లె గ్రువమని యాడి రొరులు
కుముదాకరములల్లి గూర్మితోఁ విలసిల్లె నందుచేఁ జంద్రుఁడు వారుకిదిగి
ఆ పరిష్కవిల్లై నను చాభావించి పలికెడి, వారివాక్యములను భాస్కరుండు
విని మనుష్య లిట్లు వివిధరీతులనేల, బలుకుచుండి రనుచుఁ బరితపించి 390

సూర్యుఁడు సుకేశినికర్పూరంబనఁ జేలంగూలఁజూడుట.

క మలయుచు నంతట నారవి, కలలెజఁ గెఱుఁగంగఁగోరి ? కడునిర్మలమై
విలసిల్లునట్టిచిత్తము, కలవా డై ధ్యాననిష్ఠ ? గడఁగె న్నాసీ. 391

క. రవి యోగ మూని కనుఁగొనె, భువనత్రయభాగమెల్ల ? పొరిఁబొరి రహో
నివహముచే గ్రస్తంబయి, నివసించెడిరీతి నంత ? నిర్మలతేజా 392

క మఱియొూర్వరానిదై దివి, వఱలెడి దితిసుతులవృద్ధి ? భాసుగదృష్టిం
గఱకఱలేక కనుంగొనె, వితతివిగ భాస్కరుఁడు యోగి ? విధమున నొూసీ. 393

ఉ. పిమ్మట బ్రాహ్మణామరులఁ ? బ్రీతి భజించుచు ధర్మయుక్తులై
సమ్మతితో సదాచరణ ? శాలురు నై రుచితోఁ జెలంగుచుఁ
బమ్మెరపాటులే కట వి ? భాసితు లౌ దనుజాధినాథులం
బమ్మిన తెల్వితోఁ గనియె ? భానుడు వేగమె యోగదృష్టి కో 394

ఆ పిదప రాహుసేంద్ర ! ? భీకరుఁ డతితమో, గజమృగారిసృధుల ? కిరనఖుండు
నైన సూర్యుఁ డప్పు ? డసురవిభూతంబుఁ, జేయునట్టిబుద్ధి ? చేఁ జెలంగి 395

ఆ ఆత్మదివ్యధర్మ ? మానిఁ గావించుచు, సకలధర్మములను ? సమ్మతునట్లు
చేయునట్టి దైత్య ? శేఖరచిద్రంబు, భావమందు నెఱిఁగి ? భాస్కరుండు 396

వ అంతటఁ గోపాంధకారితుండు నై యాసుకేశిదివ్యనగరమును విత్రస్థచిత్తయు
వినాశయు నగు నట్లొనరించె నాయెడ ససుకేశుఁ డగుసుకేశి దివాకరకోపా
విష్టదృష్టివృష్టుఁ డై నష్టపుణ్యగ్రహంబుగతి మింటినుండి పడుచుఁ దలక్రిందై
పడు నిజపురంబునుఁ జూచి హా ! శ్వ ! నీకు నమస్కార మని భక్తి నిట్లు
బిగ్గర నాక్రోశించె నంత దదార్తరావమునుఁ జవలఁ జరించుచారణులంద తా క
ర్ణించి యయ్యయొూ ! శివభక్తుఁ డగుసీసుకేశి హతుఁ డై పడె నని చెట్టుగ నభ
చరి ఆచారణులదీనాలాపంబుల సర్వనాశియు నాశరహితుఁ డగుమహాదేవుఁ
డాలించి సుకేశిపురంబు నెవఁడు పుట్టింప బడఁజేసెనని కొంతవడి విచారించి
దేవప్రభుఁ డగుభానునిచే సీపురం బిట్లొనర్పఁబడెఁగదా యని తలంచి 397

ఈశ్వరుఁడు సూర్యుని గగనపాతునిఁ జేయుట.

చ. మనికితుఁ డై మహేశ్వరుఁడు ? మండెడిమూఁడవకంటిచూపుచే
తను రవిఁ గాంచ నాతఁ డొగిఁ ? దల్లడ మొందుచు మింటనుండి క్ర
న్ననఁబడె యంత్రసంగళితగ్రావమురీతి విభీషణంబుగా
ననిలనికేవితోరుపథమందు యథేచ్ఛ వికంపితాత్ముఁ డై.
398

చ. మారుతమార్గవిచ్యుతుఁడు ? మంజుళకింశుకసన్నిభాంగుఁడుం
ఘోరనసిద్ధయుక్తుఁ డగు ? చాయమగండు నిజాంశుదీప్తి పెం

పాదోదకంబుతోడఁ బరిపక్వముఁ జెందిన శాళివిచ్యుతం
బై రసఁ గూలు శాళిఫలమా యనురీతిని వెల్లఁ బయమిా! 399

సీ. పడుచున్న భానునిఁ బరికించి మునివరు ల్బలికి రోకిమలా స్తి! భర్గవాంఘ
కలదేని మాసతీ! కాంతుని హేత్రంబునందు వ్రాలు మటంచు నాడ నర్కుఁ
డధికతపోధను లయినట్టిమునులనుఁ బరికించి పలికెను భవ్యులారి!
పుణ్యాకరస్థితిఁ బొనరువారి హేత్ర మెట్టిదియొ దాని నా కేర్పడంగ
ఆ పలుకుఁ డనిన వారు భాషించి రర్కుని, గాంచి యోమహోత్మ! గాఢపుణ్య!
పూర్ణమైనశౌరి పురవారహేత్రని, ధంబు వినుము చెప్పె దము సుభక్తి
ఆ. యోగశయనునుండి యోగ్యకేశవదగ్ధ,నాంత మగుచు నదుమ నెంతవఱకు
నొనరునట్టివాస ముర్వి వారి హేత్ర, మనఁగ వెలయుచుండు ననఘు! చూవె.
క. అని మాను లాడ విని రవి, ఘనభవనేత్రాగ్నితప్తకాయుం డగుచున్
వినుతాశీవరుణలనడు, మన నుండినభూమిఁ జేరె హానిలలామా! 402
తే. మఱియు భానుఁడు సంతప్తమానుఁ డగుచు
నసినిఁ గ్రుంకియుఁ దిరుగుచు నంత వరుణఁ
జేరి స్నానంబు దానిలోఁ జేసె నిచ్ప
వచ్చురీతిన గురుతర బాధ నలసి 403
క. సుందరవరుణాసీనదు, లందును మఱి యసినివరుణు లయందును భానుం
డిందుధరునేత్రవహ్నిని, గుందుచు మఱి లిరిగెఁ దిరుగు నొ అవిగతి మునీ!
వ. తత్సమయంబున జగంబులు చీఁ కాకునొండె వినుఁ 405
ఉ. ఆకమలాప్తదివ్యరథమందుఁ బిశాచగణాదు లెల్ల నెం
దాఁక వసించుచుండెనొ సాదర్భముతోఁ దమి నంతలో వెస
న్నాకపురాప్సరోవిబుధనాగులు సాధ్యులు బ్రహ్మచెంతకుం
జేఁకువఁ జేరి తద్గతిసిఁ దెల్పిరి భీతిని సంయమీశ్వరా! 406
వ. అ త్తఱి బ్రహ్మదేవుండు దేవగణంబులువెంట నంటి నడుచున తరణికారణంబు
మనంబున నిడి యీశ్వరు నివాసం బగుమందరపర్వతంబునకుం జని దేవాధీ
శుండును, దుర్జయుండును నగుశ్రీశంభునిం గాంచి భక్తిగదుర శ్రద్ధతో నంద
లోక్కుమ్మడి. 407
చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి భవకాలవిభీషణ! భక్తపోషణా!
పరమదయాకరా! విబుధపాలనతత్పర! చంద్రశేఖరా!
సురవర! భూరిపాపహర! సూరిమనోబ్జవికాశకరా! హరా!
పురహర! సత్యవాక్యపరిపూర్ణమహేశ్వర! పాతుమాం విభూ! 408
క అని వేడి దేవదేవుని, ఘనతుష్టునిఁ జేసి సూర్యుఁ డదురతిం పం
గను థాత కాశిఁ బేర్చెను, మినుసిగదయ్యమును బుధులు మేలని పొగడన్.

ఆ. పిదప శంకరుండు ప్రీతి చెన్నారఁగ, నబ్జవైరి నాత్మహస్తమందుఁ
బూని లోలనామమును వియన్మణి కిడి, రథకుఁ జేసె మరలఁ బ్రథితతేజ.

చ అరదమునందు భాస్కరుఁడు హార్వున నుండ విరించి రాఁగనే
శ్వరుఁ డగుతత్సకేశిని సపత్నబాంధవయుక్తుఁ జేసి పు
మ్కరమున నుండఁ జేసెను జగంబులు మెచ్చుచు నుండ గ్రమ్మఱిం
గర మటమీఁద శంకరుఁడు గాదిలిదైత్యుని బంపి భక్తితోన్ 411

క. హరిచరణములకు వలఁగొని, సురుచిరనిజగృహమునకును సారిదినిఁ జనె నీ
కరణిం బూర్వము వారల, చరితము రాజిల్లె ధాత్రి సంయమినాథా 412

క. ఈకథను వినినఁ జదివినఁ, జేకూరును మనుజులకును స్థిరపశుసంపా
ర్థాకరసరణులు నిత్యము, కాకోదరరాజశయను కరుణన్మానీ! 413

వ అని పులస్త్యుఁ డాడిన విని యంతసించి నారదుఁ జేప్రతంబులఁ దొల్లి పరమేశ్వర
పూజకొఱకై కామిజనులు కువలయాప్తుఁ గూర్చి పలికిరో వానిని విస్తరించి
భాషింపు మనుటయు 414

క. కరుణారసభరితాంతఃకరణా! సత్కార్యకరణ! కమ్రాభరణా!
నరదేవమానిపూజిత, చరణా! లోకావనైక సాధననిపుణా! 415

క. ఘనకోటిధామ! సజ్జన, జనకామ! గుణాభిరామ! సన్నుతనామా!
ఘనరత్న హేమధామా!, దనుజాధిపచక్రభీమ! దశరథరామా! 416

కలహంసోత్తానవృత్తము కలుషదూర! భవవిదూర! కార్తకోజ్వలత్కా!
కలితదివ్యసుగుణధీర! కామకోటిసుందరా!
లలితసీర నిధిగభీర! లసదుదారకీర్తి ని
ర్దలితవీర! విశ్వభార! రామచంద్రభూవరా! 417

గద్య ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితాప్రభవవారితసకులాన్వయప్రభ
వరామవజ్జలవంశేదుగ్ధసాగరసుధాకరకొండయకుమారబుధజనవిధేయ కొండయ
నామధేయవిరచితంబగు లేలుఁగువామనమహాపురాణమందు ద్వితీయస్కంధము.

శ్రీ ర స్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

తృతీయ స్కంధము

శ్రీకాంకరీశ కార్తుకి
నాశ ! వికర్తనకులాద్రి నవ్యనిశేఖా!
క్లేశా ! దుర్జననాశా!
శ్రీశా ! గుణసన్నివేశ! సీతాధీశా! 1

క. అవధారు యోగనిష్ఠుం, డవిరళచిత్తుండు నిత్యహర్షుఁడు లక్ష్మీ
ధవపాదరతుఁడు బ్రహ్మో, ద్భవుఁ డైనపులస్త్యమౌనివరుఁ డావేళన్. 2

మ. ఘనభక్తిన్ వినుతించునారదుని వేడ్కం జూచి యాపౌని యి
ట్లనియెన్ శంకర ! విష్ణుపూజనొనరై యత్నంబుతోఁ గాముకు
ల్లనుభాషించిన వ్రతంబులనుఁ దత్పుణ్యాంబులం జెప్పెదన్
వినుఁ దానన్మది నుండుచింతవెడలు న్నీ మానివంశోత్తమా! 3

సీ. మార్తండుఁ డాషాఢమాసంబు నేతెంచినొండిపెంపొందుచు నుత్తరాయ
ణమునఁ జరించునో నిలి నవు డజుఁ డైనహరిమహాభోగిపర్యంకమందు
నిదురించుచుండును నెలకొ నంతఁ గ్రమముఁగ నమరగంధర్వకిన్నరవ్యాకుల మేటి
జేజేల తల్లులు సిద్ధవిద్యాధర సాధ్యకింపురుషులుసకలమునులు
ఆ నెమ్మిఁ గులుకుచుండఁ నిదురింతు రన వినితోడ మొప్ప నారదుఁడు పుల స్త్య
సంయమీంద్రుఁ జూచి సద్భక్తితో నంత
నాడె వినయసహితుఁ డగుచు నపుడు.

క. హరిదేవాదులపుత్రుల, గురుశయనస్థితిని వినుటకును నాచిత్త
స్ఫురణము చెలఁగెను బలుకుము, వరుస నన నిన్ని పులస్త్యవరమునిపలెన్.

పులస్త్యుఁడు నారదునికి దేవాదులశయనస్థితులఁ జెప్పుట.

తే రవియుఁగాభిముఖుండు నై నరహిఁ జెలంగ
విశదపక్షస్థమై చాల వెలయురుద్ర

వాసరం బందు శ్రీహరి భవ్యశయన
మునుఁ బ్రకల్పన చేయును మొనసి మానిఁ. 6

క కావున నఖిలజనంబులు, నావిశేషాభోగపర్యంకమ్ముం
గావించి తొడ్తుఁ డౌ నా, దేవునిఁ బూజింపఁ దగును దృఢమగుభక్తిన్ 7

చ. పదఁపడి బ్రాహ్మణోత్తముల బాగుగఁ దృప్తులఁజేసి వారిచే
తఁ దగ ననుజ్ఞనొంది తమి ద్వాదశియందు విశుద్ధచిత్తులై
నిదురను జెందఁ జేయ నగు నీరజలోచనుఁ డైనశౌరినిం
బదిలపుభక్తి నెంపొదవఁ బల్మఱు మానవు లోమునీశ్వరా! 8

ఆషాఢాదుల నిద్రాకాల నిర్ణయము.

తే. మేటిశావులు కలవిడ్తు మెఱయు కడిమి
పూలసెజ్జను వలరాజు పొందుమీఱఁ
బవ్వళించుఁ ద్రయోదశీ భద్రదివస
మందు ముదమొందుచును భోగ యుతిశయిల్ల 9

తే. శర్కశీతలసౌవర్ణసారసాళు, నిర్మితం బైనశయ్యపై నిఖలదివ్య
యువతులు చతుర్దశియందు నిద్ర, జెందుచుందురు సుభగులై చెలఁగువేడ్క-

శా. ధ్యేయుండౌ శివుఁ డన్యచర్మమున నుద్వేల్లద్జటాభారముం
బాయఁ గ్రంధిగఁ గట్టి పున్నమను భాస్వత్కర్ణసంయుక్తమౌ
వైయాఘ్రోత్తమచర్మసంస్తరముపైఁ బాలిం బిసాళింప నా
తోయం బందు సుషుప్తిఁ జెందును మహాతోషంబుతో నాకొడన్ 11

క ఆలోఁ గలీరరాశినిఁ, బాలిఁ భాస్కరుఁడు సొచ్చుఁ బదపడి సుమనో
జాలమునకు రాతిరి యై, పోలుఁ యామ్యాయనంబు పుణ్యనిధానా! 12

తే ఆట్టిశతతేఁ బద్మయోని లోకాలిదివ్య
సరణి నరయుచు నసితలసత్పువర్ణ
కుముదమయతల్పమందు విశ్రుంతిచాత్మఁ
డగుచు నిద్రించుఁ బాద్మమి నతులదీప్తి 13

సీ. విశ్వకర్మచెలంగి నవియను నగసుత లెదియను గణపతి తగఁ జతుర్థిఁ
గాలుండు పంచమిఁ గడఁగి స్కంధుఁడు షష్ఠి నక్కుండు సప్తమి నంబయష్ట
మిని హరి ప్రియనవమిని వాతభక్షకదంతశూకేళులు దశమియందు
సాధ్యు లేకాదశీ సద్వాసరమునందు నిద్రించుచుందురు నియతిమాఱి

తే. నిట్లు భాద్రపదాదిని నెలమిఁ దల్ప
గతులు నై నిద్ర సెందెడి ఘనులవిధముఁ
జెప్పితిని వారు శయనింపఁ జెలువు మిగిలి
వానకాలంబు వచ్చును వరగుణాఢ్య! 14

క. కొంగలు కొక్కెరతుమ్ములఁ, బొంగారంగాఁడి వృక్షపుంజములందుఁ
రంగు చెలంగ వసించెను, నింగి ఘనావృతము నగుచు నెగడెనుఁ దీప్తిన్ 15

ఆ. కాకు లవుడు గూండ్లుఁ గరమర్ధిఁ గట్టిన, వయ్యెఁ బెంటిపఱుఁ లమితగర్భ
భారమునను డస్సి పవలించ నాబుతు, వందు నీడలందు నమలతేజ! 16

ఆ. ఎట్టి తిథియందు నిదురతోఁ నెఱఁగె విశ్వ
కర్మనామప్రజాపతి కాతుకమున
నద్ది శేయన ద్వితీయ యం చవని విబుధ
సత్తములు పల్క నెగడును సత్య మరయ 17

ఆహూన్యశయనద్వితీయావ్రతపద్ధతి

వ. మౌనీంద్రా! తాదృగ్వాసరమందుఁ బద్మాలయాపేతుఁడును, దివ్యపర్యంకగతుఁ
డును, శ్రీవత్సాంకితవక్షుండును, జతుర్భుజుండు నగువారిని సుగంధపుష్పాది
లచేఁ జాలఁ బూజించి కోవిదు డగువాఁడు క్రమ్మఱఁ గేశవునికొఱకై శయ్యా
యందు మనోజ్ఞఫలంబుల నునిచి నివేదించి జగన్నివాసా, అనంతా, త్రివిక్రమ,
నీవిపుడిందిరతోనీయశేషాన్యశయనమందుఁ బాడవేని మాకిట భవదనుగ్రహము
వలన స్థిరతల్పము పొసఁగదు దేవా నీ కిపుడు లక్ష్మితో నీశయనంబు లబ్ధంబ
య్యెనేని సత్యముగ దాన మాకు గార్హస్థ్యనాశము లేకపోవును దయతో
మత్కృతతల్పమును గ్రహింపు మని పలుమాఱు ప్రార్థించి వారినిఁ బ్రసన్నుని
జేసికొని రాత్రియందుఁ దైలక్షీరహితాన్నంబు కుడువఁదగు 18

క. రెండవనాఁడు సభక్తినిఁ, బండితుఁ డగుజనుఁడు విప్రవరునకు ఫలముల్
దండిమతి నీయఁదగు ముని, మండలి నర్చించు టొప్పు మానితభక్తిన్ 19

క. మానాథుఁడు ప్రీతుండౌ, మానుగ ననిఁ బ్రి దివ్యమానస మొప్పం
గా నై వేద్యము వారికి న, నూనం బగు శ్రద్ధ నిడఁగ నొనరు న్వాసీ 20

క. చాతుర్మాస్యవ్రతమును, భూతలమున నిట్లు జేయఁబోలుఁ భక్తిం
జాతకహార మగుసీవ్రత, రీతిం జెప్పితిని నీకుఁ బ్రీతి తలిర్పన్ 21

ద్వాదశమాసవ్రతవిధి.

క. ఎందాఁక ద్రోణరాశిం, బొంది దివాకరుఁడు వెల్లుఁ బొరి నందాఁకఁ
బృందారకులు క్రమంబున, జెందిన నిద్దురను విడిచి చెలఁగుదు రంతన్ 22

సీ. వణిగుదయస్థుఁ డై భానుఁడుండఁగ వారి ముందెప్రబుద్ధుఁడౌ మొనసి వెనుకఁ
గందుఁడు లేచియును గడిమి నిద్దురనుండి దీపించునట్టి ద్వితీయయందుఁ
జేసినదానంబు శ్రీపతిప్రియమగుఁ దల్పసంయుక్తమై తనరు శయ్యా
నిజవిభవమునకు నిలయమౌ సీమహావ్రతము నాచే నీకుఁ బలుకఁబడియె

పులస్త్యుడు కాశ్యపమాత్రతిథినెఱుక.

తే. పుణ్యమునివర! యింకొక పుణ్యసరణి
కలదు దానిని భాషింతుఁ గాంతు వినుము
మహిని నెవ్వనికైన నే మాసమందుఁ
గలుగకుండ విధోగంబు కనఁగ నెపుడు 23

వ. అట్టి భాద్రపదమాసం దేశుభకృష్ణాష్టమిమృగశీర్షనక్షత్రయుక్తమై తనరునో యట్టి పుణ్యతిథికాలామని యని చెప్పంబడు నానాఁ డన్నిలింగములయం దభవుఁడు నిద్రించి సన్నిధానుఁడగుఁ గావున నాతిథియందలి పూజ నాశములేని దని నిగదితంబయ్యె 24

తే. అట్టి తిథియందుఁ బ్రాజ్ఞుఁ డవ్యధికభక్తి
శర్వు గోమూత్రజలముల స్నాతుఁజేసి
తుద్ధుఁడై ధూర్తసుమనుల సుస్థిరాత్ముఁ
డగుచుఁ బూజింప నగు నుర్వి నధికభక్తి 25

సీ. ద్విజవర! ధీరుఁడు విపులచూ శ్రేష్ఠతోఁ జంపక వృక్షసం జాతగంధ
నిర్యాసధూపంబు నిర్మలమధుఘృతనై వేద్యదక్షిణ న్యాయరీతి
జెలఁగి సమర్పణఁ జేసిన వీనిచే హరుఁడు సంప్రీతుఁడౌ నను నిట్లు
పలికి నై వేద్యంబు బ్రాహ్మణునకు నిడ నగు మఱి నాశ్వినమందు నట్టి
ఆ. విధముఁగానె బుధుఁడు విజితేంద్రియుఁడు నుప
వాసి యగుచు నవమి వాసరమున
గోమయోదకములఁ గూడినస్నానంబు
చేయవలయు మదిని శివునిఁ దలఁచి 26

క తమ్ములచేతనుఁ బూజను, నెమ్మినిఁ గావించి సర్జనిర్యాసంబున్
సమ్మతి ధూపముఁగా నిడి, కమ్మని మధుమోదకములఁ గమనీయముగన్ 27

క హరునకు నై వేద్యం బిడి, పరి నష్టమి నుపవసించి పొందుఁగ నవమీ
వరతిథిని స్నాతుఁడయి నా, కొఅలై శివుఁ డధికతుష్టిఁ గొనుగా కనుచున్

తే. సతిలదక్షిణభూదేవసత్తమునకు, నీయ నగుఁ గార్తికం బందు నెలమి భవునిఁ
బాలతో స్నానునిగఁజేసి పరమభక్తి, బుణ్యకరవీరసుమములఁ బూజచేసి.

క. శ్రీవిటపిజనిర్యాసము, పావన మగుధూపముఁగను బాయసమధువుల్
నై వేద్యమ్ముగ నిడి గురు, భావం బలరారుచుండఁ బాయనిభక్తిన్ 30

క. మానధ్వజారిప్రీతుం, డౌ నాకొఅి కనుచుఁ బలికి హర్ష మ్మొదవం
గా నై వేద్యము రాజత, దానం బిడఁ దగును భక్తి ధరణీసురునకున్. 31

క. వాసిని నష్టమియం దుప, వాసముఁ గావించి భక్తిభావం బలరం
గా సలిలమందు నవమీ, వాసరమున జలక మాడవలయుం జుండీ. 32

వ ముసీంద్రా! కోవిదుఁడు మార్గశీర్ష మాసమం దభవునికి స్నానంబును సరళపుష్పా
ర్చనంబును, దేవదారుబంకతోఁగలిసిన గంధద్రవ్యధూపమును, మధుమిశ్రి
దనంబును దామ్రదక్షిణను సమర్పించి శర్వుఁడు ప్రీతుఁ డగుంగాకని నమస్కా
రింపఁదగుఁ, బౌషమాసమం దిందుశే ఖరుని గాజ్యజలస్నానునిఁజేసి నందివర్ధన
పుష్పములతోఁ బూజించి యిప్పబంకతోఁ జేసినగంధద్రవ్యమున ధూపమొసంగి
మధుపక్వైవేద్యమిచ్చి, జగద్గురుఁ డగుధూర్జటి ముదన్వితుఁ డగుటకై సము
ద్రదక్షిణ నిచ్చి, త్రినేత్రా! దేవదేవా! నీకు నమస్కార మనుచు నుతింప
వలెను మాఘమాసమందు భర్గుని. గుగ్గిలధూపాభిక్తునిఁ గావించి కలువలఁ
బూజించి కదంబనివ్యాసధూపకలితుంజేసి పతిలక్షీరభక్తాన్నంబుఁ గనకపాత
రాంబూలంబును సమర్పించి పార్వతీనాథుఁ డగుమహాదేవుఁడు సుప్రీతుం
డౌనని వాస్రవ్యుండగు నిట్లి చారణమునాఖుమాసములందుఁ జేయ నొప్పును.

ఆ. పారణాంతమందు భక్తపాలనపగ, చిత్తుఁ డైనచంద్రశేఖరునకుఁ
జెలఁగు భక్తితోడఁ జేయింప నగుస్నాన, నంబు భక్తుఁ డైనవరుఁడు చూవె!

సీ. సోరోచనంబుతోఁ గూడినగుగ్గిల ధూపమున శివునకు లేపనఁజేసి పూజఁ
గావించి దేవ! నేఁ గడుదరిద్రుఁడ నైతి బ్రీతుఁడవై నీవు చెడఁగు సెందు
మద్దుఃఖములఁ బాపి మమతతోఁ బాలింపు మని వేడ నగుఁ బాల్గుణాఖ్యమాస
మందు యత్నంబు లందఱు నీతోఁ నుపవాసయుక్తు లై యుండవలయుఁ

ఆ చొరి ద్వితీయమందుఁ బురహరుఁ బంచగవ్యమున స్నానుని గనుపవఁజేసి
గంధకుందకుసుమకలితధూపమ్మిడి, రాగిపాత్రయందు రమణఁగుల్క- 35

క ఘనఘృతగుడయుక్తోదన, మును నైవేద్య మొసంగి భూసురులకు భ
క్తినిఁ దనైన్నవేద్యము ద, క్షిణలం దగ నిచ్చు టొప్పుఁ దరుగనిభక్తిన్ 36

క పరమేశ్వర కరుణాకర, వరదా! యని యుచ్చరించి వస్త్రయుగంబుఁ
గురుభక్తుఁడగు భూసుర, వరునకు నర్పింపవలయు భావం బలరన్ 37

ఆ చైత్రమాసమందు శివుని నా దుంబర, నీరముననుస్నానునిఁగ నొనర్చి
మానుగాను దివ్యమందారసుమముల, వలనఁ బూజచేయవలయు భక్తి 38

ఆ మహిమనామ మొప్పు మంజిష్ఠకాక్తను
గ్గులను ధూపమొగనుఁ గూర్చిజేసి
ఘృతసమేతమోదకతతి మృగాదిన
దక్షిణాళి నెల్ల దాల్చిదాల్చి 39

క ధనదాప్త! నీకు వందన, మని తమి నిట్లాడి త్రిపురహారునకు వానిఁ
ఘనభక్తి నిచ్చు టొప్పు, న్మనసార సుధీవవరుండు మాన్యచరిత్రా! 40

సీ. మంజుళ వైశాఖమాసమందు సుగంధబంధురసునువారివలన భవుని
నభిషిక్తు నొనరించి యలరారు సహకారసుందరమంజరీస్తోమములనుఁ

జక్కఁగాఁ బూజించి గంధనివేద్యసధూపంబు సద్ఘృతయుక్తపాలనివేద
నము సమర్పణచేసి నానావిధంబుల శాలఫ్ను! యని కవిశిస్వజపము
తే. నిర్మలం బగుభక్తితో నెగడఁజేసి, భవుని కర్పించినట్టి స న్నవ్వారి
కుంభములఁ బూటమిఁ గ్వజకుంజరులకు, విమలమైనట్ట బుద్ధి నర్పింపఁదగును

ఆ. జ్యేష్ఠమానమందు శివుని నామలక సు, స్నాతునిఁగ నొనర్చి నరవి నర్క-
పుష్పకలితుఁజేసి పౌరి వృషాంకమువృద్ధి, కారకంబు నగుచు గ్రాలుచున్న

క హరనేత్రము నర్పించియు, వరదధిఘృతయుక్తసక్తు ఫలములఁ బ్రతిం
బురహరునకు నైవేద్యము, గురుభక్తి నొసంగు టొనరు సుధారత్ననిధీ! 43

తే భక్తి కలిగినపురుషుండు పాదరక్ష
యుగళమును ఛత్రమును మహార్హోష్ణీషమైన
భూమిసురునకు దానంబుఁ బోల నిచ్చి
పూర్ణదంతఘ్నభగనేత్రపుష్టిహరణ! 44

క అని భవునిఁ దుష్టిఁబొందఁజేసి, వినులెనిఁ గావింప నగును వినయముతోఁ బ్ర
పనిఁగొని యీచందంబున, జనవర్యుఁడు చేయఁదగును సౌజన్యనిధీ! 45

సీ ఆషాఢమందు శ్రీహరుని బిల్వఫలోదకంబున సుస్నాతుఁగా నొనర్చి
బిల్వదళంబులఁ బ్రీతితోఁ బూజించి పాండురకేతవపుష్పప్రధూప
మిడి సఘృతాపూపహితసర్పియవదధీనులనివేదనఁజేసి నాగభూష
దధియజ్ఞవినాశ! దయ నేలు నీకు నమస్కార మని యిట్లు మంజుభణితిఁ
తే బలుకఁ దగుభృంగరాజంబు భక్తి శ్రావ
ణమున స్నానంబు శివునికిఁ నమరఁజేసి
వరుస నర్పించి శ్రీవృక్షభవ్యపత్ర
ధూప మర్పింపవలయును ధూర్జటికిని. 45

క ఘృతదధిమిశ్రితమోదకి, హితనైవేద్యంబు శివున కిడఁదగుఁ బూర్వా-
స్మృతిమంతుఁడైనమానవుఁ, డలిభక్తివెలుంగుచుండ నమలమనీషా. 74

వ పిదప దధ్యోదనంబునుఁ బులగమునుఁ బక్వలములను శుభకపిలధేనువును శ్వేత
వృషభంబును రక్తవస్త్రంబులను విప్రునకు సమర్పించి గంగాధరా! యని ఖం
డపరశునినావ జపంబు చేయవలయు నిట్లొనర్చుచు నీయాఱుమాసము
లందుఁ బారణ నొనర్పందగుఁ బూర్ణసంవత్సరం బీమాడ్క వృషభధ్వజునిఁ
బూజించినమానవుఁ డమృతలోకములఁ జెందు ననుచు భవుఁడు ఖండించె నని
పలికి మఱల ని ట్లనియె. 48

ఉ పాపహరంబు మోక్షదము భాసురశంకరభాషితంబు నా
నీపరమవ్రతంబు భువి నెప్పుడు శోభనపుణ్యభోగిన

త్కాపిక మై చెలంగుచును ; భాసిలు సత్యము వేఱుకా దొగిం
గోపన మీవ్రతం బనుచుఁ ; గూర్మిఁదలంపుము మౌనిచంద్రమా! 49

బ్రహ్మకులవలనఁగలినకరుసంభవము

క శ్రీసమధికమౌ నాశ్వీన, మాసమున స్నగ్విహ్నాభిమధ్యచ్యుతే మై
వాసిఁగను పుండరీకము, భాసురసత్కాంతితోడఁ ; బ్రభవించె మునీ 50

వ అత్తతి దేవాదు లన్యప్రవర్తకులు కారైరి. 51

కి అంగజావాస్తాగ్రంబున, శృంగారం బగుకదంబవృక్షముకలిగెఁ
బొంగెడిప్రీతి జనించెను, రంగారెడుదానివలన ; రహిఁ గంతునకున్ 52

ఉ. యక్షులకెల్ల నాయకుఁడు ; నౌ మణిభద్రునికిం జనించె స
ద్వృక్షము నౌ ఎటం బితని ; కీపా చెలంగెనుఁ దద్ధ్రీమంబుపై
నక్షయు డౌ మహోశ్మయం దొకథూర్తనగంబు పుట్టఁగా
నక్షయకాంక్ష శంభునికి ; నాతిరువందునె కల్గె సంయమీ! 53

మ అనఘా! బ్రహ్మశరీరమధ్యతలమం ; దాపచ్చడా ల్కల్లి ముం
ట్లనుఁ జెన్నొందినచంద్రచిట్టదవె వేఁడ్క నిశ్వేశ్వకర్మప్రజే
శుని కావృక్షముమీఁదఁ గోర్కె మిగులఁ ; శోభిల్లె సాంశాంశ జనిం
చినదా హేతువుతోడ నాయెడ మునిశ్రేష్ఠు ల్ప్రశంసింపఁగన్. 54

సీ. దాక్షాయణీహస్తతలమందు సుందరకుందగుల్మముపుట్టెఁ ; గొమరు మిగిలి
హైరంబుకుంభస్థమై సిందువారంబు సంజనితంబయ్యె ; జమునియామ్య
భాగమందుఁ బలాశ ; పాదపమాదఱిణో తరమందసితోరుజంతు
ఫలరుద్రవృక్షము ; ల్ప్రభవించె నవ్యయత్రోభకరంబు లై ; చోద్యముఁగను
తే శరజానకు మంకెన జనించె ; జలజసఖుని,
వలన సంజాతమయ్యె న ; శ్వత్థతరువు
పర్వతేశాత్మజకుఁ బుట్టెఁ ; బాళిఁ జెలఁగు
జమ్మి నానొప్పు చెట్టు భా ; స్వద్భుణాఢ్య! 55

క సిరి చేతియందు బిల్వము, కరమరుదుగఁ గల్గె రెల్లుగంట జనించెఁ
వరశేషాహిముఖంబున, సురభియుతం బగుచుఁ జూడఁ ; సురుచిరతేజా! 55

ఉ. వాసుకి పృష్ఠపుచ్ఛముల ; వావిరిఁగల్గె సితాసితంబు లా
భాసురదూర్వ లెంతయును ; భాసిలు సాధ్యులచిత్తమందు మే
ల్వాసనవెల్లునట్టి దగు ; పచ్చనిచందన ముద్భవింపఁగా
వాసిలె వాంఛ దానిపయి ; భావములం దసురారికిం దమిన్ 57

వ అనఘా! తాదృక్షుభరవ్యదివసమగుశుక్లాదశినాఁడు సుగంధవర్ణరసాన్వితము
లగుపుష్పపత్రఫలంబులతోడను ముఖ్యోపధులచేఁ గేశవుని శరదాగమపర్యం

తేముఁ బూజింపఁదగు దానివలన నది యఖండమై పెంపొందు నంతటఁ గిలాజ్య
ప్రీహాయవలునుఁ గనకాదిపాత్రాణ్యము వివిధవస్త్రమణిప్రవాళము క్షాఫలాబులు
స్వాదురసవంతము లగుఫలంబులు కటూమ్లకషాయము లగుసీయఖండ నైవేద్య
వస్తువులు సంవత్సరము పూర్ణమగువఱకు నిజగృహంబున మహోత్సుఁడగుమాధ
వునకు నర్పింపనగు మహర్షీ! పిదపఁ గృతోపవాసియై నియతితో స్నానోచిత
ము లగుతిలాజ్యసిద్ధద్రవ్యములచే నబ్జాంతముదాఁకఁ బద్మనాభునికి నలుఁగిడి
శుద్ధోదకముల నభిషిక్తునిఁగ నొనర్చుటొప్ప నావలఁ దద్ద్రవ్యములతో హోమం
బుచేయవలెను నిజశక్తికొలఁది దానమియ్యనగు బిదపఁ బువ్వులవలనఁ బాదా
దిగఁ గేశవుని నలంకృతునిఁ గావించి దివ్యవిధధూప మిడి కనకమణిస్థగితభూషణ
భూషితుఁజేసి రాగఖాండవచోష్యము లగులావిస్సుల నివేదనచేసి మంత్ర
పుష్పాదు లర్పించి 58

శా శ్రీనారీహృదయేశ్వరా! మురహరా! శృంగారహేమాంబరా!
పారావారగభీర! క్షీరసుకరా! భక్తాళివ్యాఘ్రాగసం
చారా! భూరివిభాకరా! సురవరా! చక్రాత్తదివ్యత్కరా!
సారాచారవిచార! నీకును నమస్కారంబుఁ గావించెదన్. 59

తే నాకు ధర్మార్థకామము లాగశేయన
పూర్ణములు నై ధరిత్రిఁ బొందుఁగాక
నీదయ నని విజ్ఞప్తి నెగడఁజేసి
భక్తితో నిట్లు ప్రార్థింపవలయుఁ నియతి 60

ఉత్పలా ఫుల్లకమలపత్రనేత్ర! భువనములసుదీప్తి
వెల్లయొడల నిండియుందు వెట్లఖండమూర్తివై
కల్ల కాదు కనఁగ నట్లఖండధర్మమోక్షము
ల్వల్ల వించునట్టి సత్యప్రపద్ధతిగ రమేశ్వరా! 61

తే. ఈవిధంబున వత్సర మెల్ల నిండు, వఱకు విజితేంద్రియుఁడు నుపవాసి యగుచుఁ
బండితుం డీవ్రతంబు నఖండవస్తు, వితతి సనుకూర్చిచేయ నా విపులభక్తి 62

క అనఘా! యిది పూర్ణస్థితిఁ, దనరినస్పష్టముగ దేవతలు వేడుకతో
డను జెలఁగుదు రర్థాదులు, ఘనముగ నక్షయము లగుచుఁ గడురాబిల్లున్. 63

క. మానుగఁ గామితనోక్తము, లా నీవ్రతములను నీకు నాడితి నింకన్
దానవరిపుపంజరమును, నే నాదెద భక్తి వినుము నిశ్చలమతివై. 64

నారాయణపంజరము

చ జలరుహపత్రనేత్ర! సురసన్నుతిపాత్ర! రమాకళత్ర! నే
బలుమరు మ్రొక్కెద స్వపులభక్తిలిర్చు సుదర్శనంబునై

చెలఁగెదుచక్రముందయనుఁ జేతొని కావుము తూర్పుదిక్కునం
దెలమి నిజంబుఁగా శరణ మిత్తఱిఁ జొచ్చితి దార్ఢ్యబుద్ధితోన్ 65
క కౌమారకనింగదనుం, ప్రేమం గొని నన్ను నేలు మీ పతిరులదోర ది
గ్భామి న్మరణాగతుఁడను, బామరుఁ డెనుఁబద్మనాభ మీ బవారుచిశౌరి! 66
క నవవర్ష! సగదకమలముఁ, గరుణం గరమందుఁ బూని మీ కాపాడుము న
న్వరుణాశి యందు నీకుం, గరకిశోరణార్థి నైతిఁ గడుభక్తిమెయిన్. 67
క శాత మగుముసలమ్ము గొని, చేతోమోదంబుతోడ మీ శ్రీదనికడన
న్నీతెఱ రక్షింపుము జల, జాతాక్షు భువనరక్ష మీ సత్యసుదీక్షా!. 68
క. ఘనశార్ఙ్గచాపనారా, యణశరములఁ దాల్చి హరుని మీ దాదెసయందు
న్ననుఁగావు మీ శరణుఁజొచ్చితి, వనజోదర దితిజనాశ మీ వందనము హరీ 69
లే పంకజంబునుఁ జేఁబట్టి మీ పాంచజన్య, మైనచందంబుఁ బూరించి మీ యగ్గిదెసను
నన్నురక్షింపునిత్యమ మీనాథ!, యజ్ఞసూకర! గురు!మురమీహర!సుధీర 70
క. ఇనశేతసమకవచంబును, ఘనఖడ్గము కేడెమును సమీకరుణ గొని న
న్ననయము నేలుము రక్షో, జనపతిదెసఁ బిత్పతీకాశ! మీ చటుల! నరహరీ! 71
లే వైజయంతిని శ్రీవత్సభద్రచిహ్న
కంఠభూషణములుఁ దాల్చి మీ గాలికడనుఁ
బ్రోవు నను వేడ్కతోడినుఁ బొందుఁగాను
వాది సంకాశముఖ! భక్తమీవారసుముఖ! 72
క వరద! జనార్దన! దుర్జయ! గరుఁడునిపై నెక్కి మింటఁ మీ గరుణన్ననున్నుం
బరిపాలింపుము మ్రొక్కెద, నిరుపమ మగుభక్తితోడ మీ నిశ్చలమతినై 73
క. గురుమీనరూప! దండము, సరిదధిపా! నీకు నతిరమీసాతలమందుం
బరమేశ! నన్ను నేలుము, వరద! విశాలాక్ష! గవనమీవైదర్భ్యముతోన్ 74
ఉత్సాహ మస్తకాదిసకలభాగమీహితతలమునందుసం
శస్తమైన యష్టబాహుమీసత్యపంజరం బొగిన్
సిస్తుఁ గుల్కఁబొందఁజేసి మీ తీతిని నన్ను నేలునిం
బ్రస్తుతించెదను మహానుభావ! దేవ! శ్రీహరీ!. 75
క నారద! ము న్నీవిధముఁగ, గౌరికి శంభుండు సెప్పెఁ మీ గరుణామతితో
శ్రీరమ్యమైన నీకథ, నారాయణపంజరంబు మీ నరకాంతకా 76
క. హైమవతి మహితమదనుజాని, భీమాసురవితతి, రక్తబీజాని వరుసం
గామించి దీనిచే రణ, భూమినిఁ బరిమార్చెఁ దొల్లి మీ పుణ్యనిధానా. 77
సీ. అన విని నారదుఁ డాపులస్త్యునిఁ జూచి పలికె నోమునివంశ మీ భవ్యదీప
క్తబీజాదుల మీ రాడుసు లెవ్వరో మహితపాసురుఁ డెవండొ మీ మహితబలులు

నైనవారలనెల్ల నడఁగించినట్టి కాత్యాయని యీదేవి యవనివార
లెవ్వారికినిఁ బుట్టి రెలమిఁ బూర్వము వారిచరిత మంతయు నాకుఁ సత్య మొప్పఁ
ఆ బలుకు మనుచు నిట్లు ప్రార్థింపఁ తతేఁ డాడె, బాపహారము నగుచుఁ బరఁగునట్టి
పుణ్యకథను దీనిఁ బూనివచించెద, భద్రద మిది వినుము పరమతేజ 78

మహిషాసురాదిరాక్షసోత్పత్తివిధము.

చ గురుబలవీర్యసంపదలఁ గూడినరంభకరంభులన్మహా
సురవరు లిద్దఱుం గలరు మోదిని వార లపుత్రవంతులై
గురుతరచింతతో మదినిఁ గుందుచు సంతతిఁ గోరి శ్రీధరుఁ
వరదునిఁ గూర్చి సత్తపము బాగుగ సల్పిరి సంయమీశ్వరా! 79
క కోరికఁ బంచనదస్థిత, వారిని వారుండి రధికవత్సరగణమం
దారూఢ మయినతపమున, ధీరులు వెర వొందుచుండ ధృతి తప్పి తత్తఱన్ 80
సీ అంత వా రిర్దఱు యందుఁ గరంభుండు చేయు మండెఁ దపంబు చెలఁగినీట
నంత జలాంతస్థు డైనకరంభుని పదములఁ బెంటిని వాసవుండు
గాఢనక్రాకృతి గ్రహియించి స్వేచ్ఛమై తిగిచి చంపెను వానిఁ బృతితలిర్ప
నన్న చూచి గరంభుఁ డాగ్రహాగ్నుతుఁడు నై తనతలఁ గండించి దహనులోనఁ
తే గురుబలుఁడు హోమ మొనరింపఁ గోరి సూర్య
కాంతియుత మగుఖడ్గంబుఁ గరమునందుఁ
దాల్చి కేళా త్త మయినట్టి తలనుఁ ద్రెంపఁ
బూనెఁ దెంపున గాఱుసు లొప్పఁగులుచుండ 81
ఉ వాయుసఖుండు సత్కృపను వాని నివారితుఁ జేసి పల్కెఁ నీ
తోయము ధర్మమౌనె కడుఁదోషము కాదె నిశాచరేశ్వరా
మాయురె శత్రుదావధము మానుగఁ జేయుట కుస్తరంబు నాఁ
జేయకు మాత్మహత్య నది చేయుట మిక్కిలి కష్ట మేరికిన్ 82
శా పీరా! నీ విపు డేకికోరిన దయ నీవ్వెల్ల ప్రశంసింపనే
సారోదారతనోడ నిచ్చెదను రాచావఁగ నా నొక్కొ ని
స్సారుం డై మృతినొందువానికథ నట్టిం బొనుఁ జాల్చాలు నీ
శూరత్వం బని పల్కువిన్నఁ గని యాశూరుం డనెన్ భక్తితోన్. 83
కవిరాజవిరాజితము కరువలిమిత్రవరంబు నిడన్మఁ గాంక్షాపాసంసిగలహాములో
సుర లకజేయుఁడు సురుచిరయుష్మఁ చోళాధిక్యుఁడు భవనములఁ
గరము జయించెడివాఁడుం గనువలిఁ గైవడి నిత్యమవాబలుఁడౌ
వరసుతు నిమ్మిక భక్తిని మ్రొక్కెద భద్రముఁగామళరీరుఁదమిన్ 84
చ. అని వచియించు దానవబలాధిపుతో ననె నగ్ని దేవుఁ డో
దనుజవరేణ్య! నీ విపుడు తద్దయుఁ గోరినకోర్కె సత్యమై

తనరును దేనియందు మది నత్పరభూ తగ నీకు దానిచే
జనితుఁడు నాఁ గుమారుఁ డన నా జాలఁగ సంతస మొంది యంతటన్. 85

క జలజోనిచేత వా డిటు, పలుకఁబడి యష్టబ్రంద్రపరివృతమాలా
కలితవరయష్టివాసము, దిలకింపం జనియెఁ గాంచ నా దీపింపంగన్ 86

క చని తత్పద్మాకరమం, దనితరచి త్రంబుతోడ నటనుండి మహా
వనమహిష ధేనుగజచయ, ఘనశుంగాజాదిగుణము నగనుఁగొని పిదపన్ 87

తే భావయుక్త మగుచుఁ బరఁగినదై మూఁడు, వత్సరములచేత నన్నె కెక్కి
నట్టి మహిమిమాఁద నసురేశ్వరుం డలి, మోహాచిత్తవృత్తి నొనసె నంత

క బలముకలమహిమిదనుజా, వలనొప్పఁగఁ జూచి మోహవార్ధినిఁబడి తా
మలయుచుఁ దన్నికటంబున, కెలమిం జనుదెంచి నిలిచెఁ బృథుకామముతోన్.

తే కాఁదగినకర్మమున నాఁడు నకడిమిఁ బ్రేరి
తుండు నయి దానితోఁగామ నత్తి నెల్లఁ
దీర్చుకొనె దానిచే నది నతివిరి గర్భ
మును ధరించిరదనుఁజూడు ముదితుఁ డగుచు 90

క అనఘా! దానిం గైకొని, పొనరారెడినాగలోకమునకుం జని సొం
పున నున్ననిజగృహంబును, మన మలరఁగఁ జేరెనంత మమతదలిర్పన్. 91

క. అంతేట సకలసురారులు, మంతనముం జేసి వింత మల్లడిగొనఁగన్
సంతనకట్టి హసించుచుఁ, బంతంబున వానితోడఁ బలికిరి మాసీ 92

క. వహీఁగుల్క మహిమిఁగానీ, మహిమినిఁగొని నీవు పురికి మహితోద్ధతితో
నహహా! చనుదెంచితివి దు, స్సహమై తనరారె నీదుచరితముఁ జూడన్ 93

క. వలనొప్ప నీవు మాతోఁ, బలికితపలు కేమి యిట్టి పనికై విపిన
స్థలమునఁ దప మొనరింపఁ, బలదే జనితివొ ధరణి నీకు లజ్జయు లేదో? 94

సీ. పొమ్ము నీ వింటనుండ నబుద్ధికాదని పల్కివాస్యంబు గావించి రతనిబంధు
గణములు నిష్కార్యకరుఁ డని భాషించి వెడలఁ గొట్టిరి వాని నీ చేగ యంత
సిగ్గుతో రంభండు నీ చేరె మూలవటంబు చారుదర్శనయును నీ శ్యామయైన
మహిమి యత్తతోఁ దనుఁమగఁ డగుదనుజాతోఁబుణ్యయష్టిస్థానమునకు నరిగి

ఆ సాధువనమునందు నీ సరగునఁ బతితోడఁ
గలసి మెలసి యుండి నీ కాంచెఁ గామ
తనుఁడు నైనమహిమ నీలేనయుని నొక్కఁ డని
ముదమునోడ నవుడు నీ మునివరేణ్య! 95

వ అట్టిసనుయంబున 96

చ బుత్తుమలి యైనతన్మహిమి నీ నేర్పడఁ గన్గొని యొక్క దుంతమో
హాతఁబయి దూఁకఁగా నది నిజాధికశీలము గాచుకొంచు ద

తృతీయసుదైత్యనాయకుని దాపునఁజేరి నిజేశ! మున్నపో
తు తమిని వచ్చె నాపయికిఁ ద్రుంపు మటం చని పల్క నత్తఱిన్. 97

తే॥ ఉన్నమితనాసికం బొప్పు చున్నమహిష
మునుఁ గనుంగొని దైత్యుండు మోహరించి
నిశితఖడ్గంబు నంకించి నేర్పుతోడఁ
జంప సనుకట్టి వెడలెను సంయమీంద్ర! 98

క॥ తనుఁ జంప వచ్చుదానవు, గని మహిషముకోప మొప్పఁగడుఁ గ్రూరముతోఁ
దనవాడిశృంగముల నా, దనుజునివక్షంబుఁ గ్రుమ్మఁ దహతహపడుచున్. 99

ఉ॥ ఘోరరవం బొనర్చి భువిఁ గూలెను రంభుఁడు భిన్నవక్షుఁ డై
ధారుణిఁ దైన్య మట్టిపతిఁ దద్దయు గన్గొని గేదె దీన యై
హారమణా! యటంచు మది నార్తినిఁజెంది భయంబుతోఁ వెఱ
నారుచు యజ్ఞధివ్యశరణంబునుఁ జొచ్చెను సంయమీశ్వరా 100

క॥ శరణుం జొచ్చినమహిషినిఁ, గరుణామతు లగుచు యజ్ఞగణములు వేర్మా
సరవిఁ సంరక్షించిరి, గరువపుమహిషంబుఁ ద్రోసి కర మర్థి వెసన్. 101

ఉ॥ అంతట యజ్ఞవారితము నైనతురంగమవైరిడింభమం
దంతము లేనిదై వెలయుఁగట్టి మనోజుని ధాక కోర్వలే
కెంతయుఁ దల్లడిల్లుచు నరీహతతోడనుఁ గ్రాలి దీర్ఘమూ
చింత నిజాత్మలో నిగుడి చేవ దలిర్చుచు నుండఁ దెంపులోన్. 102

క॥ ఉత్తమకాసారంబున, నత్తఱిఁబడి చచ్చి విక్రమాధికబలసం
పత్తికల నమరదానవ, సత్తముఁ డై వెలసె ధాత్రి శౌర్యస్ఫూర్తిన్. 103

సీ॥ మునివరయిను వెంటి భుజబలాధికయజ్ఞపుంగవాశ్వితయు నై పొగిలి పొగిలి
కాలంబు వనమందుఁ గడుపుచుండినతఱి మాలవటస్థులై మలయు యజ్ఞ
వరులు రంభాసురవరుని నంతటఁ జితి నారోపితునిఁ జేయనలనివహిసి
నాథుతో సహగమనంబుచేసెను భక్తి నాయిడ నన్నిమధ్యస్థుఁ డగుచు

తే॥ భీమదర్శనపురుషుండు వెడలివచ్చి
ఖడ్గపాణియు భీషణాకృతుఁడు నగుచు
యజ్ఞులనుఁ బాఱఁదోలి సంరక్షితుండు
నైన రంభాత్మజుని మహిషాఖ్యు వదలి 104

క॥ తక్కినమహిషంబుల చెం, చెక్కినదోశ్శక్తివలనఁ బృథ్వీని గూల్చెన్
గిక్కుచెడిమృగములన్నియు, దిక్కులకుం బాఱె భీతి దెప్పర మగుటన్ 105

ఉ॥ నారద! మారుతాదిసురనాథుల నెల్ల జయించినట్టి యా
వీరుఁడె రక్తబీజుఁ డనువేఁడె జలంగెను దైత్యవల్లభుం

ద్రై రహిఁగాంచుకాసరసు నారినిమండలనాథుఁడేసి రిం
పారఁగతారకాదితిసుగాత్మజు లందఱు సంతసంబునన్ 106

తే. అత్తఱిని హీనశక్తి సహాయులగుచుఁ
జంద్రసూర్యాగ్నిపురుహూత సకలలోక
పాలకులుపీడి రాత్మీయ వాసములనుఁ
బాల్వో చీఁకటిదిశలందుఁ బలసి మాని! 107

— దేవకలుఁ వైశంరమున కగి కాంతి మహిషాసురనిగ్రహావంబుఁ జెప్పుట. —

క అనఘా! మహిషాసురుచే, తను నిర్జితు లైనదేవతలు నిజగృహా
వానశగములు విడిచి భయం, బున వెడలిరి బ్రహ్మలోకమున కట్టిరతిన్ 108

క చని నలువఁ బురస్కృతుఁగాఁ, గనుచేసి రమాకళత్రుఁ గమలసునేత్రున్
వినుతు గదాచక్రాన్వితుఁ, గనసే గి ఖగేంద్ర పీఠిఁ గడుసుఖమొప్పన్ 109

సీ అన్యోన్యమైత్రితో నమరి సురోత్తములైన శ్రీలక్ష్మీశవారులఁ గాంచి
భక్తినోఁ బ్రణమిల్లి వరసిద్ధసాధకు లగువారికిని మహిషాసు రేంద్రు
శక్తినంతయుఁ జెప్పి శశిసూర్యపావకపవనాశ్విజలపతి వాసవాది
బర్హిర్ముఖులఁబట్టి బాధించి మోదించి యంత దీధితుల సొంపారు నాక,

ఆ తలముఁజేరి మమ్ముఁ దమఁగొట్టిన నిరా
కృతుల మగుచువచ్చి పృథివియందు
నధికకీర్తివలన నడలుచునుండెడు
వార మైతి మిపుడు వాస్తవమున. 110

క. శరణాగతు లౌ నిర్జర, వరులాడిన మరల దీనవాక్యము లిట్లో
హరిహరులారా! దయతోఁ, బరమహితం బయినపలుకుఁ బ్రాపింపుఁ డొగిన్.

క. సరగున మీరాహితమునుఁ, గరుణ న్వాక్కున్వచేని కర్కురువలనన్
దురమున వికలాత్ముల మై, పొరివడిఁ బాతాళమునకు బోయెద మాత్రిన్.112

చ అని యిటు దీనభావముల నాయెడ నిర్జరు లాడువాక్కులన్
మనసిజవైరియుక్తుఁడును మంజులభావుఁడు కాలహవ్యవా
వాననిభుఁ డవ్యయాత్ముఁడగు నామురసూదనుఁ డాలకించిమో
చి నిలుపులేని లీవ్రరుషఁ జే నన శౌర్యము పిచ్చలింపగన్ 113

చ పరమునీంద్ర! పిమ్మటను బ్రహ్మహరాన్వితుఁడౌరమాసతీ
వరుని సకోపవక్త్రమున వావిరిభాసురభూరిసత్వ మా
తరుణమునందు వెల్వడి సుదర్శనులో నొకపై చెలంగి భూ
ధరవరకూటసన్నిభతఁ డాల్చి రయంబున మించి క్రన్ననన్ 114

తే అనఘుఁ డైనట్టి కాత్యాయ నాఖ్యమౌని,విలసదాశ్రమభూమికిఁ వేగపోవ

నతులతన్మునివర్యపీఠార్ఘ్యంబుచేత, నద్ది కుబెయింపఁబడినవై ధయలరి పెదఁ 115

క. అమ్మునిసృష్టోత్తమపీ, ర్యమ్మునవ్యాపింపఁబడినధైర్యంబుతత్తేజం
బిమ్మహిం వెలిఁగెఁ జూడను, సమ్మతి లసదర్కకోటిసన్నిభమగుచున్ 116

కాత్యాయనీజన్మక్రమము.

సీ. తివిరి తన్మునిచంద్రతేజస్సుతో నట విలసదాయతనేత్ర పిశంగదోగ
గాత్రయై తనరారుకాత్యాయని జనించెఁ గడంగి యాదేవిముఖంబు భవ్య
శివశక్తితో నయ్యె శిఖవలనను గల్గె మూఁడునేత్రంబులు మొనసి జమున
దైనవీర్యంబున నమరెఁ గేశంబులు చక్రిచే నష్టాదశంబులైన

ఆ. చేతులొదవె బుధునిచేత సుసంహిత, స్తనయుగంబు పొసఁగె శక్రుశక్తి
వలనఁ గలిగె నడుము ఖాసిల్లు వైఖరి, బుష్కరంబురీతిఁ బొలుపు మిగిలి

వ వరుణప్రభావంబునఁ బిఱుఁదులతోఁగూడినగొప్పతొడలుఁ జిక్కులును నలువవ
లనఁ బద్మకోశప్రతీకాశము లగుపాదంబులు ద్వాదశాదిత్యులవీర్యంబువలనఁ
జేతులవ్రేళ్లు వసుప్రభావమునఁ బాదములవ్రేళ్ళు, నవబ్రహ్మలతేజస్సువలన దం
తంబులు యమునలచే నాసికయుఁ గరువలిశక్తిచే జెవులు, సాధ్యప్రభావంబు
వలనఁ గడుఁజెలువంబున నలరి వలరాజుసింగిణుల కాయగురెండుకనుబొమలు
కలిగి రాణించె జగత్ప్రసిద్ధిఁగాంచిన తదుత్తమవీర్యంబె కాత్యాయని యనుపేర
వాసిఁగాంచె నాదేవి కత్తఱి 118

క. వరదుఁడు ముక్కంటియు నా, హరుఁడు త్రిశూలంబు నిచ్చె ధారిచక్రంబుం
గరమర్థి నొసఁగె, సరిలే, శ్వరుఁ డిచ్చెను శంఖమపుడు ధాత్తతరిర్వన్ 119

ఆ. అగ్ని శక్తి నొసఁగె ధనిలుఁడు చాపతూ, ణముల నిచ్చె నత్యయములు నైన
బాణతతుల నిడె విభాకరుఁ డమరేశుఁ, డిచ్చె ఘంటతోడ ధనిసఁగుపవిని 120

క ప్రాద్దుగొమకుండు దండము, నొద్దిక ధనదుండు గదను ధొసగిరి ద్రుహీణుం
డిద్ధకమండలవరగుణ, బద్ధాక్షయమాల నొసఁగెఁ ధరమప్రీతిన్ 121

క. కత్తినిఁ గేడెముఁ గాలుఁడు, బిత్తరి యగుచందమామ ధృథుహారంబుం
బత్తినిసంద్రముచామర, ముత్తమ మగుమూల నొసఁగె ధనోమునిచంద్రా! 122

ఆ. కడఁగి దేవశిల్పకర్తచూడామణి, కుండలార్ధచంద్ర ఘోరపరశు
సాధనముల నిచ్చె ధరవి గంధవ్వాధి, పతియొసంగె రజత ధానపాత్ర 123

శా. వ్యాళాధీశ్వరుఁ డిచ్చె సర్వమయమా ధారంబు నమ్లానతా
లాలితోన్నతగంధసారసుమమా ధాలన్నిద్ధ చెన్నారఁగా
బాళిఁ బద్మర్తువు ల్మహోత్సవము మై ధాసిల్లఁగా నిచ్చె నా
కాళీదేవి మహట్టహాసమును వేధడ్కుఁజేసె నంతఁ ముసీ! 124

ఆ. వాసవాదిదేవవర్యులు హరివారి, పవనమారుతాగ్ని ధానుముఖ్య

లతులభక్తి నంతి కానదేవిఁ గొనియాడఁ, దొడఁగి రవుడు వేడ్కఁ దొంగలింప.

క. మోగవినిర్మలతినువున, బొగుగ భువి నిండి తుల్పిపాసాళాప్రీ
డాగురుభయదయము నగుసుర, పూగార్చితదేవికి నతిపుంజములగుతన్ 126

వ శ్రద్ధా, కాంతి, క్షాంతి, స్మృతి, పుష్టి, క్షమా, ఛాయా, శక్తి, లక్ష్మీ, మేధా, కాంక్షా, మాయా, మయరూపంబులతో రాణించుశుభదాయిని యగుకాత్యా యనీదేవికొఱకు వందనంబు లొనర్చెదము 127

క ఈక్రైవడి సురవర్యుల్, ప్రాకటముగఁ బొగడ దేవి బహుమోదంబుం
జేకొనిన దగుచు నత్తతి, ఫీకరసింహంబు నెక్కి పృథువేగమునన్ 128

తే. మహిం నగస్త్యునిచేత నిమ్నతెనుఁజెంది
ఘోరవిపినాభ్యమును దీర్ఘకూటము నగు
వింధ్యశైలంబునకుబోయి వేడ్కతోడ
నతులగుణధామ! మానివంశాబ్ధిసోమ! 129

అగస్త్యుఁడు వింధ్యనగర్వంబుఁ బాపుట.

సీ. అనుటయు నారుదుం డనె భగవానుఁడౌ కలశసంజాతుఁ డెహునునికొఱకు
ము న్నేమికారణమున వింధ్యగిరి నేల హ్రస్వకూటములతో నమరియుండఁ
జేసెఁ బల్కుము దానిస్థిరబుద్ధివృత్తి మై యలరు నీవనఁబల్కెనతఁడు తొల్లి
నారద! వినువింధ్యనగి మడ్డిగించెను ఎంట ఱరించెడి మహిరుగలిని

తే భానుఁ డంతటఁ గుంభసంభవునికడకు
నరిగి హోమావసానమం దనియె దూర
మందు నివసించు నినుఁజూడ నరుగుదెంచి
తని జగం బుద్ధరింపుము ద్విజవరేణ్య! 130

క. వినువీథియందు సుఖనై, చనునట్టుల మదిని నాకు జనియించినదై
తన రెడుచానము నిమ్మా!, యని భానుం డిట్లనుటకు నాలించి తవిన్ 131

క. విలసితగుణగణమణి యగు, కలశోద్భవుఁ డనియె నాదు కడవిషలుండై
యిల నేయాచకుఁ డేగునె, వలచినకోరికను నిత్తు వారిజమిత్రా! 132

క. అని లోపాముద్రేశుఁడు, మన మలరనుఁ బల్క ద్యుమణిమహితామృత మై
పొనరెడు మునివరుమాటను, విని శిరమునఁ గేలుమోడ్చి వేడ్కం బలికెన్.

సీ ఈవింధ్యనగవర్య మితతీఁ బూనికతో నడ్డగించెను దారి నతులశక్తి
నిమ్ననూఁగ దీని నేర్పుతోఁజేసెడి పనియందుఁ బూనుతపస్వి యనుచు
మా ర్తండుఁ డిట్లాడ వతియగస్త్యుఁడు పలికె నీకొండ నాచేత నిపుడె హీన
శిఖరి యగానట్టుల చేయఁగా బడు నని తెలియుము మది నీదుదివ్యకిరణ

తే. విదిత మగునీమహీధ్రమ్ము విశ్వవంద్యు, నస్మదంఘ్రిసమాశ్రిత నమరు నీకు

నేమిదుఃఖమటం చని । పృథులభక్తి, నతని వినుతించి సంతోషమతిశయింప
తే. వృద్ధదేహుఁడు మునిగణావృత్రహుఁడగు
కుంభసంభవుఁ డామోద । ఘోరదండ
కావనముఁ బాసి వింధ్యనగమ్ముఁజేరి
పలికె నాగిరిఁ గనుఁగొని । పరమశాంత! 135
తే. వింధ్యనగవర్య! నామాట । వినుము తమిని
జమున నైదోడు దెసయందు । సకలపాప
హరము పుణ్యప్రదంబు నా । నట్టితీర్థ
వరమునకు నేఁగ మగినెంతొ । వాంఛకలిగి 136
ఉ. వావిరి వచ్చితి స్తుసలి।వాఁడను నీపయి నెక్కి గీర్తనం
బోవుదృఢంబు లే వపుడు । భూమి నణంగు మటంచుఁ బల్కినా
గ్రావము నీచకూటమయి । క్రాలె నగస్త్యుఁడు వేడ్క నంతటన్
వావిరి దానిమాటి చని । పలెక్కను వింధ్యనగంబుతో మునీ! 137
ఆ తీర్థమందుఁ గ్రుంకి । గివ్యదేహుండ నై
స్వాశ్రమమున కెపుడు । చనుట కేను
వచ్చునంతవఱకు । వసుధ నీగతినుండు
మట్లు కానియెడల । నద్రిరాజ 139
క నీలెగడికితో శాపం, బాతఁడొ నొసఁగెద నటంచు । నాఁడయమాళా
భూతలభాగమునకుఁ జనఁ, జేతోమోదంబు జయము । చెన్నారుమతిన్ 139
చ కలశెజాఁ డట్లు పోయి । తనుకాలమునం దిటవచ్చువాఁడ నే
నెలమి నటంచుఁ జిత్తమున । నేర్పుఁ జింతనుజేసి పుష్కర
స్థలమున కేగి రమ్యమును । దప్తసువర్ణసుతోరణాంతమున్
గలిగినపర్ణశాల నటఁ । గౌతుక మొప్ప నొనర్చి క్రన్ననన్ 140
క. అచ్చట విదర్భపుత్రిని, మచ్చికతో ననిచి తాను । మహితోత్సుకుఁడై
వచ్చి నిజాశ్రమమునకుఁ, ముచ్చటతో మరల మాసి।ముఖ్యుం డనఘా! 141
సీ పరఁగుబుతావృత్తి । పర్వదినంబులయం దంబరస్థనా । శ్రమమునఁ
గడక నామునియుండి । కడమవేళను దండకావనభూమిలోఁ।గడిమి నిష్ఠఁ
దప మొనర్చుచునుండెఁ । దరుగనికాంతితో వింధ్యాద్రివినువీథి । వెలయుచున్న
పర్ణశాలనుఁ గాంచి । పరమర్షి భయముతో వృద్ధినిఁ జెందక । వృద్ధమౌని
ఆ. మరలి రాఁ డటంచు । మదిలోనఁ దలపోసి, నీచశిఖరి యగుచు । నిలిచె నిట్లు
కుంభజుండు వింధ్యకుధరమ్ము నీచల, రమ్ముఁగా నొనర్చి । ప్రథితశక్తి 142
క. ఘన మగుతద్గిరిశిఖరం, బున మునిజనవినుత యగుచు । ముదము తలిర్పం
గను దుర్గ నిలిచె రాజ్ఞస, జనులం బరిమార్చుటకును । శౌర్యముతోడన్ 143

క. సురవిద్యాధరకాంతో, దరసురవేశ్యాభుజంగతతులాదేవిం
గరమర్థిఁ గొలిచి యుండిరి, పొరిఁబొరి దుఃఖంబుమాని పుణ్యనిధానా! 144

ఆ చండముండులు మహిషాసురునకుఁ గాత్యాయని రూపశేషులఁ జెప్పుట.

తే. అట్టియెడఁ జండముం డాఖ్య నలరునట్టి
యసురు లిద్దఱు విస్మయాయత్తు లగుచు
నమలవింధ్యాద్రిశిఖరాగ్రమందు మోగ
నిష్ఠ నలరారు కాత్యాయనిని ముసీంద్ర! 145

చ. కనుఁగొని శైలము న్విడిచి గ్రక్కునఁ గ్రింకివచ్చి స్వాలయం
బున కిపు డేగి శౌర్యబలదుర్జ్ఞుఁడు నా మహిషాసురేంద్రునిం
గనుఁగొని భీతితో ననిరి కర్బురనాయక! నీవు సొంపునం
బొనరినవాఁడ వేమి నిజబుద్ధిఁ దలంపుము నిక్క మారయన్. 146

క. ధీసురగణనాయక, నీ కిడువడిని మనము రమణీయముగా
సారెకు వెలిగెడివింధ్యనుఁ, జేరుద మాకొండ నలరు శిఖరమునందున్. 147

తే. సురనారీరూపంబునఁ, బరిఁగి మహత్త్వమున వెలసి బంధురలీలా
భరితాంగంబుల నడరెడి, తరుణీమణి కలదు దానిఁ దరమే పొగడన్ 148

తే. ఆమె ముంగురు లిలగెల్చెనభ్రసమితి
మోము సోము జయించెను మూఁడుకన్ను
లగ్నులను మూఁడిటిని నోర్చె నధికదీప్తి
గళము శంఖము నోడించె కడఁగి నియతి 149

చ. ఘనసకలావనీవిజయుఁ గా నిను నెంచి మరుండు మించి చే
సిన పటుభూరిదుర్గముల చెన్నువహించుచు వర్తులంబు లై
తనరి కరీంద్రకుంభములదర్పము మాపి మనోహరోన్నతిం
గనఁబడు నాతిచన్నవలు కర్బురవంశపయోధిచంద్రమా! 150

చ. నిరతము సీపరాక్రమము నేర్పు నెఱింగి వరిప్రియాత్మజుం
డరముడిఁజేసినట్టి వగుయంత్రములో యన నొప్పి మిన్నగా
పరిఘులఁబోలి పీనలను భాసిలి శస్త్రసమన్వితంబు లై
సరిఁగొని రెండుతొమ్ముకుల సంఖ్యను నున్నవి తన్వి హస్తముల్ 151

తే. రాజశేఖర! త్రివళీతరంగ మగుచు
స్నిగ్ధమై సుందరంబయి చెలఁగు నడుము
వైకిఁ గానసాగుటకు నీకు భయమువలన
నలనుఁ దునిచినసోపాన మనఁగ నెపుడు 152

ను దనుజాత్వద్భయకాతరుం డగుచుఁ గందర్పుండు వైకెక్కఁ బు
ట్టినదా స్వేదపునీటఁ దెల్లు వనఁగా నీవిం దగం గుల్కుచుం

ఘనతం గైకొని తీరగేహముల వీగ్గకందాకి రాజిల్లి నా
వనితాభాసురరోమరాజి నిగులం బాళిం బిసాళించుచున్. 153

తే భవ్యమై వర్తులంబయి పరమభాగ్య, సూచకం బయి పద్మంపు సొంపుగులుకు
నాభికరధ్వజుని శ్రీలనంపు సరసి, గాగఁ జెలువొందు సురవైరి కాండనాభ.

చ. మంతు వహించి సంతతము మానుగ మంజుళమై సుదీప్తితో
నంతట మేఖలావృతము నై నడు మల్లసిలె న్మృగాజీకి
వింతగనేఁ దలంచెదను విస్తృతసాలసుగుహ్యదుర్గమా
క్రాంతమనోజరాజవరకమ్రపురం బన దీని నాత్మలోన్ 155

సీ విగతవాలుకముల్ నై వెలసి వృత్తంబులై సమును త్తవస్థితిజాల నొప్పి
కడుమృదుత్వముకల్గి కాంతయూరుద్వయివిలసిల్లుఁగామభూనిధిఁదుజనులు
నివసించుటకుఁగాను నేర్పుతో ననిచిన దేశంబొకోయనుతీరు చెలఁగ
నత్యున్నతంబులై యలరి భాసిల్లె నాకలకంఠిజానుయుగ్మంబు మిగులఁ
తే దానిఁ బొగడొంది శ్రాంతుఁడై తమ్మిచూలి
తలఁచి తాకాణముగను వాస్థలమ్ము
లాచకోరాక్షి కిడె గదా యనుచు నేను
మదిని మోదించెదను ఘోరమహిషదనుజ! 156

ఉ. లోకములెల్ల మించి నిను లోలత గెల్వను మారుఁ డించి సు
శ్లోకర మొప్ప నీకరణిఁ జేసె ననం గలకేళవర్తులా
స్తోకవిపక్షదంబులయి సిస్తున శోభిలె నారి చూడ నా
కోకిలవాణి జంఘ లొగి నూరిమి నీనెడివై దితీశ్వరా! 157

ఉత్సాహ ధీరనలువవాంఛబుద్ధిఁ దేఁబరిల్లుచుండ నా
పారసాతీపాదయుగము సారసోదరప్రభా
చారుతరముఁ గా సృజించె సర్వదేవనాయకల్
సారె సన్నుతించుచుండ స్తోస్థలంబులోఁ దనిఁ 158

ఆ. ఆనతియ్యఁదగిన దైనట్టిబింబోష్ఠి, నఖరరత్నమాల నభమునందు
వెలయుబుుుమాల విధము నై చెలువొందె, దాని నెన్నఁదరమె దనుజనాథ

మ దనుజేంద్రా! యిటువంటిరూపమునఁ దత్తన్వీలలామం బొగిఁ
ఘనబాణాసనశస్త్రపాణి యగుచుఁ గమ్రాంగయై యుండ మే
మునుఁ గన్గొంటిమి ధాత్రిమీఁద నది యోపుణ్యాత్మసత్పుత్రి మో
వనితారత్నము గుత్తెఱుంగ మనుచుఁ వారిట్లు భాషించినన్ 160

క ఆదైత్యులవాక్యంబుల, నాదేవీరూపవృత్తియత్నస్థితులన్
సాధరముగ విని మహిషం, డాదట నెనఁగొనుచు నుండ నాకాలమునన్.

క. కలదా విచార్య మిట నని, వలనొప్పగఁ దలఁచె మహిషవల్లభుఁ డోలిం
దొలి దుష్కర్మం బీగతి, వలపించుచు నుండ మోహవశుఁడై యంతన్. 152

ఉ భూసురవర్య! పూరుషులు మముగఁ బొందుదు రబ్జమోనిచే
వ్రాసినపుణ్యపాపములఁ వారక స్థానమునందె నెవ్వఁ డే
వాసములోన నెట్లు చనుఁ బ్రాణిని నట్లతఁ డట్టిచోటికిం
ద్రోసినమాడ్కి మేఁ జనుదుఁ దోడనె తాఁ జనునట్టికానిచోన్ 153

వ వినుఁ, బిదప నారదుఁడేఁగుదెంచుట మోహంబుతో చండ, ముండ నమరబిడాల నేత్ర, కపిల, ఘోరాయుధ, బాష్కల, విష్ణుర, రక్తబీజాదులఁ గాంచి సమర సమర్థు లగుమీరిపుడు మిక్కుటముగ రణభేరిమ్రోయించి నాకమునువదలి విం ధ్యనగంబుఁ జేరి యక్కొండ నోలిదండయం దండంబుగఁ బొందుపఱచిన శిబిర మందు వసించి కవచంబులు ధరించి బాణబాణాసనపాణు లై మెలఁగుచుండుఁ డని యాజ్ఞాపించె నంతట విరోధిహంతయును దుందుభిరవుండును రాజసనే నానాయకుఁడును మయునిసుతుఁ డగుదుందుభిమహిషాసురప్రేరితుఁ డై పోయి మింటనుండి కాత్యాయనీదేవిఁ గని 154

దుందుభికాత్యాయనికి మహిషాసురశక్తిఁ బలుకుట.

క పరమకుమారి! వినుమా, నిరుపమభుజబలముతోడ నెగడి మహాభీ
కరదైత్యపుఁ డగుమహిషా, సురదూత నటంచుఁ బలికెఁ జోద్యం బలరన్

సీ. అంతఁ గాత్యాయనియాదుందుభినిఁ గాంచి రారమ్ము దైత్యనిర్భుఁడవగుచు
మహిషుఁడు చెప్పిన మాట నిక్కముగఁ బలుకుమీవన సురవైరిదేవి
వాక్యంబువలన నంబరమును విడిచి కాళ్యపిఁజేరి తరువాయిఁ జారుపీరి
పైసుఖంబుననుండి పలికె రంభాత్మజుఁ డాడినమరుల నాయంబతోడ

ఆ వసురుఁ డమరవైరి యగుమహిషాఖ్యుఁ డి, ట్లాజ్ఞ నిచ్చె నీకు నమరవరులు
తనకు నోడి విగతధైర్యులై భ్రమతోడ, నవని మెలఁగుచుండి రధికచింత

తే మర్త్యపాతాళపవమానమార్గదేవ, వాసములు మర్త్యనాథాదిపంచజనులు
నాకు వశులైరి స్వర్గాధినాథ దివ్య, నీలగళభాను లొగి నేనె నీరజాక్షి!

క. బాలా! సకలజగంబుల, నేలెదు మన్నించడభువినిఁ బృథుపుష్కరపా
తాళసురలోకములలో, నాలమునం దెవఁడు సమత నందును నాకున్ 168

తే అఖిలములు నన్నుఁ జెందె వీర్యార్జితంబు
లగుచు నిత్తజే నీభూమియందు నేనె
దివ్యభోగాలయుఁడ శౌర్యకీర్తనుఁడఁ
జారుగుణజాలపాత్ర! విశాలనేత్ర! 169

మ. వరనారీమణి వౌదు వీ వనుచుఁ బల్వాంఛించి యీవింధ్యభూ
ధరముఁ జేరితి నీనిమిత్తమయి మోదం బొప్ప నీధారణీ
భరముఁ బూనిన నన్నబింపు తగ నీ ప్రాణేశు గా నీకు నే
గరమర్థింతును రాజభర్త నగుదుఁ గంజాతపత్రేక్షణా! 170

శాత్యాయని దుందుభితో రణశుల్కముఁ బలుకుట

చ. అని యిటు లాశ్రేజ్యుఁడనై నంచు మయాత్మజుఁ డాడ దేవి త
ద్దనుజునితోడఁ బల్కఁ జిత్రైవతుఁడై భువి దానవేశుఁడై
మనుట యథార్థమే యతఁడు నీ మాట లీకేటికి వాని భర్తఁగాఁ
గొను మని నీవు పల్కుదువొ నీ కూర్మినిఁ జెప్పెద నాలకింపుమా! 171

మ. సతిజా! మాకులమందు శుల్కమని ఖ్యాతిన్ గాంచుధర్మంబు సం
తత మొప్పారుచు నుండుదానిఁ బటుదైత్యస్వామి నా కిచ్చునే
ని తమి న్వాని వరింతుఁ బ్రాణపతిఁగా నీ నేనంచు భాషింప వా
డతిమోదంబున నాలకించి పలికెన్ హర్షంబు సంధిల్లఁగన్ 172

ఉ ఆయతపత్రనేత్ర! మనసారఁ వచింపుము శుల్కమెట్టిదో
పాయనికూర్మితో నతఁడు నీ బల్మి శిరంబును నైనఁ దెంపుతో
నీయెడ నిచ్చుశుల్కమన నెంతటిదాతని కే బలభ్యమై
పోయినదానె సారెకును నీ భుజమిని నింగిని నెంచి చూచినన్ 173

సీ. మయుపుత్రుఁ డీరీతి నీ మందలించిన విని శివయట్టహాసంబు నీచేసి నవ్వి
సర్వచరాచరసంహితార్థం బగువాక్యంబు నాడివెనుఁ బ్రా మెఱయ
మానుషాశన! విను మీ మాకులంబునఁబుట్టి నట్టికుమారిని నీ నని నెవండు
దర్పించి గెలుచునో నీ ధవుఁడౌను దానికి నతఁ డని పూర్వమం నీ దస్మదీయ
ఆ కులజు లిట్టిశుల్కమ్ముగురుధర్మ మొనరించి
రనుచుఁ దేవి చెప్ప నీ నాలకించి
మహిమదనుజుఁ జేరి నీ మానినీమణి చెప్పి
నట్టిదెల్లఁ బలికెన్ నీ నతఁడు మాని! 174

వ. అంత నధికతేజస్వి యగురంధునిపుత్రుఁ డతిమోదమున వింధ్యనగకూటంబు నాక్రమించి సరస్వతినిఁ గెలువఁగోరి సమరసన్నాహసంరంభా త్తచిత్తు డగుచు వెడలె వితురుఁ డనురాజసుఁడు దీనితోఁ బ్రతిపక్షులనెల్ల నీతితెఁ గూల్చి నెంచి నమరదానవుని రాణువకు ముందు నడుచునట్లుచేసె నంత నమరాసురుఁడు బలాధిపత్యమును వహించి ధృఢాశ్వమునెక్కి దండుండినచోటుఁ జేరి సేన లేన వెంటనంటి రాఁ జనుచుఁ గాత్యాసీదేవి నెదురింప వేగంబునఁ బోయి యంత యుద్ధబద్ధబుద్ధితో నరుదెంచు నమరుని నాలోకించి బ్రహ్మపురోగము లగువేలు పులు పరమేశ్వరితోఁ గవచంబుఁ దాల్చుమని ప్రార్థించిన నాదుర్గ విని దేవగ

లారా! నేఁ దనుత్రాణమ్మును ధరింపను నా ముందఱి నారాఁటసాధనముఁ దుండి
భండనమ్ముఁ గావింపఁగలఁడే యని భాషించుచు శేషనివారణకరం బగువర్మ
మునుఁ బూనకున్నం గని త్రిదశవరేణ్యుఁ డగుముక్కంటి తద్రక్షణార్థమై
దేవికి హరిపంజరం బుపదేశించె గౌమారి తత్ప్రభావమువలన సకలదేవతా
ధ్యుఁడును దనుజవరుఁ డగుమహిషాసురునిఁ దనపాదములతోఁ దన్ని పుడమిఁ
గలిపె నిట్టి మాహాత్మ్యముకల యీ విష్ణుపంజర మంతట నధికమైన దని
యెన్నఁబడె. 175

తే. బ్రాహ్మణోత్తమ! యేవానిప్రభావముందు
శౌరి వసియించునో యట్టిబీజమున కెవఁడు
దర్పహాని నొనర్చునే ధాత్రి నట్లు
చేయఁ గమకించెనేని తాఁ జెడును నిజము 176

సీ. ఇటుల పులస్త్యమునీంద్రుఁ డాడిన విని నారదుం డనె మునినాథ! దేవి
పరమవింధ్యమహీధ్రవప్రగుఁడును వాహానాన్వితుఁ డగుమహిషాసురేంద్రుఁ
బటుబాణతతులుండఁ బదవాతునిఁగఁ జేసెనేలనో యని మఱి నిపుడు శంక
కలుగుచున్నది దానిఁ గరమర్థి వివరించి పలుకుమన్న నతండు పలికె భక్తి

తే వెలయ దేవయుగాదిప్రవృత్త మగుచు
నతులపుణ్యప్రదమ్ము భూయోహమ్ము
నైన నీపుణ్యకథను నీవవహితుండ
వగుచు నిత్తఱి వినఁదగు ననఘు లెన్న 177

నారదానుగ్రహంబు వ్యాసాయని వైశంపాయనుఁడు జనమేజయునకుఁ జెప్పుట

క నారద! నమరాసురుఁ డా, తీరునఁ గోపించి మించి దివ్యాస్త్రమహా
వారణరథుఁడై వచ్చెన, వారితదేవీజయాభివాంఛ చెలంగన్ 178

ఉ అంతట దేవి దేవయుతయై సురవైరులఁ దాఁకి కార్ముకం
బంతనె నేర్పుతోఁ దిగిచి యస్త్రవితానముతోడ వారినిం
బంతముఁ బట్టి ముంచె జలవాహము నింగిని వృష్టిధారలన్
వింతగఁ గప్పుమాడ్కిఁ దనవీర్యము శౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్. 179

క. ఆకార్ముకంబు శివచే, నాకర్షిత మగుచు మెఱసె హాటకసుముఖా
లోకనదగి జలదగతై, ప్రాకటముగ వెలయు మెఱుపుభంగిన్ దానీ! 180

చ సురరిపులైనరాక్షసుల క్షోణినిఁ గొందఱిఁ గూల్చి గోలలన్
గురుముసలంబునన్ బరులఁ గొందఱి మొత్తి గదాయుధంబుతోఁ
బరువడిఁ గొందఱి న్నిగుల స్వస్థలభగ్నులఁజేసె దేవి యీ
కరణినిఁ జెక్కురక్కసులఁ గ్రక్కున నుక్కడఁగించె నా యెడన్. 181

క. ఆకేసరి యొకపైనను, భీకరలయకాలుమాడ్కి నవలసిల్లి జటా
ప్రాకటసటల విదిర్చియు, వీఁకగ నురుదైత్యనాగవితతి వధించెన్ 182

వ అంతఁ గాత్యాయనిచే నసురులు కులిశవిదారితులును, శక్తినిర్భిన్నవక్షులును, నాగళ్లచేఁ జిల్పఁబడినసుత్తుకలుకలవారును, గండ్రగొడ్డండ్లతో రెండుతుండె ములుగాఁ జేయఁబడినవారును దండాభిహతులు నైరి. కొందఱు కంపించిరి కొందఱు మోహితులై వడిరి, మఱికొందఱు సమరవిముఖులై చనిరి ఇట్లాదే విచే దైత్యదానవులు చంపఁబడినవారును రుద్రానలులు నై భయోత్తచిత్త మొప్పఁ గాళరాత్రినిఁగా నా పరదేవిని భావించి పోయిరి పిదప నమరదానవుఁడు విజేసి చనినబలంబును బలాధిపతినిఁ గాంచి రణాగ్రమందు భీతభీతాసనపాణి యై నిలిచియున్నదుర్గ నాలోకించి మత్తమాతంగాధిరోహుఁడై వెడలివచ్చి దేవిపై శక్తిని సింగముమీఁదఁ ద్రిశూలంబును వైచిన నవి జ్వలనోపమానములై రాఁగని దుర్గవానివహంకారరవంబుతోఁ ద్రుంచిసేసె. 183

క అంతట మత్తకరీంద్రము, పంతంబున దేవి వారినిఁ బట్టిన నది పై
కొంతయు వైళమునం జని, సంతస మొప్పారుచుండ శౌర్యస్ఫూర్తిన్. 184

క దనుజునిఁ బాదతలంబున, ఘనశక్తిం గొట్టి పట్టి గతజీవునిఁగాఁ
గనుఁ జేసి దంతి మూపుర, మున నుంచి కుమారి కపుడు ముదమునఁ దెచ్చెన్.

ఆ దేవి దైత్యు నంతఁ దీవ్రకోపంబున
నెడమచేతఁబట్టి పృథులశక్తి
రణమునందుఁ ద్రిప్పి రయమున నిస్సాణ
భంగి మ్రోవఁజేసి ప్రౌఢి మెఱయ 185

సీ. పటహూరునాదనిభం బగుహాస్యంబుఁ గావించె నాయోడఁ గడఁగి యట్టి
హాసంబువలన నత్యద్భుతం బొనఁగూడ శస్త్రపాణులు మహాశౌర్యధనులు
వికసమరూపులు వివిధరగంధర్వకిన్నరోరగనైంధవాళి
మూర్ఛితాజావికముఖులు గోవదనులు నానాస్యగుహపాదనయనచరణు

ఆ. లైనభూతవీరు లటఁబుట్టిగుమిగూడి
రందు మ్రోవఁజేసి రన్యు లెలమి
నఱచి రొగులు వేడ్క నలరి పాడుచు నవ్వి
రన్యు లంబఁ బొగడి రంత మానిరి 187

క. ఖ్యాతిమహాశనిహృణసం, ఘాతంబునుఁ గూల్చుకరణిఁ గాత్యాయని త
ద్భ్రాతాలిఁ గలసి విసుగుచు, దైతేయుని వానిసైన్యవితతిఁ జెండాడెన్. 188

క. సేనాపతియగు నమరుఁడు, హీనప్రాణుండు నగుచు నిలఁగూలంగా
సేనాపురోగతులు వడి, తో నీటున వెడలి రంత దూర మొనరింపన్. 189

కాత్యాయని చిక్షురాసురుని వధించుట

చ రథికులలోన మేటియయి రాజిలువాడును సైన్యపాలుడుం
బ్రథితుడు నైన చిక్షురుడె ప్రాణినిఁ గర్మము దాఁక వింటినిం
బృథుగతిలాగి దేవతతిఁ బెల్లుగఁ గప్పె శిలీముఖంబులం
బృథివిని వృష్టిచేఁ బొదువు వారిదము న్వలె నంత నోమునీ! 190

మ సురతిస్వీమణి యైనదేవి ధరపై శోభిల్లఁ దద్వీరుఁ డ
కరశస్త్రంబులుఁ బిండిచేసి దనుజా ల్కంపింపఁగా దేవతా
శర సంధానసువర్ణపుంఖశితభాస్వత్ఖడ్గాస్త్రంబులం
గరపం క్తి ధరియించి మించి మెఱసెఁ గార్యంబు మిన్నందగన్ 191

ఉ పిమ్మట దేవి యాదనుజుఁ బీచ మడంచెను నాల్గుములుక్కులం
బిమ్మిటశక్తితోడ నొకబాణమునన్ వసుయించె సారథిం
గ్రమ్మఱ నొక్కశస్త్రమునఁ గాల్చెను బొక్కము నొక్కతీవ్రబా
ణమ్మున సాస్త్రచాపమును నాశముచేసెను సైయనన్ వెఱన్. 192

ఉ సింగిణి నాశమైనఁ గని చిక్షురుఁ డాగ్రహ మొప్పఁ గేడెముఁ
రంగదభంగఖడ్గముఁ గ రమ్మునఁ దాల్చి విరాన వైవ నా
భంగిని జూచి దివ్యసురభామిని సాధ్వససైన్యపాలనా
చంగుని చర్మఖడ్గములఁ జయ్యనఁ ద్రుంచెను నాల్గుతూపులన్. 193

శా కాత్యాచార! విచార! నారద! మహాసంతోషియై లోష్టకుం
డత్యాశ వరసీంపిఁ గాడఁజను నట్లాహ్లాద మొప్పంగ నా
కైత్యుం డంతట శూలముం గొని లసద్ధర్మాతిరేకంబుతో
నిత్యశ్వాసహయునొ కుమారిఁ గవిసెఁ స్నేహప్రపూర్ణుఁడై నా యెడన్ 194

చ ఎదురుగ వచ్చుదానపు మహాహేశ్వరి కన్నుల క్రోధయుక్తయై
పదముల నైదుచేతులును బల్మినిఁ బట్టి శిరంబుఁ గోలలన్
గుదియఁగఁ గొట్టఁ జిక్షురుఁడు కుంభిని వేగమె కూలె నంతటన్
మదమున నుగ్రవక్త్రుఁ డనుమానముఁ బొందక దాఁకె దేవినిన్. 195

కాత్యాయనిఁ బాశ్చాలాదిరాక్షసులఁదంపి వారిచే నృత్యంబుఁ జేయుట.

సీ. ఘోరకరాళవక్త్రులు నైనదానవు లుద్ధతపటుబాహ్యులోగ్రవదన
దనుజులు దుర్ధరదర్పితదుర్ముఖమార్జారనేత్రులా మాంసభక్షు
లతిబలు లైనట్టి యసురులఁ గొందఱు బాణాస్త్రపాణులై పరమశివునుఁ
దాఁకుటకై రాఁగ దర్శించి లీలతోఁ గాత్యాయనీదేవి కరమునందుఁ
తే దమినిఁ డమరుకనీణలఁ దాల్చి నవ్వి, వివిధరీతులవాయింప వేడ్క భూత
గణము లెల్లను వదాన్యగతికి సమము,గాఁగ నాడుచు నవ్వుచుఁగ్రాలె నంత.

ఆ అసురులస్త్రధరులు గైసరస్వతిని నొప్పింప దేవి దనుజవితతి కేళ
పాశములనుఁ బట్టి గపంచాస్యమువనునుండి, పైకి నెగిరి వేడ్క గపరిధవిల్ల. 197

చ. సురుచిరవింధ్యసానువున గసొంపున నృత్యముచేయుచుండ భీ
కరబలతద్దితీశ్వరులు గబాహువికంపితశీర్ణదర్పతా
విరహితశస్త్రజీవులయి గవిశ్వముపైఁబడి; రట్టి దానవో
త్కరమును జూచి రోషమున దానవనాథుఁడు తామ్రనేత్రుఁ డై. 198

మహిషాసురుఁడు కాత్యాయనిపై యుద్ధముఁ జేయుఁ బోవుట.

చ ఖురములచేత భూతలములఁ గొబ్బున ముక్కులఁబుట్టుగాఁచే
నొరులను దుండపుచ్ఛముల గసూర్జితతేజముతోఁ గొందఱఁ
గురుతరశాతశృంగములఁ గొందఱి భగ్నముసేసి సింగముం
గరకరిఁ గూల్చి నెంచి చనెఁ గమ్మనిశాటుఁడు సంయమీశ్వరా! 199

ఉ. అంతట నంబికాసతి మహాగ్రహ మొప్ప చిరాన వాని బ
ల్వింతఁగఁబట్టి పైకొనుర గవేసిన దైత్యుఁడు తీక్ష్ణశృంగుఁ డై
పంతమునన్ ధరాభ్రములఁ గబాలినిఁ ద్రవ్వుచు వితతకంధులం
బంతముమీఱఁ జేఱి చెఱచి గపారెఁ గుమారినిఁ గెల్వఁ బూనికతోన్. 200

క. అరుదెంచు మహిషదానవు, బరికించి విశేషకోపపరివృత యగుచుం
బరదేవిపాశమున నా,సురవైరినిఁ గట్టె సురలు గచోద్యము నొందన్ 201

సీ కడఁగి దైత్యుఁడు భిన్నగకటహస్తిరూపుఁ డై కదిసినదేవి తగ్గఱముఁ ద్రుంచె
నతఁడు క్రమ్మఱ మహిషాసురుఁడై రాఁగఁ బరదేవి వానిపైగవడిఁ ద్రిశూల
మును వైవ నగి శీర్ణగమూలమై పడఁగని, జ్వలనాస్యమైనట్టి గశక్తి వైచె
నది కుంతికాగ్రమై గయవనిఁ గూలినదైత్యవీర మైనచక్రంబు గనంత ద్రోసె
ఆ నపుడు భిన్నరూపగమై యది ధరఁ ద్రాల, ధనదుగదను ఘోరదనుజమీఁదఁ
బరపె నద్ది మిగుల గభస్మమై కాశ్యపిఁ, బడినఁ బరమదేవి గప్రౌఢిమెఱయ.

వ. మునీంద్రా! మహిషాసురుని వారుణపాశములతోఁగట్టిన నది తచ్ఛృంగకుం
డాగ్రఖురచూర్ణితంబైపడిన విలోకించి భవాని కోపించి యామ్యదండముఁ
బ్రయోగించెఁ; నదియు బహుదండహస్తముఁ జెందె, నంత నమరపతి వజ్రముతో
వానిం దేవి చదిమిన నదియు భగ్నహస్తముం గాంచె, బిదపఁ గాత్యాయని సిం
గమునువడలి సత్వరంబున నసురవీరునిపీఁపుపై నధిష్ఠింపఁ గని వాఁ డతివీర్యశ
క్తితో నవనింబడి పొరలాడం దొడంగిన నాబింబోష్ఠి నిజమృదుకోమలపదము
లతోఁ దడిచర్మమువలె వాని మర్దించిన; నగాభుఁడును సమున్మత్తుఁడును
బలశాలియు నగురంభసుతుఁడు తత్పదప్రహారితుం డై పీనశక్తినుండె నప్పుడు

కాశ్యపుని మహిషాసురుని వధించుట.

ఉ దానవనాథుకంఠమును ధగ్ధిలఖడ్గముతోఁడ ద్రుంపఁగా
దాన సఖడ్గపాణి యగు దారుణమర్త్యుఁడు పుట్టి నంతలో
వానియురంబుఁ ద్రొక్కి పటు వైఖరిఁ గేశము లెల్లఁ బట్టి స
మ్మానితమానసిం దునిమె మానుగ మానిని మచ్ఛరంబునన్ 204

తే దనుజబలమంత హాహాకృతంబుతోడ
వెలసెఁ జండుఁడు ముండుఁడు వీరతార
సారమయ, హాసిలోమ్నాఁ ద సకలదైత్య
పతులు ప్రమథులచేతనుఁ బవరమందు 205

క. పారిబోరిఁ దాడితు లగుచుం, బిరబిరఁ బాతాళమునకు భీతిఁ జని రా
సురవితతిజయంబునుఁ, బరికించి భవాని నిట్లు ప్రార్థించి రొగిన్ 206

ఉ. పాయనికర్తి లోకములఁ బర్వవిదారుణవక్త్రదృష్టితో
నీయెడ నుండినట్టి జగదేకశరణ్యునుఁ జారురూపనా
రాయణకిన్నవామలికి రాజసమాంత్రికి సత్యవాక్యకా
ర్యాయని కేమొనర్చెదము ధన్యతఁ మ్రొక్కులు భక్తి నీయెడన్ 207

తే. శ్లిష్టలాదేవి దేవతాధీశవినుత, యగుచు సురతతి కొఱకు నై యవని మరల
జన్మమందెద ననిపల్కి శేర్ష్యోపాద, జలజముల నాశ్రయించె నిర్జరుల వదలి.

క. భూసురవర్య! పులస్త్యా!, భాసురరుచియా భవానిభవము న్మఱలన్
వాసిఁ బలుకుము వినమది, నాసక్తి చెలంగె నాకు నతివిస్తృతిఁగన్ 209

సీ అనిన నారదుతోడ నాపులస్త్యుఁడుపల్కె సంయమీశ్వర! దేవి సంభవంబు
ఖ్యాతింతు వినుము శుంభుఁ బరిమార్చి సకలలోకములకుహితమునుఁగడిమిఁజేయ
రుదిలోనఁ దలపోసి మహితతపోధన యగుదేవి హిమగిరియందుఁ బుట్టి
భవుని దేవేరియై భాసిల్లి యువ, యనుపేరుతోఁ జెన్నొందిపృథివియందుఁ

ఆ. గౌశమందుఁబుట్టి కాశికి రై వింధ్య, భూధరంబుఁ జేరి భూతవితతిఁ
గలిసి శుంభదైత్యుఁహునుని శుంభాసురు, నుగ్రవిశిఖవృష్టి నుర్వీ సూల్చి

కి అనిపల్క నారదుం డనె, ననఘా! దనుజునికిఁ బుత్రి యగుసతి మృతినిం
గని హిమవద్గిరిసుత రై, తనరినదని పల్కి తీవ్ర దయ నెంపొందన్. 211

క. నీ వీయెడ ననితరమగు, భావం బొప్పారఁ దానిఁ బల్కుము నాతో
భావింప నర్హుఁడవు ధర, పావనమునివంశదీప! పరిహృతపాపా! 212

తే ఎలమిఁ బార్వతిరోషం బెట్లుపుట్టెఁ, గౌశికియు నై ముదంబునఁగర్భకోశ
మై నశుంభనిశుంభుల నాశ మెట్లు, చంపె నీవీరు లెవరికొఁచంగసుతులు? 213

చ. సమధికశీల! దీనిఁ గడుఁ బ్రత్యముఁగా వచియింపు నీప్రసా
దమునఁ దదీయపుణ్యచరితంబును వింటిని విస్తరించి యీ
సమయమునందు హైమవతీసంభవముఁ గృపఁ బల్కుమన్న సం
యమివరుఁ డౌపులస్త్యుఁ డనె నా మునివర్యునితోడ నాయెడన్ 214

పులస్త్యుఁడు నారదునకుఁ బార్వతీకల్యాణక్రమంబు చెప్పుట.

చ చతురవచోవిలాస! విను త్రిస్రోధరనాయకుపుత్రియైనపా
ర్వతిభవముఁ బ్రహ్లాదనుని భాసురజన్మవిధిక్రమంబు నే
నతిముదమొప్పఁ జెప్పెదఁ బ్రయత్నముతో విను దక్షపుత్రి యీ
సతి మృతిఁబొంద శంకరుఁడు సంతస మేమియు లేక దీప్తితోన్. 215

లే బ్రహ్మచర్యవ్రతాచారపరుఁడు నగుచుఁ
బొరి నిరాశ్రయభావముఁ బొంది కుంది
దారుణం బగుతపమున ధరణినుండె
భూరిలేఖోభిరాముఁడై పుణ్యమూర్తి! 216

క ఆశర్వుఁడై సురసేనా, ధీశుఁడు నై దైత్యవరులధృతి, నడఁగించెఁ
శ్రీశవరూపుఁడు నై నా, కేశబలంబులను బడిచె నీర్ష్యాతురుఁడై 217

లే అంత శంభునినాకృతు లగుచు చేవ
పతులు వర్తింపఁ గని దైత్యపతియు నగుని
శుంభుఁ డానాకవాసులఁ జుట్టుముట్టి
చివ్వ నోడించె నిజశక్తి సిద్ధిఁ జూపి 218

దేవతలు కాశికడ కరుగుట.

క దితిసుతపతినిర్జితసుర, లతిదుఃఖంబుతోడఁ దదాతపవారణచుం
గుతుకముఁ దొలఁగి రయంబున, నతివల దిగనాడి భీతి నాయెడ మానీ! 219

శా. శ్వేతద్వీపసన్నిధాన మగుచుఁ జెన్నారి దేవేశుఁడై
ఖ్యాతిఁ గాంచి గదోరుచక్రములవేడ్కఁ బట్టి విన్నాణియై
చేతోమోదమునొఁ లంగెడి మహాశ్రీవిష్ణునిం జేరి యో
భూతేశా! మము నేలు మంచు శరణంబు న్వేఁడి రాదేవతల్ 220

క. శక్రపురస్సరు లగుచుఁ, వక్రగతి న్వచ్చు దేవవరులను భీతిం
జక్రియు నరవరుఁ డగుహరి, సక్రమముగఁ జూచి నవ్వి చతురత్వమునొన్ 221

లే అభ్రగంభీరతనుఁ బల్కె నమరులార!, కుటిలచిత్తుఁడు వేల్పులగుమికిఁజేఁదు
నగునిశుంభునిచేత మీరాజిలోన, విజితు లైతిరి కాఁబోలు నిపులభీతి 222

మఱి దేవతలుఁ బార్వతీకల్యాణార్థము శివుఁ గొల్చుట.

నీ కడిమి నెద్దానిచే నగవపడి యిట్లు చనుదెంచితిరి నాదుసన్నిధికినిఁ
బొరి భవద్భీతమున బురుడింతు జయనిధి నాచరింపుఁడు దానిహర్ష మొదవ

విలసదగ్నిష్వాత్తవిబుధసంజాత యై । మేనాఖ్యతో భువి । మెఱయునట్టి
దేవత కలదు లే । ద్దేవి నతిశ్రద్ధ నలరి మహాతిథి । యందు భక్తి

తే. స్తోమగిరికయి ప్రార్థింపుఁ । డామెయందు
దక్షుఁ । డాపంబుతో జీవి । తేము మలంబు
రీతి విడనాడి తపమునఁ । బ్రీతిఁ జెలఁగు
సతి మనోహరరూపయై । సంభవించు 223

ఉ భావము పొంగ నాసుదతి । భర్తనివీర్యవరాంశయుక్తి సం
భావితుఁ డౌకుమారు ననవద్యునిఁ గాంచును వాఁడు ప్రౌఢమై
దేవ సపత్ననాథుఁడును । దీపితసైన్యగుఁడౌ నిశుంభునిఁ
వావిరిఁ బట్టి చంపఁగల । వాఁడు సురోత్తములార! యాతిలోన్ 224

తే కాన గురుఫలయుక్త యై । కలితపుణ్య, శేఖరం బైనయాకురు । క్షేత్రమునకు
నరిగి తత్పుణ్యదేశము । నందు వెలయు, నట్టి పృథుజలతీర్థమం । దమలమతిని 225

క భవ్యకార్యపరులు నై పితృ, నివహంబులఁ బుణ్యతిథిని । నిశ్చలభక్తిం
దవిలి భజించిన యెడ రిపు, నివహరాజయము కలుగు । నిజముఁగ మీకున్.

న ఇట్లు చక్రిపలుక భీష్ముపురోగము లగుక్రతుభుజులు వాసుదేవుని దివ్యోక్తుల
నాలించి నిటలతటఘటితాంజలిపుటులై నుడివిరి బరమేశ్వరా!, కురుక్షేత్ర
మున నెద్ది యెడఁ బుణ్యమగుపృథూదకతీర్థంబు కలదు? తత్తీర్థరాజం బెట్లు కలిగె?
ఏపుణ్యతిథియందుఁ బితరులు ప్రయత్నముగ జలములచే సంతుష్టు లగుదురని
చెప్పంబడె నట్టి వారోత్తమతిథి యెయ్యది? మాకు నానతియ్యఁదగు నని
వేఁడ్కలు ప్రార్థించి పలికిన విని పాటభారి కురుక్షేత్రోత్పత్తినిఁ బృథూదకతీర్థ
ప్రభావంబును బుణ్యతిథివిశేషంబును బకాంగీపఁదోడంగె 227

కపలీసంవరణోపాఖ్యానము.

ఆ కృతశుచాదియందు । మృగచిహ్నకులజుఁ డై
వెలసె బుత్తుఁ డనెడి । విభుఁడు భూరి
బలుఁడు వానివలనఁ । బ్రభవించె సంవర
ణప్రభుండు జగతి । నవ్యకీర్తి 228

సీ. అంతట బుత్తుఁ డా । త్మామోదమును జెంది పిన్నవాఁడైననుఁ । బ్రియకుమారు
నభిషిక్తునిఁగఁజేసె । నాత్మరాజ్యమునందు బాలుఁడై యుండి యా । పార్థివుండు
సర్వధర్మంబులఁ । జక్కఁగ నడపుచు మద్భక్తుఁడయ్యెను । మాన్యులెన్న
నతనికి వరుణజుఁ । డగువసిష్ఠుఁడు పురోహితుఁడు నై వెలసిభూ । మీశ్వరునకు

ఆ సాంగవేదములనుఁ । జదివించె సత్కృప, వాని నెల్ల రాజు । పతి గ్రహించి
సర్వకర్మవిధుల । సత్తపోనిధియు నావరుణసుతుని నునిచి । భావ మలర. 229

క రాజన్యుఁడనథ్యాయము, గాఁ జను తిథియందు ఘోటకంబొక్కి వనిం
దేజము దగ వేఁటాడం, గాఁ జతురత నొంటిఁజనియెఁ గడుజవమొప్పన్. 230

క. వననగవైభ్రాజము నై, పొనరుచు సర్వర్తుజనితపుష్పంబులతోఁ
దనరెడి వసిష్ఠమునివరు, వనముఁ బ్రవేశించె వాంఛ వలయులు నుండన్. 231

క ఆవనభూమినిఁ దిరుగుచుఁ, దావులకుం దృష్ణ గడుచుఁ దత్పరమతితోఁ
నావేళ మెల్ల మెల్లన, భూవరసుతుఁ డేఁగి చూచెఁ బూర్ణోత్కర్షన్. 232

సీ ఫుల్లకల్హారాబ్జపుష్కలేందీవరకుక్తపద్మసుమాళిరంజితంబు
నగు నానానాంతంబు నరసి యచ్చటఁ నచ్చరలు వేల్పుకన్నెలు రమణశ్రీఁ
మలయుచుండిరి వారిమధ్యమునం దధికయు నైన యొకకన్యఁ గాంచి తేఁడు
కామునికోలలఁ గాసిల్లి నాసతిసంవరణునిఁ జూచి స్మరుని వాఁడి
తే తూపులకుఁ జిక్కి ప్రక్కెనుఁ దొఱక నిరువు
రతను శకపీడితాంగులై యతులమోహా
వార్ధి మొచ్చిరి నూఁతి వాఁబినుండి
జారిపడె మేను దెలియక జగతి నంత 233

ఆ దివ్యమతులు కామదేవాగ్ని గంధర్వ, లవనిమీఁదఁబడిన యధిపు జేరి
శీతజలము మేన సేచన మొనరింప, నతఁడు లబ్ధసంజ్ఞుఁ డయ్యె నపుడు. 234

తే వేల్పువెల్లాటకత్తెలు వేగ మట్టి, చెలిని నిజతాతగృహమునుఁ జేర్చి యంత
దీపుకలతేటమాటలఁ దేల్చి చాని, నూరడించిరి ప్రీతితోఁ నురుగుణాఢ్య! 235

ఉ దీనత నంత భూవిభుఁడు తేజని నెక్కి విచిత్రహేమకూ
టానతరత్నకోటిరుచిరాయతసౌధమనేతమాప్రతి
స్థానపురోత్తమంబునకుఁ జయ్యన నే గెను గామచారి నై
మానితమేరుహాటమును మానుగ జెందెడివేల్పుపోలికన్ 236

క మనుతేజోఁ డెప్పుడు నిరి దగ, తిని గనె నానాటనుండి దినియందును రే
యినిఁ గుడువక నిద్రింపక, మనుచుండెను మదనువహ్నిఁ మల్లడి వెట్టన్ 237

వ అట్టియెడ 238

క స్థిరచిత్తుండు సకలజ్ఞుఁడు, గురుతపసియు నైన వసుఁ డొకమరుండు సరా
వరుఁ డగుసంవరణుని గతి, వరియింపఁగ నుడుగణము వలన నరికించి వెసన్ 239

క వినువీథి కెగిరి సూర్యుని, ఘనమండలమందుఁ జేరి కమనీయరథం
బున నుండుతీక్ష్ణభానుని, గని ద్విజపత్నుఁడు మ్రొక్కెఁ గడుభక్తి మెయిన్

ఉ క్రమ్మఱి వేడివేల్పు బుధిరాంతుఁడు నైనవసిష్ఠమౌనికిఁ
బమ్మిన భక్తి మ్రొక్కి మునిపాదిరి డాయుడ వచ్చి పన్నిధిఁ

సమ్మతినుండి తా వెలిఁగెఁ గారుతరప్రభ మింట దంట యా
లమ్మున నేస్తకానివలెఁ దద్దయు దివ్యజటాకలాపియై 241

సీ. రవి యంతటను మునిప్రవరునితో ననె నీవేమి పనిఁగోరి యిచటి కిపుడు
వచ్చితి వన విని వారుణి భాషించె నావరణప్రయోజనముఁ దొఱకు
నిను నేను యాచింప నే డరుదెంచితి దయను నీసుత యైన తపతి నిమ్ము
కేవేళ యనుచు ప్రార్థించిన దపనుఁడు పార్థివార్థమునకై స్వగృహసీమ
తే. కెలమిఁ జనుదెంచినట్టి మునీంద్రవర్యుఁ
డగువసిష్ఠుని కాత్మజ యైనతపతి
నిచ్చిన గ్రహించి మునివరుఁ డినునియాజ్ఞఁ
జెంది నిజపర్ణశాలకుఁ జేరె నంత 242

క. వారిసుత సంవరుణుని వ, బోరిఁ బోరిఁ దలపోసి మానిపూజ్యునకు నతిం
గురుమతి నొనర్చి పలికెను, నిరుపము మగుభక్తినోగ నియాత్మయునై 243

చ. విమలచరిత్ర! నేను సురవేశ్యలఁ గాంచిమహాటవీస్థలిన్
సమధికతుష్టనై వెలసి చారుగతి న్విహరింప దేవతా
సముఁ డగురాజపుత్రుఁ డట సారెకు నన్నని కామతప్తుఁడై
శ్రమఁ జనె నేనెలుంగుదునుఁ జక్కఁగ నాతనియాపుఁ జెప్పెదన్ 244

కరతి వసిష్ఠునకు సంవరణునిదివ్యాముల నుపపుట.

తే. అతనిపదములు చక్రగదాసిచిహ్న
తములు జంఘలు గుంగతరదంతివాస్త
సన్నిభంబులు నడుమతరతొమ్మమగుచు
ద్రివళులను గాడి వారిమధ్య రీతి వెలయు 245

క. పొందికకలచిందమువలె, నందం బగునతనికంఠసంబులు బ
ల్సుందరములు బీనాయత, సుందరదృఢతరము లగుచు శోభిలు మానీ 246

క. వనజోదరవాంకములు నై, పొనరెడిహస్తములు చత్రగమునుఁబోలు శిరం
బును నీలవక్రలోమము, లును సమనాసికయు జెల్లు లోకేశునకున్ 247

క. పరిశుభ్రకంతపం క్తియు, బొరి దీర్ఘములై సుపర్వములు కల్గినవై
కరపాదాంగుళు లొనరును, ధరణీశ్వర సుతున కెపుడు రాపసవర్యా! 248

సీ. మునినాథ! యా రాజపుత్రుండు దశపద్మ భాసితుండును మహాబలధనుండు
షడ్గుణోన్నతుఁడును సప్తాంగరక్షుండు త్రైగుణాసతుఁడు ప్రశాపశాలి
విపులత్రిశక్తిగరిష్ఠుఁడు గీరుఁడు త్రిప్రలంబుఁడు సమాధీప్తితను డు
నాల్గుటఁ గృష్ణుఁడు నాల్గుట సురభియు, శ్వేతుఁడై చాలఁ దివురువాఁడు
ఆ. కాన నతనిఁ బలినిఁగా నేనుఁ గోరితి, మానసమున ముందు మమత నరసి

మానుగాను సుగుణమాన్యుఁడో నతనికి, నిమ్ము నన్ను నిష్ప క్షిద్ధచరిత! 249

చ. కులధనరూపభాగ్యములఁ బూజితవానికిఁ గన్యకామణిం
శీలిమి నొసంగ మే లనుచుఁ బెద్దలు నన్ను నిర్దయా
కలితుఁడవై పరేశునికిఁ గాంక్ష నొసంగకి చిత్తమందు నే
వలఁచినపార్థివేంద్రునకు వాసి నొసంగుము మానిశేఖరా! 250

క. అని యిట్లినసుతపలికిన, మునివరుఁ డామోద ధ్యానమునుఁ బూని మహీ
శునిగతిఁ గని ముదమున నా, వనితామణితోఁ బలికెఁ వారనిపేర్మిన్. 251

తే. సుదతి! నీచేత నోయుత్సుతుఁడు తొల్లి
చూడఁబడి కామతప్తుఁడై సాలసె మిగుల
నట్టి రాజేంద్రపుత్రుని నమలయోగ
దృష్టితోఁ జూచి తెలిసితి దివిరి యిపుడు. 252

క. నీ వెవనిఁ గోరి నాతో, భావం బలరారుచుండ భాషించితి వా
భూవిభుఁ డగుసంవరణుఁడు, వావిరి నాశ్రమమునకును వచ్చుఁ బుత్రీ! 253

చ. అని యిటు మానిసత్తముఁడు నైనవసిష్ఠుఁడు పల్క నంతటఁ
జనపతిపుత్రుఁ డాయెడ ద్విజప్రముఖాశ్రమభూమిఁ జేరి యా
మునివరుఁ జూచి మ్రొక్కి యట మోహినికైవడి నున్నకంజనే
త్రనుఁ గని దృష్టపూర్వ యిది తథ్య మటం చని యించి క్రన్ననన్ 254

తే. వేడ్క చిగురొత్తుచుండ భూవిభుఁడు పలికె
విప్రకులవార్ధిచంద్ర! యీవెలఁది యెవ్వ
రనఁగ వరుణాత్మజాం డిట్టు లపుడు రాజు
తోడఁ బల్కెను సంప్రీతితోఁ జెలంగి 255

క. నరవర! తపతి యటం చని, పురుణింతురు పేరుచేత భువి బుధవర్యుల్
హరిసుత! యిది నీకొఱకే, నరవిందాప్తుని భజింప నాతం డోలిన్. 256

క. సారోదారవిచారయు, సారపరిపుసన్ని భాస్యసహితయుధవ్యా
చారసుశీలయు నగునీ, చారుతరాంగిని నొసంగె సంతస మొప్పన్. 257

ఉ. ఇచ్చినశ్రమస్థలము నింపుగ జేర్చితిఁ గాన లేచి యీ
సచ్చరితాధ్యయా తపతి చారుకరంబును శాస్త్రపద్ధతిం
మచ్చికమీఱఁ గైకొనుము మానవనాథ! యటంచుఁ జెప్పఁ బ
ల్లుచ్చుట లూర దాని చెయి భూపతి సవ్వడిఁ బట్టి నత్తఱిన్. 258

ఉ. భానునిపుత్రి యీ తపతి వాసవభోగసముజ్వలుండు స
మ్మానితుఁ డాధ్యుఁడుఁ సకలమానవరక్షకుఁ డైనతద్విభుఁ
మానసనాథుఁగాఁ బడసి మంజులసద్మములందు నిత్యముఁ
జానుగఁ గ్రీడసల్పె శచిశక్రునితో విహరించుపోలికన్. 259

పురుకుత్సచరిత్రము

క ఆనవలయందుఁ బిమ్మట, మానవపతి లబ్ధుఁడుండు నా మాన్యుఁడు కురువ
సూనుఁడు జనించె లక్ష్మికి, సూనశరుం డుద్భవించు నా సొబగునఁ జూడన్ 260

తే జాతకర్మాదిసత్క్రియాసంస్కృతుండు
నగుచు నతఁ డాజ్యమున వహ్నుఁ డై నయగ్ని
మాడ్కిఁ జెలువునఁ బెంపొందె నా మాన్యు లెన్న
నాత్మగృహమందు నిత్యము నా హర్ష మొప్ప 261

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుఁ డగు రాజపుత్రునకు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁ డగునగస్త్యుఁడు చూడాకర్మం బొనరించె నంత నవసీశాత్మజుఁడు తొమ్మిదవయేఁట నుపనీతుఁ డై బ్రహ్మచర్యాశ్రమత్వియుఁ బూని గురుశుశ్రూషఁ గావించుచు వేదవేదాంగ శాస్త్రేతిహాసాదివిద్యలనెల్ల హృద్యంబుగ నేర్చుకొని పదియవవత్సరం బగు లక్ష్మీడయి పుడమియందుఁ బురుషోత్తముం డగుచు రాజిల్లి కురు వనునామం బునఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచెఁ, బిమ్మట నతఁ డి యగునంపరణు డు షోడశవత్సరప్రాయుఁ డగుసుతుని విలోకించి శుభవంశమం దుద్వాహ మొనర్పఁ బ్రయత్నించి

సీ సద్భూసురయు సుదామజనపతివు త్రి యాసౌదాసునీకన్య నా నాదరమున
నిమ్మన సుతునకు నా సమ్మతించి సుదాము డింపుతోఁ దనకూఁతు నా నిచ్చె దానిఁ
గూర్మితోఁ బెండ్లాడి నా కురుఁ డాజసతిఁగూడి రాజసలాచారతఁ డగుచు
భాసిల్లె శశితోడ నా వాసిఁ గాంచిన పాకశాసనుఁ కైవడి నా జగతియందు

ఆ. జనకుఁ డంత రాజ్యసంభారవహనానిఁగాఁ, దనయు వదిని నించి నా తగవిధాన
మునను యూవరాజ్యమున కిఁకిఁ కిక్కునిఁ, జేసె జనులు జూచి నా చిత్ర మొంద

ఆ తండ్రవలన నిట్లు నా తనరాజ్యమం దధి, షిక్కుఁ డగుచు నతఁడు నా ఖ్యాతిని వెలయు
జనుల సుతులమాడ్కి నా సంతసంబున నేలె, జనకుఁ డనుచు వారు నా సంస్తుతింప.

క ఆపార్థివుండు సకల, త్రిస్థాపాలుఁ డజాదిజీవగణపాలుఁడు సం
ద్భూపాలపాలుఁ డగుచున్, బ్రాపింపనుఁ జేసె ధర్మపద్ధతి జగతిన్ 265

వ ఇట్లు కురుపతి యూవరాజ్యంబు నేలుచు నొక్కనా డాత్మగతంబున. 266

క ఎందాఁకఁ గీర్తి లోకము, నం దింపొందంగ నుండు నా నందాఁక మహా
నందము దానితోఁ జెలు, వందుచు నవ్విభుఁడు బ్రతుక నా నగు నవనిఁ దగన్.

మ. అని రాజేంద్రుఁడు చిత్తమం పటులు తా నా లోచనం బొప్ప వే
డ్కను గీర్తస్థిరబద్ధముగా మహీధ్రసహితత్రిస్థాభాగమం దంతటి
న్ననసోపారను సంచరించి పిదప నా న్యాన్యప్రపుణ్యంబు పా
వనమా దై వలవనంబుఁ జొచ్చెఁ దమితోఁ భావంబు సొంపారఁగన్. 268

ఉ అంత విభుండు తత్సవయ నామందు సముజ్జ్వలమైనతద్వనా
భ్యంతరసీమఁ జేరి సము దంచితుఁ డై కనె బ్రహ్మపుత్రియా

సంతతపాపనాశనియు । సద్ధరిదివ్యయుఁ బ్లక్షజాతయుం
గాంత సుగాత్రియుఁ । సకలగణ్యయు దేవియు నా నరస్వతిన్ 269

సీ. కని విస్తృతంబు నై । క్రాలుహ్రదంబును గావించి తన్నదీ । కాండములను
గ్రుంకి హృష్టత నీరుఁ । గ్రోలి బ్రహ్మోత్తరదిగ్వేదిపైఁ జాలఁ । దేజరిల్లి
సర్వంసహాభాగ । సమదశయోజనాయతవిశాలసమేత । మయి శమంత
పంచక మనువేరఁ । బరఁగుధర్మస్థానమునుఁ జేరె నరస త్తృముఁడు నసంగ

ఆ. విబుధు లనిరి పురుష । వీర! నీచే సర్వ, పంచకోత్తరస్థపరమవేది
పలుకఁబడెను బ్రహ్మ । పరవేదు లెన్నియో, విస్తరించి చెపుమ । విశ్వనాథ! 270

చ. అన వారి వారితో ననియె । నాఁ డట లోకవిభుండు దేవతా
ధనపతి యైనశంకరుఁడు । శాంతుకి యై మును నెట్టివేదులం
దానర యడించె నట్టి పర । మోత్తమధర్మవిరించి వేదు లిం
పొనరుచు నుండు నైదు త్రిక । శోత్తములార! ధరిత్రి నెన్నఁగన్ 271

వ. వానియందుఁ బ్రయాగమధ్యమువేదియనియు, గయాశీర్షమునుపూర్వవేదియనియు, మహాపుణ్యఫలప్రదం బగువిరజ దక్షిణవేదియనియు, మూఁడుకుండములతో రాజిల్లుపుష్కరము పడమరవేదియనియు, శ్యామంతపంచకస్థ మగునట్టిది యుత్తర వేదియనియుఁ బ్రశంసింపఁబడె, నట్టి క్షేత్రమును గురుపితృదేవ మహాఫలదం బని యొంచి కోరినట్టికోర్కుల నిటఁ గృషిఁ జేసెద నని ప్రయత్నించి యంతట 272

తరువాత ఇష్టాంగసంసిద్ధికై నేలం దున్నుట.

చ. పరమరథంబుఁ బోవిడిచి । పార్థివవర్యుఁ డసంతకీర్తికా
తిరమగుచో టొనర్చుకొని । దీప్తిఁ జెలంగెడిభర్మసీరముం
బొరి సమకూర్చి శైవవృషభము న్నమవాహన మైనదుంతెనుం
సరగునఁ బూన్చి భూతలముఁ । జక్కఁగ దున్నుచు నుండె నత్తతిన్ 273

చ. సురపతి దానిఁ గాంచి మగిఁ । జోద్యము నొందుచుఁ గర్షకుండుగాఁ
బరఁగెడు నమ్మహీశ్వరుని । పాలికివచ్చి వచించెఁ బార్థివా
కర! యిట నేమిచేయ సమ । కట్టితి వీవని యేమటన్న భూ
వరుఁ డనె శక్రుతో నపుడు । భావము రంజిలుచుండ ధీరతన్ 274

తే. దయయు నిత్యహుమాశౌచ । దానయోగ
సత్తపోబ్రహ్మచారిత్వ । సత్యములను
జాలఁ గృషిఁ జేయుచున్నాను । సర్వదేవ
నాథ! యన శక్రుఁ డనియె భూ । నాథుతోడ 275

ఉ. భూవర! యిట్టు బీజమునుఁ । బొందెద విందొగిఁ జూడ నేనితో
సీవని నవ్వి స్వర్గమున । కింద్రుఁడు పోవ నహర్నిశంబులం

దావిభుఁ డోలి నాపాలము గ హర్షముతోఁ గొని తెక్కుచోట బల్
దానవు డున్నచుండెఁ గడుగ్రవిని నంతట నేడుక్రోసులు. 275

క పిమ్మట నే జని పలికితి, నిమ్మనుజేశ్వరునితోడ గ నధిపా! యిట నీ
యిమ్మహి దున్నెద వేటికి, నిమ్మళముగ బలుకు మనిన గ నృపుఁ డావేళన్ 277

తే పలికెఁ నష్టాంగధర్మంబుఁ గ్రౌర్య నిగుడ
నంతనే బీజ మెక్కడ గ నను చతని
నడుగఁ దనదేహమందున్న గ వది యటంచు
నాడ నాలించి నే నపు గ డతనిఁ జూచి 278

చ జనవర! నేనె దేహినయి గ చక్కఁగ దున్నుచు నున్న వాఁడ భూ
మిని విభవంబులఁ హలము గ మిక్కిలి దున్నుచు నుండుఁ గాన నీ
తను వెటు బీజ మౌ ననుచుఁ గ దాలిమి బల్కితి నంత తోడ తెం
పునఁ గుడిచేయి నా గటినిఁ గ బూనియుఁ బూన్కిని దున్నె నొక్కటన్ 279

క కొనసాగి పెరుగుహ స్తము, గని నే జక్రంబువలనఁ గడువడి దానిం
దునిపితి వేయి లెఱింగులఁ, మనుజేశుం డంత దానిఁ గమిహితోత్సుకతన్. 280

క రెండవకరమునఁ గొనఁ గని, ఖండించితి దాని నేనుఁ గ గాశ్యపిఁబడ భూ
మండలపతి క్రమ్మఱఁ దన, కుండినసక్థిద్వయంబు గ నొసఁగెం గడిమిన్. 281

నేవానిద్రుంచితిని వడి, నావేళ నృపాలుఁ డెలమి గ నాత్మశిరంబుఁ
దావిరి నిడఁ గని యొడయని, భావస్ఫుటవృత్తిఁ జూచి గ పరమప్రీతిన్ 282

మఱి కురుపతికి వరంబు లిచ్చుట.

సీ. పలికితి వానితోఁ గ బార్థివ! భవదీయసాహసంబున కేను గ సమ్మతించి
వరదుఁడ నైతిని గ వరము గోరు మటన్న విని కురుపతిపల్కె గ వేడ్క నెట్టి
వసుధ నాచే దున్నఁబడె నట్టిఁ తా వెల్ల వధికధర్మక్షేత్ర గ మగుచు నెపుడు
చచ్చినవారికి గ స్వాతులఁ జనులకుఁ బుణ్యప్రదంబు నై గ పొసఁగు టొప్పు
ఆ స్నానదానజపోగ్రజపోధరవాసాదు, లితరకార్యవితతు గ లెల్ల నిందు
నధికయంబు లగుచు గ హవణింపఁగా నగుఁ, బరమధర్మశీల! గ భర్మచేల! 283

తా శౌరి! శంకరనిర్జరాన్వితుఁడ వై గ సంప్రీతిమై నీవు నా
పేర జెన్నలరారు నీస్థలమున గ నిఖ్యాతితో నుండుచుం
చారాజేంద్రుఁడు భక్తిమీఱ ననఁగ నాలించి భూపాలునిఁ
గారుణ్యంబునఁ జూచి పల్కితిని నేఁ గమ్రోక్తు లొప్పారఁగన్ 284

ఉత్సాహ ధీర! నీవు వలచినట్టి గ దివ్యవరముల స్తుతం
బారుచుండ నీకు నిడితి గ నధికవరము లొసఁగెఁగ

సారదేహి వగుము మరల నీ సమయునట్టివేళలో
జేరఁగలవు దీప్తి నన్ను నీ సిద్ధసాధ్యు లెన్నఁగన్ 285

ఆ మానవేశ! చంద్రుఁడీ సీసపద్యాల్ వెలయు జగములందు నీ వితరరితి
సోమయాజి వగుచు నీమంబుతో వేయు, క్రతువరములఁజేయఁగలవు నీవు

వ నారదా! పురుషోత్తముఁ డిట్లు వరమ్ము లొసగి కురుక్షేత్రముఁ బాలించుటకై చంద్రనాముఁ డగుయతుని జక్రినాథుఁ డగువాసుకిని, శంకుకర్ణుఁ డనువిద్యాధరుని, నసురేశుఁ డగుసుకేశుని, నజావనుఁ డనురాజునుఁ బావకదేవుని నిచ్చెఁ; దదాజ్ఞఁ బూని వారరుదెంచి కురుజాంగలమ్ముఁ బాలించుచుండిరి తదనుచరులును శరచాపధరులును బలశాలు రగునెనిమిదివేలవీరు లతిదురితముల నెపుడు నివారించుచుండుఁడు దానినడుమఁ బెక్కుపుణ్యములతోఁ గూడి నదియుఁ బాపహరయు మంగళప్రదం బగుపృథూదకంబు కలదు పృథూదక జనిత క్షేమ జలాశ్వ యగుచుఁ దూర్పుముఖముగఁ బాఱు నొకపుణ్యనది కలదు ధౌలుత మహాభుజుఁ డగునలువచే సకలభూతగణములలో నీనది సృష్టింపఁ బడియె దానఁ జరాచరస్థమహోగ్రవీరులంద ఱిందుఁ గ్రుంకఁ బ్రయత్నింతురు సృష్ట్యాదియందుఁ బృథ్వ్యాపస్తేజోవాయ్వంబరపృథూదకములు సకలసాగరములు గొప్పసరస్సులు నిరంతరజలప్రవాహపూర్ణము లగునదు లిట జతుర్ముఖనిర్మితంబులయ్యె వానియందలి నీరితి పుణ్యదంబై యుండు నాక్షేత్రము దేవసరణియై వెలయుచుండు సరస్వతీదృషద్వతులకు నడుమనుండుచోటు కురుజాంగల మని వాసిఁ గాంచె 287

నీ అట్టి కురుక్షేత్రమందు నాసీనుఁడై రాజిల్లువాఁడు పురాణనుండు
ఘనతపస్వియు మునిగణగణ్యుఁడౌ రోమహర్షణుఁ గనుగొని నీ యమరతుల్యులగుబుధసత్తము లాడిరి మునినాథ! రమ్యకాసారతీర్థప్రమాణములను దేవమహత్త్వములను శ్రీవామనదేవునిచరితంబుఁ జేటపడఁగఁ

ఆ బలుకు మనుచు నిట్లు నీ భాషింప విని యతఁడపుడు వారిమాట లాలకించి
కరయుగంబు మోడ్చి నీ కరమర్థితో మ్రొక్కి పలికె బుధులఁ జూచి నీ భక్తి వెలయ 288

— రోమహర్షణుఁడు మునులకు సరోమహత్త్వము వెలుపట —

క మునులారా! తొలుతఁ గమలా, సనుఁ డగుబ్రహ్మను సరోజసంభవనాపతియై
వనమాలిని, శ్రీకంఠుని, వినుతించి వచింతు వినుఁడు నీ విస్పష్టభక్తిన్. 289

ఆ అమలతీర్థరాజ నీ మగుబ్రహ్మసరసిని, నాడితను విభుద్ధుఁ డైనరంతకుండు మేటికాంతిఁ గూడినవాఁ డైన్ల్గు, మొగము లొనరి చాలనొగసు కలిగి,

క. వెలసెడి కాసారంబును, విలసితముగఁ జేసె ననుచు ధీబుధాధ్యుండౌ
జలజాసనుండు నతిముదఁ, బలికెను మోదంబు వెలయఁ బ్రథమమునందున్

వ ఋషివరులారా! కలి ద్వాపరమధ్యమందు మహత్తుఁ డగువ్యాసమునిప్రవరుఁడు కొలఁకులకొలఁతను, విశ్వేశ్వరున్ని హితము లగుహస్తినాపురవరస్సులను, నిరంతరజలప్రవాహ యగునద్యాజకర్గవిధమును, వామనుచరితంబును నాకుం జెప్పెఁ బుణ్యకరము లగువాని నేను మీకుఁ బలికెద నాలకింపనగు దేవవరుఁ డగు విశ్వేశ్వరునివలనఁ బొవని యగుసరస్వతీనదియు, నఁతట నర్థయోజనపరిమితిగల కాసారంబు సన్నిహితమూయొ నని చెప్పియుంటి, నట్టి సరసికి ఋషులకుఁ దెంచి ముక్తిగోరి దాని సేవించుచుందురు కొందఱు స్వర్గసులకాములై భజించుచుందురు 292

తే. మృష్టికాముఁడు దొమ్మగియొ ధీశ్రీసరస్వతీశ్వరుం డీపరస్సునుఁ బృథులభక్తి
నమర సేవించె స్థితికాము డగుచు విష్ణుఁ డెలమి హరిరూపుఁడై దీనిఁ గొలిచెఁ బెర్మి 293

సీ. సేవ్యతీర్థంబు నై చెలఁగుబ్రహ్మధ్యమునదొల్లి శంఖిండు మొనసి మునిఁగి
దివ్యప్రభావుఁడై దీప్తితో స్థాణుత్వమునుజెందె నిఁ బ్రహ్మ ముందు వేది
యగుచుండు దానికి నావల రామహ్రదం బుండుఁ జిమ్మట ధరణివిభుఁడు
నగుకురునాథుండు యత్నంబుతో దున్నిపట్టి కురుక్షేత్ర మమరు ననుచుఁ
ఆ. గడఁగి పలుకఁబడెనుఁ గమనీయరంతుకా, రంతుకంబులకును రహిఁ శమంత
పంచకమునినుండి భాసిల్లు రామహ్రా, దంబునకును నడుమ ధరణి మిగుల,
వ క్రాలునీకురుక్షేత్రశమంతపంచకము బ్రహ్మోత్తరవేది యని వక్కాణింపఁబడె ననిపలికిన సంతసించి 295

క. మునివరులు రోమహర్షణుఁ, గని పలికిరి మానినాథ కర్కుటపతియై
తనరెడుబలిదైత్యుఁడు శ, క్రునిరాజ్యము నెటుల గ్రహించెఁరూఢిగఁ జెపుమా!

తే. వామనోత్పత్తి దత్పరిభావములఁ జెప్పు మనుచుఁ బ్రార్థింప విని రోమహర్షణుండు
ఋషులతో ననె మునులార! ప్రీతు లగుచు నిర్మలస్వాంతములఁ గొప్పి నియతితోడ 297

అనువర్తవంశక్రమము.

క. ఘనుఁ డైనవామనేశుని, జననముఁ దచ్చక్తిసంగతులను దు
ర్జనదనుజాన్వయరీతిని, వినిపించెద నేను మీకు వినుఁ డీవేళన్ 298

క. బలిదైత్యుం డేలుమున, నిలఁబుట్టినొ పూర్వమందుఁ బృథుశక్తిని ర
క్తుకులమున హిరణ్యకశిపుం, డలరెనుఁ దొలిపురుషుఁ డగుచు నసురేశ్వరుఁడై

క. వానికిఁ బ్రహ్లాదుఁ డను, సూనుం డుదయించె నట్టిసురవైరికి బ
ల్జానుగఁ బుట్టె విరోచన, దానవుఁ డాత్మజుఁడు నగుచు ధారణిమీఁదన్

సీ. అవిరోచనునకు నాత్మజుఁడై బలి జన్మించి పెంపొంది సారసాక్షు
చేత హిరణ్యకశిపుఁడు హతుండైనఁ దత్కాలమున దేవతలఁ దమమి
సకలచరాచరసహితమౌ త్రిలోక్యరాజ్యంబుఁ జేయుచు గహియించె
నసురులు క్రతయజ్ఞు లై లిరి బలీశ్వరమయశంబ నసుగమహితనిజయ

ఆ. మున సమస్తజగంబులు పూగ్వదేవ
వశములై వెల్లి నామాడ్కి బరఁగె మిగుల
నఖలదిశ లెల్ల శుద్ధంబు లగుచు నెప్పుడు
దర్శకర్శంబు లేపారె దైర్ప్య మగుచు. 301

ఆ. సంప్రవృత్తమగుచు జాల నంతట వెల్లి, నితఁడె బటిమదైత్యనితతిపథము
శంబరాదిదైత్యసత్తమ గ్రక్తితో, నయవసంస్థ డగుచు నర్కుఁ డలరె 302

క దనుజావనమై గగనము, తనరెఁ గుఁబంబు లగుచు దశదిశ లమరెఁ
కనఁబడె వేదము లధ్వర, ఘనశోభను నింట మిగులఁ గ్రాలఁ జూపెన్ 303

క పిమ్మటఁ బ్రకృతిస్థితితోఁ, బమ్మినలోకంబు సస్యవర్తాయుతమై
సమ్మతి నొప్పెను ధర్మము, నెమ్మి జనింపంగఁ బాపనిహతియుఁ బొ లఁగెన్ 304

ఉ ధర్మము నాల్గుపాదములఁ దద్దయు నొప్పెనుఁ జూడఁగా నస
ద్ధర్మము పాదమాత్రమయి సారొక్కిన సాఁగె నిజాశ్రమస్థు లై
నిర్మలచిత్తము ల్గలిగి నిత్యము సోచితధర్మవృత్తినిం
చేర్మి వహింప బాసిలిరి హృద్ధ్వని మానసులెల్ల దీప్తితోన్ 305

చ బలితతిజేశ్వరుం డ్రుడు భాసురదానవరాజ్యమందుఁ గాఁ
జెలువము మీఱి నిర్జరుల చేఁ నభిషిక్తుఁడు నయ్యె, రక్కసుల్
విలసితభావు లై చెలఁగి విస్తృతశబ్దము భూనభోంతర
స్థలముల నిండఁ జేయుచును ధైర్యముతోఁ జెలఁ జేఁగ నంతటన్ 306

శ్రీ శ్రీ బలిం జేయుట.

క కమలాంతరసమకాంతి యుఁ, గమలోద్యత్కారయుఁ గమలకలితయు దివ్య
శ్రీవిమలాంతరంగయును నగు, కమలబలిం జేరి పలికెఁ గమ్రోక్తులతోన్. 307

చ విలసితవీర్య! భూరిబల! వీర! మహాసురరాజ! యాజిఁ ద్వ
ద్బలభితుఁ డై శచీవిభుఁడు పాతేన నీదగు నవ్యసత్వముఁ
లిఁ గని సంతసించి జయలక్ష్మీయుక్తుఁడ వైననిన్ను నే
వలచి వసింపవచ్చితిని భాసురభావనిరూఢి నిత్తఱిన్ 308

క వినుతహిరణ్యకశిపుకుల, మునఁ బుట్టిన నీకు నిట్టి పూర్ణజయశ్రీ

భువరాజ్యయుక్తకార్యమునఁ, గనఁ బిత్రమై యించుచూడఁ గర్బురసింహా! 309

వ దానవేంద్రా, నీవు శాశ్వత మగుత్రైలోక్యరాజ్యమును జెంది దైత్యనాథుఁ డగుయుష్మత్పితామహునిఁ బ్రతిష్ఠాధికునిఁగఁ జేసితి వని భాషించుచు నఖిల దేవమనోరమయు సేవింపఁదగినదియు నగునాకలుములజవ రాలు సురవైరిడ్యుఁ డగుబలిచక్రవర్తినిఁ జెంది నంతటఁ గీర్తిప్రభాద్యుతిహ్రీ శక్తిబుద్ధిమహామతిశ్రుతివిద్యాస్మృతిశాంతిపుష్టిక్రియాది సకల దేవీకదంబము మంజునృత్యగీతవిశారద లగువేల్పు వెల్లాటకత్తెలు త్రిభువనరాజ్య మేలుచు సంపూర్ణైశ్వర్యయుక్తుఁడును బ్రహ్మాదియు నగుబలిదానవేంద్రునిఁ బొం

యుండి రని పలికిన విని మునులు రోమహర్షణున కిట్లనిరి 310

క లలితతపోవిభవాఢ్యా! బలినిర్జితు లగుచు విబుధవరు లేక్రియచేఁ
మెలఁగిరో తదవస్థాస్థితి, బలుకుము వినఁ గుతుక మొదవె భావములందున్

క దేవాధిదేవుఁ డజరుఁడు, భావాతీతుండు నైన పరమాత్ము డిలం
బావనవామనరూపము, నేవిధమునఁ దాల్చెఁ దొల్లి హితమతిఁ బ్రమా!

క అని ప్రార్థించిన మునివరు, డనె నోమునులార! వినుఁడు హర్షముతోఁ ద
ద్దనుజేశలబ్ధమై త్రిభు, వనరాజ్యము వెలయఁ జూచి వారనిభీతిన్ 313

ఇంద్రాదు లదితికశ్యపులకడ కరుగుట

చ సురపతిమేరుగోత్రమున సుందరమై విలసిల్లుతల్లిమం
దిరమునుఁ జేరఁబోయి కడుదీనుఁడు నై జనయిత్రిఁ జేరి సు
స్థిరమతి మ్రొక్కి నాఁటిసునిశ్చేత వినిర్జితులైరి సర్వని
ర్జరు లని పల్కఁగా నతి శకునితో ననె నంతఁ జిర్మితై 314

క లేనయు, విరోచనసుతుఁ డై, పొనరెడిబలిదైత్యనిభుఁ డు పోగున మీచే
దునుమ నశక్తుం డనిఁ జదు, పును మానినిఁ గేశవుండు పొరిఁ దానొకఁడై

ఆ దేవనాథ! నీకు దితిజేంద్రు గెలువంగ, శక్యమగునె వేగ చని మసీమి
యైనకశ్యపునకు నభవంచెనముచేసి, వినయమొప్ప నిలిచి వేఁడవలయు 316

మాలినీ ఆనఘభోజనాయకుఁ డై బలి నాజిని మీరు పరాజితు లై
దీనత నుండినపట్టున నీయంతయుఁ దెల్పుచు నాసుఁ జేక్రియతో
హీనపరాక్రముఁ డౌనని భక్తిని నేర్పుఁ గోరుమన స్వని వే
యానతి శక్రుఁడు పిమ్మటఁ గశ్యపు నంతికి మొందెను గార్యరతిన్. 317

వ మునులారా! క్రతుభుజులు చని యట సురీచిపుత్రుఁడును, దేవగురుఁడును, శ్రేష్ఠుఁడును, బ్రహ్మతేజోవిలసితుఁడును, దీప్తతపోనిధియును, భృగ్వాద్యగ్ర దేవుఁడును, స్థితానలశిఖోపముఁడును, దొలివాఁడును, గృష్ణాజినవస్త్రుండును, వల్కలాజినపరివృతుండును, ద్యుతిమంతుఁడును, భృతగంధపురస్కృతాగ్నిసన్ని

భుఁడును, స్వాధ్యాయపరుఁడును, దేవావహానలుండును, బ్రహ్మవాదియుఁ
బ్రకటితతత్త్వప్రభావోగ్రుఁడును, సకలచరాచరగురుఁడును,సర్వజగత్సృష్టి
కర్తయు నాత్మభావవిశేషమునఁ దృతీయప్రజాపతియు, జనకుఁ డిగుకశ్యపుని
సందర్శించి పిదప నాదిత్యాదిదేవోత్తమ లాపుణ్యగణ్యునికిఁ బ్రస్కరించి నిటల
తటఘటితాంజలిపుటులై వినుతించి దైన్యంబున ని ట్లనిరి 318

తే॥ జనక! బలశాలియగు బలిశక్రునలన
ననిన జేయుఁడు నై యొప్పె నట్లుకాన
నమరు లగుమాకుఁ బ్రీతిని మైనశుభము
గడిమి నొనగూర్చుఁగాసగుఁ గరుణతోడ 319

చ॥ అని యిటు దీనభావముల నాడెడుపుత్రులభాషణంబులఁ
విని గుణయుక్తనిర్గుణాధిపుఁడు విశ్వతతత్త్వుఁడు నైనకశ్యపుం
డనె సురలార! మీరు చనుఁ డన్యలోకగమనంబునందు బు
ద్ధినిఁ దమిఁ జేయుఁ, డానలువ దివ్యవతిం దనరారి పిమ్మటన్ 320

క॥ బలి దానవుని జయింపఁ, గలిగిన తెఱఁగును విశేషకారుణ్యము మో
బలుకఁగలండు నయంబున, నిలసిల్లెడు మీకు నిపుడు విపులోత్కంఠన్.

కశ్యపాదులు బ్రహ్మసదనమున కేగుట.

సీ॥ శక్ర! బ్రహ్మకుఁ బరాభవయముఁ జెప్పుటకు నై సమకట్టితిమి కానఁసరవి నలువ
యిల్లుచేరుద మని హితమతిఁ బలికిన విమ్మట నాదిత్యవితతితోడఁ
గలిసి నిర్జరవరు లక్షశ్వపాశ్రమమున కరిగి సంప్రస్తుతులగుచుఁ గదలి
సుమనోబలంబు లై శోభిల్లి కామగములు యథార్థంబుగఁ జొనసి యాన
ఆ॥ ముల ముహూర్తమాత్రమునను బితామహు
భువనమునకుఁ బోయి ముదితు లగుచు
నహితమానిసేవ్యమానచూ తద్దివ్య
చిత్రమందిరంబుఁ జేరి పిదప 322

క॥ వినుతతపోరాశియు నై, ఘనుఁడై నాశంబులేక క్రాలెడు నలువన్
గనుఁగొనెడిదోక్క మనముల, జనియింపఁ దలఁచుఁ జనని యట మిగులన్.

తే॥ పట్టదోద్దీప్తమధురమై చతురసాము
వేదపాఠకరవముల వెలసి శత్రు
విదళనము మంగళంబు నై వెలయు నలువ
సభనుఁ గని నాకవాసులు సంతసించి 324

క॥ క్రమవరపాదాక్షరముల, విమలస్థితి బలుకఁబడిన వినుతశ్రుతులన్
సమధికపృథుసత్క్రియలం, దమరులు విని మరల మోద మలరుచు నుండన్.

సీ అయిడు యాగవిద్యావేదములఁ బదక్రమముల నెఱిఁగినఘనసుపర్వ
వు లుత్తమక్రమపదయుతాహరసహితోక్తుల నతిశుచి నొప్పుచుండు
వేదభాగంబుల విమలమునీశ్వరస్వరనాదితంబును స్తుతంబు
సంస్తవశిష్టుల సర్వవిద్యలనెల్ల దవిరి నందస్సులఁ దెలిసినట్టి
తే. పూర్ణలోకాయతికసత్త్రములు చెలంగి
హర్షమునఁ బల్కుమాటల నాదరమున
గర్ణపాత్రంబుగా విని కాంక్షమీఱి
నక్కడక్కడి నిన్న పెంపారుచుండ 326

చ అమరి సుసంశితవ్రతులు నై జపహోమపరత్తచిత్తులై
క్రమమున నున్ననూనులనుఁ గాంచి తదీయవిభాంతరంబునం
దమలవయోజపీఠమయి హార్దమున న్వసియించి సర్వలో
కములకుఁ దాలయై నలువ క్రాలుచు నుండె నగణ్యకాంతితోన్ 327

వ అట నమరమాయ యగువిద్యయుఁ బ్రజాపతులును, ఋజమ్యు లగుదక్షవరు
ణాదులుఁ, బులహావరీచిభృగ్వత్రివసిష్ఠగౌతమనారదాగమనులునుఁ, బృథ
వ్యాప స్తేజోవాయ్వాకాశములును, శబ్దస్పర్శరసరూపగంధములుఁ, బ్రకృత్య
వికారకారణమహాదహంకారములును, సాంగోపాంగము లగునాలుగువేద
ములుఁ, దపోలోకతపులును, షణ్మృత్యువులును, ధర్మార్థకామక్రోధమోదము
లును, రవిచంద్రకుజబుధగురుశుక్రశనిరాహుసంవర్తగ్రహంబులు మరుద్గణం
బులు విశ్వకర్మయు దినరాత్రులును, వసుపట్టంబును, నక్షత్రమాసపక్షములు,
భక్తితోఁ జరాచరగురుఁడును, శ్రీమంతుఁడును వన్నియఁడు నగుబ్రహ్మనుఁ
గొలుచుండఁ నపుడు కశ్యపుఁడునుఁ దత్తనయుఁడు ధార్మికోత్తముఁ డగు
నక్రూరుఁడును, దేవతలును సకలవాఙ్మయుల నొసఁగుచు మిగుల శ్రేష్ఠం బయి
నదియు, సర్వతేజోవిరాజితమైనదియు, బ్రహ్మర్షిసమన్వితమైనదియు, భాస్వశ్రీ
సేవితమైనదియు సచింత్యమైనదియు నపగతశ్రమకలదియు నగుచతుర్ముఖసభనుఁ
దత్సభామధ్యపరమాసనస్థుఁడు సర్వాతీతుఁడు నగువిరించినిఁ గని యవుడు 328

క పరమర్షి యయుతులు నై, శిరసులతో వందనములుఁ జేసి యజుని
చ్చరణము లనియతి నందఁ, గరమర్థి స్పృశించి విగతకల్మష లగుచున్. 329

తే వెలసి కశ్యపుఁడోఁగాడి విపులభక్తి, వచ్చియున్నట్టి సర్వదేవతలఁ జూచి
భూతలేజుండు నిర్జరపుంగవేంద్రు, డగుశతానందుఁ డనెఁ గృపయలితోడ.

బ్రహ్మ శ్వేతద్వీపమందు హరిఁజూచి తపంబొనర్చుఁ డని కశ్యపాదులకుఁ జెప్పుట

తే తివిరి నామాట వినఁడగు విశ్వపతిని
దానవోత్తముఁ డగుబలిఁ దాఁకి యెవఁడు

సమరమునఁ గెల్వ నేర్చెదుఁ / జక్రివలనఁ
గాఁగలదు మీకు సర్వమా / కాంక్షితంబు 331

క. ఆవిశ్వకర్తుఁడు గతి కా, డావిబుధారులకు నాకు / నతఁడే గతియా
దేవతలకు నతఁ డధిపుఁడు, భావింపఁగ లోకములకుఁ / బ్రభుఁ డగుచుండున్. 332

క. ఏశౌరి జీవలోకా, ధీశుం డయి విశ్వరూప / మిపిత మగుచుఁ
నాశ మెఱుఁగక విభావ్యుఁడు, నై శాశ్వతుఁ / డగుచు నెప్పు డలరుం జూడన్. 333

చ ఎవఁడు సమస్తలోకము ల / కీశ్వరుఁ డెవ్వఁడు ధర్మసత్యరూ
పవహుఁ డపూర్వజుం డనుచు / బాగుఁగ నెవ్వనిఁ బల్కఁ గార్యులా
భవహారుఁ గన్గొనన్విబుధ / వర్యులు శక్తులె యెవ్వఁడోపు మా
ధవుఁడగుచక్రిసా దెలియ / ధాత్రిని నిర్జరులార! యూరకున్ 334

ఉ. నాకపురస్థులైనమిము / నన్నును సర్వము వేడ్కఁ జూచువా
డాకమలేక్షణుండు జగ / దాఖ్యునిసత్కృపలోడనట్లతి
మీకిపు డేనుఁ జెప్పెదను / మించినభక్తిచెలంగుచుండఁగా
నాకధనాలకింపనసు / నాత్మల శ్రద్ధ యనూనమైతగన్ 335

సీ. ముక్కంటిచెవిదెస / మొనసినచాలసంద్రంబున కుత్తరతటమునందుఁ
గశ్యపుఁడుయజ్ఞ / కలితుఁడై దుశ్చరణపము శ్రీహరిఁ / జూర్చికాల్మి జేయ
నగునట్లు మీరు నిష్టార్థులై యుండిన నఘగతకల్మ / షధికసత్య
మభ్రగంభీరర / వాన్వితశుభయుద మనిశకల్యాణము / నమలపుష్ట

తే. వర్ణయుక్తంబు నోపరి / బ్రహ్మయొగి
గణ్యభాషణమునువినఁ / గలరు పిదప
విశ్వకరుఁ డవ్యయుండును / విబుధవంద్యుఁ
డైనహరి తుష్టిలోఁగను / నడరు నిజము 336

ఉ క్రమ్మఱఁ దదర్థకాంగమయి / క్రాలెడియోగవిసర్జనంబునం
దమ్మహనీయమూ ర్తి జగ / దాకృతిపీర్య మమోఘమైన నై
క్రమ్మునతండు వెండి సుర / గణ్యునిఁ గశ్యపుఁ జేరఁగోరి తా
నిమ్ముల మెచ్చి వచ్చి వర / మిచ్చును వేడ్క చెలంగ నయ్యెడ 337

క సురలార! శౌరివలనన్, వరముఁ గొని పిదప మీరు / బంధురభక్తిన్
వరదుని నెన్నుచు నాకిఁ, బరుదేరం దగును భద్ర / ములరార నాగిన్. 338

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁ డాయిడ,ముదితుఁడు ధీమంతుఁ డైన / మురహరుదివ్య
త్వకముల కెరఁగి వరంబును, బడిలంబుగఁ గొనుచు వెండి / పరుఁగని భక్తిన్.

తే. వడ్డుకైశ్వర్యముల నొప్పి / చాల వెల్లు, సీవు మాకాత్మజుండవై / నెగడునట్లు
వరమొసఁగి మమ్ము బాలింపు / భక్తలోల,వినుతగుణజాల! కాంచన/విమలచేల

చ అని గురుభక్తిఁ బల్కి వారి నా హర్షితుఁడై యటులొ నటించు వా
రిని. గని పల్కఁగాఁగలఁడు నా ప్రీతిని మీరవు డట్లుచేయుఁడం
చని వినుతింప నాఁ గరుణ నంతట నట్లొనరించువాఁడనే
ననిచయ మీకుఁ జెప్పఁగలఁ డాయెడ లోకవిభుండు ప్రీతితో. 341

క నాకేకులారా! యిటులా, నైకుంఠనివలన మీరు వరసంసిద్ధిం
జేకొని కృతకృత్యులు నై,ప్రాకటకుచిఁ జేరుఁ డాత్మభవనంబులకున్ 342

క అని బ్రహ్మపలుకి న ట్లొ, నని పల్కి సురౌఘమెల్ల నా యెడభక్తిం
బనజాసనునకు వలఁగొని, వినుతులు గావించి మించి నా వేడుకఁ బూరన్ 343

లే సత్యవాక్యుఁడు సద్గుణసహితుఁ డైన,బ్రహ్మలికినరీతి జేవతలు పుణ్యా,
కరనదీనర్మదానగణ్యశిఖరి, జలధియుతెఱంగునేని దాటి నా సత్వరమున. 344

క భూతాధివాసవాసము, నై తనరెడిదుగ్ధసాగరాంతస్థం బౌ
శ్వేతద్వీపముఁ జేరి, చేతోమోదంబుతోడ నా శ్రీవారిఁ గొలువన్. 345

వ పిమ్మటఁ గశ్యపుఁ గలిసి వేలుపు లటఁ జటులతరభీషణం బఖిలసత్వగహితంబ
భాస్కరంబ మరాదరం బధికాంధకారబంధురవ్యాప్తాశాభాగాంతరం బగున
మృతస్థానంబుఁ గని రత్తఱి 346

కశ్యపాదిసురులు హరింగూర్చి కవనముఁ జేయుట.

సీ బ్రహ్మవిదుండు నై భాసిల్లు కశ్యపబ్రహ్మధీమంతుడు వాసుదేవుఁ
డమరేశ్వరుండు నా నారాయణుండు సహస్రనేత్రుఁడు దేవుఁడు నిర్మలుండు
భూతియోగస్వరూపుఁడు నైనహరిఁ గూర్చి తదనుగ్రహార్థమై దశశతాబ్ద
వర్షప్రమాణమా వ్రతమును శ్రద్ధతో స్థానవీరాసన సత్యమాన
ఆ సనవిలన బ్రహ్మ చర్యంబుతో దీక్షఁ, బూని చేయఁగడఁగె భూర్ణభక్తి
నఖలదేవవర్యు లటఁ దపోయోగాధి, నిష్ఠవలన మిగుల నెగడి రంత 347

క. ఘనుఁ డైనకశ్యపుం డట, వనజోదరు నాత్మ నిలిపి వారనిభక్తిం
వినుతామ్నాయోక్తస్తవ, మున నొగడఁ దొడంగె భక్తి మొనయుచునుండన్.

వ. అని పులస్త్యుఁడు సంభాషింప నాలించి నారదుఁడు కశ్యపకృతవేదస్తవంబు
నుడువు మనుటయు. 349

ఉ. రంగదభంగసారయుతరాజసభంగ, మహర్షివేటికో
త్తుంగతమఃపతంగ, సుకృతోపవనంగ, పవిత్రకీరస
త్సంగ, కృపాంతరంగ, భవసంచయదుర్గరఘోరకూపమా
తంగ, మునీంద్రచిత్తవరహారామరసోజ్జ్వలభృంగ, రఘువా! 350

క శ్రీరత్నహోమమందిర, నీదాసత్యప్రచార, నీదీనోద్ధారా,
కారుణ్యాకర, ధర్మా, ధారా, సద్గుణవిశాల నీదశరథబాలా 351

తరల పరమకాంచనరత్ననిర్మలభావిరాజితభూషణా!
సరసిజేక్షణ ధర్మధారణ సత్యసంగతభాషణా!
వరశరాసనబాణసంతత భక్తపాలనకారణా!
ధరణిజారమణాసురౌఘవిదారణా! సుగరక్షణా! 352

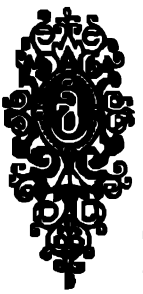
గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హరితసకులాన్వయప్రభవ, రామ వర్ధులవంశేదుగ్ధసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయ కొండయనామధేయప్రణీతం బగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందుఁ దృతీయ స్కంధము

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయనమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

చతుర్థస్కంధము

కాకుత్స్థకులాబ్ధిసు
ధాకర! పితృవాక్యసంగతవనివా
శ్రీకర! జగదాధారా!
రాకాధీశాంశుశీల! శ్రీ రామనృపాలా! 1

కశ్యపుఁడు హరిని స్తుతించుట.

క అవధారు పులస్త్యముని, ప్రవరుఁడు నారదునితోడ శ్రీ భాషించెను నీ
వవహితుఁడ వగుచు వేద, స్తవమును వినుమనుచుఁ జెప్పెఁ దానూలోకనిధిన్

సీ ఏకశృంగవృషాకపీశ్వరవృషసముద్రాత్మయజ్ఞరుద్రపశుత్వహా
సురవృషసురుచిరసుందర బంధుర సర్వభూతేశ్వర శ్రీ చారుహార
భాస్వదనాదిసంభవ ధర్మ వైకుంఠ కపిల విశ్వక్సేన శ్రీ కలుషవారణ
ధ్రువ వృషావర్త భూధ్రువరగణాధీశ బహుయజ్ఞగతపాప శ్రీ పద్మనాభ.

ఆ పురుషవీరదమన శ్రీ పురుహూత పృశ్నిజ! లోభిరామ భూసురాధినాథ
ముండికేశ హంస శ్రీ మురహర భవహర, భర్మవాస సత్యభవనవాస! 3

వ ప్రణమనమశ్శబ్దపూర్వకవాసుదేవానంతమద్భనిధన,ధనంజయ,శుచిశ్రవోనిజజ
యసంతతామృతేశయ, సనాతన, త్రిసదన, తుషిత, మహాసత్వ, భూసురజ్యేష్ఠ,
పరశునామదానవహర, మహాదక్షిణ, మహానియమధర, నిత్యరూప, లోకస్థ
లిష్ఠ, ధర్మజ, గ్రజ, ధర్మనాభ, గభస్తీశ, వాసవేశ, చంద్రరథ, సూర్యవీర్య,
సుధాసాగరశయన, జన్మనాశన, గరుడవాహన, మాంపాలయ అనియు 4

ఆ భాసురాంగ సర్వశ్రీవందారుమందార, భవసహస్రశీర్షశ్రీపాదహస్త
లసనదివ్యభవనశ్రీలక్ష్మినోంబుజ, భాస్వత్ప్రమేయశ్రీభక్తగేయ 5

క. పురుషోత్తమ గురుసత్తమ, పరమమహాపురుషవేష శ్రీ పావనభాషా
మురహర పరమదయాకర, సురుచిరతేజోభిరామ శ్రీ సుందరధామా. 6

క విశ్వేశ్వర నినుఁ బ్రాజ్ఞులు, విశ్వం బని పలుకుచుంద్రు శ్రీ విస్తృతభక్తిన్

విశ్వజ్ఞ విశ్వభావన, శాశ్వత భవాంభోనిధాత! సత్యసమేతా! 7

సీ అనఘ! నీవు వషట్కారవై యుండు వజ్ర్యయాగంబుల నిను వషట్కార మనిరి
శతసహస్రకథారతసపాతుఁ డద్యు నటించుఁదలఁతురు మదిమహాతత్త్వవిదులు
భూవంద్యభృగుపుత్ర! భూనాథ భవమిత్ర సద్బ్రహ్మశయ వేద! సరణివేద్య
పుణ్యావతారాంబరపుష్కరంబులు నీవె గురుశిష్యులును నీవె! గుణము నీవె
తే. జలధికాననపర్వతస్వర్గమేరు
నాకపాతాళములు నీవె! నయవిశేష
శమతపోదానములు నీవె! సామవేద
చరమములు నీవె ని న్నెంచ! శక్య మౌనె 8

క. హోతవు పోతవు హంతవు, నేతవు మంతవు సమస్తనిపుణుండవు ని
ష్పాతకుఁడవు నీవే సా, కాతరభయభంగ, భక్తగణసత్సంగా! 9

క యజ్ఞకర హోమకారణ, యజ్ఞేశ్వర యజ్ఞరూప! యజ్ఞాధీశా
యజ్ఞవంత యజ్ఞఫలదా, యజ్ఞాంగమహానుభావ! యజ్ఞనిధానా! 10

తే. ఋగ్భిభావాభిరామత! నెసఁగి మిగుల
భవ్యుఁడవు నై ప్రకాశించువాఁడ వైతి
విజ్యయును సృక్కుభాండంబు! నీవ ఋక్కు
సమిధలును మేథయును నీవ! స్వామివీవ 11

క సతతము సమస్తమునకుం, బలివై గతివై చెలంగి! వర్తింతువు స
న్మతి శక్తియుతుఁడ వయి భూ, పలివై తనరారు దివు! పావనమూర్తి! 12

క. హోమము సమధికభోగ, త్యాగంబులు మోక్షమీవె! ధాత్రంశముతో
రాగమున లోకసమితిని, బాగుగ సృష్టించు చున్నవాఁడవు శౌరి! 13

క. నిశలుఁ దారాగణములు, పశు, తృణ, జల, కాష్ఠ, దీర్ఘపాషాణంబుల్
పశుపాల, చంద్ర, దీక్షిత, శశిధర, దక్షిణలు నీవె! సౌజన్యనిధీ. 14

వ. దేవా! నీవు విశ్వకరుఁడవు హిరణ్యగర్భుఁడవు, నారాయణుండవు, ప్రథమవ
ర్ష్ణుండవు, రవితేజుఁడవు, మహాపురుషుఁడవుఁ, బురుషోత్తముఁడవు, నిరంజనుఁడ
వాదిదేవుఁడవు, భూక్రముఁడవు, త్రివిక్రముఁడవుఁ, బ్రభాకరుఁడవు, శంకరు
డవు, సోద్ధివుఁడవు, భూతాధిమహాభూతుఁడవు, విశ్వభూతుఁడవు, విశ్వరూ
కుఁడవు, నిత్యోర్ధ్వకర్తుఁడవు, నివస్పతివి, వాచస్పతివి, ఘృతరుచివి, బహు
కర్మవంతుఁడవు కావే! పరార్ధవరకరా, దామోదరా, సంసారభారహరా! నామొ
రాలించి పాలింపు మని వెండియు 15

తే యాజకులు యజ్ఞములలో నసాగమోక్త
రీతి నాల్గింట నాల్గింట! రెంట మతియు

నైదిటను రెంట నినుఁ బిల్తు రట్టి నీకు
వందనము హోత్రైకూప విధ్వస్తపాప! 16

క. మునులార! యిట్లు బాడబ,ఘనుఁడుం బ్రహ్మాజుఁడు నైన కశ్యపుచేఁ బెం
పొనరఁగఁ బలుకం బడుఁ శ్రుతి, వినుతస్తుతి నాలకించి రవిపులాకాఁడున్ 17

క. శ్రీమద్దేవుఁడు ప్రభుఁ డగు, దామోదరుఁ డంత హర్షతత్పరుఁ డగుచుం
బ్రేమం బుట్టపదాఱున, ధామం బయు వెలయు మాటఁ దద్దయుఁ బలికెన్.18

ఆ. కశ్యపాదులార! కరమర్థి నేసుప్ర
సన్నబుద్ధి నైతి సకలశోభ
లమరు మీకు వరము నడుగుఁడీ యనుటయుఁ
గశ్యపుండు శౌరిఁ గని యిఁచె 19

సీ అమరశత్తమ! నిశ్చయంబుఁగ నందజి యందుఁ బ్రసన్నుఁడ వైతి వీవు
పురుహూతునకుఁగూడఁబుట్టినమేటితమ్ముఁడవు గోత్రజులకుఁముదముఁ గలిమిఁ
బలిమి నొసంగెడి వాఁడవు శ్రీమంతు డవు మహాభగవంతుఁ డవును నదితి
తనయుఁడ వగు మని తద్దయుఁ బ్రార్థింప వరఫలార్థినియు దేవతల్లి

ఆ యైన యదితి దాని నాత్మఁ గోరుచునుఁ బు
త్రార్థముగను వరము నడిగె దాస
హృదయకమలవాసు నిదయావిలాసుని
నధికభక్తి మిగుల నంత సురలు 20

క దామోదర! సర్వసుర, స్తోమతేజుంబొలుకు సుగుణాతత్వమైతి
స్వామివి త్రాతవు దాతవు, నై మద్గృహకుఁడ వగుచు నలరుము దేవా! 21

ఉ అని సకృష్టని వేడుచుండఁ గరుణాయుక్తాత్ముఁ డై మాధవుం
డనె నావేల్పులతోడ మీకు రిపులై హారోంగి యేపాటుపెం
పునవర్తింతురో వారు నాయెదుట సమ్మోదంబునొ నిల్తురే
కనఁగా నొక్కముహూర్తకాలమయినం గాంక్షించి యుద్ధంబునన్. 22

తే యజ్ఞభాగాగ్రభోజను లైనరాత్రి, చరులఁ బరిమార్చి పారమేష్యంబు నైన
కర్మమునఁ బితృలోకులఁ గవ్యవాహ్య, భాగకలితులఁ జేసెదఁ బ్రీతిమెఱయ. 23

క కావున నిర్జరులారా!, భావం బలరార మీరు వచ్చిన త్రోవ
నే వనుఁ బోనము నని శ్రీ, దేవుం డగుపట్టుఁ డాడఁ దివిరెదువేడ్కన్ 24

క భావంబు లలర విశ్వే, దేవులు కశ్యపుఁడు సకలదేవతలు మహా
దేవి యగుదేవమాతయు, దేవేశుం డైనవిష్ణుదేవునకుం దగన్. 25

ఉ. పూజయొనర్చి మ్రొక్కి సురపుంగవులంతటఁ దూర్పుదిక్కునన్
రాజిలునట్టి కశ్యపుని రమ్యమహాశ్రమభూమిఁ జేరి స

దూర్వాజలతాధ్యపుష్పఫలపుణ్యమునీశ్వరవేదనాదవి
ఖ్యాతమై ద్విజాలిరవబంధురమై తనరారి సొంపుతోన్ 25

తే వఱిలునట్టి కురుక్షేత్రవనముఁ జేరి, తదనంబున నదితినిఁ గడుమునందు
నిలుప నాదేవి ఘోరమై నెగడుతపము, జేసెఁ బదివేలయేడులు చిత్తశుద్ధి.

ఉ పిమ్మటఁ దదనం బదితిఁ జేరఁ జెలంగుచు సంతతోరుభ
ద్రమ్ము సమస్తకామఫలదమ్ము శోభిలఁ గృష్ణపూజకై
బమ్మినభక్తిఁ దెమ్మెరను భాసుఁగ స్రుంగుచు మానమూని ని
ర్మమ్మసురారికిఁ బెఱిచిపందడిఁజెందెడుదేవవారమున్. 28

క వినయతపోధన యగుచుఁ, దనరెడిసురమాత చూచి తతతపమపడి నా
తనయులు దుఃఖాంబుధిలో, మునిఁగిరి దైత్యార్తి లగుచు భూభాగమునన్.

తే వ్యర్థసుత నైతి నేనని యగచి భక్త
వత్సలుండు శరణ్యుండు వాసుదేవుఁ
డాదిమధ్యాంతరూపుండు హరియు దేవ
దైత్యమయుఁ డగుశ్రీజనానార్దనునిఁ దూర్చి. 30

—ఆదితి హరినిఁ బొగడుట.—

సీ. వినుతించె భక్తిని విశ్వేశ మంగళకర దివ్యమంగళ కలుషభంగ
పంకజదళనేత్ర భవాబ్ధితతిసూత్రపూర్ణలోకేశ్వర భూరిసార
రవికోటిసన్నిభ రాజీవనాభ పంకజభూతిసంభవాకమ్రభావ
పద్మాలయాధీశ భవనాశ సర్వేశ శాంత హృద్యాకరదాంతసుకర
తే చక్రధరసంతతాత్మసంజాతిసర్వ, దేవపద్మాదియుతకరదివ్యభర్మ
వసన కృతార్తిపరిహరపద్మధామ, నీకు మ్రొక్కెద సద్భక్తి నెగడుచుండ.

తే. ఆత్మవిజ్ఞాన సవనయోగాధ్యచింత్య, యోగధరనిర్గుణామలయోగసార
హార విశేషయశస్కరసురుచిరబ్ధ, సంభవాకార మ్రొక్కెద శ్రద్ధతోడ.32

ఉ ఏవిభుకుక్షియందు జగమెల్ల వసించె సమస్తలోకమే
దేవునిచేతఁ జూడఁబడి దీపితమై తనరారె నట్టిస
ద్భావుని స్థూలసూక్ష్మతను భాసితు శార్ఙ్గిని నామనంబులో
వావిరినిల్పి మ్రొక్కెద నవారితభక్తి చెలంగుచుండఁగన్. 33

చ. పురుషులు సర్వలోకములఁ బూనికిఁ గర్తొనుచుండి యేరమా
వరుఁ గనఁజాల రేవిభుఁడు పాళినిభూతవ్యాదంతరస్థుఁ డై
నరులకుఁ గానరానిభవనంబులఁ జూచునొ నిత్య ముట్టి శ్రీ
ధరునకు భక్తి మ్రొక్కెదనుఁ దద్దయు నామదియందు నిత్యమున్ 34

క. వలనొప్ప నెవఁడు వెలుపలి, వెలుఁగై కనఁబడక వెలుఁగువెలి వెలసి రుచిఁ,

విలసిల్లునట్టి హరికే, వలఁగొని ప్రార్థింతు మిగుల వాంఛా ప్తికి నై 35

ఉ ఏకారణమున దేనికి, నై కడువాటిల్లె నెవనియం దఖలం బౌ
లోకం బాలోకేశుఁ, బ్రాకటముఁగఁ దలఁచి మ్రొక్కి భావింతు మదిన్ 36

సీ ఆద్యప్రజాపతియయ్యె నెవ్వఁడు పితృవరపతి యయ్యె నెవ్వఁడు దేవ
పతి యయ్యె నెవ్వఁడు భావింప దత్కృష్ణదివ్యపరబ్రహ్మదేవునకును
పలుమరుఁ గావింతు బహువందనంబు లోవాఁడు ప్రవృత్తినివర్తనముల
పంక్తిచే సంతోషపరుఁడు నై స్వర్గాపవర్గఫలంబులఁ బాలి నిచ్చు

తే. సతత మట్టిగదాధరస్వామి కెలమి
వందనం బాచరించెద భక్తి నాత్మ
చింత్యుఁడై యెవ్వఁ డపుడె విశేషపాప
కోటులనుఁ బాపుచుండునో కూర్మతోడ 37

క పరిశుద్ధుఁడు పరముఁడు శ్రీ, కరుఁ డగునా బ్రహ్మమునకు గాఢాదృతిచేఁ
గరయుగము మోడ్చి వినుతిం,తు రహిం మన్ననమునందుఁదోఁచెదు పూన్కిన్.

తే అఖలవిశ్వాస్పదుం డజుఁ డవ్యయుండు
నగుచు నలరారు నేవిభుఁ డరసి జన్మ
మరణములఁ బొందకుందురో మగుడ నట్టి
హరికి నిల్యము మ్రొక్కెద నధికభక్తి 39

సీ సవనపూరుషుఁడు యజ్ఞస్థుఁడై యేవాఁడు శ్రేష్ఠాధ్వరముల యజింపఁబడునో
యజ్ఞేశ్వరుఁడు విష్ణుఁ డఖలేశ్వరుం డగు,నట్టిశ్రీహరికి మ్రోవారు సకల
విబుధసద్గతియు నై వెలసి యెవ్వఁడు వేదవిదులచే నామ్నాయవీథులందుఁ
బలుమరుఁ కీర్తింప బడి వాసిఁ గాంచునో వేదవేద్యుఁడు మహావిష్ణుఁ డాద్యుఁ

ఆ డబ్బపత్రనేత్రుఁ డగునాముఁ డరికిఁ, బ్రణతు లాచరించి ప్రస్తుతింతు
సకలభూతమయుఁడు సర్వేశ్వరుం డగు, చక్రి గొలుతు మిగుల సంతసమున.

ఆ ఎవనివలన విశ్వమెల్ల సంభవమయ్యె, విశ్వ మెవనిచేత వృద్ధి నొందె
నఖలవిశ్వ మెవనియందు లీనతఁజెందె, నట్టిహరికి నతుల నాచరింతు 41

వ బ్రహ్మాది స్తంబపర్యంత మగుచరాచర మేదేవునిచేత వ్యాప్తమయ్యెఁ బ్రకృతికి
రుఁడును; సమున్నద్ధుఁ డగునట్టియుపేంద్రునికి వందనంబు సంతతమే సర్వేశ్వ
రుఁడు త్రిమూర్త్యాత్మకుఁడై సకలమును భరించుచున్నవాఁడో మాయాజా
లుఁడు విశ్వమయుఁడు విశ్వపతియుఁ బ్రజాపతియు నగునావిష్ణునిఁగూర్చి నమ
స్కరించెద నని వెండియు 42

చ. అసురమయప్రమూర్తియగు రాత్రుఁడు కాక రవిస్వరూపుఁ డై
పాసఁగెడు నేపరాత్పరుఁడు భూరినిశోద్భవ మైనచీకటిం

గసి వెసఁ ద్రుంచునో సకలగణ్యుఁ డుపేంద్రుఁడు దుష్టఘోరరా
క్షసహారుఁ డైన నాహరికి నాఁగిలి మ్రొక్కెద నిష్టసిద్ధికై 43
ఆ. భానుచంద్రమూర్తి భాసిల్లునే శౌరి, కినులు సకలలోకకష్టకలిత
కర్మములను మిగులఁగాంచునో యాదైత్య, నాశనునకు వందనము లొనర్తు
క. పలుమరు నేఁబలికిన యీపలుకే జగదీశునందు బహుసఖ్యము నై
లలిఁజెలఁగెనేని నిత్యం, బలఘుఁడు నగు నమ్మురారి నభవర్ణింతున్ 45
క. జలరుహనేత్రుం డాడిన, పలుకు నిజం బైనయొడలఁ బదఁపడి నాకుం
గలలోఁ కెల్ల దానఁ, వెలయుం బూర్ణంబు లగుచు వినుతింపంగన్ 46
క. అని యిట్లదితి నుతించిన, విని భగవంతుండు భూతవిపరాధ్యక్ష్యం
డనఘుఁ డగుశౌరి యామెకుఁ, గనఁబడి భాషించె నంతఁ గమ్రోక్తులతోన్

అదితికి హరి వరంబు నిచ్చుట

క. ఓయదితి నీమనంబునఁ, బాయని దగుకాంక్ష లెల్లఁ బడయంగల వీ
తోయమున మత్ప్రసాదవి, ధాయక మగుసరణిలోఁడఁ దథ్యముఁగాఁగన్ 48
తే. ఓమహాభాగ! నీమది నొనరునట్టి, కాంక్ష నొసఁగెద నాలింపు కడిమి నాదు
దృష్టి యొన్నటికైనను నష్టఫలము, కలది యౌనె విచారింపఁగా ధరిత్రి 49
క. ఎవఁ డీనావనమందున, నివసించి త్రిరాత్రము గడునియతిం దపమున్
బ్రవిమలమతిఁ గావించునో, భువి నతనికి సర్వకామములు పెంపొందున్ 50
క. దూరస్థుండైయుండియు, సారెకు నీవనము నెవఁడు స్మరించుం
గూరిమిఁ దలఁచునో సద్గతి, కారయఁ జను మరలఁ జేరఁ డాతఁడు పుడమిన్
సీ. భక్తితో నెవ్వఁ డీవనమందు నొకవిప్రునకుఁగాని మఱి యిద్దఱికినిఁగాని
కడఁగి యొదుగురికిఁగాని మువ్వురికినిఁగాని భోజనమును బూని భక్తిఁ
బెట్టునో వాఁడు సంప్రీతితోఁ బరగతిఁ జెందు సత్యమటన్న నీ చిత్తమలర
నదితి వచించె నాహరిఁ జూచి దేవేశ! భక్తవత్సల! నాదుభక్తి మెచ్చి
ఆ. సరవి నీవు సుప్రసన్నుఁడవైనది
నిక్కమైనయొడల నిజసుతుండు
నైనవాసవుండు నారాయణుఁడ త్రైలోక్య
పతియు నై సుకీర్తిఁ బరఁగు టొప్పు 52
క. వరదా! సురపతిరాజ్యా, ధ్వరభాగము లసురసంహృతము లయ్యెను వా
వికివానిఁ జెంద నగునతఁ, డిరవగు నీకరుణవలన నీయొడ మరలన్ 53
క. వాసవుకష్టముఁబాపుచు, భాసురరాజ్యంబు దైత్యపతివ్రాత మసుటం
జేసి ప్రపన్నతఁ గనునా, కీసమయమునందుఁ దుఃఖ మేర్పడె నభవా! 54
మ. అని భాషించెడిదేవమాతఁ గని సారాధీశుఁ డౌ శౌరి యి
ట్లనె నో దేవి! త్వదీప్సితం బొసఁగితిన్ నీ స్వాంశంబుచే గర్భమం

దున నేఁగశ్యపునుండిచేరి విబుధస్తోమంబు కీర్తింప వే
డ్కఁను సీపుత్రుఁడ నై జనించి పిదపఁ గౌక్షూహలం బొప్పఁగన్ 55

క భవనందిని! నిర్జరిపు, నివహముఁ బరిమార్తుఁ గాన నిజగృహమునకున్
బ్రవిమలమతిఁ బొమ్మనఁగా, నవికల మగుభక్తితోడ నదితి పఁచించెన్ 56

తే. దేవగతభావ కేశవ దేవదేవ
విశ్వభావన బుధజనవినుతసదన
సంతసింపుము మ్రొక్కెదఁ జాల నాదు
విన్నపము నాలకింపు మీవేళఁ గూర్మి 57

ఆ సకల మెవనియందు సంప్రలిప్సితమయ్యె, విశ్వమోహని యగుచువేడ్క నెవ్వఁ
డలరె నట్టి నిన్ను నాత్మోదరంబునఁ, దాల్పఁజాల సర్వాధరుఁడ వగుట 58

క అని వేఁడ శౌరి పలికెను, నిను ననుఁ నేఁ దాల్పఁగలను నిజముఁగ నీకా
ర్తినిఁ బోయ, భద్రమగు; స్మృతిఁ బనుచున్నాఁడ నాత్మమందిరమునకున్ 59

చ మునివరులార! శ్రీధరుఁడు మోదముతోఁ బలికి దేవతా
జననికిఁ గానరాక చనెఁ జయ్యన నయ్యెడ నామె గర్భము
ఘనులు నుతింపఁ దాల్చెఁ దనిమిగ్రన్ననఁ దజ్జఠరాంతరస్థుఁ డై
వనరుహనేత్రుఁ డైనహరి వారిధివెల్లుచు నుండ దీప్తితోన్ 60

క ధారుణి గిరగిరఁ దిరిగెను, సారెకుఁ గంపించె భూధరశ్రేణము లె
ల్లన్ నీరధులు క్షోభమొందెను, దారలు వినువీథినుండి తద్దయు రాలెన్. 61

క. సురుచిరముగఁ గశ్యపసతి, కర మేయేచోట్లఁ దిరిగి కాంక్షతలిర్పన్
చరణమువెట్టునొ తత్క్షితి, గురుదుఃఖముతోడఁ గ్రుంగె ఘోరధ్వనియై 62

క. హరి తద్గర్భగతుం డై, సరవిన్ రాబిల్ల దైత్యసంహతి కెల్లన్
మురవైరి పలికినట్టుల, గురుతేజోహాని యొదవెఁ గుంభిని నంతన్ 63

తి అటి రాక్షసతేజోహానిఁ బ్రహ్లాదు నమగుట.

సీ. అరగతతేజుఁ డై యలరెడి సర్వదైత్యుసుల విలోకించి కర్కుశేషుఁ
డైనబలీంద్రుఁడు పూని పితామహుఁ డైనప్రహ్లాదునతోఁ గనియె నంత
తాత! యీదైత్యులు దవానసంరబ్ధులవలె మతిభ్రాంపఁ బ్రహ్మాండ
నిహతులపోలిక నిస్తేజులై రతలక్షితిమగ నిప్పు డరిష్టమసుర
లే. వీరులకు సంభవించునొ విబుధవరుల, చేత సీనాశకృత్యంబు చేయఁబడెనొ
తెలియకున్నది రక్కసు లైనివలన, విగతవీర్యులు నై యిట్లువెగటు గనిరొ.

క. అనియిట్లు మనుమఁడౌ బలి, దనుజాధిపుఁ బ్రశ్నింప నతఁడు తనమది దానిన్
ఘనముగఁ జింతించి బలీంద్రునిఁ జూచి వచించె నపుడు తోఁచినరీతిన్ 65

క. గురుగిరులు కదలె విశ్వం, భర నిజసంస్థితిని వదలె వార్ధులు నదులున్

నిరతము తుభిలము లయ్యె నసురు లపగతతేజులైరి సురవిద్వేషీ! 66
తే. వేడివేలుపు పాడిచెడి వేయండ్లు, భూర్యమం దెట్లు గాములు పోక యతని
నాశ్రయించునొ యట్లె సురారిఁ గూర్చి, చేరుచున్నది వరలక్ష్మీచిత్తమలర
క. దనుజేశ! యిట్టిహేతువు, ఘనమై వర్తించె దీనిఁ గడుస్వల్పముగా
మనమున నెంచకు తగవగు, బని వెసఁ గావింపవలయుఁ బటుయుక్తిమెయిన్
తే. అసురవరుఁ డైనప్రహ్లాదుఁ డాతనికొడు, డైనబలితోడ నీరీతి నాది వెనుక
నమరదేవుఁడు నారాయణాత్మకుఁ జేర్చి, మొదట ధ్యానంబుఁ గావించి పిదప భక్తి
క పరమజనార్దనదేవునిఁ, బరిపరివిధములనుఁ దలఁచి వామనమూర్తిం
బరికించె దేవజననీ, వరగర్భమునందు దైత్యవరుఁ డట్టితఱిన్ 70
సీ. ఆవామనునికుక్షియందు మరుద్వివగంధర్వవసురుద్రగణము నాశ్వి
నేయులసాధ్యుల నిఖలవిశ్వంబుల ఘోరగాఢసనాయకులను దితిజ
జంభకుజంభ లపర్వ్యాసుల దనతేనయుఁ డైన నవిరోచనుని బలీంద్ర
నరకుల బాణుని నానాసురేశులఁ దనునాకసంబును దహన వారి
ఆ. పవనచిత్తకంధి పగ్వతద్వీపద్రుమములఁ బక్షితతుల మనుజభూమి
విశ్వకరులకరుల వివిధగ్రహప్రజా, పతులభవమునీంద్రపతులఁ గాంచి 71
క కడువిస్మయపడి ప్రహ్లాదుఁడుమాయఁ జెంది యవుడె దుష్టాసురనా
థుఁడు వైరోచనుఁ డగుబలి, జడదానవుఁ డాడఁ బలికె సంయములారా! 72
తే వత్స! సకలంబుఁ గంటినే భావమందు, నిట్ట నిస్తేజ మీరయిడనెందుఁ బోయి
పుట్టె మీకును దానినే పూర్ణముగను, దెలియఁజెప్పెద వినుమది తేఁటపడును.
వ. హే తాతా!, దేవదేవుఁడును, విశ్వయోనియు జగదాద్యంతరహితుఁడును, జగ
దాద్యుఁడును, జన్మగహితుఁడును, శ్రేష్ఠుఁడును, వరదుఁడును, బరానరపరముఁ
డును, గార్యస్థితి నోసర్పుటకొఱకై యదితిగర్భస్థుఁ డైనవాఁడును, జగన్నా
థుఁడును, రాజరాజైనవాఁడును, ముఖ్యప్రవరుఁడును, నిరంజనుఁ డాదిమ
ధ్యాంతరహితుఁడును, మహత్తుఁ డగువారి తా నొక్కఁడయ్యును నిజాంశం
బువలనఁ ద్రిభువనరాజ్యమునుశచీపతికి నోసంగుటకై కశ్యపురాణికి సుతుఁడై
యవతరింపఁగలఁ డని పలికి వెండియు నతనిఁ గని యిట్లనియె 74

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి దనుజలోకోహాని కారణముఁ జెప్పుట.

క ఏవానిరూప మక్కుఁడు, పాపకపురువాతరుద్రపరమేష్ఠిముఖుల్
వావిరిఁజూతురొయావసు, దేవాత్మజుఁ డాత్మకళను దిగె దైత్యేశా! 75
సీ. ఎవ్వనిశ్రుతివిదు లీక్షించి యజ్ఞుఁగాఁ బల్కుచుందురొ యెవ్వనిఁ బొందినట్టి
పుణ్యులు క్రమ్మఱిబుట్టకుందురొయాద్యుఁడయి చెలంగుచు నుండుఁగట్టి వాసు
దేవునిఁ గూర్చి నేఁ దివిరి మ్రొక్కెద సంద్రముననుండి నిత్యముఁ ఘనతరంగ

ఆ. చయము పుట్టుమాడ్కి నిఁ సకలభూతంబులే
వానియుండె పుట్టి నిఁ ప్రళయమందు
లయముఁ గనునో యట్టి నిఁ లక్ష్మీశ్వరున కేను
వందనం బొనర్తు నిఁ భక్తిమిగుల 76

సీ. గంధంబు గానునట్టి నిఁ ఘ్రాణంబు స్పర్శముఁ దెలిసెడిచర్మంబు నిఁ దివ్యరసముఁ
గాంచెడినాలుక నిఁ కడఁగి రూపంబులఁ గనుఁగొనుకన్నులే నిఁ కమలనయను
వకు లేవో యట్టి శ్రీనారాయణుఁడు యుక్తిచే వేదితవ్యుఁడై చెలఁగు నెపుడు
సకలేశుఁ డనఘుండు సత్యచారిత్రుఁ డీశ్వరుఁడు శారుఁడు భవభయహరుండు

ఆ మలినహరుఁ డనాదిమధ్యుఁ డాద్యుం డజుఁ
డఖిలలోకనాథుఁ నిఁ డజుఁడుండు
వేదవేద్యుఁ డగుచు నెలయు నాహరినాత్మఁ
వలఁచి మ్రొక్కువాఁడ నిఁ దైత్యనాథ! 77

ఉ సతత మెవండు విశ్వమునుఁ నిఁ జక్కఁగఁ దాల్చి చలించునట్టి యీ
క్షితి నొకతోఁ నెత్తి వరకీర్తి వహించె నెవండు సర్వలో
కతతిని సంహరించె లయకాలునికైవడి నీశుఁ డీద్యుఁ డా
తతబలుఁ డైనహరినిఁ నిఁ దద్దయు భక్తి నమస్కరించెదన్ 78

తే స్వాంశమున గర్భమందుండి నిఁ భాసమానుఁ
డైన నెవ్వానిచే దితిజాలి వీర్య
నాశమయ్యెనో భవపటునగకుఠారుఁ
డీశు డగు నాయనంతు నేనెలమిఁ గొలుతు 79

మత్తకోకిల లోకమోహనియుఁ దాపసోత్తమలోకుఁ డీమహనీయుఁడ
స్తోకసద్గుణశాలికశ్యపసుందరీమణిగర్భగుం
డై కడంగి భవచ్ఛరీరబలాధికోన్నతు లెల్లఁ దా
శ్రీకరం బగుపోడశాంశముఁ నిఁ జెంది చేఁగొనె దానవా! 80

బలి హరిని తిరస్కరించుట.

క అనిపలికిడి బ్రహ్మాదులనిఁ, గని నుడివెను బలివిభుండు నిఁ కడుఁగోపమునం
గనులం దగ్నికణంబులు, వెనఁగొని భగభగలుచుండ నిఁ భీషణగతితోన్ 81

ఆ రాత! యీవనివలనఁ నిఁ దద్దయు మాకును
నేఁగి కలిగె నట్టి నిఁ బిష్టుఁ డెవఁడు
వారిని మించినట్టి నిఁ యసురేశ్వరులు నాకుఁ
గోట్లకొలఁదిఁ గలరు నిఁ కూర్మి వినుము 82

ఉ శంభుఁడు విప్రచిత్తియుఁ గు నిఁ జంభుఁడు దుర్జయుఁ డశ్వశీర్షుఁడుఁ
జంభుఁడు భంగకారకుఁడు నిఁ సాహసుఁ డౌశిబిదానవేశుఁడుఁ

కుంభుఁడు శుంభుఁడుగా గురుర/ఘోరవినేత్రమహాహనుల్లలా
రంభులు వీరు వేఱయిన రా/క్షసు లుండరు కొంద అుద్ధతిన్. 83

చ గురుబలవీర్యసంపదలఁ గూడినవారును భూమిభారముగా
బొరిబొరిదాల్వ శక్తులయి/పొంపిరి జెందెడివీరియందు శ్రీ
హరి కొక వీరుఁడేభుజబ/లాతిశయంబుల నీకుకాఁడె నీ
వరిని నుతింప ధర్మమగునా? ఘనమా? దనుజాధినాయకా! 84

ప్రహ్లాదుఁడు మరిని శపించుట.

క మునులార యిట్లు వైరో, చని పలికిన విని మహానిశాచరవరుఁడై
పొనరిన ప్రహ్లాదుండనె, పనజాతుని నిందచేయు/వాఁ డగుబలికోన్ 85

సీ మనుమఁడా! నీయట్టి/ముందాత్ముఁడును జ్ఞానరహితుఁ డౌనృపతియే/రక్కసులకు
దొరయయ్యెనో యట్టి/దుష్టదానవవైత్యవూగమ్ము నాశమ్ము/పొందఁగలదు
వాసుదేవుఁడు మహా/భాసుఁడజేశుఁడు దేవదేవుఁడు జగద్ధితవిభుఁడు
పరుఁ డగుహరియాదు/రాపసంకల్పుఁడైతివినీవలె/ నరయ నెవఁడు

ఆ పలుకఁగలఁడు నీక్ష/ భాషించినట్టి యీ, దైత్యదానవులనుఁ/ దత్వవిదులు
దేవ సిద్ధసాధ్య/విద్యాధ్రబ్రహ్మక, స్థావరాంతభూత/తతులు మతియు 86

ఆ తరుసరిత్సహీధ్ర/తతివనసాగర, ద్వీపవిష్టపములు/ దివ్యలతలు
పుట్టి గిట్టకుండఁ/ బొనరునే యిట్లు యదం, తయునుఁ దలఁచి చూడ/ దైత్యనాథ!

వ. వంద్యవందకుఁ డగుపరమాత్మని సైవ్యకైకాంశకలోద్భవములగు; నెవఁడు
నీవలె నిట్లు చెప్పనేర్చు/ జ్ఞానశూన్యతయు, దుష్టబుద్ధియు, వృద్ధాజ్ఞోల్లంఘనం
బున జనించి త్వవృత్తియు, సకలదైత్యదానవలయాభిముఖుఁడ వగు నీయొకని
యందె సత్యంబుగ విలసిల్లుచున్న వని నుడివి క్రన్నన నిట్లనియె 88

ఆ నీకుఁ దండ్రి యగుచు/నెగడు విరోచన, పాపదానవుండు/ స్వగృహమందుఁ
గలిగె వాని కెపుడు/ కింపారి నిందించు, నట్టివాఁడ వగుచు/ నలరు నిట్టి 89

క తనయుఁడు పుట్టుటచే నా, మన మతిదుఃఖాబ్ధియందు/ మల్లడివడె నే
మని నీకుఁ జెప్పఁగలనో, ఘనముగ రోజంచిచూడఁ/ గర్కురనాథా! 90

తే సకలసంసారనివహనా/శకుఁడు నగుచు, శౌరి రాజిల్లఁ దత్పాదసరసిజముల
యందు నేభక్తరతుఁడ నై/ యలరుచుండ, నట్లు నీవేల వర్తిం/చ వైతివకట!

క వనచూలికంటె నస్మ, త్తను వధికము కా దటంచుఁ/ దగ నీలోకం
బనయము తలఁచుచు నుండును, గన నాప్రాణంబు శౌరికంటెనుఁ బ్రియమై.

క పొనరినది కాదు కాదని, గనుజాధిప! నీ వెఱింగి/ దర్పముతో నా
కు నగౌరవంబుఁ జేయక, వనజాతుని దూరుచున్న/వాఁడవు వెలుచన్ 93

ఆ నీకుఁ దండ్రి యగుచు/నెగడు విరోచనుఁ
డతని కేనుఁ దండ్రి/ నగుదు నఖిల

లోకమునకు నాకు లోకేశుఁ డైనను
రాయణుండు జనకుఁ డగుచు నుండు. 94

క. గురు గురుగురుఁడై చెలసిన, హరియుండే భూతివలన నతిగర్వాణముం
బొరిబొరిఁ జేసితి వందునఁ, గర మైశ్వర్యంబు తోలఁగఁ గలదిఁక నీకున్. 95

క. దనుజా! నీతండ్రికి నేఁ, గనగురుఁడ జనార్దనుండు భూసురదేవుఁడు నా
వనమూలి నాకు గురుఁడై, పొనరుఁ భువిమోద నెపుడు పురుణింపంగన్ 96

క నిరుపాధికుఁడు నిరంజనుఁ, డరిమర్దనకరు డు ప్రత్యగాత్ముఁడు దేవే
శ్వరుఁ డాదేవుఁడు మూఁడవ, గురుఁ డని చూడంగవలదె కుత్సితచిత్తా! 97

సీ. ఈరీతి నాకడ నీవు జగద్గురునిందాకరుండవై నెగడితేని
వలనఁ శ్రీనాథుని వాంఛింప వైలివొ తత్కారణంబున దైత్య నీకు
నేశాప మిచ్చెద నిక్క మచ్యుతునిందయం దీవుపాగరున నాడినట్టి
కలుకాత్మశీర్షంబుఁ బట్టి చేదించిన దానికంటెను భూరితరము కాన
ఆ భూతి లక్ష్మి తోలఁగి భువిపైనఁబడు నెట్లు, పరుఁడు శౌరికంటె భవసముద్ర
పాలకుండుకాఁడొ, పరువడి రాజ్యవి, చ్యుతునిగాను నిన్నుఁ జూతు నట్లె

బలి బ్రహ్మోదుని కే కుగొనుట.

తే. అనఘమతులార! యిట్లు ప్రహ్లాదుఁ డాడి
నట్టి కఠినోక్తి నాలించి యసురవిభుఁడు
సారె కభివందన మొనర్చి సన్నుతించి
పలికె నాతనిఁ గన్గొని భయముతోడ 99

ఉ తాత! యనుగ్రహింపు మతిదర్పితమోహముతోఁ హతుండ నై
ఖ్యాతిగ నుండు నాపయిని గాధపుఁగోప మొనర్పనేల నే
నీతతశక్తి గర్వమున నిట్టిదురుక్తులఁ బల్కితి న్మహా
పాతకుఁడ న్వినీమోహహతబంధురచిత్తుఁడనైతి బ్రోవుమా 100

క ధీరా! సురేశ! దుష్టా, చారుఁడ నై యిట్టు లేను శిష్టుఁడ నైతిఁ
గూరిమినట్లే శాపని, వారణము నొనర్చు టొప్పుబడు నీచేతఁ 101

క. వరరాజ్యకీర్తిహానిం, ధరఁ బొందంగల నటించుఁ దలఁచి విషాదో
ద్ధరచిత్తుఁడ నగుదును మతి, పొరి నవినయకృతుఁడ నగుదుఁబుణ్యనిధానా!

సీ తాత వేఱగునట్టి త్రైలోక్యవిభవంబు పొందశక్యంబొనె బుద్ధి నెంచ
సంసారమందు యుష్మత్సన్నిభులు నైన భవ్యులుండుట దుర్లభమ్ము చూడఁ
గావున దానినిఁ గరుణించి యొసఁగుము నాయందుఁ గ్రోధంబుఁ జేయఁదగునె!
తతభవత్పాదాస్పదమండ నై యిట్టు పరితపించుచు నున్నవాఁడ నైతి

తే. ననఁగ బలితోడఁ బ్రహ్లాదుఁ డాడె మరల
వత్స! కోపంబుతో నాకు బవలుఁ జేసి

మొదవె నందున జ్ఞానంబు గ చెదరె దాని
వలన నిచ్చితి నిపుడె శాపంబు నీకు 103

ప్రహ్లాదుఁడు హరినిమ్మియుండుమని బలిఁ జెప్పుట

క. దానవనాథా! యస్మ, జ్జ్ఞానము మోహంబుచేతఁ గడపు విధిస్థం
బైనది కా కెటు లది పో, నా నెరమానాథనిందఁ గయిం దూహింపన్ 104

ఆ. ఘనుఁడు సర్వగుండు గ కమలాసనోహరుఁ
డగుచు వెలయుచున్న గ హరినిఁ దెలిసి
కొన్న వాఁడ నగుచుఁ గ్రోపంబుతోడ నె
వ్వని శపింతు దైత్యగపాల! చెపుమ 105

క నే నొసఁగినశాపము నీ, చే నలి భావ్యంబు నగుచు గ మితి నొప్పారుఁ
గాన విషాదము నాత్మను, మానుము నామాట వినుము గ మాటలిఁకేలా? 105

ఉ గొప్పగుశాపముఁ బడసి గ ఘోరభయంబునుఁ జెంగియుండి నీ
విప్పటినుండి దేవవిభుఁ గ డీశ్వరుఁ డచ్యుతుఁడైన శ్రీహరిఁ
దప్పని భక్తితోఁ దలచి గ రాత్రి వసించిఁ జూచి వేర్మితో
నప్పర మేఱుఁ జేలు నిను , నంతట నిర్భయమా దైత్యవల్లభా! 107

క దేవేశుఁడు నీచే నిఁక, వావిరిఁ బొగడంగఁ దగినవాఁ డెట్లు శుభం
బీవసుధ నీకుఁ గలుగునొ, భావించి వచించినాఁడ గ భక్తిని బ్రౌఢా! 108

క. అని యూఱడించి పలికిన, విని బలి తనదెందమందు గ విస్మయపడుచుఁ
వనమాలినిఁ జింతించుచు, ననయము వర్తించుచుండె గ నతిభక్తిమెయిఁ 109

తే అనఘునుతులార! శౌరిచేనడితి మిగుల
నధికకామసమృద్ధిద గ మైనవరముఁ
బొంది గురుకీర్తిశాలి గ్రపాసఁగెఁ జక్రి,
గర్భమున బాహ్యవృద్ధినిఁ గాంచె నంతే 110

వామనమూర్తిజన్మక్రమము

చ. పదియవమాసమందుఁ బ్రసవస్థితికాలము రాఁగఁ గాంతితో
సదయుఁడు మామనోహరుఁడుఁ గ జక్రియు నౌహరి వామనాకృతిఁ
బొదలుచుఁ గల్గె నాసతికిఁ గ బుణ్యలచిత్తము లుల్లసిల్లఁ బ
ల్తుదమునఁ బొంగె వార్ధులిలఁ గ బూర్ణతరంగములొప్ప నత్తఱిఁ 111

తే. సర్వకీర్వాణనాథుఁడు గ సకలలోక
పతియు గోవిందుఁడును భగ వంతుఁ డైన
హరిజనించినవేళయం గ దదితి సురులు
వేడ్కఁ జెలఁగుచు దుఃఖంబు గ విడిచి రపుడు. 112

చ సుకుమునుఁగాఁకుడుఁ గలిగి సొంపునఁ బయ్యెర వీఁచె నింగి భూ
లికలితహీనమై తనరి లీల వెలింగెను సర్వభూతి వే
టికిలమనీషధర్మమున దివ్యవిలంగెను జూడ మానుష
ప్రకరశరీరసాధ్వసము వానెను వామనుఁ డుద్భవింపఁగన్ 113

తే. సంభవించినమాత్రన చక్రి కప్పు, డబ్బయోనియు భగవంతుఁ డప్రమేయుఁ
డఖిలలోకపితామహుఁ డైననలువ, జాతికర్మాదినత్క్రియ లర్దరపి పొగడె

త్రిష్ణ వామనునిఁ బొగడుట.

సీ జయభువనాధార జయమామనోహార జయసత్యసంచార జయసువార
జయనిజయాచ్యుత జయహరి జయసర్వగురువర జయధర్మ గుణవిచార
జయమహోన్నత జయ జయ జయజనిమృత్యుసమతీత జయభూరిసారకలిత
జయనిత్యకల్యాణ జయభక్తిసంత్రాణ జయదయాసాగర జయసుధీర,

తే జయసమగ్రజయావ్యక్తసంస్థితేశ, జయపరార్థవిజ్ఞాన జయవిధాన
జయసురక్షితసమర్చిత చరణయుగళి, కరుణఁ జోడుతి నన్నేలు కనకచేల! 115

క జ్ఞానజ్ఞేయార్థంబుల, చేనలి నిశ్చితుఁ డవగుచుఁ జెన్నారెడ ల
క్ష్మీనాథ! నీవు జయమున, మానుగ వర్తింపు మెపుడు మాన్యులు మెచ్చన్

ఉత్సాహవృత్తము భూరిసకలవిష్టపేశభూతనాథ సంగతా
చారురత్నభర్మఖచితసారభూషణాంచితా
ఘోరకలుషదూర సర్వగురువర మహేశ్వరా
వారివాహశరీర వారణార్తినివారణా 117

క లోకాలోకస్థితినిం, బ్రాకటముగఁ బ్రోచునట్టి పార్థివ! నీవీ
లోకమున జయముతోఁ బు, శ్రీకరగతి వెలయు టొప్పఁ జేసెద వినుతిన్. 118

సీ. జయజయాఖలధార జయభక్తసుందార సర్వభూతావాసచారుహాస
మహితాత్మమధ్యాంతరామయ,జయసుజ్ఞానమయవర్య,జయముక్తిమార్గవిబుధ
నిర్దేశ్యసంపీన నిత్యవాఙ్మయజయేశ, ముక్తికాముకయోగి ముఖ్యసేవ్య
సత్యశాంతదమాదిసద్గుణభూషణ, జయసూక్ష్మదుర్జ్ఞేయ చారుగేయ

తే జయజగన్మూల జయజగజ్జాలవీర, జయసుసూక్ష్మాతిసూక్ష్మవిపాదరహిత
జయమహాయోగినాయక జయజితేంద్రి, యప్రభాకరకోటిసమప్రతేజ! 119

క నిజమాయామాయోగస్థితి, సుజనాభ్యర్థనసక్త శోభనశయనా
కుజనవిదూరాత్మరనిజ, భజనోత్సుక,భక్తజాలపాలననిపుణా! 120

క. ఒకకోఁజి యగ్రవందన, సకలోర్వీ దాల్చినట్టి శౌరీ! జయమా
సకలేశ పాపనాశా! ,సుకవీశా ! నీకుజయము శ్రీరాం బొసఁగున్. 121

క మురవైరి! హిరణ్యకశిపుని, గురువక్షము బీల్చిచంపి గురుతరకీర్తిన్
స్మరణముఁ గన్ననృసింహా, కరము జయోస్మనినిఁ జెంది క్రాలుము శ్రీశా. 122

క. మాయావామన పావన, మాయామయవిశ్వరూప! మాధవ శౌరీ
మాయాదూర జనార్దన, పాయక సతతంబు జయము! భాసిలు నీకున్ 123

క. ఏయెడ వర్తించెడి నీ, మాయ్ గప్పంగఁబడుచు! మనుజానివలె ని
ర్భీయమున నుండు నీకిల, వేయివిధంబులను జయము! వెలయు రమేశా! 124

క. బహురూపైకనిధీజయ, బహుళప్రభవవ్యపాయ! భంజన పుణ్యా
వహ నిర్వికారభావన, సహచర జయ నిర్విచార! సకలాధారా 125

ఆ. భూరిపటువికారపూర్ణమాయోత్కర, వర్ధిష్ణుప్రమేయ! వాసుదేవ
పెంపుచెందు మింక! సొంపుతో నరేశ్వరి, విశ్వభారమెల్ల! వెడలఁజేయ 126

క. ఈలోకమెల్ల నీచే, వాలాయము మేటిధర్మ! పద్ధతికిలదై
లీలను శేషస్థితితో, జాలఁగఁ బెంపారవలయు! సత్యచరిత్రా 127

క. ఈశానేంద్రాదిసురా, ధీశులు మతి నేను యోగిబృందము సత్యా
వేశులు నగుసనకాది ము, నీశులు నినుఁ గానఁజాల! మెన్నటి కథవా! 128

క. మాయాపటసంవీతుఁడ, వై యెవ్వు డీలోకమందు! యత్నముతో నీ
వేయెడ నుందువు సత్యము, మాయామయలోకనాథ! మాధవ! హరి! 129

సీ. తద్దయు నీప్రసాదములేక చూచునె నిను నెవ్వఁడైనను! నిఖలనాథ
మీతిమీఱిన నెవ్వని! చే నీవు పూజింపఁబడి సుప్రసన్నభావంబుతోడ
భాసిల్లెదవొ యట్టివాఁడె నిఁ గాంచును దేవ! పరుం డెట్లు! తివిరి నిన్నుఁ
గనుఁగొననేర్చు నాఘనతరనందీశ్వరేశ్వరేశానసురేవినుత
తే. పృథులలోచన వామనవిశ్వరూప, మొనసి యీవిశ్వసంభవమునకు నీవు
పెంపుచెందుము నే నిన్ను! వేఁడ నెంత, వాఁడఁగరుణించి ప్రోవుము! పద్మనాభ. 130

ఆ. ఈరీతి నిన్నుతింపఁగాఁబడి హృషీకేశుండు నౌ వామనా
కారస్వామి సరస్వతీశ్వరునితోఁ! గౌతూహలం బొత్తఁ బెం
పారఁ భావగభీరమై తనరుచుఁ! హారిష్యంతియూరూఫల
శ్రీరమ్యం బగువాక్యముఁ బలికె విస్తరంబుఁ గావించుచుఁ. 131

వామనుఁడు బ్రహ్మతో నింద్రునకుఁ త్రిభువనముల నిచ్చు నని పలుకుట.

సీ. అనఘ! నీచేత నింద్రాదులచేతనుఁ గశ్యపుచేతనుఁ! గడఁగి మున్ను
వినుతుఁడనై తగువేడ్కతో నీకె చీనాథునకును భువనత్రయంబు
నిడునట్టిపంతంబు! నేఁ జేసితిని మఱిక్కన్నన నదితి నన్నడిమిఁ బోగడ
హితకంటకంబు నై! యలరుఁ త్రైలోక్యంబుఁ నిడఁగల నింద్రున! కేనటంచుఁ
తే. గశ్యపునిరాణితోడనుఁ! గౌతుకమునఁ, జెప్పితినిఁ దదివ్రథంబుఁగఁ! జేయఁగలను
నాకపతిలోకనాథుఁడై! నలిఁజెలంగఁ, గలఁడు చెప్పితి నిజ మిదిగాకనుఁడుమీరు.

క. అని వామనుండు పలికిన, విని వేదుకనొంది రఖలవిబుధులు పిదపఁ

వనజాసనుండు కృష్ణా, జినము నిడెఁ శౌరి కపుడు ! చిత్తంబలరఁ 133

క. భగవంతుఁ డగుబృహస్పతి, సగుణా కారంబుతోడఁ ! జరియించెడి యా
జగదీశ్వరునకు జందెము, నగణితభక్తితోడ ! నర్పించె మునీ! 134

తే బ్రహ్మసుతుఁ డౌమరీచి నారాయణునకు
నిచ్చెఁ బాలాశదండంబు ! నెలమివారి
వూర్ణ మగుకుండికిను ముదమున వసిష్ఠ
సంయమి యొసంగె వామనస్వామి కపుడు 135

క. ఆంగిరసుం డాచక్రకిఁ, బొంగి యొసఁగె నంబరంబుఁ ! బొలుపగుకుశలఁ
రంగుఁగి నొనఁగెఁ బులహుఁడ, భంగాసన మాపులస్త్యవరమునియిచ్చెన్. 136

క. ప్రణవోచ్చారణగురుధూ, షణు లగుదేవతలు సాంఖ్యసద్యోగోక్తుల్
గణనార్హసకలశాస్త్రము, లణిమాదులు గొలిచియుండె ! నాహరి నంతన్ 137

తే అఖలదేవమయుండు మాయావటుండు
జటియు నైనట్టి మాధవస్వామి నొడుగు
గుండికనుదండమునుఁ బూని ! గండు మిగిలి
పోయి బలిదానవాధ్వర ! భూమిఁ జేర. 138

క. ఏయేభూస్థలములలో, శ్రీయుతుఁడు పదమ్ము పెట్టి ! చెలువునఁ జనె నా
తోయమునఁ బుడమిగర్తము, నాయాచోటులను గనియె ! నతిపీడితయై. 139

చ జడగతితోడ వామనుఁడు ! సంతసమొందుచు మెల్లమెల్లఁగా
నడుచుచు నద్రిసాగర వనప్రకటావని నెల్ల శక్తితో
వడిఁబలియింపఁజేసె సురవంద్యుఁడు నా గురుఁ డంత మార్గమా
గడుఁ దమిఁజూపసాఁగె మదిఁ ! గౌతుక మొప్పుచు నుండ నాయెడఁ. 140

క. కాలాత్ముఁ డైనశ్రీహరి,లీలాగతి జగతియందు ! లీల నొబ్బవఁ
లీలావినోదమునకై, వాలాయము సంచరించు ! వైఖరితోఁ జెఁ 141

ఆ. మేటిసర్వమఖము ! మించినశేషుండు,బలిభవంబు విడిచి ! వచ్చి దేవ
దేవుఁడైన వాసుదేవునకునుఁ దోడు, పాటుమాపె భక్తి ! పరిఢవిల్ల 142

ఆ. పన్నగేశ్వరుండు ! బలిసద్మమననుండి, వెడలివచ్చినట్టి ! పృథ్వి కపుడు
కలిగె సుప్రసిద్ధి గాన తద్దర్శన, మహిభయంబు బాపు ! ననఘులార! 143

ఉ అంతట సూపరివృతవనాన్వితసంశుభభావనిర్భయో
వంతుఁడు నా బలీశ్వరుఁడు ! వావిరి గన్గొని సర్వవిద్యలఁ
మంతువహించు శుక్రుఁ గని ! మన్ననచేసి వినమ్రపాణియై
పంతుగ మ్రొక్కి పల్కె మదిఁ ! బల్మఱు వింతే జనింపుచుండఁగఁ 144

సీ. ఆచార్య! నగకాననాభ్ధియుతంబు నై క్రాలుచుండినభూమి ! కిలఁతఁజెంది

దేనివలనజ్వలత్త్రైలోక్యాగ్ని లాసురసంవిభాగంబుల సంగ్రహింప
నొల్లకున్నవటంచు ననుభేదమున నాడ వివులాత్ముండును వేదవిదుండు నైన
కావ్యుఁ డంతటఁ జెడ్డకాలంబు థ్యానించి పలికె దైత్యేశుఁడాబలినిఁ గాంచి
ఆ. విశ్వకారణుండు విశ్వేశుఁ డగుహరి, పుణ్యుఁ డైనకశ్యపుని నిశాంత
మందుఁ బుట్టె వామనాకారమున మహా, దీప్తి గిక్కులందుఁ దేజరిల్ల. 145

బలి శుక్రుడు వామనునిరాక చెప్పుట.

మ పరమాత్ముండును సుస్థిరుండు నగుచుఁ భాసిల్లు నాశౌరి యీ
తరుణం బందుఁ ద్వదధ్వరంబునను నిత్యప్రాభవోత్కర్షచే
తరహిం నచ్చుచు నున్నవాఁడు నిజ మాదైత్యారివిన్యస్తస
చ్చరణక్షేపముఁజేసి యీధరణికిఁ సంధిల్లె దుఃఖం బొగిఁ 146

క కులగిరులు తిరుగఁజొచ్చెఁ, గలఁతఁ బెంపారసాగెఁ గండులు చెడఁగ్రై
మలఁగఁ జేసెను వీర్యము, నిలఁగలదైత్యులకు దానవేశ్వర యంచున్ 147

లే సకలభూతాధిపతియునీశ్వరుఁడునగుచు
వాసిఁగనిసొంపుఁజెందునీవామనేశుఁ
దాల్పనసమర్థయగుచుండుధరణియిప్పు
దానవేశ్వర! సత్యముతలఁచిచూడ 148

వ సురాసురగంధర్వయక్షరాక్షసకిన్నరోరగం బగుత్రిజగత్ప్రతిష్ఠానిచే ధరింపఁబడు
చున్నది జలాగ్నిపవనాకాశవేదనరమహాసురనికరమును విశ్వంభర వహించుచు
న్నది కార్యకారకభావముల నెట్టిజగత్తు పీడింపఁబడెనట్లు భువనప్రదుఁడగు
మాయావామనుని కీర్తి దుస్త్యజ మైయుండుఁ, దత్సన్నిధానమునుండి
దేవోత్తము లిపుడు భాగహరు లైరి త్రైలోక్యాగ్ని లిట దైత్యభాగములఁ గై
కొనిన వయ్యె ననిభార్గవుం డాడిన విని హృష్టరోమాంకుఁడై బలిచక్రవర్తి
శుక్రునకిట్లనియె 149

ఉ భూసురవర్య! మత్పవనభూమికి యజ్ఞవిభుండు నైన శ్రీ
వాసుఁడు తానె సత్కరుణవచ్చిన నాకధికుండు నైన వాఁ
డీ సకలలోర్వలో నరయ నెక్కడలేఁడు విశేషపుణ్యముం
జేసినవాఁడ నాదు మతి శ్లాఘ్యుఁడ ధన్యుఁడ నాదుఁ జూడఁగన్ 150

మ. నిరతోద్యుక్తులు నైన యోగివరులే నిత్యేశ్వరుఁ జూడ సు
స్థిరచిత్తంబులఁ గోరుచుందురొ దయాసింధుండు నిశ్శోకుఁడున్
బరమాత్ముండును మేటిభాగ్యుఁడు జగద్బాంధుండునౌ నావహా
పురుషుండీయెడ రాఁగలండొ దయనా పుణ్యాధ్వరంబుం గనన్ 151

క. ఆకాశ్య! నాచే నిపు డే,కార్యము చేయంగఁదగునొ కరుణామతి నా
కార్యముఁ బలుకుము చెచ్చెలి, కార్యులు నిను మెచ్చుచుండ నతిహర్షమునన్,

మ మునులారా! బలిదానవుం డిటుల సమ్మోదంబుతోఁబల్కఁ గ
న్నన భాషించెను శుక్రుఁ డాఘునునిఁగోనక్తంచరేశా! సుర
ఘనుఁడో దేవుఁడె పాటిగా నవనభాగప్రాప్తి యాచింతు రీ
దనుజవ్రాతము దానిబొందునటు లాత్పర్యంబునఁ జేయనా. 153

ఆ సత్వసంస్థుఁ డగుచు నరవి నీతఁడు స్థితి, పాలనం బొనర్చి ప్రాక్షినట్లి
విడుచుదానిఁ దుదను విడువక భక్తింపుఁ, దానె రౌద్రవృత్తి దనుజనాథ!

తే. అసుర నీచేత వంచితుఁ లైరి సురలు
మేర దప్పక విష్ణుండు మెలయుచుండుఁ
దివిరి దీనినిఁ జక్కఁగఁ దెలిసి చిత్త
గతముఁ గావింప నగుచుండుఁ గడిమి నిపుడు 155

సీ కృతకృత్యుఁ డును మహాకీర్తికాముఁడు దేవకార్యకరుండు నై క్రాలునట్టి
వానమనగు స్వల్పవస్తు విచ్చుటయందుఁ బ్రతినవహించుట పాడికాదు
సరసఁ జెప్పంగను సాధుచాక్యము నఁ సుధాయోదనమునై సొంపునొందు
దేవభూత్యర్థమై కృష్ణసంకల్పవృత్తితో యాచించువాఁడునై యలరువిష్ణుఁ
ఆ డేనయైన నిన్నుఁ బ్రభుఁవాంఛితోఁగోర, దేవ నీకు నాసఁగు దివ్యశక్తి
నాకు లేదటంచు నలినేక్షణునితోడఁ, బలుకఁదగును నీవు భవ్యచరిత! 156

క. మునులారా! యిట్లు శుక్రుఁడు, పనిఁగొని బోధింప దైత్య పతియౌబలి క్ర
న్నన బల్కె దైత్యగురునిఁ, గని నయ భయ వినయవచన కలితుండగుచున్.

బలి శుక్రునితో వామనునకు దాన మిచ్చెదనని చెప్పుట.

మ అనఘా! నే బరయాచకుండ నగుచుఁ బ్రాయత్నంబునో లేదటం
చని యేతీరున జెప్పదున్ సకల పాపాలిప్రకాశుండు పా
వనదేవేశుఁడు దివ్యతేజుఁడు జగద్భాకుండు నా చక్రిన్
గనిలేదయ్య! యటంచు జెప్పఁగలనే కర్జంబె యూహింపఁగన్ 158

తే సరవి నానావ్రతోపవాసములనెట్టి
శౌరిసంప్రీతి నొందునొ సంతతంబు
విభుఁడు గోవిందుఁడైన శ్రీ విష్ణుదాత్త
హాస్యమునుఁ జూచి సంతోష మావహిల్లఁ. 159

క. దనుజేశ! నాకు నిమ్మని, ననుఁ గని భాషింపఁగదిగినఁ దానిని మిం
చినమేటివిభవమున్నది, ఘనతర వసుకీర్తి కాదె క్రవ్యాదగురూ! 160

ఉ. శౌచగుణాబులుఁ గలిగి సజ్జనులే హరితుష్టికై సదా
లోచనకర్ణ జన్మముల లోలతఁ దారొనరించుచుండు రా
ధీవతురుండు నైన హరి కెంపున మత్సవనంబుఁ జేరినఁ
జూచి యిసంగు మీవనుచు సొంపునఁ బల్కినఁ జాలు భార్గవా! 161

ఆ. వేది దత్తమగుచు నెసఁగు నాచే దాని, భావ మలర జక్రిపాలిఁ గొనిన
నది సుకర్మ మగుచు నలరు నాతపమని,సాధుకృతము నగును జగతిలోన 162

ఉ. శ్రీదయితుండు కేశవుఁడు,శ్రీకరుఁడౌ పరమేశుఁ గూర్చి నే
నాదట లేక లేదనుచు నక్కట! యొట్లు వచింపనేర్తు నీ
వాదము చాలుఁ జేయఁగలఁ బ్రాణవినాశము నిక్కమంతటన్
లేదనుళబ్ద మెక్కడను లే కిలఁబోవును నాకు భార్గవా! 163

చ. క్రతుపతి యీ జనార్దనుఁడు శాతుకిమై చనుదెంచి ప్రేమ నీ
క్రతువున నన్ను నిమ్మనుచుఁ గ్రన్ననఁ బల్కిన నేను దన్మనో
గత మగుఁగాఁకఁ దీర్తు నిట గ్రక్కున సందియ మేమిలేదు స
మ్మతిని వచించితి న్నిజము మాన్యులు మేలని యొంచిచూడఁగన్. 164

శా. ఎనోవిందుఁడు వచ్చి నిల్చి తమి నన్నాసించి యిమ్మంచుబల్
కాగారూఢినిఁ బల్కినేని నిజమూర్ధం బైన నేమైన నా
భోగాధీశునికేనిఁడన్ గలను సమ్మోదంబుతో నీయఁడన్
భోగాధిక్యత దీనికన్నఁ గలదే బుద్ధి న్వివారించినన్ 165

సీ. దానవాచార్య! సంతతము యాచించెడువారికి లేదని పలుక నెపుడు
నాశములేనట్టి నారాయణుఁడు రాఁగ నరసిలేదని యొట్లు లాడఁగలను
దానంబు బాధకుఁ దావలం బగుచుండు నది ధీరులకు శ్లాఘ్యమగుచునుండు
నేదాన మిలలోన నెట్టికష్టము లేనిదై విలసిల్లునో యట్టిదాన
ఆ మంగబలమువంటి దనిచెప్పఁ బడునాదు
రాజ్యమందు విత్తరహితుఁ డైన
వాఁడు లేవులుఁ గొనినవాఁడు దరిద్రుఁడై
వెలయువాఁడు లేఁడు వెదకిచూడ 166

తే భీతుఁ డైనట్టివాఁడును బృథులభూష
వర్జితుఁడు నై చెలంగెడువాఁడు సుప్ర
సాదరహితుఁడు నగునట్టి జనుఁడు లేఁడు
మఱియు నారాజ్యమందున మాన్యచరిత! 167

తే ఓమహాభాగ! తృప్తితో నొనరి తుష్టి
కలిగి హృష్టతతో నొప్పి క్రాలుచుండు
సకలమానవనికరము సతతమేనుఁ
చాన సుఖనై మెలంగుదు థాత్రియందు. 168

వ మునిశార్దూలా! నాకొట్లు దానఫలంబు నుపదేశించితివా నేనట్లు విశిష్టదానఫలంబు
గొందితి నిపు డీబీజశ్రేష్ఠ మగుదానబీజము వ్యర్థంబయిన నీక మహాపాత్రుఁ

డగుజనార్దనునియం దది నాచే నెట్లు పొందింపంబడినదగు నా కది సముకూడె
నేని వేలుపులు సంతుష్టులగుదురు. నాయందది యనుగ్రహమువలనఁ బరుఁడు
కాని హరిజన్మమున నారాధితుండగు నిజము తదారాధనమున నాగోవిందుఁడు
తుష్టినొందఁగలఁడు సంశయములేదు తద్దర్శనము నాకు నుపకారియగు నట్లా
హరి హర్షితుఁడుకాక కోపమున వచ్చి దేవభాగనిరోధకుఁడ నగుననున్నఁ జంపఁ
గమకించెనేని హరివలనఁ గలుగుమృతి కొనియాడఁదగినదగు నాహృషీకేశుఁడు
ననుఁ జంపుట కెట్లు రాఁగలఁడు? మునిశ్రేష్ఠా! దీని నీ వెఱింగి జగన్నాథుఁ
డగునారాయణుఁడు సముపస్థితుఁ డగుచుండ దాన విష్ణుపరుఁడ వయిన నీచేత
నాలోచింపఁదగినది కాదే యని భాషించుతఱి 169

వామనదేవుఁడు బలియజ్ఞశాల కేతెంచుట

క. మునులార! వినుఁడు నుడివెద, వనజభవోద్భవుఁడు నైన వామనుఁ డంతన్
మునిసృష్టిసురక్షయుతుఁ డై, దనుజేశుని యజ్ఞభూమి దరియం జొచ్చెన్ 170

క. వనమాలి రాకడం దమిఁ, గని స్వీయపురోహితుండు ఘనుఁడగు నాతం
క్రునితోడ మఱల బలివిభుఁ, డనె విజ్ఞులు సంతసింప నలివర్ష ముతోన్ 171

వ. మహాత్మా! శ్రీహరి యేకారణమున ననుఁ యాచింప నాత్మ నెంచివచ్చెఁ? నాహరి
సకలచేతస్సాక్షిగాఁ సకలభూతమయుండును చింత్యుఁడు నైయుండి మాయా
వామనరూపియై నాగృహంబున కెట్లేతెంచె నని పలుకునెడ 172

తే యజ్ఞవాటంబుఁ జేరినహరినిఁ గాంచి, దత్ప్రభావంబువలనఁ దత్కాంతివలన
విగతవీర్యులు నై దైత్యవిభులు కలఁతఁ, జెంది రాలోనఁ దాపసశ్రేష్ఠ లలర

సీ గాధిపుత్ర వసిష్ఠగర్గాది లగుమునుల్మతిగొంద తైనట్టి మానివరులు
సవనంబునందుండి జడిసిరి బలి తనపుట్టుక సఫలమై పొనరె ననుచుఁ
దలఁచె చిమ్మటఁ గలంతనుఁ జెందియున్నట్టి మనుజుఁ డొక్కండైనమాటలాడ
కుండి వేత్రోజ్జుఁగా నురుభక్తి నర్చించె దేవదేవేశునిఁ దివిరి పిదప

ఆ దేవదేవవిభుఁడు దివ్యవామనరూప, ధరుఁడు నైన శౌరి తాపసులను
నమ్రుఁ డైనబలిని నలియజ్ఞకర్మాధి, కారయుతులయతులఁ గాంచి మఱియు

చ. ధనికుల యాజకాధ్వరసదస్యసవాన్నులఁ గాంచి వేర్కొనఁ
వని సవనస్థు లైనమునివ్రులు సభ్యులు సర్వపాత్రుఁడై
తనరెడువామనేశ్వరునిఁ దత్క్షణమే వినుతించి మేలుమే
లనుచు వచించి రంద అపరిమాలనచేయుచుఁ బల్కి రాయెడన్ 175

ఉ. ఆదనుజేశుఁ డంతఁ బులకాంకితగాత్రుఁడు నై కరంబునన్
మోదమునొడ నర్ఘ్యవరముం గొని శ్రీహరిఁ బూజచేసి ని

ఖేదతఁ జెంది సంస్తుతినిఁ గీర్తితభక్తి నొనర్చి మించి త
త్పాదములందు శీర్షమునుఁ దాల్చి నమస్కృతి యిట్లనెన్ 176

క వదుగా! యెవ్వఁడ వెవ్వరి!, బుధుతవో? రావేది నీకుఁ? బురుణింపుమనీ
నడవడికఁ జూడ వెడఁదా, కడలేరెను నేఁడు నాదు క్రతువుగులంబున్ 177

ఖ శ్రీరమణీవరశిష్టా, చార కృపాధారభూరిసత్యవివారా!
నీరాకను నాజన్మము, ధారణి సఫలంబు నయ్యె ధన్యుఁడ నైతిన్ 178

మ వరరత్నంబులొ కన్యలో గృహములో వస్త్రంబులో గోవులో
కరులో మూడలొ మేడలో వనులలో గ్రామంబులో సొమ్ములో
హరులో దివ్యరథంబులో కనకశయ్యాస్థానులో భూములో
ధరణీభాగమొ కాక యే మడిగెదో? ధన్యాత్మగణ్యా! తమిన్ 179

క. అనఘా!, వినుఁ నీకేయది, మనసున కెన యగునొ దాని? మమతఁ దలిర్పన్
మనసార నిడెద నియ్యెడఁ, గొనినను బాలించుటొప్పుఁ? గురుదయతోడన్ 180

వ ఇట్లు నిలింపవైరి లెంపుపెంపుసొంపున నింపుగఁ బలికిన విని హర్షించి భగవంతుఁ
డైనవామనుఁడు ప్రమోదగర్భితములును సస్మితగంభీరములు నగుమాటలతో
నిట్లనియె 181

క. పావకశరణార్ఘంబున, నీ వసుధఁ బదత్రయమ్ము? నతిహర్షముతో
భావించి నాకు నొసఁగుము, భూవర! సత్కీర్తి వచ్చుఁ? బుణ్యము కలుఁగున్.

ఆ. బంటివాఁడఁగాన? నొకటి రెండడుగుల, మేర పుడమిచాలుఁ? గోరినట్టి
వారి కిడుము రత్నవసుధాదులనుఁ బేర్మి, దానతోమసాంద్ర? దానవేంద్ర.

సీ. మునులార! వామనమూర్తి యిట్లనుఁ బలుకఁ బాలించి? బలివిభుండు
నలినాక్ష్యుత! మూఁడుపదములచే నెట్లు యోజింపనీకుఁ బ్రయోజనంబు
వఱలును శతలక్షపదమాత్రమైనను యాచింప నగునని? యసురవిభుఁడు
చెప్పిన విని నవ్వి? శ్రీశుఁడు పలికెను, దానవేశ్వర పదత్రయముఁ గోరి

తే. నేఁ గృతార్థుఁడ నైతిని? నిజము చాలు
నఖలవిత్తాదులనుఁ బర? యాచకులకు
నిచ్ఛ మున్నట్టి తీరున? నిమ్ము నీకు
దానిచే మోక్ష మొనఁగూడు? ధరను మిగుల. 184

వ అని యమ్మానవకుండు పలికిన గృహమేధి యిట్లనియె. 185

మ. వసుధాభాగము వేడితో యువతుల? నాక్రించితో వేడ్కలో
వసునాగాశ్వమణిప్రవాళజగతీ? స్వీకృతుల? గోరితో
పసిబాలుండవు గోరనేరవు మహా? భాగ్యంబు నాచెంత సొం
పొసలారఁ గని కొంచె మిమ్మనుచు నీ? వెట్లార్థ్యభావించితో.

వ. అసిన మొగంబునఁ బిలుననగవు నిగనిగఁగుల్క మాయామానవకుఁడు బాణజన
కున కిట్లనియె 187

ఉ. దానవనాథ! నా కిపుడు ధ్రండమొ ముంబియొ యాతపత్ర మో
మానిత మైనకుండికయొ ధ్రమానము నీభువనాశ్వి త్తముల్
మానిను లేల భూషణవిధ్రమానము లేల పదత్రయంబు స
మ్మాన మొనర్చి యిచ్చుటయొ ధ్ర మంచిది, మేరు వాసంగిన ట్లగుఁ 188

తే ఇట్లు పలికెడు సర్వేశ్వ్రరేశుఁడైన
వామనునిమాట లాలించి ధ్ర బలివిభుండు
మోద మొప్ప పదత్రయధ్రమ్మును నొసంగె
శ్రీశునకు దివ్యసత్కృపా ధ్రవేశునకును 189

క. బలిదత్తజలము కరమున, సలలితగతిఁబడిన జూచి ధ్ర సంతసపడి స
భ్యులుఁ చూచుచుండఁ గడిమిఁ, బలనుఁగ నావామనుండ ధ్ర వామనతనుఁడై

వామనమూర్తి విశ్వరూపంబు ధరించుట

ళా ఇంతింతై పరికింపఁగాఁ బుడమిపై నింతై ప్రభోత్కర్షచే
నంతై పుష్కరవీథిమీఁదఁ దమినల్లంతై నిశాధీశుపై
నంతై సూర్యునికంతయై ధ్రువునిపై ధ్ర నంతై మహాలోకమం
దంతై దివ్యపదోన్నతుం డగుచు ధ్ర బ్రహ్మాండాంతగుఁడై వెసఁ 191

తే మానివరులార! వినుఁడు శ్రీమాధవుండు
పద్మలోచనుఁ డగునట్టి ధ్ర వామనుండు
నిఖలదేవమయంబు నై ధ్ర నెగడు విశ్వ
రూపమునుఁ జూపెఁ జెప్పెద ధ్ర రూఢిదాని 192

వ. ఇట్లు కేశవుండు త్రిగుణమయం బగువిశ్వాకారంబుఁ దాల్చి విశ్వంబును గగ
నంబును నాకతలంబును భువనాభోగంబులును సకలంబునుఁ దానై కలసి
మెలసి భూలోకంబు నతిక్రమించి భువర్లోకంబుఁ దాటి సువర్లోకంబునకుఁ
బోడనై మహర్లోకంబుఁ దలఁకడచి జనలోకమున కుచ్ఛ్రయుండై తపోలోక
మునకు మీఁదై సత్యవిష్టపమునకంటె సొన్నత్యమును వహించి బ్రహ్మాండ
ముల నిండి మహాదేహుండై నయనంబులఁ జంద్రసూర్యులును, శీర్షంబున
స్వర్గంబునుఁ, బాదంబుల భూమియు, బాహాంగుళులఁ దిశాచంబులునుఁ, గరాం
గుళుల గుహ్యకులును, జానువుల విశ్వేదేవులును, జంఘుల నమరోత్తము లగు
సాధ్యులు, నంగంబుల వసురోదేవతలును, దృష్టి నఖిలనక్షత్రములునుఁ, గేశ
ముల సూర్యకిరణములునుఁ, దారకల రోమకూపములును, రోమముల మహా
ఋలును, గరముల విశ్వక్కులునుఁ, జెవులం దిగశ్వినులును, ఘ్రాణంబున వి

బలుఁ డగుపవనుఁడునుఁ, బ్రసాదంబున జంద్రుండును, మనసున ధర్మంబును, వాక్కున సత్యంబును, జిహ్వయందు వాగ్దేవియుఁ, గంఠంబున దేవమాత యగునదితియు, బలంబున విద్యలును, మైత్రంబున స్వర్గద్వారమునుఁ, గను బొమలం దృష్టిపూషులును, ముఖంబున వహ్నియు, వృషణంబులఁ బ్రజాపతులును, హృదయంబునఁ బరమేష్ఠియుఁ, బుంస్త్వమునఁ గశ్యపమునియుఁ, బృష్టంబున నష్టవసువులును, సకలసంధుల మరుద్గణంబును,వక్షస్థలంబున నేకాదశరుద్రులును, దైర్ఘ్యంబున మహార్ణవంబులునుఁ, గుక్షినిం గంధర్వులునుఁ, గటితటంబున రమామేధాకాంతిధృతిసర్వవిద్యలునుఁ, దేజస్సునఁ దపోమహత్తులును, శరీరకుహుల నధికబలు లగుదేవతలుఁ, గాంతిం బళుబంధాగ్రజన్మచేష్టితములునుఁ గలవాఁడై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గదండఖడ్గాద్యాయుధతూణీరచారు

విరాజితుఁడునుఁ, గిరీటమకరకుండలకేయూరహారకౌస్తుభమణివనమాలాంబర కంకణవిభ్రాజితుండును, నసమానతేజోవిలసితుఁడును, సునందనాదిపరిచరవాహినీవృతుండునై బ్రహ్మాండంబు తనమేని కప్పాలెఱింగునపుండు విజృంభించునెడ

సీ. గురుబలు లైనట్టిఘోరదైత్యేంద్రులు దేవమయంబునై తేజరిల్లు
తద్విష్ణురూపంబు దర్శించి దహనునిఁగన్న పతులరీతిఁ గదలఁజాల
కుండి రంతట రాహుసోత్తముఁ డగుచిత్తురుఁడు కోపమున లేచిరూఢినయనుఁ
డై రెండుతోఁబల నాకేశవునిచరణాంగుష్ఠమునుఁబట్ట నాగ్రహించి

ఆ. చక్రి వానిమెడను జరణాంగుళంబునఁ, దునిమి మించి సర్వదుష్టదైత్య
దానవులనుఁ జంపి ధారణి నంతట, నిండి వెలిఁగె నంత నేర్పుమిగుల. 194

చ. సురపరిపాలనక్రియను సొంపిలుచక్రికిఁ జంద్రభాస్కరుల్
ధరణిని మించిపోవులతఁ దద్దయుఁ గన్నొన వీడుసంస్థులై
పరఁగుచు వెల్లి రంతట నభంబును దాఁటఁగ సప్తదేశము
గరకరిఁబోంది రందుపయిఁ గ్రాలినజానుగు లైరి చెచ్చెఱన్. 195

చ. సరవి నురుక్రముండు నగుశౌరి సనుస్తము నాక్రమించి భీ
కరు లగుదైత్యులన్ దునిమి శాంతుకిఁ జేయ భువనత్రయంబు ని
ర్జరపతి కిచ్చి విస్తృతధరాస్థలికిం దగఁగ్రిందఁ బొందికన్
బరఁగు రసాతలంబు నిడెఁ బాలిని దానవచక్రవర్తికిన్. 196

వామనమూర్తి బలిని పాతాళమం దుండుమని చెప్పుట

క. సుగుణాఢ్యుఁడు ప్రభవిష్ణుఁడు, ఖగవాహనుఁ డఖిలసాధ్యఁ గణపతి యగు శ్రీ
భగవానుఁ డంత బలివిభు సుగమస్థితిఁ జూచి పలికెఁ సొంపెసారఁగ. 197

తే. దైత్యనాయక! నీచేత దత్తమైనజలము నేఁ గొన్న హేతువు వలన నీకుఁ
గల్పపరిమాణవిలసితకాల మొనరఁ, గలదు వినుమింకఁ జెప్పెదఁ గౌతుకమున

క. వైవస్వతమనుకాలము, పోవఁగ సావర్ణిమనువు పొడమినవేళన్
దేవతలకు నీ వధిపుఁడ, వై వాసిఁ గాంచఁగలవు భాస్వల్కీర్తిన్ 199

తే అసురనాయక! నేఁడొల్లి యధికభక్తి
నర్చితుఁడ నైతి సురలచే నందువలనఁ
బంచసప్తియుగము లవఁకు నీదు
రాజ్య మొసగితి నిర్జర రాజునకిట 200

క ఏవారు రిపులొ సురపతి, కావైరులు ధాత్రిపై నిరయంతస్థ్యులు స
ద్భావులు నగుదురు నాచే, వావిరి నిఁకమీఁద దైత్యవర యోడింపన్. 201

క. దనుజేశ! సుతల మగుచున్, బొనరెడి పాతాళలోకమున మద్వచనం
బునుఁ గొని యానతి మీఁఅక, ఘనతన్ వర్తించుచుండు భూనయశో మలరన్

సీ. ప్రాసాదశతములఁ భాసిల్లి ప్రోత్ఫుల్లపంకజకాసారవనవృక్ష
శుద్ధసరిత్తటశోభిత మగునట్టి పాతాళభూమినిఁ బరమగంధ
సహితుఁడవును రూపసంపన్నుఁడవును భర్మరతోన్నభూషణరాజితుఁడవు
చందనస్రగ్విచ్చ్ఛారుగాత్రుండవు గానన్నృత్యానందగాఢతోష,
తే. భరితచిత్తుండవై శతభామినీయుతుండవై విప్రనిర్జరస్తోమమునకు
బాధ యొనరింప కీ వెంతవఱకు నుందు,వంతపర్యంత మతిభోగ మనుభవింపు

చ ఎపు డమరాగ్రజన్ములకు నీవు విరోధముసేయ నెంతువో
కపటమనంబుతో నపుడె గ్రక్కునఁ ద్రాళ్లకుఁ జిక్కి సృక్కి దుఃఖగతి నొంది వేసటనుఁ గ్రాలుచు దారుణకర్మకుండ వై
చపలత నొందఁ గాఁగలవు సత్యము దానవదైత్యశేఖరా! 204

క వనమాలి యిట్లుపలికిన, విని తేవాతేవడుచు దైత్యవిభుఁ డాశౌరిన్
గని కేల్మోచి వచించెను, వనజోదరసద్విచార! భావవిదూర! 205

క. పాతాళంబున నశనము,చేతఁ ప్రీతిదము నగుచుఁ జెలఁగెడిభోగం
బాతతసత్కీర్తులకగతి, చేతను సమకూరు నాకు చింతింపంగన్ 206

ఆ. అనఘ దానివలన నాప్యాయితుఁడఁగాక, భక్తితోడ నెపుడు భావమందు
దలఁతు నిన్ను మించు దానవేశుఁడు వేఱ, నాలకించి శ్రీశుఁడనియె మరల.

క. క్రవ్యాదనాథ! సతతము, దివ్యాన్నము నిత్యభోగతృప్తియు నట నీ
కవ్యవహితమై పొనరున్, గ్రవ్యాదులు యుష్మదాజ్ఞ గ్రాలుదు రోలిన్. 208

సీ అవిధిదత్తంబులై యలరుదానంబులు విప్రవిహీనమై వెలయు శ్రాద్ధ
ములు గతశ్రద్ధతో మొనయు హవ్యంబు లదత్తఫలమైన యధ్వరము లవిధి

కృతములౌ క్రియలును గ సతమున వ్రతములౌ సదధీతములుగతో జలవిహీన
పూజలదర్భలై గ పాసఁగుసతాకార్యంబు రాజ్యము లేక పెంపారుహోమ
ఆ సమితి నీకు ఫలము గ సరవి నీయనుఁగల
వెపు దెవండు భక్తి గ నిట్టిచోటు
నాశ్రయించి కొన్నిగయూక్రియలనుఁ జేయఁ
నేర్చెనేని వాఁడు గ నిశ్చయముగ 209

తే అసురభాగుఁడు కాఁ డెపుడైన బుడమి
వినుము భవ్యాశ్రయంబునై గ విపులపుణ్య
మైనవిష్ణుపదప్రద గ మందె వందు
స్నానమొనరించి సద్భక్తి గ సహితుఁ డగుచు 210

వ విధికృతము లగువ్రతంబులను శ్రాద్ధములను సత్క్రియలను జేయునో వాని కవన్నియు నక్షయములై పొనరఁగలవు, సందియములేదు జ్యేష్ఠశుక్లద్వాదశి యం దుపవసించి ద్వాదశియందు విష్ణుపదంబున స్నానుఁడై వామనుని దర్శించి తనశక్తికొలఁది దాన మొనర్చినవాఁడు పరమపదంబు నొందఁగలఁ డనిచెప్పి మరల నిట్లనియె 211

క నొప్పులు వ్యాధులు బాధలు, తప్పులు లేకుండఁగలవు గ తథ్యము తమి నీ
విప్పుడు చను మచటికి సాం, పొప్పు నటం చనుచుఁ జెప్పె గయురుతోమమునన్

వామనుఁ డదృశ్యుం డగుట

క బలి కీవరమునుఁ ద్రిభువనములు శక్రున కిచ్చి రూపుమును దాచి జనం
బులకు నదృశ్యుం డయ్యెను, జలరుహనాభుండు చూడ గ సంయములా రఁ! 213

క సురపతి ముల్లోకంబులఁ, బొరిఁబొరి బూజ్యుండు నగుచు గ భువనంబుల భా
సురమతి నేలెను నిర్జర, పరులందఱు మ్రొక్కుచుండ గ బ్రస్తుతిసేయఁ 214

క బలిపాతాళభువంబును, సలలితగతి నాశ్రయించి గ జలజాక్షుఁడు నా
వనమాలిని మఱిలోపల, దలఁచుచు వర్తించుచుండె గ దానవులారా! 215

క ఇటు లేతన్మాహాత్మ్యము, బటుభక్తి వచింపఁబడెను గ వసుధ నెవం డా
దట నాలించునొ కిల్బిష, పటలం బాతనికిఁ బోయి గ భద్రం బొనరుఁ 216

సీ బలిచక్రవర్తికిఁ గ బ్రహ్లాదునకుఁగల్గినట్టిసంవాదంబు గ హరికి బలికిఁ
బొసఁగినమంత్రితంబును విష్ణుబలి కథితంబుఁ దలంచిన గ ధన్యవితతి,
నాధులు వ్యాధులుగనితీయకష్టము ల్సొందవు రాజ్యంబు గ మీఁదినిఁ గోలు
పడినవారికి రాజ్యపదమొనఁగూడును గలుషమడంగు నీకథను వినిన
ఆ భూమిసురుఁడు వేదగమును- బార్థివుఁడు భూమి
వైశ్యుఁ డధికవిత్తభాగ్యములను

శూద్రవరులు విపులసుఖతతులను వేడ్కఁ
బొందుచుందు రెపుడు భూతలమున. 217

క. అనియిట్లు రోమహర్షణ, ముని వామనుదివ్యచరితమునుఁ జెప్పిన వే
డ్కను నాలకించి ఋషివరు, లని రాసంయమినిఁ జూచి యతిశయభక్తిన్.

సరస్వతీనది జన్మక్రమము.

తే పరమసరిదాఖ్యయును మహాభాగ యైన
యీసరస్వతి భూమిపై నెట్లు పుట్టె
మొనసి యిట్లు కురుక్షేత్రమునకు నేఁగె
మాకు దయతోడఁ దెలుపుము మాన్యచరిత 219

సీ వసుధలో నాయది బ్రహ్మసరోవరమునుఁ బొంది పార్శ్వస్థముఖ్యతీర్థ
యగుచు సంతతము దృశ్యాదృశ్యయై యిట్లు యాదసాంపతిదిశనకుచుండు
బ్రహ్మవిద్వర! యిట్టి భవ్యతీర్థప్రభానమునెల్ల వివరించి పలుకుమనుచుఁ
బ్రార్థింప లోమహర్షణుఁ డాజి వారితో మునులార! శాశ్వతమునఁ జెలంగి
తే యాపగావర్యయై తనరారునట్టి, యీసరస్వతి జనియించె నెలమిఁ బ్లక్ష
శాఖయందునఁ దనుభక్తిసంస్మరించు, వారిదురితంబులనుఁ బాపవసుధమీఁద
తే ఆమహానది శైలసహస్రములను, రయము మీఱఁగ భేదించి రమ్యపుణ్య
వారియై వైతరణిమిశ్రితవనమునందుఁ, దివ్యగమనమునం బొచ్చెఁ దేజరిల్ల
క జనగిఁగనుఁగొని పొరిఁబొరి, నానందము పొడమఁజుండ నపు డలిభక్తిన్
మానక మ్రొక్కి మృకండుని, సూనుండు నుతింపఁదొడఁగె సుస్థిరమతియై

మార్కండేయుఁడు సరస్వతీనదిని స్తుతించుట.

క ఓదేవి! నీవు శుభదవు, వేదారణి వమలమతివి విస్తృతపుణ్యా
పాదకవు, లోకమాతవు, సాదరగుణమణివి, సత్యచరితవు జగతిన్. 223

క ఏపద మేపదసత్తై, ప్రాపగునో మోక్షబోధపదవికి నది యు
ద్దీపించును నీయందు న, కూపారజలంబు మాడ్కిఁ గామరొప్పంగన్ 224

తే అంబ! నీయందు నతఁడుఁ డైనబ్రహ్మ
ముఖ్యరముకాని దగువిశ్వ మధివసించు
నగ్నిహోత్రుఁడు దారువునందు గంధ
మవని యందుండుచందాన నరయ నెపుడు. 225

సీ దేవి యొక్కఁడ స్థిరాస్థిరలసత్ప్రాణవాఙ్మనస్థానగతియు సర్వంబు మిగుల
కలదు లేదనునది కలదో చూడఁగ నట మూర్త్రయస్తుసమ్మానమైన
భువనత్రయంబులు మూఁడువేదంబులు కళలు మూఁడునుఁ బావకత్రయస్తు
మూఁడుజ్యోతిస్సులుమూఁడువర్ణంబులు మూఁడుధర్మంబులుమూఁడుగుణము

తే. లఖలభూతులు వేదత్రయమ్ము మూఁడు
ధాతువులు పితృతతియవస్థలునుమూఁడు
వలరు నదియొల్ల నీరూప మిగుచునుండు
నవని నిన్నెన్న నాతరమా నె యరయ 225

తే అబ్జయోనికి నాద్యముగా నిన్న, దృష్టులై శాశ్వతంబులై తివిరి సోమ
పాకసంస్థితికలవియైబహుమానిన్న, తంబులై యేవి వెలయునో ధాత్రిమీఁద.

క. వానిని విజ్ఞులు నిత్యము, మానసమున నిన్నుఁ దలఁచి మమతదలిర్పఁ
గానలిఁ జేయుచు నుందు ర, నూనం బగుభక్తితోడ నురుతోషులు నై. 228

క నినుఁ దలఁచుచు సీయంచలి, వనముం దే వాఁడు క్రుంకి భక్తియుతుం డై
లనపితరులకుఁ దిలోదక, మును విడుచుకొ వాఁడు మిగులఁబుణ్యుఁడుకాఁడే.

సీ. నిర్దేశ్యరహితమై నిత్యమెయర్థమాత్రాశ్రితమై దివ్య మైనదగుచుఁ
బరమమై యవిభాగ్యభగ్నమై పరిణామరహితమై తనరారుచుట్టి యిట్టి
నీరూపు మెన్నంగ నేనుశక్తుండనే యన్యుఁడు శక్తుఁడే యభినుతింప
నరయఁ దాలోష్ఠజాన్వాదులలోనఁ నిత్య మేది చెప్పంబడె నెలమి నద్ది
ఆ పద్మనాభ దివ్యపారమేశ్వరీమృడయోని, భాస్కరాబ్జయోని పద్మభవుని
వజ్రిదేవవహ్ని వాయుగంధర్వులు, దివ్యకాంతిచయము దిశలు మతియు

వ. విశ్వాలయంబు, విశ్వరూపంబు, మహేశ్వరలక్ష్యంబు, సాంఖ్యవేదాంతవేద్యోక్తం
బు, బహుళాభాస్థిరీకృతంబు, సదసత్తులును, నొకటియైయుండి వెక్కురూప
ములు నొంది వెండియు నొకటెనరికము, భావభేదసమాశ్రితంబు, నామరహి
తంబు, షడ్గుణాఖ్యంబు, బహునామవిలసితంబుఁ, ద్రిగుణాశ్రయంబు, నానా
శక్తివిభావజ్ఞంబు, నానాశక్తివిభావకంబు, సుఖాతిశయసుఖకరంబు, నిష్క
లంబు, సకలంబు, సమస్తలోకంబు, దైవ్యక్తాదైవ్యక్తవ్యవస్థితియు నీయందు
వ్యాప్తంబైయుండు నాశేయుతస్థూల సూక్ష్మపదార్థములకును భూమ్యాకా
శపరభాగములందెల్ల నశించువానికి నీవు దృశ్యవై రాజిల్లుదువు సతత మేది
విరూపమో సకలరూపమైన దెయ్యదియో భూతములం దల్పమైనకర్మ మేది
యో శ్రుతిలేఖలం దేగి సుస్థిరాధారసహితమయ్యెనో తత్సర్వంబు నీరూపమై
రాణించు ననిగొనియాడుచున్న మహత్తుఁ డగుమార్కండేయమహామునిం
గాంచి విష్ణుజిహ్వయైన సరస్వతీనది యిట్లనియె 231

క మునినాథ! నన్ను నేస్థల, మునుఁ బొందింపంగఁగలవొ భువి నే నాచో
టునిఁ జూచి రాఁగలం దను, ననిశవతండ్రితను నగుచు నతిశయకీర్తిన్ 232

క అని యాదేవి వచించిన, విని మార్కండేయమౌని విభుఁడపు డాదే
వినిఁ జూచి సారెసారెకు, వినుతించి నమస్కరించి వేడుకఁ బలికెన్ 233

తే. మొదటిఁ బొల నబ్జయోనిచే నొనయుదాని
కవలనాగవ్రాదంబు చెంగాపారుదాని
కవ్వలనుఁ బుణ్యకర్తఁడౌ నకుంఠమునిచే
చేత నాకృష్ట మగుకురుక్షేత్ర మొప్పు. 234

సరస్వతి కురుక్షేత్రమునుఁ బొంది ప్రవహించుట.

క. ఓయమ్మ! దానినడుమునుఁ, బాయని దగుభూమియందుఁ బ్రవహించుచుఁ బొ
మ్మా యనులమునినజలయుత, వై యిపు డమరాళు లెల్ల నానందింపన్. 235

క. మునివరులార! మృకండుని, తనయుం డీరీతిఁ బల్కఁ దద్దయుఁ బేర్మిం
జనె నది వెల్లువతోఁగల, సిన చే తత్క్షేత్రమందుఁ జెలువము మీఱన్ 236

సీ. పుణ్యతోయయు మహాపుణ్యదాయిని యైనయాసరస్వతి యట నమరునట్టి
రంతుకమునుఁ బొంగిరమణ నంతనె కురుక్షేత్ర మెల్లనుఁ దాటిగాఁ జెలువుమిగిలి
పడమటికడఁ గూర్చి ప్రవహింపుచున్నది యచ్చోట మానిసేవ్యములు నైన
తీర్థసమ్రము లేజరిల్లుచునుండు, బ్రహ్మప్రసాదంబువలనవానిఁ

తే. దెలియఁజెప్పెద వినుఁడు తత్తీర్థరాజ
తతిఁ దలంచుట పుణ్యంబు దర్శనంబు
పాపనాశంబు స్నానంబు భద్రదంబు
వృజినకర్ములకైననుఁ బృథివియందు. 237

కురుక్షేత్రతీర్థప్రశంస.

మ ధరపై నెవ్వరు తీర్థదేవతలఁ బ్రత్తం బందు థ్యానింతురో
కర మావేల్పులఁ దృప్తిచేయుదురో యాగాంతీంచుచున్ శ్రద్ధ నా
వరతీర్థంబులయందు స్నాతు లగుచు న్వ్రక్తింతురో వారు సు
స్థిరకైవల్యముఁ జెందుచుందురు మహాదీప్తి న్విజృంభించుచున్ 238

క సకలావస్థగుఁడైన, బ్రకటాశుచి యైన శౌచపరివృతుఁ డైన
సకలేశు నెవఁడు తలఁచునొ, వికలుషుఁ డతఁ డంతరమున వెలుపల నరయన్

క. వనజాతునిసంస్మరణము, ఘనభవనగవజ్ర మగుచుఁ గ్రాలుచు నుండున్
మనుజుం డనిశము దానిని, మనసునఁ దలపోయవలయు మాటికి భక్తిన్ 240

సీ. శ్రేష్ఠంబునౌ కురుక్షేత్రంబుఁ గూర్చి నే బోఁగలవాఁడ నాభూవి యందు
నివసించుచున్నాఁడ నిజమని యిటువంటిమాటఁ బల్కినవాఁడు మహితపాప
రహితుండు నౌ గయాశ్రాద్ధంబు సోగ్రహ మరణంబు కిడిమి బ్రహ్మాంబునందుఁ
బొనరు సుజ్ఞానంబు పుణ్యకురుక్షేత్రమున నుంట నీనాల్గుముక్తివిధము

ఆ. లనుచు బుధులు పల్కఁ గమలతీర్థసరస్వ, తీనదీద్వయద్వితీతరంగి
ణులకు నడుమ నెట్టి నెలవు రాజిల్లునో, దాని మానివరులు థాత్రియందు

వ. దేవనిర్మితం బగుబ్రహ్మావర్తదేశం బని వక్కాణింతురు మనుజుఁడు దూరగ
తుఁడయ్యెనుఁ జిత్తమందుఁ గురుక్షేత్రమునకుఁ బోఁగలననియు నట నివసిం
చుచుండెద ననియు భాషించిన నఘుకహితుం డగు కురుక్షేత్రసరస్వతీతటవా
సునకు బ్రహ్మమయజ్ఞానంబు సంభవింపఁగలదు నిస్సంశయమని మరల నిట్లనియె.

క సురసిద్ధసాధ్యపన్నగ, గరుడోరగమానినాథ గంధర్వాదుల్
కురుజాంగలదేశంబును, నిరతము సేవించుచుండ్రు నిర్మలమతులై. 243

క. మునివరులారా! తత్పే, వనమున బుధుఁ డాత్మయందు బ్రహ్మంబును వే
డ్కనుఁగాంచుచుండునిత్యము,ఘుఁడుపక్వతరహితుఁడగుచుఁగదలనిపూర్ణున్. 244

వ అస్థిరం బగుమనుష్యశరీరముఁ జెంది మోక్షమునుఁ గోరుమానవులు పాపకర్మ
లయ్యు నియతాత్ములై నివసించువారు బహుజన్మసంభవదుష్కృతములఁ బాసి
పరిశుద్ధులై శాశ్వతుఁడును హృత్పద్మసంస్థితుఁడు నగుపరమేశ్వరునిఁ గాంచు
చుందురు బ్రహ్మవేది కురుక్షేత్రములను వానిచెంతనుండు పుణ్యసరోవరంబు
లను సేవించుపురుషులు పరమపదప్రాప్తులగుదురు 245

సీ రమ్యనక్షత్రతారాగ్రహారాళికిఁ గాలమునఁ గల్గుఁ గడిమిఁ బతన
భయము కురుక్షేత్రభవ్యస్థలంబునఁ జచ్చినవారికిఁ జగతిఁ బతన
సాధ్వసం బొగి లేదు సరవి నేస్థలమందు బ్రహ్మాదులును మునిప్రవరు లమర
సత్తము ల్గంధర్వసాధ్యయక్షాదులు స్నానాభిలాషము సంతతంబు

తే వెలయ నుందురో నిత్యము వేడ్క నచటి
కరిగి స్థాణుహ్రదంబున నధికభక్తి
కలితుఁడై మున్ను మానవుఁగణ్యుఁ డాత్మ
కామమునుఁ జెందు నిక్కము కలదె శంక? 246

తే జనుఁడు నియతుంబువలనఁ గాసారమునకు
మ్రొక్కి పలుమాఱు రంతకుమునను గ్రుంకి
భక్తియుక్తుండు నై సరస్వతినిఁ జేరి
పాపములఁ బాపుమని మ్రొక్కి వాంఛ మునిఁగి. 247

వ. పుష్పధూపనై వేద్యము లిచ్చి యక్షేంద్రా, నీప్రసాదమువలన నే నీస్థలంబున
రాజిల్లు వనకాసారనదీతీర్థంబుల సేవించుటకై చనుచున్నాఁడ ననిశము విష్ణు
మొనర్పకు మని నయభయవినయభక్తులతోఁ బ్రార్థించి పలుకనగు 248

చ అని యిటు రోమహర్షణుఁడు హర్షముతో వచియింప మౌను లా
మునిఁ గని పల్క రత్యధికపుణ్యము లౌ నదులేఁటిన్నవా
వనముల నేఁటిఁ సకలపావనతీర్థములం దదీయగా
నానఫలమెల్లఁ జెప్పుము; దయారస మాత్మఁ జెలంగ నియ్యెడన్ 249

ఆ విబుధవర్య! యిట్టి విధులచే నేతీర్థ, మునకు నెట్టిఫలము మొనయుచుండు

నట్టిఫలము మాకు ని నతిక్రమ భాషింపు, మనఁగ బల్కి కోపహర్షణుండు

కురుక్షేత్రవనన ప్రశంస.

క మునులారా! కురుక్షేత్రం, బున నుండినవనులనావ ములఁ జెప్పెద వా
నిని వినుఁడవి కిల్బిషనా, శనఁరములు పుణ్యదములు ని జగతిఁ గానన్ 251

వ కామ్యవనంబు, దేవమాతృవనంబు, వ్యాసవనంబు, నలకసూర్యవనంబులు,మధు
వనంబు, పుణ్యశీతవనం బని యి ల్లీడువనంబు లుండు నవి శ్రేష్ఠంబు లైనవియుఁ
బాపహరంబు లైనవియు నై విలసిల్లుచుండు నదీనామములఁ బలికెద నాలిం
పు ఁ, సరస్వతీ, వైతరణీ, గంగా, లమ్బు, కౌశికీ, దృషద్వతీ, హిరణ్వతీనామం
బుల నేడునదులు కిల వవి సుధాజలశ్రేష్ఠంబులుఁ బాపహారంబులుఁ బుణ్యప్రదం
బులై యుండు వానియందు సరస్వతీనది సదా జలప్రవాహాయై యొప్పుచుండును
వర్షాకాలమందుఁ బ్రవహించునదియై తక్కినదులు ప్రకాశించుచుండు నాన
దులందలిజలంబు ప్రావృట్కాలమునఁ బుణ్యదంబని చెప్పంబడె నీనదులన్నిటికి
నొకగతియైనను రజోదోషంబు లేదీనదీవరంబులు తీర్థమాహాత్మ్యమువలనఁ
బుణ్యదాయకములై రాజిల్లుచుండు సంయములారా ! పంకపారమగుమహాతీర్థ
గమనస్మరణస్నానఫలంబుల నాలింపుఁడు 252

ఆ కడుఁగి మొదట రంతుకంబునుఁ గని నరుఁ
డధికబలుఁడు నైన ని యతమనసును
జేతు లెత్తి మ్రొక్కి ని స్థిరమతి యై తీర్థ
యాత్ర మొదలుపెట్ట ని నగునుఁ బూన్కి 253

తీర్థప్రశంసక్రమము.

సీ. అంతట నిర్మల ని మైనమనంబున నతిపవనంబున ని కరుగవలయు
నతిచే నేచోట ని నాచరింపంబడె బుత్రవాంఛారతి ధూతపము
నలి మాఱి నచ్చట ని నరుఁడు స్నాన మొనర్చి నిర్జరనూతియై ని నెగడు నదితీఁ
బూజించి దోషమూహవర్జితుఁ డైన పుత్రుని శూరునిఁ ని లొందు భాస
తే మానవవితతుల్యవిమానమెక్కి, కాంతితోడుత సర్వలోకంబులందు
నిచ్చానిచ్చనతీరున ని ముచ్చటలరఁ, జనును జని లేక క్రమ్మఱ ని సంతసమున.254

చ పరమమునీంద్రులారా! వరభక్తినిఁ బిమ్మట దానిమాటి శ్రీ
హరికి సమీపభాగతల ని మైనదటం చని వన్నెకెక్కి యీ
స్థిరను సుపుణ్యదాయకము ని శ్రేష్ఠము నౌ హరివాసభూమికిఁ
నిరుపమకీర్తి నేఁగ నగు ని నిశ్చయనూర్గము నాత్త నెన్నుచున్ 255

క విమలస్నానజలంబున, సమధికమతి మానవుండు ని స్నాతుండయి తె
ద్వివమలోకుఁ గాంచి నాక, ప్రమథాధిపవిష్టపములఁ ని బరువడి సెందున్. 255

క. పరమేశుని బలరాముని, బొరి నేకాదశినిఁ గాంచు నపురుషుఁడు కలిదు
స్తరపాపజనితదోషో, త్కరగహితుం డగును నిజము నా కాశ్యపియందున్ 257

సీ. మునులార! పిమ్మటమూఁడులోకములందుఁ బారిప్లవాఖ్యతోఁ బ్రబలుచుండు
నట్టితీర్థమునకు నరిగి మహాభక్తి నాతీర్థమునఁ గ్రుంకి యమరనిచయ
కలితుఁ డౌ పరమేష్ఠిఁ గాంచినపురుషుఁడు బ్రహ్మయజ్ఞఫలంబుఁబడయు నచట
రాజిల్లుచున్నది రహిఁ గౌశికీతీర్థసంభవం బైనట్టి సంగమంబు
ఆ సరవి దానియందు స్నాతుఁ డైననరుండు
తిరము నగుచు మిగులఁ దేజరిల్లు
పరమపదముఁజేరి బహుసుఖయుక్తుఁడు నై
వెలయుచుండు నెన్ని వేఁడ్కతోడ 258

క. వినుఁ డడవియందుఁ జేసిన, ఘనదోషము లెల్లఁ బోవుఁగడువడితోఁ ద
ద్వనగాహనమాత్రం బగు, మనుజునకు నిజంబుగానుఁమహిపై జూడన్ 259

తే. అంత దక్షాశ్రమంబున నరిగి దక్ష
వాసనాధుఁడు పార్వతీపతియు నైన
భవునిఁ గని సైంధవాధ్వరోపలముఁ జెంది
పుణ్యశీలుండు నగుచుండు భువి నరుండు 260

క. మనుజుం డంతట శాలూ, కినతీర్థముఁ జేరి మునిఁగి నిరిఖానిత్యుఁ డౌ
వనజాతుఁ గొలిచి మదివలఁ, చినలోకము నొందు నఘముఁ జేవిరహితుఁ డైన.

తే. ఆజ్యదధిసంయుతేంబుభవ్యంబునైన, నాగతీర్థవరంబునఁనరుఁడు మునిఁగి
భుజగభయవర్జితుండునై భూమివీఁడ, నతత మొప్పారుచుండునుసంతసమున.

వ. విప్రేంద్రులార! దాని కవ్వల నరణోద్ధారకంతుకం బనుశివవరతీర్థంబు కల దచ
టికిఁ బోనగు నాతీర్థము దొకరేయి మునింగి తత్తీర్థస్థితుఁడును ద్వితీయద్వార
పాలకుఁ డగుయక్షునిఁ బూన్కిఁ బూజించి బ్రాహ్మణుల భిఁపఁజేసి మ్రొక్కి
యక్షేంద్రాభవదనుగ్రహమువలన నే నఖలకలుషవర్జితుండ నైతి నాచే నివుడే
ఫలసిద్ధిఁ బొరఁబడెనో దాని సంసారమందుఁ బొందుగఁ జెందుచున్నాఁడ గటా
ఓంపు మని యిట్లు యక్షునిఁ బ్రార్థించి క్రన్నన బంచనదంబుఁగూర్చి పోనగు
నాస్థలంబునఁ దొల్లి భక్తలోకవశంకరుఁ డగుశంకరుఁడు పెక్కుపరక్కసులకు
వెఱపునుఁ బుట్టించునదుల నైదింటిని నిర్మించె నందుచే నఖలసమయములం
దాతీర్థము పంచనదం బని చెప్పంబడును రుద్రునిచే నెచ్చోటఁ గోటితీర్థములు
స్నష్టింపఁబడె నాచోటు త్రిలోక్యవిఖ్యాత మగుకోటితీర్థ మని పలుకంబడు.
దానియందు మనుజుఁడు స్నానముఁచేసి కోటీశ్వరుఁ డగుగరళకంఠుఁ గాంచి
సతతశ్రద్ధాగర్భుఁ డై పంచయజ్ఞఫలప్రాప్తుం డగు నట నఖలదేవతలచే వామన
దేవుఁడు సుప్రతిష్ఠితుఁడయ్యె నాతీర్థంబున మునింగినవాఁ డగ్నిష్టోమఫలంబు

సెందు నశ్వినతీర్థమున స్నాతుఁడైనమానవుఁడు శ్రద్ధాసమన్వితుఁడును, జితేంద్రి
యుండును, రూపవంతుండును, భాగ్యవంతుఁడును, యశోవంతుండు నగు
చుండును 253

ఆ విష్ణురచిత మగుచు నవిఖ్యాతిఁగాంచిన,వరవరాహతీర్థ మవారియందు
నరుఁడు శ్రద్ధతోడనలిఁ గ్రుంకి విమలుఁడై, చనును బరమగతికిఁ జాలుదీప్తి.

ఉ చందురుఁ డెట్టిచోట మును సాహస మొప్పఁ దపం బొనర్చి పెం
పొందినరోగము న్విడిచి మోదముచెందెనొ యట్టిభూమిలో
సుందరుఁడైనచందురుని శోభనతీర్థము వెల్లు దానికిఁ
బొందుఁగ నేఁగ నా నరుఁడు పూర్ణపుభక్తి చెలంగుచుండఁగన్ 255

సీ ఆశుభతీర్థంబునందు స్నాతుఁడై సోమేశ్వరునిభక్తి జూచి రాజ
సూయాధ్వరఫలంబు సుభగు లెన్నఁగఁ బొంది లెవులును విడనాడిదీప్తినలరి
దోషవర్జితుఁడు నైఋతిహిరణ్యాంశులోకంబుఁ జేరి చంద్రునిఁ గూడిచెలువ మమర
లలినొప్పుచుండు జ్వాలామాలనాథునిభూతచయేశునిఁ బూజచేసి

ఆ పురుషుఁడవని మరలఁ బుట్టఁడు వినుఁ డేక హంసతీర్థమందు నధికభక్తి
మునిఁగినట్టి నరుఁడు భూమిధేను సహస్రఫలము నొందు మానిభవ్యులార!

క. కృతశౌచతీర్థసేవను, హితమతిఁ గావించు నరుఁడు కృతశౌచుం డా
తతపుండరీకఫలగుఁడు, సతతానందుండు నగుచు జగతిఁ జరించున్. 267

ఆ. హరునివాస మగుచు నలరు ముంజవటంబు
నందు నొక్కరాత్రి నతులభక్తి
నుపవసించు మనుజుఁ డుర్వి గాణాపత్య
మతగతుండు నగును మాన్యులెన్న 268

వ మాసేంద్రులారా! ఆతీర్థంబునందె మహాభాగయు భువనప్రసిద్ధయు నగు
యమునికల దాచోటున కరిగి తజ్జలంబునఁ గ్రుంకినఁ బాపహరంబగు నంతట
బుణ్యాకరం బగుకుశతీర్థద్వారముఁ జేరి దానికి నమస్కరించి భూసురుల
భుజింపఁజేయనగు. 269

ఉ అంతట జామదగ్న్యకృతమోహ్వకపుష్కరతీర్థభూతలా
భ్యంతరసీమఁ జేరి కడుమోదమత్తముతోఁ బితృపూజచేసి య
త్యంతకృతార్థుఁడై పురుషుఁ డశ్వమఖోరుఫలంబు నొంది తా
మంతువహించువాఁడును సమంజసభాగ్యుఁడు నౌను ధాత్రిపై 270

క పూనిక నెవఁ డటఁ గన్యా, దానముఁ గార్తికమునందుఁ దదుగనిప్రీతిన్
మానుగఁ జేయునొ దేవత,లానరునకు నిత్తు రాత్మ నలరినఫలమున్ 271

క నెఱదానము లేమైనన్, గఱిగొఱలేకుండఁ జేసి గణ్యులు మెచ్చన్
నెఱనెఱ పరలోకంబున, గఱువతనం బొప్ప నెప్డుక్రాలుచునుండున్ 272

సీ. అనిశ మచ్చట మహాయతుఁడౌ కపిలుండు ద్వారపాలకుఁడునై స్వయముగాని
వెలయుచు దుష్కృతవిఘ్నంబుఁ గావించి దుర్గలినెడఁబాపితోంగలించి
మెలయునులూఖలమేఖల యనుమహాయతీనిభార్య ద్వయీయతని కొప్ప
నది దుందుభినిఁగొట్టి యనిశోముఁ దిరుగాడు చుండిసపుత్ర ద్వయీయొనరు పాప
ఆ విషయజనిత ద్వనవెలఁది నొక్కఁ తెఁ బొడఁ, గాంచి కనలి భేరుఁగడిమిఁ గొట్టి
పలికె భామ! నీవు వస్తుపుత్రేప్పతా, న్వితవు నైనయొడల వినుము పేర్చి 273
ఆ భూతవేశ్మమందుఁ బొరిఁ గ్రుంకి యచ్యుత
స్థానమున వసించి దధిని శకట
కూబరమునఁ గుడిచి కుడివెట్ట కిటనుండు
మనుచుఁ నీకుఁ బగటియందు నేను 274
క. పలికితి నీ వారితెఁ, మలయుము కాదనుచు రాత్రి మరలివేనిఁ
బొలయఁ జేసెద నిక్కను, కలికిరొ యని నుడువ నాపెఁకంపించి వెనన్ 275
మ కరమా యతీనిఁ జూచి మ్రొక్కి వినుతుఁ బ్లావించి యోదేవి నఁ
గరుణం జూడుము కోప మేలను మహాకౌతూహలం బొప్పఁ ద
త్పరనై యొయొడఁ బ్రోవు మీవనుచు వే నాంజీంచి దీనోక్త ద్వయి
వరభక్తి న్వినుతింప యతీని దయఁ భాసించె నాబోఁటితోన్ 276
క. మానిని యల్పంబైనను, భానుగ్రహణంబు కలిగి భాసిల్లుతతిఁ
మానుగ సరస్వతీస, మ్మానితజలమందు గ్రుంకి మలరహితవు నై 277
ఆ. సకల సిద్ధసాధ్య చారణగంధర్వ, రాజిరాజితంబు రమ్యభోగ
వాసమైన నాకభాసురలోకంబుఁ, జేరఁగల వటంచుఁ జెప్పి చనియె 278

పరశురామలీలావర్ణనము

క అని యిట్లు రోమహర్షణ, మునివర్యుం డాడి మాని ముఖ్యులతోఁ గ్ర
న్ననఁ బల్కెఁ దద్ధవరమహి, మను భక్తిచెలంగ నపుడు పరితోత్సుకుఁడై
క ఘనభక్తిని రామప్రభ, మున కెలమిఁ బోవ నగును ముందుపటుఁ జేయో
వినుతుఁడు జమదగ్ని మహా, మునిసుతుఁ డౌ రాముఁ డవని పులఁబటి వెసన్,
చ. తనువులఁ బిల్చి తద్రుధిరధారలతోడఁ బ్రపూరితంబు లై
మొనయు హ్రదంబు లైదిటినిఁ బొందుగఁ నందొనరించె నంచు నే
వినితిని నాఘనుండు పితృబృందము నాదృతివిఁ ఆ దీక్షతోఁ
దనియఁగఁ జేయ వా రతిముదంబును జెందినమానసంబులన్ 281
ఉ రాముని జూచి పల్కిరి పరాజితభార్గవరామ! సన్మహో
ద్దామ! జనాభిరామ! గుణధామ! జగన్నుతనామ! రామ నీ
భీమపరాక్రమస్థితికిఁ బ్రేమకు భక్తికి సారెసారెకుఁ
మేము విశేషమోదమున మించినవారము నైతి మీయొడన్, 282

ఉ భూరియశోభిరామ! మదిఁ బొంగుచు నెట్టివరంబు నిత్తఁజీ
నోరెదో దానిఁ గైకొనుము కూడు శుభంబు ధరిత్రి నీకు సాం
పారఁగ నంచు వా రిటుల నబ్జ లసత్ప్రభవాధ్యుఁడు న్మహో
దారుఁడు నైనవాఁడు ముఖరంబు నిజాత్మనుఁ జెంపునొందఁగన్. 283

క వినువీథియందు నుండెడి, తనపితరులతోడఁ బల్కుఁ నెద్దయు భక్తిఁ
ఘనులార! మీరు తృప్తిఁ, బొనరినవా రైతిరేని నిది బుధు లగ్గింపన్ 284

సీ కూరిమి నీతోఁ గ్రొక్కి నొనసాఁగఁ జేయుఁడు భవదనుగ్రహమున నవని మరలఁ
బటుతపస్సిద్ధినిఁ బడయఁగోరెద రోమభూతుఁడ నైన నాచేత గాత్ర
ముత్పాదితంబు నై యొప్పారె నందుచే భవ్యయుష్మత్ప్రభావమునఁ బాప
రహితుఁడ నై నేను నాణింప నగు నీవ్రసంబులు తీర్థభూతంబు లగుచుఁ
ఆ బుడమి వన్నెకెక్కి పొలుపారఁగల నని, రాముఁ డాడినట్టి రమ్యశుభద
భాషణముల శ్రోత్రపాత్రంబుఁగా విని, పితరు లతని కనిరి ప్రీతు లగుచు.

క అనఘా! పితృవర్గముపైఁ, దనరిన సద్భక్తివలనఁ దద్దయు మెచ్చఁ
ఘనమైన దగుచు నీతప, మనయను సొంపారుచుండు నవనీస్థలిపై. 286

ఆ తనయ! కోపతాపరహితుండ వై ననీ, చేత నేనివలనఁ జెనకి తీవ్ర
మొగిని భూరిశోణితోత్పాదితం బయ్యె, దానఁ బాపముక్తి తనరు నీకు 287

క ఆరాజులు గర్వితులై, ఘోరాటినిఁ గూలి రాత్మ నొరుకర్మములఁ
దారుణ నీవ్రదములు సెం, పారం గల విష్ణు పాపహారతీర్థములై 288

ఆ సంశయంబులేదు నీచాలవెలుంగు నీ, మదుఁగులఁ జెవండు మహితభక్తి
వెలయుఁ గ్రుంకి తనదుపితరులకునుఁ దృప్తిఁ, గలుఁగఁజేయఁగలడొగాధభక్తి.

చ అనిశమ్ము వానికిం బితరు లాత్మఁ జెవంగుఫలంబు సర్వశో
భనకరసుస్థిరామరనివాసముఁ జేర్మి నొసంగ నేర్తు రి
ట్లని శ్వేజవహ్ని లాతనికి నాయొడఁ గోరినకోర్కె లిచ్చి పెం
పున వినుతించి మాయ మయిపోయిరి తాపసులార! యత్నతిన్. 290

క ఇటు లీరామ్రదములు, పటుపుణ్యాకరంబు లగుచు భాసిల్లె ధరన్
వటుఁడు శుచివ్రతుఁడై యా, పటుపుణ్యహ్రదములందు భక్తిచెలంగన్.

తే స్నాతుఁడై రాముఁ బూజించిచాలమేటి, పసిడిఁజెందును సంయతవ్రతుఁడు తీర్థ
సేవి యైనట్టిపురుషుండు శిష్టవంశ, మూల మనుతీర్థరాజంబుఁ బొందిప్రీతి

క మునిఁగి సమూలనిజాన్వయ, మును సరళం బుద్ధరించుఁ బొరి సతీక్తిన్
గనఁగా యశోవణాఖ్యను, బొనరెడుతీర్థంబుఁ జేరి పురుషుం డందున్ 293

ఆ మునిఁగి శాస్త్రశుద్ధిఁబొంది వినిర్మల, కాయుఁ డగుచు మగలఁ గాశ్యపినిఁ
జేరకుండునట్టి చిరపుణ్యలోకంబు, నందు వెలయుచుండు ననఘులార! 294

సీ తీర్థతత్పరులునై / దీపించుసిద్ధులు తీర్థంబులం దొగిఁ / దిరిగి యిచట
సొంపారుతత్కాయ/శోధనతీర్థంబుఁ జేరక వారెంత/సేపు దనుక
నుందురో యందాక / నురుభక్తిసంయత మగునాత్మఁ దత్తీర్థమందుఁ గాయ
మును ముంచి క్రమ్మఱి / బుడమికి రానట్టి పరమపదస్థితిఁ / బడయుచుండు
నంతటఁ బ్రభవిష్ణుఁ / డైనవిష్ణునిచేత నెట సర్వలోకంబు / లెలమినుద్ధృ
తే. తంబు లయ్యెనో యచ్చోటఁ / దనరి మూఁడు,
భువనములలోన విఖ్యాతిఁ / బొందినట్టి
విష్టపోద్ధారతీర్థంబు / వేఱుఁ జేర
వలయు మునిచంద్రులార! సద్భక్తిగదుర. 295

మ. హరి నామస్మరణాత్మమా మతసుతో / నాతీర్థవర్యంబునఁ
బురుషశ్రేష్ఠుఁడు క్రుంకి శాశ్వతుఁడునై / పొల్వారు మానాథశం
కరులఁ గూర్చి నమస్కరించి వినుతు / ల్గావించి నిష్కర్షుఁడై
సురలగ్గింపఁగ ముక్తికొందును లసచ్ఛోభోన్నతిన్నిత్యమున్. 296

శా శ్రీలక్ష్మీపతిచెంతఁ జేర్చువఁ డయి / చెన్నారి భవ్యంబు నా
సాలగ్రామసమాఖ్యతీర్థమునకుఁ / సచ్ఛీలుఁడై మానవుం
డోలిఁ జేరఁగనా తదీయజలమం / దుత్సాహియై క్రుంకి పా
పాలిం బోవిడనాడి ముక్తికరదీ/వ్యల్లోకమండొ ధరన్ 297

చ అనిశము లోకవిశ్రుతము/నైన కపిలహ్రదనామయుక్తమై
తనరినతీర్థమున్ననుజ/తల్లజుఁ డంతటఁ జేరి దానిలో
మునిఁగి పవిత్రు లైనపితృ/పుంగవులఁ ద్రిదశేశమానులఁ
దనిపి సహస్రగోఫలముఁ / దద్దయు నొందును నిశ్చయంబుగన్. 298

మ వరగాత్రాశ్రితుఁడై మహాబిబుధుఁడై / వాగీశముఖ్యామరో
త్కరసంసేవితుఁడై జగచ్ఛుభదుఁడై / తద్భూమిసంవాసుఁడై
వరదుండై తనరారుచున్నకపిలుఁ / బాదాప్పదర్శించి దు
స్తరపాపంబులఁ బాసి ముక్తినిఁ గనుఁ / జారుప్రభోత్కర్షతోన్ 299

సీ. భానుతీర్థమునకు / భక్తితోఁ జని క్రుంకి మనుజుఁడు నియమితమానసమున
నశనవర్జితుఁడు నై / యలరుచు దేవతాపితృవర్గమునకును/వితతతుష్టిఁ
గావించి దశశతకరదేవుఁడును జగత్త్రయవిశ్రుతుండు నౌ / తరణిఁ జూచి
పురుషుఁ డగ్నిష్టోమ/పూర్ణఫలుండునై కమలమిత్రభవంబుఁ / గాంచి జ్ఞాన
తే కలితుఁడై ముక్తిఁ జెందునుఁ / గ్రమముతోడఁ
దీర్ఘసేవాభిలాషతోఁ / దివురువాఁడు
పౌరి భవానీవనంజేరి / భూరిభక్తి
నచట నభిషేక మొనరించి / హర్ష మొదవ 300

క. గోకోటిదానఫలమునుఁ, బ్రాకటముగఁ బొంది కీర్తి భాసిల్లి లతో
లోకమున కేఁగి సుఖమ్మై, వీఁక న్వర్తించుచుండు విస్తృతదీప్తిన్ 301

ఆ. ధాత సుధనుఁ దొల్లి త్రాని లేల్పఁగ దాని
వలన సురభికలిగి బలిభువంబు
నాశ్రయించి యచట నలరారుచుండఁ ద
ద్ధామధేనువునకుఁ గాంతి నిగుడ 302

లే. తల్లులై లోకమాతలై ధర్మరూప, కలిత లైనట్టి సురభులు కడిమిఁబుట్టి
వానిచేఁ దత్సమస్తంబు వ్యాప్తమొయ్య, సందు లేకుండ మునికులచంద్రులార! 303

క. సవకరుఁ డైనవిరించికి, నవిదితమగుఁగాను కామ్యతనులు నై
లివిరి విగి పిలువఁ గన్నన, వివరంబును వెడలివచ్చి వెలిఁ దిరుగాడున్. 304

క. ఆరంధ్రద్వారంబున, వారుణవదనుండు భక్తవత్సలతను వి
స్తారకృపాసాగరుఁ డౌ, హారంబుఁడు స్వేచ్ఛవిహితమతి నుండున్ 305

క. నరుఁ డాగణతతిఁ గని దు, ర్భరదారుణపాపసంఘపరివృతుఁ డగుచున్
బరఁగి బలవిషయుఁడై సు, స్థిరలోకమహావిభూతిఁ జెంది సుఖంచున్ 306

ఉ. ముక్తికరంబునై వెలసి పొల్పెసలారెడిసంగిని న్మహా
సక్తినిఁ జేరి తద్విమలచారుజలోత్కరతీర్థమందు స
ద్భక్తినిఁ గ్రుంకి శ్రీలనయపౌత్ర సమస్తసుభోగవేదికా
యుక్తుఁడు నై జనుం డధికభోగ్యుఁడు నై కను ముక్తివాసమున్ 307

క. బ్రహ్మవక్త్రోదమునం, బ్రహ్మార్పణ మనుచు నరుఁడు భక్తి న్మనుఁగన్
బ్రహ్మజ్ఞానియు నై స, ద్బ్రహ్మాంబునుఁ గాంచుఁ గాంచుఁ బ్రాణచ్యుతుఁడై 308

ఆ. విప్రులార! పిదప విపులసరస్వతి, ద్వారపాల మనుచు వన్నెకెక్కి
నట్టిరంతుకమున కరుగనొనట మవా, యుఁనాథుతీర్థ మమరు నెలమి 309

శా. ఆతీర్థంబునఁ గ్రుంకి బంధురనిరాహారుండు నై జ్ఞానమూ
ర్ణితఁ బ్రీతిఁగ నొంది నిర్మలుఁడు నై చెల్వొందుచున్ యుష్మదం
ఘ్రీతాధీశుమవాప్రసాదమునఁ బంకవ్రాతముఁ బాసి వి
ఖ్యాతిం గామితకార్యసిద్ధిఁ బడయున్ ఘనాఢ్యుఁ డేపారఁగన్ 310

సీ. అంతటమునినుత మైనబ్రహ్మావర్తమునకుఁ బోనగునట్టి ముఖ్యతీర్థ
జలమందు జలకంబు సల్పి మర్త్యుఁడు పరబ్రహ్మంబు జెందునుఁ బాపి నంత
మిగుల శ్రేష్ఠంబునై మించుసు తీర్థకమునుఁ గూర్చి పోనగుఁ బురుషుఁ డందు
నిత్యముఁ బితరులు నిఖలామరులఁగొడి వర్తించుచుందురు వాంఛతోడ
ఆ. నచటఁ బైతృదైవకార్యనయం దతి, హర్ష మొప్ప నిర్మలాభిషేక
మును నొనర్చెనేని పొరిబాశ్వతాశ్వమే, ధంబు నొంది పైతృతతినిఁ దనుపు

క క్రమ్మఱి మనుజుఁ డవంతికి, సమ్మతితోఁ బోయి మిగుల శ్రద్ధాన్వితుఁ డై
పమ్మిన కామేశ్వరతీ, ర్థమ్మున సుస్నాతుఁ డగుచుఁ దగువసుధితిన్ 312

చ. సమధికరోగముక్తుఁడయి చయ్యన బ్రహ్మము నొందు మాత్మతీ
ర్థమున సుభక్తితో మునిఁగి రమ్యతనూజుల నిత్యలక్ష్మినిఁ
విమలపదోన్నతిఁ గనును వేడ్క నరుండు నిజమ్ము పుణ్యస
త్తము లరు దందుచుండ ఘనతాపసనాయకులార! యారయన్ 313

క. అంతట నియతాశనుఁ డై,సంతతనియమంబుతోడ జనుఁ డురుదీక్షా
వంతుం డై సీతావన, సంతర్పణభూమిఁ జేర జనునా భక్తిన్. 314

క సచ్ఛరితులార! వినుఁడీ, హెచ్చగుమోదంబు మిగుల హితమతులై మీ
జిచ్ఛోట నుండుతీర్థం, బెచ్ఛోటను లేదు చూడఁ బృథ్వీస్థలిపై 315

క. జనుఁ డట్టి తీర్థదర్శన,మున నిరువదియొక్కతరముఁ బొందినజనులఁ
దనిపినవాఁ డై కీర్తిని, గను నిజముగ ధాత్రియందుఁ ఘనులు నుతింపన్. 316

క మనుజుం డొకతతీఁ గేశము,లను దానందడుపఁ బెట్టు లావగుదురితం
బును బాసి పూతుఁ డగునా, పనితప్పకచేయవలయు భావింపంగన్ 317

క. శ్వవిలోమాపహమని యీ,భువిపై బ్రఖ్యాతితోడఁ బొదలెడితీర్థం
బవగీర్ణ మగుచు శ్వజమ్యగ, నివహంబులవలన నెవుడు నెగడుచు నుండున్.

తే. భూమిసురులార! సంతతపుణ్యకరము
నై ప్రకాశించు తత్తీర్థ మందుఁ బ్రాణ
ముల నిరోధించి నిజరోమములను ద్విజులు
పెలికి పూతాత్ములై కాంక్ష విమలగతిని 319

సీ మునులార! యచ్ఛోట ముజ్జగంబులవన్నె నలరిన నైనదశాశ్వమేధి
కం బనుతీర్థంబు కలదు దానిజలంబునందు సద్భక్తినిఁజెంది మనుజ
వరుఁడు మునింగి తత్ఫలఁగుఁ డై చెలువొందు నంత జగత్త్రయమందు వాసిఁ
దివిరెడి మానుషతీర్థంబునకు నేఁగ నగును శ్రద్ధాయుక్తుఁ డగుచు దాని

ఆ. దర్శనంబువలన దద్దయుఁ గిల్బిష, వితతిచేతఁ దాను విడువఁబడిన
వాఁడు నగునుఁ దత్ప్రభావంబు వినిపింతు,వినుఁడు వేడ్కతోడ వీనులలర.

మానుష తీర్థప్రభావము.

ఆ. వివిధలుబ్ధకాస్త్ర విహతితోఁ గృష్ణమృ,గంబు లార్తిఁజెంది గణ్యమగుచు
రూఢినుండు నాసరోవరంబునఁ గ్రుంకి, భూమిసురులు నగుచుఁ బొనరుచుండ

క. సకలకిరాతులు తద్ద్విజ, నికరంబుల నడిగి రంత నిజశేరములచేఁ
గవికలై మృగగణములు, చకితస్థలి నెచటి కరిగె సంయములారా. 322

చ. వడిఁగొని తన్మృగావళులు వచ్చి కలంకును జేరి నీటిలోఁ
బడి వెడ మున్నినేమొ చెడి వానిగతి న్వివరించి సత్కృపఁ

వడి నుడువఁగ దగుఁ గడిమి ।। బొడబులారా! యటన్న వార లా
చెడుఁగులఁ జూచి యిట్లనిరి ।। చిత్తము లత్తఱి సత్తు నొందఁగన్ 323

ఆ. మేటిబోయలార! ।। మే మామృగములము, రవ్యమైన మీసారస్సనందు
మునిఁగి తత్ప్రభావమున మానుషత్వంబు,నందినట్టి వార ।। మైతి మవని 324

క. ఆకారణమున మీ రిపు,డీకాసారంబునందుఁ ।। బృథుమానసముం
గైకొని క్రుంకి విమత్సర,ధీకలితులు నై విశేషతీర్థప్రజయిన్. 325

ఆ పాపముక్తు లగుచు ।। భాసిల్లఁగలరన, నంత దానియందు ।। నాకిరాతు
లపుడు మునిఁగి నిర్మలాత్ములై నాకలో,కమున కరిగి రతుల ।। కాతుకమున

క మానసీంద్రులార! రొవ్వరు, మానుషతీర్థప్రభావమానితగాధన్
మానుగ విందురో మోక్ష,స్థానంబున కేగి వారు ।। తను నుందురొగిన్. 326

వ ఇట్లు రోమహర్షణుండు మానుషతీర్థప్రభావంబు వక్కాణించిన విని మునులు
సంతసించి మునీంద్రా! కురుక్షేత్రవిలసితశేషతీర్థమహిమముల భాషింపు
మనుటయు. 327

కుసుమవిచిత్రవృత్తము:—

కరిపతిపాలా ।। కర్బురచేలా, పరజనపాలా ।। భవహరనామా
పరశివధామా ।। భవనుతనామా, శరధిగభీరా ।। చతురవిహారా! 328

క పరమేశ్వర కరుణాకర, గురుడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వమునీ
శ్వరనుతసుందరమందిర, శరణాగతపాల రామ ।। చంద్రనృపాలా! 329

ద్రుతవిలంబితము వారవిరించి సురాధికభావనా, ధరణిపాలన ।। దానవనాశనా!
మురనిశాచర ।। పుంగవశోషణా, సురవిభూషణ ।। సుందరభూషణా! 330

గద్య ఇది శ్రీరామకృష్ణానుమాసాదితకవితాప్రభవ హరితసకులాన్వయప్రభవ
రామవర్ధులవంశోద్భవసాగరసుధాకర కొండయకుమార బుధజనవిధేయ కొం
డయనామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగు వామనపురాణవందుఁ జతుర్థస్కంధము.

శ్రీ ర స్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయనమః

తెలుఁగు వామనపురాణము

పంచమ స్కంధము

సీతాహృత్పద్మకోమల
భాసుతాపనదివ్యభాస్కరనిత్య
వాస మహోన్నత శివకర
దాసావనతీవ్రకామ దశరథరామా! 1

కోమలవర్ణాంచిత మనులకు తురుష్కేంద్రతీర్థ మహిమాంశకట్ట

క. విన నానా నారదునిం, గోనుఁడైన పుల స్త్యునిం గమసీయగతిం
వినిపించినట్లు మునులకు, ననితరమతిఁ బల్కి రోమహర్షణుఁ డెలసిన్ 2

సీ. ద్విజులార! మానుషతీర్థంబునకు ముందు నాఁగా నామవిఖ్యాతితోడ
వెలసి బ్రాహ్మణసమేవిత మైన నది కోసుదవ్వునదీప్రితోరదనరు నచట
నాజ్యపరిప్లుతమై తీరసిద్ధపూ ర్ణామాకథాస్థాంబు సరవి సగ్గ
జన్మల కెవ్వరు సంప్రీతి నిత్తురో పాపంబు లే దట్టివారికెప్పు
తే. డాపగా నదిఁ బొందియుం దతులభక్తిఁ
జెలఁగి యెవ్వరు శ్రాద్ధంబు చేయఁగలరొ
వార లాత్మమనోరథ ఫలనమేతు
లై ప్రకాశింపఁగలరు సాల్యమ్ము ధాత్రి 3

క. వినుఁ డాపురుషుని పితరులు, మునమందుఁ దలంచుచుండ్రు ముహి మద్వంశం
బునఁ బుత్రుఁడొ పౌత్రుండో, జనియింపంగలఁ డటంచు సంయమి లారా! 4

మ. విదితశ్రద్ధ చెలంగ నేజనులు సద్వృత్తంబుతోనాపగా
నదికిం బోయి తిలోదకంబుల వము న్నా దేయకీలాలమం
దుఁ దమిం బ్రీతులఁ గానుఁ జేయుదురొ దోర్దండా దానిఁ మేము తృ
ప్తిఁ దగఁ జెందెద మాత్మవంశలతవృద్ధిం గోరుచు న్నిత్యమున్ 5

చ మనుజవరుండు భాద్రపదమాసమునం దసితాఖ్య పక్షమం
దెనయుచతుర్దశీతిథినిఁ వ్యాప్తుఁడునై యపరాహ్ణసంజ్ఞమై

గనఁబడువేళఁ బిండములఁ గ్రన్నన నిచ్చినవాఁడు కిల్బిషం
బును నెడఁబాసి మోక్షమునుఁ బొందునుఁ దాపసులార! యెంతయున్ 6

క బ్రహ్మోదుంబర మనుచుం, బ్రహ్మజ్ఞులచేత నెన్నఁబడి ముఖ్యంబౌ
బ్రహ్మస్థానమునకుఁ దా, బ్రహ్మజ్ఞుం డరుగవలయుఁ భక్తి దలిర్పన్ 7

తే అచటఁ బ్రహ్మర్షికుండంబు నఁ లచరుచుండు
వానిజలమందుఁ గ్రుంకినఁ మానవునకు
సోమఫలము లభించును నఁ సుభగ! సప్త
పరమమునిసుప్రసాదంబుఁవలన మిగుల 8

వ ముసీంద్రులార! దానివిచారంబు నుడివెద సావధానచిత్తులై వినుఁడు 9

సీ గౌతమ జమదగ్ని నఁ గాధిపుత్ర వసిష్ఠ కశ్యపాత్రిముసీంద్రఘనులు భవ్యుఁ
డైనభరద్వాజఁమూసీంద్రుఁ డీయేడు రనోన్యముగఁ జేరి నఁ యచటనట్టి
విపులకుండంబుఁగాఁవించిరి దానికి సరియైనకుండంబు నఁ జగతిలేదు
మునిసేవితమ్మునై నఁ మొనయుకతమ్మున నఁ రహిని బ్రహ్మోదుంబరం బటంచుఁ 10

ఆ బలుకఁబడెను దీర్ఘవర్యమా తత్తీర్థ, మందు మునిఁగి నరుఁడు నఁ వ్యక్తజన్మ
రహితుఁ డైననలువ నఁ రమ్యలోకము చెందుఁ, బంత దీనియందుఁ జేయఁదగదు

ళా ఆరమ్యస్థలమందుఁ దైత్యగణతృఁ ప్తార్థార్థుఁడై యెవ్వఁ డిం
పారఁ ధూసురుఁ దృప్తిఁజేయఁ గలఁడో నఁ బాగొప్ప సంప్రీతులై
కారుణ్యంబునఁ దత్పితృప్రభులు వేఁడ్క నాతనికి నిత్యవి
స్తారాభీష్టము నీయఁగాఁ గలరు నిశ్శంకాత్ములై యెప్పుడున్ 11

తే జనుఁడు సప్తర్షులనుఁ గూర్చిచాలభక్తి, చెలఁగి వేర్వేఱ స్నానంబుఁచేసెనేని
తత్ప్రసాదంబువలన సత్యంబుగాను, సప్తలోకేశ్వరుండగుఁసరవి నచట 12

సీ విగతకల్మషులార! నఁ వృద్ధకేదారసంజ్ఞితుఁ డైనదేవుండు నఁ చెలఁగు వేడ్క
నలితీర్థిస్వయముగా నఁ నలరు నాస్థలమందు నఖలపాతకభగ్న నఁ మైనరగుచుఁ
గపిలాఖ్యతీర్థంబు నఁ కాలువిశ్రుతమునై తత్తీర్థమందు సద్భక్తిఁ గ్రుంకి
మనుజుఁడు దండిసమన్వితుఁడై రుద్రు నర్చించి మరుగుపా నఁ టమరఁబోయి

తే. వలిమలల్లునిలోకంబుఁ నఁ బడసి మెఱయు
నట మనుష్యుండు స్నాతుఁడై నఁ యధికభక్తి
తర్పణముసేసి చొలకత్రయముఁ ద్రావి
భవునకుని మ్రొక్కి కేదారఫలము నొందు. 13

ఆ భక్తి చైత్రశుక్లపక్షచతుర్దశి, వాసరమునసచట నఁ భవుని గూర్చి
మోద మొప్ప శ్రాద్ధమునుఁ జెట్టుమనుజుఁడు, పరమగతికి నేగఁబాలి నెగడు.

క భద్రయు దుర్గయు భవ్యయు, నిద్రయు మాయయు సనాతనియు నాయాశ్రీ
రుద్రాణిదీప్తితో నే, భద్రస్థలమందుఁ గలదో నఁ భావం బలరన్. 15

తే. అట్టికాలాస్యతీర్థంబునందు నరుఁడు, మునిఁగి తత్తీరమందునఁ గొదలుదుర్గఁ
గాంచి దుర్గమసంసారగహన మెల్లఁ, దాఁటి ముక్తిని జెందును మేటిదిపి

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకవిశ్రుతము నాసరకం బనుతీర్థముఁ గనఁ
సంతసమొప్ప నేఁగ నగుసంతతదుర్లభ మైనదానియం
దంతము లేనిభక్తి నరుఁ డాదటఁ గృష్ణచతుర్దశీతిథిఁ
గంతు విరోధిఁ గాంచి కఱకంరిపదంబును జెందుఁ గాంతిలోఁ 17

ఆ. మూఁడుకోట్లతీర్థములు సరికిం బందు, రూఢి నుండునల్లి రుద్రకోటి
దానినడుమ మిగులఁ దనరుకూపంబున, నలరునట్టి సరసియందు జనుఁడు 18

ఉ శంకరకోటినిం దలఁచి స్నాతుఁడునై శివకోటిపూజని
శ్శంకనుఁజేసి రుద్రుల ప్రసాదమునఁ గతస్వదోషుఁడై
పొంకముతోడ నైంద్రవరపుణ్యవిమానమునెక్కి దీప్తితో
సంకలితుండు నై భవుని చారుపదోన్నతి నొందు నెంతయుఁ 19

తే పురుషుఁ డొక్కఁడ దర్శనమున విముక్తి
నందునో తత్సలం బందు నఘువారంబు
నా యిడాస్పదతీర్థ మొప్పారు దాని
యందు సుస్నాతుఁ డగుచు నత్యంతభక్తి 20

క దేవర్షి చితరుల గురు, భావంబునఁ బూజచేసి పటుదుర్గతినిఁ
బోవిడిచి చిత్తచింతిత, పావనఫలమెల్లఁ గొందు భాసురలీలన్. 21

క. సకలాఘనాశకరమా, ప్రకటితకేదారతీర్థవరమందు నరుం
డకలంకమతిని మునిఁగియు, సకలప్రదానఫలము సరవిఁ జెందున్ 22

ఆ. అచటదుర్లభంబు నగునట్టికింరూప, తీర్థ మొకటి కలదు లివిరిదాని
యందు భక్తిమునిఁగినట్టి పూరుషుఁ డఖి, లాధ్వరములఫలమునందు నిజము

భువనవిశ్రుతతీర్థప్రభావము

సీ. మునులార! సరకాఖ్యపుణ్యతీర్థమునకు ముందఱి నందమై భువనవిశ్రు
తం బనుతీర్థంబు తనరు రూఢిఁగ దానిభవమఖిలాఘుని వారణంబు
నై భువియందు విఖ్యాతమా నట నారసింహాకృతినిఁ బూని చేవ నలరు
రక్కసుఁ గూల్చి లి ర్యగ్యోనిసంస్థితుఁ డై హరి హరిభామలందు భూరి

ఆ. రతినిఁ జెందిశుండ రహి నంతగంధర్వ
సహితు లగుచు దేవ చయములోలి
వరదుఁ డైనహరుని వావిరి నర్చించి
ప్రణుతకాయు లగుచుఁ బలికి రపుడు 24

క దేవా! నరహరియై హరి, భావం బలరార సింహభామాగణసం
భావితరతిచిత్తంబున, వావిరి వర్తించు చున్నవాఁ డతిలీల 25

చ. అని యిటు లాతతో నిబుధులాడ మహాత్ముఁడు నైనశంకరుం
డనితరశక్తితోడ శరభాకృతిఁ బూని మృగేంద్రరూపముం
దనరెడిమాధవుఁ గనుసి ధారుణయుద్ధము వేయు మేటిహా
యనములవాఁకిఁ జేసెఁ బటుయత్నము పెంపెసలారుచుండఁగన్ 26

ఉ లాఁపసులారఁ గయ్యమును దర్పముతో నలిరేఁగిచేయు శ్రీ
వాసపురారు లంతట విభాసితతద్గిదమధ్యపాతులై
వేఁటపాటుతో జనిరి వేగమె తత్తటమందు వేదవి
న్యాసుఁడు మౌనిపుంగవుఁడు నా కలహాశనుఁ డుండి పొంగుచున్. 27

ఆ రావిచెట్టు మొదట రహినుండి తద్ధ్యాన
కలితుఁ డగుచు నాల్గు కరము లొప్పు
హరిని లింగరూపుఁ డైయున్నశంభునిఁ
గాంచి పొగడఁదొడఁగెఁ గాఢభక్తి 28

సీ దేవు డౌ నారసగు వ్యక్తరామంబు ప్రభవిష్ణుఁడైలీలఁ బరిఢవిల్లు
వాసుదేవున కభినందు మంబికాధవునకు మోహరుగ్ధర్మకాల
భరితస్థితుం డగుబ్రహ్మదశేషుఁడునకు జోత నిత్యుఁడనాథనాథుఁ
డును వరబహురూపుఁడును దేవదేవుఁడౌహరునకు మోదు విశ్వాత్ముఁడైన

తే హరికిఁ జేకూర్పు సంసిద్ధుఁ డైనపార్వ
తీశునకుఁ దేజె విజ్ఞాన హేతుభూతుఁ
డగుచు సర్వంబు వ్యాపించునట్టి కృష్ణ
దేవునికి గొల్పు నిక్కము భావ మలర. 29

మ పురుషశ్రేష్ఠులు నైన మిమ్ముఁ గని నేఁ బుణ్యుండనై ధన్యతన్
గరమొప్పారితి నస్మదాశ్రమము బోల్ననాఁబు నయ్యెన్ భవ
త్కరుణా శుద్ధమునై సుపుణ్యచయమై తళ్కొత్తె నాజన్మ మీ
తరుణం బందును దీని వివ్వల జగద్గాఢవ్యథిన్ జూడఁగన్ 30

ఆ ఇటకు నెవఁడు వచ్చి హితబుద్ధిమై క్రుంకి
పావనాత్ముఁ డగుచు భక్తి శైల్య
గణము దృప్తిచేయఁగలుగునో కాఁగల
దింద్రబుద్ధివాని కివమునందు 31

చ చలదళవృక్షమూలమున సంతతమేనువసించుచుండు ని
శ్చలమతి దాని కేనగుఁడు సన్నుతి మిన్నఁగఁజేసి కట్టినె
చ్చెలికిని గట్టుపల్లునకు శ్రేష్ఠపుభక్తిని మ్రొక్కఁగల్గునో
సలలితదీప్తితో నతఁడు సత్యపదంబున కేగు నారయన్ 32

క ఘనుఁ డైననారదుం డిటు, లనె నని భాషించి రోమహర్షణుఁ డెలమిన్

మునులను గన్గొని పలికెను, దనమది సంతోషవార్ధి నిం తద్దయు మునుఁగఁగా. 33

వ. విప్రేంద్రులార! పిదప నుత్తమనాగహ్రదమున కరుగవచ్చు నరుఁ డక్కడఁ దత్పుం డరీకజలమందు స్నాతుఁడై యాగఫలంబు నొందు నాతీర్థంబునఁ జైత్రశుక్ల దశమీవాసరంబునందుఁ జేసినస్నానపానజపశ్రాద్ధంబులు ముక్తిమార్గదంబు లై చెలయు, నచ్చోటునకె నిర్జరసేవితమగు త్రివిష్టపతీర్థంబు పాపనాశనియుఁ గలవు వాని నీటఁ గ్రుంకి శూలపాణియు వృషభకేతనుఁ డగుశంకరుని శంక లేక పూజించినమనుజుఁడు పాపరహితుఁడు నిర్మలాంతరంగుఁడై పరమగతి నొందు, నంత నుత్తమ మగురసావనతీర్థంబుఁ జేరు టొప్పు దానియందు భక్తి యుతుఁడై మునిఁగినవాఁడు భవ్యసిద్ధిఁబడయు నాస్థలమందె రాజిల్లునట్టి లేపర హితతీర్థమందుఁ జైత్రశుక్లచతుర్దశీవాసరంబునఁ గ్రుంకి యటనుండు పరశివు బూజించినవానికిఁ బాపలేశమైన నుండదు 34

సీ గంధర్వసహితులై క్రాలెడియమరులు సాధ్యులు సూనులు సరవివేయి
మేటివర్షంబులు మించునట్లుగ నొప్పతప మెటఁ జేసిరో తాల్మి నట్టి
ఫలకీవనంబున కిలమిఁ బోనగునరుఁ డట దృఢభక్తియందు నధికభక్తి
స్నాతుఁడై పితరులసంప్రీతి నొందించి వేల్పులఁబూజించి విశ్వవినుతుఁ
ఆ డైవసంతకాలసమం డైదుదినముల, ముగియునట్టి యాగసమునఁ దగుఫల
మధికపుణ్యాకరము నానాత్రిరాత్రఫలంబు నొందు నిజముసంబరమున. 35

క. చంద్రోపరాగమందును, జంద్రనిథియం దెవండు శ్రాద్ధము నటఁ ని
స్తంద్రపుభక్తి నొనర్చునొ, సాంద్రమతి న్వానిఫలముఁ జక్కఁగ వినుఁడీ. 36

తే పుణ్యాకరమైన గయయందు భూరిభక్తి
చెలఁగుచుండఁగ శ్రాద్ధంబుచేసి మిగులఁ
బితరులను దృప్తులంజేసి వెలయువాని
ఫలముఁజెందును నిత్యము భవ్యులార! 37

తే ఎట్లు గయయందు శ్రాద్ధంబుఁ బృథులబుద్ధి
తోడఁ గావించి పితరులఁ దుష్టిపఱచు
నట్లె ఫలకీవనంబున నమరునట్టి
వారు శ్రాద్ధంబుఁ జెట్టనా వాంఛతోడ 38

క. ఘనమగుఫలకీవనమును, జనుఁడెవ్వఁడుతలఁచెనేనిసంతృప్తులునై
తనరుదు రాతని పెదరులు, మనసున సందియము లేదు మతిమతిచూడన్. 39

చ. మునివరులార! యక్కడనె పుణ్యము గణ్యము దేవనుండితం
బును నగుతీర్థముం గలదు పూనికఁ దజ్జలమందుఁ గ్రుంకుస
జ్జనుఁడు సహస్రగోఫలముఁ జయ్యనఁ బొందును దేవభాతమం
దును గురుభక్తిఁ గ్రుంకిపితృతుష్టినొనర్చినపూరుషుండిలన్. 40

చ నిరలేము రాజసూయమును నిర్మలసాంఖ్యమునొందుఁ బిమ్మట
గురువరతీర్థమిశ్రకముఁ గూర్చి జనం దగు నందుఁ బూజ్యలై
బరఁగెడివ్యాసమౌని సుర భ్రాన్యఁడు నైనమరీచిగోసమై
కర మిట సర్వతీర్థములఁ గాలిఁగఁ జెప్పెను నేర్పుమీఱఁగన్. 41

క. ఏవాఁ డీతీర్థంబున, వావిరి సుస్నాతుఁ డగుచు వసుధం గలతీ
ర్థావిష్కృతఫల మెల్లను, భావం బలరఁగ వాఁడు పడయును బ్రాఙ్ఞిన్. 42

క. అంతట నియమగరాశన, వంతుండై వ్యాసమౌని వరవనమున క
ర్త్యంతమనోరథయుతుఁడై, సంతసమున నేఁగ నాను సంయములారా! 43

క. జనుఁ డట నుండుమనోజవ, మనుతీర్థమునందు మునిఁగి హతకల్మషుఁ డై
ఘనబుద్ధి నొనరు దేవుని, గని భావస్థితఫలంబుఁ గ్రక్కునఁ బడయున్. 44

క. భూవర! మధువనమునకుం, బోవలయుఁ శుచియు నగుచుఁ బురుషుం డందుఁ
దేవీతీర్థములకల దా, పావనతీర్థమున మున్ని పాపచ్యుతుఁడై. 45

తే పితరులను వేల్పుగములనుఁ బ్రీతినొందఁ
జేసి యాదేవి ముదలను శిరమునందుఁ
బూని కోనకోరెక్కలఁ బొంది లోక
విశ్రుతుండై చరించును వేడు కలర. 46

సీ. కమ్రపృషద్వతీకాశికీసంగమమందు నేపురుషుఁ డతులభక్తి
నెగడుచునుండఁగ నియమితాహారుఁ డై స్నాతుఁ డై గురుతరసర్వపాప
ముక్తుఁ డౌ నతఁ డంత మొనసి యొక్కఁ డొల్లి పుత్రశోకంబున భూరిదుఃఖ
హతుఁడు మహాస్తుఁడౌ వ్యాసుఁడు దేహంబు విడువను సమకట్టవిబుధులతనిఁ
తే జూచి వలదని భాషింప శోకమెల్ల, విడిచి లేచెనొ తద్వ్యాసవిమలభూమిఁ
జేరినట్టిమనుష్యుఁడు చిత్తమందుఁ, బుత్రశోకంబు నెప్పుడు పొందఁ డవని

తే. నరుఁడు కింద త్తరూపమువకునుఁ బోయి
పుణ్యబుద్ధిఁ దిలప్రస్థమును ద్విజన్మ
వరున కిడి నిర్మలాత్ముఁడై పరమసిద్ధిఁ
జెంది ముక్తిని జెందునుఁ జెలువ మమర 48

చ. అనిశము లోకదుర్లభము లౌ సుధినాన్నసరోవరంబులం
దనితరబుద్ధిఁ గ్రుంకి నరుఁ డరుగ్నిలోకమునందుఁ బిమ్మట
ఘనకృతపుణ్యతీర్థమునఁ గల్మషతతినిఁ జేరి తజ్జలం
బునఁ గడుశ్రద్ధతో మునిఁగి పూతుఁడు నై నివసించి కాంతతోన్ 49

క. పురహరునకు నభిషేకముఁ, గరమర్థి నొనర్చి పుష్పగణములతోడం
బొరిఁ బూజించి తురంగా, ధ్వరఫలముం జెందు నిజము రాజసులారా! 50

క. అట నొక్కకోటితీర్థము, పటుపుణ్యకరంబు నగుచు భాసిల్లును ద
త్తటమునఁ గోటీశ్వరుఁ డు, త్కటతేజస్తోముఁ డగుచుఁ గ్రాలుచు నుండున్.

ఆ కోటితీర్థమందుఁ గ్రుంకి కోటీశుని
బూజచేసి మనుజపుంగవుండు
కోటియాగఫలముఁ గుతుకంబుతో నొందు
మాన్యలెన్నుచుండ మౌనులార! 52

సీ. విశ్వేశ్వరుఁడు ప్రభవిష్ణుఁ డౌ వామనదేవుఁ డెక్కడ మున్ను ధృతిబలిర్వ
బలిరాజ్యముఁ గొని పాకశాసనునకు నాఁబంట్యమొసఁగి నిశ్చాదరమున
వామనకమునకు వాంఛతోఁ జని విష్ణుపదమందు మునిఁగి యావామనుఁడు
సంప్రీతితోఁ బూజ సలిపినమనుజుఁడు బవాశపాపాళుల వాసి ముక్తిఁ

ఆ. గాంచుఁ బిదప విగతకలుషమౌ జ్యేష్ఠాశ్ర
మంబు కలదు దాని మానవుండు
పావనాత్ముఁ డగుచుఁ బరికించి ముక్తికి
నరుగు; వలదు సందియమ్ము మీకు 53

ఆ. జ్యేష్ఠమాససంస్థసితఏకాదశీరుద్ర, వానరమున నరుఁడు పరమభక్తి
తనర నుపవసించి ద్వాదశినిం గ్రుంకి, మనుజగణ్యుఁ డగును మౌనులార!

క. ముం దాచోటున శ్రీహరి, పొందికతో నిలిచె విప్రపుంగవులను వా
రందఱు దీటొగొరవ, వందితులు రమేశ! తుష్టిపరు లరయంగన్ 55

తే ఆదివ్యజన్మలకొఱకు నై యాచరింపఁ, బడినసచ్ఛిద్రములు దాన పంక్తు లెంత
దనుక మన్వంతరస్థితిఁ దనరుచుండు, నంతవఱ కక్షయంబులై యమరఁగలవు.

క మునులార! కోటితీర్థం, బనునది కల దొకటి దానియందు సభక్తిం
మునిఁగి మఖకోటిఫలము, జనుఁ డొందును నిజముగాను సంతస మలరన్.

క. కర మట నుండెడుకోటీ, శ్వరుఁ డైనమహేశుఁ జూచి పాపచ్యుతుఁడై
నరుఁ డాశంకరుకృపణో, ద్ధరణాపత్యమతముఁ బొందును ధాత్రిన్. 58

క. ఆరమ్యస్థలగతమౌ, సూరనితీర్థంబునందు సుజనుఁడు భక్తిం
జేరి మునింగి విభాకరు, సారపదంబునకు నేఁగుజను లరుదందన్. 59

సీ సంయమీశ్వరులార! సర్వవర్ణాశ్రమజనతారణమునై చక్రితేత
నొకతీర్థ మచ్చోట నొనరింపఁబడెఁ దొల్లి బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్ర
జాతిసంభూతులై జనులును స్త్రీలును వర్ణివానప్రస్థవరులు యతులు
గృహమేధులందఱుపృథువాంఛఁ దత్తీర్థమునుఁ బొందిస్నాతులై మోక్షపదము

తే గాంచుచుందురు మనుజుఁడు కలుషహరణ
మగుచుఁ బెంపారు తత్తారకాఖ్యతీర్థ

వరమునకు నేఁగి మునిఁగి నిర్వదియొకండు
లొలములనుఁ దన్పి ముక్తికి నెలమి జనును 60

తే వరకురుక్షేత్రమును దివ్యవామనేశు
నాత్మ నెన్నునొ దూరస్థుఁ డయ్యు నెవ్వఁ
డట్టినరుఁ డండు ముక్తిని నచట వెలయు
వాఁడు సుగతినిఁ బొందఁడె పలుకనేల. 61

వాయుతీర్థప్రభావము.

చ కరువలి పుత్రశోకమునఁ గ్రక్కునఁ దాఁగినఁ జూచి వేల్పులా
వరదుఁడు నా విరించియును వచ్చిసమీరుని వేఁడ మెచ్చి దు
ర్భర మగుదుఃఖము న్విడిచి భక్తిమన్వితుఁడై విధాతనూ
బొరి నెట సన్నుతించె గురుబుద్ధిని నాయెడ నుండునట్టిదా. 62

క లెమ్మెరమడుఁగునఁ బురుషుఁడు, సమ్మతితో మునిఁగి మేటిశేంభునిఁ గని పా
పమ్ముల వెడలందోచి ర, యమ్మున శివలోకమునకు నరుగును దీప్తిన్ 63

క హనుమద్దేవుం డెక్కడ, మును గంధర్వాదిదేవముఖ్యులచేతఁ
ఘనముగఁ బ్రకటీకృతుఁడై, తనరెనొ యాతీర్థమందుఁ దరుగనిపూన్కిన్ 64

క మునిఁగి నరుం డమృతత్వము, ననిశమ్ము గైకొనును నిశ్చయము కావున దా
నిని నేఁగు టొప్పు నది శివ, హనుమత్ప్రాణంబు నగుచు సమరుటవలనన్ 65

ఉ పిమ్మట శాలిహోత్రుఁ డనుపేరఁ జెలంగెడుతేని తీర్థరా
డమ్మున కేగ నా నదియు సర్వజగత్తులయందు విశ్రుతిఁ
బమ్మినదై వెలుంగు నతివాంఛ చెలంగుచు నుండ దానియం
దిమ్ముగఁ గ్రుంకి పాపముల నెల్లను బాయు నరుండు ధాత్రిపై. 66

ఆ భువనవిదితి మగుచుఁ బొరినరస్వతిని శ్రీ, కుంజతీర్థ మొందు కూడి యుండు
దాని నీటఁ గ్రుంకి మానవుఁ డిధర్వర, ఫలము నొందు నిజము భావ మలర

తే. నరుఁడు నైమిషకుంజంబునకును చిదపఁ
బోయి తత్తీర్థమునఁ గ్రుంకి పూతుఁ డగుచు
నైమిషంబున మునిఁగిన నరునిఫలముఁ
జెందు సత్యము పలుసార్లు చప్పనేల 68

వేదవతీతీర్థమహిమము.

ఉ వేదవతీనిషేవితము విస్తృతపాపహరంబు పుణ్యసం
పాదక మైనతీర్థ మట భాసిలు నొక్కట తొల్లి యక్కడ
మోదముతోడ వేదవతి పూర్ణపుభక్తి నిజేశుఁగా మదిఁ
శ్రీదయితుఁ మది న్నిలిపి సేయుచునుండెఁ దపంబు నిష్ఠతోన్ 69

క. భూమినిఁ దిరుగుచు రావణుఁ, డామానిని యున్నచోటి కరుదెంచి మహా
ప్రేమమున దానిఁగని పటు, కామాతురుఁ డగుచుఁ బట్టఁగా గమకింపన్

తే. వేదవతి వానితో ననె విశ్వవిభుఁడు, నైనశౌరిని విభునిఁగా నాత్మ నెంచి
వివులమైనట్టి తపముఁ గావించుచున్న, దాన ననుఁగోర ధర్మమె దానవేంద్ర!

క అనిపల్క దైత్యుఁ డాగ్రహ, మున నాపూఁబోఁడికేశములఁ గరములతో
డనుఁ బట్టి లాగ శోకము, మనమునఁ బెనుఁగాడుచుండి మహితోద్ధతితోన్.

క. వాని వధించుట కసుసం, ధానంబుల నిడిచి జనకుధరణిపుగృహామం
దానలినాక్షి జనించెను, మానితసీతాఖ్యఁ బొడమి మాన్యులు మెచ్చన్ 73

తే ఆపతివ్రత రాముని కాత్మపత్ని, యై వనంబున నుండె వైదేహ్యప్రభుండు
నైనరావణుఁ డాత్మనాశైకకాంక్ష, నాలతాంగినిఁ గైకొని యరిగెఁ బురికి.

సీ అంత రాముఁడు గావఱాసురు ననిఁ జూచ్చి సంతోషమున విభీషణుని లంక
కును రాజుఁ గావించి కులసతియౌ సీతఁ గైకొనివానరకులితుఁ డగుచు
సాకేతపురిఁ జేరి సకలసుఖస్థితి నిజరాజ్యమును నేలె సీటుగుల్క
నట్టితీర్థమునందు నవగాహనుఁ డగువాఁడు పరమకన్యాయజ్ఞఫలమునొంది

ఆ కాయశుద్ధిఁ జెంగి కలుషమ్ములను బాసి, పరమపదముఁ జేరి ఖాసమానుఁ
డగుచు జన్మరహితుఁ డై విలసిల్లును, బరమమానవులు ప్రస్తుతింప. 75

క. మానీంద్రులార! బ్రహ్మ, స్థానంబున నొద్దుఁ జెలమి స్నాతుం డగుచుఁ
మానుగ బ్రాహ్మణ్యంబు న, నూనస్థితి జెందు మేటి యయ్యెవ మొదవన్ 76

క. సమమతి విప్రుం డాతీ,ర్థమునందుఁ గ్రుంకి పాపరహితుఁ డగుచుఁ
విమలపదంబున కరుగును, సుమనస్తతియొల్లఁబొగడ సుస్థిరదీప్తిన్ 77

క మునిచంద్రులార! వినుఁడీ,జనుఁ డటమీఁదటను మూఁడుజగములయందుఁ
ఘనతఁ జెందినదగునో, మునితీర్థముఁ జేర నోను ముద మొప్పారన్ 78

క. ద్విజరాజు తపము మున్నెట, సుజనులు మెచ్చంగఁజేసి సొంపెసలారఁ
ద్విజరాజ్యముఁ గైకొనె నా,రజనీ,తి దైవతీర్థరాజమునందున్. 79

ఆ. జగతిఁ గార్తికమునఁ జక్కఁగ వామనుఁ
బూజచేయ ముక్తి పొసఁగినట్లు
వేడ్క నట మునింగి పితృతుష్టిఁ గావించి
పురుషుఁ డములుఁ డగుచుఁ బోవు దివికి 80

సప్తసారస్వతతీర్థమహిమ.

క. ఏడుసరస్వతు లొక్కఁడఁ, గూడినవై పాఱుచుండుఁ గుంభిని వడిఁగా
నాడ జగత్త్రయదుర్లభ, మై డంబగుతీర్థ మొండు పారువుగ నుండున్. 81

వ. ఋషులారా! యది సప్తసారస్వతం బని పేర్కొనఁబడు సుప్రభయుఁ, గాంచ

నాశీయు, విశాలయు, మనోహరయు, విమలోదకయు, సరిత్తోయయు, సువర్ణయు, ననునామంబులతో నేడు శ్రీలింగముల సరస్వతీనది రాజిల్లును నొకతీ మునులందఱు పుష్కరస్థుఁడై యుండు నలువంజూచి నమస్కరించి మహాత్మా! సరిద్వరయగుసరస్వతీనదిపురఃస్థితియై కనఁబడదు ఈజన్ము ఫలదాయకమైనది కాదని పలికిన నమ్మునులమాటల విని భగవంతుఁడగు ద్రుహిణుఁడు సంతసించి మనంబున ఘనంబుగ సరస్వతినిఁ దలంప నది పుష్కరస్థితుఁడును సవికరుఁడగుతమ్మిచూపిచేఁ బిలువఁబడినదై సుప్రభ యనుపేరున నటఁ బ్రభవించుచు వాసికెక్కి నంత నతివేగమునఁ బ్రాచిసరస్వతినిఁ గాంచి మునులు సంతసించి మేలుమే ఒని తలఁచుచుఁ బరమేష్ఠిని వినుతించిరి ఇట్లు నదీవర్య యగు సరస్వతి పుష్కరస్థితయై కురుక్షేత్రమునకు మహత్తుఁ డైనమార్కండేయునిచేఁ జేఁబడె నని పులస్త్యుఁడు చెప్పె మరల నిట్లనియె. 82

క. నారద! నైమిశమునఁ బెం,పారుచు నున్నట్టి శౌనకాదిమహర్షుల్
కూరిమి నడిగిరి మనసా,ప్పారగ నత్తతిని రోమహర్షణుఁ గనుచున్ 83

క మునినాథ! సత్పథంబున, నయము వర్తించు మాకు నిధ్వరమందుం
దన రెడుసత్ఫల మెట్లగు,వినుపింపు మటంచుఁ బలుక నవెడుకి లూరన్ 84

తే ఆమహాభాగుఁ డంతట నఖిలమునుల
కెలమి నభివందన మొనర్చి యొట సరస్వ
తీపుని చెలంగునో యట్టి దివ్యభూమి
యందు గురుయజ్ఞఫలము పెంపొందు మిగుల. 85

క అని యిట్లు రోమహర్షణు,డన బహుళాశ్మాయవేత్త లైనమునీంద్రుల్
వినివచ్చి యాసరస్వతి,ననితరమతిఁ దలఁచి రప్పు డాస్థలమందున్. 86

ఉ అంతట సత్రయాజికులు నైననుమీంద్రులచేత నద్ది బ
ల్మంతుఁగ ఖ్యాతయై సకలమానులఁ బ్లావనహేతువై తమిఁ
సంతసమొప్ప నైమిశవిశాలమహాస్థలమందుఁ బాతెన
ల్యంతరయమ్ముతోడఁ గనకాఖ్య సమాఖ్యచెలంగు చుండన్. 87

ఆ. భూరితేజుఁ డగుచుఁ బొల్చారు మంకణ
మౌని పుణ్యతోయమహిత యగుచు
రహిఁ జెలంగు నాసరస్వతీనది కురు
క్షేత్రమునకు భక్తిఁ జెర్చె నంత. 88

సీ. యాజికుం డగుగయుఁ డడరు మహాధ్వరమందు సరిచ్ఛ్రేష్ఠయౌ సరస్వతినిఁ దలంచిన నది దీప్తితో నొగి సంస్తుతవ్రతులు నౌ సకలమానులానటికిని విశాలాఖ్యనుఁ జెట్టిరి మాన్యుఁడౌ మంకణమౌనిచేత నంత నావహాంతరమై యామహానది కురుక్షేత్రంబునకువచ్చెఁ జెలువ మమర

తే దీవ్యదుత్తరకోసలదివ్యభాగ
ధర్మదేశంబునందు నుద్దాలకాఖ్య
మౌని సద్భక్తితోఁ దనమదిని మిగులఁ
దలఁచి ప్రార్థింప నంత సంతసము చెలఁగ 89

క సరిదాభ్యయైన యానది, కరమాదేశంబు మౌనిహితమునఁ జొచ్చెఁ
బొరివల్క లాజినాన్విత,వరమునిపూజితయు నగుచు భాసురదీప్తిన్ 90

తే అనఘ! కేదారమం దెద్ది యఘనివార
కంబునై యొప్పుచుండునో కడఁగి యాస
రస్వతీనది మునిసుగరాజసేవ్య
మైనదని యున్నఁదగినదా నాత్మలోన 91

తే. ఆముసీంద్రుఁడు సద్భక్తి యతిశయిల్లఁ
బురహరుం డగుపరమేశుఁ బూజచేసి
దానినంతఁ గురుక్షేత్ర ధర్మభూమిఁ
జేర్చె మానులు మేలునుఁ జెందుకొఱకు 92

క. ధీరతదమ్ముఁడు గంగా, ద్వారంబున మఖ మొనర్చుతఱి గురుభక్తిం
గోరి సరస్వతిఁ దలఁప న, వారితగతి నది చెలంగి వచ్చెనుఁ జేర్మిన్ 93

క మనసార దమ్ముఁ డానఁడు, గని యిది విసులోద యనుచు గణుతించెను దా
నినిఁ గొని మంకణుఁ డాకురు, జనపతివాసంబునకును సరవినిఁ జేర్చెన్ 94

క సారకురుక్షేత్రంబున భూరమణుం డైనకురువు పూని యజింపఁ
సారె సరస్వతిఁ దలఁచిన, గారవమున నద్ది వచ్చె గమనీయరతిన్ 95

క. సౌరిది న్మార్కండముసీ, శ్వరుఁ డానది నంత వేఁడి సరసీదివ్యాం
తరగతఁ జేసెను నిర్జర, వరు లానందించుచుండఁ బరమోత్కంఠన్ 96

సీ. ప్రబలతపోభాగ్యబంధురుండై యొప్పి మంకణుం డనుపేర మహిని వెలయు
ముని సారస్వతాముండు పుణ్యతోయములతో రాణించునట్టి సరస్వతిని స
భక్తితోఁ బ్రార్థించి పావనస్తసారస్వతంబున సిద్ధిరమణ నొంది
సర్వలోకములందు సంపూజ్యుఁడై ముక్తిపదమందు భాసిల్లెఁ బ్రాఢికుల్క
తే. నట్టి దాతీర్థరాజ మటంచు రోమ
హర్షణుఁడు పల్క మునిచంద్ర లాలకించి
సంతసించుచు నామౌనిచంద్రుతోడఁ
బల్క రాయిడ సంతోషభరితు లగుచు 97

మంకణమునిచరితము.

క. మునిచంద్ర! మంకణుం డె, వ్వనివలనఁ బుట్టి నెట్లు వరసిద్ధుం డ
య్యెను నర్కుఁడై శ్రీశం, భునివారితుఁడయ్యి నెట్లు భూస్థలమందున్. 98

క. వినుఁ డారద! బుధివర్యులు, మనమునఁ దమి నిట్లు పలుక నమహితశ్రద్ధన్
మునినాథుఁ డంత వారిన్, గని భాషింపంగఁ దొడఁగెఁ గమ్రోక్తులతోన్.99

క. మాసీంద్రులార! వినుఁ డీ, మానసమున సంభవించె మంకణుఁ డనుస
త్సూనుఁడు కశ్యపునకు బుధు, లానందము చెందుచుండ నతిశయదీప్తిన్.100

క. సునిశితమతి యగుమంకణ, మునివర్యుఁడు వల్కలముల ముదమునఁ గొని వా
రినిఁ గ్రుంకుకొఱకు నై తమిఁ, దనమదిఁ దలఁపోయుచున్న తరుణమునందున్.

ఆ. ఇష్టదర్శనముల నింపారు రంభాది, వారకాంతలెల్ల వస్త్రహీన
లగుచు మునుఁగుచుండి రట ననిందితలు నై, భవ్యరూపలగుచుఁ బ్రాలివచ్చి

ఉ. మంకణుఁ డంత వారిఁ గని మన్మథబాణకిఁ బిక్కి సిక్కి బల్
సంకటపాటున న్వెలయఁ జయ్యన నాతనివీర్య మడ్డొడ్డ
లంకెయు లేక వేగ సలిలంబున జారిపడంగఁ జూచి ని
శ్శంకను దానిలుబ్ధకుఁడు సంతస మొప్ప గ్రహించి పేర్మితోన్ 103

చ. కలశజలంబులోన నిడఁగ్రక్కున నద్ది తదీయకుంభమం
దలరుచు సప్తభాగములుగ్నై చనె నందె మహర్షి సప్తకం
బెలమిఁజనించె నామునులగ్నెల్ల మరుత్తులఁగాఁగ మీమదిన్
దెలియుఁడు తక్కుమారులనుఁ దెల్పెద వేడ్క వినుండు భక్తితోన్ 104

వ. వాయువేగ, వాయుబల, వాయుహా, వాయుమండల, వాయుశాల, వాయు
చక్ర, వాయువీర్య్య లని పేరొక్కనంబడుదురు. 105

క. ఘనమతులు వీరె యీమని, తనయులు గురుబలులు భూరిధైర్యులు ఘనిన్
బనిఁ గొని సర్వచరాచర, మునుఁ దాల్చుచు నుండ్రు నిత్యయమును దృఢశక్తిన్

క. మును గుశల మొనలతోడను, మొనసె న్మంకణునిహస్తమునఁ గాయము దా
ననె వేగ సంభవించెను, ఘనశాకరసంబు చిత్రకరముగ నంతన్. 107

క. ఆరసమును మంకణుఁ డిం, పారం గని యాడసాగె నంతట సగ్వం
బారితి నృత్యమును వి, స్తారగతిన్ జేయఁదొడఁగె నత్యుత్సవతన్ 108

ఉ. అమ్మునివీర్యమోహితము నై కడువేడుకతోడ నాడు స
ర్వమ్మునుఁ జూచి దేవలులు బ్రహ్మయు దివ్యతపఃప్రభావచి
త్తమ్ములు కల్గు మౌనులును దద్దయు నాయెడ నమ్మసీంద్రకా
ర్యమ్మునుఁ బార్వతీపతికి నంతయుఁ దెల్పి వచించి యాదృతిన్ 109

సీ. దేవ మహాదేవ! నవ్యదయాభావ! యిమ్మునినృత్యంబు నింకఁ జేయ
కలయ నట్లు లానర్పఁ నర్హుం డవనివేడ నంతట శర్వుండు వార్షయుక్త
మానసుం డైనట్టి మంకణుఁ గని పల్కె నమరహితంబును నాత్మఁ గోరి
మునివర్య! సత్పథమునసుండి లేసిసై యిసఁగెడు నీకేల యిట్టివర్ష

తే. మనిన నతఁ డామహేశుతోనాది నేమఁ, గాన నైలని నాదను కరమునందు
జారసాగెను శాకరసంబుదానిఁ, గాంచి గురుహర్షయుతుఁడనై క్రాలి తభవ.

చ అన విని భూరికాంతియుతుఁ డై డొ శివుఁ గమ్మునిరాగమోహితుం
గను వడిఁ జేసి పల్కె మునిగణ్య! విచిత్రము నేనుఁ జెంద నీ
వనితెరబుద్ధి నన్నుఁ గనుమా కనులార నటంచు నిట్టు లా
మునివరుతోఁడఁ బల్కె సురపుంగవు లందఱు చూచుచుండఁగన్ 111

క అంగుళ్యగ్రముతోఁ దన, యంగుళినిఁ గొట్టి నట్టి డాతితివలనఁ
మంగళహితుసమభస్మము, రంగారుచు వెడలె మూనిరత్నములారా! 112

క అంతట దానినిఁ గని ముని, కాంతుం డగుమంకణుండు కడుసి గ్గఁరఁ
భ్రాంతినిఁ జెంది మ్రుడానీ, కాంతునిపదములకు నెరఁగి గణుతించి యనెన్.

క. ఫాలాక్ష భక్తరక్షా, శూలాయుధహస్త దేవ సారిది నీచే
నీలీలఁ జూడమె నన్యుని, చే లలి నిటులైనయాత్మఁ జింతింపంగన్ 114

ఆ శూలహస్త నీవు చూడఁజరాచర, సహిత మగుచు వెలయు జగతి కెలమి
గివ్యగురుఁడ వగుచు దీపించుచున్నావు, మేటికాంతి దిశల నించి వెలుఁగ.

క ఆనఘ! త్వదాశ్రయు లగుచుం, గనఁబడుచున్నారు దేవగంధర్వాబ్జా
సనకిన్న రాదు లఖిలం, బనిశము నీవగుచునుందు వాత్మఁ దలంపన్ 115

క. గురుఁడవు కారయితవు మఱి, వరకర్తవు వేల్పులకును వారంబు నీ
కరుణకుఁ బాత్రులు నై భయ, విరహితులై మోదమునను వెలసిరి భర్గా!

క సురదైత్యనాథ! మత్కృత, గురుతపము విశేషవృద్ధిఁ గొనువడియో నీ
కరుణ నటంచని మునిపతి, పరమేశ్వరు నిట్లు పొగడి ప్రణతుం డయ్యెన్ 118

ఉ అంతట శంభుఁ డామునికులాంబుధిచంద్రునితోఁడఁ బల్కె బల్
సంతస మొప్పుచిత్తమునఁ జక్కఁగ నీతప మిర్వులోన న
త్యంతము పెంపుచెందు సతతంబు మదీయకృపారసంబుతో
సంతత మేను నిం గలసి సంయమిచంద్ర! వసింతు నిక్కడన్ 119

తే. సత్తసారస్వతంబున స్నాతుఁడైన
పురుషునకు దుర్లభంబు నై పొసఁగునట్టి
కార్య మేమాత్రమైనను గానరాదు
నాకభూలోకములయం దనారతంబు 120

క సారస్వతతీర్థంబున, నోరికతోఁ గ్రుంకునరులు గురుమోదమునన్
సారస్వతలోకోన్నత, సారస్థితి నొందఁగలరు చతురులు మెచ్చన్ 121

క గురుపాపంబుల నెల్లను, బరువడిఁ జెండాడి కీర్తిపరివృతు లగుచున్
బరమేశానుగ్రహమున, వరుఁ డొందును బరమపదము నాకులు మెచ్చన్.

కోశనతీర్థమహిమ.

క. మునులార! తొల్లి యొక్కఁడ, దనుజాచార్యుండు సిద్ధిఁ బ్రదరిగ్రహార్హం
బును జెందె నట్టికానా, శనతీర్థముఁ జేర నాను బనుఁ డటమీఁదన్ 123

సీ శ్రద్ధాసమేతుఁడై బనుఁ డాకురుక్షేత్రపుణ్యభూమినిఁ జేరి భూరిజన్మ
సంభవాల్పిమచయవర్జితుండు నై వజిలి పరబ్రహ్మపదము నొంది
మరలి రాకడలేక మలయు రహోదరనాముఁడౌ మునికులనాథు డొకఁడు
సరవిఁ దీర్థమేహత్త్వసందర్శనంబున నధికశిరోగ్రస్తుఁడయ్యె ననఁగ
తే మాను లంతటఁ బల్కిరి మాననీయుఁ
డౌరహోదరుఁ డేమాడ్కి నవని మస్త
కాశిరుం డయ్యె నెట్లు మోక్షంబుఁ జెందె
నట్టితీర్థప్రభావంబు నధికభక్తి 124

క. వినఁ గోరుచున్నవారము, ఘనదయఁ బల్కుము ముసీంద్రగణ్యా! యని యా
మునులాడ రోమహర్షణుఁ, డనె నామునివరులతోడ నానందితుఁడై. 125

కోశనతీర్థప్రభావము.

క. ఘనులార! దండకావన, మునఁ దొల్లి మహాత్ముఁ డధికపుణ్యుఁడు సీతా
వనితాపతి యగురామునకు, జనకాజ్ఞను దలనుదాల్చి సాహస మొప్పన్

క. కనలుచు శరములతోఁ బటు, దనుజులబాధించె నట్టిదానవతతియం
దును దుష్టుం డగునొకదితి, జనితల శితధార నొప్ప సురియగా చెలుచన్.

క దురమునఁ దెగి పుడమినిఁ బడు, తరుణమున రహోదరాఖ్యతాపసుమెడపై
సారిది యదృచ్ఛబడి త, చ్ఛిర మమ్మునిశల్యములను శ్వేదించి వడిన్ 128

చ కరకరిఁ బొచ్చె నంతే మునిగణ్యుఁడు తత్పటులగ్ని భారతం
ధరఁ దిరుగాడలేక గురుదారుణదుఃఖముతోడఁ దీర్థభా
సురచిరపుణ్యపద్మములఁ జోటులఁజేరుచుఁ దత్ప్రవంబుతోఁ
గరమపు డార్తిఁజెందుచునుఁ గాసిలెఁ దాపసులార! యయ్యెడన్ 129

మ. ధరయందుం గలసర్వతీర్థములలోఁ దాఁబొచ్చి సుస్నాతుఁడై
పొరిఁ దత్పట్టము నీఁగలేక పిదపఁ బుణ్యాత్ములుఁ గణ్యులుఁ
బరతత్త్వజ్ఞులు భావితాత్మకులు నై భాసిల్లు మాసీంద్రులఁ
దరిశింపఁ జని వారితోడ బలికెఁ దన్మస్తకత్వస్థితిన్. 130

ఉ. అంతట మాను లాతనికి నత్తఱి. జెప్పిరి మానివర్య! నీ
కింత దురంతచింత వల దింతట నాశవసంబు సూర్చి య
త్యంతము భక్తి నేఁగు మన నమ్మునినాథుఁడు వారిమాటలఁ
బంతువహించుచిత్తమునఁ బాఁతొరవ న్వని వేఁకమీఱఁగన్. 131

మచని తత్తీర్థజలంబులో మునుఁగఁ దగఁ బ్రాచీనకోదకస్పర్శచే
తనుఁ దన్మూర్ధము జారి పుణ్యజలసమృద్ధ్యం బందుఁ గాలె న్మహా
నినదం బేర్పడ నంతట న్వీరజుఁడై నిర్ధూతపాపుండు నై
ఘనసంశుద్ధుడు నై రహోదరుఁడు వేడ్కన్ జెందుచున్ జెచ్చెలిన్ 132

తే. ఆశ్రమంబున కరుదెంచి యఖలమునుల
కఖలమునుఁ దెల్ప నమ్మును లంచ నిమితే
పుణ్యతీర్థమవా త్వంబుఁ బూర్ణభక్తి
తనర నాలించి యరుదెంచి రానికపుడు. 133

వ కపాలమోచనతీర్థం బనునామ మొనర్చిరి తత్పలమందె దివ్య మగువిశ్వామి
త్రతీర్థంబు కలదు మున్ను గాధిసూనుఁ డగువిశ్వామిత్రుఁ డక్కడ వసిష్ఠము
నీంద్రునితో ద్వేషించి ఘోరతపం బొనర్చి బ్రాహ్మణ్యముఁ జెందె నట్టితీర్థమున
మునింగిన నరుఁడు నిక్కముగ బ్రాహ్మణ్యము నొందు విప్రుఁ డట నవగాహ
నుంజైన శుద్ధాత్ముఁడై పరమపదంబుఁ బొందుఁ బిమ్మటఁ బురుషుఁడు నియతుం
డును నియమితాశనుండై పృథూదకతీర్థంబున కేగ నతఁ డాప్రభావంబును
వక్కాణించెద వినుం డని చెప్పఁదొడంగె 134

పృథూదకతీర్థమహిమ

సీ మున్నొబుషంగనామకుం డగుమునివరుఁ డాపృథూదకతీర్థమందు మునిగి
జాతిస్మరుండు నై సతతగంగాద్వారసంస్థితి నొప్పారి జగతి సిద్ధుఁ
డగుచు నంతటఁ దన కంత్యకాలము రాఁగ సర్వతీర్థంబులఁ జాలఁ దలఁచి
మునిగణ్యు లైనట్టి పుత్త్రుల కనె సరస్వతి కుత్తరిష్టమై వఱలునదియు
తే నా పృథూదకమం దెవ్వఁడాత్మతనువు
విడుచునో జప్యమానుఁడై విపులభక్తిఁ
జెలఁగునో యట్టిమనుజుని కెలమి మరణ
గతియు నెండియుఁ మునులార! కలుగఁబోదు. 135

ఆ. బ్రహ్మతేజోనిధులకటి భాసిలు నక్కడఁ, దత్ప్రభావమెన్నఁ దరముకాదు
భక్తితోడనేనుఁ బాటించిచెప్పెద, నాలకింపుఁడిప్పు డాదరమున 136

సీ మునులార! పరమేష్ఠిమున్నెటఁబనిబూని దివ్యసరస్వతీతీరమందుఁ
గడఁగునట్టిపృథూదకమ్మును శ్రద్ధతో నాశ్రయించినవాఁడు నగుచునాల్గు
లోములవారినిఁ గోరిసృష్టించునిమిత్తమైవిజ్ఞానమిశ్రితుండు
నయ్యుండ నాలోనవ్యక్తసంభవుఁడలఘుయోగసమాధికతితుఁడాధ్యుఁ
తే డైనపరమేష్ఠిముఖమందు నగ్రజన్మ
నిరతమెల్లను భుజముల నృపులు మోడల

యందువైశ్యులు పాదము ¦ లందుశూద్ర
గణముపుట్టెను దోద్దోడఁ ¦ గాంతి మిగుల 137

క. చాతుర్వర్ణ్యముఁ గని వి,ఖ్యాతినిఁ జెన్నొందు నలువ ¦ హర్షముతో నా
జాతులకునుఁ జతురాశ్రమ, రీతులఁ గల్పించె నంతఁ ¦ బ్రీతిని ధాత్రిన్ 138

ఆ మానులార! యిట్లు ¦ మహిం బ్రహ్మయోనియం, చనెడు సంజ్ఞ నొప్పు ¦ నట్టిదైన
తీర్థవరము సుప్రతిష్ఠితమయ్యె మోహముంబుఁ గోరునట్టి ¦ జనుఁడు భక్తి. 139

క ఘనబుద్ధి నాజలంబున, మునిఁగి విశుద్ధాత్ముఁ డగుచుఁ ¦ బూర్ణానందా
బ్ధినిఁ దేలి వెండి యో నింగన కనిశము ముక్తినొంది ¦ క్రాలుచు నుండున్

మ బకదాల్భ్యుండు కృపాలధర్షితుఁడు నై ¦ వైరంబునఁ బ్రాహ్మణ
ప్రకటశ్రేణినిఁ గూడి యొక్కఁడను రాత్రిచ్ఛేదముం జేసి మా
టికి హోమం బొనరింప రాజు మునిథాటిం గాంచె నాభూమియం
దొకతీర్థం బవకీర్ణనామయుతమై ¦ యొప్పారునం చాడినన్. 141

అవకీర్ణతీర్థ మాహాత్మ్యము

క. విని శాపనేంద్రు లామునిఁ, గని రక్కడ నెట్టులో లి ¦ నవకీర్ణాఖ్యం
దనరినతీర్థము సుస్థిర,తను నిలుపఁ బడినదగుచుఁ ¦ దద్దయు నొప్పెన్ 142

క. ధృతరాష్ట్రవిభుఁడు తన్మని, పతినేలఁ దిరస్కరించె ¦ బలుకుము కరుణా
యుతమతివై యన వారికి,నతిముదమునఁబల్కె రోమహర్షణుఁ డెలమిన్ 143

క మును దక్షాధ్వరార్థమై యే,మునిచంద్రులు నైమిషమునఁ ¦ బూనికతోడఁ
జనిరోయామునులందొక,ముని యగుబకదాల్భ్యుఁడంతఁ ¦ బూర్ణస్పృహతోన్

క. ధృతరాష్ట్రనావ విభుఁ గని,కుతలేశా! నీకు శుభము ¦ కూడును వడి నీ
వతిదయ మాకిడు శ్రద్ధం, గ్రతుదక్షిణలొసఁగు ధనము ¦ గణ్యులు మెచ్చన్

శా మానీంద్రుం డిటు వేఁడఁజూచి కిడుదుఁ ¦ క్తార్థోక్తులన్ బల్కి యా
భూనాథుండు తిరస్కరింప నతఁ డాభూపాలు నిందాస్తితో
దీనాత్ముండయి వచ్చి కోపము మదిన్ ¦ దీవ్రస్థితిన్ జెందఁగా
నానారీతుల నంత మాంసముల నెన్నన్ బట్టి యుత్కంఠమై 145

మ. అవకీర్ణాఖ్యఁ జెలంగి పాపహరమై ¦ హర్షోన్నిదుచుఁ దేవతా
కవిసంసేవ్యము నా పృథూదకమవగాహ్యోరుతీర్థంబునం
దవనీనాథునిదైనరాత్రమును స్వాహాయంచు హోమంబుచే
సె వడి స్నానవిధుండు దీక్షితరమై ¦ చిత్తంబులోఁ జెన్లొనన్. 147

ఉ. అంతట యజ్ఞకర్మమున ¦ నాలనిరాత్రము సంభవంబు నై
సంతతసంప్రవృత్తి నటఁగాల వెలుంగఁ దదీయదేహమ
త్యంతము భగ్నమయ్యెఁ గలుషాతిశయంబున నంతమేదినీ
కాంతుఁడు విప్రచేష్టితము ¦ గాఢముగా మదిలోఁ దలంచుచున్. 149

క. వారక సపురోహితుఁడై, భూరమణుఁడు సర్వరత్నపూగంబులవి
స్తారధనంబులఁ గొని పెం,పారెడిసద్భక్తి చిత్తమందుఁ బిగుర్పన్ 149

సీ. అవకీర్ణతీర్థమం దలరెడిబకదాల్భ్యదివ్యనూసీంద్రునిఁ దేర్పఁ నేఁగి
భక్తితోఁ బ్రణమిల్లి బహువిధంబుల వేఁడ మునినాథుఁ డంతఁ బ్రమోదితాత్ముఁ
డగుచు నాసృపతితో నని భూతలాధీశ జ్ఞానయుతుండు నా జనునిచేత
ధరణీసురేంద్రులు ధర నవమంతవ్య లగ్రజన్ముండు భంగాత్ముఁడైనఁ
తే బుడమిఁ బురుమత్రయమ్ముతోఁ బోలునట్టి
వంశమును నాశ మొనరించు వడిని ననుచు
మౌని యీరీతి రాజుతో మాటలాడి
కోపమును వీడి ముదమునఁ గూడి యపుడు 150

ఉ రాజపితంబుఁ గోరి మునిరాజు వినాశము నొందియున్న త
ద్రాజసుగోత్రసంభవులఁ దద్దయు నాజ్యపయస్సుల నెసఁగ
రాజితజీవయుక్తులయి రాజిలున ట్లొనరించె దేవలా
రాధ్యయు రాజసత్తములు రమ్యమతిన్ దనరారఁ గ్రమ్మఱన్ 151

క. మునులార! దానియందుం, జనుఁడు జితేంద్రియత నొప్పి నైష్ఠాన్వితుఁడై
మునిఁగి మనస్సునఁగలిగిన, ఘనఫలమునుఁ జెందు నిజము శౌతుక మమరన్.

ఉ అక్కడ నొక్కతీర్థము యయాతిసమాఖ్యఁ జెలంగుచుండు బ
ల్మక్కువ నేసరిద్వరము మాన్యుఁడు నా మఖకర్త యొక్కడఁ
జక్కనిలేని నిచ్చె నట స్నానమొనర్చినమానవోత్తముం
డక్కజమైనపాపముల నన్నిటి నాశముచేసి యుంతటన్ 153

క. సురకిన్నరాదు లాతనిఁ, బరిపరివిధములనుఁ బొగడ బహుతోషముతోఁ
బొరి దివ్యసైంధవాధ్వర,గురుస్థలమునుఁ జెంగి మేటిగుణుఁడై వెలయున్ 154

క మునులార! యట మధువ్రత, మనుతీర్థము కలదు దానియందును శ్రద్ధన్
మునిఁగి పితృగణము మధువునఁ, దనుప నగు న్స్నానవుండు తజ్జగతిన్.

వ. అట వసిష్ఠోద్వాహసంజ్ఞిత మగుమేటితీర్థము కలదు దానియందు భక్తియుక్తుఁడై
మనుజుఁడు స్నాతుఁడై వాసిష్ఠలోకము నొందునని చెప్పిన విని శౌనకాదిఋషులు
రోమహర్షణముని కిట్లనిరి. 155

అరుణదరస్వతీనదీప్రభావము.

సీ. భవ్యవసిష్ఠాపవాహాఖ్య యది గురుపెగంబు కలగినయై వెలసె నెట్లు
సరిదాఖ్య యగుసరస్వతి యేల మునినాథుఁడగువసిష్ఠునిఁగానియరిగెనను చు
ఖ్యాపించుమునులతోఁ బలికె నంతట రోమహర్షణుఁ డతిమోదమమరఁబొల్లి
మునులార! రాజర్షిముఖ్యుఁడై వెలయువిశ్వామిత్రునకుఁదపోఖ్యుఁడగుచు

తే నెసఁగునట్టి వసిష్ఠము/నీంద్రునకునూఁ
బటుతపస్సంపన్నుఁ బుట్టె/ బహుళ మగుచు
వఱలు వైరంబు కృతమందు/ స్వర్ణవిధిని
మానసంబున గురుఁడితి/ మలయుచుండ 157

క ముసులార! స్థాణుతీర్థం, బున నుండువసిష్ఠమౌని/ పుణ్యాశ్రమ మా
ఘనవాసమునకుఁ బట్టిమ, మున గాధిసుతోటజంబు/ పొదలు స్థిప్తిన్. 158

తే మద్గురైశ్వర్యముల నొప్ప/ శంకరుండు, పొరి సరస్వతి నెక్కడఁ/ బూజచేసి
భక్తి చెన్నార నాఁగరి/స్వతిని లింగ,రూపమున నిల్పె నాయెడ/రూఢి నిగుడ

క మునిచంద్రుఁ డౌవసిష్ఠుం, డనితర మగుబుద్ధి వెలయ/ నతిదారుణమై
పొనరెడితెపస్సుతో/ నటఁ, బనిఁ గొని వర్తించుచుండె/ భాస్వద్దీప్తిన్. 160

ఆ. గాధితనయుఁ డగుచుఁ/ గ్రాలు విశ్వామిత్రుఁ, డావసిష్ఠమౌని/ పైనభీష్మ
తపముతోడ విగతమదుఁడై వరసర, స్వతినిఁ బిలిచి యిట్లు/ పలికెఁ గినిసి

క. మునిసింహుఁ డగువసిష్ఠుని, ఘనవేగముతోడ నీవు/ కాకొని రా వ
చ్చినచోనినాథు నిట నే, చని చంపంగలను నిజము/ సరిదాఢ్య! యనన్ 162

సీ. అమ్మునిమాటల/ నాలించి సరిదాఢ్యయౌ సరస్వతి విహ్వలాత్మ యయ్యె
నట్లు వ్యవస్థితి/ నలరి కంపముతోడ నవయు సరస్వతీనదినిఁ గోప
మడరుచు నుండ విశ్వామిత్రుఁ డంతటఁ గని వసిష్ఠుని నాదుకడను నీవు
చేర్చ నా నని యిట్లు/ చెప్పిన విని ధునీవరయౌ సరస్వతి/ వడిని మాని

తే. సత్తముఁడు నా వసిష్ఠునిసరస కరిగి, నిలిచి దుఃఖించుచునుఁ గండ్లఁ/ నీరు వెడల
గాధిసుతుఁడాడినట్టివాక్యములనెల్లఁ, బలికెమైత్రావరుణితోడ/ భయముదోఁప.

ఉ అంత వివర్ణయై తనరి/ యత్యధికం బగుశోక మొప్ప వే
వంతనుఁ బిక్కి సిక్కి కృశ/బాంధుర యైనసరస్వతీనదిన్
బంతువహించు చిత్తమునఁ/ బాలి వసిష్ఠుఁడు చూచి దేవి! నీ
కింత దురంతచింత వల/ దిత్తఱి నన్నుఁ గ్రహించి దీఱుతోన్. 164

క. ఆవిశ్వామిత్రునికడ, కీవు వెసఁ బోరు మనుచు/ నిట్లాడఁ గృపా
భావయుతుఁ డౌ వసిష్ఠుని, పావనవాక్యముల నెల్ల/ భక్తి న్విసులన్. 165

క. ఆనది విని తత్థ్యానము, నానిక లేకుండ ముంచె/ నచ్చెరు వొలయన్
మానసజలప్రవాహము, చే నమ్మునినాథు డంతఁ/ జెడనట్టిమతిన్. 166

క కూలాపహారమునఁ గడుఁ, దాలిమికలపూనికనుండి/ తగఁబ్లావితుఁడై
లాలితమగుగురుపుష్కర,బాలసర్వతిని వేడ/ సమకట్టెఁ దమిన్. 167

ఆ. దేవి! నీవు బ్రహ్మ/దివ్యసరస్సున, సరవి నుండు వెపుడు/ సంతసమున
సకలజగము నీదు/జలముతో వ్యాప్తమై, మేటిభోగములను/ మించియుండు.

క. కామగవైజలమును గురు,దీమాతేములండు మిగుల నృష్టింతువు నీ
వేమహిఁ గలిగినజలములు, మేము వహించెదము నిన్ను నిమించినభక్తిన్.169

క కాంతిస్వాహాస్వధలును, శాంతిక్షమలును సుపుష్టిసద్వాణీమే
ధాంతస్థైర్యకీర్తులు, దాంతిజగత్సిద్ధు లీవె ధర్మాకారా! 170

ఆ సకలదివ్యభూతసముదాయమంతు వా, ణీస్వరూపమునన్నె నెగడి మిగుల
వన్నె నలరుపట్టి భవ్యాత్మ వటుకాన, నిన్నుఁ బొగడఁజాల నేను దేవి! 171

చ. భగవతి యీ సరస్వతిని భక్తిని నిట్లు వసిష్ఠుఁ డత్తతిన్
బొగడిన నద్ది యత్తపసిఁ బొంపిరిఁ దాల్చి కృపాత్తదత్తయై
సుగమన మొప్ప గాధివరసూనుని వాసముఁ జేర్చి తాపసేం
ద్రుగడనచేసి తెల్వి మది తొట్రిల నాతనితోడ నయ్యెడన్ 172

సీ. అంత విశ్వామిత్రుఁ డాసరస్వతిచేత నానీతుఁడై యలరారునట్టి
వరవసిష్ఠునిఁ గాంచి బహుళోపకల్పితుఁడై కడిమి వసిష్ఠాంతరమునైన
విలసదాయుధమును వ్యయ మునొగించుతలఁ రోషయుతుఁడు నైతనరునట్టి
గాధిపుత్రునిఁ జూచి కళవళపడి సరిద్వరయౌ సరస్వతి బ్రహ్మహత్య
ఆ. భయమున న్వసిష్ఠు వారిమధ్యముతోఁ వ
హించి యుభయమునుల కింపు నిచ్చు
నట్టి భాషణముల నాడి యారాజర్షి
నవుడు మోసపుచ్చి యలరుచుండ 173

క పిమ్మట విశ్వామిత్రుఁడు, నెమ్మనమున నీటనుండి నెగడు వసిష్ఠు
బమ్మినఁ గిన్కఁ గని ర, క్తమ్మగుకనుదోయి చెలఁగ ననె నాతతోఁ. 174

క సరిదాఢ్య! నీవు న న్నీ, తరుణంబున మోసపుచ్చి తంత్రముతోడ
గర మరిగినకతమున నె, త్తుకు దాల్చి సుగాధిగణము తోఁ జేరి వెసఁ. 175

తే. ఉరుతరార్తిని మెలఁగుము యుర్వి ననిన
నామహానది తచ్ఛప్త యగుచు నొక్క
వత్సరముఁ దాల్చి రక్తాత్తవారి నధిక
తరమనోవ్యథతోడనుఁ దల్లడిలుచు. 176

ఉ. పిమ్మట వేల్పుబానిసలు వేల్పులు సిద్ధులు మానిసాధ్యసం
ఘమ్ము సరస్వతీనదినిఁ గన్గొని హా! యని శోకయుక్తచి
త్తమ్ములనుండి రంత శివదమ్ము మనోజ్ఞము నైననాసుతీ
ర్థమ్మున శోణితమ్ము కడు రాబలెఁ దాపసులార! యంతటన్. 177

శా. నానాభూతపిశాచరాక్షసులు విన్నాణంబుతో నాయెడన్
దానిం జేరి విశేషకాంక్ష చెలఁగన్ దద్రక్తముఁ ద్రావి సం

థానత్వస్థితినుండి స్వర్గజితుచందం బొప్పవే యాదుచు
గానంబు న్వడిఁజేసి నవ్వరి మహాకాతూహలోత్కర్షతో 178

సీ. మహితాస్త్రశాస్త్రాల! పిమ్మటఁ గొంతతతిని బరమమునీంద్రులు వరసరస్వ
తీపుణియందొగిఁ దీర్ఘయాగ్రను సల్ప యోచించి చని శతయోజనములఁ
బరఁగు దవ్వునకుండి వచ్చి ఘోర సురపీతన్నై పటుతరకీటి నలరి
నలికుండు నామహానదిఁ గాంచి మదికుండు దానిని రక్షింపఁదలఁచి మిగుల
లే యత్నమునుఁ జేసి పిదఁ మహావ్రతోరు
దీక్షితులు భూరిసుభగులై లేజగిల్లు
నిమ్మునీంద్రులు తుటుములై యాపగాస్థ
యా సరస్వతినో నని రాశ్రయించి 179

క. సరిదాఖ్య! శోణితంబుఁ, గరము వహించితివి వింత కారణ మేమో
గురుదుఃఖకలిత వగు నిను వరుసగ నిటు పలుకుచున్నవార మనంగఁ 180

క విని యది విశ్వామిత్రుని, ఘనచేష్టితమును వచింపఁ గనివళపడి యా
మునులు సరస్వతియం దొగి, మనము దయారసముతోడ మతిమతి వెలయన్.

ఆ అరుణపుణ్యతోయభరితయై సర్వసా, పములనెల్ల మిగులఁ బాపజాలి
రమణఁగుల్కు నాసరస్వతిఁ బుణ్యజ, లాఢ్యఁ జేసి రప్పు డాధ్యులార! 182

ఉ. అంతట నానదీ న్వెలయునట్టి జలంబును దైత్యదానవుల్
వింత జనించుచుండఁ గని వేపటకొందుచు వా! యటంచు బ
ల్చింతను సర్వమానులను జెచ్చెఱఁ జేరి నమస్కరించి య
త్యంతవినమ్రభావముల నాడిరి మాటికి మాటికిఁ దగన్ 183

క మేమెల్ల నిత్తతీని తుధచేమలసితి మిందు దుష్టచిత్తులము మహా
భీములము ధర్మనాశన,థాములము సుశాశ్వతులము రాక్షసులారా 184

ఆ. కలుషకర్మములనుఁ గావించి చెడుబుద్ధి, నలరునట్టి వార మైతి మెట్టు
లట్టు భవదనుగ్రహంబున మాఁడ్డి,కామకరయుఁ గాక క్రాల నగును. 185

క ఏకరణి బ్రహ్మరాక్షసు, లీకాశ్యపివృద్ధికోడ నెసఁగిరో యట్లే
మాకుఁగఁ బట్టుము వృద్ధిం, జేకొనుదీకాఁక చెలఁగు తీతి మ్మాదయతోన్.

ఆ సారిది రాజవైశ్యశూద్రులం దెవ తీర్చె, పాపకర్ములను బ్రాహ్మణులకుఁ
జేసిరేని వారు శీఘ్రమె దైత్యులై, సంభవింపఁగలరు జగతియందు. 187

క. గురుజననీజనకులతో, నిరతము ద్వేషించునట్టి నీచజనంబుల్
ధరబ్రహ్మరాక్షసులు నై, తిరుగాడుచు నుందు రెవ్వరు ధీవరులారా! 188

క. చెడిపలఁగినాడినవారునుఁ, గడుదయతో లోకములనుఁ గావనిజనులుఁ
బుడమిని రక్కసు లగుచుఁ, దొడఁబడుదురు నిజము మేటిదుఃఖముతోడన్.

క. అని యిట్లు దైత్యదానవు, లనితర మగుబుద్ధితోడ నాడినయుడిలన్
విని యామానులు వానిన్, గని కరుణాశీలు రగుచుఁ గడుఖేదమునన్ 190

సీ అన్యోన్యవేదనాయత్తచిత్తంబుల నలరారి కీటకుశావపన్న
మైయశిష్టాశిత మై కేశములఁగూడి శ్వాసదూషితము నై శ్వసనధూళి
కలితమా కూడుఁ గుత్సితసభాగమై యొప్పు నాకారణంబున నవని వానిఁ
దెలిసి విచారింపుండు తినఁగూడ దట్టియన్నంబునుఁ దినినట్టినరులు రక్క
తే సులను భక్షించువారు నై యిట్లు నుండు
రనుచు నాదివ్యతీర్థము నంత మిగుల
సొరిది శోధించి రంతస్స్తోమమునకు
మోక్ష మొప్పారుఁగాఁ బొమ్మ నై మొనసి పిదప 191

క పొంగారుచిత్తముల మునిపుంగవు లట సంగమంబుఁ బొందికతోడన్
రంగుగఁ గల్పించిరి గురు, సంగతి దీపింప మేటిసంయములారా! 192

తే అరుణరూపసరస్వతి నమరునట్టి
దివ్యసంగమమున మూఁడుదినములందుఁ
బస్తుతో నుండి స్నాతుఁడై వజిలిపురుషుఁ
డఖలకిల్బిషరహితుఁడై యలరు నిజము 193

క కలియుగము ఘోరమగుచు, న్వెలయ నధర్మంబు మించి వెలుఁగుచు నుండన్
లలితారుణసంగమమునఁ, గలజలమున మునిఁగి నరుఁడు కాంచును ముక్తిన్.

క అనిచెప్ప సర్వదనుజులు, ఘనభక్తి న్మునిఁగి విగతకల్మషులై స్వ
ర్వనితలఁ గూడి యధేచ్ఛన్, జనిరి లసద్వస్త్రహారసంయుతు లగుచున్ 195

ఆ మునులు నాల్గుసంద్రముల నట నిర్మించి, రధికభక్తి వానియందు నరుఁడు
వేఱువేఱ మునిఁగి వేయిగోవుల నిచ్చు, ఫలముఁ జెందుఁ బుడమి భవ్యకీర్తి.

క ఆతీర్థముందుఁ జేసిన, దా తప మత్యల్పమగుచు నలరిన నది వి
ఖ్యాతినిఁ బరిపూర్ణంబై, భూతలమున వెలయుఁ బాపపురుషులకైనన్ 197

క. మునులార! లక్షతీర్థం, బున మఱి శతికాఖ్యతీర్థమున మునిఁగినవాఁ
డనఘుండై శతయోధన, మును నిచ్చినఫలముఁ జెందు బుధు లగ్గింపన్ 198

చ. అమల సరస్వతీతటమునందు హిమాంశునితీర్థముండుఁ ద
ద్విమలజలంబులో జనుఁడు విస్తృతభక్తినిఁ గ్రుంకి రాజసూ
యమఖఫలంబు నొందు నరుఁ డింతటఁ బూనికతో జితేంద్రియ
త్వమునను రేణుకాష్టకముఁ బద్ధయు శ్రద్ధనుఁ జేరి యక్కడన్ 199

క జననినిఁ గొలువంగలిగెడు, ఘనఫలమునుఁ జెందు విప్రగణసేవితమై
తనరు ఋణమోచనంబున, మునిఁగి కుమారుని భజించి మోక్షము నొందున్.

క జనుఁ డోజస్సనుతీర్థం, బున మునిఁగి యశో।ప్రదీప్తిఁ బొల్వారుచు స్కం
దునిపురిఁ జేరి సుఖోన్నతిఁ, దనరారుచు నుండు విప్ర।తల్లజులారా! 201

ఆ. మనుజుఁ డెలమిఁ జైత్ర।మాస పాండురపక్ష, షష్ఠి దివసమందు।శ్రాద్ధమును స
భక్తితోడఁ జేసి।పరమగయాశ్రాద్ధ, పుణ్యఫలమునందుఁ।బుడమి నిజము.

ఉ అనిలుఁడు పూన్కి సన్నివాతి।యం చెటు శ్రాద్ధముఁ దొల్లి చేయఁగాఁ
బనిఁగొని పల్కి నట్లె గురు।భక్తి నెనంగొని పెంపుసెంద స
జ్జనుఁ డట నాచరింప నగు।శ్రాద్ధముఁ జైత్రికశుద్ధపక్షిని
న్మన మలరారఁ జెద్దలకు।మానగుబుద్ధి జనింపుచుండఁగన్ 203

ఆ మునుఁగ శక్తుఁడేని।వినుఁ డామహాత్ముని, పితరులకును నిగులఁ।బ్రీతి నొసఁగి
యుదయంబు నగుచు।నలరు నాజలమంతఁ, దాఁసేంద్రులార!।తథ్య మరయ.

సీ పొలుపొంద వినుఁ డట।ముజ్జగంబులయందు నధికవిఖ్యాతితో।నలరు పంచ
వటి యనుతీర్థంబు।భాసిల్లు నెట మహాశివుఁడు ముదంబునఁ।జెలఁగి దివ్య
మూర్తిధరుండు నై।మొనసె నాస్థలమందుఁ దివిరి సుస్నాతుఁడై।దేవదేవుఁ
డగుమహేశునిభక్తి।నర్చించి మనుజుఁడు మహితగాణాపత్య।మతము నొంది

తే. దేవతలఁగూడి నిత్యముఁ।జేజరిల్లుఁ
బురుషుఁ డంతట ముల్లోక।ములఁ బ్రసిద్ధిఁ
బొందినట్టి కురుక్షేత్ర।మునకు నేఁగ
వలయు నెటఁ దొల్లి కురురాజు।భక్తితోడ 205

కురుతీర్థప్రభావము.

తే క్షేత్రమును దున్ను।కొఱకు నై।స్థిరతకార్తుఁ
డగుచు నతిఘోర మగుచుఁ।జెంగొపారునట్టి
తపముఁ గావించె నాఘోర।తపమువలన
నింద్రుఁ డతితుష్టుఁ డై వచ్చి।యిట్టు లనియె. 206

క శ్రీనాథ! యీతపంబున, నతితుష్టుఁడ నైతి నెవ్వ।రతిభక్తితత
క్రతు వగుయజ్ఞము నిట స, మ్మతిఁ జేయంగలరో వారు।మాన్యులు మెచ్చన్.

చ కలుషహరంబు నై పరఁగి।గణ్యతఁ గాంచిన ధర్మనిష్టపం
బులఁ గడుఁ జెందఁగా గలరు।భూస్థలిపై నని చెప్పి నవ్వుచున్
బలరిపుఁ డైనయింద్రుఁడు దివంబునుఁ జేరి నృపాలునిం గనం
బలుమరు వచ్చివచ్చి తమిఁ।బల్కుచుఁ బల్కుచు హర్ష మొప్పఁగన్ 208

ఆ. పోయివచ్చుచుండి।భూపాలకృతతపో
దారుణాగ్నిచేత।దగ్ధ మగుచు
నెప్పు డాత్మగాత్ర।మెసఁగె నప్పుడు శక్రుఁ
డనియె నృపునితోడ।నాదరమున 209

క. జననాథ! నీకు నెయ్యది, ఘనతీర్థితము నగుచుఁ గ్రాలెనో దానిఁ
వినిపింపు మనిన శక్రునిఁ, గని యాకురురాజు పలికెఁ గాంభీర్యమునన్ 210

క పురుహూత! యేమనుష్యులు, ధర నీతీర్థంబునందుఁ దనుగనిశ్రద్ధా
గరము వసింతురో వా రా, పరమాత్మగృహంబుఁ జెంది వఱలుదురు తగన్.

మత్తకోకిల. పంచపాతకదూషితుండయి వాసిఁ గాంచినమానవుల్
వంచితాత్ములు నై వికల్మషవాంఛ నుండినవార లీ
మంచితీర్థమునందు స్నానము మానితం బగుబుద్ధితో
మించిచేయఁగ ముక్తిఁగాంతురు మేఘువాహనదీప్తియై 212

క జననాథుఁ డిట్లు ఎలికిన, విని యట్లా నను చు దేవవిభుఁ డాడి నృపా
లునిఁ బ్రస్తుతించి యంతటఁ, జనె ముద మొప్పారుచుండ స్వర్గంబునకున్.

క మునులార! పుణ్యతమమై, తనరు కురుక్షేత్రమందుఁ దళుక్కెత్తిడిదై
యొనరు కురుతీర్థము గని, ఘనమోక్షము జెందు నరుఁడు గతకల్మషుఁడై.

క కురురాజతీర్థజలమునఁ, బురుషుండు మునింగి పాపముక్తుం డైయా
ధరణీశానుజ్ఞను గురు, తరపరమపదంబు నొందుఁ దజ్జలు మెచ్చన్. 215

వ విప్రేంద్రులార! పిదప ననరకతీర్థమునకు నేఁగ నగు; నెట నలువ ప్రాగ్భాగమం
దును, వలిమలల్లుఁడు దక్షిణమందును, ముక్కంటివెలఁది పడమటికడను, వెన్నుం
డు త్తరఁపుతట్టుననుండిరో తన్మధ్యస్థలమందు నరకతీర్థంబు త్రిభువనదుర్లభంబయి
రాజిల్లు నెట్టితీర్థంబునఁ గ్రుంకినపురుషులు పంకరహితు లగుదు రట్టి నరకపుణ్య
తీర్థమున వైశాఖమాస శుభదాష్టమి సంప్రాప్త మగుతఱి నరుండు మునింగి
విగతపాపుఁడై రత్నసంయుక్తకరకములతో నమరులసంప్రీతులఁ జేయనగు.
మఱియుఁ జతుర్భాగకలిత మగుకనకము నపూపపూర్ణ మగుబంగారుకలశమును
సకలదుష్కృతహారము లగు, మఱి రెండుకలశముల నధికభక్తి నగ్రజన్ముల కిడ
వలయుఁ; నిట్టి విధానమున నెవ్వఁ డట ముణుంగునో వాఁ డఖలపాపములఁ
బాసి పరమపదంబు జెందు, నన్యస్థలమందైన నెప్పుడు మంగళమ్మ సంభవింపఁ
గలదో యాకాలమం దాతీర్థముఁ దలఁచిచేసినకృత్యము శాశ్వతపదకరమై
యుండు. సర్వతీర్థములలో నేతీర్థమం దాయెడ నెవఁడు మునుంగునో యట్టిఁడు
సర్వదేవానుజ్ఞాతుఁ డై శాశ్వతస్థానగతుం డగునని చెప్పి మఱల నిట్లనియె.216

లే దేనిఁ జెందినమాత్రమె దృఢతరాఘ
ముక్తుఁ డై మర్త్యుఁ డొప్పారు భూమినట్టి
పాపనాశనకరకామ్యవనమునకును
భక్తి జనుఁ డంత నేఁగ నా భవ్యమతిని 217

చ మునివరులార! యావిమలపుణ్యవనంబున వేఁడివేల్పుచే
ఘనుఁ డగుపూషుఁ డింపు చెలఁగఁగ బ్రకటస్థితుఁ డయ్యె నట్టిభా

నుని వరదర్శనంబున మానుష్యుఁడు నిర్గతపాపజాలుఁడై
తేనరుచు ముక్తినొందు బుధశ్రేష్ఠజలందఱుఁ బ్రస్తుతింపఁగన్ 218

ఆ. మానులార! దివ్యసూర్యవారం
బరుగుదెంచుచుండ నాసుతీర్థ
మందు మునిఁగి నిర్మలాత్ముఁడై మదిలోన
వెలయుతోరెక్క నొందు నేడ్క నగుదు 219

ఉ నారద! రోమహర్షణుఁడు నర్మిలి నిట్లు వచింప మౌను ల
త్యాదరబుద్ధితోఁ బసుపు డాడిరి కామ్యకపూర్వమందు సొం
పారెడికుంజరంబు త్రిదశార్చితమై చెలువొందునట్టి పు
ణ్యాకరతీర్థసంభవము నాదటఁ బల్కుము మానిశేఖరా! 220

క అని పల్క రోమహర్షణుఁ, డనె నోమునులార! మీరు హర్షముతోడ
వినుఁడు వచించెద నే ద, ద్భవనవరతీర్థప్రభావకథ నింపారన్ 221

క మునిచరితంబుల నెల్లను, వినినట్టినరుండు పాపవితతులవడి నా
శన మొనరించి పుణ్యుం డై, మనుచు ధరాభాగమందు మాన్యులు మెచ్చన్

క మును లెవ్వా రొగి నైమిష, మున నుండిరొ యట్టి మానిపుంగవు లెల్లన్
మొనసి కురుక్షేత్రస్థలఁ, మునుఁ జేరినవాఁడ నగుచు ముద మొదవంగన్.

సీ. స్నానార్థమై సరస్వతిలోఁ బ్రవేశంబు నందఁజాలనివారు నగుచు నంత
యజ్ఞోపవీతియై యలరు తీర్థంబునుఁ గల్పించి, రన్యులై క్రాలుమాను
లటఁ బ్రవేశము నొందరైరి సద్రంతుకాశ్రమముననుండియుఁ జక్రతీర్థ
మెందాఁక వెలసెనో యందాఁక వరవిప్రగణపూర్ణమై యది క్రాలఁ జూచి

తే. దివ్యమైనసరస్వతీదేవి సకల
విప్రులకుఁ గుండములఁ దమి వెలయఁజేసి
భూరిహితసంస్థయై పోయెఁ బూర్ణబుద్ధి
వారిపతిమార్గమునుఁ గూర్చి భాసురముగ 224

తే భక్తి నెవ్వఁడు పూర్వప్రవాహమందు
స్నాన మొనరించునో యట్టిజనుఁడు విష్ణు
పదిని మునిఁగినఫలమునుఁ బడసి ధర్మ
మహితుఁడై ముక్తినొందును మానులార! 225

క. సరిదాఢ్య మైనవర్మద, కర మావాఁకకును జమునిఁకడ వెల్లువయం
దు రహించు పశ్చిమాళా, వరభాగమునందు యమున వఱలును దీప్తిన్ 225

క. మానుగ సింధువు వెలయును, వానిను విభాగమునఁ బ్రవాహయునై యి
ట్లానదిపుణ్యము నగుచుఁ, గానంబడు దానియందుఁ గడుభక్తమెయిన్ 227

క. మనమున మాధవుఁ దలఁచుచు, మునిగినవరుఁ డఖలతీర్థములఁ స్నాతుండై

లనరెడు మనుజునిఫలమునుఁ, గను నిక్కముథార్థియందుఁ గమనీయగతిన్

కామవిహారతీర్థమహిమము

ఉ సంతతమన్నిలోకముల నన్నుతి మిన్నగఁ జెందినట్టి కై
కంతువిహారనామమునఁ గ్రాలినతీర్థముఁ జూర్చి యంతటన్
సంతసకట్టి పోనగును సర్వసుపర్వులుఁగూడి పార్వతీ
కాంతునిఁ జూచుకోర్కె మది గాఢమునై చెలువొందుచుండఁగన్ 229

తే. వచ్చి గౌరీయుతుండు నైనవలి శివునిఁ, గానఁజాలనివారు నై కడిమిభక్తి
నామహాదేవనంగణాధీశులఁ, సంస్తుతించిరి గురుభక్తి సహితులగుచు

ఉ అంతేఁ బ్రసన్నుఁడై సురలఁ నందఱిఁ గన్గొని నంది దేవుఁ డ
త్యంతముదంబు పెంపెసఁగ నయ్యెడ నోసురారి ! పార్వతీ
కాంతనుఁగూడి శంకరుఁడు కామవిహారసతీర్థభూతలా
భ్యంతరమందుఁ గ్రీడ నలరారుచు నుండె నటంచుఁ జెప్పినన్ 231

శా. ఆవాక్యంబుల సర్వదేవతలు ప్రశస్యాసక్తి నాలించి బల్
కీవిగ్రుల్కు నిజాంగనావితతి మేళించేకూర రప్పించి స
ద్భావానందముతోఁ జరింపఁ గని దేవవ్రాతఖేలావినో
దావాప్తిఁ దనివోయి శంభుఁ డనె నవ్యాకాంక్షఁ నిట్లత్తఱిన్ 232

క జనుఁడు మనోజనిహారా, ఖ్యను భాసిలు నిట్టి తీర్థమందుఁ శ్రద్ధ
న్మునిఁగి ధనధాన్యయుతుఁ డై, జనసంబును జెందునను సంయమురాఁ!

క జనుఁ డట్టి తీర్థమందు, న్మునిఁగి దురంతాఘరాశిఁ ముక్తుం డై త
న్మనసిజవైరిపదంబునుఁ, గను సత్యము సర్వబుధులు గణుతింప ధరన్ 234

సీ అంత దుర్గాసేవ్య మగుచు శ్రేష్ఠంబు నై మొనయు దుర్గాతీర్థమునకు నేఁగ
నను నెక్కడ జనుండుయత్నంబుతోఁ గ్రుంకి పెఱుల బూజించిపృథులదుర్గ
లినిఁ జెందఁడో యట్టి దివ్యస్థలం బందె భువనప్రశస్తినిఁ బొంది దీప్తిఁ
దనరు సరస్వతీతటము తద్దర్శనమున ముక్తి చేకూరుఁ బురుషునకును

తే బుడమి నెవఁ డక్కడను శ్రద్ధఁ బొదవి భక్తి
నోడ వేల్పులఁ బితరులఁ గూర్చిఁజెందఁ
జేయునో వానికృత్యంబు చెడని దగుచుఁ
బితృహితామలతీర్థమై వెలయుచుండు. 235

వ మునిశ్రేష్ఠులార! వినుఁ డీస్థలంబున దేవమార్గప్రతిష్ఠకొఱకుఁ బ్రాచీసరస్వతి
నిర్ఝరమార్గనిర్గత యై వెలసె, నట్టిపుణ్యస్థలమందుఁ దలిదండ్రులను విప్రులను
జంపినవాఁడును గురుతల్పగుఁడు నగుచు నుజ్జాడు మునింగి ఘోరకలుషరహి
తుండగు, నా ప్రాచీసరస్వతి దుష్కృతకర్ములకైనఁ బుణ్యము నిచ్చునది యై

రాజిల్లుచుండు నట్టిప్రాక్సరస్వతిఁ జేరి త్రిరాత్రదీక్షతోఁ దజ్జలమందుఁ స్నుంకిన
పురుషులగాత్రములందుఁ బాపలేశమైన నుండదు. 235

క నకుఁడును నారాయణుఁడునుఁ, బరమేష్ఠియు దేవరాజభవ్యమునీంద్రుల్
పురహరుఁడు చంద్రసూర్యులు, కరమానది నెపుడు గొలిచి రిక్రాలుదురోలిన్.

తే వసుధ నెవ్వరు ప్రాక్సరస్వతిని భక్తిఁ
జేరి స్నానంబు తమిమీఱఁ జేయఁగలరొ
వారి కినామందుఁ బరమందు రి వాస్తవముగ
లేదు దుర్లభ మగుపని రి లేశమైన. 238

క ఆకారణమున నానది, పాకారిప్రముఖదేవసంసదనేవ్యం బౌ
వీఁక నొగి దానిఁ బంచమి, నేకాత్మఁ గొలువ లక్ష్మి రి యొసఁగు నరునకున్. 239

ఉ ఎక్కడ భార్గవుండు పరమేళు భజించి సుసిద్ధి నొందె ము
న్నక్కడ లోకదుర్లభము రి నా కవితీర్థము వెల్లుఁ బూరుషుం
డక్కడ కోడ దానిఁ గని రి నంత గ్రహాంతరపూజ్యుఁడౌను సొం
పెక్కి వెలింగె ని ట్లది ముచీంద్రుఁడు నా కవిచేత ధాత్రిపై. 240

ఆ. శ్రద్ధధాను లగుచు రి జనుఁ డట్టితీర్థంబు
దివ్యభక్తిఁ గొలిచి రి దీప్తిముక్తి
కరుగు నిజము శ్రద్ధ రి నట శ్రాద్ధ మొనరింప
వేడ్కనుండు రతని రి పితరు లెల్ల. 241

సీ. ఉపవాసయుక్తులై రియుండి యేమనుజులు చైత్రమాసంబునఁ రి జెలఁగు బహుళ
పక్షచతుర్దశి రి భవ్యావ్యయావాసరంబులయందు మరి ర్యాదతోడ
పరఁగు చతుస్సాగరబ్రహ్మతీర్థంబును భక్తి సేవింతురో రి వారు మిగుల
సూక్ష్మమై యతి రానిచోటుఁ గన్గొనుచుందురట నుండునట్టి సర్వాస్రలింగ

తే. రాజితం బగుశంభుతీర్థమ్ముఁ జేరి
పురుష లట స్థాణువటము సంపూర్ణమతినిఁ
గాంచి కిల్బిషదూరులై రి క్రాలి కాంతి
మహితులై వెల్లుచుందురు రి మానులార! 242

క. వనవాసనపుత్రా! యిటు, లనగా విని వేడ్క శౌనకాదిమహర్షుల్
ఘనుఁ డైనరోమహర్షణుఁ,గని పల్కిరి భక్తిమిగులఁ రి గ్రాలుచు నుండన్ 243

క మునినాథ! లింగదర్శన, మునఁ దర్పణదర్శనమువలనఁ రి బొదలెడిపుణ్యం
బును లోకవిశ్రుతాఖల, ఘనసరసీపుణ్యఫలముఁ రి గడక న్మతీయున్ 244

తే పాంసుతతిపూరితలేంబు నై రి పరఁగునట్టి
సన్నివాశాఖ్యకాసార రి సంభవంబు

నాఁడు మని చేడఁ నారోమహర్షణుండు
పలుకసాఁగెను దత్పభావములఁ బేర్మి 245

మార్కండేయుఁడు తీర్థలింగప్రభావముల నెఱుఁగుట

సీ మానవుం డెట్టి వామనపురాణము విని వామనానుగ్రహపాత్రుఁ డగుచు
నైవల్యమునుఁ జేరుగలుగునట్టిది వినుఁ డెనయ మార్కండేయమునిసభక్తి
సరసిజాసనసుతుల్ సత్తపోధనులుమహత్తులౌ వాలఖిల్యాదిమునులఁ
గలిసి స్థాణువటంబు నకడఁజెలంగు సనత్కుమారునిఁ గనఁజేసి మహితవినయ
తే సహితుఁడై నిల్చి సకలశాస్త్రప్రవీణు, పంకజాసనవరసుత! పరమయోగ
భోగదివ్య సదానందపుణ్యకింద, నవ్యగుణవారదివ్యసనత్కుమార! 246

చ. పురుషుఁడు చూచినంతటనె పుణ్యము నిచ్చెడునట్టిదై నిరం
తరమును గృహ్యదృశ్యములఁ దద్దయు నొప్పెడితీర్థపుంజముల్
బరువడిస్థాణుసన్నిధినిఁ బ్రత్యేకలింగవిశిష్టపుణ్యముల్
వరవటపుణ్యసంభవము వావిరి బ్రహ్మకుమార! పల్కుమా 247

తే లెలుపుఁ డద్దాని వలఁగొని తిరిగినంద
వలనఁ గలిగెడుపుణ్యంబు భవ్యతీర్థ
గావాన మొనర్చినందునఁ గలుగునట్టి
పుణ్యమును దేవతలఁజూడఁబోసగు శుభము. 248

సీ. దేవదేవుండు నై దీపించు భవుఁ డేల సరసీగతుండయ్యె శక్రుఁ డెందు
లోఁబడు వెండియు నట్టిలోలునుఁ బాసినఁగప్పె స్థాణుచక్రవీందుచంద్రతీర్థ
ములఁ గలమావాత్స్యములను మానాయక చక్రి గుప్తోన్నతస్థానములను
సరిదాఢ్య యగుసరస్వతిముందుఁ గలప్రభావంబునంతయునాకుబలుకుమీవు
ఆ. దేవదేవయ్యు బ్రహ్మదేవునికరుణతో, దేవదేవుమహిమ మెలిసినట్టి
వాఁడ వందువలన వాంఛతో నిన్నిపు, డడిగినాఁడ నేమహర్షివర్య! 249

క. పనిఁగొని మార్కండేయుఁడు, వినయంబున నిట్టు పలుక విని బ్రహ్మసుతుం
డు నయినసనత్కుమారుఁడు, విని తీర్థాసక్తబుద్ధి వెలయుచునుండన్ 250

క. ఘనభక్తినిఁ బర్యంకం, బును వదలి మహీతలంబుఁగూర్చి మ్రొక్కి శతానం
దునిచేత నెద్ది వినఁబడె, మును దానినిఁ జెప్పఁదొడగె మునివరులారా! 251

క. వరదుం డీశానుఁడు పుర, హరుఁ డిగుచున్నట్టి యామహాదేవునకుం
బొరి మ్రొక్కి బ్రహ్మభాషిత, వరతీర్థోత్పత్తి నేనుఁ బలికెద భక్తిన్. 252

సనత్కుమారుఁడు మార్కండేయునకు సృష్టితీర్థలింగప్రభావములఁ జెప్పుట.

ఆ. అనఘ! వినుము దారుణార్ణవంబునఁ జరా, చరయుతంబు నైన జగతియెల్ల
నాశమై చెలంగ నరబీజసంభవ, కరమహోండ మొకటి క్రాలెఁ దొల్లి. 253

క ఆయుండం బిటులుండనుఁ, దోయజసంభవుఁడు నైన ప్రహ్లాదుం డోర్వఁ
వేయియుగంబులదాఁకనుఁ, బాయని సుఖనిద్ర నొంది పాలి న్మతియున్ 254

తే. మేల్కొనె రజోగుణంబున మించినట్టి
వాఁడునుఁ బ్రపంచమునుఁ జేయు వాంఛతోడ
నలరునట్టి విరించికి నపుడు శూన్య
మైనలోకంబు కనుఁబడె నంతె నతఁడు 255

క గురుసతోక్తైకంబునఁ, బరఁగి సమస్తంబు లోభువనములయం దా
తరుణంబునఁ బుట్టింపనుఁ, గరమాత్మఁ దలంచె సారె గణ్యముసీంద్రా.! 256

సీ అనఘ సృష్టించెడు నది రజోగుణమగు; నఖలంబుఁ బాలించు నట్టిదైన
గుణము సత్వం బని కొనియాడఁబడుచుండు సర్వలోకంబులు సమయఁజేసి
మలయుగుణమ్ము తామస్సగుఁ దద్గుణవ్యతిరిక్తుఁ డైనట్టివాఁడు దేవుఁ
డతఁడె సర్వంబును వ్యాపించుపురుషుఁ డౌ, ననిచెప్పఁబడుచుండునతనివలన
ఆ. బీజసంజ్ఞ నొప్పి వెలయు నీసర్వంబు
కడిమి వ్యాప్తమగుచుఁ గ్రాలుచుండు
నతఁడె నలువ విష్ణుఁ డతఁడె నిత్యుండైన
శంకరుం డతండె సత్య మరయ. 257

క మునినాథ! వేకనిశ్చితుఁ, డనఘుం డగుచక్రి నాత్మయందుఁ గనుస
జ్జనుఁడు గుణరహితుఁ డౌ శ్రీవనమాలియు నై చెలంగు భాస్వద్దీప్తిన్ 258

క వరదుఁడు మహాత్ముఁ డగుశ్రీ, హరిఁ దెలిసిననరుఁడు చిత్తమం దఖలంబుఁ
బొరిఁ గని మోక్షవిదుం డై, నిరతానందుండు నగుచు నెగడుఁ ధాత్రిన్.

తే. ఎవరిచిత్త మనంతమై యొనరునందు
నడరునో యట్టిపురుషుల కాశ్రమాద్య
సకలతీర్థాలతోఁ బ్రయోజనము లేదు
తథ్య మిది యని నీమదిఁ దలఁచుటొప్పు 260

మ అనఘా! సంయమపుణ్యతీర్థములతో నీ వారొందిన సౌఖ్యామృతం
బున సొంపొందిన శమాదిసంయుతయు నై పొల్పారుహృద్భాగినిన్
దనివోవంగను గ్రుంకి పూతుఁ డగుచున్ దథ్యోక్తుఁడవుండు నీ
రున నా నెన్నఁడు శుద్ధుఁడౌనె చెపుమా రూఢి నీవిచారించినన్ 261

తే ఆత్మసంబోధసుఖమందు నరయ నరుని
కట్టిపని సుప్రతిష్ఠమై యొసఁగుతీరు
లరయ సుజ్ఞేయ మనిపల్కి కట్టిదానిఁ
బొంది వాంఛల విడుచునుఁ బురుషుఁ డవని. 262

సీ. తాపసోత్తమ! యిట్టిధనము విప్రునికేక సమసత్యములతోడ సంతతంబు
కలుగకుండినయెడఁ గడువడి నాతనిశీలసంస్థితు లెల్లఁ జెడును సర్వ
శిష్టకార్యములందుఁ జెలువొందును పరమ మంతే దండవిధానమందు నార్జ
వంబు వినష్టమో వానిఁ గాంచునటంచు బ్రహ్మదేవరచెప్పెఁ బ్రాచీదాని
తే జెప్పితిని నీకు నేను సంక్షేపముగను
బరమపదమును నీవింకఁ బడయఁగలవు
సంశయము లేదు నామాట సత్య మనుచు
నాత్మలోపలఁ దలపోయ నగును బ్రీతి 253

బ్రహ్మసంభవము.

క వనజాజన్మము నిత్తఱి, విను నారాయణునిఁగార్చి విపులంబగుచుఁ
దనరెడి యీశ్లోకం బిట్టననయము దృష్టాంతమగుచు హరువును గాంచున్.

క. అప్పులె నారము లనఁ బడు, నప్పులె నరసుతులు వానియయం దీఱుఁడు సొం
పొప్పఁ శయనించుకతమున, నెప్పుడు నారాయణాఖ్య యొసఁగెఁ దనికిన్ 255

క ఆతేటనీటినడుమనుఁ, బాతరలాడెడుజగంబుఁ బరికించి బుధ
జ్ఞాతుఁ డగుచక్రియండము, నా తతి భేదింపఁ బ్రణవ మటఁ గల్లెమునీ 1256

తే. అంత నుద్ధతిదానిచే నలరె భూసు
శబ్ద మతిముతి నద్దాన సంభవించె
భువము మతిదానిచే స్వంబు పుట్టె నిట్లు
భూర్భువస్సువయనుసంజ్ఞ పొలువు మిగిలి. 257

వ మార్కండేయ! దానియందు సవితృవరేణ్య మగుతేజస్సుగలిగి భూనిర్జల జలంబు శోషింపఁజేసె మిగిలిననీరు గర్భపిండాకృతినిఁ దాల్చె నాపిండమున నీరుబుగ్గ జనించి పిదప గట్టిపడి సకలభూతధారిణి యగుధరణియయ్యెఁ; దదండస్థానమందు నాకకోలను సన్నిహితమయ్యెఁ, బూర్వోక్తతేజస్సు సూర్యుఁడుగ నేర్పడె నని చెప్పుదురు అండమధ్యమందు లోకపితామహుం డగుసలువ సంజాతుఁడయ్యె మాపి కొండలయ్యె గర్భోదకము నానావిధనదీసముద్రంబు లయ్యె, బ్రహ్మ నాభిస్థానమువలన నిర్గమించినతేటనీటితో నమ్మహాకాసారంబు నిండింపంబడెఁ, దత్సరోమధ్యమందు స్థాణురూపమును వహించి మహామనస్సున నుండువటవృక్షము కలదు దానినుండి బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యులుద్భవించిరి బ్రాహ్మణులవలన శూద్రులు పుట్టిరి పరఁగఁడి సృష్టివాంఛాపరుండును సంతతావ్యక్తజన్ముఁ డగుపరమేష్ఠికి మానసోద్భవులును నిర్మలాకారులు నూర్ధ్వరేతులగువాలఖిల్యాదు లప్రాదశేసహస్రంబులు సంభవించిరి బ్రహ్మఅ నఖలలోకనిర్మాణకౌతూహలుం డగువిరించికి మనోద్భవులగుసనకాదిమానసులు కలిగిరి మరల సృష్టించితాపరుఁ డగువిధాతకు సప్తర్షులు జనించి ప్రజాపతు

లైరి. పునశ్చింతుఁడును రజోమోహితుఁ డగునిధికి జపతపస్సాధ్యాయ
సంపన్ను లగుతాపసోత్తము లుద్భవించి సంతతవ్రతోపవాసకృశీభూతగాత్ర
లగుచు వారు పరమేశ్వరార్చనాసక్తులై వేయిదివ్యసంవత్సరములు కడచుదాఁక
భక్తలోకవశంకరుఁ డగుశంకరునిఁగూర్చి ఘోరతపం బొనరించిరి, కాని తత్త
పంబువలన భవుఁడు సంతుష్టుఁడు కాకుండె, నిట్లు కొంతకాల మరుగునెడ 268

ఉ గౌరినిఁ గూడి శంకరుఁడు గాతుకయై వినువీథియందు నిం
పారఁ జరించుచుండునెడ నంబికవారితపంబు గాంచి వి
స్తారముగాఁగ భేదపడి సత్కృపకల్గి నిజేశుఁడౌ శివు
న్సారెకుఁ బ్రస్తుతించుచుఁ బ్రసన్ననిఁజేసి వచించె భక్తితోన్ 269

సీ. భాస్వదున్నతదారువనతలాశ్రయులు నై తాపసోత్తములెల్లఁ దల్లడిల్లి
రయ్యయో కనుఁగొను మధికతపోనిష్ఠతోనుండువారికి దుష్కృతంబు
పారంబు లే కెట్లు భాసిల్లు శుష్కశల్యస్థాణుశోభితు లగుచు మాని
శిష్టు లిప్పటికైన సిద్ధినిఁ జెందరు కారణం బేమొకో కానఁబాల
తే నైతి నాకొఱకై యిపు డైనవారి, కిమ్ము క్లేశమ్ము శుభ్రము చెలయ
భక్తమందార! నతజనపాపదూర!, సర్వభూతాత్మసంచార! సర్వవార! 270

చ. అనియిటు వేఁడుచున్నఁ గరిజాత్మజమాటల నాలకించి దు
ర్జనహరుఁడు స్మనోజ్ఞతరచంద్రమయూఖవిరాజితుండు స
జ్జనయుతుఁ డైనశంకరుఁడు సంతసమాత్మఁ జెనంగి వేఁడఁగా
దనసతిఁ బ్రీతిమీఱఁగనుఁదద్దయుఁ గన్గొని పల్కెఁ దాపసా! 271

తే ధర్మగతి చూడ గహనమై తనరుచుంట, దానితత్త్వంబుఁ గనలేవు ధర్మదూర
లధికమూఢులు కోపకాలమాత్మచిత్త, కలితు లీమాను లోదేవి! కనుగొనంగ. 272

మ అన దాని న్వని ప్రాణనాయకునితో నాదేవి భాషించె నో
భువనదేవేశ్వర! నీపదాంబుజములఁ గాంక్షించి సేవించు నా
కునుఁ దచ్చిత్తము జూచువేళ్ల మిగులఁ గ్రూడైన్మది దానిసొం
పొనరం జూచెదమన ట్లొనర్పుము పవిత్రోత్కృష్టచిత్తాయనా 273

తే దేవమునిరాజ! పార్వతీదేవిచేత, నిట్లు పలుకంగఁబడి భవుఁ డెలమిమొగము
నందుఁ బిలుపవ్వ సొంపెస లారుచుండఁ, బలికెఁ దత్తతి సంతోషభరితమతిని. 274

క ఇట మెలఁగుము మునినాథులు, పటుతప మొనరించు భూమిభాగంబునకున్
దటుకునఁ జని తద్దలి నీ, కట: జూపెద జూడుమిప్పు డగఁగా! వేర్మిన్ 275

భవుఁడు మునియాశ్రమమున దారువనస్థమునిభార్యలకడ శోభిల్లుట.

ఆ. ఇట్లు భవుఁడు చెప్పఁ బృథులతరసంతోష
భరితచిత్త యగుచుఁ బాలి నతనిఁ

లొమ్మటించుఁ బలికె భువనేశ్వరియు నగు
చండికాంబ యపుడు సంయమీంద్ర! 276

ఉ. అంతట శంభుదేవుఁడు కృతాగ్నిగృహక్రియలు న్నిరంతరా
త్యంతతపోధురంధరులహస్కరతేజులు భావమార్గవి
శ్రాంతులు కాష్ఠలోష్ఠచయసన్నిభులున్ గురుదారసద్వనా
భ్యంతరవాసులౌ మునుల నారసి నేర్పు చెలంగుచుండఁగన్ 277

సీ. సకలలోకేశుఁడై చాల వెలింగెడివలిమల్లుఁడు దిగంబరుఁడు భో
వాఁడును రీతిఁ వర్తించువాఁడు నై సర్వాంగములయందు సొరు చెలయ
సిగయందు వనమాల చెన్నారఁ గరమున భిక్షాకపాలంబుఁ బ్రీతిఁ దాల్చి
తివిరియాశ్రమభూమిఁదిరుగాడుచును మానిపర్ణశాలలఁగూర్చి పరఁగనేఁగి
ఆ. ధర్మయువతులార! దయతోడ భిక్షమ్ము, నిడుఁడు నాకు ననుచు నిట్లు పలికి
వేడ్క నటఁ జరించిపిదప నాశ్రమభూమి, భాగమునకుఁబోయెఁబరమమౌని! 278

ఆ. అంత బ్రహ్మవాదు లైనమునీంద్రుల, లెఱవ లాశ్రమమునఁ దిరుగు కుటిల
రుద్రు జూచి తత్స్వరూపసకాతుకి, హర్షమోహితాత్మ లై కడంగి 279

క. ఓయమ్మరొ! యీభిక్షుని, నీయెడఁ గనుఁగొనెద మనుచు నీతిరున నా
తోయజనేత్రలు గుములై, పాయనితెమి నొకినొకరు పలికిరి మౌనీ! 280

క. మునివనితె లిట్టులాడుచు, ఘనముగ ఫలమూలములనుఁ గరకమలములం
దునుఁ దాల్చి వేర్మి బిచ్చముఁ,గొనుమని భాషించి రతనిఁగూర్చి యలరుచున్.

తే. అంత భిక్షాకపాలంబు హరుఁడు చాచి
బిచ్చమును సాదరంబునఁ బెట్టుఁ డోత
పస్వినీతులార! మీకింక భద్రము లొనఁ
గూడు ననుచును బలికెతాఁ గూర్మి జెలఁగ 282

క. చేవేళ్కుఁ డైనశంభుఁడు, వావిరి శివచేతఁ జూడఁ బడి వాసితాస్యుం
డై వేడ్కతోడ నుండఁగ, నావేళఁ గపాలమందు నధికప్రీతిన్ 283

క. ఆయువిదలు బిచ్చము నిడి, కాయజకోలలకు జిక్కి కళవళపడుచుఁ
బేయువిధమ్ముల నాముని, నాయకుతో నిట్టు లనిరి నమ్రోక్తులతోన్. 284

సీ. విమలాత్మ! యీవ్రతవిధి యెట్టిదై యుండు? సేవితంబయ్యెనీచేత నిద్ధి
ళావింపఁజిత్రమైపరఁగ నగ్నంబగుచిహ్నంబు చేతనుఁజెలఁగుచుండి
మానితవరవనమాలను లలిమీఱఁ దాల్చి సుందరుఁడగుతఁడవగుచు
నలరెద విది ధర్మమగునె నీవేమని తలఁచెదవో దానిఁదథ్య మొప్ప
ఆ. నాడు మనుచునిట్టినాపాలంతులు పల్క, వాసిలవకనుఁడగుచునపుడు కుటిల
మానసైనచంద్రమౌళి యంతట ముని, సతులతోడఁబలికెసంతసమున 285

క. వినుఁడిది నాకునుగు ప్తం, బునుసూత్త్రంబైన వ్రతము గ్ధువిష్ణు మిగులఁ
వినిపింపరాదు దోసం, బొనఁగాఁడును యువతులార! గ యూహింప మదిన్ 286

మునిపత్నులు హరుని మోహించుట

క. పెక్కండ్రిటనాలించెద, రక్కడ నీవ్రతవిధాన గ్మూఁడుటకెట్లో
నక్కజ మరసిన మీనుడు, లిక్కడనుండకయు మీర గ్లేగుఁడు వడిమై 287

క మానుగ నిటు లావేళను, సూనాస్త్రునివైరిచేత గ్సురుచిరగతిన
మ్మానినులు పలుకఁబడి త, న్మానినిఁ గని పల్కి రంత గ్మమత చిగుర్పన్ 288

చ. మునివర! మేముపోఁగలము గ్మోదము మిక్కిలిఁగల్గెఁ గ్రమ్మఱఁ
గనికర ముంచి మాకడకుఁ గ్రక్కున రమ్మనిపల్కియావిఁ
నన లతనిఁ గరాబ్జములఁ గ్నాఁడె గ్రహించిరి వారియందు సాం
పున నొకపోటి కంరమునఁ గ్బుప్పళి గ్నిత యయ్యె నంతటన్. 289

తే మదనతప్తరయురయ్యెను గ్మగువ యొకతె
జానువుల నొక్కచేడియ గ్చరణముల నొ
క్కర్తు కటిరంధ్రమందొక గ్కలికి కేళ
ముల నొకవెలంది లలితయై గ్వెలసె ననఘ 290

ఉ. అంతట మాను లాత్మసతు గ్లాయిడఁ జెందు కలంతఁ జూచి బ
ల్వంతనుఁ గుంది చంపుఁ డని గ్పల్కుచు శాలను గజ్జల న్వెసఁ
బంతముతోఁ గరంబులనుఁ గ్బాసుగఁ బూని మహత్తుఁడౌనుమా
కాంతునియూర్ధ్వలింగమునుఁ గ్గాశ్యపఁ గూల్చిరి కోపయుక్తులై 291

ఆ. అనఘ భీషణంబు గ్నగులింగ మవనిపైఁ, బడిన దగుచునుండ గ్భర్గుఁ డఖిల
మానివరులు చూడ గ్మాయమై కైలాస, గిరినిఁ జేరె నంత గ్గిరిజఁ గూడి.

ద. ఘనశివలింగపుష్ప మిలఁ గ్రక్కునఁ గూలఁగ భావితాత్ములై
తనరెడిమానినాథులకు గ్దారుణ మైనకలంతపుట్టి దా
నిని బొరి నాముసీంద్రులు మ గ్నీషలయందు నెఱిఁగి వ్యాకులం
బునుఁ గలవారునై వనటఁ గ్బొందుచు నుండిరి మానిశేఖరా! 293

తే. వారియం దొక్కతాపసవరుఁడు పలికె, నామతాపసేంద్రుని గ్దైనదివ్య
భావము మనము లెరియని గ్వార మైతి, మందుచే నిట్టికష్ట మొగ్పారె మిగుల.

క. మన మిర్తతీ గురుభక్తినిఁ, బొనరుచుఁ బరమేష్ఠి శరణ గ్మున కేగుద మా
వనవాసనుండు కనికర, మున నానినిఁ దెలియఁగలఁడు గ్మునివరులారా! 295

వ అని వచ్చాణించె నంత 296

ఆ వార లిట్టు చెప్పఁ గ్బడినవారై జలేం, ద్రియులు నగుచువెడలి గ్త్రిదశవర్గ
సేవితంబు నగుచుఁ గ్జెల్వొందుశైత్యతి, భవనవరముఁ జేరి గ్భక్తితోడ 297

చ. కరయుగ్మంబులు మోడ్చి మ్రొక్కి వినుతిం జ్ఞానంచుచున్ సిగ్గుతో
శిరము ల్వంచి నటించుచుండిరి మహాసృష్టీశుఁడౌ బ్రహ్మ దు
స్తరశోకంబున నున్నతన్మునుల నంతర్జాచి డెందంబులో
మొరి మోచించి వచించెఁ జిత్రమనుచున్ బొంకము లౌ మాటలన్ 293

బ్రహ్మ మునుఁకు వేదాంతవిధి చెప్పుట.

క. మునులారా! మీరు దుష్టులు, ఘనరోషావేశచిత్తకలితులు ధర్మం
బును మతియేసత్కార్యం, బునుఁ దెలిసినవారు కారు సూక్ష్మత్వమునన్

సీ. దారుణకర్ములై తనరెడు మునులార! బుధుఁ డెట్టిధర్మంబు బుద్ధి నెఱిఁగి
పుణ్యఫలంబునుఁ బొందునో మొనసి తద్ధర్మస్వమును మీరుఁ దాల్మి వినుఁడు
దేవోత్తమం దెట్టిదేవుఁ డవ్యయుఁడు నై నీపించుచుండునో తివిరి యట్ట
వాఁ డనాదివిభుండు వాఁడె సుస్థాణుండు సారిది నాతఁడె పృథక్కూచితుండు

ఆ. మంచివన్నె నుండు నతఁ డుపబర్హణం
చేతఁ దాల్పఁబడిన రీతి దన్న
యాత్ముఁ డాత్మకృతుఁడు నై మనోభేదంబు
నాశ్రయించి కర్మ మలరు మిగుల 300

వ. అంతఁ గర్మవశంబున నఖలస్వర్గనరకభోగంబుల ననుభవించుచుండు, బుద్ధిశాలి యగువాఁ డట్టిమనస్సును జ్ఞానయోగోపక్రమములతో నిరోధింపనది నిర్మలం బగుచుండి నంతర్యాత్ముఁడు తనంతనె వ్యాకులకలితుం డగుచుఁ గాయక్లేశము లతో బాధితుఁడు కాకుండును సతత మెవనిచిత్తము సంశుద్ధినొందకుండునో వాఁడు సంశుద్ధుఁడు కాఁడు మనుజులు కార్యనియతిలోఁబడి పాటుపడుచుఁ బాపప్రకీర్తులయ్యెదరు గురుకలుషయుక్త మగుమేను సర్వరంబుగ శుద్ధి నొందదు. వినుఁ డాకారణంబున లోకములందు సత్పునర్వర్తనము మేటిత్రోవయై యుండు. నీవర్ణాశ్రమవిభాగంబు లోకాధ్యక్షునిచే నేర్పరుపఁబడె. మోహా ప్రభావమెల్ల నివ్వానోత్తమభాగినులకు నిమిత్తమైయుండు మీరు కామక్రోధములచేఁ దిరస్కరింపఁబడి యాశ్రమముల మెలఁగుచున్నారు జ్ఞానులకు నాశ్రమమె గృహంబై యుండు. మోహగరహితులకు గృహమాశ్రమమై యొప్పు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 301

సీ. ఎలమిఁ దపఃకామమెట్టఁ బోలంతులమీఁదివలఁ బెట మీఘోరభవాగ్నికోప
మెట సమంజసమగునే మీరుఁ బరమాత్ముఁ జూడంగఁజాలరు సారిది కోప
కలితుఁ డౌ జనుఁ డేది కావించినను మతి జనులకే మిడినను సంతతంబు
మొనసియొయ్యదివోమొనరించిననదంతయునునిష్ఫలంబునై తనరియిహము

ఆ. నందు వెలయుచుండు నినశ్యము వానికిఁ
నోప మెవరికైన నూఁడ దెవుడు
మిగులఁ గోపమునను మించిన రందునఁ
దపము చెడియె నిజము తలఁచిచూడ. 302

వ. ఇట్లు వనవాసనుండు పులుక నయ్యెడ 303

క మునులు పరమేష్ఠిమాటల, విని సర్వులు సంతసించి వినుతించుచుఁ గ
న్నన నడిగిరి జనులకు శివ, మునుఁ గల్లడికారణంబు మునికులచంద్రా! 304

క మన మిపుడు శూలపాణియు, మునిరహితుఁడు గాఁ జెలంగు ముక్కంటిగ్భహం
బున కేగుద మాదేవుని, ఘనకృపణోఁ బూర్వరీతిఁగాఁగల మనుచున్ 305

తే. ఇట్లు భాషించి బుషులు వాణీశయుక్తు
లగుచుఁ గైలాసగిరిఁజేరి యార్యుఁ గదిసి
హర్ష మొప్ప సుఖాసీనుఁ డైనహరునిఁ
శోభనాకారుఁ జూచిరి చూడ్కు లలర 306

క లోకపితామహుఁ డగువా, ణీకాంతుం డంతఁ బ్రభుఁడు నిత్యుఁడు త్రిజగ
చ్ఛ్రీకరుఁ డమరేశుఁడు సు, శ్లోకుం డగుభవునిఁ బొగడఁ జొచ్చె నభక్తిన్.

బ్రహ్మ భవుని నుతించుట.

క. పురహర కరుణాసాగర, వరద మహాదేవ దేవ భర్గానంతా
సురుచిరపినాకహస్తా, పరమస్థాణుస్వరూప భవ! జోత తమిన్. 308

ఉ. సంతతతారకుండవయి శాంతుఁడవై భువనేశ్వరుండ వై
మంతు వహించు చిత్తమున మానితభక్తులకెల్లఁ దెల్వి న
త్యంత మొసంగునట్టి పురుషాధ్యుఁడ వీ వాకరుండవే యుమా
కాంతుఁడ నీకు మ్రొక్కెదను గాధదయారస మొప్ప నేలుమా 309

ఆ విగతఘోరపాప విధ్వస్తబుధపాప, మానసాబ్జశయన మంజుసదన
భవాభీర్ఘ్నకోప భాసురసద్రూప, వనజగర్భ! నీకు వందనంబు. 310

మత్తకోకిల శూరనాయక భద్రదాయక సుందరోజ్వలమాయికా
సూరిపాలన దుష్టనాశన సూక్ష్మభావనపావనా
సారశూలకరా మహేశ్వర సత్యమార్గసుఖోత్కరా
గౌరి మ్రొక్కెద నీకు భక్తినిఁ గూర్మిన న్బాలింపుమా 311

సీ. శ్రీపార్వతీసతీ చిత్తాబ్జసంచార! చారణాదిసురాళి సతత వినుత
చరణ! రణోజ్వలసాహసచాతుర్య! తుర్యమూర్తా వేళ కోమసుకర!
కరశూలవిధ్వస్తకర్బురగణ! గణనాయకప్రమథజనప్రయుక్త!
యుక్తసంబోధసుధాయోగదివ్యాలయ! లయకాలకాల! కాలప్రకృష్ట

ఆ గర్వభంగ! భంగకలితకంధిగభీర,! భీరుకావనాధ్యక్షవీర! వీర
భద్ర! భద్రరూప! కాపాలింపు మీవేళ, గరుణతోడ మమ్ముఁగరళకంఠ! 312

క జేవా! నీదాసులమై, వావిరి వర్తించుచున్నవారము కానఁ
భావించి ప్రోవు మని యిటు, లావనజజమానులాడి రతులితభక్తిన్ 313

క. ఓ మార్కండేయా! భవుఁ, డీనూడిక్ నుతింపఁబడుచుఁ బృథుతోమముతో
నామానివరుల కిట్లనె, సామంజసభణితివలనఁ జతురులు మెచ్చన్ 314

క మునులారా! చనుఁడు క్రమ్మఱ, ననితర మగుసుఖము నెల్ల నాలింగమె మీ
కొనకూర్చఁగలదు నా వా, క్కును శిష్యుఁడె వినుఁడు శ్రద్ధతోమరొప్పంగన్.

క లింగప్రతిష్ఠయందుఁ, బొంగారెను ప్రీతి నాకుఁ బుష్టినిఁ దగఁ ద
ల్సంగతినిఁ జేయఁ బవనువర, మంగళ మగు సందియమ్ముఁగూనుఁడు మతులన్.

ఆ అధికభక్తియుక్తు లౌనట్టిపురుషులు, నాదులింగపూజ నలినిఁ జేయ
గలరొ యట్టిజనుల కిల నసాధ్యము లేవ, మైన లే దొకప్ర కైన నరయ

క మనసార సర్వదుష్కృత, మునుఁ జేసిన నరునికైనఁ బూర్వజ్ఞానం
బనయము నిర్మలమౌ నా, భునలింగార్చనముతోడఁ గాశ్యపిలోనన్ 318

ఉ. పాతకలింగకారణము కబంధురవాంఛనుఁజేసి భూమిపై
ఖ్యాతినిఁ గాంచు సన్నివతియం దలరారెడిదా కొలంకులో
నీతతి నిల్పుఁ డావెనుక కనేక్షేత్రమై హృదయస్థవాంఛలఁ
బాతరలాడఁబొందఁగలవాను మునీశ్వరులార! మీరిలన్ 319

సీ ఆది భువనత్రయమందు వేల్పులకెల్లఁ బూజనీయంబునై కపాసఁగి వెండి
తివిరి స్థానీశ్వరస్థితమైనకతమున స్థానీశ్వరుండని కజగతిఁ జెప్పఁ
బడుచుండు నాస్థాణుఁ కబటుభక్తి నిత్యమేజనులు తలంతురొ కసర్వపాప
నిర్ముక్తులై వారు కనగడుచు నుందురు కైవల్యకాములై కక్రాలు నరులు

ఆ దానిఁ జూడ నమలతనులౌదు రని యిట్లు
శంభుఁ డాడ మునులు కసంతసించి
దారువనిఁ జెలంగు కదర్పకారాతిలిం
గంబుఁ దెచ్చుకొఱకు కకడఁగి రపుడు 320

క ఆలింగముఁ గదలింపను, జాలక దేవతలు మునులు కచతురాననుఁడి
వ్యాలయమునకునుఁ బోయిరి, వాలాయం బైనపాటు కవర్తింప వెసన్. 321

వ. అంత. 322

క సుగుడియు నగుదుగినుఁడు బలు, వగతోడను భ్రాంతితోడ కవలదువారై
పాగలెడివేల్పులమానుల, దిగులుగ నని యిట్టులాడ కదివ్యమునీంద్రా! 323

ఆ దేవదేవుఁడైన శివశంభునిచేత, లింగ మవనిమీఁద లీలవ్రాలె
నట్టిదానిఁ దాల్చ నసమర్థ లైతి రా, పాటు లోడ నేమి పరిభవిల్లు 324
క చనుమంద మా కాహార, మున వేల్పుల నెల్లఁ గూడి పురిహరుశరణం
బును బొందుద మాదేవుఁడు, కినికిరమునఁ దాన చేర్చుగలఁ డటఁ దానిన్.
చ. ఇటుల వచింప నిర్జరములు నీళ్లు బమ్మనుఁగూడి యంత భూ
ర్జటిఁ గనుకొ ర్కెతో రజతశైలముఁ జేరి సమస్తఘోరసం
కటహరుఁ డైనశంకరునిఁ గానకి డెందములందుఁ జెద్దవే
సట బటువై పెనంగొన విచారముతో నని రబ్జయోనితోన్ 326
క దేవా! శంభుం డెక్కడ, వావిరినున్నాఁ డనంగ వనజజుఁ డంతన్
దేవేశుఁ డా మహేశ్వరు, భావంబున నెఱుఁగ నరసి భవుఁగని పలికెన్ 327
ఉ టమునులార! యీశుఁడు నహోన్నతహాస్తిశరీరుఁడై మునిస్తోమము సన్నుతింపఁ గడుతోషముతో సరసీతటస్థమౌ
భూమిని నున్నవాఁ డనఁగఁ బూర్ణపుభక్తిని ధాతఁగూడి వా
రామహిశాత్తు జూడ మతులందుఁ దలంచుచుఁ బోయి భక్తితోన్ 328
ఆ స్వయముగా భవుండు భాసిల్లు పుణ్యధా, సారతటముఁ జేరి సకలమైన
వాసములను వెదకి భర్గునిఁ గనలేక, భూరిచింతతోడఁ బొగిలి పిదప 329

— బ్రహ్మాదినుతులు శివుని వెదకుట. —

క పరమేష్ఠిఁ గలిసి యంతటఁ, బరమేశ్వరు నరసి యరసి భాస్వత్కుండిన్
గరమున దాల్చి ముదంబునఁ, బరగెడి శివఁ జూచి ప్రీతిపరివృతు లగుచున్.
చ పరిపరి మ్రొక్కి యోజనని భావజగర్వతమఃపతంగుఁడుగా
సురపతియుఁ సదాసముఁడు సుందరవేషుఁడు దేవదేవుఁడౌ
హరుఁ డెట మాకుఁ గన్పడును హర్షముతో వచియింపు మావిభుఁ
వివిధ నతట నెవ్వరికి వేసటఁ జెందితి మంచు బల్కినన్ 331
ఉ అంతఁ గృపాసమన్వితయు నై పరమేశ్వరి వారిఁ గాంచి శ్రీ
కంతువిరోధి నిత్తఱినిఁ గన్గొనఁజాలుదు రీస్థలంబునన్
జింతిల నేల మీరమృతసేవను లై యటమీఁద శంభునిన్
బంతుఁగ నాత్మలం దెలిసి వర్తిలఁగల్గుదు రింపుపెంపునన్. 332
క. ఈ విధమునఁ బరమేశ్వరి, భావం బలరారుచుండఁ బల్కిన విని యా
దేవమునీంద్రస్తోమము, లావచనంబులను మిగుల నాలించి లగన్ 333
ఆ కూరుచుండి వేడ్క కొమరారఁ దచ్ఛుచి
సుధనుఁ ద్రావి పిదప సొంపుతోఁ సు
భాసనాత్తు లగుచు నంబికఁ బొడగాంచి
భక్తితోడ నిట్లు పలికి రపుడు. 334

క. ఓయంబ! శంభుఁడిత్తఱి, నేయెడ నున్నాఁడొ చెపుము నీయెటనుండియు నీ
తోయమున దంతిరూపున, నీయెదుటికి వచ్చునన నుమాదేవి దయన్. 335

క. సగసీమధ్యగతుండై, పరమేశునిఁ జూప దేవిపరమును లంతన్
గరిరూపమున వెలింగెడి, పురహరు గని వెఱఁగు గులకి శొంగారంగన్ 336

సీ. శక్రాదిసురులును సంయమీశ్వరులంత గమలసంభవు నగ్రగతునిఁజేసి
భక్తినిఁ బ్రస్తుతిచేసి భవానీ నిచేత నిష్టమూ లింగంబు ముజ్జగంబు
లందు నంగీతమయ్యె నిద్దానిఁ జెప్పుటయందు శక్తుం డెవ్వఁడనుచు తలఁప
నని యిట్లు బ్రహ్మాదులు లాలించి నినాగరూపంబుతో నున్నరుద్రుఁ డధిక

ఆ. దయ నిసుగ్గ నంతఁ దాపసులనుఁగాంచి, దారువనతలంబుఁ దరియఁ జొచ్చి
నిజకరంబువలన నిత్యలింగము లీల, బూని యధికముదము పొంగుచుండ 337

చ. వరుసనివంగితుండు నయి పచ్చి సరోవరపశ్చిమస్థలిన్
దిరముగ దాని నిల్పఁ గడుపేర్చి చెలంగుచునుండ నంత ని
ర్జరులు మునీంద్ర లాత్మగతిసత్ఫలముల్ గని పొంగిపొంగి శం
కరుని నుతింపసాగిరి సకౌతుకయుక్తులు నయ్యె నోమునీ! 338

బ్రహ్మాదిసురసమూహము హరునిఁ బొగడుట.

క. శ్రీపార్వతీమనోహర, పాపాసునుహీధ్రనిదుర! భవహర! నానా
రూపధర! జగత్పాలక, తాపత్రయదమన! భక్తతత్పర! ధీర! 339

సీ. బ్రహ్మాదిమస్తక బహుబాలలాక్షాబ్జనయన మోత్రిపురవినాశ యీశ!
హృషీకేశ! పవనేశ! హిమతథామగుణధామ సర్వమఖసుతేశ సాగరేశ
చంద్రార్ధధర భక్తజనవత్సలవి భగ్న, యోగనిరంత రయోగభోగ
పరమూర్త్మ వనజ భవరమాకారణపరబ్రహ్మతేజోధామ భద్రనామ

ఆ. వాసుకిభుజగవరభాసురవిగ్రహ, సర్వమంగళార్ధసహిత ఖడ్గ
చర్మధరపవిత్ర సర్వలోకైకర్త్ర, ప్రశస్తసత్య ధర్మనిపుణ 340

వ. నీలకంఠ, జటాధర, లోకసాక్షీ, భగవంత, సర్వజ్ఞ, క్షేత్రజ్ఞ, జ్ఞేయ, మహాజ్ఞానాంక, మహావిభూతికర, మహాక్షేత్రజ్ఞ, మహాపురుష, సదాశివదేవ, సదాశివ, పరమేశాన, దుర్విజ్ఞేయ, మహాయోగీశ్వర, త్రిసేవ్య, మహాత్మ, పరంజ్యోతిరూప, ఓంకార, వషట్కార, స్వాహాకార, స్వధాకార, సర్వగత, సర్వదర్శన, సర్వశక్త, సర్వదేవ, హవధామ, సంశోవర్త, వరాగ్నిస్తోమాత్మక, పవిత్ర, మహాపవిత్ర, మహామేఘ, మహాకాల, మహాకాముక, హిరణ్యవాహ, హిరణ్యవీర్య, హిరణ్యనాభ, హిరణ్యాగ్రకేశ, సర్వాగ్రనాకాగ్ర, జ్ఞానసాగర, హరికేశ యన, జటాధర, పినాకధర, రక్షింపు మని వేడి కతీయు నిట్లు పొగడిరి 341

దండకము శ్రీమన్మహాదేవదేవా, మహాకాశ, రూపాభివేశా, భవానీశ, సర్వేశ, వాణీశ, చంద్రాగ్నినేత్రా, లసద్భస్మగాత్రా, రమానాథమిత్రా, బుధస్తోత్రపా

త్రా, పరంధామనిష్కామసంపూర్ణకామా, నిరాకార, నిత్యోదయా, శర్వ, సర్వేశ్వరా, సంతశానంతమౌనీ, సమస్తోరుభూతాధివాసా, మనోవాస, సచ్ఛ ర్మవాసా, నిరాభాస, సత్యస్వరూపా, దురారాధ్య, సర్వజ్ఞ, సంప్రార్థ్య, సం వర్త, సంకర్షణా, హంసరూపా, మహాహంసరూపా, మహారాత్రికా, సర్వదేవా ర్చితా, ముంజికేశా, సురేశా, మహాయజ్ఞసంస్తుత్య, భద్రాత్మకా, శూలహస్తా, దురంతోరుసంసారదూరా, వహ్నివీర, కైలాససంచార, భక్తార్తిహారా, మహా ధీర, సాకార, ఘోరారిసంహార, మౌనీంద్రహృత్పద్మసంచార, నిత్యేశ్వరా, యాజికా, సర్వయజ్ఞేశ్వరా, యజ్ఞకర్త్రా, త్రినేత్రా, స్వయంభూస్వరూపేశ, యుష్మత్పరిభావం బచింత్యం బజం బప్రఖండం బవాచ్యం బభేద్యంబు నై యుం డు, నీలోకజాలంబులకు ధాతృరూపంబుతో సృష్టిఁ గాంచి విష్ణుస్వరూపంబు నొ వృద్ధినొందించి కాలాగ్నిరుద్రోరురూపంబుతో నాశము జేసి కైవల్యా రూపాభిరాముండ వౌ నిన్నుఁ బ్రార్థింపఁగా శక్తులఁ గాము నాగేంద్రభూ షా, నదాభ్వస్తదోషా, సుధాతుల్యభాషా! నమస్తే నమస్తే నమః. 342

తే ఇట్లు బ్రహ్మాదిదేవముఖీంద్రులెల్ల
భక్తితో వేఁడ భవ్యుఁడంతఁ బరమతుష్టి
మాస్థిరూపంబు విడిచి సాంబాపరలింగ
సన్నిధానంబుఁ గావించి సరవి నపుడు. 343

హరుఁడు స్థాణులింగమగుఁడై తల్లింగతీర్థమహిమఁ బఱతుట

సీ బ్రహ్మపుత్రోగమఖీబర్హిర్ముఖులఁజూర్చి నుపహితమౌనీంద్రసామజ్ఞమునను
బలికె దీర్ఘప్రభావంబుఁ గొంగట నుండినట్టి యీవరసరస్సధికపుణ్య
దాయకం బని చెప్పఁగాకయు మతీ మన్ని వేతితమున మోక్షసంసిద్ధి నిచ్చు
నిట నెట్టివాఁడైన నీలింగసర్శనమునఁ గాంచుచుండుఁగ మొనసి పరమ
ఆ పదసుఖంబు మిగులఁ బ్రతిదివసం బందు
నద్ధిదాక నుండుఁగట్టి సరసి
నక్కడఁ దెలమి నడుమ నలరార స్థాణుతీ
ర్థంబుఁ బొందు నిజము సమ్యదీప్తి 344

క ఈనుతిచేతను సతతం, బెనయు భక్తితోడ నొప్పి యింపుతలిర్పఁ
గా నన్నుఁ బొగడఁగలఁడో, వానికి సులభుండ శేంకరవల దిక మీకున్ 345

చ అని భగవంతుఁ డౌ గిరిశుఁ డాదట నిట్లని యంత వారికిఁ
గనులకుఁ గానరాక చనఁ గ్రక్కున నక్కొండ బ్రహ్మదేవుఁడున్
మునులును సర్వదేవతలు పొందుగ శర్వునిఁ బ్రస్తుతించుచున్
జనిరి నిజాలయంబులకు సంతసమొప్పుచు నుండ నోమునీ! 345

ఉ అంతట నాకలోకము జనావళిలోఁ గడు మిక్కిలంబునై
సంతత మొప్పెఁ దన్మహిమఁ జాలఁ గనుంగొని నట్టిపూరుషుల్

వంతలనెల్లఁ బోవిడిచి వాసవులోకము నొందుచుండి ర
త్యంతము దానిఁజూచి సురలందఱు తల్లడపాటునొ వెఱఁ 347

క. పరమేష్ఠి శేరణుఁ జొచ్చినఁ, గరుణఁ బద్మజుఁడు వారిఁ గనుఁగొని యోని
ర్జరులార! యేల యి చ్చటి, కరుదెంచితి రనుచుఁ బలుక నాలించి వడిఁ 348

క సుర లిట్లని పల్కిరి యో,సరసిజభవ! మర్త్యులెల్ల స్వర్గంబున నిం
డిరి వారివలన భీతిరు, నిరతము గల్గెడిని దీర్పు నేర్పున దానిఁ 349

చ ఆనవుఁడు పద్మజుం డనిరొ నయ్యమరావళికెల్ల ముఖ్యుఁడై
తనరు పురందరుం గనుచు ధాగణి పాంసువుచేతఁ దీర్ధ మొ
య్యన నమరించుఁగాఁడి హిత మారసి పూడ్చు మనంగ నిం(ద్రుఁ డే
పున ఘనపాంసువగ్నమున పూడఁగఁజేసెను దీర్థ మత్తఱిఁ 350

క దానికిఁ దోడ్పడిదివిజులు, మానితతీర్థంబు నట్టి మహి బ్రుంగంగా
నూనిన శ్రద్ధం జేయఁగ, దానిం గని వారుఁడు క్రోధపరాతుం డై 351

క కర మడ్డ మిడియొ దానిని, ధరఁ బడకుండంగ నిల్పి తత్తీర్థమునఁ బా
హారలింగము పటపృష్ఠము, నుసుశె ్కిం గాచి మూను లోహా యనఁగన్ 352

సి కాపున నత్యంత పావనం బయ్యె నాతీర్థము భవపాదతీర్థ మగుట
నందు స్నానముఁజేయ నఖలతీర్థంబులఁ గ్రుంకినయట్టు లగుఁ నిజంబు
న్యగ్రోధలింగవ ధ్యఖ్యోనిశ్రాద్ధంబుఁ జేసినఁ జితరులు చి త్తృప్తి
గాంతురు, దుర్లభకాండులఁ గూర్తురు, పాంసువర్షముఁ గాంచిపరమ మూను

ఆ లందు నవయవములనభిషిక్తములఁజేసి, కొని పవిత్రు లగుచుఁజనుల కెపుడుఁ
బొందరానిపదవిఁ బొందిరి ఁరమేష్ఠి, యవ్విధం చెతింగి యద్భుతగతి 353

వ శిలామయలింగం బాపాంసుతలంబున నిలిపి యధేచ్ఛ నరిగె 354

క హరుతేజంబున లింగం, బురుతరతేజమున వెల్గ నొగి సద్దానీ
నరులు స్పృశియించి విచ్యుత, దురితులు నై పరమపదముఁదోచ్చఁ జెందఁ

ఆ బ్రహ్మదేవ! వినుము పరువడిఁ దల్లింగ, దర్శనంబువలన ధాత్రియందు
సకలమైనభూతచయములు ముక్తినిఁ, జెందుచున్న విపుడు చెప్పనేల? 356

క. అన విని భగవంతుం డౌ, వనజజుఁ డమరులకు హితము వాటిల్లుటకై
యొనరించె నేడులింగము, లనుఁ బైపై దానియందు లాలితతేజా! 357

ఆ అంత మోక్షవాంఛ నలరు సర్వులు పాంసు సేవఁజేసి పరమసిద్ధి కలిగి
రనిలుఁ డట్టి ధూళి నాకుకుహేస్థంబుఁ, జేర్చె దానివలన తీరిన మిగుల

చ. గురుతరపాపయుక్తులయి క్రుమ్మలునట్టి జనంబులెల్ల శ్రీ
కర మగుశేంభులోకమును గాంతురు నిత్యముఁ దెల్విఁ దెల్వి లే
ని రమణికిఁ మానుష్యనకు మించినపాపము స్థాణుతీర్థమున్
బొరిఁ గనినంతమాత్రమునఁ బోవును నిక్కము మానిశేఖరా! 359

క. వినుఁ లింగదర్శనముచే, తెనువటనుఁ భక్తి నొనరఁ ఫలంబుచేతఁ
పొనరు న్యూనత్వము జనులకు, వినుమున నంశేయ మువలదు ఫలాన్యచరిత్రా! 360

ఆ సతత మట్టిదాని ఫసన్నిధినుండిన, జలములోఁ మునుంగు జనుఁడు బుద్ధి
నలయ ఫలము నొందు ఫనట్టజలంబుల, వలన నెవఁడు భక్తి ఫ యజలుచుండె 361

వ పితృతర్పణముఁ గావించునోవాఁడు ప్రతిజలంబందువువలన ననంతఫలంబు నొందు
నెవఁడేని స్థాణులింగపశ్చిమంబునఁ గృష్ణతిలలుఁ శ్రద్ధఁగలిగి శ్రాద్ధము పెట్టునో
యాపురుషుఁడు తనపెతృల మూఁడుయుగంబులదినుకి సంతోషపెట్టినవాఁ
డగు నింతియకాదు మన్వంతరలింగస్థితు లెందాఁక వెలయు నంతదనుకి నతని
పితృదేవతలు తన్నిర్మలోదకముఁ ద్రావుచుండుదు కృతయుగంబున సన్నిహిత
తీర్థము, త్రేతాయుగమందు వాయుహ్రదంబు, ద్వాపరమధ్యంబున రుద్రకర
తీర్థము పుణ్యతమంబులై యుండుఁ, గలితబహుళచతుర్థాశయందు నరుఁ డా
రుద్రతీర్థమున మునింగి పరమపదంబుఁ జెందుఁ బిప్పటమూలమున లేచి వసించి
పరమేశ్వరుని ధ్యానించినమనుజుఁడు తత్ప్రసాదమువలన నాత్మగతఫలంబుఁ
జెందు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 362

స్థాణులింగాది తీర్థాన్యలింగప్రతిష్ఠావర్ణనము.

సి భవ్యవటోత్తరపార్శ్వభాగంబున నఖలకామ్యదాయకము నగుచు
మొనయు మహాలింగమునుఁ దక్షుఁడు నిల్పె నాపటంబునకు నింద్రాది విశ్వ
కర్మకృతం బగుఘనలింగ మొప్పారు నది పిశ్చమనాంతరమై చెలంగు
దానిఁ జూచినవాఁడు ఫ తద్దయ సంసిద్ధి బొందు నక్కడ మహాపుణ్యలింగ
తే. భాసురాకారమున సరస్వతి తెనుఁగు, నాచనాన్వయుఁడని మ్రొక్కినట్టి జనుఁడు
పొందుచుండును మేధనుఫ భూమిలోన, మానికులచంద్ర సద్గుణావహితసాంద్ర! 363

ఉ. వనజజుఁ డు దానిపార్శ్వం, బున నిల్పెను వ్యాఘ్రలింగమునుఁ బూనికతో
జనుఁ కట్టలింగదర్శన, మునఁ జెందునుఁ బరమపదము ఫ మోదం బలరఁ 364

క వినుఁ మాస్థాణువటంబునుఁ, గని వలఁగొని నట్టజనుఁడు ఫ కాశ్యపి నెల్లఁ
బని గొని తిరిగినవాఁ డగు, మునినాథా! నిజము నిజము ఫ బుద్ధినిఁ దలఁపఁ.

సి సంయమీశ్వరులార! ఫ స్థాణువటోత్తరమున శుక్లతీర్థంబు ఫ పొడలుచుండుఁ
దత్పూర్వదిశయందుఁ ఫ దనరుఁ బుష్కరతీర్థ ముద్దానికిని బశ్చిమాశయందుఁ
దక్షతీర్థం బొప్పు ఫ స్థాణుతీర్థంబున కిప్పతిదిక్కున ఫ నలరు నకుల
గణతీర్థ మివి పుణ్యఫ కరనులు వీనికి నమరు స్థాణుండుండు ఫ నవ్యదీప్తి
తే నష్టమిని ద్వాదశిని నెఫ్వఁ ఫడధికభక్తి
మెనసి యీతీర్థములయందు ఫ మునిఁగి స్థాణు
దర్శనముఁ జేయునో వాఁడు ఫ స్థాణుదయనుఁ
బరమపదమును జెందును ఫ భాసురముగ. 366

క వారుపార్శ్వంబునఁ బార్వతి, పరమం బగులింగమూర్తి భాసిల్లునుఁద
ద్వరలింగదర్శనంబున, బురుషునకును మోక్షమబ్బు బుణ్యనిధానా! 367

వ స్థాణు పశ్చిమభాగమందు నకులీశ్వరుండు కలఁడామహేశునిఁ బూనికఁ బర్చిం
చినపురుషుఁడు సర్వపాపముక్తుండగుఁ, దద్దక్షిణదిశయందు రుద్రకరతీర్థముండు,
దానిలో మునింగినవాఁడు కృతసంస్తోత్రుఁడగుఁ దానికుత్తరదిశయందు
మహత్తరుఁడగు రావణాసురుని చేఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడినదియు గోకర్ణాఖ్యకలిగిన ము
వలింగము వెలయు నక్కడ నాపాశుపశుక్లచతుర్దశియందు సోపవాసుఁడై స
జ్జుఁడు స్నాతుఁడై సకలకలుషవాహంబగు, నక్కడనె మేఘనాదుఁడు సిద్ధిదలిం
గముఁ బ్రతిష్ఠచేసె నట్టిలింగముఁ బ్రయత్నమునఁ బూజించినమానవుఁడు సిరిఁ
జెందు దానికిఁ బడమరదెసయందుఁ గుంభకర్ణునిచే స్థాపింపఁబడిన వ్యక్తలింగ
మొప్పారుఁ, దల్లింగమును జ్యేష్ఠశుద్ధాష్టమివాసరంబున నువవాసయుతుఁడై
యర్చించి వసించుపురుషుఁడు సకలాధ్వరఫలంబు నొందు నందియమ్ము వెలదు
సతత మాలింగములు మునిసాధ్యాగిర్యవసుమరుద్వహ్ని భాస్కరాదులచేఁ
బ్రయత్నపూర్వకంబున నర్చింపఁబడుచుండు ననిఁ బల్క వెండియు ని ట్లనియె 368

క పెఱవా రగు మతిఁ బొందఁకు, మెఱుఁగనిచి త్తములతోఁ బ్రస్థాణ్వీశ్వరునిఁ
నెఱి నిల్పి పరమపదవికి, నెఱిఁదప్పకఁ జనిరి వేడ్క నిష్పంకులు నై 369

తే. దేవదేవుఁడు శూలియు నవ్యవాసుఁ, డౌ మహేశునిసన్నిధియందు నెట్టి
లింగ ముండునో దానికి లీలఁబార్శ్వ, గతయునై లింగరూపుతోఁ గ్రాలుదుర్గ.

క. మానితగోకర్ణము గను, మానవునకుఁ బుణ్యఫలము మహిఁ జెంపారుఁ
మానుగఁ గోరియుఁ గోరక, దానుర్వి జేయుపాపతతులు నశించున్. 371

క వరదుఁడు వాపనిదూరుఁడు, కరుణాకరుఁ డైనభవుని గాంక్షను గొలువఁ
గురితములు సమసిపోవును, బరమపదంబును లభించుఁ బరమమునీంద్రా!

సీ బ్రహ్మచర్యనుతోడఁ బరఁగి కౌమారంబునం బెట్టిపుణ్యా మొప్పారునట్టి
మహితపుణ్యంబు కుమారేశ్వరునిభక్తిఁ బూజించినందునఁబొసఁగుమతియుఁ
దత్ప్రసాదంబునఁ దద్దయుఁ గోరినభవరూపసౌభాగ్యతతులు వెలయు
దానికుత్తరమందు దైత్యేశుఁడౌ విభీషణుఁ డొక్క లింగంబు సరవి నిల్పి

తే భక్తి దానినిఁ బూజించి ప్రాణమరుఁ
డజరుఁడై వెల్లు నాపాశుపనుఁడు శుక్ల
పక్షమం దష్టమిని భక్తిభవునిఁ బూజ
చేసి యమృతత్వమును జెందు శిష్టచరిత! 373

క ఆలింగమునకుఁ దూర్పున, లీల బూర్ణేశితాఖ్యలింగము వెలయుఁ
లించుమతిని మనుజుఁడు, వాలాయము దానిఁ గొలిచి వాంఛలఁ గాందున్

తే. దుష్టదానవు లైనట్టి దూషణత్రిశిరులు సద్భక్తితో నట శివుని నిల్పి

పూజచేసి మనోభీష్టములను జెంది, సంతతంబున నలరిరి ఫ్రహ్లాదులమున 375

చ. పరమునీంద్ర! చైత్రసితపక్షమునందు మనుష్యుఁ డక్కడ
వివిధనిఁ గొల్చెనేని కడుఁ వేడుక వానికి నామహత్తు లా
పురహరు లాత్మలో వెలయు ఫూర్ణఫలంబులనెల్ల నిత్యము
బొరిఁబొరి నిచ్చి కాచెదరు ఫభూరిసుఖాత్మునిఁ జేసి చెచ్చెఅక్ 376

వ స్థాణువటప్రాగ్భాగమందు హస్తిపాదేశ్వరుండు కలఁడు. నరుఁ డాశంకరుని దర్శించి జన్మాంతరకలుషహితుండగుఁ, దక్షిణాశాశయందు హాటకేశ్వరుని ప్రతిష్ఠితలింగ మొకటి కలదు అట్టిలింగమునకుఁ బూనికతో నమస్కరించిన పూరుషుఁడు పరమసిద్ధిఁ జెందు నట్టిలింగమునకు దక్షిణపార్శ్వంబందు నమ్మునివరుని నడబావి కలదు దానియందుఁ త్రైలోక్యఖ్యాతం బగులింగ ముండు నది మహత్తుఁడును గాలరూపుఁ డగురుద్రునిచేఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడినదై సర్వపాపంబుల నశింపఁజేయునదియు శివంకరమైనదియు భుక్తిముక్తిఫలప్రదంబై రాజిల్లును. తెల్లగదర్శనంబువలన నరునికి నగ్నిష్టోమాతిరాత్రఫలంబులభించు, దానికిఁ బఱమరదెనన సిద్ధలింగము కలదు సతత మది సర్వసిద్ధిప్రదాయకి మగుసిద్ధేశ్వరలింగ మని వన్నెకెక్కుచుండుఁ దక్షిణాశాభాగమందు మార్కండేయప్రతిష్ఠితలింగము చెలఁగు, దానిదర్శనము సిద్ధిదాయకం బయియుండు నాలింగమునకుఁ బ్రాగ్దిక్కున సూర్యప్రతిష్ఠితలింగ మొప్పారునది సకలకలుషహర మగుదివ్యలింగ మని పేర్కొనంబడుఁ; చిత్రాంగదుం డనుగంధర్వుఁడు వేల్పువెల్లాటకత్తెలలో మేటి యగురంభయుఁ బరస్పరానురాగమున స్థాణుదర్శనంబుఁ గోరివచ్చి తన్మహేశ్వరునిఁ గని భక్తి నర్చించి పిదప ననోన్యానురాగులై తత్ప్రసాదమందు రెండుమహేశ్వరలింగములఁ బ్రతిష్ఠచేసిరి వానిఁ జూచిన మనుజులు సుభగులు దర్శనీయులు సత్కులంబుఁ బొందుదురని పలికి నిత్కుమారుఁడు వెండియు నిట్లని వక్కాణించె 377

క మునివర! దానికి దక్షిణ, మునఁ బురుహూతుండు నిల్పె ఫ బురహరలింగం
బును నరుఁడు తత్ప్రసాదం, బున నాత్మేప్సితము నొందుఁ ఫ బుధు లుల్లసిల్ల

శా పారాశర్యమునీశ్వరుం డట శివున్ ఫ ర్ప్రార్థించి దర్శించి వి
స్తారోదారకవిత్వము బడసె వేదవ్యాసమౌనీంద్రుఁ డిం
పారంగా భవు వేఁడి తత్కృపను సర్వజ్ఞత్వము బ్రహ్మ వి
ద్యారజ్ఞానము నొంది వేడ్క నలరెఁ ఫ త్కుమారుండు న్నతిన్ 379

తే స్థాణు పశ్చిమభక్తుఁడ ఫ దనరుచుండు, హిమవదీశ్వరలింగమఫహీనదీప్తి
బాణ్యాకరులకు నాయఁగ ఫ పూర్ణసిద్ధి, దాయకం బై చెలంగునుఁ ఫ దాపసేంద్ర!

క. వినుఁ దానికిఁ బడమరఁ గను, వినుతుం డగుకార్తవీర్యఫవిభుఁ డురుభక్తిఁ
దనరుచు నొకశివలింగం, బును నిల్పినవాఁడు నయ్యెఁ ఫ బూర్ణేచ్ఛుండై. 381

సీ. ఆద్ది సకలపాప హారమై చెలంగును
నరుఁడు దానిదర్శనమున విగత
పాపుఁ డగుచు వెలసి భాసురదీప్తితోఁ
బరమశివునిపదముఁ బడయునపుడె 382

క అనఘా! దానికి నుత్తర,మున నిల్పి సుపార్శ్వ డొక్కపురహరులింగం
బును దాని నొలిచి శ్వసనుని,తనయుఁడు సంసిద్ధినొందెఁ బత్క్రమవలనన్

సీ. మునినాథ! తల్లింగమ్ముకు దూర్పునఁ బ్రభవిష్ణుఁడౌ విష్ణుండు విపులశక్తి
దనుజభంజనుఁడు సుదర్శనుం డంగుశివుఁ జక్రాంతరంబు సగనినిల్పి
పూజించె మున్నుఁ దత్పూర్వభాగం బందు వాసవవరుణులు భవ్యతరము
లగులింగముల నెంటి నటనిల్పి రవిసర్వకామప్రదంబుఁ లై క్రాలుచుండు-

తే దత్త్వకగ్గసు లైనట్టి తాపసులు స,రస్వతీశ్వర శంకరాఖ్యలింగ
ములను నిల్పిరి వానికి భూమిలోన,సంఖ్య లేకుండు నిజముగ సంతతంబు

క. మునివర! యోఘవతీన , తనరునొ యొందాఁక ధరణిఁ దదుదీచిగ్గ
గన స్థాణునికినిఁ బశ్చిమ, మున లింగను లొక్కకోటి పొదలుచు నుండున్

క. దానికిఁ బూర్వస్థలమున, మానితు లగువాలఖల్యమౌనీశులు సు
జ్ఞానఫలసిద్ధికొఱకు భ,వానీపతిలింగకోటిఁ బరమప్రీతిన్ 386

తే సన్నిహితదివ్యవారకా సారభూమి
దాఁక నిలిపిరి స్థాణ్వీశు దక్షిణమున
యక్షగంధర్వకిన్నరు ల్భక్తిని లింగ
ముల నసంఖ్యాకముల నిల్పి రెలమి మౌనీ! 387

క పోడిమి నొప్పిన వసుచ్ఛ, మూఁడున్నరకోటిలింగములు పొందికతో
నాడఁగల వనుచు శ్వసనుం డాడె బుధేంద్రులు వినంగ నతిహర్షమునన్ 388

తే సంఖ్య లేనట్టి లింగము ల్భాస్వదేవ
భవ్యవాసాశ్రయంబు లై పరఁగుచుండుఁ
గావి దీనిని మగిలోనఁ దెలిసి స్థాణు
నాశ్రయింపంగ నౌ నరుఁ డవనిఁ బూన్కి 389

క కారణ మేమన స్థాణుని, సారానుగ్రహముతోడఁ జనుఁ డాత్మనుఁ బెం
పారుఁగలంబునుఁ జెందును,భారము లేకుండ మౌనివర! ధాత్రిపయిన్ 390

తే. గోరెక్క కలిగినమానవు లోకరెక్కలేని
పురుషు లాస్థాణుమందిరమునకుఁ జేరి
రేని నిర్ముక్తపాపులై యీశులోక
మందు భాసిల్లుచుందురు హర్షమొప్ప 391

సీ. వర్ణితమధుమాసపాండునక్షత్రతిథియందు | యోగ్యశుక్ర
చంద్రార్కయుతయోగసత్పుణ్యావాసమందు లోకేశ్వరుఁ | డైననలువ
కడుభక్తస్థాణులింగము నిల్పెము న్నటఁ బిరకాలముననుండి | సిద్ధసాధ్య
మునిపూజితంబు నై | భువి నరి యొప్పారె నాకాలమున నరు | లశేషహీను
ఆ లగుచు శ్రద్ధతోడ | నాస్థాణులింగమ్ముఁ,బూజచేసిరేని | పురహరుండు
పరమకయకు ముగులఁబోత్రులై యుండుగు, నంచితమ్ములేదు | సంశయమిశ.

క మనుజాంతకమారూఢం, దనమనమునఁ దెలిసి భక్తితత్పరుఁ డగుచున్
దనరి ప్రదక్షిణమునుఁ జేసిన వినుమాఘునిస్ఖలముఁ | బిత్తం బలరన్. 398

క నరి చతుర్దిపతినగకానన, వరిపృథ్వీపతుక్తవసుమతి నెల్లన్
దిరిగి కడుఁ బూన్కి వలఁగొను, నరుషలమును జెందు మూని | నాయకకీర్తిన్.

క పరమేశ్వరపదసేవా, పరులౌ సజ్జనులు విగతపాపులు నై దు
ర్భరసంసారసముద్రము,బొరి దాటుదు రంత్యకాలమున నుకుదీప్తిన్. 395

క. అనిన ముఁ దన్నుఁ దలంచెడి, మనుజుల సత్కారుఁగాతొ నుమాపతి ప్రోచుఁ
గనుక సముస్థజనంబులు, మనసిజహరుఁ దలచు టొప్పు | మాటికి భక్తిన్ 396

క లలితాంబరమాశివనితో, జ్వలసురవేశ్మాదులెల్లఁ | జర్చింపంగాఁ
గలలోఁ గన్నపదార్థం,బులవలె నస్థిరము లగుచుఁ | బొల్వారు ధరన్. 397

తే అగధు! సంసారనాగరమందు మునిఁగి,శోకవ్యాధి దలఁపక నిత్యంబు | సంతసమున
విష్ణుసీఁగుచు నున్నారు | వెఱ్ఱిమనుజు,లకట! వారలకిష్ట మే | మని వచింతు.

వ ఇట్లు సనత్కుమారుఁడు భాషింప నాకర్ణించి మార్కండేయుండు తరువాత
వృత్తాంతంబుఁ బలుకు మని యడుగుటయు 399

క నిరుపమమందర మంతత, కరుణాకర పరమధీర | భాసురగాత్రా
పరమసుఖాకర మురవార, నిగమాగమసత్ప్రచార | నిఖిలోద్ధారా 100

చ పురహరచాపఖండన | విభూషణ సంతతి గాత్రఖండనా
వరసురసిద్ధసాధ్యనుని | వర్యముఖోత్కర నిత్యభావనా
ధరణిసుతా మనస్సదన | దారుణరాక్షసచక్రభేదనా
నరపతిసన్నిధానభవ | నాశన భాస్కరవంశపావనా 401

మందాక్రాంతవృత్తము సరస్వతీతా సకలవినుతా | సర్వవాక్యాధిపూతా
సరస్వత్థారా సుగుణనికరా | సర్వకీర్వాణధీతా
సరస్వత్ధీనా సరసవచనా | సర్వవిశ్వప్రథానా
సరస్వచ్చారా సమధిచతురా | సర్వకార్యప్రచారా 402

గద్య. ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హారితసకులాన్వయ ప్రభవ, రామవజ్ఝలవంశకుముదసాగర సుధాకర కొండయసుమార బుధజనవిధేయ కొండయనామధేయప్రణీతం బగు శ్రీలింగపురాణమందుఁ బంచమ స్కంధము.

శ్రీ రస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

పంచమస్కంధము

రఘువరకులసోమా!
సోమాభిదగీశ వినుత సుందరనామా!
నామావశేషితాసుర
ధామా ధామాభిరామ దశరథతనూజా! 1

తే అవధరింపుము రామచంద్రా! సనత్కు-
మారుతోడ మృకండకుసూరుఁ డనియె
దాక్షేశ్వర స్థాణుతీర్థప్రభావ
మును విన్న గోరుచున్నాఁడఁ బూర్ణభక్తి 2

క. ధారణిపై నఖలాఘని, వారక మగుసిద్ధి నొందఁబడె నెన్వనిచే
నారమ్యపుణ్య సుస్థలి, గారవమునఁ దెలుపు నిపుకు కరుణాసింధూ! 3

సీ. ఇట్లు మార్కండేయుఁడెలమిఁ బ్రార్థించినమాన్యుఁడైనసనత్కుమారుఁడనియె
మునిచంద్ర యేతీర్థముఖ్యప్రభావంబుఁ బురుషుఁ డాకర్ణించిభూరిపాప
ముక్తుఁడై చెలఁగునో యెనసి యాస్థాణుతీర్థప్రభావం బెల్లఁ దాత్మవినుము
సర్వచరాచరసహితప్రపంచ మంతయు నారిమయము నై తనరుచుండ

ఆ. విష్ణు నాభినుండి విశ్వకరుం డిగు, బ్రహ్మ కలిగె నతనివలన నవ్య
పురుషు డా మరీచి పుట్టె నాతనికిఁ గ, శ్యపుఁడు సంభవించెఁజగము లెన్న

క ఆకశ్యపునకుఁ గల్లె వి, భాకరు డాతనికిఁ గల్లెఁ బ్రభతో మనువా
శీకరుఁ డొకతతిఁ దుమ్మిర, నాకస్మికముఁ గను మొగముఁ గందు ముసీంద్రా! 5

క చతురంత లైనపుడమికి, పతియు సుధర్మావనుండు భవహారుఁ డగుభూ
పతి యొకఁడు కలిగె దీప్తి, ప్రతనరపతి యనెడివేర ప్రోజీస్థలిపై 6

తే భయకరయుఁ గాలపుత్రియు భయసమాహ్వ
యాన్వితేయు నై చెలంగెడి యతివ వాని

నెలఁతకై యొప్పె మృత్యుసంన్నిధివలనను
విబుధులెల్లనుఁ గనుఁగొని ? వింత నొంది 7

శుకసుకుఁ డగుటేనునిచరితము

ఉ. దానికిఁ బుట్టె వేదములఁ ? బద్ధయు నింది నొనర్పువాఁడు దు
ర్జ్ఞానసుఁ డైనవేనుఁ డనుమాంవనాయకుఁ డొక్కఁ డామహీ
జానియు నా శ్రుతుండు నిజజాతుఁడు దుష్టజనాభిరాముఁ డౌ
వేనునిఁ జూచి చింత మరి ? వేఁ ప్రమునై వెలుఁగొందుచుండఁగన్ 8

క. ఘోరవనిఁ జేరి యక్కడ, దారుణతఁ మాచరించి ? భర్తృద్ధతితో
సారెకు రోదసి నెల్ల న, పారంబుగ నిండఁజేసి ? ప్రాజ్ఞులు మెచ్చన్ 9

మ. పునరావృత్తి విహీనమైనపదముఁ ? బొందె న్మహాదీప్తి గ్ర
న్ననవేనుండు సమస్తరాజ్యమునకు ? న్నాథుండు నై సర్వప
త్తనజాలంబులఁ బాడుచేసి శ్రుతినిం ? దాతస్పశుం డై మనో
జనులఁ గాతీయపెట్టె దుష్టమతితో ? శ్రుభాగమం దంతటన్ 10

చ అరదము నెక్కి భూగగనసీమం దతఁ డొక్కఁడె యొంటిపాటునం
దిరుగుచు దుష్టకార్యములఁ ? దెంపున జేయుచుఁ గ్రాలి మత్తసిం
ధురగతి విశ్వవీఁగుచును ? దూషితవర్తనయుక్తితోఁ జనో
త్కరములఁ జూచి పల్కెఁబటు ? ధైర్యము మీఱఁ గ్రమక్రమంబునన్ 11

క. అవ్యయగతి నే నుడివెద, సువ్యక్తస్థితిని వినుఁడు ? సొంపార *నయ
ష్టవ్య మదాతవ్య మహో, తవ్యము భూదేవదేవ ? తతి కెపుడు ధరన్ 12

క. నే నొకఁడ నీజగంబున, మానుగఁ బూజ్యుండ మీకు ? మతి యందఱకున్
మానితుఁడ సిద్ధకిన్నర, దానవసురసేవితుండఁ ? దథ్యం బరయన్ 13

క. నాచేఁ బాలితు లగుచున్, భూచక్రమునందు సుఖము ? బొందుదు రమినే
సూచించుపలుకు నాత్మల, వాచస్పతివాక్య మనుచు ? బావింపఁదగున్ 14

క. ఏకడ నైనఁ బ్రాపై, వీక న్వరియించుచుంట ? విబుధులలోనన్
నాకంబె నన్యదైవము, మీ కెక్కడఁ గలఁడు చూడ ? మేదినియందున్ 15

క అని యీకైవడి వేనుఁడు, జనులకు బోధింప సకల ? సంయము లాదు
ష్టునిభాషణంబు విని తమ, మనసులు చింతాబ్ధి మునిఁగి ? మల్లడి సెందన్. 16

క కనలి పరస్పరమున నా, జననాథుని చెంతఁ జేరి ? సరసోక్తుల ని
ట్లనిరి ప్రమాణము ధర్మం, బున కామ్నాయంబు కాదె ? భువనాధీశా! 17

క ఆకారణమున జన్నము, నాకేశ ప్రముఖదేవ ? నాథుల కెలమిన్
లోకముల సుప్రతిష్ఠిత, మై కడువిలసిల్లుచుండు ? నతిశోభనమై 18

---

* అయష్టవ్యము = దేవతలనేవింపరాదు. అదాతవ్యము = బీదసాదులకేదరాదు. అహో తవ్యము = యజ్ఞాదులందుదేవతోద్దేశంబున హోమములుచేయఁదగదు.

సీ అవనీశ నాకస్థు ఁ డైనసుఁదర్వులు మఖములు లే కెట్లు ఁ మహితతోష
సంయుక్తు లగుదురు ఁ నంతతగతమార్గు లై వేల్పు లఖలసఁపత్యభివృద్ధిఁ
గావింపకుందురు ఁ క్రతునిర్జరులచేఁ బసుధయెల్ల భరింపఁ బడుచు నుండు
నని యిట్లు మానీంద్రు ఁ లాడినవాక్కుల నాలించి వేనుఁ డగ్గ్యాగ్రహాత్త
లే సహితుఁ డై క్రోధకృష్టిశో ఁ కలమూని
వరులఁ గన్గొని భూసురవరుల కెప్ప
డైన నిడఁగూడ దమిరుల ఁ కిధ్వరములుఁ
జేయఁ దగదని పలుమారుఁ ఁ జెప్పుచుండె 19

ఆ. అంత సర్వమానుఁ ఁ లతికోపభరితుఁ డై, వజ్రయుక్తభూరి ఁ పరమమంత్ర
కుశలవలన వేనుఁకుంభినీశునిగత, వీవుఁ జేసి రపుడు ఁ చిత్ర మొదవ 20

ఉ పిమ్మట సర్వలోకి మతిభీతి నరాజకమై తమస్సుతోఁ
గ్రమ్మిన దయ్యె మానవులఁ ఁ గొతుకి మొప్పుగ దస్యులెల్ల వే
గమ్మున నొవ్వఁజేయఁ గని ఁ గాంక్షభయంబున వారు మానసం
ఘమ్ముల ప్రాపుఁజేరి తమఁకిష్టపురీతులఁ జెప్పి రంతటన్ 21

మ మును లావేనుని వామహస్తమును బల్మోనిక్ మన్థింపఁ జనిం
చెను వ్రాస్వాంగుడు నైనపూరుషుఁడు ప్రాస్తేరంబుఁగాఁ దత్కరం
బున వానిం గని సర్వమానివరులో ఁ మూఢాత్మ! భూభాగమం
దు నిషాదుండవె యీవు వీ వనుచు దోఁట్రో బల్కి రో తాపసా! 22

క ఆకారణమున వేనుని, డా కిల్మషమున జనించి ఁ రధిరోద్దతుఁ డై
భీకరరూపనిషాదు ల, నేకులు తత్కాలముందుఁ ఁ బుట్టిరి వైపై. 23

సీ అంత మానీశ్వరు ఁ లాన్నపుఁతీవ్రహస్తంబుఁ బలుమాఱు ఁ లదిమి త్రచ్చ
దివ్యమహీధ్రప్రతీకాశుఁడును ధనుర్బాణాంకితాయతఁబాహుఁ డతుల
చక్రధ్వజోత్కరసహితుఁ డై ఎడమయొకపురుషుండు పుట్టె నాఁభిజమువలన
వానిఁ గన్గొని వాసవప్రముఖామరు ల్పుడమి కాసుజనుని ఁ భూమిపాలుఁ
ఆ. డైన రాజుఁగాఁగ ఁ నభిషిక్తుఁజేసిన, నావిభుండు భూమి ఁ నంత ధర్మ
రతుఁడు నగుచు మిగులఁ ఁ రంజింపఁజేసెను, సకలజనులు చూచి ఁ సంతసిల్ల. 24

చ జనకవిరంజితంబు నయి ఁ చాలఁ గలంగెడి రాజ్యమెల్ల నా
జనపలిపాలితం బగుచు ఁ సంతతభూరిసుభాకరస్థితిఁ
దనరెను వెండి యాతనికి ఁ థారుణరంజనుఁ డొంటచేత రా
జనురమణీయశబ్దము రఁయంబున నిక్కులఁ బర్వె దీప్తితోఁ 25

సీ. అవైన్యపార్థివుఁ ఁ డఖలరాజ్యము నొందినట్టివాఁడై యుండి ఁ యధికభక్తి
బింబించె నీరీతి ఁ జితిని ఎజ్జనకుఁ డుధర్మ్యుఁడును సక్తఁతంతు నాళ
కరుఁడు నై వర్తించెఁగడిమి నాతని కెట్లు లాముష్మికసుభావఁహాంబు నగుచు

దనఁ దెడినిం జేయఁగదగియుండు నని మఱిఁ దలఁపోయుచుండిన నతనినిఁ దనదు
ఆ కడకు నారదుండు నికరమర్థి రాఁజూచి, హర్ష మొప్ప నతని నీ కాసనంబు
నిడి నమస్కరించి నృపుభక్తి ననె ముని, వంశదీప! వినుము పరమదయను
వ మునీంద్రా! నీవు సకలలోకశుభాశుభము నెఱిఁగినవాఁడవు, నాతండ్రి యగు
వేనుఁడు దురాచారుఁడును దేవబ్రాహ్మణద్వేషకుఁడును స్వధర్మరహితుఁడై
వెలసి పరలోకగతుండయ్యె ననవిని నారదుం డిపుఁ డాత్మజ్ఞాననేత్రమున నా
మహీపాలునిగతి నెఱిఁగి పిదప రాజేంద్రున కిట్లనెఁ; భవజ్జనకుఁ డగువేనుఁడు
ప్లేచ్ఛులనతుమఁ బుట్టి తీయకుష్ఠ కోగిములతోఁబీడింపఁబడుచున్న వాఁడయ్యె
అని యిట్లు మహోత్సుఁ డైననారదుఁ డాడి నావాక్యము నాలించి నృపలలాముఁ
డు మిగుల వగచి నాచేఁ గార్య మెట్లు చేయఁదగిన దగు నని కొంతవనుక నా
లోచించు నుండ నామహోత్సునకు లోకిమం దెనఁడు భయమువలనఁ బిత్రరథ
ణముఁ గావించునో యట్టినరుఁడు సుపుత్రుఁడుకాని తక్కినవాఁడు కాఁ డను
బుద్ధి బొడమె, నంత నారాజు నిజమనోగతభావంబు నారదునకు విన్నవించిన
నామునివర్యుఁడు హర్షించి పృథ్వీశ్వరు గాంచి రాజవర్య! నీ వాతనికళేబరము
తీర్థములయందుఁ బవిత్ర మైనదానిఁగఁ జేయుము; మహాతీర్థ మగుసన్నిహిత
సరస్సునకుఁ బొమ్మని చెప్పి నారదుం డరిగె నంత నృపాలుఁ డమ్మునినాథువచన
మును విని యాచేశమునకు నేఁగ నరసి గమనోన్ముఖుండై చని యట కుష్ఠరో
గయుతశరీరుఁ గృశించుచున్నతండ్రిం గని కన్నుల మనంబున ఘనం
బగుశోకంబు వ్యాప్తంబై మిన్నందుకొనఁ బొగులుచు నమస్కరించి ప్లే
చ్ఛులం జూచి. 27

సీ. అయ్యయో ప్లేచ్ఛులా! నా నేడు నాతండ్రి కెంతకష్టమువచ్చె? నేమి యందు
నతని నాగృహమునఁ? కెలమిఁ గైకొని పోయి గతరోగునిఁగ జేయఁగల నటంచు
దలఁపుఁడీ మీరని నీ ధరణీశుఁ డాడినఁ బ్రణతసామ్రాజ్యులై పరఁగి ప్లేచ్ఛు
లంద ఱాపురుషు దివ్యాకరుఁ గొనిపోయి యట్లే సీకుఁదెలిసినఁ దానిఁ జేయు
ఆ. మన నలండు వేడ్క నీ నంతటఁ బల్లకి
మోయఁ జాలినట్టి నీ పురుషవరుల
సొరిఁ దలిచి దివ్యసుగళోత్సుల్కము నిడి సుఖ
గతిని జనకుఁ జేర్చు నీ కడమ రాజ్య 28

క అని యిటుల దయాపరుఁడౌ, జననాథుఁడు పల్క నతని నీ సరసపువాక్యం
బును విని ప్లేచ్ఛులు వేనుని, ఘనశిబికాహాలు లగుచుఁ గిడువడితోడఁ. 29

తే. భూరిపుణ్యాకరుఁ డౌత్రిభూమి కరిగి
సరవి నట నుండునట్టిదా నీ స్థాణుతీర్థ
వర్యముఁ దాఁటి యవ్వలి నీ వసుధ కేఁగి
రట్టిరొడ వేనసుతుఁడు మీ నీథ్యాహ్వమందు 30

క. తనజనకుని నాతీర్థం, బున భక్తిం స్నుంచుటకును బుద్ధిం చలంపఁ
గని వాయుదేవుఁ డాకస, మున నుండి వచించె నిట్లు భూపతి వినఁగన్. 31

ఉ. తండ్రి! సాహసము సీ, వితతిఁ గాపింపవలదు వైసుతిరస్కృద్ధా
జాతోత్కర్షను దీనినిఁ, జేతఃప్రతిఁ గనుఁబ్రోవు శివమగు నీకున్ 32

సీ. వినవయ్య యీతఁడు విపులదారుణపాపసంహతితోడిసు జాల వెలసె
నామ్నాయనింద యత్యధికపాపం బగుదానికిఁ దుదలేదు తలఁప నట్టి
కలుషాత్ము నీతనిఁ గడఁగి ముంచినయె నీపుణ్య తీర్థంబు నిపుడె చెఱుపఁ
గలఁడు నిశ్చయమని వరువలిఁ బింప నావాక్యములను నృపాత్మజుండు

తే. విని మహాశోక మాత్మలో వెలయ జనకు
దుఃఖమునుఁ జూచి గురుతరదుఃఖహేతుఁ
డగుచుఁ నివ్వెఱపాటుతో హా యటంచుఁ
బలుక సాగెను భక్తితోఁ బటిమవాని! 33

మ. ధరపై నీతఁడు ఘోరపాపయుతుఁడై తానుండె నీకాలమం
దరయన్నాకపురస్థు లెట్లిపుడు ప్రాయశ్చిత్తముల్ సత్కృపా
కరులై నాకు వచింపఁగాఁ గలరొ నేఁ గావించెదఁ దానిసు
స్థిరచిత్తస్థితి నంచు వేఁడ విబుధుల్ ప్రీత్యంబులం బొంగుచున్ 34

వా. ఆరాజన్యునితోఁడ బల్కిరి మహీపాలా! సర్వతీర్థంబులన్
సారెఁ మున్ని వికుంఠవాసిఁ గొనుచున్ సద్భక్తియుక్తుండ వై
చేరఁ వచ్చి సమస్తపాపములు నిశ్శేషంబులౌ దాఁకఁ జ
న్నారంగా నభిషిక్తుఁ జేయు మిఁక డాఁ నత్యంతపూతుండిలన్ 35

చ. అనఘ! సరస్వతీజలములం గతిభక్తినిఁ గ్రుంకి ముక్తికిఁ
జను నితఁ డాత్మపోషణుఁ డసత్యచరిత్రుఁడు నై సురద్రోహమున్
బనిఁగొని నిందచేసి గురుపాపనివృత్తుఁడు నై ధరాస్థలిం
దనరుటచేత నెన్నటికిఁ దద్దయు నిర్మలుఁ డౌనె చూడఁగన్ 36

సీ. నరపాల! యాకారణంబున నీవు డితని నుద్దేశించి పృథులభక్తి
మొనసితీర్థములందు మునిగి యాజలములచే వీని నభిషిక్తుఁ జేయు మవలఁ
గతకల్మషుండు కాఁగలఁ డని భాషింప నాలించి యతనికిఁ నాశ్రమంబుఁ
నిర్మించి నృపుఁ డంతఁ నిజపితృలోకు నై తీర్థయాత్రకుఁ జని దినదినంబుఁ

తే. తీర్థములఁ గ్రుంకి యాతీర్థదివ్యపుణ్య, వారితో నాత్మజనకు నావారఁగాఁగ
స్నాతునిగఁ జేసె నత్యంతకౌతుకమున, తాపసామలకులచంద్ర! ధర్మసాంద్ర!.

ఋష్యశృంగ కథ.

ఆ. అట్టితరుణమందు నచ్చోటి కొకకొన, కంబు వచ్చె దానికథను వినుము
పూర్వమందు స్థాణుపుణ్యమతంబున, నద్ది ధర్మకర్త యగుచు నుండు. 38

క. అనిశము పరిగ్రహంబై, తనరెడివిత్తంబు దేవతాధనసంతో
హంబును దమిరతి యొనర్చెడి, జనుఁ డై విలసిల్లి మతిగయు జగములకెల్లన్. 39

క సరసప్రియుఁ డై నిర్జర, వరకార్యరతిఁ జెలంగువాఁడును నై సు
స్థిరబుద్ధితోఁ జనఁ దఁడిట, బొరిఁబొరి వర్తించుచుండెఁ బుణ్యనిధానా! 40

తే ధర్మమార్గస్థితుండు నై తనరి పెద్ద, కాల మీమాడ్కి నాతండు క్రాలుచుండ
నతని కాయెడి దేవతాపహర, ణిసమా చిత్త మొప్పారెఁగడిమి మానిఁ!.

ఉ. అంతనె వాఁ డధర్మమున నెట్టి ధరాస్థలిఁ గూలి శ్యామలా
కాంతుని చెంగట న్నిలువఁ గౌర్యముతోడ నతండు కోప మ
త్యంతరయంబునఁ బెకుగ నాతనిఁ గన్గొని యోదురాత్మ! నీ
వింతటఁ గుక్కవై పుటిగి పృథ్వి జనింపు మటంచుఁ బల్కినన్ 42

సీ. సంయమిశ్రేష్ఠ! వాఁడు నీ సౌగంధికారణ్యమున సారమేయమై పుడమిఁబుట్టి
పెద్దకాలం బటఁ బ్రీతితో విహరించి తద్దయు శోకయుతాధములవలన
నంతఁ బరిత్యక్తఁ డయి పరిభూతితో వెలయుచు నాకుక్క విపులశోక
మునఁ బొగలుచు దైన్యతాపుణ్యవనంబును విడిచి వేగంబున విమలపుణ్య

ఆ సన్నిహత్యనామసరసికిఁ జని నంత, మాత్రముననె స్థాణుమహితవీర్య
శక్తి నధికకామసంహిత యై యసర, స్వతినిఁ గ్రుంకి విగతపాప యగుచు

క. అనఘ! భక్తుణలోభ, మ్మున నాశునకంబు మిగులఁ బొగలుచు స్థాణ్వీ
శుని దైనపుణ్యమరమున, కును జనె నాకాలమందు ఘోరపుఁ దృష్ణన్. 44

ఆ భయముతోడఁ గూడివచ్చినకుక్కను, వేనుఁ డప్పు డంటి వేగస్థాణు
భవ్యతీర్థమందు భక్తితో స్నానంబు, చేసె నట్టితటినిఁ బిత్తశుద్ధి 45

చ పలితుఁడు నయ్యె నాతఁ డతిపావనపుణ్యచపూర్వతీర్థబిం
దుతలిని సంప్లుతుండు నయి దోషనిముక్తినిఁ జెందెఁ నామహీ
పతిలనుజాతవారివరబంధురశీకరసిక్త యై విర
క్తత సువిలోకనత్వమునఁ గ్రాలినచయ్యెను కుక్కపం బటన్ 46

ఆ. వేనుఁ డవుఁడె స్థాణువిపులప్రభావంబు, తోడఁ బుత్రకారితుండు భవ్య
తనుఁడునై చెలంగి స్థాణునకును మ్రొక్కి, సన్నుతింపఁ దొడఁగెసత్యనియతి.

వేనుఁడు స్థాణునిఁ బొగడుట

క. ఈశ నచంద్రభూషా, ధీశా లోకేశ పార్శ్వతీరమణీశా!
కేశవనుత మహాదే, వా శంకర సత్యనికరవందన మభవా!. 48

సీ. సర్వశ్రుతివినాశ సర్వదేవాధీశ బలవైరిసంహార పరమఘోర
సర్వదైత్యామరసంఘసంపూజిత రాజరాజప్రియతరమ్యకేయ
చారుసహస్రలోచన విరూపాక్ష నేత్రత్రయ నీవు సర్వంబు నగుచు
బహుపాదబహునేత్ర బహుశీర్షముఖుఁడ వై వేదమయస్థితి వెలయుచున్న

ఆ వాఁడవద్ధి సదనావరద మహాకర్ణ, శంకుకర్ణ నాగచటులనాథ
కర్ణ కుంభకర్ణ కరకర్ణ గోకర్ణ, వందనంబునీకు వంద్యవంద్య! 49

క. శతదశపటుశీర్షంబుల, శతదశపాదాంబకముల సర్వస్థలమం
దతిదీప్తి వెలయు నీకును, సతతము మ్రొక్కెదను భక్తి సర్పాభరణా! 50

క దేవా! గాయత్రీముఖ, దేవీచక్రంబు నిన్ను దృఢతరభక్తిం
భావించి పాడుచుండును, భావంబులరాచుండఁ బ్రత్యహమందున్. 51

క హరిదశ్వాయననిరతులు, సురనాథుని పూర్ధ్వకుండు సురుచిరలీలా
గరము వసించుచు నుండెడి, వరమేమిని గాఁ దలంతు పటుభక్తినినున్. 52

ఆ భూరిరూప! నీకుఁ గూర్తియం చబ్జభూ, సర్వదేవచయము సరవి నెపుడు
గోష్పభూమియందుఁ గొనబోవ్ల గోవుల, వలె వసించుచుండు బాలి మెఱసి

సీ. భగవానుఁడా! నీదు భవ్యకాయంబున వాణీశగురుసూర్యావరుణ సోము
పద్మనాభాగ్నుల బలుకార్యకారణ నిత్కృయోన్నతహేతు సర్వవిశ్వ
సంభవలయవృద్ధి సకలతులను ద్వైతంబును సర్వభూతముల నెల్లఁ
గనుగొంటి భవశర్వ వరదోగ్రబలరూప పాపాంధకాసుర ప్రాణహరణ

తే. దేవలోకేశ త్రిజట త్రిశీర్షశూలసక్తకర పురసంహార సర్వనార
వాసుదేవ త్రినేత్ర విశ్వావ్యవంద, నంబొనర్చెద నీకు నే నాగభూష! 54

క డిండిమయుతకరయుగళా, దండాంతసుపింఛముండ దారుణ విలసో
ద్దండపరాక్రమ పటుతరు, చండాఖలజన్మహేతు సమధికఖ్యాతా! 55

క. శ్వేతోర్ధ్వకేశదంష్ట్రా, పాతకవర విక్రియశరూప్యపాటలసీలా
జాతాప్రతిరూప శివా, చేతోభవహరణ వినుతి సేసెద భక్తిన్ 56

క నిజరూపధ్వజమాలా, సుజనాకృసూర్యసూర్య సుందరమాలా
కుజనవిదూరశుభప్రద, రజనీకర చూడ ఘోరరాక్షసమథనా! 57

క నానాభిరామపటుతర, మానితగజచాజకాజ మంజులతేజో
ధాన వృషాంసగకుద్ధర, దీనావన నీకు జోత దృఢభక్తిమెయిన్ 58

క వరపర్ణాహారపుట గురు, కసుణాకర కనకవర్ణకనకాభ దయా
కర సంక్రందన సంస్తుత, నగచేవస్తుత్య వంద్యగము నీ కభవా! 59

క. సర్వస్తుతి సమ్యక్స్థిత, సర్వేశ్వర సర్వభూత సంఘశరీర
సర్వాదనహారణ మహా, సర్వశ్వోగ్రకేతు సంయుతదేవా 60

సీ. గతమాయ కృశనాశకటకటోత్థిత శివ ధామసారస్థిరధైర్యసదన
వరచండకుత్సిత వాదిత్రసంయుత నర్తనశీలవిశాలాకార
రమ్యనాట్యోపహార ప్రసక్తకమహాబలనాశపుత్రప్రథమకాల
గర్వసంక్షయరూప కాలసంహరహేమాచలజామ్యాదరయామలాబ్జ

తే. హంస దశకరనిత్యోగ్ర వారకపాల, సక్తహస్తవిభీషణ చారుచిత్య

భస్మవిప్రియబహుపిమారవారసతత, ధరయు హేశ్వర నీకు వందన మొనర్తు. 51

క. దేవా! వృషాంకహర్షణ, దేవేశ్వర పచపచాతిదీపిత భీమా
గోవాత్సల్యకటంకట, భావజ్ఞా భావదూర! వందనము తగన్. 52

క. ప్రాలేయ వ్రతధర సుర,జాల విరక్తాన్యభావసంహార మహా
శీలాజపమాలాభే, దాలఘుఖేదప్రభిన్నహార నతి నీకున్ 53

తే. ఘోరఘోరతరాఘోరఘోరరూప, శాంతతమశాంత భావశివశాలనేత్ర
యాగభాగప్రియైకమహాశరీర, నీకు నే మ్రొక్కుచున్నాడ నియతితోడ 54

తే దివ్యయమనియమాన్వితదేవ పంచ, సదనశుభాంగలుబ్ధ విస్తారభోగ
భాసురముద్రచిత్తోరుభద్రఘంట, వందనము నీకు కైలాసవాస మిగుల. 55

క. ఘంటాఘంటనిఘంటా, ఘంటామాలావిభూషకానితవేషా
పంటించక నన్నేలుము, మింటను డేడేలు నిన్ను మేలనిపొగడన్ 56

సీ హుంకార సతతే హుంహుంకారశుగణసంఘుట్టఘుట్ట విస్తారశూర
కిలకిల ప్రియపారశ్వత్తినస్మృతియ సమసమవేశ్మవృత్తశ్రేష్ఠ
సదన సద్గర్భ మాంసపుగాలకతరోరుతారకప్రవ్యాతసంహవనయాగ
యజ్ఞావాహవ్యయ యజ్ఞేశ హుంతవ్యతనతప్యనిరాశ వైత్యనాశ
తే తుండ నాయకభవతుండ తుండ్యభక్త, నాథ నానాన్నభోజనాన్నప్రదేశ
భక్తమందార నతజనపాపహార, వందనము నీకిదె సహస్రవదనభక్తి 57

క. పరమపహాస్రాభరణా, వరదసహస్రోద్యమాత్తభాస్వన్మూలా
గురువృద్ధబాల నీకొఅ, కరముడి వందన మొనర్తు నతులితభక్తిన్ 58

సీ. బాలానుచరగోత్ర బాలలీలావిలాసక్షోభణాధిక సత్యపాల
గంగాలులితకేశ కమనీయతరముండివాలస్థవిరబాలవారపాల
మట్కాస్థసంతుష్టసమధికత్రిక్రియానిరతనగ్న ప్రాణ నిపుణబాణ
బంధురాస్ఫోటన బహుధర్మకామార్థమోక్షకాధ్యాపకామురహారాప్త
తే సాంఖ్యయోగముఖామలసాంఖ్యముఖ్య, సాంఖ్యరూపాభిరామసుచారుసీమ
సకలపాతకహరనామసత్పథికామ, వామదేవ మహాదేవ వందనంబు 59

వ సర్వజ్ఞ, స్థవిరధరధర్త్ర, చక్షుస్ప్రధరధ, నీలోస్తరీయ, మాలిచికుర, త్ర్యంబ
కాంబికానాయక, వ్యక్తావ్యక్త, పరబ్రహ్మస్వరూప, తర్కాతర్క్య, తుష్టాతుష్ట
విచార, సర్వపాపవినాశ, కల్పసంధ్యావిలోకన, మహాసత్వ, మహాహస్త, మహా
బల, మహాభ్రధర, ప్రఖ్య, మహాకాల, మహాప్రభ, మేఘావర్త, చంద్రార్కేశ
నీకొఅకు నమస్కార మని వెండియు నిట్లని స్తుతించె 70

క అన్నము నీవభవాయా, యున్నము భక్షించువాడ వైయుండువు ప
క్వాన్నావనదహనా నీ, కున్నతమతి మ్రొక్కువాడ నుజ్వలభక్తిన్. 71

సీ భూమిని భేదించి / పుట్టులతాదులు మావితోఁ గలిగెడిమానవాదు
లండతోడ్భవములై / యలరు పక్ష్యాదులస్వేదోద్భవంబులై / చెలఁగు సూక్ష్మ
జీవు లీ వైయుండి / చెన్నారుచుందువు / సర్వచరాచరసహిత మైన
విశ్వంబుఁ బుట్టించి / వేడ్కతోఁ బాలించి విలయంబుఁ గావించువిభుఁడ వీవ

తే బ్రహ్మవేత్తలు నినుఁ బరబ్రహ్మ మనుచుఁ
గడిమి భాషింత్రు చిత్తంబులోఁ బెంపు బయల
వెలుఁగు విలసిల్లుచుండు నావెల్లు నీవు
వెలుఁగులకు వెల్లు నీవు నై / వెలయు భవవ! 72

చ పరమబుధేంద్రులెల్లనిను / బాదపఘట్టనహంమూర్ధగా
గరము వచింత్రు యాజకులు / గణ్యులు సజ్జనుఁగాను నిన్ను సు
స్థిరగతి నెంచి పల్కుదురు / శ్రేష్ఠతరోపనిషచ్ఛ్రుతీడ్యభా
సురనుతులన్ బరింపఁబడి / శోభిలుచుందువు నీవు శంకరా! 73

తే బ్రాహ్మణులు క్షత్త్రియులు వైశ్యశూద్రజాత, జలధరాశనినిగర్జితచంచలాబ్ద
పక్షియుగమాసనక్షత్ర / పటలవిగ్రహ, హాదు లీవని పల్కుదు / రార్య లభవ!

చ. గిరిపతిపుత్రికారమణ! / నీస్మృతివంద్య! ద్రుమాళిలోపలన్
వరవటవృక్ష మీవు పటుపర్వతశృంగకులయందుఁ బర్వతే
శ్వరుడవు సర్వఘోరమృగవారములోపల వ్యాఘ్ర మీవు నీ
వరయ విలేశయావళులయం దహికాజవు కోరి చూడఁగన్ 75

తే అబ్ధులం దీవు క్షీరాబ్ధి / వగుచు నుండు
వఖలమైనట్టి యంతరిక్షమందు దివ్య
కార్తకాభిఖ్యమంత్ర మై / క్రాలుచుండు
వనయ మీవన్ని చోటులయందు భర్గ 76

క ఆయుధములలో వజ్రం, బైయుండువు వ్రతములందు / నతిశయసత్య
ప్రాయుండవు బుధగేయా, మాయామహితాప్రమేయ / మంజులకాయా 77

సీ వైరక్తమాత్మమ / వ్యవసాయప్రాగభృతిజయాజయములు / సృష్ఠులలోభ
కామమోహాక్రోధఘనద్వైష్యములు నీవ చటులగదాశరశక్తిచాప
ములు నీవ భేత్తవు / మోక్షప్రదుండవు నేతవుఁ జేత్తవు / నిఖలహార్త
వగుచు మంతివ్యుఁడ / వై చెలంగెద వీవ దశలక్షణాన్వితధర్మపర్వ

తే తార్థకాసారసరిదరణ్యాబ్ధి పక్షి, రాశి బహుకర్మగుణగణాగంభకాల
పుష్టఫలదోషధీలతాపుంజజీవ, మనుఁడ వీ వోమహేశ! యు / మాసతీశ! 78

తే ప్రణవగాయత్త్రు లాదిత్యభద్రసిద్ధ, సాధ్యగంధర్వకిన్నరచారణాది
నిర్జరులు నీవె సర్వేశ / నిత్యవీర, పండితాస్తాబ్జభాస్కరభాగ్యనిధర! 79

వ కేవా, సిత, పీత, హరిత, లోహిత, కపోత, కాల, నీల, కపిల, కద్రుకృష్ణ
వర్ణంబులును, సర్వవర్ణావర్ణంబులును, వాసవాగ్నియమనిర్ఋతివరుణపవనధనేశే
శానాదిష్టదిక్పాలురును, నష్టాభ్రనుహంసోపద్రవంబులును, శిష్యులును, యజు
స్సావశేతుదీయంబులుఁ బవిత్రాతిపవిత్రంబులును, శుచ్యాతిశయశుభంబులుఁ ద్రి
జములందుఁ దున్నికిచెట్టును, సర్వశుభగుణాధార మగుముద్గంబునుఁ, బ్రాణంబు
లును రజస్తత్వతమోగుణంబులు సకలపతిస్వంబుఁ, బ్రాణాపానవ్యానోదాన
సమానవాయువులును, నిమేషోన్మేషజృంభితేక్షితములును, లోహితాంతిర్గతదృష్టి
యును, మహావక్త్రులును, మహేశ్వరులును, శుచిరోమంబులును, హరిశ్మశ్రు
లును, భవోద్భవకేశంబులును, మానజాలంబులును, జలౌకంబులుఁ, గాలశే
కిళాకిళలుఁ, గాలాకాలదుష్కాలశివకాలఁబులును, మృత్యువును, మృత్యు
కర్తయు, నధ్వరంబులుఁ, దద్విఘ్నకరులును, సంవర్తకాంతకసంవర్తబలాహకుం
టలును నీవై రాజిల్లుచుందువు మతీయ ఘంటధరుండవు, మహాఘంటివి, సంచ
రుండవు, మాతల్లివై యుందువు, శేతానంగయమదహనులకు దండచండిత్రిదం
డకరుండవు, మహేశ్వరా! చతుర్యుగంబులు, చతుర్వేగంబులు, చతుర్హోత్రం
బులు, భవద్రూపమయంబులై రాణించు, మహేశా! నీవు చతుర్హోత్రప్రవ
ర్తకుఁడవును, జతురాశ్రమనేతవును, జాతుర్వర్ణ్యకరుండవును, నిత్యలక్ష్మీప్రి
యుండవును, గణాధ్యక్షుండవును, గణాధిపుఁడవును, శోణితమాల్యవసనధరుం
డవును గిరికుఁడవును, గౌరికిఁబ్రియుండవును, శిల్పులలో శ్రేష్ఠశిల్పి వైనవాఁడ
వును, సర్వశిల్పప్రవర్తకుఁడవును, భగనేత్రాంశకుఁడవును, శంభుఁడవును,
బూష్ణోదంతనాశకుఁడవును, స్వాహాస్వధావషట్కారనమస్కారమయుండవు
నై రాణించు నీకు వందనం బని వేరొక్కని వెండియు నిట్లని స్తుతించె 80

సీ నిరూఢతపశ్చర్యా నిరూఢవ్రతానిశా తారక కారకాధార వీర
ఖాతవై నీవు సంఖ్యాతవై పరమవిఖ్యాతవై తరణి భూధరణపరుఁడ
వగుచు మహాదీప్తి నలరారుచుందువు సహస్రాక్షవంబులు సర్వతంబు
లతులితవ్రతచర్య లభవ నీవే కద భూతాత్మభూతేశ భూతభవ్య

తే భూతకరసంతతోద్భవ పూర్ణభావ, భూర్భువస్సురాత్మ ముక్తిధామ
భవ్యదంతి ధ్రువోన్నత పరమజాత, నిన్ను వర్ణింపఁజాలను నిఖిలనాథ! 81

తే దాంత సంభవదుర్దాంత దాంత శాంత, దీప్తిశాదీప్తితోద్భవ దివ్యభావ
కర్మికారసుప్రియగాఢమాయ, మాని జనకామ సమధిక మంజుసీమ! 82

క స్థూలాణుబిందుకాంతో, జాలయుగావర్తభూరిసంవర్తమహా
శీలాబ్జావర్తగురు, కాలహర సంప్రవర్తకప్రమథేశా! 83

క. శ్రీమహితనందివక్త్రా, భీమాస్యకమ్రవదన విమలాచరణా
సోమార్ధమకుట సర్వ, స్తోమాధికరాజరాజ సురుచిరతేజా! 84

క శేకునివి హిరణ్యాగర్భుఁడ, వకళంకుఁడ వీవు ధర్మవారణధ్వంసా
సకలగణోత్కటదుర్భట, సకలేశాదండితధరణ సత్యవిహారణా! 85

క సోనర్ద సోప్రణాళా, మానిత సోనాథరాజ మంజులవాహా
దీనావన బహు పావన, గానాభిజ్ఞ ప్రశస్త కలుషాహార్తా! 86

సీ సోవింకరణక సోమార్గార్గత్రిభువనావనాదిన పూర్ణగాన
సత్తమ సుస్థిర స్థాణుగూఢసోప పటుకోపదుర్విషవంశనాశ
దురతిక్రమానిశ దురత్యయనాధిక దుస్సహ దుర్ధృష్ణ దుష్ప్రకాశ
దుర్జయ దుర్దర్శ దుగిఖపినాశనభుజ్జగామయవహ్ని సోమతృష్ణ
తే లాదు లైట్టి రోగము లభవ నీవె, తన్ని వారకుఁడవు నీవెతలంచి చూడ
నాదివేవుండ వజరుండ వమరుండ, వచ్యుతుండవు నీవు సర్వాత్మవేశ! 87

చ. అని కరము ల్నమూహాములు వర్షము సత్క్రియలన్ని నీవు నై
తనరుదు వబ్జలోచన విరక్తిపద్మవనాలయా మహా
జననుత దండమాస్థ జయ సంభృత త్యక్తింబక దుష్టదూర పా
వన వరదోగ్రదంష్ట్రమునిభావన ప్రోవుము నన్ను సత్కృపన్ 88

క మరుదధిప నీవు సర్వా, మరపతివి యు సోమవానమపితుఁడవు సుధా
వరభోజనుఁడవు దేవే, శ్వరుఁడవు గణపతివి సత్యసంధుండవజా! 89

క శీరాజ్యవిపాగ్నిపవి, స్తార మధుచ్యుతకదంబ సస్మధుపజయా
ధార మధుచ్యుతనిస్తుల, వీరా బ్రహ్మస్వరూప విశ్వాధారా! 90

ఆ సకలభువనభోక్తసర్వలోకపితామ, హా హిరణ్యవీర్యకుత్స కార్య
పురుషులందు బుణ్యపురుషుండ వీవొంటి, డవె తగు నిచూడ భవవిరహిత! 91

ఆ. పుణ్యదేవ పున్నపుంసకస్త్రీమూర్తి, ధర గిరీశ బాలతరుణజీర్ణ
దంతవృద్ధరూప తతవిశ్వధరవిశ్వ, కార శూరఘోర కలుషహారణ! 92

క లోకంబుల సృష్టించెడి, లోకేశుఁడ వీవు సాధులోకార్చిత ని
న్నాకేశాదులు ప్రణతులు, నై కిడుపూజించుచుందు రనవరతంబున్. 93

తే. తరణి చంద్రులు నీకు నేత్రములు దేవ, పార్వతీదేవి నీకు సద్భార్య యగును
నీవు వైశ్వానరుండవు నీవు ధాత, ధాత వఖిలేశ పాలింపు దయను నన్ను.

సీ పురహరవాగ్బలమూలభూతయు నగు వాణి నీవాణియై వాణిఁగాంచె
రాత్రిందివములకు రహినిమిషోన్మేషకాలంబునకు నీవు కర్త వనఘు
పరమేష్ఠి గోవింద పరమమునీంద్రులు యాథార్థ్యముఁగను నిన్నయనట్టి
శక్తి లేకుందురు జనకోటి యెద్దాని వ్యాఖ్యించి గయిందునొ యట్టిమిమ
ఆ పారమందు నీవు భాసిల్లుచు నింతి, రంబు వంతె వగుచు రక్షణంబు
చేయు చుందు వధికశివమహాసుందర, సాధుహృదయలోల సత్యశీల 95

ఆ. సంయతేంద్రియులును । సత్వస్థు లపగత, భూరినిద్రు లైనబుధులు మోఁగ
రూపి నెవని హంసరూపుఁగాఁ గందురో, భక్తి నట్టి నీకు । వందనంబు 96

చ సురుచిరరూప! నీ తనువుఁ । జూచుట కెట్టి సుసూత్మవర్ష ముల్
పొరిఁబొరిఁ జాలకుండునో వి।మోహితభావనిరూపినట్టి శ్రీ
కరవరమూర్తుల న్నిగులఁ । గావుము నన్ను నిజాత్మజాత దమి
న్నిరతము నేలు తండ్రిగతి । నీవు కృపారస ముల్లసిల్లఁగన్ 97

క నే నిపుడు రక్షణీయుఁడ, మానుగ రక్షింపు మీవు । మానస మలరం
గా నన్ను; నీకు మ్రొక్కెద, దీనావన విశ్వభవన । దేవ మహేశా! 98

కి నీయందు భూరిభక్తి, న్బాయక వర్తించు చున్న । వాఁడ న్నీ
తోయంబున భగవానుఁడ, సాయమ్మొనరించి ప్రోవు । సాధులు మెచ్చన్ 99

సీ జడలతోడను మహాచటులదండముతోడఁ బొడవు నాలుకతోడ । భూరిభయద
ష్ట్రదంష్ట్రలతోడఁ । జెజరిల్లుచు జన్మమందు గణేశుఁడ । వైనరుద్ర
కాయ నీకును నమస్కార మేశర్వునికుంతల సకాంగకుటీభాగ
గతము లై ఒలధర । ఘుననదీచతురపాంపతు లుండునో యట్టి । వారి రూపుఁ
ఆ లైన హరున కిప్ప । డభివందనము యుగాం
తంబునందు భూతతతుల మ్రింగి
నీటి నడుమనుండు । నీరళాయియు నగుఁ
వామదేవునకును । వందనంబు 100

ఉ రాతిరియందు నే విభుఁడు । రాహుముఖంబునఁ జొచ్చి చంద్రునిఁ
ఖ్యాతిగ మ్రింగునో రయివఁడు । ఖండజమిత్రు గ్రసించుచు న్మహా
భీతిదగాఢరక్షకుఁడు । విస్మృతతేజుఁడు నై వెలింగె నా
భూతగణాధినాథునకు । మ్రొక్కెద భక్తి చెలంగుచుండఁగన్. 101

క. అనుపాలితగర్భములే, వనయం బెద్దాని కభవ్యవలనను రక్షిం
దనరెనో యాస్వాహాస్వధ, లనిశము మోదంబుతోడ । నలరు న్నిగులన్ 102

ఆ దివ్యదేవతా లగుచు । దీపించి యంగుష్ఠ, మాత్రులై చెలంగు । మాన్యు లెల్ల
భూతతతులఁ బ్రోచి । పూర్ణదయ న్నాకు, నధికతోషకారు । లగుదు రెపుడు.

సీ దేవ! ఒర్ణోద్యాన । ధిష్ణ్యనదీవృక్షమూలాశ్వరథవా స్తి । ముఖ్యవాస
సాగరకాంతార । సకలచతుష్పథరథ్యాసభాచత్వరములయందు
దిక్కు లయందు వి।దిక్కులయందునుఁ బంచభూతములందు । ఖాస్కరాబ్జ
మధ్యస్థలంబందు । మతిసూర్యచంద్రదీ।ధితులందు నిరతము । తివురునట్టి
ఆ భవ్యమతులకేను । బలుమరు మ్రొక్కెద, వికలరూపసంఖ్య । వెలసి మేరఁ
దప్పినట్టి రుద్రతతికి నిత్యం బేను, వంకనం బొనర్తు । వాంఛతోడ 104

ఆ శర్వ! నీవు సుప్రసన్నుఁడ వగు మింక, యుష్మదీయభావ।యుతుఁడ నగుటఁ

జేసి భద్ర మగును గా జెలఁగు నీయందు నా, వ్యాపయమానసంబు గలదిక భక్తి.
క ఘనముగ నిట్లు వేనుం, డనిశరమతి యగుచుఁ బొగడి గాయంతట విరమిం
చెను జితసర్వేంద్రియత, న్మునివర గతవాతదీపగముం బోలి ధరన్. 106

ఈశ్వరుఁడు వేనునకు వరంబు లిచ్చుట.

సీ త్రిభువనాధీశుఁడు గా దేవదేవుఁడు వాక్యవేత్తయా భవుఁ డంత గా వేనుతోడ
నాశ్వాసకరముగై గా యత్యుత్తమం బైనవాక్యంబుఁ బలికెను వ్రతమహీశ!
చిత్రమయ్యెను నీవు గా చేసినస్తుతితోడ నీయొజ కిప్పుడు గా నేను మదిని
సధికమోదంబున గా నలరితిఁ బలుమాట లేటికి నాకడ గా నీవు భూరి
తే కాలపర్యంత ముండి మగాత్మాయజుండ
వగుచు నీ వంతటను హిరణ్యాక్షుసద్మ
మందు నంధకదైత్యుండ గా వగుచుఁ బుట్టి
విబుధవైరత్వమున విష్ణుపీఁడి పెరిగి 107

క. సర్వామరనిందాకృత, వర్యంబై ఘోర మగుచు గా వర్తించెడిదా
పూర్వాధర్మముతో నని, వార్యుండవు గాకు వంతఁ గా బటుభక్తిమెయిన్. 108

ఆ భువనమాత యగుచుఁ గా బొల్చారు పార్వతీ
సతినిఁ జూచి కామపస్పృహాండ
వగుచు నెప్పు డవని గా నడరెదవో యట్టి
తరుణమందు నేను గా దర్ప మొప్ప 109

చ అరుదుగ ఘోరశూలమున గా నబ్దము లర్బుద మాతతి న్నినున్
ధరఁబడఁ గొట్టితోయఁగలఁ గా దద్దయు దాన సమస్తభూరిదు
ష్కరకలుషంబుల న్విడిచి గా క్రన్నన నన్ని భృంగిరూపున
బరఁగి గణేశ్వరుండ వయి గా వాసి వహింతువు నీవు భూవరా! 110

క మన్నిటిపుట్టుఁడ వగుచుఁ, బన్నగ సిద్ధాదిదేవపతులెల్ల నినున్
సన్నుతి నొనర్ప సిద్ధి, న్నిన్నఁగఁ బొందెదవు బుధులు గా మే లని పలుక. 111

క. భూవర! భవదుక్తస్తుతి, భావించి పఠించునట్టి గా భవ్యుండు మహా
భావుకమును దీర్ఘాయువు, వావిరిఁ జెందంగఁ గలఁడు గా వసుధాస్థలిపై 112

క. భగవంతుఁడ నగు నే నొగి, నగణితతేజోంబులందు గా నతిభవ్యుఁడ నై
పొగడొందుదీతి నీస్తవ, మగపడు నఖలస్తవంబులం దాధ్యంబై. 113

ము. ధనవిద్యాసుఖరాజ్యకీర్తులు యశోగాధర్మార్థసంభూతులుగా
ఘనమానాత్మజపౌత్రసంతతులు వేడ్కం గోరువా రీస్తవం
బును శ్రద్ధాయుతులై వినం దగును సంభూతార్తిదుఃఖంబులగా
వనట గా జెందినదీనమానవులు సద్భక్తిగా వినంగా నగుగా 114

తే. నృపతి కార్యవిముక్తు లై నెగడువారుఁ
దస్కరేశ్వరు భయమునఁ దల్లడిల్లు
మనుజులును స్తోత్రరాజంబు భక్తితభక్తిఁ
జదివి గతభీతు లగుదురు సంతతంబు. 115

క. వేనకృత స్తవము నిని, మానవుఁ డీమేనితోడి మహిపై దీప్తిం
మానితవర్ణశ్రేష్ఠుఁడు, నై నిర్మలమానసమున నలరును జుండీ 116

సీ ఎవ్వనిపద్మము దీస్తుతచరితమై సొంపారుచుండునో సారిది నట్టి
సదనంబునందు రాజీవసభాచోరగభూతవినాయకపుంజ మెల్ల
విఘ్నంబుఁ జేయక వెలయు; ధవాజ్ఞనుఁ బొంది యీ స్తవరాజమును వెలంది
తము విని తనతల్లిదండ్రులపక్షములందు సంపూజ్యయై నార్య మాడ్కి
ఆ మనుజుఁ డెవ్వఁ డిట్టి మాన్య స్తవంబు వ
మాహితాత్ముఁ డగుచు మమత వినునొ
సార భక్తితోడఁ బదువునొ వానికి
నఖలకార్యసిద్ధి వారువ నొందు. 117

క. మానసవాణీచింతిత, మైనట్టిఫలంబు నొంది హర్షాన్వితుఁ డౌ
మానుగ నీ స్తవపఠనము, చే నరుఁడు నిజంబుగాను సిద్ధులు మెచ్చన్ 118

క నరవీర నీకు శివ మగుఁ, బొరిఁబొరి నీచిత్తముందుఁ బొంగారెడి దా
వరమునుఁ గోరు మొసంగెదఁ, బరమానందంబు మిగుల వఱలుచు నుండన్.

క మునినాథ! యిట్లు శంభుం, డన వేనన్నృపాలుఁ డంత నభవుండును దు
ర్జనగణహారుఁ డగుశంకరు, వినులెంచుమఁ బల్కినపుడు విస్మృతభక్తిన్ 120

తే. ధరణి నీలింగమాహాత్మ్యదర్శనముల
నిన్ను దర్శించినందున నేను విగత
కల్మషుఁడ నైతిఁగద తుష్టి కలిగెనేని
వరము నాసఁగంగఁ దగు నాకుఁ బార్వతీశ! 121

శా. దేవా! దేవధనాపహారి యగుచున్ దీపించినీసేవకుం
డివిశ్వంబున శ్వానయోనిజుఁడు నై యేపారెఁ బల్గాసితో
నీవేళ దయతోడ నీతనికి నీ వింకన్ ప్రసాదత్వముం
భావస్ఫూర్తినిఁ జేయ నర్హుఁడవు గోవాసస్థు లౌ కాయనన్. 122

సీ. వరద! యేతత్సరోవరవారిజలమధ్యమునఁ బూర్వమందు నే మునుఁగఁబోయి
సురనివారితుఁడ నై శోకింప నీతఁడు బహుళోపకారి యై పరఁగె నాకు
నాకారణంబున నడిగెద వరముఁ దదీప్సితమై యని యిట్లు విభుఁడు పలుక
నావేనువచనంబు నాలించి తుష్టుఁడై భవుఁ డాజ నోరాజ వరమదీయ

ఆ భవ్యలింగసంభవమును సరఃకురు, క్షేత్రమహిమ నెల్ల శిష్టమతిని

విని సమస్తపాపవిరహితుఁడై ముక్తి, కరుగు ననుచుఁ బలికి యాహ్నికమున
కే అఖలలోకనమస్కృతుఁడా మహేశుఁ
డటఁ నదృశ్యుండు నయ్యె బాళ్యత్వకుస్త
నరుల కంతట నాళ్వాన మరయ నాత్మ
పూర్వజన్మగతస్థితి బుద్ధి నెఱిఁగి 124
చ అనుపమమూర్తితో నలరి యానరపాలునిఁ జేరియుండె నా
జనపతిపుత్రుఁ డంతటను స్నాతుఁడు నై పితృదర్శనాభిలా
షమునఁ జనుదెంచి స్థాణుతలసంగతతీర్థమునందు శూన్య మై
తనరు కుటిం గనుంగొని యెదఁ గతశోకుఁడు నయ్యె నంతటన్ 125
చ మునివర! వేనుఁ డత్యధికమోదముతో ననేఁ బుత్రుఁ జూచి స
త్తనయుఁడ వైన నీవలనఁ బ్రదర్దయు నే నభీష్ట మందుచుఁ
బొనరి దురంతనారకసముద్రము నెల్లఁ దరించి స్థాణుపా
వనసరసీమహాపులినవాసమునందు విముక్తిఁ జెందితిఁ 126
కే వసుధ నీపుణ్యసత్కృపావలన స్థాణు
మూర్తి సందర్శనంబున ముక్త సకల
కల్మషుఁడ నై శుభంబునఁ గ్రాలు నాక
పురమునకు నేఁగఁగలను నేఁ భూరిదీప్తి 127
శా. ఈమాడ్కిఁ సుతుతోడఁ బల్కి యటఁ బృథ్వీశుండు నా వేనుఁ డా
భూమిఁ భక్తవశంకరుండు నగుశంభున్నిల్పి సర్వామర
స్తోమంబు ల్నుతిచేయ నాస్థలమునంగీర్తిఁ బుత్రసంతారితుం
డై మానిక్రియసిద్ధి నొందెను మహాభీవ్నంబుతోఁ దాపసా! 129
ఆ దివ్యభక్తి స్థాణుతీర్థప్రభావమ్ము, వలన శ్వాన మప్పు డఖలఘోర
పాపములను వీడి భాసురదీప్తితో, స్వర్గమునకు నేగె సరవి నంత 129
క వినుఁ వైన్యుండు పిత్ర్యాంబుననుండి విముక్తుఁ డగుచు భూమిని ధర్మం
బున నేలి కీర్తికరు లై, తనరారెడిసుతులఁ బడసి తజ్జులు మెచ్చన్ 130
చ. క్రతువు నొనర్చి కామముల బ్రాహ్మణవర్యుల కిచ్చి వేర్చి వి
స్తృతవివిధాభ్యభోగగణసిద్ధుల నొప్ప భుజించి ద్రావిణో
న్నతవరకామయుక్త లగునాతులఁ దుష్టినిఁ జెందఁజేసి శం
సితుఁ డగువృత్రవర్యు నభిషిక్తునిఁజేసెను రాజ్యమం దొగిన్ 131
ఆ పార్థివుండు పిదపఁ బరమకురుక్షేత్ర
మునకు నేగి భక్తి భూరితపము
చేసి వారునిఁ గొల్చి బాసె స్వేచ్ఛ శరీర
మంతఁ జనియెఁ దివికి నమలుఁ డగుచు. 132

క. ఈతీర్థ దివ్యమహిమము, భూతలమున నెవఁడు వినునొ । భూరితరాఘు
వ్రాతముల వీడి ముక్తికిఁ, జేరు మునీంద్రా! 133

క అన విని మార్కండేయుం, డనె ననఘా నృపచతుర్థ్యుత్పత్తి
న్వినఁ గోరెదఁ బలుకు మనం, గనికరమున నతఁడు చెప్పఁగడఁగెఁ గ్రమమునన్.

సృష్టిచిత్రము.

సీ వినుము తామరచూలి । వృత్తంబు వినుపింతుఁ గడిమి సమగ్రంబుగాను దొల్లి
భగవంతుఁ డైనట్టి । బమ్మదేవర పుట్టి సకలచరాచరసహిత మైన
భూతలజాలంబునుఁ । బుట్టించి క్రన్నన సృష్టించితాధికస్పృహుండు నగుచు
రాణించు నలువకు । రమ్యసీలోత్పలపత్రాభగాత్రయు । భావ రమయు

ఆ. కమలనేత్ర యైన । కన్యక జన్మింప
నామనోజ్ఞరూప । నబ్జజుండు
కన్నులారఁ జూచి । కడుఁ దమితో దానిఁ
గదియ నాత్మఁ దలఁచెఁ । గౌతుకమున. 135

క. మునివర! యాపాపముతో, వనజజాతల శీర్ణమయ్యె । వడి నంతటఁ దా
నినిఁ జూచి శతానందుఁడు, ఘనముగ మదిలోనఁ బొంతె । శ్రాలుచు నుండన్.

ఆ. సకలపాపములను । సమయించి పుణ్యంబు., గలుఁగఁజేసి లోక।గణ్య మగుచు
వెలయుసన్నిహత్య । విమలసరోవర, పుణ్యతీర్థమునకుఁ । బోయి భక్తి 137

మ సరిదాఢ్యోత్తరతీరరాజితము నై । సన్తానసిద్ధామరో
త్కరసంసేవిత మై సుపుణ్యకరమౌ । స్థానవ్రతీర్థంబునఁ
గరిశాధీశుఁ బ్రతిష్ఠచేసి గురుభ । క్తి న్నిత్యము గొల్చి భా
సురపుష్పాదులరుద్రసూక్తముల సం । కుద్ధోపహారంబులన్. 138

మ అనఘా! యిట్లు భవార్చనారతుఁడు నై । యత్యంత మౌ భక్తితో
ననిశంబుఁ వెలుఁగొందు థాత కడకుఁ । వర్షంబుతోడం దనం
తనె భూతేశుఁడు నాఁ గనుంగొని జగ।ద్రక్షణ్యుండు పుణ్యుండు పా
వనుఁడౌ వేల్పులతోడు మ్రొక్కి భవునిఁ । బ్రార్థింపసాగె న్మునీ! 139

బ్రహ్మ శివునిఁ బొగడుట.

సీ దేవ భవాశ్రయ।దివ్యమహాదేవ భూతభవ్యస్తుతి । పూర్ణనిత్య
విష్టపత్రయపాల । విగతకల్మషశూల నిర్మలశుభకాయ । నిత్యగేయ
సకలవిపన్నాశ । సదైద్యబవాంకోగహరణ బిలేశయా।భరణ నిపుణ
కారవాజినవీత । రౌద్రాఘుకల్లోల బుద్ధిసంఘట్టన । పుణ్యసదన

తే హరభవన్నామజాపకు । లైనమక్త్య
లెల్ల భావాశ్రయులు కారు । పృథ్వియందు

నిత్యనిత్యరూపహోదార । నిఖిలలోక
నాథ! మ్రొక్కెద రక్షింపు । నన్ను దయను 140
ఆ. వరద గుహ్యగుహ్య । బంధురాతపకర, భాసమానగాత్ర । భావజైత్ర
విశ్వగురువరేణ్య । విస్మృతాఖిలపుణ్య, వంద్యగణ్య నీకు । వందనంబు. 141
క శేషోత్తమహిమ! సంతత, శేషాంగదశేషహార । శేషాభరణా
దోషాకర నాశనసుర, వేషాగతబాధ మాని । విభుగణనాథా! 142
ఆ. శంక రాప్రమేయ । సర్వభూతప్రియ, సిద్ధవందివినుత । శిష్టచరిత
భూతభావదుర్గ । మోత్తేశ స్థాణ్వీశ, వరమ హేశవరద । పాపదూర! 143
క. వనజాననుఁ డిశ్వవిడి, ననితరమతిఁ బొగడ శంభుఁ । డనె నెన్నటికి
నను మది భవిష్యదర్థం, బుఁ గినుకనుఁ జేయఁడగదు । పొరి నీచేతన్ 144
సీ భూసురజ్యేష్ఠ! నీమూర్ధంబు నాచేతఁ బ్రాప్తి వరాహకల్పంబునందు
ఛేదింపఁబడె నట్టిశీర్ష మెన్నటికైన నగునె శిక్షిత మైనదయ్యె నీను
నరయ నీసన్నిహిత్యాఖ్యతీర్థం బందు మల్లింగములభక్తి । మలయుచుండ
నిలిపి నీవంతట । నిర్ణతాఖలఘోరకిల్మషయుతుఁడ వై । క్రాలఁ గలవు
తే సృష్టికాముఁడ వైన నీచేతఁ బ్రేరి
తుండ నై నిన్నుఁ జూర్చి సంతోషి నగుచు
నట్లు లగునని పలికి భూతాళిచెల్ల
దివ్యదర్శనగతుఁడ నై । దీప్తి నలరి 145
క నేసన్నిహత్యసరసి, వాసుఁడ నై తపమొనర్తు । వాంఛాప్తికినై
వాసిఁ గను తపమున స్నీ, వాసించి యుపేక్ష నుండు । మనితరకాంక్ష 146
ఆ శిష్టచరిత! నీదుచిత్తంబుతో నేను, సర్వభూతములకు । స్రష్టఁగాఁగ
గల్పితుండ నాదు । ఘనతరదీప్తితో, నిబుధవరులు చూచి । వింత నొంద. 147
తే ఆవంద్యుం డొగి నిన్ను నంత జలమధ్యస్థుండ నౌ నన్ను బల్
రీవిఁ గన్గొని సర్వభూతములకంటెఁ బూర్వసంజాతుఁ డౌ
దేవాధీశుఁడు లేనిచోఁ బిదప నోదీప్తి బ్రజాసర్గమున్
భావోల్లాసుఁడ నై సృజింతు ననఁగాఁ । బాగొప్ప నీవత్తఱిన్ 148
సీ ఆపుణ్యుఁ గనుఁగొని । యనఘాత్మ! నీకంటె నగ్రజాతుండు నై । యలరునట్టి
పరపూరుషుఁడు లేఁడు । పరముఁడౌ స్థాణుండు జీవనమగ్నుఁడై । చెలఁగి వివశుఁ
డయ్యె నాకుహేలంబు । నాచరింపఁ దగు నని యిట్లు భాషింతు । వాతఁ డప్ప
డఖిలభూతంబుల । నాధ్యదక్షప్రజాపతుల నిర్మించునుఁ । బాలి నంత
ఆ నాల్గురీతులైన । నకులెల్ల తుదితులై
వచ్చి పూనికతోడ । వాని మ్రింగఁ
గడఁగ నతఁడు వెఱచి । వడి వచ్చి శరణా
యగుచు నిన్నుఁ గూర్చి । యపుడు పలుకు, 149

క. సురసేవ్య! బ్రతుకుఁదెరువు వీ, పురుషులకు విధించు టొప్పు బుధు లగ్గింపఁ
గర మటుచేయనిచో నఁ, గరకరి భక్షింప్రు వీరు గాఢక్షుధతోఁ. 150

వ. ఇ ట్లాపురుషగణ్యుఁడు పలుక విని నీ వంత నాప్రజలకు నన్నంబును స్థావరంబు లగుపర్వతములకు మహౌషధులు బలిష్ఠభూతములకు దుర్బలజంగమజీవులు జ న్మిగా విధింపఁగలవు పిదప నాప్రజ లిట్లు నీచే విహితాన్నులై వచ్చినదారిఁ బట్టి చని పరస్పర మతిప్రీతియుక్తు లగుచుఁ బెంపుసెందెదరు భూతగ్రామవృద్ధి యందు లోకగురుండ వగునీవ్ర తుష్టుఁడ వైయుండ నే నపు డాజలమునసుండి వైకివచ్చి ప్రజలఁ జూచి పిదప స్వకీయతేజస్సుతో వారిని వివాహితులఁజేసి గురుకోపసంయుక్తుఁడ నై లింగముఁ బెకలించి కొలఁకునడుమ దానిఁ దూర్ధ్వ మ గునటుల నుండఁజేసెద అదిమొదలుకొని యీలోకమం దిది స్థాణులింగ మని ప్రసిద్ధికెక్కును సకృద్దర్శనమున నఖలమానవులు గతకల్మషు లగుచుఁ బునరావృత్తిరహిత మగుపరమపదంబు నొందుదురు కృష్ణాష్టమియం దీతీర్థమున సమాహితుఁడై వసించువాఁ డఘమార్గమనోద్భవము లగుసమస్తపాపముల వలన విడువంబడు ననుచు నిట్లు వక్కాణించి భగవంతుఁ డగుభవుం డంతర్హి తుండయ్యె అంతట వాణీశ్వరుండు విశుద్ధపంకుఁడై చతుర్ముఖుఁ డగుశంకరునిఁ బూజించి తల్లింగముల నాల్గింటిని శాంతరమాదుఁ బ్రతిష్ఠించె వానియందు

సీ. భవుని పార్శ్వంబున బ్రహ్మసర స్సునుసాసంబుతోడను నలిఁ జెలంగి
పుణ్యదాయకము నై పాలాశలింగంబు మొదటిలింగంబు నై మొనయు బ్రహ్మ
సదనాఖ్యఁ బరి గ్రై స్వస్థానమున ద్వితీయంబు నై నట్టిలింగంబు వెలయు
దానికిఁ దూర్పునఁ బళోక్తుచుండుఁ బ్రతీయమా లింగంబు దీప్తితోడ

తే॥ గణ్య మైనచతుర్థలింగము సరస్వ
తీనదీకూలమందునఁ దివురుచుండు
నామహాలింగము ల నిరాహారు లగుచుఁ
గనెడుమనుజులు మోక్షంబుఁ గాంతు రనఘ! 152

క. ఇతిశంకపార్శ్వలింగము, కృతయుగపూజ్యంబు నగును నీ ర్తిలు జ్రేతా
జతురాననాశ్రమస్థల, గతలింగము సేవ్య మగుచుఁ గ్రాలును ధాత్రిన్. 153

క. మానుగ ద్వాపరయుగమున, దానికిఁ దూర్పునను దీప్తి నరారినదా
మానితలింగము పూజ్యం, బైనులకు వెలయుచుండు నినశేం బనఘా! 154

ఆ. కలియుగంబునందుఁ గడిమి సరస్వతీ, తీరగతము నగుచుఁ జేజరిల్లు
నట్టిలింగ మెప్పు డర్చనార్హంబు నై, వసుచుండు నెపుడు ధాత్రిలోన 155

క. నకు లీలింగములను గని, సుభక్తిఁ బూజచేసి గోపతి కరుణా
మతితనుల నీగి పోదురు, పరమపదంబునకు వేడ్క భాసిలుచుండన్. 156

ఆ. అఖిలసృష్టికాలమందు సరస్వతీ
దివ్యదుత్తరస్థతీరమందు
నలువచేతఁ దొల్లి సాల్గుమోములతోడ
వఱలు భవుఁడు నిలుపఁబడెను మాన్ప! 157

క. పురుషుఁడు జితేంద్రియుం డై, పరఁగి నిరాహారుఁ డగుచుఁ బరమశ్రద్ధా
పరుఁడై యాలింగము గురు, తరభక్తినిఁ బూజచేసి ధన్యుం డగుచున్. 158

ఆ. నిర్మలాత్మ నొప్పి నిఖిలపంకంబుల, నెఱిసి బాఱుదోలి నీలకంఠ
దివనవరుని లోకమందు రాజిల్లును, సంశయంబులేదు సంయమీంద్ర! 159

సీ. గణ్యాత్మ! త్రేతాయుగంబు సంప్రాప్తమై తనరారుచుండ నాస్థాణుదేవ
నికటగతంబు నై నెగడు మహాలింగ మతిపూజితంబు నై యలరునట్టి
ఘనచతుర్ముఖలింగమునకు శ్రద్ధాన్వితుఁ డై మానవుండు నత్యంతభక్తి
మొక్కి సరస్వతీనిర్ముక్తుఁడై రాజిల్లు నుర్వీ లీలాశంకరోద్భవుండు
ఆ ఖ్యాను శంభుఁ డైనపరమేశుఁ బూజించి, సర్వదుష్టజాతి సంకరోద్భ
వాధిఘోరరాజసాత్తభావవిముక్తు, డై చెలంగు మనుజుఁ డార్యు లెన్న. 160

క. మనుజుఁడు కృష్ణచతుర్దశి, ననితరమతి నభవుఁ గొలిచి యంత నభోజ్యా
దనజాతకలుషములచే, తనువిడువంబడును నిజము తజ్జులు మెచ్చన్ 161

క. మునివర! కలికాలము రా, జనులు వసిష్ఠాశ్రమమునఁ జతురాస్యుఁడు నా
మనసిజహరు నిలిపి ముదం, బున నేగుదు రభవు లోకమునకుం దీప్తిన్. 162

తే. ఆవసిష్ఠాశ్రమంబున నతులభక్తి
నలరి నరులు నిరాహారు లైజితేంద్రి
యత్వమున శివుఁ బూజించి హర్ష మొప్ప
నమలపదమున కేగుదు రనఘు లగుచు. 163

క. స్థాణునితీర్థమహాత్మ్యము, మానుగఁ జెప్పితిని నీకు మహితై దీనిన్
మానవుఁ డాలించి యుమా, జానిదయు నిగతపాపుఁ డయుఁడో ననఘా! 164

సీ. నారద! యిట్లు సనత్కుమారుఁడు తీర్థమాహాత్మ్యముల నెల్ల మందలించి
మఱుడ మార్కండేయమౌనినిఁ గనుఁగొని జేవమునీ! నీవు తీర్థయాత్ర
కేఁగఁ దలంచితి వేకల్వమునఁ బృథూదక మనువేర నీధరణి నమరు
తీర్థంబు శ్రేష్ఠమై తేజరిల్లుచునుండుఁ బుణ్యమా తత్తీర్థమునకు నేగ
ఆ నర్హ మనుచుఁ బల్కి నమరులారా! యది
కలుషహరము పుణ్యకరము కాన
దానిఁ గోరి మీరు దద్దయు భక్తితోఁ
జనుఁడు భావికార్య సరణిఁ దలఁచి.

క శీతకరసూర్యగీష్పతు, లేతిథియం దింపుఁ గుల్క | మృగశీర్షనులై
ఖ్యాతిగ నుందురొ యాతిథి, భూతలమున నట్టియత్వ|మున గణ్యనుగున్
చ సురవరులార! దానఁ గడు|శోభనమై యది క్రాలుచుండు నా
వరతిథియందుఁ బోయి పితృ|వర్యుల నందఱి శ్రాద్ధసత్క్రియ
న్నిరతము ప్రాక్సరస్వతిని | నిశ్చలభక్తులు నై యజింప నొ
గర మని చెప్పిపోయె వారి | క్రన్నన దేవత లంతఁ దాపసా! 167

{ దేవకలం బృథూద్వహున కేగి పితృ దేవతలఁ బ్రార్థించి మేనకఁ దెచ్చి హిమవంతునకు భార్యగా నిచ్చుట. }

క పురుహో త్తమువాక్యంబుల, గురుబుద్ధుల నాలకించి | గోపతియుతు లై
కుకుభూమిష్ఠపృథూదక, వరతీర్థమునకును భ క్తి | వాటిల్లఁ దమిన్. 168
క చని తజ్జలమజ్జనులై, ఘనగురుచోదకులు నగుచుఁ | గమలాప్తుని భ
క్తినిఁ గని భగవంతుఁడ వై, తనరెడు నోసూర్యదేవ! | దయ తళోక్కత్తన్
క. పనిఁ గొని యీనక్షత్రం, బును మృగశీర్షంబు గానుఁ | బుణ్యాకర మై
పొనరెడుఁగీతి బృథూదక, మునుఁ జేయుము తీర్థరాజ|ముగ బుధు లెన్నన్.
తే. ఇటుల ప్రార్థించి తారకాధీశు వేఁడి
విబుధులందఱు భ క్తితో | విబుధగురుని
గాంచి వినుతించి వినయసం|కలితు లగుచుఁ
బలికి రాకాలమందున | భవ్యచరిత! 171
క. దేవాచార్య! చంద్రవి, భావసులామృగశిరోడు|వాసులు నై స
ద్భావమున వెలసి రజీ ముజీ, సీవిపు డీకారఁ జేసు | మింపొందంగన్. 172
క మాకార్యము నీవళ్లై, ప్రాకటముగ నొప్పుచుండుఁ | బరమప్రీతిం
జేకొని దానిం జేయుము, నీకు మహాకీర్తి వచ్చు | నిజముగ ధాత్రిన్ 173
క సురవర్య లిట్లు నుడివిన, సురగురుఁ డాలించి వారిఁ | జూచి వచించెం
గరమేను వృష్టిపతి నై, పరగినఁ బోఁగల నటంచుఁ | బరమముసీంద్రా! 174
క అంతట సరస్వతీరు ల, త్యంతముదం బొప్పనట్లు | లగు ననఁ దారా
కాంతుఁడు మృగశీర్షపదా, క్రాంతుఁడు నై సంతసమున | రాణించెఁ దమిన్
సీ మార్గర్క్ష సంయు క్త | మానితశుచిమాసమున నెట్టి తిథిచంద్ర|ముక్త యగుచుఁ
దనరారునో యట్టి | దర్శఁ బురందరుఁ డధికసంతుష్టుఁడై | యలరి సర్వ
పితృదేవతలకును | విమలాజ్యతిలమధుసహి|తాన్నపిండంబు | సరవి నిచ్చుఁ
గరుణ నంతనె పితృ | గణము లాత్మజయునై చెన్నారుమేనతోఁ | జెప్పి రంత
తే నమరు లామేన నప్డు నీ|హారయుక్తుఁ
డైననగపతి కిడ నతిఁ | డట్టిమేనఁ

జెంది సురలందుఁ బ్రీతుఁడై నిచెలఁగి దానిఁ
గలిసి క్రీడించె స్వేచ్ఛతో నిగణ్యలీల 176

మేనయందు రాగిణి కుటిల కాళి సునాభులు పుట్టుట.

చ పరమముదంబుతో నడరి నిపర్వతరాజ సఖులేంద్రియంబులఁ
బొరిఁ దనివోవఁ జేసె బుధనిపూజితులైయు వెలుంగొందు మేన భా
సురవరదేహకాంతులను నిశోభిలి మోదముతోడ నొప్పి ని
ష్టురవనితోపమానలయి నిరాగిణులుగాఁ జెలు మూఁగురన్ 177

క నారద! విను పిమ్మట నా, నారీరత్నంబు కనె సునాభాఖ్యనుఁ బెం
పారుకుమారున్ సద్గుణ, వారున్ బటుధీరుఁ డాంతరిభవనాథారున్ 178

తే అపుడు మేనాత్మజలయందు నాదిపుత్రి
రాగిణీనామయుతయును నరక్తదేహ
నేత్రయును రక్తవసనయై నెగడుచుండు
సకలవిబుధులు తనుఁ జూచి నసంతసింప 179

సీ. పరిశుభ్రదేహయు నభాస్వదాయతపద్మపత్రనేత్రయు మహాభాగ్యశీల
లక్షణసద్గుణలక్షితాఢ్యయు నీలవక్రకేశయు శుభ్రవసనమాల్య
పుంజరంజితయు నై నపాల్వారికుటిలాఖ్యవలన రెండవపుత్రి నవలుచుండుఁ
గాలాంజనోపమగాత్రయుమేచకేందీవరనయనయు నదివ్యభావ

ఆ. కలిత యగుచు మేన నకన్నట్టిమూఁడవ, పుత్రి కాళినామమున వెలుంగు
సరవి వారు నబ్జషట్పూర్వజాతలై, తప మొనర్పఁ జనిరి నతాల్మి నపుడు. 180

చ. సురవరు లాశుభాంగనలఁ జూచిరి ద్వాదశసూర్యు లంత భా
సుర శశిసన్నయూఖనిశోభితగాత్రయుఁ జారుశీలసుం
దరయుఁ దపోవిలాసినియు నధన్యయు నా కుటిలాఖ్యభామినిఁ
బొరిఁ బరమేష్ఠి లోకమునుఁ బొందఁగఁ జేసిరి తాఁ సోత్తమా! 181

ఆ. పిదప విబుధు లెల్ల నవిధినిఁ గన్గొని మహా
మాన్యచరిత యీమె నమహిష నాకి
కరుఁడు నైనసుతునిఁ గన నేర్చునా దయఁ
బలుకఁ దగుదు వీవు నపాలి ననఁగ. 182

చ. విని వనజాసనుం డపుడు నవేల్పులఁ గన్గొని యీతపస్వి నీ
వనిత పురాకృతీర్యమును నవాసినిఁ దాల్చుట కెట్లు శక్తి యై
పొనరువరాకికాన నిది నముక్తయు నౌ నని పల్క నావరా
నన పరమేష్ఠితో ననె మనంబునఁ గోపము పిచ్చలింపఁగన్. 183

మత్తకోకిల. వారిజాసన! శౌర్యవీర్యము లార్యమై తనరారినఁ
ధీరభావముతోడ దానినిఁ దెంపుఁ దెంపునఁ దాల్చి వి

స్తారఘోరతపస్సున్ గురుతప్తనై హారిఁ గొల్చి యా
మార వైరి శిరంబు వంచెద నీమ్యులెల్ల నుతింపఁగన్. 184

క ఇనచంద్రులు గతిదప్పినఁ, బనిఁ గొనిఁ నే నుడివినట్టి నీ పలుకు నిజంబై
తనరారుచుండు నని పొగ, రునఁ బల్కిన నలువ యపుడు నీ రూపొందుఁడై.

క. కటతటము లదఱి భ్రూకుటి, నిటలస్థలమందు నాడ, నేత్రములందుఁ
బిటచిట నిప్పులు తోఁఁగఁగఁ, గుటిలాత్మం గనుచుఁ బల్కెఁ గోపస్ఫూర్తిన్. 185

బ్రహ్మ కుటిలకు రాగిని శాప మిచ్చుట

తే దారుణం బైనమూ ర్తితోఁ నీ దనరునట్టి
కుటిల! వ తే వినుశించుందు నీ గుణగణాఢ్యుఁ
డుఱురుండు మహేశ్వరుఁ డాద్యుఁ డమిత
బలుఁడు భగవంతుఁ డగుచును నీ వెలయుదీ వీప్పి 187

క. మునులెల శార్వశక్తిని, గనఁజాలక వెఱ్ఱు లగుచుఁ నీ గ్రాలఁగ గర్వం
బున విజ్రంభీంచి యీ శిక, ణినిఁ బల్కుట ధర్మ మగునె నీ నెలకా నీకున్. 188

సీ పాపాత్ముం ల! నాపలుకు నీచేతను హాంతమైనది కాక నీ సమసె నందు
వలన మచ్ఛాపోరువహ్ని నిర్దగ్ధవై సర్వాంగముఁందు నీ సలిలరూప
కలితవై యొప్పారఁ నీ గలదాన వని పల్కెఁ నీ క్షోణీధరకుమారి నీ కుటిల పిదపఁ
బరమేష్ఠిశప్తయై నీ వారిరూపంబునఁ గడువడి బ్రహ్మలోకంబు ముంచె

తే నుద్ధతజలాభియుక్తయై నీ యొనరుకుటిలఁ
గని చతుర్వేదములతోడఁ నీ గమలభవుఁడు
కడిమి నద్దాని బంధించెఁ నీ గదలకుండ
మానికులచంద్ర సద్గుణోన్నమహిత! హరీ! 189

ఉ అంత హిమాద్రిపుత్రి యిటు నీ లాఘనశాపముచేత బద్ధయై
వంత మహిఁ బిగుర్వఁగను నీ వారిమయాకృతినుండి వాక్పతీ
కాంతునిదా నిశాంతమునుఁ నీ గ్రక్కున ముంచుచునుండె నింత బల్
సంతనకట్టి నిర్జరులు నీ చయ్యన నయ్యెడ కేగి రాణిచేన్. 190

క పరమేష్ఠి లోకమునకునుఁ, గరమర్థినిఁ దెచ్చి నలువనీకడ నత్తరుణిఁ
గురుభక్తి నిల్పి తెలిపిన, సరగున మోఁదించి పద్మసంభవుఁ డంతన్ 191

క. ఆరాగవతినిఁ గని మో, సారసముఖ! నీవు శాక్వ నీ సద్వీర్యంబుఁ
గోరి భరింపఁగఁజాలవు, చేరకు మిటఁ బొమ్ము వేఱు నీ చెప్పక తరుణీ! 192

తే మండిపడి మహిమాంత మైనీ మామకాఖ్యఁ
దనరు పుత్రుండు కలుగునం నీదాఁకి ఘోర
తపముతోఁ దప్త నయ్యెదఁ నీ దాల్మి ననిన
విని విరించి మహాకోపవివశుఁ డగుచు. 193

వ నారదా! వినుమా రాగిణినిఁజూచి దుష్టాత్ములాలా, చేవతలకైన దాఁటరాని నామాటను నీవు గర్వించిధిక్కరించితివి. కాన సంధ్యారాగరూపిణివై భాసిల్లుఁ గల వనిదానికి శాప మిచ్చె నభాసిసీలలామ మావిధిశాపసంకల్పయై రాగవతి యనుచుఁ గృత్తిభాగమున శైలేయధృక్‌విగ్రహమునఁ బేర్మించుచుండె నంతఁ దపస్వినియనుమేన తనకూతు లిద్దరు బ్రహ్మకాఁ మునఁ బెడుటఁ దెలిసికొని చింతాసాగరమగ్నయై తల్లడిల్లి తపోధురంధరయు మూఁడవకొమరితఁయు నగు కాళికఁడ కరిగి యుమా యని పిలిచి తపమున్ననుండి దాని నివర్తింపఁజేసి యాపుత్రికి నుమ యనునామం బొనర్చె తండ్రి యైనహిమవంతుఁ డల్లి యాపుత్రినిఁ బిలుచుచుండె నంత 194

ఉమ పరమేశునిఁ గూర్చి తపంబుఁజేయుట

ఉ. ఆయుమ దీక్షతోడను మహాతపముఁ సుర లెల్ల మెచ్చ నా
తోయమునందుఁ జేయు మఱి దోచదపోవని కంత భక్తితోఁ
బోయి పినాకపాణియయి బూర్జుఁడు సోధ్వజుఁడై మహేశుఁడై
కాయజ వైరియా వారునిఁ గాంచుగా మది నిల్పి తాపసా! 195

క సురుతర మైనతపంబును, గరమర్థి నొనర్చుచుండఁ గమలాసనుఁ డా
తరుణీమణి యోన్నత, సర "నిఁ గని సురలఁజూచి చయ్యన నుడివెన్! 196

చ సరసరలేఖులారా! చని సాహస మొప్ప హిమాలయంబునఁ
బరమతపఃప్రభావమున భాసిలు కాళిని నాసమీపమున్
సరసునఁ జేర్చు డన్న విని చయ్యన నిర్జరులెల్ల నా యుమా
తరుణినిఁ జేరి తద్విధులథార్థ్యతపోబలనిర్జితాత్ములై 197

క. ఆలలననుఁ గదలింపనుఁ, జాలకఁ జింతించుచుండ నేక్రందు మరు
ద్బాలుం డై చని దానిఁ, గీలించెడినొక్కి లేకఁ గెఱలుచుఁ బిదపన్ 198

చ క్రతుభుజయుక్తుఁ డై వెడలి యగ్రమునఁ బద్మజుఁజేరి దేవయా
సలిఁ గొనివచ్చునట్టి దనుశక్తియు మాకును లే దటన్నతీ
వ్రతి యనుపద్మజుం డపుడు వారిఁ గనుంగొని మీరు తత్తపో
జితకుచులై యడంగితిరి చిత్తములం దలపోసితోడఁగన్ 199

బ్రహ్మ దేవకులతోఁ గూడి శివభార్య యగు నని చెప్పుట

క. సురలారా! యాతపస్విని, పరశివసతి యనుచు నిజము భావింపఁగ మీ
రరయఁగ నిత్తతి విగత, జ్వరులై స్వాలయములకునుఁ జను డింపొందన్ 200

క తారకయుతమహిషునిఁ బటు, దారుణరణమందు మిగులఁ దర్పించి వడిన్ 201
ధారణిఁ గూల్పం గలదని, కూరిమి భాసింప బిష్ణుఁ గూడి ముదమునన్

తే. వేల్పులెల్లనుఁ దమతమ ఱవేళ్మములకుఁ
బనిరి మేనాసమేతుఁ డై ఱత్తుధరేశుఁ
డైనహిమవంతుఁ డావేళ ఱనధికయోగ
పరయుగా నున్నయమనుఁ దఱపంబువలన 202

చ. మరలెడు నట్లుచేసి తనఱమంత్రికభాగముఁ జేర్చి ఱాద్ర మై
పరఁగి నిరాశ్రయం బగుచు ఱభాసిలునట్టి వ్రతంబుఁ బూని సు
స్థిరమతి యైనశేంకరు డు ఱసిద్ధసుమేరుమహామహీధ్రసుం
దరవనభాగసీమను ముఱదంబునఁ గ్రమ్మఱుచుండి యాయెడ 203

క భూరిహిమాచలమునకునుఁ, గోరిక నొకనాఁడు వచ్చి ఱకుధరేశ్వరవి,
స్తారశ్రద్ధార్చితుఁ డై, యారాతిరి నట వసించె ఱనంతటఁ బ్రీతి. 204

క మనసిజహరు రెండవదిన, మునఁ దగమంత్రితునిఁ జేసి ఱభూధరవిభుఁ డిం
పున నిట నుండుతపోసా, ధనమునకు మహేశ నీవు ఱదయ తళుకొత్త 205

క అని హిమవంతుం డాడిన, మనసార మహేశుఁ డాయు ఱమాసతియందుఁ
దనమతి నిల్పి తదాశ్రమ, మున విగతనిరాశ్రయత్వఱపూర్ణవ్రతుఁ డై 206

సీ తనరారుచుండినఱతతినిఁ దదాశ్రమమున నుండ వాఁడునుఁ ఱబుణ్యరూప
పరివృతుఁ డగుకూలఱపాణి యుండినచోటి కగరాజపుత్రి యైఱయలరి మిగులఁ
గళ్యాణి యైనట్టి ఱకాళి యేతెంచినఁ జూచి గిరీశుఁడు ఱచోద్య మొంది
పదఁపడి పుట్టినఱభార్యగా మది నెంచి స్వాగతంబునఁ బూజఱసల్పి యోగ
ఆ తల్పరుండు నగుచుఁ ఱదనరారుచుండినఁ, జెలులఁ గూడివచ్చి ఱచేరు లెత్తి
భక్తితోడ భవునిఱపాదంబులకు మ్రొక్కి, శైలతనయ యస్డ ఱశైలమందు
ఉ పిమ్మట నావధూవరునిఁ ఱబ్రీతిచెలంగుచునుండఁ బెద్దకా
లమ్ము నిజాత్మలో వారుఁడు ఱలాలితదృగ్గతిఁ జూచి యుక్తికా
దిమ్మెయి నంచుఁ బల్కి ప్రమఱథోలఁగనాడి యదృశ్యకడయ్యె నా
యొమ్మయు నట్టివాక్యమును ఱఘోరముగా విని విహ్వలాత్మయై 209

క సన్నస్థితి తనమదికిని, దున్నతమై తోఁచ మిగుల ఱదుఃఖాకులతఁ
దన్నఁ చని తండ్రితోడ ను, భర్తని వాక్పరణిఁ జెప్పి ఱపదపడి పలికెఁ. 209

ఉ తాత మహాటవీస్థలినిఁ ఱదద్దయు భూరితపంబు చేయ నే
ఖ్యాతితలిర్చ నేని సుగణాఢ్యుఁడు శేంకరుఁడుఁ బినాకియుఁ
బాతకహారుఁ డీహరుని ఱభక్తి భజించెద నంచు దీక్షతో
నాతతిఁ బల్కఁ దండ్రి విని ఱయిట్లు యొనర్పు మనంగఁ బ్రీతితోఁ 210

తా॥ కాళి లలితాఖ్యకరి శివునిఁగూర్చి తపంబుఁ జేయుట ఇత్యాది

చ మునివర! యాలతాంగి ఱటుమోదముతోడఁ దదీయపాదమం
దనితరభావ మొప్ప లలిఱతాఖ్యయు నై శివు నాత్మ నిల్పి పెం

పునుఁ గనునట్టిదా తపముఁ బొందుగ సల్పుచు నుండె నిర్జరు
ల్లనుఁగొని వింతతో నపుడు క్రాలుచు నుండిరి వేడ్క నంతటన్. 211

సీ. నిజసఖమణు లెల్ల నిర్మలకుశసమిత్ఫలపుష్పములఁ గొనివచ్చియిచ్చి
నిత్యసపర్యను నేర్పుతోడ నొనర్ప నాలితాచేవి యధికభక్తి
లేమోమయుండయిదీపించు మృత్యుంజయశివునిఁ గావించి యాశివుఁడె నాకు
గతి యని భావించి కరయుగ్మి నాకుద్రుఁ బలుమఱుఁ బూజించి వామదేవు
డే సారెఁ గనుఁగొనుచుండె నాసారసాక్షి
యంత శ్రద్ధాగరిష్ఠుఁ డై యఖలపతియు
నైనత్రిపురాంతకుండు మహాముదంబుఁ
జెంది వటురూపమునుఁ దాల్చి చిత్త మలర 212

ఉ. హస్తమునందుఁ గుండి యలరారను మోదుఁగుఁగోలమూఁపుపై
శస్తినిఁ జెందఁగా నొడుగు జందెము రంబిల భక్తపాలనా
సక్తుఁడు భూతిపాటలితసారుశరీరుఁడు ముంజమేఖలా
న్యస్తకటిప్రదేశుఁడు మృగాజినధారియు నై శివుం డొగిన్ 213

శివుఁడు వటురూపమునఁ గాళికడకు వచ్చి సంభాషించుట.

ఆ. హర్ష మొప్ప నప్ప డఖలాశ్రమంబుల, యందు సంచరించి యద్రిరాజ
పుత్రిమెలఁగునట్టి పుణ్యాశ్రమమునకు, వచ్చె దీప్తిఁ గుటిలవటుఁడు నగుచు

క అరుదెంచిన గని పార్వతి, సరగునఁ దనచెలులఁగూడి సర్వాత్ముం డా
పురహరుఁ బూజించి యనెఁ, బరమానందమున నిట్లు పరమోక్తులతోన్.

ఉ ఎక్కడనుండి యిక్కడికి నింపునఁ జేరితి వాశ్రమంబు నీ
కెక్కడనుండునో యెచటి కేగెదవో కరుణించి పేర్కుఁడా!
మక్కువతోడ నా కిపుడు మానుగఁ జెల్వు మటన్న నాతఁ డా
చక్కనికల్కితోఁ బలికె సంతస మొప్పుచు నుండఁ దాపసా! 216

ఉ కన్నెరా! మామకాశ్రమము కాశినిఁ జెన్నలరారుచుండు నే
డున్నతతీర్థయాత్ర మది నొప్పఁ బృసాదకవీవ్యభూమికిఁ
బన్నుగఁ బోఁ దలంచి యిటవచ్చితి నే ననఁ గాళి సత్యసం
పన్నుఁడు నైనభూర్జటినిఁ బాళిఁ గనుంగొని పల్కెఁ గ్రమ్మఱన్ 217

సీ అనఘ పృసూదకీమందు నేపుణ్యంబుఁ బొందఁ బోదువొ దానిపుణ్యఫలము
నయనప్రతీకమునందు మునింగి ఫలమును భాషింపుము లలిన నంగ
నంగన నేనుఁ బ్రయాగలో మును మున్ని యంతటఁ గుబ్జామ్రమందుఁ గోటి
తీర్థమందున జయంతినిఁ జండికేశ్వరమునఁ గౌటం బనుముఖ్యతీర్థ
ఆ మందు బంధుబృందమందుఁ గర్కంధము, నందుఁ గనఖలంబునందు నటు

లగ్నికుండమఁ దు గాపగేశ్వరియందు, భద్రతటాకముల గృతోడ. 218

క వనితా! నిష్కాముఁడ నై, మునిగి త్వదాశ్రమతలంబుఁ బొందితి నిట నుం
డినదానవైన నీతో, మన మలర న్మాటలాడి గుంజాలసరణిన్. 219

క నేనుఁ బృథూదకమునకును, మానిని పోఁగలను వినుము మతియొకమాట
మానుగ నడిగెదఁ గ్రోధమూ, టూనకు మొగి దానియందు బుద్ధి న్నిగుల

క ఓసూత్కోవిద! నిత్యో, ద్భాసిత సుగుణతపముతోడఁ బరువడి నార్త్త
గాసిలఁ జేయుచు దొంగా, భ్యాసంబున నున్నవాఁడ భావం బలరన్. 221

క. భూసురులకు బాల్యంబున, నే సంయుత మైనగాత్ర మెలమిని శ్లాఘ్యా
వాస మగుచుండుఁ దలఁపఁగ, భాసుర మగుదీప్తితోడఁ బ్రత్యవమండున్.

క. భామా! ప్రథమవయస్సున, భీమం బైనట్టితపముఁ బ్రేమం గాని నీ
వీమాడ్కి నుంటఁ గనుఁగొన, నామదిలో విస్మయంబు నలిఁ జెంపా రెన్ 223

తే వనితలకు నెల్ల మొదటి జన్మవ్రతమునందుఁ
గర్వభోగాస్పదంబు లౌ గాలములు సు
భోగితంబులు నై చనుఁ బుడమిలోనఁ
బతులతోఁ గూడి వర్తింపఁ బద్మనేత్ర 224

క. విరిబోణిరొ! నీ వస్థిర, తర మగుయౌవనమునందు దారుణతపమున్
గరమర్థిఁ గోరితివి దు, ర్భర మని నామదికిఁ దోఁచె భావింపంగన్ 225

తా నానాస్థావరజంగమాళులు తమి న్నవ్యాభిరూపోన్నతా
స్థానప్రాభవనిత్యసంపదలతోఁ దలొత్తుచున్నట్టి వై
నాన్నైశ్వర్యములందు సంతతము విశ్రాణంబుతో నుండఁగా
హానిం గైకొన కేలఁ బెంజెఱఁడలతో వర్తించెదో భామినీ! 226

క. గట్టి కురూలాంబరమును, గట్టక తమి నారచీరఁ గట్టితివి బలే
పట్టుదలతోడ నీమది, నెట్టన జెన్నార సాగె నీరజనయనా! 227

సీ. మానీంద్ర! భిక్షుఁ డీరీమాడ్కిన నన్ని శీలాభిరామయై చెన్ను మిగిలి
కాళికిఁ జెల్లియు నై ఘనతేపోవృద్ధయా సోమప్రభానామసుదతి యతనిఁ
గని విప్రపత్నకడిమిఁ దపఃప్రీతిఁ గ్రాలె డిపార్వతి రమ్యకథను
విను మామహేశ్వరి విభునిఁగా శంసనిఁ దలపోసి నిష్ఠోఁ దపమునిగులఁ

తే. జేయుచున్న దనుచుఁ జెప్పినఁ దలయూచి, పెద్దగాను నన్ని విశ్వవిభుఁడు
నైనవామనేవుఁ డాడె నంతట సునూ, కాంతతోడ నపుడు శాంతుకమున

క బోటిరొ వినుమా! యేనొక, మాటాడెద నిట్టి బుద్ధి వహి నెవ్వనిచేఁ
బాటింపఁబడెనొ నీ కీ, పాటిఁ గనఁ విస్మయంబు తళుకొత్తె దమిన్ 229

క. ఆర్యా! పల్లవకోమల, కార్యం బగునీకరంబు తర్కింప మహా!
వార్యవిలేశయయుతమా, కార్ష్ణకరంబును వహింపఁ జాలునె చూడన్. 230

క. బాలా ! చీనాంబరధర,వై లలి వర్తింతు వీవు ! హరిణాదినవ
స్త్రాలంకృతుఁ డై శంభుఁడు, వాలాయము మెఱయుచుండు ! భావింపంగన్
క సుందరి ! చందనయుత వై, పొందుగ రాణింతు వీవు ! పురహారుఁ డొలిన్
సుందరభూతివిభూషిత, ముం దగుకాయమున మిగులఁ ! బొలుపారుఁ జుమీ.
క అనఁ బార్వతి భిక్షునితో, ననె నాతో నిట్టుపల్క ! ననఘా ! తగునా
ఘనుఁ డఖిలగుణాధికుఁ డా, మనసిజహరుఁ డైనభవుఁడు ! మది యోపింపన్
సీ బ్రాహ్మణోత్తమ! వినుఁ ! భవుఁడు శివుండైన ధనియైన మిగుల నిర్ధనుఁడు నైన
రహిం నలంకారుఁ డై ! ధరించినను నలంకారవర్జితుఁడు నై ! కనఁబడినను
దారుణాకారుఁ డై ! యొప్పుచున్నవాఁడైన నెటువంటివాఁడు నై ! యొనరుచున్న
మఱియుఁ జర్మాంబరప్రహితుఁ డైనను నాగభూషణంబులతోడఁ ! బొనరుచున్న
ఆ నట్టిశివుఁడె నామనోనాథ ప్రియుండుగా, గలడు పెదవు లదరఁగడమి నిట్లు
పలుకనిచ్చయించి ! భావనిమగ్నుఁ డైన, వెలయుచుండునట్టి ! భిక్షుఁ డింక 234
క వారింపఁబడును శ్రోతయు, ఘోరాఘనిముక్తు డగుచు ! గురుతరనిందా
ధారుఁడు కాఁడని యిటు బ, ల్కీరతతోఁ బలికి యపుడు ! లెంపు గనఁబఁగన్

శివుఁడు నిజరూపమునఁ గాంచి గృహాంబున కనుపుట

ఆ వరద యైనకాలి ! వడిలేచి పో నెంచ, రుద్రుఁ డంత చిత్తజారి మెడల
విలసదాత్మరూపవిభూతిధరుఁడు నై, గూలతాంగితోడ ! నిటయె నంత 235
చ. తరుణిరొ ! నీవు సీజనకుస్థానముఁ జేరుము నీ నిమిత్తమై
ధరణిధరేశుసన్నిధికిఁ ! దాపసవర్యులఁ గూర్మిఁ బంచెదన్
బరశివకామవై యిట వి ! భాసితమృత్యుయమాపశోకరున్
నిరుపమభక్తి నిల్పితివి ! నీవు వినిర్మలచిత్త మొప్పఁగన్ 237
తే అట్టి రుద్రుఁడు భద్రేశ్వ ! రాఖ్యకోడ
భవనమందున విశ్రుతిఁ ! బొందు మిగుల
భక్తి నీ శర్వు సర్వదేవతలు దైత్య
లోలి శుభకాములై కొల్వ ! గల రటంచు 238
చ. పరమమునీంద్ర! రుద్రుఁ డిటు ! లిఖినఁ బర్వతరాజపుత్రి భా
సురమతి నింగిదారి నత్యసుందరసద్మనుఁ జేరె నంతటన్
వరకుఁడు నైనశేఖరుఁడు ! పార్వతిఁ బాసి కృపూదకాఖ్యతో
బరఁగెడి తీర్థసన్నిధికి ! వచ్చి తదీయవిశుద్ధవారిలోన్. 239
చ. మునిఁగి విశుద్ధగాత్రుఁడయి ! మోదముతో వృషభంబు నెక్కి నం
దినిఁ బ్రమథేశులఁ గలిసి ! దివ్యవిహారమనోహరం
బనుగిరిఁ జేరె నాయది గణాన్వితుఁ డై చనుదెంచినట్టి శం
భునిఁ గని భూరికౌతుకము ! పొల్పెసలారుచు నుండ నత్తఱిన్ 240

ఆ. భవ్యకందమూలఫలశుద్ధజలముల, చేతఁ బూజచేసి చేతు లెత్తి
వందనం బొనర్చి భక్తితో నొప్పారి, సన్నుతించె మిగుల సంయమీశ. 241

ఆ. అభవుఁ డంత మందరాద్రిపూజితుఁడు నై, తివిరి యాయరుంధతీసమేత
ముగ ముసీంద్రవరులఁముదమున నత్తఱిఁ, దలఁచె నాత్మ నట్టిఁతరుణమందు

చ పరశివుచేత నిట్లు మునివర్యులు సంస్మృతు లై సుచారుకం
దర యగుమందరాద్రికి ముదంబున వచ్చిరి దేవదేవుఁడై
పరఁగు పురారి యాయెడను వచ్చినమానులఁ జూచి లేచి సు
స్థిరగతిఁ బూజసల్పి గురుశేషుషితో నిటు లాడె నారదా ! 243

ఉ. తాపసులార ! మీచరణతామరసంబులచేత నిద్ధి ని
ష్పాపత నొప్పి ధన్యమయి పావనమై సురపూజితంబు నై
ప్రాపితపుణ్యయుక్తమయి భాసిలి భానసముద్భవంబు నా
తాపము వాపునట్టిదయి థారణ సొంపెసలారె నియ్యెడన్. 244

క. అతులితశుభసమసద్వి, స్తృతగురుమందరమహీధ్రసానుస్థమహో
న్నతమృదుసారసువర్ణాం, చితశిలల వసింపుఁ డిపుడుఁ జెలువము మీఱన్

చ పరమమునీశ ! శంభుఁ డిటు పల్క నరుంధతితోడఁగూడి మం
దరగిరి సానుసచ్ఛిలలఁ దాపసు లెల్లనుఁ జేరి రంతటన్
స్థిరమతి నుండునట్టి మునిశేఖరులన్ గని దేవముఖ్యుఁ డై
పరగెడునంది కేశ్వరుఁడు భక్తి చిగుర్చుచు నుండ నాయెఁడన్ 246

క వారల నర్ఘ్యాదుల వి, స్తారంబుగఁ బూజచేసి సంప్రయతాత్ముం
డై రాజిలె నంతట జగ, దారాధితుఁ డైనశంభుఁ డమలగుణాఢ్యా ! 247

సీ ఆత్మయశోవృద్ధికై వినయాన్వితు లైనట్టిబుషులతోనపుడు ధర్మ్య
మై దేవహితము నై యలరువాక్యంబునుఁ బలికె నోకేశ్యపవారుణేయ
గాధేయగౌతమ గార్గ్యాత్రివరభరద్వాజులారా ! మును దక్షపుత్రి
యగుసతి నాభార్య రయ్యయుండి తనతండ్రిచే నవమానంబుఁ జెంది ప్రాణ

తే. ములనుఁ బాసెఁ గదా యట్టిముగుద యిప్పు
డద్రిపతిపుత్రి యై యుమాఖ్యనుఁ జనించెఁ
గాన నగపతి నడిగి యాకంబుకంది
నిపుడు మత్ప్రియఁగాఁ గూర్చుఁ డింపుతోడ. 248

శ్రీ నక్షత్ర లక్షంధతీసహితుఁ డై హిమవంతుని యింటికిఁ బెండ్లిపెత్తనము చేయఁబోవుట

చ అని యిటు పల్క సప్తబుషు లల్లి యొనర్చెర మంచు నోన్నమో
మనసిజనాశనాయ యని మానుగ నాడివిశేషభక్తితోఁ
జనిరి హిమాచలంబునకు శంకరుఁ డంత నరుంధతీసతిన్
గనుఁగొని వేడ్కమై బలికెఁ గార్యగతిన్ మదినిం దలంచుచున్ 249

సీ. చాన ! పురంధ్రులు సత్పురంధ్రులకును ధర్మంబులకును సార్వభౌతిగ నిన్ను
భావింత్రుచనుమనిభవుఁ డాడవినియాపెపతిఁగూడియొన్నమోభర్గయనుచుఁ
కనెను లోకాచారసరణి నంతట మాను లోపధిస్థమహోరుశైల
నాథుని శిఖరంబుపకు నేగి యక్కడ వాసవుపురివలె వజులు తత్పు
ఆ రంబుఁ జూచి దాని రామణీయమునకు, మిగుల హర్ష మొంది మించినట్టి
వింతతోడ నలరి విజ్ఞనీఁగుచు నుండి, రట్టియొడను భక్తి యతిశయిల్ల 250

ఆ. అద్రి కన్యలంద రాయురుంధతి బల్, శ్రద్ధతోడఁ బూజ సల్పి కప్ప
డామునీశవర్యు లద్రీశ సుతుచేతఁ, తదనుచరసురేవతతులవలన 251

ఉ పూజితులై నగేశ్వరుని భూరిసువర్ణమణీంద్రసుప్రభా
రాజివిచిత్రమందిరము రమ్యముగాఁ గని మెచ్చి సత్తపో
రాజితులైనసర్వమునిరాజులు నిల్చిరి దానిముందు వి
భ్రాజిత మైనద్వారమున చ్యవ్వనినోధము నెంచి నారదా! 252

ఉ. ఆయిడ గంధమాదనసమాఖ్యఁ జెలంగెడిదాన్నిశైల మా
లోయముఁ జూచి విస్మయము తోఁపఁ గరంబునఁ బద్మరాగసం
ధాయకభూరిదండమునుఁ దాల్చి రయంబున రా మహాతపఃశ్రీయుతులై చెలంగు మునిశేఖరు లాపురి వానితోఁ దగన్ 253

శా. సారోదారమహాశుభాకరుఁడు నా శైలేంద్రుతో నీవొగిన్
మారాకన్ దయమీఱఁ దెల్పుము ఒగన్యాన్యక్రియాసక్తి మై
చేరన్ వచ్చితి మంచుఁ జెప్ప మనఁగాఁ జిత్తంబులోఁ బొంగి యా
ధీరుం డాయిడఁ బర్వతేశుఁ కడకున్ దీపించు సచ్ఛక్తిగోన్. 254

ఆ వచ్చి జానువులను వసుధాస్థలి న్మోపి, మొగమునందు హస్తములనుఁ జెట్టి
పద్మరాగదీప్తి భాసిల్లుదండంబుఁ, గట్టు నుంచి పలికె గాంక్షతోడ 255

క అనఘ! భవదీయాంగఁ, మున నుండెడిద్వారమందు మును లురుకార్యం
బునుఁ గల్గివచ్చి నీద, ర్శనలోలత నున్నవారు సారె వనంగన్ 256

క. ఆవాక్యము నగపతి విని, భావం బలరార లేచి పరమార్ద్రుండై
రేవం గొని ద్వారంబున, కావేళ న్వచ్చి భక్తి హారువొందంగన్ 257

క ఎదురేగి యామునీంద్రుల, పదములకును మ్రొక్కి యర్ఘ్యపాద్యంబులచే
తఁ దమిం బూజించి సభా, సదనస్థులఁ జేసి తృప్తిసహితుం డగుచున్ 258

ఆ భామణజ్ఞుఁ డైనపర్వతేశుండు స, భాగ్యవాసనముల భాసమానులై నుండఁగనిపలెక్క, సరసభాషణముల సంయమీశా!

సీ. మునులారా! యుత్తదాగమనంబులో నిట వారివాహవిహీనవర్ష మొదవెఁ
బువ్వులులేక బల్లాలుపొండె ఫలములు పాదపంబులయందుఁబాలిమాఱి

నిది యప్రతర్క్యమై । పాదలి యచింత్యమై చెన్నారసాగెనుఁబత్రగతిని
ఫన్యుండ నై భూమి । ఫనపతి నై శుద్ధగాత్రుఁడ నైనిఁ । గడిమి మాఁమ
తే కాంగిణము సత్యయు క్తమై । యలరి సృష్టి
పూత మై పాపకలిత మై । పోసఁగి పుణ్య
దార్ష్ట్యసారస్వతాఖ్యతీర్థంబ్రో న్న
మయ్యె మీ రాకడఁ జేసి । హారువుతోడ 250

క. భూసురులారా! యుష్మ, చ్ఛాసుఁడ నై భూరిపుణ్యగతితోఁ మిగులఁ
భాసిల్లితి సీధరపై, నాసరివాఁ డెవఁడు కలఁడు । నిలి భావింపన్ 251

క. మీ రేనికైవచ్చిన, వారొకొ యాఁ నిని సత్కృపాయుతు లగుచుఁ
గారిమి నాజ్ఞాపింపుఁడు, ధరిత నేదానిఁజేయుఁ । దివురుదు భక్తిన్ 252

ఉ దానలతోడి ఘృతక్షీరముఁదాయములోడనుఁ బుత్రపుత్రికా
వారములోడి నవ్యయుఁడ । భద్రగిరీశుఁడ నై చెలంగి వి
స్తారభవాబ్ధిపారమును । దాఁటితి నిక్కము యుష్మదాజ్ఞ నా
పాఁ రెడివాఁడ నాఁనిని । హాస్యముతోడనుఁ దెల్పుఁ డీయెడన్ 253

మ. అని తా భక్తినటింప సంప్రతిగుణాఢ్యతాత్మగాఁ జూను లా
ఘనశై లేంద్రనివాక్యము న్విని జగద్ధన్యుండు బుణ్యుండు స
న్మనివక్యుం డయినట్టి యంగిరసునిఁ । మోదంబుతోఁ గాంచి నీ
వనభూ! వచ్చినకార్యభాగమును శైలాధీశుతోఁ దెల్పుమా 254

క. నారద! యి ట్లానతులు, గారవమునఁ జెప్ప నతఁడు । కర మర్థినిఁ ర
ప్పించితుఁడై కార్యస్థితిఁ, గూరిమిఁ దెలుపంగి దొడఁగెఁ । గుధరేశునకున్.

చ. ధరణధరేశ మే మిపుడు । శాలిమి నేపనిఁ గోరి దివ్యసుం
దరభవదీయమందిరపఁ బులుఁ । జూచి యరుంధతీమహా
తరుణినిఁ గూడివచ్చితిమొ । తత్పరబుద్ధుని నట్టికార్యమున్
మొరి వినుపింతు వెఱ్ఱ వినుఁ । భూరియశోరమ చందు ని న్నొగిన్. 256

— అంగిరసుఁడు కాశిని వరున కిచ్చి పెండ్లిచేయుమని హిమవంతునకుఁ దెల్పుట —

సీ. ఏవాఁడు సకలదేవేశ్వరుఁ డిభ్వరభోక్తయు సత్కళాపూర్ణుఁ డజుఁడు
సర్వాత్ముఁడును దక్షిణవనిహారుండును శూలధరుండుఁ ద్ర్యక్షుండు వృషభ
వాహనుండునుఁ ఒటువాటదక్షేనుఁ డరిమర్దనుఁడు ప్రత్యగాత్ముఁ డయ్యె
నేమహాదేవేశు । నీయందుఁగాఁ గొందఱు భావించుచుందురో । భవములను
ఆ శర్వ శివ మహేశ । చంద్రశేఖర హర, భూతనాథ । ప్రమ । పుపవినాశ
యనెడునామములనుఁ । జనులు గొందఱు తలఁ, చెదరో మిగుల నట్టిశివునివలన

క. సరగునఁ బ్రోత్సహితుల మై, పరఁగుచు నీ నికటమునకు । వచ్చితిమి భవ
ద్వరసుతయునుఁ । ద్రిజగత్సం, కరియా నీకాంతుఁడు । లబ్ధయుఁగోరెన్ 258

క. వినుమెవ్వనిపుత్రిక శో,భనవరునిం రూపగోత్రభాసురలక్ష్మిం
దనరారఁ జెందునో యా, మనుజుఁడె ధన్యుండుకాని మతిఁదొరకొనఁగన్ 269

మ. అనఘా! స్థావరజంగమాత్మకమునై యీహార్ణవం భూతలో
దనుకన్నాల్గులలెజ్జగుల్ దనరునో యీ తర్కింప నందాక నా
ఘనభూతాళికి నీయుపాసకమణి వీరక్ కలియా మేఘుకే
తనుఁడౌ నీలగళుండు తండ్రియగుచున్ దళోక్తిన్ నిక్కంబుగన్ 270

వ. ఓనగాధిరాజా! అదియునుంగాక వినుము 271

చ పురహరుఁ గూర్చి దేవతలు మ్రొక్కి భవత్సుత యైనకారణం
బారిది నమస్కరించెదరు చూవె విభూతి పరిస్ఫుటంబు నా
చరణము శత్రుమూర్ధమునఁ జక్కఁగ నుండఁ గొనస్నానమే
మరయగ యుష్మచర్థులము మైలెయి భూరికృపారసంబుతోన్ 272

క. గిరివర! వారువిషయంబై, వరదుఁడవగు మీవుపూనికిఁ బార్వతి ద్రిజగ
ద్గురుజననిఁగానుఁ జేయుము, చిరకీర్తిశుఁ జొప్పఁ జెందుఁ బ్రీతితలఁపుండున్ 273

క. నారద! వినుఁ గుంగిరసుం, డీరీతినిఁ బలుక విని నగేశుఁనిసుతఁ వి
స్తార మగుసిగ్గుతోఁ ముఖ, సారసమును వంచి హాస్యసహితయు నగుచున్ 274

క. ఘనసాహసమున ధైర్యం, బునుఁ గడిమినిఁ జెందియుండెఁ భూధరరాజ
న్నన గంధమాదనాద్రిన్, గని పలికెను వేడ్క మదినిఁ గ్రాల మునీంద్రా!

హిమవంతుఁడు కులపర్వతంబులఁ బిలిపించుట.

క. ఓగంధమాదనా! నగ,పూగామంత్రణముఁ జేయుఁ బో మ్మా వనఁగా
వేగయుతుఁ డగుచు నతిఁ, డాగము మిన్నందుచుండఁ బ్రతిగృహమునకున్

క చని సర్వపర్వతంబులఁ, గని నగవరులారా! యద్రిగణనాథుండు వే
డ్కఁ గను మిమ్ము బిలిచి రమ్మనఁ, గను నచ్చితి నచటఁ బలుకఁ గౌతుక మలరన్

క గిరినాథునివాక్యంబులఁ, గర మర్థి మనస్సులందుఁ గ్రాలుచు నుండఁ
బరగున స్థిరమగుసమ్మద, భరసంస్థితి నట్టితతినిఁ బరమమునీంద్రా! 278

వ. హేమకూటాద్రియు రమ్యకమందరోద్ధారకవారుణ వరాహ గగనచుంబన
ఋక్షమూక ద్వైవగపాను శృంగి దృషద్వాంగ చక్రకూట చిత్రకూట హేమకూట
లగిరికులును మతిలోన్నిచిన్నవర్ణనంబులు కూటములై రూపంబు దాల్చి
యేతెంచి హిమవంతుని సభామంటపమ్ముఁ జేరి యట నున్నచోనులకుఁ బొందుగ
వందనము లొనర్చి కనకరత్నమయాసనంబులపైఁ గదాజ్ఞ గాంచుచుండి
అంత నగరాజు తపస్వినియు నిజభార్యయు నగుమేనకుఁ బిలిపింప నాభార్యతో
పుత్రీపుత్రసహితయై వచ్చి సభాస్థలంబునందు రాజిల్లుమునుల పాదారవిందం
బులకుఁ బ్రణమిల్లి సకలజ్ఞాతులతోఁ గుశలప్రశ్నంబులఁ బ్రసంగించియపు డన్నాన

నంబున వసించె; నంతఁ బర్వతేశ్వరుం డర్ఘాసనోపవిష్టు లగు బంధుగుల నెల్లఁ
గని తొమ్మ ప్రశ్నంబుఁగా నుడివి పిదప స్వరయుక్త మగువాక్యముం జెప్పె
నవధరింపుము 279

సీ. ఈపుణ్యసత్కర్ష శైలమి నాపుత్రిని హరుని నిమిత్తమై యడిగి రట్టి
సద్వార్త తెలియదు జ్ఞాతులారా! మీకుఁ దెలిపితిఁ గావున దీనియందుఁ
గలధర్మగతినెల్లఁ గని చెప్ప నగుమిమ్ముఁ గాదని సుత నియ్యఁగలనె చూడ
నని యిట్లు భాషింప నాతనిపలుకుల నాలించి రత్నసింహాసనములఁ

ఆ. జెలఁగునట్టి సర్వశైఖరు లున్నతిఁ బల్కి
రద్రిరాజ! నీను లర్థు లైరి
హరుఁడు మనకు వల్లుఁడయ్యె గాలినిఁ ద్రిపు
రాంతకునకు నియ్య నగును బ్రీతి 280

క. ఘటు లాకులగిరులన్నియుఁ, బటుతరమోదంబుతోడఁ బల్కుచు నుండఁ
దటుకున మేనాసతి తమ, నటనుండినభర్తతోడ ననియెఁ ముసీంద్రా! 281

చ. ధరణిధరేశ! నాపలుకుఁ గడ్డము నీ విపు డాలకింపు మీ
పరమసుతామణిన్ హితసుతావర్గము లీనికోసమై దయా
కరమతు లొప్ప నాకిడిరి కాన మహేశునిపీర్యశక్తి నీ
తరుణికిఁ గల్గువీరుఁ డరిభైర్యసమన్వితుఁడై మహోర్ధతిన్ 282

క. ధీకలతరణరంగమ్మునఁ, దారకవహిషులను జంపి తారుణ్యపై వి
స్తారయశోరమతోఁ జె,న్నారఁ గలవాఁడు నిక్క మద్రిగణేశా! 283

క. అని వార్కుచ్చిన మేనా, వనితామణివాక్యములనుఁ బరమప్రీతిన్
విని హిమవంతుఁడు పుత్రిక, నగుఁగొని యిరీతిఁ బల్కెఁ గాఢధృతితోన్

క. బాలా! నిను సర్వజ్ఞుఁ, భాలాక్షుఁడు సతతపత్కృపాళుం డగునా
కేలికి నిచ్చితి నని ముని, జాలంబుల మ్రోలఁ బల్కె సమరసభణితిన్ 285

— హిమవంతుడు పుత్రికను హరున కిచ్చెద నని మునులకుఁ జెప్పుట —

క. పరమతపోధనులారా! తరుణీమణియును మదీయతనయయు నా నీ
విరిచోఁడి భవునిసతి గ్రొ, వరఁగు ద్రువఁబుగను భక్తిపరయగు మీకున్ 286

క. మునివర యిటు లద్రీశుం, డనిన నరుంధతిపతీశుఁ డాసిగ్గున మో
మును వంచి యున్న కాలిఁ, దనతోడఁ బై చేర్చి శిరముఁ దడువుచు బ్రీతిన్ 287

క. హరనామోచితములు నై, పరఁగి శుభప్రదము లగుచు భావానందా
కరము లగునటిమాటలఁ, గరమాళ్వాసించె నపుడు గణ్యులు మెచ్చన్. 288

సీ. అంత సప్తర్షులగాధీశులో నని రనఘు శుభావహ మై చెలంగి
జామిత్రసద్గుణనహితోత్తరాఫల్గునీ మోగరూఢిని నెగడు దివస,

మం దహోభాగత్రయమునకుఁ జంద్రుండు చనుచేఱఁ గదినసమయ మరయు
మైత్రాఖ్యతోడనుగుమలయుముహూర్తమై యలరుచుండునుదానియందుఁ బ్రీతి
ఆ. శివుఁడు నీకుమారిచేతినివేదోక్త, సరణిఁబట్టఁగలఁడు జగము లెన్నఁ
గాలిఁ గూర్చఁబోవఁ గాఁజంచుచున్నాఁగ, నుజ్ఞ నిచ్చి మమ్ము ననుపు మనిన.
వ వినియప్పుడు. 290

చ. మునివర! యద్రిరాజు శుభమూలసలాదుల నంత సక్రియా
మునులను బూజచేసి మదిఁ బొంగుచు వారల మెల్లమెల్లనఁ
బనుప మహానిశాంతమును బాలిని వేగమె మాతమందరం
బునకును మాను లేగి సురపూజ్యుని నాహరుఁ గాంచి భక్తితోన్. 291

ఆ చేతులెత్తి మ్రొక్కి శివ! నీకు నగపుత్రి
భార్య యగును నీవు భర్త వగుదు
వఖిలలోకవాసవాదులు కనఁగల
రభ్రకేతనుండ వైననిన్ను 292

క అని సూనులాడఁ బురసూ, దనుఁడు ముదంబున సమస్తతాపసులను భ
క్తినరుంధతిఁ దగ సత్క్రమ, మున నపు డర్చింప వారు పోయిన పిదపన్ 293

చ హరుఁడు తలంచె దేవతల నప్పుడె పద్మజచక్రిచంద్రభా
స్కరముఖదేవతాధిపులు శంకరదేవునిఁ జూడ నేగి సు
స్థిరమతు లొప్పమ్రొక్కి నివసించిరి క్రమ్మఱ నాత్మలోపలఁ
బురదమునుండు నండిముఖభూతతతిఁ దలపోసెఁ బేర్మిమై 294

శా సారాచారవిహారదా! వినులసచ్చారిత్ర లైనట్టి యా
ధీరు ల్సర్వసుపర్వసంయుతుఁడు నై దీపించు గంగాధరుఁ
జేరఁ వచ్చి వసించి రాయెడ జగత్పోష్యుండు నారుక్మరుఁ డిం
పారఁ వారలఁజూడి సుందరతనుం డై యింతయుఁ రాబిలెన్ 295

ఉ అంతట నంది వచ్చి యమరాధిపులఁ గని హేమవార్త న
త్యంత మొనర్చి లేచి జగదాధ్యుఁడు నా హరిఁ జేరి కౌఁగిటఁ
బంతువపింపఁ జేర్చి తనుబాధ నొనర్చి సరస్వతీమనః
కాంతునిఁ గూర్చి మ్రొక్కి దలఁగాంతును వంచి విధాతృనందనా. 296

క తిరుగ నతఁ డింద్రుతోడను, సురుచిరగతిమాటలాడి సొంపున నుండెన్
బురహరుఁ డఖిలామరతతి, బొరి సన్మానించెఁ జూచి పొంగారుమదిన్ 297

తే. సరవి పాశుపతాదిశస్త్రములు దివ్య
వీరభద్రపురోగమవిభుల శైవ
గణముల భవుఁడు జయముతోఁ గ్రాలు మిగుల
నని ప్రచేతించిరో తాపసాధివర్య 298

జేవధారయుఁడై శివుఁడు హిమవంతుని గృహంబుఁ జేరుట.

వ అంత భగవంతుఁడగుశర్వుఁడు పార్వతిఁ జెండ్లాడ నెంచి సర్వసుపర్వపరివృతుఁడై సుందరబంధురకింకరం బగుమందరనగంబుననుండి నారువైభవంబున శైలరాజసదనంబునకుఁ బోవనుమకొల్పి, అట్టియెడ వేల్పులతల్లి యగునట్టి యదితియును శోభనయు సురభియు నగుసురభియు మతియొందఱుచెలు లాశైలాసంబు నలంకరించుటకై వెడలిరి. అసమయమునం దిందుధరుఁడు మహాస్థిమాలంకారశేఖరుఁడును, మంజురోచనాలికోద్భాసితలలాటుండును, మృగేంద్రాజినుండును, కాకోదరకృతకర్ణకుండలుండును, సమున్నతజటాకలాపభాసురుండును, దప్తకాంచన మహారత్నస్థగితకంకణ కేయూరహారనూపుర రుచిశోభితుండును, గోరాజవాహనుండునై కానించె ఆశివాగ్రభాగమందుఁ దమతమ వాహనములపై నధిష్ఠించి ప్రభధగణాంబులు చనుచుండిరి అగ్నిపురోగములైన దేవతలు ముక్కంటి వెనువెంట నంటిపోవుచుండిరి 299

ఉ తోయజసంభవుండు బహుతోమ మెలర్పఁగ నంచ నొక్క యా
తోయమునందుఁ బోయి గతదోషుఁడు నా హరివంతిమూఁపునన్
చాయని భక్తితో వెలసి పాంచమరి మృదీర్ఘవాతప
త్రాయతదీప్తితో నడరి యత్నతతిం బొయి శచీసమేతుఁడై 300

క వరబాలవ్యజనంబును, సరిదగ్రణిద్యు నయమున సంతస మలరన్
గరమునఁ గొని కచ్ఛపమున, నరిగెను గురుభక్తితోడ నా కాలమునన్ 301

తే హంసకుంచేందుసంకాశ మైనచ్ఛత్ర
విసనకఱ్ఱను జేబూని విమలకాంతి
నడరివచ్చెను సరిదాఖ్యయా సరస్వ
తీతరంగిణి నిజకాంతి దిశలఁ గులక 302

ఉ చామ్పులకెల్లఁ దావులయి తద్దయుఁ బంచసువర్ణకాంతితో
వానిఱి గుల్కపుష్పములను బాలిని పద్మతువ ల్ధరించి స
ద్భావనిహూతి నేగె సుధావారసన్నిభమృత్తనాగముల్
వినినొక్క పూలఁగొని సేవఁ బ్రహ్మకమేగె నాయెడన్ 303

సి గంధర్వతుంబురుల్ కరమర్థి నెంతయుఁ గాంతస్వరంబునై క్రాలునట్లు
గానంబుచేయుచుఁ గదలి రఁట గిన్నరకాంతలు వాయించుచుఁ బాలి నడువ
నచ్చరలెల్లను ముచ్చటతో నాడ సర్వమునీశ్వరులు సరస నేగ
భూరితపోనిష్ఠఁ బొల్చారుమానులు పరికరివిధములఁ బ్రస్తుతింప
తే. మూఁడుకన్నులు కలవాఁడు పురహరుండు
నిర్జరేశుఁడు కూలపాణియు మహేశుఁ

శైవశేఖరుని సిద్ధు లత్యధికభక్తి
వెలయఁ గొలుచుచుఁ బోయిరి విప్రవర్య ! 304

వ మతీయు నేకావశేరుద్రకోటులును, ద్వాదశాదిత్యులును, భాసురాష్టకోటివసు వులును, సంతతోర్ధ్వపీర్య లగుచతుర్వింశతికోటి ప్రమథులును, లెక్కలేని యష్టరాక్షసులు, కిలికంరునిఁ బెండ్లికొఁ అక్కడ వచ్చుచుండిరి మృత్యుంజయుఁ డిట్టివైభవంబున నలరారుచు నొక్కక్షణమాత్రమునవచ్చి హిమవన్నగతలంబుఁ జేరె. అంత నఖలదిక్కులనుండి కుంజరస్తము లగుచు సర్వపర్వతంబు లరుదెంచి నిలిచె అపుడు భగవానుఁ డిగుముక్కంటిస్థావరాధిపుఁ డిగుహిమవంతునకు నమస్కరించె నగంబులెల్ల హరునకుఁ బ్రణమిల్లిన నామృత్యుంజయుండు హృష్ట మాణుఁడయి పాన్షచామరప్రహితుం డై నందీశ్వరుండు దిక్పాలకులఁ బంపఁ దారిని బట్టినగాధిరాజు దివ్యభవనంబుఁ బొచ్చె నంత 305

హిమవంతుని పురస్త్రీలు హరునకు గానబోవుట

ఉ ఆనగరంబున నైలయు నంగిన లంబుదకేతనుం జిటఁ
సూనశరారివచ్చె ననిసొంపునఁ బల్కుచు నుండ నక్కడఁ
మానుగఁ జేయుకార్యముల నూని ముకన్నిత లై చెలంగి యా
శానుఁడు నైనశంకరునిఁ జయ్యన జూడఁగ వచ్చి పంపునన్ 306

చ. మునివర యొక్కచేడె కిదుఁబొంగుచు నొక్కకరంబుతోడఁ గా
ప్పును మతియొక్కహస్తమునఁ బువ్వులదండనుబట్టి వచ్చు శం
ఫని కెదురేగి నవ్వుచతి పొల్పగులత్తుక నొక్కకాలఁ బూ
సినదయి యవ్యపాదమునఁ జేర్చివచ్చె హరుఁ గనఁ బ్రమోద మున్ 307

సీ కలికి యొకర్తుకి నంటికి మృదుశైలాకమునఁ గాటుకఁ దీర్చి నకుఁడు శంభుఁ
డరుదేర నంజనాయత్తశైలాకముఁ బూని వేగంబునఁ బోయిఁజూడ
సొంపుతో వేఱొగసుందరి సరళనావస్త్రంబుఁ జేబూని వామదేవుఁ
గనుదారఁ జూచెడి కాంతి వివస్త్రయై వచ్చి వేఱొక దివ్యవనితి యపుడు
ఆ. విశ్వవిభుఁడు రాగ వినినిజకుచభరా
లసయు నగుచు నాత్మ లలితతరుణ
నవ్యగురుతరస్తనంబుల నిందించెఁ
బత్తమందు మిగుల శిష్టచరిత ! 308

క. పురహరుఁ డాపురిలోఁగల, విరిబోణులకెల్లఁ గలఁత విపులస్థితి నీ
కరణి జనింప జేసెను, బరిపరివిధములుగ నపుడు భాసురలీలన్ 309

తే సరవివృషవాహనుండు నై శంభుఁ డట్టి
వైభవంబున నలరారి శ్వశురదివ్య

డాలయముఁ జేరె నంతట నటవసించు
భూమిలందఱు నగరాజు వాసమునకు. 310

క. చనుదెంచిన శ్రీశంభునిఁ, గని కాళీపదమునందుఁ గడుదుర్భరమై
తనరు తపమెల్ల సడలిం,చె నితం డమరేశుఁ డనుచుఁ జెప్పుచు మరలన్ 311

ఉ. ఈరమణీయగాత్రుఁడు కపీపరినాథుఁడు దద్దయాగసం
హారుఁడు దద్దపాంతయు మహాత్ముఁడు శూలపినాకహస్తుఁ డౌ
నారయ నంచుఁ బల్కి రపు డన్యులు కొందఱు భక్తి నామహా
వీరునిఁ జూచి లేచి మది నింత జనింపుచు నుండ నారదా! 312

చ. వరద ఫణీశచిహ్నతవిభాసితకుంతల శూలహస్త భీ
కరశమగర్వభంజన నగప్రభుజాధిప నీకు మేము సు
స్థిరమతు లొప్ప వందనముఁ జేసెద మంచని పల్కి రిట్టు లా
సురపతి సంస్తుతిం గనుచుఁ బొంపున నుండెను వేఱ్కఁ నంతటన్ 313

చ. కరముల నాలపత్రమును గైకొని పట్టుచు వాసవుండు బం
ధురగతి రాఁగఁ గిన్నరులు తోషితులై వినుతించుచుండ భీ
కరఫణయుక్తసర్పకృతకంకణహస్తుఁడు భూతవిష్ఠభా
సురవరకాయుఁ డౌ వారుఁడు శోభిలె నిట్టులు ఈశసేశ్వరా! 314

సీ. అంతట నగ్రస్థుఁ డగ్రజాతుఁడు మహాకాతుకయుతుఁ డనుగతుఁడు నైన
వాఁడు ఘూడి మంగళాధ్యం బగ్ని మిలితమా చెండిలిన్నె పైఁ బ్రీతిఁ జేరెఁ
బురహరుఁ డిటుచేరఁ బొల్చారఁ గనుఁగొని సప్తర్షిసహచరసహితుఁడగుచు
నద్రీశుఁ డతులితహార్యయుక్తుం డయ్యె నాలనిగృహమున నలరు జనులు
లే తివిరి కాళీసమాలంకృతిని జెలంగఁ
జేయుచుండిరి మేటిజేజేలు మిత్ర
వరులు కులపర్వతములు వైవాహికోత్స
వమున ముదమున నలరిరి ప్రాయికముగ 315

ఉ. చానలు పార్వతీపతినిఁ జారుదుకూలపరిద్ధవస్త్రసం
ధానశరీరఁ జేసిరి ముదమ్మునఁ దమ్ము దు నౌ సునాభుఁడా
మానినిఁ జెండ్లిపండుగును మారవిరోధిసమీపసంస్థితిఁ
గానొనరించె నాత్మఁ గడుఁగౌతుక ముల్లసిలన్మనీశ్వరా. ! 316

చ. సురుచిర హేమదివ్యమణిశోభితసౌధమునందు వెల్లు ని
ర్జరు లొగిఁ బార్వతీభవులఁ జారుగతిం గనుచుండి రంత శం
కరుఁడు గిరీశజా గలిసి కౌతుకమై భువనానుజాస్థమా
వరదమునందు భాసిలె నవారితదీప్తి చెలంగుచుండఁగన్. 317

సీ. తాపసేశ్వర, యటఁ గ్రీడనరు క్రీడారామచిత్రపుష్పాగము లెల్లువమిగుల
గంధాఢ్యములు నైన గంధమూర్ణములతోఁ బ్రవిరళవనము లై ప్రబలికుంది
తంబు లై గిండిలోఁ గ్రీడనరు పుష్కరబిందుపాతనంబులతోడ భాసమాన
సింధూరపుంజవిశిష్ట ముక్తాదామములఁ బార్వతికి తూలఢిజని కధిక
తే. మైనవేడుకఁ గావించినట్టి వయ్యో, వార లంతట భూదేవి భావ మలరఁ
జేసి రావేళఁ గొనుకచిత్త సరణి, మానులందిరు సంతోషమహితు లైరి

కాళీశంకరులు వివాహమోపై గూర్చుండుట.

ఉ శంకరుఁ డిట్లు క్రీడఁదమి సల్పి నగాత్మజఁ గూడి శోభనో
చ్ఛంకము నై దృఢత్వమునఁ బొల్పెసలారి ముసీంద్రసంస్థితిఁ
బంకిట మొందునట్టిదయి చాలవెలింగెడు యాస్యవేదియై
నంకురితప్రమోదభరితాత్ముఁడు నై తగఁజేరె నంతటన్ 319

క గిరిపతి శుద్ధినిశుద్ధాం, బరుఁ డై కుశపాణి యగుచుఁ బ్రత్యగ్విధినో
బరఁగు మధుపర్కమును గొని, వరదీక్షితఁ జెలంగెఁ బూర్వవదనుఁ డగుచున్.

తే. ఇట్టు లుపవిష్టుఁడై సర్వలోకుఁ డచట, నొప్ప సప్తర్షులఁ గాంచుచుండి గద్దె
నలరు శంభునకును మ్రొక్కి యాత్మసాధ, నాకరం బగువాక్యంబు నాడె భక్తి.

సీ. పురనాశకర వినుఁ డులవాగ్రజనివౌతి, యై పితృచాహిత్రయై మదుక్తి
యగుచు నాపుత్రియై యులకు నీకాళినిఁగోరుమా యని యిట్లుకుధరనాథుఁ
డాడి శంభునికర మాత్మహస్తంబునఁ బట్టి నాకొమరితఁ బాలి నీవు
దయఁ గొనుమని యిట్టులితెగఁబల్కి సుతనియ్యనతీముతీభవ్యుడపుడాడెనొంటి
ఆ వాఁడ గిరిచయండు నీ బాంధవపితృమాతృ, దాయవిరహితుండ నీకును
గోరుచున్న వాఁడఁ గ్రమార్థి నీదుకుమారి, భావ మలరుచుండఁ బర్వతేశ

పార్వతిని బాణేశ్వరుఁడు పెండ్లాడుట.

మ వరదుం డిట్లు వచించి కాళి కరమున్ భద్రంబుగా నాత్మసుం
దరహస్తంబునఁ బట్టఁ గోరి యపు డుద్యద్భాత్ర యా దేవి శం
కరసంస్పర్శముఁ జెంది హార్షయుతయై క్రాలెఁ దదారూఢుఁ డై
కరమర్థిఁ గొని వచ్చి యాస్యవేదిఁ గడు మధుపర్కంబు వ్యగ్రప్రీతితోన్ 323

ఆ కొని మనోజ్ఞశుక్లగురులాజలనుసతి, కరమువంకుఁ జెల్లఁ గమలజాతుఁ
డంత నగజఁజూచి హార్షంబు మిన్నంటి, చెలఁగుచుండఁ బలికెఁ శిష్టచరిత.

క గిరిజాచంద్రప్రభతో, బరఁగి నవోహారము నై భర్గునిమోమున్
బరికింపుము సమదృష్టినిఁ, బొరి వలగొను మస్మి కిపుడు పూర్ణపుభక్తిన్. 325

క అనఁ బార్వతి శివవచనము, గనుఁగొని పులకాంచితయయి కాశ్యపికంజా
ప్తుని ఖరకిరణిప్తయు నై, ఘనవృష్టినిఁ జెందు కరణిఁ గనుఁగొన నలరెన్.325

చ ముసివర! యింతఁ గాలిఁ గని పుష్కరజాతుఁడు పల్కె దేవి యీ
మనసిజవైరి నెమ్మొగము నాతితెబుద్ధి చెలంగఁ జూడు మీ
వన గిరిపుత్రి ప్రేమ యలరారఁగ మొగంబును వంచి చూతు మె
ల్లన నని సిగ్గుఁ డాయెఁను లాలితభావసమన్వితుండు నై 327

క వనజగిరీజానిన్వీక్షుఁ డై, తనుచు నగ్నికీఁ ద్రిప్రదక్షిణముల నై
ర్చనుఁ జేసి సాష్టాంగాలాజల, నునిచె హవిర్భాశనునియందు నుతకథ క్తిన్. 328

వాయుఁడు మాలినిఁ గోరినవరం బిచ్చుట

సీ. అంత మాలినివచ్చి పాదవరణంబుల జ్ఞాతికారణమునఁ గడిమిఁ బట్టఁ
నభవు డు ని కోపించి దంతయు నిట్టు పదముల విడువుఁ బోముదిత యనుడుఁ
బురహరసఖుతోడఁ బోరి నిజగోత్రియ సౌభాగ్యమును నాకు సరవి నిచ్చు
నట్టిదిం వు నైన వనఘునిచరశాస్త్రియంబు నే విడిచెద నన గిరీశుఁ
ఆ డక్షు నిటి విడువు మట్టి సౌభాగ్యంబు, నే వదింతు వినుము నిజముగాను
శంఖధరుఁడు నైన చక్రియు త్వాష్ట, మా సుభాగ్య మనుచు నలరు నీకు
క. అన హరుని వదలి యామా, ననినిజకుఁ చరితమాలినియు నయ్యెఁ బురా
రిని నది పట్టివ్రతయం, బున గంగాధరుఁడు వేడ్క నొ పొల్వారంగన్ 330

ఆ. కపిలివెన్నకంటఁ గడుమించునట్టి దా, కాలిముఖముఁ జూచి గాఢమోహ
వశుఁడు నయ్యె నంత భవునికి వీర్యంబు, జారె నంత నతఁడు చాల నడరి
క చతురత్వబుద్ధితో నై, కతమందున దాని దాఁచి కడువడి వాణీ
పతితో ననె నీభుజాసుర, పతి వధ కర్తృఁడవు కావు తెర్కింపు మదిన్ 332

వాలఖిల్యముపొగాఁ బర్వతై.

క వీను వాలఖల్యనావం, బున నీమను లుండు గనుచు నొ బురహరుఁ డనఁగా
నెనుబా యినవి వేలయి, తనరారెడినట్టి మహానిర్ఝల్లజు లంతన్ 333

ఆ. వచ్చినిచి రిట్లు వై వాహికము నెఱి, వేతె నాటఁ త్రిపథవిభుఁడు
కాలితోడఁ గ్రీడఁ గావించి ప్రొద్దున, మఱల లేచి హవ్యమహితుఁ డగుచు.

ళా. శైలాధీశునిచేత బూజితుఁడు నై నొ జాయామణిం గూడి యా
కాలం బందు సమస్తభూతముల వేడ్కఁ గొల్వ సౌగాకమున్
వాలాయంబునఁ జేరి దివ్యమునిరా నొ డ్బ్రిహ్మేంద్రనాథ మో
పాలారాధితసుపర్వపత్తములకున్ నొ భావంబు రంజిల్లఁగన్ 335

క వినయమున మ్రొక్కి సక్రమ, మున చారికిఁ బూజసేసి నొ భూతంబులతో
డను సుంకరతరకంకర, ఘనమందరగిరినిఁ జేరెఁ నొ గణ్యముసీంద్రా 336

సీ. భవుఁ డట్టి గిరియందు వర్తించి విహరించుచును విశ్వకర్మను నొ సాదరించి
నిర్మింపు మిట నొకనిలయంబు మాకన వని యటువడినాల్గు వేలయోజ

నములంత మితి కల్గి నవ్యముక్తాజాలమధ్యంబుకలది యై మణిసువర్ణ
రమ్య మై దంతతోరణనిలనిర్వ్యూహాలలిత మై స్వస్తికలక్షణములఁ
దే గ్రాలి శుద్ధంబు లౌ స్ఫటికములమెట్టు
కలిగి వైడూర్యకృతహారకంబు నగుచు
శివము నై సత్కళత్రమై చెలఁగునట్టి
దివ్యగృహమును నిర్మించె నధిపుఁ డపుడు 337

తే అంతఁగార్తస్థ్యలక్షణ మై చెలంగు, సవన మొనరించి పూర్వానుచరితంబు
నాశ్రయించి ఒగతప్తి యై యనఘ వసుఁ, జెలఁగుచుండినవాఁడు నై ప్రకటమాని

చ పరుఁడు త్రినేత్రుఁ డౌ శివుఁడు భావము రంజిలుచుండఁ బార్వతీ
తరుణినిఁ గూడి ధర్మవనఁ డాల్మి వసించుచుఁ బెద్దకాల మా
కరశీఁ జెలంగి యొక్కతతీఁ గాంచను గూర్చి పరించి వేడు మా
కరమని పల్క నాతరుశి గ్రక్కున రోషవిరోధి చిత్త యై 339

వ శేషమును గని యిట్లనియె. 340

సీ పరమశుభగ్నహోప్ప భాణనిన్న నంబు కరకపివ్యక్తి వటులుచుండు
వాగ్దరుక్కంబు ఏగ్నసనూ వాక్షేత్ర రయవనంనిరమున సవన దెందు
వదనినిర్గతఁ టుఁవాక్యాయ కాహాతుఁ డై రేఁబగలులయందుఁ గుందు
నరుఁడు సర్వజ్ఞుఁడై నను నోర్చునవ్వని నభూత్మ నీనేత్రనిలితంబు

ఆ నైన ధర్మ మిప్పు డాచరింపంబడెఁ, గాన నామనంబు నకిమిఖేద
విషధిఁ గ్రుంకెఁ జూడు విస్తార మగునట్టి, తపసుతోడ నేఁడు దగ్ధ నగుచు

క నను నీవు కాలి యనుచుఁ, బనిఁ గొని భామింపు వట్లు భాసిల్లనిదై
పోనరెడివేగిలఁ గలిగెడి, పనుఁడు బ్రయత్నింపఁగలను వరుపవుఁదారిన్. 342

కాళి బ్రహ్మనుఁగు చ్చి కపంబు వాయుట లి

చ వరదునిఁ జూడ నట్లగజవల్కి తవాజ్ఞను బూని మ్రొక్కి పు
ష్కరమున కేగి వూనిక్రి నటఁ గ్రిందిజు చేతను టంకిలూపమై
పరఁగి శివంబు నై చెల రు ప్రస్ఫుతనాథుని దివ్యశైంగముఁ
బరువడి మీఁతి యావిని లోగనుఁగొందు వసించి యయ్యెఁ దాన్. 343

కి జయను జయంతిని ఏ తీయు వి, జమునఁ గాతితను బుట్టి శ్రీయింఁ గా
భయనయములఁ గాను నా, జము మొదలగుచెలులు వచ్చి సంయమివర్య
క ఘనభక్తితోడఁ గాళి, గనుఁగొని పలుమాఱు మ్రొక్కి వరమర్థిఁ బదా
జ్ఞను బూని దేవకిని నే, వను జేయుచు నుండి రపుడు భావము లలరన్
ఉ అంతటఁ బార్వతీరమణి యత్యధికం బగునిష్టవాక్పతీ
కాంతునిఁ గూర్చి బల్ తపము గాఢముఁగా నొనరించుచుండి న

చ నుఁనివనఁ యంతఁ గాలిఁ గని ? పుష్కరజాతుఁడు పల్కెఁ దేవి యీ
మనసిజవైరి నెమ్మొగము ? నూనితబుద్ధి చెలంగఁ జూడు మీ
వన గిరిపుత్రి ప్రీఁతి యలరాఁగ మొగింబును వంచి చూతు మె
ల్లన ననె సిగ్గు డాయుటను ? లాలితతిథ వసుమన్వితుండు నై 327

క వనజగిరిజాన్వితుఁ డై, తినయుచు నగ్నికిఁ ద్రిప్రదక్షిణముల శ్ర
ద్ధను జేసి సాష్టాంగాలాజల, నునిచె హవిర్భాశనునియందు ? నురుతరభక్తిన్. 328

వామనుఁడు మాలినిఁ గోరినవరం బిచ్చుట

సీ. అంత మాలినివచ్చి ? హారుచరణంబుల జ్ఞాలికారణమున ? నడిమిఁ బట్టఁ
నభవుఁ డిఁ దని కోరఁ బట్టఁ దలంతును నిష్టపదముల విడువు మోముగిత యనుడుఁ
బుహవారుఁ డిట్లనెఁ ? బోరి నిజగోత్రియ సౌభాగ్యమును నాకు ? సరవి నిచ్చి
నట్టిదిం ఁవు నైన ? నవఘునిచరశాన్వయంబు నే విడిచిన ? నన గిరీశుఁ
ఆ డడ్డు నిలిచి విడువు ? మట్ట సౌభాగ్యంబు, నే వచింతు వినుము ? నిజముగాను
శేఁజఢిపుఁడు నైన ? చక్రియు తత్పూర్వ, మా సుభాగ్య మనుచు ? నలరు నీకు
క. అన హరుని వదలి యామా, నినినిజకుఁచరితమాలినియు నయ్యెఁ బురా
రిని నది పట్టవమయం, బున గంగాధిపుఁడు వేడ్క ? పొల్చారంగన్ 330

ఆ. కొలిచెన్నకించుఁ ? గడుమించుసట్టి దా, కాలిముఖముఁ జూచి ? గాఢమోహా
వశుఁడు నయ్యె నంత ? భవ్యనికి వీర్యంబు, జారె నంత నతఁడు ? చాల నడరి
క చతురత్వబుద్ధితో నై, తతఁ డందున దాని దాఁచి ? కడువడి వాణీ
పతితో ననె నీభుజుర, తలి వధ ర్హుఁడవు కావు ? తెర్కింపు మదిన్ 332

వాలఖిల్యులు వామనాశ్రయింప

క ఏను వాలఖల్యనామం, బున నీమను లుండు రనుచు ? బురహరుఁ డనఁగా
నెనుబ దొసిలి వేలయి, తవరా రెడినట్టి పదనిరతుల్లజు లంతన్ 333

ఆ. వచ్చినిచి రిట్లు ? వైవాహికము నెఱి, వేఁ తె నాటి ? త్రిపథవిభుఁడు
కాలితోడఁ గ్రీడఁ ? గావించి ప్రార్థన, మఱల లేచి హస్తమహితుఁ డగుచు.

శా శైలాధీశునిచేత బూజితుఁడు నై ? జాయామనోహారి యా
కాలం బందు సమస్తభూతగణుల వేడ్కొ ? న్నొల్ప సాగారమున్
వాలాయంబునఁ జేరి దివ్యమునిరా ? డ్భిక్షాహ్వాంతి రానాథ నో
పాలాక్షాసుపర్వపత్తములకున్ ? భూవంబు రాఁజల్లఁగన్ 335

క వినయమున మ్రొక్కి పర్వము, మున వారికిఁ బూజసేసి ? భూతంబులతో
డను సుంకరతేరకంగఁ, ఘనమందరగిరిని జేరెఁ ? గణ్యముసీంద్రా 336

సీ. భవుఁ డట్టి గిరియందు ? వర్తించి విహరించుచును విశ్వకర్మను ? సారిదిఁబిలిచి
నిర్మింపు మిట నొక్కనిలయంబు మాకన వని యలువదినాల్గు ? వేలయోజ

నములంత మిటి కల్లి గ నవ్యముక్తాజాలవధ్యంబుకలది యై గ మణిసువర్ణ
రమ్య మై రంతతోరణాలనిరూక్యాలలిత మై స్వస్తికలక్షణములఁ
దే స్రాలి శుద్ధంబు లౌ స్ఫటికములవెట్టు
కలిగి వైడూర్యకృతసూత్రకంబు గరుపు
శివము నై సప్తకక్ష్యమై గ చెలఁగునట్ల
దివ్యగృహమును నిర్మించె గవిధి యతఁడు 337

తే అంతగార్హస్థ్యలక్షణ మై చెలంగు, సవన మొనరించి పూర్వానుచరితధర్మ
నాశ్రయించి ఒగతపతి గ యైనపు మి, వెలయుచుండినవాఁడు నై గ పిమ్మటఁ
చ వరుఁడు త్రినేత్రుఁ డౌ శివుఁడు గ భావము రంజిలుచుండఁ బార్వతీ
తరుణినిఁ గూడి ధర్మమున గ దాల్మి వసించుచుఁ బెద్దకాల మా
కరశైలంగి యొక్కతతోఁ గాంచను గూర్చి విరించి వేడు మా
కరమని పల్క నాపసుశి గ గ్రక్కున రోషరతిచిత్త యై 339

వ శేర్వానిం గని యిట్లనియె. 340

సీ పరమశుభగ్నవేదాన్న గ భాగ్నిన్నవంబు గరుడివ్యక్తి గ వజిలుచుండు
వాగ్దేవు కంబు గ గ్రస్తవాఙ్మాత్రవర్ణసంపరమున గ వడవ చెందు
వదనినిర్గతఁ టుగ వాక్యాయకాహాతుఁ డై రేఁబగలులకుండుఁ గుండు
నరుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డై గ నను నోస్సునవాఁడు నవభూత్మ నీచేగవినితపంబు
ఆ నైన ధర్మ మిప్పు గ డాచరింపంబడెఁ, గాన నామనంబు గ కిమిఖేక
విషధిఁ గ్రుంకెఁ జూడఁ గ విస్తార మగునట్టి, తపసుతోడ నేనుఁ గ దప్త నగుచు
క నను నీవు కాలి యనుచుఁ, బని నొని భాషింతు వట్లు గ భాసిల్లనిదై
పోనరెడిపోల గలిగెడి, వనుఁ బ్రమథేంపఁగలను గ వసువగుదాకిన్. 342

కాళి బ్రహ్మమరు పై తపంబుచాటుట

చ వరకునితోడ నిట్లనిజవల్కి తవాజ్ఞను బూని మ్రొక్కి పు
ష్కరమున నేగి వూన్కి నటఁ గ సంపజు చేతను టంకిలూనమై
పరఁగి శివంబు నై చెల రు గ వస్తలేశాఖని దివ్యసైంగముఁ
బనువడి మీఁతి యావిని గ నాగమునందు వసించి యయ్యెఁ గన్. 343

క జయను జయంతిని మతిచు వి, జమనవనాదితను బుద్ధి గ స్థిరయింపఁగా
భయనయములతోఁ గను నా, జము మొదలగుచెలులు వచ్చి గ నంయమవ కా.
క ఘనభక్తితోడఁ గాళి, గనుఁగొని పలుమాఱు మ్రొక్కి గ రమర్థిఁ బదా
జ్ఞను బూని చేవికిని నే, వను జేయుచు నుండి రపుడు గ భావము లలరన్
ఉ అంతటఁ బార్వతీరమణి గ యత్యధికం బగునిన్నవాఁకతీ
కాంతునిఁ గూర్చి బల్ తపము గ గాఢముఁగా నొనరించుచుండ న

త్యంతరయంబుతోడఁ గుధరాధిపు కాననసీమనుండి యా
కంతువిరోధిభార్య యగుగాలి వసించెడిచోటి కుద్ధతిన్ 346
క ఖరనఖరంష్ట్రాయుధ యై, పరఁగెడి పులివచ్చి యేకపాదముతోడన్
స్థిరగతి నుండినదేవినిఁ, బరికించిన దగుచు నిట్లు భావించె మదిన్ 347
క ఈమానిని కిన నెప్పు డీ, భూమినిఁ బఱఁగిలదో యపుడె పూనిక నస్మ
ద్భీమవ్యాపారంబును, గామించి యొనర్ప గలను గడిమి నటంచున్. 348
ఉ మానుగ వ్యాప్తు మీకరణి మానససీమను నింతచేసి నీ
మానసలీములాభ్జమున మానని సృష్టిని జేర్చి నిత్యసం
ధానవిలోకనత్వమున దద్దయు శోభలఁ గాలి నిష్ణుఁడా
బూని సగస్వతీపతిని పుణ్యసంబును జెంది భక్తితోన్ 349
క ధారణశక్తిపటులనియతి, సారోదారముగఁ జేయు సకలేశ్వరుఁ డై
వారిజజుం డాగిరిజఁ, జేరఁ జని కిరుణ మదినిఁ బెన్నలరంగన్ 350
ఆ పరమభావమునను భాసించె నోదేవి, తపముతోడ నీవు దగ్ధపాప
వైతి వాత్మయందు నలరెడివరము నే, నిత్తుఁ గోరు మనుచు నిట్లు పలుక
క గిరిజ వచించెను వానిఁ, బ్రేరు గని నీ విపుడు మిగుల వ్యాప్తుంబునకుఁ
వరదుఁడ వగుమందును రమి, బరఁగెద నే ననుచు నిట్లు భాషింప మునీ 352

బ్రహ్మ కార్తవీర్యులమధ్యకు భార్గవుకిని వరము లిచ్చుట.

సీ. బ్రహ్మసంభవు డంతఁ బరమాద్భుతక్రియాపరబుద్ధి నలరారు వ్యాప్తుమునకు
భూరిగాణాత్యమును విజయత్వంబు హారునిమాదను భక్తి నధికార్థి
కత్వంబు నిడి భవ్యకాంతతో ననె దేవి శాశ్వతవరమును సరవి నిప్పు
డడుగు మొసంగెద నన నచలాత్మజవారిజాసనుతోడఁ బలికె నిట్లు
ఆ బ్రహ్మదేవ నాకు స్వర్గసన్నిభమైన, వన్నె నొందు మనుచుఁ బలుక నాతఁ
డట్లు లగును సీరు నని చెప్ప చనె శైల, పుత్రి యైనకాలి పొలుపు మిగిలి.
ఆ కృష్ణవర్ణ పగుచుఁ గెఱలిగోళంబు, వదలి బ్రహ్మభ్యభాగకేం
ద్రప్రభాసమాసగవ్యవస్థంబున, వలరె నట్టికోశమందు మరల 354
క ఆపలికాన్యాయమని యై, భాసిలె వేఱుగాను దానిఁబజ్జసం బ్రీతిఁ
వాపవ్రుడు వచ్చి దత్తిన, నాసమయమునఁ గ్రహించి యగజకనెఁ దమిన్
క. విను వగసుఁ డీకోశం, బున నీకాశికి జనించె బుధు లగ్గింపం
గనునేఁ గౌశికుఁ డనునా, కును నిది పోనరియు నగుచుఁ గామారుఁడగన్
శా కారుణ్యంబున నిట్టి కాశికిని వేఱ్కొ నాను నిమ్మంచు వి
స్తారప్రాభవుఁ డైనశోక్రుఁడు లసచ్చారిత్రయా దేవిన్
స్థిరశక్తంబున నొంచు వేగమె ప్రభఁ దీతించు వింధ్యాద్రినిఁ
బేరంబోయి తదద్రిపై నిలిచి కాఁ బెన్నారు సద్భక్తియై 357

తే. కాశినిఁ జూచి యాదివ్యఘననగంబు, నందు నుండి సురార్చిత శైలంగి
వింధ్యవాసిని యనువేర శిశ్వమందు, వాసి కెక్కుదు వీవని పలికి యంత.

ఉ. ఆనగమందు నావరద నాదట నిల్చి మృగారి నిచ్చి దు
ర్దానవసంహతిఁ దునుము దానవు భక్తజనాళికెల్ల వి
జ్ఞానదవై చెలంగుమని నన్నుతిచేసి సురేశుఁ డంతటఁ
బూనిత నాకలోకమును మానుగఁ జేరెనుఁ దాపసేశ్వరా! 359

క. గిరిజయు నట్టివరంబును, సరసిజభవువలన నొంది సంతసమున సుం
దర మగునిజమందిరమున, కిరుదెంచి విశేషభక్తి యలరుచు నుండన్. 360

ఆ ప్రాణనాథుఁడైన భవునకుఁ బ్రణమిల్లి
వినయసహిత యగుచు వెలయుచుండె
నంత నమరనాథుఁ డగువాఁడు శ్రీమంతుఁ
డవ్యయుండు నైన వారుఁడు వేర్మి. 361

భవుఁడు భవానింగూడి మహామోహన మొనర్చుట.

చ వరసతి యైనపార్వతిని భావము రంజిలఁ జూడి వేయి వ
త్సరములదాకఁ గాయజుని సంగరమందుఁ జెనంగుచుండె నీ
కరణి పురారియంట సురగణ్యులు భీతిఁ బడ్డు లింకఁ దు
స్తరగతి సర్వలోకములు సంచలనంబునుఁ జెందె నారఁ! 362

ఉ అంతట వేల్పులెల్ల నమకాధిపుఁ గూడి సరస్వతీమనఃకాంతుగృహంబుఁ జేరఁ జని గాఢపుభక్తిని మ్రొక్కి దుఃఖమ
త్యంతరయంబుతోఁ నడర నాతని జూచి మహేశ! యేలతో
వంతను గుందె లోకములు వానిరి నిత్తతి నంచుఁ జెప్పినన్. 363

చ అనఘ! సురేశు లిమ్మెయిని నాడినఁ బద్మజుఁ డంత వారితో
ననె ఘనులార! శంభుఁ డగజాసతిఁ గూడి సుమాస్త్రకేళిలోఁ
దనరెను దానలోకములు దద్దయు నాక్రమిలెంబు లై చెనం
గొనఁబడుచున్న వీకరణి ఘోరభయంబున విజ్ఞవీఁగుచున్. 364

సీ ఈరీతిఁగను వాక్పతీశుఁ డాడినసుర లనిరి శక్రునితోడ నమరనాథ!
పౌరిఁ బొరి శంభుని మోహన మెందాక నసమాస్త్రి నొందిన దగునో చూడ
నంతకుముంకుఁగ నరిగెద మారరి ముగిసినతోడనె పుట్టునట్టి
బాలుఁ డవ్యయుఁడు నై భాస్వద్వైంద్రపదమ్ము నపహరింపంగలఁ డనిరి పిదప
ఆ విబుధభామలు విని భవిష్యత్క్రియా, చోదకప్రభీతి సొరిది నఖల
కర్బురేశ్వరులకు జ్ఞానమెల్ల నశింప, సాగె నపుడు మిగుల శక్రుఁ డోలి 365

క. సురదవానసహితుఁ డై మం, దరముఁ బొందికనుఁ జేరెఁ దచ్ఛిఖరములఁ
సురలుండి రామహేశా, చిరముఁ బ్రవేశింపలేక చిడిముడిపడుచున్. 366

ఆ పెద్దకాల మిట్లు | పెనుపగుచింతతో, నగరి వార లగ్ని | నపుప నాసు
పర్వస త్తముండు | భవునిముఖదాగ్ని, మందుఁ జేరి నంది | నపుడు చూచి 357

శా. ఈ నందీశ్వరుఁడు దుష్పరివేశకు డు నై | యే పారుచున్నాఁడు నే
సూనాస్త్రారిని నెట్లు కాంతు ననుచున్ | తోభంబు మిన్నంద వి
జ్ఞానం బెయ్యుఁ లేక శుద్ధిలధిలో | గాఢంబుఁగా మున్ని సం
ధానోపాయమునుఁ గానకుండి మఱి బాల్దక్కించుచుం గ్రన్నన 358

చ హరుగృహమధ్యనిర్గతయు | నా పృథుహంసవిశుద్ధపంక్తినిఁ
గరమటఁ గాంచి యిద్ధి కడు | గర్వ్యక్రియుక్తి యటంచు నెంచి భా
సుర హరుహంసయూథమున | శోభిలి వంచనఁ బోఁ నండినిఁ
సరగున మీఱి పావకుఁడు | శిక్షని చంగిలి జొచ్చి నారదా! 369

ఆ అభవు శీర్షదేశమం దతిసూక్ష్మరూ
పమునుండి నవ్వి | భర్గబుధ
వరులువచ్చి భక్తి | దాక్షుల్వై రవి చెట్టి
దమునఁ బల్కి నపుడు | ధైర్యవృత్తి 370

క పురహరు డానూటను ఏని, వరసతిని న్వీడిచి లేచి | పరువడి వైశ్వా
నరు డు తఁడవెంటరా జ, త్వరనిర్గతు డిరుచు వేగ్ర | కలిల వచ్చెన్ 371

చ. పరమమునీశ! శంకరుఁడు | వచ్చినఁ జూచి సురేశచంద్రభా
స్కరవనవాసిదేవతలు | కార్యమిదీ రకను వ్రాలి మ్రొక్కి నా
హరుఁ డనెఁ ద్రిలి నెట్టిపని | నాత్తలఁ గోరి సురేంద్రులార! నా
సరసకువచ్చి నమ్రులయి | ప్రార్థనసుప్పుచు నుండ భక్తి మై 372

ఆ నిలిచియున్న వారు, | నెఱి నట్టికార్యంబుఁ
బలుకుఁ డిపుడు మీరు | భయముఁ దక్కి
కోరినట్టివరము | గొనఁగాఁ జేసెద
ననఁగ విబుధు లనిరి | హర్ష మొప్ప 373

క పరమేశ! మేము కోరిన, వరము నొసంగుటకు నీకు | వాంఛకలిగినఁ
నిరసింపుము మేనవును, గరుణాగతి నన్నభవుఁడు | కాతూహలియై 374

సీ బర్హిర్ముఖులతోఁ | భాషించె నీరీతి వేల్పులారా! నేను | విపులమోహా
నంబును వదలితి | నలి నాకు నిస్తజీవీర్య మొక్కి కమై | వెలసె; దానిఁ
గోర నా నొక్కఁడు | కోర్కి మీలోనన | బుజులోఁబడి చిక్కి | పాఁగలు ధేను
చయములచందాన | సర్వనిర్జరు లంత భయయుక్తు లైయున్న | బావకుండు
ఆ చంద్రధరునిఁ జేరి | శరణ్య శేశోమోక్ష, మాన్యుఁ జెయు మీవు | నెమ్మి దాని
వలఁచినాఁడ ననిన | వడి జాఱువీర్యంబు, నగ్ని విడిచె నభవుఁ | డంత బూని.

మ. అనలుం డాభవవీర్యముం గొనెను నాగ్నేయంబుగా దమిగ్నోదియం
తనె బల్మిష్ఠను నీరుద్రావునరుచందం బొప్ప నీరీతి శం
భుని వీర్యమ్ము కృశానుపీత మగుచుం గాల్వార దేవేశు లీ
తుని నామంత్రితుఁ జేసి స్వస్థమతు లై శోభిల్లుచుం బిమ్మటన్ 375

చ. అరిగిరి శంభుఁ డాయెడ నగాలయసీమ నుఁ జొచ్చి పార్వతీ
తరుణినిఁ జూచి దేవి! సురకల్లజ లందలు వచ్చి పావకున్
వారువునఁ బంపి నీయుదరమందు సుతుం డుదయింపకుండ నా
సరస వచించి యాజ్ఞఁగొని చయ్యన నేగి రటంచుఁ బల్కినన్ 377

పార్వతి సురలకు శాప మిచ్చుట.

ఆ గోత్రకాంజనయ గోపతి నుడి విని, శోణనేత్ర యగుచు సారిడిఁ బలికె
నస్మదురమందు నావిగ్భవించెడి, సుతునిఁ జూడలేని సురలు రతిని 378

క. తనయులఁ గనఁజాలరు తమ, వనితలయం దనుచుఁ గోపవశ యై శాపం
బును బెట్టి శౌచశాలకుఁ, జని జలకము నాడిఁ దలఁచి సంతస మలరన్ 379

క. లాలితహేమాభయు గుణ, మాలినియు శుభాంగి యైనమాలినిఁ దమి నా
కాలమున బిలువ నది శుభ, జలము నగుఁబలితకడకు సద్భక్తి మెయిన్ 380

క. చనుచెంచి శుష్కపరిమళ, మును నుండినవలుఁగు మాస్యములఁ బార్వతి మే
నునఁ బెట్టఁ గీటగుణమున, దనసుదిలో దానినగజ తలఁపక యుండెన్ 381

క. ఆయుపిద దాని నొప్పని, కై యుంటం జూచి బ్రోత్తకాగంధద్ర
వ్యాయతపిష్టమ్మునఁ గా, త్యాయనికిని నలుఁగుఁ బెట్టి వర్షము మానన్. 382

సీ స్నానకారణమున సద్మంబునకు నేగె నాసవ యంబున నది తనయ
యమలలక్షణలతి గాతిశయుఁడు జతుర్బాహుఁడు వరపీనవతుఁ డైన
గజవక్త్రపురుషునిఁ గాంతి స్వేదమలంబువలన నిర్మించి యాహవన ధనుచి
భద్రాసనంబుపై ఖాసిల్ల నేతెంచి నవ్వచు మాలిని నగజ నపుడు

తే నుష్మజలముల స్నానంబు నొగి నొనర్పఁ
గొంచె మగునట్టి నవ్వుతోఁ గనుడియున్న
మొగము కలమాలినిఁ గాంచి భూధ్రపుత్రి
పలికె నోచెలి! యేటికిఁ బ్రాపి నిట్లు 383

క. మెల్లగ నవ్వుచు నీవిపు, డుల్లసనముతోడ మిగుల నొప్పెద వన నా
పల్లవపాణి యుమాసతి, కుల్లముఁ రంబిల్ల నుడివె నుజ్వలమూర్తి! 384

మ. వనితా! నందిగణేశ్వరుండు సుతుఁ డై ఖాసిల్లు నీవేళ నీ
కని పుత్రేప్సితవాటికిం డగుభవుం డాడెఁ బ్రమోదాని వే
డ్కను నాలించుటచేత నాకుఁ గలిగెఁ గాఢోల్లసద్ధాసమం
చని చెప్ప న్వని దేవ స్నానము విధిఁ గావింపఁగా నేమనీ. 385

క. ఈరీతి నలరి యపు డా, సారసముఖ యైనగౌరి స్నాతేయు నై వి
స్తారపుభక్తినిఁ బురహరు, నారాధితుఁ జేసి స్వాలయమునకు నరిగెన్. 386

ఆ. అభవుఁ డంత వచ్చి యట్టిభద్రాసన
మందునుండి స్నాతుఁడై చెలంగ
నట్టి నీటివలన నట నున్నసములుఁ దా
నరుఁడు స్నాతుఁ డగుచుఁ బరఁగుచుండ 387

శ్రీ వినాయకోత్పత్తి

సీ. వరమునీ! పార్వతీపరమేశ్వరస్వేదవారిచేఁ బడిసిన వసుధచేరి
కను సముత్థితుఁడయ్యెఁగజవదనుఁడు కరపూర్ణాకార మొనరించిపొలుపుమీఱి
భువనేశ్వరుం డంతఁ బుత్రుఁగా నాతని భావించి సంతోషభరితచిత్తుఁ
డై వచ్చి నంకిఁ నా విధమును జెప్పి స్నాతుఁడై పరపడి సకలదేవ
తే. తలనుఁ బూజించి జలమున దవాను సర్వ
పితరులనుఁ దృప్తులనుఁజేసి వేయినామ
ములఁ జపించుచు నగపతి పుత్రికడకు
వచ్చి యాదేవినింజూచి మచ్చికలర 388

క. ఓ నగపుత్రీ! గుణయుతుఁ, డౌ నీసుతుఁ జూడు మనుచు నాడిన విని యా
మేనాత్మజ చని యక్కడఁ, గానంబడు నట్టివింతఁ గనుఁగొనువేళన్ 389

క. మనసిజహరుఁ డంతటఁ దన, వనితను బొడఁగాంచి దేవ! భాస్వద్యుష్మ
త్తనుమలజనితుం డీసుతుఁ, డన నావిరిబోడి మదిని హర్షము చెలఁగన్ 390

క. తనయునిఁ గైకొని తొడపై, మనసార నిల్పి యతనిమస్తకమును మూ
రొక్కాని కొఁనివించుచుండను, మనసిజహరుఁ డనియె మఱి యుమాసతితోడన్.

తే. కూర్మి నాచేతఁ వినాయకుండు నైన
సుతుఁడు నిర్మింపఁబడెఁ గాన నీకు శేయందు
నీతఁడు వినాయకాఖ్యతో నెపుడు కీర్త
నీయుఁడై యుండఁగలవాఁడు నిజముగాను. 392

క. వనితరొ వేల్పుల కొడవెడి, ఘనవిఘ్నసహస్రములను గరుణామతినిన్
దనరుచు నీగణపతి నా, శన మొనరింపఁగను జాలుఁ జంచచ్ఛక్తిన్. 393

క. స్థావరజంగమకలితము, లై వస్తులు విష్టపంబు లమరులు భక్తిన్
భావించి పూజచేయుదు, రీవారణవదనతనయు నెనఁగెడివాంఛన్. 394

క అని పల్కి గిరిజకభవుఁడు, ఘనకుంభోదరుఁడు సర్వగణ్యుఁడు వినయా
వనతుఁ డుపకారి యగుసుతు, మనసార నొసంగె లోకమాన్యచరిత్రా! 395

వ అంత విఘ్నకరంబు లగుదారుణమూర్ఖగణభూతంబులు గంగాధరు నానలిఁ
బూని లలితకు నిత్యప్రీతిఁ జనింపఁజేయుచు సేవించుచుండె పార్వతి నిజ

సుతునిఁ గని ముతియుచుఁ జారుకందరం బగుమందరగిరిమందిరమ్మున నిందు
శేఖరునిఁగూడి మహానందమునఁ గ్రీడించుచుండె నారదా ! మున్ను శుంభని
శుంభాదిదైత్యనాథులవధించినకాత్యాయనీదేవి మరల సీవిధంబునఁ గుధర
పుత్రి యై జనించె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 396

చ. వరమునిచంద్ర ! నే నిటులఁ బాగుగ నీకు వచించినట్టి భూ
ధరపతిపుత్రి దివ్యకథ లే తద్భయ నాకపదప్రదంబు లై
పరమయశంబు నిచ్చి పటుపాపవినాశ మొనర్చి యూర్జసం
భరితము లై నిరంతరము లే భాసిలుచుండును వాసిమీఱఁగన్ 397

క. ధర నీకథఁ జదివెడు నరు, లురుపాపాంబుధిని దాఁటి యుజ్జ్వలమతు లై
పురహరులోకంబున సుస్థిరు లై సాంపారఁగలరు లే దీప్తిచెలంగన్ 398

వ. ఇట్లు పులస్త్యుఁడు పార్వతీసంభవంబునుఁ దద్వివాహంబును వినాయకోత్పత్తిని
భాషించిన విని నారదుండు సంతసించి తదనంతరవృత్తాంతంబు నొడువు
మనుటయు. 399

క. కరుణారసభరితాంత., కరణా ! దుష్టారివారణ లే కమలాభరణా !
సురకిన్నరగణపూజిత, చరణా ! నానాప్రపంచ లే సన్నుతకరణా ! 400

క. శ్రీజానకీ మనోత్సల, ంజా ! రవికోటితేజ లే ఁబితచరణాం
భోజ ! భవపూజ ! విద్యా, రాజా ! జితశత్రురాజ ! లే రాజబిడౌజా ! 401

ఉత్సాహము సూరిసంఘసాలనిరత లే శోభనాలవాల వి
స్తార ఘోరదైత్యనికర లే దర్పభంగతత్పరా
సారసాక్ష విబుధరక్ష లే సాధుపక్షదీక్ష సం
సార ఘోరకలుషదూర లే చారురామభూవరా ! 402

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణా సమాసాదిత కవితాప్రభావ, హరితసకులాన్వయ
ప్రభావ, రామవర్ధుల వంశోదగ్రసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధే
య, కొండయనామధేయ ప్రణీతమగు శైలు గు వామనమహాపురాణమందు
పంచమస్కంధము

శ్రీ రస్తు.

శ్రీసీతాపత్నిభక్తశక్తున్ను మానుమత్సమీక్రీమానంగా యునము.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ప్రథమస్కంధము.

సీతాహృద్వాసా!
భాసురశరవాసా! భర్మవాసా! నిత్యా
ద్యా! పటుచిద్విలాసా!
దాసావనుతికామ! రవిశరథరామా! 1

లే అవధరింపుము దయ భక్తి నంతి దివ్య
మౌని క్రియనపులస్త్యుఁడు గ మానసీయుఁ
డైవనాటకుఁ గని యిట్లు లాడఁదొడఁగె
సరసభణితిని సంతోష నహితుఁ డగుచు 2

క విరజామాహాత్మ్యంబు, స్థిరమైచెన్నారునట్టి చిత్తంబున నేఁ
గర మది లెల్లెద వినుము, మ్మరపాపహారంబుఁ బుణ్యకరమగు మానీ! 3

పులస్త్యుఁడు భీష్మునకుఁ జెప్పుట

సీ పుణ్యుండు నాకశ్యపుఁడు భార్యలు నదితి దనునామసుందరి దానికొలమి
పుత్రులు ముగ్గురు పుట్టిరి వారిలో సాధుశీలుఁడు జగత్ఖ్యాతుఁడు నిశుంభుఁ
డనువాఁడు రెండవతనయుఁడై నుదరించి మూఁడవపుత్రుఁడై మున్నతుండు
బలసమన్వితుఁడు నై ధరఁగి జగింబులయందుఁ బ్రఖ్యాతితోఁ నలరశక్రుఁ
ఆ. డపుడు హస్తమందు హ్రాదినిఁ గొని వానిఁ
జంప నెంచి రాఁగ జడిసి వడినిఁ
దపనురథమునందు దాఁగె విచ్యుతుఁడు నై
పారదైత్యుఁ డంతఁ బరమమానిఁ 4

లే అపుడు సుమనస్కుఁడై నిర్జరాధినాథుఁ
డట్టిహేతువుతో వాని నస్త్రశస్త్ర
వితతికోడ నవధ్యత్వ విపులవరము
నిచ్చి సమయమ్ముఁ గావించి నెలమి నంత 5

క ఘనవాహనుఁ డొనరించిన, ఘనసమయము నెఱిఁగి వాఁడు ! కమలాక్షుఁడు
బును విడిచి నాగలోకం, బునకునుఁ జని వారియందు ! మునిఁగి రయమునన్.

శా. పారావారసముద్భవంబు నగుచున్ ! భాసిల్లుఫేనమ్ము నా
ధీరుం డాయుఁడఁదాల్చి దృశ్యగతితో ! చేవేఁగ్రువాక్యంబు పెం
పారు న్ను న్నిరు డంటు సీనురుగు సత్యం బంచు హస్తంబులన్
సారెఁ ఫేనముఁ బూని గాత్రమును స్వేచ్ఛ న్నిండఁజేసెన్ దగన్ 7

క కని కనిలె శక్రుఁ డంతట, దనుజునిపైఁ బూన్కి నేసె ! దానవవజ్రం
బును దాన భగ్ననాసా, ననుఁ డై యతఁ డిల్లె దేవనాథులు మెచ్చన్ 8

క చెడనిది యై సమయంబ, ట్లడరినయొడఁ గడిమి బ్రహ్మహత్య సురపతిన్
వడి వెంట వంట నాతఁడు, సుడివడి సితీర్థసుందుఁ ! జొచ్చి సభక్తిన్ 9

క. మునిఁగి విశుద్ధల్వంబున, దనకారనిదేహుఁ డగుచుఁ ! దనతేజోఢ్యుచుం
డిన మనసుర సంకటపడు,చును మెలఁగుచు నుండె మిగుల ! సుభగచరిత్రా! 10

ఉ అంతట వానిసోదరులు ! నై వెలుఁగొందు నిశుంభశుంభు ల
న్యంతదురంతచింత యల ! కాకుచు నుండ విశేషరోషులై
సంలేనకట్టిపోయి సుర ! సంఘముతోఁ నెదురించి పోరఁగాఁ
జంచలి వారు ఛీలిఁ గడుఁ ! జెంది రయంబునఁ బాతే పిమ్మటన్ 11

తే. హరిపురస్కారు లగుచు సై ! న్యములఁగొని
పాతిపోయిరి లేమతమ ! పదములకును
పిదప నాదైత్యనాథులు ! పృథులశక్తి
శక్రుగజమును యమమహిష ! మును మఱియు 12

క. ధనదుని వసునవనిధులను, వనధిభుగతనాలగొడుగుఁ ! బట్టాతునిచై
తనరాకుగదను నిజభుజ, ఘనశక్తినిఁ జూపి వారు ! గైకొని రంతన్ 13

క. కన నాయొడ భువనము లా దనుజులవశగతములయ్యె ! దరోన్నతితో
డను వారు భూమిపృష్ఠం,బునకు మహోత్కర్ష మొనరఁ ! బోయి ముసీంద్రా!

ఉ. దారుణరూపము గలుగు ! దానవు నక్కడఁ గాంచి యోమహా
వీర! యివండ నీ విచట ! వింతగ నుండినవాఁడ వంచు నా
ఘోరనిశాటులాడ ని ! కుంభితోడను రక్తబీజతో
భారి వచించె వారిఁ గని ! హాస్య మెలర్పుచు నుండ నుద్ధతిన్ 15

సీ మానినాసురులార ! మహితవీర్యబలుండ రక్తబీజుం డనుఁ ! కాఱసుండ
మతి మహిషాసుకాఁ ! మాత్యుండ నినుఁ డలవీఱ్పులై నిరతముఁ ! జేజరిల్లి
భువనప్రసిద్ధులై ! పొంగారుచున్నట్టి చండముండులు వాని ! సచివు లరయ
నట్టిమహాభుజా ! లాలం దిప్పుడ మగ్నులై యున్నారు ! మాకు మేటి

ఆ. రాయఁ డైనమహిష ! కాఖ్యసాధీశుండు, విస్తృతంబు నగుచు ! వెల్లునట్టి

వింధ్యశైలమందు । విగలవీర్యుండు నై, సమసె దేవికలన । సంగరమున 15

క మీ రెవ రెవ్వనితనయులు, థారణి నే నామములనుఁ । దనరారుదురో
సారపటుశౌర్యులు మీ, కారయ నేపాటిఁ గలవొ । యంతయుఁ జెపుఁడి.

క అన నాశుంభనిశుంభులు, ఘనబలుఁ డగురక్తబీజుఁ । గని పల్కిరి యో
దనుజేశ! వినుము నేఁదను, వనితకు జన్మించినట్టి । వాఁడనుఁ బేర్మిన్. 18

క శుంభుం డనునామంబునఁ, గుంభిని వెలసెదను వీఁడు । గురుసాహసుఁడౌ
జంభారిని సమరంబున, శుంభద్దర్వమునఁ దోలెఁ । జూవె దితీశా! 19

చ సారిది నిశుంభనామమున । సాఁపెసలారుచు నాకుఁ దమ్ముఁడై
పరఁగును థాత్రి సీఘునుఁడు । బంధురవిక్రమ మొప్ప నాదిదు
ర్భరబలశౌర్యవీర్యముల । భాసిలు నిర్జరు లన్యు లుద్ధతిన్
గర మరుదెంచి యోడి రనిఁ । గ్రక్కున సీతనిఁ దాఁకి చెచ్చెఱన్. 20

క. పోరునఁ జచ్చె న్మహిషుం, డేరీతినిఁ జెప్ప మిగ్గు । డేమాత్మ మహా
వీరబలశేషితుల మై, వారలఁ జెండాడఁగలము । వసుథాస్థలిపై. 21

క. ఇటు లాదైత్యులు యమునా, తటమున భాషింప దుష్ట । దైత్యేశ్వరులుం
గుటిలు లగుచండముండులు, పటుగతి జలనుండునుండి । పజ లెంచి మునీ! 22

ఆ వీరుఁ డైనరక్త । బీజునికడఁ బేరి, పల్కి రసురనాథ! । భాసురముగ
నగ్రసంస్థు లగుచు । నలరువా రెవ్వరు, పలుకుమనిరి శ్లక్ష్ణ । భాషణముల 23

క. అన నాలకించి యతఁ డా, దనుజులతోఁ బల్కి నన్ను । రమ్ములు కన నీ
ఘను లొగి శుంభనిశుంభా, ఖ్యనుఁ గలిగినవారు నిర్జి । తాములు లరయన్. 24

శా. నే నీవీరులతోడఁగూడి మహిషు । నేలన్ వడిన్ గూల్చి సం
థానోత్సాహయు నైనదేవిఁ గనబ । ల్ధైర్యంబుతో నేగి స
న్మానవ్యస్థితిఁ జారురత్నయుత మై । తళోత్తుచు । దీప్తితోఁ
గాన వ్చెడి యాశుభాంగినిఁ దమిన్ । గామించి పెండ్లాడెదన్ 25

క అని రక్తబీజుఁ డవు డి, ట్లనఁ జండుం డతనితోడ । ననియె స్నిచే
తనుఁ జెప్పఁబడినమాటలు విన నింపైనవియుఁ గావు । విను వివరింతున్ 26

తే నృపుడు రణార్థుఁ డగుఁగాని । నీవు మణుల
కర్త్రుఁడవు కావు భావింప । నందువలన
నెలమి శుంభనిశుంభాసు । రేశు లధిపు
లట్లు కావునఁ దగుదు రా । యసురు లసుర! 27

ము వినుఁడింక ధర నిట్లు పుట్టినది మొ । దలొ వెల్లాందుచుఁ రూపయా
వనయాశాశివారికిఁ దగినదై । భాసిల్లు నం చిట్లు వాఁ

డన శుంభుం డపు డాత్మ మెచ్చుకొని ప్రశస్యాసక్తుఁడై దూత యా
దనుజుఁ బంపెను దేవిసన్నిధికి మోహదం బొప్పుచుండ న్మనీ! 28

—శుంభానుచరుఁడు తన్నుఁ బెండ్లాడుమని కాళి సన్నిధిని సుగ్రీవానుచరించుట—

ఆ అంత వాని దూత రైసుగ్రీవసుఁడుం బెడలిపోయి రుచిఁ జెలంగు
వింధ్యశైలమందు వేడ్క నుండినదేవి,కడనుఁ జేరి నేర్పు రీతి కడలుకొనఁగ 29

క. తా వచ్చిన కార్యంబును, భావం బలరారఁ బలికి రపరమేశ్వరి సం
భావించి పలుకు పలుకుల, వావిరి నిని వాఁడు వచ్చి రటులోపమునన్ 30

వ. శుంభనిశుంభులఁ గని యి ట్లనియె. 31

సీ. మానుషాశనులార! రమతిమతి మీచేత నేబోధితుండ నై రియిప్పు డేఁగి
కాశికిఁ గని రకమర్ధి నిట్లంటి దేవి! శుంభుఁడు మహాదిత్యశుండు
కకుదుండు రటుతగకర్ష్ణిశేశ్వరులలో నట్టి దు నీతోడ రానుమన్న
విధము భాషిం చెద రే వేర్కతో వినుఁ మీవు చానరా! నేఁ ద్రివిష్టపవిభుండ

ఆ నగుకు భూమి పృష్ఠమందునఁ బాతాళ, మందు వెల్లునట్టి రైనసకల
మానికములు హేమమయభద్రపీఠంబుల, సీమకోశమందుఁ రజెలఁగుచుండు. 33

క వనజాక్షీ! చండముండులు, మణిమయశైశికి యటంచు రమతస్ఫులుకఁ
విని కోరితి నినుఁ గావున, ఘనమతిఁ బెండ్లాడు నన్నుఁ రగౌరుక మొప్పఁ 33

చ. నెలఁతరా! నన్నుఁ బొందుటకు రనీకు మనస్సున వాంఛలేనిచో
చెలఁగిన నాకు సోదరుఁడు రశ్రేష్ఠుఁడు నైన నిశుంభుఁ గోరి సాం
పలర రమింప నా నను చు రానై నతం డని నేనుఁ బల్క నా
చెలి వినుచుండు నా కపుడు రచెప్పినమాటల నాలకింపుమా. 34

ఆ నిజము చెప్పఁబడెను రనీచేత సుగ్రీవ, శుంభదైత్యవరుఁడు రశూరుఁ డఖిల
భువనవిశ్రుతుండు రధూరికాగ్ర్యుండు, కానివాఁడు కాఁడు రగణ్యుఁ డరేఁడు

క. వినుఁ దుర్వినీతవనితతో, దనరెడి నాకొమనోరథం బలరును దా
నిని చూర్ణి నీకుఁ జెప్పెద, ననినను నెవ్వండు గెలుచు రనాతఁడె మగఁ డా 36

మ ఇటు లాసుందరి పల్కఁ గ్రమ్మఱను నే రిట్లంటి నాదేవితో
బటుశౌర్యంబున శుంభుఁ డాజిని సురవ్రాతంబులఁ గెల్చి దు
ర్ఘటుఁడై యుండినవాఁడు నిన్నుఁ గెలువఁగా లేఁడె గర్వించి బల్
పటిమఁ బల్కుచు నున్న దాన వన నాపద్భీకరోపంబునన్ 37

ఆ కనలి పల్కె నపుడు రకడిమి నినాలోచి, గంబు చేయఁబడెనుఁ రదలఁప లేచి
పొమ్ము నామనోరథమ్మును శుంభాసు, రునకుఁ దెలుపు మీవు రూఢి మిగుల

క. అన దవానలకోటిసన్నిభుఁ, గను దానిఁ దలఁచి తెలఁచి రకంపించి వడిఁ
జనుదెంచితె నీకడకును, దనుజేశా! యిపుడు చేయఁదగినట్టిపనిన్ 39

మ. ఒనరింపఁ దగునన్నఖుంభదనుజుం ద్రుగ్రాతుఁడై భూమ్రలో
చననామాసురదూతఁ బిల్చి పలికెఁ దసంభ్రాంతుఁ డై దానవా!
ఘనశౌర్యంబున విష్ణువీఁగుచు మహోగర్వంబు మిన్నంద సొం
పునఁ జెన్నొందెడిదేవిఁ గానఁ జని సమ్మోదంబుతో నంతటన్. 40

ఆ. కుంతలములఁబట్టి ఈఁకొయివెట్టఁగ లాగి, సాపరాధదాసి చంద మొప్పఁ
జేసి తెమ్ము దానిఁ జెచ్చెఱ నందఱు, సంతసించి నిన్ను సంస్తుతింప 41

సీ ఉద్ధతి నీవట్టు లొనరింపఁ దత్పతికుఁడు నై నినుఁగూల్చుకొంఱవచ్చు
నట్టివాఁ డబ్జజుఁడైన విచారించి చంపెక నతని నిస్సంశయముగ
నని యిట్లు ఖుంభుఁడు నాడినవాఁ డంత నాతండు పంప ధైర్యంబుతో మ
డఁకొనిశోణితదత్తరాక్షసబలసహితుఁ డై వింధ్యకు సరవి నరిగి
ఆ భూరిదీప్తితోడఁ బొల్చారునిరజను, గాంచి భ్రాంతదృష్టిఁ గ్రాలి పలికె
దేవి రమ్ము రమ్ము దిరిజేయుఁ డా ఖుంభుఁ, జెందు మట్లు చేయుకుందువేని 42

ఆ నీశిరోజములను నెతలాగి విహ్వలఁ, జేసి యతనిచెంతఁ జేర్చు నంచుఁ
బలుక దేవి మరల భాషించెఁ దల్పోసి, తుండ వగుచు నీవు దుష్టదైత్య! 43

క నను బలవంతముతోఁ గ్రై, గొనిపోవుటకొఱకు నీవు కుతుకంబున వ
చ్చినవాఁడ వబలనై యే, పని చేయఁ దగినఁదాన భావింప మదిన్ 44

ఉ. ఓరి నిశాట! నీకు మదిఁనుండినకోర్కి నొనర్పు మంచు నా
సారసనేత్రయా విరజఁసర్వసుపర్వులు పొంగుచుండ వి
స్తారబలుండు దుర్జయుఁడు సైన్యయుతుం డగుఖూమ్రనేత్రవీరుం
కారముతోడ నాయొడనుఁ గ్రక్కున భస్మముచేసె నుద్ధలిన్ 45

క అనఘా! యతిభీషణ మై, తనరెను హాహాకృతంబు ధారణివిరజా
ఘనశక్తివలన దనుజుఁడు, తనసైన్యముకోడఁ గూలు తరుణమునందున్. 46

ఖా ఖుంభం డట్టి మహారవంబు విని సంక్షుభ్ధాత్ముఁ డై యుద్ధసం
రంభల్బ్ధిని నొప్పి చండునిరుగ ధరత్కోపుఁ డై ముండునిఁ
ఖుంభద్దర్వముతోడఁ బంప నపు డాతుద్రాసుకు ల్వగ్రహా
రంభాయత్తము లైనచిత్తములతో రాగిల్లి సంపారఁగన్. 47

— ముండకుఁడులు ఖుంభాసురశ్రీగిరుశై నేనఁగూడి కాళికాదేవి యుద్ధమునకుఁ బోవుట —

క ఘనగజరథతురగంబులఁ, బొనరెడిసైన్యమునుఁగూడి పోయిరి రోషం
బున దేవి యున్నచోటికి, దనుజాధిపుశాసనమున ధరణి చలింపన్. 48

క కోటిశతాధిక మగుచుఁ, వాటంబుగ వచ్చునట్టి వైరిబలంబుఁ
బాటించి కాంచి సింగం, బాటోపముతోడ వచ్చి యతిభుతపటమై. 49

క కొందఱఁ గరఘాతంబునఁ, గొందఱ నాస్యంబుతోడఁ గొందఱఁ గాళ్లఁ
గొందఱ నురమున నని లో, చిందఱవందఱఁగఁ జేసి చేవఁ గూల్చెన్. 50

వ ఇట్లు శైలకందరంబున వసించు హరిచే నాదైత్యులు హతు లగుచుండ దుర్గానుచరభూతగణంబులచేఁ బొడువఁబడిన చండముండులు వగతోఁ బొగలెడిదైత్యసేనలఁ గని మనంబుల ఘనం బగుకినుక జనింపఁ బ్రస్ఫురితాధరులై నీటిపనిమోఁది కరుగు పతులచందంబున గౌశికిని గూర్చి చనుచుండి రట్లేతెంచుచున్న ఘోరచండముండదనుజవీరులఁ గాంచి పరమేశ్వరి క్రోధపూర్ణమానమానసయగుచుఁ ద్రిశిఖభ్రూకుటినిఁజేయ నాకుటిలభ్రుకుటికలితలలాటఫలకమునందుండి కరాళముఖయుఁ బరమకరాళయు ధూమ్రనిభయు నగుకాళి జనించి దీప్తిఁ జెలఁగి యప్పుడు. 51

కాళీభ్రూకుటిఁ గాళి జనించి ముండాదిరాక్షసుల వధించుట.

సీ. కాలోగ్రఖడ్గంబు ఘటాంగమునుఁ దనకరమునఁ గైకొని కడిమి నంతే
సంశ్లిష్టదేహయు సంరక్తసిక్తాంగసహితయు నృపశిరస్స్రజయు నగుచుఁ
దొడరి ఖడ్గంబునఁ ద్రుంచెనుఁ గొందఱి ఘటాంగమున నవ్యకర్బురులను
భస్మంబుఁ గావించి పటుతోపు మీపారఁ గరిరథగంధర్వకలితు లైన
తే రక్కసులఁ జంపి యంకుశప్రధితచర్మ
చాపముద్గరఘంటికాచక్రకూబ
రాశ్వసారథికరులతో నలరు నరద
ములను దోధూల బలబృందములనుఁ బట్టి 52

ఆ. ఘోరవదనమందుఁ గూర్చి నటించుచు
మొనసి యొకనికేశములను వశీయుఁ
గరమునందు నొకని గాలియం దొక్కని
సరవి నాక్రమించి చంపె వడిని 53

సీ. కాళిచే నీరీతి గణనాథయుతమైన సురవైరి బలమెల్ల సొరిది మ్రింగఁ
బడదానిఁగనుఁగొని పదరుచు రయుఁడంతఁజండదైత్యుఁడు చూచుచుండబాతి
పోవంగ ఘటాంగమున శీర్షమును దేవి యడఁచిన నాతఁడు హతుఁడయి వెస
ఆ. విగతమూల మైనవృక్షంబు చాడ్పున, ఖ్యాతిఁబడిన నతనిఁ జూచి వడి వి
ఖ్యావరియు సగోత్రవళి యైనచిత్తంబు, పెంపుఁజెందుచుండ భీషణముగ 54

క. చరణాదికకాంతము నై, పరఁగెడినోళంబుఁ గినుకఁ బళువునకువలెఁ
బొరిఁ జీల్చి దానిఁ గొని లే, గురుసటలఁ గట్ట నద్ది గొడఁగొను బలిమిఁ

చండమారీకంధపము.

వ. ఒకజడకైనఁ గట్టుపడక పైకెగిరి భూతలంబునఁ బడి ఆకోశముననుండి సార్థకృష్ణశుక్లవర్ణస్వకీరరయును, స్నేహాసిక్తకేశయు భయంకరయు నగుదేవి యొకకర్తు పొడమి మహాసురుని వధించుచున్నా నని వర మిచ్చి పలికె అంతఁ బరదేవి

యాదేవికిఁ జండమారి యనునామ మొనర్చి యొసఁగుదుగా! నీవు చని చండ
ముండాసురుల నిటకుఁ దెమ్ము నే సమయించెద వారిని గ్రక్కొని వచ్చుట కీ
వర్వాఁ యుండుపు పొమ్మని భాషించిన నావాక్యమును విని యాదేవి చండ
ముండులఁ గొని కా వెడలె 56

ఉ అంతటఁ జండముండులు భీకరమూర్తులు నై వగఁజెంది శ్యామలా
కాంతుని దిక్కుఁగూర్చి చనఁ గన్గొని కాళి విముక్తవస్త్ర యై
నంతనఁబట్టి కార్ష్ణ్యగతిఁ జయ్యన బోయిడి రాసభంబుపై
మంతుగనుండి యాదురభిమానులవెంబడి పోయి నుద్ధతిన్ 57

కి. వారెట్లు చనినఁ గని తా, నారీతిని దేవిపోయి యటఁ బొండాక్ష్ణ్
దారుణ మగుచుండిన యమ, వీరుని మహిషంబుఁ జూచి వింత జనింపన్ 58

క ఘనపర్వతసన్నిభం బయి, పొనరఁ బరెడితదివ్యపాణిముఖము లాగి రయం
బునఁ బూని వారివెంటను, జనుచుండెను ఘోరరూపసహితయు నగుచున్

తే అప్పు డాదైత్యసత్తము వలవని విడిచి, పుక్కిటంబున కేగినఁ బూన్కి దేవి
జవము కలిగినదైన రాసభములోడ, నరిగి విమథించసర్వంబు వలదు మిగుల.

సీ. ఘనతవహించిన కరోక్కటకునిఁ దాష్ట్యుఁ గని యూర్ధ్వరోవయై క్రాలె నంత
వినతాత్మజుఁడు భయవిహ్వలుఁ డై మాంసపిండోపముండునై యుండ నతని
లలితోరుపక్షంబులను గుంజి వానినిఁ గొని వడిఁ గరోక్కటకునిగ్రహించి
వేగంబుతో నంత వెడలి యూ దైత్యులవెనువెంటఁ జని భీతి వెలయుచున్న

తే చండముండులపైఁబడి గండు మిగిలి
పట్టి కరోక్కటకునితోడ నప్పు డప్పి
లెచ్చి వింధ్యాద్రిపైఁ జేర్చి దీప్తమైన
కాళికాదేవికిని జెప్పి కాంతు వెలయ 61

క ఘనదైవతకోటిఁబట్ట, గొని గరుడునిఁ బట్టుములను ఘోరంబులు నా
రనుజులతలలనుఁ దులఁదూ, గని మాల నొనర్చి యంబికకు నిడి మురలన్ 62

క వారిచర్మభవ్యమృదుఘ, క్షర మొప్పగ వేర్వ నొంది కాళిక దానిన్
గరమునఁ గైకొని తమిఁ దన, శిరమునఁ దగఁ దాల్చి రోషచిత్తం బలరన్ 63

చ పరువడిదైత్యరక్తమును బంధురకాంక్ష చెలంగఁ గ్రోలి దు
స్తర మగుకక్కతో నడరి సాహసపిక్రమశౌర్యసంపదన్
బరఁగినచండముండులనుఁ బట్టి ధరిత్రినిఁ గూల్చి యంతఁ ద
చ్ఛిరములశేఖరంబు గను జేసి సురేశులు సన్నుతింపఁగన్ 64

ఆ చండమారిఁగూడి చండికకడఁ జేరి, చండముండమూర్ధసహితె మగుచు
వెలసి నస్వనాథవేష్టితం బగుదండఁ, గొను మటంచుఁ బలికి కూర్మి నొనఁగ.

సీ ఇచ్చినఁ గౌశికి హితమతిఁ గొని దానిఁ గాళిమస్తకమునఁ గాంతు నునిచి
పటిమతో నిట్టి దుర్భరకార్య మతీముతిఁ జేయఁగాఁ బనెను సీచేత మిగుల
భవ్యులందఱు మెచ్చ భాసురుచిం బ్రకాశిల్లఁ దనశీర్ష మర్పించి మెనసీఖ
రముఁ దాల్చినందున రమణచాముండాఖ్యవిస్ఫారంబులలోన వెలయు నీకు
ఆ. ననుచు నట్టిమాల నలరి దిగ్వాస మై, మూఁడునేత్రములను మొనసీఁదుచున్న
కాళి నరసి దేవి కడిమి బ్రతిభ వై, చండు మసురచయము పాహసమున 67

క అని కౌశికి భాషించిన, విని కాళి ముదంబుఁ జెంది వేగాన్వితయై
ఘనదివ్యశ్యేనంగకోటినిఁ, దనరెడిపిలుహస్తమందుఁ దాల్చి యుద్ధచ్ఛన్ 67

చ పొరిపొరిశత్రుక్షేమబలమ్ము గని యించుపు నవ్యదైత్యుల
దురమునఁ ద్రుళ్లఁజేసి గుక్కతోమముతో మహరించుచుండె నీ
కరణిని జండముండులనుఁ గౌశికిఁ జంపెను నాబలాబ్ధి
కరగతిఁ గూల్చి మున్నువారి కొత్తుకములసిల న్మునీశ్వరా! 68

సీ హతులైనచండముండాసురుఁ గని విద్రుతం బైనసేనను దైత్యనాథుఁ
డైనశుంభుఁడు గాంచి యతిబలుఁడైను మాతృనవర్గుఁ డొ రక్తబీజుఁ
గలహం బొనర్పనాజ్ఞాపింప నాతఁడు సని త్రిలోకాటిసంఖ్య నొప్ప
నత్యుగ్రులగు రెండుదానవబలములతోఁ గూడి బవరమునకు
ఆ వెడలె నపుడు వచ్చు వీరభటసైన్య, సంఘములనుఁ జూచి చండికాంబ
కాళితోడఁ గలసి కడువడి సింహనా, దంబుచేసె మిగులఁ దర్వ మొప్ప. 69

కౌశికీకల బ్రాహ్మీమొదలగుశక్తులు పుట్టి శుంభాసురుల వధించుట

వ. ఇట్లు సింహనాద మొనర్చు కౌశికివచనంబుఁ గలహంసగణనాథవిమాన
స్థయుఁ, దివ్యాక్షసూత్రకుండికాన్వితకరయు, వేదాశ్వోపేయుఁ, ద్రిశైత్రయు,
గోరాజవాహనారూఢయు, మహాసర్వకింకణయుఁ, ద్రిశూలయుతేయుఁ,
గుండలినియు, ఫణిమండలయు నగు బ్రాహ్మీదేవి మదీయ పిశిత నాదేవికరముల
నుండి మయూరాక్షీగణ, మహాబలయు, ఖడ్గవాహనయు నగునమారి
పోడమి మతి యాహవాదేశోద్భవాస్త్రంబుం దాల్మికరూఢయు, శంఖచక్రగ
దాశార్ఙ్గవిరాజితకరయు, రూపశ్రీయు నగువైష్ణవి నంజాత యయ్యె వెండి
యాదుర్గహృదయయఁటన నహీనాశ్వరథస్థిరాయు, నటాక్షేపవిక్షిప్తనాగత్ర
ణాకరయు, దీప్తదృష్టియు, దానవోద్వహయు నగునా సింహి నంభవించెనంత 70

క మునివర యిట్లుపయించిన, ఘనశక్తులచేత దైత్యగణ మీతితమై
పొనరుచు ధరనిపతితమై, చన నాసంగరము భీతిజనకం బయ్యెన్ 71

ఉ అంతట దేవి దోస మలరారుచనుండ సమస్తదానవు
ల్పింత నడంగునట్లుచెఁ జేవను విప్పుట శూలపాణియున్

గంతువిరోధియుఁ భువనగణ్యుఁడు భక్తవశంకరుం డుమా
కాంతుఁడు నైనశంకరుఁడు గ్రక్కునవచ్చి విశేషభక్తితో. 72

శంకరుఁడు కాళికి కార్యం బొనర్పుట.

వ. కాళికిదేవికి నమస్కరించి యి ట్లనియె 73

తే. దేవి! పచ్చితి నేను నీదివ్యదూత
నాదు నాజ్ఞ నొసఁగుము హర్ష మొప్ప
ననుచు శంకరుఁ డీమాడ్కి ననెకు లేతిని
శివ శివాంగంబునఁ బుట్టి శివుని కనియె 74

చ పురహర! నీవు దాత్యమునఁ బోయి దితీశులఁ గాంచి మాకు నీ
తరుణమునందుఁ బ్రాణములఁ దద్దయుఁ గోరికఁ గల్గనేని యీ
ధర విడనాడి యేడవపదంబగునట్టి రసాతలంబులోఁ
జొరుఁడు విశేషభోగములు శోభిలు నక్కడ నంచుఁ జెప్పవిూ. 75

ఉ వాసవునుండి పొందనగు స్వర్గము నిర్జరదుఃఖరీతిగా
భాసిల నాను కేవలపబ్రాహ్మణవర్యులు యజ్ఞసద్విధిఁ
జేసి సుఖింప నా నటుల చేయుట కిష్టము లేనిదైనచో
వాసిని నే వచించెదిసుభాషితముఁ వినుఁ డింపువిూఱఁగఁ 75

క బలగరోన్నతితో ననిఁ, జెలఁగుటకునుఁ గోరి దండు చెచ్చెఱ మీతోఁ
గలసించు దుర్గ నిజ మని, పలుకందగు నంచుఁ జెప్ప భర్గుం డరిగెన్. 77

క మనసిజహరుదాత్యంబునఁ, బనిచిన కారణమువలన భవదూతి యటం
చును నామము కాళికిఁ, గనకారాతెను విష్టపములఁ దాపసవర్యా! 78

ఆ చంద్రశేఖరుండు చని దేవి చెప్పిన, వార్తఁ దెలుప దైత్యవర్యులెల్ల
గర్వయుక్తమైన గరళకంధరునిమాట, నాలకించి రోష మతిశయింపఁ. 79

క కనలుచు హుంకారంబును, ఘనతేఁ గావించి మించి కాత్యాయని యుం
డినచోటికిఁ బటురయమునఁ, జనుదెంచిరి రౌద్రరూప సరణినిఁ జెలువన్. 80

వ. ఇ ట్లసురు లరుదెంచి శరశక్తివరాంకుశపరశ్వధశూలభుశుండపట్టసప్రాసలీఢ్ష
పరిఘాదిశస్త్రములవలన సరస్వతిని నొప్పించిన నామహేశ్వరి రౌద్రరసోల్లసిత
మూర్తిని రౌ నిజభుజదండమండితకోరండనిర్గతకాండకాండముల వైరిసకర
శరనికరముల చిరచిర ధరఁ దూలఁజేసె నంత 81

సీ కాళికి గొందఱ ఖట్వాంగమునఁ జంపె భద్రత్రిశూలమ్మువలన మారి
పడఁగొట్టఁ గొందఱ బ్రాహ్మి మహేంద్రివిష్ణుమన గతవీర్యులుగనుఁ
గొందఱఁ గావించెఁ గొందఱ శూలంబువలన మహేశ్వరి భవాళిభిన్న
వక్షులఁజేసెను వైష్ణవి కొందఱ దగ్ధముచేసెను దర్ప మొప్ప

ఆ. వడిఁ గుమారికోక్తివలనఁ జండియుఁ గుపి, శమ్మునఁ వరాహచక్రమునను
నారసింహ లీక్ష్ణ నఖములతోడను, సమయఁజేసి రసురవ్రచయము నపుడు. 82

ఆ. అనఘ! రుద్రదూతి యా ట్లట్లవాసంబు, వలన రక్కసులను వసుధఁ ద్రోసె
శూలమున భవుండు స్రుక్కించెఁ గొందఱ, నొక్కపెట్టనప్పు డుక్కుమిగిలి

క గణపతి పరశ్వధంబును, దనకరమునఁ దాల్చి శౌర్యదర్పోన్నతుఁ డై
పానరెడుదైత్యులఁ గొందఱ, ని గతటవులను జేసి యవనిని గూల్చెన్ 84

క దానవు లిట్లాదేవీ, నానారూపములఁ జచ్చి నల్దిశలందున్
మానుగఁబడి భూతంబుల, చే నలి భక్షితులు నగుచుఁ జెడిరి మునీంద్రా! 85

క. వాతశేషు లైనరాక్షస, పతులు మహామాత్రభూతపటుతరబాధా
యతగాత్రులు సంచలలో, లితదృష్టి విముక్తకేశలేఖాయుతులై. 86

క. మనసులవగ పెం పగుచున్, దినరగ గన్నీరువెడల ద త్తరపా టొం
దినగతి కలపదములతోఁ, జెనుఁగాడుచు రక్తబీజవిభునికడ కొగిన్. 87

క. చని శరణాగతు లైనన్, గని కనలుచు రక్తబీజగర్జురపతి కి
న్కనుఁబోయి దివ్యబాణం, బును వింటనుఁ బూర్చి మాతృభూతశ్రేణిన్ 88

లే చించిచెండాడుచును మహాశీఘ్రగతిని
కోపవిస్ఫురితాధరోద్దీపితుండు
నై ప్రవేశింపఁ గని రోష మలికేయించ
మాతృభూతము లావేళ మానివర్య! 89

క. చనుదెంచురక్తబీజుని, గని శతకోటిప్రకాండకాండంబుల నా
దనుజునిపై వర్షించిరి, ఘనతరకోపంబు మిగులఁ గ్రాలుచు నుండన్. 90

వ అత్తఱి. 91

ఆ. ఎట్టి రక్తబిందు వినఁబడునో యట్టి
బిందువన్యరక్తబీజదైత్యుఁ
డగుచు నుండఁ జూచి యంబిక నగి మారిఁ
గాంచి పలికె నపుడు క్రౌర్య మొప్ప. 92

వ ఓచండీ! బడబానలోపమం బగునోరు లెఱచి వానిరక్తముఁ ద్రావు మన నాదేవి నవ్వి నిజవదనము నపుడు భూమ్యాకాశముల నంటునట్లుచేసి తత్తనిర్గతరక్తమును గ్రోలుచుఁ జిరము వసించుచుండె అంత మహేశ్వరి రక్తబీజునిఁ దన వెంట్రుకల నీడ్చి వికలవీర్యునిఁ జేసి నవ్వుచు ముఖమందుఁ బడఁద్రోచి శూలమున నొప్పింప నాతఁడు తొలోద్భవరక్తసిక్తవపుండు నయి కూలె నిట్లు విగతవీర్యుండు నై యున్నరక్తబీజుని దేవి కినకమయం బగుచక్రంబున మూఁకలుగ ఖండించె నంత 93

సీ అసురసేనానాథుఁ డగుచక్రబీజుండు దేవిచే మడియుటఁ దెలిసి యసుర
లన్న మే మిత్తెఱఁ గే హాతుల మై హతుల మై కూలితి మని పెద్దకూఁతవెట్టి
నీవెట్టి జనితివో నెమ్మి నుండఁ గుహాంధకాలము రాకిను జాలఁ గరుణ
నిల్ప నన్యాయ మో నసుగుఁడు విలుల్ నక్షత్రమాలాకేళ పాశచర్మ
త్రై మృడానిచేతి పాలింపు నై భూతుల, నుండుఁ గాలి కితి నలరి గిరిని
బిడిచి వెలిఁబడుచు, వెడవెడఁ జూచుచుఁ, బాతిపోయి రంతఁ బరమ మౌని!

— బాణనిగ్రహంబుఁ గొనమాడి యుద్ధమొనర్చుట —

చ చనిఁగినచర్మ మాతుల కిఁ గిన్నెఁ బంబర మాసనంబులఁ
దనరఁ జేసికొన్నవ్యయుఁ డసుఁ డోల్లఁడు డైనిశుంభుఁ డత్తఱిఁ
గని యటుచూచి చిక్కిమిల కిఁ గాఁ జేసిమిఁ డంబు నెక్కి వెం
పొనర మృడాని మెచ్చఁ జను చుఁ గూర్మతి వచ్చి పడిసెంబు నా. 95

తే ఖడ్గమును బట్టి తలయూఁచి కాలిమాముఁ
జూచి మో హించి భ్ర మనఁ గ్రుక్కి చిత్ర
పిఱికితనమూని నాదైన్యపరుఁ డు వెలయ
నట్టిశుంభు నిఁ గని దేవు లహస్య మొందఁ 96

ఉ నవ్వుచుఁ బల్కెనో యసురనాయక! పెంపువహించినట్టి యీ
ర్ష్యావ్యసనమేకదా సుకల కిఁ గాముఁడఁజేసితి వట్టిశక్తిచే
నివ్వెఱపాటులేక వసు కిఁ గీడు వరించితి వౌర బుద్ధిలో
నిక్ష్వాకు వన్న నాదనుజు కిఁ దేర్వరి చెప్పినవాక్యముల్ దలఁ 97

చ ఇని పటువాగ్మియై మిగుల కిఁ వెఱ్ఱి నిశుంభుఁడు పెద్దకాల మా
త్మను గురుచింపఁజేసి సురబృందమునిని యై తనఁ గాంచుకోకిఁ
గని యనె నీరు! నీపు నృపుఁగాఁ దిరిగ నాకవ్యాతనంబుఁ
వనఁబలఁబెంబుగాఁ బ్రకటభంగులఁ బోరఁగ వచ్చుటా! ధరఁ 98

ఉ అయతనేత్ర! యీవనగతి కిఁ నాసిన సమయించు బుద్ధినిఁ
జేయనివాఁడ నైతిఁగ కిఁ చెన్నలరన్ను మొంది భార్యనై
కాయజుఁ గెల్వఁ బన్నిశితఖడ్గనిపాతము నింద్రుఁ డోర్చు నే
పాయమ యుద్ధరంగమున కిఁ భాసిలునట్టిసునంబు నీయెడఁ. 99

క మునిచంద్ర! యిట్టు గనుఁగొని, జనినట్టి దనుజ కిఁ దేవి కిఁ యాలించి నిశుం
ఒ నిఁ గడఁ భాగశేషము, బుసు గలవాక్యమును ఎలికె కిఁ మోదముమీఱఁ
ఆ. కూఁకొ! యజిత నసుచు కిఁ తోనెపై నెవ్వని, కేను గృపాణి నసుదు కిఁ నేఁడలంప
భాగ్యగోదనట్టి కిఁ వాఁడవెయుండిన, నని జయింపు నన్ను కిఁ నధికశక్తి 101

మ అని యి ట్లంబ వచింప వేగమె యసంఖ్యాకాలమం దామె మా
దను ఖడ్గంబును వైచె నంతట మహోద్దామంబుగా వచ్చు నా

ఘనచర్మావృతసాధనంబుఁ గినుకఁ గాత్యాయనీదేవి కూ
ల్చెను మడ్బర్హసమేతచాణములఁ దాఁ జిత్రంబు పెంపొందఁగన్ 102

దేవి నిశుంభుని నవనిఁ గూల్చుట

సీ సంయమీశ్వర! వాఁడు చర్మయుతం బగుఖడ్గంబు చూర్ణంబుగాఁగఁ జూచి
గదఁ గొని ప్రమాగతితోడ దుర్గపైఁ జన నామదేశ్వరి శౌర్య మొప్ప
వచ్చెడియాపీరుపటుసమశ్లిష్టమహాస్తంబుల గదఁ దల సరవి నర్ధ
చంద్రాస్త్రమునఁ గూల్చె నస్త్రోష్ఠలీలోడి భయకరుఁడును సురవైరి యుధిక
ఆ కౌక్కుఁడౌ నిశుంభరాట్సాధీశుండు
సమరమందుఁ జావ నండికాది
మాతృగణము చూచి మతిమతే కిలకిలా
ర్భటు లొనర్చె మిగులఁ బరవసమున 103

ఉత్సాహము వైరి యీ నిశుంభుఁ డవని వ్రాలఁగా సమస్తదై
త్యారు లంత శక్రుఁ గలిసి యంబరస్థులై మహా
ధీర! వేగ గెల్వు మఖలదితిజులఁ జయంబు వి
స్తారమగును నీ కటంచుఁ జాలఁ బొగడి రంతటన్ 104

క భూతౌఘము తూర్యంబులఁ, జేతోమోదమున మ్రోయఁ జేసెను విబుధు
ల్భీతరలాడుచుఁ గురిసిరి, భూతేశ్వరివీఁద మేటిపువ్వులవానన్ 105

తే అనఘ! యపుడు నిశుంభుఁ డయ్యవనిఁ బడినఁ
గాంచి బృందారకాఖ్యతోఁ గ్రాలు దంతి
నెక్కి ప్రాసంబుఁ జేఁబట్టి రక్కసులనుఁ
గూడి వెడలెనుఁ శుంభుండు కోప మొప్ప 106

ఉ వారణయుక్తుఁడై వెడలి వచ్చెడిశుంభునిఁ జూచి దేవి సిం
హారెడి సత్తురప్రవరబాణచతుష్కముఁ బూని రెంట నా
వారణపాదయుగ్మమును ఛిన్నముచేసి తదీయకుంభముల్
ఘోరశరద్వయంబునఁ బొగిట్టెను నవ్వుచు లీల నంతటన్ 107

శుంభుఁ డవనిఁ గ్రాల్టట.

చ శరహతమైనదై గజము స్త్రోస్థలమందునఁ గూలె నిర్జరే
శ్వరుఁడు చూర్ణితంబు నగుశైలమహాశిఖరంబు చాడ్పునన్
సారిడిని దంతినుండి పడుశుంభునిఁ గుండలమండితోరుభీ
కరశిరముఁ హరించె వడిఁ గౌశికి శస్త్రములోడ నాయెడన్ 108

ఆ ఛిన్నమస్తకమున వెలసినవాఁడు నై
వాఁడు నీల్గెఁ గ్రాంచపర్వతంబు

మహీమయుక్త మగుచు ∫ మహీఁ గుమారునిచేత
భస్మమయినమాడ్కిఁ ∫ బరమమూని! 109

చ. దురమునఁ బండిచే నధికదుష్టులు శుంభ నిశుంభదైత్యు లీ
కరణిని సైన్యయుక్తులయి ∫ కాశ్యపిఁ గూల సురేశుఁ డాదిగా
పరఁగెడు సర్వదేవతలు ∫ భక్తిని వింధ్యనగంబుఁ జేరి యీ
శ్వరిని నుతించి రాయెడను ∫ బాగుగ వేదపినోక్తులన్ దమిన్. 110

కేవలు కాకిని బొగడుట

చ హరిహరరాజ్యదాయినివి ∫ రైు దితిజేశులదర్పభంగముల్
బొరిబొరిఁజేసి కిల్బిషసమూహములన్ సమయించి సంతతా
మరచయకార్యకర్త్రివయి ∫ మానుగ శక్రసుపూజితాంఘ్రి వై
పరఁగెడి నీకు వందనము ∫ భక్తి నొనర్తుము కావు మీశ్వరీ! 111

క. హరిహాయభాస్కరనుతవై, కరమస్తాదశవిశాలఁకరములతోడన్
నిరతము వెలుఁగుచు నుండిన, నరసింహి యొనర్చు మిపుడుఁ∫నతిసముదయమున్

సీ వరశిఖగమనవు ∫ వరదవు మాలావికటవు సుకేశివి ∫ గాఢధృతి
గణనాశనివి దివ్యఖగపతిగమనవు యోగసంసిద్ధవు ∫ యోగినివియుఁ
జర్మముండవు మతి ∫ శమగమనవు మహాధూర్వహాగాత్రవు ∫ తుష్టికరవు
సంతతైంద్రివి లస∫చ్చారువక్త్రవు వజ్రసహితవు దుర్దర్శ∫ఖడ్గధరవు

తే నై ప్రకాశించు నీచర∫గణాబ్జములకు
వినయమున మ్రొక్కి సర్వభ∫క్తి ∫ వెలసి గంధ
పుష్పములచేతఁ బూజించుఁ ∫ బుణ్యచరితులు
శుభము నొందుదు రెప్పుడు ∫ మోదియందు. 113

దండకము శ్రీమన్మహాదేవహృత్పద్మసంచారిణీ, ఘోరశూలాత్తపాణీ, సదాభక్త కపాలిసంహారిణీ,దివ్యనానాయుధాయుక్తసంధారిణీ, దేవసంస్తూయవాణీ, మృడానీ, మహాబ్రాహ్మణీ, నారసింహీ, లసద్వైష్ణవీ, సత్యవిశ్వేశ్వరీ, చారువింధ్యాద్రిసంవాసినీ, నీవు వజ్రంబు జేఁబట్టి నాగధ్వజం బొప్పఁ జైత్రామవీథివ్యహాంసంబుపై నెక్కి బృందారకారాతిబృందంబులన్ సర్వసర్వంసహాభాగమందు న్వెసన్ గూల్చుచున్ గ్రన్ననన్ శక్తినిన్ బూని బల్లూరవక్త్రంబునన్ మూఁడునేత్రంబులన్నించి పాలిన్ గరాళించి సింహంబుపైఁ జేరి భూతాధిపముఁ గూడి దుర్దాన్తులౌ చండముండాఖ్యదైత్యేంద్రులన్ శుంభనిన్ రక్తబీజాఖ్యనిశుంభాసురున్ దద్బలశ్రేణినిన్ జంపి గంధర్వనాగాదిబర్హిర్ముఖానేకమానీంద్రసంస్తూయచారిత్రవై వాసిఁ గన్నట్టి యోయంబ! యీలోకపాలంబు నిర్మించి పాలించి నాశంబుఁ గావించి త్రైగుణ్యరూపాత్తవై వెల్లుచున్నావు యుష్మత్ప్రభావం బచింత్యం

జంబప్రఖండంబు నైయుండ వర్ణింప మా కెట్లుసాధ్యంబునా సత్కృపాదృష్టితో
మమ్ముఁ బాలింపు సర్వేశ్వరీ! దివ్యదేవీ! నమస్తే నమస్తే నమః 114

ఆ. ఇట్లు వినుత యగుచుఁ బృథుతోమసున దేవి, సర్వదేవసిద్ధసంఘములను
గాంచి నవ్వి పలికెఁ గడఁగి యోసురలార!, భవదిసుగ్రహంబువలన నిపుడు

క దురమున దనుజుల నెల్లనుఁ, బరిమార్చితి నేను మీరు భాషించిన నీ
వరనుతిఁ గీర్తించెడి స, త్పురుషులు దుస్స్వప్ననాశమునుఁ గాంతు రిలన్.

ఉ. కోరినకోరి కిచ్చెదనుఁ గూరిమినోడను బల్కుఁడన్న నా
ధీరులు పల్క రోజనని! దివ్యవరంబు నొసంగు బుద్ధి చె
న్నారినని త్తతిన్ ద్విజసురాధిపధేనుహితార్థమై మహా
వీరుల నన్యరాజసుల వెండి రణంబునఁ గూల్చుమా యనన్ 117

క. అనలోపమరూపంబునఁ, దనరారెడిచండి విబుధతల్లజులను వే
డ్కనుఁ గాంచి వేల్పులారా!, వినుఁ డని చెప్పంగఁ దొడఁగెవిమలగుణాఢ్యా!

వ త్రిదశులారా! మరల నే నందునిసుందరమందిరమందు యశోదాసుందరికి యోగ
మాయనై జనించి మహాసుర లగులవణాదిరాక్షసుల దంతప్రహారణాదులఁ
బోకార్చెద, పదంపడి పురందరునిసత్యమున దేవ్యంశమువలన మారి నై పౌడమి
శాకసంకరములతో నేడుతెఱంగుల నమరుల భరించెద, వెండి ఋషిపాలనము
కొఱకును దైత్యనారణంబుకొఱకును వింధ్యశైలమందుఁ బుట్టి దుర్వృత్తి
నేపారున క్తంచరులఁ బరిమార్చి విజయమొందెద, కృష్ణన నరుణాక్షుఁ డిను
మహాదైత్యుఁడు సంభవించి లోకంబులఁ గాతెంచుతతి నమరహితార్థమై మహా
వీరరూపంబున నుద్భవించి యవీరాసురుని సమయించి స్వర్గపురిఁ జెరెద, అని
యిట్లాడి వరద యగుకాళికి దేవతావర్యులకుఁ బ్రమాణ మొనర్చి భూతవితా
తుల విడనాడి యయ్యోదనిర్జరులు వెంటనంటిరా మింటి కరిగె నసి మతీ యి
ట్లనియె. 119

తే. కాళికాజయస్తుతోడను గ్రాలి పావ, నంబు నైనట్టి యీపురాణము సమస్త
మనుజులకు నెల్ల నిత్యము మంగళంబు, నగుచు భాసిల్లు మానికులాద్రిసోమ!

క. కర మిది దనుజవినాశన, కరమని భగవానుఁ డనియోగరుణామతినోఁ
బరిపంప నిద్ది మోహా, కరమై పెంపొందుచుండుఁ గాశ్యపియందున్ 121

చ. అన విని బ్రహ్మసూనుఁడు ప్రయత్నముతో ననె నోమునీశ్వరా!
ఘనమహిమాన్వితంబు నగుశ్రీచయము స్కందునిచేత నెట్టు నా
శ్రవణమొనరింపఁగాఁబడెనా సత్కృప దానిని విస్తరించి నా
కును దగఁజెప్ప మన్న విని కూర్మి నతం డన సంతసంబునన్. 122

కుమారస్వామి జన్మక్రమము.

సీ. తాపసేశ్వర! పురాతనమైనచియుఁ బుణ్యఘనకీర్తివృద్ధులఁ గ్రాలునట్టి
కార్తికేయునికైన నిఁకఁ బల్కెదను వినుఁ భవనిస్తులంబునై పరఁగి యొట్టి
వీర్యంబు మున్నగ్నివీతిహోత్రునిచేతఁ బీతమయ్యెనొ యట్టివీర్యమునను
బవనాభారయుక్తుఁడై పావకుఁ డంతట సమరులసన్నిధి కేఁగుచుండ

ఆ. వీర్యుఁ డగుచుఁ బోయి విబుధాళులనుఁగాంచి
బ్రహ్మలోకమునకు బవళించి వేగ
మునకుఁబోయి మార్గమున నున్నకుటిలాఖ్య
నదినిఁ గాంచి పలికె నవ్యభణితి. 123

క ఓకుటిల శంభునిర్గత! మై కడుదుర్భరము నగుచు నలరెడిదగు నీ
భీకరవీర్యము కాల్చెఁ, బ్రాకట మగుచున్నవిష్టపంబుల నెల్లన్ 124

ఆ అందువలన దీని నఖిలహింపుము శక్తి, నెగడునట్టి సుతుఁడు నీకుఁ గల్గు
ననుచు నుత్తమంబు నగుస్వమతముఁ దెల్పఁ, గుటిల సంతసించి కూర్మి నంత

క. పావకుఁ గన్గొని వీర్యము, నీ వీ నా నీటవిడువు మిట్లు డటంచుఁ
దేవఁ బల్కిన నతఁ డా, దేవీగర్భమునఁ గ్రక్కె దివ్యమునీంద్రా! 125

క. ఆవీర్యము నది కైకొని, వావిరిఁ బోషించుచుండె భగవంతుండౌ
పావకుఁడు కామచారియు, నై వలలుచుఁ గాంఁక మిగుల హరువును జెందన్

వ పంచసహస్రవర్షములదాఁక నవ్వీర్యమునుఁ దాల్చినకతంబునఁ దదస్థిమాంసరుధి
రమేదోమజ్జాశ్మశ్రురోమాక్షికేశాదులు కనకమయంబు లయ్యె దాన నతఁడు
హిరణ్యవీర్యనామంబున భువనప్రసిద్ధుఁడయ్యె నంత. 128

తే అనఘు! కుటిలామహానది గ్రుక్కువేల, హాయనము లగ్నితుల్య మైనట్టివీర్య
గర్భమునుఁ దాల్చి బ్రహ్మనికాయ్యమునకుఁ, నరుగ నంతట నావనిజాసనుండు.

క. గురుతరసంతాపంబునఁ, బరఁగెడి యా పెద్దనదిని బరికించి తలో
దరి! నీ కిగర్భం బే, పురుషునిచేఁ గూర్చఁబడెనొ పురుడింపు మనన్. 130

చ. విని యది పల్కినో సకలవిశ్వవిధాయక! శార్వవీర్యము
ఘను లరుదంద్రఁ బావకుఁడు గైకొని దానిభరింపలేక వెం
పొనరెడిఁ తి నాకడకు నుద్ధవిడిఁ జనుదెంచి దేవి! శం
భుని దగుదివ్యవీర్యమునుఁ బూనినపూన్కి భరింపుమా దయన్ 131

సీ అనిచెప్పి దాని నాయందు నాతఁ డుంచి పోయిన పిమ్మటఁ బూనికట్టి
వీర్యంబు నే నైదువేలవత్సరములకాలంబు మోసితిఁ గాని యొట్టి
పుత్రుఁ డొక్కండైనఁ బుట్టఁగన్న విరించి తమినట్టి నుడి విని దాని కనియె
భామిని! యుదయపర్వతమునకునుఁ జని దారుణనిస్తారదశేసవాస్ర

ఆ. యోజనములతోడ నాబిల్లు తత్క్షాను, శరవణమున దీనిఁ జాలభక్తి
వదలుమంత నిద్ధి పరివేలవర్షముల్, దాఁట బాలుఁ డగుచుఁ దనరఁగలదు

చ. చను మని చెప్ప నాకుటిల సాహససంభ్రమభావణంబులన్
మన మలరారుచుండ విని మానినిగాని యుకయాద్రి కేగి యా
మనసిజవైరివీర్యమును మానగువక్త్రమతోడ నాస్థలం
బున విడనాడి వాగ్విభుని పొంతకు వెగమె వచ్చి యంతటన్. 133

తే. వారిరూపంబుతోడను వలిపు కుటిల
మంత్రవశమున సతియయ్యె మన్మథారి
వీర్యశక్తిని నచ్చోట వెలయు సర్వ
పతివ్రతాధురీణల్లను బాలి మెఱసి 134

క కనకనుయశరవణచ్ఛవి, దనరెఁ బరివేలయేండ్లు దాటినసమయం
బున బాలభానుదీప్తి, బొనరంగ రెడిబాలుఁ డొకఁడు పుట్టి మునీంద్రా! 135

చ వెలికిలపాటుతో నతఁడు వెల్లుచు విస్తృతమైన తెల్లుపై
నలరుచు నానవంబునఁ గరాంగుళివెట్టి ఘనంబుకైవడిన్
పలుమఱు నేడ్వ నయ్యెడను భవ్యమనోహరకాంతిపంక్తితోఁ
జెలఁగెడి యాఱుకృత్తికలు స్త్రీతనువు ల్దగ వచ్చి యిచ్చటన్ 136

వ శరవణగతుం డై ప్రలాపించుబాలునిఁ గని కృపాయత్తచిత్తంబులన త్తతి 137

సీ. నేముందు నేముందు నేమందుఁ బాలిత్తు నడరి యీబాలుని కనుచు నిట్లు
వాదించుకొనుచుండ వారినిఁ గని యతఁ డాయుమొగంబుల నలరె నవ్వ
డాసర్వకృత్తికలపగిలభయలు నై బాలకిన్నేహంబువలన స్తన్య
మొసఁగి పోషించుచు నుండఁ దత్పరిపాలనుండు నై యాడింభకుండు ప్రీతి

ఆ కరుఁడు నగుచుఁ బెరిగి కార్తికేయుం డను, పేరుతోఁ జెలంగి భీమబలులు
నైనవీరులందు నధికుఁడై విష్టప, త్రయమునందు వెలసెఁ దాపసేంద్ర! 138

క. వనజజుఁ డంతటఁ బోవుఁ, గని నీసుతిఁ డెంతె పెరిగి ఘనమగుదీప్తి
దనరారునొ కనుఁగొని ర, మ్మన నాతం డట్టిమాట నాలించి తమిన్. 139

క తనయునికథఁ దాఁ దెలిసియు, వనజాసనుతోడఁ బల్కె వాణీశగురుం
డనుపుత్రుఁ డెవఁడో తెలియదు, ఘనదయభాషింపుమనుచుఁ గడుభక్తిమెయిన్.

క. అని విని భగవంతుం డౌ, వనజజుఁ డనె నతనితోడఁ బావక! గౌరీ
తుని దగుతొక్కము నీచే, తను బీతం బగుచు మున్నుఁ దల్కొత్తెఁ దగన్.

క. శరవణమున నది లోకే, శ్వరుఁడో బాలుండు నగుచు భాసిలె నన నా
పరమేష్ఠివాక్యమును విని, పవమానుఁడు మేఘంబు నొక్కి పావనుఁ డింతన్. 142

క చనఁ గుటిల చూచి యనె నీ, వనఘ! యిచ్చోటి కిప్పు డిరిగెద వన నా
వనితకనె నగ్నిశరవణ, మున నుండెడిపుత్రుఁ డాడఁ బోయెద ననుచున్. 143

క అన విని యది నాతనయుం, డనె; దహనుఁడు నాకుమారుఁ డొనరె; నీకి
లిని వారు తక్కువారం, బునుఁ జేయుచు నున్న కాలమున మాసీంద్రా! 144

సి చక్రి లెంతటఁ డనుచెంచి వారినిఁ గని యిట మీ రేమికారణమునఁ
గిఁబీంచుచున్నారు? కిలకిలాఁ గెజీఁగింపుఁడన నని రాకుటిలాస్యు లభవ
పురహరవీర్యం? భూతు డొ బాలునిలోఁ బుకు నై మే మిటఁగనుడి యిట్లు
వాద మాడెద మన్న? వైకుంఠుఁ డిగుహరిచి త్తంబులోఁ గొంతసేపు చింత
ల చేసి యప్పు డనియెఁశివునిన్నిఁ జేరి, కార్యసరణిఁజెప్పి? గరళగళుఁడు
చెప్పినట్లు మీరు? చేయుట సమమని, పలుకి నాలకించి? వారు భక్తి 145

తే. ప్రమథనాథునికిఁ డ కేఁగి? ప్రస్తుతించి
దేవ! శేరవణమందునఁ? దిరుగుబాలుఁ
డెవని తనయుఁడో తెలియఁ దీ? విపు డెఱుంగఁ
బలికి మాసంశయంబునుఁ? బాపు మనిన 146

చ. మునికులసోమ! యావచనముఁ ద్రిపురాంతకుఁ డాలకించి బల్
పూనరెడికొతుకంబు మదిఁ? బొంపిరి వోవుచు నుండవెండ్రుక
ల్దనువున నిక్కి వర్ధిల ముదంబు ముదం బని భార్యతోడఁ జె
ప్పినఁ గుధరేశపుత్రి కిడుఁప్రీతి జనించుచునుండ నాయెడఁ. 147

చ సురపతి క్రొనశేంకరునిఁ? జూచి తకర్భకుఁ గూర్చి పూన్కితో
నరిగెన మాతఁడేఘనుని? యంసము నెక్కినొ వానిసూనుఁడై
పరఁగి యశోరమఁ గనెపి? వాఁ డనునన్నవృషధ్వజుండు భా
సురకుటిలాద్రిజల్ కుచియుఁ? బొ ప్పెఱుఁగఁ దనతోడ రా వెసఁ. 148

ఉ భావజవైరి పార్వతియుఁ? బావకుఁడుఁ గుటిలాఖ్యదేవియుఁ
భావము లుల్లసిల్లఁ జని? ప్రాగ్గిరిసానుశేరస్థభూమిపై
వావిరిఁ గ్నత్తికాంకతలవాసుఁడు నై చిఱునవ్వుమోమునఁ
వావిరినున్నబాలకు న? వారితలేజనిఁ గాంచి రున్నతిఁ. 149

చ. మునివర! యా స్తనంధయుఁడు? బుద్ధిని వారిమనోగతంబు నం
తను గని నాల్గుమూర్తులనుఁ? దాల్చి శిశుత్వమునఁ గుమారుఁడై
తనరి హరుఁ ద్రిశాఖుఁడయి? తద్దయుఁ గౌతిని నైగమేయుఁ డై
యనలుఁ? ద్రిశాఖు డై కుటిలవంచెనుయోగముతోడ నత్తలిఁ. 150

తే అంత వారంద అతులిత? వైనతుష్టి
నలర షట్కృత్తికులుచూచి? హరునిపుత్రుఁ
డీమొ షణ్ముఖుఁ డని పల్క? నీశ్వరుండు
హ్లాదమునఁ బలికె సవినోద? మైనభణితి. 151

సీ. పావకసత్తులారా! భవదాత్మజుండు నా గార్తికేయాఖ్యతోఁ గ్రాలి వీఁడు
సారస్వతాహ్వయోపేతుఁ డై శరవణమునకుఁ బుత్రుండు నై మొనయుఁగుటిల
కునుఁగుమారుం డనుఁగొమరుఁ డై రాజిల్లు స్కంధాభిధాను డై పరఁగి గిరిజ
కును సుతుఁ డగును నాకును గుహుం డనువేగ వెలసెఁ బ్రపత్తు లై వెల్గు జ్వలను
తే నకు మహాసేనుఁ డనునట్టినామమునను
నలరు తనయుండు నగును షడంశకలితుఁ
డగుటచేతను షణ్ముఖుఁ డగును సత్య
మిట్టు లీతఁడు ప్రఖ్యాతి నెసఁగు ధాత్రి 152

క. అని గంగాధరుఁ డీవిధ, మునఁ బల్కి సమస్తదేవముఖ్యులవిధి నా
త్మను సంస్మరింపఁ జెచ్చెఁ, జని వారవు డధికభక్తిసహితులు నగుచున్ 153

సీ. శైలనందిని యగుశర్వాణికిని మారపరిపంథి యైనట్టిభర్గునకునుఁ
బ్రణమిల్లి పావకోత్పత్తిశా మట్కృత్తికలను వాంఛాశేను గాంచి పిదప
నత్యుగ్రవీర్యుఁ డ వాఁ డాత్మపితృవ్యుఁడో పాఁపనిఁ గనిపెట్టఁ బ్రాణుఁ గాంచు
కనులచందంబునఁ గ్రాలి తత్తేజంబువలన మోహితులునై వటవి సంత
ఆ. సమున విష్ణువీఁడ సర్వదేవోత్తము, లిట్టుపలికి రోరు వేగ! దేవ
కార్యమెల్ల నిపుడు కవిచేత నీచేత, జేయఁబడెను దానఁ జెలువ మొప్ప

క. మనమందఱ మిత్తతి నా, శనరహితం బయినకార్య సత్తీర్థముగా
ననుఁబోయి కుమారక్షేత్రం, బునఁ బుణ్యమునగుచు మిగులఁ బూజ్యతమం బై.

దేవతలు కుమారునకు సేనాధిపత్యము సంపుట

వ మునిజనస్తుత్యం బైనసరస్వతీనదియందుఁ గిన్నరసిద్ధసాధ్యమునికింపురుషాది దేవతలకెల్ల సేనానాథునిఁగ నీకుమారు నభిషిక్తుఁజేసెదము. ఇతఁడు భయంకరులగుతారకమహిషాసురుల దారుణరణమునఁ బరిమార్పఁగలఁడు నిజమనినవిని భవుఁడు వల్లె యని పలికె, అంత దేవతలు కుమారసహితులై మహోత్సవదాయకం బగుకుమారక్షేత్రమునకుఁ జని యట బ్రహ్మేంద్రాచ్యుతయుక్తులై షణ్ముఖాభిషేకంబుఁ జేయ సమకట్టి మునిగణంబులఁగూడి పుణ్యదంబు లగుసప్తసముద్రవాహినీనదీజలంబులనెల్లఁ దెచ్చి నానౌషధిసహస్రమూర్తులతో నతని నభిషిక్తుఁజేసిరి దివ్యరూపశాలి యగుస్కందుఁ డట్లు దేవసేనాపతి యై భాసిల్లుతఱి. 155

క. వీడిరి భయమును నిర్జరు, లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునన్
బాడిరి మునిగంధర్వులు, పోడిమిఁ దళుక్కొత్తుచుండఁ బుణ్యమునీళా! 157

తే. అద్రిసుత యప్పు డభిషిక్తుఁ డైనస్కందుఁ
గాంచి తోడమాఁకఁ గ్రాలెడి కార్తికేయు

శీర్ష మును సారెసారెకుఁ జేసి మెప్ప
మూర్కొనెను మోద మాత్మలోఁ బొంగుచుండ 158

క మునివర! యభిషేకార్ద్రితఁ, బొనరారెడికా ర్తికేయుఁ మూర్ధంబును మూ
ర్కొనుదేవి శీర్షమూర్ధం, బును నాఘ్రాణించు నంతి ఁ బోలిక వెలిఁగెఁ.

క పురహరుఁ డభిషిక్తుండై, పరఁగెడిసుతుఁ జూచి మోదభరితుం డయ్యెఁ
వరకుటిలాక్షితిశులును, గరువలి చెలికాఁడు ప్రీతిఁ గని రాలోనఁ. 160

వ అంత నుమాకాంతుఁ డానందకందళితహృదయారవిందుఁడై సర్వసుపర్వసేనాధి
పత్యకుం దభిషిక్తుం గనుకార్తికేయునకు ఘంటాకర్ణలోహితాక్షు, నంది వేషణ,
కుముదమాలి, సహస్రాక్షుల నొప్పువారును, జ్వలనార్కసన్నిభ లగుప్రమథుల
నల్వుర నొసంగె. అట్టియెడ స్కందునకు హరుఁ డిచ్చినప్రమథగణవీరుల నవ
లోకించి బ్రహ్మాదిదేవత లతనికి నిజాంశప్రమథుల నిచ్చి రెట్లనిన 161

ఉ సాహసపంచవుం డొసఁగె ఁ స్థాణుగణంబును సంతసంబునఁ
సాహసనామఁ డైనహరి ఁ సంక్రుద్ధవిక్రమపత్తి కాక్రమో
దారగణత్రయంబు నిడెఁ ఁ దామరసాప్తుఁ డొసంగెఁ బ్రోల్లస
త్సారసయుగ్మము హరి యొసంగెను దండకపింజలంబులఁ. 162

తే వేలుపులబువ్వ వసుఁ డిచ్చి వేరఁ బరఁగు, శిష్టకర్తృంబు నిజె జ్వలజ్జిహ్వావలన
నలరు వెలుఁగనుగరంబు ఁ గన్నిదేవుఁ, డిచ్చె గుహునకు నత్తతే ఁ నెనఁగువేర్మి

ఆ అనుచరత్రయంబు ఁ గమలకుందముకుంద, కుసుమముల నొసంగె ఁ గార్తి కాత
వత్సనందినులనుఁ ఁ బరమమోదంబుతోఁ, నిచ్చి రాశ్వినేయు ఁ లింపుమిగుల

ఏ కడఁగి చక్రానుచక్రంబులఁ దక్షుఁడు నెఱి నిచ్చె సుస్థిర ఁ నిస్థిరముల
వేధ యొసంగెనుఁ ఁ బ్రమథబలులైనట్టి పాణిత్యజోత్కటభద్రకాళి
కలనుఁ బూషుండు తాఁ గరమర్థి నిడె స్వర్గమాలఘునామ్నాయమహితులగుచు
నలరెడు ప్రమథుల ఁ నద్రీశ్వరుం డిచ్చె నుచ్ఛితవింధ్యాద్రి ఁ యొఁగెఁ గృష్ణ

ఐ పాస్ఫదునొసంగె ఁ బవమానవర్చసుని సువ, ర్చసుని వరుణుఁ డంతే ఁ సంగ్రహాఖ్య
విగ్రహాఖ్యు లనెడివీరుల వతీ జయా, జయుల నాగరాజు ఁ సరవి నొసఁగె.

క గిరిపుత్రి శంకుకర్ణుని, వరపుష్పోన్నాదవీరవత్సలులై శా
నరుఁడు ఘసాతిఘసాక్ష్యులఁ, బరఁగెడి యనుచరుల నిడిరి ఁ బరమప్రీతిఁ. 165

వ సూర్యుఁడు పరిఘు, వట, భీమ, దాహ, విదహనులను, బంచప్రమథులను,
యముఁడు ప్రమథో, న్మాథ, కాలనేన, నక్తముఖ, కాలపత్ర, కాలజంఘాఖ్యుల
నొప్పు షడనుచరులను, ధాత సుప్రభ, శుభకర్ణ, నందికేశ్వరులను, మిత్రుఁడు
ద్విజవర్యు లగుసువ్రత, సత్యసంధులను, యమలు శంకుపీడా, నంత, నికుంభ,
కుముదోం, ధ్రే, కాక్ష, కునటి, చతు, కీట, కలలోదర, సూచీవక్ర, శోకనద,
ప్రావాస, ప్రయుతో, చ్యుతాఖ్యుల నొప్పు పంచదశగణనాథుల గుహున కిడిరి

సీ. కాళింధికలకంఠుఁ గడిమి నర్మదరణోత్కటుని గోదావరి కడఁగి సిద్ధ
యాత్రునిఁ దమసామవానది సాద్రికంపనుని శీతసహ్యబావలి నొకనిఁ
దమిని వంజుల స్మితోదరుని మందాకిని పరమసుగంధునిఁ బాశ్చాత్యి
నిచ్చో ర్వియంకరు నేరావలీనది పొరిఁ జతుర్దంష్ట్రునిఁబుణ్య యగువి
ఆ తప్తపోడశాఖ్యుఁ డగ బావలుదానది, ఖాతశీర్షవాహసారనంది
కులను బలుఁడు నైనగోనందు నిడె మహా, సేనునకును వేడ్క చెలఁగుచుండ

క గౌతమి క్రోధక్రాంచులఁ, జేతోమోదమున నిచ్చె శిష్యానదివి
ఖ్యాతుఁ డగుచిత్రరథుసం, జాతోత్కర్షమున నొసఁగె సంయమివర్యా ! 169

తే భీమరథి భీము నిచ్చెనుఁ బ్రీతి మిగుల
నిచ్చెఁ గౌశికి మాతరి నెలమిఁగారి
యప్తబావలునిగండకి హర్ష మొదవఁ
గా నొసంగె సుబావలునిఁ గాంక్షతోడ 170

వ సరయూనది వేగారిని, మహానది చిత్రదేవుని, గుహలానది కువలయుని, మధూక మధుపర్ణుని, ధూతపాప జంబూకుని, వేత్ర శ్వేతాననుని, మహార్ణవయగు రేవా నది సింధువేగుఁడును, సన్నుతుఁ డగుప్రమథుని, గాంచన ప్రభావార్థసమర్థుం డగుకనకేక్షణుని, మనోహర చారుపత్రుని, ధూతపాప మహారావునిఁ, గర్ణ విశ్రమసన్నిభుని, విష్ణుమోహువతి సుప్రసాదసుపర్ణులను, విశాల యజ్ఞవాహుని, సరస్వతులు గణాధ్యక్షులను, గుటిల త్రింశచ్ఛక్రబలపుత్రగణంబులను, గృష్ణ కరాళ సితకేశులను, జటాధర మేఘనాథ చతుర్దంష్ట్రి విద్యుజ్జిహ్వ దళా నులను, సోమ సదాయశో గ్ర దేవయాతినులను, షట్కృత్తికలు వాంసా ఖ్యకుంభ జరర ముద్గగ్రీవ హయానన కూర్మగ్రీవనాములగుపంచవీరులను, స ప్తర్షులు స్థాణుజంఘు లోహజంఘు కుంభవక్త్ర మహానన పిండకారులనుఁ, బృథూదకతీర్థము నాగజిహ్వా చంద్రభాస పాణికూర్మా శిఖికచామవక్త్ర జంబూకులను, జక్రతీర్థము సుచక్రాఖ్య మకరాఖ్య గయాశీర్ష గణప శివ కనఖల స్వాకులను, నజీశేర బంధుదత్త బావలాల వుమ్మర సరస్వాజో మహామహిమ మానస పింగళులను జైశేనసుఁడు రుద్రుని, మిగిలినమాల్యగ ణంబులు మఱికొందఱను, సోమతీర్థము వసుదామునిఁ, బ్రభాసతీర్థము నందిని, నింద్రతీర్థము విశోకను, సురపానతీర్థము ఘనస్వనను, సప్తసారస్వతతీర్థము చతురాద్భుతమాతలను, నాగతీర్థము గీతప్రియా మాధువతీ తీర్థనేమి స్నాన నులను, విశేషపుణ్యప్రదంబగుకురుక్షేత్రమేకచూడను, భద్రయోని చండ శీతను, భద్రకాళి త్రివిష్టపుని, ద్విరదపావనుఁడు రోండి సేండి పోమభేండినులను, భూదేవి మోపలీయను, మానసవ్రదము ఛాలికను, శతానంద శతఘంటకు లను, ఉలూఖల మేఖలాదేవిని, బదరికాశ్రమము పద్మావతీమాధవినులను,

సుషు మైకచూడను, దేవి ధనుర్ధరుని, మహాకాళిని వేదమంత్రను, కేదారా
మము మాతృభూతంబులను, రౌద్రనుహాలయము సునిత్ర కిలూలా, సుభ్ర
భాత సుసంగళ దేవమిత్రా, చిత్రసేనలను, బ్రయాగ కోటరో ర్ధ్వవేణీ శ్రీమతీ
బాహుపుత్రికా పతితా కమలాక్షీసుభాక్ష్యనలరుదేవతాంగనలను, సర్వపాప
మోచతీర్థము సునుయా మధుపింగళా తాంతి దవాదవా పగా కోటికలను,
శ్వేతతీర్థను సంతానికా విమలా క్రముకాంబరవాసినీ జలేశ్వరీ కర్కుటిలా
సుదామా లోమమేఖలా వపుష్మత్యుష్మ కాక్షీ కోకనామా మహాసనీ రౌద్రా
కర్కటికోత్తుంగలాభిఖ్యల కొన్నవారినొసంగిరి 171

సీ అనఘ! మహాస్థ్థ డై రి యలకు గార్కొన్నం డట్టి గణమాతృభూతాళిగాంచిసంత
సించి పుత్రుండు నై రి చెలఁగి మహాజవు డైనమయూరుని రి నకుఱుఁ డగుచుఁ
దామ్రచూడాఖ్యతోఁ రి దనకుపుత్రుని నిచ్చెఁ బావకుఁ డిచ్చెను రి భద్రశ క్తి
దనుజ రిగురుఁ డిచ్చె రి కంఠింబు నొక్కటిఁ గుటిలానుహా దేవి రి కుండి నిడెను

ఆ మాధవుండు మూలరిమారారి తమిఁ బణా, కమునువానవుండు రి కంరహార
స్థ్థనుంబు నిడిరి రి సంతోషభరితాంత, రంగు లగుచు మరల రి రమ్యమతుల

తే అపుడు సేనాధిపత్యము రి దాగువాఁడు
వారునిచేఁ దగ నభిషిక్తుఁ రి డగుచు శ క్తి
హస్తుఁడై మాతృగణముల రి నలరి నెమిలి
నెక్కి కదలెను రవిమాడ్కి రి నిద్ధచరిత 173

క స్కందుఁడు సేనాత్యను, నం దమరగణాభిషిక్తుఁ రి డై శంభశక్తా
నందగిరిజాస్నికటిలా, వదిత షట్కృత్తికలనుఁ రి బ్రణమిల్లి యనెన్ 174

చ భగవతి యైనపార్వతికి రి భక్తిని మ్రొక్కెద మానులారా! మీ
రొగిని నమస్కరింతు భవరిదుజ్జ్వలభూరికృపాగసంబుతో
నగణితవీర్యుఁడౌ పసిఁపు రి నత్యధికాపితుఁ డైనవారకున్
జగములు మెచ్చ నేనిపుకు రి చండగలన్ ధృష్ణవీర్యసంపదన్. 175

క వేలుపులారా! కడు పసి, బాలుఁడ నా కేమి తెలియు రి భాషించుటకై
చాల దయ నాజ్ఞ నిడుఁడీ, కాలంబునఁ బద్మయోనిఁ రి గలిసి ముదమునన్

చ. పరమముసీంద్ర! స్కందుఁడు డిటుగల్కిన నత్తతి సర్వనిర్జరే
శ్వరులు తదానవంబుఁ గని రి సంతసమొందుచు వీరభీతులై
పరఁగి స్నేహభావమున రి భర్గుఁడు లేచి ప్రజేశసవ్యమా
కరమునుఁ బూనివచ్చెఁ రమి రి క్రాలఁ గుమారుని చెంత కాయెడన్ 177

సీ. నగజ యంతట స్కందుఁ రి నకు ననె రిపుహనుఁడవు నైనపుత్రకా రి కా! జగత్ర
యంబులోఁ బూజ్యంబు రి లైనశ్రీహరిపదముల కలిభక్తితో రి మ్రొక్కుమన్న

నాతఁడు నగి పల్కెఁ నంబ విష్ణుం డెవ్వఁ డెవని కాదరమున నే నెఱఁగి మది
ధ్రప్రజాతతులచేఁ దగ నీ ప్రణామంబు చేయనొనో వానిఁ జెప్పు మనఁగ
నంబిక యాతని కనె వెండి నీ విపు డొనరించుపనికి నాదనుజహరుఁడు

ఆ సాయుఁ డగు నటంచు నరసిజాసనుఁడినె
సత్యముగను నీదు జనకుఁ డైన
హరుఁడు ననుఁ బూజించి హరికిఁ కా రెవ్వ
రనుచు నుడివె నన్న నాతఁ డంత 178

చ కరములు మోడ్చి శౌరికిని గాఢపుభక్తి చెలంగ మ్రొక్కి సు
స్థిరమతి లేచి నిల్చి సురసేవితకేశవ! నాకు నానతిం
బొరి నిడు మంచు వేడఁగనుఁ భూతవిభావ్యుఁడు నైనమాచనో
హరుఁ డవు డాకుమారుఁ గని హర్ష మొనర్చుచు నుండ నాయెడన్. 179

క సంతతశుభచరణుని భగ, వంతుం డగుచక్రి చేసి భవసుతునకుఁ దా
నంతట నానతి నిడె బ, ల్సంతస మలరఁ గుచుండ సంయమివర్యా! 180

చ అనుటయు నారదుం డనె వ్యాసమునిరాజ! సుపర్ణకేతుఁ డై
తనరెడు నట్టిమాధవుఁడు తద్దయు స్వస్త్యయనంబు పార్వతీ
తనయున కిట్లొనర్చె ము ను ద్దారకఁ దైత్యుని దుంతరక్కసున్
దునుమను బంపెనో చెపుము తోషముతో నన నాతఁ డంతటన్. 181

ఉ నారదుఁ జూచి పల్కె ముని నాయక! కారదానవేశుఁడున్
ఘోరరణోర్వి భాగమునఁ గూల్చఁ గ మారుజయంబుకోస మై
శౌరి వచించినట్టి దగు స్వస్త్యయనంబును నీవు భక్తిం బా
రఁగ నాలకింపు వని యాడఁ దొఁగొనఁ గతండు ప్రేమతోన్. 182

హరి స్కందునకు స్వస్త్యయన మొసంగుట.

క శేరజన్మ! రజోగుణుఁ డై, పరఁగెడుదుగినుండు నీకుఁ బరమశుభంబున్
గర మెచ్చుఁ జక్రచిహ్నత, కుఁ డగుహరి నీ కొసంగుఁ గళ్యాణంబున్. 183

క. గోరాజకేతనుండును, గౌరీయుతుఁ డైనహరుఁడు భూతభద్రంబున్
నూరిమి నిడు నీకొఱకుఁ గు, మారా! వానకుఁ డొసంగుఁ గమితశుభంబున్.

క. వారిదశ్యామచంద్రకుజబుధ, గురుభార్గవశనులు నీకు గురుకుశలంబున్
బరువడి నిత్తురు నిత్యము, కరుణాసాగరులు నగుచు గాఢాదరణన్. 185

లే క్రతువసిష్ఠులు పులహుండు గగనసంస్థు
లైనసప్తర్షు లత్రియు ననఘులైన
భృగుపులస్త్యకుచీములు మృగకళంక
సంభవు లొసంగుదురు నీకుఁ జాల శుభము. 186

ఏ అశ్వినేయులు మరుద్గణంబులు సాధ్యులు ద్వాదశరుద్రులు । భవులు యమ
గంధర్వవసువులు । గరుడోరగపిశాచతతి విశ్వేదేవసత్తమునను
నాగనదీసుపర్ణప్రఘటాసారపుణ్యజలాశయభూరిసార
భూతగణంబులు । ముఖ్యగణేశ్వరచయచతుష్పదబలాచరణజంతు

లే. చక్రము ద్విపాణవులు । సారె శుభము
నిచ్చి ప్రోచునుఁ బ్రాగ్దిశ । నెలమి వజ్ర
దక్షిణంబునఁ గాలుండు । ధనదుఁ డుత్త
రాశఁ బ్రాచేతసుండు । నిరంతనేలు 187

క జ్వలనుఁడు దక్షిణపూర్వం, బుల దక్షిణవరుణాశలఁ । బురహారసఖుఁడు
జ్వలవనుం డుత్తరోత్తరములఁ బూర్వోత్తరములందుఁ । బ్రోచు శివుఁ డొగిఁ

లే అద్రు లెల్ల నభోభాగచరంబు నేలు
నూర్ధ్వమునఁ బ్రోచు ధ్రువుఁడు మహోత్సవమున
ముసలలాంగలభిదురకార్ముకులు మేటి
కరుణనోడనుఁ బాలింత్రు । గణ్యచరిత! 189

క నరహరికిరిదుర్గలు శ్రీకరసామశ్రుతిరవంబు । కమలేక్షణుఁ డై
పరఁగెడిమాధవుఁ డోమతే, పరమదయాయత్తచిత్తభరితులు నగుచున్. 190

క పురవారసుతుఁ డగుగువాఁ డీకరణిని స్వస్త్యయనుఁ డగుచుఘనమగుశ్రీఁ
గరమునఁ గైకొని నిర్జర, వరులకుఁ బ్రణమిల్లి వ్యోమపదమున కెగసెన్ 191

—● స్కందుఁడు కారణాదికాశీసులఁ గంప నరుగుట. ●—

క అత్తతి నన్యగణామర, సత్తము లాగువానివెంట । సంయమియుతు లై
చిత్తములు పొంగ నెగసిరి, మొత్తముగను గామరూపముల ఖగములు నై

ఆ. సకలమాతృభూతసంఘమ్ము లంతట
దానవులనుఁ జంపఁ । దలఁచి భూరి
బలుఁడు నై చెలంగు । చారభటీసుతుఁ గూడి
నింగి కెగసి రభసు । నెసఁగుశక్తి 193

ఆ అంతఁ గార్తికేయుఁ । డలదీర్ఘమా పథ
మునకు శీఘ్రగతిని । బోయి భూత
లకులఁ జూచి యిపుడు । తలవీర్యులార! మీ
రవని కేగుఁ డనుచు । ననఁగ నంతఁ. 194

క. మునివర! యాతనిపలుకులు, విని గణములు భూమిఁ జేరి । చేగమె శైలం
బున కేఁగి పరిసరంబున, ఘనదారుణ మైనరవముఁ । గావించి రొగిఁ 195

క ఆరావ ముఖలభూమి న, వారిగ వ్యాపించి కంఠిరవటురంధ్రముతో

జేరెను దైత్యాలయమా, దారుణపాతాళమునకు నిదర్శించి వడిన్ 195

ఆ వజ్రతుల్య మగుచు నిభాసిల్లు నానానా,రమణి నికుంభకుంభనిభారకుచ మ
హాసుశోభాకరుండు నగువిరోచనుఁ డాల, కించి భీతిమతులఁ గెరలుచుండ.

క. ఇది యెట్టి రావమో యని, పదరుచు మోఁదించి వారు నిలయాలియు నై
పాదలెడి యంధకైత్యుని, సదనమునకు వేగ నేగి సంయమిచంద్రా! 196

క. దనుజాధీశ్వరు లంధక, దనుజునితోఁ గలిసి మెలసి లేహాహాఁడి యా
ధ్వనిఁ గూర్చి మానసంబుల, ఘనముగ దర్కించుచున్న కాలమునందున్.

పాతాళకేతు శంకరుని జేరి శత్రుస్థితిఁ దెల్పుట.

సీ వారాహవక్త్రుఁడు పాతాళకేతుఁడన్ దానవపతి బలిదైత్యవిభుని
విష్టపంబుననుండి విశిఖవిద్ధాంగుఁడై పలుమరు ఘాతిచేఁ బడరి పడరి
గడగడ వడఁకుచుఁ గదలి రసాతలమునుఁ జేరియంధకుఁ డొంది మ్రొక్కి
దీనవాక్యముఁ బల్కి దితిజేశ! గాలవాశ్రమభూమికిని నేను సరవినొక్క

ఆ మాసమునకుఁ గడఁక మహితోద్ధతినిఁ బోయి
బలముతోడ దాని బాడుసేయఁ
దలఁచి కోలరూపధరుఁడ నై పోరి దదా
శ్రమమునకును వేగ చనితి నంత 200

క కుంభయకర మగుబాణము, సారిడిని నామేనియందుఁ జొచ్చెఁ దానిన్
బరఁగించి వెలుఁగుచుండిన, పురుషునిఁ గనఁ జాల నైతి భూరిబలాఢ్యా!

క. శరభిన్నజత్రువుఁడ నై,పరిపరివిధములను భీతివశులుచు నుండన్
గురువేగంబున నాముని, వరుని నివాసంబు వదలి పాఱి చనంగన్. 202

తే. అలఁడు ననుఁ గూర్చి వెనువెంట నంటివచ్చి
నిలునిలు మటంచు భాషించె నెఱిఁ దదీయ
వాఙ్మిశురనాదమును విని భయమువలనఁ
దత్తీర్థాంబినిఁ జొచ్చితి నైత్యనాథ! 203

క. నానావేషాకృతులన్, నానారీతులనుఁ జెలఁగు నానాజనుల
న్నే నటఁ గనుఁగొను నంతట, మానుగ వారాడినట్టి మాటల వినుమా! 204

ఆ. కడిమిఁ గొంద అభ్రగతిని గర్జించిరి
మతియు మతియు నల్లి మలయు వేడ్క
కడలు గొనఁగ నోరులు గర్జించి రావేళఁ
గొంద అపుడు మిగులఁ గోప మొప్ప 205

క త్వరితమున మహిషు దురమునఁ, బరిమార్పం గల మటంచుఁ బలికిరి మతి య
త్తరుణమునఁ గొంద ఱాడిరి, ధరఁ దారకుఁ గూల్తు మనుచు దైర్యస్ఫూర్తిన్.

మ దనుజాధీశ్వర! దానిని న్వని మవార్తస్తుండ నై సాగిం
బుని నేనుండిన వాతి ఘూరాసృతమై పొల్వారుచున్నట్టి దో
ఘనవంధ్రంబున వ్రాల నాబలుఁడు నన్ గాఁజేయఁగా వెంటఁ ది
గని చింతాకులమై నసుంచి నగుచున్ గంపంపఁ వేగింబునన్ 207

ఆ అమృతీయ మగుచు నలను హిరణ్యాక్ష్య, నుగ్రంబు విడిచి భయముతో భ
వాంతికమున కప్ప నిదురవెంచితిని నన్నుఁ గనుంగొనఁ నేలు నిక్కుచేశ! 208

ఉ అనిన వానినోట లాలించి యింపకుఁ, బ్రభ్రగస్తిగాధి మైనమునిని:
బలికె దైత్య! నిన్నుఁ బాలింతు నిజముగ, వానివలన భయముఁవల దటంచు

సీ మానీశ! యంతెట మహిషాసనులును బలినంపకుండు నై వటలి ్తి
కిరుఁ బిగుబాణుండు నిలియుంపకుఁ జేసి నెటి న్వ్ దిగ్రహావిస్తులుగాచుచుఁ
గదలి కాశ్యపేయందు గనవంబు గావిం ది దలపోసి రువదిదారుణాస్త్ర
లుల నొప్పగణములు తోఁచ మొప్పార గ సారిది శబ్దించెఁ జోటి కిపుడు

తే. సబలులును సాయుధులును నై నకలదైత్య
వర్యు లేతెంచి రాయిఁ వచ్చుటి
కిర్చుచేశులఁ గనుఁగొని కార్తికేయు
గణములెల్లను జనుదెంచెఁ గదనమునకు 210

స్కందసేనాధిపతులు రాక్షసబలనాశంబుఁ జేయుట

ఉ గణములకును నగ్రకుఁడై గిరిశోద్భవు పరిఘమును మహాగ్రహా మొప్పఁ
వేగమునఁ దాల్చి దానవ, పూగము నాశంబుచేసె భూరిబలుండై 211

క. దనుజులఁ జంపెడిపురహరుఁ, గని కలశోదకుఁడు కోపకలితుం డగుచున్
ఘన మైనకుఁ ారము గర్వమునఁ బూని మహాసురేంద్రనుఖ్యులఁ గూల్చెన్.

ఆ సరధివాదిహ స్తి సైన్యంబు నంతయు, విస్తృతంబు నగుచు వెలయునట్టి
వదనమందు వైచె బలిమి జ్వాలాముఖుఁ, డని నసుస్తదైత్యు లడరి వెడల

చ. ఘనతరకోపయుక్తుఁడయి క్రాలెడిదండకుఁ డంతఁ బ్రాసముఁ
దనకరమందుఁ దాల్చి పటుధైర్యమునన్ రథమెక్కి పూనికతో
ననిఁ జెనుగాడు భూరిదితిజాధిపు నొక్కని నెత్తి త్రిప్పి కం
ధినిఁ బడవైచె సర్వమునిదేవత లందఱు సంతసింపఁగన్ 214

ఆ. సారమునలి హైనశేషు కర్ముం డురు, ముసలముననుఁ జూర్ణముగను దైత్య
వరులఁ జేసె హీనపౌరుషుఁ డగుమహీ, పాలుఁ జంపు మంత్రి పగిది మాని

సీ. పుష్పకంతాఖ్యచేఁ బొల్వారుచును ఖడ్గిచర్మధరుండు నై చక్కవెలయు
వీరగణేశుండు దివ్యవిధత్రికధబాలసగణులతోడను నకలదాన
వక్షౌణి సమయించె వడిఁ బింగళుఁడు దండముండులతోడను మోహరించి
కదనంబులోఁ బలఁ గనఁబడు రాక్షసబలముల నెల్లను బాడుచేసె

ఆ. నఖిలగణవరేణ్యుఁ డగుపాకశాసన, సూనుఁ డాజిలోన శూలసాధ
నమును బట్టి త్రిప్పి నాగాశ్వరథయుక్త, దైత్యదానవులనుఁ దరిమి చంపె

ఉ భీముఁడు భీమమై మిగుల వెల్లుబిలోన్మత్తవృష్టితో డను
ద్దామబలాఢ్యులౌ సకలదైత్యులఁ గూల్చెను వింత తోఁప సు
త్రాముఁడు మేటికొండలనుఁ దద్దయు వజ్రముతోడఁ గొట్టి యీ
భూమినిఁ గూల్చుకైవడిని శూరితపోధనవంశమండనా! 217

ఆ పంచశిఖుఁడు రౌద్రపంతుఁడు గురుబల, నాధుఁ డైనశకటనాముఁ డరసి
దీప్తముద్గరమునుఁ ద్రిప్పుచు దైత్యుల, ధరణిపాలుచేసెఁ ధైర్య మొరవ

క. భూరి జవ మొప్పఁగా వృ, త్రారాతి రణోర్వి గూల్చె నలిదుష్టాడం
భోరాసురు నాతనికిని, సారథియుత మైనరథము శౌర్యస్ఫూర్తిన్ 219

క చాలుగ నాఁజిజంఘుఁడు, వాలాయం బైనముష్టిపాతంబున మో
కాల భిదురాభశరీరుఁడు, కీలల నుగ్గాడె రిపులఁ గెరలెడిపూన్కిన్ 220

మ తురగగ్రీవుఁడు కూర్మకంధరుఁడు తోడ్తోలుంబరన ప్రక్రియా
గురుశీఘ్నంబులచేత వైరిబలముల్ ఖండించి మూర్ఛిల్లఁ గూల్చి రా
తరుణం బందున వాజిదివ్యరథవిస్తారోగ్రదంష్ట్రభీ
కరదైత్యేంద్రయుతంబుఁగా సురలు వేడ్కన్ జెందుచుండ న్వెసన్. 221

క పిండాకారుఁడు తలతో, భండనరతు లైనదనుజవరులనుఁ గూల్చెన్
జండపటుశృంగముల వడి, ఖండించెఁ గవిప్రియుండు రిపుదనుజులన్ 222

క. అంతట గణనాధులచే, నంతముఁగను దైత్యసేన నారసి నేనా
కాంతుఁ డగుతారకుఁడు బల, వంతుం డగుమహిషుఁ డనికి వచ్చిరి మూనీ

మహిషతారకులు స్కందునిపై యుద్ధమున కేగుదెంచుట.

క దనుజులు ప్రమథుల నందఱి, సునిశితశరజాలములను సుక్కించిన నా
ఘనుల సురల వారించుచుఁ, గినుకన్ బవరం బొనర్చఁ గెరలిరి పిదపన్ 224

క పరమానందము నొందుచు, శరచయములు కరములందుఁ జాల వెలుంగన్
దురమునఁ బొరిఁబొరి నిర్జరు, లురవడిఁ బోరాడఁ జొచ్చి రుద్ధతి చెలఁగన్

వ అత్తఱి హంసాఖ్యుఁ డు ఘట్టసంబునను, హోళాఖ్యుఁడు త్రిశూలంబునను, శత
శీర్షుఁ డసిచేతను, శ్రుతాయుధుండు గదచేతను, విశోకుఁడు ముసలంబునను,
బంధుదత్తుఁడు శూలంబునను, మహిషుని మూర్ధంబుపైఁ గొట్టిరి తక్కినపార్ష
దులు శక్తిముద్గరపట్టిసాదుల బాధించిరి వాఁడు వానిని సరకుఁగొనక కలవా
యత్తచిత్తోద్యమానుఁ డగుచు మైనాకకుధరంబు చందంబునఁ జలింపఁడయ్యె
భద్రకాళియు నులూఖలయుఁ గోపించి తారకుని బంధింప, నేకచూడవానిఁ
బరమాయుధంబులఁ గాఁదించె అంత నావీరు లిద్ద ఱీట్లు సురమాతృగణంబుల

వలనఁ గలహమందుఁ దాద్యమానుఁ లై వెఱవక సమధికరోషు లై గణనాథులఁ
బిందఱవందఱఁ జేయుదొడఁగిరి మహిషుఁడు కరభూతముల వడిఁ బ్రమథుల
ఖేదించి జయించి మించి బాణబాణాసనపాణియై కుమారునితో సమర మొనర్ప
విజృంభించె నంత. 225

క. కేరసంజాతునియొఁడికి, నరిగెడుమహిషాసురేంద్రు నారసి కినుకఁ
బరఁగుచుఁ జక్రాత్ముఁడు తన, కరమునఁ జక్రంబుఁ దాల్చి క్రౌర్యం బొప్పఁ.

సీ ఆదైత్యనాయకుఁ డన్డగించెను వడి వా రిద్ద ఱావేళఁ బవరమంకుఁ
జక్రగదాంకితసహితోరువాస్తు లై విస్మయలఘుతరవిలతరీతు
లడరఁ బోరిరి; తమి నంతెట మహిషుండు గణనాథుపైఁ దనగదనుఁ ద్రిప్పి
వైచినఁ గనుగొని వాఁ డుద్ధతుండు నై చక్రంబు మహిషుని స్యందనమ్ముఁ
ఆ. నార్చి వ్రేయ నద్ది ఘోనంబుఁగాఁ జని
వాడి మొనలగదను వసుధఁ గలిపి
వానియొడి కేఁగ దానవు లయ్యయో!
కూలె మహిషుఁ డనుచుఁ గూత లిడిరి 228

క మునివర! బాణుం డాధ్వని, విని ప్రాసముఁబట్టి వచ్చి పృథురక్తాక్షుం
బున నుండుచక్రమును భవి, జనఁ జేసెను ముష్టిపంచశతమునఁ జెలుఁగన్.

క పంచశతద్వ్యయకరముల, నంచితబలుఁడై చెలంగునట్టి గణేశుఁ
మించినశక్తి గ్రహించె ను, తించుక దానవులు వేడ్కఁ దివురమునీంద్రా!

తే. అప్పు డొగి నాసుచక్రాత్ముఁ డధికబలుఁడు
నయ్యు బాణునిచే నిష్పరీయత్నుఁడుగనుఁ
జేయఁబడి దిక్కుతోఁచక చిక్కి విగత
వీర్యుఁడై యుండె ఘనమగు వెఱపుతోడ 231

క. ఘనబలుఁ డగుమకరాత్ముం, డని బాణునివలనఁ జిక్కినట్టి గణేశుఁ
గనుఁగొని గడఁగొని చని యా, దనుజుని లేదానితోడఁ దద్దయు మోదఁ.

ఖా ఆలో బాణుఁడు తద్గదాహతియుతుం డై యుద్ధమం బాసి యా
కాలం బందుఁ బరాఙ్ముఖుండు నగుచుఁ గంపించి బల్సన్గినన్
ఖాలిగ్రానుముఁ జేరెఁ జిమ్మటను నాసైన్యంబు నిశ్శాఖమై
చాలిఁ జెందె గణాధినాథులు మహాశౌర్యంబు మిన్నందఁగఁ. 233

క ఆసకలాసురసేననుఁ, గాసిఁ జెట్టుచును వారు కడిమినిఁ గోపో
ద్భాసితులై పరుగిడఁగాఁ, జేసిరి సమరముననుండి శిష్టచరిత్రా! 234

ఉ అంతఁ బ్రభగ్నసేనఁ గని యత్తతి శారకుఁ డాగ్రహంబునఁ
బంతముఁబట్టి ఖడ్గమును బాహుతలంబునఁ దాల్చి విక్రమా

క్రాంతులు నా గణేశ్వరులఁ గ్రక్కునఁ దాకి శితాస్త్రపంక్తి న
త్యంతము నొవ్వఁజేసె, దనుజాధిపు లందఱు సంతసింపఁగన్ 235

ఆ. అసిధరుండు మఱియు నప్రతిముఁడు నైన, తారకాభిధాన దనుజుచేతఁ
గదనమందు సకలగణమాతృచయములు, విజితు లగుచు వెడలి విపులభీతి

స్కందుఁడు తారకాసురుని శక్తితోఁ గూల్చుట.

సీ శరజన్ముకిడఁ జేరి శరణుఁజొచ్చిరి తగ భవసూనుఁ డంతట భగ్నగణము
నసియుక్తుఁడై యని నరుదెంచుతారకుఁ గని వానిదీర్ఘవపుమును శక్తి
భేదింప నాతండు భిన్నమర్ముండు నై క్షోణిపై నురవడిఁ గూలె నపుడు
భగ్నదర్పుండును భాగ్యహీయై నాతారకాసురుఁ డవనిపై హతుఁడు నగుచుఁ
ఆ. బడినదుష్టుఁ జగుచు వఱలెడిమహిషుండు,సమర భూమివాసి త్రిదశేంద్ర
భూరిగమనతలము భొంచెనుఁ బిత్తంబు, నుత్తలంబుఁ జెంద నొప్పగాను

క. మునివర భూస్థలిఁ దారక, దనుజుఁడు మృతుఁ డైట మహిషుఁ డైక్యుఁడు భీతిన్
దనరి కుధరేశుఁ జెందుటఁ, గని కడలినిఁ దూరఁ బ్రమథగణములు వెంటన్

క. చని సాపరాధునిఁగ నా, దనుజుని బంధించి రపుడు తారకు నని శం
భునిసుతుఁడు చంపి భునజవ, మునఁ బటుతరదివ్యశక్తిఁ బూని ముదమునన్.

చ. అనఘు శిఖండిమండితము నైనమయూరము నెక్కి కిక్కఁ బెం
పున మదిఁగ్రాల నామహిషభూస్థలిఁ ద్రోయఁ దలంచి పోవ శ
క్తినిఁ గరమందుఁ దాల్చి గురుతీవ్రశిఖండిపతాక మొప్ప వే
డ్కను జనుదెంచుస్థాణుసుతుఁ గ్రక్కునఁ గన్గొని వాఁడు నారదా! 240

తే. వలిమలను విడిచి క్రౌంచపర్వతముఁ జేరి
యామహాకందరంబున నణఁగె, గువ్వఁడు
వాని సమయింపఁ గోపించి బంధువధను
జేయుదగ దని మదినెమ్మి నించుచుండ. 241

క. పరమేష్ఠి చక్రి పురహర, సురపతు లరుదెంచి గువ్వనిఁ గాచి కుమారా!
పౌరిఁ గ్రౌంచసహితమహిషునిఁ, బరిమార్చుము శక్తి ననుచుఁ బలికిరి పిదపన్.

స్కందుఁడు క్రౌంచగిరిని భేదింప నని చలించుట.

క శరజన్ముఁడు వా రాడిన, సురహత్యప్రియములైన సూక్తు లవిని శం
కర హరి విరించి వాసవ, వరులా గని నవ్వి యపుడు పలుకఁడొడంగెన్.243

తే లల్లి లండ్రికి మనుమఁడై లేనరి మాత్మ
సోదరాత్మజుఁడును నాకు సోదరాభుఁ
డైనక్రౌంచుని నే నెట్లు లకట! కూల్తు
ధర్మమానే లేలంప నో ధన్యులార! 244

క. చిరకాలసంస్థితము నై, పరఁగెడిక్రతుఁ దెలిసినట్టి ధర్మమునీఁద్రుల్
పురుడించుచుండు రనిశము, గురుతరపుణ్యములనెల్ల ధరసుంభినియాఁడన్. 245

క. ధరనుత్తమధర్మా! యన, పరుఁ డై సతతంబు మిగుల భాసిల్లు మహా
పురుషులు నిర్జరపురికిన్, గరమేఁగుచు నుందు రధికకాంతి చిగుర్పన్. 246

క. గోవుల విప్రుల విలస, ద్భావుల నాభ్యులనుబంధుబాలస్త్రీపు
ణ్యావేశులనాచార్యుల, భావజ్ఞులఁ గురుల జంపఁబాడియొ చెపుఁడీ! 247

క. సురవర్యుఁడారు! నేనా, వరధర్మస్థితినిఁ దెలిసి భారిత్యసముం డై
బరఁగెడిమాతులతనయుఁ న, కరుణాసమయింతు నెట్లు క్రౌర్యం బొప్పన్ 248

ఆ. కడిమి నాతఁ డెపుడు గదతో వాఁడుం నై, చెడలి రాఁగలండొ విపులశక్తి
వలన వాని నేను వడిఁ గూల్తు నత్తతి, ననిన శక్రుఁ డంతనలని నుడిని.

వ. అంత. 250

శక్రస్కందసంవాదము.

సీ. అలించి తనమది భయం దున్నతమతంబుఁ గీలించి వడిఁ గార్తికేయుఁ గాంచి
మాటాడె నాకంటె మతిమంతుఁడవె నీవు భావింప నేటి కీపగిది మిగుల
భాషించెదవు మును పద్మనాభుం డనినట్టివాక్యము విను మనఘు డొయురుని
లోఁబడు నై యెక్కుండ్రగూల్పరాదనియునుఁ జెక్కుండ్రతోసమై యొక్కనరుని
ఆ. ధరణిఁ గూల్ప నొప్పు దానఁ జూడ నరుండు
పాపికాఁ డటంచుఁ బరమశాస్త్ర
విధియుఁ గలదు దాని విని నేను సమయుంబు
చేసినట్టివాఁడ శిఖికుమార! 251

క. విను తొల్లి నముచి యనువాఁ, డనుజనిచే నీర్ల సోదరత్వాన్వితముగఁ బూ
ర్ణునిఁ జంపు క్రాంచయూథమపిఁ, మునిఁ బకమున నాక్రమించిసుభగచరిత్రా!

క. అని యిట్లుండ్రుఁడు పలికిన, విని స్కందుఁడు క్రోధరక్తవిశ్వాయతలో
చనుఁ డై వారిఁ గనిపింపఁ, గనుఁ జేయుచుఁ బల్కసాగెఁ గౌర్యస్ఫూర్తిన్.

ఆ. మూఢ! లోకమందు బుద్ధిమంతునివలె, నన్ను మిగులఁ జెనకుచున్నవాఁడ
వరయ నీళరిపహస్తసారం బెంత, వడర నేల నను చుఁ బలికె నంత. 254

చ. శరవణసూనుఁడౌ గుహుని శక్రుఁడు కన్గొని కార్తికేయ! సు
స్థిరనిజశక్తితో మిగులఁ జెన్ను వహించెద నన్న స్కందుఁ డా
హరి కనె! నంత నోసురగరాధిప! రా వడియాఁ యుద్ధముఁ
గర మెనరింపు దోర్బలము క్రాలినవాఁడవు నైనఁ దెంపునన్. 255

ఆ. ఇట్లతండు పలుక నెలమి నాతో నిట్లఁ
దధికబలుఁడు నను చు నాడిఁ గ్రాంచ

పర్వతేంద్రచుట్టు నడి ముందుఁ దిరిగెడి
వాఁడె భూరిబలుఁడు నీచూడ నిజము. 256

క. అని నతఁడు నీలకంఠం, బును దిగి వడిఁ గామరూపమున నగ్గిరిఁ బ్ర
ముఖ పూజ్యులోఁ బ్రదక్షిణ, మొనరించెను వింత విగుల నిర్దళితాంజన్.

చ. కరిపతినుండి వాసవుఁడు నగ్రకుఁ గాన భూమికిఁ డిగ్గి క్రాంచ భూ
ధరమునకుఁ బ్రదక్షిణముఁ నిత్యనియమ మొనరించివచ్చి భా
సురముగ నుండె శంకరుని సూనుఁడు చయ్యనవచ్చి మూఢుఁడా!
తిరస్కృన నుంటి వెందు కని నీ లెంపున నాడిన నాతఁ డత్తఱిన్. 258

సీ పలికె నవ్వృచు నిట్లు నీ భవసుత! ముందుగఁ గొంటిల్యమున నేనుఁ గ్రౌంచగిరిఁ
మొనసి ప్రదక్షిణ నీ మొనరించి నిలిచి నన విని స్కందుఁడే నీ నగ్ని చుట్టి
వచ్చితి మున్ననిఁటికి వా రీమాఱిక నేమున్ను నేమున్ను నీ నిశ్చయముగ
నగముచుట్టుఁదిరిగి నీ నాఁడు నేవడి నంచు ననోన్యవిధి వాదమాడి బ్రహ్మ
ఆ. వరమేతులకునుఁ నీ జెప్పిన పిమ్మట
నచ్యుతుండు గుహుని నీ కనియుఁ గ్రౌంచ
గిరిని నడుగు మద్ది నీ కొరలి యివ్వఁడు ముందుఁ
దిరిగి నినునొ వాఁడు నీ దివ్యబలుఁడు. 259

క అన విని స్కందుఁడు క్రౌంచం, బును గన్గొని యివఁడు సారిది నీ ముస్తుందర నీ
కును వలఁగొనఁదగఁబలుకుము, యన నది గుహుఁగాంచిఁదిరిగినమలగుణాఢ్యా!

క అనఘా! గురుమానసమున, లేనరెడు శిక్కుండు నాకు నీ మును వలఁ గొనె, వె
న్కొను నీచేఁ జేయంబడెఁ, ఘనలఁ బ్రదక్షిణము నేఁడు నీ కడువడితోడన్. 261

గుహుఁడు మహిషయుక్తక్రౌంచగిరిని భేదింపుట.

చ. ఇటుల వచించుక్రౌంచకుధరేశునిపై గుహుఁ డల్గి యాయుధా
ఖటుతరకోపుఁడై చెలసి నీ ప్రస్ఫుటితాధర మొప్పచుండఁగాఁ
గుటిలపుఁ జిత్తుతో మహిషుఁ నీ నూదినక్రౌంచుని సంహరించె నం
తట నిజసూనుఁ డిల్లఁ గని నీ లద్దయుఁ గోపము ప్రజ్వలింపఁగన్. 262

క. అగపార్థివతేనయుండ, త్యగణితబలుఁడౌసునాభుఁ నీ డపు దరుచెంచెఁ
గగనమునకు సుర లేగిరి, సాగసున గుహనిహతమహిషుఁ నీ జూచి మునీంద్రా!

క. భుజబలుఁ దగుస్కందుఁడు లీ, క్షించి వడిఁ జెకలించి పట్టి నీ లెసువ లొని వ
చ్చిన మేనమామ సూల్పా, దనమదిఁ గాంక్షించుఁ జక్రధరుఁ డట్టితఱిన్.

ఆ. అధికచేసుఁ దగుచు నీ నాతనిఁ గరములఁ బట్టి గొఁగలించి నీ భర్గతనయ!
నాయుఁ దిరుండు కూల్పుఁ నీ నూద దెన్నటి కని, చెప్పి చంపకుండఁ నీ జేసె నంత.

క. గిరిపతివచ్చి సునాభుని, గరమునఁ దగఁ బూని వానిఁ గడఁ జేర్చి, ఖగే

శ్వరుఁడు హరిగురూల వడిఁ బు,చ్ఛ్రమునుఁబొందించెనపుడు గడువేగమునన్.

వ. అత్తతో సర్వసుపర్వులు ప్రమోదభరితాంతరంగు లై యుండిరి. 257

సీ. అంత రుద్రాత్మజుఁ డమరేశ్వరుం డగుశౌరినిఁ గన్గొని సారసాక్ష!
పరమవిశేషియు భాగ్యేయు భగవంతుఁ డగుమాతులేయు నగ్రాగ్రహమునఁ
జంపితిఁ గావునఁ జటులతపస్సునుఁ గావింపఁగలవాఁడఁ గాంక్ష నవిన
హరి వానితోఁ బల్కెఁ నపు డోకుమార! నీ వధికపాపహరంబుగా పృథూద

ఆ. కాఖ్యతీర్థమునకుఁ నరిగి స్నాతుండవై, పాలినాథువలిని వఱలుహరుని
భక్తితోడఁ గాంచి భాస్కరసమపరాక్రముఁడ వౌదు వనుచుఁ గడిమి నిట్లు

చ. పలుకఁ గుమారుఁ డంత హరి పల్కెనతీర్థముఁ జేరి శ్రద్ధమై
నలరి మునింగి ధూర్జటియు నా శివుఁ జూచి సమస్తనిర్జరే
శుల ముద మొందఁజేసి రవిశోభుఁడు నై తనకారి భక్తినోఁ
జెలఁగి పురారిమందిరముఁ జేరెను మానులు సంతసింపఁగన్. 269

క. మునినాథ! చక్రనేత్రుం, డనిలాశనుఁ డగుచు నాదుహార్దమ్మై లం
బున వృషభధ్వజుఁ డగుశం,భునిఁ గూర్చి తపంబుసేయుఁ బురహరుఁ డంతన్.

వ. తుష్టినొంది వరదుం డగుచు సాత్యంకరింపఁ గని వాఁడు భవునకుఁ బ్రణమిల్లి దేవా! రణరంగమున నస్మచ్చక్రము బాణాసురకరవిధ్వంబయ్యె దానికి వానికరంబుల ఖండించునట్టి వరమొసఁగు మని ప్రార్థించిన శంకరుఁడు గణేశునిఁ జూచి ప్రథమేశ్వరా!, నీవు కోరినవిధంబున భవదాయుధం బగుచక్రంబునకు వరమిచ్చితిమ్ము. మిగులఁ జెంపారినబాణబాహువనంబును ఖేదింపఁ గలదు. సందియంబు వలదని పలికి యపు డంతర్హితుం డయ్యె ఇట్లతండు భవదత్తవరుండై స్కందునిఁ జేరి యతనిపదములకు నమస్కరించి హరప్రసాదంబు నివేదించి ముదమున నుండె ననిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె 271

క. నారద! గురూఁ డీమాడ్కిఁ, ఘోరాసురుఁ డైనమహిషుఁ గూల్చెను శక్తిధారణి నీకథఁ బదివిన, వారికి స్కందుం డొసంగుఁ బరమపదంబున్. 272

క. ఇటుల పులస్త్యుఁడు పలికినఁ,బటుతరసంతోష మొప్ప బ్రహ్మోత్మజుఁ డా
దటఁ బల్కె నోయుసీశ్వర!, కుటిలాసురులెల్ల మిగులఁ గూడినవేళన్. 273

క. ఏరాత్రిసవర్యుం డే,చారుణశోణ్రమునఁ గూలె దయ నుడుపు మనన్
నారదుఁ గన్గొని యాముని,ధీరుఁడు భాషింపఁ దొడఁగె దివ్యోక్తులతోన్.

యుతధ్వజోపఖ్యానతరితకము.

సీ. అనఘు! రిపుప్రజాహంతకుఁ డగురాజా రఘువంశమందున నరమణఁ జెలఁగెఁ
బరసైన్యదనుజుండు నటుశౌరవకుఁ డురుబలుఁడు మహోదయాపకుఁడు సర్వ

విప్రతీకాంధకవితతా-ర్తినాశుండు సుగుణైకనిధి యతి సుభగవర్యుఁ
డసులబుతధ్వజాఖ్యంగల పుత్రుఁ డాభూపాలమణికినిఁబుట్టె దీప్తి

ఆ. నలఁడు గాలవార్ధ మై తురఁగారూఢుఁ
డసుచుఁ బూన్కి మిసులఁ నర్ధచంద్ర
పరమశేఖరమువలనఁ బాతాళకేతుని
బృహ్మమండుఁ గొట్టి పృథివిఁ గూల్చి 275

క. అనఁ గలహాశనుఁ డపు డా, మునినాథునిఁ గూర్చి పలికె మున్నాలం డా
డనుజాధ్వు నేల గాలవ, మునిలోఁజై చంపె నెట్టి మిల్క ముసీంద్రా! 275

ఆ. ఇట్లు నారదుండు పృథుభక్తి ననఁ బుల
స్త్యుండు నుడివె వెండి సూనృతార్థ!
గాలవుండు మున్నుఁ గడఁగి స్వాశ్రమమందు
నుండెఁ దపసుతోడ నొప్పి యొపుడు 277

క. పాతాళకేతుఁ డనువాఁ, డాతాపసవరుఁ డొనర్పునట్టి లపోయో
గాతతనిష్టాధంగము, జేతోమూర్ఛత్వ మొప్పఁ జేయుచు నుండెన్. 278

ఆ. అసురుఁ డాచరించునట్టి విఘ్నములను, సరకుఁగొనక మౌనిసత్తముండు
తపముతోడ మిసులఁ దనరియు ధైర్యుని, శూల్యఁజాల కధికకోపుఁడగుచు.

క. మినుఁ గన్గొని ఘోరస్థితిఁ, దనరెడి నిట్టూర్పువిడిచెఁ దద్దయు దానఁ
గన గగనచ్యుతమై యొక, ఘనతురగము వ్రాలెఁ బత్రగతి నంత ముసీ! 280

ఆ. గగనవాజి యపుడు గాలవుఁ గాంచి యీ
దివ్యతురగ మొక్కదివసమునకు
నలిసహస్రయోజనములు పోఁగలదని
పలుక నామునీశ్వరుఁ డోD. 281

క. ఆవారువరలవనముఁ గొని, వావిరి నపుడా త్తభాణవంతుండు మహా
పావనుఁ డైనయుతధ్వజ, భూవిభున కొసంగి దివ్యబుద్ధి చెలంగన్ 282

క. పరమతపోనిష్ఠారతి, నరుకుగ వర్తించుచుండె నంతట బృథ్వీ
వరుఁ డొకెంచి శరంబున, నురవడిఁ బాతాళకేతు నుర్వీ గూల్చెన్. 283

మ. అన బ్రహ్మర్షిజుఁ డంతఁ బల్కె మునిచంద్రా! యశ్వ మెవ్వానిచే
లను వోయ్యమంబుననుండి త్రోయఁబడినో తిర్కింపఁగా వాఁడు మో
ఘనుఁ డేహంబుననుండి పుట్టినొ వినన్ గౌతూహలం బయ్యె నా
కని ప్రార్థింపఁ బులస్త్యమౌని పలికెన్ హర్షంబుతోఁ గ్రమ్మఱన్. 284

సీ. వినుఁ మునినాయక! విశ్వావసుం డనువానితోఁ దనకారువాఁడు భూరి
బలుఁడు యశస్వియు బంధురనోల్లాసకరుఁడు సైనమహేంద్రగాయకాఖ్య

గంధర్వనాథుండు । గంధర్వరత్నంబు భార్యార్థమై బుత్రోధ్వజాసిక్తకడకు
నవనిలేలంబున । కనిచె నం చనిచెప్ప నారదుఁ డనె మునినాథ ! యువఁడు

ఆ. పనిచె మేటిలేదిఁ । బరువడి గంధర్వ, పతికి నెందుఁబోఁకుఁ । బాలి నలఁడు
కువలయాశ్వనామకుం డగుభూపాల, సుతుని కేల పనిచె । నొరిదిఁ దెపుమ.

క. అన నలఁ డనె విశ్వావసుఁ, డనఁబరుగంధర్వవిభుని । కాలోక్కటి సొం
పునుండె దానిసొగసును, మునునే భాషింతు వినుము । పుణ్యాత్మునీంద్రా!

ఉ శీలగుణాభియుక్తయయి । చెన్నలరారి జగత్త్రయంబునన్
లాలితరూపసుందరవిలాసములన్ సుభగత్వసంపదన్
జాల వెలింగి చంద్రరుచిసన్నిభయై సుమహాలసాఖ్యతో
నాలవిశాంగి భాసిలు మదాలసమాడ్కి నిరంతరం బొగిన్. 287

తే ఆసొగసుకత్తె నందనోద్యానమందుఁ, దిరుగుచుండినఁ గన్గొని । త్రికళవైరి
యైనపాతాళకేతుఁ డాయతివఁ గొనినఁ, జూచి గంధర్వనాథుఁడు । చోద్యముంది.

చ సతిఁబోఁటికై తురంగముఁ । జయ్యన నిచ్చినఁ బార్థివాత్మజుం
డతిముదమొప్ప దానిపయి । నాదట నెక్కి సుధారిఁగూర్చి స
మ్మతిని దదంగనామణిని । మానుగఁగూడి శచీసమేతుఁ డై
సతతము వెల్లువాసవుని । చాడ్పున నావిభుఁ డుండె నత్తఱిన్. 289

క. అని నుడివినఁ గలహాశనుఁ, డనె నిట్లు మహాసురేంద్రుఁ । డయి గర్వముతోఁ
దనరిన కారకమహిషులు, మనసిజరిపుసుతునివలన । నుడిసినవేళన్.

అంధకుఁడు కుందరగిరినున్న పార్వతిఁగాంచి మోహించుట.

ఆ. దివ్యతాపసేంద్ర । ధృతిమంతుఁడును హీర
ణ్యాక్షసుతుఁడు నైన । యంధకుండు
పిదప నేమిచేసెఁ । బ్రీతిలో భాషింపు
మనిన నారదుఁ డిట్లు । లాడఁదొడఁగె. 291

క. అనిఁ గూలినకారకు మహి, షునిఁ గని దుష్టాత్ముఁ డఖల । సురసైన్యవినా
శనుఁ డగునంధకుఁ డత్తఱి, ఘనముగఁ గోపంబు మదినిఁ । గ్రాలుచు నుండన్.

సీ. కరమునఁ బరిఘుంబుఁ । గైకొని మితపరివారంబు వెనువెంట । వచ్చుచుండఁ
బాతాళమునసుండి । పఱతెంచి భూస్థలి నిచ్చలచ్చినరీతి । ముచ్చటలరఁ
దిరిగి పిమ్మటఁ జారుదివ్యకందర మగుమందరనగమందు । మతితోడ
సంచరించుచు నట । సతియలనడుమను శోభిల్లునధిపుఁను । శుభయ గౌరి

ఆ. యు నగుకాళిఁ గాంచి । మనసిజబాణార్తుఁ
డగుచు నెట్ట కేల । కలఁడు చారు
సర్వగాత్ర యువతిస్తాధరేశునికూర్మి
లనయ చెంత కేఁగి । కాపసేంద్ర! 293

ఆ. చక్కఁదనముతోడ సర్వాంగసుందర
వైభవంబుతోడ వసమునందు
నెలమిఁ దిరుగునట్టి యీచాన యేవాని
రాము యిసుమొ లెదియఁరాదు మదికి 294

ఉ. ఈవసవాయరాజీ హృదయేశ్వరియై లసకాఁగిట న్నునూ
వావిరిఁ జేర్చనీని కనఁ బ్రత్యహమూ శెనుపొందునట్టి నా
జీవము నిప్పొమొజనలేఁ జెందును చక్కఁదనాలచెల్లనుం
బ్రోవను నాస్వరూప మిలఁ బొందును ధిక్కృతి దాన మానుగా. 295

క. నెలరా మొగమది నునువె, న్నెలరా వాల్గంటినవ్వు నెఱి నీలపువ
న్నెలఁగులెక్కిమేల్కొల్పెడ, నెలరాలసకాల మించు నెలఁతల కిఁబుల్ 295

చ. తిగిలిగిదంకకన్నుగవఁ జేసి నసికాకులకోరం ట్లచే
సాగసమునిచే మిసుల శోభిలుదీని నెవండు పూన్కి మై
లగ సకుకూర్చునో యతఁడు ధన్యుఁడు మిత్రుఁడు బంధుసుండు బ
ల్సుగముఁడు సాంపరాయికుఁడు సోదరుఁడై వెలుగొందు నా కొగి 297

ప్రహ్లాదుఁడు దంభదనుజు నిని బోధించుట

క. వెడఁగున నంధకుఁ డీకై, వడి నన ధీజలధి రైనఁ బ్రహ్లాదుఁడు వె
న్వడిఁ జెవులుఁ గరయుగంబున, గడుమూసి శిరంబుఁ ద్రిప్పి శ్రీ కనలుచుఁ బలికెన్.
క. దనుజా! యీసరి త్రిజగ, జ్జననియు హరునాలి యగును సంతతి నాకం
బునుఁ గావించెడిదుర్బుద్ధినిఁ బూనకుఁ బాప మొదవ్వ ధృఢముఁగ నీకున్.
క. పరభామ యగును నీ వీ,లరుణీమణి నాత్మ నోరఁగనునే చూడన్
సరవి రసాలేలమంకున్, గరము మునుంగకుము మంచిగతిఁ గనుమసురా! 300
క. అనిలోము సదసత్కల్పిత, మును మతి చెరబోటిపొందు నీ మూఢాత్ములు నా
జను లాచరింతు రిటు స, న్మనుజులు కావింపకుండ్రు మహినట్టిపనిన్ 301
నీ కర్మ్యరేళా! తొల్లి గాధిభూపతి వెఱచేడెలవిషయమై నీ చెప్పినట్టి
దివ్యమౌ శ్లోకంబు నీవిరి నీచే నశ్రుతము నయ్యెఁ గాఁబోలుఁ దానిఁబూన్కి
వినుమాన్యపాలుఁడు విప్రియాంతాసక్త మైనసేననుఁ గని యకట! పరుల
బాధపెట్టుటకన్నఁ బ్రాణంబులను వీడి విడుచుట మేలను విపుల చెలయు
అ. నఖిలజనుల కహిత మైనవాక్యముఁ బల్కి, వలదు మండులైనఁ బరకళత్ర
రతిని బుద్ధిఁ గలఁపరా దన్యవిత్తాప, హార మొనర్పు టొప్పు నీ దనుచు మరల.
శ్లో. పరులధనములపై నాళ నీపడుటకంటె
నైహికవృత్తిఁ జరించుటఁ బరమధర్మ
మూర్ధ మునిచెప్పు చుండుము మాన్యు లనుచు
నిట్లు నరేఁ దనె నని చెప్పు నెనఁగుఁ దనిని. 305

అంధకుడు బ్రహ్మదేవుని వరము పొందుటకై శివుని గూర్చి తపంబు.

క. మునివర! వాఁ డామాటను, విని గర్వాంధుండు కామవిఖ్యాతుఁడు నై
తనమేనుఁ జెలియ కిది రిపు, జననియు యగు ననుచుఁ బలికి చనె వేగమునన్.

క. భుజయంత్రము క్తనై చ,య్యనఁ బోయిడి కొల్లమాడి నసురేశ్వరు లా
దనుజానివెంటనె చరఁ గని, కనలుచు నందీశ్వరుండు క్రౌర్యస్ఫూర్తిన్. 305

క పటుచర్మదృతకకుఁ డై, పటపట దంతేములు సీటి భవరంబునకున్
జటులగతి వచ్చురాక్షస, పటలంబులఁ బాఱఁదోలె బలిమి న్వాసిన్! 306

క. కారాదిరిత్సారులు, దారుణభిదురంబుచేతఁ దర్దయు హతుఁ డై
చేరిరి దశదిశలకుఁ జెం, పారెడిసాధ్వసముతోడ నడరి ముసిందా! 307

క. అని నంది కులిశహతు లై, పెనుభీతిఁ బోవుదనుజవీరుల నెల్లన్
గని యంధకుండు నందిని, దనపరిభుంచుతోడఁ గొట్టి ధరఁ ద్రోసె వడిన్.

క. పలితుం డగునందీశ్వరు, నలివేగముతోడ వచ్చునంధకుఁ గని పా
ర్వతి యాదానవవీఁ తిఁ, శీతయూపయు నయ్యె నపుడు సౌజన్యనిధీ! 309

సీ. అంత మహాసురుఁ డైనయంధకదైత్యవరుఁడు దేవీమధ్యభాగసంస్థుఁ
డై లోలదృష్టితో నలరారి తమిమీఱఁ గరిణులనడుమనుఁగడిమిఁ దిరుగు
గజరాజునైవడిఁ గామియై తిరుగుచు మదలోభమనుజులమాడి మతియు
జాత్యంధ రాగాంధజనులవిధంబున నటు నుండుసుదతుల నరసి పూన్కి

ఆ నగజ యువతి యగుట నత్తతి భావించి, తెలియలేక కుండి తివిరి తన్ని
కాకృతుండు నగుచుఁ బ్రస్ఫుటశేరగణ, భర్తుఁడై ధరిత్రి వ్రాలె నంత. 310

చ గురుబలుఁ డైనయంధకుఁడు కూలఁ గనుంగొని మూఁకపూలఁ
బరఁగిన దేవి యాస్థలము వాసి రయంబున మాయమయ్యె నా
కరణి నటించు నాదనుజుఁ గాళ్యపిఁ జూచి రణార్థు లైనని
ర్జరరిపులెల్ల ఘోరతరరావమొనర్చుచు నేఁగి రంతటన్. 311

చ. చిరచిర నేగురక్కసుల భీషణరావము నాలకించి సు
స్థిరబలుఁ డాగణేశ్వరుఁడు తెంపున వాసవుమాడ్కి వజ్రము
గరమునఁ దాల్చి కంపమున గ్రాలి వడిన జను దైత్యనాథులన్
గరముఁ జయించి వచ్చి భవు కాంతనుఁ గాంచి విశేషభక్తితోన్. 312

ఆ పాదకమలములకుఁ బ్రణమిల్లి నాయిద, గోత్రరాజపుత్రి కూర్మి మిగుల
నాత్మరూపములను నలరు వలంతులఁ, గాంచి పలికె వేడ్క కడలుకొనఁగ.

చ. వలఁచినచోటి కిత్తతిని బాఁతిఁ జనుండు మహీతలంబులోఁ
జెలఁగెడుమానవోత్తములచేత సుపూజిత లై కడింది సొం
పలరెడుపూలతోటల మహామలదివ్యవనస్థధూములన్
లలితనగోరువృక్షచయలక్షితవాసములన్ జరింపుఁడీ! 314

ఆ. సంయమీంద్రాళి! యిట్లు శైలజ ఖాతంబు, నాలకించి వార శలంబికాంస్రి
పద్మయుగళమునకుఁ బ్రణమిల్లి కిన్నర, స్తుత్యమాన లగుచుఁ దుష్టి యొప్ప.

తే. అఖలకిన్నరగణనుత శలగుచు సర్వ, దిక్కులకు నేగి రంధక్రదివిజాఁ డంత
మూర్ఖుఁడేని హిమాచలపుత్రి నాత్మ, దనుజబలమును గానక శల్లడిల్లి. 315

క. భుజభీతి రసాతలమున, కును జని యమాకుష్టదైత్యశకుంజరుఁ డహమం
దు నళినమునుఁ గుడువక రా, త్రిని నిద్దురలేక మిగులఁ శదికమకపడుచున్.

క. పరదేవి యైనగౌరిని, బరిపరివిధములను మదిని శ భావించుచు దు
ష్కరమదనకాపయుతుఁ డై, నిరతము వర్తించుచుండె శనిర్మలచిత్తా! 318

హరుఁడు కవంబున కరుగుట.

చ. అని యిటు పల్కు బ్రహ్మసుతుఁ శడాడె మునీశ్వర! శంకరుండు నం
దిని గిరిజాసతిఁ గలిసి శదీప్తిశెలంగుచుఁ బోయి చేసెనా
పనిఁ గొని యంధకాసురుని శభస్మముచేసెనొ పల్కుమన్న నా
మునిపతి చెప్పసాగె గురుశమోదము డెందమునన్ వికస్వరంగన్. 319

సీ. శర్వుఁడు వేయివర్షరములు తమ మహామోహానస్థితిలోడ శ మొనయుచుంట
నిర్జరసారుండు శనిస్తేజుఁ డయి నిజగతవీర్యసరణినిఁ శగాంచి తపము
గావింప మది నెంచి శకరమర్థి నద్దానిఁ బూని హిమాచలశపుత్రినంతఁ
గూర్చి నాళ్వాసించి శగోప్తాత్రియం దుంచి వసుధపైఁ దిరుగుచు శభద్రముద్ర

ఆ. సహితకంధరుండు శచారుకటిన్యస్త, శంఖమేఖలుండు శసవ్యదివ్య
కరకకుండలుండు శకమనీయదక్షిణ, కరకపాలుఁ డగుచుఁ గణ్యశెన్న. 320

క. త్రిలోక్యస్థానంబున, వాలాయం బైనభక్తి శవర్తించుచు స
న్మూలానిలఫలగణికి, లాలాశనుఁ డగుచు మౌనశలతితబుద్ధిన్. 321

క తరుకటికాద్రితలంబుల, వరశైలప్రస్థసుషమశవనముల నొకవా
సరనియతిని నవళేవ, త్సరములు విలసిల్లి మురల శవదనమునందున్ 322

ఆ. పాలివెదము నునిచి శశ్వాసను బంధించి, సమశిలాతలాధ్యశసారదీర్ఘ
పర్వశేళ పృథ్వశపదమందు నిష్ఠతోఁ, దనరుచుండె నంతఁ శదాపనేంద్ర. 323

క. పరమేష్ఠికపాలము నది, పరువడి భేదించి మించి శబహుదీప్తమెయిం
బరఁగుచు శంకరజాటాం, తరతలమునసుండి వ్రాలె శధరపై నంతన్ 324

శోదారతీర్థోత్పత్తి

క. వరుసగ నావీటిని భూ, ధరమతి పీడితము నగుచు శధరణికి సమమై
బరఁగి తపించుచుఁ బుణ్యా, కర మగుకేదార మనెడుశఖ్యాతిం గాంచెన్. 325

తే. పురహరుం డంతఁ గేదారశమునకు మోక్ష, సాధనము పీఠకల్పశసహిత మధిక
పుణ్యవృద్ధికరంబు నై శభాదలు వరము, నిచ్చి దాని వచించెక శనిద్ధచరిత!

వ. అట్టి కేదారతీర్థమందు వెలయు జలంబు నేనునుజాలు క్రావి మధుమాంసభక్ష
ణమ్ము వర్జించి బ్రహ్మచర్యవ్రతస్థితిన్ నియతు లై వర్తింతురో వారు పుణ్యా స
ములకు సకలదురితములఁ బాయుదురు. ఇంతియే కాదు వారిచిత్తకమలములం
దట్టిదింగ ముద్భవింపఁగలదు. దాని కొకటే నైనను దురితాస్తి కిలుగదు.
ఆతీర్థమందుఁ జేసినపితృశ్రాద్ధం బక్షయం బయి రాణిల్లు. సందియంబులేదు.
మతియు నిట మృతు లైనమనుజుల గుఱించి చేయుస్నానదానజపహోమా
దిక్రియ లక్షయంబు లగునని వాక్కు చ్చె. అందువలన నాతీర్థ మధ్వనివలన నట్టి
వరంబుఁ జెంది తద్వచనప్రకారముగ దేవతలను నరులను బవిత్రులఁ జేయు
చున్నది. ఇట్లు మహాదేవుఁడు కేదారమునకు వరమొసఁగి పిదపఁ బాపనా
శనియు భానుపుత్రియు నగు కాళిందీనది కేగి దానిందాఁటి యామహాజలంబున
మునింగి యంతర్ధానస్థితుఁ డై ద్రుపద యనువేరుగల గాయత్రిని జపించు
చుండె మునీశ్వరా! వృషధ్వజుఁడు దేవి యైనకాళిందీవ్రతనియందు గావ
మానుం డగుచు నొకటిన్నరయేడు జపించుచు లేచి రాకుండె నట్టియెడ. 327

ఉ. కారలతోడఁ గూడుకొని రుద్రయు రాతిలు బుట్టకాసు ల
వ్వారిగ వ్రాలె భూస్థలిని రు వార్ధులు విప్లవము ల్చలించె వి
స్తారభయీతితో నడరి రు శక్రపురోగులు నైన సర్వులై
రాక్షారులు తల్లడిల్లిరి నిజాసనవిచ్యుతు లై రయంబునన్. 328

క. మునివర్యులు లోకంబుల, కనయము కిష్యా మొదవు రు నని సర్వజ్ఞా
దనరి జపించుచు నుండిరి, వనజాతుని నాత్మలందు రు భావించి ముని! 329

ఆ. వివిధభువనములను రు వెలసినవిబుధులు, వెఱచి సర్వదేవరువిభుఁడు నైన
బ్రహ్మ నడుగుటకునుఁ రు బరువడిఁ జని కని, భక్తితోడ మ్రొక్కి రు పలికె రపుడు.

మత్త. సారసోద్భవ! యిందుకోసమొ రు సర్వలోకము లార్తితో
సాఁకెకుం జలియింపసాగెను రు సంక్షయస్థితివిధాఁ చెం
పారివచ్చితి మన్న బ్రహ్మయు రు నాసురేశులఁ జూచి యా
కారణంబును నే నెఱుంగను రు గాన శ్రద్ధను బూనుచున్ 331

క. వరకుఁడు చక్రగదాన్విత, కరుఁ డగునురవైరి నడుగఁ రు గదలుం డని యా
పరమేష్ఠిపలుక సురల, య్యరవిందాసనునిఁగూడి రు హరిగృహమునకున్. 332

సీ చని రన నారదరుసంయమి యనె నట్టినురవైరి యెవ్వఁడు రు మునివర్యా!
దానవుఁడో లేక రు దైత్యుఁడో కిన్నరవర్యుఁడో యతఁడో రు భవుఁడో లేక
దేవతయో యించిరుతెల్పుమా యనఁ బలస్త్యుండు నారదమునిఁజూచి పలికె
సంయమిశ్వర! రజస్సత్వతమోగుణమయుఁడు నిర్గుణుఁడును రు మధువిరోధి
ఆ. యు నగునాతఁ డన్న రు నొగి వాఁడు నాసుర
దైత్యుఁ డెవ్వఁ డెవఁడరుసయుఁ డాతఁ

చెట్లు శాఖివలన నీల్లొ దానినిఁ జెప్పి
మనఁ బులస్త్యుఁ డాది నపుడు వేర్మి. 333

చ. పొరిఁ బొరి విస్మయంబునయి నిర్మలమై కలుషాపహంబు నై
దనుజసురేశ పుండరయి నిద్దయు రాతిలునట్టి యీపురా
తనకథ నే వచించెద ను దారమనంబున నాలకింప నా
ననుచుఁ బుల స్త్యమౌనివరుఁ డాడఁ దొడంగెను భవ్యవాక్కులన్. 334

మురదానవచరిత్రము.

సీ. కశ్యపునకు దను కాంతకు మురనామదానవుఁ డుదయించెఁ దనయుఁ డగుచు
వాఁ డాది నిర్జరవరులచే భగ్నుఁ జొ దనుజులఁ బొడఁగాంచి నిల్లడిల్లి
మురణభయంబున మలసి సరస్వతీవిభుఁడు నజేయుఁడౌ నిధిని గూర్చి
బహువత్సరంబులు భక్తితోడఁ దపంబుఁ గావింప నంతటఁ గమలభవుఁడు
ఆ పరమతుష్టి నొంది ప్రజలెంచి యోవత్స!
వరము నిత్తు ననుచుఁ బలుక నతఁడు
బ్రహ్మ కపుడు మ్రొక్కి పలుమాఱు వినుతించి
పలికె సంతసమునఁ బరమునాని! 335

క. కరుణాసాగర యివ్వరిఁ, గరలేలమున నంటఁగలనో నీ కదనంబున నా
పురుషులు నిర్జరు లైనఁ, ధర నీల్గిడివరము నాకు నీ దయ నిమ్మనినన్. 336

క. ఏని లోకపితామహుఁడును, భునుఁడును భగవంతుఁడైన నీ కమలాసనుఁ డా
దనుజేశుఁడు గోరినవర, మును వేడ్క నొసంగి యార్తినీపురి కరిగె మునీ! 337

ఉ. భూరితరప్రభావుఁడయి నీ పొంగుచు నంత మురాసురుం డొగిన్
ధీరుఁడు నై సురాద్రికిని నీ కెంపున నేఁగి రణంబొనర్చి నై
శ్యారులఁబీర నావిబుధులం దొకఁడైన నెదిర్చి వానితోఁ
బోర నశక్తుఁడయ్యి మదిఁ బుట్టెడిదారుణభీతి నాయెడన్. 338

క. మురదైత్యుఁ డంతె నిర్జర,పురికిని గోపమునఁబోయి నీ పురుహేళాకుని సం
గరమునకుఁ బిలువఁ గలహము, హరివాయుఁ డొనరింపకుండెనాదైత్యునితోన్.

ఆ. కరముఁ బెత్తి పూన్కి నీ గన వాఁడు సురపురి
యందుఁ జొచ్చి నంత నీ నమరులందు
నొక్కఁడైన వచ్చి నీచుండిన మురదైత్యు
నడ్డగింపఁడయ్యి నంత మౌని! 340

క. ఆరక్కసుఁ డమరేశా, గారంబునుఁ జొచ్చి యతనిఁ నీ గని నాతోడన్
బోరాడుము కాదనినన్, సారస్వర్గంబు విడిచి నీ చనుమని పలికెన్. 341

చ. పరమముసీళ్ళ! వాఁ డిటులఁ బలికినళిక్రుఁడు నాకరాజ్యముఁ
బరపర వీడి చెల్వగను నీ త్రస్థలిపైఁ దిరుగాడుచుండె నా

తేరుగామునందు నారదమహర్షుల్లజ్ఞా డుద్ధతిఁ గుంజరేక్షునిఁ
వరకులిశమ్ముఁ గ్రొవ్వొనరియు నవాసపుఁ డాత్మను ఖేదమొందుచున్. 342

క. తనసతినిఁగూడి పుత్రుఁడు, వెనువెంట స్వచ్ఛచుండ విస్మృతభీతిఁ
జని కాళిందీదక్షిణ, భునతటగతభూమిఁ జేరె నళవళపడుచున్. 343

చ. మురజైత్యేశ్వరుఁ డట్టి నాకమున సమ్మోదంబుతో నిత్యము
స్థిరభోగంబుల నొందుచుండఁ బరుఁడై దీపించు కారాదిదు
స్తరదైత్యేశ్వరు లామహాసురకడ సంప్రీతితో నుండి రా
పురిఁ గ్రీడించెడిపుణ్యవంతులక్రియ నొల్వారి మానీశ్వరా! 344

ఆ. ఆమహాసురుండు హర్షంబుతో నొక్క, లతిని దంతి నెక్కి ధైర్య మొప్ప
సాయుఁ డెవఁడు లేక సరయూమహానదీ, తీరతలమునొందె నిరవి రివిరి. 345

సీ నారద! యామహానదికిని దక్షిణతటభాగమందు నధ్వరసుకర్మ
దీక్షితుఁడును గురుపోషకుఁడు రవివంశజనికుఁడు రఘునామసహితుఁ డైన
పార్థివుఁ గని యెవ్వరి! నబలమ్మునకు రమ్ము రణ మొనర్పుట కీవు రానియెడల
సవన మొనర్పకు నిర్వామరుల యజింపకు మని పలుమాఱుఁ బలుకుచుండ
ఆ. మానసీయభునుఁడు మైత్రావరుణిచ్ఛాన, వరవసిష్ఠుఁ డంత వాని కనియె
నసురవీరవిజాతు లనుపూరుషులలోఁడఁ, బోర లాభ మేమి పాసఁగు జూడ. 346

చ. ధరఁగలమేటివీరులను దండనచేయుట ధర్మవిధిఁ
గర మొనరించుతోర్కె మదిఁ గ్రాలినభూరిబలాధికస్థితిఁ
బరఁగి త్వదాజ్ఞమీఱుజముఁబట్టిజయింపు మతేడు చిక్కినా
సరవి నశేషభూతలము చయ్యన లోఁబడు నీకు దానవా! 347

క. మునినాథ! యిటువసిష్ఠుం, డనవని కడుచేఁడ్కఁ గరది యాతఁడు దండం
బును దాల్చి యున్నభాస్కర, తనయునికడ కేఁగుచుండె దరోద్ధతితోన్. 348

క. చనుదెంచు మురునిఁ గని పీ,డనిఁ జావం డనుచుఁ గాలుఁ డంతట వేగం
బున దుంత నెక్కి భక్తా,వనుఁ డగువారికడకు నేఁగి భయభక్తులతోన్. 349

చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి మురకర్కురుచేష్టితము న్వచింప శ్రీ
ధరుఁడు దినేశ సూనుఁ గని దండధరా! చని యామహాసురే
శ్వరు నివు డీవు నాకడకుఁ బంపు మటం చని పల్క భార్గవీ
వరుని సుతాప్తిలేఁబు విని వావిరి నంతకుఁ డాఁగణంబునన్. 350

క. చనుదెంచి కొలువుకూటం, బున నుండె మురాసురుండు భుజబల మొప్పన్
గనలుచుఁ గాలుని నగరం, బునకునుఁ జనుదెంచుచుండెఁ బుణ్యనిధానా! 351

ము. భునవేగంబున వచ్చు నారదుఁజానిఁ గంజాప్తసూనుం డొగిఁ
గని యెవ్వారిచరేళ! యేపనిని వేడ్కఁ జేయఁ గాంక్షించి యిం

పున నేకొంచినవాఁడ వైతివా మహాప్రమోదంబు చెన్నారఁ జె
ప్పనసే దాని నొనర్తు నాదు మనుచు స్వేదంగ వాఁ డంలటన్. 352

ఆ. దండధరునిఁ జూచి దర్పించి పలికెనో, శ్యామలేశ! మనుజప్రసంయమంబు
విడువు మట్టు లీవు వినకున్న ధర వైతు, నీశిరంబుఁ ద్రుంచి నేర్పుతోడ.353

క. అన విని యాతం డనె నో, దనుజేశా! నీవు ప్రాజ్ఞరతిసంయమనం
బునుఁ జేయవేని నే నటు, లనిళము వర్తించువాఁడ నగుదుఁ గనుమా. 354

క. విను మొకవిషయము నుడివెద, భువనబలుఁ డైనట్టిమురుఁడు కలఁ డొక్క డతం
డనఘుఁడు నై పాలకుఁడై, పొనరారు నటన్న వైత్యపుంగవుఁ డనియెన్ 355

తే. కాల! నీకంటె నధికుఁడై ప్రాలుపీరు
డున్నఁ బలుకుము నేవాని నుక్కడంచి
పాఱఁదోలి నివారింతు భావశక్తి
ననుచుఁ బలికిన విని యముఁ డనియె నంత. 356

క. భూతాధీశ్వరుఁ డవ్యయుఁ, డారతబలుఁ డతులచక్రహస్తుండు మహా
శ్వేతద్వీపనివాసియు,నై లసరెడివిష్ణుఁ డధికుఁ డగు నాకంటెన్. 357

చ. అని యిటు లంతకుం డనిన నామురదైత్యుఁడు పల్కెఁ గాల! యీ
భువనబలుఁ డేనివాసమునఁ బ్రాలునొ పల్కుము నే స్వయంబుగా
జనఁగలఁ దద్యమోద్యతను జయ్యన నచ్చటి కంచుఁ బల్కినన్
విని యతఁ డంత నాదనుజవీరునిఁ గన్గొని పల్కె నారదా! 358

ఆ. పాలకడలికడకుఁ బటుశక్తిఁ జను మట, భువనపరియు లోకమూర్తిమేటి
బలుఁడు సత్యధనుఁడు భగవంతుఁ డౌ హరి, తనరుచున్న వాఁడు వైత్యవీర!

చ. పరమమునీంద్ర! యి ట్లనేఁడు పల్క మురాసురుఁ డాలకించి భీ
కరుఁడయి పల్కె నోకమన! కంజదళాక్షునిఁ గూర్చి యిప్ప జే
సరిగెదఁ గాని ధార్మికులనార్తులఁ జేయకుమన్న నొరి యా
కరణి నొనర్తు నే ననినఁ గర్కురనాథుఁడు పల్కెఁ గ్రన్ననన్. 360

సీ. శ్రాద్ధదేవా! నీవు సరళజయార్థమై యిటుచేయ నగునట్లు విపు డొనర్చు
మని యిట్లు భాషించి యామురదానవుఁ డహికాజశాయియు నతఁడుండు
చారుచతుర్థాశ్రి సహితుఁడౌ విష్ణుఁడు భాసిల్లుచుండినపాల కడలి
చెంతకుఁ జని నని చెప్పినానారదుఁ డనెఁ బుండరీకాక్షుఁ డఖిలలోక

ఆ. గతుఁడు నవ్యయుండు భుగుఁ డేకరూపుండు
నగు నటంచు నార్యభాషి లెట్లు
నాల్గురూపములను నలి నొప్పు హరిదానిఁ
బలుకు మన నతండు పలుకఁడొడఁగె! 361

విష్ణుచతుర్వ్యూహలక్షణము.

క. బరమాత్ముఁ డేకరూపుఁడు, వరదుం డవ్యక్తుఁ డఖిలవాసు డు నగుశ్రీ
ధరుఁడు చతుర్మూర్తులతోఁ, బరఁగినచందంబు వినుము పరమర్షిశ్రేష్ఠా. 352

వ కలహాశనా!, మున్ను బ్రహ్మవిదులచేఁ దర్కింపరానిదియు, ననిర్దేశ్యమైనదియు, శుభ్రమైనదియు, శాంతమైనదియు, నవ్యక్తమయినదియు, ద్వాదశపత్రసహితమును, వాసుదేవాఖ్యమును నగుపరమపదంబు కథితం బయ్యె నవి నారదుండు మునీంద్రా! ఆపరమపద మెట్లు? శుక్లము, శాంతము, సంతతాప్రతర్క్యము నిందారహితము నగునది యయ్యె ఁ దానికి ద్వాదశపత్రము లెవ్వియో? కరుణించి భాషింపు మన నతఁ డిట్లనెఁ; నారదా! బ్రహ్మప్రోక్తమగుచు, మిగుల రహస్యమై భాసిల్లి సనత్కుమారునిచే వినఁబడినమద్వాక్యము నాలింపు మనఁ బరమేష్ఠిసుతుఁ డావులస్త్యునిఁ జూచి మునీశా! సనత్కుమారుఁ డెవఁ డెట్లడిగె నయముఁగ బ్రహ్మోక్తమయ్యె సనత్కుమారుఁ డెట్లు బోధించె దానిఁ గ్రమంబుగ నాకు వివరించి భాషింపు మని పలికెమునారదునితోఁ బులస్త్యుఁడు చెప్పఁదొడఁగె. 353

సీ అనఘు! యహింసాఖ్య నలరారుభామిని ధర్మునిపలియయ్యె నా దాని కెలమిఁ
బుత్రులు నలువురు నా పుట్టిరి యోగశాస్త్రవిచారకులు మహాసత్త్వశీల
మహితులందు సనత్కుమారుఁ డగ్రజుఁడు నా నవిద్వేషియుండు సనాతనుండు
సరవిఁ బ్రతీయుండు నా సనకనాముఁడు సనందనుఁడు చతుర్థుఁడై నలరుఁ బుణ్య
అ. మాన్యు డౌ సనత్కుమారుఁ డో కానొక, తఱి దపోధనుండు నా తత్త్వనిధుఁడు
సాంఖ్యయోగరతుఁడు నా సర్వజ్ఞుఁడును నగు, కపిలనామమౌనిఁ గాంచె నంత.

అ. పిన్నఁదనముతోడ నా వెలయుచున్న సనత్కుమారుఁ జూచి కపిలమౌనివర్యుఁ
డాసనంబు నిచ్చె నా నతనికిఁ దావృద్ధుఁ, డగుచు నుండి యంత నా నతఁడు భక్తి.

క మౌనియు సువ్యాఁడు నిశ్చలమానసుఁడును సాంఖ్యయోగనిపుణుఁడుసర్వం
థానుఁ డగుకపిలమునితో, మానితవచనములఁ గొన్ని మాటాడి రమిఁ. 356

క. వనదాసనుసన్నిధినిఁ, జని యోగజ్ఞానసరణిఁ బ్రకటంగఁ జెపుమా
యన నలువ ధర్మపుత్రుని, గనుఁగొని భాషించె నిట్లు ఘనభక్తిమెయిఁ.

అ. ఓసనత్కుమార! నా యొగి సాంఖ్యమును నీకు
నాడఁగలను సుతుఁడ నా వైనయెడల
నస్మదుక్తసరణి నా లించి యీరీతిఁ
జేసి యోగివరుచుఁ జెలఁగఁగలవు. 358

క. అన నతఁ డన వేవా! నే, దనయుఁడ నీకాదు నన్ను నరసు వసుశ్యాం
డను నాడును శిష్యునకుం, దనయున కతిశేయములేదు నర్కింప నిలఁ. 359

క. అన నతఁ డన నోధర్మజ!, విను పలికెడిధర్మకర్మవిస్తృతయోగం

బునఁ బుత్రునకును శిష్యున, కును భేదముకలదు దానిఁ గోరిఁ జెలుపుదుఁగా.

సీ. మునిగణాధీశ్వర! పున్నామనరకంబువలనఁ బాలించెదిఁ వాఁడు పుత్రుఁ
డనియును; శేషపఁ కాపహాం డగుశిష్యుఁ డని వైదికశ్రుతి ఘనతఁ జెప్పు
నన విని ధర్మజుఁ డనె భూసురశ్రేష్ఠ! పున్నామకుం డగుపుత్రుఁ డెవ్వఁ
డెద్దానిరక్షించు నెట్లు శేషాభుంబు సారిది హరించు శిష్యుండు దానిఁ
ఆ. బలుకు మన్న నతఁడు ఖాషించె నీ పురా
ణమ్ము పుణ్య మగుచు నలి సుయోగ
విలసదంగసరణి వెలయుఁ బలెక్కడ వినుఁ
ముఖము లణఁగు నీకు నందువలన. 371

— బ్రహ్మ నరకోత్తారనకుఁ బుత్రశిష్యవిశేషంబుఁ జెప్పుట. —

ఆ. మునికులేంద్ర! సర్వభూతపాలవ్యంబు, పానసేవనంబు ఖాసమాన
పరకళత్రరతియుఁ బ్రథమదుర్గతి యని, విబుధమతము కలదు విశ్వమంతు.
క. ఫలవృక్షచ్ఛేదనమును, ఫలహీనాటనము సర్వఫలచౌర్యత్వం
బిల రెండవనరకం బని, పలుకం బడుచుండు నిజము పరమమునీంద్రా! 373
ఆ. విడువఁదగినవస్తువిరతి గ్రహించుటఁ, జంపరాని దుష్టజనునిఁ గట్టి
చంపుటయును బంధుజనయుతే వైవాహి, కము లేయనారకంబు నగును.
సీ భవభూతినాశంబు బహుభూతభయదంబు నిజధర్మవిచ్యుతి నెఱి చతుర్థ
నారక మగుచుండు నలిమిత్రవంచనాసరణియు మిథ్యాభిశంసనంబు
పంచమసంఖ్యతో వఱలి మైత్రికాంశనాఖ్యనృయాతనంబై చెలంగు
నఘలాదివారిణంబు యమనంబు యానస్వ యప్రహరణకార్యమూఢవిధియు
ఆ. నైన నరక మొప్పు నవనీశ! భాగవ, రంబు రాజపత్నిరతియు రాజ
పటలమునకుఁగాని పనిసేత సప్తము, నిరయ మనిరి బుధులు నిజముగాను.
క. మునినాయక! లోలత్వము, ధనలుబ్ధత్వంబు లబ్ధధర్తార్థవినా
శన మగునష్టమనరకము, ఘనలాలాకీర్ణ నామకంబయి తాత్రిన్. 375
తే. బ్రహ్మహారణంబు ద్విజనిందబ్రాహ్మణో క్తి
నిరసనము బంధువైరంబు నిజము నవమ
నిరయ మని సత్యశీలలే నెగడు బుధులు
పలుకుచుందురు నిత్యము వసుధయందు. 377
క. సారాచారవినాశము, సారజనద్వేషసరణి శాస్త్రస్తేయం
బీరసము ధర్మచౌర్యం, బారయ ధర దశమనరకమంద్రు మునీంద్రుల్. 378
క. ఘనపాదుర్ణ్యనిషేధక, మును నిర్వహడంగనాశమును మున్ను మహా
జను లేకాదశనరకం, బని ఖాషింతురు సభం బవార్యచరిత్రా! 379

క. వరసంస్కారవిహీనలఁ, బొరి నీ చౌర్యము సల్కి నీయా త్రనిబ్బి యనాచా
రరతియు సజ్జననిందయు, ధరఁ బండ్రెండవది యండ్రు నీకాపసవర్యుల్. 380

ఆ అస్థధర్మకామనాహానియు నవబర్హ,ణంగ మఖలక్షీరనవాళీదుగళ
దము త్రయోదశాఖ్యనీదారుణనారక, మనిరి పూర్వమందు నీ నాయ్యలెల్ల. 381

తే ధర్మహీనంబు తుపణంబు నీ దహనదంబు, గర్హ్యతమ వర్జనీయంబు నీ కనఁ జతుర్థ
శాఖ్యమైనట్టి నారక నీమనిరి లెల్ల, సర్వవరులైన పెద్దలు నీ సంయమీళ!

సీ. అశుభంబు నైనట్టి నీయాశౌచ మజ్ఞాన మసదుక్తియును నసూనీయత్వ మురయ
నెఱిఁ బంచకళీనామనిరయమహా నాలస్య మధికరోషత్వంబు నీ నాలయాగ్ని
దాపన మఖలాతనీకాయిత్వ మనుఁ బరియోవనరకమహా నీ నవనిమీఁదఁ
బరకళత్రేచ్ఛయు నీ బహుగర్హ్యతోత్థత్వము శాస్త్ర నిందయుఁ నీ దలఁప నరక

ఆ. దంబు కాన నిట్టి నీ దారుణపున్నామ
నరకవితతివలన నీ నరుఁడు వెలసి
విష్టపేంద్రుఁ డైనవిష్ణుఁ బూజించియు
నలేఁడు భద్రకృష్టి నీ నలరి పిదప 383

క. దారుణపున్నామమహా,నారకము నశింపఁజేయు నీ నది నిత్యం బా
కారణమునఁ బుత్రుం డని,ధీరులు భాషింత్రు మిగుల నీ దివ్యమునీంద్రా! 384

క. ఇటమీఁదట మిగిలినపా, తకములలక్షణముఁ జెప్పెదను దేవపితృ
ప్రకరమునిసోదరులకుఁ, బ్రకటితముగ నియ్య నగును నీ బహుసంతుష్టిఁ. 385

వ. సనత్కుమారా!, పరధనకాంక్షయు, సర్వవర్జకతయుఁ, బరమోంకారనిర్వ్యా
లీయము, గురువాదంబును, నిరతమగమ్యాగమనము, భృశాదిపదార్థవిక్రయము,
ఘోరచండాలాదిపరిగ్రహము, స్వకోపాచ్ఛాదనము, పరదోషప్రకాశనము,
మత్సరిత్వము, వాగ్దుష్టత్వము, నిష్ఠురత్వము, టోకిత్వము, కాలవాదిత్వము,
ధర్మరహితనామభాషితము, దారుణశాస్త్రధర్మత్వము లనునివి బహునరకము
లని చెప్పంబడె ఇట్టి నరకములతోఁ గూడినవాఁ డయ్యె నెవఁడు శంకరుని సం
తుష్టునిఁ జేయఁగలఁడో యట్టిపుత్రుఁడు జ్ఞానాధికుఁడై తక్కుదోషములజయిం
చును పిమ్మటఁ గాయిక, వాచిక, మానసిక,భాగ్యైశ్వర్యాంధవకృతపాపంబు లాజన్మ
కృతకలువంబులెల్ల నలనికి నశించు అట్టిఁడు సుతశిష్యులందు సధర్ముఁడై చెలఁగు.
అట్లు కానివాఁడు విపరీతపదక్రముండగు దానివలనఁ బుత్రశిష్యులు విద్యాం
సునిచే నిర్దేశ్యులగుదురు ధర్మజ్ఞా! యీయర్థమందు శిష్యునికంటె సుతుఁ డధి
కుఁడైయుండు నని తలంపుము. శిష్యుఁడు శేషపాపహారియగు సుతుఁ డన్నిన
రకముల నంటక వారింపఁజేయు నని పల్కిన నలువపలుకుల నాలించి సాధ్యుఁ
డనుఁ దపోధనుఁ డగుసనత్కుమారుఁ డిట్లనియె. 386

ఆ. మూఁటి సత్యమునను బుత్రుఁడ నీ వేను
బలుకు మనఘు! నాకు భద్రమొగ
సరణి నను చుఁ బలుక సరసిజాసనుఁ డంత
ధర్మసుతున కనియెఁ దాపసేంద్ర! 389

క. నీవలెఁ దండ్రులు మొగసులు, నై తనరిన నీవు దాయవై యుండినచో
ఖ్యాతిగ వా రామొగముఁ, జేతోముద మొప్ప నీకుఁ జెప్పెద రనఘా. 390

క. అన విని సనత్కుమారుం,డను నీచే నెవరు జ్ఞాతు లనఁబడుదురో వా
రిని నాకుఁ జెప్ప నర్హుఁడ, వని సాధ్యశ్రేష్ఠుఁ డడుగ నాలించితమిన్ 391

క. భగవంతుఁడు పరమేష్ఠియు, నగణితతేజోభిరాముఁ డగుపద్మజునిన్
సుగుణిఁ గని వత్స! వినుమని, సుగమోక్తి వచింప సాగె సుస్థిరచిత్తా! 392

సీ. ఒగి నారసుఁడు క్షేత్రజాపవిద్ధులు గూఢసంభూతకృత్రిమజాతదత్తు
లనఁబడు సీయార్వు రరయ బంధుగులును దాయలు నగుదురాతనయులందు
నెలమిఁ బిండక్రియాబ్జగోత్రసామ్యాన్వయప్రవృత్తులు స్థిరమాప్రతిష్ఠ
తనరుఁ దుల్యత స్వయందత్తసహోఢులు పౌనర్భవక్షేత్రపారశవులు
తే కన్యకాసంభవుం డని కడలు నిట్టి, తనయు లార్వురు వారికిఁ దలఁప బిండ
తతబుణాదికకథలేదు థాత్రిగోత్ర, సమ్మతాన్వయథారకసరణి కలదు.

క. అనవుడు ధర్మజుఁ డంతట, వనవాసనుఁ డాడినట్టివాక్యము విని బ్ర
హ్మనుఁ గాంచి యావిశేషం, బును బల్కుము కరుణతోడఁ బుణ్యనిధానా!

బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడు ద్వాదశపుత్రులఁ దద్భేదమును జెప్పుట.

క అనిసనకాగ్రజుఁ డాడిన, విని పద్మజుఁ డనియెఁ బుత్ర వినుము భేదం
బును నేఁ బల్కెద నారసు, డనువాఁ డార్తజుఁడు నగుచు నలరుఁ జిత్తా.

తే. మగతనము లేక చింతను మసలి వెఱ్ఱి
వాఁడు నై యున్న వెనిమిటి వలన నాజ్ఞఁ
గొని యనాతురయై భార్య కామరుఁ గనిన
నరుఁడు క్షేత్రజుఁ డగునందు రార్యులెల్ల. 396

క జనసీజనకు లొసంగిన, తనయుఁడు దత్తాఖ్య నలరు థారణిపై మి
త్రునిపుత్రుని స్నిగ్ధుండి, చ్చినసూనునిఁ గుటిలుఁగాను జెప్పిరి పెద్దల్ 397

ఆ ఇంటియందు నెవ్వ రెఱుఁగకయే పుట్టి
నట్టి సుతుఁడు గూఢుఁ డగును స్వేచ్ఛఁ
దెచ్చినట్టివాఁడు థివిరి విద్ధుం డని
పల్కుచుండ్రు బుధులు వసుధయందు. 398

క. మునివర! కన్నెకుఁ బుట్టిన, తనయుఁడు కానీనుఁ డగును థ దలఁప సగర్భో
ధుని థాత్రి సహోఢజుఁగా, నను థుము థావింతు రార్యు లనుల గుణాఢ్యా!

వ. పుత్రా! వెలఁ గొన్నవాఁడు క్రీతుఁడగు. ద్వివిధుఁడు పునర్భవుండగు. తొలుత నొకని కిచ్చి మఱల నింకొకని కిచ్చినకన్నె కుదయించినపుత్రుఁడు పౌనర్భవుండగుఁబడు. దుర్భిక్షవ్యసనములయందు నరుని చే సకుర్వింపఁబడినసూనుఁడు స్వయందత్తుఁ డనఁబడు; నూఢానూఢ యగుశూద్రస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునకుఁ బుట్టినవాఁడు పారశవుఁ డగుచుండు ఇట్టి కారణమువలన స్వయముగ నిన్ను నీ విచ్చుటొఱఁ గర్హ్యుఁడవు కావు. చెచ్చెఱ నీతలిదండ్రులఁ బిలువు మన విని సనత్కుమారుఁడు తద్వచనప్రకారము నిజజననీజనకులఁ దలంచిన నాదంపతులీశానుఁ డగుచతుర్ముఖుని దర్శింప నెంచి చనుదెంచి యతనికి నమస్కరించి వినుతించి యిట్లనిరి. 400

సీ. అబ్జాసనా! మాకు నీనాటి నిడనగు ననుచు నిచ్చోట సుఖాసనములు
వారువిన్పులై నీ ఖాసిల్లఁగా సుతుఁ డౌసనాగ్రజుఁ డాత్మజనకుఁ
గని పల్కె నోతండ్రి! నీకరమర్థి నేయోగవాంఛతో నొప్పారి నీబ్రహ్మ
నాసురాధీశ్వరుఁ డాత్మజానకుఁడప్పుఁ ననున్న కెన్నటి నీకయోగ
ఆ. భవ్యపరణిఁ జెప్పుఁ బొడికాదని పల్కి, దాన నీవు దాని నీదయ నొసంగఁ
దగుదు వనిన వాఁడు నీతనయునితోఁగూడి, భక్తియుక్తులగుచు నీబ్రహ్మ కనిరి.

క. సురనాథ! యివఁడు సుతుఁడై, పరఁగెనొ మా కిట్టి సుతుఁడు నీభవదాత్మజుఁడౌ
సారిది నీకవిఁడ నని వా, రరిగిరి నిజపురికి మరల నీసజ్జుఁ డంతన్. 402

క. వినయాన్వితుఁడై సుతుఁడై, ఘనుఁ డైవసనత్కుమారుఁ నీగనుఁగొని కృపతో
డను ద్వాదశపత్రక మై, తనరిన యోగంబుఁ జెప్పె నీదానిని వినుమా. 403

సనత్సుజాత సనత్కుమారుల కారిరుద్రోత్పత్తివిధిఁ జెప్పుట.

క. అగణితతత్త్వోగమునకు, నిగఁ బ్రణవము వెలయుచుండు నీశిరసునమేషం
బిగురొత్తు రాధమాసము, సాగసను తొలిపత్ర మగుచు నీశోభిలుచుండున్.

తే. వదనరుండు నకారంబు నీవలులు దాని
యందు వృషభాఖ్యరాశి చెన్నారు దానిఁ
గూడి జ్యేష్ఠంబు నిత్యముఁ నీగామరు మిగులు
నెలమి రెండవపత్రమై నీయిద్ధచరిత! 405

క. కరయుగమున మోకారం, బరతిని రాణించు మిథునరాశియందు వెలుంగుఁ
నిరతము మూఁడవదళ మై, సరవిని తుది మాస ములరు నీసజ్జనతిలకా! 406

ఆ. నేత్రయుగ్మమందు నీనగదు భకారంబు, దాని నాశ్రయించి నీరమునిఁ గటక
రాశి యలరు నందు నీశ్రావణంబు చతుర్థ, పత్ర మగును మూని నీవంశదీప! 407

క. వ్యాదయమునందుఁ గకారము, పాదలును వారిరాశి దానిఁబొంది సుకాంతీ
బకిలపుఁ బంచమదళ మై, విదితంబుగ భాద్రపదము నీవెలయును దీప్తిన్. 408

సీ. సనకాగ్రజా! కవచంబు వకారమా నలి చానిఁ గూడి కర్ణ్యయుఁ జెలంగు
నాఱవపత్రమై యాఖ్యేజ మలరారు జేకారమూర్తి యై యెడరిల్లు
నట తులారాశి పెంపారుఁ గార్తికమాస మేడవదళము నై యొప్పుఁగు నాభి
నలరును వాకారమందు వృశ్చికరాశి చెలఁగు నచ్చట మూర్ధశీర్షమాస
ఆ. మరయ నవ్వమదళమును సుకారము జఘ, నంబు ననును చానినడుమునఁ గాంతిఁ
గార్ష్ణాఖ్యరాశి యై శ్రాలునవమదళ, మగుచుఁ బాశ్వమాస మై మలరుచుండు.
క. జానుద్వయగత మగుచుఁ, మానితజేకార మలరు మకరము దీప్తిఁ
చానినిఁ గలయును మాఘము, మానసుదళమదళ మగును మీనిలలామా!
శ. వాకారము జంఘుద్వయ, మై కడఁగును గుంభ మడరు నట సొంపారఁ
శ్రీకరఫాల్గుణమాసం, బేకాదశపత్ర మగుచు నెసఁగుచు నుండున్. 411
క. లలిత యకారము చరణం, బుల నుండును చానిఁ బొంది యొప్పుగ మీనం
బలరును శైత్రము ద్వాదళ, దళమై రాణించు మిగులఁ దాపసనాథా! 412
వ. మునీంద్రా! కేళపున కిద్ది ద్వాదశపత్రకం బనియు, ద్వాదశారమనియుఁ,
ద్రివ్యూహమనియు, నేకమూర్తియగుపరమేశ్వరుఁడనియుఁ జెప్పంబడును అది
నిత్యమై మృతిలేనిదై రాణించు; రెండవమూర్తి సద్యాద్యమై చతుర్వర్ణముల
నలరి చతుర్ముఖచతుర్బాహాయుత మగుచు నవ్యయుల నొప్పి శ్రీవత్సాంకితో
దారాంగమున భాసిల్లుచుండును; మూఁడవరూపము కామసాఖ్యనోడను,
కేమమూర్తినోడను, సహస్రకీర్తులతోడను చెలసి సంపద్యుక్తమై సహస్రశీర్ష
ముల నలరి ప్రజాప్రళయకరమై భాసిల్లును; నాల్గవమూర్తి రాజసనామంబునఁ
జతుర్ముఖంబుల శోభిల్లుచు మూలాలంకృతంబు నగుసృష్టికృత్యాదిపురుషుఁడై
యుండును; ఇట్లు వ్యక్తబ్రహ్మమువలన నీమూఁడుమూర్తులు వ్యక్తంబులయ్యె.
దాన నసేకవిధంబుల మరీచిప్రముఖులు మతికొంద ముద్భవించిరి. పుత్రా!
పురాతనమునై పటుపుష్టివర్ధక మగునట్టి యీవిష్ణుస్వరూపము నీకుఁ దెలియం
జెప్పితి. సూక్ష్మదృష్టివలన దీనిఁ దెలిసికొని కృతార్థుండ వగుమనిచెప్పి యెండియమ
ని ట్లనియె. 413
ము. మురవైరధ్యానుండు కృతాంతువాక్యమును సమ్మోదంబుతో నంతటఁ
సురనాథుండు చతుర్భుజుండు నగుచుఁ శోభిల్లుచున్నట్టి శ్రీ
ధరునిఁ గానఁగ నేగ నాతఁడు మహోదర్పంబుతో వచ్చు నా
సురవైరిఁ గని చోద్యమంది పలికెఁ సొంపొప్ప మానీశ్వరా! 414
క. జనుఁడా! యోకారణమునఁ, జనుదెంచితి వన్న వాఁడు శౌరినిఁ గని యి
ట్లనె; నీతోడను బోరఁ, జనుదెంచినవాఁడ నేను జగములు మెచ్చన్. 415
క. వరతాపస! వాఁ డిట్లన, హరి యనె ననుఁ గెల్వ దనుజు డయదుచెంచితి వీ
తీరణమునఁ జిత్త మేలా, జ్వరితుఁడకు భ్వలెనె సారె నతియను మొచ్చన్.

ఆ. అందువలన భీతి నడరిన సీతోడ, ననిఁ గొనర్ప ననుచు నచ్యుతుండు
పలుక నెవని కెట్లు పరఁగె నెక్కడ మనం, బనుచు నాతఁ డర్థిఁ డార్తికరము.

ఉ. మొమ్మునఁ బెట్టి విస్మృతిని మొప్పుచు నేర్పి విపన్నబుద్ధితో
నిమ్మహిఁ గూలఁ జూచి కమలేక్షణుఁ డాయుధ ఘోరమైనచ
క్రమ్మును వైచె; నంత నది నగ్రకుఁ గాని వానివ్యాదబ్ధముఁ మృదు
త్వ మ్మగులాభుపస్థితినిఁ దద్ధ వారించెను వింత తోఁపఁగన్. 418

క అంతట దేవత లపగత, చింత దనరారి మిగుల శ్రీసతిపతియా
దంతీంద్రవరదుఁ బొగడిరి, సంతోషస్వాంతు లగుచుఁ బంచక్ష్మిన్. 419

ఆ. చక్రపాణియు క్తి చాతుర్యకృతము నై, కడిమి మురవినాశకరము నగుచు
వెలయు నిట్టిగాథ వివరించి తెలిపితి, భక్తితోడ నీకుఁ బరమమౌని! 420

క. వనమాలికి నాకారణ, మున మురహరనామ మలరె బుధు లగ్గింప
భుగుఁడు నృసింహుఁడు సంతత, జనపతియా చక్రధరుఁడు సజ్జనతిలకా! 421

వ ఇట్లు పులస్త్యుఁడు దేవీమహాత్మ్యకులం జెప్పిన నారదుండు తరువాతివృత్తాం
తంబునుడువు మనుటయు. 422

ఉ. రామ! నృపాభిరామ! మునిరాజసుకామ! విశేషసద్గుణో
ద్దామ! సమస్తఘోరతరదానవభీమ! విరక్షితామర
స్తోమ! విశాలవిక్రమవిభూత్కటశౌర్యరదీంద్రచంద్రికా
దామ! సదాధ్వభోగగణధామ! జగన్నుతనామ! రాఘవా! 423

క. కరుణాసాగర! శుభకర!, గరుఁడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వముఖా
మరవినుతభవ్యమందిర!, పరమేశ్వర! భూరిఘోరభావవిదూరా! 424

ఉత్సాహము భానుకులవిశాలసింధుభవ్యశీతభాస్కరా!
దీనజనగణార్తిహారదీపితాంగబంధురా!
మానసీయకనకరత్నమంజుహార! శ్రీకరా!
దానవప్రగోత్రభిత్కుఠారధర్మరామభూవరా! 425

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదిత కవితాప్రభవ వారితసకలావద్యప్రభవ
రామవజ్జలవంశదుగ్ధసాగరసుధాకర కొండయకుమారబుధజనవిధేయకొండయ
నామధేయప్రణీతమగు శ్రీలుఁగువామనమహాపురాణమందు సప్తమస్కంధము.

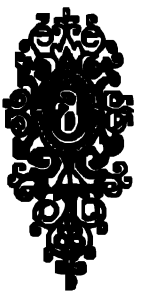
శ్రీరామార్పణమస్తు.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

అష్టమస్కంధము.

రమ్యసుగుణనికరా!
కారుణ్యాకర! బుధేంద్రగణనుతసారా!
సారాచారవిచారా
ధార! లసద్దివ్యధామ! కరీరథకామా! 1

తే. అవధరింపు పులస్త్యుఁడబ్జాసనాత్మ, జాండు నైనట్టి నారదుఁ జూచి పలికెఁ
బికప నమకులు వైకుంఠవిమలపురికిఁ, జని రమేశునిఁ గని మ్రొక్కి చాలభీతి

దేవకృత జగద్ధాత్రిని కొక్కఁ డత్తర్కృభ్విధి వారికి హరి కొక్కఁ డగుట

సీ కడిమి నుల్లంచి లోకత్రోభహేతువు నాడ శ్రీహరి దాని నాలకించి
పురహారుమందిరంబునకు నేగెద మాతఁ డరయ మహోగ్రాని యగుచు లోక
కష్టంబుఁ దెలిసినఘనుఁ డనిపల్కిన నట్టులౌ గని నిర్జరాధిపతులు
వాసుదేవునిఁగూడి వజ్రిపురోగముల్ యంత సుందర మైనమంద
ఆ. రాద్రి కప్పు డేగి యట శివపార్వతీ, వృషభములను నందివిభుని శూన్య
మైనమంకరాద్రి నజ్ఞానగాఢాంధ, కారయుతులు నగుచుఁ గాన రైరి. 3

సీ అంతట దేవదేవుఁడు మహాభుఁడు నా హరి మందదృష్టితో
వంతనుఁ గుందు వేల్పులను వారిరిఁ గాంచి త్వదగ్రసంస్థుఁ డౌ
కంతు విరోధిఁ గాన కిటు క్రాలెదరా యన వార లట్టులే
చింతిలుచున్న వార మని చెప్పియుఁ గ్రమ్మఱి బల్కి రాయెడన్. 4

ఆ. అబ్జనేత్ర! దృష్టి వాలమయ్యె మా కిపు, డేమికారణంబొ యెఱుఁగమైతి
మనిన లోకమూర్తి యగు హరి వారిని, జూచి పల్కసాగె సుభగచరితl.

చ. అరయఁగ మీరు స్వార్థపరులై గిరిజోన్నతగర్భవంతులై
పురహరసాపరాధతనుఁ డొల్వెసలారితి రందుచేత శం
కరుఁడు హరించె మీకుఁ గలజ్ఞానము నాతని మీరు ముందటన్
గర మొగిఁ జూచుచుండియునుఁ గన్గొన లైతిరి నేఁడు పూన్కిమై. 5

సీ. అమరేశుఁడారఁ! మీ రిరువురఁ దనుఁబొడ్డిగాఁ బొమ్మని నీఁటఁ గోసఁ బూజ
రంబునఁ బ్రక్షళ్యాంబుతోడ వెలుఁగులై జ్ఞాన ముంచ నా రిళ నభవుమాఁదఁ
బొరిని క్షీరస్నానమునకు నైసాగ్రకుంభశతంబు చేర్ప నా రిభ క్తి నెదుట
నర్ఘాదధిస్నానమందు వారిఁకుంభములను దొంబదియాఱు రిమొనయఁజేయ

ఆ వలయమ్ము లించగవ్యారిపరివృతిపోడశ, కుంభములను శ్రద్ధఁ రిసూర్పు టొప్పు
భూరిమధుసమేతరిములు నైనకుంభంబు, లష్టసంఖ్య నుంచ రినగును వినుఁడు.

వ. దేవతలారా! జలకలశంబు లన్నిఁటికి ద్విగుణంబులై యుండవలయు. అష్టోత్తరశతం
బుగ రోచనాగంధహరిద్రాచూర్ణములు శివుని కలఁది మందారాతిముక్త పారి
జాతసారసపుష్పములు బిల్వదళంబులు భక్తి నర్పించి కర్పూరాగరుధూపము
లిడి పదక్రమంబులవలన బుగ్వేదోక్త మగురుద్రసూక్తము జపింపనగు.
ఇట్లాచరించినచో వారునిఁ గందురుకాని వేఱుఁగఁ జూడఁజాలరని యిట్లు శౌరి
భాషింప విని దేవతలు ప్రన్నన నలరి కిట్లనిరి మధుసూదనా! ఎద్ది చీర్ణమైన
యెడల కాయశుద్ధికాఁగలదో యాకృచ్ఛ్రవిధానము మా కానతిమ్మని ప్రార్థింప
మాధవుండు వినుఁడని వాక్కు చ్చె. వేల్పులారా! మూఁడుదినము లుష్ణోదక
ము దినత్రయము వేఁడిపాలను మూఁడువారము లుష్ణాజ్యమునుఁ గ్రోలి వా కా
శమునై వాసరత్రయ ముండు టొప్పును. అబలఁ జీరాజ్యములు ద్వాదశాష్ట
షట్పలక్రమంబునఁ బ్రతిదినమును గ్రహింప నగునని వైకుంఠుఁడు నుడువఁగా
నంతట 8

క. పురువరాంతఃపురోగములై, పరఁగెడు నిర్జరులు దేవరిపరిశుద్ధతనై
గురుతప్తకృచ్ఛ్రగుప్తిని, నిరుపమ మగుపూర్ణకుంభ రినెఱిపి మానీ! 9

ఆ. అంత వ్రతము పూర్ణ రిమైన వేల్పులు దేవ
గణ్యుఁ డైనవారినిఁ రిగాంచి విష్ణు
చేంద్ర! పార్వతీశుఁ రిడెట మెలంగుచు నున్న
వాఁడొ కరుణతోడఁ రిబలుకు మిపుడు. 10

క. క్షీరాబ్ధికుల విశ్వా, కారుని నభిషిక్తుఁ జేయఁ రిగడఁగిరి మనుచుఁ
బారెకు వేడినఁ గరుణా, ధారుండయి చక్రధరుఁడు రిదయ తళు కొత్తన్. 11

మ. అని నాచేమమునందు శంకరుఁడు మోరిగారూఢుఁడై దీప్తితోఁ
బొనరారఁ గన రైరి రేమొ యిన నోరిభూతేశ! మాయంతటఁ
భునుఁ డౌ శంభునిఁ జూడఁ జాల మెట నా రిశామారి భాసిల్లు మా
కును బోధింపు మటంచు నిర్జరవరు రిల్గార్తి న్వచింపఁ దయన్. 12

హరి దేవతలకు దనహృదయమున నిలుపునఁ జూపుట.

ఆ. సాగరపుత్రుఁ డైనసనాకాయణుం డంత, నిజహృత్కబ్జసీమ రినెగడు కాంతిఁ
జూడఁ భవుని వింగరిమునుఁ దమిఁ జూపించె, నఖలదేవనికరి రిక్షణార్థ. 13

సీ. అంతట విబుధులవ్యయము శాశ్వత మైనపార్వతీకాంతుని భవ్యలింగ
మునుఁ బావనాభ్యులనుఁ గ్రమంబుగ నభిషేకించి శ్రద్ధతోఁ జెలఁగి గంధ
బంధురచందనవారిజగోరోచనాదివ్యదళముల నైజభక్తి
నర్చించి పిమ్మట నగరుధూపం బిడి విమలోపచారముల సమర్పించి దీపఁ
తే. బొనరుచును నష్టశతనామములు జపించి
మ్రొక్కి రని చెప్ప నారదమునిఁ బులస్త్యుఁ
డాచి పలికెను మునినాథ! సురలవలన
దివిరి వారివారు వెట్లు చింతితులు నగుచు. 14
తే. శిష్టసర్వార్థమస్సులఁ జేరఁ గదిసి
నట్టి భూర్జటిమాధవు లరయ నెట్లు
కలితమోగంబుఁ జెందిరో లకుణఁ బల్కు
మనఁ బులస్త్యుండు భ్రమ్మతో నాదరించఁగ. 15
చ. మునివర! జీవచింతితము బుద్ధి నెఱింగి సమస్తభూతో
భ్రనగుణసంయుతుండుఁ బటుబాణధరుండు విశేషలీలఁ దా
మనసిజాకార యత్తతిని మాన్యులు చూచుచు నుండ విశ్వకృ
పునుఁ దగఁ దార్చెఁ జెప్పెదను లోఁదుగ నీవిపు డాలకింపుమా. 16
వ. సార్ధద్వ్యయనయనమండితలంచై బంగారుకుండలమ్ములతోడను, జటాగుడాకేళ
గకుదధ్వజంబులతో వెలసి మాధవయుతమై, హారసర్పభూషణంబుల రాజిల్లి,
గౌరీనాచ్ఛాదితవికటిస్థలమున నొప్పి సుదర్శనాసిహలశార్ఙ్గకాదిరంబయి, పినాక
తూలాజగవంబులఁ జేబరిల్లి, కపర్దఖట్వాంగకపాలశంఖారావసహిత మగునా
వారివారమయస్వరూపంబుఁ జూచి దేవత లచ్చెఱువంది యవ్యయా! సర్వ
గతా, నీకు నమస్కార మని పలికి మ్రొక్కి తదేకాగ్రమనస్కులై మాధవుఁ
డట్టిదేవతలఁ గైకొని చేగమున స్వాశ్రమం బగుకురుక్షేత్రమునుఁ జేర్చెనంత.
ఆ. పుష్కరమున స్థాణుభూతుఁడౌ భవుని దే
వతలు కాంచి పొంగి వందనములు
భర్గ! నీ కటంచుఁ బల్కుచు నుపవిష్ట
లయి చెలంగ శక్రుఁ డపుడు పలికె 18
క. సురలారా! రండు మనకును, గరుణాభవుం డొసఁగు వరముఁ గనుఁగొనఁ గలఁతీ
ఱఁగెను లోకము లకటా!, వారుఁడు జలాంతరమునుండు నలరుటవలనన్. 19
సీ. అని యిట్లు నిర్జరు లాడుచుండిన నిరంజనుఁ డవ్యయుండు వృషభ్వజాండు
సర్వాంతరస్థుఁడౌ శక్యుఁ డామాధుర్యవాక్యంబు నాలించి వడినిఁ బైకిఁ
జనుదెంచి నవ్వుచు సర్వనిర్జరులకు వందనం బని యిట్లు పలికి శక్ర
సంయుక్తు లైనట్టి సకలామరులఁగూడి వినయంబుతోడను వెలసి ప్రణమిఁ

ఆ. డగుచు వచ్చె నంత నఖిలామరులు పల్క-
రభవ! యిట్టి ఘోర మాశ్రమంబు
విడు; భవత్తపోగ్ని విష్వక్సత్రయమునుఁ
గలఁతేఁబొంకఁతేనెఁ గడిమిఁ జూడ. 20

మ. ఇటు లాదేవత లాడుచుండ విని సశ్రేష్ఠుండు నా శంభుఁ డా
దట వారిఁ గని నేను నీవ్రతము సశ్రద్ధం బొప్పఁ జాలించితిఁ
బటుమోదంబున నేగుఁ డన్న విబుధు ల్వల్లార్కు లీర్ష్మించి యం
తట స్వర్గంబునుఁ జూర్చి పోయిరి మహోదైర్యంబుతో నారదా! 21

హరుఁడు శుక్రునకు నంజీవనీవిద్య నిచ్చుట.

క. అంతట నద్రిద్వీపా, క్రాంతం బగుపుడమి యదఱఁ గని యేలలో బ
ల్పంత్ప్రయత్నమ్ము ధర యని, చింతార్ణవమందు మునిఁగి శివుఁ డట్లతఁడిన్. 22

క. కనుభూమినిఁ దిరుగాడుచుఁ, బరమాభువలీసుతీర భాగం బందుఁ
స్థిర ఘోరతపోనిష్ఠం, బరఁగెడిభార్గవునిఁ జూచి పలికె న్హాసి! 23

క. దనుజాచార్యా! జగముల, కును భీభకరంబు నైన ఘోరతపంబుఁ
ఘనదీక్ష నేల చేసెద, వనితరమతి దానిఁ బలుకు మన నతఁ డనియెన్ 24

సీ. అనఘ! భవారాధ నాభిలాషార్థమై చేయఁ గాఁబడెను నాచేత నిట్టి
గాఢతపఃక్రియ కాన సంజీవిని యనువిద్యఁ దెలియుటఁ గలదొ లే దొక్క-
యని వేఁడ శంకరుఁ డనె నీవు చేసినతపముతోడను నేను నీపులత్పృష్టిఁ
జెలఁగితి నీవు సంజీవినీవిద్యను గడఁగి రెప్పు చెఱుంగఁ గలవు నిక్క-
ఆ మనిన నట్టివరము నటఁ జెంది కావ్యుండు, బహాంతరంబు వడలి స్వభవనంబుఁ
జేర మతి ధరిత్రి శిఖరి సాగరవృక్ష, గణముతోడ మరలఁ గదలసాగె. 25

ఆ శంభుఁ డంతఁ గదలి సప్తసారస్వత
శుద్ధభూమిఁ జేరి సారిది నృత్య
మానుఁ డై చెలంగి మంకణసంజ్ఞతోఁ
గ్రాలు మానివరునిఁ గాంచి మఱియు 26

క. వరయోగభావరూఢిఁ, బరఁగినవాఁ డగుచు బాలభవాన్వితస
త్కరముల నిగుడ్చి నృత్యముఁ, గర మర్థి నొనర్చుచుండె ఘను లెదమెచ్చన్

మంకణమునిచరితము.

క ఘనగతి నావేగముతో, వనధి నగకలిత మైనవసుమతి శీఘ్రం
బునఁ గదలఁ జూచి హరుఁ డా, తనిఁగరమునఁ బట్టి నవ్వి దయమీఱి ననెన్.
క. అనఘాత్మ! యేమికారణ, మున నెటు భావితుఁడ వగుచుఁ బుడమిని నృత్యం
భొనరించెద విపు డేముద, మొనఁగూడునొ నీకు దాని నొగిఁ బల్కనగున్!

చ. అని యిటు లంబరుం డడుగ నాతఁడు పల్కె మునీశ! నాకుఁ బొ
నరినరతుష్టికారణము నొయ్యనఁ జెప్పెద నాలకింపు నీ
దను పటుశోషణార్థమయి దారుణ మైనతపంబుఁ జెక్కు మా
యనముల దాఁకఁ జేసిరిని యుత్నముతో నటదీఁడఁ డాడఁగన్. 30

ఆ. తురజశాకరసము సొంపున నాచెయి, నుండి వెడలె దాన నొగిఁ బ్రమోద
కలితచిత్త మొప్ప నగదువడినృత్యంబు, నేయుచున్న వాఁడ శిష్టవిప్ర! 31

క. మునివర! మంకణుఁ డీవిధ, మునఁ జెప్పిన నాలకించి పురసూదనుఁ డి
ట్లనియెఁ గరమున భూచిభస్మము, పొనరెను నాయొఱకుఁ జాడు పుణ్యనిధానా!

క. మునిచంద్ర! నాకుఁ జాడన, మున హర్షము లేదు నిజము పొరి మత్తుఁడ నై
తనరితి వన నటఁ డానుడి, విని యావృషకేతనునకు విస్మృతభక్తిన్. 33

ఆ. కరయుగంబు మోడ్చి గణుతించి నృత్యంబు
వదలి మిగుల వింత వఱలుచుండ
భవుని పాదములకుఁ బ్రణమిల్ల నతనితోఁ
బలికె నిట్లు శివుఁడు పరమదయను. 34

సీ. ద్విజ! దుర్గమంబునై దీపించు పరమేష్ఠి విష్టపంబున నీవు వేడ్క నరుగు
మాపుణ్యతరతీర్థ మిలఁ బృథూదకసంజ్ఞఁ గ్రాలు మహాఫలోదకము నగుచు
నాతీర్థసన్నిధి నతిశయిల్లిన మాత్రమె గంధర్వకిన్నరాభునతిశీల
విద్యాధరానేకవిబుధులొల్లప్పు డలిపాపహరము నై యఖిలధర్మ

ఆ. సన్నిధాన మైనపస్తసారస్వత, ఫలము నది యొసంగుఁ బ్రత్యహంబు
వినుత మైనదాని విధముఁ జెప్పెద నీవు, భక్తి మిగుల వినుముభద్రమూర్తి!

వ. మునీంద్రా! సుప్రభా కాంచనాక్షీ సువేణీ వసులోదకా మహోదరా విశా
ఖా భువనీ సరస్వతీ నామంబుల నొప్పు నీయేడుసారస్వతు లిందు నివసింపఁ
గలవు. ఈనదు లతిపుణ్యదములై సోమపానఫలంబు నిచ్చుచున్నవి కురుక్షేత్ర
మందు నీభుననమూర్తిని స్థాపించి, దుర్లభమైనతీయు బహుపుణ్యకరం బగుబ్రహ్మ
లోకమున కేగఁగలవని శివుఁ డాడిన విని మది హర్షించి మంకణుం డంతట

తే. అమల మైనకురుక్షేత్రమందు నాత్మ
మూర్తి స్థాపించి పరమేష్ఠి భువనమునకు
వలియ నై దీప్తితో నేగ వసుధ యపుడు
విగతకంపంబుతోడను వెలసె మిగుల. 37

చ హరుఁ డొగి నిర్జనావసథమై తగుచి నొప్పెడిమందరాద్రిశి
ఖరమునుదంబుతోడఁ జని భద్రతపోరతినుండి శూన్యమై
పరఁగెడి శైలశాఖమున ఖాసిలు గౌరినిఁ జూచుబుద్ధితో
సరవి నటించె నంత ననిచక్కఁగఁ బల్కిరి ధాత్మనందనా! 38

క. అన నారదుఁ డనె నోముని, జనతిలకా! యంధకుండు శివ శాపం
బున నేమిచేసె? ముందర, మున దేని వరుం డొసర్చె? ముదమునఁ జెప్పుమా! 39

ఆ. ఇట్లు నారదుండు పృథుభక్తి ననఁ బుల, స్త్యుండు పల్కె నంధకుండు నాఁగ
భువనమందు నుండి భూరికామాస్థిచే, దప్తకాయుఁ డగుచుఁ దల్లడిల్లి. 40

మ. దనుజాధీశులతోడ నిట్టు లనె గోత్రస్వామిఁ బ్రీతుం బ్రభా
భునకై యెంతిన గౌరి నాకడకు వేడ్కం జేర్చువాఁ డుర్వి నా
జనకుండు వరబాంధవుండును మహాచాతుర్యమిత్రుండు నా
నని కామాతురుఁడై వచింప విని ప్రహ్లాదుండు కోపంబునన్ 41

ప్రహ్లాదుఁ డంధకునకు శివ లోకింతు.

క. భువనగంభీరధ్వనితోఁ, దనరెడువాక్యంబు నుడివె నై శ్వర్యోర్వర! నీ
కును భవుఁడు జనకుఁ డద్రిజ, జననియు నగుచుండు రెపుడు సత్యముఁగాఁగన్.

క. వినుము మందునఁ గలకారణ, మును గురుధర్మాయనుండ పుత్రుండగు నీ
జనకునిచేలను మును వారుఁ, డనిరిమ పుత్రార్థముగను నర్చించుఁ డగుచున్.

క. భువతుష్టిఁ జెంది యంధక, దనుజుం డగుసుతు నొసంగి తనయేచ్ఛనుఁ జెం
పినరా రెడి నీజనకునిఁ, గని యిట్టు వాక్యంబుఁ జెప్పెఁ గను లొలి మెచ్చన్.

తే. ఓహిరణాక్ష్య! నాకు నింపొసఁగుతనయ
వలన నగుమోగసరణితోఁ బరఁగువట్టి
నేత్రములు మూఁడు కీతముల్ నగడ దాన
దివిరె నామోఁద దమసతి భృష్ట మొప్ప. 45

క. దానఁ గురునీలాభ్ర, స్వానం బగుభూత మొకటి సరవినిఁ గడిగెఁ
మానుగ నాయిది యుష్మ, త్పూనునిఁ గైకొనుము నిజము చూవె దితీశా! 46

నీ దర్పించి వీఁ దెప్పు తలలోకవిద్విష్టకార్యంబుఁ గావింపఁగలడో మూఁడు
జగములకును మహాజననియో పార్వతిఁ గాంక్షింపఁ గడఁగునో కడిమి నెపుడు
మతియు నెవ్వఁడు విప్ర మడియింప నించునో కర మప్పుడితనిఁ కాయశో
ణముఁ జేయఁగలవాఁడ సమధికశక్తితో నని యిట్లు శంకరుఁ డాడి నిజగృ

ఆ. హంబు నైన మందరాద్రికిఁ జనెను నీ, తండ్రి నిను గ్రహించి రాత్రితో ర
సాతలంబునకునుఁ జనె మది సంతోష, మావహిల్లుచుండ నసురరాజ! 47

క. వినుము మట్టిదైనకారణ, మున నీ కగుఁ దల్లి గిరిజ భువనంబుల కె
ల్ల నగు రండ్రియుఁ బురసూ,దనుఁ డగుగంగాధరుండు లక్ష్యం బరయన్.

క. నీ వరయ శాస్త్రవేత్తవు, పావనసుశీలభూరి భాస్వద్గుణసం
భావితవిస్మయుఁడవు బుధ, భావుండవు నయి ధరిత్రిఁ బరఁగితి వసురా! 49

ఆ. సరవి నిట్టి పాపసంకల్పమున భవ, త్పితృతుఁ డైనజనకుఁడు సమముఁగాని
మతిని చెట్ట నగునె మారారి సర్వన, మస్కృతుండు చూవె మందచిత్త! 50

క. అతనికి నీదాతీయతి, సతి యగు సాకుంభరదైన శైలాధిపుస
కన్యతఁ బొంద శక్తుఁడవు కా, వలితోషమువచ్చు నర్హ మగునే తలఁపన్! 51

ఆ. సగణరుద్రుఁ గెల్వఁజాలని యాతోర్కె, పొందరానిదగును బురుషుఁ డెవ్వఁ
డద్భిదాటి మేరుహారులఁ గరంబుల, గుంది త్రోసినేని కువలయమున. 52

క. ఆపీరుఁ డోర్చు శంభుని, వావిరి నీపనినిఁ జేయ బటులులుఁ దైనఁ
భావింప శక్తుఁ డగునే, కావరమున నిట్లు పల్కఁ గడఁగితి వకటా! 53

క. పరమాత్ముఁడు పరమేశుఁడు, పురసూదనుఁ డమరమాని పూజ్యుండు మహా
వరదుం డతఁడుఁ దగుశ్రీ, వారుఁ జెలియఁగ శక్యమానె యాలోచింపన్. 54

దండసూకాజాతరిక్తము.

సీ. కర్కుశేళా! పరకాంతినీకామనుఁ డలిమూర్ఖుఁ డైనదండాదనీశుఁ
డఖలరాజ్యముతోడ నబలార్థమై ధర నీల్గినవిధమును నీవు విన్న
వాఁడవు కా వట్టివార్తఁ జెప్పెదఁ బ్రాజ్యబలవాహనుండు నై ప్రజ్వరిల్లు
దండాఖ్యభూపతిధరనుండు నతఁడు పురోహితత్వమునకై రూఢభక్తి

ఆ. దైత్యగురునిఁ గొరి తలాలకుండు నై, వివిధయజ్ఞములను వేడ్కఁ జేసె
గవికి నరజనామకలితయా నాకపుత్రి, వెలయుచుండె దీప్తి విబుధు లెన్న 55

క. దనుజాచార్యుం డొకతఁ, డునుఁ డగువృషపర్వుఁ డనెడి కిర్మీరనాథుఁ
గన నేగి తదర్చితుఁడై, యనిగొని చిరకాల మచట భాసిల్లెఁ దనిన్. 56

క. అరజ నిజాలయమందుఁ, గరువలినెచ్చెలికి సేవఁ గావించుచు సు
స్థిరమతి నుండెను నాభూ, వరుఁ డసురాచార్యుఁగూర్చి వచ్చి ముదమునన్. 57

క. గురుఁ డైనకావ్యుఁ డెక్కడఁ, బరఁగుచు నున్నాఁ డనంగఁ బరిచారికలా
డిరి యాజనమునకై యరిఁ, డరిగెను దనుసుతునికడకు నని వినయమునన్. 58

క. జనపతి యపు డాయువతులఁ, గని యివ్వలి కలదు నేఁడు కావ్యోక్రమమం
దనఁ బల్కి వా రోన్నస!, ఘనకవిసుత డైనయజ్ఞ కలదని ప్రీతిన్. 59

క. అన విని యపు డాయువతుల్, కునిపుత్రుం డట్టి శుక్రకూతుం గన నెం
చినవాఁ డై చనె నటకిం, తనరాని తలంపుతోడ నసురాధీశా! 60

మ. కని వాఁ డాహవనుండె మన్మథుని బోల్కాండంబులం దవ్వు డై
ఘనకాలప్రబలోచితుండు నసుచుఁ గావ్యప్రశిష్యోద్ధుముఁ
దినభృత్యాస్థలభాగ్యతల నివ్వడిచి యాతన్వంగినిం జేర వే
చన నేకాకియు నయ్యె నెన్కొనుచు సంజాతోర్ధదండుండు నై. 61

క. మునివర! వచ్చిడి యాన్నపుఁ, గని కీర్తిం దనరుచున్న కావ్యాశ్రేష్ఠ యా
జనపతి కెదురేఁగి ముదం, బునఁ దగఁ బూజించె భార్గవోబుద్ధి న్మిసులన్. 62

వ. ఇట్లు పూజితుండై.

సీ. క్షోణీశ్వరుం డంత ఁ గుక్రపుత్రినిఁ జూచి బాలతో! మనసిజ ఁబాణజాల
తప్పుఁడ నగు భను ఁ డయతోడ నిత్తతి నీదు పరిష్వంగ ఁనిర్వ్యసుఖము
ననుగూర్చి సంతోమ ఁమును ఘటింపు మటంచు నాడిన ననవర ఁ డైనయురజ
మూఢాత్ముఁడైనట్టి ఁ భూపతితో ననిఁ బాపిష్ఠ నాతండ్రి ఁ బవాళితోఁ బి
ఆ. యిగును దేవవరుల ఁ నైన దహించును
సోదరుఁడవు నాకుఁ ఁ జూవె నీకుఁ
జెలియ లగుదు నేను ఁ శిష్యుండ వగు దీవు
కరము నాదు తండ్రి ఁ కరయ నిజము. 54

ఆ స్వయముగాను నీవు ఁ చనుదెంచి నాచేత, నర్చితుండ వగుచు ఁ నలువిల్తు
కణికుటుమ్ములకును ఁ గాసిల్లి వెట్టిదై, కడఁగి యిట్టులాడఁ ఁ గర్క మనునొ 55

శా. పో నాసన్నిధిఁబీడి నీ వనుచు నాఁపూలోఁడి యి ట్లన్న నా
భూనాథుం డనె సూత్తమధ్య వగుచుఁ ఁ బొల్పొందు నారీమణీ
సూనాస్త్రాగ్నిదహించుచున్నది ననుఁ ఁ గుక్రుం డొగిం గోపసం
ధానంబు న్గనుమానసంబున వడిఁ ఁ దండించుఁ గాలంబునన్ 56

క. అన కుక్రపుత్రి వానిం, గని యొక్కమువార్తమాత్ర ఁకాలమునను బే
ర్మిని నేలుము గురుఁ డగుఁ గ్రు, క్రుని వేఁడుమటం డొసంగు ఁగురుతరకరుణన్.

ఆ. అనఁగ నానృపాలుఁ ఁ డనియె; నేఁ గాలయా
పనము నోర్వఁజాల ఁ బవాళిపఘ్ను
కుడకు సమయభంగ ఁ మైనచోఁ బాలింపు
సుందరాంగి యనిన ఁ సురతి పల్కె. 58

క. జననాథపుత్ర! నను నీ, కును నే నిడ శక్తిలేదు ఁ కుంభినియం దం
గన లస్వతంత్రశక్తి, దనరారెడి లోకసరణిఁ ఁ దలఁపఁగవలదే. 59

క. మనుజాధమ! కవిశాపం, బున భ్రష్టవిభా ఁవృధృత్యఁపుంగవవతితో
డను నాశము నొందెద నీ, వని యురజ వచింప నారిఁ ఁ డనె నట్టిరతిన్. 70

కందరాజా విక్రాంగదకథ సరణుఁ జెప్పుట.

క. వనితరొ! శుభదేవయుగం, బునఁ బిక్రాంగద యటంచుఁ బొల్వారినమా
నిని యొసరించిన చేష్టిత, మును నే ఖాషింకు నినుము ఁ మోదం బలరన్. 71

సీ. చిక్రాంగదాఖ్యతోఁ ఁ జెన్నారుఖామిని మును విశ్వకర్మకుఁ ఁ బుట్టి నద్ది
వరరూపయౌవన ఁపరివృతయై గతపద్మయా పద్మిని ఁ బగిదిఁ జెలఁగి
చెలువంబుతోఁ దన ఁచెలికత్తెలనుఁగూడి స్నానార్థమై యొక ఁసమయమందు
నిమిషనాముతోడ ఁనెగడు మహారణ్యమునకును జని యట ఁ మొనయు తీర్థ
ఆ. మంతు మునుఁగుచుండ ఁ నపుడు సుదేవుని
పట్టియై చెలంగు ఁనట్టి సురభ

పార్థివుండు రాఁగఁ బరికించి మోహించి
పలికెఁ జెలులతోడఁ బాటి మెఱయ. 72

చ. సురుచిరరూపభాగ్యముల శోభిలి కంతునిరీతినుండు నీ
నరపతి కాత్మదేహమును నర్మిలి నిచ్చితి నన్నుఁ దాదులా
తరుణినిఁ గాంచి పల్కిరి స్వతంత్రత లేదు భవత్ప్రదానమం
దరయఁగ నీకుఁ దండ్రికలఁ డాతఁడు శాస్త్రవిశారదుండు నా. 73

ఆ. ధర్మమై తరపు తండ్రిని మాటి భూ
పతికి నిన్ను నీవె స్వయముగా నొ
సంగ యుక్తమనుచు జనులు నవ్వరె యని
దాదులాడు చున్నతలతిని వేడ్క. 74

చ. ఘనుఁడును సత్యరక్షకుఁడు క్షాపతియౌ సురథుండు వచ్చి యా
వనితనుఁ గూర్చి పల్కె స్మరబాధితుఁ డై మది రాజిరో! నను
గనుఁగొని నీవు మోహమును గంటివి నీనయనాంతరోస్రుఁడౌ
మనసిజుచేత నే నిపుడు మల్లడిఁజెందితిఁ జూడు మీడ్యుడన్. 75

క. భామా! సద్గుణసీమా!, కామాతురమానసమునఁ గ్రాలిన నన్నున్
గాముని బారిని ద్రోయుకు, వేమరు నినుఁ బ్రస్తుతింతు వివిధవిధములన్. 76

సీ. తన్వికో! నీకుచతలతల్పమున నన్నుఁ జెలిమితో శయనింపఁ జేయ నర్హ
వగుదు వావిధమున నాచరింపక నీవు మసలితివో నేఁడు మన్మథుండు
ధర్షించుఁ బలుమరు ధట్టించి యులికర్మనంబుతో నన్ను నిరవిధుండు
పల్కుఁ జార్వంగయుఁ బద్మాక్షియైనట్టి నిశ్శంకకార్తస్వరఁ జేడ్క దానె
ఆ. లన్ను మున్నొసంగె ధాత్రీశునకు సభా
వార్యమాన యగుచు వాంఛ నిట్టు
లాచెలంది చేత నరుఁడు పాలితుఁడయ్యెఁ
గాన నేలు నన్నుఁ గరుణతోడ 77

వ. ఇట్లరిఁ డాడి యార్తగతంబున 78

క. నగవు చిసురెత్తుమోమును, నిగనిగమెఱుగాడుకురులు నిద్దపుకన్ను
ల్బిగి రవణించెడుచను లీ, మగువకుఁ గల్పించె నలువ రమత నిర్మలన్. 79

క. జడసారు మేనిచందము, నడుమునఁ జెన్నారుహాయలు నడుగులచెడఁగూ
డొడలఁ గలరీతి మతిదొయిక, విడ కెక్కడలేదు చూడఁ బృథ్వీస్థలిపై. 80

అరిష్టదండుడనఁబడు రక్షాంగదధరుఁడు వెళ్ళుట.

క. ధనుకేళీ! దండధరుని, తనమనమున నిట్లు తలఁచి తల్లడపడ కు
క్రనిపుత్రి చాని దగునడ, తను వానికిఁ జెప్పఁదొడఁగె దమియై నంతన్.

ఆ రాజ! యీ బాలకాంగి రమ్యవృత్తము నీకుఁ, దెలియ నే మొకానఁ దెలియనట్లు
నే వచింతు వినుము నెఱి నది స్వయముగ, సురభుఁగూడి రతుల సొరిదిఁ దేలి.

క. వనితాస్వభావమున నది, జననాథుని స్వేచ్ఛఁ జెంది సత్కుల ధర్మం
బును విడిచి మందబుద్ధినిఁ, దనరారిన కారణమున ధారణి యందున్. 83

ఆ. అవలపత్నియయ్యె నంతఁ దాఁ దనుఁ దను
నిచ్చినందువలన నెలమిఁ బెండ్లి
జరుగదయ్యె మగని సౌఖ్యంబు సున్నయ్యె
పుత్రఫలము లేక పొగిలె నపుడు 84

సీ. శాప ముల్బణమై దీపింపఁగా సరస్వతి యకృతార్థురై వటులునట్టి
ధారుణీశుని త్రయోదశోజనంబులు జలవేగమునఁ గొని చనియె నాథఁ
డపరిమేయ దుఃఖుఁడై నామె మూర్ఛనొందె నంతటఁ జెలికత్తె లాసరస్వ
తీనదీజలములు తెచ్చి పైఁజల్లిన నాతీతవారితో నపుడు లేచుఁ
ఆ. బడినదయ్యెఁ దెలివిఁ బడయనిదై మృత
కల్ప యగుచు విశ్వకర్మపుత్రి
విగతసంజ్ఞతోడ వెలయ దాదులు మృత
లన్వఁగాను దానిఁ దలఁచి తలఁచి. 85

తే. కొంద ఱేగిరి కలికిలఁ గూర్చుకొఱకు
నన్ని గొనిరాఁగఁ గొందఱు రయ్యన మొప్ప
వనమునకుఁబోయి రంత నా వనజనేత్ర
తెలివిఁగొందినదై దశదిశలఁ గాంచి. 86

క. జననాథుని స్నిగ్ధసఖి, జనమునుఁ గొడగానలేక సంతాపముతోఁ
గొనరి సరస్వతిఁ బడి నది, వనకంపితనేత్ర యగుచుఁ బరువడితోడన్. 87

ఆ. కాంచనాఖ్య దాని ఘననది యైనగో
మతిని వెలయు కుటిలగమిహితభంగ
జలమునందు నుంచె సరవి నానది దాని
లేఁతగునంత మిగులఁ దెలిసి యపుడు 88

క. హరిహార్దూలాదిమృగో, త్కరములఁ బెంపొందు ఘోరగహనమునందున్
బరువడిని వడలి నిట్లా, తరుణికి నటసీవ్యవస్థ తలరె నటంచున్. 89

క. జను లాడ వింటి దానన, ఘనశీలము వడలి నన్నుఁ గర మర్థి నిడం
గనుకొ ట్టి లేదు నా కని, వినయోక్తులతోడఁ బల్కి వింత జనింపన్. 90

క హరిసముఁ డురుబలుఁ డగునా, ధరణీనాథుండు కావ్యతీతనయోక్తుల నా
తరుణమున వినియుఁగతిమ్ము, కరకుగుస్వార్థంబుఁ జెల్వఁ గతనించి యనెన్.

సీ. ఉవిదకొ। చిత్రాంగదోత్తరవృత్తంబు లజ్జనకునికథ ।ధరణిపాలుఁ
డగుసురథునిగతి ।నాలింప మనసయ్యె సారిడిఁ బెప్పు తుటన్న ।శుక్రపుత్రి
ఖాఁచెఁ సురథుండు ।వడిఁ బ్రకృష్టం బైనవిశ్వకర్తృజ ।విసినమందు
వగచుచుండఁగ మింట।భాసిల్లు గుహ్యకుఁ డాలకాంగినిఁ జూచి ।యచటికేగి

ఆ. పూన్కి ననునయించి ।పొలఁతి రాసురథుని
నెలమిఁ జెందఁజాల ।విందు వానిఁ
గలయుఁగలవు పిదప ।గాన శ్రీకరునిఁ
గాన నీవు వేగఁ ।గడకి పొమ్ము 92

వ. అని యతండు చెప్పి చనిన పిమ్మట. 95

క. జననాయక! గుహ్యకుఁ డి, ట్లన విని యామునుగుర భ ।క్తి ।యమునాకూలం
బున దక్షిణోత్తరాంతర, మున నుండెడిపుణ్యాదిశ ।మొనసెడిదీ ప్రిన్. 94

క. పరఁగెడు శ్రీకరుని గుడి, కరిగి మహేశ్వరుఁడు నీల।కంధరుఁ డగుళం
కరుఁ గని భాస్కరపుత్రీ, వరపుష్కరమధ్యదివ్య।భాగమునందున్. 95

క. పరమశివోనామంబున, హరిమధ్యస్థుండు నగుచు ।నలరినదాఁకఁ
గురుభక్తితోడ ముకుఁగ్గుమా, గరమర్థి మెలంగుచున్న ।కాలం బందున్ 96

ఆ. పరమసామవేద।పారగతుండును, సుభగలక్షణుండు ।సుగుణయుతుఁడు
భవ్యశీలరతుఁడు ।పాఠుపరాచార్యుఁ, డగుబురధ్వజాండు ।నక్కడకును. 97

—◆ బురధ్వజుఁడు చిత్రాంగదను గోదావరీతీర్థమునకుఁ బొమ్మని చెప్పుట. ◆—

క. ముకుఁగుటకు వచ్చి నిర్గత, వనితాంతర యగుచు వగచు ।భామినిఁ గని యీ
నవతోఁడి దొవతె యని లేన, మనమునఁ దింతించుచుండె ।మనుజ ధీరా! 98

క. గురుభక్తితోడ నాసుం,దరి యత్తతి నాముసీంద్ర ।తల్లజానకు సు
స్థిరమతిఁ గృతాంజలిత్వ మై, పరఁగ నతిం డపుడు దానిఁ ।బరికింపి యనెన్.

కే. సురసుతోపమ! దొవ్వని ।సతివ నీవు
ఘోరమృగములతోడను ।గూడి విగత
పురుష యగుచున్న నీవ ।మునకు నేల
వచ్చితి వటుంచుఁ బలుక నా ।వనరుహాక్షి 100

వ. కన్నీరుమున్నీరయి ప్రవహింప వినయంబుతో నత్తతి. 101

సీ. జరిగినవిధ మెల్ల ।సవ్యస్థితిగా జెప్ప నాలించి మునివరుఁ ।డాగ్రహించి
నిజతనుజాతకై ।నెగడెడి యీసతి కరదేయయైనను ।బాపి ధవుని
చే నయోగతిలయ మై ।చెన్నారెఁ గావున నవనిపై గపి యగు ।మనుచు శిష్య
వరుని శపించి యా।పరశుక్ర్మజు సవిధాన మొప్పార ।స్నాతుఁ డగుచు

ఆ. నుపవసించి సంధ్య ।నురుభక్తి వారువిధిఁ, బూజచేసి వచ్చి ।భూరిశోక
భరిత యగుచు భర్తృ।వాంఛరాణించెది,యా వెలందిఁ జూచి ।యనియె నిట్లు.

క. తరుణీమణి! విను గోదా,వరతుభదేశమున కేగి ప్రస్తుండి జగ
ద్గురుఁ డాధ్యుం డసుభర్తృశ్వరుఁ గొలుచుచు నుండు మధికభక్తి తదిర్పన్.

సీ. కదలికా స్తంభోరు ప్రకర్కశకాంతులైన కందరమాలికిఁ గలిగి యచట
వర్తించుచున్న చేవవతియు నంజనగువ్యాకపుత్రియై ప్రకామరు మిగులు
దమయంతియును శక్రతనయయు నగువేదవతియు నీమువ్వురు ప్రభక్తితోడ
సప్తగోదావరీజలమందు రాజిల్లు దివ్యాటకమహాత్రిపురహారు

ఆ. నెపుడు పూజనేయ నెంచి వత్తురో వారిఁ
గలియఁగలవు నీవు ప్రకాంక్ష నప్ప
డనుచుఁ జెప్ప బాల ప్రయినచిత్రాంగద
మునిజనేంద్రునకును ప్రమ్మొక్కి యంత 104

క. త్వరితముగ సప్తగోదా, వరతీర్థముఁ జేరి కందఫలభక్షణ ప్రియా
హరుఁడుఁ ప్రణేశ్వరుం డసుళిం, కరునిఁ బూజించుచుండెఁ గడుభక్తియెయిన్

క ప్రాకటమా జ్ఞానంబునుఁ, జేకొన్నబుకుధ్వజుండు ప్రశ్రీకరునకై
శ్లోకం బొకటి లిఖించెను, వీఁకనుఁ జెప్పెదను దాని ప్రవిను మవసీంద్రా! 106

క సురదైత్యయక్షమాన, వరులం దెవఁడైన నాత్మఫటుశక్తిని నీ
హారినిశితనేత్ర దనువగ, ధరఁ గలుపునొ వాని కేను ప్రదండ మొనర్తున్. 107

ఆ. అమునీంద్రుఁ డిట్టు ప్రలాడి పరోక్షమైన, పరఁగి సర్వమానిప్రవంద్యదీర్ఘ
నయన ప్రయినదివ్యసుందినిఁ దలఁచుచు, గణ్యపుణ్యశేషుఁ ప్రగాన నేఁగె 108

దండుఁ దరణకు దివ్యకర్మగతిఁ జెప్పుట.

తే దండుఁ డంతటఁ బలికె నోతరుణి! వీర
సురథుఁ డింతించుచును యథా ప్రసుఖముతోడఁ
జెద్దకాలమ్ము కడచెను ప్రవిశ్వకర్మ
తనయ ప్రయినట్టి చిత్రాంగదకు ధరిత్రి 109

సీ. పరమర్షియూబుతత్వజానిశాపము నొంది విశ్వకర్మయు మేరుసుపులశృంగ
భాగచ్యుతుండయి ప్రవసుధాస్థలిం బడి శాలూకినీదీప్రసన్నికర్ష
తటతరుగుల్మాధ్య ప్రదారుణవనమందు విలసిల్లుతలమున ప్రవెలయుచుండి
ఫలమూలములఁదిని ప్రబహుకాలమటనుండి కందరాఖ్యుండునా ప్రకర్కశాధి

ఆ. పీరుఁ డొక్కనాఁడు ప్రియనిజాత్మజప్రియైన, దేవవతినిఁ గూడి ప్రదీప్తితోడ
నంబరముననుండి ప్రయటకేగుదెంచెను, భూరిమోద మాత్మఁ ప్రబొదలుచుండ.

చ. జనకునితోడ నాయకవి ప్రసంతస ముల్లసిలంగవచ్చు నా
వనితఁ గపీశ్వరుండు కని ప్రబల్మిఁ గరంబునఁ బట్టుకొన్నయం
తన కపిసంగ్రహీతయయి ప్రలేద్దయు భేదము నొందుపుత్రినిం
గనుఁగొని కందరుండు కటుప్రశబ్దముఁ గేల ధరించి క్రుద్ధుఁడై. 111

క. సరసర రాఁ గని వానర,వరుఁ డాసుందరినిఁ గొనుచు నీ బహుజవమున బం
ధురకవకగిరిఁ జని భా,సురయమునాతటమునందు నీ శోభాధికలక్ష్మీ. 112

క. తనరెడి శ్రీకంఠేశ్వరుఁ, గని తత్సన్నిధిని వెలయు నీ గహనంబున మం
డినమునివాసరునం దా, వనితామణి విడిచి కీర్తివల్లభుఁ డంతన్. 113

ఆ. కందరాసురుండు నీ కనుఁగొన యమునలో, మునిఁగి దాఁగె నిర్నీ పుంగవ్రందు
చచ్చె నాత్మపుత్రి నీ శాపాగ్నిగంబుచే, నని తలంచి శోక నీ మదరుచుండ. 114

క. తనయి ల్లగుబలిగృహమున, కునుఁ జని రవిపుత్రి వానిఁ నీ గాని చని చేగం
బున బహుజనాశ్రితము నగు, ఘనశివకేళంబుఁ జేర్చెఁ నీ గపివరుఁ డంతన్.

క. గురుబలమున నాదేశము, బరువడితో డాఁటి దేవవతిరయుండినభా
సురకాపిలవనభూమికిఁ, గర మేగెడిలోఁ దెక్కఁ వలరి నీ క్రమ్మఱ నబలా! 116

తే. వినుము దమయంతి యనుసుత నీ చెంట నంటి
యరుగుచున్నట్టి యంజనాఖ్యప్రగుహ్య
కాధిపునిఁ జూచి కపివర్యుఁ నీ డతనిఁ జంప
నరిగి తత్సుత యనుసతి నీ నటఁ గాంచి. 117

సీ. వారి మున్గినబాధ నీ వ్యర్థమయ్యెను నాకు సారిది నీయొలనాగఁ నీ జూడ చేవ
వలయు నిజంబని నీ భావించి రాఁగ హిరణ్వతీనదియందుఁ నీ బ్రబలభీతి
నాతనిన్విపడె నంత నీ నాపగాజలమందుఁ గూలినసురఁ జూచి నీ గుహ్యకుండు
ధూరితోకంబుతోఁ నీ బొదలి యంజనగిరి కరిగి యక్కడ కుచితయగుచుమిగుల

తే. మౌనమైనట్టి వ్రతమున నీ మలసి బహుళ
వత్సరంబులదాఁకను నీ బరమతపము
నమరనాథులు కని విస్మయమును జెంద
జేయుచుండెను బటుతర నీ చిత్తకుద్ధి.

వ. అంత గుహ్యకసుత యనుదమయంతి హిరణ్వతీనదీజలచేగమునఁ బుణ్యకరమును
సాధుసంకల్పమును నగుతోసలదేశమును జేరి వగపునఁ బోవుచుండి మిగులఁ
బగుబటాకులతోఁ గప్పఁబడి గొప్పనీడతో రాణించుచు జటాధరుఁ డగుము
క్కంటి మాడ్కి నుండువటవృక్షంబుఁ గని యావృక్షంబు క్రింద నందమునఁ
గ్రందుకొనుశిశాపీతమం దాసీనయై యంత.

సీ. పరమతపోధనగాఖ్యుఁడా నాతండ్రిఁ గని నీకుమారుఁడు నీ కడఁక నిప్పుడు
వటవృక్షశాఖానిబద్ధుఁ డయ్యె నటంచుఁ బల్కెడిపురుషుఁ దోవ్యాడు లేడు
వసుధపై నని యిట్లు నీ పలుకనిష్టాహ్వానాన్వితవాక్యంబు నీ నాలకించి
యాయింతి యంతట నీ నన్నిదిక్కుల మతిరిర్యగూర్ధ్వంబులఁ నీ దివిరి భువినిఁ

ఆ. గని పిశంగవర్ణ నీ కలితజటాబద్ధుఁ, డగుచు వృక్షశిఖరసీమముఁ జూడఁ
బంచవత్సరముల నీ భాసిల్లి భాసించు, బాలుఁ గాంచి శోక నీ భరిత యగుచు,120

క. అనె నో బాలక! యేమిు, ర్వనుఁ డిట బంధించె నిన్నుఁ గ్యున నాతో
డను బల్కా మన్న నటఁడా, వనితకు నిజవార్త నంటఁ బలుక డొడంగెన్.121

బాలి కథాపక్రమంబు దయుయించిఁ జెప్పుట

క. సుందరి వినుఁ మీవృత్తం, బందుఁ గపీశ్వరుఁడు కోప మలరుచునుండఁ
గ్రందుఁ నిపట్టి వను వడి, బంధించినఁ బిక్కి స్రుక్కి ప్రత్యహమందున్. 122
క. మునుచున్నాఁడఁ దపోబల, మున ముసు బరశివునివలనఁ బొల్పారెడివా
మనపురమునఁ గలఁ డస్మ, ద్బనకుండు బురధ్వజుండు సారసనేత్రా! 123
తే. తతతపోమోగనిష్ఠతోఁ ప్రభ్యమానుఁ
డైన యతనికి సూనుండ నగుచు దీప్తి
సంభవించితి నే సర్వళాస్త్రవేత్త
నగుచు గర్వాయమానభ్యంగారిఁ గని. 124
క. నవతోఁడిరో బాలిఁగ, నమఁ దలఁచి నమస్కరించి నాతండ్రి వచిం
చినమాటల నీ కిత్తఱి, వినిపించెద శ్రద్ధతోడ నిను విభుముగన్. 125
వ. బాఱుఁడా! నీవయిదువేలసంవత్సరములు బాల్యావస్థ నుండెదవు పదివేలహాయ
నంబులు కౌమారదశ నలరెదవు వింశతిసహస్రవత్సరములు జవ్వనంబున నివ్వటి
ల్లెదవు నలువదివేలసంవత్సరములు వృద్ధత్వంబున నటించెదవు వినుఁ వాని
యందుఁ గ్రమంబుగఁ బసితనమున నైదునూఱేఁడులు దృఢబంధనంబును,
గౌమారావస్థయందుఁ బదినూఱేఁడులు కాయశోషణంబును, జవ్వనంబున నిరు
వదినూఱవత్సరంబులు సకలభోగంబులను, ముదిమివచ్చినతఱి నలువదినూఱేఁడులు
నేలఁ బవళించుచుఁ బెడుకూడుఁ దిని పెద్దకష్టంబులఁ బొందఁగల వని నాతండ్రి
వాక్కు చ్చె నంత 126
క ఓయనిదరో! యయిదేఁడుల, ప్రాయంబున బేళకత్వళాలుఁడ నగుచుఁ
బాయనిపూన్కి ధరాస్థలి, పాయం బెవ్వాఁడు లేక నని తిరిగి తమిన్ 127
చ. వనిత! హిరణ్యతీవిమలవారి మునుంగ ముదిఁ దలంచి నేఁ
జని కపిఁ గంటి నంత నది చయ్యన నఁ గని మూఢ! నీ వెటఁ
బనఁగొల విందు నుంపఁబడి చారుళీరవిమాత్మళోభతోఁ
దన రెడునట్టి దేవవతిఁ దద్దయు నీవు గ్రహింపు మింపునన్ 128
చ అని యిటు లాకపిప్రవరుఁ డాడి శిఖుత్వమునఁ జెలంగు నఁ
గాని చని యీవటాగ్రమున ఘోరజటాపటలంబుతోడ ఖం
ధన మొనరింప బల్వగలఁ దద్దనయంత్రతలాంతరంబునఁ
ఘన మసుదుగ్ధభేదనను గ్రాలుచు నుండినవాఁడ నిత్యమున్. 129
తే. అబల! కాంచనభేక్యమై యలరు దీని
ఘాటుఁగాకాదు భేదింపఁ దరముకాదు

సకలదివ్యాంగముల లతాసంఘయంబ్రో
కలితమై సంతతం బిద్ది సౌభాగ్యంబు 180

క ఇటు లాకపి నను వడి సం, కటపడ బంధించి స్వేచ్ఛ సడలుకొనగ దు
ర్ఘటమేరుగిరికిఁ జన నే, నిట వగచుచు నిన్నుఁ గాంచి సొలమిఁ బరికింపన్.

సీ అబల! నీ వెవ్వతె వధికాటవికి భర్తృవనితావిహీనవై వాంఛ నెట్టి
పనిఁ జేయ మదినించి పఱతెంచితివొ దాని భాషింపు మనవుడి విప్ర!
తల్లి ప్రమ్లోచన తండ్రి యంజనగుహ్యుఁ డగును నాజాతకర్ముండు దివ్య
మునినాథుఁ డైనట్టిముద్గలుఁ డితనిన్ని పార్థివేశ్వరునకుఁ బత్ని యగును
ఆ నిక్క మనుచు వ్రాసె నెఱి నెల్లచేలుపు, లట్టిమాట నప్పు డాలకించి
కూర్మి దుంకుళులను ఘోషింపఁజేసిరి, వంచకాళివారవములు వెలసె. 182

క మునినాథుఁ డంత ననె నీ, వనితామణి బాల్యమందు బవళింతురకష్టం
బునుఁ జెంది పిదప భూమీ, తునకు తువారాణి యగును నీవిని నిజముగన్.

తే ముద్గలుం డిట్లు భాషించి పోయె వడిని
నంత నాతండ్రి ననుఁ గొని యమల మూర్తి
రణ్యవీర్యాదినీతటారమ్యతీర్థ
మునకుఁ బోయెను వాంఛతో భూసురేంద్ర! 184

చ. వనచరుఁ డంతఁ గోపమున వారిరి రాఁగ నదీజలంబునం
దునఁ గడుభీతి నేఁ బడఁగఁ దోడనె యానది నిర్జనస్థితిం
బొనరెడియిట్టిచేళమును బొందుగఁ జేర్చెనటంచుఁ బల్క నా
వనరుహనేత్ర పల్కిన సుభాషితము న్విని యాతఁ డయ్యెడన్. 185

క. అనె నోభామామణిరో, ధనయమునాతటమునందుఁ గ్రాలెడి శ్రీకం
బునఁ జేర నరుగు మట నా, జనకుఁడు మధ్యాహ్నమందుఁ జంచద్భక్తిన్

ఆ. భవుని భక్తిఁ గొలువ వచ్చు నత్తతి నీకుఁ
గలిగినట్టి లెఱుఁగుఁ గ్రమముగాను
దెల్పి మతని వీవు చెచ్చెఱ మేలును
బొందఁగలవు పొమ్ము పుణ్యభోఁడి! 187

క. అని యిటు బాలాది వచిం, చిన విని దమయంతి మానిశేఖరు రథిం
పను ద్వారపడి పిమనగమునఁ, బొనరెడికాలింది గూర్చి పోవుచు దానిన్.

చ. నిరుపమదీప్తిచే నెగడి నిర్మలకందళలోకనంబుతోఁ
బరఁగి బులిధ్వజాం దెపుడు బంధురభక్తిగ నేలునట్టి దా
పురహరు దివ్యవాసమును బొందిన కయంబున సర్వనిర్జరే
శ్వరుఁడునుఁ బార్వతీయుఁ డగుశంభునకున్ బ్రదమిల్లి యంతటన్. 189

సీ. పరమర్షి యగుబుధధ్వజుఁడు వ్రాసినవర్ణములఁజూచి దనుయంతి నెదురు నొంది
సొంపారునగవుతో నా శోభిల్లి యత్తఱి ముద్దలొక్కంబునై మొనయునట్టి
నిజకథాశ్లోకంబు నేర్పుతోడ వినుంచి యామునీంద్రునిచేత నవనిపతికి
నా లిపి యగునని యాదఁగాఁ బడినట్టి దానినా నేనొగి నాకుణార్ణఁ
జే బొందితిని నన్నుఁ బ్రోచెడి నధరాధి
వర్యుఁ డెవ్వాఁడో యని శిలాపట్టమందు
వ్రాసి స్నానార్థమై లేచి భానుపుత్రి
యైన యమునానదిఁ గూర్చి యరిగి యచట 140

ఉ కోకిలనాదితేంబు నయి గొబ్బఁగిపువ్వులలోనికావులఁ
గైకొని పీచుతెమ్మెరలఁ గ్రాలెడి యాక్రమభూమిఁ జొచ్చి సు
శ్లోకుఁడు నాబుధధ్వజుఁడు శోభిలు నిక్కడనంచు నాత్మలో
వీఁకమెయిఁ దలంచుచును వేగమె దానిని జొచ్చి యక్కడన్ 141

శే. అమరసంస్థయు శుభదయు ననిశకుమ్ర
వదనయును లోలనేత్ర యై పరఁగుదేవ
వతిని వాడినపత్నినివలెనె చూచె
నాపె వచ్చెడి యాకమ్రయంతి నంత. 142

క. కనుఁగొని యెవ్వతె యిది? యని, మనమునఁ జింతించి లేచి మరుతన్నిలిచెఁ
బనిగొని గాఢాలింగన, మునుఁ జిమ్మట వారు స్నేహమును గాంచి రొగిన్ 143

సీ. మొనసి పరస్పరముగను బ్రశ్నించుచు తేమవార్తల నంతఁ జెప్పుకొనుచుఁ
దమతమపాటులుఁ దమసంగతులనెల్లఁ జేటులెల్లంబుగాఁ జెలిసికొనుచు
బహురూపములతోడ భాసిల్లుచున్నట్టి కథలతోఁ గాలంబుఁ గడపుచున్న
తతిని బుధధ్వజబ్రహ్మాపసశ్రేష్ఠుండు పురవైరిఁ బూజింపఁ బూర్ణమైన
ఆ. భక్తితోడ వచ్చి వ్రాసినయట్టిర
ములను జూచి చదివి బుద్ధి దాని
తత్వమును గ్రహించి తగమువార్తము థ్యాన
సహితుఁడగుచుఁ దెలిసి సత్వరమున 144

క. సురనాథుఁ డైనశోభని, వరభక్తి భజించి పిదప వాంఛ నదెల్పఁ దా
పురపతియగు నిక్ష్వాకుని, పరిసరమున కేగి చూచి భాషించెఁ దదిన్. 145

చ. జనపతిసింహ! విన్నపము సత్కృపతోఁ వినుఁ డాత్మవేత్తయుఁ
ఘనగుణుఁ డైననాసుతునిఁ గైకొని నీవిషయాంతరుండుఁ గి
న్కను వటశాఖలుండుఁ గడుఁ గష్టుఁ గపీంద్రుఁడు దాని మాన్య నీ
తవయునికంటె వేఱొకఁడు ధార్తిని రక్తుఁడు కాఁడు చూడఁగన్. 145

క. భూనుతశీల శకునినామం, బునసుండిన భూవిభుండు భాసిత సౌకార్యం

బును దీర్పఁగలఁడు నిక్కం, బన నాతం డంతఁ దారసాధిపుమాటన్. 147

ఇట్లాత్మజుఁడు కనకకుండలశోభితుని జాబాలిబంధనమును విడిపింప యుద్ధవ్యాపారంబు సెప్పుట.

క. విని ప్రియుఁడును సత్యాత్ముఁడుఁ, దనసూనుం డైనశౌరినిఁ దచ్ఛాంతికిఁ బో
ష్మున జనకప్రేరితుఁ డై, ఘనముద మేపార నలఁడు సకదిరయమునన్ 148

చ. పరమమునీంద్రయోక్తమయి సాసిలువావనసీమఁ బొచ్చి యం
కురసితదిక్ముఖంబునయి సోరతరాకృతినొప్పి పెద్దదై
పరఁగెడి మట్టిచెట్టుఁ గని సావిరిఁ దద్వటపాంతరంబులో
సారిది జటానిబద్ధుఁడయి సోలుచు స్రుక్కెడి మానిపుత్రినిన్ 149

సీ. కని లతాపాశసంకలితయంత్రస్థితి నంతటఁ బొడఁగాంచి సయవనివిభుఁడు
కరమున విలుఁబూని సకడువడి మోపెట్టి మును కపికృతమునై సమొనసి నాల్గు
దిగ్భాగములయందు సదీపించునట్టి లతాపాశముల వేగ సదారుణోరు
బాణాళి వెసఁగూల్చిఁ బంచవర్ణశరంబుకడచనుఱతిని లాఘవమువలన

ఆ నప్పు డరనితండ్రియైనట్టి యాబుత, ధ్వజుఁడు వ్రతలిచేత సవ్యాప్తమైన
వటపత్రహారుహమును సవాంఛతోఁ బ్రాకుచు, వడిని వచ్చె నంతసవచ్చుచున్న

క జనకునిఁ గని బంధనమునఁ, దనరుచు జాబాలి మిగులఁ సదనమూర్ధము వం
చిన వాఁడు నగుచు నయ్యెడ, వినయాన్వితుఁ డగుచు మ్రొక్కెసవిస్మృతభక్తిన్

క వనితా! మ్రొక్కినపుత్రునిఁ, గని యపుడు బుధధ్వజుండు సకాఁటవానిన్
మనసారఁ జేర్చి మూర్ధం, బున నాఘ్రాణించి మ్రొక్కెసని పిదపన్. 152

ఆ కపికృతంబు నయినసగాఢలతాయంత్ర, చయము వీడఁజేయసళక్తిలేక
కడిమి దల్లడిల్లఁ సగని బలవంతుఁడౌ, శకునిభూవిభుండు సత్వరమున. 153

క కరమునసుండిన విల్లును, శరనికరము ధరను బెట్టి సజడదారి గనఁ
గురుజటల విడువ నావట, తరుశాఖాతలముఁ జేరి సధైర్యముతోడన్. 154

తే. కపివరునిచేత దృఢముగాఁ సగట్టఁబడిన
భూరియంత్రంబులను జటాసవుంజములను
విడువ సమకట్టి వానిని సవీడఁజేయ
శక్తుఁ డెటుఁగాక వగచుచు సశకునివిభుఁడు. 155

చ. కనలుచు మానితోఁ గదిసి సగ్రక్కున దానిని డిగ్గి దీప్తితోఁ
దనరెడికార్ముకాస్త్రములఁ సదాల్చి మహోద్ధతి రేగి యత్తఱిన్
ఘనమగు నర్ధచంద్రశరసకాండయుగంబున నామహావటం
బున నలరారు కొమ్మలను సభూస్థలిఁ గూల్చెను లాఘవంబునన్. 156

క. పరమర్షిపోషితవంబునఁ, బరఁగెడి జాబాలి యంతఁ సబటుకృతశాఖా
గురుభారవాహి యగుచుఁ, శరనిపాతాయసమున సశాఖని డిగ్గెన్. 157

క థానుష్ఠం డగుపార్థివ, సూనునిచే నిజసుతుండు । సుఖి యగుచుంట
మానుగఁ జూచి బుతధ్వజ, మౌనీంద్రుఁడు సంతసంబు । మది నుప్పొంగన్.

ఆ అధికభారవాహి । క్రొనజాబాలితోఁ
గూడి వేడివేల్పు । కూఁతురైన
యమున కరిగె ననుచు । నవనీశుఁ డగుదండ
మనుజనాథుఁ డాడి । మఱలఁ బలికె 159

క వనితా! వినుఁ మాసమయం,బున దానవయాతుసుతలు । పుణ్యుండు మహా
మునినాథుఁ డౌబుతధ్వజుఁ,గనుటకు మతులొలయ వేడ్క । గడలుకొనంగన్.

క అరిగి బుతధ్వజుఁ జేగిన, లతీ వాఁడినపూలతోడఁ । దనినిర్మాల్యో
ల్కరములతోడను వెలనెడి, పురవాఁడుఁ బొడఁగాంచి శ్రద్ధఁ బొదలుచునుండన్.

సీ అమరాధిపుండు నాఁ బారుని స్నాతునిఁ జేసి బగళ్ల లేలను । భక్తిఁ బూజ
కావించుచుండిరా । కాలమందునఁ గాలవాఖ్యముసీంద్రుఁ డవ్యక్తుఁ డైన
భవుని దర్శింప నాఁ వనమున కేతెంచి కన్యకాద్వయమునుఁ । గాంచి యెవని
లనయలో! యని మదిఁ దర్కించుచునుఁ బోయి యమునానదీజల । మందమునిఁ గి

ఆ. సుస్వరంబుతోడ । సురదైత్యతనయలు, పాలిఁ బాడునట్టి । పాట విని ము
దంబుఁ జెంది వీరు । తథ్యంబు గంధర్వ,కన్య లనుచుఁ దెలిసి । గాఢభక్తి

చ భువనమను సంవిధానమునఁ । గామవిరోధినిఁ బూజచేసి శ్ర
ద్ధను మదిలో జపించుచు వి । శేషకగతి న్వెలుఁగొంద నంత నా
వనితలు వచ్చి మ్రొక్కి తన । ప్రక్కను నిల్చి విశేషభక్తితో
బొనరుచునుండ వారిఁ గని । పొంగుచు నాతఁడు పల్కె భామినీ! 163

క. ననబోఁడులారా! మీ రె, వ్వనితలనయలా! । భవునియందు । బవాభక్తిమెయిఁ
దనరి నిజాన్వయమండన, మున కనుగువగునట్టి కార్య । మున నుంటి రనన్.

చ. వరశుభవక్త్ర! యిట్లతఁడు । పల్కినమాటల నాలకించి యా
గతితలు మోగనిష్ఠుఁ డగు । గాలవమౌనికి వాస్తవస్థితిఁ
సరగునఁ జెప్ప నంత మునిసత్తముఁ డాత్మఁ దదీయమైనదు
ర్భరతరవార్తనంతయును । బాగుగఁ దాను నెఱింగి వారిచేన్. 165

ఆ. పూజితుండు నగుచుఁ । బొలుపొంద నటకాత్రి
నుపవసించి యుండి । యుదయకాల
మందు లేచి మునిఁగి । యద్రిజాధిపునకు
శాస్త్రవిధినిఁ బూజ । సలిపి యంత 166

క ఆమెలఁతలు న్నకడకున్, ప్రేమఁ జనుదెంచి పలికి । రి త్తరులారా!
నే మఱి తదివ్యపుష్కర, భూమాటవిఁ జేర నేఁడు । పోఁగలవాఁడన్. 167

ఆ. అఖిలలోకనాథుఁ డౌహరిఁ గొలుచుచుఁ,దథ్యముగ నటింపఁ దగును భక్తి
నిడుఁదనుజ్ఞ నిప్పు డేఁగోయి వచ్చెద, నన్ను నాపాలింతువనిరి తలిని. 168

చ. మునికులచంద్ర! నీవిపుడు పుష్కరకాననసీమ కేలతో
చనఁగల వాదరంబునను జక్కఁగ దానినిఁ దెల్పు నీసుద
ర్శన మతిదుర్లభంబు నయి రాగిలి నన్ను మహాప్రభావతం
దనరుచు నాథఁ డిట్టులనెఁ దద్దయు గర్వము పిచ్చలింపఁగన్. 169

ఉ. అంగనలార! కార్తికము నందుఁ జెలంగెడిపుష్కరంబులఁ
రంగుచెలంగుచుండఁగను రాఁగలకార్తికి భూరిపుణ్యస
ల్సంగద మాను నిక్కమనఁ దత్సతు లాడిరి గాపసేశ్వరా!
పొంగెడి బుద్ధి నెక్కడికిఁ బోయెద వచ్చట కేము వూనికై 170

తే వచ్చెదము నిన్ను విడనాడి వాస్తవముగ
నిటఁ బ్రవర్తింప మే మున్నహింప మనిన
మంచిదని పల్కి మునిపతి మన్మథారి
కొఱకి మునిపుంగవులఁ గూడి యింపుతోడ 171

క చనెఁ బుష్కరగురుగహనం, బనకట్టులఁ జేలకొలఁదిభూపాలురు స
స్త్రునివరులు జనులు పోయిరి, ఘనుని బురధ్వజాని విడిచి గాధపుభక్తిన్ 72

సీ అంతఁ గార్తికమున నలరు పుష్కరమందు మునుఁగుటకై మహాభుజబలిష్ఠ
లైన నాభాగాదు లసురరాజ లిక్ష్వాకుసహితులై చని రొగి సంతసమునఁ
గడఁగి గాలవుఁడు నక్కాంతలతోఁ గూడి కార్తికప్లుతమునై క్రాలుమధ్య
పుష్కరనిర్మలపుష్కరములలోన స్నానంబు చేయను జని మునింగి

తే మత్స్యకన్యాయూథంబునై మాటి కధిక
హర్షమున నీట నొప్పారు నట్టి పెద్ద
మీనమునుఁ గాంచె నంతే నా మేటిరుషము
మలసి వేర్వేఱ విరుగాడు మత్స్యసతుల 173

చ కనుఁగొని యిట్టిధర్మమునుఁ గానరు మీరు సముల్బణంబునన్
దనరి జనాపవాదమునఁ దద్దయు దారుణ మైనదీని నే
జనుఁ డొనరించు గాలవుఁడు సస్మితతోదనుఁ డేసె నన్న నా
వనితలు మీనరాజుఁ గని పల్కిరి వింత జనింపఁ గోమలీ! 174

తే. మత్స్యకాజేంద్ర! స్వేచ్ఛతో మలసి సతుల
గలిసి తిరిగెడిగాలవుఁ గాన మట్టి
మాని ధర్మాత్ముఁ డైయుండి మానవాప
వాదమున భీతి నొందక వఱలుచుండ 175

క. నిరాంతరమున దిరుగం, జేసిన నీవేల భీతిఁ జెందెద వనవే

సారిణము గోత్రభామలఁ, గూరిమిఁ గని పల్కి నపుడు ధ్రువలయనేత్రా. 176

ఆ. అతపోధనోత్తుఁ ధధికరాగాంధుండు, భాధితుండుఁ గానఁ ధరమధర్మ
గతినిఁ గానలేక ధర్వించి నిర్భయ, భావమునర నున్నవాఁడు వూర్వి. 177

క అన గాలవుఁ డామాటల, విని జలమధ్యస్థుఁ డయ్యు వెలిఁ జేరక సి
గ్గునసుండి బితేంద్రియములఁ, బొనరారుచు నుండె నపుడు బుధు లగ్గింపన్ 178

సీ. కదళికా స్తంభోరుకాంతితో నాచెలు వొద్దఁ జలమందు ధ నెలమి మునిఁగి
వారిని విడనాడి ధ వచ్చి తీరముఁ జేరి గాలవు దర్శించు ధ కాంతివలన
వెలయుచుండఁగ నంతవిమలమా పుష్కరయాత్రయుఁ బూర్ణమై యులనెట్టి
తతిని మానీంద్రులు ధ భారుణీశులు జానపదు లన్యు లాశ్చర్యపదములకును

ఆ. బోవ నిర్జనముగఁ ధ బొల్చారుతీరస్థ, కమ్రవారియందు ధ గాలవుండు
దారుణంబునైన ధ తప మొనరించుచు, నట కసించుచుండె ధ నంత వినుము.

ఆ మిన్ను చెన్ను దన్ను ధ సన్ననినడుమున
మేటిపొరుఁ గలుగు ధ మేన మిగులఁ
బొనరి విశ్వకర్మ ధ పుత్రి యూచిక్రాంగ
దాఖ్య నొప్పుపొలఁతి ధ యట వసించి 180

క. జననాథుఁ డైన సురథునిఁ, దనమదిలోఁ దలఁచి తలఁచి ధ తహతహపడి యా
జనపాలచంద్రరాకకుఁ, గనుఁగొనఁ గాఁచుచుండె ధ గంజదళాక్షీ! 181

సీ. అంత గంధర్వకధన్యయు ఘృతాచీగర్భసంభవయును మహాసాధ్వి చేవ
పతిపుత్రి యగు వేదవతి భక్తి నాపుణ్యమహితతీరముఁ జేరి ధ యధ్య దివ్య
పుష్కరాంతరమందు ధ మునిఁగి తీరద్వయమున నుండుముప్పురి ధ ముద్దరాండ్రఁ
గాంచి చిక్రాంగదకడఁ జేరి మృదుమధురాలాపములతోడ ధ ననియెఁ నప్సా

ఆ రెవలె వీవు బుద్ధి ధ నేపనిఁ గావింపఁ, దలఁచి నిర్జనముగఁ ధ కనరునట్టి
వనమునందుఁ బూర్వి ధ వఱలెద వేలొ! పలుకు మనిన నద్ది ధ పలికె నిట్లు.

చిక్రాంగద వేదవతిఁ దనకథ వెఱిగించుట.

క మానిని! చిక్రాంగద యను, దానను నీ విశ్వకర్మ ధ తనయను భక్తిఁ
స్నాన మొనర్పఁగ నైమిష, కానన సీమకునుఁ జెలులఁ ధగలిసి యథేచ్ఛన్. 183

క చని కాంచనాక్షీనాముం, బునసుండి విశేషకివ్య ధ పుణ్యాకరస
జ్జనయిత్రి యూసరస్వతి, మునిఁగి తటోపరిని నేనుఁ ధ బొదలుచు నుండన్.

క ధరణీశుఁడు వై దర్భకుఁ, డురుబలుఁ డైనట్టి సురథుఁ ధ డొగి నను మదనా
తురలేఁ గని నాపజ్ఞకు, నరుదెంచి నయోక్తిమాఱ ధ ననియెను వినుమా. 185

కలికుటిలులఁ గంతుండు ధ గాసిఁ చెల్వొఁ
గరుణ రక్షింపు మన సఖి ధ గనివార్య

మూఁగనయ్యెను నన్ను నా మనుజపతికిఁ
గాంక్షతోడ నొసంగితిఁ గమలనేత్ర! 186

క. జనకుం డంత కోపింపఁగ, మనుజేశ్వరముక్త వగుచు మగని న్మదియం
దురఁ దలఁచి సువ్యాకునిచే, తను వారితనగుచు భక్తితోఁ బొత్తంగన్ 187

క. మునసిజహరు దర్శించుట, కును జని పూజించి పిదప గోదావరినిం
గని మునిఁగిలి నద్ధానం, జనుదెంచితి నిట్టిభీర్థసత్తమమునకున్ 188

క. నామానసప్రియుండును, భూమీశుం డైనసురథుఁ బొడఁగానక నే
చేమరు వగచుచు నిక్కడ, నీమాడ్కి మెలంగుదాన నిప్పుడు తన్వీ! 189

తే. వృత్తయాత్రాఫలంబున నీవు చేక్క, నిపుడు వచ్చినదాన నీవెవతెవట్టి
వార్తనెల్ల నిజంబుగఁ బలుకుమన్న, నాతలోదరి తనగతి నాడఁ దొడఁగె

వేదవతి చిత్రాంగదకుఁ దనకథఁ జెప్పుట.

సీ. ఓకృశోదరి! వినుఁ మొప్పారుపుష్కర విపులయాత్రాఫలవ్యక్తమందు
నపగతభాగ్య నై యడరితి నే భృతాచికిని జేవేళుఁడౌదనన్మనకును
వరపుత్రి నై వేదవత్యాఖ్య నొప్పారి భాసురశృంగారవనమునందుఁ
గ్రీడింపఁ గని యొకకీశుఁ జేరించి పూబోఁడి నీవెట్లుపోవుచున్న

తే. దాన వని యామహాశ్రమధరణినుండి, వాటకాద్రికి ననుఁ జేర్చి నంత నేనుఁ
బలికినట్టి కపీశుని వలన నట్టి, యద్రియందుఁ గృతాశ్రయ నై చెలంగి

తే. వేదవతి యనుపేరున వెలయుచుండి, పిదప నాదుష్టవానర వీరుఁ గాంచి
భయమునొఁ బాఱి బంధుబీవప్రశస్త, శాఖపై నెక్కి నాతఁడు సత్వరమున.

క. చనుదెంచి పదంబులచే, తను దాని దన్ని కూల్చుదఱుఁగనిభీతిన్
దనరి తదీయాయతశా, ఖను గొఁగిటఁ జేర్చి నేను గదలక యుంటిన్. 193

శా. అంతన్మర్కటనాథుఁ డాగ్రహమునొ నావృత్తముగ్ గంధితో
యంతర్భాగమునందు వైచె నపు డే నాచెట్టుతోఁగూడ న
త్యంతార్తిఁ బడ సద్ది యంబరతలం బందుండి తా స్వేచ్ఛలోఁ
గ్రాంతిం జెందుచు వ్రాలునట్టిలరువున్ గారుణ్యమేపారఁగన్ 194

తే. సకలమైనట్టిస్థావరజంగమాది
భూతములు చూచె లోకము లొక్కొ కోటి
పడెదుననుఁ గాంచి హాహారవముల మిగులఁ
జేయుచుండినవయ్యో నోచిగురులోఁడి! 195

సీ. చారణగంధర్వసాధ్యాదిసురవర్యు లత్తఱి ననుఁగని యార్యనుతుఁడు
మహితతపోరుండునుమనుపుత్రుఁడు సవాస్యయాగకర్తయును మహాత్ముఁ డధిక
దర్పుఁడైనట్టి యింద్రద్యుమ్ను భూపతి యాదిది యని యజుఁ డాడె నట్టి
కాంతారుణికి నిట్టి కష్టంబు వాటిల్లె నక్కటా! యనియిట్టు లాదునట్టి

ఆ. విమలమధురవాణి ఁ వినియాధఁ జేయుని, యందు మోహితార్థ ఁ నైతి నట్టి
వృత్త మెవనివలన ఁ వేయివిధంబులఁ, దివిరి చెడినగతినిఁ ఁ జెడియు లేను. 196
వ. చింతించుచున్నతఱి. 197
క. ఘనుఁ డగునలమిత్రుఁడు రయ, మున నన్నుఁ బరిగ్రహించి ఁ పుణ్యోన్నతితోఁ
దనరెడి యీపుష్కరధర, ణినిఁ జేర్చ న్నిన్నుఁ గంటి ఁ నెమ్మతిరిచ్ఛన్. 198
కే. తన్వి! చూడుము పుష్కరోత్తరతటంబు
నందు నుండినచిత్రరు ఁ లరయ నిద్ద
తెవ్వ! రాబోటులనుఁ జూడ ఁ నిపుడు లేచి
వెడలిపోదము రా యని ఁ జేర్చుఁ బలికి. 199
చ. కనకశరీరయా సుతను ఁ గన్యకతోడను సూడి వాంఛమైఁ
దరరుచు నాపాలంతులను ఁ దద్దఁ గనుంగొని పృచ్ఛచేయఁగాఁ
జని లేమి వారి వేఁడ వినిఁ చక్రఁగ నత్తతి నాలకాంగు లా
వనితలతోడ నాత్మకథ ఁ వాస్తవరీతినిఁ బల్కి రోసతీ! 200
కే. అంత నానల్వు రటనుండునట్టి దైన, సప్తగోదావరీనదీజలములోన
మునిఁగియాతీరమునుండునఁ ఁ బొందలుకనక, భవునిఁ బూజించుచుండిరిభక్తితోడ
క. వనితా! బహువర్షంబులు, చన నాపూజోండ్లలోఁ బ్రకు ఁ శకునియు మతి స
న్మునిఁ బుత్రుఁడు ఘనుఁ డగుజాబాలికూడి ఁ కాంక్ష జనింపన్. 202

ఇంద్రద్యుమ్నుడుల చిత్రాంగదాదివనికల కెదురఁ బడుట.

కే. అరిగి రత్తతిఁ బంచశ ఁశాబ్దములును, దాఁట గతబంధనుండు నై ఁతండ్రిఁగూడి
పోయి జాబాలి శాకల ఁపురమునకును, గౌతుకము చిత్తమందునఁ ఁగ్రాల నంత
క. మనుపుత్రుఁడు శ్రీమంతుఁడు, మనుజేశుఁడు భూరిశౌర్య ఁమహితుండు యశో
ధనుఁ డగునింద్రద్యుమ్నుఁడు, తనమనసున వారిఁ జెంది ఁ తతభక్తిమెయిన్.
వ. సాక్షుపాద్యుఁ డగుచు నెదుఁ జేరి 205
సీ. వరమునియగుబుతోధ్వజుని రత్తనయుఁడౌ జాబాలిబుధిసతి ఁ త్రిశిరేంద్ర
శల్లజుండును భాగ్యతనయుండు నిత్వాకుసుతుఁడు నా శకునిని ఁ సారిది విధినిఁ
బూజించె నంత నా ఁమునినాథుఁ డగుబుతోధ్వజుఁడు నింద్రద్యుమ్న ఁపార్థివేంద్రుఁ
గని పల్కె నోరాజ ఁకాంత! మాపుత్రియై రమయంతి యనువేర ఁధాత్రివాసి
ఆ. నడరుకన్నె వచ్చ ఁ మద్యోఁ దదర్థమై, వసుధనెల్ల మేము ఁ వడినిఁ బాట్టి
నట్టివారమైతి ఁ మద్దాన మార్గస, హాయుఁ డవును గమ్ము ఁ యర్మ మెప్ప.
క అన విని యింద్రద్యుమ్నుం, డనె నోమునినాథ! యువతుఁలం దత్తరుయా
వనిత యొకర్తుక నష్టం, బున వెలసెను నాకు నేఁడు ఁ బొందుగ వినుమా 207
క గురుతరబాధం గూర్చుచుఁ, బరఁగెడి తచ్చరితమేను ఁ భామినిశ్రమ నేఁ
డరయ వచించెదఁ ; దరువం, బరవిచ్యుత మగుచు ఘోర ఁపర్వతనిభమై. 209

ఆ వ్రాలె నకుచు సిద్ధగవర్యులాడినమాట, నాలకించి ఘోర గమైనవిళి
పంక్తివలన దాని గభస్మంబుచేసితి, వేయివిధము లనుచు గవిపులఁగూల. 209

క. కనుఁగొన నాశరలాఘవ, మున నాచెలి చెడనికర్యు గమునుదను వెకువఁగా
బనిఁగొనిపోయెద నని యూ, మనుజాధీశుండు పల్కు గమత లలర్చన్. 210

తే. పరమజాబాలికిని బుత్రధ్వజమహార్షి
చంద్రునకు ఖ్యాతిపుత్రుఁడౌ గశకుని విభుని
కరదముల నిచ్చె వారలాస్యంకనముల
వేడ్కతోడ నధిక్షింపఁ గెడలి పుడమి. 211

సీ. వరుసఁగాఁ దిరుగుచు గబదరికాశ్రమభూమి కరిగి లేపోనిధి గయుగుచు మేటి
లేపసుతోడఁ గృశించి గలర్దముఁ దీనుఁడై మలపంకసహితమై గమలయు జడల
నొప్పారు మునినాథుగొక్కనిఁగని చేరి పార్థివేంద్రుఁడు మహాగభావుఁ డధిక
ధార్మికుఁ డైననింగ్రద్యుమ్నుఁ డనె మునిచంద్ర! నీవేలఁ గసాసించి

ఆ. భీమయాతనమునఁ గ చెంపొందిఁ రుది నెద్దిఁ, గోరి దుర్ఘటములఁగూడుతపము
భక్తిఁజేయుచున్న గవాఁడ వాడుము దాని, నన్నఁ బల్కఁ నాతఁ గడపుడు పెట్ట.

క ఘన మనుశోకస్థితితోఁ, బొనరి లపోనిష్ఠవలనఁ గొగిలెడి నన్నున్
గని కరుణాబలుకు నీ వె, వ్వనివాఁడవొ చెపుము వాస్తగవస్థితి నవఁగన్. 218

ఆ అలకించి యూతఁ గడనియె నే శాకల, పురము నేలునట్టి గభూవిభుండ
మనుసుతప్రియుండ గమూనుగ నిత్వాకు, సోదరుండ ననినఁ గోద్య మెందవ.

క వని సురభుఁడు సంతసమునఁ, దనకథ నెఱిఁగింప నతఁడు గతమితో నన నీ
తనువును విడు నాసోదర, తేనయుండ వై యుంటివేని గతథ్యముగాఁగన్. 215

క. వనిలను చెడుకను రాఁగల, నని యిటు భాషించి కూర్మి గనరదముఱయి నా
జననాథు నధిక్షితుఁగాఁ, గనుఁ జేసియుఁ జెలిమె మాని గగణ్యులకెలమిన్.216

ఆ. పుత్రుఁగూడి తోడగమున నొప్పుచున్నబు, లధ్వజుండు రాజగల్లజాండు
నైనసురభుఁ జూచి గయవనీశగారమ్ము, కడిమి మేలు చేయుగఁగలను నీకు.217

సీ. చిత్రాంగదాఖ్యతోఁ గజెన్నారు చున్న యేసుందరి నీచేతఁ జూడఁబడినొ
నైమిశంబున నట్టిగనాతి నాచేతను సప్తగోదావరిగచారుతీర్థ
మందు విసర్జితగయయ్యెను లోఁగల మాభూమికిని మేము గహర్ష మెప్ప
నందున నక్కడి గకురుచేర నసునీవు కన్నులు మూఁగురుఁ గాంక్షఁ గొంద

ఆ. కాస్థలంబులోన గనలెడి మూకదఁ
జేరఁగల రటించుఁ జెప్పి యరని
గ్రూఅడించి శకుని గనొగి ముందరను నిల్పి
చిత్తముండుఁ బ్రీతి గచలఁగ నంత. 213

క. ఘనుఁడగునింద్రద్యుమ్ననిఁ, దనతేనయునిఁగూడి వాకఱెల్లజములతోఁ
దనరెడితేరుల నెక్కియు, మనముల సంతసము మిగుల నమితముతోవెలయన్.

క. ఆవనితలు కదిగిన గో, దావరితీర్థంబుఁ జేరఁ నదనమదిలోనఁ
భావించి పోఁదొడంగెను, వావిరి నాయెడ ఘృతాచి భావం బందున్. 220

క. తనసుతను దలఁచి దుఃఖం,బున నుదయనగంబు నంతఁ నొరి వెడకి వగఁ
జనుదెంచి వానరేంద్రునిఁ, గనుఁగొని యావేళ నిట్లు నకడక వచించెన్. 221

తే. కపికులాధీశ! నీచేతఁ గానఁబడదె
బాల యొక్కటి నిజముగ నబ్బురమున
నాతలోదరివాక్యంబు నాలకించి
వానరుం డిట్టు లత్తతోఁ బలికె వినుము. 222

క. వనితకొ! నే దేవవరిఁ, గని కొని మృగదివ్యరథ్యగణములతోఁ జె
న్నున నలకాపురి యమునా, ఘనకూలాశ్రమమునందు నగణ్యస్థితితోన్. 223

క. పరఁగెడి దా శ్రీకంఠే, శ్వరుపదనమునకును ముందు నవదలి నన నా
వరితోఁడి యపుడు వానర,వరునిఁ బొడగాంచి ప్రీతినవాటిల్ల ననెన్. 224

సీ. వనచరేశ్వర! చేవనవి కాదు సత్యము భావింప నది వేదవతియు ననును
గాన వే చనెదము నకదె రమ్మనిపల్కి నామాట నాలించి నయాకపీంద్రుఁ
డతిలఘుక్రముఁడు నై నయాపె వెన్వెంటనె కొలికి పొంతనె కాంచి నరిగి
నానృపర్షులు మూఁగు నాశనికిఁడఁ జేరి సంయమివర్యుతోఁ నజాల వెలిఁగి

ఆ. పంచతురగవేగ నపరివృతములు నైన
నరదములను డిగ్గి నయాసరిత్తు
నందుఁ గ్రుంకుచుండి నరపుడు ఘృతాచి యా
పుణ్యనదిని భక్తి నమునుఁగుచుండె 225

తే. అంత జాబాలి యాకాంత నాశ్రయించి
కాంచనుండిన వానరనిధునునిఁ దలచుఁ
గాను గని యాత్మజనకునిఁ నగడుబలుండు
నైనపార్థివుఁ గని యిట్టులాడఁ దొడ్డె 226

క. జనకా! బలమున మును నగ, మున జడలను నన్నుఁగట్టి నపోయిన కపి శ్ర
న్నున వచ్చె వేగమునఁ నన, విని శకునివిభుండు క్రోధనివశుం డగుచున్.

చ. శరయుతమైనవిల్లుఁగొని నశౌర్యముతో ననుఁ దాడసేంద్ర! యీ
గురుబలుఁ డైనవానరుని నఘోరశరంబునఁ గూల్చుదాఁక బ
ల్కఁకుణ ననుష్ణ నాకిపుడు నగణ్యులు మెచ్చనొసంగు మంచు నీ
కరణినిఁ బల్క భూతపతిరాకాముఁ డైనబురధ్వజుం డొనిన్. 228

క. వినుతయశోబలసద్గుణ, ధనుఁ డగుచున్నట్టిశకుని ఁ ధరణీశ్వరునిఁ
గని పల్కఁ హేతుయుతమై, పొనరారెడిమాట నొకటి ఁ బుడు లగ్గింపన్.

క. జననాథ! యివనిచే నే, జనుఁ డవనిఁ బద్ధుఁడగును ఁ జచ్చును; వధ బం
ధనములు ప్రాక్తనకర్మం, బునకు నధీనములు కావె ఁ బుద్ధిఁ దలంపన్. 230

క. అని యిట్లతఁ డన విని నృప, తనయుం డనె మానినాథ! ఁ దరోద్ధతి నుం
డినకపిఁ గాఁ జేంచెద నా,కు ననుజ్ఞ నొసంగు మనియెఁ ఁ గోపముతోడన్. 231

చ. వనితలకొ! యిట్లు పార్థివుఁడు ఁ పల్క బులేధ్వజుఁ డట్టి వానకుఁ
గని ప్లవగేశ! నాసుతునిఁ ఁ గైకొనిపోయి వటోరుశాఖల
ఘనముగఁ జున్న పెంజడలఁ ఁ గట్టిరి వక్కట! వానినుండి బం
ధనమును బాపఁజాల కటఁ ఁ దద్దఁ గృశించుచు నుంటి నాయెడన్. 232

చ. ఘనుఁడగు సీనృపాలమణి ఁ గ్రక్కున నావటశాఖల శరం
బున ధరఁగూల్చి వింతఁగను ఁ మూఁడులెఱంగుల నొప్పరీతి నా
తనయుఁడు వానిఁ దాల్చి వ్యధ ఁ దారొక్కనిఁ బంచశతాబ్దము ల్చనెఁ
బనిఁగొని వానిఁ బాపఁగలవాఁ డొకఁడైనను లేఁడు చూడఁగన్. 233

కపిరూపమున నున్నవిశ్వకర్మ కాకాక్షిబంధనము వదలించుట.

క. మునుకొని నీ వాబంధన,మును వీడం జేయు మనుచు ఁ ముని వర్యుం డా
డిన మాటల విని యాతఁడు, ఘనుఁ డగుబాలిజడలఁ ఁ గడుయుక్తిమెయిన్.

ఆ. వెలఁది తిన్నగాను ఁ విడిచె నాలోమ్మలు
వసుధఁ జ్యాతము లగుచు ఁ వ్రాలె వానిఁ
గాంచి ప్రీతినొంది ఁ కరుణ బులేధ్వజుఁ
డాడె వరదుఁ డగుచు ఁ నప్ప డిట్లు. 235

క. వనచర! నీమదిఁ గలవర,మును గృపతో నిత్తు నడుగు ఁ ముదమున వన సం
మునినాథునివాక్యంబును, విని యిట్టివరంబు ప్లవగవిభుఁ డడిగెఁ దమిన్. 236

సీ. దివ్యతాపస! మహాఁ లేలోధికుఁడ వైశ్వకర్మ వై యున్ననేఁ ఁ గనఁ గపిత్వ
మున నున్నవాఁడను ఁ బొసగి నాకు వరంబు నిచ్చుటలొఁ జీవిచ్ఛగించు
చున్నవాఁడవు కానఁగరుఘోరతర మగు నాశాపమును బాపు ఁ నన్ను మదినిఁ
దగఁ దపోనిధినిఁ గాఁ ర్వవ్యగా మతీయుఁ బ్రాంగదాకన్యకుఁ ఁ దండ్రిఁగాఁగఁ

ఆ. జేటలెల్ల మెప్పుఁ ఁ జెలియయును నీశాప, మునను వానరత్వమును వహించి
చటులపాపములను ఁ జపలతఁజేసిరి, వానిఁ బాపి ఁ బ్రభావసుధఁ గనుము. 237

తే. అంత నతఁడు దన కోప్లవగాధినాథ!
తతులుం దనుపుత్రు ఘృతాచియండుఁ

గలుగ నెవ్వడు చేయఁగాఁ గలవాఁ డీకు
నడరు నప్పుడు భాపాంతరమై ధరిత్రి. 238

చ. మునివరుఁ డిట్లు పల్కఁ గపిసైన్యుఁడు వేగమె యామునోదకా
లోనరెడిసీటిలో మునుఁగఁ బోయి భృతాచియు సర్వ లంత భ
క్తిని గొని మున్ని పుణ్యతరదేవచయంబునుఁ బ్రీతమున్ దగ
దనిపి ముదంబు నెంది యరదంబులఁ జూర్చొని పోయి రాఁతఁడన్. 239

కపిసేనా యమునోత్తరతీర భృతాచీ గూఢుట.

చ. భువనమసంతతంబు మదిఁ గ్రాల భృతాచిసుఁ డేలుపత్తనం
బున కెసురంగ నాప్లవగపుంగవుఁ డత్తఱి నాపొలంతి చెం
తన బహుశోభనుఁ డై యరిగి రా వరరూపవిలాసరేఖలఁ
గనఁబడునట్టి యాటవికిఁ గాంచెను గామము పిచ్చలింపఁగన్ 240

ఆ. అద్ది బలియులందు నత్యుపస్థితి, నొమరుమిగులు కీశకుంజరేంద్రుఁ
గాంచి బుద్ధి విశ్వకర్మసుగా నెంచి, కూర్మిరతుల వానిఁ గూడ నెంచె. 241

క. వానరవీరుం డాయెడ, నానాతినిఁ గూడి ధాత్రి ఖ్యాతి న్మిగులం
గానంబడుశోభాల, మానితనగమందుఁ గ్రీడ మమలేను సలిపెన్. 242

క. ఆరమణీమణి వానర, వీరుని రతులందుఁ దేల్చెఁ దివిరెడికోర్కెల్
వా రిటు చిరకాలం బట, నూరిమిఁ గ్రీడించి వలపు లొమకారంగన్. 243

ఆ. వింధ్యఁ జేరి రంతఁ బృథులతరదీప్తితోఁ
నరదములను మిగుల నలరునట్టి
పార్థివాదు లట్టి పరమతీర్థమునకుఁ
జేరి మింటఁ బ్రాఁకి చెలఁగుచేళ. 244

తే. సప్తగోదావరీసజ్జలంబులఁ జెంది యధికతుషార్తి నలసుచు శ్రమముఁ
బాపుకొంద మటంచు భావించి తేరుల డిగి రట్టిరొడ వారిదివ్యవాఁ
పారభు లట్టిదు జలములలోఁ గ్రుంకి యానీటి దమిఁగ్రోలి యధికతుష్టి
గనఁ గని వాని నాకమ్రవనంబులఁ దిరుగఁ బోవిడిచిరి కరుణవార

ఆ. లవియు నాకమువాఁ డార్తిమంచె భాద్వలదివ్య
దేశములఁ జరించి తివురుకోర్కి
వెలసి మేటియైన వేల్పుకోవెలకడ
కరుగుచున్నవాఁడు నపుడు వడిని. 245

క. తురగఖురధ్వానము నా, చిరిబోణులు విని యిటెట్టి విధమగు సడియో
నరయఁగ నగునని కనకే, శ్వరుఁడిటినిఁ బోయి కొనిగపయిఁ జేరి రమిన్. 246

తే. సకలదిక్కులఁ బరికించి సాధుతీర్థ
దివ్యజలమున నాప్లుతశోభములను

గడఁగు మూనవగణ్యులఁ గాంచి రట్టి
రజినిఁ జిత్రాంగదయు జటాధరినిఁ దాల్చి. 247

సీ. శోభిల్లుచున్నట్టి సురభునిఁ బొడగాంచి చాతితో బలిమెను దరుణి మేటి
సీలాశ్వకాంతితో నగడి సురూపుఁడై దీర్ఘభుజంబులఁ దివిరి కోడె
కాఁడు నై రాణించుభునుఁడె రాజసుతుండు కూర్మి నాచేమున్నఁ గోరఁబడిన
పరి యను; సర్వము నఁ బంగరువన్నెతో వఱలి పాండురజటాధారమునను
తే. బరఁగుచున్నట్టి వరబుతధ్వజముసీంద్రుఁ
డనియె; దమయంతి యంతట నార్తసఖునిఁ
జూచి యట చేఱుగా నున్నసుభగుఁ డలని
సూనుఁ డైనట్టిజాబాలిచూవె నిజము. 248

క అనిపల్కి నంత నాచెలు, లనితరచిత్తముల వలభి నప్పుడు వేగం
బున డిగ్గి శంకరాగ్రం,బును జేరి సుధ త్తిలతములఁ బాడి రొగిన్. 249

చిత్రాంగదాదిపనికలు హరుని స్తుతించుట.

క. పురహర! హరదక్షధ్వర!, కరుణాకర! భావహూర! కంధిగభీరా!
పరిపాలితసురనికరా!, పరమేశ్వర! సద్విచార! పరమోదారా! 250

ఉ. పన్నగభూషణా! సకలపండితపోషణ! భక్తరక్షణా!
పన్నగ మూఁడుకన్నులను భాసిలి చారుశరీర మొప్ప నా
పన్నుల నేలి మన్మథుని భస్మముచేసి జగద్విభుత్వముం
జెన్నలరారు నీకు నతిచేసెద మెప్పుడు భక్తిమాఱఁగన్. 251

తే సర్వసత్వభయంకర!చారుచంద్ర, శేఖరా! భీమసేనేశ! చిర్పికాశ!
శూలధర! జీవగణనాథ! సుభగచరిత!, చకితదేవప్రజాధ్యక్ష! సత్యదీక్ష!.

క. సురుచిరపింగజటాధర!, పరమశుభంకర! మహేంద్ర! భస్మప్రియచ
ర్చ్వరవాస! కటభభయకర!, కరనిధివరశయన! భీమకత్రునిశాశా! 253

క వరభగనేత్ర! శివా! త, త్పురుషముఖోద్భవ! ప్రియావిముక్తకహార భూ
ధరకాళిందీప్రియకర!, వరదకృపాత్తవస్త!పంకజనేత్రా! 254

సీ. లలితకపాలమాలావిభూషిత! మహాపురుష! వృషధ్వజపుణ్యచరిత
సకలతీర్థనివాస! కేతనగర్వధ్వంస! మానితముచుకుంద! కుధనివాస
పరమాపరాజిత! పరిపూర్ణసుందర! కలితదశవక్త్రాహ! చారుచరణ!
సర్వసంభవిభూత! సజ్జనగణపోష! వితతచారిత్ర! సంతతపవిత్ర
తే. సురుచిరాకార! మునిసురస్తుతివిహార!, భక్తమందార! నతజన పాపదూర
భవ్యకైలాససంచార! భవాంతకార!, నిన్ను నెవ్వరు వర్ణింప నేర్తు రధిప!255

దండకము. శ్రీపార్వతీమానసీ దివ్యహృత్పద్మసంచార, ఘోరోరుబాధాపసంహార, మాహేశ్వరా, శంకరా, ప్రాక్షనాథేశ్వరా, రుద్రకాలేశ్వరా, భద్రభద్రేశ్వరా, శర్వసర్వేశ్వరా, భవ్యకామేశ్వరా, సంతతాధిక్యఘోరామరాధార, కేదారలింగేశ్వరా, దైత్యసంహార, సంతోషనాథా, జగన్నాథ, శ్రీకంఠ, సస్మిలకంఠా, భవా, వాసుదేవా, లసద్దివ్యభావా, గణాధీశ, సర్వేశ, వాణీశ, సోమేశ, లోకేశ, భూతేశ, నానాభిరూపా, హరా, భూరిహంసస్వరూపా, మహాకోప, విద్యాధిరాజా, కిరాజ, రాత్రీశరాజా, నగాధీశరాజా, సమస్తప్రభీజా, మహోల్లాస, సభ్యాధివాసా, నిరాభాస, స్వేచ్ఛానుచారిత్ర, శ్రీవామనేత్రా, జనాధీశ్వరా, ఘోరరూపా, శివా, స్థాణుగాత్రా, త్రినేత్రా, పవిత్రా, సదారౌద్ర, సర్వంసహాధార, భీమాతిభీమా, మహోద్దామ, నిష్కామ, సంపూర్ణకామా, కవీంద్రాంతరంగాబ్ధిసోమా, పరంధామ, నీదాప్రభావంబు వర్ణింప మాకెట్లు సాధ్యంబు నైయుండు భక్తేశ్వరా, దేవదేవా, నమస్తే నమస్తే నమః.

క. మొనసెడుపూనిక నిట్లా, వనితలు శ్రీకంఠుఁగూర్చి పాడెడిసమయం
బున నాకాపసవయ్యలు, మనుజగణాధీశు లెలమి మానితబుద్ధిన్. 257

చ. గురుఁడును లోకకర్తయును గోపతిపూజితుఁ డైనవాటకే
శ్వరుగన నేగి స్నాతలయి శంభునిముందటఁ గూరుచుండి సు
స్వరముగ మేటిగానమును వానిరిఁజేయుచు నున్నకాంతలన్
స్థిరమతిఁ జూచి రంతట సురేవుని పుత్రుఁడు విశ్వకర్మకున్ 258

క. తనయయు నగుఁచిత్రాంగకఁ, గని తోషం బాత్మయందుఁ గ్రాలఁ దనూ
భవముగఁ బులకలు పలుమఱు, జనియించిన యట్టిదమ్యు సారసనేత్రా!

క. వినుతతపోధనవిభవం, బున నున్నబుతధ్వజుండు పొంగుచు నటనుం
డునదివసముఁ దనుగాత్రంబునఁ, దనరెడిచిత్రాంగదాఖ్యతనయునిఁ గరుణన్. 260

క. కనుఁగొని యోగాత్ముం డై, తనబుద్ధిని బాలఁగాను, దగఁ దెలిసి ముదం
బును జెందెఁ ద్ర్యంబకుం డగు, కనకేశ్వరు నంత వారు కడలని భక్తిన్. 261

వ. చేరి పూజాద్రవ్యంబుల సమకూర్చుకొని దివ్యపుష్పాక్షతలఁ గరంబులఁ గైకొని.

సీ. శ్రద్ధతోఁ బూజించి సాదరు వినుతించి రాసమయంబునం దట్టిదనుజ
దనిఁ గని చిత్రాంగదయుఁ గృశోదరతా సకలాంగనలతోడఁ జటులభక్తి
కడలుచుండఁగ మ్రొక్కఁ గని బుతధ్వజుఁ డట్టిసుందరులకుఁ దనసూనుతోడ
గడిమిమర్యాదనుఁ గావించి పార్థివసత్తముఁ డై హాటకేశ్వరునిగుడిని

ఆ సుఖమునిమ్మఁ జేరె సొంపుతోడ భృతాచిఁ
గూడి యపుడు శోకకుంజరుండు
కామరుఁ గలుగుసప్తగోదావరోత్తమ
పుణ్యతీర్థవారి మునిఁగ నంత. 263

ఆ. వాడినట్టిమేన రవలినచై భద్ర, దర్శనమున నున్నరీతినయ నట భృ
గ్వాచి చూచె నంతఁ దల్లినిఁ గని దేవ, వలి ముదంబునోడఁ బరఁగుచుండె.

క. అంత భృగ్వాచి మనంబున, సంతస మొప్పారుచుండ స్వతేజయనపు ద
త్యంతము కాఁగిటఁ జేర్చి, బంతుఁగ మూర్కొనెను స్నేహబాష్పాంబకమై.

చే అపుడు శ్రీమంతుఁడై యట నలరునట్టి
యాబురథ్వజుఁ డతిబలుఁ డైనకపినిఁ
గాంచి చెంతకు రమ్మని గౌతుకమునఁ
బిలిచి మర్యాదతో నిట్లు పలుకఁడొడఁగె 266

ఋచీకుఁడు భార్గవులకు విలిచి రమ్మని కపివర్యునిఁ బంపుట.

క. తరుచర! యంజనగిరిపై, బరఁగెడిసువ్యాకుని నాగభవనుఁడు పైత్య
శ్వరుఁడును వీరుఁడు నగుకం, దరమాలిని నావిభునిఁ దతభక్తిమెయిన్. 267

ఆ. పిలువఁబొమ్ము వారిఁ బ్రీతిఁ దోడ్కొనిరమ్ము, వడి నసంగ దేవవలి కపీశుఁ
గాంచి పలికె నీవు గాలవమునిని నిటఁ, జేర్చుమా యటంచుఁ జెప్ప నరుఁడు

సీ. అతివిక్రముండు నై యంజనగిరిఁ జేరి సుహ్యాధీశునిఁ గూర్మిఁ బిలిచి
వేల్పులకొండకు వేడ్కతోఁ జని యింద్రు నామంత్రణము నేసి యమలమైన
సప్తగోదావరీసాధుతీర్థాశ్రమసారభూమికి నీవు సరవి నరుగు
మా యని పనిచి కీశాధీశుఁ డంతట దర్పంబుతోడఁ బారికాళముసకు

తే. మానుగను బోయి కందరమాలిఁ బిలిచి
బలిభువనమును విడనాడి బహుళవేగి
యగుచుఁ బుడమినిఁ దిరిగి మోగాధిరూఢ
చిత్తుఁ డైనట్టిగాలవు నీ జేరి భక్తి. 269

వ. దేవవలి చెప్పిపంపిన వృత్తాంతమును జెప్పి యామునిచంద్రునిఁ గాని పైకొనసి మాహిష్మతీపురి ననుసరించి రయంబున సప్తగోదావరజలంబుఁ జేర్చె. అంత గాలవుం డాజలంబున సవిధానమున మునింగి వాటకేశ్వరుని దర్శించి యట నలరు దమయంతిని, వేదవలినిఁ గాంచె; నపు డామునీంద్రునిఁ జూచి వేదవలి లేచి నమస్కరించె. నారాజపుత్రులు పరమతపోధురంధరుఁ డగు గాలవునిఁ బూజించి మిగుల సంతసించి యథాసుఖస్థితిఁ గూరుచుండిరి. ఇట్లు పార్థివులు సుఖోపవిష్టులై యున్నతఱిని.

వానవాడుట సప్తగోదావరీతీర్థముఁ జేరి పుత్రికలఁ గాంచుట.

క. వనచరనియంత్రితులు నై, ఘనతేజోజెన్నారు యజ్ఞగంధర్వమహా
దనుజ లరుదెంచి రాస్థల, మున కలితమోదంబు పెనఁగి పొంగార సతీ! 271

క. చనుదెంచినజనకులఁ గని, ఘనలోచనయుగళములను గడువెలిఁగెడుసా

వనితలు స్నేహార్ద్రంబునఁ, దనరారెడికనుల వారిఁ గడిపిరి పిదపన్. 272

ఆ. జనకసహిత లసుమ ఁ సంమోహబుద్ధితో, ముల యూచుండుటట్టి ఁ మానినులను
జూచి విశ్వకర్మ ఁసుతే భావ్యయుతనేత్ర, ములను దుఃఖవార్ధి ఁ మునిఁగె నంత.

క. మును యగుబుతధ్వజుం డా, వనితామణిఁ గాంచి పుత్రి ఁ వగఁజెంకకు నీ
జనకుం డీవానరవిభుఁ, దని సత్యం బైనమాట ఁ నాదెను గూర్మిన్. 274

క. వనితరా! యది తదాఖ్యము, వని సిగ్గున బద్ధమగుచు ఁ దెలసెడిచిత్తం
బున ననె నేలాతొ యిపు డీ, ఘనబలుఁ డగువిశ్వకర్మ ఁకపి యయ్యెఁ గనన్.

సీ అధికవిభ్రమపుత్రి ఁ నై నేను బుట్టిలి నాకారణంబున ఁ నాత్మదేహ
మును వదలెద నని ఁ బుద్ధితో నూహించి పలికె నంతట బుతధ్వజానిఁ గూర్చి
యనఘు! మహాపాపవాతచిత్త నగునన్ను సత్కృపరక్షింపు ఁ జనకుఁ గ్రోఁతి
జేసిన దానను ఁ జీవంబు విడిచెద నా కాజ్ఞ నిడ నను ఁ నంచు నట్లు

ఆ లన నతండు పల్కె ఁ నబల! శోకించుట, తగదు భావ్యమైన ఁ దానియందు
హానిలేదు చూడ ఁ నటు కాన నీమేను, వగచి వగచి విడువఁవలదు వినుము

క. జనకుఁడు క్రన్నన సురవ, ర్ధనుఁడై పుట్టంగఁగలఁడు ఁ లనయాకృతితో
డను నీకొఱకు ఘృతాచీ, వనితకు సత్యంబు చింత ఁ వలదని ఘూర్మిన్ 277

క. సుగుణియు భావితేచిత్తుం, డగుసత్యధ్వజుఁడు నిట్టు ఁ లనుతజే వగతోఁ
బాగలెడి యాసలికడ కొగి, నగణితరుచియా ఘృతాచి ఁ యరుదెంచి తమిన్.

తే. కాఁగిటను జేర్చి యిట్లనెఁ ఁ గలికి! నీవు
మాను మీదుఃఖమును బది ఁమాసములకుఁ
బుట్టుఁ బుత్రుఁడు జనకునిఁ ఁ బోలువాఁడు
సత్య మాత్మను నీకు సంశయము వలదు. 279

క. గరితరా! ఘృతాచి యపు డీ, కరణిని భాషింప విశ్వకర్మార్థజయుఁ
డురుచియు నగుచిత్రాంగద, పరమానందమునఁ దాను ఁ బాసిరి పిదపన్ 280

క. మనసున వైవాహికమును, జనకునిఁ గనఁ గోరె నట్టి ఁ సమయంబునఁ ద [న్.
క్కినచోటులు ప్రియవాంఛఁ, దనరుచు దెందములఁ జెండ్లిఁదలపోసి రొగి

— నలజన్మము. విశ్వకర్మకారనివృత్తిరథ. —

తే అంత దశమాసములు పూర్ణ ఁమై లనర్భు
తతిని నాతీర్థమందు ఘృ ఁతాచిలేండ్రిఁ
బోలుపుత్రుని గనెఁ గపి ఁముఖ్యుఁ డపుడు
లనయుఁ దుదయింప వానరఁశ్వంబు వాసి 282

క. చనుదెంచి ప్రియాత్మజఁ బ్రే ఁమను దనకౌఁగిటనుఁ జేర్చె ఁ మానసుథ [న్.
దనరెడిబుద్ధిని సురవ, ర్ధనుఁ డగునలుఁ డాత్మయందుఁ ఁ దల్చరుయమునన్. 288

క. సురకిన్నరసహితంబుగఁ, బరమేష్ఠిని సర్వదేవపతి యైనపురం
దరుఁ దలఁచినంత వాఁడి, శ్వరుఁడు శచీధవుఁడు ముకము ఱ వాటిలుచుండన్.

క సురయూథుఁడు నై యాహూటక, వరతీర్థముఁ జేరి రిట్లు ఱ వాసవముఖని
ర్జరు లరుదెంచినతఱి న,ప్సరసలు గంధర్వపతులు ఱ వచ్చిరి పిదపన్ 285

క. ఇంద్రద్యుమ్నుఁడు మునికుల, చంద్రుఁడు సత్యాశ్వుఁడైన ఱ సత్యధ్వజతో
నింద్రాదిదేవతలు కన, సాంద్రం బగుభక్తి ననియె ఱ సరసపుభణితిన్. 286

సీ. మునికులనాథ! నీపుత్రుఁ డౌబాబాలిమానికిఁ గందరీమాలి పుత్రి
యగుదేవవతి నిడ ఱ నగునది నీసుతుకరమును సవిధానపరఁబూనఁ
దగు; సుందరంబునఁ ఱ దళోత్కటశకునిభూపాలుని దనయంతి ఱ పాలిమాఱఁ
జెండ్లాడ నగు నేనుఁ ఱ బృథుభక్తి హవ్యంబు సవిధి చెన్నారఁగ ఱ జ్వలనులోన
తే. వ్రేల్చి యావేదవతిని సంప్రీతిఁ జెండ్లి
చేసికొనిన నటం చని ఱ చెప్ప నాతఁ
డపుడు మనుసూనుఁ గని మంచి ఱ దనుచుఁ జెప్పె
నంద తావిధిఁ గొనిరంత ఱ నధికతుష్టి 287

చిత్రాంగదాదివసుకళల వివాహక్రమము.

తే. గాలవాదిమునీంద్రులు ఱ కౌతుకమున
హవ్యమును వ్రేల్చరట నగ్ని ఱ యంకు మిగుల
నపుడు గంధర్వవరులాడి ఱ రచ్చరలును
బాటఁ బాడిరి యంతట ఱ భావమలర. 288

క. మును జాబాలికరంబును, మనుజాశను పుత్రికాల్చి ఱమనుసుతుకరమం
తనె వేదవతియుఁ గొనె యు, త్తునిసుత మతి శకునికరము ఱసొరిది గ్రహించెన్.

క మంగళయగు చిత్రాంగద, పొంగెడుమదినంత సురథ ఱభూవిభుకరముఁ
రంగుగఁగొనె నీక్రమమున, రంగద్ధ్వనిహాకంబు ఱ కాణించెఁ జెలి 290

ఆ. పెండ్లి ముగియ మాని ఱ విభుఁడౌ బుధధ్వజుఁ, డంత వాసవాదు ఱలైనసురలఁ
గని విశేషసరణిఁ ఱ గ్రాలెడి వైశాఖ, మందు నిట్టితీర్థ ఱమందు మీరు. 291

చ. అరుదుగ నుండనొ నినుచు ఱ నాదటఁబల్కిన నాలకించి ని
ర్జరవరు లట్లొనర్తు మని ఱ చయ్యన నయ్యెడ నాడి తుష్టితోఁ
బొరయుచు మింటికిం జనిరి ఱ పుత్ర సమన్వితుఁ డౌబుధధ్వజుం
గరమనురక్తిఁ దాపసులు ఱ కైకొనిపోయిరి రాజ లంతటన్. 292

సీ. భార్యలఁ గొని లేమి ఱ స్వపురంబులకు నేగి సంతోష మేపార ఱ సతులఁ గదిసి
భూరిసుఖంబులఁ ఱ బొరిసమ్ముఖంబున ననుభవించుచునుండి ఱ రతులితేమముగఁ
జిత్రాంగదాపూర్వచిత్రవృత్తాంతంబు సరవి నీకైవడి ఱ జరిగె మున్ను
కాన నోకమలాక్షి ఱకరుణ నఁ జెండ్లాడు మని యిట్లు కవిసుతే ఱ ప్రీనయురజఁ

ఆ. గూర్చి దండవిభుఁడు ! కొమరారుచున్నమ్మ
దుక్రమంబులోడ ! స్తుతిని మిగులఁ
జేయ నాలకించి ! ప్రీతిపాలుఁ డౌదండుఁ
గాంచి యాపాలంచి ! కనలి పలికె. 293

క. నను నే నిడ బహుశాశ్వతమున నెట్టిఫలంబు నీకు ! మొనయునొ కోపం
బొనరించి యైన నను నేఁ, బనిఁగొని పాలించుకొండుఁ ! బార్థివ! కంటే. 294

దండుఁ దరణను అర్థి భోగింతుట.

చ. అని యిటులాడుశుక్రునకు ! నాతఁడు కామవశాత్ముఁడై బలం
బునఁ బడఁద్రోసి కూడి గత!పుణ్యచరిత్రనుజేసి యామవా
మునివరువాసము న్వీడిచి ! పొందుగ భృత్యులఁగూడి తేరిపైఁ
దనరి స్వప్తనంబునకుఁ!దాఁ జని మోదముతోడ నత్తఱిన్. 295

ఆ. శుక్లసంప్లుతమున ! శోభిలుకవిసుత
పారి రజస్సుతోడఁ ! బొదలి వగను
వెలసి యాశ్రమంబు ! విడనాడి వెలిఁ జేరి
మొగముపంచి చూపు ! భూమి నునిచి 296

చ. జనకుఁడు నైనభార్గవుని ! సాకెకు సాకెకు నార్త నెంచి హా!
యని కడుసోలి రాత్రిపత!క్రొవ్వెహామాంశునిఁ బాసి దీనతఁ
దనరి మహాగ్రవాంబులకుఁ ! దద్దయుఁ బిక్కినదైనరోహిణీ
వనిలను బోలి పెన్వగను ! వారిధి వర్తిలుచుండె నంతటన్. 297

క. దనుజ ! పెక్కుదినంబులు, చన జన్నము పూర్ణమగుచుఁ ! జాలవెలుంగఁ
గని శుక్రుఁడు పాకాళం, బును విడిచి నిజాశ్రమస్థ!భూమికి వేడ్కన్. 298

క చనుదెంచి యాశ్రమాంతం,బుననుండి రజస్సువలనఁ ! బొనరుచు సంధ్యా
జని రాగసంజ్ఞలేం బగు, భునరేఖనుఁ బోలుసుతనుఁ ! గని రోషమునన్. 299

క. అనెఁ బన్నగసమరోషం,బున నిను ధర్షించి యెవఁడు ! భోగించెనొ దు
ర్జనుఁడును బాపియు నగునా, జనుఁ డెవఁ డేచోటి కిపుడు ! చన నేవడితోన్.

క చనెదను శుద్ధాచారం,బున నుండిననిన్నుఁ జెఱచి ! పోయినపాపా
త్మునిఁ బల్కుమనిన నది తన,జనకునిఁ బొడఁగాంచి భయము ! సాకెకుఁబోడమన్.

చ. భునమగుదుఃఖవేదనను ! గ్రాలుచు సిగ్గు మనస్సులోనఁ బె
ట్టగాన వచియించెఁ దండ్రి! విను ! కుత్సితభావుఁడు నీకు శిష్యుఁడుగా
జనపతి యైనదండుఁ డురుశై న్యయుతంబుగ నీమహాశ్రమం
బున కరుదెంచి నన్నుఁ గని ! పూవిలుకానికిఁ బిక్కి స్రుక్కుచున్. 302

ఆ. వలఁపుపుట్టినట్టు ! పలికి నాతో రతిఁ
జేయ నెంచఁ జాచి ! చేటువచ్చు

నగుచు నేను బల్కఁ నరుఁడు నానుడి మాటే
బలిమి నన్నుఁగూడి నాతోపోయి. 303

క. జనకా! నే నాతనిచే, తను భంగము నిట్లుచెంది నిలుగనిదుఃఖం
బున నున్నదాన ననఁ దన, తనయోక్తుల నాలకించి నిజనగరుఁ డొగిన్. 304

శుక్రుఁడు దండనకు కారమిచ్చుట.

సీ. నలిఁ గోపసంరక్తనయనంబు లేపార నాచమనంబును నయ్యె మొప్పుఁ
జేసి శుచిరూపాతిచిత్తంబుతో నపు డీశాటినుడిఁ బల్కి నిల మదీయ
ముఖ్యశాసనభయంబును గౌరవస్థితి నడఁకువలేని దండాభ్యవిభుఁడు
గరువంబుతోఁ దిరస్కారంబుఁ గావించెఁ గాన దిగంబరఁ నిగాంచి సప్త
ఆ. నిశలు కడచుతఱిని నిఖలాశ్వరథబల, మంత్రిగణముతోడ నడియు నిక్క
మనుచు నిట్టుపలికి యాతనికిని శాప, మిచ్చి పుత్రిఁజూచి యిలమి ననియె.
క. తనయా! పాపవిమోచన, మునకై యిటఁ దపముతోడఁ బొల్వారుము నీ
వని యి ట్లాత్మజకును నీ, తని శుక్రుఁడు గఱపి పిదపఁ దివిరికకాంక్షన్ 305
చ. దనుజవరిష్ఠగేహముల నద్దవలించెడి నాగవిష్టపం
బునకును బోయి దండుఁడును భూరిమదంబున సైన్యకాష్ఠవా
హనబలకాశితోఁ గుడిసె నాయొడ చేవఁ లట్టిదండకా
వని నెడఁబాసి పోయి రతిపాపపదం బని దైత్యశేఖరా! 307
క. కరిచర్మవసనుఁ డగుశం, కరుచే నది చేయఁబడెను నిగర్వగణమం
దిరమున నిటు పెఱకాంతలు, గురుపుణ్యములఁ గ్రకించి కొనిపోదు రొగిన్.
మ. దనుజా! ప్రాకృతు లైనమానవులు సత్యంబిట్లు గర్వంబుచే
లను బూబోడులపొందుఁగోరి ధర విస్తారావమానస్థితిన్
గని దుష్కీర్తినిఁ బచ్చి రక్కట! మహాకళ్యాణియా పార్వతీ
వనితన్ గోరుట నీకుఁ బాడియగునే నిపల్మాలు భావించినన్. 309
చ. పొరిఁబొరిఁ బ్రాకృతాంగనలు నిభూమిని నిట్లు దహింప నిర్జరే
శ్వరునకు భార్య యైనగిరిజాసతి కాల్ప దటంచుఁ జెప్ప న
చ్చెరువగుఁ గాదె; శంకరుఁ డసీయముఁడు దానవదేవతోటికిన్
గర మతనిన్ జయించుటకుఁ నిగాదు రణస్థలి నెట్టివారికిన్. 310

అంధకుఁడు ప్రహ్లాదునితి నిరసించుట.

తే. అనఘు! ప్రహ్లాదుఁ డిట్లాద నిలకించి
యంధకుఁడు కోపరాహరక్తాంబకుండు
నగుచు నిట్టూర్పు నిగుడించి యధికవీర్యుఁ
డగుచు నాతనిఁ గని యిట్లు నిడలుకఁబలికె. 311

క వినుఁ నాచేతను సంగర, మున శక్తుఁడు కాఁడ గెలువ ఁ ముక్కంటి కవం
గ వధర్మం డసహాయుఁడు, ఘనభస్మారుణితదీ ప్తఁ కాయుం డరయన్ 312

క. దనుజాధీశ్వర! యంధకుఁ, డని వాసవువలన భీతి ఁ నందునె చెపుమా
వనచరులవలన నతనికి, జనియించెడిభయ మటెంత ఁ చర్చింపంగన్ 313

తే. అతఁడు పురవీథిణంబున ఁ నడరునట్టి, భవ్యవృషపత్ర నామునిఁవలన భయముఁ
జెంద లేదేమొకో! యని ఁ చెప్ప నాత్ఁ, డంధకునిఘోరవాక్యంబు ఁ నాలకించి.

ప్రహ్లాదుఁ డంధకునకు నసితముని చెప్పినవిధి బోధించుట.

క. అనె నీపలు కతిగర్హ్యత, మున నలరి యసవ్యాసరణిఁ ఁ బొలుపొందినచై
కన ధర్మార్థవిరుద్ధం, బును నయ్యెను వినఁగ నేఁడు ఁ బుద్ధివిహీనా! 315

క. ధర సింగమునకు నక్కుఁ, గరికి న్మృగేంద్రమున కిచ్చి ఁ ఖగములకును బం
గరునకు రాతికిఁ గల దం,తర మని భాషింపఁబడెను ఁ దజ్ఞులచేతన్. 315

ఆ. అట్టి చైనమేర ఁ యభవునకును నీకుఁ, గలదె? నీతిఁ జెప్పఁ ఁ గా దటంచుఁ
దివిరి యనెద వీవు ఁ దేవర్షియును మహా, మనుజుఁడైన యసిత ఁమహామివరుఁడు

వ మంత్రనంబునఁ గొంతవడి లోకోద్ధరణహితబుద్ధిఁ జింతించి. 318

సి. ఏదినవాక్యంబు ఁ భాషింతు వినుఁ మెవ్వఁ డతిధర్మశీలత ఁ నడరి విదిత
గర్వరోషంబులఁ ఁ గ్రాలుచుఁ బరులకు హానిఁజేయకయొ ఁవిద్యావినీతుఁ
డై స్వదారలఁగూడి ఁహర్షించి చెఱిబోంట్లపొందు గోరఁడో యట్టి ఁపురుషునకును
భయ మెటించుకయైన ఁ వాటిల్ల దెప్పుడు ఘరుల నిత్యంబును ఁ బాధపెట్టి

ఆ. పోరితమునఁ బ్రీతి ఁ పొంగారఁ బరసతి, వి త్తవాంఛతోడ ఁ దెలసి శాస్త్ర
సరణి వీడి నీచ ఁసతులఁ గూడెడువాఁడు, పొందఁ డుభయలోక ఁములసుఖంబు.

క. భగవానుఁడు ధర్మాన్వితుఁ, డగురవిసంభ్యక్షరోషఁడయి కీర్తిఁ గనెఁ
సుగుణాముని యైనవారుణి, జగములఁ గీర్తింపఁబడెను ఁ సత్పురుషులచేన్. 320

క. తరణసుతుం డగుమను వొగి, వరవిద్యాన్వితుఁడు నగుచు ఁ వాసిని జెందెఁ
బారిది నగస్త్యుఁడు మును నిజ,తరుణీసంతుష్టబుద్ధిఁ ఁ దనరెఁ జుండీ. 321

క. ఇటు లీధీరులు ము న్నీ, పటులెరకలుపోషుదూర ఁబంధురధర్మో
త్కటపుణ్యంబులఁ జేసిరి, చటులస్థితి లేనివంశ ఁ సక్రమభణితిన్. 322

క. కర మిట్లు వీరు నిర్జర, గురుదాద్యర్చితులు శాప ఁకరగణ్యులు దు
స్తరవీర్యకీర్తిగురుధన, పరివృతులై దీప్తితోడఁ ఁ బరఁగిరి మిగులన్. 323

క. నీ వధిపుఁడవై నిత్యము, శావరమున ఘోరపాప ఁకార్యోద్దమసం
భావితుఁడవు కలహప్రియ, భావుండవు నైతి వకట! ఁ పాపనిశాటా!. 324

సి. చెడుగనునడతతోఁ ఁ జెన్నారి పరులను బాధించు నమురియు ఁ బరాంగకర్వ
మున నున్నసనత్కుమారధూపతియును బరార్థాభిలాషోన్నతి ఁ నడరి దైత్యుఁ
డైనహిరణ్యాక్షుఁ ఁ డతనికి సోదరుఁ డగుచు మూర్ఖస్థితి ఁ నలరి పాఁ

కలితుఁ డైనహిరణ్యకశిపుఁడు స్వర్గారహారుఁడు నుత్తరుతేజోగరైవయుడుఁడు

ఆ. మున్ను వీరు నాశ్రమమును జెంది రద్దాన, ధర్మసరణి దాఁటఁ దగదు భవ్య
గతి నాసంగు నద్ది ఘనరరకము గతి, ధర్మ మొండుచుండ్రు లక్ష్య మసుర.

ఆ. బుధులు రెండులోకములయందు ధర్మంబు, సద్గతుల నాసంగు జనుల కనిరి
పాత నధర్మ ముభయభువనవాసంబులఁ, బాలనంబొఁ అకు వఱలు నెపుడు.

క. గురుధర్మాన్వితు లగుస, త్పురుషులు విడువంగ నగును భూభాగమునఁ
బర లలనాసంగమమును, నరతేము గురుమానసముల నిలిచి దితీశా! 327

క. పరకాంత లేకవింశతి, నరకంబులఁ జేరునట్లు నవిఁజేయుఁడు ది
ధర నఖలవర్ణులకు ను, స్థిరధర్మమె యుక్త మనుచుఁ జెప్పిరి పెద్దల్. 328

మ. పరదారార్థములందు నిత్యము మహావాంఛఁ బ్రవర్తించు దు
ష్పురుషుం డారయ రౌరవాఖ్యనరకంబుం జెందుఁ జెక్కొండ్లు వి
స్తరకుఃఖస్థితి నంచుఁ జెల్వొందిరి సర్వాశేనస్వామికిఁ
సరవి న్మానివరుండు నా నసితుఁడో సర్వాసురాధీశ్వరా! 329

క. కనుకఁ గవి దూరముగఁ బర, వనితల విడనాడ నగును; భామలు నిక్కృ
త్యను బరిభవమును నరులకు, ననయము సమకూర్చుచుండు రవనిని గనుమా.

అంధకుఁడు ప్రహ్లాదునిఁ దిరస్కరించి శంబరుని కూరునికడ కనుపుట.

క. మునివర! ప్రహ్లాదుం డిటు, లన నంధకుఁ డతనితోడ నన్నె ధర్మరతిఁ
దనరిలి వీ వాశఁడవె నేఁ, గన ధర్మముఁ జేయువాఁడఁ గాను ధరిత్రిన్. 331

మ. అని ప్రహ్లాదునితోడ నంధకుఁడు నిట్లావేళ వాక్కుచ్చి చెం
లనె వర్తించెడిశంబరుఁ గని యనెఁ దైత్యేశ! కుధేశుఁ డై
ఘనలేఁ జెందినమందరాద్రికిని వేగం బేగి గంగాధరుఁ
గని భాసింపు మదెట్టు లన్న వినుఁ కాంతుఁ దాని నేఁ బల్కెదన్. 332

మత్తకోకిల. ఓరిభీతుఁడ! సుందరంబుగ నాప్తనాశసమంబు నై
భూరిదీప్తి వెలుంగుమందరభూధరంబును నేలొకో
వారకేఁ బరిరక్షఁ గూర్తువొ వానిచే నిది దత్తమై
ధారణిఁ బొలుపారె నీకొఱ కీనిఁ బల్కు నిజంబుగన్ 333

ఆ. వాసవాదిదేవవరులు నాయానతి, యండు బర్భబుద్ధి నలర నీవు
ననుఁ దిరస్కరించి నలి నీమహాగిరి, భయి వసించుచున్నవాఁడ వేల? 334

క. నీ కీవరనగ మిష్టం, బై కడఁగినయొడల నిప్పు డాదెసినుండుల
వే కొని చేయుము నీసతి, నా కిడు మని పల్కు ప్రమథనాథునితోడన్. 335

మ. అని యిట్లారఁడు పల్క శంబరుఁడు ప్రత్యాసక్తమై మందరం
బునకుం బోయి యమాసమేతుఁ డగుచుం బొల్చారు గౌరీశునిం

గని వాఁ డన్న లెఱుంగుఁబల్క సతి యా కాత్యాయనీదేవి సాం
ఘన నాలించుచు నుండ నయ్యిదను శంభుం డాడె నీశ్వరిన్. 336

మ. దనుజా! వాసవుఁ డిచ్చె నీధనమహీధ్రంబుఁ దమిఁ దాని నా
రని దౌనాగతలోక పీడ నసునే ధ్రిక్కించి నీ విప్ప డి
మ్మనుచుఁ బల్కిన శైలరాజసుత చో నానే స్వకామంబుఁ దా
ల్పను శక్తుండనుఁ! గా నటంచుఁ గడఁక న్భాషించె మానీశ్వరా. 337

ఆ. అంత నట్టిదనుజు నంచిక పొడఁగాంచి, దైత్యయంధకాఖ్యుఁ డనుజుఁ జేరి
నేను బలుకునట్టి నీతిభాషణములఁ, బలుకు మనుచు నిట్లు పలుకసాగె. 338

సీ. నీఁ గాలిబంటనై నెగడుదు నని శంభుఁ డట్టివాఁడును నయ్యలరుమమ్ము
వడిఁ బ్రాణదూతను బంపి యివ్వఁడుచంపఁగలఁడో వాఁడుఫలంబు గాంచుననుచు
నాడ శంబరుఁ డంధకాసురుకడ కేఁగి పార్వతిచెప్పినపలుకు లెల్ల
వినిపింప దానిని విని వాఁడు క్రోధాత్ముఁ డగుచు నిట్టూర్పుల నదరఁజేసి

తే. వసిక దుర్యోధనాసుతుఁబిలిచి దుష్ట,శీల యగుపార్వతికి భీతిఁజెలఁగ గాఢ
చటులసాన్నాహికి యనెడి సమరభేరి, దెసలు ఘూర్ణిల్లఁగొట్టుము ధీనలెన్న

దుర్యోధనాసుతుఁడంధకాఖ్యాపితుండై రణభేరిఁ గొట్టుట.

మ. అనఘా! వాఁ డిటు లంధకాసురునిచే నాజ్ఞాపితుండై మహా
దనుజా విస్మయమంద నంత బలిమిఁ దర్పించి ప్రాణంబురి
తిని భేరి న్వడిఁ గొట్టె నద్ది బలుఁడై దీపించుచున్నట్టి యా
దనుజగ్రామణిచేతఁ దాడితమునై తల్కొ త్తి చిత్రంబుగన్. 340

తే. భైరవాకారమునఁ జాలఁబరఁగుభయద,రావమొనరించె రాసభారవముమాడ్కి-
నట్టి భీకరనాదంబు నాలకించి,దైత్యదానవు లెల్లను దల్లడిలుచు. 341

క. ఈనాద మేమొకో యని, మానుగఁ దర్కించికొనుచు మహిరాశ్చర్యా
ధానమతు లొప్ప వడి నా,దానవపతి సభకుఁ జనిరి కాపసవర్యా! 342

క. చనుదెంచినదనుజులను, గనుఁగొని సేనేశ్వరుండు కలలెఱఁగును జె
ప్పిన నాపటుబలదానవ, ఘను లతిసన్నద్ధు లగుచుఁ గలహోచ్ఛు దమిన్. 343

అంధకాసురుఁడు బలాఢ్యులై శత్రువులై యుద్ధమున కరుగుట.

మ. ఘననాగోష్ట్రహరాశ్వలై చెదలి రాక్రవ్యాదనాథుండు క్ర
న్నన దివ్యోన్నతపంచనల్వపరిమాణం బొప్పుచున్నట్టి స్యం
దనముఁ ధీరత నెక్కి శంకరునియుద్ధప్రక్రియ గెల్వ నెం
చినచిత్తంబున నేఁగె దేవరలు నిశ్చేష్టాత్ము లై రాయెడన్. 344

సీ. జంభాసురుండు కుజంభుఁడు హాండుఁడు బలవంతు లైనశంబరతుహాండ
భాణకార్తస్వరధాస్కరిపుహస్తి దైత్యనాథులు మహోదరుఁడు శిబియు

కార్యుండు వృషపర్వశంకుకర్ణులు విరోచనవాయస్ఫీవులు సంహ్లాదుండు
కాలనేమియు ఘోరకాలానసుండును సబలులు నసుచున్నసరభవృత్ర
తే. వలులు దుర్యోధనుండు విపాకపాక
దానవేశులు మఱి పటుదర్పవీర్య
శైనబలాంకైత్య లని నేయ వథలశస్త్ర
పాణులై వేడ్క వెడలిరి వసుధ కదల 345

చ. పరమముసీంద్ర! యీ ట్లసురపాలుఁడు దుర్జనుఁ డైనయంథకా
సురుఁడు రణస్థలిఁ బలిమి శోభిలి శంభునితోడ ఘోరసం
గర మొనరించుచోఁ బెక్క మడిఁ గ్రాలఁగఁ గాలవిపాశబద్ధుఁ డై
గురునగ మైనమందరముఁ గూడఁజనె న్భరమాద్భుతస్థితిన్. 346

ఆ. శర్వుఁ డపుడు సమరసన్నాహుఁడై నంది, గాంచి యుస్మదాజ్ఞఁ గ్రాలునట్టి
పర్వతాదులైన ప్రమథగణంబులఁ, బిలువు మన నలేండు ప్రీతి నంత. 347

క. ననిజేయునివచనంబునఁ, బరువడిఁ జని బలము నంటి భావములోనఁ
స్థిరభక్తిని గణనాథులఁ, గరమర్థిని సంస్మరించెఁ గశ్యపచంద్రా! 348

చ అటిమునీ నందిసంస్మృతులు నై గణనాయకులెల్ల నుద్ధతిఁ
బెఱఁగు జనింపుచుండఁగను వేలకొలందినిఁ జైకలీచి చే
చ్చెఱ నరుదెంచి నందివిభుఁ కేరి శిరస్సులు వ్రాల్చి మ్రొక్కి ర
త్తఱిఁ జనుదెంచినట్టి ప్రమథప్రభలం గని భక్తి మీఱఁగన్. 349

—నంది హరుసమీప ప్రమథాదిగణసిరూపణము చెప్పుట.—

సీ నాళంబులేనట్టి నంది వారికి మ్రొక్కి యుండఱి నభవుని కపుడు లెలుపఁ
బూని భాషించెను మూఁడుకన్నుల నొప్పి పావను లై బటాపటలకాంతిఁ
గడఁగెడిపేర లే కాదళకోటిరుద్రులు మర్కటానసరుచులబలన
వెల్లుచు భార్దూలవిక్రమగురుయశోధనముల నెప్పుడు ఘనత నొందు
ఆ వీరు ద్వారపాలవీరు లీశూరులు
షణ్ముఖముల ఘోరశక్తిహస్త
ముల నెమ్మి బెక్కుముల నొప్పి యుఱువది
యాఱుతోట్లు స్కందు లనుదు రభవ!. 350

ఆ శర్వ యల్లి యివ్విశాఖాఖ్యఁ గలుగుఁ, నై గమేయగణము లీగతి యసు
సరవి సప్తకోటి శతసంఖ్య నొప్పారు, నట్టి ప్రమథవర్యు లనుదు రోవి. 351

క కల రొక్కనికి శతమా, లలు కనుఁగొనుభస్మమిశ్రశతనులును ముక్కం
టులు శూలకరులు నగుపి, రలు శైలగణాధిపతులు రాజసదమనా!. 352

క. వరభూతిప్రహరణు లై, పొరి దీప్తి భాసురత్తులు పొంగారుచు నా
కరణి నసంఖ్యలుఁ గా వచ్చిరి సాయముకొఱకు నీకుఁ కేవ చెలంగన్. 353

వ. కేవా! పినాకములఁ బూని మహాభయంకరులై కాలముఖంబుల నేపారి భవత్ప్రి
యులరుద్రగణపీరులును, రక్తచందనముల మేనుల నలందుకొని దిగ్వస్త్రులై
దివ్యమూలల ధరించి గంటలవాయించుచుండు నిరాశ్రయాఖ్యమౌధగణపీరు
లును, సార్థద్వినేత్రములరాణించుచుఁ బద్మనేత్రముల విలసిల్లి శివకాంక్షితవ
క్షులై నాశములేక వృషభకేతనంబులఁ జేవరిల్లుచుఁ బతులపై నుండినభూతగ
ణేశులునుఁ, జక్రశూలములఁ దాల్చినమహాపాశుపతగణంబులును, భేదరహి
తుఁడును సర్వపూజితుఁ డగునారాయణుఁ గూడినభైరవుండును, శూలచాపశ
రంబులఁ గరంబులఁ దాల్చి భవద్ద్రోహిసంఘాతు లగుసింహవదనులును, మఱి
కొన్నిభూతవేతాలము ఖపుతు సాహాయ్యంబుగొఁ జని వచ్చిరని భాషింప నట్టియొడ
భూతగణంబులెల్ల నేకొంచి భవునకు నమస్కరించి నిలిచినఁ గాంచి శివుఁ డా
గణనాథుల సత్కారమునఁ గూర్చుండ నియోగించి మహాపాశుపతులఁ జూచి
లేచి యిటురేఁగి గాఢాలింగనమొనర్చిన వారతిభక్తి మహేశ్వరునకు
మ్రొక్కిరి పిదప నట్టిపెద్దవింతను బొడఁగాంచి గణేశ్వరుఁ బిట్టిచిత్ర మేమని
చింతించుచు విస్మితుఁడై యట్టిచోఁ బ్రతితనేత్రు లగుగణేశుల నాలోకించి
యోగివర్యుఁ డగునై లాది నవ్వి శూలహస్తుఁడును సర్వభూతాధినాథుఁడును
నగు గంగాధరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 354

చ. పురహార! నీవు పాశుపతపుణ్యగణంబులఁ గొఁగిలించి నా
దరమతితో మెలంగినకతంబున విస్ఫుటలోకబృంహకం
బరి గణాధిక బొడమె నట్టులై జ్ఞానవిశేషరూపముల్
పరఁగును నీచ్ఛ వారికిని నా బాగుగ దానినిఁ జెల్పు సత్కృపన్ 355

—శివుఁడు కొలినిఁ దనకు భేదములేదని ప్రకటులకుఁ జెప్పుట.—

క. అన భూతేశ్వరుఁడుం డా, ఘనుఁ డాడినమాటుల నపుడు నిరుణ న్వినిశం
కనుఁ జెందినగణనాథులఁ, గని యిట్టు భాషించె మాని గద్యాలు మెచ్చన్.

సీ. హరుఁడనా నినుభక్తి నర్చించి వైష్ణవభవ్యపదంబు గర్వంబునోడ
నలరి నిండించితి నరట్టిజ్ఞానంబుచేత సాదృశ్యంబు నొంది చెడెను మీకు
నజుఁడును భగవంతుఁ డగువారి నే నాడు; నిత్యుఁడ నైనట్టి నేన చక్రి
నగుడు; మాయిరువురియందు లేదు విశేషు; మెసఁగ రెండుగ నిట్టులేకమూర్తి
అ కాన భక్తిభావగణ్యులు నరసింహా
లైనభూతగణములారా! నేను
చెలియఁబడితిఁ; జక్రి నివిరి మీచేఁ చెడి
యేంగఁ బడనివాఁడు నయ్యెఁ జూడ. 357

ఆ. హరి వినింతికుండు నయ్యె మీచే నట్టి, కారణమున మీకు జ్ఞానశూన్య
మయ్యె నంతువలన నాలింగనంబు నా, వలన లేనిదయ్యె వాస్తవముగ. 358

సీ. అనఘు! యిట్లు పురారి యన గణాధీశులు పల్క గౌపార్వతీప్రాణనాథ!
నీవు మనోజ్ఞనిర్మలుఁడవు నిరంజనుఁడ వజుఁడవు నిర్వికారుఁడవు శుద్ధకాయుండవు శుద్ధస్ఫటికవర్ణసముఁడవై యుండు వా రీ విలస
దంజనసంకాశుఁ డగునాతనికి నీకు నైక్య మేరీతిఁ నడరె ననిన
తే నభ్రకేతనుఁ డాగణాగ్రాధ్యవాక్య, సరణి విని నవ్వి మేఘునిస్వనముతీరి
బలికెఁ బెన్పెద మీకు సర్వస్వకీర్తి, వర్ధనం బైనమాటను భక్తి వినుఁడు.

— మీరుఁడు ప్రమథగణములకు శివశైక్యంబుఁ జెప్పుచు విష్ణురూపంబుఁ గాపుట. —

మత్త జ్ఞానమందున మీరు మోహ్యులు గారె యట్టిఁడు లైన నే
మానుగా నపవాదభీతిని మానితంబయి ప్రీతి నా
మానసంబున నున్న గుహ్యము మాన్యు లెన్న వచించెదఁ
గాన మీరట జ్ఞానవైఖరిఁ గాంక్షతో వినుఁ డిత్తఱిన్. 360

క. నను నేకరూపకాయునిఁ, గను దెసియు జ్ఞానవాంఛఁ గడఁగెదు మీ రిం
పున నభిమేఁపుఁడి పాఁ,లను హవ్యాదులను భక్తి లాయుచు నుండన్ 361

ఆ. అమలదివ్యచంద్రనాదులతో నాకుఁ
గలుగ దెపుడు ప్రీతి గాన ఱంప
మును ధరించి కడిమి పూన్కి నాకాయంబుఁ
గోయుఁ డట్లు లైనఁ గొమరు మిగుల 362

క. కనఁబడు నస్మద్విగ్రహ, మున మధుసూదనుఁడు దివ్యపురుషుండు మహా
దనుజహరుఁ డైన శ్రీహరి, ఘనతర మగుదీప్తితోడ నగణవరులారా!. 363

క. హరిభక్తుఁ డైనమానవ, వరుఁ డేకాహారమునను భాసిల్లెడిస
త్పురుషుఁడు సము లీయిద్దఱు, ధరపై సంది యములేదు పరికింపంగన్.

క. వినుఁ డీశ్లోకము చెప్పునె, కన నెవరికి నైన భేద మగు వెల్లడిఁ బో
వను విస్మయమగు మీకర, మున నర్థము నిడను భేదమున నలరుటచేన్. 365

సీ. నలినాతుఁడును లోకనాథుఁడు కందర్పసన్నిభకాయుఁడౌ శౌరి మీరు
నిందింపఁదగినట్టి నిత్యేశ్వరుం డెన్న సర్వస్వరూపుఁడు సకలభూత
గణనాథుఁ డఖిలలోకవ్యాప్తుఁ డగుచుండు నలనికిఁ దుల్యుఁడై యవధరించు
జనుఁ డెవ్వఁడును జరాచరములలో లేఁడు పరికింప నాభగవానుఁ డెలమిఁ
ఆ. బాండురక్తపీతవర్ణుండు నగుచుండు
వానికంటె నన్యవసు వెట్టి
దైనలేదు త్రిగుణి యైన సదాశివమూర్తి
నలరి లోకపూజ్యుఁ డగుచు నుండు. 366

ఆ. కంఠుఁ డిట్టు లనఁగ శైలాదులౌ ప్రసు
ధేంద్రు లాది రోదసీస్థ! మూకుఁ

బరమదయ సదాశివప్రభావోన్నతి
విస్తరించి చెపుము శీను లలర. 367

శివుఁడు ప్రమథులకు సర్వేశమూర్తిఁ జూపుట.

క. మునివర! ప్రమథేశులు చెప్పినమాటల నీలగళుఁడు శివుని వారికిఁ జూ
పెను నాశివసద్రూపం, బును దెలిపెద దాని వినుము పూర్ణప్రీతిన్. 368

సీ. శతసహస్రసుచక్రచరణదారుణదండ భుజములరాజిల్లి భువనభాగ
తలములయందెల్ల దట్టంబుగాఁ బర్వి కాన నశక్యమౌ గరళకందు
గాధస్వరూపంబుఁ గనుఁగొని దేవకాప్రార్థన దండోరుభద్రవాస
ములఁ జూచి యాగణాముఖ్యు లేకముఖంబువలన రాణించెడిభవునిఁగాంచి

ఆ. పిదపఁ కార్వతీశ శీవిష్ణుచిహ్నాంబుల, చేయివిధము లగుచు వెల్లు రూపుఁ
గాంచి యర్ధవిష్ణుకాలారివిగ్రహ, కలిత మైన మూర్తిఁ గనిరి ముదీయు.

వ ముసీంద్రా! వినుము మంత నాపరమేశ్వరుని లీలాస్వరూపంబు కొంతవడి వృష
భారూఢగరుడకేతనవిరాజితంబై మతికొంతదనుక నాగాంతకారూఢ వృష
ధ్వజవిలసితంబయి చూఁటలు, అయ్యెడ సద్గుణగణమణి యగుత్రిశక్తుఁ జేయు
సమయముల నైదైట్టిరూపముల ధరించునో కిన నట్లయ్యె మహాపాశుపతగణంబు
లుద్భవించిరి. పిదప నిట్లు పెక్కుమూర్తుల నక్కజంబుగఁ జాల్చిన ముక్కంటి
యొక్కరూపమును ధరించి తదాకాలక్రమంబుగ శుక్లరక్తపీతసీల మిశ్ర
వర్ణుండుగను వికలవర్ణుండుగను మహాపాశుపతరూపుడుగను రాజించి క్రన్నన
రుద్రేంద్రశంభుప్రభాకరవిష్ణుపితామహసమమూర్తుల నలరె. అంతఁ దదద్భుత
దివ్యరూపమును జూడఁగని గణేశ్వరులు విస్మితులై పరమేశ్వరుఁడు బ్రహ్మ శౌరి
వాసవ భాస్కర కుబేర్య విగ్రహుండనియును సనాతనుఁడనియును దేవ
దేవుఁడనియును భేదరహితుండనియును భావించిరి దాన నాపార్షదులు నిర్ధూ
తకల్మషులైరి వా రిట్లభేదులును విగతపాపులు నై జేజరిల్లుచుండ హరేశ్వరుం
డగుశర్వుండు సంతుష్టాంతరంగుఁడై భాషించె 370

ఆ. సువ్రతాత్మజార! నీ సారిది మీజ్ఞానంబు,చేత నేను ముదముఁ బొందినాఁడ
నిదుగో వరుఁ డాత్మ నెసఁగుశోరికతోడ, నలరి కొలఁదిలేని ప్రేమతోడ.

ప్రమథులకు భేదనిరసనపరంబుగా శివుఁడు

చ. పరమమునీశ! శంభుఁ డిటు పల్క గణేశ్వరు లాడి రీశ్వరా
పారిఁతొరి భేదదృష్టి మెయిఁ బుట్టినపాపము లెండిపోవ నా
వరమును మాకు నిమ్మనుచుఁ బ్రార్థనసేసిన మించి దంచు శం
కరుఁ డొగి వారిని నిగతకల్మషులఁ జేసి ప్రీతితోన. 372

క. వినుము కాత్యక్షస్థితిలోఁ, బొనరెడియాసుగుణగణముఁ బొంగారెడియు
ద్ధినిఁ దనకొఁగిటఁజేర్చును, మనసిజహరుఁ డైనవిభుఁడు మానిలలామా! 373

తే. అంతఁ బ్రణతార్తిసంహారుఁ డఖలనిర్జరావతంసుండు మేఘురభానివృతుండు
నైనళింధునివలన వారట్టిమంద, రంబుపై మానితులునైరి రహిఁ జెలంగ 374

చ ప్రమథగణార్తమై శివునిపాదయుగంబున నొప్పి శ్వేతకా
యమునఁ జెలంగుమందరనగాధ్యము నల్లనిలోలుతో వెళే
మముగను మాడుకాయమునఁ జాలఁ దనర్చుచు శారదాభ్రవ
ర్ణము కలపార్వతీశ్వరుని రమ్యవృషంబును బోలి రాజిలెన్. 375

తే కమలలోచనపార్వతీకాంతు లోక
రూపమున నొప్పి నిత్యము రూఢి వెలయఁ
దెలివి లేనట్టిమనుజులీలఁ జెఱిఁగి నెఱుఁగ
కైరి భిన్నత్వసరణుల నలరు మతుల 376

క. అని యిట్లైక్కవడి నతఁ డన, విని నారదుఁ డామునీశ్వరుఁ గని పలికెం
మునిచంద్ర! యంధకుం జే, పనిఁ బిమ్మటఁ జేసె దానిభావం బలరన్. 377

వ ఖాండింపు మనుటయు 378

క. నీరజలోచన సత్యా, భార సువర్ణాద్రిధీర ధర్మవిహా
రాకరుణ్యాకర నిత్యా, చార మహోదార రామచంద్రనరేంద్రా! 379

మానినీవృత్తము. పావనతాపస భావకుశేశయభాస్కరబంధురకీర్తిధరా
ధీవర సంతతపీర మహోన్నత దీప్తశరాసన దివ్యకరా
భూవర దుర్జనపుంగవకుంజర పూగమృగేశ్వర పాపహరా
పావనసేవితపాదసుపుష్కర భానుకులాంబుధిశీతకరా!. 380

తేరల. వరదపావన భద్రమానసభక్తసంచయపాలనా
గరుడకిన్నరసిద్ధచారణగణ్యవంద్యనికేతనా
పరమభూషణ పాపశోషణ చండితస్తుతభాషణా
ధరణిచారమణా సురాధిపతల్లజానిశభీషణా!. 381

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హారితసకులాన్వయప్రభవ,
రామవజ్ఝులవంశపుణ్యసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయ,
కొండయనారుధేయప్రణీతమగు లెలుఁగువామనపురాణమం దష్టమస్కంధము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

న వ మ స్క ం ధ ము.

రఘువంశవిశాలో
దారాంబుధిచంద్ర! ధర్మగతినిస్తంద్రా!
కారుణ్యభావసాంద్రా!
సారమువాచార! రామచంద్ర నరేంద్రా!. 1

క. అవతారపురుషస్తుతిముని, ప్రవరుఁడు నారదునిఁ జూచి పలికెను బ్రహ్మో
ద్భవ! యంధకుండు దానవ, నివహంబులఁగూడి యుపుడు సీటుచెలంగన్. 2

చ. కదలినవాఁడు నై ప్రమథగణ్యసమాశ్రితకందరంబులన్
గదిసిన శైలపత్యమునఁ గ్రాలి లతాతరుపుష్పసంహతిన్
బొదలెడిమందరంబునకుఁ బోఁ బ్రమథేశులు వారిఁ జూచి వే
పొదలెడిరోషతాపములు బుద్ధులఁ దద్దయు దండడింపఁగన్ 3

క. పలువిధములఁ గిలకిలరవ, ములుచేయుచుఁ జెక్కుటూర్యములు వడి సంర
భ్ధులు నై కొట్టిరి వేల్పుల, చెలు లచ్చర లెల్లఁ జూచి చిత్రపడంగన్ 4

శా. ఆవిస్తారనినాద మంత లయకాలార్ణావక్షుల్యంబు నై
తీవ్ర బుష్కరభూమిభాగములలో డీకొల్పఁగా సాగెఁ ద
ద్రావంబు దగఁ బుష్కరస్థలమునఁ దద్రోత్తుని ఘ్నేశ్వరుం
డావేళ న్వని క్రుద్ధుఁడై ప్రమథదివ్యానీకసంయుక్తుఁ డై. 5

ఉ. భానురకందరంబులను భాసిలి శైలగణంబులందుఁ బ
ర్వాసినిఁ గాంచు మందరము బంధురవేగముతోడఁ జేరి ది
గ్వాసుఁడు లేండ్రి యైనహరుభక్తినిఁ గాంచి నమస్కరించి యో
దాసకరణ్య! యంచు నుతిఁ బద్మ యొనర్చుచుఁ బల్కుఁ దాపసా!. 6

గాణపత్యేశ్వరు లంధకుఁ జంప హరునిఁ బొత్తుట.

అ. భువనసాధ! ధైర్యపుంగవ లనిసేయ, వచ్చి నిలిచియున్న వీర భూర
కుండు చేల ఎగ్రకోపస్వరబుద్ధి, వెలయ వెత్తు ప్రమథవీరు లెన్న. 7

క. మునివర! విఘ్నేశ్వరుఁ డి, ట్లన గంగాధరుఁడు పలికె నని నంధకుఁ జం
పను బోవుచున్నవాఁడను, బనిఁ గొని నే నప్రకూకపడితి ననుచున్. 8

ఆ. అపుడు గొరి సారెకభవునిఁ గొఁగిటి, యందుఁ జెలిమిఁ జేర్చి యూమ చేసుఁ
గాంచి యంధకాఖ్యకర్కుచేతునిఁ గూల్చఁ, జను మటంచుఁ బలికె సారభక్తి.

చ. అలకుచ కోచనోజ్వలము నై తనరారినచండనంబు ని
శ్చలమతియై పురారిపదసారసయుగ్మమునం దలంచుచున్
బలుమఱు మ్రొక్కి సంతసిలె నభర్గుడు నెచ్చెలి యైనమాలినీ
లలనను జూచి యంత ననె నాలిలసూక్తులతోడ నత్తఱిన్. 10

సీ చెలఁదిరో! నీవును నీ విజయయు జయయును నపరాజితయునా జయంతికూడి
మాటిమాటికి నప్రమత్తలై గిరిజను మూనితరక్షితమందిరమున
భద్రముగా నుంచి నీ పాలింపుఁ డనియిట్టు లభవుఁ డాచెలులనో నాడి వృషభ
మును నెక్కి తనగృహమునుండి ముదమున వెడలె నారుద్రునికెంటనంటి

ఆ గణము లరుగుచుండ నగణనాథు లావేళ, నట్టిమంచిరథ్యు నందు నుండి
విజయశబ్దములను నీ వేడ్కతోఁ జేయుచు, వెసలి రథనివెంట నీవులశక్తి.

హరుఁడు దంథకుపై కరుగుట.

క. జగదవనుండు మహేశ్వరుఁ, డగణితవిక్యుండు శూలహస్తుండు మహా
సుగుణయు నగుపాలాత్ముఁడు, పగఱుర సమయింప ననికి నవచ్చెడివేళన్. 12

క గురుతరకుంభసామ్యస్థితిఁ, బరఁగెడిచిన్నములు జయము నొసగ శ్రీకం
కరునకుఁ గలిగెడికీర్తిని, సరవిఁ బ్రశంసింపసాగె నజ్జను లెన్నన్. 13

చ సురసనినాదము న్నిగుల నీ శోభిలఁజేయుచు నక్కలింపుతో
నరిగెను వామభాగమున నీ నామమజర్థినిఁ గోరురాత్రులో
త్కరములు శోణితార్థమయి నీ గాఢపుఁదృష్ణచెలంగ నేగ శం
కరుని నభాంతరక్షితిపుఁ గాయము కంపముఁ జెందెఁ దాపసా!. 14

తే శంకునిహారితరథులు నీ సత్వరమున
నరుగఁ జొచ్చెఁ బరాఙ్ముఖ నీ లసుచు నట్టి
వరనిమిత్తంబులనుగాంచి నీ బవాళిభూత
భావనుం డాద్యుఁ డైనట్టి నీ భర్గుఁ డంత 15

క. తనమొగమునఁ బరుగన వొగిఁ, జెనఁగొన శైలాదిఁ జూచి నీ విను మని పలికెన్
గనఁబడె నిమిత్తములు జయ, మొనరుఁ బరాజయముకలుగ నీ దూషింపంగన్.

తే అంత నరేఁడు మహేశ్వరుఁ డాడినట్టి
భాషణంబుల నాలించి నీ భవ! మహేశ!
సమరమున నెల్ల శత్రవ నీ సమిలినెల్లఁ
బాలి నని యిట్టు లారభిఁ నీ బల్కి యంత. 17

సీ. పరమమహాపాశుపతగణంబులనెల్ల నందీశరుద్రగణముల నెలమి
సమరంబులోఁబకు నాజ్ఞాపింప వారంబరఁజని బహుశస్త్రాస్త్రసహితు లగుచుఁ
బిడుగుకాఁకెట్లను నిండి చేసినమూఁడ్కి వడి దైత్యబలముల నీ బాధపెట్టఁ
దద్బాధితులును నై నీ దైత్యదానవులనిఁ బ్రమథుల గాఁజేప నీ బహుళశూట
ఆ ముద్గరముల హస్తములఁబట్టి తమికాఁగ, వాసవాదిదేవతావర్యు లట్టి
కలహచిత్రగతినిఁ నీ గనుఁగొను, వలఁపుతోడ దివిని నీ వఱలి రంత.
క కుంభుభిభవ్యకవిప్రియ, బంధురగీతాదివాద్య నీ భాసురమగుచుఁ
సుందరసుస్వరఘోషము, పొందికతో నభమునందుఁ బుట్టెను బెదపన్. 19

ప్రమథరాక్షసులద్వంద్వయుద్ధము.

క. సురవరులందఱు కనుఁగొనఁ, గరము రుహాపాశుపతులు నీ గణనాథాదు
ల్గురుతోఁ బదర రాక్షస, పరివారముఁ బుడమిమీఁదఁ బడఁగొట్టి రొగిన్. 20
క. ధరగణనాథులచే నీ, సగతిఁ జతురంగబలము నీ సమయంబుఁ గని దు
ర్భరతోపుఁ డసుతుహుంకా, రురుఁ డనిఁ గావింపవచ్చె నీ సుర లరుదందన్.
ఆ కట్లు మూఁకలిగి నీ కడుఘోరమూర్తితో
నెసఁగుచుండునట్టి నీ యినుపగుదెను
హస్తమంతఁ దాల్చి నీ వెల్లి నింద్రధ్వ
జోపమాన మగుచు నీ సురుగుణాఢ్య! 22
క అట్టిదురుపరిఘము నాఁడు, కట్టలక్కనుఁ ద్రిప్పి ప్రమథగణనాథులపై
దట్టించి వైవ వెఱచుచుఁ, గొట్టిరి వా రరని మరల నీ ఘోరాస్త్రములన్. 23
క. అని భగ్నమయినబలమును, గని సర్వగణేశుఁడైన నీ గణనాయకుఁ డా
దనుజానివిూఁదికిఁ రయమునఁ, జనుదెంచెను గోపమాత్తఁ డీ జాల వెలుంగన్
క అరుదెంచు చున్నవిఘ్నే, శ్వరుఁ గని యాదమ్మఁ డళినీపసుపరిఘుంబూ
ధరధిరఁ ద్రిప్పుచు వైచెను, గర మాతని నెత్తి నదుమఁ నీ గౌర్యం బొప్పన్.
క చని యది తెక్కుఁ బొంతెర, మునఁబడి స్వర్ణాద్రిశిఖరమును దాఁకినభీ
కునవజ్రముచందంబున, ననఁబడి శరవిభము లగుచు నీ నలికావమునన్. 26
క. పరిఘము భగ్నస్థితిఁ గో, బరఁగినఁ గని వచ్చు విఘ్నరాజు దు
స్తరకరపాశముతోడను, బొరి వడి లాగుచును గట్టి నీ భుజబల మొప్పన్. 27
క. దారుణముద్గరమున నా, వీరునితల నదరఁ బ్రేయఁ నీ బృథుతోపముతో
హారంబుం డారాక్షస, శూరుఁ బరశ్వథముతోడ నీ స్రుక్కఁగ నొట్టెన్. 28
ఆ. అడఁచఁ గట్టి పగిలినట్టుల రెండుఁగ, వాఁడు చీలి పుడమి నీ వ్రాలియున్న
వాఁడు నయ్యో నాగవదనునిఁ గరముల, విడువకుండె నంత నీ విఘ్నవిభుఁడు.
క. కోరమాఱ్ఱిప్రయత్నము, సరసరఁ గావించి విగతశీర్షాస్థిత్వ
ఖరఁగుచు నుండఁగఁ గుండో, దరనామగణేశుఁ డట్టి నీ దైత్యకరములన్. 30

క. వలిగెడుగణపతిఁ గనుఁగొని, చలమున ముసలంబుఁ బూని ఱిచని వాని కరం
బుల వడి నాముహనీయుఁడు, విలసిత ముగుళ్ళ్ళ నతిశి ఱిబుధులు మెచ్చన్.

ఆ. అంతఁ గలళాకేతుఁ ఱిడగుగణపతిపూన్కి
రాహుఁనాముఁ డైన ఱిరాక్షసేంద్రు
హృదయతలముఁ జించెఁ ఱిబృహుతరప్రాసంబు
తోడఁ బ్రమథగణము ఱితుష్టి నొందఁ. 32

క. మునినాథ! కువలాండాసురుఁ, డనిఁ గూలను రావలాదైత్యుఁ ఱిడరి విముఖుఁడై
చనఁ బంచవీరగణపులు, మనముల రోషంబు మిగుల ఱిమల్లడిసెందన్. 33

చ. ప్రళయధనంజయోపములు ఱి బాహాబలాఢ్యులు నై మహోద్ధతిఁ
జెలఁగుచు రాక్షసేశ్వరుల ఱి సేనలమధ్యను జొచ్చి యామహా
బలములఁ జంప భూరిబల ఱిబంధురుఁడౌ బలిదానవుం డనిఁ
మలసెడునాత్మ నేఁడు గని ఱి మారులవేగసమున్నతస్థితిన్. 34

సీ. గదఁ గరంబునఁ దాల్చి ఱిగణనాథుకరకుంభకటములపైఁ గొట్టి ఱికలవిముఖుఁ
జేసి కుండోదరుఁ ఱిశీర్ణవాస్తపాలములఁ ద్రుంచి కావించి ఱిమోహరించి
కుంభధ్వజాఖ్యుని ఱిఘూర్ణితసంధిబంధనునిఁగ నొనరించి ఱిభీ ఘుటోద
రాభిధేయుని గురు ఱివాస్తదిసంధుల భిన్నంబుఁ గావింప ఱిచెదరి వారు

తే. విముఖులై పోయి రంతట ఱివిశ్వవిభుని
గణములను గాంచి పటుశౌర్య ఱికలితుఁడగుచు
నాళికేశుఁడు రేఁగి స్కం ఱిధాదిమోహ
వర్యులనుఁ జంపఁ దిరుగుచు ఱివచ్చె నంత. 35

క. అరుదెంచెడు నారాక్షస, వరుఁ గని భగవంతుఁడైన ఱిభర్గుండు గణే
శ్వరుఁ డగు శైలాదిని దన, పరిసరమున కవుదు పిలిచి ఱిపలికె ముదీంద్రా!.

క. అనిలో నీవాఁగి నీకు, ర్జనుఁబట్టి వధింపుమన్న ఱిశైలాదసుతుం
డనితరమతి వారువాక్యం, బును విని చక్రంబు వాస్త ఱిమునఁ గొని పెలుచన్.

చ చని బలిదైత్యుఁజేరి పటు ఱిశక్తిని వానిశిరంబుఁ గొట్టి నా
దనుజాఁడు మూర్ఛనొంది వసు ఱిధాస్థలి వ్రాలఁ గుజంభుఁ డత్తతిం
జని దనభాగినేయసదనుఁడు ఱి చయ్యన మూర్ఛనుఁ బాలఁ గోప మా
త్మను చెనుగాడ ముద్గరము ఱి మానుగ వాస్తమునందుఁ బూన్కిమై 38

తే. కాల్చి త్రిప్పుచు నంతినిఁ ఱిదరిమి చంప
నెంచి రాఁ జూచి యాదను ఱిజేతుచేతఁ
బరఁగు ముసలంబుఁ గొని భగ ఱివంతుఁడైన
నంది వానిశిరస్సును ఱి నలియఁ బొడిచె. 39

క. మునివర ముసలముతోఁ నా, దనుజాఁడు గరటివుఁ డగుచు ఱిధాత్రిని నూలఁ

గని నంది వజ్రమున దిరి, తనయుల ధ్వంసించె వడి శీఘ్రవిధము లొనరన్. 40

తే. అపుడు గణపతివలన నాయసురులెల్ల, వధ్యమానులు నై మహాభయముతోడఁ
గదలి దురోధనాసురుకడకు నేగి, శరణుఁ జొచ్చిరి కదువడి సంయమీశ!.

క. శరణాగతులును లంబో, దరవజ్రహతులు నైన తద్దనుజాల న
త్తరుణమునఁ జూచి వాఁ డురు, తరకోపం బాత్మయందుఁ దద్దర వెలుంగన్.42

సీ. అఖలదిగ్భాసితం బగుపాశమును గేలఁ బూనికతోడ ధరించి పొలసె నంచు
నిటుపల్కి నందివైఁ దటుకునఁ బడవైవ నంత నందీశ్వరుఁ డరుగుదెంచు
బాశంబు చూర్ణమై పడఁజేసె నవ్యాంబు చెనఁటియా పురుషుఁడు చించురీతి
భగ్నమై పోయినపాశంబుఁ గని వాఁడు పిడికిలి వైచె త్తి పృథులవేగ
అ. వంతుఁ డరుచు రాఁగ వానిశీర్షము వజ్ర, కాటిపండుమాడ్కి దర్పమొప్ప
వజ్రహతినిఁ గూల్చ వాఁ డపగతజీవుఁ, డరుచు వడిని ధాత్రి వ్రాలె నంత.
క. వెఱచుచుఁ బదిదెసలకు న, త్తఱతో రక్కసు లేగి రాత్మతనయుఁడు మృతుఁడై
వఱలుటఁ గని హాస్యసురుం, డురుతోకెను వడి నందివైభవమునన్.44

చ. అరిగి శరాసనంబుఁ గరమండు సముద్ధతిఁ దాల్చి కిన్క భా
స్కరసురదండకుల్యపటుశాతశరంబులతోడ సర్వశం
కరగణనాథులఁ ధర నగంబును మేఘము వర్షధారల
సరవినిఁ గప్పుచందమునఁ జయ్యన నయ్యెడఁ గప్పె నంతటన్. 45

తే. ఏకదంతాదిగణపతు లెల్ల నీర
బలులు నై యుండి యాఘోరబాణవృతులు
నగుచు సింగంబునకుఁ బిక్క టిల్లి వైన
వృషభములమాడ్కిఁ దెసలకు నెఱిచి చనిరి. 46

వ. ఇట్లు సర్వగణేశులు విగతసారసంపన్నులై చనుచున్నసమయంబున. 47

చ. అనఘు! పరస్పరేశ్వరులు నై చనుచున్నగణాధినాథుల
గని శితశక్తివాస్తమునఁ గ్రక్కున స్కందుఁడు దాల్చి ధీరతఁ
జని రిపువర్యునందుఁ గలశక్తినిఁ గైకొని వానిచెందమున
ఘనునిజశక్తినొ నడఁచెఁ గ్రౌర్య మవార్యము నై చెలంగఁగన్. 48

అ. సమరమందు శత్రుసైన్యమధ్యంబున, శక్తి భిన్నహృదయసహితుఁ డగుచు
హస్తిదానవుండు హతుఁ డైనతఱి భగ్న, శత్రుసేనఁ గాంచి సంరసించి 49

క. ఖినిసి గణేశులు నండి, శుని మ్రోలను నిల్చి రాశుసులఁ గూల్చఁగ నా
దనుజులు తమతమపదుచుం, జని రావవధూమి విడిచి సంయమినాథా!. 50

చ. భ్రమథులచేత బాధపడి రక్కసులెల్లఁ బరాఙ్ముఖస్థితిఁ
భ్రమసి చనంగ భూరిబలధాసితులౌ ధితిజేశముఖ్యుల

గ్రమమునఁ గూడి యాతనిని గ్రమ్మఱి రాఁ గని వ్యాఘ్రుల్యవ
క్రములఁ గండిపేషణుఁడు గ్రక్కదమునఁ గిక్కఱిం గినిశ్వసించుచున్. 51

క. కరమునఁ బట్టిసమునుఁ గొని, కర మని కకుదేరఁ గాంచి గ్రక్కదమునఁ
బుర్బురుఁ డురుగదఁ గొని బిబిబి, నరుదెంచె రణంబొనర్ప నత్యుద్ధతియై. 52

సీ వహ్నిసంకాశుఁడై వచ్చెడునాదైత్యవీరునిఁ గని నండిపేషణుండు
పట్టిసంబునుఁ ద్రిప్పి వానినెత్తినిఁగొట్ట గతదంతళోబ్జుఁడై గాసిఁ గూలె
మేటిబలుండును మేనమామసుతుండు నైనకార్తస్వరుఁ డవని నీల్ల
వాటివక్త్రంబున వజిలురక్కసుఁ డొక్కఁ డలుకఁ బట్టి సయమ్మునఁ దధికవీరుఁ
డై ననండిపేషణాఖ్యగణేశునిఁ, బాశమూనునుగట్టఁ బటుబలుండు
శక్తిహస్తుఁడైన పాణ్డాకురుఁడు రాంచి, బవర మొనరుపంగ వచ్చి నిలిచె.

వ. అట్టిలతి. 54

ఆ. అనఘు! లోహవక్త్రుఁ డధికబలాఢ్యుండు, నైనవైత్యవర్యుఁ డాగ్రహించి
కుక్కుటధ్వజుండు గురుశౌర్యుఁడౌస్కంధుఁ, గడిసి బాణములను గప్పి కట్టె.

క. అనిఁ జిక్కనక్రోంచారినిఁ, గని శాఖుఁడు నైగమేయగణవర్యులు పెం
పును గనుఁగొపముతో నా, దనుజేశునిఁ జుట్టుముట్టి రాఁకొని కడిమిన్. 56

చ పరువడి నైగమేయుఁ డొకభాగము గ్రక్కునఁ బించుఁచుండ దు
ర్ధరబలుఁ డొకుమారునకు బాగుగఁ బ్రీతి నొనర్చుతోఁకతోఁ
బరఁగి విశాఖనాముఁ డొకపార్శ్వము నొంప గణేశ్వరుండు భీ
కరపటుబాణసంఘముల గాసిలఁ గొట్టెను చారసేశ్వరా! 57

ఆ. అపుడు వాఁడు శంకరాత్మజత్రయశస్త్ర, పీడితాంగుఁ డగుచు భీతినోడ
సంగరస్థలంబుఁ జయ్యన విడనాడి, శంబరాసురేంద్రసరస కేగి. 58

క. దనుజేశ్వర! గణనాథులు, ననువడితో నేఁచ మిగుల నలఁగి మహాభీ
తిని వచ్చితిఁ బాలింపుము, భువరయ నన శంబరుండు గనలి మునిం ద్రా! 59

చ. పొరిఁబొరి కోప మాత్మవడిఁ బొంగఁగఁ బాశముఁ బట్టి యాగణే
శ్వరులను నొంప నేగఁ గని శర్వుని నల్వురుసూను లాయెడ
చిరుసున వానిపాశమును భీషణశక్తిని గూల్చ నద్ది యం
బరమునసుండి భూస్థలిని వ్రాలెను వేబము బ్రుంగ నత్తఱిన్. 60

క. భువనిజపాశము భంగం, బును గాంచినఁ గాంచి భీతిఁ బొకలుచుఁ దమి న
ద్దనుజాడు కాలరవ్యకుక్కుల, దనరుచుఁ జనె దెసల కంతఁ దివాలేహఁడుచున్.

వ. అట్టియెడ. 62

మ. శరజన్మం డురుదైత్యసేన ననిఁ జంచచ్ఛక్తివై నొంప శం
కరసూను ల్వెలఁదేఁగి పీచమడఁపఁ గాసిల్లి యాసేన దు

ర్భరభీవిహ్వలగాత్రయై విగతభా॥స్వద్వార్తరూపంబులఁ
బొరి నేపారుచుఁ బోయి శుక్రుశరణం॥బుం జెందె దైన్యస్థితిన్. 53

సీ. అనఘు! కుజంభుఁ డా॥రాక్షాత్మజాలయమున కరుగ నేనయుఁ బ్రమ॥థాధిపతుల
చేత వాఁడయి॥ చెలువొంద నంధకాసురుఁడై భీతినిజెంది॥ శుక్రుకడకు
నరిగి సానునయుండు॥నై మ్రొక్కి యనేక॥ స్తుతభవదాశ్రితులమునై॥ బలవరమందు
నిర్జరులను మేము॥ నిర్జించితిమి నేఁడు పాలితమద్దైత్య॥వర్యసేన

ఆ. కలవాఁడుండుఁ బ్రమథ॥గణములచేఁ జిక్కి, మగఁడులేక వెలయుఁ॥మనువమాడ్కి-
నడరె నాకు భార్గవ॥ లసుకుజంభాదిరా, క్షసులు నీల్గి రకట! ॥ త్రస్థలమున. 54

క. లలి నాప్రమథులసంఖ్యా, శెలఁగి కురుక్షేత్రభూమిఁ॥ జెన్నారెడి స
త్స్థలమువలెఁ జెంపులో నిపు, డలరుచు నున్నారు చూడు॥ మటుకాన దయన్. 55

క. పగవారికి ననిఁ దెలియని, దగుమార్గ మొనర్పు మరుల॥ ననిలో మే మ
త్యగణితశక్తి జయింతుము, లగ నాకైవడిని నివు॥ దయఁ జూడు మనన్. 56

క. దనుజగురుం డపు డంధకుఁ, దను నుడి విని యూఱడించి॥ యాతనిచిత్తం
బును సంతసింపఁజేయుచుఁ, బనిఁగొని భాషించె నిట్లు పరమమునీంద్రా!. 57

శుక్రుఁడు సంజీవనీవిద్యబలనఁ బిల్చిన రక్కసుల బ్రతికించుట.

క. దనుజా! వరతీర్థంబున, కును జని నీ॥ రొక్కఁ బ్రీతిఁ॥ గూర్చంగలఁ బొ
మ్మని పల్కి పుణ్యపుష్కర, మునకును సద్భక్తితోడఁ॥ బోయి నియతుఁడై. 58

క. మునిఁగి శుచివ్రతదీక్షిత, దనరుచు సవితానసరణిఁ॥ దనమతి సంజీ
వనిఁ దలఁచె దాన నత్తఱి, నని ప్రమథులబలనఁ బిల్చి॥ నట్టి దితిసుతుల్. 59

క. వెండి సముత్థితులై వడిఁ, జండకుజంభాదిదైత్య॥ సహితులు నగుచుఁ
భండన మొనరింప మహో, ద్దండగతి న్వచ్చి రవుడు॥ శాపసనాథా!. 70

క. కనలుచు వచ్చెడిదనుజుల, గని నందీశ్వరుఁడు నీల॥ కంఠునితోఁ ని
ట్లనె వార! ప్రమథేశులు చం, పినదానవు లసురగురుని॥ విద్య స్మఱిలన్. 71

ఆ. ప్రాణయుతులు నైరి॥ బలరంబునం దట్టి, విద్యబలన నిట్టి॥ పెద్దకార్య
ములఁ దె నద్ది చూడ॥ నల్పంబు కాదంచు, నిట్టులాడఁ బార్శ్వ॥ తీక్ష్ణకుండు. 72

సీ. అన్వయానందమఁ॥ దగునంది గర్జించి కడుదోష మాత్మలోఁ॥ గ్రాల స్వార్థ
వరసాధనం బగు॥ వాక్యంబు భాషించె; గణనాథ! శుక్రుని॥ కడకు నీవు
నరిగి నాచెంతకు॥ నాతనిఁ గొనిరమ్ము నే యోగరతినొంది॥ నిక్కముగను
మంచెద ననియిట్లు॥ శంభుఁడాడిననంది కావ్యుదీక్షుహతోఁ॥ గదలి దైత్య

ఆ. బలముఁ జేరె నంతఁ॥ బటుబలుండును భయం
కరుఁడు నైనదైత్య॥ గణ్యుఁ డతని

నడ్డగించె నడవి ని హారిమూర్ధమును గిన్క-
పఱుపు పొదువుమాడ్కి ని భద్రమూ ర్తి. 73

క. పరువడి నంతనె నండీ, శ్వాకుఁ డశనిసమంబు నైన ని చక్రముతోడ
గర మడచిన నిస్సంజ్ఞ, బరఁగి రణస్థలిని వాఁడు ని పడె నావేళన్. 74

తే. అంత జంభకు జంభవ్ర్యాక్ర్యాఖ్యదనుజ, వర్య్య లావాటసింహాళై ని బళాళి ఘోర
చటులశస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి ని చనిరి నండి, విభునివీఁదికి నయ్యోడ ని విపులశ క్తి

చ. అటుల మయప్రదాదిదనుజాధిపు లెల్లను రోమయుక్తులై
పటపటఁ బండ్లుగీటుచును ని బావాంపులందు మహాయుధాళుమూ
రటుకునఁ దాల్చి చివ్వ గణ ని ల్లజ్ఞ వాఁకిరి పూనిక- నంత నా
కుటిలబలాసురాధిపతి ని కోటినిరుద్ధుఁడు నై రయంబునన్. 75

క. పోరెడినండినిఁ గనుఁగొనఁ, గోరి ముదం బాత్మలందుఁ ని గామారదివి-
జేరి విలసిల్లుచుండిరి, వారిజసంభవుఁడు దేవ ని వరు లావేళన్. 77

సీ. భగవంతుఁ డైనట్టి ని బ్రహ్మదేవుం డంత నండినిఁ గని శచీ ని నాయకాది
సురలతో నిట్లనె ని సూనాస్త్రవైరికి సాయంబుఁ జేయుఁడీ ని సాధుసమయ
మం దన్నవిధివాక్కు ని నాలించి వాసవప్రముఖామరో త్తము ని ల్వడినిగగన
భాగంబు విడనాడి ని భర్గునైన్యముఁ జేర రా వారివేగంబుఁ ని బ్రమథనాథ

ఆ. సేనలోన వెలసె ని సింధుపఱన్నదీ, భూరిజవము మూడ్కిఁ ని బొలుపువిూఱ
నంత నుభయసేన ని లం దొగి హాలహాల, శబ్ద ముక్కచిల్లఁ ని జడి గొనంగ. 78

క. మునినాయక! యాసమయం, బున నండివిభుండు గినుకఁ ని బోయుఁ గడిమిమై
వనమృగమును హరి కొని వడిఁ, జనినట్టుల శుక్రుఁ గొనుచు ని శరవ్యనికడకున్,

క. చనుచుఁ ద ద్రక్షకులొ, దనుజులఁ బెక్కండ్రఁ గూల్చి ని దర్పకు గర్వం
బును బాసి ని భర్గుకడ నిలి, పినవిభుఁ డాశుక్రుస్మంగె ని విస్మయ మలరన్. 80

వ. అయ్యెడ. 81

చ. హరునిముఖంబునందుఁ గని ని వ్యాపృతుఁడౌటనుఁ గాంచి దానవే
శ్వరు లతిభీకరై రతఁడు ని శంకరభాతికుఁడై తదు ర్తమా
దరమునసుండి యంతలఁ బురా ని దాహకుఁడు న్నిరికేతుఁ డౌమహా
శ్వరుని నులింపసాగె గురు ని భ క్తి లేనర్చుచు నుండ నారదా!. 82

శుక్రుఁడు శివునిఁ బొగడుట.

క. హర జీవనగుణనికరా, వరదాఖలవిష్టవేళ ని ప్రముథగణేశా!
పురహర వృషకేతన సి, కురుభ క్తి నమస్కరింతు ని నుద్యమ మలరన్. 83

క. స్మరదహనకాలనాశన, నిరతగతి వామదేవ ని నీరజసఖి యా
శ్వర శర్వ భూరిదేవా, కరుణాకర నీకు మ్రోత ని కాపాడు నసుస్. 84

చ. అవని మహాశ్మశాననిరతా కరశూల త్రినేత్ర సత్తమా
భవ భుజగేంద్రనా గణపపర్వతరాజసుతామనోహరా
కవిజనపోష తత్పురుషకర్కురనాశన భూతిభూషణా
భవహర నీ కొనక్క నలిబంధురభక్తినిఁ బ్రోవు మాకృపన్. 85

క. మునినాథా! యిటు కవిచే, తను నుతుఁడై శివుడు ప్రీతిఁ బడనారుచు శు
క్రునిఁ జూచి కోరుమా వర,మనుఁ నొసఁగెదననుచుఁ బలికె ముదమునసంతన్. 87

క. దనుజాచార్యుఁడు శంభుని, కనె నోజగదీశ! యుష్మదమలోదరమం
దునసుండి వెలికి నిమ్ముగఁ, జనుదెంచు వరమ్ము నిమ్ము సజ్జను లెన్నన్. 87

ఆ. అప్డు శుక్రుఁ డిట్టులాడ శంభుఁడు తన
కనులమోడ్చి రమ్ము కావ్య! యనుచుఁ
బలుకి నాతఁ డంత భవ్యగర్భమందుండి
నిర్గమించుచుండి నీలగళుని. 88

సీ. ఉదరకోటరమందు సాప్త చరాచరసహితలోకంబుల సాగరముల
నాదిత్యవసుమరుదప్సరోగణముల సత్యవిఖ్యామరసాధ్యయుత
మనుజకింపురుషాధ్య మానిగంధర్వులఁ బశుసరీసృపముల పవంపిపీల
కలఁ గీటకంబుల ఘుననగఫలగుల్మసాకౌషధుల జలస్థావరస్థ

ఆ. భూతముల నిమేషముల నిమిషావ్యక్తములను గిరుల వ్యక్తములఁ బశుప్ప
దక్షిసారజంతుతతిఁ గని భయమొంది, కడిమి సంభ్రమింపఁ గావ్యనకును. 89

క. గిరిజేశునివదనంబున, సరగున దివ్యాబ్ద మొకటి చన నంతేఁబొ
గనలేక మలసి శ్రాంతిన్, బొనరెడిలేనుఁ గాంచి వెడలిపోఁజాల కొగిన్. 90

చ. స్థిరమగుభక్తితో శివునిఁ జెంతనుఁ జేరి నమస్కరించి యో
వరద! సహస్రనేత్రపద! పన్నగభూషణ! పాపశోషణా!
హర! శివ! శర్వ! శంకర! మహాగురుమూర్తిధరా! మహేశ్వరా!
పురహర! విశ్వరూపధర! పూర్ణకృపాకర! ప్రోవు మ్రొక్కెదన్. 91

క. గంగాధర! నీకుఁ దనిని, రంగారెడిసర్వభువనరాశినిఁ గని బ
ల్సాంగి భ్రమించుచు వెలువలి, కిం గదలంజాల లేను గిరరెడితగతోన్. 92

ఆ. సుభగ! నిన్ను శరణుఁ జొచ్చితి నని యిట్లు
భార్గవుండు నుడువ భర్గుఁ డలరి
వినుతవాక్యములను వినివి ముదమాత్మ
యందు వెలయుచుండ ననియెు మానిఁ!. 93

— శివుఁడు నిజకుక్షిస్థుఁడగు కవిని బయలువెడలు మనుట. —

క. భృగుభార్గవకులచంద్రా! నా, తనయుండవు విభుడవై వరయుఁ దగ మగనుతి కో
వను రాఁగ శుక్రుఁ డనుచున్, నినుఁ బొగడుదు రార్యలెల్లనిజముగ ధాత్రిన్.

క. అని భవుఁడు శేషమున విడి, చినఁ గవిశా వెడలివచ్చి శితవర్ణత్వం
బునుఁ దాల్చి హరుని వలఁగొని, చనె నంతట దానవేంద్రసైన్యముఁ జేరన్.95

ఉ. శుక్రుఁడు వెండి రా దనుజశూరులు శక్త్యగణంబుతో ననిం
బ్రక్రమమొప్పఁ జేయుటకు శీఘ్రముతోఁ జనుదేరఁ జూచి ని
ర్వక్రబలాఢ్యులౌ ప్రమథవర్యులు వేల్పులఁగూడి సంగరో
ద్యక్రము లైనరక్కసులఁబట్టి వధింపఁగ నేగి రోమునీ! 96

వ. అట్టియెడ. 97

చ. ఘనుమడివాఁగు లుద్ధతజయేచ్ఛను సంకులసంగరంబులోఁ
జెనఁగుచునుండి రంతఁ బటుపస్తతశక్తి నొనర్చునట్టి యా
దనుజసురేశసైన్యముల శర్వంద్వరణం బలిఘోరరూప మై
కనుఁగొనువారికన్నులకుఁ గానఁబడె న్తునివంశమండనా! 98

వ. అత్తఱి నంధకుండు నందిని, లోవాశీర్షుఁడు శంకుకర్ణుని, ఢిమంతుఁ డసురవి
ద్వేత్యుఁడు కుంభధ్వజుని, విరోచనుండు నందిచేవణుని, హయవదనుఁడు విశా
ఖుని, వృత్రుఁడు శాఖునిఁ దాఁకిరి. అప్పు డైగమేయుఁడు బాణాసురుని, రాజ్ఞ
సాధిపుఁడగుజంబుమాలి మహాపీర్యుఁడును బరశుధరుఁడగువినాయకునిఁ గవి
సిరి. దానవు లంతఁ గుపితులై రేఁగి దాయలగు షట్కృత్తప్రమథనాథులతోఁ
గలసికొంచుచుండి రత్తఱి. 99

ప్రమథాసురద్వంద్వయుద్ధము.

చ. కులిశముఁ దాల్చి వేగమునఁ గ్రుద్ధుఁడు నై చనుదెంచి దీప్తితో
జెలఁగెడియింద్రునిం దనుజసింహుఁడు నైనతుహుండు నుద్ధతిన్
గలిసియుఁ బోరసాఁగె నదు శౌర్యముతో వ్రాదుఁ డంత వీరుఁడై
కులయు ఘటోదరుం గదిసి మారొక్కనుచుండెను దర్పమొప్పఁగన్. 100

క. కుండోదరగణనాథుని, భండనమున మాస్తిదైత్యపతి కాఁకా మహో
ద్దండగతి షట్కశాసుర, మండలమాప్రమథగణము మారొక్కనుచుండెన్.101

క. సురగణపరివృతుఁ డై సం,గరమున కేతెంచుశక్రుఁ గని శుంభదితి
శ్వరుఁడు నివారించుచు వడిఁ, బరమేష్ఠినిఁ దాఁకి బాణాంబల మేపారన్.102

క. మాయావి యయాకుబంధుఁడు, మాయారహితుండునైన మాపలిఁ దాఁకెన్
బాయని బలిక్రతువు వడి,ఢీయుతుఁడసురవినిఁ గెల్వఁ దెంపున నరిగెన్. 103

క. వరుణునినిమ్మడికిఁ ద్రిశిరుం, డరిగె ద్విశీర్షుండు వెలుచ నసిలుఁ గవిసెఁ
వరమిత్రాస్త్రయుతుఁ డసురశిశి, ధరుని విరూపాక్షుఁ డలుకఁ దాఁకె న్మెలుచన్.

సీ. అప్పుడు విద్యున్మాలియసురక్షయుఁడు రౌద్రదానవుండును మహాదైత్యుఁడైన
కాలనేమియుఁ బటు శీఘ్రకలవోత్కటాసురుఁ డేకనేత్రాసురుఁ డెలమి రోష

కలకులై కదలి దోశాకరకుక్షుల నెదిరించుచు బోయుచు పృథులశ్రీ
నరకుచు దళ్వినుల శిరంబులు దరుక్షులను మరుద్గణముల సాధ్యులుగడిమిగెలువగ

ఆ. గాంతతో నివాత కవచాదిదైత్యులు
బోయి రిట్లు ప్రమథ పుంగవులకు
దివిజవరులతోడ ద్విసహస్రమట్లుకా
మరశరత్తు లరిగె మానిరాజ! 105

ఆ. వేల్పు లెల్లరు బోర వెంచి బోయిరో యపు, డసురు లడరి వారినానానములఁ
దెంచి మ్రింగ దాన దేవకాప్రముఖేళ,బలము శూన్య మయ్యెనవరమందు.

బృంఖాంబిశోత్పత్తి.

క. ధరఁ బ్రముఖామరబల మీ, కరణిఁ బొలివోయె మిగులఁ గ్రస్తోరుగణా
మరుల వశికాద్రిసానువు, నరుదుగఁ గని వలియు నైనవారుఁ డావేళన్. 107

కే. కడిమిఁ గలుషించి బృంఖాంబికను సృజించె
నామవాకేవిచేత చోవారు లెల్ల
వప్ప డాకృష్టులై యని నలసు లగుచు
మూఢవాక్కులతోడను మొనయుచుండి. 108

క. తనుతమమొగముల వగ విశృతములను గావించి శస్త్రశతులఁ ధరణిం
గ్రమమున విడుచుచు వెడవెడ, గుము లై చెలరేఁగి రమలగుణరత్ననిధి 109

ఆ. అంతఁ బ్రముఖవర్యులమరు లభ్రప్రభఁ, బొనరుదైత్యకాయములను విడిచి
వడినిఁ గార్తి అంగుళవలన వెల్వడినట్టి, మెఱుఁగుగుములమాడ్కిఁనించి వచ్చి

క. సారసనేత్రులు నై పెం,పారుచు నాదేవనాథు లని దనుజాల దు
ర్వారశరనికరముల న,వ్వారిఁగ బాధించి మించి వఱలుచు నుండన్. 111

క. ఆయెడ భవభుజపాలిత, కాయామరవితతులగుచుఁ గర్కురు లెల్లఁ
బాయని వగచుచు వెఱచుచుఁ, బోయి రహార్నిశలయందుఁ బుణ్యనిధానా!

శివుఁడు సంధ్య సుఖమించి నృత్యమొనర్చుట.

సీ. అభవుఁ డంతనె కుప్పి కలరుచు సప్తాష్టశతకమా కాలంబు చనుచు నుండఁ
గడఁగి యప్సాకరకరుఁ డవ్యయుండు నై పరమసరస్వతీవారి నంటి
నిష్ఠతో మునుఁగుచు నిజసంధ్య నేవించి మించి కృతార్థుఁడై మెఱసి మూర్ధ
మందుఁ బాప్సాంజలి నలిదీఱ నర్పించి వలగొని శిరముతో నవందనంబు

ఆ. చేసి కూరుచుండి స్థిరబుద్ధి రవిఁ గూర్చి
పాటలోదరేతి యని జపించి
నే నమస్కరింతు నీకొఱ కిపు డని
భక్తి మిగుల నిట్లు పలికి యంత. 115

తే. భాగధేయకృతుఁ డైనట్టిభావజారి, చేతులార్చుచు నృత్యంబుఁ జేయుచుండఁ
గాంచి ప్రమథాదిదేవతాగణ్యు లల్లి,సంతసంబున నృత్యంబుఁ జేసి రధిప.

శా. దేవాధీశుఁ డజాండు నిర్ముఁడు మహాతేజోధికాముండు స
ద్భావుండాహరుఁ డిట్లు నిర్భయుఁగుసుధ్వన్న్ఫ్ తి నేవించి బల్
లేవన్న ృత్యము సల్పి మోదము మదిఁ గీడొల్ప దైత్యాళితో
నావేళ సమరం బొనర్చుటకు నైరయత్నించె నత్యుద్ధతిన్. 115

క. వారభుజపరిపాలితులును, బరివర్తితభయములు ధూరితబలు లగుప్రమథే
శ్వరసురులచేత రాక్షస, వరు లందఱు జితులు నైరి బవరమునందున్. 116

అంధకుఁడు శివపూర్వుఁడై గిరిఁ గలియు వేసట.

ఉ. అంధకుఁ డంత నిర్జితము నానిజసేనను జూచి చెందమం
దిందుధరుం డజేయుఁడని దెంచుచు వస్తువులందు నమ్మక
మొందినసుండు. బిల్చి దితిపుంగవ! భాగ్యవిహీనతన్ మదిన్
జెందినవాఁడ వీవగుటఁ జేసి వచించెద నొక్కవార్తనున్. 117

సీ. దయ విని చేయము దాని నాశంబరు నరసి చూచినఁ గారణాంతరముల
వలన మహాత్ముఁడుఁ బటుతరణవిదుఁ డటుకాన దుర్జయుఁ డగుచునుండుఁ
గడిమి నాచిత్తంబు నిశ్చయగుణగ పార్థివపుత్రియై బ్రత్యహంబు
భాసిల్లుచున్నది పరిపరివిధముల నాచారుహాసిని యలరుచోటి

తే. కరుణరసము పూనికతోడ నే నభవుమూర్తి
నింపుగనుఁ దాల్చి దాని మోహింపఁ గలను
నీవు రుద్రానుచరుఁడును నిపుణుఁడైన
నందినాథుఁడ వగుము నేఁ బొంది కలర 118

చ. అతిముదితో దానితోఁ గలసి యంగజుకేళిఁ జెనంగి తుష్టితోఁ
బలి సురలోకమున్ బ్రమథవర్యులఁ గూల్చెదనంచు నాతఁ డీ
లెఱఁగున నాడ వాఁడు వినుధీర! బళా! యని వేడ్కఁ బల్కి యా
తతిఁ గన నంది యయ్యెఁ బ్రమథప్రభుఁ డంధకుఁ డయ్యె వింతగన్ 119

తే. అనఘ! వారట్టిమూర్తుల నడరి మంద
రంబునకు నేగి పటుతరబాణనిహత
కాయు లై రంధకుఁడు నందికరముఁ బట్టి
భవునిగేహంబు దృఢబుద్ధిబలనఁ జొచ్చె 120

ఆ. అపుడు గిరిజ శంకరాకృతి నొప్పి ప్ర, సూరజర్జరాభుఁ డయిశిలాద
సూనుమూర్తి నలరుసుందుని కరముల, బట్టి దూరముఁగనుఁ బాలిచెలయ.

క. చనుచెంచెడు నంధకునిఁ, గనుఁగొనె వాఁడంతలోన నడిమిఁ బ్రవేశిం

చినఁ గిర్తి త్తయగునిజ, యను మాటని జయమునుఁ గూర్చి గియన గిరిజ తనిన్.
చ. కనుఁ డివు డస్మదర్థమయి గావునిరోధికి భీమరూపు లా
దనుజులతోడఁ బోరడరె గాన నిక్కర్ణ వ్రణంబు ప్రాఁతనే
యని లవణాంబు ధీరమును గియింపగుతక్రమూ దెండు నేను నా
దెనిమిటిమేనిగాయమును గవేగమె మాన్పెదఁ బూన్కి నియ్యుడన్. 123
క. అనియిట్టులాడి దివ్యా, సనతేలమునసుండి లేచి గశంభుండని యా
త్తనుఁ దలపోయుచుఁ గడుఁదమిఁ, జని భక్తిని నావ్రణంబు గికరపత్రమునన్.
సీ. చేదించి క్రన్ననఁ గివ్నాంబులను నెల్ల నరసి యత్తతిఁ బార్శ్వగమందుదీక్షి
గడఁగువారిద్దఱఁ గని మాయతోఁ గప్పఁబడినట్టి మేనులఁ గబర్వి ఘోర
విగ్రహాకారవైకల్యవీరులఁ గా మదిఁ గెలిసి మహాభీతి గివ్రుచుండఁ
బాతిపోయిను వాఁడు గపార్వతిచింతితమునుఁ గనశేక విగమూఢబుద్ధిఁ
ఆ దనరి సుందు విడిచి గతద్ద నిందించుచుఁ, దల్లడిల్లి యిట్టిగదారిఁ గాలి
నడక గిరిజ పోయి గనటి నట్టిమార్గంబుఁ, బట్టి యాతఁ డరిగె గవలపు దెలఁగ.
క. అరుదెంచునట్టియంధకుఁ, బురహరుసరి చూచి వెఱపుగొనక స్నిజమం
దిరమును వదలి సఖిజన, పరివృత యయి యుపవనంబుఁ గబరువడిఁ బొ చ్చెన్.
క. వెనుకొని యాదైత్యుం డ, వ్వనికరిగె మదాంధుఁ డగుచు గావిరి నటురాఁ
గనుఁగొని యగజ తపోగో, పనమునకు శపింపకుండిగభయవిహ్వల దైు. 127
తే. అమలశుక్లార్కపుష్పంబుగనందుఁ బొ చ్చె
నంత సుల్మంబునడుమ జగయాదు లైన
కామినులు దాఁగి యుండిరి గాలి కాన
రాని దగుచుండ నంధకగరాజసుండు 128
క. సుందాసురుకరయుగమును, బొందికఁ గొని యాత్మసేనఁ గొంచెను వెర్మి
గ్రందుకొనె మరల నిర్జర, బృందంబుల కాహవంబు గృథుతర మగుచున్.
వ. ఇట్లు ద్వంద్వసమరంబు వెల్లె. 130

హరిబ్రహ్మలు రక్కసుల వధింతురు.

ఉ. అంత సురేశ్వరుండును మగాహత్తుఁడు చక్రగదాధరుండు మా
కాంతుఁడు నైనశౌరి హరగకాన్యుఁడునై దనుజేశసైన్యముగా
సంతనకట్టి కూల్చి పటుగశార్ఙ్గధనుర్ధరిశాస్త్రశస్త్రముల్
పంతముఁ బట్టి వైవ నని గ బద్ధులునై దిరిపుంగవు ల్వడిన్. 131
ఆ. ఖానుపాదబద్ధగవారివాహంబుల
పగిడిఁ బొక్కి యట్టగపంచసప్త
సంఖ్యలొలఁది మెఱయ గశౌరి రణోత్సాహ
శాలి యగుచు నపుడు గశౌర్యమొప్ప. 132

క. కొందఱి గదతోఁ జంపెనుఁ, గొందఱఁ జక్రంబువలనఁ గుంభినిఁ ద్రోసెన్
గొందఱి వాలముసలంబులఁ, గొందఱి దృక్కర్ణములను గూల్చి రయమునన్.

చ. గరుడుఁడు పుత్రపాలమునఁ గాళుల ముక్కున రొమ్మున న్వసా
ధరఁ బడఁ గొట్టెఁ గొందఱఁ బితామహుఁ డాదిజనుండు దేవతా
వరుఁడు పురాణదేవుఁ డగుపద్మజుఁ డుద్ధతిఁ బెద్దతమ్మినిన్
బరువడిఁ ద్రిప్పి యాకమలవారి నవారిఁగ ముంచె నత్తఱిన్. 134

తే. అఖలతీర్థమయంబు నానబజన్మ, వారిసంస్పృష్ట లై దేవవరులుఁ బ్రమథ
ధీరు లందఱు గణశతాధిపులు నగుచుఁ, జెంపుసెందిరి క్రొత్తగ నింతదోఁప. 135

క. కలుషహరం బగునావిధి, జలమున నాదైత్యు లెల్ల నంసిక్తులు నై
కులిశహతాద్రులనైనవడి, బలవాహనయుతులు నగుచుఁ బడిరి ధరిత్రిన్ 136

చ. బవరమునందు రక్కసుల భస్మముచేయుచు నున్నబ్రహ్మమా
ధవులనుఁ గాంచి యుద్ధమతిఁ దాల్చి సురేశ్వరుఁ డేగ వచ్చువా
సవుని బలాసురుండు కనిసారవిమానగుఁ డైనపద్మసం
భవునకుఁ జక్రహస్తునకు భక్తిని మ్రొక్కి క్రమక్రమంబునన్. 137

వ ఆయోధనోద్యుక్తుండై సంభ్రమించి చనుదెంచుచు. 138

క ఘనముష్టి నెత్తికొని వడిఁ, జనుదెంచెడువాఁడు నధికశౌర్యుండు మహా
దనుజసురాజేయుఁడు బల, ధనుఁడగు బలదైత్యుఁ గాంచిరథమి శిక్రుఁడొగిన్.

ఆ. పటుసహస్రహస్తబలమున శైలకోటి, నపుడు త్రిప్పి యాసురారిశీర్ష
మందు వైచె నద్ది భయస్రాధ్య మైయుండి, వేయితునుకలగుచు విపులయందు.

క పడె బలుఁ డలికౌద్రాకృతి, నడరుచు వెడవెడను వడినినడుగుల నిడుచుఁ
బెడికంపుగతిని రాఁ గని, గడగడ వడఁకుచును దేవగణవిభుఁ డంతన్. 141

క. అని పీడి పెడమొగంబునఁ, జనుచుండిన భిన్నుఁ గాంచి భయదైన్యంబులతో
డను గూడి జంభుఁ డుద్ధతి, బొనరారుచు నిట్టివాక్యములను భాషించెన్ 142

క. నిలునిలు నీవు చరాచర, ములనేలెడిదొరవునయ్యు భోవచ్చునె భీ
తిని చనుట యధర్మం బని, పలుకంబడె బుధులచేతఁ బాకవిరోధీ! 143

మ. అని యాదైవడి జంభుఁ డాడ విని దేవాధీశుఁ డాభీ
తిని వైకుంఠునిఁ జేరి భక్తి మదిలో భీపింపఁగా మ్రొక్కి యి
ట్లనెఁ దామోదర! భావ్యభూతపలివై వారిన్దుచున్నావు నా
వినయోక్తిని నాలకించి దయతో వీక్షించి పాలింపుమా! 144

చ. అనఘు! నిరాయుధుండ నగునట్టినన్ను గని జంభదానవుం
డని నడలించి నిల్వమని యాడఁ డొడంగిన భీతి నొంది నే
ననిరణబుద్ధి నీశరణునంటితిఁ గాన మహోయుధంబు వే
డ్కను నిడుమంచుఁ బల్క విని కంజదళాక్షుఁడు వజ్రతోసనెన్. 145

ఆ. అళని విడిచి యన్నిగతిభక్తిఁ బ్రార్థింపు, మూఁడొసఁగు నీకు నాయుధంబు
శంక లేకటంచు నిశ్చలిత్రిదశారి, శక్రుఁ డన్నిఁ జేరి నిశరణుఁ జొచ్చి.

సీ. పలికె నోపావక! నిబలదానవునిఁ దాఁకి దంభోళి భిన్న మై నిధాత్రి మూఁడు
విధము లై పడ నట్టివీరాసురుఁడు నన్ను రవ్వనుచున్నాఁడు నిరణ మొనర్ప
గాన నాయుధమును నిగరుణతో నిడుమని ప్రార్థింపఁ బ్రీతుఁ డై నిపావకుండు
తమిఁ బల్కె వాసవ!నిదర్పంబు విడనాడి శీఘ్రంబిల్వినానిశరణుఁ జొచ్చి

ఆ. నట్టివాఁడవైతి నివని యిట్లు భాషించి, యాత్మశక్తితోడ నిసతుడు శక్తిఁ
గాని పురందరునకుఁ నిమూర్ఖతో నిడి విను, వీథి నీగె నంతనిమలచరిత!

క. సురుచిరశతఘంటలతోఁ, బరఁగినదై ఘోరమగుచునిభాసిలు వైశ్వా
నరదత్తశక్తిఁ గాని మ, ర్కటుఁడొ జంభాసురేంద్రుఁ నిబరిమార్చుటకై. 148

చ పరబలమర్దనుం డయినవాసవుఁ డామహనీయశక్తినిఁ
బొరిఁబొరిఁ దాల్చి త్రిప్పుచునుఁ నిబొంగి బలంబులఁ గూడి యుద్ధవి
ష్ఫురఁగి రణంబొనర్పఁ జనెనివచ్చుపురందరుఁ గాంచి దానవే
శ్వరుఁడగు జంభుఁ డల్గి హరినివారణకుంభముఁ గొట్టి ముష్టితోన్. 149

ఆ. జంభదైత్యముష్టిచటులనిపాతంబు, వలన నతనిగజము నిభగ్నకుంభ
కటము నగుచుఁ గూలెఁ నిగడువడి మును హరి, వజ్రనిహతనగముపగిది నంత.

ఇంద్రుఁ డంబరమునసుండి తలక్రిందుఁగఁ బడుట

చ. కరిపతి కూలఁ బైకొనసి నిగ్రక్కున విష్ణుఁడు ఫీతితోడ మం
దరగిరి వీడి భూమికినిఁ దల్లడ మొందుచుఁ గ్రిందువిూఁదు నై
పొరలుచుఁ బోవఁ గిన్నరసమూహము సిద్ధులు సాధ్యచారణో
త్కరములు చూచి చిత్రపడి నిగ్రక్కున నిట్లు వచించి రాయెడన్. 151

క. వాసవ! తలక్రిందై బ, ల్వీసటమునఁ బడకు పడకు నివిస్మృతదైర్యో
ల్లాసాపాదితసరణిని, భాసిల్లుచు నుండు మవనినిభావంబలరన్. 152

చ పరమముసీంద్ర! వారిటులఁ నిబల్కినసూక్తుల నాలకించి యా
తరుణమునందు మోగివరేఁ నిదా ఘోణకాలముదాఁక నిర్జరే
శ్వరుఁడు వసించి యంత సురనివర్యులతో ననె వేల్పులార! దు
స్తరగతి వ్రాలు నే నఖలనిదైత్యుల నెల్లెదిరించి పోరుదున్. 153

తే. అప్ప డరఁ డిట్లు నుడువ వారినిరి సీవు
పొరి విషాదంబు నొందకు నిభువనరథముఁ
బనుపఁగల మట్టి రథముపైఁ నిబాళిఁ జేరి
కలహ మొనరింపు మల్యంత నికౌతుకమున. 154

సీ. సూనృతవ్రత! యిట్లు నిసుర లాడి వానరధ్వజముతోఁ సంహరాశ్వములతోడఁ
గడఁగినదై చిరనిగంటల గుములతోఁ బ్రజ్వరిల్లుచు మణినిప్రభలనొప్పి

యమల హేమమయంబు గనుచు స్వస్తికదివ్యలక్షణంబులతోడఁ బలిఁ బెలంగు
లేకను బనిచిరి గ దేవతాధిపుఁ డంత సారథిఁ బట్టి స్యందనంబు
ఆ జాచి యప్పు డనియెఁ గురలార! నేనెట్టు, లని నొవర్తు స్యందనాశ్వములను
నడుపనేర్తు దైత్యనాథుల నెదిరించి, గాఢశక్తి బోరఁగలనుఁ గ జెప్పుఁడు 155
క. సారథ్యము నెవఁడైనను, ధీరతఁ గావించెనేని గ దితిజులనెల్లా
ధారణిఁ గూల్చెద నిక్కం, బారితి పొసంగకున్న గ నగునే పోరన్. 156
ఆ. పరమమానినాథ! వాసవుం డీమాడ్కిఁ
బల్క విబుధు లపుడు గ పల్క రోసు
రేళ! సూతుఁ డొక్కఁ డేని మాలో లేఁడు
నీవె కలహమందు గ నేర్పుతోడఁ. 157
క. వారువముల నడిపించుచు, దారుణరాక్షసులఁ బంపఁ గ దగుదు వటంచున్
వారాడిన శక్రుండా, లేకను విడనాడి థాత్రిఁ గ దికమకపడుచున్ 158
చ. పరువడిఁ గూలుచుండె నటు గ్రాలెడివాఁడు విముక్తకేశ
గరుఁడుఁ జలత్కిరీటుఁడును గ స్కన్నశరాస్పదుఁ డైనయాపురం
దరుఁ గని సారెసారెకును గ దల్లడమందెను భూమి యట్లు దు
స్తరగతి నట్టిపాటునను గ థాత్రినటించెడికాలమం దొగిన్. 159

మూఁకలిన్నగ్రుమము.

క. అనఘు! శమీకునికులసతి, తనపతిఁ గని ప్రాణనాథ! గ తనయుని వేగం
బునఁ గొని వెలిఁబెర్చుము నీ, వని నావాక్యంబు నాఁటఁ గ డాలించి తమిన్. 160
క. పలికెను బాలునిఁ గైకొని, వెలిఁబెర్చు మటంచు నీవు గ వినయోక్తులతో
నలరుచుఁ బల్కెద వేలొ, కలరూపెఱిఁగింపు నాకుఁ గ గంజదళాక్షీ! 161
నీ మాన్యుఁడైననీమిత్రుమాని యీచందాన థాక్షింప నాచెలి గ పలికె నాథ!
కడిమి నీభూచేవి గ కంపించినంతనె శిబువు బహిస్థలిఁ జేర్చ ద్విసుణ
మనుచని దైవజ్ఞుఁ గ డాడినయుడి విని చెప్పితి నన్న నాగ్రచేడి పలికె
నట్టిమాటను విని గయాత్రజాం డగుబాలు ముదమునఁ గొని బహిర్భూస్థలమున
ఆ. శంకలేక చేర్చి గసత్వరంబున గోయు, గార్థ మనుచు మరల గ నాఁటఁ జేఁగ
నరుగవలదు వాని గ యనునని నిజసతి, పలుక వెడలి మరల గ వచ్చి థాత్రి. 162
చ. ఘనసమరూపలేఖలనుఁ గ గ్రాలుచు నుండినబాలకద్వయం
బును గురువిస్మయస్థితిని గ బొల్చసలారెడి దర్శనంబుతోఁ
దనరుచుఁ బూజ్యకాలునయి గ తద్ద వెలుంగుచు నున్న భార్యనుఁ
గనుఁగొని వింతచిత్తమున గ గాఢముగాఁ జెనఁగంగ నిట్లనెన్ 163
ఆ. కాంత! కలకాలమంసుఁ గ దెలియఁబాలక నిను
నడుగఁజూచు వాఁడ గ నాడు మీద్వి

లీయళికువ్వనకునుఁ గేవరిల్లెడిభవి
వ్యక్తుణంబు లెట్టి వగునొ యటంచు. 154

ఉ. కామిని గాలవుం డనిన గార్య మువెట్టిది చెప్ప మన్న నా
భామిని పల్కెఁ; నీయెడనుఁ బల్కఁగరాదు నిజంబు జీవితే
శా! మఱి నీకు వెన్క మనఁగారవ మించెద నన్న నాతఁడో
భామిని! చెప్పకున్నఁ దినఁ గూడును నే నని పల్కె నాయెడన్. 155

చ. మిడిమిడుబుద్ధితోడను శ్రీమాకమునీశ్వరుఁ డిట్లు చెప్ప నా
పడలి వచించె నాథ! హితవాక్యముఁ బల్కెద నాలకింపు భీ
తుఁడు నగుమానవుం డడుఁగఁ గోడనె దాని నొనర్చునట్లు వెం
బడి వడిఁ బింతసేయఁదగు వావిరి నం చని పల్క నత్తఱిన్. 156

ఆ. ప్రాణరహితుఁ డగుచు భాసిలునట్టి యా, చిన్నిబిడ్డఁ డపుడు బిన్నగకును
సాయపడుటకొఱకుఁ జనె రథవైశాఖ, దత్వబుద్ధితోడఁ దాపసేంద్ర! 157

వ. అపుడు విశ్వావసుప్రముఖగంధర్వపతులు చనుచుండినట్టి యాబాలుని శ్రీక్ర
సహాయునిగఁ దమతమచిత్తంబుల నెఱింగి నిజతేజస్సులవలనఁ బెంపొందించిరి
తత్తేజోయుక్తుం డై యాడింభకుండు వాసవుకడ యిట్లనియె. 158

చ. సురగణనాథ! నీకుఁ బ్రియసూత్రుఁడ నైతిని రమ్మటంచు నీ
సరణి ననఁ బురందరుఁడు సంతస మొందుచు నాలకించి యి
చ్చెరువు జనింప నీ వెవనిచిన్నికుమారుఁడ వెట్లు యంతవై
తురగముల రణస్థలినిఁ దోలఁగ నేర్తువు శంక లల్లెడిన్. 159

సీ. ఇటులన నాబాలుఁ డింద్రునితో ననెఁ బాకశాసన! నేనుభద్రవాహ
యానవిశారదుఁడనుభూమిభవ్యుఁడను సుభగుఁ డై శ్రీమాకసుతుఁడ వఁటేయు
సారగంధర్వలోయుక్తుండను మది శంకింప వలదని సారె కిట్లు
భాషింప నతఁ డట్టివాక్యంబు విని మోహావిదూరుఁడు నై దివియందుఁ బ్రభ్వరిల్లె
ఆ. పారిది నట్టివిప్రసూనుఁడు మాతలి, యనెడివేరుతోడ వారువుఁ గాంచె
నమరపుంగవుండు నట్టిదివ్యరథంబు, నెక్కి మోదమాత్మ నెసఁగుచుండ. 170

మాతలి రథంబు నడుప నింద్రుఁడు బంధాదిరాక్షసుల వధించుట.

చ. మిలమిల వెల్లువాఁడును శ్రీమాకునిపుత్త్రుఁడు నై చెలంగుమా
తలిని గ్రహించి మేటియరదంబుపయిఁ బడి నెక్కి మందరా
చలమున కేగి శౌర్యభుజసారమదోత్కటవీరవృత్తితో
నలరెడిశక్రసేనఁ గనివార్షముచేఁ బెనుపొంది యక్కడన్ 171

ఆ. అరుణపీతశుక్లహరితసితోజ్జ్వల, పంచవర్ణమగుచు బాణతతుల
నడరి చేసకథిత మావిలుఁ గని దాని, సంగ్రహించి చేసి సత్తముండు. 172

క. లేనమదిలోఁ ద్రిగుణులు నా, వనలాసనపార్శ్వతీశ్వరాజీశ్వరులన్
వినుతించి మ్రొక్కి భక్తిన్, దనరుచు శరచాపములనుఁ దాల్చి కడంకన్.

క. అంత శరంబుల సింగిణిఁ, బంతంబునఁ గూర్చి శస్త్రబద్ధాణుఁ డగుచున్
వింతే జనింప రణంబున, సంతస మేపారఁ దిరిగి శత్రుఁడు పెలుచన్. 174

క. తోయజభవహరిహరులా, తోయంబున నింద్రునకును దోడై విలస
ద్వ్యాయతకముల గర్భురసము, దాయము ననిఁ గూర్చి రధికదర్పోద్ధతియై 175

ఆ. అమరవిభుఁడు పుష్కరావని దళదిళల్, నిండి చెలుగునట్లు నేర్పుమీఱ
బాణములను బఱపి పరపక్షములఁ గప్పె, సమరభూమి నంత సంయమీళ!

క. లేడఁబడి రథకరివారు లొగి, వడిఁ దచ్ఛరపాతనమున బలువిడిఁ జెడియొ
మడిసిరి నైన్యేశులు; జం, భుఁడును మహామాత్రుఁ డయ్యుఁ బుణ్యనిధానా!

చ. కడిమిఁ దదస్త్రభగ్నుఁ డయి గాసిలెఁ గాల్బలమెల్ల నోలుచుఁ
బడి వగతోడ దిక్కునెడిపాటి దురాసదమైన నాబలం
బడరెడివాసవాస్త్రముల నా క్షణిఁ జెనంగొనఁ జంభుఁడుఁ గుజం
భుఁడు కని ఘోమాగదలఁ బూని మహోద్ధతితోడ నాయుధన్ 178

క. ఓరరహితుఁ డైననిర్జర, వరుమీఁదికి నేగ నతఁడు వచ్చెడునాకు
ర్భరదైత్యులఁ గనుఁగొనశ్రీ, హరి కోపాయత్తబుద్ధి నార్చుచుఁ బెలుచన్.

ఆ. శత్రుహరము నైనచక్రంబుతోడఁ గు, జంభు నేయ నతఁడు సర్వరముగ
నవనివీరుఁ గూలెనస్యందనచ్యుతినొంది, జీవరహితుఁ డగుచు శిష్టచరిత!

మ. హరిచక్రాహతితోఁ గుజంభదితిజుం డావేళ నీల్గ న్మహా
సురుఁ డౌజంభుఁడు కోపమాత్మఁ బెడఁగై శోభిల్ల కుర్వద్ధితో
హరి బాణక్ష జనుబింకచందమున వ్యాత్రాతిపై కేగ సం
గరభూభాగమునందు వాస్తవిలసత్ఖడ్గుండు నై పూనికతోన్. 181

క. చనుదెంచుచున్నజంభుని, గని సశరంబయినకార్ముకము విడిచి రయం
బునఁ గాలదండసమమగు, ఘనశక్తిఁ బురందరుండు శాతిం వానిన్.

చ. సరసర నేయ నద్ది స్వర శ్వనమై విలసిల్లుగంటలన్
బరఁగి లయాగ్నిచందమున వచ్చుచునుండ గదన్ ధరించి వాఁ
డురువడి దాని క్రేయ నతిరయోద్ధతి నాగదఁ గూల్చి యామహా
సురవ్యాదరయంబు దూరి ధరఁ బొ చ్చెను చేల్యులు సంతసింపఁగన్. 188

మ. అనఘా! జంభుఁడు శక్తిభిన్నహృదయుం డై సోలుచుఁ బచ్చె వే
డ్కనుఁ దద్వీర్యము బ్రస్తుతించిరి జగద్వంద్యుండు నాశక్రుఁ డం
తన గాశీశ్వరుఁ డైనళాంకరునిచెంతన్ జేరి సద్భక్తి బు
ద్ధినిఁ జెంపార నమస్కరించి నిలిచెన్ దీక్ష నిర్వ్యాకులంబించుచున్. 184

{ ఇంద్రుఁడు నంధకుని గని యదుప్రముఖాదవని
వాఁ డదినొనర్చు కేవలతలై నయనుట. }

క. ఆరాత్రిసగురుసైన్యము, దారుణగతి నేలఁగూలఁ దైత్యకుఁడు దు
ర్వారబలుఁ డైనయంధక, వీరునితోఁ బల్కెఁ జేవ వివిధుఁ డావేళన్. 185

క. వీరా! రా రా క్రమ్మఱఁ, బోరెద మిపు డద్రినలరుఁ బురసూదనునిన్
జేరి మనమిద్దఱము సుర, వైరులు నగు దైత్యపతులు ఘటిరనిలోనన్. 186

క. అని యిట్లు వాసవుం డన, విని యంధకుఁ డనియెఁ నేను ఘ వెఱగంటి కులం
బునఁ జెల్లాఁ డెడిపారుష, మును విడిచినవాఁడ నగుచుఁ ఘ బోదునె లేఁటన్.

క. సురసింహా! రాఁబ్బుటకు దు, ర్భరమగు నాదిక్రమంబు ఘ పర్వతిఁ గను ఘ
స్మరవిధి శీర్ణముఖామర, వరుల జయించెదను బాహుబల మేపారఁ. 189

సీ. అనఘు! యంధకుఁ డిట్టిఘాడి సారథి నంత నూరడించుచుఁ గోపమురవడింప
ముద్గరాంకురంబులఘమానైనమూటను బలికె నోసూతుఁడా! ఘ భవునిఁ జేర
నరదము నడుపుము ఘ శరముల సురనేన నేఁ జంపెదనుఁ జూడు ఘ నేఁ డటన్న
నామాట నాలించి ఘ యూతఁ డాయుడ భూరిగాత్రంబు లేపారఁ ఘ గాలవర్ణ

ఆ. ముల వెలుంగుగుఱ్ఱములఘమునకుఁ, గట్టి యత్నమొప్పఁ ఘ గరళికంఠు
కడకుఁ దోలఁ గదలుఘకటులతో శ్రమపడి, యవియుఁ బవనవేగమావహిల్ల.

క. అరదమునుఁ బూని ప్రమథే, శ్వరభూరిబలంబుఁ జేరఁ ఘ జని నంధకుఁ డా
తరుణంబున దృఢశరశే, ఖరసన్నిభ మైనవిల్లుఁ ఘ దాల్చి రయమునన్. 190

క. సురుచిరబ్రహ్మాండ్రోమా, వరమానాథాదిదేవవల్లభులను సం
గరమున దారుణశస్త్రో, త్కరముల బాధించి మించెఁ ఘ గ్రౌర్యస్ఫూర్తిన్ 191

వ. అక్కాలంబున 192

తే. కడిమి నాభాణములతోడఁ ఘ గప్పఁబడిన
బలముఁ గనుఁగొని త్రిలోక్యపాలకుండు
చక్రపాణియు నగునట్టి ఘ శౌరి విబుధ
సత్తములఁ గాంచి యిట్లనె ఘ సంయమీశ!

{ మఱి దేవతలతో నంధకాసురవిరథసారథులఁ జంపుకొని చెప్పుట. }

ఉ. వేలుపులార! యంధకుని ఘ వేండ్రపుఁదూపులఁ గాసిఁ బొంది యి
ట్లీలలొ యూరకుంటిరిపు ఘ డీడ్తురఁ గీడొనఁగూడుఁ గాన నీ
కాలమునా రణోప్పులయి ఘ క్రాలుఁడు వాని కూరంగమంబులఁ
మేలగుసారథిఁ రథము ఘ మేదినిఁ గూల్చఁ దగుఁ రయంబునన్. 194

ఆ. విరథుఁ డగునుఁ బిదప ఘ వినుఁ దపగరథుఁ
బైనవీనిఁ బట్టి ఘ యభవుఁ డాఁ

సూల్చు శత్రుఁ డసురశిరుడనిచే నుద్రిక్తుఁ
డమ్మా సూరకుంట శిక్షా మనునె. 195

చ. హరి యిటు లాడ నిర్జరసమూహవృతు లోఁబ్రమథేంద్రు లుద్ధతి
బరఁగి శచీమనోహరునిఁ బంకజనేత్రునిఁ గూడి ఘోరసం
గరమున నేగి రత్తఱిని గాఱుమెఱుంగులచాయ నున్నతా
సురహయకోటి శౌరిగద శీఘ్రజినిఁ గూల్చెను తెప్పపాటునన్. 196

చ. అరదముఁ బూన్కితో నడపుశిక్షి నియంతను లాగి పట్టి దు
ర్ధరమగు శక్తితో నతని శిరమ్ము స్కందుఁడు క్రుచ్చి చంపి స
త్వరముగఁ బ్రోసె నంత గణతల్లజ లోప్రమథేశు లెల్ల ని
ర్జరవరయుక్తు లై చటులసంగరభాగమునఁ జెలంగుచున్ 197

క. సురుచిరనాట్యయుతమా, నరదమున విచార మొనర శస్త్రంబులతో
సురవడి నుగ్గుగఁ జేసిరి, కర మాత్మలయందు ముదము శిక్షఁగ ముసీంద్రా!

తే. అంత వాఁడు మహాపీర్యుఁ డమ్మా విరథుఁ
డగుచు విల్లును వీడి గదాయుధంబుఁ
బట్టి త్రిప్పుచుఁ గ్రమమునఁ బ్రమథదేవ
పతుల నెనమండ్రఁ దఱుముచు శిక్షఁ జేసి. 199

మ. ఘనగంభీరము నై సహేతుకము నై శిక్షట్టువాక్యంబుఁ జె
ప్పెను నోభిత్తుఁడ! నీవు సైన్యములతో శిక్షించుకున్నావు సాం
పున నేసాయము లేనివాఁడ నగుచుఁ బోరాశిన నిన్ను నే
ననిలోఁ జంపెదఁ జూడు మీవపుడు ధైర్యం బస్తమీయం బొగిన్. 200

సీ. అంధకుఁ డీమాఱ్కి శిక్షనఁ విని పలుకుల భవుఁడంతఁ బ్రమథుల శిక్షవాది
సకలదేవతలనుఁజయ్యనఁ దనమేనఁ జొనిపి యాదైత్యునిఁ శిక్షాచి పరిశో
ధారమ్ము దుర్ధార్ల! శిక్షాసాధము! నిస్సహాయుండ నై యనిశిక్షదరుచున్న
వాఁడ నే నని యిట్లు శిక్షపడిన వాఁ డట్టిసకలాసురశక్తయశిక్షసహితభూరి

ఆ. విస్మయంబుఁ గాంచి శిక్షవిస్తారమగుగదఁ, బూని శివునిపైకిఁ శిక్ష బో నతండు
బహుళగర్వమునను శిక్షచ్చెదునంధకుఁ, గాంచి రుద్రుఁ డిగ్గి శిక్షార్యమొప్ప.

కాంచనము వజ్రకైరవాకృతులఁ దాల్చి యంధకునిఁ ధరఁ గూల్చుట.

చ. కరతలమందు శూలమును శిక్షగొని భూధరఁ సానువందు మ
ర్ధరగతిలోఁ బదాలియయి శిక్షారి త్రివిష్టపభీకరుండు నై
సారిడిని శైరవాకృతిని శిక్షోభ మొనర్చెడునాసురారి రు
ద్రరహృదయంబుఁ బొంచె బుధశిక్షతల్లజ! చెప్పెక నాలకింపుమా 202

సీ. దంష్ట్రాకరాళరఁ శిక్షదరిభాస్కరకోటిసన్నిభమై హరిశిక్షచర్మసహిత
మగుచు జటాధర శిక్షమై మహాభుకంఖభవన ధానించుచు శిక్షభవ్యసర్ప

హారితోఁ గడుఁగావఁజించి శార్దూలకరములతోడను గ్రాలి చంద్ర
నేత్రయుగంబున నొగడెడి యీదృశీ మూర్తినిఁ దమిఁదాల్చి పురహరుండు
అ. శివుఁడు శాశ్వతుండుఁశివపదుఁడు భగవంతుఁ, డజుఁడు భూతభావనాస్తుఁ డైన
పార్వతీశుఁ డతనిఁవధియింబుఁ బిల్చెఁ ద్రి, శూలమునను విసుధఁశూరు లెన్న.

చ. పరువడి వాఁడు భిన్నతరఁవధుఁడు నయ్యె సశూలుఁ డామహా
శ్వరుఁ గాని ద్రోసుదవ్వరుఁగ నీవిరి శంభుఁ డతి శ్రమంబునఁ
బొరలుచు వచ్చిశూలమున భూరిగదాధరుఁడు న్నవాభయం
కరుఁడగువాని వక్షమునుఁ గ్రక్కునఁ గ్రుమ్మెను సంగరంబునన్ 204

తే అంధకుండంత శివమూర్ధనందు గదను, వైచి కరముల శూలంబుఁబట్టి కొట్ట
సత్వమున కున్కిపట్టైన శేంకరుండు, పరమయోగివిధంబునఁ బరిధవిల్లె. 205

వ. అంత వాని దారుణగదాపాతక్షతింజేసి నా ముక్కంటితలయందు నెత్తురు
ధారలు జాఱఁ దొడంగె. తొలిధారం గాలనెచ్చెలివన్నెకలిగి తామరపూల
దండలతోఁ బ్రజ్వరిల్లునట్టి భైరవుఁడు పాడమి విద్యారాజని ప్రసిద్ధికెక్కె.
ద్వితీయశోణితధారవలన నఖలభువనార్చితుండును, శూలమండితుండును భైరవుం
డావిర్భవించి రుద్రనామమున రాజిల్లె, నన్యరక్తధారం బుట్టిన నలుగురుభైర
వులు చండాద్యేకకపాల్యనాము లై రాణించిరి నేలఁగారిన నెత్తురుధారచే
జనించిన భైరవుఁడు శోభాంజనాభుఁడు శూలరాజితుండు నై లలితరాఖ్య
నలరారె అట్లాశివుఁడు సప్తవిధభైరవరూపుఁ డయ్యె వినాయకుఁ డష్టమ
భైరవుం డగు; నిటిభైరవాష్టకం బగు అట్టిమూర్తులుకలశంభునిచే మహా
సురుఁ డగునట్టి యంధకాసురుఁడు శూలప్రోతుఁడై వాసవాయుధప్రభా
పుంజరంజితుం డగుచు గొడుగుమాడ్కి ధారితుం డై విలసిల్లె నయ్యెడ. 206

ఉ మునివర శూలపాతమునఁ బుట్టినరక్తమునందు గొంతుదాఁ
కను మునిఁగెఁ బరాక్రమము శ్రాలమహేశ్వరుఁ డేడుమూర్తులఁ
గనలుచు నంతనావిభునిశాయమునందు మహాప్రవాహమై
ఘనమగు స్వేదమాయెడను గల్గెను మిక్కిలిఁ దండడించుచున్ 207

చక్రికారాంగారకుల జన్మవిధి.

తే. గరళకంఠునిముఖఫలకంబునందుఁ, గలిగె రక్తప్లుతాంగయోగమున్న ధరణిఁ
జెందినట్టివినాళక్రస్వేదబిందు, వందు నంగారపుంజాభుఁ డై నలరువు. 208

క కలిగి లదాసురరక్తము, బలితపుఁ దృషతోడఁ ద్రావె నీ బాలకతీయం
దలరెడిశోణితమును మి, క్కిలిపానము చేసె నాళికారలఁగ నంతన్ 209

క. బాలార్కసన్నిభాభుఁడుఁ, గాలారియు వరదుఁ డమర నీ గణనాథుం డా
శూలాయుధుఁ డత్తతి నా, బాలాముఁడఁ జూచి ప్రీతి నీ పరిధవిలంగన్. 210

చ. పరమమునీంద్ర! లోకహితబంధురవాక్యముఁ బల్కి దేవ! నీ
నరసురమౌనిచారణులు నాగులుయక్షపితృవ్రజంబులుఁ
గురుబలిపుష్పధూపములఁ గార్తి నొసంగి నుతించి మ్రొక్కుచుఁ
నిరతముఁ గొల్చుచుండుదురు నిక్కము మిక్కిలి నిర్మలాత్ము లై. 211

క. వినుఁ శోణితార్చితవు నై, పొనరినకలేమునను నీకు భువనంబులయం
దనిశేముఁ జర్చిక యునుపే, రొనరును శుభదంబు నగుచు నుజ్వలరూపా! 212

చ. పురవారుఁ డిట్లు చెప్ప విని పొంగుచుఁ జర్చిక వింధ్యశైలభా
సురతలమందు దీప్తిమెయి శోభిలుదుర్గనుఁ గూడి సర్వమా
ధర విహరించి పింగుళకథాత్రి ధరోత్తమచారువాసమం
దురురుచితోడ భాసిలుచు నుండెను నిత్యము సంతసించుచున్ 213

సీ. చర్చిక పోయిన శర్వుండు సర్వవరాఢ్య మై జగములకన్నిటిని
బరమశుభాశుభఫలద మౌ గాముల దొరతనమును మహాతుష్టిఁ గుజాని
కవు డిచ్చి నీకు గ్రహాంతరవ్యసనంబు కాగలదని పల్కుఁ గాంక్ష నాతఁ
డరిగె నంధకు నంత నాహైరవుఁడు దివ్యసామాప్రవర్షముల్సల్పి రేత్ర
ఆ వహ్నితోడ శుష్క బలశౌర్యశక్తునిఁ, గాఁ ద్వగస్థిశేషుఁగా నొనర్చెఁ
దత్రినేత్రవహ్ని దగ్ధుఁ జై యపు డలఁ,డట విముక్తపాపుఁడగుచు నంత.

ఉ సర్వచరాచరేశుఁడుఁ బ్రభాబలవీరుఁడు దేవనాథుఁడుఁ
గర్వితదైత్యమర్దనుఁడుఁ గామవిరోధియు సర్వమానిగం
ధర్వపురందరాదిసురతేల్లజసంతతివంద్యుఁ డైనవా
శర్వుని నంధకాసురుఁడు చక్కఁగఁ గన్గొని వీడ్కొనాద్యుఁగన్ 215

క. మునివర! వాఁ డీకైవడి, మనసిజహరుఁ దెలిసి భక్తి మాటికిఁ బొడమఁ
వినయమున మ్రొక్కి యీవిధ, మునఁ బొగడం దొడఁగె దివ్యబుద్ధి తలిర్పన్.

అంధకుఁడు హరుని నుతించుట.

ఉ శైరవరూప! లోకగణపాలన! హస్తకపాల! శుద్ధ! దు
ర్వారమహాత్రిశూల! భయభాసితమూర్తిధరా! మహేశ్వరా!
సారభుజంగహార! భవ శత్రువిదార! విపన్నబుద్ధిఁ బెం
పారెడి నన్నుఁ బ్రోవు మనసారఁగ మ్రొక్కెద నీకు భక్తితోన 217

క. గురువిశ్వరూప! కర్బుర, సురవందితపాదపీఠ సుందర! విశ్వే
శ్వర! లోకజనక! నేనిశ, శరణును బొచ్చితి జయింపు సగవి వృషాంకా! 218

చ. హరుఁడని సిద్ధులుఁ శివుఁడటంచని వేల్పులు నుగ్రుఁడంచు ని
ర్జరరిపులు న్మహేశుఁ డని సర్వజనంబులు భీముఁ డంచు గిం
పురుషులు యక్షపుంగవులు భూతగణేశ్వరుఁ డంచు భూతముల్
వరభవుడంచు నిన్ను పితృవర్యులు పల్కుదు రోమహాధిపా! 219

క. పరమేశ్వర! లోకేశ్వర!, హర! దాసుఁడ నైతి నీకు ని న్నస్మత్పాపో
త్కరముల నడంచి దయతోఁ, బరిపాలనచేయు మిపుడు ని ధ్యానంబులరన్. 220

వ. దేవా! నీవు త్రిదేవుండవుఁ ద్రియుగుండవుఁ ద్రిభర్తుండవుఁ ద్రిపుష్కరుండవుఁ ద్రయ్యారుణివియుఁ ద్రినేత్రుండ వవ్యయుండ వామ్నాయమయుండ వఖిలవి భుండ వగుచున్నాఁడవు నేను శరణాగతుఁడ నైతిఁ బనీతుఁ జేయుము. లోకేశ్వరా! నీవు త్రినాథనాథుఁడవుఁ, ద్రిపదప్రవిష్టుఁడవు షడంగవిదుఁడవు లలనాలంపటుఁడవు నగుదువు. దానుండ నగునేను భీతుండ నై శరణుఁ జొచ్చితిఁ బవిత్రునిఁ జేయుము. 221

క. గిరిశ మహాశంకర గురు, శరభూతగణేశ! గర్వశర్వరమతితోఁ
బరఁగుచుఁ దప్పును నీకును, గర మొనరించితిని గావ ని కరుణాధారా! 222

ఆ. అభవ! కామహీన ని మాస్థిరబుద్ధితోఁ
బరఁగి నిన్ను వేఁడువాఁడ నగుచు
శిరము వంచి వినులిఁ జేసెద ననుఁ బనీ
తునిఁగఁ జేయు మిపుడు ని తోమ మొప్ప 223

ఉ. పాపుఁడఁ బాపకర్తుఁడను ని పాపరతుండనుఁ బాపజాతుఁడఁ
బాపమనస్కుఁడన్విపులపాపకరుండనుఁ గాన నోమహా
పావనినాథనా! సకలపాపచయంబుల నెల్ల ని ర్హతిఁ
బాపి దయానిరూఢి ననుఁ ని పాలనచేయుము నీకు మ్రొక్కెదన్. 224

క. పురహర! నీచే నేనీ, కరణి నొనర్పంగఁబడియె ని గతపంకమునన్
బరఁగితి నేలుము స్వప్నతరఁ, బొరి నఘవృత్తాంతసరణిఁ బొందిరి వితమిన్

క. సురుచిరుఁడవు ధాతవు సు, స్థిరమూర్తివి కర్త వమర శేఖరుఁడవు భీ
కరుఁడవు హరుఁడవు నగుశశి, ధర! నీవు జయింపు మధికదర్పోత్కర్షన్. 225

సీ. నీవు మంగళుఁడవు ని నీశ్వరుండవు నీవవ్యయుండవు నీవు సృష్టి
కరుఁడవు నీవు పంకజలోచనుండవు నీవు శివుండవు ని నీవునాక
పార్థివుండవు నీవు ప్రణవరూపుండవు నీవు భర్తుండవు నీవుకుక్షిత
స త్తముండవు నీవు సారవషట్కార మీవు సుసూత్రుండవు నీవు ధీర
ఆ. పరుఁడ నీవు వ్యక్తభాసురమూర్తి వ, వ్యక్త మగుదు నీవు భవ్యవీర్య
భక్తలోకపాల ని బంధురసద్గుణా, జాల! నన్నుఁ బ్రీతిఁ ని జాల నేలు. 227

క. స్థావరజంగమకలితం బైవఱలెడి యీ ప్రపంచమంతయు నీచే
వావిరి వ్యాప్తం బయ్యెను, పావననుతనామ మోఁడు భాస్వద్ధామా. 228

తే. ఆదిమధ్యాంతములు నీవె ని వార్ష మీవె
విజయుఁడవు నీవె ధావింప ని విశ్వరూప!

వేయిపదములతోడను । వేయికనుల
తోడ రాజిల్లుదువు నీవు । దుష్టదూర! 229

ఉ. సారమహాభుజాండవయి । సర్వగతుండవు నై సుదీప్తితో
మీరి సమస్తభాగముల । మేమెయిఁ జాటి యసంఖ్యమూర్తివై
సారెకు హంసరూపమునఁ । జాల వెలుంగుచుఁ దీర్థపాళ్యఁజె
న్నారెడి నిన్ను భక్తిచెలు । వార నుతించెద నేలుమీశ్వరా! 230

క. సురరాజ వుణ్యాధిక, పరమేళా వ్యగ్ర రుద్ర । పశునాయక దు
స్తరవీర్యవిజితదుష్టా, కరుణాఁ బవిత్రునిఁగఁ జేసి । కాపాడు శివా! 231

శా. త్రైవిద్యాన్వితశూలహస్త విజయా । రమ్యోదయా శాశ్వతా
భావజ్ఞా విజితేంద్రియా విజితదు । ర్వారారిసందోహపా
దావా నిత్యనిరంజనా నిరుపమా । భద్రేశ! పాలింపు మో
దేవేశా! శరణాగతుండ నగునన్ । దీపించు నన్నిత్తతిన్ 232

చ. మునివర! యిట్లు దైత్యకుల । పుంగవుఁ డై చెలువొందు నంధకుం
డనితరబుద్ధితోఁ బొగడ । నత్తలి చింగళనేత్రుఁడు స్తవా
భినుఁ డగుశంభుఁ డత్యధిక । కాతుక మాత్మనుఁ జిందులాడఁగాఁ
గనకసులోచనంబులనుఁ । గ్రాలెడి యాసురవైరి కిట్లనెన్. 233

ఉ. దానవనాయకా! యిపుడు । తద్దయు హృష్టుఁడ నై చెలంగితిన్
గానఁ ద్వదీయచిత్తమునఁ । గ్రాలుచునుండిన దావరంబునే
మానుగ నిత్తుఁ గోరుమని । మారవిరోధి వచింప నాతఁడా
దీనశరణ్యతోఁ బలికె । దీపితవాంఛ లలిర్పుచుండఁగన్. 234

ఆ జనని గిరిజ నాకు । శర్వ! తండ్రివి నీవు
మానితములు సతత । మంజులములు
నైనమాటలాడు । కాబ్దంబులనుఁ గూర్చి
మ్రొక్కుచున్న వాఁడఁ । బూర్ణభక్తి 235

క. శారిరచిత్తకృతవి, స్తారము నై దుర్వి చింతి । తంబును నగునా.
క్రూరాశుము దనుజశ్వా, ధారస్థితి వాపి యొసఁగు । త్వత్పదభక్తిన్. 236

కూడుఁ దంథమని శ్వంగీశ్వరుఁ డనగట్లు వరమొసఁగుట.

ము అనఘా! వాఁడిటు లాడఁగాఁ బ్రమథదే । వాధీశుఁ డాశంభుఁ డి
ట్లనె నో దానవనాథ! నీకుఁ గలసి । ద్వాక్యంబు దైత్యత్వమిం
కనలి బోవు గణేశ్వరుండవు మహా । గణ్యుండ వౌభృంగి నై
భునకిర్తి దనరారఁగాఁ గలవు నీ । కక్కంబంచు నీకావడిన్ 237

శ. అని వాని సంగరస్థల, మునకుండి తరింపఁజేసి । ముదమొందవఁ గరం

ముసఁ దుడిచి వివ్రణునిఁ జేసి నిలింపులఁ దలఁచె నంతఁ బ్రీతమునందున్.238

క. మనసునఁ దలఁచినమాత్రమె, వనజాసనముఖ్యదేవవరు లతిభక్తిం
జనుదెంచి భవునకును వం,దనములు గావించి రపుడు ప్రీతాపసనాథా! 239

ఉ ఇందుధరుండు నందిని గణేశుల నందఱఁ బిల్చి ప్రేమతో
ముందఱ నిల్పి యాసురవిపుంగవుఁ డంధకుఁ డంచు భృంగినిం
బొందుఁగఁ జూప విస్మయముఁ బొందుచు వారెనలేనిమేనితో
నందు గణేశుఁ డై వెలయునట్టి సుధారినిఁ జూచి భక్తితోన్. 240

క. వరదుఁడు వృషభధ్వజుఁ డౌ, హరునిఁ బ్రశంసించి రంత నతఁడాసురలం
బరికించి పలికె మీమం, దిరములకుం బోయి వేడ్కఁ ద్రివిధసుఖంబున్.

తే. అనుభవించుచునుండుఁడీ యమరవిభుఁడు
మంగళప్రద మైనట్టి మలయగిరికి
నరిగి నిజకార్యమును నెఱి నాచరించి
చేరవగు వెండి స్వర్ణంబు శిష్టులార! 242

ఆ. ఇట్టు లాడి శంభుఁ డిలమి సన్మానించి
పనుప నేగి రంత వాసవుండు
హరినిఁ గొఁగిలించి యబ్జాసనునిచర
ణాబ్జములకు మ్రొక్కి యంతఁ గదలి 243

క. ఘనమైన మలయగిరికిని, జని తనపనిఁ బూర్తిచేసి సంతోషంబా
త్మను వెలయ దివికి నరిగెను, దను నెల్లరుఁ బ్రస్తుతింపఁ బ్రీతాపసనాథా! 244

సీ. శక్రాదిదేవతల్పన సుస్థిరుండయి భగవంతుఁ డైనట్టి భర్గుఁ డపుడు
మానితతనుమధ్యమార్ణంబువలనను విడిచెను బ్రమథుల వేడ్క వారు
తగ శంభునకు మ్రొక్కి తరుతమవాహనముల నెక్కి నిజవరపుణ్యాలోక
ములకును జని కామముల నిచ్చు సర్వకామాకరంబులు నగునట్టియాల

ఆ. నలకుబేరులందు నమ్యతప్రదాపగా
చారుతలములందు సారపాయ
సప్రకర్దమములు సరసంబు లౌర్వీద
చయములందుఁ దిరుగఁ జనిరి వేడ్క. 245

క. తరుతరవసతుల కాయా, ప్రమథులు చన హాస్యమందు భవుఁ డంధకునిం
సమమతిఁ గొని మందరశై, లమునకు శైలాదిఁ గూడి లలి నరిగె మునీ! 246

ఆ. హరుఁడు రెండువేలహాయనంబులకును, వేళ్మమునకు నేగి శ్వేతభానుఁ
కుసుమగతయునైన కుధరజ గని జయ, లక్షణముల నంత లలిఁ దెలంగి.

క. చనుదెంచు శివునిఁ గని గిరి, తనయయు కుబ్జారకపుష్పశతల్లజముఁ జ

య్యున పీడి దాఁగియుండిన, తనచెలికత్తెలనుఁ బిల్చి దయ చిసురొత్తక. 248

ఆ. అంత చేవిచేర నా వాలాంత లై విజ, యాదులైనచెలులు హర్ష మొప్ప
రాఁగ నట్టిసఖుల రహిఁ గూడి శివ శివ, దర్శనాభిలాషఁ దనరుచుండె. 249

మ. అనఘా! శంభుఁడు నంది నంధకసురేంద్రారాతినిఁ గౌరినిఁ
గని యంతఁ సలిఁ గౌఁగిలించి మదిలోఁ గౌతూహలంబొప్ప ని
ట్లనెఁ నీవైత్యుఁడు చేవి! నీకిఁకను దానసాధ్యుండు నైయుండు న
ట్లొనరింపంబడె యుష్మదాగతసుతున్ సోత్కంఠతోఁ జూడుమా. 250

ఆ. ఇట్టు లాడి కర్బురాలోకనులో ననెఁ బుత్ర
రత్నము రత్నము సత్వరమున నిప్పు
డగజశరణుఁ బొందు మది నీకు మంగళ
ప్రదయు నగునటంచుఁ బలికెఁ దమిని 251

మ. హరుఁ డిశ్వవడిఁ బల్క భృంగియను శైలాధీశుఁడుఁ సద్గణే
శ్వరుఁ డౌనంధకుఁ డంత వచ్చి గిరిజాపాదాంబుజాతద్వయిఁ
శిరమున్నోపి నమస్కరించి సదిపెఁ నేవ్యంబు పాపఘ్నమా
పరమశ్రీశ్రుతిసమ్మతస్తుతిని సద్భావస్థితి న్నారదా! 252

అంధకుండు పార్వతిని బొగడుట.

క. శ్రీరంజల్లడిమొగమున, సారెకు రాణించి మించి శర్వార్ధాంగా
ధారిణి వౌ నీకును మన, సారను మ్రొక్కెదను బ్రోవుమా పరదేవీ! 253

క. ధీరవు విలసచ్ఛుభదా, కారవు నిర్మలవు భూరికౌతుకవు సదా
చారవు మాయోపాయా, ధారవు మ్రొక్కెదను గావు దయతో గిరిజా!

చ. పురహరురాణి వై దనుజపుంగవులఁ బటుశక్తితోడ సం
గరమున గెల్చి సర్వసురకాంతసమర్చితపాదపద్మ వై
నిరతము భక్తసంఘముల నేర్పున నేలుచుఁ బూజ్యపద్ధతిఁ
బరఁగెడినీకు మ్రొక్కెదను భావమురంజిల నేలు మీశ్వరీ! 255

క. నారాయణసోదరి వై, దారుణపంకముల నడఁచి తత్త్వస్థితిఁ బా
రావగు నీపదాంబుజ, సారసములఁ గూర్చి తోతసల్వేద నార్యా! 255

సీ. నీవు శరణ్యవు నీవు మృడానివి నీవు విద్యవు నీవు నిపుణశక్తి
నీవు త్ర్యంబకసతి నీవు సంతతసర్వభూతార్చితవు నీవు భూభృత్పుత్రి
నీవు మహామాయ నీవు సుమాయవు నీవు లజ్జవు మతి నీవు శుభద
నీవు సరస్వతి నీవు ప్రీతివి నీవు వైజయంతివి మహాపావనివియు

ఆ నీవు దయయు స్మృతివి నీవు వేదము నీవు, రసయు నీవు కాళరాత్రి నీవు
కామదవును నీవు కళ్యాణివియు నీవు, కరుణతోడ నన్నుఁ గావు చేవి!
వ ఓమూహేశ్వరి! నీవు భవానివి, భూతభవ్యప్రియవు, కామారివి, మాతవు,

మహాదేవప్రియవు, స్కందినిని, త్రైలోక్యజనయిత్రిని, ధాత్రిని, దేవరవు, నగు దువు, శరణుఁ జొచ్చితిఁ గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నీక్షణముండు దీక్ష నను రక్షింపుమని వేఁడె. ఇట్లుండకుండు స్తుతించిన విభావరియగుపార్వతి సంతసిల్లి పుత్రా! నీపాగడ్తకు నీభక్తికి మెచ్చితిఁ గావలసినవరంబుఁ గోరు మిత్తునన నా దేవి కతఁ డిట్లనియె 258

క. గిరిజా మత్ప్రియభాగ్యము, పొరిఁబొరి నళియించునట్లు పురహరుపై నా
కరణిని సంతతముఁ స్థిర, తరమగుచున్నట్టిభక్తి దయమై నిడుమా. 259

క. మునివర! యాతం డాయెడ, నన నట్లగునంచుఁ బెర్మి నగసుతే యన క్ర
న్ననాడె ముదగ్రంబునఁ, దనరారుచు భక్తిబుద్ధిరతిభూతాత్మంగన్. 260

క. హరునర్చించుచుఁ బ్రమథే, శ్వరుఁడవుగా నుండుమనుచుఁ బరమవరంబుం
గరుణ నొసంగిన వాఁడా, సరణిన్వర్తించుచుండె సంతసపడుచున్. 261

సీ. హరుఁడు భయంకరమైనట్టిరూపమూర్తిని నైకొని మోహారమున
యసురేశుఁ డైనట్టిరయంధకుఁ బరిమార్చి తనశక్తితోడ నాదనుజవిభుని
భృంగీశుఁగాఁ జేసిరంగాడునట్టియీ హారకీర్తివర్ధన మకుటశోభ
కరము పుణ్యోదయాగణ్యంబు నగుగాథ నీకు నేఁ జెప్పితి నెన్ని దిని

ఆ. వితతధర్మకామవిత్తాయురారోగ్య, వాంఛ నలరువారు భక్తితోడఁ
జదివినేని మోక్షసామ్రాజ్యముఖసర్వ, భవ్యఫలము లెల్లఁ బడయఁగలరు. 263

క. అని యిట్లు పులస్త్యుం డన, విని నారదుఁ డనియె దేవవిభుఁ డుద్ధతితో
డను మలయంబున నేపని నొనరించెనొ చానిఁ బల్కు ముజ్జ్వలలీలా! 263

ఇంద్రుఁడు మలయగిరిపై నున్న పులస్త్యాదిరాక్షసులఁ జంపుట.

ఉ. నారదుఁ డిట్లుపల్కఁ మునినాయకుఁ డైనపులస్త్యుఁ డంత వి
స్తారదయాన్వఁచించె! మునిసత్తమ! యామలయాద్రియందు నై
శ్వర్యరియు నైనశక్రుఁడు నిజాఖలలోకహితార్థమై మహా
ధీరతఁ జేసినట్టిపనిఁ దెల్పెద నీవిపు డాలకింపుమా! 264

క. సురవిభుఁడు లసుచుఁ గర్బుర, వదు లఘుదైత్యక్షలనఁ బాతాళమహా
పురగమనోత్సుకు నై చను, తరుణంబున దారియందుఁ దాపసనాథా! 265

సీ. భూసురమునిసిద్ధపుంగవసేవితకందరంబుల నొప్పిఘనలతావి
మానావృతంబు నైమత్తజంతువ్యాప్తయుచు శీతలమునైసలరి భూరి
భుజగగణాక్రాన్తములు నైననిరవులచేత నెల్లప్పుడు నేవ్యమగుచు
మాధవీసుమపరిమళగంధి యగునట్టి మంజులతరమునా మలయగిరిని

ఆ. దక్షిణదిశ్థశిఖరతలముల గురుసాను, కలితరత్నుకుల దివ్యకమలతతులఁ
గండశైలధాతుకమ్రకుంజంబులఁ, నెలదుఁ గాంచి కుత్తుక మెసఁగుచుండ.

క. చని క్రమ్మరఁ బుత్తులయి యా, దనుజులు మలయాద్రియందుఁ దనరారెడిచ

ల్లనికావులనర్పించుచుఁ, దనివిఁ జెన్నొందునట్లఁ దేరుణాంబందున్. 267

తే. భూరిగుణసకలను ముదమునుఁ గలుగఁజేసి
రమనిఁ గావులెల్లను గావనగుచుఁ
బల్లఁదనమున నేపారి మెల్లఁగాను
దక్షిణపుగాలి వీచె సద్గాములీల 268

వ అంత సంతసంబున. 269

క. కారకమయాదిదానవ, వీరులు నాస్థలమునంకు వేదుకతోడన్
జేరి సమస్తసుధీజన, వైరులు నైయుండఁ జెలిసి భవుఁడమఁ జేంద్రున్. 270

ఆ పనిచె నపుడు నాక పార్థివుం డరుగుచు
మార్గమందు ధేనుమాంతఁ గాంచి
దాని వెరఁగి దీక్షిఁ దనరెడుమలయాద్రిఁ
జేరఁ బోయి యందుఁ జెలువ మమర 271

ఉ. పెక్కుసుఖంబులఁ జెలఁగు భీకరదైత్యులఁ గాంచి కిన్కఁబ
ల్వక్కటిలఁ సురేశ్వరుఁడు పిల్చెను రమ్మని వారిఁజివ్వకుఁ
మిక్కిలి యానిశాచరులు మేదుర సాయకపంక్తులఁ వడిఁ
జక్కఁగ నేయుచుఁ బృథుల శౌర్యమునఁ జనుదెంచి రత్తఱిన్. 272

క. సురనాథుం డాబాణో, త్కరమునధస్థుండుఁ బ్రక్ర దర్భనుఁ డగుచుఁ
గరిమొయిలు కప్పినట్టుల, శరములఁ గజికజేసిఁ గప్పెఁ జటులోద్ధతితోన్

వ. ఇట్లు విజృంభించి తూఁపులఁ గప్పి వెండి శరాసనంబున విరానఁ గంకపత్రసము
బులను కఱకుటమ్ముల సంధించి వైచి మయకారకాదిన క్తంచరులను బాకదాన
వునిఖండించి సకలదేవవిభుండను వాస్తోష్పతినిజశాసనంబున నటఁ బాకశాస
నుండనుదృఢనామంబు వితరించి ప్రక్రన. 274

క. కరమావిధమునఁ బురక, ర్బురబాణాసురశతంబు భుజబల మొప్పన్
గురుపుంఖాస్త్రంబులనోఁ, బరువడి భస్మంబుచేసి వసుధఁ గూల్చెన్. 275

క. మునివర దాన పురందరుఁ, డనునామము హరికి నలరెనని విజయుఁడు నై
ఘనులందఱు వినుతింపఁగ, దనుజేశ్వరబలము నడఁచె దర్పస్ఫూర్తిన్ 276

క. ఈకరణి దైత్యసైన్యము, పాకారిశరంబు నసుచుఁ బాకాళిమవా
లోకమును బొంచి నపు డురు, భీకలితం బగుచు సోలి వేగముతోడన్ 277

క. మునివర యీపనిలోఁ జా, ల్ఘనవాహనుఁ డనుపఁబడెను గరకంరునిచే
తను నీవిఁక నెడ్డానిఁ, వినవలఁతునొ యడుగు నీకుఁ దనుపింతుఁ దగన్. 278

చ. అనుటయు నారదుండు ముదిహర్షము పెంపునుజెంద నాలనిఁ
గని యిటు నేలనో విబుధగణ్యుఁడు నాహరి గోత్రభేది మ్రొ

రనఁ దెనో యట్టిసంది యము । తద్దయుఁ జెన్లొనసాఁగెనన్న నా
మని యనె దానిఁ జెప్పెదను । మోదముతో వినుఁ డీవు నారదా. 279

తుదుముక్తి.

సీ. కనకకశిపుఁడనిఁగమలాతుఁచేఁ జావ దితి నష్టపుత్రయై । దీనబుద్ధిఁ
గశ్యపుతోనని గణ్యార్త్త । నాకునుఁ బతివగుచున్నావు । పరమదయను
సురపతిఁ జంపెడిసుతు నిడుకుని వేఁడ । నాఘనుఁడాదినో యతివ । వినవె
నీవు సదాచారనిపుణవై వెయ్యేండ్లు నివసింపఁగలవేని । నిర్జరేంద్రు

ఆ. గెలుచునట్టివాఁడు । కీర్తివంతుఁడు నగు, గణ్యపుత్రుఁ బడయఁగలవు నిక్క
మట్టు చేయకున్న । నాశ్రేచ్ఛ లొనసాఁగ, దనుచు నిట్లలేండు । ననియె నంత.

క. అనాథి నిష్ఠనుండెను, మానితుఁ డగుకశ్యపుండు । మమతను గర్భా
ధానము దాని లొనర్చియు, భానుండుదయించునట్టిపర్వతమునకున్. 281

ఆ. అప్పుడేగ దేవరాధీశుఁ డాయాస్త్ర, మష్టభూమిఁ జేరిమహితనిష్ఠఁ
గడఁగుచున్నదితిని । గని వలెఁ గడుభక్తి, చెలఁగుచుండ నిట్లు । శిష్టచరిత

క. ఓతల్లి నీకు నేనను, జేతఁ బ్రీతుండ నగుచుఁ । జెనెద నిష్టం
బీరతిఁ గలిగినచో నీ, వాలలమతి దానిఁ బల్కు । మాయ్యలు మెచ్చన్. 283

క. అన భావికర్మవశగత, మునమున నాదేవి యపుడు । కుంచిత శ్మశ్రు
యన నంత నలేఁడు సంతస, మున నట వర్తించుచుండి । పుణ్యనిధానా. 284

క. బిలమును దెడతెడిసర్వము, వలెఁ దనపనిఁ గోరి దుష్టభావంబున నా
లలనకు సమిదాహరణా, దులఁ దోడయిలొలుచుచుండెఁ । దోడ్తోడఁ దగన్

చ. పరమగుణాఢ్య యైనదితి । బంధురదివ్యతపోవిలాసభా
సుర యగుచుండి భూరితర । శోకముతోడఁ దనంగి వేయివ
త్సరములు దాఁట మూర్ధసహితంబుగ మున్ని విముక్తకోశయై
సరవి నిలోత్తమాంగమును । భానుయుగోపరిఁ జేర్చి యాయెడన్ 286

ఆ. శ్లిష్టపాద యగుచుఁ । జెదరినవైనట్టి, కురులతుదలఁ బొదలికూర్కొనంజె
నిర్జరుండు నయ్య । నిర్జరేశుం డట్టి, యదనెఱింగి తుష్టియాపహిల్ల 287

క. నాసాచిలమున నాదితి, భాసుర మసుకుఁ జొచ్చి । పదఁపడి బహురా
వాసంబునఁ జెనుపునుఁ గని, భాసిల్లుచునుండి యపుడు । భావంబలరన్ 288

క. కరములుమొలయందిమ్ముఁగఁ, బొరలాడుచునుండ నూర్ధ్వముఖుఁ డైరుచిఁబొం
పిరివోవు డింభకుని నా, కరణిఁ బటుమాంసపేశిఁగని మొగమందున్. 289

చ. పటికఁపుతాల మైవడిని । భాసిలు నాసురమాంసపేశినిఁ
దటుకున భావాయుగ్మమునఁ । దాల్చి మహేంద్రుఁడు దానినిష్టభో

తక్కటపటుతోపుఁ దై పిసుకఁ గ్రక్కున నూర్ధ్వగతం బధస్థమం
టఁ గలసినంబునై వెలసి రారసిలెఁ గనవడ్డి వింతగన్. 290

ఉ. నారద! పుట్టెఁ దానివల రనశ్మశనోటులనొప్పినట్టిదా
దారుణవజ్ర మట్టిపవిఁ ద దృణమాదితివృద్ధగర్భముఁ
ధీరుఁడు నై పురందరుఁడు రెండుచెను సప్తవిధంబు లొప్పన
వ్వారిగ నా స్తనంధయుఁడు రాధికుఁ డై ప్రలపించె నాయెడన్. 291

క. పడఁబడి దితి మేల్కని వారి, యదయుఁడు నై చేసినట్టిదగు చేష్టితమున్
ముదిఁ దెలియక రోదనమునఁ, బొరలెడి సుతుఁ డాడువాక్యముల మాసిం ద్రా!

క. వినె సురపతి యాబాలునిఁ, గనుఁగొని యోమహిష! నీవు రుద్రరమురఁగఁ జెం
పున నిటు ప్రలపింపకుమా, యని సప్తవిధంబు లొప్పనశనిన్మఱలన్. 293

వ. ఒక్కొక్కనిఁ గ్రమంబున. 294

సీ. నఱుక వారలు చేవరానాథుఁ డొనర్చిన సకలోపచారసంచయముతోడఁ
గడఁగి మరుద్గణాఖ్యను చేవభృత్యు లై వెలసిరి దీప్తితో రవిబుధవరుఁడు
కులికింబుఁ జేఁబట్టి రకుటిచ్యుతుండు నై వచ్చినాపభయంబురవలన దితి
రండమర్పించి యోరితల్లి! నాయం దపరాధంబు లేదింకరాబాధకుఁడని

తే. పట్టి చంపితిఁ గ్రోధంబు రవలరటన్న
నామె యనె శక్ర! సంపూర్ణమైనకాల
ముండు నీనాటివధ మలరారెఁ జూడ
నిట్టిదుర్విధి మున్నయ్యె నెంచ నకట! 295

క. అని యిట్లులాడి దితి నిజ, తనయుల నూరార్చి చేవరాధవువెంట
ననిచెను మును వారి యిటు తన, యనుజుల గర్భంబులఁ జంపెనశనిని భీతిన్.

వ ఇట్లామునిపలుకఁ గలహాశనుఁ డతనిఁ గాంచి ముకుళితపుంగవా! యిపుడు నీచేతఁ
జెప్పఁబడిన దితిహోత్రములగు మరుత్తు లెవరు? మరున్నార్గస్థులై మున్నున్నమరుత్తు
లేవారు? తొల్లి మన్వంతరముల వెలసినమరుత్తు లెవరు? కరుణించి వారినిఁ
దెలుపు మని ప్రార్థించిన మహానందకందళితహృదయారవిందుఁ డై పులస్త్యుఁడు
చెప్పఁదొడంగె. 297

స్వాయంభువమనుకాలమరుదుత్పత్తిక్రమము.

క. అనఘా! మన్వంతరముల, నొనరుమరు త్పంభవంబు రనురుతరభక్తిన్
బొనరారుచున్నబుద్ధి, న్వినుమా యనుమానమేల రవివరిందుఁడగన్ 298

క. భునుఁ డౌస్వాయంభువునకు, జనియించెను సువ్రతుండు రసజ్జనవరుఁ డౌ
మనువాతనికిని సువనుం, దనుసుతుఁ డుదయించెఁ ద్రిభువరానాధికకీర్తిన్. 299

క. అనపత్యుండయి యాతఁడు, చనఁ బిల్వగలి కంత తనరసద్భార్యయు నై

తనరినసుదేవి దుఃఖం, బున విహ్వలమైనచిత్తమునఁ దనసుతునిన్. 800

తే. కాఁగిటను జేర్చి వెఱపునఁ గ్రాలి నాథ
నాథ! యని సారె సారె కనాథరీతిఁ
గానఁ విలపించి యుగ్మిలోఁ గాల్చుకొఱకు
నిడనిదయ్యాను బ్రాణేశు నిద్ధచరిత! 801

సీ. అసమయంబున నవనినళారిణి వినుసీథిపైనుండి వింతచెలఁగ
భూపతిసభి! నీవు నొగలకు మాయొడ నధికసత్యము నీకు నలరెనేని
పతిఁ గూడి చిచ్చునఁబడుమన్న నామాట నాచెలి విని యోవిహాగకు! విగత
తనయుండు నసునిట్టిధరణీశ్వరునితోడ నన్నినేఁ బడఁజాలననిన నద్ది

ఆ. పలికె నంత బాల! ప్రలపింపకుము వహ్ని
వడినిఁ జొరుము వా స్తవముగఁ బుత్రు
లేడ్వ రావసుంధరేశునకుఁ గల్గఁ
గలరు క్షత్రుఁ బూని క్రాలుమిపుడు. 802

క. అవధూ! యిట్లళారిణి, యున నాచెలి చితినిఁ బతిని నలిమోదముతో
డనుఁ జేర్చి దహను మదిలో, వినుతించుచుఁ బిచ్చుఁజొచ్చె విస్తృతభక్తిన్. 803

ఉ. అంత ముహూర్తమాత్రమున నాతఁడు శ్రీయుతుఁడై నిజాంగనా
సంతసమొప్పఁగాఁ గలసిచయ్యన లేచి ధరిత్రిఁ జేరి ని
శ్చింతఁ సునాభవుత్రియు విశిష్టయు నాసతితోడ నాయెడ
గంతునిలీలలో మెలఁగెఁ గొంతకమాత్మఁ జెవంగ నారదా! 804

చ. వితతరజస్సుతోఁ గలసివెల్లునిజప్రియుఁ బొందినట్టియా
మీఁదిపతివ్రతామతులు శ్రేష్ఠులు బంధుర వీర్యయుక్తులు
ఋతురమతుల్ మహీశ్వరులుసాహసశాలురు శౌర్యవంతులా
సుతు లుదయించి రర్యధికశోభితదేహులు నై మురంబునన్. 805

చ మునివర! భవ్యయోగమున ధూపతియా సువసుండునై దినా
దినములు జాయతో వెలసి దీప్తిని మింట వసించియుండి క్ర
స్మన ముద మొప్ప నాఅవదినంబునఁ బూర్ణరజస్వ మేర్పడం
గని ప్రియురాలినోడ రతిఁ గాంక్ష నొనర్చెను గామచారియై. 806

సీ. వినుసీథివలన నావీర్యంబు జారె నావిధమైనపిదప నావిభుఁడు వేర్మి
ళాకార్యయుక్తుండు నైబమ్మదేవరకడ కమలమా గలితోడనరిగి సర్వ
వాకులు భుజబలావరులు కృతాస్త్రులైరక్తాను లలరి ధాత్రిమాఁద
నశ్వవర్ణంబునై యంబరచ్యుతమునై దీప్తి నాభూవరుదివ్యవీర్య
ఆ. మును గ్రహించి నలిని ముదమొంది నలినీల
చిత్రకద్వికాలశిష్టహారిత

విమలనామములను గొలిచెఁగౌడిమునిసతు
ల్బుష్కరస్థ మునుచుఁ బొదివి మిగుల 307
క. మునగొడినృపుకుక్రమ మే, చ్చును గని తదమృతమునెల్ల సంతతతరుణం
బుననలరువలపుతోఁ గై, కొనఁదలఁచి తపోధనులను గూర్చి మునీశా! 308
చ. అడుగనివారలై సవిధనంత మునింగి విశేషభక్తితో
నడరుచుఁ బ్రాణనాథచరణాబ్జయుగంబులఁ గొల్చి పిమ్మటఁ
దెడదెడఁ బుష్కరస్థమయి వెల్లుమహీశ్వరు దివ్యవీర్యముఁ
గడునిజభర్తృశాసనముఁ గైకొని క్రోలిరి కాంక్షతో మునీ! 309
క. మానవపతివీక్షంబును, మానితగతిఁ గ్రోలినంతమాత్రంబుననా
మానినులు బ్రహ్మతేజో, ధానవిహీనత్వసరణిఁ దనరారి రొగిన్. 310
క. దానఁ దదఖలమునివరు, లానాకులు దోషకలిత లసుదురటించుఁ
మానసములఁ దలపోయుచు, మానుగ విడనాడి రట్టిమానినులు మునీ! 311
చ కనిరట సప్తసూనులను గ్రక్కున వారతిదారుణంబుగాఁ
గను బ్రలపించి రట్టిగతిఁ గ్రాలినఁ తద్రుదితారవంబుపెం
పునఁ జెలరేఁగి సర్వమును గొంది సముద్ధతినిండవారిచా
సనుఁ దరుదెంచి యావిపులశౌర్యవిలాసులతోడ నాయెడన్. 312
మ. అనె నోబాలకులార! దుఃఖపడ నేలా రండు విస్వీథిపైఁ
బొనరారున్నరుదాఖ్య విహంగుఁడి రమై పొల్వారి సత్యంబటం
చని వారిఁ గొని యభ్రమార్గచరుఁడై హరొందుచుఁ దీప్తితోఁ
జని వాతంబులఁ గా మహోకరుణ నాకాక్షాపించె మౌనీశ్వరా! 313
వ. నారద! ప్రథమస్వాయంభువమనుదివ్యమందు వారిట్లు మరుత్తులై. స్వారోచిష
మనుసమయమున నుద్భవించిన మరుదాఖ్యుల వివరించెద నాలింపుము. 314

స్వారోచిషమనుశాలమరుదుత్పత్తిక్రమంబు.

క. స్వారోచిషమనువునకును, ధీరుఁడు శ్రీమంతుఁ డధికతేజస్సుండు మహా
వీరుఁడు బురభ్వజాఖ్యకు, మారుఁడు జన్మించెఁ దొల్లి మానిలజామా! 315
క. అతనికి ఖానుపకాక్రము, లతిబలులగు పుత్రు లేడ్వు రలరి తపస్సం
గతులై స్వర్ణాద్రికిఁ జని, తతకృష్ణపకంబుఁ గొరి రజ్జులు మెచ్చన్. 315
సీ. బ్రహ్మను భక్తి నారాధింప హరి భయాతురుఁడు విపన్నచిత్తుండు నగుచు
నచ్చరచేడియలందుఁ బొగడ్తతో నలకారుపూతనాఖ్యాస్పరసను
రమ్మని పిలిచి యారామ! పెద్దపసిండికొండకు హాయలులలోఁ మరుమిగులఁ
బోయి యాయద్రిపై భూరితపస్సునఁ దప్తులు నాబుతధ్వజానితనయు
తే. లకుఁ దపోభంగసరణి యేలాగుఁ బొనరఁ
గలుగునో యట్లు చేయుము కార్యసిద్ధి

భంగమను ధారలకు నాకు ధావగలము
నైనభయమంతయును బోవునెనుచుఁ బెర్మి 317

క సురపతి యిట్లన విని సుం, దరవరరూపంబుతోడఁ దనరెడియాయు
చ్చరయు బుతధ్వజసూనులు, సారిడిఁ దపోనిష్ఠనుండుఁ జోటికి వడితోన్. 318

ఆ. అరిగె నాశ్రమమునఁకనలిదూరంబున, మందజలముతోడ మలసిపాఱు
నట్టియేటియండు నారాజసుతు లరి, గిరి మునుంగుటకును గెరలుతోర్కి. 319

ఉ చారుతరూవిలాసమునఁ జాల వెలింగెడు నావెలంది యా
భూరినది స్తనుంగుటకుఁబోయి జలంబునఁ గ్రుంకుచుండె నా
వీరులు దానిఁ గన్నులను వేడ్కఁ గనుంగొన వీర్య మయ్యిలం
జేరెఁ దదీయతుక్రమును జేరొని సంతస మొప్పచుండఁగన్. 320

వ. శంఖాభ్యగ్రావవల్లభయు జలచారిణియు నగుశంఖిని త్రాగె. 321

శా. వారంతఁ బెడినట్టికాలపమునఁనవ్వర్తించుచుఁ బైత్యకం
బై రాజిల్లెడి రాజ్యభూమికిని భోదాయత్తచిత్తంబు లొ
ప్పారఁ బోయిరి శక్రుసన్నిధికి నాత్యంతానుమోదంబుతో
నారామామణి వోయి యాస్థితిని సత్యంబొప్పఁ జెప్పెఁ దగన్. 322

ఆ. అనఘు! వార లట్లు ఫలకుఁ నాగ్రహాని, పెద్దకాలమునకుఁ దద్దఁ జిక్కి
ధాత్రినుండ దాని ధరించి చాలకు, లాత్మలందు విస్మయంబుపొదల. 323

క. చని ధీరులొ బుతధ్వజ, తనయుల కెఱిఁగింప మౌగ్ధనవరు లగునా
జనవిభు లాయెడ నచటికిఁ, జని దాని గృహంబుఁ జేర్చి సంతసమలరన్. 324

చ. ఘనపురవాసి వీడ నదిక్రమ్మనఁ బుత్రుల నేడ్వురఁ గనెఁ
దనయులు పుట్ట మోహసుపథంబున కాయది చేరెఁ దండ్రియుఁ
జననియు లేక వారు జలసంస్థితులై చనుఁబాలపోసమై
పెనఁగొనుచింత నేడ్వ విధి వేగమె వచ్చి వచించె గాదిలిన్. 325

వ బాలకులారా, ప్రలపింప వలదు స్వస్థచిత్తులై యుండుఁడు. మీరు వాతస్కంధ
విచారు లగుదేవతలు కాఁగల రని పల్కి వారినందఱను గొని మరున్మార్గమందు
దైవతస్థితులఁ జేసి విరాజమానుఁడయి నిజసదనంబున కరిగె. ఇట్లు స్వారోచిష
మనుకాలమందు లాభ్యాసింపఁబడిరి ఉత్తమమనుసమయమున నెవ్వరు మరుత్తు
లైరో వారిని జెప్పెద నాలింపుము. 326

ఉత్తమమనుశిష్టమరుత్సృష్టిక్రమము.

క మునివర యుత్తమమనుకుల, మునను వపుష్మంతుఁ దనిదిపుత్రుండు జనిం
చెను నిష్ధేతుఁడు రవిసమ, తనుఁ డొక్కఁడు మున్ను పండితప్రభు లెన్నన్.

క. అరనికిం బుట్టెను వి,ఖ్యాతసుణోత్తముఁడు ధర్మయశ్శాస్తుం డా

జ్యోతిష్మంతుఁడు శాత్రవ, భీతికరుం డగుచు దీప్తి నెలయుచునుండన్. 328

ఆ. అతఁడు పుత్రకాముఁ డగుచు మిన్నేటిని
దపసుతోడ మిగులఁ దవ్వఁ డయ్యె
సతనిభార్య యైన సమరగురుప్రియ
పుత్రి యయ్యె నివురు బుద్ధితోడ. 329

క. మానితధూతిరతిబోసం, థానుం డగుపతికి భక్తిదళుకొత్తంగా
గానసమిత్సలాలిని, మానుగ నర్పించి దాసిమాడ్కి ముసిం ద్రా. 330

తే. వెలసి యాసారసాక్షి సంప్రీతి మిగుల
నతిథి సత్కారమును బ్రత్యహంబు సలిపి
సతతధర్మాభిరతయు నైచాలఁ జక్క
పతిని సేవించుచుండెను భాగ్యమెసఁగి 331

ఆ. భూరితపమువలనఁ బొల్చారి తేజోభి, రామ యగుచు సతత రామణీయ
గాత్ర మొప్పనట్టి కాంతను సప్తర్షి, వరులు చూచి యిట్లు పలికి రనఘ 332

క. వనితామణి నీపలికి, వనితరమతు లొప్ప ఘోరమగుచున్నతప
స్సునుఁ జేసెద లేకారణ, మునకై యన నామె పలికె ముదము చెలంగన్.

చ తనయులఁ గోరి మేమిపుడు తద్దఁ దపఃక్రియనుంటిమన్న నా
వనితకుఁ బుత్రదానమును వారిడ నార్మిలయందు నెంచి యి
ట్లనిరి మునిప్రసాదమున నాధ్యులు నాసుతు లేడ్వురింక మీ
కును జనియింత్రు సత్యమని కూరిమి నిట్లు వచించి యాయెడన్ 334

క. పోయిన నానృపమణి నిజ, జాయామణిఁ గూడి భూరిసంతోషముతో
నాయెడ నిజపురమునకు సుఖాయతమతితోడ నరిగె నార్యులు పొగడన్.

సీ అంతఁ జెక్కడినంబు నలరిన నారాజపత్ని మహారాజవరుఁడు నగుచు
భాసిల్లు తననాథువలన గర్భముఁ దాల్చి భూరిభారంబునఁబొదలె నప్ప
డాతఁ డుమృతిఁజెంద నాపతివ్రత పతిఁ గలిసినవై యగ్నిఁ గ్రాలుబుద్ధి
నలరి మంత్రులు వల దనుచుఁ దన్వారింప వినక నిశ్చలభక్తి నెలయుచుండెఁ

ఆ. వరునిఁగూడి చితిని వ్రాలఁగా నత్తజ,న్మిమధ్యభాగ మందు నుండి
పడె నపత్యమైన పరమశీతలవారి, చానసిక్త మగుచుఁ దాపసేంద్ర. 336

వ. అంత నద్ది సప్తవిధంబులయ్యె ని ట్లానరినవారొత్తమమన్వంతరమందు జనించి
నశ్వసనులు తా మసాంతరోద్భవు లగుగంధవహాల నుడివెద నాలింపు. 337

కాతుసమన్వంతరమున సప్తంధవప్రభవము.

తే. గానవాద్యకవిప్రియ గానధనుఁడు
చారుకీర్తుఁడు గురుకీర్తి సహితుఁ డైన

చిత్రకుఁడు భర్లిఁ దామస ర్క్షేత్ర మనువు
నకును ప్రియసూనుఁడును జన ర్నాథుఁ డగుచు. 338

సీ. ఆకాజశేఖరుఁ ర్ డార్తజాలనుగోరి నిజదేహయుండున ర్ నెగడునట్టి
మద్దాయకృద్ర క్ష ర్మాంసాస్థిశోణితస్నాయుపీర్యములఁగోళములస ప్ప
పీతిహోత్రులయంకు ర్ వేల్పను గ్రమమున పీర్యపాతనమైన ర్ వెనుకవేల్ప
వల దనుశబ్దంబు ర్ వఱలె నాసృపుఁ డిర్లిఁ బడఁబడి యాయస్ని ర్వలన నేడ్వ
తే. రర్భకులు సుప్రకాశర ర్ నలరి కలిగి, భయకరంబుగ నేడ్వ నా ర్కాలశోక
నారవంబును విని కసు ర్ లాసనుండు, పచ్చి వారి విచారించి ర్ పరమదయను. 339

క. మరుదమరులఁజేసి సుశే, ష్వరుఁ డగుపరమేష్ఠి వోవ ర్ వారలశోభా
కరుఁ డై తామసమన్వం, తరమున రాజిల్లి రతుల ర్ దరోద్ధతితోన్. 340

— ర్ రైవతమన్వంతరమాతృతోత్పత్తిది. —

క. రైవతమనుకాలంబున, నే వారు మరుత్తులైరి ర్ యిలమి న్వారిఁ
భావించి చెప్పెదను గురు, భావంబున నాలకింపు ర్ పరమేష్ఠిసుతా. 341

క. మును శాత్రవజిత్తను సుతుఁ, డనఘుం డగురైవతునకు ర్ నతిదీప్తిని గ
ర్భిని వాఁడు పుత్రహీనతఁ, దనరి రవిఁ గూర్చి భక్తి ర్తలర్చకుఁ డగుచున్ 342

క. సారోదారతపఃక్రియ, నారాధనచేసి సురలి ర్ యనుకన్యను వె
ల్వారంగఁ బడసి కొని చనె, నారమణీమణి ప్రియాల ర్యంబునఁ గూర్మిన్. 343

ఆ. వెల్లుచుండఁ బ్రాణవిభు డంతఁ బొలిపోవ
నావె వగను మిగుల ర్ నడలుమేను
విడుచుటకును బూన్కి ర్ వెలసినఁ దల్పికు
లగుచు సత్తబోధ ర్ నాధ్యు లైన. 344

క. మును లేడ్వురు వలదని దా,నిని వారించినను వినక ర్ నెఱవగ నాజ
వ్వని వెగువ వెడద వెల్లునఁ, బొనరెడి చిచ్చందునపుడు ర్ బొగులుచుఁ గూలెన్.

క. కనలుచునుండెడు నాసతిఁ, గనుచూ డచ్చిత్తు లగుచుఁ ర్ గష్టం బకటా!
యని వాడించుచు నట నా, మునినాథులు శోకవార్ధి ర్ మునిఁగి పలుచన్ 345

ఉ. నారద! యంత నగ్నివల ర్న సురేస ప్తక ముద్భవించి చె
ల్వారుచుఁ దల్లిలేక గర ర్హార్హులు నై ప్రలపించుచుండ వి
స్తారదయానిధూఢమతి ర్ దామరసోద్భవుఁ డట్టిచోటికిఁ
జేరియు నూఱడించి తమిఁ ర్జేసెను వారి మరుద్గణేశులన్ 347

క. ఎనిమ స్వీరులు రైవత, మనుకాలమరుత్తు లైరి ర్ మానుగ నింక
న్నీను మా చెప్పెదఁ దామస, మనుకాలోత్పత్తి నీకు ర్ మానిలజాతా! 348

కామన దుష్కంకరానిలోక్తి వినిధి.

చ. రసికుఁడు సత్యవాక్యుఁ డతిరమ్యుఁడు సంకిరికాఖ్యుఁ డార్యమా
నసుఁడు తపోధనుండు గుణసవ్యుఁడు నైనసుతుండు దీప్తిఁ దా
మసునకుఁ బుట్టె నారఁడు కుమారులఁ గాంచెడిరోత్కసప్తసా
రసమునుతీర్థమందు ముని రాజులు మెచ్చుచు నుండఁ బూనికతోఁ. 346

ఆ. తతతపం బొనర్చ దానిభంగముఁ జేయ, నమరులెల్లఁ దుష్టి నసుపదీప్తి
నాచెలందివచ్చి యూపగారటముండుఁ, దపుకుచెపుకుతోడఁ దారసిల్లి. 347

క. వలివెల్లుఁ బోలుమోమునఁ, దిలకము బల్సాగసుతోడ దిపురర సుచము
ల్వాలిఁ జేరి కులుకఁజూపుల, నలరించుచు హాయలుమీఱనసుచుఁదనిమై.

క. పలుకుచుఁ బువ్వులు గోయుచు, వల చెలమిఁ జెనఁగునట్లు రవలుచు నిట్లా
యిలనాగ మెలఁగి యామునిఁ, గలఁతపడఁ జేయసాగెఁ గాంతాస్పర్శన్. 350

వ. దానంజేసి.

క నారద! తద్వీర్యం బా, పారస్వతతీర్థమందు రసరసరఁబడఁ గో
పారుణితనేత్రములు పెం, పారుచు నుండంగ నాతఁ డర్తతిఁ గినుకన్. 351

ఆ. పగతురాలు మూర్ఖభావయు నసుదానిఁ, గాంచి పుట్టబుద్ధిఁ గడఁగి యిట్టి
పాపమునకు నీవె రవాంఛలం జెలివి, లెలియు మట్టు కాన రధీరులెన్న. 352

సీ. పరమాధ్వరక్రియ రస్రాప్తమావేళలోఁ గలుగును భంగంబు రకడిమి నీకు
వెడలిపోపొమ్మని రవిసిఁగి యిట్లు శపించి యతఁ డాశ్రమస్థలి రకప్పు చేరె
నెలమి సప్తసరస్వతులనుండి సప్తాంశులుపుట్టి రాయెడఁ రగామరు మిగుల
సకలజగత్తుల రసంచరించెడునిట్టి పూర్వపురుద్దగ రపుణ్యగాథఁ
తే వెప్పిలిని నీకు నీళథ రతీతిని భక్తి
వినినఁ బఠించినవారికి రవిపులజన్మ
సంభవస్థితపాపము రల్పమసిపోయి
హారివుఁ జెందును నభ్యుదరయంబు మిగుల. 353

క. వినుఁ మేలదర్థమున బలి, దనుజాఁడు రాజయ్యు; మంత్రరల్లజాఁ డగుచుఁ
దనరెను బ్రహ్లాదుఁడు; కవి, యైనరెఁ బురోహితుఁడు నగుచు రనుజ్ఞలకేఁ!

క. నైరోచని యగుబలి పెం, పారుచు నభిక్తుఁ డగుచు రనలరం గని చే
వారులు ముదమునఁ గనుఁగొనఁ, గా రహి నేకొంచి రప్ప రాచార్యచిత్రా!

క. చనుదెంచిన నాదనుజాలఁ, గనుఁగొని బలిదానవుండు రక్రమమునఁ బూజిం
చినవాఁడై కళ్యాణ; మైనరెఁగదా నాకు మాకు రనురూపగ్యంబే. 356

క. అన విని వా రాడిరి యో, పని నీకు కుభంబు నగుచు రవాటిల్లునొ మా
కు నడియొ హిత మా విను నీ, జనకునకుం దండ్రి యగుచు రసారస్ఫూర్తిన్.

తే. చెలఁగినట్టి హిరణ్యాక్షవిభుఁడు విష్ణు
ప్రత్యయంబందు వాసితో నవాసవుండు
నగుచు వీరుండు నై యలరారుచుండ
నమరగణగణ్యుఁ డైనట్టి యుచ్యుతుండు 358

క. నరసింహాకృతితో భీ, కరగతి నావీరుఁ జేరి నఖ్యరులెల్లా
బరికించిచూడఁ గోర్లం, గరకరఁ దునియలుగఁ జీల్చి కాళ్యపిఁ గడిచెన్. 359

క. వినుఁ శూలియు ముక్కంటియు, ఘనసిజసంహరుఁడు శివుఁడు నమచ్చరమున నీ
జనకుని రాజ్యపదచ్యుతుఁ, గను జేసెను సకలదేవగణములు పొగడన్. 360

సీ హరిచేఁ గుజంభుఁడు నహతుఁడయ్యెఁ బ్రత్యుపశుపృచందంబున నవాసవుండు
నీకు సోదరుఁడు నై నెగడినపాకుని శంఖుని జంభునిఁ నజంపి మించెఁ
గూరి భవద్బన్నగకుండు చెప్పితి మున్న శక్రునిచేతను నమసిపట్టి
విగతవంశస్థితి నవిని బలిదైత్యుండు గురుదానవశ్రేణిఁ నూడి కడిమిఁ

తే గలహా మొనరింప సమకట్టఁ గరులనెక్కి
కొంకతేరి రథములఁ గూర్మి జేరి
కొంద తేరి వాయములఁ గూడి వడిని
జనిరి మతికొంద ఉద్ధరి నమరమునకు. 361

ఆదిపురస్కృతు లై రక్కసుల కేల్పాల ఖయింప నేగుట.

చ. అరిగిరి కాలిబంట్లు వడి నత్తతి సర్వబలాధినాథుఁ డై
గరువముతో మయాసురుఁడు నక్రాలుచుఁ బోయెను వేడ్క ముందు కు
ర్భరగతి నేగ వెనక గురుబాహాబలుండగు కాలనేమియుఁ
బరువడి కాలుండు కుడిప్రక్కఁ జనఁ బటువిక్రమస్థితిన్ 362

క. మునివర! దక్షిణపుందెసఁ, ఘనులు భయంకరులు దైత్యగణ్యులు నగుచుం
డిన కాలకాది దనుజులు, కనలుచు వడి నేగిరపుడు నక్రూర్యస్ఫూర్తిన్ 363

వ. ఇట్లసురు లాహవసన్నాహసంరంభు లై సహస్రాయుతార్బుదసంఖ్యలొలంది
నేపారి కడలితెరఁగలమాడ్కి నెడతెగని గతితోడఁ బొరల భగవంతుఁడును
బలియు నగుపాకశాసనుండు తత్సమరోద్యోగము నాలించి జన్నంపు దిండుల
తోడ రక్కసులు చతురంగయుతు లై కలహాకాంక్ష నలరి వెలువడుచున్న
వారని పలికి రథారూఢుఁ డయ్యె నంత మాతలి రథాశ్వముల నడుపఁ బ్రయ
త్నించె నయ్యెడ. 364

సీ. స్యందనస్థితుఁడయి నశక్రుండు రాజిల్ల నాదిత్యవసురుద్రాశ్వినేయ
పాధ్యవిద్యాధర నచారణపన్నగగంధర్వయక్షేశగరుడరాజ
సిద్ధమానీశ్వరశిష్ట కింపూరుషవర్యులు తమతమవాహనముల
నెక్కి రణేచ్ఛతో ననేగిరి కరిరథాశ్వముల నధిష్ఠించి నసరవిఁ గొంద

ఆ. అరిగి రధికదీప్తి నవలరారి యుద్ధవి, మానుగులు విహంగమప్రరోహా
లగుచుఁ గొంద లేగి నరసురబలంబున్న, సమరభూమిఁ జేరఁ జటులశక్తి.

ఉ. ఆసమయంబునందు వినతాత్మజుఁ డాగతుఁడైన నామహా
భాసురమూర్తిపై విబుధవర్యుఁడు నాహరి యుద్ధకాంక్షతో
వాసిగ నెక్కి కాఁగ సురనాథుఁడు డొయ్యన వచ్చినట్టిశ్రీ
వాసుఁ డజుండు లోకగణవల్లభుఁ డౌహరిఁ గాంచి భక్తితోన్. 356

జేవకలా యుద్ధమున కథనము.

చ. అలరుచు సర్వదేవయుతుఁ డై యొదుగేసి శిరస్సు వంచి భూ
తలమున వ్రాలి మ్రొక్కి గదఁ దాల్చి శరోత్కృవుఁ డంత దేవతా
బలమున కగ్రభాగమున నిల్చి రిపుక్షితిపాలకుండు నై
బలము చలంబు శౌర్య మనివార్యము నై హవనింప సుద్ధతిన్. 357

వ. బలంబుల నాశ్రయించి 358

క. చనె మూనాళుఁడు జఘనం, బున శక్రుం డడిగె నడుమఁ నొంగారుచుఁ ద
త్తనయుం జేగెను గుడిపై, పున నెడమను బాహి చేరి నిలిచెం బ్రాఁ!

చ. శరజనితామరేశహరిశక్రసుతాప్తిపాలితంబు నై
సురబలమాధ్యకీర్తిఁ గని నిలిచుచుఁ బవనాస్త్రశస్త్రసం
భరితశరీంద్రవాహసమబాహుచయంబుల నొప్పి రాజసే
శ్వర! బలమున్న చోటికి నవారితశక్తి చెలంగ సుద్ధతిన్. 370

ఆ. విగతవృత్తపతిఁ విరతితోఁ జెలువొందు, సమిళితాలములఁ నొజ నలరి
యుద్ధరమ్యసరణి నొసంపారుప్రాగ్గిరి, తటమునందుఁ గడిమిఁ దాపసేంద్ర! 371

వ. సురాసురులకుఁ బోరుపొసఁగ వినుము ముభయసేన లురవడి డాయ ఖైరవార
వంబు వాటిల్లె. అంత ధూళిలేని యట్కొండయందు నుద్ధండగతి మెండొడ్డి
యాపెద్దరక్కసులదండు గండు మిగిలి నడచునెడ. 372

జేవదానవయుద్ధము.

క. శరజన్మపాలితులు నై, బిరబిర సురసేన తొడరి నెదదశరంబుల్
పొరిఁబొరిఁ బఱపించి మహా, సురులను బాధించి రోలి నసురచిరమూర్తి! 373

వ. ఇట్లు కలహంబునఁ బీడనొంది. 374

చ. అపుడు మయప్రయుక్తులు ప్రవీరులునా కవిశిష్యులెల్ల బల్
కుపితులు నై శరౌఘముకఁ నొట్టిరి వేల్పులఁ దొల్లి నాగిరి
గపికరులార్చి పోరునెడఁ గల్గినపాంసువిధంబుగా వడిఁ
విపులమునై రణస్థలినొ నింగళధూళి జనించి పెన్మచున్. 375

తే. సంజనించాయనో మించి నచకలునందుఁ
దనరుచుండిన మొగులుచందాన వెల్గి

నట్టికలహంబు కొనులంబు గనుచుఁ గొంచె
మైనఁ జెలియ నశక్యమై యలరె నంత. 375

క. ఛేదింపుఁడు భేదింపుఁడు, వాదము మీలేల మనుచు నడరిమీఱంగా
వాదించుమనట్టివారిని, నాదరం బంటిమను నిండె నని నామీఁదన్. 377

క. అని సురలవలనఁ బాపా, దనుజబలంబునకుఁ గల్గి తరరక్తము పు
ట్టినదై కమింపఁ జేసెను, భువరణసంజాతధూళిఁ గన విస్మయతన్. 378

ఆ. విగత మనుచు దుస్తు వెలసినలజ్జా యజ్ఞ, భుగ్నణంబు దైత్యభూరిబలము
వారఁ దోలి స్కంధపరివృత మై యార్చి, వేర్చి కూర్చె నపుడు విపులశక్తి. 379

వ ఇట్లు సురలు విజృంభించి పోకునెడ 380

క. సారిది వ్యయపాలనమునఁ, బరఁగినరక్కసులు విబుధవర్యులఁ గడిమిఁ
జేరనికరంబులవలనఁ, బరువడి బాధించి రధికబలవిస్ఫూర్తిన్. 381

సీ. అంతవేల్పులు విగతామృతరసపాను లై సంగరస్థలి నసురవరుల
చే తికుతై రొగిల సేనలతోఁ గూడ నిర్జితు లైనట్టి నిఖలదేవ
గణములఁబోడఁగాంచి గరుడధ్వజుఁడు శార్ఙ్గచాపంబుఁ జేబూనిశత్రుతతులఁ
గడుఁగూర్చి యక్కడక్కడ నున్నరనుజాలఁ గాండోత్కరంబులఁగనలఁ జేసె
ఆ. గరుడుఁ డాగ్రహించి గరుదనిలంబున
గాఢతుండపాదపీడితమునను
జంపఁ గాలనేమి శీరణుఁ బొచ్చిరి దైత్య
వరులు భీతు లగుచు నవగను బొగిలి 382

క. అనఘా! వారికి నభయం, బును వాఁడావేళ నొసఁగి నురసంహరుఁ డుం
డినచోటికిఁ జెనువ్యగ్రిఁ, జని రుగఁజేయఁదొడఁగె నైనబలమునుఁ బోలి వడిన్. 383

క. ఏయేవేల్పులఁ గని వాఁ, డాయెడ హస్తములతోడ నని డాకునొ యా
తోయమువారిం గైకొని, పాయనిలయ మిచ్చి మునీ! 384

సీ. అస్త్రహీనుం డయ్యనాటోపమున వాఁడు కలహంబునందున దైత్యగణముచేత
నమ్యతంబునై శరి వారిపాశకాసనసహిత మాసురసేన సత్వరముగఁ
బాదకాభంబు గా పదకరసఖములవలనఁ బుష్కరముండు వసుధయుండుఁ
బయినఁ గ్రిందను నన్నిభాగములందును వ్యాపించి సకలప్రపంచమయము
తే. నసుచుఁ గల్పాంతమం దలరారుపగిది
రూప మసుదానిఁగాఁ జేసె రూఢి నంత
వర్ధమానుండుఁ బగవాఁడు బలియుఁ దైన
కాలనేమి నిశాచరకాంతుఁ గాంచి. 385

చ. తరళము లైననేత్రములు రక్త చెలుంగుచునుండ సాధ్వి
న్నరవరచారణాదిసురనాయకు లేగిరి భీతితో దిగం

తేరములు చెల్ల నుద్ధవిడి గర్వితు లై కవిళ్యు లుద్ధరి
సురగణపూజనీయుఁడును గుందరమాలియు నైనమోఢవున్. 385

ఆ. పటుతరాస్త్రశస్త్రపాతనంబులతోడ
వికతకీర్తి మిగుల గెలయుఁ జేసి
రట్టిమయిముఖాదు గలగురక్కసులఁ గాంచి
చక్రి శార్ఙ్గమందు గసాహసమున 387

క ఎద దూరి బోవునవియును, భిదురసమానంబు లైన గవిధాస్త్రములఁ
బడిలమునఁ గూర్చి కినుకఁ, బొదలెడి వారక్తనేత్రములు నొప్పించెన్. 388

క. సరభాశ్వకరులు నా నా, గరువపురక్కసులదృష్టి గరవీర్యులఁ గాఁ
ద్వర హేమపుంఖశరములఁ, గర మర్దని మొగులుమాడ్కిఁగప్పెన్బలుచన్.

లే. కాలదండాభములు హరిగకరగతంబు
లైన నారాచములతోడ గనర్ఘచంద్ర
బాణములతోడ నాదైత్యగవరులు కప్పఁ
బడి మహాభీతు లై వెసఁ గబాతి రంత. 390

చ. మునివర! కాలనేమి మును గ ముందు సమస్తసురేశుఁ డైనవి
ష్ణుని నదలించి యిట్టటుల గసోల నొనర్చి మహాబలుండు నై
ఘనసురసైన్యనాథుఁడు జగత్త్రయపాలుఁడు కేశవుండు నా
వనజదళాక్షుఁ డాఁకఁ జన గవ్రాలినశౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్ 391

కీకారి కాలనేమిని సూట్యాట.

క పదిపదములలేలలతోఁ బటు, గదతో బృహదద్రిశృంగగగణ్యాకృతితోఁ
గదనంబున నిట్టటులం, బొదలెడునాకాలనేమిఁ గొడఁగని కినుకన్. 392

మ. హరి శార్ఙ్గంబును వీడి చక్రము వడిగా గహస్తంబునం దాల్చి నా
తరుణాంబందు విశుద్ధమాలియు మహాగైత్యఘనాశుండు సు
స్థిరుఁ డాకాశనిఁ జూచి వాఁడు కడిమిగా గెన్నారుచు న్నవ్వుచున్
గరవిస్ఫారవడిఁ బల్కె నభ్రరవుఁ డై గర్వంబు మిన్నందగన్. 393

క. దనుపుత్రనాశనుండును, దనుజబలత్రస్తకరుఁడు గదలెంధురతో
పనుఁడు బవాపుష్పపూజా, ధనరతుఁడు హిరణ్యనేత్రగదానవహరుఁ డా. 394

క. అనిలోన నాకు భంగం, బును జేయుచు నసదృశత్వగమున నెల్లెడునీ
వనజాక్షుం డస్మద్బృక్కనఁ బడి నెట్టేగ నా నగకుంఠితశక్తిన్. 395

సీ. ఈయంబుతోడకుఁ గెలమి నస్మద్రిణమహీతలభూమినిఁ జెంది గ ముఖి మురల
సాత్మమందిరమున గకరుగఁ జాలఁడు నిక్క మరయ నే నడరించుగట్టిముష్టి
బలన విండిగఁ జేయఁగబడి భస్మమయి క్రాలు కాయంబుతో నున్నగకులనాథుఁ
గాలరాత్రంబులఁగడఁగి వేల్పులు చూడఁగలరంచు నీమూఢ్కిఁగడిమి వాఁడు

తే. నలుకతోడను విస్ఫురి|కాధరోష్ఠుఁ
డగుచు నింద్రుండు శైలంబు|నందుఁ బవిని
వైచుచందాన గరుఁడుని|పయిని గదను
బటురయంబునఁ బరవె న|వార్యశ|క్తి 395

చ. మునివర! కాలనేమి భుజ|ముక్తయు నై యతిదారుణాకృతిం
దనరుచు వచ్చుతెర్గదను| దర్పితచక్రముతోడ శౌరి దు
ర్జనుని మనోరథంబు వెసఁ| బ్రాక్తనకర్మము ద్రుంచునట్లుగాఁ
గనలుచుఁ గోసి ధాత్రిపయిఁ| గ్రక్కునఁ గూల్చె సురల్ నుతింపఁగన్. 397

ఉ. దారుణ మైనవానిగదఁ| దర్ద వారించి ముకారి పూన్కితోఁ
జేరి బలిష్ఠమా నతని|చేతులఁ బక్రముతోడఁ ద్రుంపఁ బెం
పారెడువహ్నిచేఁ దనరి| వర్తిలుచుండెడు కొండరీతి నా
వీరుఁడు యుద్ధరంగమున| వెల్లుచు నుండఁగ శౌరి పిమ్మటన్ 398

చ. కనలుచు వానిశీర్ష మును| గ్రక్కునఁ దాళఫలంబుమాడ్కిఁ ద్రుం
చెను బటుచక్రసంపాతిని| శీర్షకరంబులు లేక మొండెమై
వనమునఁనుండు కాళగతి| వాఁడు కబంధుఁడు నై నిరీక్ష్యమా
కనకనగంబు నైవడినిఁ| గాశ్యపిపై నలరారె నాయెడన్. 399

తే. ముస్నుశక్రుండు పవిచేతఁ| బుష్కరమునఁ
డాడకురావాఁ శిరస్సును| ద్రుంప నద్ది
గగనమునఁనుండి పడుమాడ్కిఁ| గదనమందు
వక్షమున వాని గరుడుండు| వసుధఁబడియె. 400

క. అని వాఁడు చావ సురవర, ఘనపీడను జెంది సకల|కర్బురు లతిభీ
- తిని గేకంబులు వీడ వ, సనములు జారంగ విగత|శస్త్రాస్త్రులునై 401

క హా! యని సోలుచుఁ బడి యా, తోయంబున మిగుల బాష్ప|తోయముఁ గార్చా
బాయనివగ బాణునికడ, కాయెడఁ జని శరణుఁ జొచ్చి| రతిభీతిమెయిన్. 402

వ. ఇట్లు పులస్త్యుండు పలుక విని నారదుండు రహవాటి వృత్తాంతంబు నొడువు
మనుటయు. 403

ఉ. శ్రీరమణీర! రాజకుల|సింధుసుధాకర! సత్యధామనా
ధార! భవాపహార! బుధ|తల్లజచిత్తనివార! ఘోరసం
సారవిదూర! మేరునగ|సన్నిభధీర! నిరంతరాబ్ధిగం
భీర! కురుంతసార! పర|భీకర! రామనృపాలశేఖరా!. 404

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణా సమాసాదిత కవితాప్రభవ, హరిరసకులాన్వయప్రభవ, రామవల్లభ వంశోద్భవ సాగరసుధాకర, కొండయ కుమారబుధజన విధేయ కొండయ నామధేయ ప్రణీతమను తెలుఁగువామన మహాపురాణమందు నవమ స్కంధము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

ద శ మ స్క ం ధ ము

సాకేతమహాపుర
వాస! సముజ్జ్వలితధర్మవాసా! ధర్మో
ల్లాస! వరచిద్విలాసా!
దాసజనాశ్రాంతపాల! ర దశరథబాలా! 1

క. అవధారు పులస్త్యమునిం, ప్రవరుఁడు నారదుఁడు గనియె ర బలిబాణులు మూ
ధవలితు లై వచ్చిన దితి, భవులకు నభయం బొసంగి ర బవరంబునకున్. 2

దేవతలపై బలిబాణాదిరాక్షసు లలిగి వచ్చుట.

క. గరువంబునఁ జనఁ గనుఁగొని, సారదిఁ శస్త్రాస్త్రశాలసులు నై వైశ్యే
శ్వరు లుద్ధతిఁ గ్రమ్మఁ ని, ర్జరసేనను దాఁకి పోరఁ ర జనిరి ముసీంద్రా! 3

వ. ఇట్లొక్కవడి రక్కసు లుక్కుమిగిలి పిక్కటిలుచు నొక్కుమ్మడి నురువడించి యురు
దెంచునెడ. 4

క. వారి బలిసుతుఁడౌ బాణా, సురు నతిబలుఁగా నెఱింగి ర సురరాజముఖా
మరవరులఁ బిలిచి విగత, జ్వరు లై సమరం బొనర్పఁ ర జనుఁ డని పలికెన్. 5

సీ. అంత దేవతలెల్ల ర హరిసమాశ్రిత్తు లై కనుజూలతోఁ గూడ ర దర్పమొప్పఁ
బోరుచునుండిరి ర మురహరుఁ డాయుధ నంతర్హితుం డైన ర నసురసురుఁడు
తద్గమనంబును ర దాఁ గనఁజాలక బలిఁగాంచి యీరీతిఁ ర బలికె వీర!
నారాయణుఁడు దేవనాథుల వని పీడి చెనె నీవు దేవతాశ్రయము నిష్ఫ

ఆ. సమరమందుఁ గట్టి ర జయమును గానుమన్న
వాఁడు శుక్రకూటవలనఁ బ్రీతుఁ
డగుచు సాహసమున ర నట్టి కాలమునందు
గదను గరమునందుఁ గడిమిఁ బూని 6

క. తిరవడి వేల్పులసుమి నై, కరిగెను బవరం బొనర్ప ర నంతన బాణా

సురుఁ డాహవరభిబుద్ధిం, బరఁగుచుఁ బటు ధీరవృత్తి ఁ బర్ధిలుచుండన్. 7

శా. శూరుండై వెస రేఁగి శౌర్యబలముల్ ఁ జోభిల్ల మోదంబుతో
నారహిరథి వేయిబాహువుల శ్రీప్రాస్త్రంబులం దాల్చి దు
ష్పారం బౌసురసేనఁ జుట్టుకొని రిద్ధాణంబులం గొట్ట మా
యారమ్యాకృతి నొప్పునట్టి మయుఁ డాఁ ఖ్యాధీశ్వరుం డోమునీ! 8

క. ఆయూథపంబుల వడి, నాయొడ నడరుచును దేవరాధీశులతో
వేయివిధంబులఁ బోరెను, డాయుచుఁ జెన్నాయఁ గప్పి ఁ దర్పంబలరన్. 9

వ. అప్పు డసిలేహుణుం డగువృషపర్వుండును, భద్రవిద్యుద్బిహ్వాలు, విపాఠవిబర్ధనా
సురులు కినుక నురవడింపని 10

క. సురసేనఁ డాఁకి పటురిర, శరముల బాధింప శ్రీప్రాచయపీడితు లై
హరిలేనందునఁ దఱచుఁగ, నరిగిరి పెడమొగముఁ జెట్టి ఁ దమరులు భీతిన్. 11

క అని విడిచి పరాఙ్ముఖు లై, చనుచుండిన సకలదేవరాసత్తములను గ
న్గొని బలిబాణాదిమహా, దనుజాలు త్రిలోక్యవిజయరభస్పరబుద్ధిన్. 12

బలిదైత్యుఁడు స్వర్గాధిపతి యగుట.

చ. మొనయుచు వారివెంటఁ బడిపోయినఁ దత్పరిపీడ్యమానులై
చనిచని నాకలోకమును ఁ జయ్యన వీడి విరించివిష్టపం
బునకుఁ బురందరాద్యమరపుంగవు లేగిన వాఁడు బందుగుల్
తనయులు మిత్రులుఁ సకలదైత్యవరేణ్యులు గొల్వుచుండఁగన్. 13

వ. నాఖాధీశ్వరుం డయ్యె నను మయ్యెడ. 14

చ. పరమముసింద్ర! భూరిబలబంధురుఁ డౌబలి విష్ణుఁ డయ్యెఁ బు
ష్కరపతి బాణుఁ డయ్యె మయరాక్షరుఁడయ్యెను జంద్రమాను దు
ర్ధరుఁడను ప్రాదనామ దితివల్లభుఁ డయ్యె విధుంతుదుండు భీ
కరుఁడను సైంహికేయుఁడు వికర్తనుఁ డయ్యెను దీప్తకుల్కఁగన్. 15

ఆ. అమరగురుఁడు శుక్రుఁ ఁ డయ్యె నన్యులు నైన, దితిజవరులు సర్వదేవనాథు
లైరి ద్వాపరాంతరమునందు దారుణపంచ, మాఖ్యనొప్పువియుగాదియందు.

క. బలవిక్రమశాలియు నా, బలి శక్రుం డనుచునుండ ఁ బంధురకీర్తి
వెలసి సురాసురయుద్ధం, బలరెను ఘోరంబు నగుచు ఁ బలివిస్మయ మై. 17

సీ పరమేష్ఠిసుత! సప్తపాతాళలోకము ల్వ్యాప్తత్రిలోక మూర్వీవిభున కొనరె
భూర్భువస్స్వాక్షిత్యతోఁ ఁ బొల్వారుసీపదిభువనంబులకు నధిపుండు నగుచు
సంతసంబున వాఁడు ఁ స్వర్గంబునందుండి పూర్ణభోగంబులఁ ఁ బొందుచుండె
సిద్ధాదిదేవకాశ్రేష్ఠు లక్కడ భీతిఁ దెలఁగుచుండిరి భృకాఛీతిశోత్త

ఆ. మూడిదేవవేళ్య నిలట నాడుచుండిరి
చారణాదు లైన నిసకలదేవ
వరులు వాద్యములను నివాయించుచుండిరి
కడిమిఁ గాలగతినిఁ నిగ్రాలి యపుడు. 18

శా. త్రైలోక్యాయతభోగమున్బడసి యాఁతం డార్తఁ బ్రహ్లాదునిఁ
వాలాయంబు తలంప విష్ణుపదసేవాలాలసంతుష్టుఁడుఁ
శీలాచారరతుండు నైతనరునాఁశిష్టాత్ముఁ డావేళఁ బా
తాళంబు స్వది పీడి స్వర్గమునకుఁ నిదళ్కొ త్త నేతెంచినన్. 19

క. చనుదెంచిన ప్రహ్లాదునిఁ, గని బలిపీఠంబు పీడి నికదుభక్తినము
రొ్కాని వచ్చి కృతాంజలితోఁ, దనరారుచు మ్రొక్కెఁ దత్పదంబుల కెలమిన్.

వ. అక్కాలమందు 21

శా. పాదద్వంద్వమునందు వ్రాలినబలిఁ నిబాష్పనీరంబు మ
ర్యాదఁ గాఁగిటఁ బేర్చి యొత్తి నవరోమాంచ్యంబు నాగద్దె పై
మోదంబొప్ప వసింపఁజేయ బలి తాఁ నిబొంగారుచిత్తంబుతో
నాదైత్యేశ్వరుతోడ నిట్టులనె నత్యంతానురాగంబునన్. 22

శా. తాతా! వేల్పుల నీకృపన్ గెలిచి బర్దర్పించి యానిర్జర
వ్రాతాధీశుని నాఁడదోలి విలసల్లక్ష్మీరుకాజ్యంబు వి
ఖ్యాతిం బొందితి నిట్టిభోగపదమున్ నిగణ్యమ్ముగా బొరొ్కానం
జేతఁ బ్రీతిని నేలు నీయెడుటనేఁ నిశాల్వారుచున్నిత్యమున్. 23

సీ. కెల్లఁజేసుఁగునెక్కి నితిరుగుచు నీపాదసీరజార్చనతోడ నినగడి నీవు
కుడువ నేమించినగూడు భక్తించెద ధైర్యంబుతోడ నేఁ నిదనరియున్న
వాఁడనై రాజ్యంబుఁ బాలింప గురుపాద సేవయందు మదీయచిత్త మెుదవె
నని యిట్లు బలిదైత్యుఁ నిడన విని యాఁతఁడు ధర్మమోక్షార్థసాధకము దివ్య

ఆ. మైనపలుకు నుడివె నినసుశీళ! సాచేత
ముస్నకంటకల్వ నిమొదవ రాజ్య
పాలనం బొనర్పఁబడెను మిత్రులు నిల్య
పూజ్యపాత్రు లైరి నిభూమియందు. 24

క. దనుశీళ! యుద్ధిపుట్టిన, తనయులకు యథేష్టసరణిఁ నిదగ దత్తం బ
య్యెను మోక్షసాధనంబునఁ, దనరితి నేనిపుడు ధాత్రిఁ నిదర్కింపంగన్. 25

క. తనయుల విధిచొప్పునఁ గై, కొనఁబడి యిడఁబడినదయ్యెఁ నిసూరిమి నాచే
తను నీ కనుచు స్మనుమునిఁ, దనదక్షిణాకరమునలనఁ నిదయఁబట్టి మునీ! 26

క. హారిరత్నపీఠముండూ, ద్వారితంబుగ నునుప నలేఁడు నివజ్రవిధమునఁ
బొరి రాణించుచు నయ్యెడఁ, గరములు మురుళించి రాఁగనుఁగొని భక్తిన్.

తే. వదగగంభీరసూక్తులఁ బలికెఁ బుణ్య, కర్తయౌ! ముజ్జగంబులఁ జాలనేలు
నట్టినాచేర ధర్మకామార్థమోక్ష, విష్టఫలసిద్ధిపొంద నెవ్వఁడు చేయనగునొ! 28

వ దానిం గరుణించి నాకానతిమ్మని ప్రార్థించిన విని ప్రహ్లాదుఁడు ధర్మమోక్ష కరంబు నుత్తమంబనుమాటఁ జెప్పి, వివరించెద వినుఁ. 29

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి కాఁధర్మంబు నెరుఁగుట.

సీ. దనుజపార్థివ! యిట్టిధనము త్రిలోక్యహితంబుగ వచ్చునొ? థాత్రి సద్ధి
రూఢిని ధర్మవిరోధార్థసంపాదనంబు నా నెయ్యఁడి? నవ్యసరణి
నలరుచు సర్వసత్కార్యానుగమనము నై తగఁ ద్రివర్గఫలప్రదంబు నగునొ?
పరమందు నిహమందుఁబాళి నేయది భద్రమగునొ యాపనిఁ జేయుమనిన మెట్లు

ఆ. నీకుఁ గీర్తి చెలయు? నెఱి నెట్లు శ్లాఘ్యుఁ మే
లేరఁ గలదొ యిట్లు? తివిరి కీర్తి
కాని కలుగకుండ? నలకారు నవ్విధి
చిత్తశుద్ధి నీవు? చేయనగును. 30

ఉ. ఇందునిమిత్తమై భర సమేతులు దీప్తము నైనలక్ష్మినిం
బొందఁ దలంతు రెల్లెడలఁ? బూర్ణధనసంపద లస్మదాలయం
బుండఁగ నొలంగనేని వినుఁ? మన్వయజాతుఁడు శోకకంథినిం
జెంది బహిష్కృతుండు నగుఁ? జెచ్చెఱ సద్ధనలబ్ధి దీక్షకా! 31

క. ముదుసలివాఁ డనుజ్ఞానియు, విదితగుణాధారుఁ డైనవిప్రుండు యశ
స్సదనులు నగుచుండుదు రా, సదసద్భిజ్ఞులను నొల్తఁ? బను నీ పాత్రా! 32

ఆ. అనయ మందువలన? నట్టిడు లిప్సిత, ట్లయిన రాజ్యకుండు? నలరి వంశ
జాండ నైనసీకు? నొరిది నిక్కఁడ నుండు, నట్టుచేయు మనుఁ? నధికకీర్తి. 33

క. కురశేశ్వరకలిలయ సం, తరవిప్రగణేంద్రభూతిలయ సురుసేవా
రలిసంజాతలయ దృఢవా, హిత యగుభువఁ బొందుచుండ్రు నృపులు లలివృద్ధిన్. 34

వ దానంజేసి. 35

ఆ భవ్యవేదశాస్త్రపరివృతు లౌద్విజ
వర్యు లుండనగును? వసుమతీశు
లంద అధ్వరముల? నాచరించుచు నుండఁ
దనుసు సంతతంబు? దైత్యనాథ! 36

క. కరమర్థి విప్రవరు ల, ధ్వరముల నొనరించు టొప్పుఁ? దన్మఖనైశ్వా
నరధూమముతోఁ బార్థివ, వరులకు నగుచుండు శాంతి? వసుధను జుండీ! 37

సీ. అఖలవిప్రోత్తమాల్యజనతపోధ్యయనాధ్యాపనారతు? లగుచు నెపుడు
నీయాపలినిఁ బొంది? నెఱి నృపార్చనతోడ నలరాదు టొప్పు స్వాధ్యాయయజ్ఞ

నిరతు లై పౌరజనంబు లి నృపలలాములు శస్త్రజీవు లై ప్రజల రక్షించి ధర్మ
వార్తలై యుండుటఁ జేసి నభస్యాధ్యయనార్థు లై వార్తలై యలరి కృషిని
తే. జేయుచును బాలుపాల్యంబు చేర విపణి
జీవనము చేర వైశ్యులు చెలఁగవలయు
విప్రనృపవైశ్యసేవఁ గావించి యుష్మ
దాజ్ఞ నెప్పుడు శూద్రు లే పారవలయు. 38

క. ధర నాల్గువర్ణములు సుస్థిరనిజధర్మస్థు లగుచుఁ జెలొంగుదురో
కరమెపుడు ధర్మవృద్ధియు, సరవిని రాజిల్లునపుడె చటులోత్కర్షన్. 39

ఆ. పుణ్యవృద్ధి కరయు భూపులె గతి యగు, వార్ణజాల స్వధర్మరతులఁ
జేయు మట్టివృద్ధిఁ జెన్నారుఁ జెంపు నీకునది చెడిన నేఁగి కూడు నిజము. 40

మ. అనఘా! యిట్లరిఁ డాడఁగా విని నరేంద్రాధీశ్వరుండు యో
ధనుఁ డా నాబలి యూరకుండి మఱి మోదన్యాత్మ! నీవాని
చ్చినమాడ్కిఁ గురుబుద్ధి నెప్పుడయినం జెల్వొందెడ న్నే నటం
చని నిశ్శంకను గొల్వకూటమునయం జావేళ బల్కిం దమిన్. 41

— కలియుగపురుషుఁడు బ్రహ్మకడ కేగి మొఱపెట్టుకొనుట. —

చ. పరమతబోధనా! సురలు బ్రహ్మపదంబున కేగ నంత దు
ర్భరబలుఁ డౌబలీశ్వరుఁడు బంధురధర్మసమన్వితుండు నై
నిరతమ ముజ్జగంబులను నేర్పున నేలఁ గృతస్థధర్మసం
భరితజగంబుఁ గన్గొని స్వభావనిరోధత తోడ నాయెడన్. 42

వ. కలి నలువ శరణార్థియై చని యట. 43

తే. సారిది నిజదీప్తితో సురాసురసమేత
మైననిజవాసమును గప్పుసట్టివాఁడు
శక్రముఖదేవరాజాలసహితుఁడైన
బ్రహ్మదేవునిఁ గనుఁగొని భక్తి మ్రొక్కి. 44

క. అనె దేవ మత్స్వభావం, బును బలి వారియించె నన్నుఁ బుష్కరజాతుం
డును భగవంతుఁడు నిత్యుం, డనఘుం డగునలువ వాని కనె నీరితిన్. 45

క. తనధర్మము జగమున కది, ఘనతరశౌర్యంబువలనఁ గ్రాలెడు బలిచే
తను నీస్వభావగతి నై, నొనఁబడినది కాదు మది మిగుల మోహింపన్. 46

క. బలవంతుఁ డైనబలివిభు, బలమున రవి విగతదీప్తి భాసిలసాగఁ
జలపమరుద్యుతుఁ డై వగ, నలరెడివారి లేచి చూడుమా! యీవేళన్. 47

సీ. బలివిభుం డొనరించు భరనిని నిషేధించువాఁడు ముజ్జగములఁ జేఁ దెవండు
పాదశీర్షసహస్రపరిమితుఁ డౌశారి త్రిదివరాజ్యంబును దీప్తి తి

లక్ష్మీబలంబులఁ జాలితధర్మగోచరగతి నిశ్చలత్వ సంగ్రహించి
సత్యంబుగా ననిఁ బరసిజాసనుఁ డిట్టు లన నాళీరహితుఁ డైనట్టకవివి

ఆ. భుండు దీనబుద్ధిఁ బొల్పారుశక్రాది
విబుధవరులఁ గని విభీతకాట
వికిఁ బోయిఁ గృతము సవెలసెఁ త్రిలోక్యంబు
నందుఁ గలి విహీనుఁ డయ్యె నంత. 48

క. చరణచతుష్టయమున భువిఁ, బరఁగెను ధర్మంబు నాల్గువర్ణంబుల వా
కురవడి నింద్రియనిగ్రహ, పరులై యక్రూరభావపద్ధతితోడన్ 49

చ. తనరి యహింసయుఁ దయయు సత్యము యాగకార్యముఁ
వనజదళాక్షసేవయు నవారితలక్ష్మిముదంబు లొప్పఁగా
ననిశము నుండి రెల్లెడల నాశ్రమభూముల కేగి నిష్టతోఁ
బొనరి స్వధర్మయుక్తులయి భూసుర లుండిరి బ్రహ్మనందనా!. 50

తే. పార్థివు ల్నరపాలనపరమధర్మ, రతులు నై యుండి రిట్లు ధర్మంబు మూఁడు
భువనములయందు నభివృద్ధి సొందల సాగ, నంత నాలోకవిలసితమైనలక్ష్మి.

— ఐదులక్ష్మి బలిం జేరుట. —

వ తలకొల్కులంబున. 52

క. దితిసుతసేవితుఁ డౌబలి, నతిముద మేపారఁ జేరి నరుదెంచిన నా
యతివను గని వాఁ డత్తఱిఁ, జతురోక్తులఁ బల్కి నిట్లు సొబగ్యనిధీ! 53

క. వనితా! నీవెవ్వరి వే, పనికై వచ్చితివొ? దానిఁ బలుమాటన్నఁ
వని పద్మమాలతోడను, బొనరెడు నాదేవి ప్రీతి పొంగార ననన్. 54

ము. బలిరాజా! వను మప్రమేయుఁడు మహాభాగుండు శ్రీవాసుఁడుఁ
బలచాతుండు గదాధరుండు విలసచ్చక్రుండు నాకారిచే
బలవచ్ఛక్తి విముక్తుఁ డైనకరణిఁ భావించి నిన్భర్తఁ గా
బలవంతంబున నోరి వచ్చితిని నే బాగొప్ప నీభార్య నై. 55

క. నిగనిగ మెఱుఁగిడిమేనుల, నెగడెడువెలఁదుల నలుండు నిర్మించెను నా
మగువలలోఁగొనఁ జెప్పెద, దగు నాలింపంగ నీవు ధవ్యచరిత్రా! 56

— తదుర్విధరూపస్వరూపనిర్ణయము. —

సీ. పాండురదేహాయుఁ బాండురవస్త్రయుఁ బాండురపుష్పయుఁ బాండుగంధ
పరిమళమిళితయుఁ బాండుసరాశ్వధ్వయుఁ బరిశుభ్రదేవతాభావాయమ నను
రయు రొక్తుక యుండు; నరిహి మతియొక్కదేవి రక్తగాత్రాంబరరక్తపుష్ప
గంధయు నై రక్తగంధర్వమునినుండి కొమరారుతాజసగుణముతోడఁ

ఆ. పీతచేలవస్త్రపరివిలసిత మై పీత, గంధలేపపుష్పాకలిత యగుచు
భర్తృరథమునుండి ధాసిల్లి రామస, గుణముతో నొకర్తు రొయ్యమిగులు.

క. నీలాంబరగంధయు నై, వాలాయము మేటిభృంగవర్ణాభయు నై
నీలవృషవాహ యగుచుఁ, నాలవచెలి యలకుఁ ద్రిగుణనవ్యస్థితిలోనన్ 58

ఆ. సత్వరూపచేవిచంద్రవిప్రులఁ దదా
శ్రితులఁ జెంది నెలుపుసిరినిఁ బాలి
మనువునకును దత్కుమారున కొసఁగెను
సంతసంబుతోడఁ జక్రధరుఁడు. 59

క. హేమాభతో వెలింగెడి, రామసగుణచేవి నిడెను దయనో వారి సు
క్షేమునకు మనుజనాథ, స్తోమమునకు వైశ్యులకును సుభగచరిత్రా! 60

క. గురుసీలయుఁ ద్రిగుణయు నను, తరుణియుఁ గోణేశముఖ్యదానవవిద్యా
ధరులకుఁ దదాశ్రితులకును, సరసీరుహనేత్రుఁ డొసఁగెఁ సంతోషమునన్ 61

ఆ. శ్వేతరూపమునను శైలఁగెడునాదేవి, బాడబాదిసుకవివరులు బ్రహ్మ
వదనజనితవేదవరమంత్రముల సర, స్వతిఁగఁ బొగడుచుండ్రు భక్తితోడ 62

క. జనపతులు రక్తవర్ణం, బున నలరెడిదేవి నెపుడు భువనజయశ్రీఁ
గను మతి యశస్వినిఁగ నా, మనుజేంద్రులు బొగడుచుండ్రు మాటికిఁ బ్రీతిన్. 63

క. కవికాభ నొప్పదానిం, గనకాంబికఁ గాను వైశ్యగణ్యులు భక్తిం
వినుతింతురట్టి లక్ష్మీఁగ, జనపతులు గణింతు రెపుడు సమరసభగణితిన్. 64

క. నీలద్యుతి నలరెడునా, బాలామణి నెపుడు శూద్రవర్ణులు వైశ్యుల్
వాలాయము ప్రియదేవినిఁ, గా లవి వర్ణింత్రు హర్షగరితాత్మకులై. 65

వ. ఇట్లావెలందు లీశ్వరేశుఁ డైనదామోదరునిచే విభక్తు లైరి తల్పస్వరూపస్థము లగుచు నవ్యయంబు లైననిధు లుండును వివరించెద వినుఁ పురాణేతిహాసము లు, వేదసంగమంబులుఁ జతుష్షష్టిశుద్ధవిద్య లనునివన్నియుఁ, మహాపద్మనిధిమై యుండుఁ; గనకరజతరత్న గజాశ్వరథధూపణశస్త్రాస్త్రంబు లనునివి రక్తపద్మ నిధియని చెప్పఁబడును. గజోష్ట్రమహిషఖర సువర్ణాంబరవసుధాధిపతు లనునివి పీతరుచానీలనిధి మై రాశిల్లు సకలజకుల కొకజాతిప్రతిష్ఠిత మైయుండుఁ; బరమాశ్చర్యమగునది మహానీలశంఖనిధి యగు. నీనాల్గునిధులతో జగంబులనలరారు నట్టిపురుషులకుఁ గల రూపనిబోధమును భాషించెద సావ ధానచిత్తుండ వై యాలింపుము 66

సీ. బలసత్యచేవోర్వరావ్రతశుద్ధులు మహాపద్మాశ్రితులు నైనప్రజలు నగుదు
రధికకఠినత లగురాయజ్ఞులు సుభగులు మానితసర్వసామాన్యసుఖులు
మానిను లైనట్టిమానవవర్యులు పద్మాశ్రయంబునఁ బరఁగుచుండ్రు
కరము ధర్తాధర్మకలితవ్యయులు దానమతీతు లైనట్టిసోమాసు లనుతి

తే. సత్య లగుదురు శ్యామలాశ్రయులు నైన
నరులు తుర్కులు కృపణులు నాస్తికు లన్య
తోరుచోరకథోలాసాయుతులు శంఖ
నిధిసమాశ్రితమనుజా నై నెగడుచుండ్రు 57

క. ఈనిధివిధులను జెప్పితి, మానుగ రాగంబుతోడ నమలయు జయశ్రీ
నా నే నరుదెంచితి నిను, మానసపరిఁ గాను గోరి మాన్యులు పొగడన్. 58

ఆ. సత్యశీలసాధుసమ్మతశోపథంబు, కలదు నాకు ధైర్యకలితుఁ డైన
వానిఁ జేరుచున్న దానఁ గ్లిబుండైన, పురుషు నెన్నటికిని నొందఁజాల. 59

క. కనుఁగొన నీభువనత్రయ, మున నీకు సముండు నధికభుజబలుఁ డెవ్వాఁ
డును లేడురుబలమున నుం, డిన నీచేఁ బ్రీతి నాకుఁ గీడొనసాగెన్. 70

క. అని విక్రమించి భుజబల, మున శక్రునిఁ గెల్చి కీర్తిఁ గొనరాదిలి వం
దున నాకు సుస్థిరత్వం, బున నలరెడివలపు మిగులఁ బుట్టె దితీశా! 71

సీ. అందఱకంటె నత్యధికబలంబునఁ దనరు నీదివ్యసత్యంబుఁ గాంచి
కొండీర్యమాని వై సంతతవీరుండ వగునినుఁ గూర్చి యే నరుగుదెంచి
నట్టిదానను హిరణ్యకశిపుకులజాఁడ వగునికు నిట్టి దైనట్టికార్య
మగునె చిత్రంబు పరాజ్మాత మగునట్టి విష్ణుపత్రయముసు విక్రమమునఁ
తే. జెలఁగి వాకొన్ననీచే వినోదితుండు
నయ్యెఁ బ్రపితామహాం డౌర! యనుచు నిట్టు
లాడి శుభదయుఁ జంద్రాస్య యఖిలలోక
లలిత యగునట్టి యాజయాలక్ష్మి బలిని. 72

వ ప్రవేశించె నంత. 73

ఉ. అజయలక్ష్మి దీప్తి నటనాలివెలుంగ శ్రుతిప్రఖ్యాతమా
రాజిత భూతినీతిమతిరంజిత తుష్టిసుశాంతి సర్వవి
ద్యాజయ ముఖ్యదేవసతులుండ జనాథలు నై సుఖస్థితిఁ
రాజిలి రా బలీంద్రుకడఁ బ్రాకటవార్షము పిచ్చలింపఁగన్. 74

వ. మునీంద్రా, ఇట్టి సుగుణగణంబుల నొప్పి యాదనుజపుంగవుండు మహోత్సాహుండును, శుభప్రవృద్ధుండును, సోమాసియుఁ, దపసియు, మృదుమధురభాషణుండును, దాతయు, స్వజనపాలకుఁడు నై త్రివిష్టపము నేలుచుండ శుక్రాస్తుఁడు దీనుఁడు మలినుఁడు ధర్మహీనుఁడు విగతతేజుఁడు కాసోపభోగియు నగునమయుఁ డెవ్వాఁడు లేడయ్యె ననిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 75

ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మకడకుఁ బని నిరాశుండయ్యుఁ బోవుట

క. మునివరకులదీపా! శ్రీ, వనరాజ్యం బెగ దేవసరిపకుఁ డగుచుఁ

భునవాహనుండు పోయెను, వనజాసను లోకమునకు వగ చెనఁగొనఁగన్. 76

చ. చని యిట చేవనాథుఁడును వి సారససంభవుఁడు న్వహారిపో
భనుఁడు మహోత్సుఁడా వలువఁ దండ్రియుఁ బుణ్యుఁడు నైనకశ్యపుం
గని వినుతాళితోఁ గదసి వి గాఢభుభక్తిని మ్రొక్కి పల్కి నా
కును గలరాజ్యముఁ బలి యవికుంఠిలోక్తి హరించె నో విభూ!. 77

ఆ. అన నలండు పల్కె వి నమురేశ! మనసార
చేసినట్టి యాట్టి వి చెడ్డ ఫలముఁ
బాఁతి గుడుచుచున్న వి వాఁడ వై తివికదా!
యన సురేంద్రుఁ డలని వి కనియెఁ మరల 78

క. మునిసేవితపద నేఁ జే, సినదుష్కృత మెద్ది యొకొ! వి చెపు మని ప్రార్థిం
చినఁ గశ్యపుండు శక్రుని, గనుఁగొని భాషించె నిట్లు వి కమలజపుత్రా!. 79

ఆ. చేవనాథ నీవు వి దితిగర్భమును బట్టు, బలమువలనఁ జెక్కు వి పడ్డకులుగఁ
జేసినాడ వందు వి చే భ్రూణహత్యసం, ప్రాప్త మయ్యె నన్ను వి నమరవిభుఁడు 80

సీ. అంతఁ దండ్రినిఁ గూర్చి వి యని నశోచంబునఁ దనరెను దితియు న వి ద్ధానివలన
గర్భ మాకరణితోఁ వి గ్రాలె నయ్యది తల్లి చేసినతప్ప న వి జెలఁగి నిక్క
మున్న నాతం డని వి నమురేశ! యది యట్టులెసిన నీవేల వి భృత్యవృ త్తి
వఱలుచు నుండిన వి వాఁడవై కుదిశేంబుతోడ నాగర్భంబుఁ వి దునియలుగను,

తే. జేసిరి కుటిలబుద్ధివై వి చెప్పుమన్న, నట్టివాక్యంబు వాసవుఁ వి డాలకించి
బ్రహ్మనో నని దేవ! యా వి పాప మెట్టు, నేఁగిఁ గనునట్టిమార్గంబుఁ వి జెప్పుమన్న.

క. వనజభవసిష్ఠకశ్యపు, లని రోదేవేంద్ర! నీకు వి నఖలం బగుచుం
డినవిప్రులకును బలి, వనజదళాక్షుండు కాన వి బంధురభక్తిన్. 82

ఆ. అలని శరణుఁబొందు వి మాశారి సర్వంబుఁ, జేయఁగలఁ డటన్న వి బ్లుఁ డట్టి
భునులభాషణములఁ వి గరమర్థి లెస్సఁగా, విన్న వాఁడు నగుచు వి వెండి వలికె.

క. భునత మహోదయ మొక్కటి, కనుఁగొనఁబడు స్వల్పమైన వి కాలములో నా
కనిపల్కి యంతఁ దడను, జ్ఞును గొని భూపృష్ఠమునకుఁ వి జని యచ్చోటన్

— ఇంద్రుఁడు భరస్వతీతీరమందు కూర్చి కథనుచేయుట. —

క. ధరకాలాంజరమున కు, త్తరమయి హిమనగమునకు సు వి దక్షిణమై భా
సురవసుపుర వి స్థితమై, పరమకుశస్థలమునకును వి ఖ్యాతమునన్ 85

వ. తనరి యోపుణ్యావాసము విలసిల్లె; మున్నొట గయుఁ డనుజోఁడు వెక్కుదక్షిణల
లెక్కకు మిక్కుటమ్మున నిడి నరాశ్వ మహామేధంబుల నేయునెడఁ దద్విఘ్నకరుఁ
డై రక్కసు లుక్కుమిగిలి రాఁగని సర్వసుపర్వ సేవితుండును మురదమనుఁ
డవ్యక్తుండు భగవానుఁడు సుమూర్తియు నగుమాధవుఁ డాభూపాలునకు

ద్వాక్షనల్లోకము నొనర్చి గదాధరుం డని ప్రఖ్యాతినొందె నెక్కడ విప్రవరులు వేదశాస్త్రరహితులై యుండి బ్రహ్మకుల్యులై కా స్థలమందు నరులు పితృపూజ నొనర్చి మహామేధఫలంబుఁ జెందెదరో యట్టి పుణ్యభూమియందు దేవర్షికన్య యగుమహానది సలిలాపదేశమున హితునగముఁ జెంది దర్శనస్పర్శనమజ్జన ప్రాశ నంబులవలన నరులను జగంబునెల్లఁ బవిత్రంబుఁ జేయుచున్నది. అట్టి మహాసర స్వతీనదీవిస్తయతీరమందు. 86

సీ. హారికసేవార్థమై యాశ్రమంబును గల్పించి విగతక్ష్మాలి యోక భక్తుఁడై నిత్యము భూశయనంబుతో కాలిన్ హృదయసారసమునందు శంఖగదాచక్రసహితుఁ డా శౌరినిఁ బలుమరుఁ బొగడుచుఁ బరమతపము చేయుచు నింద్రియచేష్టలఁ గ్రోధంబుఁ గామంబు విడనాడి కడిమి నిష్ఠ

ఆ. నలర సాగ్రమయిన హాయనం బొక్కటి
కడచె నంతఁ బ్రీతి కలితుఁ డగుచు
నచ్యుతుండు పలికె నమరేశ! గతకలు
ష్మండ నైతి నీవు సారిది నిపుడు 87

క సురుచిర మగుసీరాబ్యము, విరబిరఁ జెందెదవు నేను బృహదూర్ష ముతోఁ
బరఁగుచును భావిమంగళ, కరసరణిని నీకుఁ జేయఁగల నిక్కముగన్. 88

క. అనఘాత్మ! యిటుల బిష్ణుఁడు, వనజాతునిచేతఁ బలుకఁబడి వర్ధిల్లుఁడై
ఘనభక్తి నామహానది, మునిఁగినవాఁ డయ్యె నపుడు హాహము మీఁదన్. 89

ఆ. అపుడు స్నాతుఁడయిన హరి పాపజాలు నను
మనుజ లలినిఁజూచి మత్తు శ్రీక్ర
తీతులనుగాను జేయు మహోదయ
నను చిట్టు వార లాడి నంత. 90

క. పౌరి దారుణకర్మంబులఁ, బరఁగు పులిందులనుఁ జూచి పలికెను నస్మ
ద్గురుపాపజనితు లనుచుఁ, బొరలెడి హోవ్యాభులారా! పూర్ణప్రీతిన్. 91

క. ధరఁగల హిమనగశాలాం, బరమధ్యస్థలమునందు సంతసమున మీ
రురవడి వసింపుఁ డని యీ, కరణిని వారికినిఁ జెప్పి గగ్యచరిత్రా!. 92

—◄ ఇంక్రం దదిదొ నింకష్టమూ చెప్పబోవుట. ►—

ఉత్సాహ. చారణాదిసకలదేవసంఘపూజ్యమానుఁ డై
చారుపుణ్యవాస మాచుఁ జాలనీడ్యతమము నై
ధారణిని జెలంగుచున్న తల్లియున్న చోటికిం
జేరి యదిఁజూచి భక్తి చిత్తమందుఁ జెన్లొనన్. 93

చ. శిరమున హస్తయుగ్మమును జేర్చి వినమ్రుఁడు నై దదీయసుం
దరశిలపత్రసన్నిభపదాంబులఁ గూర్చి మ్రొక్కి యాత్మ మ

ర్ఘరగతి నంతఁ దెల్ప విని వాసవుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యంతఁ ద
చ్ఛిరమును దృష్టిమోదములఁ జేతను మూర్కొని యామె పిమ్మటన్. 94

క. జరగిన హేతువు నడిగిన, సురనాథుఁడు తనకు సర్వసురలకు దైత్యే
శ్వరకృతమైన పరాజయ, సరణిని భాషించెఁ బూర్వసంకాపమునన్. 95

క ముని నాథ! యిట్లు శక్రుం, డన విని శుద్ధాంతకాయ కై పుత్రుండౌ
ఘనవామనుఁ డసురులచే, తను బితుఁ డని యామె తెలిసి తవతవపడుచున్.

తే. స్తుతుఁ డనాద్యుండు సంతతశోభనుండు
పరమదేవుండు నైన శ్రీవాసుదేవు
శరణమును జొంచె ననఁ విధిజనితుఁ డైన
నారదుఁడు పల్కఁ నో మునినాథచంద్ర 97

క. వినుత చరిత్రయు నిర్జర, జననియు ననునట్టి యదితి శౌరియు ననుచుం
డిన దామోదరు నెటు భ, క్తినిఁ బొగడెనొ నాకుఁ దెలుపు మ కృపచిసురొత్తన్.

సీ. అన నతఁడిట్లనె నసురేశు డా బలిచే విజితుండు నై విష్ణుఁ డొప్పఁ
గర్ణరగణములు కనుఁగొని తొక్కలపడంబున మకరనక్రగతుఁడు
నై రవి భాసిల్ల నలికాంతి వెలిఁగిరి యదితి సప్తమదినమందు రమణఁ
దనరుచుండిన మహోదయమందు వాసవాశాధిరూఢుఁడు త్రిదశాధినాథుఁ

తే. డైనవారిఁ గాంచి నిరశన యగుచు నియత
వాక్ప్రవృత్తిని నలరారి భవ్యుఁ డయిన
సీరజాతుని మదిలోన నిల్పి యిట్లు
పొగడసాగెను భక్తితో మునివరేణ్య! 99

అదితి కొరని పొగడుట.

ఆ జలజదివ్యలోచన! సంచార్యభావకుఠార!, చటులపాపకాష్ఠ జాతవేద!
భానుదివ్యరూప! పాలి జయింపుము, సంతతంబు నీవు చారుకీర్తి 100

క. త్రిలోక్య శ్రీనాథా!, లాలితవనమాలధర్మలక్షణపాలా!
పాలితనిర్జరజాలా!, వాలాయము గెలువు బావు ప్రాభవలీలన్. 101

క భూరిచరాచరమునకును, గారణుఁడవు పాలకుఁడవు గణ్యుండవు వి
స్తారయశోధనుఁడవు ననుఁ, గారుణ్యముతోడ నీవు కావు రమేశా! 102

వ. జగన్నాథా! జగన్మయుండవు సర్వనాథుఁడ వగునీవలన నింద్రుఁడు నిజరాజ్య
విచ్యుతిని బరాజయంబు నొందె నాకారణంబున నిను శరణుఁ జొచ్చితి దయాన
కృపాకటాక్షవీక్షణంబుల నను రక్షింపు మని యిట్లుపలికి క్రన్నన 103

క. సుమనోగణసేవ్యమురు, క్రమ వగు శ్రీఖండ మలఁది కరవీరలస
త్సుమపటలంబులతో స, క్రముగఁ బూజించి భక్తి కడలుకొనంగన్. 104

ఆ. పూన్కి- ధూపదీప/భోజ్యాజ్యనై వేద్య
పాయసాన్నములను ∫ బంకజాతు
హితముఁ బొలుపు నిచ్చి ∫ పృథురథ క్తితోఁ
జెలఁగునట్టి వినులి ∫ చేయుచుండి. 105

క. నిరశనయై రెండవవా, సరమున సవిధిఁగను మునిఁగి ∫ శ్రద్ధాన్వితయై
కరవీరంబులతోడను, గర మాహారిఁ బూజచేసి ∫ కరలని నిష్ఠన్ 106

వ. పలుమఱు ప్రార్థించి బిలాజ్యయుతహోమంబు విప్రుల కిడి నియతయై యుండ
రవిమండలనిర్గతుండు ధృతజేజాం డనుశ్రీధరుఁ డేతెంచి ప్రీతుఁడై ముందట
నిలిచి యి ట్లనియె. 107

—— అదివరి కూరి ప్రత్యక్షమై వరాలిచ్చుట. ——

సీ. కతనంది నీవు ∫ దవలి ప్రీతుఁడనైతి నీకు నీవ్రతమున ∫ నిజముఁ బొంద
గూడని దైనట్టిభోగ్యఁ జెందెద వీవు మత్ప్రసాదంబున ∫ మదిని శంక
వలదమ్మ! రాజ్యంబు ∫ వాసవాదులు నైన నీకుమారులకును ∫ నేర్పుతోడఁ
నిడఁగలదైత్యుల ∫ నిలఁగూల్పఁగలవాఁడ నీగర్భమందున ∫ నేను బుట్టి
ఆ. యునిన వాసుదేవుఁ ∫ డాడినమాటల, నాలకించి సారె ∫ కడ్డి భీతి
వలరి లోకమోహని ∫ దైనట్టిమాధవుఁ, గాంచి యిట్టుపలికె ∫ గాఢభీతి 108

ఆ. అనిశ మెవనికుక్షి ∫ నలరారునో చరా, చరమయంబు నైన/జగము దీప్తి
నట్టిదుర్భరుండ ∫ వగునిన్ను నేఁ దాల్చఁ, జాల జఠరమందుఁ ∫ బ్రహ్మ వస్త 109

క. గురుతరలోకక్రియమును, ధరియించెదు నిన్నెవండు ∫ శాల్వంగలఁ దీ
ధరయందు వసించుచున, వసరీరుహపత్రనేత్ర! ∫ సత్యచరిత్రా!. 110

క. గిరియుతములైనజలధులు, కర మే జగదీశుపుఁడు ∫ గాంతిస్ఫూర్తి
బరఁగునొ యట్టినిన్ను సు, స్థిరభక్తి ధరించు నెవఁడు ∫ క్షితిపై శూరీ 111

ఆ. జలజనేత్ర! దాన ∫ శక్తుఁ డైట్లనుఁ బ్రేమ్రుఁ
డనునొ; నాదుకోర్క ∫ మరయఁ జెడిన
దనునొ; యట్టు లీవు ∫ నాచరింపుము దయఁ
బరమపురుష! సర్వ/భక్తపోష!. 112

క. మునివర! దేవారణియును, వనిశారుణి దైనయదితి ∫ బంధురభక్తిన్
బొనరుచు నిట్లు వచించిన, విని హరి యాదేవితోడ ∫ వేడుకలూరన్. 113

సీ. భాషించె నోసుహృ/భాగ! నీవాదినవార్త సత్యంబయి/వఱలు చేవ
దైత్యుల కేను దుర్ధరుండ నౌదునను గూర్మి జనింతు నీకుమీయందు
వర్ధిసమన్విత ∫ మైనలోకంబును గశ్యపయుక్తనై ∫ క్రాలునిన్ను
ననుఁ నేన శాల్వద ∫ ఘనయోగసరణితో నిపుడు భేదము నొంద/నేల వ్యర్థ

ఆ. మగును యజ్ఞదీయ మైనగర్భమునందుఁ, గడిమి నే జనింపఁగలనొ యిప్పు
డప్పు దనుఁజు లెల్ల నవగతలేఁడు లై, యుండఁ గలరు శంక నూనవలదు. 114

మ. మునినాథా! భగవంతుఁ డాద్యుఁడు జగత్సృష్ట్యాద్యుండు దుష్టారినా
శనుఁ డౌ మాధవుఁ డిట్టు లాడి నిజలీలాసూక్తితో నామెకు
ఱొనిఁ దద్గర్భములందుఁ బొచ్చె హరికిఁ శిక్షింప మేలియ్యనెం
చినవాఁ డై మఱి సంతసంబు మదిలోఁ శెల్వారుచుండం దనిన్. 115

తే వానునాకృతితోడను వాసుదేవుఁ, డమరజననీపిచండమం దలరుచుంట
నసురులెల్లను నిర్వీర్యు లై రి వెన్క, యోని చెప్పినకైవడి మోగ్యచరిత.
వ అయ్యెడ. 117

బలి దనుజలోకోపనివారణము: బ్రహ్లాదు నసుగుట.

క. అనఘా! బలి గతదీక్షితుఁ, డనరెడురక్కసులఁ గాంచి దానవసింహుం
డును విజ్ఞుఁ డైనప్రహ్లా,దున కని నిటువంటిమాటఁ దొడఁబడుబుద్ధిన్. 118

క. తాతా! నిస్తేజముతో, నై లేయులు వెలసి రేల ధర్మజ్ఞుఁడవు
నీతిశుథాశుభవిదుఁడవు, నై తనరెడు నీవు నాకు నాడుము దానిన్. 119

చ. అని యిటు పౌత్రుఁ డాడ విని యాఘనుఁ డాయెడ వీర్యహాని యొ
వ్వనివలనఁ బితృలకు నా వారి వాటిరి నేమికారణం
బున నని యించి థ్యానగతబుద్ధి వసించె ముహూర్తమాత్ర మై
తనరెడివేళ నాఁక నియతస్థితుఁ డై వనవాసనార్తి బా!. 120

శా. ఆతండాయెడ నిట్లు యోగరతితో నా హరిన్ శ్రీనాథుచే
నై లేయారికి గల్గినట్టిభయముం బరిహరించుచుం గాంచి యా
భూలోకం బెటనున్నవాఁ డిపుడు సమ్మోదంబుతో నం చొగిఁ
జేరంబందుఁ కలంచె భక్తిగదురఁ శెల్వొంది మిన్నంటగన్. 121

సీ. అథారచక్రంబునందుండు సప్తపాతాళలోకంబుల నా దానిపైనఁ
గడఁగుధరాదిభూగంబుల నేడిటిఁ గ్రమమున మోఁకించి నకములరూప
మున నున్నభూమినిఁ బొడఁగాంచి తన్మధ్యకర్ణికాస్థలంబునఁ గమలమూర్తి
వెలసి నగేంద్రమై వెల్లు బంగరుగొండఁ గని దానిమీఁదను గ్రాలునట్ట
తే. పత్తనంబులఁ దత్పరిపాలకులను
దత్పురంబులపై దీప్తిఁ దనరునలువ
నగరమును దానికిందుగ నాకవాస
జననిదివ్యాశ్రమమునుఁ గని సంయమీంద్ర!. 122

క. సురనిర్యాపూతరము భా, సురనగమృగపతిసంభూతోభిరము తురా
కర మగునదితినివాసము, గరమిట నివసించు నదితి గనుఁగొని యింతన్. 123

క. అరతో విభుఁ డమలా, చారుండగుమధునిరోధి ¦ సంతతపరా
ధారుని వెదకుటకొఱకై, ధీరత నాస్థలమునందుఁ ¦ జేజస్ఫూర్తిన్. 124

సీ చని చేవకామాతృ¦జఠరమందున సర్వభూతవశేణ్యుండు ¦ బుండరీక
చక్షుండు గలశంఖ¦శ్రేక్రుండు నఖిలాసురాసురాధీశ్వర¦వ్యాప్తకాయుఁ
డగుశౌరిఁ గని యతఁ¦డట్టిమోగంబున వామనాకృతిఁ దాల్చి ¦ బహుళదైత్య
లేఖోహరుండు నై ¦ దీపించువిష్ణునిఁ గాంచి చెన్నాయలో¦ గ్రాలి సోలి

ఆ పిదపఁ బెద్దబుద్ధి ¦ వెలయుప్రహ్లాదుండు, మాధవునకు మ్రొక్కి ¦ మధురగిరి
ననియె దయ విరోచ¦నాత్మజాం డగుబలి, దైత్యనాథుతోడఁ ¦ దాపసేంద్ర!

క. దనుజేశ! మీకుఁ గలిగిన, భుజసర్వభయంబు నెట్టి¦కారణమున నీ
దనుజులు నిస్తేజోగతిఁ, దనరిరొ భాషింతు వికము ¦ దానినిఁ బ్రీతిన్ 126

క. పురువహ్నాతేరుద్రపావక, వరుణాదిసమస్తదేవ¦పతులెల్లను సం
గరభూమిలోన నీచేఁ, గరము వినిర్జితులు నగుచుఁ ¦ గదుభీతిమెయిన్ 127

ఆ. త్రిభువనేశ్వరుండు ¦ జేవేళకుఁ డొహరి
చెంత కరిగి శరణు ¦ చొచ్చి లోక
విభుఁడు శ్రీధరుండు ¦ వేడ్కతో నభయంబు
వారి కిచ్చి యపుడ¦వార్యశ¦క్తి 128

చ. సుగముఁడు దీర్ఘబాహుఁడును ¦ శోభనుఁ డొహరి వామనాకృతిఁ
దిగి సురమాతృగర్భమున ¦ దీప్తి వసించిన కారణంబుతో
నెగడెను రాహుసేంద్రులకు ¦ నిర్గతవీర్యము ప్రొద్దుపుట్టఁ బో
బగిలిగినున్న చీఁకటిన¦శింపినశైవడి నోబలీశ్వరా! 129

— బలి ప్రహ్లాదునితో మాని నిందించి కదలుట. —

ఆ అనఘు యిట్లతండు ¦ నాడిన బలివిభుఁ, డట్టిభామలుల ¦ నాలకించి
రోషభాషితాధ¦రుండు నై యనె భావి, కర్మవశుఁడు నగుచుఁ ¦ గార్యవృత్తి.

క ఏవానివలన మాకును, వావిరి సాధ్వసము మిగుల ¦ వాటిల్లెనొ సం
భావింప వాఁ డెవండొకొ, నే వకాటించు వినుము ¦ నిజముగఁ దాతా!

సీ అసురు లెవ్వరు సంగ¦రాంగణమందున శక్రాదిసురలను ¦ సాహసమున
భంజింప వారలి¦భయమున స్వర్గంబు వీడి దర్పము లేక ¦ వెఱపువలన
వడిఁ జనిరో యట్ట¦వారును వారి బలాధికు లైనదనుజులు ¦ తివిరి నాకుఁ
గలరు కొట్లకొలంది ¦ గణింప మతి వేగ కలితమై పొనరారు¦కమలమిత్ర

ఆ. భవ్యరథమువలన ¦ బహువేగవంతమా, చక్రమును గ్రహించి ¦ చటులశ¦క్తిఁ
జెలఁగువిప్రచిత్తి ¦ సేనాపురస్కుఁడు, దయ్యి నాకు నెంచ ¦ నసురనాథ! 132

క. సురపూర్ణరాజ్యలక్ష్మీ, హరుణీమణియుతుఁడ భూరి¦ధైర్యుండ నిశా

చరనాథుఁడ నగునను సంగరమున నిలిమగఁడు గెల్వఁగలఁడే చూడన్. 133

వ. మఱియు నయశ్శంకు శిబిరూపాసిలోమ త్రిశీర్షమకరాక్షవృషపర్వాసిలోమ ణా
భ్యాసురులు బలాధికులు బహుశస్త్రాస్త్రవిశారదు లగుపెక్కండ్రు రక్కసులు
నాకుఁ గలరు కేశవుఁడు వారియందొకొకనికిఁ బదియూజవపాలున కీడగునే
యని బలిదైత్యుఁ డిట్లు గరువంబున నాడిన నలనిభాషణములఁ బ్రహ్లాదుఁ డాలిం
చి క్రోధపూర్ణితమానసుం డయి నారాయణనిందాకరుం డగుబలిఁ జూచి
సతాకారంబుఁ గావించి యిట్లనియె. 134

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి హాసమిచ్చుట.

మత్తకోకిల ఓరి బాలిశ! దుష్టమానస! ఘోరి పాపరతా! హరిన్
దూరసాగినవాఁడ వై బహుదోషి వైతివి దాన నీ
థారణిన్ భవదీయజీవ్యము ధ్వస్తమై పడువట్టు పెం
పారు చీ వెడమాట నియ్యెడఁ బల్క నేల మహోర్ధతిన్ 135

ఆ. ఓరిదుష్టభావ! ఘోరి నీవు త్రిలోక్య
జనకుఁ డైనశౌరిఁ జాల నింద
చేసినాఁడ వందుచేఁ శోచ్యుఁడవు భక్త
గర్హ్యుఁడవు నగుచుఁ గనఁబడుదువు. 136

ఆ కర్కశుఁడవు జీవదయాహీనుఁడ, వుండ వగుచు నలవిరోచనునకు
నాత్మజుండ వగుచు నలరారినందున, శోచ్యుఁడవు నిజంబు చూవె నిజము

వ. కుటిలచిత్త! వాసుదేవునికంటె వేఱగు ప్రభుఁడెవండు లేడనుశది నీకు నీర
క్కసులకుఁ దెలిసినదే కదా! సర్వేశ్వరుఁడును, జనార్దనుఁడును, నాకుఁ బ్రియ
తముఁ డగుచక్రపాణిని నీ వెఱిఁగినవాఁడ వయ్యు నెట్లు నిందించితివి; నీకు
నీతండ్రి పూజ్యగురుఁ డయ్యు నట్టినీతండ్రికి నేనుఁ బూజ్యగురుండ నైతి భగ
వంతుఁడు సకలభువనజనకుఁడును బుధార్చితుఁడును నగుమాధవుండు నాకు
గురుం డయ్యు నని మతియు నిట్లనియె 138

క. గురుగురుగురుఁడగువాఁడును, బొరిఁబొరి సర్చితులయందుఁ బూజ్యండగుశ్రీ
పరమేశుని నిందించుచుఁ, బరుషోక్తుల నాడుచున్నవాఁడవు మిగులన్. 139

క. హరినిందవలనఁ గలిగిన, గురుపాపమువలన నెట్లు కుంభినిమీఁదం
బరువడిఁ బడకుందువు దుర్భరగతితో నీవు చూడఁ బాపనిధాటా! 140

సీ. కర్కశుఁడవు దోషకలితుఁడవును హరినిందాపరుండ వౌ నీవు సర్వ
కర్బురపతి వైనకారణంబున దురాచారులును నగుననిశాచేంద్ర
లంకలు నీవంకనలిశోచ్య లగుదురు నిజముగాఁ బూజ్యుఁడు నిఖలపూజ్యుఁ
డగునట్టిమాధవు నగట! నిందించితి వందున నీరాజ్యహానికలుగు

ఆ. బుద్ధికర్మవాక్యభేములతోడ నాకు శ్రీ, హరికి మించినట్టి శ్రీనివాస్తు
వేదియైన లేదా? యిట్టులట్టుల నీవు, విగతరాజ్యలక్ష్మి? వెలయ మనుము.

ఆ. అచ్యుతునకు మిగిలి? యప్రాదళోజగంబు, లండు నెద్ది లేదా? యరయ నట్లె
పడుము నీవు రాజ్యపదవిచ్యుతుండవై, గణ్య లెన్నఁ బారతర్కచేంద్ర!.

క. ఇల నెట్టుపర్వధూరం, బులకా వెడ్డియును లేక? పొలయునొ కన నా
పొలుపున నిను నేఁ గాంచెద, బలివడుచున్నట్టి రాజ్యభ్రష్టునిఁ గాఁగన్

బలి విజ్ఞానకౌతుకము: లేయమును ప్రహ్లాదునిఁ బ్రార్థింపుట.

క. మునివర! ప్రహ్లాదుం డి, ట్లన విని బలి సత్వరమున? నాసనమును డి
గ్గి నతిఁ గృతాంజలిపుటుఁ డై, ఘనభక్తి శిరంబు వాంచి? కావించి యనెన్.

చ. అనఘ! కృతాపరాధు లగునట్టి స్వనంధయుల న్గురు ల్మహా
మనము లఁ బ్రోతురట్టి నను? మానుగ నేలుము పాపి నైన నా
కును నెఱి శాపము న్విపులకోపముతో నిడినాడ వట్టిస
జ్జనగణసమ్మతస్థితిని? జాల వెలింగెను గాదె చూడఁగన్ 145

క. గురుభోగంబులు సమసిన, బరపూరుషగణములవలన? వాటిల్లెడు ని
ర్జరరాజ్యభ్రష్టోన్నతి, గరమొదవిన దుఃఖమాత్ర? గలుగదు నాకున్. 146

క. నాయపరాధముతో నీ, కియెడ గురుదుఃఖ మొదవెఁ? బృథుదయ దానిం
బాయునటు చేయు నేనస, హాయుఁడ బాలుఁడను దుష్టహయశాస్త్రుండన్. 147

ఉ. నేరము చేసి చైన్యమున? నిర్భయ మర్తిలు చిన్నిచిడ్డలా
భూరిదయానిరూఢగతిఁ? బ్రోతురు తండ్రులటంచు నిట్లు వి
స్తారభయాతిశేకమున? సారెకు దీనత నాడ నంత దే
వారియు నా బలీంద్రుఁ గని? యత్తతఁ జేర్మి చెలంగుచుండఁగన్. 148

క. పరమేశపాదభక్తుడు, గురుమోహవిముక్తుఁ డధికగోవిదుఁడు గుణా
కరుఁ డగు ప్రహ్లాదుఁడు తా, స్థిరయోగసమాధి నిష్ఠ? నెంచి మునీంద్రా!. 149

క. చిరకాలము మదిఁ దలఁచి, పరమాత్మభక్తి మిద్ధియనుచు? భావించి మహా
సురుఁడునుఁ దాత్రుం డగుబలి, సురశత్రుతోడ మధురసూక్తి వచించెన్.

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి నీతిఁ జెప్పుట.

క. మనుముఁడ! సర్వగతుండగు, వనమాలినిఁ దెలిసి యిట్టిబంధురమోహం
బున నిను శపించితినొ యా, ఘనతరమోహంబునోడఁ? గన నీయొడలన్. 151

క. జ్ఞానవివేకంబులు చెడ, మానుగ నే నిప్పు డెట్టిమందప్రజ్ఞం
బూని శపించితినో యా, జ్ఞానం బగు నద్ది నాకుఁ? గడు భావింపన్. 152

క. ఘనభుజ! నాకును గలకొలి, వని నది బంధించి మించె? వెసనందున నీ
కును బలదు రాజ్యమునుగూ, ర్చిన దగుఁ బటుదుఃఖబుద్ధి? చింతింపంగన్. 153

సీ. జగతి భావిప్రయోజనము లవశ్యమెప్పటికి గలింపవు బంధుపుత్ర
భార్యార్థ మయ్యో రాజ్యప్రాగ్వ్యభోగవిత్తంబులు ముఖ్యులే దనరుచుండు
నాగమనిర్గమంబు భేదంబును గని యెవనర్చుడు పూర్వకర్మసరణిఁ
బొరి నెట్టు సుఖదుఃఖములు వచ్చునో యట్టు లోర్వనా కడిమి నరోత్తముండు
ఆ. పొసఁగుచుండు దుఃఖములఁ గని దుఃఖంప
రాదు; విపులమైన రమ్యలక్ష్మిఁ
బొంది పొగరునోడఁ బొంగారఁ గూడదు
సరళశాంతభావసహితుఁ డగుచు 154

క. పురుషోత్తము శాపెద్దలు, కరము ధనమ్మయముచేతఁ గాసిల్లరు భా
సురలక్ష్మి వచ్చినప్పుడు, గరువంబును జెంద రెందుఁ గదలనిపూన్కిన్. 155

ఆ అసురవర్య! యిట్టిదని దీనిఁ జెలిసిన, వాఁడ వగుచు నెప్డు వాస్తవముగఁ
బరితపింపవలదు రుండితుండవు కావె, కవికి దుఃఖరణి కలదె చూడ. 156

క. కనుఁగొన మహార్థకంబున, ఁ బొనరుహితంబును వచింతుఁ బూర్ణప్రీతిం
చిని నీవన్యులు నేఁ జె, ప్పినకరణి నొనర్పు టొప్పు విస్తృతబుద్ధిన్. 157

క. వినుమా మాధవుఁ డీభయ, మున నుండియు భూరికరుణ బొంగారఁగఁ బ్రో
చును నీవనన్యబుద్ధిని, వనజదళాతుని భజించి వర్ధిలుము ధరన్. 158

ఆ. అజుఁ డనాదిమధ్యుఁ డాద్యుఁ డీశుఁడు చరా
చరగురుండు భావబలధిగర్భ
పతితకారకుండు బరమేశ్వరుఁడు భక్త
పాలకుండు నైన వాసుదేవు 159

క. నిరతము భక్తిశ్రద్ధా, పరులై సేవించునరులు భద్రస్థితితోఁ
బరఁగినవారయి వెగత, జ్వరమున వాటిలుదు రెపుడు వసుధాస్థలిలో. 160

క. వనమాలిఁ భక్తుండవు, భునుఁడవు శ్రీశౌరినుతికలితుండవు స
జ్జనుఁడవు నగుమా కృప నా, వనజాక్షుం డిడఁగలండు భద్రము నీకున్ 161

సీ. ఇఁకఁ దీర్థయాత్రయం దేను గల్మషహారణార్థమై భక్తినాచరాయణుని భ
ఱించినవాఁడ నై విష్ణు లెన్న విముక్తపాపుఁడ నయ్యెదఁ బరముఁ డఖిల
జగదవనుండును శౌరియు నరసింహుఁ డచ్యుతుండును గాఁదలోయాఁడనుచు
బలినిట్టలరండు నాశ్వాసించి యోగాధిపతియైన మాధవుపాదపద్మ

ఆ ములను సంస్మరించి భుజబలసర్వని, శాచరాధ్యభూరిసైన్యవరులఁ
గూర్మిమాఱ వీడుకొని తీర్థయాత్రస, ల్పంగఁ జనెను మానివంశతిలక! 162

వ. ఇట్లు పులస్త్యుం డన నారదుండు శ్రవ్యమున నిట్లనియె. 163

క. అనఘా! ప్రహ్లాదుం డే, భునతీర్థమ్ములకుఁ బోయుఁ గరుణామతి వా
నినిదెల్పుమనఁ బులస్త్యుం, డనితరమగుబుద్ధితోడ నని యిట్లనియెన్. 164

పులస్త్యుడు నారదునకు బ్రహ్మాదితీర్థయాత్రాక్రమంబు చెప్పుట.

క. మునివర్య! పారుషకం, బను బాపెడి దగుచు దీప్తి గొనరెం బ్రహ్మా
దునితీర్థయాత్ర జెప్పెద, మనములరఁగ నాలకింపు మానితభక్తిన్. 155

వ వినుతుండగు ప్రహ్లాదుఁడు, దనుజగణావ్యాప్తినోడఁ దనరాఁ దెడి చా
కనకధరాధరమును వీ, డినవాఁడయి శ్రద్ధ మదిఁ గనిడింది గదురన్ 156

ము. ఘనవైసారిణకూపశోభితయుతం బై కన్పట్టుచు స్నానసా
ధ్యను జెంపారుచు భర్మశైలలలగణ్యం బైనతీర్థంబుఁ జే
రినవాఁడై యట మున్ని పైత్రమును దాఁ బ్రీతాత్ముఁడం జేసి భ
క్తినిఁ బూజించె శ్రుతిప్రయుక్తుఁ డగుచున్ శ్రీ సర్వలోకేశునిన్ 157

క. వెండియు నుపవాసము దా, నుండి దృఢంబుగను మానవోత్తమగణముల్
మండితమునిపితృనిర్జర, మండలినిఁ గనియె నపుడు మానితబుద్ధిన్ 158

సీ అంతఁ గౌశికియందు నలరారునదియును విగతపంకంబున నెలయుకచ్ఛ
పముఁ గనఁ జని యట్టి పావననదియందు మునుఁగుచుఁబూన్కితోఁ మొనసిలోక
పూజ్యుఁ డామాధవుఁబూజించి వెండియు విగతభోజనుఁడు నై విప్రులకును
దక్షిణ లిచ్చి శ్రీధరుఁడు కూర్మాకార మహితుఁ డౌహరికి నమస్కరించి

ఆ. పికపఁ గృష్ణయందు నెలుఁగొందుహయముఖుఁ
డయినవిష్ణునిఁ జూడ నరిగి యాత్ర
దంబునందు మునిఁగి నై త్యారి పితృతుష్టి
సలిపి దివ్యభావసహితుఁ డగుచు 159

క. కురగముఖుం డగుశంభునిఁ, గరమర్థినిఁ బూజచేసి గజసాహ్వయథా
సురతీర్థమునకుఁ జని యట, వరవిధిని మునింగి శ్రద్ధభాసిలుచుండన్ 170

క సోవిందుఁడు జగదీశుఁడు, భావవిదూరుండు లోకపతియగు చక్ర
వాళిఁ బూజించి మహా, పావనయగు యమున కపుడు భావంబలరన్. 171

క. చని యాదివ్యనదీజల, మున మునిఁగి విశుద్ధబుద్ధి మునిదేవతలల్
దనపెఱకులఁ దనిపి జగ, ద్వినుతుఁడు త్రివిక్రమునిఁ జూచె విమలచరిత్రా!. 172

చ. అనుటయు నారదుండు ముకపూర్వ మెనంగొనఁ బల్కె దాపసా!
కన బలిబంధనత్వమునఁ గ్రాలి జగత్త్రయమెల్ల నిండి యెం
పునఁ జెలువొందుకాయమును బూజ్యుఁడు నైనత్రివిక్రముండుఁ దా
ల్చెను దమి నద్ది యొట్లు మునిసేవ్యుఁడు నా హరి వెండి థాత్రిపై. 173

క అరయఁ త్రివిక్రముఁ డగుచుం, గరమెవనికి బంధనంబుఁ గావించెనొ దు
ర్భరశక్తి నట్టిదానిం, గరుణామతిఁ జెప్పి నన్నుఁ గాపాడు మునీ!. 174

చ అనుటయు నాతఁ డిట్లులనె నబ్జభవాత్మజ! యొట్టికాలముం
దనఘులు మెచ్చుచుండ ధనుపాణి త్రివిక్రముఁ డై జనించి యొ

వ్వని వడి మోసపుచ్చి కడు గ వాసి వహించెనొ దానినంతయు
న్వీను వినిపింతు నీకనుచు గ చేడ్క వచింపఁ దొడంగె నాయెడన్. 175

ధుంధుదనుజాచరితము.

ఆ. మున్ను గళ్యపురకుఁ గ బుట్టెను దనుగర్భ
సంభవుండు భూరిసారశౌర్య
ధుర్యుఁ డాసుతుండు గ ధుంధ్వభిధేయుండు
దీప్తి దిక్కులందుఁ గ నేజరిల్ల. 176

వ ఇట్లుదయించి వాఁ డంతట 177

క. దేవతలవలనఁ జావని, దా వరమును జెందఁగోరి గ యబ్జాసనునిఁ
భావమున నిల్చి తపమును, వావిరిఁ గావింప మెచ్చి గ వాణీశుఁ డొగిన్. 178

చ కరుణను వచ్చి వానిమదిఁ గ్రాలెడికోర్కె నొసంగి యార్తమం
దిరమున కేగ భూరిబలదీపితుఁ డై యతఁ డంతఁ దుష్టితోఁ
బరఁగుచు సర్వదైత్యపరివారసమేతుఁడు నై మహోద్ధరిఁ
సురపతిదివ్యపత్తనముఁ గ జొచ్చి సుపర్వులఁ గార్యమొప్పఁగన్ 179

ఆ కదనమునఁ జతుర్థకలియుగాది జయించి, వాసవత్వ మొసఁగె గ భర్మకలిపు
నకును వాఁడు పిదప గ నైపుణియలరఁగాఁ, గడిమి నాత్మముదము గ్రాలుచుండ

క నిరవధికశౌర్యయుతుఁ డై, గరువంబున ధుంధుదైత్యకలితుఁడు నయి మం
దరనగసుంకరతరకం, కరబంధురలలములందుఁ గ దాఁ జరియించెన్ 181

క అంత దితీశ్వరు లాయెడ, సంతసమున స్వర్గమందు గ సరవి నిజేచ్ఛా
క్రాంతస్వాంతంబులతో, వింతఁగఁ జరియించి రోలి గ చేడ్క మునీంద్రా!. 182

ఆ. అప్పు డమరు లంద గ అతిభీతితో బ్రహ్మ, సదనమునకు నేగి గ చాల భీతి
వలర ధుంధుఁ డమరు గ లబ్ధజాసభనుంట, నాలకించి కోప గ మూర్ఖలోన 183

ఉ. దండడి నేయు నట్టులనె గ దానవులార! పితామహాలయం
బండు కశీపతిప్రముఖు గ రాసురు లుండిరి దాని చేవరా
బృందములన్నహోద్ధతినిఁ గ బేర్చి యదల్చి జయించుదీక్షనుం
బొందినవారమై మనము గ పోయిద మన్న దితీశు లాయెడన్. 184

ఆ. అసురారిమాట గ నాలించి పలికి రో, జగదధీశ! మాకు గ జలజభవుని
భవనమునకుఁ గదలి గ పోయిడిశ్రీ లే, దెన్నటికినిఁ జూడ గ నెందులకని 185

సీ. అడిగెదవా వీను గ బ్రహ్మసనాలయ మలిదుర్గమస్థితి గ నలరుచుంట
దితిజేశు లెవ్వరి గ దృష్ట్యర్ణవప్రచోదితదారుణోగ్ర గ దీప్తి దగ్ధు
లగుచుండు రట్టిగ్రహాముసీశ్వరయుత మైనమహాల్లోక గ మతిసహస్ర
యోజనంబులయండు గ ధాత్రిల్లుదాని కూర్ధ్వంబున సురభియు గ క్తంబనగుచు

ఆ. సరవి నొకనవ్రస్రసంఖ్యయోజనదూర, మచ్చట జనలోక మమరునండు
వెలయు వేల్పులవిపులాగ్రహవ్యాప్తి, వెవ్వఁ డీల్లకుండు నిల సురారి.

వ. అట్టిజనలోకమున కవ్వల ముప్పదికోట్లయోజనంబులందు భానుకోటి ప్రదీప్త
యయినదియు, భవదవ్యక్తప్రకుఁడగు విరించికి నివాసమైన సత్యలోకంబు రాజిల్లు
చుండు; వినుమీదేవునిశబ్దంబు వేల్పులకు ముకంబును దైత్యులకు దుఃఖంబు
నిచ్చునో యట్టి వాణీకుసదనంబున కరుగఁ దలంచునట్టి బుద్ధి నీకుఁ గలుగుట
సమకుగునే! పరమేష్ఠిభవనమునకుఁ జనుట దుస్తరంబయియుండు నన నాభామ
ణంబుల ధుంధుఁడు విని యాదానవుల కిట్లనియె 187

ఆ. సరసీజాసనాధ్యాసదనంబు గెలువఁ బోఁ, దలఁచునట్టి నరుఁడు ధరణి నెట్టు
లెట్టిపని నొనర్చి యేమగు నింద్రుం డెట్టు, లక్కడికినిఁ బోయి నాడుఁ దనుచు.

చ. పనినొని ధుంధుఁ డీకరణిఁ బల్కిన సర్వనిశాచరేంద్రు లా
దనుజునిఁ గాంచి నిక్కముగ దానవనాయక! మేమెఱుంగ మూ
పని నుశనుం డెఱుంగు ననిఁ బల్కిన నాదితిజాలివాక్యము
న్విని యరిఁ డంత దైత్యవరబృందపురోహితుఁ డైనశుక్రుతోన్. 189

ము అన నోధార్మిక! యిట్టిదైనపనిసేయ స్పృహ్యగేహంబుఁ జే
రనగున్ జెప్పమటన్న నాతఁ డనె వ్యర్థ్రద్వేషియగు బాలభా
సనుఁడౌ శక్రుఁడు నూఱువాజిముఖము ల్సంప్రీతిఁ గావించి చెం
దెను వాణీకుసదంబు చానఁ గడిమిగ ధీప్తి న్విజృంభించుచున్. 190

ఆ అనుచు నిట్లు దేవరాధీశుచరితంబు, నసురగురుఁడు వాని కపుడు చెప్పి
వాజిముఖశతంబు భక్తిఁ జేయుము విధి, వ్యక్తగతియు నీకు వఱలఁ గలదు.

వ. ఇట్లు భార్గవుం డనియె నంత. 192

క. గురుబలుఁ డగుదితిసుతుఁ డౌ, సురశత్రవగురునిదివ్యసూక్తుల విని శా
స్థిరమతి శతవాయుముఖములఁ, బొరిఁబొరిఁ గావింప నించి పూర్ణప్రీతిన్. 193

క. దనుజశ్రేష్ఠుల కుక్రునిఁ, గనుఁగొని తమిఁ బిల్చి నేను గడుదక్షిణలన్
దనరెడిశతవాయుముఖముల, నొనరింపఁ దలంచినాఁడ నొగి మీరు దయన్.

క కానను వసుధాస్థలిని, బోనను మనమిపుడు సకలభూమీశ్వకులం
గానఁ జని గెల్చి ధనముల, మానుగఁ గైకొనుచు వచ్చి మూన్యులు మెచ్చన్.

సీ. కాంక్షితోడను యథాకామగుణంబులఁ దనరెడివాజిమేధములుఁ జేయఁ
దను సర్వనిధులను దగఁ బిల్వఁ డఖలసుహృత్కులకు నిదుఁ డాజ్ఞ నవనిసురులఁ
బిలువుఁడు మనము చేవిక యనువేరుతో వెలయుమహానదీవిపులతటము
నకు నేగ వసునద్ది నలి పుణ్యదము నదీవర మఖలార్థసంభరిత మందు

ఆ. వలన దానిపూర్వభాగంబుఁ జేరి శ, తాశ్వమేధములఁ బ్రయత్న మొప్పఁ
జేయఁదగును మనము స్థిరమతి నన దైత్య, యాజకులు విశేషహర్షసరణి 195

క. పొనరుచు నాతనిపలుకుల, విని మేలని పల్కి రంత నవిభుతోర్క్షం
బునిగొని నవనిధిపతి యా, ధనదుని కానతి నొసంగి నధరఁ బావనియా. 197

సీ. దేవికానడిఁ బ్రాగ్దిశయందు భార్గవేశ్వరుఁ డైనకవిచేత నా బిమేధ
దివ్యాశ్వకార్ధ మై నీతిఁ దీసికుఁ డయ్యె వాఁ డట్టిజన్నంబుఁ జనట్టతీని
భార్గవకులజాతఁ బరమద్విజాలు బుత్రిజాలు యాజకులునై రి నొరిది భార్గ
వాజ్ఞతోఁ బండితు లగునైంపిహోత్రయాది కర్కుకులంద మాఁ గడిమి సవన
ఆ. భాగముల గ్రహింపఁ బడిరి ధుంధునిచేత, యజ్ఞ మప్పు డిట్టు లడర వాయము
విడువఁబడెను దానిఁ వెంట శ్రీమంతుఁ డౌ, ఖడ్గరోమనామఁ కర్కురుండు 198

క. చనె యాగధూమ మాయిడ, ఘనమై దళదిళలఁ గడిమి నాత్మధరవితతిం
దనరా రెడివసుధాస్థల, మును జుట్టినదయ్యె మిగుల నమునికులతిలకా! 199

ఆ. అంతరిక్షమందు నా వ్యాపించిచట్టి యా, మేటికావిసెల్ల నిండుసెసఁగు
నట్టిగాలి సరసిజాసనులోకంబు, నిండునట్లొనర్ప నిఖలసురులు. 200

కి. మూరుకొని భూరిచింతా, వారిధిఁ బడి వాజిమేధవరదీక్షను జె
న్నారెడి ధుంధునిఁ దెలిసిన, వారై సురనాథుఁ గూడి నవగ వెనఁగొనఁగన్.

ఉ అంత జనార్దనుండును మహాత్ముఁడు లోకపరాయణుండు శ్రీ
కాంతుఁడు బద్మనాభుఁ డతిగణ్యఁడుండు శరణ్యుఁడు న్దయా
క్రాంతుఁడు నైనచక్రధరుఁ నానఁగ నేని నమస్కరించి య
త్యంతభయాతిరేకమున నాసుర లందఱు పల్కిరోమునీ!. 202

క. ప్రాకటధీర! చరాచర, లోకపరాయణ! రమావిలోలా! విష్ణూ
నాకనివాసా క్తిహరా!, కాకోదరరాజశయన! నకళ్యాణనిధీ! 203

ఆ. విన్నపంబు దయను నీవు బలవంతుఁడు, దనుజపలియు భూరిధనముతోడ
నలరుధుంధుదైత్యుఁ డఖలామరుల గెల్చి, విష్టపత్రయంబు విపులశక్తి. 204

చ. పొనర గ్రహించె నాకవిభుఁ బ్రోచెదివాఁ దెవఁడైన నారయ
గనఁబడఁ డందుచే నతఁడు నగర్వమునం చెనుబొంది నూరకుం
డినఁ బటుశక్తితోడ వడి నీకొను రోగము మాడ్కి నిప్పుడా
దనుజుఁడు బ్రహ్మలోకగతశైత్యవిరోధుల గెల్వ నార్తులోన. 205

చ. తలఁచినవాఁడు నై కవిమతప్రియబుద్ధి చెలంగ నియ్యెడం
గలతురంగయజ్ఞవిధిఁ గైకొని మూఁడుమహాశ్వమేధముల్
నలి నొనరించి బ్రహ్మభువనంబును జేరి విశేషశక్తితో
నలరి సుకీర్తిమూఁ గెలువ నాతఁడు వేడ్కఁ దలంచె మాధవా! 206

ఉ దాన నశాలహీనగతిఁ దద్దయు నీమదిఁ జింతనేయనా
మానుగ నీవు వానిదనుజానితయజ్ఞవినాశమం దొగిఁ

దానవులెల్ల భ్రష్టులయి ధాత్రియుం బడునట్టిమార్గముం
జానుగఁ జేయుమూ యనుచు సర్వసురవ్రులు పల్క నయ్యెడన్. 207

క. భగవంతుఁడు మధుసూదనుఁ, డనుకేవుఁ డంత నమరు లభిభీతులు నై
వగ నన్ననుడుల విని దయ, నెగడినభావంబు నిగుడ నిర్మలచరితా!. 208

ఆ. అపుడు వారిఁజెల్ల నభయం బొసంగి పో, నిచ్చి సర్వములను భవ్యలేఖ
ములను వీడి ధైర్య పుంగవుండును ధర్మ, శాలి యధిక ధైర్యసహితుఁడైన

క ధుంధుమురుమహాసురనాథుని, బంధింప మదిఁ దలంచి వామనమూర్తిం
బంధురలీలనుఁ గైకొని, గంధర్వప్రముఖదేవగణ్యులు మెచ్చన్. 210

వామనోత్పత్తి.

క. విమలనిరాలంబనకే, హముఁ బూన్కొని విడిచి దేవి కానదినీటన్
భ్రమనొందు కాష్ఠవైఖరి, సమహీనస్థితినిఁ గ్రాలి సంయమినాథా!. 211

ఆ ముక్తకేశపంక్తి మొనయ నిజేచ్ఛతోఁ, గొంతసేపు మునుఁగుఁ గొంతదాఁకఁ
గైకి లేచి బచ్చు భావింప నిటుశౌరి, నీటియందు లీల నెగడుచుండ. 212

క. పరమర్షులు ధుంధుఁడు ని, ర్జరరిపు గైనట్టి సర్వరాజసు లాధూ
సురడింభకుఁ గనుఁగొని య, ధ్వరకర్మము విడిచిపెట్టి తరతరపడుచున్.

చ కడుదయతోడ నాసరిదగాధజలంబులఁ దోచ్చి యక్కడన్
గడిమి సమర్థహీనగతిఁ గ్రాలుచు నీటను మున్గి చింతలో
గడఁగెడువాఁడు పొట్టగను గన్నడుపాలునిపట్టి నాయెడన్
వడి నిజహస్తయుగ్మముల భద్రముఁగాఁ గొని నేర్పుమీఱఁగన్ 214

క దరిఁ జేర్చి సంతసంబునఁ, బరఁగుచు వాఁడ జట్టిబాలునితో నీ
కరణి నని రోషహీసుర, వరతనయా! నిన్నెవండు వారనికినుకన్. 215

ఉత్సాహము. ఈనదీజలంబునందు నేనకుండు త్రోసెనో
దాని సీవు మాకుఁ జెప్పఁ దగునటంచుఁ బల్క నా
మానసీయమూర్తి వానిమాఁట నాలకించి సం
ధానకంపితస్వకేహధారి యగుచు నయ్యెడన్. 215

క. అనె నాధుంధ్వాదిమహా, దనుజాలఁ గని నాకు నిట్టి దారుణదళిగ
ర్హితకారణంబుఁ జెప్పెద, వినుఁ డని భాషించె మిగుల వింతఁ జనింపన్. 217

ధుంధునను వామనుఁడు నిజవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట.

సీ. వారుణకులజాండుఁ బండితుండును సర్వశాస్త్రార్థవేత్తయు సత్యరతుఁడుఁ
బరమశాంతుండుఁ బ్రభాసనామునందగు జన్నిగట్టాక్కఁడు జగతి నలరు
నతనికి మఱియొండు మందమానస మనునట్టిపుత్రద్వయంబు కలిగె
నందు నాకగ్రజుఁ డడరు నేను గనీయసుండ నాతఁ డుదగ్రశాంతుఁ డౌర్వ

ఆ. భాసనాకుమునను । బరఁగెను గతిభాసుఁ, డనెడిపేరు నాకు । నాత్మజనకుఁ
డొసఁగెఁ గౌతుకమున । నుర్వి మాతండ్రికిఁ, గాంతసదనమొగటి । కలదు దీప్తి.

క. క్రొవ్విష్టపగుణముల వసి, వావిరి విలసిల్లి స్వర్గవాసోపము మై
రీవి న్నిత్యముఁ గుల్కుచు, భావానందదము నగుచు । భాసిలుచుండున్ 219

ఆ. అంతఁ జెడ్డకాల । మరిగిన మాతండ్రి, కాలగతినిఁ బొవఁ । గాంచి యూర్ధ్వ
దైహికము ముగించి । లగనాత్మగృహమున, కరిగి భేదబుద్ధి । వలరి నేను 220

సీ. సదనార్థములయందు । సగపాలుఁ బంచి యిమ్మంటి; నాపల్కులఁ । నాతఁ డాల
కించి యొకింతయుఁ । గృపలేక భాషించె నర్థాలయాదులయందు నీకు
భాగ మర్ధము లేదు । వామనోన్మత్తాంధకులకు క్లీబస్త్రీకుబ్జఖంజ
పురుషులెల్లను । భోజనాచ్ఛాదన ప్రియవాక్యమందిర । ప్రీతివాస

ఆ. మాత్ర మిచ్చు టొప్పు । మహిఁ నర్థమున సగ
పాలు లేదటంచుఁ । బలుకుచుండఁ
బితృగృహంబునందు । వెలసినభాగంబు
ధనమహామణీంద్ర । లతలయందు 221

క. పా లెట్టి శాస్త్రసిద్ధము, చే లేదో నాకు ననుచుఁ । జెచ్చెఱ ననఁగా
నాలించి యాతఁ డురుబల, శాలియు నైనందువలనఁ । జటులోత్కర్షన్. 222

క. తనకరమున నాకురులం, గొని వడిఁ బైకెత్తి యిట్టి । గురునడిలో వై
చిన నే నవకారణమును, మనమునఁ దెలియంగలేక । ములనెడుగతితోన్. 223

క. మునుఁగుచు నుండఁగ నా కీ, ఘనసరిదంతరమునందుఁ । గడచెను నొకవా
యన మిప్ప డేను మీచే, తను సలిలోద్ధృతుఁడ నగుచుఁ । దనరితిఁ బుడమిన్. 224

క. మీ రెవ్వ రిటకుఁ జెలిమిని, జేరితి రా ప్రశ్నలనుఁ బోలి । జిష్ణూపముఁ దా
రూకుం దెవ్వం డగునో, వారనిదయ సర్వమంతఁ । బలుకుఁడు నాకున్. 225

తే. మీరు బ్రహ్మర్షితుల్యులై । మించుచుండి
కరుణ నాతోటివానినిఁ । గాంచి సాను
కంపచిత్తంబు లేపారఁ । గ్రమ్మి గట్టుఁ
జేర్చి రక్షించితి రటంచుఁ । జెప్పె నంత. 226

క. అవలుకుల విని వారా, పావనితో ననిరి మేము । భార్గవులము సం
స్థాపితకులవర్ధనులము, దీపితుఁడగు నీఁడు భుంధు । డితిశోర్వరుఁ డా. 227

ఆ. ఈయుమాసురుండు । పృథుదారయును మహా, భోక్తదివ్యవిభుఁడు । భుజబలుండు
యజ్ఞకర్మకుండు । వారొంక దీప్తితుఁ, డర్థ్య ధర్మబుద్ధి । వలరుచుండ. 228

చ. అని యిటులాడి చేవ్రుఁడు మహాత్ముఁడు నై వెలుఁగొందు వామనుం
గని యిటుపల్కి యంత దితిగర్భజనాథుఁడు నైనభుంధుతో

నని రొగి వామనార్థకర మైననుడిఁ దనుఁజేళ పీనిఁ
భునబహూరత్నగేహాముల మగాదిని నీదగు నంచు నాయొడన్. 229

క ముసివర ధుంధుం డాద్విజా, లనినట్టి సుధామణాముల మనాలించి మహా
వినయముతో నా వామనుఁ, గని యీశ్వరవడినిఁ బలికెఁ మగాతూవాలి మ్రొ 230

మ కడలో భూరిధనంబులోఁ బలుపులో మగ్రామంబులో భూములో
వరరత్నంబులొ కన్యలో రథములో మవ్రజంబులో రాజ్యమో
హములో మేడలొ హేమవస్త్రములొ నీ మయాత్మస్థమై యొద్ది భా
సురత నెవ్వల్లనొ దానిఁ గోరు మిదెద మసొంపార విప్రోత్తమా. 231

క. అనఘా యిట్టివాఁడను నుడి, విని వామనుఁ డంత స్వార్థ మవిస్మయసిద్ధి
దనరెడువాక్యముఁ బల్కెను, దనుఁజేయుం బైనధుంధు మ బైత్యునితోడన్. 232

మ దనుజాధీశ! మురగ్రజాండు కడిమిం మదొక్కొత్తు నాసంపదం
గొనె నాయర్థవిచార మేల వినుమా మకూర్మ స్వవారత్న వా
హనదాసీగణదాసభృత్యజనగేహారామరాజ్యంబులన్
భునులొ విప్రుల కిచ్చి కీర్తిఁ గని చేయక్కుం జెంద నా ధాత్రిపై 233

తే కర్కుచేశ్వర! నామేఱఁ మగాంచి నాకుఁ, దగిన దగునట్టిభూమిఁ బరిదత్రయంబు
నీదిగా నాకొసంగుము మనేను దాని, గనకగిరిమాడ్కి భావింతు మగణ్య లెన్న.

క. భునుఁడు మహాత్ముం డగువా, మనుఁ డిట్లనువాక్యములను మనసారంగా
విని బుద్ధిఁ దగుధుంధుడు, వినయంబున నాసనంబు మవిడిచినవాఁడై. 235

వామనుఁడు ధుంధునిఁ బాతాళమునకుఁ ద్రొక్కుట.

ఆ. వరదుఁ డైనహరికిఁ మబాదత్రయావని, భక్తి నొసఁగ దైత్యమహిపచేంద్ర
దత్తమైనపుదమిఁ మదాఁ గ్రమత్రయముగ, నపుడు చూచె వియు మనైనశౌరి.

వ. ఇట్లు కూయామాణవకుం దగుమాధవుండు చూచి యంత. 237

చ. అనఘుఁ డనంతశక్తియుతుఁ డైనరమేశుఁడు విష్ణుపత్రయం
బును గడు దాఁట నెంచి ద్విజపుంగవు లందఱు దానవేశ్వరు
ల్కని బహువిస్మయత్వమునఁ మగ్రాలఁ ద్రివిక్రమమూర్తిఁ దాల్చి స
న్మనులకు సత్రమస్థితిని మమ్రొక్కి దిలీపులనెల్ల నాయొడన్ 238

సీ. చంపి సమస్తద్విజసహిత మై వసనిధి బహూరత్నసంపోహపరిపూర్ణ
పత్తనరమ్యయా మవసుధ నొక్కపదంబుతో విూటి చేవరాకొట్టి నాత్మ
బలంచి రెండవకాలివలన సోమార్కనక్షత్రమండితమైన మగగనస్థలము
నిర్జరావాసమై మనెగడు నాకపురంబు వడిఁదాఁటి మూఁడవపదము పెట్టు
తే. భూమి లేనందువలనను మభూరిరోష
చిత్తుఁడై వామనుఁడు భర్మబిభరిపుల్య

గాఢకాయంబు కల త్రివిక్రమసుమూర్తిఁ
దాల్చిరభి వానిరల మహోద్ధతి చెలంగ. 239

వ. ఇట్లు త్రివిక్రముండునై వారి వానిపైఁబడ ముప్పదివేలయోజనంబుల నొప్పు
పుడమి పాతాళమునకు నడఁగి యట దృఢంబగనుండె నంత శ్రీధరుఁ డా
ధుంధుదైత్యునిఁబట్టి రొమ్ము వడి నాగర్తముండుఁ బడవైచి నైకతవృష్టిఁ గురి
పించి దానివలన నామహాబిలంబు నిండఁజేసె నయ్యెడ. 240

క. వారిదయతోఁ స్వర్గంబును, వారి వడసెను సకలదేవరాధీశ్వరులు
న్నిరుపద్రవగతివలనం, బరఁగి త్రివిష్టపమునందు భాసిలిరి మునీ!. 241

క. వరదుఁడు భగవంతుం డగు, పరమేశుఁడు ధుంధుదైత్యుఁ బటునైకతసా
గరమందుఁ ద్రోసి యమునా, సరిదాకృతి నలరి చాఁగెఁ జంచద్దీప్తిన్. 242

చ. మును వారి యిట్లు ధుంధుదిరిపుంగవుఁ గెల్వఁ త్రివిక్రమాకృతిం
దనరెనొ యట్టి ధర్మఫలదాయక మైనమహాశ్రమస్థలం
బునకును దానవాధిపుని పుత్రుఁడు మానవసమందు భక్తి వెం
పున గనుచుండ బంధుజనపూగముతోడను గూడి చేరఁగా 243

క. చని కాళిందీజలమున, మునిగి మహాశ్రద్ధతోడ మొనసియు నాకతే
యి నుపోష్యముండి వరవా, మనదేవునిఁ బూజచేసి మానిలలామా!. 244

ఆ పరమలింగభేదపరర్వలేంబున కేగి, శాస్త్రవిధిగ నచట స్నాకుఁ డగుచు
శక్వనకును బూజసలుపుచు నాకతేయి, నుపవసించి పిదప నుత్సవమున. 245

క. ఘనమగు కేదారమునకుఁ, జని యట సవిధిని మునింగి సర్వేశ్వరునిం
దినసప్తకంబునం దన, శేనుఁడై పూజించి పొగడి శ్రద్ధన్మరలన్. 246

తే. పుణ్యకుబ్జాశ్రమునకును బోయి సవిధి
నట మునింగి జితేంద్రియుఁ డగుచు నశన
హీనుఁడై శౌరిఁ బూజించి పృథులభక్తి
బదరికాశ్రమమున కేగి భద్రబుద్ధి. 247

సీ. పుణ్యసరస్వతీపుష్కరంబున మున్ని దస్తుండి యధికమా భక్తితోడఁ
బొనరి నారాయణుఁ బూజించి వినుతించి సంతోషపరచియు శ్రద్ధతోడ
దివ్యమౌ వారావతీర్థమందుండిన గరుడాసనంబును గాంచి పూజ
సల్పి విప్రోత్తమచయమునకును రత్నవిక్రాంబరాదులఁ బ్రీతి నొసఁగి
ఆ. వారిదీవనలను బడసి మోదంబున, వజిని పిదప దివ్యభద్రకర్ణ
మునకు నేగి శివునిఁ బూజించి వలయునై, చనె విపాశనామచారునదికి 248

ఉ. అనిమలారగాజలముగ్ధుండు మునింగి ద్విజప్రియుండు నా
భావజుపైరి కర్తతిని భక్తిగఁ గొల్చి యాశావలీముఖా

పావనధామఁ జేరి యట నీ ఖాసిలు లోకసుఖుండు దేవకా
దేవుఁడు భక్తపాలకుఁడు నీ దివ్యుఁడు నా వారిఁ గాంచి నారదా!. 249

ఉ. మున్ను సురూపియౌ భృగుఁడు నీ పుణ్యుఁడు శాశ్వతుఁ డక్షయుండు నా
పన్నశరణ్యుఁ డౌ వారిని నీ భక్తినిఁ గొల్చి సుదుర్లభస్థితిం
జెన్నలరారుచున్నసిరి నీ చిన్నికుమారుల దివ్యకాయముం
బన్నుగఁ జెందె నట్టిసురనీవైరినిఁ గొల్చి నతండు పూన్కిమై. 250

క. అన విని నారదుఁ డనె నెటు, ఘనుఁ డైనపురూరవుండు నీ కమలాక్షునిఁ గొ
ల్చి నియతియై వరరూపం, బును బుత్రులఁ బడసె చెపుమ నీ మునికులదీపా!.

ఆ ఇట్లతండు నుడువ నీ హితమతితో బ్రహ్మ, తనయుఁ జూచి పాపరహితులఁ బాపు
నట్టి దివ్యగాథ నీ నాదర నతిభక్తి, చెలఁగ వినుమటంచుఁ జెప్పఁదొడఁగె

సుధర్ముని చరితము.

సీ. రాపసాధీశ! త్రేతాయుగారంభంబునందు ముస్నీకథ నీ యలరె మిగుల
విప్రసత్కృతి ధర నీ వెలసినదా మద్రదేశ మొక్కటి దీప్తి నీ దివురు దాని
యం దుత్తమస్థితి నీ నలరు శాకలమహాపుర మట్టిపట్టణమున విశేష
విపణిప్రవృత్తితో నీ వెల్గి సుధర్మాభిధేయుఁడై నిత్యముఁ జేదరిల్లి
తే యఖిలశాస్త్రవిచారకుఁ నీ డగుచు భోగ
సహితుఁడై గుణధనములఁ నీ జాల నొప్పి
నట్టివర్తకుఁ డేపారు నీ నాతఁ డొక్క-
తతిని నిజరాష్ట్రముననుండి నీ తమిని మించి. 253

శా పౌరాప్తాఖ్యను వెల్గుచేశమునకున్ నీ సంప్రీతిఁ బో నెంచి వి
స్తారానేకవిశేషవస్తువులతోఁ నీ దళ్కొత్తి సార్థంబునై
ధీరత్వంబున నేగి నిర్జనముగా నీ దీపించుచేశంబులో
నారూఢేచ్ఛఁ జనంగ నావణిజు దివ్యానేకవస్త్వాఢ్యునున్ 254

క. రేయిని దొంగలు వైరొని, పోయిన గతసర్వవస్తుపుంజుఁడు నై యా
తోయంబున నతఁ డార్తిన్, బాయనివగ పెంపుఁ జెంకఁ నీ బరమమునీంద్రా!.

తే. మలసి మరుధూమియందు నున్నత్తుపగిది
నిస్సహాయుండు నై వగ నీ నగడఁ దిరిగి
మేటి నై మంగళంబుల నీ మెఱయు జమ్మి
చెట్టుఁ దాఁ గాంచె నప్పుడు నీ చిత్తములర. 256

క. కని మృగపక్షివిహీనతఁ, బొనరెడునారణ్యపుకడకుఁ నీ బోయి మనోజ్ఞ
స్థినిఁ జెందుచు తుత్తృష్ణలఁ, గనలుచుఁ దచ్ఛాయయందుఁ నీ గాసిని మాసీ!.

తే. వేడివేలుపు నట్టింట నీ వెల్గువేళ, నిద్దురను జెంది విశ్రాంతి నీ నగడి లేచి
వెండి ప్రేతళలంబుతో నీ వేడ్క నడరి, పాలితోఁ జాలఁ జెలువారినవచ్చువాఁడు.

క. వైరూపాక్షాయుములతో, సారెకు విలసిల్లి యుండు సర్వరగతిఁ బె
న్నారెడు శ్రాంత నిశాచర, వారంబులవలన మిగుల వఱలుచు మతియున్.

క. అటు లన్యప్రేతముతో, నట నీటున నుగ్యమూనుఁ దగుచుండిన దు
ర్ఘటఫీరప్రేతాధిపు, దటుకున నాతండు చూచెఁ దాపస! యంతన్. 250

క. అపుడుగ నాప్రేతాధీ, శ్వరుఁ డటఁ దిరుగుచును నట్టిసాలము మొదటం
బరఁగువటిక్కుతుఁ గనుఁగొని, పరమానందంబు మిగుల భాసిలుచుండన్ 251

ఆ. మ్రొక్కి స్వాగతంబు పొల్చారు నొండొరు
ల్కుశలవార్తఁ జెప్పుకొనుచు నట్టి
చెట్టునీడఁ బ్రీతిఁ జెలువొంది రంతఁ బ్రే
తాధిపుండు హర్ష మాత్మ నెగడ. 262

సీ. వైశ్యాత్మజునితోడఁ బలికె నోచెలికాఁడ! నీనివాసం బెందు నెగడుచుండు
నండభమృగకీన మైనట్టి యీపెద్దవనమున నీ వెట్లు భయము లేక
చేరితివో నాకుఁ జెప్ప నా నీమను మేలగు నని యిట్లు మేటిదయను
బలుక నాప్రేతరాజుపరమభాషణముల విని వాఁడు సంతోషనివహుఁ డగుచు

తే. నాత్మకేళధనచ్యుతి నంతఁ దెలుప, నాతఁ డాయెడఁ దల్కొన నాలకించి
వానిదుఃఖంబు గాంచి తా నవగచి నైజ, బాంధవునిరీతిఁ బ్రలపించి పలికె నిట్లు.

ఆ. ధనముఁ గోలుపోయి తల్లడపాటులో, నలరుచున్న వాఁడ వయ్యొ భేద
పడుట దగదు ధైర్యబలమున్న నర్థము, లొనరు నీకు మరల నుగుగుణాఢ్య!

క. వాయకరిధనములు భాగ్య, మ్మయమునఁ జెడు మరల వచ్చుఁ గళ్యాణమహో
దయమున నానిశయం బై, భయపడఁ దగుదు బుధులు పల్కిరి ధాత్రిన్.

తే. అస్థిరంబగు మేనిపై నలకునట్టి
చింత నర్థోదయము చెడు స్థిరతలంబు
నందు నని యిట్టు లాడి భృత్యాళిఁ బిలిచి
సంతసముతోడఁ జెప్పంగ సాగె మౌని! 256

క ఈరం డరిత్రియుఁ బూజ్యుం, డారలఁగునళారి సహజుఁ డనఘుండుఁ గడుం
బ్రీతికుఁడు కేళజాఁడు వి, ఖ్యాతిని నాకనుచుఁ బలికెఁ గ్రన్ననఁ బలికెన్ 267

వ. ప్రేతగణములారా! నేనీతనిఁ గనినంతమాత్రమునచే స్వబాంధవులఁ జూచి
నట్లయ్యె నింతియ కాదు వినుఁ డితఁడు నాకడఁ జేర నతులప్రీతి వెలసి నని
యిట్లానతిచ్చి నాప్రేతనాయకుని చెంతకుఁ దథ్యోదనపూర్ణ మయినదియుఁ
గోరినకోర్కుల నిచ్చునదియుఁ గ్రొత్తదగు వృత్తాత్ర మొకటి వచ్చె; నట్లి
థవ్యోదకపూర్ణమయి నూతనమున రాణించు జలధానిక యొక్కటి తదగ్ర
భాగమున కేతెంచి నిలిచె నిట్లతఁడెంచిన నిలదధన్నకృత్తాత్రముం జూచి
సంతసించి ప్రేతేశుఁడు భువోమరిత్రై వణిక్సానునిఁ గని యంత.

క. అనఘా! వెమ్మపు డాపిన్నా క, మొరలింపు యటంచుఁ బెప్పి ర యూరుయుతి నరేఁ డా
రనిఁ గూడి యూజలంబున, మునిఁగి కృశాపిన్నాకులు నై రి ర ముద మొందవంగన్.

తే. అంతఁ ప్రేతేశ్వరుండు దర్భన్నమును యు
థేచ్ఛ నైగమసుతునకు ర నింపుమీఱఁ
బెట్టి మిగిలిన కూడు సంప్రీతిఁ ప్రేత
సకలసందోహమున కిడి ర శ్రద్ధ నపుడు. 270

క. అండజు. డిని కడుపారను, బొండిక జలములను గ్రోలి ర పొంగార మహా
నందంబున దివ్యాన్నం, బుం డగ నాఁ.డు భుజించెఁ ర బూన్కిఁ మానీ l.271

క ప్రేతాధీశుఁడు వీని బల్, చేతోమోదమున వెలయఁ ర బిత్రముగా నా
వూతోఁకడదిపాత్రము, లాతఁడే నావైశ్యసుతుఁడు ర నాలోకింపన్. 272

వ. అదృశ్యంబు లయ్యె నంత 273

క. మునివర! యీయద్భుతమును, గని వణిగాత్మజుఁడు మిగులఁ ర గౌతూహల మా
త్మను జిందులాడఁ ప్రేతే, శునితో నీరీతిఁ బల్కి ర సురుచిరభణితిన్ 274

సీ. సాధుపత్తమ! గతజనమైనవనమందు నెట్లన్నసంభవ ర మెసఁగెఁ బరము
వారిసంపూర్ణమై ర వఱలు పుష్కరపాత్ర మేరీతి నరుదెంచె ర నీస్థలాంత
రంబునకును మఱి ర రమణీయభవదీయవర్ణంబువలన నీరబాళభృత్యు
లపగతకాంతితో ర నలరికి నీవాఁడ వేజస్వి వగుచును ర దివికి దొంచె

ఆ. ముగను బుష్టి దేహ ర మున నొప్పి ప్రేతాళి, పాలకుండ వగుచుఁ ర బాండువర్ణ
వస్త్రమునఁ జెలంగు ర వాఁడవు నైతివో, పలుకు మట్టిదాని ర భావమలర. 275

క అని పార్థవాహజాం డన, విని ప్రేతాధీశుఁ డార్త ర వృత్తాంతము నా
తనికిని జెప్పఁ డొడంగెను, మనమున మోదంబు మిగుల ర మల్లడిఁ గొనఁగన్.

క వినుఁ డే బళాళాదేవికి, జనియించి ధరిత్రి సోమశర్మాఖ్యను శెం
దిన విప్రుఁడ నై శాకల, మునుపురిలో నుంటి మున్ను ర హర్షము మిగులన్.

మ. ధనవంతుండును బ్రాతివేశ్యుఁడు యశోధన్యుండు సోమశ్రవం
దనువేరఁ జెలువొందువాఁడు హరిభక్తాగ్రేసరుం డౌవణి
క్తనయుం డొక్కఁడు నాకు నెచ్చెలియు నై ర భళోక్తిఁ నేఁ గాంక్షతో
ధనమందుఁ గృపణుండ నై చెలసి మంకప్రజ్ఞఁ జెల్వారుచున్ 278

వ నిజమందిరమందు వసించి యుండి. 279

క. నిరతము కూడు భుజింపక, ధరణిసురేశులకు నిడక ర దధిమిశ్రితపా
పరమాబ్యన్నాన్నము, బొరపాటునఁ దింటి నేను ర బూర్ణప్రీతిన్. 280

సీ. అనఘా! యీరాత్రియం ర దరిఁ ఘోరనాడీవ్రయాహతి నేనాఁగి ర నలర వేగు
జామునఁ బటుమృత్యుర సన్నిభంబనవిసూచీవ్యాధి బొడమెను ర శీఘ్ర మొక్క

బరిమగుం జైన నాప్రక్కఁ జేరండమ్యొ బహుళప్రయాససంభరితవృత్తి
నాచేతఁ బ్రాణములో నవిధారితములమ్యొఁ దెలియఁ జెట్లొకో యిట్లుగలిగి బ్రతికి

ఆ నట్టివాఁడ నగుచు నట నిర్ఘృణస్థితి, నొప్పి పాపినగుచు నుండి నూఁగు
బిండిఁ బుల్లసీళ్లుఁ బేలాలుఁ దవుడును, గుల్సికాన్నములను గూరఁ బ్రీతి.

వ. కుడుచుచుఁ జెడ్డకాలం బటనుండ నంత. 282

క. శ్రవణద్వాదశితోడఁ, బ్రవిమలమై వెలయుభాద్రపదమాసమునం
దవకీతమతుఁ డై నాగర, నివహంబులు గుంపుగూడి నిశ్చలభక్తిన్. 283

సీ. సారిది నికావలిశోభనసంగమతలమున కరిగె నుద్దామలీల
నంత నాచెలికాని చాప్రసంగంబుతో నాభూమి నేఁ జేరి యమ్మహాన
దీజలంబునఁ గ్రుంకి దివ్యకాయంబున నడరి యేకాదశియందు నియత
మైనవ్రతంబుతో నావహించి తత్పుణ్యావారిపూర్ణంబు నై వఱలి ఛత్ర
ఛే పాదరక్షల్సు లేపారి పటుపుణోడ, నడరి దధ్యన్నకలిత మైనట్టి మృర్ప్ర
థానికనుజాతికర్మసంథానుఁ డైన, విప్రవరునకు నిచ్చితి నివులచరిత!. 284

వ. ఈదానముచేప నే నొకానొకతతినైన నెవరికి నేమియు నిడక చెబ్బఁదివత్సరంబు
లిట్లు మని చచ్చి ప్రేతనైయుండి నీకిపు డీయన్నముఁ జెట్టితి మద్దత్తోదనమున
జీవించు నీప్రేతలు మున్నెవరికి నెద్దియు నిచ్చినవారు కారు నీకారణంబుఁ
జెప్పితి. నాచే మున్నెద్దిదత్తయ్యొ నట్టిజలాన్నవస్తు ప్రశస్తమృద్భాత్రములు
నిత్యము మధ్యాహ్నకాలమునకు నాకడఁ జేరుచున్నవని పల్క మరల
నిట్లనియె. 285

క. అనయం బాపాత్రము లే, దినుదాఁక నళింపకుండి నిని గురుతుప్టిం
దనర నదృశ్యస్థితిలోఁ, జనుచుండును వింతగాను సరసగుణాఢ్యా! 286

క. వినుమా పత్రదానం, బున నిట నీజప్తిచెట్టు పుట్టెను గడుసీ
ద నిటం జెప్పుల నిడినం, దునఁ బ్రేతావాహనంబు తోడ్తో వెలసెన్. 287

క. నీనాళబుద్ధితోడను, మూనుగ వర్తించినట్టి మచ్చరితంబుం
మూనిలగలి నంశయ మీ, కే నిపు డాడితిని సత్యమేర్పడ మిత్రా! 288

క. శ్రవణద్వాదశి మిక్కిలి, భవహర మగుచుండుఁ బుణ్యవర్ధనకర మా
భువిఁ గలనరులకు నని యరిఁ, డవిరళమతి వైశ్యపుత్రుఁ డాదృతిఁ బలుకన్.

క. అనఘా! నాచే నేపని, యొనరింపం దగిన దగునొ యుయుమతి దానిం
ఘనమగుదయ నానతి యా, మ్రుని వినయము తోఁపఁ బలికె సమ్యుక్తులతోన్.

ఆ. అంతఁ బ్రేతనాథుఁ డాతనిమాటల, నాలకించి పలికె నతనితో ని
ర్భ్రాంతసిద్ధికరము నైనట్టివాక్కును, గూర్మి నొందమంకుఁ గొమరుమిగుల.

క. జనకా! నాపుడు తుంభం, బును జేనెడిదైనవాక్యమును జెప్పెద వా

నిని తేయఁగను దయతో, నని చెప్పందొడఁగె శ్రద్ధ యలరుచునుండనీ.

క అనులగయా తీర్థమునకు, సునుఁపారమతి నేగి మునిఁగి శుద్ధిని మన్నా
మునులను గూరిచి శ్రేల్వము, నమరఁగ బిండముల నిడుము సజ్జనలలకా!

సీ అటఁ బిండములఁ జెట్టినపైన నేను ప్రేతాభావపరణితో నలరి ముక్తిఁ
బొంది పైతృకలోకమున కేగెదను భాద్రపదమాసగరసిరి పక్షమందుఁ
దనరారునట్టి బుధశ్రవణాన్విత మైనట్టి ద్వాదశి యధికభద్ర
కరమని యిటు పల్కఁ గౌతూహలంబొత్తయుండు మిక్కిలి చింతురాడుచుండ

ఆ. నాలకించి తుచియు నసువణిక్పుత్రుండు, నట్లొనర్చు టుచిత మని వచించి
విపులకాంక్ష నంతఁ ప్రేతేశ్వరస్కంధ, భాగమందుఁ జేరి పాలికులుక. 294

క. మరుభూమి విడిచి గురుసుం, దరబంధురశూరసేనతలదేశము భా
సురగతిఁ జేరినవాఁడై, కరమట వసియించి భూరికాంతుక కులరన్. 295

క తనకర్మధర్మ మొగఁగం, బున బహుమణిదివ్యధనముఁ బొంది పొగడ్తన్
దనరారుచున్న గయకుం, జని యాతీర్థంబునందు స్నాతుం డగుచున్. 296

క. ప్రేతానుపూర్వకంబుగ, నాతతి బిండములఁ జెట్టి యంతట శ్రద్ధో
చేతమతి నాత్మవిత్తము, భూతములకు సర్వబంధుగణముల కెలమిన్. 297

వ. పిండనిర్వాణం బొనర్చి తిలరహితముగఁ దనకుఁ బిండముఁ జెట్టుకొని పిదప
నాత్తతెరు లైన నిజజ్ఞాతులకు నటులొనర్చె; నిట్లతండు పంచపిండముల సు
భావమున నెఱవేర్చిన నంతఁ బితృపాపులై బ్రహ్మలోకమున కరిగి. వచి
కూనుండు మరలి నిజాలయంబున కేతెంచి శ్రవణద్వాదశిఁ జేయుచుఁ గాల
గతి నొంది గంధర్వలోకమందు సుందరదుర్లభభోగసంతోషములఁ జెక్కు
కాలముదాఁకి మహానందకందళితహృదయారవిందుఁ డై యనుభవించి యనంత
రంబు. 298

క. మనుజత్వముఁ బొంది మహా, జనపతి యై యాత్మధర్మసత్కర్మములం
దనరుచు శ్రవణద్వాదశి, ఘనభక్తిం జేసి కాలగతిఁ జెంది మునీ!. 299

క. భాసురతరమనుగుహ్యా, వాసంబును జేరి భోగవారంబు మనో
ల్లాసమున ననుభవించుచు, వాసినిఁ గని మరల భార్తిఁ బ్రకటితదీప్తిన్.300

క. జనినాథపుత్రుఁ డగుచుఁ, జనియించి నృపాలవృత్తిసహితుండు యశో
ధనదానభోగపరుఁడై, మన మురర నటించె నతఁడు మానిలలామా!. 301

ఆ. ఇట్లతండు సత్యకాలవృత్తి నిర్వ్యము, నలరుచుండి గోగ్రహంబునందు
సాహసమున వైరిసముదాయమును గూల్చి, కాలగతినిఁ బొంది గణ్య మెన్న.

ఉ. నాకపదంబుఁ జేరి సురనాథముఖామరపూజనీయుఁడై
నీకఁ జెలంగుచు న్వికతవిస్తృతపుణ్యముతోడ భవ్యుఁడై

శాకలరాజధాని ద్విజశ్రేష్ఠముఁ జై ప్రభవించి వైకృతిం
గైకొనుపట్టిరూపమునఁ గ్రాలుచు శాస్త్రవిచారమొందు నై. 303

క. అనుపమరూపస్థితితోఁ, దనరారెడి విప్రసుతను గదతోమముతో
దను చెండ్లాడెను నాసలి, తనవిభుని సుశీలుఁగాను గదలఁచెను చిదపన్. 304

వ. విను వైకృతరూపునిఁగాఁ, దనమదిఁ దలపోసి విసిఁగి గరణిసురుం డా
వనితామణిరూపంబును, గని దుఃఖముతోడ మిగులఁ గ్రాలి ముసీళా! 305

సీ. క్రన్నన వీరళోకంబున విలసదిరావతీతటమందు గమణఁ గ్రుల్కు
శిష్టాశ్రమస్థలిఁ గేరి సుందరరూపమును గోరి సత్క్రతుపురుషసహితుఁ
డైనట్టిపరమేశు గతిభక్తి నర్చించి యాజన్మమందె శోకాభిరాము
తనుపుతో థాసిల్లి గమి వచ్చి సతిఁ గూడి కూర్మి భోగంబులఁదోటిఁ జెంది

ఆ. వళియు నగుచుఁ బుడమి గావాసిఁ బూర్వాభ్యాస
సరణివలన నతఁడు శ్రవణసహిత
మై విశేషపుణ్యగరిమాద్యాదశీవ్రత
థక్తియందు మిగులఁ గ్రబలుచుండె. 306

చ. మునివర! యిట్లు పూర్వమున గభూసురసత్తముఁ డై జనించి క్ర
న్నన వికృతస్వరూపమున గనాఁకొగి వెన్నుని చా నగ్రహం
బున వలరాజురూపమును గొంది పురూరవుఁ డై జనించెసీ
మనుజగణేశుఁ డన్న విని గమానుగ నారదుఁ డంతఁ బ్రీతితోన్. 307

ము. అని విప్రోత్తమ ము న్నురూరవుఁడు దీవ్యత్కారకాఖ్యుం డెటుల్
వనమాలిం దగఁ గొల్చె దానిఁ గరుణ గన్బొంప నానన్న నా
థునుఁ డాదిన్వసు మేను జెప్పెదను సత్క్రత్రప్రశస్తవ్రతం
బును వైకుంఠనికారకాంగముల సమ్మోదంబుతో నియ్యెడన్. 308

సత్క్రతుపురుషప్రకటన.

సీ. వారిఁ బాదంబు లౌనసురనక్త్రంబు జంఘు లౌ రోహిణి గచక్రి కెప్ప
డశ్వినీసనక్త్ర గమగుఁ గబంధంబస్థి యాపాఢ మలరు గుహ్యంబు ఫల్గు
నీద్వయం బలిదిష్ట గనగడుఁ గటిస్థంబు లగుచుండుఁ గృత్తికల్హవుతోడ
ననురాధ తొడలందు గనలరు ధనిష్ఠ పృష్ఠంబున నుండు విశాఖ భుజము

ఆ. లందు వెలయుచుండు గా స్త యుత్తమకర
ద్వంద్వమందు దీప్తిఁ దనరుఁ గ్రింది
చీలమండజంటఁ జెలఁగుఁ బునర్వసు
కార మాధవునకుఁ గాదనేంద్ర! 309

వ. ఉరగర్భము నఖతలమునఁ, బరఁగును గుత్తుకను శ్రేష్ఠ గాసిలుఁ జెవులా
వణులును శ్రవణము పుష్యమి, కిరమోష్ఠమునందుఁ గాంక్షిగ్రాలుచునుండున్.

వ. మునీంద్రా! దంతంబులయందు స్వాతియుఁ, జెక్కిఁ బునర్వసు కారయు, నాసికమందు మైత్రంబును, గన్నులయందు రోహిణియుఁ, దలవెండ్రుకల మైత్రంబు రాశిల్లు, నిది చక్రికిఁ దారకాంగ మనుచుండు. నావిధానమును యథాన్యాయముగఁ జెప్పెద వినుము ధీమంతుఁ డైనకోవిదుఁడు పూజితుం డయి భక్తులకుఁ గోర్కె నొసంగును. చైత్రశుద్ధాష్టమియం దెవుడు చందుఁడు మూలర్క్షగతుఁ డగునొ యక్కాలమందు సవిధినిఁ బుండరీకనయను చరణంబుల నర్చించు టొప్పుఁ, బిదప నుత్రపురుష ప్రీత్యర్థ మై విప్రులకు భోజనం బిడనగు. రోహిణీయోగంబున జానుయుగంబుఁ బూజించి పాపి పాన్నదోహదంబు నర్పించి బ్రాహ్మణుల కన్నప్రదానంబుఁ జేయనగును. అసాధవ్యయంబున విష్ణుఁడు స్వీగ్రహమును బూజించి శీతజలంబు దోహదంబుగ నర్పింపనగు 311

సీ. కాసస! ఫల్గునీద్వయమందు గుహ్యాంబుఁ బూజించి గోక్షీరములను భక్తి
వారికి నర్పించి విప్రాళికి భోజనమును చెట్టనగు నరభోజనులును
విజితేంద్రియులునై నవిద్వాంసులొకిఁ గృతికలయందు శ్రద్ధతోఁగటితలంబుఁ
బూజించి కావితోఁ బొల్వారుకుసుమజలంబు నర్పింప నొ లలితముగను

తే ధాత్రపదయుగ్మమునను కార్ష్ణముల నవిధి
నడరి పూజించి కాలేయ మాగుడాత్త
దోహదము దానవారికిఁ బుష్టికొఱకు
నిచ్చు టొప్పును భక్తితో నిష్ఠకిత్తి. 312

క. రేవతిఁ గుక్షిద్వయమును, వానిఁ బూజించి ముద్గరవరమోదకసం
ధానిత దోహదమును గురు, ధానంబున నిడఁగవలయుఁ నరమునీంద్రా!

క. అనురాధయందు జొమ్మును, ఘనతను బూజించి మస్తకంబనుకూడుగా
వనమాలికి దోహదముగ, నొనరింపం దగును బూన్కి నియునరుచునుండన్.

క. మునివర! యశ్వి ధనిష్ఠనుఁ, బనిగొని పూజించి కాదిభక్తంబున నుం
డిన దోహదమును నిర్మల, మనమున నర్పింపనగును నమానాథునకున్. 315

ఆ. అమలమతి విశాఖయందు భుజంబులఁ, బూజసేసి దివ్యభోజనంబు
దోహదమున వారికిఁ నొడ్డోడ నర్పింప, దగును మేటిభక్తి నెగడుచుండ.

క. కరకారఁ గరయుగ్మము, గరముర్థి యమించి యావకము దోహదమం
దురుతరమతితో నిడఁదగు, సురసేవితుఁ డైనవారికి నసుభగచరిత్రా! 317

ఆ. అదితికారయందు నంసయీయుగ్మంబు, బూజసేసి శ్రద్ధ నెనయు దోహ
దమున దొట్లనుంచఁదగు వారినభముల, సర్వకారఁ బూజసలిపి పూన్కి.

సీ. మేటిదాఁ బిత్తరాదిమహము దోహదమందు నర్పించి శ్వేతయం నధికభక్తిఁ
గంతంబు నర్పించి నాంహితోఁ దిలమోదకంబు నిడందగుఁ గడిమి శ్రవణ

మందుఁ గర్ణంబుల నలరిదీపుఁ బూజించి దధ్యన్నమును దోనాదంబులందుఁ
బెట్టి నాఁ బుష్యమిఁ బ్రీతిముఖంబును నర్పించి ఘృతయుక్త మైనపాయ

తే. సంబు నర్పింపవలయును నాస్థితియందుఁ
బండ్లుఁ బూజించి తిలలతోఁ బరఁగు మేటి
చక్కిలంబుల దివ్యభోజనము నొసఁగ
వలయు హరితుష్టికై విప్రవరున కెలమి 319

వ. శరభియందు గండస్థలంబులఁ బూజించి మధుపాత్రమును ప్రియంగుభోజనం
బిడనగు. మథియందు నాసికంబు నర్పించి మధురాజ్యంబు సమర్పింపఁదగు.
మృగశిరఁ గన్నవను యజించి మృగమాంసము నివేదింపవలయుఁ. పితృయందు
లలాటమును బూజించి మనోహరభోజన మర్పణచేయు టొప్పు భరణినక్షత్ర
మందు హరిశీర్షంబును బూజించి దివ్యభక్ష్యంబుల నియ్యఁదగు; కార్తిఁ దల
వెండ్రుకల నర్పించి గుడాన్నికాన్నంబు సమర్పించవనగును భల్లీనక్షత్రయోగ
ములలో లోకేశుఁ డగునారాయణుఁ బూజించి వేదవేదాంగపారగు లగు
విప్రులకు వస్త్రంబులు, గోదుగులుఁ, బాదరక్షలు, ఘృతపాత్రములుఁ, బాలిచ్చు
మొదవులు, దక్షిణలు, దానము సేయనగును. ప్రతికారాదియోగమందుఁ
బుడమివేల్పులు పూజనీయు లయి యుండుదురు నక్షత్రక్షుఁ డైన బ్రాహ్మణునకుఁ
బ్రత్యేకముగ దక్షిణల నిడనగు నక్షత్రపురుషాఖ్య నలరారునదియును, సక
కలుషహర మగునట్టి యిట్టివ్రతోత్తమంబు మును భృగువుచేత నాచరింపఁ
బడెఁ; బూజ్యములగు వెన్నుని సర్వాంగోపాంగములఁ బూజించువారికి
సురూపము లగు ప్రత్యేకాంగోపాంగము లాతని కృపవలనఁ బొడము ననిఁ
జెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 320

చ. ఘనకలిసంగమస్థితినిఁ గ్రాలెడి పాపము సప్తజన్మసం
జనితమహోగ్రమున్ నటనకేళిబలంబగు కిల్బిషమున్ మహో
దనరిన మార్త్యపంకమును దారుణభూరిసమస్తకల్మషం
బును వెసఁ బాపు నీవ్రతము పొందుగ నందఱకున్ మనీశ్వరా! 321

తే. కారకాంగుండు నైనట్టిదానవారి, పూజితుండై మహోన్నతపుణ్యములను
రమ్యరూపంబు వాఙ్మధురత్వసర్వ, కామకాంతుల నిచ్చును గౌతుకమున.

క. సరవి నరుంధతి ముస్నీ, వరకారాదియోగమందుఁ బుష్టుండి రమే
శ్వరుఁ బూజించి జగంబులఁ, గరమగ్ర్యఖ్యాతిఁ గాంచె గణ్యులు మెచ్చన్.

తే. అదితి నక్షత్రపురుషుతోఁ గలరునట్టి
వాసుదేవుని శ్రవణపర్వతమునఁ
బుణ్యపురార్థమై భక్తిఁ బూజచేసి
వామనస్వామిఁ దనయందుఁగాఁ బడసె దీప్తి. 324

క. మును రంభ దివ్యరూపం, బును జెందెఁ దిలోత్తమాఖ్యఁ బొల్పారెడిదా
నితియు వాక్షధుర్యము, ఘనులెన్నఁగఁ జెంది దీనగణ్యచరిత్రా! 325

ఆ. చందమామమాడ్కి ఁ సత్కీర్తినిం బరా, భవుఁడు భవ్యమైన ఁ రమ్యకాంతి
రాజ్యములను బడసి ఁ రాజరాజయ్యె నీ, వ్రతముఁ జేసినంతఁ బలన ధాత్రి.

క. అనఘా! యిట్టివిధానం, బునఁ దారాంగుండు నైన ఁ పురుషోత్తము నే
జనుఁ డర్చించునో వాఁ డా, త్మను గలకోరికలనెల్లఁ ఁ దద్దయుఁ బడయున్.

క. వినుము నారోగ్యముఁ గీ, ర్తిని శుభమును భావనర్వరీరిని బుణ్యం
బును నిచ్చెడునీవ్రతవిధి, వినితివి కద తీర్థయాత్ర ఁ బిను భాషింతున్. 328

ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాప్రకరణము.

నీ గాధపుణ్యయు మునిఁకథ్యయు నగునిరావలిఁ జేరి ప్రహ్లాదపరమభాగ
వతుఁ డట స్నానుఁ డై ఁ భవ్యచైత్రాష్టమిఁ బావనం బైనయీవ్రతము మేటి
భక్తిఁ గావించిరఁవాఁడు నై నక్షత్రపురుషుఁ డౌశీరినిఁ ఁ బూజచేసి
పుణ్యకురుక్షేత్రమున కేగి యేరావతాఖ్య మంత్రంబుతోఁ ఁ నట సుకర్మ
ఆ. నాభిధేయమునను ఁ వారువొందుచక్రతీర్థమును మంతిరించి ఁ దార్ధ్యబుద్ధి
వేదకథితమైన ఁ విధిఁ స్నుంకి యొనరించి, నుపవసించి యాతఁ డుర్వరమున.

క. వినుతంబగు సోకర్ణం, బునకును జని తూర్పు దెసను ఁ బొల్పారుచు నుం
డినదా తీర్థమునందు, స్నునఁగి మహాపూజ్యుఁ డైనఁపురహరుఁ బ్రీతిన్. 330

క. పూజించి దాని కవ్వల, రాజిలు కామేశతీర్థ రాజముఁ గానం
గాఁ జని యట మున్ని మహా, లేఖుం డగుహరునిఁ గొల్చి ఁ దృఢభక్తిమెయిన్.

ఆ. భూరివారియందుఁ ఁ బొడలెడిపుండరీ, కాఖ్యశివునిఁ జూడ ఁ నరిగి యట్టి
జలమునందుఁ స్నుంకి ఁ సద్భక్తిఁ జెరకులఁ, దనిపి పుండరీకుఁ ఁ దగ భజించి.

వ. మూఁడుదినంబు లాస్థలంబున నుపవసించి పిదప వైశాఖయూపమున బిట్టుఁ డై
యుండిన శంభుని దర్శించి యాకృష్ణతీర్థమందు మునిఁగి త్రిరాత్రము లవనివై
శయనించుచు నామహాదేవునిఁ గొల్చి పిదప హంసపదస్థుం డగుహంసేశునిఁ
బూజించి పయోష్ణి నలరుశౌరిఁ గనునేగి యాజలంబులఁ స్నుంకి జగత్పతి యగు
నట్టి యఖండమూధవు నర్చించి వెండి విరిస్తయుండు రాజిల్లు కుమారిలతీర్థమున
కరిగి యావారిఁ స్నుంకి వాలఖిల్యాదిమునీశ్వరార్చితుఁడును బదివేలపాదముల
హరించువాఁడగు చంద్రశేఖరునిఁ బూజించి నుతించి యంతట. 333

ఆ. కామధేను వెదటఁ ఁ గపిలాఖ్యపుత్రిని, గనినా సర్వలోకగణ్యవాని
పతివిశాలార్థముగనుఁ ఁ బరమకృపాబుద్ధి, బట్టివేల్వుమదఁగుఁనందుఁ బూజ్యి.

చ. మునిఁగి విధిప్రకారముగ ఁ భూతగణేశుఁడు నైనశంభునిఁ
భునయతిఁ బూజచేసి మునిఁగణ్యము నా మణికుంతీర్థమున్

గనఁ జని యామనోజ్ఞతర కాండములం గృతమజ్ఞనుండు నై
తనపిల్చుచేవసంభుములఁ దద్దయుఁ దృప్తులఁ జేసి యక్కడన్. 334

ఆ. బ్రాహ్మణవరుని విధిని బుండరీకాక్షుని
గాంచి కేలుమోడ్చి గాఢభక్తి
సంస్తుతించి యచట సప్తరాత్రము లుండి
పిదప వేడ్క మదినిఁ బెంపు నొంద 335

క. వరమధునందినికిని జని, గర మట స్నాతుండు నగుచు భూసురాహ్వాండు శ్రీ
ధరుఁ డగుగోవిందునిఁ గని, గురుమతిఁ బూజించి బొగడె గుణరత్ననిధిన్.336

చ అని యిటు లామునిప్రవరుఁ డాడిన నారదుఁ డంతఁ బల్కె నో
మునివర! యేల చక్రమును మున్ను హరుండు ధరించె నేలతో
మనసిజవైరి శూలమును మాధవుఁ డౌహరి పట్టె దాని నా
కును దయఁ జెప్పుమన్న విని కూరిమి నాముని పల్కె నిట్లొగిన్ 337

జలోద్భవాసురునికథ.

సీ. వినుమేను భూమిపై వెలసెద ననిహరి యమరులతో నాడినట్టి యాప్త
రాతనగాథను రహిఁ నాదెదను; జలోద్భవనాముఁ డైనట్టి దనుజనాథుఁ
డబ్జాసనునిఁ గూర్చి యతిఘోరతపమును గావించి మెప్పించి కడిమి నరని
వలన సంగరమందు స్వసురాసురాస్త్రాళి బహుళవిరించిశాపములతోడఁ

తే జావులేనట్టి వరములఁ జాలఁ దాను, బొంది గర్వించి మునిదేవభూపమనుజ
వర్గముల బాధ పెట్టుచు భయదరూప, శాలి యై ముజ్జగంబుల సంచరించె. 339

వ. ఇట్లాదుష్టదైత్యుండు విచ్చలవిడి గరువంబున ముచ్చటలరఁ దిరుగుచుండి. 339

క మునివర్యులు సజ్జనులును, జననాథులు చేయునట్టి జన్నంబులఁ ద
క్కినపుణ్యకార్యముల నా, శనముఁ గావించుచుండెఁ జంచచ్ఛక్తిన్. 340

వ. తత్కాలమందు 341

చ. సురలు నిమగ్నులై భువిని సోలి శరణ్యుఁడు రాయఁ డైనశ్రీ
వారికడఁ జేరి వేఁడ నతఁ డాయమరాళినిఁ గూడి పార్వతీ
శ్వరయుతమై హిమాద్రిని సశ్వరబద్ధినిఁ బోయి జాహ్నవీ
ధరుఁ డగుశంభునిఁ గలసి తద్దయు నూహ యొనర్చె నాయెడన్ 342

చ సారిది జలోద్భవాసురుని ఓజనిఁ గూల్చి ముసీంద్రదేవతా
వరులకు మేలు చేయఁ దమభావములఁ దలపోసి యాసురే
శ్వరులు వినిర్గతాస్త్ర లయి శౌర్య మవార్యము నై చెలంగ దు
ర్భరమగునట్టి కృత్యమును వారిఁ జేయుచుఁ బోయి రుద్ధతిన్. 343

ఉ. నారద! యేఁటి నాదనుజనాథుఁడు తా సమయింపవచ్చునై
కార్యపురారులం గని మహాపటుశార్ఙ్గవిశోటిచేత నీ
పీరు లశేషు లౌదురని నీవిశ్వాలభావముతోఁ దలంచి వి
స్తారనదీజలంబున వెసన్ బుడి దాఁగెను దర్పహీనుఁడై. 344

ఆ. వాఁడమర్త్యరాజపరిపూర్ణమాసరి, ద్వారతవారియందు నీ వెలయుచుండు
నట్టివాఁడు నిర్జరారియు నసుజలో, ద్భవునిఁ దెలిసి శౌరిభర్గు లంత. 345

సీ. ప్రచ్ఛన్నమూర్తుల నీ భాసిల్లి గట్టుపైఁ దిరుగుచుండిరి వానిఁ నీ దెలియకాతఁ
డారీతి వఱలుచు నీ నరిగి స్వర్ణముఁ జూచి భయకంపితాత్ముఁడై నీ బహుళవేగ
మున దుర్గమస్థలిఁ నీ బొనరెడి వలిమల కరిగె నంతట వారిహారులు వాని
నటఁ గనలేక హిమాద్రిశృంగముపైన నివ్వెఱపాటున నీ నెగడి లికుసు

ఆ. వానిఁ గా నెఱింగి నీ వడిఁ ద్రిశూలము హరి
పురహరుండు చక్రనీమును ధరించి
శస్త్రపాణు లగుచు నీ సరవి నాపై ల్యేంద్రు
పయిఁ నుతేఁ బాహాబలము మెఱయ. 346

క. సురసత్తము లగువారిశం, కరు లాపై ల్యేంద్రుఁ గాంచి నీ కదనంబున భీ
కరచక్రశూలములదు, ర్భరగతిఁ దూటాడి రపుడు నీ పౌరుషమొప్పన 347

చ. వారిహార శస్త్రభిన్నతనుఁ నీ డై యరుఁ డంబరవిచ్యుతుఁ బు లై
ధరఁ బడునట్టి వా మనుజనాకారలమాడ్కి హిమాద్రినుండి వే
వరకనకాభుఁ డై ధరణి నీ వ్రాలెను శత్రునిఁ జంప నెంచి యీ
సరణిఁ ద్రిశూలముఁ వారియుఁ నీ జక్రము శంభుఁడు కాల్పె నత్రతిన్ 348

ఉ. శూలధరాభిభూతమున నీ సోలుచు వాఁడు హిమాద్రినుండి బ
ల్దూలుచు ధాత్రిమీఁదఁ బడి నీ తోయము వాసి నిజాత్మసీమలో
మూలలసామనోహరుని నీ మారవిరోధి నెఱింగి వారి నా
కాలమునందుఁ జెందె రుచి నీ గాఢము నై దిశలందుఁ బర్వఁగన్. 349

క. వనమాలి శంభుపోషిత, మునసుందిన నాసులీగ్రమునకును భక్తిం
జని ప్రహ్లాదుం డాజల,మున మునిఁగి యుపాస్యముండి నీ మొనసెడిదీఱున్.

ఉ. మారమణాద్రిశేఖ! వర నీ మార్గము నై గిరిపార్థివంబు నై
సారలకాప్రసూనఫల నీ సాలమహోన్నతపానుయుక్త మై
ధూరి మణీంద్రజాలములఁ నీ బొల్పనలారు హిమాద్రిఁ జేరి చె
న్నారెడి చాదిథానమున నీ నాగిరి నర్చన చేసి యుంతటన్. 351

వ చెక్కుతవంబులఁ చెక్కించ్రు విప్రులకు నక్కజంబుగ భక్తి నిచ్చి వీడ
నొక్కడ మున్న ముక్కంటి దేవవరప్రదుండగు శాంతి శత్రునాశకర

మైనదియు నాయుధోత్తమంబగు చక్రమును నిచ్చెనో యట్టి హిమవన్నగస్థ
భృగుతుంగతీర్థరాజమున కాదైత్యపుంగవుఁ డరిగె నని పులస్త్యుఁ డాడ విని
కలహాళినుం డలని కిట్లనియె. 352

చ. అనఘ! మహాయుధంబు జగ ద్దర్పిత మైనసుదర్శనంబు దు
ర్జనహరుఁ డైనళింకరుఁడు ద్వాదశవార్షికి నేల నొసంగె నావిధం
బును దమిఁ జెప్పుచున్న విని ద్వేషించి పులస్త్యమహాముసీంద్రుఁ డా
వనజజుసూనుతో మధుర వాక్కుల నిట్లని పల్కె నాయెడన్. 353

ఉపదుష్యంతకథ

సీ. పరమమునీశ్వర! పార్వతీశ! మహాత్సవవృద్ధికరంబు నై పృథ్వి నలరి
దర్పితచక్రప్రదానసంబద్ధమై తనరారు నీపురాతనచరిత్ర
చెప్పెద నాలింపు చిత్తనిరూఢితో బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండు పరమభోగ
పరివృతుఁడును వేదపారగుఁడును గృహస్థాశ్రమరతుఁడు కుశాగ్రబుద్ధి
ఆ. శాలియును సమస్తశాస్త్రవేదియు శాంత
కలితసర్వసుగుణశాంతుఁడు నగు
వీరమన్యుఁ డనెడు వీరుతో రాణిల్లు
పురుషసత్తముండు భువిని గలఁడు. 354

ఆ అత్రిపుత్రి యధికవీర్యమహాభాగ, శిష్టశీల ధర్మశీలనామ
భర్తృజీవరూపపరమపతివ్రత, యైన పౌలఁతి వాని కలరు సతిగ. 355

క. సురవాంఛ నలరి యాతఁడు, ఋతుకాలమునందు జీవితేశ్వరితోడ
రతి సల్పఁ గదిగె వారికి, సుతుఁ డుపమన్యుండు భూరిసుగుణాకరుఁ డై. 356

సీ. శ్రీమంతుఁడును మహాశిష్టుఁడౌ నాతనితల్లి దరిద్రతఁ బల్లడిల్లి
చనుఁబాలు లేని చై పిండిపిష్టరసంబు స్తన్యనిద్దియటంచు సంతతంబుఁ
బాలించుచుండె నాపాల వార్ధూలుండు బాలయందుండిన స్వాదు నెఱుఁగు
వాఁడును గాకుండి పాలని ద్రవ్యమును దలంచుచునుండి జనకుఁ గూడి
ఆ. భూమిసురునిగేహమున నొక్కతఁ బ్రాణి
గణములకును దుష్టి కరమునైన
పాయసంబుఁ గుడిచి పాల నుండినమంచి
వీఁపు నెల్లఁ దాను దెలిసి యంత.
తే. జనని మఱునా డొసంగిన పిండిపిష్టరసము భానము నేయక విసివి
పయసుఁ గోలఁగఁ జారకపతీమహాత్మ్యఁ, బాల్యమందునఁ గుయ్యిడి వదినలేదు.
ఆ. అంతఁ దల్లి యేడ్చు నట్టి నిజాత్మజుఁ
గాంచి దుఃఖయుతము గద్గదంబు

నైన భాషణమున ! నాయొడ నీరీతిఁ
బల్కి, దాని వినుము ! భావ మలర. 359

క. తనయ! యుమానాథుండై, ఘనశూలధరుండు భూత!గణవరుఁ డగుత్ర్య
క్షునిభార్యనుకంపయ లేకునిఁ జూచాన్న మెట్టు ! లొగి నీ కమరున్. 360

ఆ. బలము వృద్ధిఁ జేయు ! పాలఁ గ్రోలెడి కోర్కె, కడిమి నీకు నిపుడు ! కలిగెనేని
భాలనేత్రుఁ డైన ! పశుపతి సేవింపు, మధికభక్తి బుద్ధి ! నతిశయిల్ల. 361

చ. సకలశుభప్రదుండు పటు!శౌర్యసమగ్రుఁడు శూలి దేవతా
నికరవిభుండు నా శివుఁడు ! నీవలన న్నెఱిఁ దృప్తుఁ డైనచో
సుకరము గాఁ బయోమధుర!శోభనభోజన మబ్బుఁ బాలపై
నాకతఱి నైన నిక్కముగ ! నుండదు కోర్కె గుమారరత్నమా! 362

చ. అన విని మూర్ఖవాక్యముల ! నాయుపమన్యుఁడు భక్తితోడ నో
జననిరొ! నీవు పూజ్యుఁ డని ! చాలవచించిన భాలనేత్రుఁడే
ఘనుఁడొకొ పల్కుమన్న గురు!శాంతకబుద్ధిని ధర్మశీలస
జ్జనుఁడగు పుత్రుఁ గాంచి యను ! సత్యహితోక్తుల మానిశేఖరా! 363

క. ఏవాఁడు భాలనేత్రుఁడు, నై వాసిని గాంచె దీప్తి!నట్టి యుమేశున్
భావించి భక్తిఁ జెప్పెదఁ, బావనమతి దాని వినుము ! బాగుగఁ దనయా! 364

శ్రీరామనామాసురుచరికము.

సీ. మున్ను శ్రీరామనా!ముం డగుధరాధీసపతి యొక్కఁ డీధాత్రిఁ ! బ్రజ్వరిల్లి
వైకుంఠవైభవ ! వాఁ డన్నిజగములఁ గ్రుమ్మరి పొగరుతో ! నొమరుమిగిలి
నిశ్శ్రీకములు గాఁగ ! నిఖలలోకంబులఁ గావించి ప్రఖ్యాతిఁ ! గాంచిబలిమిఁ
జెలఁగి విష్ణునిచైన!శ్రీవత్సమును గ్రహించెడికోర్కెఁ జెన్నారశ్రీశుఁ డట్టి
ఆ. దానవేంద్ర దుష్ట ! కాత్మర్యసరణిని, దెలిసి వానిఁ జంపఁ ! దివురువాంఛ
నడరి శివునికడకు ! నరిగె నాయొడ నతఁడధికయోగమూ ర్తి!నలరి పూనిక.

చ. వలిమల వెల్లుసానులట!భాసురవాసము నాశ్రయించి ని
శ్చలమతితోడఁ జెన్నలరి ! శ్లక్ష్ణవిభూషితుఁ డై చెలంగ శ్రీ
కలితుఁడు నాజనార్దనుఁడు ! గాఢపుభక్తిని బోయి వేయిక
న్నులఁ బదినూఅుత్కర్షముల ! నూల్కొనువాఁడును నైనళింభునిన్. 366

తే. తాన నిజబుద్ధిలోపలఁ ! దద్ద నిల్పి, నిష్ఠఁ బాదాంగుళంబు పై ! నిలిచి భక్తి
దివ్యసాహస్రవర్షము ! ల్దీప్తతపము, దన్న గంబునఁ జేయుచుఁ ! దాల్మి నంత 367

క. మానిధ్యేయుఁ డనంతుఁడు, మానితుఁడు సనాతనుండు ! మనసిజహరుఁడుఁ
బావనమూర్తుఁ డౌశంభుని, మానుగ సేవించుచుండె ! మఱిమఱి పుత్రా! 368

అ. భర్గుఁ డంత మెచ్చి ప్రత్యక్షవీర్యయు
క్తము సుదర్శనంబుఁ గమ్రపదము
నైనచక్రమును సహస్రార్చిఁ భూతేశుఁ
డచ్యుతుని కొసంగి యనియెను వెండి. 359

వ. గరుడధ్వజా! వీను సుదర్శనం బగునట్టి యీచక్రంబు కాలచక్రతుల్యంబు. భవ్యాయుధంబు సర్వశస్త్రాస్త్రహరణంబుఁ బదిరెండుబండికన్నులు కలదియు నై రాజిల్లి వేగమందుఁ బఱపువలెఁ జనుచుండు. దీనికిఁ గ్రిందుగ సాఅను, మీఁది వైపున నాఅుఁగాఁ గలిసి మెలసి నెలలును, రాసులు నుండు శిష్టరక్షణము కొఱకు బుఱువులాఅును. సూర్యచంద్రాగ్నివరుణ శక్రానిల విశ్వదేవ వైద్యధన్వంతరి తపోధన తపంబులు దీనియందుఁ బ్రతిష్ఠింపబడి యుండు నట్టి యీచక్రాయుధంబు నీకిచ్చితిఁ గానఁ గైకొని దేవతలకుఁ బగవాఁడగు శ్రీదామనామదైత్యుని నిర్జయముగఁ జంపుము. సురపూజితమై యిదియుఁ దపోబలంబువలన మంత్రగతంబై నాచే ధరింపఁబడినదయ్యె నీపరమాయుధంబు మిగుల నమోఘు మైనదని భవుఁడు భాషించిన విని విస్మయాకులమానమానసుఁ డై గోవిందుఁడు పరమేశుండగు శంకరునిలో మజుల నిట్లనియెఁ 370

క హర! మోఘమోఘస్థితిఁ, బొరి నీచక్రంబునందుఁ బొసఁగుట నేనే
కరణిం దెలియుదు నిది దు, ర్భరమై యంతటను శక్తి వఱలినయొడలన్. 371

క. తెలియుటకొఱకై దీనిఁ, బలిమి స్నీమాఁడ వైచి భావంబందుఁ
గలతెఱఁగుఁ గాంచుకోరిక, లఁగెను నాకిపుడు నాగభూషధర! శంభూ!. 372

శా. మానీంద్రాత్మజ! యిట్టు శంకమగుల నన్నానాథుఁ డాడఁ గృపా
ధానతవ్యస్థితి శంభుఁ డట్టిరతి నాదైత్యారివాక్యంబులఁ
దానంతన్విని పల్కె శార్ఙ్గధర మోదంబొప్ప నిశ్శంకి వై
దాని నేర్పియు మటన్న శ్రీధరుఁడు తద్దత్తోక్తులం బొందుగన్. 373

క. విని లేశోద్విగ్నస, న్మనసిజహరుమీఁద నట్టిమానితచక్రం
బును వడి వైచిన నాయది, ఘనతరమగుదీప్తితోడఁ గనలుచుఁ జెలుచన్. 374

అ. యజ్ఞయాజకుండు యజ్ఞేశ్వరుండు వి
శ్వేశుఁడునగు శివునిఁ బృథులగతిని
బొంది మూఁడుభాగములు గాఁగ నత్తఱిఁ
గడిమిఁ జేసె నతని గణ్యచరిత! 375

క. శ్రీహరి మూఁడువిధంబుల, లో హవనించెడిహరికుఁ బ్రోద్దోఁగని ప్రీ
డావహుఁ డై యాచిత్రము, నూహించుట కలవికాదు నుతగరభీతిన్. 376

క. పదములపైఁ బడ నిర్మల, పదుఁ డైన మహేశుఁడాత్మపాదంబులపైఁ
బొడరెడి దానొదరుఁ గని, పదయుండయి యంత నమరులసరసోక్తులతోన్.

క. నారాయణ! రెమ్మా యని, సారెకు సారెకును బల్కి జలజాతుని వి
స్తారమతిఁ, గరయుగమ్మునఁ గూరిమిఁ గూర్చుండఁ బెట్టి గొబ్బునఁ బలికెన్.

సీ. అచ్యుత! బ్రహ్మాండ మనఘనట్టినాదను ప్రాకృతం బవికారంబు నిజము
ఖ్యాపింపఁ గా మత్స్యరూపావ తుచ్ఛోద్యమదావ్యాంబు నానికృత్తంబు నసుని
కడిమి నావికృతియొ నకనుఁగొనఁగానట్లు మూఁడంగములతోడ మొనసె నవియు
బుణ్యాకరస్థితిఁ బొనరు నీమూ గురియం దీతఁ డనువాటకాతుఁ డన్యుఁ
ఆ. డనుసువర్ణనేత్ర వారుఁ డతనికి వేలు
గా వెలుంగునట్టి భూనుఁడు వికృత
నేత్రయుగళుఁ డైన నీలగళుండు వీ
రందఱికిని బూజ్యు లగుదు రెపుడు 379

క. అనఘా! రెమ్మా నాకును, భూనకోత్తుండగుచు మిగులఁ గడఁగిన శ్రీదా
ముని జంపుము వాఁడిల్లినఁ, గని వేల్పులు సంతసమునఁ గ్రాలుదు రోలిన్

ఆ ఇటుల శంభుఁ డనఁగ నీశుఁ డౌశ్రీహరి, భర్మశిఖరిమీఁదఁ బ్రజ్వరిల్లు
శిష్టసానుతటమునఁ బేరి శ్రీదామాఖ్య, దైత్యు దేవవర్గదర్పహరుని 381

క. కనుఁగొని తోడగు వెన్నుఁడు, దనుజా! చచ్చితి వటంచుఁ దలవేగమునం
బొనరారుచున్నచక్రం, బును వైచెను వానిమీఁద నొంగెడి పూన్కిన్. 382

తే. అప్పు డప్రతిపౌరుష మైననాసు
దర్శనముచేతఁ దునిఁగిన శిలయుఁ గదిసి
కులిశవాతమైనపర్వతకూటగతిని
వాఁడు కైలచ్యుతుండు నై వసుధఁ గూలె 383

ఉ. ఆసురవైరి ధాత్రిఁ బడ నచ్యుతుఁ డంత విరూపనేత్రుఁ డై
భాసురసర్వహారుఁడగు భర్గుని వేఁడి సువాయుధంబునై
వాసి వహించు చక్రమును భక్తిని గైకొని స్తుత్తపక్రియా
భ్యాసన మా గృహంబునకు నాయుధఁ బోయెను సంతసంబునన్. 384

ము. అనఘా! యట్టిశివుండె నిక్కము విరూపాక్షాఖ్యదేవుండునా
వను మాదేవునిఁ గొల్వు నీకు వుదిలో నెల్లండు మీరాన్నభో
జన మబ్బి న్వడిఁ దర్పసాదమున విస్తారంబు నా భక్తి నా
పనిఁ గావింపు మటంచుఁ బెప్పు జననీ భద్రోక్తుల స్నిగ్ధతోన్. 385

క. విని యావిరూపనయనుని, మనములరం గొల్చి మీరమంజులరాన్నం
బును దన్మునిసుతుఁ డత్తఱి, భునుఁ లందఱు మెచ్చఁ బొందె నిగాదెమునీంద్రా!.

వ. మముక్తమయినట్టి యాతీర్థము పరమమును బవిత్రము నైనదియుఁ బాతకరు
చ్ఛేదనంబు నై యుండు నట్టితీర్థరాజంబునకుఁ బుణ్యార్థియై ప్రహ్లాదుం డరిగె ననిన
పరీక్షి వెండియుఁ బాలస్త్యుఁ డతని కిట్లనియె. 387

ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాప్రకారము.

తే. అపుడు ప్రహ్లాదుఁ డాతీర్థ మందు మునిఁగి
భర్మలోచనుఁ డైనట్టి పరమశివుని
భక్తిఁ బూజించి మది నించి ప్రస్తుతించి
నైమిషాటవి కేగెఁ గ్రన్నన ముసీంద్ర! 388

సి. ఆనైమిషాటవియందు గోమత్యాది కమ్రతీర్థంబులు గాంచనాఖ్య
మొదలైనతీర్థము ల్లుప్పదివేలుండు నవి పాపములనెల్ల నడపఁజాలు
నట్టితీర్థములందు నాతండు మునుఁగుచుఁ గనకచేలుండును గమలనయనుఁ
డచ్యుతుండును నగుహరిని భక్తినిఁ గొల్చి యాకాననంబునఁనలరుమునులఁ
ఆ. దనిపి సర్వదేవ తల్లజాం డాధ్యుఁ డై
శివునిఁ బూన్కిఁ బూజ చేసి గయను
వఱలు గోపితమును వాంఛతోఁ జూడంగ
నరిగె నచట కప్ప డములతేజ! 389

క. చని యాబ్రహ్మతటాకం, బున నాతఁడు మున్ని మ్మొక్కి పుణ్యాత్ముం డై
తనవెలఁదులకెల్లనుఁ బూ,న్కినిఁ బిండంబులను బెట్టి నగచెడిఁగొక్కెన్. 390

తే మొనసి యుదపానమం దల్లి ముసుఁగుచుఁ బిత్ర
పటలతుష్టి నొనర్చి గోపతియు నైన
భవుని గరతోడ రాణిల్లు పంకజాక్షుఁ
డైన మానాథు సేవించి యంత మాని! 391

క. ముసినాథ! యింద్రతీర్థం,బున నట్టి మునింగి పితృసమూహము సురలా
దనిపి మహానదిలో దగ,ననిలరతిఁ గ్రుంకి యంత హర్షముమీఱన్ 392

క. సరయూనదికినిఁ జని త,ద్వరవారి న్మునిఁగి గోప్రతారకుం డగు శం
కరుఁ గొల్చి యొక్కరాత్రిర, వొరి ననళేసుఁ డాచు నియతిబూని ముసీంద్రా!

క. పరమరజస్తీర్థంబున, కరిగి తదంభసులఁ గ్రుంకి హరదేవుని సు
స్థిరభక్తిఁ గొలిచి పితరుల, వరమర్థిఁ దన్ని హరిని గనుఁగొన నేగెన్ 394

సి. చని యతఁడుండును సారసనేత్రుఁడుఁ బరముఁ డమోఘుఁడు దుర్వారలీలా
డగునట్టి వైకుంఠ నమలుఁ డై దర్శించి షణ్లీలం దనశేషత నుండి
శిష్టమ సాంద్రదక్షిణభాగమున కేగి యర్ధనారీరూపి రైనవాఁడు
నమలుఁడు దేవుఁడైనట్టిశంభునిఁ గాంచి సేవించి పితృతుష్టిఁ జేసి యాన

తే. గోత్తరంబున కరిగి సుకోత్తముండు
గోపుడును బంద్రచూడుండు గోపవరుడు
నైనభర్గుని సేవించి యధికభక్తి
తోడఁ బలుమాఱు ప్రార్థించి తుష్టి మించి. 395

వ. అంత సోమతీర్థమున కరిగి. 396

క. అసావతీర్థమందున, భాసురమతిఁ గ్రుంకి యాభవాసీసు మహో
ల్లాసమునఁ గొల్చి యంతట, వాసింగన్నట్టి సవ్యవరగిరి కేలమిన్ 397

క. చని యాశైలమహోదకి, మునిఁగి మహాభక్తితోడ మురహరుసేవఁ
దనిపి పితృదేవవర్గము,లను దృప్తులఁ జేసి యంత లాలితబుద్ధిన్. 398

తే. పారియాత్రాఖ్యతో నుండుపర్వతమున, కరిగి తత్రత్యలాంగలియందుఁగ్రుంకి
శంభుఁ గొల్చి శతోరుకేశంబుఁజేరి, విశ్వరూపుని దర్శించె వినుతచరిత. 399

క. వినుమట్టిదేశమందుఁ, భునుఁ డగుశశిశేఖరుండు గణపూజితుఁడై
తనవిశ్వమూర్తి వారికిఁ, గనఁబడఁగాఁ జేసె మున్ను కరుణామతి యై. 400

ఆ. అట్టివిషయమందు నలరుమంకణికాఖ్య, వారియందుఁ గ్రుంకి భర్గుఁ గొలిచి
మహితసురభినాస్యమలయాద్రికిని బోయి,యానగంబానందమునలరుచున్న. 401

క. వినుతమహాప్రాకజలమున, మునిఁగి భవానీశుఁ గొలిచి పొందుగవింధ్యా
ద్రినిఁ గలపురారిఁ గానం, జనె మనసలరంగ నవుడు సాధులలామా! 402

క. చని యటనున్నవిపాశం, దనరారెడి నీటియందుఁ దద్దయుభక్తి
నున్నిఁగి వారుఁ గొల్చుచును నిర, శనతఁ ద్రిరాత్రంబు లుండి సంతసమలరన్.

వ పరమపాశుపతీర్థమున కరిగి యాతీర్థజలంబందు స్నాతుఁడై కాళీనాథుండును
సాధుసంరక్షకుం డగుహరునిఁ బూజించి. 404

సి. అంత నవంబికి నరిగి తీప్రాసనదీజలనిమగ్నుండయి శౌరిఁ గొలిచి
మున్ను శ్వేతకి యనుభూపాలుఁడు గొనిపోవ వచ్చినకాలుని భర్గుఁ డపుడు
కామసతనువుతో దగ్ధంబుఁ గావించి ప్రమథార్చితుండు నైవానిఁ గాచి
మునిసురదేవర్షిపూజ్యుఁడై యేచోట భాసిల్లెనో యట్టి భద్రభూరి
ఆ. పితృవనంబునకును బ్రీతితోఁ బ్రహ్లాదుఁ
డరిగి యాస్థలంబునందు వెలయు
పుణ్యతీర్థవారి మునిఁగి మహాభక్తి
చెలఁగుచుండ నంత విస్తచరిత. 405

వ. దండధరసంయమనుఁడును, మృత్యుమృత్యురూపుండును, భూతార్థజ్ఞానమండి
తుండును, జగన్నాథుఁడును, మహాకాలుండును, గాలకాలాంతకాంతకుఁ డగు

శివుని నర్చించి వివిధ నిషధదేశమును గూర్చి చని యాదేశమందు మిగుల
రాణించుచుండిన. 406

క. వరదుం డగునలకేశ్వరు, నిరుపమమగు శ్రద్ధఁ గొలిచి నిర్మలమతితోఁ
బరఁగి మహోదయమునకుం, గరమర్థిం జేరి యచటఁ గాంతిస్ఫూర్తిన్. 407

తే. క్రాలుచున్న హయగ్రీవుఁ గాంచి యచ్చ
తీర్థమునఁ గ్రుంకి దీక్షితోఁ జేజరిల్లు
వాజివదనుని శ్రీధరస్వామిఁ గొలిచి
సారిదిఁ బాంచాలదేశంబుఁ జొచ్చి యంత. 408

క. ధనదుని సూనుఁడు ధూర్జటి, ఘనగుణయుక్తుండు సత్యకలితుండు యళో
ధనుఁ డగుపాంచాలికునిం, గని మ్రొక్కి ప్రయాగఁ జేరి నిడునిష్ఠమెయిన్.
క. పరఁగుచుఁ బ్రయాగయామున, వరవిష్ణుపదీజలాత్రిపథగపుణ్యా
కరతీర్థమందు నిష్టా, పరుఁ డై స్నానంబు చేసి పదపడి మానిన్. 410

ఆ. అట వటేశ్వరాఖ్య నలరారు పారమో
హాది డైనహరిని సాధుభక్తి
మలయుఁ గొలుచుచుండి మాఘమాసం బంత
నవలేనుండు నగుచు నంత భక్తి. 411

సీ. వారాణసికి నేగి బహుళాభ్రహరమైన జాహ్నవీజలమున స్నాతుఁ డగుచు
నట నున్నతీర్థంబులందు వేర్వేఱుగా మునుఁగుచుఁదిర్పసురమునుల మిగుల
దనిపి యాపురికిఁ బ్రదక్షిణమ్మొనరించి యన్నపూర్ణాయుక్తుఁ డై సభర్గు
నాదికేశవుని దీవ్యద్బిందుమాధవభైరవలోలార్కపరమధుంభి

ఆ. గణపదేవవరులఁ గని కాల్చి మధువన
భూమిఁ జేరి యుండుఁ బొదలువిధిని
బూజచేసి యంతఁ బుష్కరాటవి కేగి
యాస్థలంబునందు నధికదీప్తి 413

క. మినరెడి తీర్థత్రయమున, మునిఁగి సురావళులను దిర్యమునివరతతులన్
ఘనభక్తిఁ దనిపి ముదమునఁ, బొనరినవాఁ డయ్యె నపుడు బుధు లగ్గింపన్. 414

క. అనఘా! యగస్త్యమునిచే,తను జెప్పంబడిన దనుచుఁ దళుక్కెడియీ
వినుతపురాణముఁ జదివిన, వినినఁ బఠించినను ముక్తి వెలయు నకలుషుక్.

తే. పావనంబు పవిత్రంబు భద్ర మగుచు
నలిఁ జెలంగెడి యీపురాణమ్ము మనుజ
పుంగవులకును ధన్యత్వమును సమస్త
పాపజాలవినాశంబుఁ బాలి నాసఁగు 415

— పరిక్రమాదులు కథాభూమి శోభను. —

సీ. మునిచంద్ర! దానవపుంగవుఁ డైనప్రహ్లాదుఁడు తీర్థయాత్రాభిలాషి
యై చన బదరికాశ్రమ మందటఁ గురుభూమిఁ గనుఁగొనఁగా నొగిఁగాంక్ష పట్టి
పుణ్యస్థలంబునఁ బొనరుతీర్థమునుండు ద్విజకులప్రవరుండు దివ్యమూర్తి
యగుపుత్రుఁ డాయెడ సకలభూసురులను బిలువ నాలించి సంప్రీతితోడఁ
ఆ. దర్వదిదులు దివ్యతాపసప్రవరు లా, గౌతమాదిమహానగణము లెలమి
గుంపులుగను జేరి కురుజాంగలోత్తర, దిక్కునందుఁ బాటి లేజరిల్లు.

క. వినుతతిరశ్రవతీనది, ని జని రజ్జలమునందుఁ గొనరెడిభక్తిన్
మునిఁగి యట వివాసంబున, కును జని యట వెల్లురతిని సోమారా మునీ!

మ. కని యాతీర్థమునందుఁ స్నుంకి పితృవర్గంబున్ సురశ్రేణులన్
దనివిం జెంద నొనర్చి పిమ్మటను మిత్రప్రాంశుసంపన్న మై
ధనరం బొందుగభస్తినామనదిలో నగాధంబు నాభక్తిచే
తను దా మున్ని దినేశుఁ గొల్చి కడుమోదం బొప్పఁగా నంతటన్. 418

క. గురుపుణ్యోదం బనుచును, ధర నలరెడివేగవతికిఁ దదితోఁ జని యా
సరిదనులతోయమందునఁ, గరమర్థి స్తుతిఁగి భక్తి గడురఁ మూనీ! 419

క. దేవిక యనునదికిని స, ద్భావంబునఁ జేరి మునిఁగి భద్రపరోష్ణీ
పావనజలమున నాయెడ, వావిరి మజ్జన మొనర్చి భక్తి దలిర్పన్. 420

తే. మూఢవాఖ్యానదమలందు సుకృతరతిని
మునిఁగి భానుసుతీనామపుణ్యనదికిఁ
బోయి యాపుష్కరంబందు మునిఁగి వార
లార్తబింబంబులను గని యుప్పు లేచి. 421

క. సరసున నిజబింబము లా, వరజలమునఁ గాంచి వింత వఱలి యమోఘం
ధిరమేళవాక్సతీకులఁ, బొరిఁబొరిఁ బూజించి యంతఁ బుణ్యనిధానా! 422

వ. త్రిభువనంబుల వన్నెగన్న మిన్నేటితీర్థమందుఁ గోటితీర్థమం దామునులు స్నా
తులై యాయాతీర్థముల రాశిల్లు రుద్రకోటి నర్చించి మఱియు నైమిషమాగధ
సింధుధర్మారణ్యపుష్కరకాననదండకారణ్యచాంచేయ కారకచ్ఛచేవికారటకాది
మహాతీర్థస్థం డగుపార్వతీశునిఁ గనఁ జని నేముండు నేముండు భవుని దర్శింతు
మని తద్దర్శనలాలసు లై రాగా నపు డాశంకరుఁడు నిజదర్శనాభిలాష నలరి
వచ్చువారును గరతోష లగునామునులఁ గని వారియందుఁ గరుణించి కోటి
మూర్తుల ధరించె అంత్యనాబుషులందఱు హర్షించి యట వేర్వేఱుతీర్థముల
నిర్మించుకొని యాగితీశునిఁ బూజించుచుండిరి. ఇట్లట భూర్వటి కోటినామము
లతో వాటిల్లె. నట్టిపురారిని వలియం మహాశైలుఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు దర్శించి

తత్తత్పుణ్యనిఖలతీర్థములఁ గ్రుంకి దేవపితృమునిసంతోషములఁ దనిపి యాశివ
కోటినిఁ బూజించి పిదపఁ గురుజాంగలదేశంబున కేగి యట. 423

చ. అమలసరస్వతీజలముఁగనుఁ గిరుగ్రుఁడు నద్రిజామను
కమలవరప్రియుండు సురగిగన్యవిభుం డగుస్థాణుఁ జూచి యా
కమలమునందు గ్రుంకి మదిఁ గ్రాలెడిభక్తిని నామహేశునిఁ
గమధికరహృదించి మఱి పారదళాశ్వముఁ జేరి నారదా! 424

శా. ఆతీర్థంబునఁ గ్రుంకి శుద్ధుఁడయి దేవాధీశపిత్రాదులం
జేరఁ బ్రీతినిఁ దన్ని యాస్థలమునం గైన్నారుచుఁ భూస్థలిఁ
ఖ్యాతిం జెందినకోటిలింగముల దీవ్యద్భక్తి సేవించి సం
జాతోత్కర్షఁ గనుఁ భజించి దృఢమా గాంతంబు వాటిల్లఁగన్. 425

తే. సోమతీర్థంబునకు నంత నరిగి
యట మునింగి తదీశ్వరు నధికభక్తి
గొలిచి పితృదేవగణములఁ గూర్మిఁ దనిపి
వివిధ చనె హిరికావాస నీర్థమునకు 426

వ ఇట్లతిభక్తి నాప్రహ్లాదుఁ జేసి యుండె. 427

క. మునినాయక! యాజలమున, మునిఁగి మహావరుణగణముఁ బూజించియు గ్ర
న్నన వరపత్నావళికినిఁ, జని యాజలమందుఁ గ్రుంకి సజ్జను లెన్నన్. 428

తే. అఖలలోకపూజ్యా నైనమిత్రావసు, ణాఖ్యతాస్కరులను నధికభక్తిఁ
గడఁగి కొలిచి యుంతఁ గౌమారతారకు, నరిగి లోకనాథుఁ డైనళివుని.429

వ. పూజించి యాకుమారతారాతీర్థమునందు. 430

శా. స్నాతుం డై పితృదేవమానివరులఁ సంప్రీతులం జేసి వి
ఖ్యాతుండైన కుమారుఁ గాంచి వినుతిం గావించి పూజించి స
ద్వాగ్వితప్రార్థ్యము నైన నర్మదకు నా రజోవిభుం డర్థిటం
బ్రీతిం జేరి తదీయపుష్కరమునఁ బీతాభుఁ డై క్రద్ధతోన్. 431

సీ. మునిఁగి త్రిమూర్తివుఁ బూజించి క్రన్నన జక్రాయుధుండును ముక్తిధరుండు
పుణ్యుఁ డైన వరాహమూర్తినిఁ గని నేగి కోశాముఖాఖ్యచేఁ గొమరు మిగులు
తీర్థంబులోఁ గ్రుంకి దివ్యవరాహేశు భద్రత్రిసౌవర్ణభర్తఁ గొలిచి
మధుచేశమున కేగిమాన్య మై రాజిల్లు నారీవ్రకంబిందు నస్నాతుఁడగుచుఁ
తే. బ్రమథపతిఁ గొల్చి కాలాంజరంబుఁ జేరి
నీలకంఠుని దర్శించి నీలతీర్థ
మందమును మునింగి భూతగణాధినాథుఁ
డైనళకుబ్జునిఁ బూజించి యుంత మానిఁ 432

సీ. సరిదధిపానూనశ్చారుప్రభాసతీర్థమ్ము దా పార్వతీభవునిఁ గానఁ
జని సరస్వత్యబ్ధిసంగమములయందు స్నానుండు నగుచును శ్రీ సర్వలోక
విభుఁడుఁ గపర్దియు శ్రీ విశ్వనాథుఁడునగు సోమేశ్వరునిఁ గొల్చి శ్రీ సారికి నంత
దక్షప్రజాపతితపపుత్రికలునగు దస్రాదికారల శ్రీ తద్ద వగను

ఆ. గాంచి చందురునకు శ్రీ గాఢశాపం బిడ
నలఁడు దాన దగ్ధుఁ శ్రీ డగుచు నోలి
చంద్రధరుని కృపను శ్రీ శాపవిముక్తుఁ డై
యలరె నెట్టిచోట శ్రీ హర్ష మొప్ప. 433

వ. అట్టిపుణ్య తీర్థస్థలమునకుఁ బ్రహ్లాదుఁ డరిగి దేవాధీశ్వరులను మునారికింకరుల
నర్చించి మహాలయతీర్థమున కరిగి యటనున్నరుద్రు సేవించి పిదప సుస్థిర
మరుదేశములకుఁ బోయి యాస్థలమున భాసిల్లుపద్మనాభుని సేవించి వెండి స ప్త
గోదావరిఁ జేరి రత్నతీర్థమునఁ గ్రుంకి త్రిభువనార్చితుం డగుభీమేశ్వరునిఁ
బూజించి కృష్ణవేణీసంబునకుఁ బోయి యందున్న శ్రీసంగమమును గాంచి
సేవించి యంత బ్రాహ్మణసది కేగి తత్రత్యత్రిదివేశ్వరు నర్చించి కదలి ప్లక్షావతరణ
మునకుఁ జని యట భాసిలు శ్రీనివాసునిఁ గొలిచి మఱియుఁ గుండినపురవరం
బుఁ జేరి యాస్థలంబున విలసిల్లు చతుర్ముఖబ్రహ్మకేశుని భజించి యంత.

ఉ. మాగధకాననస్థలికిఁ శ్రీ మానుగ నేగి ధరాధినాథుఁడుఁ
బాగధిపాదిసర్వసురవందితుఁడౌ భవుఁ బూజచేసి భూ
భాగమునందు నిత్యమును శ్రీ వాసిఁ గాంచి ప్రజాసుభాగ్యతో
రాగిలిపుణ్యభూమికినిఁ శ్రీ ప్రాకటభక్తినిఁ జేరి నారదా ! 435

శా. శ్రీవాసు న్భజియించి యంత సురసంసేవ్యంబు నాశోకుఁ
భావానందము మీఱ నేగి విలసద్వాక్యప్రధర్తాధ్యుఁడుఁ
శ్రీవిశ్వేశుఁడు నైనసీలగణునిఁ శ్రీ సేవించి కీర్తించి భూ
దేవశ్రేణులఁ బూజచేసి మఱియుఁ శ్రీ స్థిపించుమార్గంబునన్. 436

కే. అమలమైన మహాకోటి శ్రీ వలరువంస
నాయయుక్తుఁ డైనపార్వతీనాథునంత
సరవిఁ బూజించి మెచ్చించి శ్రీ సైంధవోత్త
మాటవికిఁ బోయి మానికులాగ్రగణ్య ! 437

వ ఇట్లాసురనాథుఁ డేగి 438

క. ఆయటవి నలరుశోభిని, కాయనిదగు భక్తిఁ గొలిచి శ్రీ పదపడి లేమిఁ నా
తోయమునఁ గనఖలమునకుఁ, బోయును సంతోషవార్ధి శ్రీ ముంచిరా !.

క. చని రత్నతీర్థలంబున, ఘనదీప్తిం దనరునట్టి శ్రీ కాళీశ్వరునిఁ
భననాథవీరభద్రుల, కనకాచలరవిఁ గొలిచి శ్రీ కాంచనాభి డై. 440

వ. అంత నయ్యుదయ. 441

తే. పుణ్యాదంబొ గిరివ్రజ మునకు నేగి
భూతపతియు మహేశుండు భువనభర్త
రైనహరు విధిఁ బూజించి యంతఁ గామ
మూర్తితీర్థంబునకుఁ జని భూరిభక్తి. 442

ఉ. ఆవరతీర్థభూమి నలరారెడివాఁడు శశిప్రకాశుఁడున్
దేవవరుండు త్ర్యంబకుఁడు దీప్తహిమాచల పుత్రికాత్తుఁ డా
భావజవైరినిం గొలిచి భవ్యమహాభ్యలంబుఁ జేరి యా
పావనతీర్థభాగమున భాసిలుశంభునిఁ గొల్చి యంతటన్. 443

ఆ శైలజాతంబు నచ్యుత సహితమా ద్రి
కూటగిరిఁ జూడఁ జని యటఁ గామరుమిగులు
వీరవసను భజించి జపించె దంతి
పార్థివుని మోక్షణము దృఢభావుఁ డగుచు 444

క. మనములర నంత నలఁడా, వని మాసత్రయము చాక సఫలమధుకందా
శనుఁడై వసించి యున్నన, ధనము ధరామరుల కిచ్చి కాపసనాథా!. 445

ఉ. చారుణకండకాటవికిఁ దద్దగు పూన్కినిఁ బోయి యక్కడ
సారతరోరుళాఖుఁడును సాలవపుర్ధరుఁ డార్తిహారుఁడౌ
శౌరిని గాంచి యాదనుజసత్తముఁ డాతని క్రింది వైపునం
జేరి దినత్రయంబు గురుశేషుని స్థండిలశాయి యై మునీ!. 446

సీ. సరని సారస్వతస్తవముఁ బఠించుచుఁ గడఁగి కన్నన సర్వకలుషనాశ
కరమైనతీర్థంబు గాధాభువాఁడు చాన వాఁడు గనవేగి తద్దగ్ధభాగ
మందుండి కిటిరూపి క్రొంభగవంతుఁ డౌనజాఁడు మున్నాసించి నట్టిపాప
హారస్తవంబుల నతిభక్తి జపియించి స్థావరంబులు నసుస్తంభతతుల

ఆ. మురహరుండు నెట్టిపుణ్యశాలగ్రామ, మందు నలరెఁ దొల్లి యట్టిచోటి
కరిగి యాస్థలంబుసందు శ్రీవిష్ణుండు, సర్వగతుఁ డటంచుఁ జాలఁ దలఁచి.

వ. పరమభాగవతుఁడ నసుప్రహ్లాదుఁడాశౌరి పాదారవిందద్వంద్వము నర్చించె నా
రదా! నీకు నేఁజెప్పినట్టియీ ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రావిధంబు పుణ్యకరంబు ముని
సేవ్యంబు నైయుండు; దీని వినినఁ జదివిన మనుజులు కలుషరహితు లగుదు ర
నఁ గలహరేసుం డతనికి మతియు నిట్లనియె. 448

తే. అనఘ! హరి నాత్మ నిలిపి ప్రహ్లాదుఁ డెట్టి, నాల్గుజప్యస్తవంబుల నైజభక్తి
నెసఁగి జపియించె నట్టిగజేంద్రమోక్ష, ణాదిసంస్తుతులను వెప్పుమార్యచరిత!

గజేంద్రమోక్షణము.

మ. అన నాలించి పులస్త్యుఁ డాఘునునితో నీ నాడ న్యసింద్రోత్తమా
వినుమా నాల్గిటి భక్తితోఁ గలఁచిన నీ విన్నం దగం బల్కినఁ
ఘనదుస్వప్నహరంబు మానవులకుం గల్గుఁ ధరన్దుండుఁగా
వినుతంబైన గజేంద్రమోక్షణము నే నీ వేడ్క నన్నీశింపించెదన్. 450

క. పారస్వతనుని నంతటఁ, గూరిమి భాషింతు వెనుక నీ గురుపుణ్యము లా
దారుణపాప ప్రశమన, కారస్తోత్రములఁ జెప్పఁ నీ గడఁగెదఁ బ్రీతిన్. 451

సీ. భాస్కరద్యుతితోడ నీ భాసిల్లుచును నగపార్థివంబైన భర్మగిరికి
తనయుఁ డైనత్రికూటధరణిధరం బొండు కల దట్టిగిరి రత్నగణమయంబు
నగుచు శ్రీమంత మై నీ యనిశము తీరాబ్ధి పీచ్యగ్రములతోడ నీ వినుల మైన
పాషాణములతోడ నీ వజిలుచుఁ గంధిని ఛేదించి పైకి నీ ఛేద్యవృత్తిఁ

ఆ. జెలఁగి వచ్చి మాని నీ సిద్ధాస్సరో చేన, కాలియుక్త మైన నీ దగుచుఁ గొండ
నెలల నీటఁ గలఁతఁ నీ జెన్నారి దీప్తితో, సంతరంబు వెలయు నీ సంయమీళి.

వ. ఆది మధ్యము సపత్నీక గంధర్వ కిన్నర యక్ష చారణ సువ్య విద్యాధర బహు
లతపోధనులతోడను దృఢకాయంబుల నలరు వృకసింహశరభ భార్దూలసదామద
దంకావళి జీవంజీవకపన్నగాదు లనుమృగములతోడను విశ్వామలకపాటలసీ
పకదంబ చందనాగరు చంపక సాల కాలరసాల తమాల సరళార్జున పర్పటాదివృక్ష
ములతోడను, సకలభాగవ్యాప్త నానాధాతుగణాంకిర ప్రసవకూటముల
తోడను విస్తీర్ణసానుత్రయంబుతో రాణిల్లు దానియం దొక బంగరుశిఖరమును
వేడివేల్పు లొలుచుచుండుఁ జెక్కు-పుణ్యములవలనఁ బిక్కటిల్లుచుఁ దావులకుఁ
దావను రెండవవెండికూటముఁ బందురుఁడు సేవించుచుండు. శ్వేతవారివాహ
సంకాశంబై వజ్రవైడూర్యాది నవరత్నగణప్రభా పటలమున దీపించు మేటి
మూఁడవశృంగము నలువసదనం బై యుండు వినుము. 453

క. ధరఁ గలకృతఘ్నులును దు, ష్కరకలుషులు నరులఁ జంపు నీ రాక్షసులు తపో
ధరిత్రాత్మలు కాకుండిన, పురుషులు తత్పదనమునకుఁ నీ బోఁటాల రిలన్. 454

సీ. అగిరిమీఁదఁ భర్మార్థాభీకలితమై కారండవాళులకమ్రహంస
ఖకములతోడను నీ భాసిల్లి కల్హారపుండరీకోత్పలపూర్ణకుముద
శతపత్రతతులతోఁ నీ జాల రాజిల్లుచుఁ గాంచనసంకాశకాంతమరక
తప్రభ్యసుమమములఁ నీ దనరి కీచకవేణుగుల్మకాండంబులఁ నీ నూడినట్టి

ఆ. దివ్యమైనకొలను నీ లేజరిల్లును దాని, నీటినడుమ నెపుడు నీ నెగడి కరుల
కలవిఁ గాని దనుచునధికసారస్ఫూర్తిఁ, గడఁగు మొసలి యొకటి గండుదిగిది.

క. మదగంధపరిసుళిత్తున, బొదలుచు విహరించునట్టి భూభృన్ముఖ్యా
గదలుచు నద్గిరిగజపతి, మదభూర్ణితలోచనముల నీ మునుల వసించున్. 458

చ. సురవిభుహస్తిచందమున శోభిలి యంజనసన్నిభంబునై
గురుతరచిదంతదీప్తి నటఁ గ్రమ్మఱుచుండెడు నాకరీంద్రుఁ డా
సరసికిఁ దృష్ణతో నరిగి సారసదివ్యవనంబునందు భా
సురకరిణీసమేతుఁడయి సొంపుర డిగ్గి విధాత్రినాథునిన్. 457

చ. కర మిట నున్ది మోదమునఁ గ్రాఁగి జలంబులఁ గ్రోలి యూఁకరి
శ్వకుఁడు నిజోరుహస్తమున భాసురసారసపంక్తిఁ ద్రుంచుచుం
గరిణులచెల్ల నిచ్చుచును గ్రక్కున నీరుల మింటి నంటఁగాఁ
బరువడిఁ జల్లుచుఁ దమిని వాటిలు చుండెను భూరిలీలతోన్. 458

సీ. అకాలమందున వ్యక్తరూపంబుతో నలరి మహాకాద్రమైన మొసలి
పెంటిదేనుఁగులన్ని చెదరి చూచుచు నుండఁ గనలి యానాగేంద్రకాలుఁబట్టి
కడు నీవ్య గజపతి వడి దాని మతి లాగి నీరితి నారెండు పృథులశక్తి
వలి దివ్యసహస్రవర్షము లోర్చెను వారణాధిపుఁ డంత బలిమి నొప్ప

తే. వాఁడునై ఘోరవారుణపాశబద్ధుఁ
డగుచు ఘూత్కార కలితుఁడై యధిక రవముఁ
జేసెఁ గర్మముతో వృద్ధిఁ జెందు రోగ
మునకు వడి చిక్కి యజుచెడి పురుషు మాడ్కి.

ఉ. ఆపదఁ జెంది కుంది యవు డాగజనాథుఁడు సుస్థిరస్థితిఁ
దీపితమైన భావమున దివ్యుఁడు భూతగణాంతరాత్ముఁడుఁ
బాపహరుండు సాధుజనభావ్యుఁడు భాస్కరకోటి తుల్యుఁడుఁ
శ్రీపరిపూర్ణ మాధవుని శిష్టపదంబుల సంస్మరింపుచున్ 460

సీ. అఖిలజన్మాంతరాభ్యాసవశంబున గరుడధ్వజానియందుఁ గరివిభుండు
భక్తితోఁ జెన్నారి భగవంతుఁడును మహాదేవుఁడు సంతరదీప్తనుఁడు
మథితామృతసుఫేనమంజులాభుఁడు శంఖచక్రగదాధరసహితుఁ డజుఁడు
వాణీసతీసంభవనాభికములుండుఁ బద్మాక్షత్రుఁ డౌపరమేష్ఠి

ఆ. నాత్మ నిలిపి యంత నాపన్నివారణే, చ్ఛారకుండు నగుచు సరవి దివ్య
చేకచోదితంబు విమలమా స్తుతిఁజేయు, సాగె వినుము నిష్ఠసంయమీంద్ర!

— గజేంద్రుఁడు హరిని స్తుతించుట. —

క. శ్రీరమ్యకర్ణమందిర, సారోదారప్రచార! సర్వవిచారా!
పారావారగభీరా!, కారుణ్యముతోడ నన్నుఁ గావు రమేశా! 462

క. గురుమూలప్రకృతివి పు, స్థిరుఁడవు నటకుఁడవు భూరిదీపితుఁడవు భా
సురుఁడవు నిస్పృహుఁడవు నను, వరదా! మ్రొక్కెదను నీకు భక్తిలదిక్కన్.

క. మునివరుఁడ వనాశ్రితుఁడవు, ఘనుఁడ వనంతుండ వఖిల గణ్యుఁడవు సనా
తనుఁడవు నొకఁడవు నగునీకును మ్రొక్కెద నన్నుఁ గావు కరిమిదిరాజన్.

క. ఆదిప్రవర్తకాచార్యా!, సాదరసాధ్యకృపణవ్యాపారజ్ఞా!
పాదిత! మూధవ! భూధవ!, నేఁ దమి మ్రొక్కెదను భక్తి నీకు మురారీ!

తే. అప్రతర్క్యాప్రమేయ మహాత్మలాభ్య
శాంతగురు కీర్తి సంయుతసత్యనిరత
రమ్య నిశ్చింత పూర్వపురాణపురుష!
భక్తి మ్రొక్కెఁ బాలింపు పరమదయను. 466

చ. అమలుండవై గుణాత్ముండవు నైన గుణి వై పరమేశ్వరుండ వై
కుమతివినాశకారివయి నోపతి వై భువనేశ్వరుండ వై
సమధికశాంతయుక్తజనసంఘవ్యాదబ్దవిదర్తనుండ వై
సుమహితశక్తితో మిగులశోభిలునీకు నమస్కరించెదన్. 467

క. భవనాశ! సాంఖ్యయోగా, ధ్వవ! జీవా! పద్మనాభ! నారాయణనాథా!
భువనార్చిత! గోవిందా!, శివ! హర! మ్రొక్కెదను భక్తిచెలఁగ స్నిగ్ధమున్ 468

క. విశ్వేశ్వర! నారాయణ, విశ్వంభరరూప విబుధవినుతచరిత్రా!
శాశ్వత్పుణ్య వామన హరి, దశ్వసహస్రాభ! వందనాళి నొనర్తున్. 469

క. పురుషోత్తమ! చక్రగదా, వరశార్ఙ్గధరా మహేశ నాసురసదనా!
గురుసర్వసింహదానవ, హర! నీకు నమస్కరింతు నఖలాధారా! 470

ఉ. చారణసిద్ధసాధ్యమునినారససంభవరుద్రసన్నుతా
ఘోరవికారదూర సురగోస్థిత సత్తమ నాశహీన భూ
భారధురంధరాహిపతినాసురసచ్ఛయనా సనాతనా
హిరణ్యవర్ణనీలఘనచిత్రకుకోదర! నీకు మ్రొక్కెదన్. 471

క. కనకాంబరవిశ్వాద్యాఘనమధుకైటభవినాశకమలాధీశా
వనజాక్ష నిన్నుఁ గదు, వినుతించెద నన్నుఁగావు నీశ్వాధిపతీ! 472

క. క్షీరాబ్ధిసదన సహస్యాచారా నానావిచిత్రచామీకర కే
యూరకిరీటసుభూషణ, హారాధర సన్నిభాంగ దయ నేలు మనున్. 473

సీ భక్తప్రియాధిక బలాంధీప్తకరచక్ర శక్రమహావిఘ్నకేతుసంహర్త
విక్రమవిశాలాబ్జవిమలలోచన మోహితవర వరదా బ్రహ్మవర్మదివ్య
దనుజాయనా జగదయనా మహాయనా బంధురప్రవాస భద్రవాస
నానాచరాచరనాథనిరాబాధభవహర శుభకర పరమశూర

ఆ. సాధుసంఘలోల సారమవోన్నత, శీలసుగుణజాల శిష్టపాల
చాలదస్సి మిగులఁ బడుపుఁ జొందిననన్ను, నేలు కరుణతోడ నిండిచేత! 474

తే. అహరుండు సచింక్యుండు నచ్యుతుండు
పంతకాత్మక్షుఁ డాదినిర్జరుఁడు కూట

వాసుఁడును గారణుండును నవ్యయుఁగారి
శేషపురుషుండు నగుచున్న శ్రీశుఁ దలఁతు. 475

క. కాంతవిచిత్రకిరీటా!, కాంతాక్షేయాగ్ర్యమోహితసత్తమ! లక్ష్మీ
కాంతాంతరాత్మభవ! మా, యాంతర్జా! ప్రోవు నన్ను నతిదయతోడన్. 476

చ. కనులకుఁ గానరాక నెఱిగణ్యుఁడు కాక సనాతనస్థితిం
దనరుచు భావ్యరూపములఁ బద్ధ వెలింగి యచింత్యుఁడై యశో
ధనుఁడును వేదగుహ్యుఁడును ధాత్యమయుం డగునంచు మానుఁ లే
వ్వనినుతియించుఁ బట్టివారి భక్తి భజించెద నే మనంబునన్. 477

ఆ. అజుఁడు నాశహీనుఁ డగునట్టి యేవాని
బ్రహ్మగాను మునులు పల్కుచుందు
రెట్టిసర్వగుని నాఁకేశులు విని మృత్యు
ముక్తులగుదు రట్టిపురుషుఁ దలఁతు. 478

సీ. ఏవానిమదియందుఁ బృథుభక్తి నేవింపఁ బాతకరాసులు పాఱిపోవ
నేపరాత్పరుశ్రద్ధ నెసఁగి భావించిన జన్మరాహిత్యమై జగతి వఱలు
నేవాఁడు బ్రహ్మరుద్రేంద్రార్చితపదారవిందుఁడై నిత్యము వెల్లుచుండు
నేవాని వీక్షింప నిల నెవ్వరు నశక్తు లగుచుంద్రు ప్రత్యవాయమందు మునుల

తే. నట్టికార్యక్రియుండు నా హరినిఁ గొలుతు
నళినగర్భుండు వరపద్మనాభుఁ డధిక
బలుఁడు భవాదేవనిధియును భావ్యభావ్యుఁ
డప్రమేయుఁ డనంతుఁ డౌహరి భజింతు 479

ఆ. హాటకార్ధరత్న హారకిరీటాంగ, దప్రభాభిరామతేనుఁడు భునుఁడు
భావహరుఁడు భక్తబంధవహరుఁ డైన, పరమశౌరిఁ గొల్తు భావమందు. 480

క. చారోదక్పుండు ధర్త్రి, ధారుఁడు యోగాత్ముఁ డధికదర్పుఁడు సాంఖ్యా
చారజ్ఞపరుఁడు నగువారి, సారెకు సారెకును దలఁతు శ్రద్ధాభరతిన్. 481

క. వారిచంద్రాశ్వియురుద్రణ, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వమునీ
శ్వరనుతుఁడగు మానాథునిఁ, బరిపరివిధములను నేను భక్తిఁ దలంతున్.

క శ్రీవత్సాంకుఁనోరిమ, దేవ మహాదేవ సుహృదధీశ్వర స
ద్భావవరేణ్య సూత్మా, ధివంద్య భీతిహరణ ధృతిచెడి మిగులన్ 483

ఆ ముక్తసంగులైన మునులకు మేలగు, గరియు నగుచు జీవగణము నెల్లఁ
గలుగఁ జేయునట్టి కంజాతసమృదుపాద, వనజముల నొనర్తు వందనంబు 484

ఉ. అక్రూరుఁ డంబుజేక్షణుఁడు హాటకచేలుఁడు శాంతసద్గుణా
ధ్యక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁడు ధర్మశరణ్యుఁడు నైనశౌరినిన్

దీఁప భవితకు లోకముల ; దీప్తి వెలిఁగెడివాఁడు దేవకా
దకుఁడు నైనమాధవునిఁ ; దద్ద నులించెదఁ బ్రత్తసీమలోన్. 485

క. సర్వజనప్రపితామహా, సర్వేశ త్రివిక్రమా సుచరిత్రాధారా
శర్వజనార్దన సలిలా, భర్వతపోయోగభావ! ; కావుము నన్నున్. 486

క. వ్యక్తావ్యక్తసనాతన, భక్తిప్రియ దేవదేవ! ; భక్తావనసం
యుక్త ద్విజప్రియ భాసుర, ముక్తిపదా! బ్రోవు నన్ను ; మ్రొక్కెద నీకున్.487

సీ. నీవు సూక్ష్మమున కణీయాంసుఁడవు దేవపతివి మహుండవు ; భద్రదుఁడవు
సర్వమహాండవౌ ; సర్వేశ్వరేశ్వరా మ్రొక్కెద నీకు నే ; భూరిభక్తి
నేకమా మూర్తితో ; నెసఁగి జగత్సత్త్వుఁడవు నగునినుఁగొల్తు ; నమలబుద్ధిఁ
బరమాత్ముఁడా నిన్ను ; బ్రహ్మమయుండని పలుకుదు కార్యులు ; ప్రత్యహంబు
ఆ నట్టివాఁడ వగుచు ; నలరునీవే నాకు
గతియుఁ గాని వేలు ; గాన నన్నుఁ
గరుణతోడ వచ్చి ; కనులకుఁ గనఁబడి
ముదము మిగులఁ బ్రోవు ; పుణ్యపురుష!. 488

క వరదా బ్రహ్మణ్యదయా, కర భక్తాభయద నిర్వ్యళకరుణాధారా
శరణాగతుఁడను నగునను, గరుణను గాపాడి కీర్తిఁ ; గనుమా మిగులన్.489

కా. శ్రీవాణీశ్వరసన్నుతా మకరి బల్వేవఁ గాన్నా జూడుమా
కావుల్దప్పుచు శోషఁ బ్రాణములు కంఠప్రాంతముం బొందె నా
భావానందము కుందె దేహము వడిఁ ; స్వాధీనము న్దప్పె నో
దేవాధీశ్వర! నామొఱ నిన్ని దయ ; న్దీపించి పాలింపవే 490

క. మునివర! గజేంద్రుఁ డీవిధ, మునఁ బొగడఁ దదీయమా నసమోహపుభక్తిం
దనమనమున హరిఁ దలపో, సినవాఁడై కరుణ మిగులఁ ; జెలఁగుచునుండన్.

— తరి గజేంద్రుని రక్షించుట. —

సీ. మణిగణఘటకమయకిటము తేల నలరఁ గస్తురినామ ; మూనవమున
నమర నురంబున ; నతులకౌస్తుభమణి భూషితి వెన్నారఁ ; గంఠమందు
వనమాల రాణింప ; బాహుమూలంబులఁ గేయూరకాంతులు ; కెరలుచుండఁ
గరముల చక్రశంఖంబులు విలసిల్ల బత్తీసుపై నెక్కి ; పైడిపటము
కే. పైన భాసిల్ల తిరిగి ; పర్వఁ గడల
జలధరము చొప్ప వెలిఁగెడి ; శంపమాడ్కి
లక్ష్మి రవనెంట రాఁగ నా ; లలితసరసు
సన్నిధినిఁ జేరె వెన్నుండు ; సంయమీంద్ర! 492

వ. ఇట్లు జగదాధారుఁడు దబోధనుఁడు నగుదామోదరుఁడు కరుణారసభరితాం
తఃకరణుం డగుచు నెలెంచి యుంట. 493

ఆ. వారియందుఁ జెనఁగు వారణమకరుల, సీటనుండి వెలికి నిపుణశక్తి
మొనసి లాగి చక్రమున మకరినిఁ ద్రుంచి, హస్తినాథుఁ గాచె నధికకీర్తి.

క. అనఘా! వాలాహలానామం, బును గలగంధర్వరాజు మును సురశాపం
బున నక్రమయ్యె నియ్యెడఁ, గనకాంబరువలన ముక్తిఁ గని విలసిల్లెన్. 495

క. వారి సుప్రసాదమున భా, సురతనుఁ డై హస్తివిభుఁడు శోభిల్లెను నీ
కరణిని నాకరిమకరము, లురుశాపవిముక్తితోడ నొప్పెను దీప్తిన్. 496

క. శరణాగతవత్సలుఁ డై, సరసీరుహనేత్రుఁ డైన చక్రధరుం డా
తరుణమున వారిచేతను, బొరిఁ బొరి పూజితుఁడు నగుచుఁ బొంగి ముసింద్రా!

క. కరుణాగతుఁడును శ్రద్ధా, పరుఁడు విధేయుండు భక్తిబంధురుఁ డౌనా
కరివరుఁ గని మధురంబుగ, హరి యీచందానఁ బల్కి నాలింపు లగన్. 498

సీ. హస్తాస్థలి నెవ్వఁ డీకాసారమును నన్నుగ్రాహవారణములఁ గాంతు నిన్నుఁ
గుల్మకీచకవేణుగురుమేరుసుతరూపమును రావిచెట్టును బ్రొద్దు సుస్థి
రాత్మ లై పూనికతోఁ నాలించి కీర్తించి చదువుదురో యట్టిసజ్జనులకు
కుస్వప్ననాశంబు సుఖసంహారంబు గలుగు సుస్వప్నము ల్లాభంబులుఁ

తే. మత్స్యకూర్మవరాహవామనఖగేశ, సర్పపతినారసింహులఁ జాలవేఁకు
వను దలంచినవారు పాపములు వాసి, పుణ్యలోకంబులకు దీప్తిఁబోదు రనఘ!.

ఆ. ఇట్టు దంతితోడ హితమొప్పఁగా శౌరి, పలికి మదిని ముదము ప్రజ్వరిల్ల
హస్తమునను వాని నంచె నత్తఱి దివ్య, కాయ మలర భక్తి గజవిభుండు.

ఉ శౌరిపరాయణుండు నయి చక్కఁగ నాహరి భక్తి వేడినన్
సారసనాభుఁ డాయెడ గజప్రభుపాశములన్ సడల్చి యా
వారిచరోగ్రపాపములఁ బాపి మహాసురగోప్యసక్తులౌ
ధీరులు మానులుం బొగడఁ దీప్తి నదృశ్యుఁడు నై చనెన్మహీ! 501

వ. అక్కాలమందు. 502

చ. సురలును కాకశాసనుఁడు సుస్థిరచిత్తులు నైనశాపసుల్
కరివిభుమోక్షణంబుఁ గని గ్రక్కున వింతను విచ్చుకన్నులన్
గరిమ వెలుంగువారు నయి కంజదళాక్షుఁడు నైనమాధవుం
బరిపరి ప్రస్తుతించి రతిభక్తి చెలంగుచునుండ నాయెడన్. 503

చ. మునకరినాథమోక్షణము కంజదళాక్షునిదివ్యచేష్టితం
బును గని శాశ్వతోత్సవము లై పొంగుచుఁ బల్కిరి దీని శ్రద్ధమై
వినిన స్మరించినన్ జదువ విష్ణుపదంబును గూర్చి మానవుల్
చని యట సంతసించుచును జాల వెలుంగుదు రంచు వేదుకన్. 504

సీ. మునినాథ! యీగాథ భువి విన్నఁ జదివినఁ దలఁచిన మానవోత్తమాలకు
దుస్స్వప్నదుఃఖశోకాలఁగుఁ బంకసంహారంబు గలుగుచునుండు నీరమలనేత్ర

కథ కీర్తనీయ మై గణ్య మై పరమ మై పుణ్యాకరస్థితిఁ గొనకు దీనిఁ
గనులార ధాత్రిలోఁ గన్నట్టిమనుజాడు గజపతి కొదవినగతినిఁ జెందు.

ఆ. నజుఁడు పద్మనాభుఁ డమరేశ్వరుఁడు బ్రహ్మ
నిధి సనాతనుండు నిర్మలుండు
నమరగుహ్యుఁ డాద్యుఁ డగునట్టిహరి కేను
మ్రొక్కుచున్న వాఁడఁ బూనికఁ నిపుడు 505

— ద్వ్యక్షరకవిచరితము. —

వ. ముసీంద్రా! సారస్వతస్తుతిని వక్కాణించెద సావధానచిత్తుండ వై వినుము

చ. కలఁడు నృపాధముం డొకఁడు గాశ్యపిఁ డొల్లి యలేండు దాష్ట్యసం
కలితుఁడు నిర్భృణుండు నయి క్రౌర్యమునం బరపీడఁ జేయుచుఁ
బలిమిని విఱ్ఱవీఁగి వడిఁ బాపలఁ బెద్దల మానులఁ దయా
కలితులు నైనవేల్పులను గాని మదిం దలఁపం డొకప్పుడున్. 507

మ. అనఘా వాఁ డిటు దుష్పవర్తనపరుం డై నిల్లి తత్కర్మసం
జనితాఘంబున రాజసుండు నగుచుఁ జన్మించి యామీఁదటఁ
దనుజత్వంబునఁ బాపకార్యముల విస్తారంబుగా నూఁబహా
యనముల్చేసి తదీయకర్మమున దుష్టాత్ముండు నై నిత్యమున్ 508

సీ. కనులకు నెట్టిమృగంబులు మనుజులు కనఁబడునో వానిఁ గ్రౌర్యవృత్తిఁ
బట్టి చంపుచు మహాపాపి యై బహుకాలపర్యంత మీరితి వసుధమీఁదఁ
దిరుగుచు నొకతె వి దివ్యనదీకూలమం దూర్ధ్వభుజముల నలరి యోగ
కలితుఁ డై కుచియు నై వికసిత దంతుండు నై వారిపాదపంకజాయత్తబుద్ధి
ఆ నిట్టిరతితోడఁ గృతకృత్యుఁడును దనఁ
కలితుఁ డైనమానిఁ గాంచి నొకని
దక్కలెంబు నైన దైత్యారిపంజర
మును వచింతు భక్తి మొనరుబుద్ధి. 509

వ సావధానచిత్తుండ వై వినుము. 510

— హరిపంజరము. —

ఆ. చక్రధరుఁడు నైన శౌరి తూర్పునగదా
ధరుఁడు నాముకారి దక్షిణమున
శార్ఙ్గధుఁడు నైన పారసాత్యుఁడు కదుఁ
బశ్చిమాశ నాకుఁ బరఁగుఁ గాక!. 511

క. కరఖడ్గుం డగుహరి యుత్తరమునఁ గోణములయందుఁ దచ్చిద్రములం
దు రహి వ్యూహేశుఁడు ఖ్యాతుఁ డై నజనార్దనుఁడు శోభిలు నాకన్. 512

క. కిరియూపి యైనశ్రీహరి, ధరణి నృసింహాండు గగనతలమున నాకుం
బరిపరివిధముల రక్కా, కరు లై సంతతము నుండి రా కాతురు శ్రీలిన్. 513

చ. అమలము సంభ్రమంబును తురా స్తము నిత్యసుదర్శనంబు నై
సుమహితదీప్తితో నెపుడు శోభిలు చక్రము ప్రేతదైత్యులం
గ్రమమున ద్రుంచు సీగదయుఁ గాంతుల వేయిటి నొప్పి మింటిపై
నమరు వృకాదిభూతములఁ గన్నిటి నాశమొనర్చు సుద్ధతిన్. 514

ఆ. చాల వెలుఁగునట్టి శౌరిశార్ఙ్గం బస్త
దీయ మై నరిపుల ధృతి తలిర్ప
దిశలఁ జెలఁగునట్టి తేర్యజ్ఞసూత్యకూ
ష్మాండగణము ప్రేతచయము నణఁచు 515

క అనిశము నా కపితము లగు, వనచరములు ఖడ్గధారవలన నశించుఁ
వినతాత్మజాచేఁ బాములు, ఘనముగ నుగ్గగుచుఁ గూలుఁ గైవడి మిగులన్.

సీ. దానవకూష్మాండ దైత్యయుత్ప్రేత భీమమనుష్యులు విఘ్నపతులుఁ
గడిమి బృంభకమునొ ఘనఖగస్తోమంబు సింహాదిమృగము లాశీవిషంబు
లచ్యుతు శంఖవరావళిచే శాంతిఁ జెందుచు నుండును జక్రవృత్తి
సరణి స్మృతులనెల్లఁ జాల వారించెడి జనము లోలోబలఁదొంతివారులు

ఆ. చాయ నడచువారు సదోగలఙ్ఞ
వారులు నై చెలంగునట్టిడులును
చక్రరయమువలన సమయుదు రనిశము
భీతి మనసులందుఁ జెంపుసొంద. 517

క మతిమానసేంద్రియస్థిర, గతి కలుగును నాకు దేవగణపుండు మహా
చతురుఁ డగువాసుదేవుని, వితతాత్మలకీర్తనమున విశ్వంబండన్. 518

ఆ. అగ్రమందుఁ బృష్ఠమందు వికోణంబు, లందు నుత్తరంబునందు దక్షి
ణాశయందు నాకు ననవరతము లోక, పరియు నైనశౌరి పరిధవిల్లు. 519

చ. ఘనతరవిశ్వరూపమునఁ గ్రాలెడిబ్రహ్మమె కేశవుండు నై
యనిశము వెల్లునట్టిజగదాధ్యుఁడు నిత్యుఁడు నైనచక్రికీ
ర్తనమున మూఁడులోకములఁదండడిసేసెడి నేగి శాంతితోఁ
బొనరుచుచుండు నాకఖలభూస్థలమందు నహర్నిశంబులన్. 520

క. ఇటు లాత్మరక్షణార్థము, పటుతర మగుభక్తితోడఁ బద్మాక్షుని దు.
ర్ఘటసంహరంబు నాతఁడు, లటవటఁ గావించుచుండ దైత్యుఁడు చానిన్. 521

ఉ. కని వెఱచి పాతి మతీయా, మునిగణనాథుని సమాధి ముగిసెడి దనుకం
గన వానివలన గరిజవ, మున నుండెను నాల్గునెలలు పొగులుచు నచటన్.

తే॥ అనఘ! రత్నాసనంబు నందుఁ గనుల
విచ్చి యాసాపసేంద్రుఁడు నవెఱపుతోడఁ
గడఁకఁ గతతోషళక్తులఁ గ్రాలి సోలి
వగతపీయూషుఁడు నగుదైత్యపీఠుఁ గాంచి. 523

మ. అనుకంపాయతచిత్తుఁ డై యతనితో నాడె న్మహాదైత్య! యో
ఘనుఁ డై వచ్చితివన్న వాఁడతనితో నాసాప్తనాస్థాగమం
బును రత్నంబున సంభవించిన భయంబుం జెప్పి నై జక్రియా
ఘనమోదుఃఖము వింతగా మనసులోఁ గ్రాలంగ నిర్విణ్ణుఁ డై. 524

క. అనె నోమునినాయక! దుర్జనుఁడను బాపుఁడను బ్రాణిసంఘాళనుఁడన్
దనుజాధముఁడను గావునఁ, గనికరము చిగుర్ప నన్నుఁ గాపాడఁ దగున్.

సీ. గణ్యార్థ! వినుమహాగర్వంబుతోఁ నేను బలిసుతెహీన లై పరఁగునట్లు
చేసితిఁ జెక్కుండ్ర చెలుల నిర్దోషలౌ పురుషులఁ జంపితి భూస్థలమున
నందుచేతను బాపి నై నీప్రసాదంబువలన ముక్తిని గోరువాఁడనైతి
ధర్మనాశనముఁ గోఁ దన రెడునాపాపశమనంబుకొఱకు నై చాలవెలయు

తే. నట్టిహితమార్గగతి నాకు నాడు మనుచు
ధర్మమోక్షార్థహేతుభూతంబు సత్య
భరిత మైనట్టిదా నిజభాషణంబుఁ
బలికె దానవుఁ డీమాడ్కి భక్తినంత. 525

క. మునివరుఁ డామాటను విని, యనె దైత్యా! క్రూరబుద్ధి నలకాఁకొడి నీ
కును బలిమి నెట్లు ధర్మా, యనమున శిక్షాస పొడమె నాదృతిఁ జెపుమా!.

మ. అన నాదైత్యుఁడు పల్కె నోమునివరేణ్యా! నిన్నుఁ జంప న్మనం
బునఁ గాంక్షించినవాఁడ నై కినుక బ్రొంగార నేతెంచి యీ
ఘనరత్నాగతభీతి నే నిట మహా కంపంబున స్నిల్వఁగా
వినుఁ నీకూడికతోడ నాకు గురునిర్వేదంబు పుట్టె వడిన్. 528

క. నూసింద్రరత్నమొట్టిదొ, మానుగ నద్దానిఁగాన మతి లేస్మహిమం
గాన మహానిర్వేదము, దాన న్నాకొడవె మిగుల దర్పోద్ధతి మై 529

ఆ. కాన నిప్పు డీవు గాధమై వెల్లాండు, కరుణలోడఁ బాప గణము పోవు
నటులొనర్పు మన్న నాదైత్యునుడి విని, యాతపస్వివర్యుఁ డనియె మరల.

క. దనుజా! మహోపదేశం, బును జేయుమటంచు దీనబుద్ధి న్నన్నుం
గని పల్కితి వదియుక్తమె, కనఁ గలుషనివృత్తి భద్రకారియుఁ గాదే 531

ఆ. అట్లుచేయ ధర్మమైవరక్కసులకుఁ, బథ్యమైనపలుకుఁ బలుకనొల్ల
వేదవిరహితాస్త్ర విషయము నెఱిఁగిన, ధరణిసురుల నడుగఁ దగును దైత్య!

క. మునివర! యతఁడీశ్వరుఁడు, నన విని తనపాప మెట్టు లడఁగునో యని బు
ద్ధినిఁ దలపోయుచుఁ గళవళ, మును జెందెడునింద్రియములఁ బొనరినవాఁడై. 533

ఉ. భూసురదర్శనార్థమయి పోవుచు నాఁకలిచేత నెంతయుఁ
గాసిలుచున్న వాఁడగుచుఁ గంటికిఁ గన్పడుభూతవర్గమే
వాసములోనఁ బిక్కనను వాంఛను మ్రింగక దీక్ష నాఁటనా
మాసము లేఁగఁ దాఁ దినును మానుగ నారఁడు నొక్కజంతువున్ 534

వ. ఇట్లారక్కసుం డాఱునెలల కొకసారి యొకజంతువును బట్టి మ్రింగుచుఁ దిరుగు
చుండి యొకానొకతఱి నావనమునంను ఫలగ్రహణముఁ గావించుచున్న బ్రహ్మ
చారినిఁ గని తూర్ణుఁడై కడువేగమున వచ్చి యంత 535

చ. కరమునఁ బట్టి నాద్విజుఁడు గంపితుఁడై యిఁక జీవితంబు లే
దరయఁగ నాకు ధాత్రిపయి నంచు నిరాశుఁడు నై యపూర్వభీ
కరతనుఁడుఁ దురాత్ముఁడును గాఢబలుం డగునట్టి యామహా
సురుఁ గని పల్కసాగె నిటు గోలుమ సొక్కుచు బ్రహ్మనందనా! 536

క. దనుజా! నను నేకారణ, మునఁ బట్టితి వట్టికార్యమునుఁ గడు దయతో
డను జెప్పి చంప నొ నా, పని యొప్పిద మాను నీకుఁ భద్రము కలుగున్ 537

చ. అని వగ నాద్విజప్రవరుఁ డాడిన వాఁ డన షష్ఠమంబునై
చనునెల నాఁకలిం బొగుల గత్త్వముఁ బోయినవాఁడ నిర్దయం
దనరినవాఁడఁ గర్కశుఁడ దర్పితపాపుఁడ నైననాకు నీ
వనమున నీవు దివ్యమగు భక్ష్య మైతివి నేఁడు భూసురా! 538

క. అన నతఁ డనె నైతాత్మా! కోసినఫలముల గురునకిచ్చి చెలఁగెడి వూర్కిం
జనుదెంచి యంత నీచే,తను భక్ష్యుడ నగుదు వినుము దయ నామాటన్ 539

లే. గురుని కార్యార్థ మై భక్తిఁ గోయఁబడెను
బండ్లు నాచేత నేనిట భక్షకుండ
నైనయొడ నట్టిఫలముల గతనికిఁదెచ్చి
వాఁడు లేఁడింకఁ బాపంబు వచ్చుఁగాన 540

క. చని యతనికి ఫలముల నిడి, చనుదెంచెదనుక నన్నుఁ బంపి లినక బ
ల్కనికరమున నేలంబగు, నని వేఁడెదవిప్రుమాట గాలించి మునీ! 541

క. అనె వాఁ డోబ్రాహ్మణ! యే, జనుఁ డానోరంబుగోఁతకు భక్తాసములం
దున రాఁ డాశను విడువదు, కనుఁగొన నాపాపజీవికయు నద్దానన్ 542

సీ. పురుషుఁ డొక్కఁడు భవదన్నోత్తమణంబునకును గారణంబైయుండుఁ గడిమి నిప్డ
వినుము నిక్కము నిను విడుతు నీవారీతిఁ గావించినట్టినఁ గౌతుకమున
నన విని యాభూసురాత్మజుఁ డాతనిఁ గని యిట్టు పల్కె నోరకర్బుకేళ!
భక్తావిరోధతఁ దనరుచు గురునకు నవిరుద్ధమగుచుఁ జెన్నారి మద్వి

ఆ. రాదినాశోపరణి ! హావణించుపని రైనఁ జేయుఁగలరటంచుఁ ! జెప్ప నతఁడు
మానిపాలుఁ జూచి ! ముతీయు నీచందానఁబలుకసాగె వినుము ! బ్రహ్మతేయ!
ఆ. వినుతచరిత! నిర్వ్యాజేకచిత్తంబునఁ, గర్మములను నేను ! గడిమి నెపుడు
దుష్టభావంబాది ! దోషంబుతోడను జేసినాఁడ ముతీయుఁ ! జెరటి నగుచు 544
క. మనమా బాల్యమునందొగిఁ, బొనరె నధర్మోరుపాపములలోఁ దన్నా
శనమును నేనేకారణ, మునఁ జెందంగలనొ చెపుము ! మునికులతిలకా!. 545

ఆ. చిన్ననాటనుండి ! చేసినసర్వపా
తకగణంబువలన ! ధరణి నిట్టి
పాపదనుజయోని ! భవుఁడ నైతినిఁ దద్వి
ముక్తిఁ బలుకు మీవు ! బుధులు మెచ్చ 546

క. ధరణిసురా! దీనిని గురు, కరుణాఁ సర్వంబుఁ జెప్పఁ ! గలితివా యీ
తరుణంబున తుష్టిడం, బరఁగెడి నావలన ముక్తిఁ ! బడసెదవు వెసన్ 547

ఉ. నీవటు చేయుచేని కడు ! నిర్దయనుండిన మూసమ్ట్రముఁ
బోవఁగ నట్లు నేమనుజ ! పుంజమునెల్ల నృశంసకుండ నై
వావిరి రేగి ఘోరముగఁ ! బట్టి మహోద్ధతి స్రుంగెద న్వడిం
గావున దానిఁ జెప్పి నను ! గణ్యులు మెచ్చఁగ నేలు మియ్యెడన్. 548

మ. మునినాథా! యిటు లాదురాత్ముఁ డన నా ! భూదేవుఁ డామాటయం
దు నశక్తుండయి చాలఁ బంతే మదిఁ దోఁడ్తోఁ బుట్టఁగా సంశయం
బునఁ జెన్నారుచు జ్ఞానదానమునకై ! పుణ్యుండు సద్గణ్యుఁడుఁ
ధునుఁ డాఁ బావకునంతవేఁడఁ దొడఁగెఁ ! గ్లాఘంబు నాభక్తితోన్. 549

క గురుదహనులకుస్రూషఁ, బొరి సువ్రతములను జేసి ! భూస్థలమందుఁ
స్థిరమతి నుండినయొక నీ, చరుణంబున నన్నుఁ గాచు ! దహనుఁడు వేర్మిన్. 550

ఆ. గౌరవంబుతోడఁ ! గ్రాలి నేఁ బిత్యమాత్య
గురులఁ బ్రత్యహంబుఁ ! గొలుచుచున్న
వాఁడ నైతినేని ! పావకుం డిత్తతిఁ
గరుణతోడ నన్నుఁ ! గాచుఁగాత. 551

ఉ. మానసకర్మవాక్యముల ! మాన్యుని సద్గురువర్యు నెన్నఁడుఁ
మానుగ నిందచేయకయు ! మాటికిమాటికి నామహాత్మునిం
గానఁగ నేగి భక్తి మదిఁ ! గ్రాలుచునుండ భవింతునేని నఁ
బూనికతోఁ గృశానుఁ డొగిఁ ! బ్రోచు నటంచని ధీరవృత్తియై 552

చ. కపథముఁ బట్టి యీకరణి ! సంయమిబాలుఁడు దీక్షమీఱఁగాఁ
గపటములేనిభావమును ! గ్రక్కొని సర్వము ఁ బల్క నాయెడ

గృపమదిలోఁ జెనంగొన సుకీర్తనుఁ జై విలసిల్లుపాపకుం
డపగతదీప్తిఁ జెన్నలరు నట్టిసరస్వతిఁ బంపె జెచ్చటన్ 553

క. జ్వలనశ్రేణితరమ్ము లా, జలజాసనురాణి యపుడు నకలాశలయం
దు లలితనిజరసుకాంతులు, చెలఁగను సాహెూర్కటించి నిష్టచరిత్రా! 554

సీ. అసురునిచేఁ బిక్కి నట్టియాభూసురుఁ గని పల్కి నోవిప్రగణ్యా! యిప్పు
డీబాధనుండి నిఁ బృథుదయ విడిపింతు భయపడ కే నాఁడు నీవి సిదు
ఖవ్యగ్రచుండుండి చెనటియాసీదైత్యునకు నెట్లు హేమంబు నలిగలుగునొ
లెదిష్టానము నెల్ల నదయఁ జెప్పఁగలదాన నందున ముక్తుండ వగుదు వనుచు
ఆ. నాసురారికనుల నికపడ కీరీతి, ననుచు మాయ మయ్యె నంత నవని
దేవసూనుఁ డట్టి నిలికులజానిఁ జూచి, పలుకఁ దొడఁగెనట్లు పరమమౌని! 555

క. పరులకు నీకునుఁ గలదు, మ్మకారకలుషము నడఁచి పుణ్యచయమును శివము
గర మొసరించెడినతినే, స్థిరభక్తి వచింతు వినుము నివిరి నిశాటా! 556

తే. అస్తమయమందు మధ్యాహ్నసంధుఁ బ్రొద్దు
పొడుచుచలజీ వాపకుఁడు దీని నధారిభక్తి
వెలయుచుండ జపింపనా నవిపులతుష్టి
శాంతికరమైన చై యిడి నజగతి వెల్లు. 557

క. శ్రీమంతుఁడు గోవిందుఁడుఁ, గామితఫలదుండు నైన నకమలాతునకుఁ
బేమము మ్రొక్కెడ నస్మ, ద్భీకూళము నణఁచు నరుఁడు నీ ప్రీతి చెలంగన్. 558

క. వరదుండువ్యాపీకేశుఁడు, స్థిరుఁడు జనార్దనుఁడు వాసుదేవుఁడు నగుమా
వరునికి మ్రొక్కెడ నాదు, ర్భరపాపముఁ బాపు శౌరి నీ పాయనికరుణన్. 559

క. సకలోరుచరాచరగురుఁ, డకళంకుఁడు శేమళయనుఁ నీ డధిపుం డగుచ
క్రికి మ్రొక్కెడ నాదుస్కృత, నికరము నాశౌరి పాపు నెటిదయమాఱన్. 560

తే. పరమదేవుండు పరముఁడు నీ భద్రుండు
శార్ఙ్గియును స్రగ్ధరుండును నీ శంఖచక్ర
ధరుఁడు నైనట్టి హరికి వందన మొనర్తు
నామవాత్సుఁడు నాకలుషాళి నడచు. 561

క. దామోదరుం డుదారుఁడు, సామజవరదుండు నైన నీ చక్రికి నుతి నే
వేమఱుఁ జేసెద నాగుణ, ధాముఁడు నాకలుషనిలతి నీ దయఁ బాపు నొగిన్.

తే. స్తుత్యనుతుఁడును సంతత నీ సుగుణశీలుఁ, డచ్యుతుం డబ్జనేత్రుండు నీ నవారికి
భక్తి మ్రొక్కెడ నాశౌరి నీ పాపిమగుల, సస్మదఘములనడచుఁ బ్రయత్నమతిని.

క. నారాయణుండు హరియను, శౌరియు మధుసూదనుండు నీ సజ్జనుఁ డగుచై
శ్యారికి మ్రొక్కెడ నస్మ, త్కారాధము నానుచారి నీ పాపిమిఁ బాపున్.

ఆ. వైశ్యవరుఁడు వైశ్యపుంగవు మహా
భుజుఁడు కంసగర్వ భుజగగరుడుఁడు
నగ్రసేనుఁ డైన నారి కేను మ్రొక్కెఁద
నలఁడు చాల నస్మ దభిమతుఁ డెపుడు 565

ఆ. పతుఁడు శ్రీవత్సాంకుఁడు, పతుఁడు శ్రీకుండు శ్రీనివాసుండు సూరా
ధ్యక్షుఁ డసురకోటిని నటి, దీక్షఁ గావింతు నభయుఁ డైన నతఁ డొగిన్

తే. సర్వభూతాధినాథుఁ డచ్యుతుఁడుఁ డైన, చక్ర మేమానివర్యులు చాలఁ దలఁతు
రట్టిమూనాథునింగూర్చి యధికభక్తి, శరణుఁ జొచ్చెదఁగలుఁ బ్రశాంతిఁ బొందుఁ.

సీ. నటి నభిలాలంబనంబుల మూను లేవాసుదేవాఖ్యుని భావగతునిఁ
గాఁ జేసి తలఁతురో కడిమి నాపైకుంభ శరణుఁ జొచ్చెద నేను సంతతంబు
నభిలజగంబుల కాధారుఁ డసువాఁడు సర్వభూతమయుఁడు సర్వగుండు
వాసుదేవుఁడు పరబ్రహ్మంబు నసురారాత్పరునకుఁ జేసెద వందనంబు

తే. నధిపుఁ డవ్యక్తుఁడును బరమాత్ముఁ డైన
మూధపుఁ గవులు తలఁచి కీర్తింతురంబు
నందు ముక్తిని గందురో యట్టిహరి
శరణమునుఁ గోరి మ్రొక్కెఁద బరమభక్తి. 568

ఆ. మును లెవనిఁ జెంది పుణ్యాంబును గని పాపముల వాసి భువిపై జన్మ
బునుఁ జెంద రట్టిశార్జికి, ననిశము శరణాగతుండ నగుచున్నాఁడన్. 569

ఆ పరమేష్ఠి యగుచు మూనవ, సురదానవసమితిఁ బ్రోచి శోభిలు జగముఁ
గరము సృజించెడు నచ్యుతు, శరణముఁ జొచ్చెదను భక్తిసహితాత్ముఁడ నై.

తే. వారిజాసనముఖములవలన నెట్టి
శౌరికాయంబు త్రుటి చతుష్టయమయంబు
నైన బ్రహ్మత్వమునను స్తుత్యంబు నయ్యె
నట్టిహరి కేను మ్రొక్కెఁద నతులభక్తి 571

వ. సృష్టియందు బ్రహ్మరూపియు జగద్యోనియు జనార్దనుఁ డసువాసుదేవునిఁ
గూర్చి శరణాగతుండ నగుచున్నాఁడ. భూధరుండును దేవకీసుతుఁడును రా
జనాశకుఁ డసువారికి నమస్కరించెద విప్రు లేవరదుని నవనభావనుఁ డసుయ
జ్ఞేశునిఁగాఁ దన్ను మునుందు మిన్నగ యజింతురో యాయజ్ఞపురుషునకు మ్రొక్కెఁద.
కాలరుద్రుఁ డై యేపరాత్పరుఁడు పాతాళస్థాదిసకలభూతంబుల హరించుచుం
దునో యట్టి జగదీశునకు వలగొనుచున్నాఁడ 572

సీ. నిర్మలంబులు నైననిఖలవిష్టపములఁ గాలుఁ డై మ్రింగి యోగనుఁడు కుక్షి
పుర్యంబు సలుపుచు నెగడునో యట్టివైశ్యప్రశేదికిని వంచన యొనరక్త

నరసురగంధర్వనాగనభశ్చరతతుల్మనగతుగ్రదండతూత
పత్యాదు లేవాని । పరమాంశభవములో సరవి నాశౌరికి । కరణుకరణు

ఆ. వారికి మించినట్టి । దైనవస్తువు లొంచె
మైన లేదొ యువనిగయందు నఖల
ముండు నెవఁ డనంతుఁ । డొగి సర్వగుఁడొ యట్టి
వాసుదేవునకును । వందనంబు 578

లే. కట్టెలం దగ్ని దాఁగిన । కరణి నెపుడు
సకలభూతంబులందు నే । చక్రి వెలయు
నట్టివిష్ణుఁడు నాసమస్తాఘసమితిఁ
బాపి నిత్యము నన్నేలుఁ । బరమదయను

క. చర మచరము బ్రహ్మాదులు, కర మెటువారిమయము లగునారీకడఁ గౌదు లెలివిం
బొరి నడచెదరను నాదు, ర్భరపాపం బట్టె నశ్వరము నై పోవున్. 575

చ. సరసితుషారశుభంబులును । సత్వరజస్తమసు ల్నమస్తదు
స్తరతరజన్మకర్మగణసంభవకల్మషము ల్నిశాన్నిశా
స్మరపరమోదయాస్తమయకాలకృశాంగుముఁ గర్మవాక్యహృ
త్కరపటుపాపజాలములఁ । గంజదళాక్షుఁడు వాపి ప్రోవుతన్. 576

సీ. కయ్యాగతంబు లౌ । సకలాంగులు లేచి సంచరించెడివేళ । సంభవించు
కలుషచక్రంబులు । కాయజమురితము లజ్ఞానజనితంబు । లైనపంక [వృతిన
ములు జ్ఞానకృతకర్మములు మదకృతదోషములు చంచలార్థతో । మొనయు
సంఘము లెల్ల శ్రీకౌరినామోచ్చారణంబున నిత్యము । నశ్వరంబు

ఆ. లగుచునుండు మతీయు । నన్యదారావిత్త
బంధునాశవాంఛ । బరఁగుదుష్కృ
తంబు నన్యకీడఁ । దనరుపంకము వారి
స్మరణమునను మిగుల । సమయుఁగాక! 577

క. సురదీనసాధుగణములఁ, బొరిఁ బొరిఁ గాఁజేంచ దానఁ । బుట్టిన పాపో
ర్భరములు నశించు దామో, దరునామస్మరణమునను । దథ్యముఁ గాఁగన్.

ఆ. భోజ్యపేయభక్ష్యభూయిష్ఠచోష్యవి
లేపనములఁ గల్గు । పాపగణము
లయ్యముఁ జెందుఁ జూడ । లవణాశన మెట్టు
లబ్ధులందు మ్రగ్గునట్లు మిగుల. 579

సీ. బాలకోమారయౌవనవార్ధకములందు జన్మాంతరములందుఁ । జాలఁ జేయుఁ
బుడినపంకము కృష్ణవాసుదేవాచ్యుతనారాయణాహరనలినశ్ర

గోపాలగోవింద గోవర్ధనోద్ధారనరసఖ యనుకీర్తనంబువలన
జలగతిలవణభాజనము శైవడిని వహించు మహామునిసేవ్యుఁ డజుఁడు

ఆ. హరుఁడు వాసుదేవుఁ డజుఁడుం మహాత్మి
వుండు వరజనార్దనుండుఁ గృష్ణుఁ
డైనచక్రపాణి నీకనవరతము నేను
మ్రొక్కుచున్నవాఁడ నీమొనయుభక్తి 580

తే. భావకర్మఘ్నుఁడును గంసవైరియును న
రిష్టశిక్షుఖామరారిపుహరుండు
భక్తజనపోషకుం డగుపరమశౌరి
పాదములఁ గూర్చి మ్రొక్కెదఁ బ్రత్యహంబు. 581

ఉ. వారిధియందు నేతువును వావిరి నెవ్వఁ డొనర్చి నేమహా
పూరుషుఁ డాది వైహాయని పొంగు నడంచె నెవండు సర్వచే
వారియు నాబలీశుఁవిభవావిలయంబు గ్రహించె నట్టికం
సారికి మ్రొక్కువాఁడఁ జెలువారెడి భక్తి చిగుర్చుచుండఁగన్. 582

ఉ. రామకృపాలుఁ డై రయువఁడు రావణు మంత్రిసమేతుఁ గాఁగ నీ
భూమినిఁ గూల్చి నేఘనుఁడు పొంగుచు నందునిగోకులంబులోఁ
బ్రేమ నటించి పూతనను భీషణమూర్తుల నొప్పురాక్షస
స్తోమముఁ జంపె నట్టిమధుసూదనుఁ గూర్చి నమస్కరించెదన్. 583

తే. శిష్టకా! దేవదేవసుసేవ్య యనుచు !
నిట్టు లీస్తోత్రరాజంబు నెలమి నరుఁడు
భక్తితోడ జపింప నాఁ బ్రత్యహంబు
ఘోరపాతకనాశంబు నీకొజకు నిజము. 584

క. జ్ఞానాజ్ఞానకృతంబులు, నైనమహాపాపరాసు లన్నియు మటి యి
ట్టనిష్టోక్తిజకలుషా, థానస్థితి యుడఁగు దీన ధరపై మిగులన్. 585

ఆ. ఋద్ధి యజ్ఞహోమ పృథుజపాదులఁ గల్గు
పుణ్యఫలము మోక్షపుంగవులకుఁ
జేర్చునీటియంకు నెలఁగెడి యీనపా
త్రంబుకూడ్కిఁ బుణ్యనిధంబు నగుచు. 586

చ. జనుఁ డొకవత్సరంబు తిలసంభృతపాత్రములం బదాటిగా
ధనములతోడ విప్రులకు నీదానముఁ బ్రత్యహమందుఁ జేయనే
ఘనతరమైన పుణ్య మిలఁ గ్రాలునొ యీస్తుతి శ్రద్ధతోఁ బఠిం
చినయెడఁ దత్ఫలానఫలసిద్ధియుఁ గల్గును సత్య మూరయున్. 587

తే. అసుర! చెడనట్టిబ్రహ్మచర్యమున నరుఁడు, నలినసాభుని సంస్మరణము నొనర్చి
చెందు వారివిష్టపంబు నేఁజెప్పినట్టి, యిద్ది పుణ్యాలవాల మై ఫలద మెలయు.

తే. భక్తి నేఁ బల్కినట్టి యీభద్రవినుతి, లేశమైన నబద్ధంబు లేని దగుచు
సత్యమున నొప్పునేని రాజీవసునిచేతఁ, బట్టుపడినట్టి నామేను వదలు గాక!.

వ. ఇట్లశీండన నారక్కసుండు విప్రుని వదలె నంత నామునిబాలుఁడు వాని
ఇట్లనియె. 590

సీ. దానవ! విన రోరి! దవానచోదితయమ నై యరుదెంచి నాహ్వయుండు నిలిచి
పద్మాసనునిరాజీవాక్షించినట్టి యీదైత్యారిసారస్వతస్తవంబు
భక్తితో నీకు నేఁ బలికితి నిది సర్వభయశాంతిదంబు నై ప్రజ్వరిల్లు
నీమహాస్తవముతో నీవు కేశవుఁడును జగదీశుఁ డైనట్టిశౌరిఁ గొల్వు

ఆ. మాముకారి స్తుత్యుఁ డైన నీశాపంబు, పాఱిపోవు నిజము ప్రత్యహంబుఁ
గనకవసను దీనఁ గడిమి నారాధింపు, సర్వపాపవితతి సమయుఁ బిదప 591

ఉ. ఈనుతి ఘోరపాపముల నెల్ల హరించు నిజంబు స్తుత్యుఁడై
దానవవైరి యైనహరి లేద్దయుఁ గష్టము వాపి మోక్షమున్
మానుగ నిచ్చునన్న విని మాటికి నాతనిఁ జేరి మ్రొక్కి యా
దానవుఁ డంత నాకరణిఁ దాల్మి నొనర్పఁ దలంచి పూనికఁ మై. 592

వ. అక్కాలమందు. 593

శా. సాలగ్రామముఁ జేరి యీస్తవముఁ జంచద్భక్తితో నిత్యమున్
వాలాయంబు పఠించుచున్ సకలదేవప్రక్రియాసక్తుఁడై
శ్రీలోలుం డగుశౌరిఁ గూర్చి తపము నిష్టాత్ముఁ డై చేసి పా
పాలిన్ వేగమె పాసి పొందె విమలం బౌవిష్ణుసాయుజ్యమున్. 594

చ. మునివర! విప్రవక్త్రమునఁ బొల్పెసలారిన వాణిసత్కృపం
బొనరి వచించినట్టిదియుఁ బుణ్యకరం బగునట్టియీ స్తవం
బును దయ నీకుఁ జెప్పితినిఁ బూర్ణపు భక్తిని దీని నేజనుం
డనితరబుద్ధితోఁ జదువు నాతనిదుఃఖము లెల్లఁ బోయెడున్. 595

క. అని యిట్లు పులస్త్యుం డన, విని భక్తి మనంబులోన వెలయుఁగ వనజా
సనపుత్రుఁ డైననారద, మునివర్యుం డతని గాంచి పూనిక వచించెన్. 596

క. మునినాథ! నీవు చెప్పిన, వినుతస్తోత్రంబు నేను వింటిని గురుభ
క్తిని నాదురితంబులు నా, శన మయ్యెను బుణ్య ముబ్బె సంతస ములఁ బెన్. 597

వ. ఇట్లశీండు పలికి తరువాతి స్తవంబులు చెప్పుమనుటయు 598

చ. మురితలకాలవిత్ర! బహు పాప దుర్జనకానన వీతిహోత్ర! ని
ర్జరమునిపాత్ర! భూసురవర పైత్ర! వలాహకతుల్యగాత్ర! శం

కరవరమిత్రా! శాంతగుణ ! గణ్యచరిత్ర! పవిత్ర! దివ్యధా
స్కరకులదీప! సారకర ! చాప! మహేశ్వర! జానకీశ్వరా!. 599

ఉ. అంగజభంగసంగ ! పర ! మాంగ ! నిశాటవిపత్ప్రరంపరో
త్తుంగ! నిరానుషంగ! బుధ ! తోషణధామరంగ! జీవరా
చంగ ! కృపాంతరంగ ! కలుషప్రకరోత్కట ఘోరమూర్తిమూ
లంగ ! ధరాత్మజాహృదయ ! రామరదీపితభృంగ ! రాఘవా !. 600

మూనిసీవృత్తము. సోమపురందరసాధ్యమునీశ్వర ! సూర్యముఖామరవంద్య! లస
ద్ధామ! మణిప్రకరాంచితకోటక ! ధామ! హిమాచలతోసమా!
భీమతరోన్నతరాహుసంచయ ! భీమపయోధరతుల్యతను
శ్యామ! నృపాలలలామ! బుధేశ్వర! ! సంతతమంగళ! రామవిభూ!. 601

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదిత కవితాప్రాభవ వారితసకులాన్వయప్రభవ, రామవజ్జలవంశసాగరసుధాకర కొండయకుమార బుధజనవిధేయ కొండయ నామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందుదశమస్కంధము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీనీలాలక్ష్మణభారతీకళత్రుమ్నహనుమత్సమేత శ్రీరాఘవేంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

ఏ కా ద శ స్క ం ధ ము

కరగుణగణమూలా!
పాకారిప్రముఖదేవవరగణపాలా!
భీకరదుర్జనకాలా!
ప్రాకటలీలావిశాల! శ్రీ వామనృపాలా! 1

క. అవధారు పులస్త్యమునీ, ప్రవరుఁడు నారదున కధిక శ్రీ బంధురపాటో
ద్భవదోషప్రశమనసం, స్తవముల రెండిటినిఁ దెల్ప శ్రీ సాగెను ప్రీతిన్. 2

శ్రీశ్వరకృతపాపప్రశమనస్తవము.

క. శ్రీరమ్యమందిరా! వి, స్తారయశోధారా! దురిత శ్రీ తలిసంహారా!
సారాచారవిచారా! నారాయణ నీకు వందనం బొనరింతున్. 3

దండకము. శ్రీమానసీ చిత్తచోరా నిరాకార భక్తాళిహృత్పద్మసంచార దేవాది దేవా జగన్నాథ దామోదరా వాసుదేవా మహాదేవ సత్యాభిరామా కృతావర్త యజ్ఞధ్వజానంత ధర్మధ్వజా ధర్మవాసా మహామూలవాసా మహానాథ కాలాధ్యనాథా మహావర్త వైకుంఠ కాలధ్వజైకాధ్య క్ష్యగా జయంతా లసత్పద్మగర్భా జలావాస శ్రీవాస శక్రంజయా సృష్టి గర్భా మహావాక్పతీశప్రియా కాలనేత్రా మహాకల్ప సర్వాత్మ సర్వేశ నిత్యేశ, నీలా మహానీల కాలాత్మ భూతాత్మ విష్ణూ వరేణ్యా వృషాంకా ధరాధార భద్రంజయా గోధ్వజా వృష్ణిమూలా బలాధ్యక్ష పద్మాక్ష వైరణ్యగర్భా గదాశంఖచక్రాన్వితా మానవాధ్యక్ష సామస్వరూపా భ్రమం సాత్మ సూత్రాత్మ వేదాత్మ కర్తాత్మ యజ్ఞేశ యజ్ఞాత్మ బ్రహ్మాభిధానా మహా నేమ, దివ్యావ్యయీకేశ శ్రీకేశవా పద్మనాభా మహాకేశ సన్మంత్రికేశా గు డాకేశ మృత్యుంజయా ద్వాదశాత్మానిరుద్ధా జగద్వీర దుష్టారిసంహార సంసారదూరా సదాచార స్వర్ణాద్రిధీరా పయోరాశిగంభీర వీరాధికేశా రమేశా నిరాశా నమస్తే నమస్తే నమః. 4

క. విజయా విష్వక్సేనా, సుజనాకర పురుషవర్య సుస్థిరవీర్యా
గజరాజవరద ధర్మ, వ్రజ రవిశశిదహనేత్ర రమ్యచరిత్రా. 6

క. సత్యవృషధ్వజసంతత, కాత్యాయన ముఖ్యమౌని గణసంస్తుత్యా
నిత్యకుశేశయచిత్రత, నిత్యజగత్పాల ధర్మ నిలయ నతియిదే. 9

క. భూరిపృథుశ్రవబాహుక, ల్పారమ్యాగార ధీర పాలా విమలా
సారార్ణవేషణా భూ, భారహరా సతతభూరి భావా! జోతల్ 7

తే. ఆదిమధ్యాంత రహిత సుఖాధినాథ, దివ్యదేవ శుచిశ్రవ దీప్తభావ
కాలకాల ధనంజయ గణ్యగణ్య, పరమశూరపురంజయ వందనంబు 8

సీ. కల్పనాముఖహరి గాఢోరుభీకర కాలపాండురచేల కాంతిజాల
వరకేళ పరమేళ పద్మజేళ జయేళ హర్షకారకభూత వంసరూప
కార్ష్ణధ్వజాధోక్షజ వామనామ భుచ్ఛేదకా సాహస్ర శీర్ష బ్రహ్మ
శీర్షసహస్రవిచిత్రసాహస్రనేత్ర ప్రభాకర కోటి తరణితుల్య
ఆ. బహుశీర్ష భూరి బలధర్మనేత్రమ, వాసునేత్ర దుష్ట హర సహస్ర
పాదకర సమస్త పాపనాశనకర, పరమశూర నీకు వందనంబు

తే. క్రతువరాహాస్రధారూప గరుడవాహ, విశ్వదేవ శివాత్మక విశ్వజనక
విశ్వరూప మహాదీప విగతకోప, పరమపూరుష! మ్రొక్కెద భక్తిమిగుల.

వ. నిర్వికారా! నిరాభాస! ప్రత్యగాత్మస్వరూపా! నీకు వందనములు 11

తే. చెలఁగి యీవిశ్వమెల్ల నీచేతఁ గల్పి
తంబు నయ్యుఁగదా వటుతరువు దాని
శాఖలును బల్లవంబులు సుకంధపత్ర
సముదయము నీవె మ్రొక్కెద సరసిజాక్ష! 12

చ. మొదలు ధరామరుల్ప్రపులు భోదెలు కొమ్మలు వైశ్యలంప్రిజాల్
పదిలము లైనపట్టులయి భాసిలుచుండు వటస్వరూప నీ
పదముల కేను మ్రొక్కెదను భారము లెల్లను బాపి నిత్యముఁ
ముదము చెలంగుచుండఁగను బ్రోవుము పాపహరా మహోత్కరా!. 13

సీ సాగ్నులై చెన్నారు సర్వవిప్రులు నీముఖంబునఁబుటుతరఁ కాండసహితు
లగునృపుల్ హస్తంబులం దుద్భవించిరి పారోక్షకులలములు వైశ్యగణము
పుట్టెను వరపదములు శూద్రులును నేత్రముల సూర్యుఁడునుమహాపుణ్యపదము
లందు భూమియుఁ బెన్నిలందు దిక్కులు నాభియం దంతరిక్షమ్ము నాత్మయందు
ఆ. నబ్దవైరి యసువులందుఁ దెమ్మెరలునుఁ, గోక్షివలన బ్రహ్మ కోపమునఁ బు
రారి శీర్షమందు సమ రపురం బుద్భవించె గాదె పరమ విశ్వరూపాని! 14

క. అనలుం డింద్రుం డానన, మున నోషధులందు రోమములు పశుపులం ది
ట్టునఁ బుట్టి నీకు విరటిరఁ, దనరిన నీకేను మ్రొక్కెఁదను బ్రోవుమా. 15

సీ. ప్రణవరూపుఁడ వీవె ! స్వాహావషట్కారవౌషట్సుధాస్వధా ! భద్రవాక్య
ములు నీస్వరూపమై ! మొనయు సర్వాకారుఁడవును నిరాకారుఁ ! డవును వీవె
భద్రహాసుఁడ వీవె ! పరదేవుఁడవు వేదమయుఁడవు బహుతీర్థమయుఁడ వీవె
యజ్ఞమయుండవు ! యజ్ఞపురుషుఁడవు యజ్ఞభాగభుజుండ ! వగుదు వట్టి
ఆ. నీకు వందనంబు ! నెఱి దశశతధార, భరుఁడ వీవు నూఱు ! ధార లొనరు
వాఁడ వైనసీకు ! వందనం బొనరింతు, బరమశూర! బ్రోవు ! కరుణమెఱయ.

వ భూర్భువస్సువస్స్వరూపుండవు, గోదామృతప్రదుండవు, బ్రహ్మధరుండవు, సర్వధ
రుండవు, బ్రహ్మణ్యుఁడవు, బరబ్రహ్మవు, శబ్దబ్రహ్మంబ వగునీకు నమస్కరిం
చెద. 17

ఉ. విద్యవు వేద్యరూపుఁడవు ! విచ్యుతసారుఁడ వీవు వందనీ
యాద్యుఁడ వజుఁడుండవు మహాత్ముఁడ వీవగు భూరి సద్గుణా
పాద్యసుబోధ్యభవ్యవహ ! పావనసర్వసుపూజ్యదేవతా
రాధ్యనిరామయా సకల ! రాజమహేశ్వర బ్రోవు మ్రొక్కెదన్ 18

సీ. బుద్ధియు హోమంబు ! పుణ్యంబు హవ్యంబు హవనయమానుండవు ! హోతవీవు
పాతవుఁ బోతవుఁ ! బూతవు హంతవు హవ్యమానుండ వీ ! వరయ నెపుడు
మా ర్తవు నీతియు ! నగ్న్యుండు విశ్వాహార్యుండు నీ వగుదువు ! రూఢిగాను
విశ్వాహాముండును ! విశ్వాహావుండును సృక్స్రువంబులు నీవె ! శిష్టచరిత
ఆ. యాజకుండ వీవె ! యజ్ఞేశ్వరుఁడ వీవె, యజ్ఞ మీవె సర్వ ! యాగఫలము
నీవె జ్ఞాన మీవె ! నిజముఁగా గోపాల, భర్మచేల! నీకు ! వందనంబు. 19

తే. యజ్ఞపాత్రారణేయుండ ! వగుదు వీవు
నీతిసుఖమోక్షములు నీవు ! నిఖల మీవు
భృతియు భోగంబు సత్యంబు ! దివ్యపదము
నీకు మ్రొక్కెద నన్నావు ! నిర్మలాత్మ!. 20

మ. యజమానుండవు నీద్యగణ్యుఁడవు భోగాగారూఢరథ్యుండ వీ
వజరాధ్యుండవు సర్వగుండ వతిహార్షత్తుండ వీ వోరువా
సుజనావాస మహేశ భద్రచరణా ! శోభాకరా శాలచ
క్రజనాధార నమస్కరింతు ననుఁ దీఱ్చుఁ బ్రోవుమా శ్రీహరి!. 21

క. ఒకటిగ మూఁటిగఁ జెక్కుఁగ, సకలంబును నిండినట్టి , చతురుండవు నీ
వకళంకుండవు జ్ఞాతవు, సుకరుండవు నీవు మిగుల ! సుజనాధారా!. 22

క. శ్లేయుండవు ధ్యాతవు ది, వ్యాయుధుఁడవు వరుఁడ వీవు ! హరిహరరూపా

పాయనభక్తితో నన్ని, తోయంబునఁ గావు ముఖుల ని మజ్జిపుపోరా. 23

క. దివ్యగుణా త్రివ్యాహవర, నిగమాంతవిచార శూర ని నిఖలాధారా
భగవాపా కపాలా భవ, విగతేశ్వర్యా నన్నుఁ బ్రోవు ని విపులకరుణాచేత. 24

క. రవిదంద్రసమా ప్రాభా, భవ గృహ్యాశాన మాని ని వర్యా భూర్యా
భుజనేళ మహాసేమా, భవహార వందన మొనర్తు ని భక్తిన్నిలున్. 25

క. విక్రమమైత్రాచరుణా, చక్రాయుధదవనభూత ని చమమూలవిభా
చక్రోర్ధ్వధరాచ్యుతని, ర్వక్రపరాక్రమ భవింతుఁ ని బాలింపు ననుస్. 26

క. ధీరుండవు శరనిధిగం, భీరుండవనేకసైన్య ని భీకరుఁడవు వి
స్తారకృపాకరుఁడవు నీ, వారయ నన్నేలుఁ గరుణ ని నలరి రమేశా! 27

వ: దేవా!, నీవు దివ్యాఁడవు, నూర్ధ్వకేశుఁడవు, నూర్ధ్వపీయ్యుండవు, మహాపాతకోప పాపహరుండవు, మహాభూతాద్యుండవు, మహాపురుషుండవు, మద్ద్వారకాపుండవుఁ, గ్రియమాణుండవు, నష్టరూపుండవుఁ, బాపరపితాఁడవుఁ, బ్రాగ్వంశకీడవాండవు, సోమయాపుఁడవు, నుద్ధారివు నై రాజిల్లుదువు మఱియు దీక్షయుఁ బురోడాశంబులు మహాజనంబులు నులూఖలారణులు నీవకావె పక్షీపాహానా! మ్రొక్కెద నక్షీణకరుణాకటాక్షపీయూషంబుల నీక్షణంబ నను రక్షింపుము 28

క. పరమేశ్వర కరుణాకర, వరసుందరమంది రా విభాకరవరచ
క్రరమేశ్వర పాపోత్కర, హర మ్రొక్కెద నన్నుఁ బ్రోవు ని ముఖలాధారా! 29

చ. మునివర చంద్రశేఖరుఁడు ని ము న్నొకదోమముచేతఁ బిక్కి బా
ధనుబడి కాశిఁ జేరి యటఁ ని దద్దయెలుంగు రమేశమంత్రమం
దనయగు దీక్ష నిల్పి పటు ని కల్మషహాం బగునట్టియీ స్తవం
బును బొనరించి శాంతిఁ గని ని పూర్ణసుఖంబున నుండె దీప్తితోన్. 30

చ. పురహరుచేతఁ జెప్పఁబడి ని పుణ్యద మై వెలుఁగొందునట్టి యీ
వరసుతి ధాత్రి నేవరుఁడు ని భక్తిఁ బఠించునో వాఁడు పాతకో
త్కరములఁ బాసి జీవగణ ని గణ్యుఁడు నై వారిలోకమందు ధా
సురతరశాంతిరూపమున ని శోభిలుచుండును సంతసంబునన్ 31

అగస్త్యకృత ద్వితీయపాపహరణస్తుతిః

క. విప్రా! యీక రెండవపా, పప్రశమనస్తవంబుఁ ని బలెఁద వినుమా
దీప్రమె యది పాపాళి, ప్రప్రథమమునందె యడఁచి ని పరమపదదమా 32

క. పారిణరూపా కూర్మా, కారా వాయశీర్షభక్ష ని గణపాల మహా
పీర త్రివిక్రమ విష్ణూ, సారేకు మ్రొక్కెదను గావు ని సంతోషమునన్. 33

క. ఈశానాచ్యుతుల వ్యాపీ, కేశకుమారులఁ గూర్చి ని క్లిష్టంచెద శ్రీ
శా శాంతా నారాయణ, పాశిముఖామరగుసేవ్య ని పద ప్రోవ్ర దయన్. 34

సీ. నవ్యజలధరశ్యాముఁడై నారసింహాన కనురూపధారియు నామరహితుఁడు
నకు నఖండుఁడు మహాప్రకటుఁడు బ్రహ్మాండాలోఁ జొచ్చి యమపాలునకు నతీతుఁ
డనువిశ్వకర్మకు నతిభక్తి మ్రొక్కెఁడు బుండరీకాక్షుఁడు భూసురేంద్ర
సంతర్పియుఁ డను నారికి వారునకు భక్తి మ్రొక్కెఁడు బ్రజాపతియు నైన
తే. బత్సకును శూలపాణికిఁ బరమచక్ర, ధరునకును వీతవసవంభుఁ దాల్చివట్టి
విష్ణునకు స్వర్ణనేత్రుఁడు నితరగోప, పతియు నగుభావజారికి వందనంబు.

తే. అర్ధనారీశ్వరుండు బాహాపరిహారి, యైనశంభునకును గది యైనహరికి
నభవునకు దివ్యగోపాలుఁ డన్నతారి, యైనశివునకు మ్రొక్కెఁడ నధికభక్తి.

క. వరదుఁడు శ్యేష్ఠుండగు, మురహరునకు దివ్యపంచముఖుఁడును గౌరి
శ్వరుఁడుఁ గులేశయుఁ డగుశం, కరునకు-వందనమొనర్తుఁగడుఁబూనికొనియెన్.

సీ. జంబుకసహితుఁడు నశాంతుఁ డైనమృకండులసయునిగూర్చి వందనమొనర్తు
బడబాముఖుఁడైనపద్మాంశునకుఁ గార్తికేయునకును శంఖనిధిని నమస్కా
రింతు స్థాణుండును నబ్రీతుఁడౌ వారునకు మలహీనుఁ డౌ వనమాలీదేవ
నకును లాంగలమునఁ బ్రకటకీర్తి గను బలరాముసకు సిరిపతికి మ్రోత
తే. వేసికన్నులవానికి నవీతహోత్రు
నకు ద్రిసౌవర్ణుఁడను ధాత్రి నైజశక్తిఁ
దాల్చు దేవేశ్వరునకు వందన మొనర్తు
నేను సద్భక్తి మదిలోనఁ బూనియుండ. 38

తే. పరుఁడును ద్రిణాచికేతుఁ డౌ బ్రహ్మమునకుఁ
జంద్రధరుఁడుఁ గపర్దియు నగలరోగ
హరుఁడు నాశంభునకు నహార్పతికిఁ జంద్ర
నకును మ్రొక్కెద నిష్టభూతసంగ నేను. 39

ము. భుజవీర్యాధికుఁ డైనరుద్రునకు రక్షోవాంఛయాశాధికా
గజచాతుండును నాశహీనుఁడు జగద్గణ్యుండు నైనట్టిస్కం
దునకు న్మ్రొక్కెద భీమహింసల బుధిన నధోధోద ధావించుచున్
గజచాశ్వేశ్వరుఁ గూర్చి వేఁదెదను భక్తశ్రేణి మేల్మేలనన్. 40

ఆ. నిర్వహంసరూపనిధిశ్వేశ్వరాభిన్న, తత్పరా ముహేళ నైక్యనాళ
రుక్మకవచమాగధరూపేశ్వరా నేన, మస్కరింతు సీకు నమితభక్తి 41

క. భుజుపోత్తమఁడుఁ జతురుద్ధి, పరిపృతుఁడు సుధేశ్వరుండుఁ బరముండు మహా
రుజుభుపరి యయి తను మూ, వరునకు వందనమొనర్తు నాశనిహరాధిన్. 42

క. స్థిరుఁడై మునకును సుశ్రీ, కరుఁ డసితగ్రీవుఁ డధికగణ్యుఁడు శ్రీశం
భరుఁడుఁ గులటేశుఁ డనఘుఁడు, వరదుండను వినుతి నేను నలుగాముపాదన్.

తే. సారనయనుండు రుచ్యుఁడు శ్చక్రహస్తుఁ
డధికకీర్తిధనుండు మహాభుజాండుఁ
గదియుఁ గీర్తిప్రియుండు నాగకన్యశంసి
తుండు నగుకృష్ణు నేభక్తితోఁ దలంతు 44

సీ. శంకుకర్ణుండును సారబలుండును భద్రాక్షుఁడౌ వీరభద్రుఁ గొలుతు
వృషభధ్వజాండు మహాహేళుఁడు గురువిశ్వసఖుఁడు చంద్రాభుఁడు సారసప్రి
యుండు నువేంద్రుఁడుగోవిందనకును మ్రొక్కెదనేనుఁబ్రకటభక్తి
దళకరీశ్వరుండు సదానవారియుఁ గుందమాలాధరుండును మామనోజ్ఞ
ఆ. ఖాస్కరుఁడయి గృత్తివాసుఁడౌ కాలాగ్ని
రుద్రునకును నేను మ్రొక్కుచున్న
వాఁడ భాగధేయ పరమేష్ఠిని గుర
భక్తి నే నొనర్తు వందనంబు. 45

క. హారిహారము సహాస్రము, పరమం బగుశోకనదము భద్రాక్షుఁడ నై
నిరతము నామదిలోపలఁ, గరము స్మరించుచును మ్రొక్కి గణుతింతుఁ దదిన్.

క. గరుఁడాగస్త్యుల విష్ణుని, గురుఁడును బ్రహ్మోక్తి మయుఁడు ఘోరాగ్నిమహా
ర్కరహరుఁ డనుకపిలేశుని, వరభక్తిఁ దలంచి మ్రొక్కువాఁడను మిగులన్.

ఆ. కరచతుష్టయుండు గరుఁడవాహనుఁ డప్ర
లయుక్తుఁడును సహస్రధార్యకిరణుఁ
డజుఁడుఁ డపోమయాత్ముఁడు నగుధర్మ
పతికి నేనొనర్తు వందనంబు. 48

సీ. సర్వభూతగణుండును శాంతుఁడు సర్వలక్షణుఁడు నిర్మలుఁడు దుష్కరమహాభు
వారుఁ డజుఁడుండు నవ్యక్తుండు భవాబ్ధిపారుఁడైన వారికిని వందనంబు
నిర్గుణుండు విశిష్టనిలయుఁ డనాకారుఁ డజుఁడు నిరంజనుఁ డజుఁడుండు
పరమకరణ్యుఁ డోపంకజాతున కేను మ్రొక్కెద నిత్యము మొనయుపూని
ఆ. నసుచుఁ గుంభజాతుఁ డాదిసీప్రశ్నసం, స్తవము నిద్ధిఘోరపకలపాప
హారము పావనంబు నగు దీనిఁ జదివిన, వినినవారిచెల్ల వెలయు ముక్తి. 49

—ఇది పరిపూర్ణ వరుణోక్తివామనము సమాప్తము.—

క. మునివర! హిరణ్యకశిపుని, తనయుఁడు తీర్థములఁ గూర్చి భక్తిని బో
యినవెనుకఁ గురుక్షేత్రం, బును గన బలిచక్రవర్తి పోయెను బూనికన్.

ఉ. అత్తటి తుక్కుండు. 51

ఆ. అట్టిపుణ్యభూమియందున్నభూదేవ, వరులనెల్లఁ బిలువఁ బనుప నంత
నాలకించి భార్గవామంత్రితులు నయి, కాకుకంబు మతులఁ గ్రాలుచుండ. 52

సీ. కురుజాంగలస్థలిఁ గొమరారువారును దర్వీజ్ఞులను దపోధనులు నైన
కర్మపాత్రేయాది ఘనముఁను లేకెంచి తక్కునితోఁ గూడి సారిది ధనము
దెసయందు మిక్కిలిఁ జేబరిల్లు శరిద్ర్పవహినిఁ బోయి వేడ్క నలరి
యానదీజలమందు నాయొడ మున్గుచుఁ బితరుల వేల్పులఁ బ్రీతులుఁగను

ఆ. జేసి రవికరవిచ్యుతిఁ జెలఁగి పుణ్య
కరయు నైనట్టి కిరణాపగకు నికావ
లికిఁ జని యాజలంబందుఁ దివురు పూన్కి
మునిఁగి పిమ్మట వా రతిమోద మొప్ప. 53

క. వావిరి భూరిపయోష్ణీ, పావనజలమందుఁ గ్రుంకి బహువిస్మయసం
భావితనిజబింబమ్ముల, నావనమధ్యమునఁ గాంచి యయ్యొడ మూనిన్. 54

ఆ. నీటనుండి లేచి నెఱి దానిఁ గన్ననఁ, గాంచి వింతతోడఁ గ్రాలునట్టి
చిత్తసరణి వారు చెన్నారి స్నాతు లై, వారి విడిచి బయట వచ్చి పిదప.

చ. చనుచు నిజేచ్ఛయో యనుచు శంకను వారు పరస్పరంబుఁగా
మనములలోనఁ జింతిలుచు మాటికి మాటికి నాడుకొంచు నా
వినుతమహాస్థలి న్వీడిచి విస్తృతభక్తినిఁ బోయి దవ్వునఁ
వనచయశోభితంబునగు ఘాసురవాసముఁ గాంచి రాయొడన్. 56

సీ. అనిశ మాయదిఘనశీతలచును ఘనదళశ్యామమై పతులశ్రమను బాపు
నదియు నై యున్నది నదరుచు మిన్నంది సుమఫలవృక్షసంశోభితంబు
నగుచు దళార్ధభాగాలిసన్నిభము లౌచుక్కల మిక్కిలి సొంపుఁజెందు
వినువీథికైవడి వెడవెడ వెలసిల్లి రత్నోత్పలంబుల రహిఁ జెలంగి

ఆ. పద్మవనమువలెను ఘాసిలునట్టిఁ దు
శిష్టభూమి వారు చెన్నుమిగుల
నంచగుములు సరసి యందుఁ బొచ్చిన మూడ్కిఁ
జేరి రధిక తుష్టిచేవఁ గులుక. 57

వ. మునీంద్రా! వినుమా భూస్థలమందు ధర్మరూపమున జగదర్చితమగు చతుర్భుజ
నపాలవర్ణముల పుణ్యాశ్రమంబు కలదు దానికిఁ దూర్పుదెస మోఁదుగు
చెట్లతో నిండినదగు ధర్మాశ్రమంబును, దక్షినంపుకడ రంభాశోకవనయుతం
బగు కామ్యాశ్రమంబును, బడమరఁ బుణ్యవనాశ్రమంబు, ఉత్తరమందు తుంబు
స్ఫటికసన్నిభంబగు మోక్షాశ్రమంబును గలవు. ఆయాశ్రమంబులఁ గృత
త్రేతాద్వాపరకలియుగాంతములయందు నొకమోక్షకామియగు మహర్షి
నిర్మించె నద్దాని నాశరహితులగు భార్గవాదులు చూచి యంత. 58

చ. పరమజలప్రపూర్ణమయి ఘాసిలు నాస్థలమందు వా రొగిఁ
స్థిరరతి నిల్చి యక్కడఁ బ్రతిష్ఠితుఁ డాద్యుఁ డఖండనాముఁడున్

వరదుఁడు విశ్వక్సేనుండు నగు । వారిజనేత్రుని బ్రహ్మచర్యదు
ర్ధరగురుదేవాగనేవలను । భక్తినిఁ గొల్చుచునుండి రోమునీ! 59
చ. కిరమిటు శుక్రయుక్తులయి । గాధపురీశుఁడు వెలంగి యామునీ
శ్వరు లాగి నాల్గురూపముల । వర్తిలు మూవరుఁ బెద్దనిమ్మతోఁ
బరఁగి భణించుచుండ నట । భాసిలు మూనులు వైర్యభీకులై
యరిగి రఖండపర్వతము । లై సకలాశలఁ గూర్చి చెచ్చెఱన్. 60
తే. ఆత్మకుట్టమరీచిపాద్యన్యవిప్ర
వర్య లారీతి యమునాప్రవాహవారి
యందుఁ గ్రుంకి భయంబుచే । నలరి దక్షి
ణాభిముఖు లై రయంబున । నరిగి పిదప. 61
క. వినుకావంతిదేశం, బునకును జని యట వెలుంగుపురుషోత్తముచెం
తను నిలిచి నిర్భయస్థితిఁ, దనరారుచు నుండి రద్ధి । థారణియందున్. 62
క వారిసుప్రభావళ క్తి, స్ఫురణను జెన్నారుచుంట । సురవిద్వేషుల్
గురుభయమున నాచోట్ల, దిరుగనివారైరి మిగుల । ధృతిచెడి మూసి! 63
తే. వాలఖిల్యాదు లైనట్టి । బ్రహ్మచారు
లంద ఱాదైర్యభీతిఁ । నవళు లగుచుఁ
బుణ్యమగు రుద్రకోటిఁ । బోయి శంక
రాశ్రితస్థితి నుండిరి । హర్ష మొప్ప 64

తరువాత్ శుక్రుండు అలి హయగ్రీవ మొనర్చుట

క. వినుఁ డిట్లరిగి రసాదులు, చనఁ గవిభార్గవుల వాణి । సవవిధిలో ని
ల్పినవాఁ డై గురుకాంతిఁ, దనరెడి బలిదైత్యనాథుఁ । దన్ముఖుఁడున్. 65
సీ సవనదీక్షితుఁ జేసె । సవిధిఁ దానంతనె యాదైత్యవిభుఁడు శ్వే । తాంబరముల
వరశుక్లమాల్యలే । పనముల ధరియించి దివ్యమృగాజినా । దీప్తపుష్టుఁ
డై రహి బర్హిప । త్రాభిరామవిచిత్రకుండు నై వెల్గుచు । ఘోరవాణి
శంకరతురమయ । ఘనబాణముఖదైత్యగణసదస్యులతోడఁ । గడఁగుచుండ
ఆ. శుక్రువనితలందుఁ । బేరుఁగన్నదియును, సాబలీశుభార్య । యైనదియు ను
ర్వీదివ్యపుత్రి । యైనవింధ్యావళి, యాగకర్మదీక్ష । నలరె నంత. 66
ఉ. భాసురశుక్లవర్ణమున । బంధురశాశ్వలతూణబాల
వాసినిఁ గాంచునట్టి దను । వాణిని భూస్థలి సంచరింప సు
ల్లాసముతోడఁ బంపెఁ గవి । శ్లాఘ్యులు మెచ్చుగ దానివెంట వి
క్రాసగతిఁ జనఁ గడిమి । రాగిరి కారణనేత్రుఁ డాయెడన్. 67
మ. అనఘా! యామఖకుండ భార్గవునిచే । యజ్ఞాశ్వ ముర్వీపతిం
బొనరఁ స్తూతునెల ల్చనఁ । గడిమి నై । పొల్వారుచున్నట్టిల

జ్జను వైశ్వానరుఁ డుండ యుగ్మగతుఁ డై సప్తాశ్వుఁ డేపార దు
ర్జనులౌ రాక్షసులెల్లఁ బాఱికులు నై రాగిల్ల నావేళలోన. 68

వామనుఁడు దురయింప బలుఁడు స్తుతింపుట.

చ. సురజనయిత్రి వ్రాస్వతసుసుందరుఁడౌ పరమేశుఁ గాంచె నా
తరుణమునందుఁ బద్మజుఁడు శాపసవర్ణముఁ గూడి వచ్చి ని
ర్జరవరుఁడు వ్యపేశ్వరుఁడు స్త్రోధరుఁడు భృగవంతుఁ డౌరమా
వరుఁ గని మౌనియుక్తుఁడయి భక్తిని నిట్లు నుతించె నారదా! 69

క. శ్రీపురుషోత్తమ! పావన, పాపహరా! సత్యరూప! పరివృతకోపా
ద్దీపిత! విశ్వాకారా!, భూపా! మ్రొక్కెదను నీకుఁ బూర్ణపుభక్తిన్. 70

ఉ. వైరిగణేంధనప్రకటపావక! పాపమహాకరీంద్రదు
ర్వారమృగేంద్ర! లోకగణభావన! సారసలోచనా! మహో
దార! సమస్తవిష్టపవిధాయక! హాటకచేల! విశ్వరూ
పా! రమణీయ! వ్రాగహర! పావన! మ్రొక్కెద నీకు భక్తితోన్. 71

క. వరద! జనార్దన! ధర్తా, కర! సర్వాకార! ఘోర కలుషవిదూరా!
పరమేశ్వర! కరుణాకర, నరసఖ! నీపొజకు వందనం బొనరింతున్ 72

సీ. నీవు రక్షకుఁడవు నీవు గోప్తవు సర్వవిశ్వాత్మకుఁడవ నీవు విశ్వనాథ!
నీవు సర్వగుఁడవు నీ వవ్యయుండవు సర్వధారివి నీవు సర్వ మీవు
నీవు భూధరుఁడవు నీవు వర్ధితుఁడవు దేవపూజ్యుఁడ వీవు దేవదేవ
వర్ధిష్ణుఁడవు నీవు వాసుదేవుఁడ వీవు పరమపావననీవు వాసవునికిఁ
ఆ. గలిగినట్టిదైన కన్నీరు పోవఁగాఁ, జేయు మీవు సత్యశీలుఁడవు వి
ఖ్యాత నీవు సంవిధాతవు హంతవు, సకలమానిపాల సాధులోల! 73

ఆ. మోగి నీవు భూరిభోగశాయివి నీవు
సర్వ మీవు విబుధబాలవినుత
వారజనార్దనా! మహాలయ! గతాలయ!
నే నమస్కరింతు నీకు భక్తి. 74

క. అనఘా! దుగినుం డీవిధి, వినుతించిన సంతసించి విశ్వేశ్వరుఁ డి
ట్లనె నుపనయనము నే నా, కును జేయుము వేడ్క నిపుడు గుణరత్ననిధీ!.

వ. ఇట్లు పురాణపురుషుఁడు పలికిన విని మహామునివర్యులును దపోధనులు సనుధార
ద్వాజభార్గవస్వత్యులు భక్తి నాసన్నేశ్వరునకు జాతకర్మాదిక్రియల జరిపించి
రయ్యెడ వామనేశునికిఁ బలభేదుఁడు దండమును బలస్యుఁడు శ్వేతవస్త్ర
యుగ్మంబు నగస్త్యుఁడు మృగాజినంబును, భారద్వాజుండు మొలనూలును బ్రహ్మ
సుతుఁడు జగుభుఁడి మోదుమసుదండమును వారుణి జపమాలను, సంగిరసుఁడు

పట్టుగోచిని వేడి వెలుఁగు గొడుగును భృగుమహర్షి పాదరక్షలును భూరిశే
జస్వి యగుబృహస్పతి కమండలువును గ్రమక్రమంబున నొసఁగి రద్యోడ. 76

ఆ. భూతభావనుండు భూతేశ్వరుఁడు భగ
వంతుఁ డాద్యుఁ డఖిల వంద్యుఁ డైన
వరదుఁ డిట్లు లట్టి వారిచే నుపనీతుఁ
డగుచు దీప్తితోడ నలరుచుండి 77

సీ. తర్వక్షుఁ డౌభరద్వాజమహాముని వలన నంగిరసుని వలన నంత
సారమహాఖ్యాన సంభృతంబును మహోదార్ధ్యస్వరంబు గాంధర్వమైన
సామవేదంబును సక్రమంబుగ నొక్కనెలలోనఁ దెలిసి మనీషి యగుచు
వేదార్ణవస్థితి వెలసి లోకాచార వృత్యర్థ మై యిట్లు విమలబుద్ధి
ఆ. విద్దెలందు మిగులఁ బెద్దవాఁ డై సర్వ, శాస్త్రనైపుణమునఁ జాల నలరి
యవ్యయుండు నత్రియాత్ముఁడు దేవుఁ డౌ, వామనేశుఁ డంతఁ బాళి మెఱసి. 78

క. భుసుఁ డైనభరద్వాజున, కనెను మహోదయముతోడ నలకా రెడిదా
వినుతకురుక్షేత్రమునకుఁ, జనునట్టి యనుజ్ఞ నిడుము సంయమిచంద్రా!. 79

చ. బలి యటఁ బూర్ణదంబయిన వాజిమఖంబును జేయసాఁగె నా
స్థలమునఁ బర్వతేజముఁ జాల వెలుంగెను జూడు మెవ్వి మ
ల్లలితతరుహోమధర్మపటలప్రవితానము లయ్యెనో కనఁ
దెలియుదు వాని వన్నెటిని దీపితచిత్తమునందుఁ దాపసా!. 80

క. నీవెట్టఱుఁగుదువని మది, భావింపకు తెలియు దైత్యపతియా బలి యా
పావనకురువిభుభూమి, న్వావిరి సీమాడ్కి నున్నవాఁడని మానీ!. 81

క అని యిట్లు వామనుం డన, విని భారద్వాజుఁ డనియె విశ్వేశ్వరి యా
జ్ఞ నిడంగాఁ గూర్చుండుము, చనెదము మఱి బలి దిలీపుజన్నముఁ జూడన్.

క. ఏయేచోటులలో భవ, దీయాకారములు కలవొ తెలియుటకొఱ కీ
లోయమునఁ గోరెక్క పొడమెను, బాయనిదయ వానినెల్లఁ బలుకుము వారీ!. 83

క. నారద! యిట్లన వారి యనె, ధీరా! యేయనిపట్ల దీప్తిగ నే వి
స్తారాకారంబులఁ జెన్నారెదఁ జెప్పెదను వాని నాలింప నగున్. 84

సీ. వసుమతీపుష్కరపాకారవనినిధిస్వర్గసుస్థపర్వతము లస్మ
దనురూపకస్థితి నలరెడునవకారములతోడ నిత్యము మొనయుచుండు
నెవ్వరు దివ్యులై యిసఁగి రెవ్వరు భరఁ బొడమిరి జలమందుఁ బుష్కరమున
నెవ్వరుఁ దిరుగుదు రెవ్వి స్థావరము లా నెవరు భాస్కరవాసవేందువరుణా
ఆ. కాలదహనలోకపగణపాలవాణీశు, లైరి యట్టివార నందఱపగ
తాంగరతిఁ దనర్చినట్టినావలన భూ, పూరణంబు లొసఁగి రనఘు!.

క. ధర సన్నిహితులు నగుసీ, పురుషులు పుణ్యులు సమస్తమునిగర్భురని
ర్ధరపూజితు లగుదురు తత్క్షణమున దర్శనము కలుగుతలఁచి వారల వెసన్. 86

క. మునిచంద్ర! మానసవ్రత, మున నాతోడిరూప ముండు నీ భువినది సంస్మ
రణకీర్తనాదివిధితో, ననిశము సర్వాభునాళి నై విలసిల్లున్. 87

క. భువనమా కార్తకరూపము, పొనరుగ గౌశికసమాఖ్యఁ బొందిన నది చెం
తను భూరిపాపచయనా, శనకరమై యుద్ధి జగతిఁ జాల వెలుంగున్. 88

సీ. అనఘు! కృష్ణానదీతీరం బలకారును వాయుతీర్థమూర్తియు నీ హస్తినాపు
రంబుండు గోవిందరమ్యరూపంబుండు వెల్లుఁ గాంచిండిఁ ద్రైవిక్రమంబు
తనరును లింగభేదంబుండు భవవిభుమూర్తి భాసిలుచుండుఁ బుణ్యమైన
శౌచ కుబ్జామ్రల సన్నాథవములుండుఁ గేదారముండును గృష్ణమూర్ధ
తే. జార్ధరూపంబు మిగులఁ జెన్నారుచుండు
వటులు నారాయణాఖ్యరూపంబు బదరి
కాశ్రమంబున వారాహమందు దీప్త
వెలయు గరుడధ్వజంబు వీవేకధుర్య!. 89

క. వినుతజయేశ్వరరూపము, భువనవనువిలసిల్లు భద్రకర్ణమున విపా
శేను గాంతిమాఘ నిత్యము, దనరారు ద్విజప్రియంబు నీ ధరణిస్థలిపై. 90

క. పరఁగు నికావతిసన్నిధిఁ, బరమంబగురూపధారభాసిలుచుండుఁ
గురుదివ్యక్షేత్రంబున, సరవికురుధ్వజము వెలయుఁ జంచల్కీర్తిన్ 91

క. కృతశౌచమున నృసింహము, తతదీప్తిఁ జెలఁగు విశ్వకారయుఁ బుణ్యో
న్నతమగుసోకర్ణంబున, సతతము రాణించుచుండ నీ సరసగుణాఢ్యా!. 92

సీ. ప్రాచీనమందుఁ గపాలంబు వాసిల్లుఁ బుండరీకము వెల్లు నీ భూరివారి
పాంసపదంబుండు నీ హంసస్వరూపంబు పరఁగు విశాఖయూపమున నతిర
మ్యోప్తుఁ బయోష్ణియం నీ దొగి యమఖండంబు తమిఁ గుమారిలయుం నీ తీర్థ సలము
మణియుతీవ్రాసుండు నీ మానితమగు శంభుమూర్తియు బ్రహ్మాణ్యముఖ్యతీర్థ
ఆ. మునఁ బ్రజాపతియును నీ బొల్వారు సుధునదిఁ
జక్రధరము వెలయు నీ త్రిదశేంద్ర
మందు తూలహస్త నీ మనుమూర్తి నిత్యము
వెల్లుచుండు మిగుల నీ వితతికాంతి. 93

వ. మునీంద్రా! చౌచథపానువండు విష్ణ్వాఖ్యవలన భృగుతుంగక్షేత్రమందు సువర్ణ
నామమున నైదుపుంబునఁ బితవాసాభిధేయమున గయాస్థానమందు గోపిత,
గదాపాణి త్రిలోక్యనాథ సోప్రచార వరదకుశేశయాధిష్ఠానములవలన నేపా
రుచుండు; నాదతీరనగమునం దర్ధనారీశ్వర ముండు నుత్తరమున గోపాలము

రాజిల్లు. మహేంద్రగిరిమీఁద సోమపీథి వెలుగొందు. సహ్యపర్వతమున శైలం
కము బారియాత్రాద్రిపయిఁ బరాశరము గోకర్ణదేశమందు దభోధనదేశ
మను విశ్వమూర్తియు మలయకుక్షియందు భాగంధియు వింధ్యపాదమందు
సదాశివంబు నవంతివిషయమున ధిష్ణ్యాకారయు నిమధయం దమరేశ్వరంబుఁ
బాంచాలమందుఁ బాంచాలికస్వరూపంబు విలసిల్లు మఱియు. 94

చ. పరమపవిత్రోదయస్థలిని వాణిముఖంబగు మూర్తినొప్ప శ్రీ
కరఫలదప్రయాగమున గణ్యపదంబున మోగళాయిమై
పరఁగెడిమూర్తి వెల్లు మధుబంధురకాననభూస్థలంబులోఁ
గరము స్వయంభునామమునఁ గ్రాలుచు నుండును మానిశేఖరా! 95

తే అల్పగంధాఖ్యతోడఁ జెన్నారుపుష్క
రస్థలంబందు నిత్యము రమణఁ గాళి
యందు భూదేవకులగణ్య మగుచు నాది
శేషవాకార మలరారుఁ గీర్తి మిగుల 96

క. దానిని యివిముక్తం బని, మానవులు సమస్తదేవమాన్యులు పెద్దల్
మానులు నిత్యశ్రద్ధా, ధానులు నై సంతతంబుఁ దలఁతురు మిగులన్ 97

క. వసనిధి బడబాముఖమను, భువనేశ్వరనామంబునోడఁ గ్రాలుచు వసుపం
పనువెల్లుఁ బర్వకిరణా, ఖ్యను నిత్యము దీప్తితోడ గణ్యంబగుచున్ 93

ఆ. ధరణిపైఁ గుమారధారబహ్వీశసం, జ్ఞను జెలంగుచుండుఁ గార్తికేయ
మనెడిదేవుతోడ నలరు బర్వాణమందు, భాసమానమగుచు భద్రమూర్తి!.

క. వినుతంబగు కురుజాంగల, మున స్థాణుత్వంబుతోడ మొనయును దీప్తి
దనరెడిమోజస్సందున, మనసిజహరు మూర్తితోడ మానుగ నలరున్. 100

సీ. కిష్కింధపురియందుఁ గొరలెడినుసుజాలు వనమాలినంచు నగ్ని బ్రస్తుతింతు
శంఖగదాచక్రసహితమై శ్రీవర్ధనిహ్నేతమును పీరభీవ్య మగుచుఁ
గువలయారూఢమై గుణగణోదారాంగ మగుచు నర్మదయందు నలరుచుండు
నమలమాహిష్మతియందు హంసాశేష త్రినయన మూర్తులఁ జెలరిల్లు

ఆ. నర్బుదంబునందు నగుల త్రిసౌవర్ణ, మగుచు సూకరాఖ్య నలరు కొండ
యందు హస్తిధరంబు ననునట్టివేరుతోఁ, జాల వెలయుచుండు సంయమిశ్రేష్ఠ!.

వ. మఱియుఁ బ్రభాసతీర్థమందుఁ ద్రిణాచికేతు, కపర్ది, శశిశేఖరమూర్తులతో
మిగుల రంజిల్లుచుండు. 102

క. ఇనశశిధ్రువసనాయస్థితి, ననిశము సుదయాద్రినలరు హాటకకూటం
బున హైరణ్యాక్షము శర, వనమున స్కంధప్రకీర్తి భాసిలుచుండున్. 103

శ. భువనమగుచున్న మహాలయ, మున రుద్రాకారమునను భోక్తృపరాధీ

వినుతోత్తరకురుభూములు, ననఘుస్థితిఁ బద్మనాభ నామకుఁడుండు మునీ! 104

ఉ. వారిరిహాటకాఖ్యఁ గడువాసినిగాంచుచు నుండుసప్తగో
దావరియందు నిర్వ్యమొగిఁ దత్పులయందురుహంసనామసం
భావిత మైమహేశ్వరత భాసిలు శోణమహాస్థలంబులోఁ
బావనభర్మసల్కవచబంధురమూర్తిఁ జెలంగు నిర్వ్యమున్. 105

క. కుండినపురమందున్నది, నుండును నాసార్వణంబు నకురతరశో భా
మండితకుసుం భిల్లీవన, మండలికాలోకమూర్తి మానుగ వెల్లున్. 106

క. పురుషోత్తమంబు మంత్రోత్కరములలో వెల్లు విప్రగణ్యప్రియమా
వరవిశ్వమూర్తికాంతిఁ, బరఁగుఁ బ్లక్షావతరణవసుధాస్థలిపై 107

క. సుమహితసూర్యారకతీ, ర్థమునఁ జతుర్బాహుమూర్తి రహిమూధవవా
సమున సుధాపితేముఁదీ, ప్తము నై సంతేము మిగుల భాసిలుచుండున్.

క. యమునాతటమున శ్రీకం, కమును గిరివ్రజమునందు నడొక్కనుచుండుఁ
విమలంబగు పశుపతిరూ, పము సుస్థిరశోభతోడఁ బరమముసింద్రా! 109

సీ. దండకావనమందుఁ దనరువనస్పతిమూర్తియు రూఢిగా భూరిదీప్తి
కాలాంజరమునందు భూనభరనీలకంధరము రాజిలుచుండుఁ దద్దశరథ
వం దుత్తమస్థితి నలరుమహామూర్తి యరలిమహాలోక్యమందుఁ బాప
హారణ మైవెలుఁగొందు వాంసయుక్తంబురుశిష్టగోకర్ణదక్షిణమునందు

తే. శర్వముందుఁ బ్రజాముఖ చారుతీర్థ
వాసమున వాసుదేవంబు ప్రజ్వరిల్లు
దగ మహాగౌరవంబు వింధ్యస్థశిఖర
మందుఁ జెన్నారుచుండు నిర్వ్యంబుదీప్తి. 110

క. అనఘూక్తా! కంధస్థల, మున మధుసూదనము కూట భూధ్రశిఖరమం
దునఁ జక్రపాణి మూర్తియు, ననిశేముఁ జెన్నారుచుండునతిదీప్తమెయిన్. 111

వ లోహదండరుండు హృషీకేశముఁ గౌశలమున మహోదయము సురాష్ట్రదేశ
మందు మహావాసమూర్తియు నవరాష్ట్రమందు యశోధనరూపము దేవికానదీ
తీరమున భూధరమూర్తియు, విదేహయందుఁ గుశప్రియము గోమతియందు
భూదితగదిస్వరూపము శంఖద్వారమందు శంఖము సైంధవాటవియందు సునే
త్రంబు, శూరపురంబున శూరంబు, నహిరణ్యతియందు రుద్రాభ్యమూర్తియుఁ,
బ్రవిష్టపమున వీరభద్రము శంకుకర్ణస్థలంబున నీలాధరూపంబు శాలవనమందు
భీమాకారము భుటితమున విశ్వామిత్రమూర్తియుఁ, గైలాసమందు వృషభ
ధ్వజము, శుక్లప్రభాభాసితలంబునై ప్రకీర్తి నలరారుచుండును. 112

ఆ. మహిలశైలమున హిరణ్మప్రభ నేపారుఁ
గామమూర్తి యొకటి కడునలభ్య

పుణ్యతీర్థమండుఁ గొల్వారుగోమిత్ర
మొందు దీప్తితోడ నొప్పుచుండు. 113

క. మునినాయక! సింహళమునఁ, బొనరు నుపేంద్రంబొకండు గౌరీహృద్యం
బునఁ గుందమాలి వెలుఁగును, వినుతించె జగములందు విస్తృతకాంతిన్.

మ. బలిసద్మంబున వేయుశీర్షములతో నవ్వల్లి కాలాగ్నిసం
కలితంబై గజచర్మవస్త్రయుతమై కన్పట్టురూపంబు భా
సిలుచుండుఁ సురలంబుఁ నం దచలమై శిష్టోరుకూర్మాఖ్యను
జ్జ్వలమై ముక్తకరంబు నై వెలయుశ్వేతద్వీపి మోక్షాపహా!. 115

వ. వితలమునఁ బుంశ్చలాసనాకృతిగను, మహాతలమండు మహావృషశీర్షాకారం
బుగను, దలమున సహస్రశీర్షభుజంబుల నేపారి ముసలాకృష్టదానవంబులచు
సహస్రాఖ్య కలదిగను రసాతలమండు రౌద్రశీర్షమగుచు వారిశంకర మయం
బైనదిగను మస్తూర్తి రాణించుచుండు వినుము 115

సీ. భూతలంబండుఁ దనరుఁ గోకనదంబు వసుధవిూదను జక్రపాణియగుచు
నలరు భువర్లోకమండు గారుడమూర్తి భావించు స్వర్లోకమందు నవ్య
యంబు విష్ణుమయంబు నా మహర్లోకంబునందు దీప్తనగ్నస్వరూపమగుచునుండు
జనవిష్టపంబున సత్యాపిలాకృతి నలరుఁ దపోలోకమందు సప్త

ఆ. యుతము వాఙ్మయంబు సౌభాగ్యంబు నఖిలంబు
నైనమూర్తి వెలయు నఘనిలోకమందు బ్రహ్మస్వరూపమై
యస్మదీయమూర్తి యలరు వినుము!. 117

క. శైవమునందు సనాతన, మై వర్తిలు వైష్ణవంబు నందాద్యంబై
కేవలపరబ్రహ్మము, నై వానిరి వెలయుచుండు నతిదీప్తిమెయిన్. 118

ఆ. అనఘ! నిర్గుణంబు నందుఁ దపోమయ
మగుచు నప్రతర్క్యమై నిరాకృ
తిని మహోన్నతముగ నీపించు నామూర్తి
సంతతంబు సర్వసంధు లెన్న 119

సీ. అతుల జంబూద్వీపమండుఁ జతుర్ముఖ మొనరుఁ గుశద్వీపమునఁ గుశేశ
యంబు ప్లక్షద్వీపమందు ఖగేశ్వరవాహనంబనువేర నలులుఁ గ్రౌంచ
మంతోగి బ్రహ్మనాభాఖ్యతోఁ దనరారు శాల్మలద్వీప విశాలధామి
గరుడధ్వజంబు నై నీలాలు సహస్రాక్ష మనుచు శాకద్వీప నమరు నంతు

ఆ. వామనస్వరూప నాసిత మైయుండు
సర్వనగములందు నలవితథ

మైనసర్వభూములందు నామూర్తులు
బహుళీమగుచు మిగులఁ బ్రజ్వరిల్లు. 120

వ. ముసీంద్రా! శాలిగ్రామమున సకలము నేనై యున్నవాఁడ నిప్పు డాడినట్టి యీపుణ్యమహాలయంబులు సనాతనములు బ్రహ్మప్రదంబులు తేజోధికాములుఁ గీర్తనీయములుఁబాపనాశనంబులు నైయుండు ఈమహాస్థానములసంకీర్తనంబువలన నాస్థలస్థదేవతల సందర్శనంబువలన మనుజులు నిర్ధూతపాపు లైధర్మార్థసిద్ధిఁ బడసి దేవత్వమున మోక్షము నొందెదరు నీకు నేవసించునట్టి పుణ్యనివాసముల నన్నింటినిఁ జెప్పితి నింక మహాపురుఁడగు బలిచక్రవర్తి చేయుయజ్ఞమునకు దేవహితార్థమై పోదము లెమ్మని యిట్లు వాసుదేవుండు భారద్వాజమునిఁ బల్కి యంతట. 121

వామనుఁడు బలిసభకుమిఁ బ్రయాణమగుట.

క. కురుజాంగలమ్మునకు శ్రీ, ధరుఁ డామునినాథుతోడఁ దనరినవాఁడై
సురుచిరగమనస్థితితో, నరిగెను సంతోషమాత్మ నలర ముసీంద్రా. 122

ఆ వాసుదేవుఁ డపుడు వచ్చుచుండఁగ నంతఁ
బుడమి తిరుగసాగ భూధ్రసంఘ
మెగురఁ జొచ్చెఁ గడలు రెల్ల క్షుబ్ధము లయ్యె
గగనవిస్తృతములు గతుల దప్పె. 123

సీ. మధువిరోధియునైన మాసతీనాథుఁడు చనుదెంచి తెలిసినఁ శాంతినేమి
చేయకుండునె మహాక్షితిపుఁ డా బలిచేత నే బ్రదగ్గస్థితి నెగడితేని
యలుకతో నేమైన నాడఁడో యని జన్నమూకులముతోఁ జాలఁజెలఁగి
మఱియుఋత్విగ్యసన్మంత్రావంతులతోడ నలరుతదాసురి యావాంతులును
ఆ. భక్ష్యకులు దిక్షకేంద్ర వారప్రదత్తంబు
లై చెలంగుచున్న వైనవాని
నపుడు గోరకున్న వచ్చి నన్నులు వారి
భయముపలన నలరి భాగసరణి. 124

వ అంత. 125

క. మునివర దారుణరూపం, బున నలరెడునానిమిత్తమును గని బలి తా
క్రునితోఁ గృతాంజలియు నై, వినయంబున మ్రొక్కి పలికెవిస్తృతఁ దగుచున్.

చ. కరువలిచేతఁ గొట్టఁబడి కంపముఁ జెందెడిరంభమాడ్కి వి
స్తరగిరివృక్షజాలమునఁ జాల వెలింగెడిభూమి యేలొకో
పరువడి సంచలించె సుర వైరులభాగము శాంతరంబులం
గరువలిమ్రుచ్చిదుఃఖమున గైకొనఁ బూనరిదేల భార్గవా! 127

తే. అబ్ధు లేలాఁ తుబ్ధంబు ల య్యె మింటఁ
బూర్వవిధమునఁ జక్కఁలు ఁ బొడలవేల
దెసలు చీఁకట్ల నేలాఁ ఁ తేజరిల్లె
నెట్టిదోసంబుతో నిట్లు ఁ లెసఁగెఁ జెపుమ. 128

క. అని యాఁకైవడి బలివిభుఁ, డనునుడి విని శుక్రుఁ డంత ఁ నాహేతుపు నా
త్మను దెలిసి పలికె దైత్యా, వినిపించెద నీకు దాని ఁ వినుమా శ్రద్ధన్. 129

సీ. వసుదేవతనయుండు ఁ వచ్చుచున్నండున సీమంత్రవాతముల ఁ నిప్ప డన్ను
లాసఁగకున్నవి రాత్రిసో త్తములకు నట్టి శ్రీహరిపాదవి ఁ క్షేపమునను
నంతమై గిరియుతా ఁ క్రాంతమా భూమియు దిక్కులు కంపించెఁ ఁ దివిరిదాని
యండున్నమకరాల ఁయంబు లుద్వృత్తవేలా త్తంబు లగుచుఁ బెం ఁపారసాగె
ఆ. దితిజాలెల్ల విగత ఁ దీప్తు లైరని యిట్లు, పలికినట్టి శుక్రు ఁ శ్రామణముల
వని యతెండు ధర్మ ఁ విపులసత్కీర్తిహా, పథ్యసహిత మైన ఁపలుకు పలికె.

ఉ. భూసురవర్య! నాసవన ఁ భూమికి శ్రీహరి వచ్చెనేని నే
వాసిని ధర్మకామముల ఁ వర్ధిలు నేదనిఁ జేయనొ మనో
ల్లాసముతోడ నీయిడను ఁ లాలితరత్నసువర్ణవస్త్రస
ద్వాసములందు దేని నిడ ఁవచ్చునొ నాకు నెఱుంగఁ బల్క నా. 131

సీ. నిజహిత మైనదై ఁ నీరజాతునకును బథ్య మై తథ్యమై ఁ భద్రదంబు
నై ప్రియ మైనట్టి ఁదను నెట్టివాక్యంబుఁ బలుకనర్హ మొ దానిఁ బరమదయను
భాషింపుమా నీవు ఁ పల్కెడుచందానఁ జేనెద వేఱుగాఁ ఁ జేయవనుచు
బలివిభుఁ డీమాడ్కి ఁ వచియింప నాగురువాక్యంబు విని యంత ఁభార్గవుండు
తే. భూతభావ్యార్థముగఁ దన ఁ బుద్ధిఁ గొంత
దాఁక మోఁచించి నుడివె నో ఁ దైత్యనాథ
వేదబాహ్యాగ్యమార్గు లా ఁ విబుధవర్యు
లెల్ల నీచే బహిష్కృతి ఁ నెసఁగి రిపుడు. 132

చ. వినుము శ్రుతిప్రమాణముగ ఁ వేల్పులు యాగవిభాగదివ్యభో
జను లటుకాన వారికిని ఁ శౌరి హితం బొనరింపఁ బూని వ
చ్చెను సవనంబుఁ గూర్చి తమిఁ ఁ జెచ్చెఱ వచ్చెడు నాముఁ బారికే
ఘని శుభకార్యవచ్చనని ఁ పల్కితి వాస్థితి నాలకింపుమా. 133

ఉ. అనలినాయతాతునకు ఁ సధ్వరభూధనరత్నవాజిస
మ్మానితవస్త్రవాహనవి ఁమానము లైనఁ దృణాగ్రమైన నే
మైన నొసంగరాదు హితఁమాత్మునుడి మూరక నీవు పల్కఁగా
నా నెవఁ డీయ శక్తుఁ డను ఁ నారయ నీకు వరంబుఁ గాంతమై. 134

క. కారణ మేమున వినుమా, వారిజదళనేత్రకుక్షి వసనిధిభూజే
వారాహూడులు నిర్వ ము, వారితమగు దీప్తితోడ భాసిలుచుంటన్ 135

ఆ. ఇట్లు తక్కుఁ డాడినట్టివాక్యము నాతఁ, డాలకించి పలికె నర్థిజనుల
కెద్దియైన నిచ్చుశీలను నీమాట, యందు నామచిత్త మలర దిపుడు. 136

సీ. వినుఁ హీనవృత్తితో నెలసి కదా యర్థి చనుదెంచు యాచింప జగతియందు
నట్టిదావృత్తి నాశ్రయచ్యుతుఁ జేటికి వరుదెంచునట్లు జగన్నార్దనుండు
విష్టపేశుండైన విష్ణుఁ జేతేర లేదని యిట్లు పల్కుదు నట్టి విబుధ
సత్తమశ్రుతము నై చాల నాయది థార్థ్రిఁ జెన్నారునే నట్లుచెప్పఁగలనె

ఆ. కాన దానిఁ బల్కు గణ్య లౌవిప్రులయందు సాధుభావ మలరు టర్థ
మనును భూతివాంఛ నడరెడువానిచే, నద్ది నిజము దృశ్యమైనకతన 137

క. వినుఁ పూర్వాభ్యాసమున, వ్యనుజాలకందఱకు మోనిమధ్యగములు వా
క్తనుచిత్తములగు కర్మము, లొనఁగూడుచునుండు మిగుల నుర్వీస్థలిపై. 138

ఆ. మున్ను మలయగిరిని నొనసెడికోశకా, రాత్మజాని ప్రవృత్తి మనుపురాణ
గాథనెల్ల నీవు కరమర్థి వినకున్న, వాఁడ వేమొ చూడ భవ్యశీల. 139

చ. పరమమునీశ! యిట్లు బలి పల్కిన భార్గవుఁ డాడె నోమహా
సుకవర! కోశకారసుతు శోభనపుణ్యపురాణగాథను
స్థిరమతిఁ జెప్పుమా వినఁగఁ జెన్నలరారెను గోర్కి నాకు నీ
తరుణమునందన న్వని యతం డన నుక్కునితోడ నిట్లుగన్. 140

కోశకారసుతుఁ డనునిశాకథ వరికము.

క. దనుజాచార్యా! యాకథ, వినిపించెద నేను భక్తి వినుమా ప్రీతి
ఘనుఁడను ముద్గలమునికిని, దనయుం డొక్కఁడు జనించెఁ దజ్ఞులు మెచ్చన్.

ఆ. అతఁడు కోశకారుఁ డనువేర థాత్రిపై, నడరుచును దపోధనాన్వితుండు
ధీరవరుఁడు జ్ఞాన దీపితమూర్తియు, నై నిరంతరంబు నతిశోభిల్లు. 142

సీ. భర్మశీలయును వాఙ్న్యాయసుతయును భవ్యభావయుఁ బతివ్రతయు నైన
ధర్మిష్ఠనామసుందరి వానికిని సతి యయ్యె నాసతియందు నామహర్షి
పతికిని బ్రకృతితో బలిసి జడాకృతిఁ బొదలెడిసూనుండు పుట్టె నట్టి
బాలుఁడు మూర్ఖుని వలె నేను భాషింప కంధునిచందాన నసిశ మేది

తే. గనుఁగొనఁ డన్యు నంతటఁ గదిగినట్టి
వాఁడు నంధుండు మూర్ఖుండుఁ బండితుండు
నై నతనయునిఁ బొడఁగాంచి యతనితల్లి
యైనధర్మిష్ఠ యిట్లు యనుచు నపుడు. 145

క. ఆరయ నాఱవదినమున, ద్వారంబున వైచె నంతఁ బరుషయు మహా
చారయు శూర్పాఖ్యయు శిశు, వారిణియగు ధనుజధారు యాఁకోటి కొగిన్.

ఆ పారపీనుఁడైన ర స్వసుతునిఁ గొనివచ్చి, చూచి పిదప నాత్మసుతుని విడిచి
కోశకారు పుత్రుఁ ర గొని వేగ చనిఁ దన, విపులశైలగుహకు ర వేడ్క నపుడు.

క. అరుదెంచిరట్టి నిజసుం, దరి గని యామనువమగఁడు ర దర్పితుఁడు భుటో
దరనామధేయుఁ డగుక, ర్బురుఁ డాయెడఁ బలికె నిట్లు పుణ్యముసేంద్రా! 146

చ. వనితరొ మేము కెచ్చితివొ ర పల్కవె నీవన నాపె చెప్పె నో
దనుజవరేణ్య! నేను జని ర ధారణిలో విహరించి కోశకా
రునిసుతుఁ గాంచు నక్కడ వి రూపుఁడు నానిజపుత్రునుంచి చ
య్యనఁ జనుదెంచితిఁ గుతుక ర మాత్మఁ జెనంగొన నన్న వాఁడనెన్. 147

ఆ. అబల నీవు చేసి నట్టి యీపని శుభ, రంబు నగునె యిట్టి ధరణిదేవ
తనయుఁ డధికధర్మతత్త్వజ్ఞుఁ డలిగిన, శాప మొసఁగు మనకు ర నిశ్యముగను.

క. వినుమా నీవాకారణ, మున నీతని విడిచి విక్రయ మూర్తియు నగుచుం
డిన మఱియొకబాలునిఁ గై, కొని రా నీనేర్పుతోడఁ ర గొబ్బునఁ జెలియా!.

క. ఇటు లాదైత్యుఁడు పలికిన, బటుకార్శ్యయుఁ గామరూపపరివృత యగునా
కుటిలాసురి మింటికి దు, ర్ఘటగతితో నెగసిపోయెఁ ర గడువడి నంతన్ 150

ఆ. విప్రవరునిగృహము వెలి నిలువంబడి, నట్టిదైత్యసూనుఁ డానయమున
బాటనచ్చెలునుఁ జి ర పొరిఁబొరి నేడ్చిన, సరవి నారవంబుఁ ర జాల నేపు 151

వి ఆలించినట్టిదై ర యప్పు డాధర్మిష్ఠ ప్రాణనాథునిఁ జూచి ర బ్రాహ్మణేంద్ర
కుభళబ్రుఁడయ్యె నీసుతుఁడు చూడుమ యని పలికి నివ్వెఱపాటు ర వలమంది
రాంతరంబునసుండి రయరిగె వేగముతోడ వర్ణరూపాదులఁ ర బ్రబ్వరిల్లు
నిజసుతు బోలిక ర నెగడెడు నాబాలుఁ గని నవ్వి యాకోశకారుఁ డంత

ఆ. నాత్మసుతునిఁ గూర్చి ర యనెను భూతంబిటఁ, బోరి మనకు వెఱపు ర చెలఁగునట్టు
వసుధపై స్వరూపవంతుఁ డౌనొకబాలు, నునిచి చన నటంచు ర నువిద తలఁకు.

ము అని యాసైవడి భార్యతో నపుడు విస్రాధీశ్వరుం డాడి థా
త్రిని దర్పాన్వితపాజి గీచి యట నాదివ్యార్భకు న్మంత్రశ
క్తిని బంధించెను తూర్పునేత్రములతో ర దీపించుచున్నట్టి దా
దనుజస్త్రీ చనుదెంచి విప్రసుతు సదృశ్యంబు నాభూమిలోన్. 153

క. దూరమున పీడి మాయా, కారంబున నేగఁ గోశకారుండు సుతా
ధారుం డగుతనసూనునిఁ, గూరిమిఁ గైకొనెను వెన్క ర కొమరార ముసీ! 154

వ. తదనంతరంబున. 155

క. దనుజాంగన వచ్చినదై, తనతనయు గ్రహింపలేక ర తల్లటపాటొం
దినయటి నట్టిటు తిరుగుచుఁ, జనఁగాను నివ్వగను నెగడి ర విభుకడకు వడిన్ 156

వ. ఇని యత్తఱి. 157

క. తనతనయుం బొరిందినవి, ప్రునిదగువృత్తంబుఁ జెప్పె నీరూఢిగ నీ
తిని రక్కసి పోయినయెడఁ, దనసతికా విప్రవరుఁడు నీదనుజాత్మజునిన్. 158

ఆ. అర్పించి దూడతో నీనదరుసల్లనియావుసంబంధమై యిమ్ముగసద్రసోద
మునుగుపాలతో నీమజీ దధితో విప్రుఁ డాత్మజాతునిఁ బెంప నీధికతుష్టి
నాబాలురిద్దఱు నీహారువాంది యేడేండ్ల వయసుతో నలర నాబ్రాహ్మణుండు
కాంక్షమీఱఁగ నిళాకరదివాకరులను పేరులు వారికిఁ నీపెట్టి నంత

ఆ. నసురసుతుఁడు పగటిపయందు స్వపుత్రుఁడు, రాత్రివేళఁ గీర్తిఁ నీబ్రజ్వరిల్ల
నాద్విజుండు వారినీకపు డుపనయనంబు, వేదవిధి నొనర్చె నీవేఁకలర 159

క. వ్రతబంధమైనవేదము, సతతంబు దివాకరుండు నీచదివెను మాత్మో
న్నతిని నిళాకరుఁ డొగిఁనా, త్రుటిఁ బదువక మొనయుచుండెఁనోమరి యనుచున్. 160

క. జననీజనకులు బాంధవ, జనములు మలయస్థ లట్టినీజడబాలునిఁ గ
న్లోని నిందించిరి వసిగెడి, మనసులతోఁ బ్రత్యహంబు నీమానిలలామా. 161

క. కనుఁగొని జనకుఁడు రోషం, బున నిర్దలమైనకోపమునఁ ద్రోసి రయం
బునఁ బుత్రుమీఁద గురుశిలఁ, గనికర మిసుమంత లేక నీకడకఁ జనెన్ 162

క. అనిలేము వాఁడాకోపం, బునఁబడి యాచోటునందుఁ నీబొదలెడిశిలమీ
దను డేరి దుఃఖమాత్మను, చెనఁగొన వర్తిల్లుచుండి నీపిమ్మట ధృతితోన్. 163

ఆ. అట్టికూపమందు నీనాబాలుఁ దుళికిక, చెట్టునందుఁ గాచినట్టిపండ్ల
వాంఛ మెసవి బ్రతుకవర్షరంబులు పది, చనెను బిదప వానిజనని మాని.

క. గురుపాషాణముతోడను, బరివృత మై వెలయునట్టిబావికడకు నా
తరుణమున నేగి విస్మృత, తరగిరిసన్నిభముగాన నీతళితోడన్. 165

ఆ. పఱిపఁబడినవెద్దబావిని గనిదీని, యం చెవండు నిట్టిదైనగొప్ప
బండవైచె ననుచు నీబలారావ మేపార, ననఁగ నంతఁ గూపమందుఁ జెలయు.

మ. తనయుం డైననిళాకరుం డపుడు తద్దర్శోక్తి నాలించి మో
హనసీ! నాజనకుండు కూపమునఁ జంచచ్ఛక్తి నీబండవై
చె ననఁ భీతిలి యాచెలంది యనె బాల్పిత్రస్వరం బొప్ప నా
తని తెన్నాఁకెడివాఁడ నీచెవఁడవో నీతెంపొప్ప భాషింపుమా. 167

చ. అన విని వాఁడు పల్కె విను నీమంబు నిళాకరనామధేయ ధ
ర్తనయుఁడ నన్న నాకాకసుతప్రవరుండు దివాకరాఖ్యతోఁ
బొనరు నిళాచరుండనెడిపుత్రుఁడు లేఁడని యిట్టి పల్కు నా
వనితకుఁ బూర్వవృత్తమును నీవాఁడు సమస్తముఁ దెల్పె నాయెడన్ 168

క. తనసుతునికూట విని యా, వనితామణి యట్టిగొప్పపాషాణంబున్
దనచేత నెత్తి దూరం, బున వైచిన వాఁడు మోదమున నాహరిన్. 169

ఆ. వీడి వైకి వచ్చి వి స్మృతభక్తితోఁ, దల్లిపాదములకుఁ బద్మ మ్రొక్కి
నంత స్వానురూపుఁ బ డసుసుతుఁ గని యా మె, సంభ్రమించి వాని శ్రద్ధతోడ.

క. కొని బంధుజనులకడకుం, జనిపతితో నాత్మతనయుఁ జంగరిఁ నెల్ల
న్వినిపింప నాఁ డేలాఁ, తనకా రెను బాలమనుచుఁ బగ మఱి పల్కెన్.

క. మున్నెట్టిది పొసఁగెనొ నా, కున్నతమతిఁ బల్కుమాత్ర నొప్పారె ముదం
బున్న విని యామునీంద్రుని, చిన్నికుమారుండు భక్తి నిట్లనుచునుండన్.

కే. కోక కాఖ్యతోడను నొకుమునులు
జనకునకు సత్యసహితయోగమని కరఁడు
చిత్రమైనట్టి తనవార్త నెఱపి దాని
విన్నవించెద నాలింపు వివమలచరిత !. 173

సీ. జనక నామూఢాంధ్రజడకారణము విను దేవవ్యపాశ్రిదివ్యవిప్ర
మహితవంశంబందు నమూర్ఖ్యసతికేను బూర్వకాలంబునఁ బుట్టి పెరుగఁ
దండ్రి యంతట నన్ను ధర్మకామార్థమోక్షకరమైన వేదాంతశాస్త్ర
మును జతుర్వేదంబులను బురాణేతిహాసంబులఁ బదివింప నజ్ఞాని నగుచు

కే. బహుళవిద్యావిశారదప్రౌఢుండ, నగుచు గర్వంబుతోడ నే నలర దాన
విపులకల్మషుఁగతవివేకదీప్త, మానసంబుల నేపారి మగిడి దాన. 174

క. గురుమోహావార్ధిఁ బడి దుర్భరజడభావంబువలన నబహిర్ముఖినై
పరదారార్థగ్రహణము, నిరతముఁ గావించుచుంటి నే నతికాంక్షన్. 175

క. పరసతులఁ గూడినందునఁ, బరధనహరణంబువలన నబంధురపాపో
త్కరుఁడనయి చచ్చి యమకిం, కరబంధనమునకుఁ జిక్కి కాలునిపురికిన్. 176

క. చని రౌరవాఖ్యనారక, మునఁ బడి వెయ్యేండ్లదాఁక నొగులుచుఁ గష్టం
బున వెలసి భుక్తశేషఁగ, దనరుచు దోసంబు చెలఁగుఁ దేజి నోజనకా !. 177

ఆ కాననమున ఘోరకలుషి యామృగపతి
నగుచు నేను బుట్టి వ్యాకృచేష్ట
వలలి మొక్కఁ దేజిని నంబరంబునఁ బడి
నెగడువగను మిగులఁ బొగలుచుండ. 178

క. నరవిభుఁ డొక్కఁడు ననుఁ దన, పురి- జేర్చిన బోనులోనఁ బొరి స్రుక్కి వ్యథఁ
బరఁగుచు వ్యాధుస్థితితో, నిరతము వర్తించుచుంటి నిర్మలచిత్తా !. 179

క. కామార్థధర్మశాస్త్రము, శామనుజాధీశసద్మ నుంటఁ దెలియఁ
గావించి నేను వానిని, వేమఱు వినుచుండ నంత నవిభుఁ డొక్కఁడనిన్. 180

సీ. ఒక్కదోషతితోడ నొప్పి గదాపాణి యై పురిదెలుపరి నరిగి నపుడు
భయమును వేఁడితోఁ నెలఁగి రూపప్రతిమయు నై భుజోద్దిష్టసులయమట్టి

ధరణీశ్వరునిసతి । భవుఁడు పోయినచోఁ గనుఁగొనుటకును నాకడకు రాఁగ
నాజ్ఞాపింపఁగనఁగోక్కొనంతఁ బూర్వాభ్యాసమునఁ జెంపుసొంపెసఁగుబుద్ధియుండుఁ
తే. బంధకీయుఁ డండువలన నోపాలిఁ గాతు
శాస్త్రపద్ధతిఁ గానట్టిచానతోడ
నెగడుచతురోక్తులను గొన్నినీటుకులుకఁ
బలికితి వలపుమిన్నంద । వాని వినుము. 181

క. నవయౌవనసహితా ! పార్థివతనయా ! నిర్వ్యథభద్ర ! । దృఢనాదముతో
వావణించు పికమువలె నాకు వఱలు మనమొప్ప నీవు । కొంటివి భీరూ ! 182

క. వలరాజాచేతిచిలుకా !, పలుమఱు కంకుండు రేఁగి । బలువాడికోరం
బులతో నవ్వుచు నిత్తఱి, బలిమిఁ గాఁదించె నన్నుఁ । బాలింపు దయన్. 183

తే. ఇట్టు లేనన నామాట । నెలమి నడ్డి
యాలకించి ననుఁ గాంచి । వ్యాఘ్రిగణ్య
మునకు రతిమోహ మేలాగుఁ । బొనరు నన్న
నాచకోరాక్షితోడ నే । నప్పు డిట్లు 184

చ. అనితి సుమధ్య మా । విపులకూరయ వాకిఁ దీయు మీవు నే
మనమలరార రాఁగలను । మాట లికేటికి నన్న నాపె నఁ
గనియనె వ్యాఘ్రిమా పగటికాలమునం దొగి నెల్లవారుఁ గ
న్గానెదరు రేయి ద్వారమును । గూరిమిఁ దీసెద నంత స్వేచ్ఛమై. 185

వ. మనము సంతసమున రమింతమని. 186

క. పలికిన నేనాడితి నో, కలికీ ! నామాట వినుము । కాలక్షేపం
బలరుట కోర్వదు మది వా, కిఁ దెఱచిన దానవగుచుఁ । గెఱలెడికరుణన్.

ఉ. కట్టినకొద్దు కట్టులనుఁ । గ్రక్కునవీడఁగఁ జేయుమంత నే
దిట్టరి నై రమింప నరుఁ । దెంతు ననన్విని యద్ది ప్రీతితోఁ
జొట్టిన వాంఛచిత్తమున । శోభిలఁ బంజరమందు గట్టిగాఁ
జెట్టిన మాఁతవాఁకిని । వేడుకఁ దీసెను మెల్లమెల్లనన్. 188

క. అనఘా ద్వారముఁదెఱచిన, గని చెలుపలిచోటి కపుడె । కడువేగముతోఁ
జనుదెంచి నేను ఘనబల, మున నిగడాదిప్రహారములఁ ద్రుంచి రణిన్. 189

క. మొనసెడివలపున వడి నా, జనపతిసతిఁ బట్ట నమిలి । సత్త్వులు నగు నా
మనుజేశునిదూతలు ననుఁ, గని శరణము లొచ్చు నంతఁ । గార్యస్ఫూర్తిన్.

సీ. వచ్చి యత్తఱి నన్ను । వడిఁ బట్టుకొని పటుముద్గరంబులచేత । మోఁది మిగుల
కృంఖలంబులచేఁ । బృథుపాశములచేఁ గట్టనే వారిని । గాంచి మీరు
నన్నిట్లు చంపుట । న్యాయంబు కాదన్న నామాట నాథుఁ । బప్పు డెలమి
నాలించి వటవృక్ష । మంపు నన్బంధించి ఖండింప మృత్యు । వెంది । కాలపురికిఁ

తే. తోయి పితరు నరకగములఁ బరదారని
చేవణమునఁ జాలఁ జెంది వేయి
హాయనములదాఁక నటు బాధలం గుంది
భుక్తకేవకర్మమున ధరిత్రి. 191

తే. అఖలవిద్యావిశారదుం డై వెలుంగు
నన్ని వేళాఖ్యవిప్రగృహమున శ్వేత
ఖరము నై పుట్టి కెలవితోఁ గ్రాలి క్రీతి
నిత్యమూవాసమందున నెగడి నేను. 192

క. భూసురవనితావాహో, ద్భాసితవిధి నుంటి నొక్కగతజీని సుశాస్త్ర
భ్యాసకిశారదేశజయు నా, భూసురసతి కైన వసుధి నొంగాను మతిన్ 193

సీ. జనకాలయమునకుఁ జన నుదిఁ గోరఁ దత్పతిదానిఁ గన్గొని భాను యాఖ్య
రంబు నధిష్ఠించి రకిం నేగి పితృగృహమం దొకనెలదాఁక నధికతుష్టి
నుండి యా నై నట నొప్పారుచుండక రమ్మని పల్క నారమణి యిట్టు
పలికెతఁ బలుకఁగాఁబడి గతబంధన మేపారు నాయిండ నెక్కి వడిగ

ఆ. నెసఁగి యర్ధదూర మేగి నా నైనుండి
డిగ్గి యేటిలోనఁ దివురునీటి
యందుఁ గ్రుంకుచుండ నార్ద్రవస్త్రమున స
ర్వాంగసుందరమున నడరుచున్న 194

వ. ఆచిలుకలకొలికిని దిలకించి వలరాజవాడికోలలకుఁ దాళఁజాల కేనరిగి పట్ట నా
బిడ పుడమి వ్రాలె నంత. 195

క. కడుఁదమి నాకురమతి నై, యడరుచు నావెలఁదియిండ నక్యుర్ధరతి నా
యొడ వడిఁ బడ నాబిడ వెం, బడి వచ్చిననరుఁడు చూచి నటుతోపమునన్. 196

ఉ. హస్తముచేతఁ గట్టిఁ గొని యప్పుడె వాఁ డరుదెంచి కొట్ట నేఁ
ద్రస్తమనంబుతో నలరి నా వడి నిష్కడనాడి సోలి వి
ధ్వస్తముదంబున న్వాలసి నాసికరసూతిదిగాన నుండ నై
విస్తరమైనవేగమున నెల్లుచు నేగఁగ నంత నోమునీ! 197

తే. వాఁడిరసనంబు వెడవెడఁ బాఱుమర్మ
దంబులకుఁ బుట్టుకొనె నద్ది నిద్దఁ బ్రాణ
హానికరమైన కతన నద్ధాన నాఱు
నిళలు కడచెడివఱకు నేనిల్లి యంత. 198

క. నిరయప్రాప్తుఁడ నై యటఁ, బొరిగట్టము లనుభవించి నిముక్తుఁడ నై యా
తరుణమునఁ బిలుకరూపున, ధరనై జన్మించి గగనగతులమున నొగటిన్. 199

క. మునిములరఁ బిరుగుచుండం, గనుఁగొని యొకతోయవాఁడు నిగ్రక్కున నసుఁ నై

కొని పంజరాంతరంబున, నునిచి దయాహీనబుద్ధి నొప్పార ముసీ! 200

అ. భాగ్యశాలియైన వణిగాత్మజాని కస్మై
నంత నరేడు మేడ నడరు చెలుల
కడను నిలుప నేనుఁ గడుసర్వశాస్త్రార్థ
విదునిమాడ్కిఁ దోప వివరుఁబితి 201

క నెగడుచునుండిన నటఁ గల, ముగుదలు దాడిమఫలాన్నరసములతో నసుఁ బా
గుగఁ జెంచుచుండఁ జెరుగుచు,జగిలిగితో చెలయుచుంటిఁ జెలువము మాఱన్.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డబ్జరథాత్మీయు శుభయు సుశ్రోణియు సుందరాంగ
సహితయుఁ బృథులతరస్తనయు భాసురతనుమధ్యయుఁజంద్రాభ్యమహితయధిక
వల్గుహాసినియగు వణిజానికూఁతురు పంజరంబును గొని పాలి నన్నుఁ
గరమునఁ గైకొని ఘనినిజకుచయుగ్మమందుఁ బల్లమినుంచ నంత దానిఁ
తే. గలయ మది నెంచి రహిం మించి కడిమి లలిత
గతిని మాఁడికి వలపుతోఁ గ్రాలి చనుచు
హరణవానరబంధన మందుఁ బిక్క
యట మహోపాసమలినుండి యంత నీల్గి 203

క. కడుదారుణనారకమునఁ, బడి కష్టము ననుభవించి బహుదుర్గతితో
నడరి మము క్తస్థితిఁ బడఁ, బడి గోపతినగుచు నీచుభవనములోనన్. 204

చ. కలగి నొక్కనాఁ డతఁడు గాదిలి బండికి నన్నుఁ గట్టి సొం
పొలయ నిజాంగనామణిని వేడ్క నధిష్ఠితఁ జేసి కానన
స్థలినిఁ బోవుకొఱకు మదిఁ జాలవెలుంగఁగ మున్నుఁ బోవ నా
చిలుకలకొల్కి పృష్ఠమునఁ జెన్నలరారుచు నుండి యయ్యెడన్. 205

ఉ. గాన మొనర్చుచుఁ జనిన గాఢముదంబున నాలకించి నే
సూనశరాస్త్రజాలముల సోలుచు సంవ్యధితేంద్రియుండ నై
మానుగ వ్యత్యయస్థితిని మాటికి లాగుచు భూవిభ్రమా
ధానగతిఁ ధరాస్థలని జడ్డయు నాహవమంకె కూలితిన్. 206

తే. అపుడు నామెడఁగట్టినయట్టి పలుపు
తోడ నాచోట నొగిని బద్ధుండ నగుచుఁ
జచ్చి దుర్గతి వేయివత్సరము లుండి
జాలిసంస్మృతితో నిట్టిజగతియందు 207

మ. జనకా నీపరమాలయాంతరమునఁ జన్మించియే ముందుఁబు
ట్టినజన్మంబుల నానుపూర్వికముగా దొందంబులో సారెఁ బె
న్వనటఁ బంతిలుచుంటిఁ బూర్వజనితాభ్యాసాత్తసంసిద్ధిచే
తను శాస్త్రోక్తి జనించె నాకు నిపు డుద్దామస్థితిం దానొగిన్. 208

వ ఏప్రేంద్రా! జ్ఞానవిజ్ఞానసహితుఁడ నైయుండియు నేనాశాస్త్రోచితాగమోక్తులసర
ణి నెన్నఁడైన నొనర్పనైతి వినుఁ మనోవాక్కాయకర్మములవలనఁ జేసినభిక్ష
కలుషములు శుభాశుభంబులు స్వాధ్యాయశాస్త్ర జీవికములు వధబంధనాదు
లు పూర్వాఖ్యానసరణిఁ గలుగుచున్నవి పూర్వజంబగు జాతినిఁ దలఁచువాఁడు
సకలపంకనివృత్తి నొనర్పఁగలఁడు కానఁ గలుషముల నడంచి పుణ్యములఁ బెం
పొందించుట కొఱకు నరణ్యమునకు నేగెద నీవీదివాకరాఖ్యపుత్రుని గృహస్థ
ధర్మకుండు నిమ్మోగింపు మని యిట్లానిశాకరుఁడు భాషించి తలిదండ్రులకు
నమస్కరించి పుణ్యాద్యేశమైనదియు హరినివాసమగు బదర్యాశ్రమమున కరిగె
ననిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 209

క. దనుజాచార్యా! యిట్లిల, దనరుఁ బురాఖ్యానసరణి నీ దానము ధర్మం
బును విత్తాదులు ధరఁ గల, మనుజాలకును సంతతంబు నీ మాటికిఁ జాడన్.

ఆ. కానఁ బూర్వమందుఁ గడిమి నాచే నశ్వ్య, సింపఁబడినదానిఁ జెప్పినాఁడ
నీకు నన్యగతిని నెగడెదుదానినిఁ, బలుకనైతి నిపుడు భక్తిమాఱి. 211

సీ. భార్గవా! దానతీర్థస్తోత్రయములు నన్నిదానాకంబులు మహోదారణాళు
ములు విమలజ్ఞానములు ధర్మకామార్థసిద్ధ్యయనంబులు నీ క్షితితలమునఁ
బొనరుఁ బూర్వాఖ్యానమునమానవులకెల్ల నన్యంబుగా నెన్నఁడైన నగునె
తలపోయ నని యిట్లు నీ కైలాసేశ్వరుండును బలవంతుఁ డైనట్టి నీ బలివిభుండు
ఆ. తనగురుండు ధర్మతత్పరుం డగు కవి, కపుడు చెప్పి నైటభారి మధుని
దారి యైనచక్రిఁ దలభక్తి సహితుఁడై, తలఁచుచుండె మిగుల నీ ధర్మబుద్ధి.

వామనుఁడు బలిసమక్షంబునఁ జేయుట.

ఆ. అనఘు! యట్టితరుణమందు శ్రీభగవంతుఁ, డైనవామనుండు నీ హర్ష మొప్ప
యజ్ఞవాటభూమి నీ కుదెంచి గట్టిగా, నాడె నొక్కమాట నీ ర్యె న్న.

సీ. ఓదైత్యపార్థివ! నీ యోంకారపూర్వంబు నైనవేదంబు లీయజ్ఞమందుఁ
గడిమిఁ దపోధనగణ్యరూపముతోడ వావదించుచున్నవి నీ యాగభవ్య
మైనట్టిదగువావాయజ్ఞ మేచందానఁ జేయ నా నారీతిఁ జేయుమనుచు
భాషించె నట్టియావాక్యంబు నాలించి వలయు దితీశుఁడా నీ బలి విభుండు

ఆ. పాద్యపాత్రుఁ డగుచుఁ జక్రియండినచోటి, కేగుదెంచి యంత నీ సీశ్వరుండు
దేవదేవుఁ డైన నీ దివ్యవామను వేద, విధిని బూజచేసి నీ వేడ్కఁ బలికె. 214

శా. దేవాధీశ్వర యేమి నీవడిగెదో నీ కెంబొప్ప నద్దానినే
భావానందముతోడ నిచ్చెద దయా నీ భాగిల్లి భాషింప నా
నీవన్న న్విని యంత నవ్యయుఁడుఁ బ్రహ్లేశుండు వైకుంఠుఁడుఁ
ధీవర్యుం దయానట్టివామనుఁడు బ్రహ్లీకించుకాంక్ష న్దనీ. 215

క. చిరకాలము నవ్యూచు బలిఁ, బరమతపోధనుఁడు నైన భారద్వాజా
గరమూలోకించుచు బలి, ధరణీశునితోడఁ బలికెఁ దాపసవర్యా. 216

క. బలినాయక! నాగురునకు, గలదగ్నిపరిగ్రహంబు భూనతరమై యా
జ్వలనునిఁ బారక్యస్థితి, నలరారెడిపుడమిఁ జెట్టఁ డాముని చూడన్. 217

క. ఆతాపసార్థమయి నే, నీతఱి యాచింపవలసె నిన్నున్నా
శేతఃప్రీతిఁ బవిత్రయ, భూతలమును మత్పరిమాణముగ నిడు భూపా 218

క. అని వామనుఁ డవుడీవిధ, మున నన నాదైత్యవిభుఁడు భుజసారుండుం
దనయుండగుబాణుని నిజ, వనితామణిఁ గాంచి యిట్టు పలికెను బ్రీతిన్ 219

ఉ. భూరిరమావిలాసమునఁ బొల్పెసలారెడి నన్నుఁ బ్రీతితోఁ
జేరి క్రమత్రయంబు నిడు చిత్తమురంజిలనంచు నేవిభుం
డారయఁ గోరివేఁడె ధరణీనాలఘుకాముఁడు నైన వామనా
కారునిచా ప్రమాణమొగిఁ గ్రాలెన కేవలమై విచిత్రతన్ 220

చ. వినుతము లైనపుణ్యముల వెల్లనివారును స్వల్పబద్ధు లా
జనులకుఁ బ్రాయముం ధనము భాంతిసుఖాదుల దుర్లభుండు నా
వసుజదళాతుచందమున వాగ్వనితాహృదయాబ్జవాంస యా
వసుజభవుం డొసంగఁ డిల భగ్నదయారసయుక్త బుద్ధితోన్. 221

ఆ ధనముఁ గోలుపోయి తల్లడిల్లెడివాని, కిడదు నలువ ధనము నెలమి దాత
నైననన్ను నేమినడుగఁ జేయక కొని, కిడుఁ బవిత్ర యేచ్ఛ నెలమి నార. 222

చ. పరమమునీశ్వరా యిటుల పల్కి జనార్దనుఁ జూచి దానవే
శ్వరుఁడు మహాత్ముఁడు న్విబుధ చక్రవిరోధియు నాబలీంద్రుఁ డా
తరుణమునందుఁ గ్రన్ననముదంబు మదిన్ బడిలంబు నై తమిన్
బరఁగుచునుండ నీకరణిఁ బల్కుఁ డొడంగెను దెంపుదెంపునన్. 223

మ. వరదా రాజ్యమొ భూములో కనకమో వజ్రంబులో సొమ్ములో
కరులో వస్త్రములో మహాధనములో కంబాములో మేడలో
హరులో గ్రామములో మణిప్రకరమో యా రామవాసంబులో
నిరయో లేక మతేమి నీమనసులోఁ జెల్వారె భాషింపుమా 224

మత్తకోకిల దేవతాధిప! నేను నీజగతిన్ విభుండనుదాతనై
వావిరిన్ వెలయంగ నీవిట వచ్చి నన్నుఁ బవిత్రయం
బీవసుంధర నిమ్మటంచని యడ్డినాఁడవు దానినే
నేవిధంబున నిత్తు నా కిపు చేడ్తెర మదిసి న్లాగిన్. 225

క. నాకుండినవసుధావర, నాకరసాతలములందు నవి లేని మదిం
జేకొని యొక్కటినైనన, యాకరుఁడవు నగుచుఁ గోరుమా మానాథా. 226

చ. అని యిటు లాదితిప్రవరుఁ డాడిన వామనమూ ర్తిపల్కి నో
దనుజవరేణ్య రర్థిహయ మిచ్చెదనంటి హిరణ్యముల న్మహార్థ రా
జనులకు నట్టు లీఁడగు విశాలయశస్సులరాదు నేను గో
రినదగు నీపదత్రయముఁ బ్రీతి నొసంగుము నాకు భూధవా. 227

క. దానిని హాటకగిరిఁగా, మానసమున నేఁ దలంతు మాటికి ననియ
ట్లా నారాయణుఁ డన నా, దానవనాథుండు భక్తి తలొగ్గంగన్. 228

క రంగారెడిదగుబంగరు, శృంగారవుగిన్నెఁ దాల్చి సిరిమగనికి ను
త్తుంగమతితోడ నాదితి, పుంగవుఁడు పదత్రయంబుఁ బొంగుచు నిచ్చెన్. 229

వామనుఁడు విశ్వరూపమెత్తుట.

తే. అంత బలిదత్తమైనతోయంబు హస్త
మందుఁ బడినంతమాత్రమె హర్షమత్త
నలర హరి ముజ్జగంబుల నాక్రమించు
పట్టిదగు విశ్వరూపంబు నవుడు దాల్చె 230

వ. ముసీంద్రా, వినుమా విశ్వరూపాభిరామపరణి ఖాషింతుఁ బాదమందు భూమి
యు, జంఘలఁ ద్రైలోక్యపూజితంబగు మిన్నును, చిక్కలందుఁ దపోసర్వంబు
లును, గటిప్రదేశమున విశ్వేదేవతలును, వస్తిమస్తకములఁ బ్రశస్తమరు
ద్గణంబులును, లింగమం దసంగుఁడును, వృషణములఁ బ్రజాపతియును, గుహ్య
మందు సప్తసాగరోన్నతమహావిశాలచతుర్దశభవనములును, ద్విపలోలందు
పదీభ్యంచంబులు నంతఃకుక్షియం దఖలాధ్వరక్రియామంత్రప్రపూర్ణాదులును,
బృష్ఠమం దష్టవసువులును, స్కంధమున రుద్రులును, భుజములందు నఖలదిక్కు
లును, హృదయమునఁ బరమేష్ఠియుఁ దదస్థుల వజ్రాయుధంబును, వక్షస్థల
మందు సుందరీమణులును, మనసందుఁ జందురుఁడును, గంఠమున దేవజననియ
గునట్టి యదితియుఁ, దద్వలయమందుఁ జతుష్షష్టివిద్యలును ముఖమున నగ్నియు
తులగువిప్రులును, దంతముల సంస్కారసూక్తధర్మా మార్థమోక్షశాస్త్రంబు
లును, లలాటమందుఁ బత్నియుఁ దెవులలో నశ్వినీదేవతలును, శ్వాసములందు
శ్వాసనులును, సర్వసంధుల మరుద్గణంబులును, జివ్వాను సరస్వతియు, నేత్రము
లందుఁ జంద్రసూర్యులును, రెప్పలలోఁ గృత్తికాదులును, భ్రూయుగ్మభాగ
మున విశాఖాదులును, రోమకూపములందు మహర్షినక్షత్రలోమరాసులును
గలిగి భూతభావనుండును భూతేశ్వరుఁడును భగవంతుఁడు నగువాసుదేవుఁ
డేకాదృశగుణంబులతో నొనరించి యొకపాదముతోడ స్థావరజంగమాత్మకమగు
జగంబు నాక్రమించి యుంట 231

ఉ. ఎన్నఁడు మిన్నుఁ బ్రాఁకివడి నేడ్రొఖ నద్భుత మైనమూ ర్తితో
నున్నతిఁ గన్నవామనుని నొయ్యన దక్కినవైఖనం గనఁ

వెన్నలతేటు చెన్నలరి వర్ధిల్లెను మిక్కిలి సవ్యసాచ్యుసం
పన్నుఁడు నై విఖ్యాతుఁడు వీరుఁడు పాలిని ఖ్యాతిఁ బ్రహ్లాదనందనా! 232

వ. అంతఁ దత్కాలమందు. 233

సీ. అసురద్వితీయపా రార్ధంబుతోడను స్వర్గహార్దసలోక సంపన్నమైన
మేటిశాఖలను మించిదర్ధంబవలన నభంబున వార్యధిప్రి
దాఁటిమింట వసించి మతీంద్రాంతరమందు నతివృద్ధిఁ బెలఁగి బ్రహ్మాండవిలస
దురదరమూర్ధ్వాని రోరువిష్టపమున వెల్లి చాఁచినదైనవిశ్వాపాద
తే. మునఁ గటాహంబు భేదింప మొనసి దాన
ర్తాతృవిష్టపమందునఁ దనరు కుటిల
యామురారిపదంబున నాకులాత్త
యగుచుఁ బ్రవహింపసాగె ము వార్షిచంద్ర! 234

ఆ. దానఁ జేసి యమ్మ వానది మానులు, విష్ణుపది యటంచు వితతభక్తి
మొనయుచుండునట్టి బుద్ధులతోఁ బ్రస్తు, తించుచుండు లోకు లిదిజాలెన్న. 235

వ. ఆసమయమందు. 236

శా హారిమూఁడవయడుగిడుటకు, నిరు వెడ్డియు లేనికతన సీమత్పృథికా
ధరయుక్తుఁడై వచ్చిబలిక్ష్వరుతోఁ ఖ్యాతించెనిట్లు పరమముసీళా. 237

క. దనుజేశ్వరుఁనుమూఁడవ పద,మునుపూర్ణముచేయుమీవు బుధు లగ్గింపన్. 238

క. నీ వాపదమును నా కిడ, వావడిబంధనముఁగోర నా సీవన నా
జీవ్రం డాడినభీమణ, మూవాక్యము నాలకించి యూశాలమునన్. 239

ఆ భీతితోడ మిగులఁ జెంపారువాఁడయి, బలితనూజుఁడైన భాణుఁ డమర
వర్యపాలుఁడైన వామనుతో హేతు, పరివృతంబునైన పలుకుఁ బలికె.240

భాణాసురుఁడు వామనునితో వారింతుట.

ఆ. జగదధీశ నీవు సర్వవిష్టపముల, నేలునట్టిదోరల కెల్ల జేఁద
వసుధ నెల్లభూమి నల్పమా స్థితితోడఁ, బురునట్టుచేసి తిని స్వశక్తి 241

క. మును విస్తారముగా భూ, మినిఁ జేయక నీవు వాంఛ మెఱయ నిప్పులం
బును గల్గుపుడమి నిడుమా, యని యిటు బలిదైత్యనాథు నడిగెద వసధూ.

క. జగదంతరాళమందున, నెగడెడి యిట్టిఁడు ధరిత్రి నీచేతను సొం
పుగఁ జేయఁబడెనొ కన నా, జగతిని నాతండ్రి నీకు సరవి నొసంగెన్. 243

ఆ. శుశ్రీ నాదుమాతోడ నిట్లు లీవిభుఁగట్ట, నేర్తు వెట్టిదైన నీవిశేష
బలముతోడఁ దొల్లి ఖ్యాతిల్లె నాశక్తి, వలన నిప్పు డిరఁడు వఱలె దీక్ష.244

వ. మురహర! సర్వశక్తుఁడవు పూజ్యుఁడ వీ వరయ న్యవాక్యపా
కరమతితోడ నీయొడను గావ నగుఁ బలిదానమేంద్రు దు

స్థర మగుబంధ నాజ్ఞను నొసంగకు ధన్యునిఁజేసి కీర్తితోఁ
బరఁగి ధరాస్థలి న్నిగుల నీ భాసిలఁజేయుము నీకు న్మ్రొక్కెద. 245

క. ఉడుగనిపూన్కినిఁ బాత్రుల, కిడుదానము సౌఖ్యమునకు నీ నిరవగు నను మున్
గడు శ్రుతి నీచేఁ జెప్పం బడెఁగద నిక్కంబు చూడ నీ భావవిదూరా. 246

ఆ. పద్మనేత్ర చక్రపాణివౌ నీయందుఁ, బుణ్యదేశకాల నీ ములు సమస్త
ధర్మరాసులెల్లఁ నీ దనరారుచుండును, సంతతంబు దీప్తిఁ నీ జాల వెలసి. 247

వ. దేవా! యవధరింపుము విన్నపించెద. 248

సీ. సకలకామంబుల నీ సమగూర్చు ధరదానమతికాత్ముఁడవు సకలాధిపుండ
వగు నీవె పాత్రంబు నీ నమరేశ మూలనహత్రయోగమృగాంక నీ సహితసుప్ర
సిద్ధకాలము కురుక్షేత్రంబు దేశమై భాసిల్లఁ గడుదుష్టభావరూఢి
నలరెడి మావంటి నీ యజ్ఞపదనుజాలచే నైన బెడు మేటి నీ శిక్ష నెట్టు
ఆ. పొంద నగునె సకల నీ భూతేశ శ్రుతులందు, నాదికర్తవీ వగుటంచుఁ జెప్పఁ
బడెను నీప్రభావ నీ బంధురశక్తిని, నెవఁ డెఱుంగ నేర్చు నీ నెప్పు డవని. 249

మ. అనఘా! యిద్ధర నీవు నీ హీనగతి బల్హర్వాందు మూసంబుతోఁ
దనరఁ జేసి పదత్రయంబు గురుమోదం బొప్ప నాకిమ్మటం
చని యాచించి సమస్తలోకతతిపూజ్యం బైనరూపంబుఁ గై
కొని యేపారెడి సంగ్రహించెదవు నాకుఁ జెల్వుమా సత్కృపన్. 250

తే. జగదధీశ! సమగ్రమా నీ జగతి సరణి
డాఁటి కీక్తుండ వగునీవు నీ ధరణినెల్ల
మూఁడుపదములతోడనె నీ ముంగియఁజేయు
టానియం బేమిచిత్రము నీ తనరు నీకు. 251

ఉ. నరసఖ! పద్మనాభ! మురనీళ! రమేశ! గతప్రమాణమా
ధరణిని నీవె చేసి పటు నీ దర్పముతో బలి నెట్టు కట్టినాఁ
గరము విచార్య మేదెటులు నీ కాంత నొసర్వఁ దలంకు వార్తనా
కరణిని జేయుమా విబుధ నీ గణ్యులు నిఁ గొనియాడ నియ్యెడన్. 252

క. అని యిట్టుల బలియును బలి, తనయుం డగుబాణుఁ డాడ నీ దయతోడ జనా
ర్దనుఁ డాదికర్త యగుముర, దనుజాంతకుఁ డతనితోడఁ నీ డాఁబల్కెఁ దనిఁగా.

ఆ. బాడబనుత! నీవు నీ బలివినమూటల, కిప్డు నే వచింతు నీ నెలమి హేతు
కలిత మైననుడులఁ నీ గరమర్థితోఁ నాల, కింపవగును శ్రద్ధ నీ తెరలుచుండ. 254

మ. మును నీతండ్రిని గూర్చి నాతోఁ బలఁ డి నీభూపాల పాదత్రయా
వని నిమ్మన్న నతండు నాభువి నిదా నీ బాగొప్ప నాచేత ని
ట్లానరింపంబడె నావిధిఁ జెలిసి తా నీ మాకింపఁ జేత నీ వే
డ్కను నామేరఁ బదత్రయంబు నిదె శం నీ తానీనుఁబై ప్రస్ఫుటన్. 255

వ. ఆకాశగంగాజనక. 256

సీ. కాశీయ! వినుము మొగపాదంబులో భూర్భువాదివసుంధర గంట మునుల
దాఁటిని నిక్కము గానవేయుంచైన బలి మే లొనరించు గావరణి
సీక్రమక్రమమునే గీమూడ్కిఁ జేసిని నీతండ్రిచే నెట్టి గీరమాత్మ
హస్తంబులో దక్షగురుద్యోగా యీవారిచే నాయు వెలనిగి తీసిని నొక్క.

ఆ. కల్ప మొనరు నసుచుఁ గరుణతో నీమూడ్క
బలిసుతుండు నైన గాణుతోడ
వామనేశ్వరుండు గబలి క్రన్నన వాని
జనకుఁ జూచి పలికె గమునివరేణ్య. 257

ఆ. వైశ్యనాథ! నీవు గదీనాళా పూర, ణంబులొఁకుఁ గదలి గనవ్యగతినిఁ
బొమ్ము భూరిఫలసు గభోగ్యరసాతల, మున నిరామయత్వగమున వసింపు. 258

క. అని యీవైవడి వామనుఁ,డనునుడి విని వైశ్యనాథుఁ గదనబలి యీశ్రీ
కునిఁ గాంచి పలికె భక్తిగ, దనరారెడిబుద్ధితోడఁ గాపసనాథా! 259

క. అనఘా! సురలక్షలమునఁ, బొనరెడి నాకెట్లు దివ్యగభోగంబులు క
ల్లును నే నిరామయుఁడ నై, యనిశం బట నెట్టులుండు గనుము కరుణన్. 261

క. అన విని వామనుఁ డనె నీ, కును సురలమునందు నెట్టి గురుభోగ్యము Dిం
పొనరఁగ గలవో యిపుడే, వినిపించెద వినుము వానిగవేడుక లూరన్. 261

తే. దనుజ యజ్ఞక్రియ శాస్త్రగరీతులు నవిధి
దానములు నవ్రతులచేతఁ గాల్మిఁ జనువఁ
బడినవియు నైనవిద్యలు గఫలము నీకు
నెలమి నిడఁగల వంతటఁ గబృహులముగను. 262

వ. దనుజవరాపురుషవ్యాఘ్ర! మజీయు నింద్రమహోత్సవముజరగురుతి దీపప్రదాన
మునుపేరుగల చెద్దవేడుక యొండు నీకుఁ గాఁగలదు. దానియందు హృష్టపుష్ట
లును, నిశాలంకృతు లగుజనులు ని న్నర్చించెదరు అదివోత్సవము జగతి
యందు భవన్నామచిహ్నగమై వాసికెక్కు. నీరాజ్యము దది మిన్నగ చెన్నల
వరి మిన్నందుచు నంతట వన్నెఁగాంచు నని యాదరంబున. 263

చ. పరమమునీళ! యిట్లు బలి గపార్థివతో నని వామనేశుఁ డా
దరుణమునందు వాని సురగదారలతోడను పీడి యంతటన్
ధరఁగాని మాని చేవరతి గదత్యుగ్రక్షితిఁ గాల్వ దీప్తితోఁ
బరఁగుచుఁ బోయి శక్రుపకుఁ గబాలినిఁ దాని నొసంగి పిమ్మటన్. 264

క. నియతము మనుసర్గము నటు, సురుచిరముగ చెల్లఁజేసి గసురనాథుల న
భ్యరథాగాశీసులను గాఁగరుణా గావించి విబుధగగణపూజితుఁడై. 265

క. సురనాథులు లనుఁ బొడఁగన,వరదుఁడు విశ్వేశుఁ డైన వామనదేవుం
డురుశాంతి మూయమయ్యెను, గరమూర్ఛ్యంబుతోఁ గమలజపుత్రా. 266

సీ పరమధాతయు నైన వామనుడునాకమున కేగఁ గనియప్పుముదము చెలఁగ
శాల్యాఖ్యుఁ డనువాఁడు సారోర్జితని మించి యూకాశమందనసురులను
నప్రతిమంబు మహాప్రసిద్ధం బైనసింహకం బనుపురిఁ జతురసరణిఁ
జేసి యథేచ్ఛతోఁ గొలఁగుచుఁ దిరిగెను యయుఁ డబ్జకనకశాస్త్రమునలోహ

ఆ నుగ్రసుఖక మనుచు నొప్పారునాత్రిపు
రంబునందు నెపుడు రమణవైద్య
శాసుఁ డేంద్రుఁ గూడి యాత్మజబాంధవా
దులను గలసి యుండెఁ దుష్టినంత. 267

మ. బలిబద్ధస్థితితోఁ రసాతలమున నొప్పిల్లఁ గమ్మానుఁడుగా
బలియాజ్ఞాణుఁడు గుప్తకోణపురమునన్బల్మిత్ర మేపార నీ
యిలనేఁ గల్పనచేసి భూరిబలు లై యింపొందురక్షోగణో
త్కులతోఁ గూడి వసించుచుండె మిసుల నీ శోభోన్నతి న్నారదా! 268

ఆ. ఇట్లు పూర్వరుంకుఁ నింద్రగోత్రాత్మజ,
దేవహితముఁ బొలకు నీప్తిఁ జక్ర
ధరుఁడు వామనుండు నైశాఖ్యరి యసుహరి
బలిని బద్ధుఁ జేసెఁ బ్రాజ్ఞ లెన్న. 269

వ ముసీంద్రా! వినుఁ మెద్దిఁ కీర్తించినను సంస్మరించిన సకలపాపహారం బై పుణ్యో
న్నతగతి నలరారునో యట్టివామనప్రాదుర్భావగాథ నీకిపుడు చెప్పితి నదిధర్మ
రయం మోహతమము నిచ్చుచుండు నీవిఁక భక్తి చేసి వినఁ గోరెదవో
దాని నడుగుము నుడివెద నని పుల·స్త్యుండు పలుకుటయు. 270

ఉ. శ్రీరమణీయపాదసర నీరుహబంధుర దివ్యసుందరా
కార సుధీవిహార! వర కంధర సంతతపాపదూర వి
స్తారకృపాకరా! పరమ ధర్మవిచార సమస్తవిష్టపా
ధార సుకార్తకా ర్తకర! నీ దానవభీకర! రామధూవరా! 271

గద్య శ్రీరామకరుణా సమాసాదితకవితా ప్రాభవ, వారితసకలాన్వయప్రభవ, రా
మవరపులవంశోద్భవసాగర సుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయకొండయ
నామధేయప్రణీతమగు శ్రీలుఁగు వామనపురాణమం దేకాదశస్కంధము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ద్వా ద శ స్క ం ధ ము.

కరకుంభగుణజాలా !
భీకరసురవైరికాలకపృథుసంశీలా !
శ్రీకాసల్యాబాలా !
ప్రాకటలీలోద్విశాల ! శ్రీరామనృపాలా ! 1

క. అవథారు భద్రసుణుఁడును,భవహరుఁడు తపోధనుండు శ్రీ బ్రహ్మర్షజాఁడుగ
వివరుఁడు నైనసారదుఁ, డవిరళమతి నిట్లు పలికె శ్రీ పలిమోదమునన్. 2

మ. మునినాథా ! భగవంతుఁ డాధ్యుఁడు మహా శ్రీ పుణ్యుండు నా వామనే
శునిచే బద్ధుఁడు నా బలీంద్రకథ నే శ్రీ సొంపారుసద్భక్తితో
వినినాఁడం దగఁ బ్రశ్న కర్హమగుచు శ్రీ న్వెల్లాండు చేతోక్కటా
నిని మోదంబున నాలకించు రమితో శ్రీ నేఁ బలెక్కడ గ్రన్నవన్. 3

క. సకలాత్ముఁడు భగవంతుం, డకలంకుఁడు నైనశౌరి శ్రీ యనుచేతుపకూ
ర్ప్రకటితభువనత్రయమును, సుకరస్థితి నొసఁగి భూరిశోభచెలంగన్. 4

ఆ. మాయ మనుచునేగి శ్రీ మానుగ నెటనుంచెఁ
బల్కుమనుచు నిట్లు శ్రీ బ్రహ్మపుత్రుఁ
డనఁగ విని పులస్త్యుఁ శ్రీ డాతనితోడను
జెప్పె నాద మూర్త్యఁ శ్రీ బిందులాడ. 5

సీ. అనఘు యజ్ఞాసనుఁ శ్రీ డాక్ష్మాలయమునకు వచ్చిన మురవైరిపదయుగంబుఁ
దొరి విధిఁ బూజించి శ్రీ మురహర నీవేల చిరకాలమునకు వచ్చితి వనంగ
విని జగన్నాథుఁ డౌవిష్ణుఁ డానలువతో భాషించె నే సురపతిహితంబుఁ
గావింపఁ జని బలిఁ శ్రీ గట్టి వచ్చితి నన్న నాహరివాక్యంబు శ్రీ నాలకించి
ఆ. పరము తువ్వుఁ డనుచు శ్రీ బ్రహ్మదేవుం డన్నకేవ డొట్టు లెట్టు శ్రీ కేఁగిర్మి
బలియుఁ డైనబలిని శ్రీ బంధించితివాయుదం,భయును నాకుఁ జూఱ శ్రీదగునటన్న.

వ. విని యుత్తమే. 7

క. భగవంతుఁడు సుగుణాఢ్యుఁడు, ఖగపతికేతనుఁడు నైనగంబదళాక్షుం
డగణితదేవమహోన్నతి, నెగడెడి లఘుమూర్తిఁ జూసి నిపుణతతోఁడన్. 8

ఆ. పిదప వింతతోఁడుఁ బెంపొందురూపంబు
వలన వెలసె నంత బ్రహ్మ మోజ
నాయతోన్నకుండు నట్లూర్ధ్వమూనుఁ డా
మురవిదారిఁ జూచి మ్రొక్కి యపుడు 9

బ్రహ్మ వామనుని తొగడుట.

ఉత్తకోకిల. పారె నీచరితంబు మేలిక సారసాక్ష యటంచువి
స్తారబుద్ధిని బల్కి యంతను దారభక్తి రమేశుపైఁ
జేరి పెంపునఁ గుల్కుచుండను జేసి తన్మయసంయుతా
కారుఁ డై పొగడంగ సాగెను గంజసంభవుఁ డోమునీ. 10

సీ. ఓన్నకుస్తే జగ దుద్భవానేకరూపా మహాసురదేవవాసుదేవ
దేవాధిదేవసుదీపితభూతభావనరూప నరపతివాస శ్రీని
వాస సురాసురవందిత సురగణనిర్వాణసకలము నిప్రకాశ
కపిలమహోన్నతకపిలవిష్వక్సేన విమలసుణోత్కర వృషజయంత
తే జయవిజయపురుషశ్రేష్ఠ చారుహాస, సవ్యయోగ పురంజయా నంతసద్ధ
నంజయా వేదసంచార నాగముఖ్య, నిర్జరార్చిత పదయుగ నీరజాక్ష! 11

క. నిరతావిఘ్న వరేణ్యా, పరమేశా విష్ణుదేవ వైకుంఠపురో
త్కరసంస్తుత నారాయణ, వరదా పృథుగర్భ నీకు వందనము హరీ! 12

తే. కమలగర్భ పృథుక్రతుకనకగర్భ,
కమలసద్మాశ్రయా వృష్ణిగణ్యమూల
భూతవాస పురుషధ్వజపుణ్యపురుష
నీకు మ్రొక్కెద నిత్యము నియతభక్తి. 13

క. అపరాజిత భవసేవిత, నిపుణాద్యంతోరుమధ్య నిధనరహిత
త్రిపరాక్రమ గుణసంయుత, విపులానాదిస్వరూప విశ్వాధిపతీ! 14

క. వర్ధాధ్యక్ష గదాధర, భర్గస్తోత్రధరసుకేత్య బహుకల్పప్రజా
సర్గకర విగతభవసం, సర్గ మహాకల్ప జోత సరవిస్నికుఁ. 15

క. శ్రీధరరమాంగనాధర, భూధర వనమూల ఘోరమురదైత్యహరా
సాధుహృదంబుజచర మధు, కాధాకర మ్రొక్కు నీకుఁ బరమేశహరీ! 16

తే. నిఖిలలోకాధివాస విశ్వనివాస, పావనాలయ సంస్తుతివాస వాంస
నిధనరహిత సంతతశ్రీకర శ్రీశ వక్ష వలగొనెదను భక్తవత్సలుచుంధ. 17

సీ. పద్మనాభుఁడ వీవు బ్రహ్మదేవుఁడు వీవు సర్వశుండవు వీవు సర్వమీవు
శర్వాత్మకుఁడ వీవు సర్వాత్మకుఁడ వీవు వాక్కళాత్ముఁడ వీవు భద్రమీవు
శేషుమంకుఁడ వీవు శ్రీవత్సధరుఁడ వీవు ధర్మకల్పుఁడ వీవు ధర్మమీవు
ముంజాకేశుఁడ వీవు భూతాత్మకుఁడ వీవు సోమాత్మకుఁడ వీవు సూక్ష్మమీవు
తే. సర్వలోకేశ భవనాశకారుకేశ, నిర్జరేశ గుడాకేశ నృపగణేశ
పాలభవ్య సనాతన పాండువస్త్ర, నీకు మ్రొక్కెద నే నిష్ట నెగడుచుండ. 18

క సేనాధ్యక్షా గురుతర, సేనపరివ్రీత సుసూత్ర చిరసంస్థూలా
మానాభికాధోహిత, నానావిధరూప వందనము నీకు నజా!. 19

ఆ. పీతరక్త శుక్ల ప్రభవర్ణరక్తాంబ, రప్రియా ముఖేశ రమ్యసదన
వామనాభిరామ వంద్య జనార్దన, వందనం బొనర్తు భక్తి నీకు. 20

వ దేవా! దేవతలు నిన్ను సహస్రశీర్ష వదన నేత్రకరచరణములు గలవానిగ భావింతురు. విశ్వదేవుఁడవు, విశ్వధరుండవు, విశ్వాక్షుఁడవు, విశ్వరూపుండవు, విశ్వంబు నీవగుదువు, నీముఖంబందు విప్రులును, బాహువుల రాజులుఁ దొడలందు వైశ్యులుఁ బాదముల శూద్రులును, నాభియందు మిన్నును, ముఖపంకజమున నింద్రాగ్నులును, మనస్సందుఁ జంద్రుఁడును, భవదనుగ్రహంబున నేనును స్రోధమున రుద్రుఁడుఁ బ్రాణంబుల సప్తమారుతస్కంధులును, శిరస్సందు స్వర్గంబును, శ్రోత్రంబుల దశదిక్కులును బాదములందు సమస్తవస్తువ్యూహనగాబ్ధి ప్రశస్తనిస్తలం బగునట్టివుదమియుఁ గలిగె. ఆకాశనభస్త్రస్వేదాండజ మూర్తామూర్తంబులన్నియు నీవకాన మ్రొక్కెద. పుష్పవాసుఁడవుఁ, బరముఁడవు, మహావాసుండవు, సోంకారుండవు, వషట్కారుండవును, యాగచరుండవుఁ, ద్రిశిరియును, హంతవును, హోమమును, వేదాయమానుండవును బరబ్రహ్మమును నీవె కావె! పావన నిలిమేధాపావక, విశ్వధామూర్త ధర్మసృక్పాత్రములు నరణియు నరణియుఁడవు జ్ఞానమయుండవును ధ్యానధ్యేయములును యాగేష్టములును యష్టయు దానము సవనపశువును బూజ్యుండవు నిజ్యుఁడవు హోతవు గీతవు యజమానుండవును జ్ఞానియుజ్ఞానము దీక్షాగిదీక్షాగములును మోక్షకాములకు మోక్షంబును శ్రీమల్లక్ష్మియును గృహ్యాముఁబరము సోమము దక్షిణాయు దీక్షితుఁడవు సదుఁడవును రుద్రుఁడవును భానుఁ దీప్తుఁడవు శుచియుతుఁడవు నగుచున్నావు. సర్వోక్షరా చక్రము గగనము నభస్యముఁ గ్రతువు సహము సహస్యముఁ దపంబుఁ దపస్యము విక్రమకార్క్రమంబులు సుధుమాసకాల సంక్రమంబులు నీవగుదువు. హయగ్రీవుఁడవు మహామేఘుఁడవు శంకరుండవు హరిశ్వరుండవు సర్వస్వరూపుఁడవు స్వరమును దిక్పాలరుణుండవు ప్రాగ్వంశప్రకాశం డవు మహాభూతం బవు భూతాత్ముఁడవు నూర్ధ్వకర్తాంతకర్తవు నఖలకలుషహరుండవు వాసుదేవుఁడ వగుచున్నావు నీకు నమస్కరించెద. 21

క. అని యిట్లులు సత్యసంభవుఁ, డనితరమతి చేఁడ సంతసించాడ్భుతశర్మం
బున మిక్కిలి నలరెడినా, మునదేవుం డనియె మోదమహితాత్ముం డై. 22

ఆ. అనఘు దివ్యవరము నధిష్ఠాధిలాషతోఁ
గోరు మిదెద ననుచుఁ గూర్మి నన్ను
ముదితకుఁ డగుచు నలువ మురవైరితోఁ బల్కి
భక్తి మిగుల వెలయ భద్రచరిత! 23

క. జీవా! నాగేహంబున, వావిరి నీమూర్తితోడ వర్తించెడి పా
పావనవరమును దయతో, నీవేళ నొసంగు నాకు కీర్తియు వగుచున్. 24

క. కరమిట్టులు త్తముం డగు,పరమేష్ఠి యచింత్యమైన వాక్కునబలుకన్
వరడుఁడు భక్తాత్ముం డగు,సరసిజదళనేత్రుఁ డరిని సద్మమునందున్ 25

చ. సరవిని బూజ్యమానుఁడయి చాలవెలుంగెడివామనాకృతిన్
బరఁగి వసించుచోఁ జేర్చి సురభామలు నీతముఁ బాడి రచ్చరల్
పరమముదంబునన్ జెలఁగి బాలునిఁ బాడిరి సర్వనిర్జరా
సురవరసిద్ధసన్నగులు సుస్థిరభక్తి నుతించి రాయెదన్. 26

వ. మునీంద్రా! యక్కాలమందు సంతోషాక్రాంతస్వాంతుఁ డై చెలసి. 27

సీ. విద్యాధరులు తూర్యవిపులనాదంబులఁ జెలఁగుచు నుండఁగాఁ జేసి రంభఁ
బరమేష్ఠి వామనుభక్తితో మిక్కిలి యర్చించి గతభయులుఁ డగుచు మ్రొక్కఁ
దద్యోగ్యసంతోష మారి యక్షాసనునిసద్మమును వీడి సురనాథు పురినిఁ జేరి
చేయఁ దోజనములు వెల్లడిమేరతో వారువాఁడి వామనుఁ డద్యుఁ డాడ

ఆ. నట సురేశ్వరుండు నక్షాసనునిమాఁడ్కి, నామురారి కధిక మైనభక్తి
బుద్ధిలోన మిగులఁ బొంగారి మిన్నంక, బూజసల్పె నపుడు పుణ్యమూని!

మ. వరడుండుఁ భగవంతుఁ డీశుఁడు జగద్వంద్యుండు నా చక్రి యా
దర మేపార సుకార్థమై బలిని భాక్షాశస్థునిఁ జేసి రా
స్థిరకీర్తిం గనవట్టి యీశుభము భక్తిం బ్రీతిఁ జూపించుభావంబుతోఁ
బరమశ్రద్ధతలిర్ప నీ కిపుడు నే భాషించితి న్నారదా! 29

—— ఇది సకలమందు నిరసించుట. ——

వ. ఇట్లు చెప్పి మురలఁ బాలస్త్యుండు. 30

క. మునినాథ చెప్పుఁ డొసఁగిన, ఘనవామనచరిత్ర మిట్లు గైకొని సురలం
బనకును బలి తనసతితోఁ, జని యీప్సితమునఁ దపోవనమున నుండెన్ 31

సీ. తనదివితోడను శైలాగ్రకటకపు శిలలతో సొంపుగఁ జేయఁబడిన
సోపానపంక్తుల శోభిల్లుచును మహారత్నచిత్రితము నారమ్యపురమునఁ
దద్వారభవనమధ్య నలయుండు మా క్షిణాశాశాలాద్వారసన్నిధి మనుచుఁ

కాంక్షించెదికతనో ? వెలయుప్రాసాదంబు విశ్వకర్మ సృజింపఁ జేయఁ గంటి
నినసించి వేయికన్నులయందు మిన్నగాఁ శీలయుందనములఁ ? జెలఁగుచుఁ
తే. రైనవింధ్యావళినిఁ గూడి ? హర్ష మొప్ప
దివ్యమానుషభోగముల్ ? దీప్తిమీరఁ
నసుభవించుచుఁ గామవాంఛా త్తచిత్తుఁ
డగుచు వర్తించుచుండె మహర్షిచంద్ర ! 32

చక్రము పాతాళమున కడగుట.

చ. సుతలమునకుఁ బలీశ్వరుఁడు ? సొంపున నీవిధ మొప్ప మత్తుఁ గై
కొనుచుఁగముతో వసించుచునెడ ? గొబ్బున నాస్థలభూమికిన్ మహా
న్నతరవ మొప్పుఁగా దనుజనాథుల కేజముఁ బాపునట్టియ
చ్యుతుని సుదర్శనంబు గురుశోభను వచ్చెను భీషణాకృతిన్. 33

తే. సుతలమునకును చక్రంబుసొరికి నేగ
నసురులకు నెల్ల భూరిభయంబు ఘోర
హాలహాలారావ మొక్కఁ డరయ్యుదన నొడవెఁ
గలఁతే నొప్పారుచుండెడి ? కంథి మూఁడ్కి. 34

క. అవిపులరవము విని బలి, కా వడి ఖడ్గమును బట్టి ? దర్పించి యిదే
మో వచియింపుం దని యా, వైవడి భాసింప పాఁగెఁ ? గడుఁగోపియునై. 35

వ అత్తఱి వింధ్యావళి ఖడ్గంబు నిజకరంబునఁ గైకొని మరల నొరయుండుఁ బట్టి
దృఢచిత్తంబున నుండువాఁడును దైత్యాధిపుఁడుఁ బ్రాజేశ్వరుఁడగు బలిని
నూఁడించుచు మధురోక్తులఁ బలికె. 36

క. దనుజేశ ! దైత్యబలవా, శీనకరము సుదర్శనంబు ? సద్భాగవరం
బనసొప్పునట్టి యీవా, మనుచక్రము పూజ్య మనుసు ? మాట లిఁకేలా ? 37

ఆ. కాన బానిఁ బూజఁ ? గావింపుమా యని
పలికి యూరకుండి ? పతినిఁ గూడి
చాల భక్తినెదురు ? చన సహస్రారమా
పరమచక్ర మపుడె ? వచ్చె దీప్తి. 38

క. చనుదెంచినఁ గని బానికి, దనుజాధీశ్వరుఁడు భక్తిఁ ? దలొగ్గెడిమ
స్థిని బూజ సల్పి వినయం, బున మ్రొక్కి నుతింప పాఁగె ? మునికులదీపా! 39

సీ. వీసుదర్శనమున ? వెలయు లోకత్రయవిధి వైభాగమున మహాధర్మఁ దరము
నందు సమస్తాస్త్ర ? లభిసారములయందు విజయంబు పటుతరవేగమందు
వాయ్వగ్నిపృథివీనభస్సలాసంధుల మొగసులొలుఁ జొక్కులు ? భూరిసార
లాగి వెలుపలిచోటఁ ? నుతతేజోధనుఁ డైన కాలభక్షాదులు ? దలలుఁ ద్రొక్కి

తే. యట్టిహరిచక్రమునకు నే ఁ బధికభక్తి
మ్రొక్కెదను వాక్మనఃకాయ ములఁ జనించు
నట్టి త్రివిధాఘముల దీపి ఁ జాంతువిష్ణు
చక్రరాజమ ఖండించు ఁ బంతటంబు. 40

క. పరమేశాయుధమా దు, ర్ధరకలిపితృమాతృరూప ఁ బటుతరపాపో
త్కరము హరింపుము కృప నే, స్థిరమతితో నీకు మ్రొక్క ఁ జేసెద మిగులన్. 41

క. నీవేరుఁ దలఁపఁగా నా, యాపదలు మహోత్తరంబు ఁ లగుకష్టంబుల్
కేవకు నశించుఁ బొరిఁ బొరిఁ, బాపము నాశమును జెందుఁ బరువడి నగుచున్.

తే. అనఘ! మతిమంతుఁ డగుబలి ఁ యప్పు డిట్టు
పలికి పంకజాక్షుండగు ఁ బద్మనేత్రు
సారెసారెకుఁ దలపోసి ఁ సారభక్తి
నలరి చక్రంబుఁ బూజించె ఁ నమరు లెన్న. 43

చక్రము మరలి చనుట.

క. దనుజేశుం డగుబలిచే, తను బూజిత మగుచు నాసు ఁదర్శన మంతర్
గనదతిఘనవిషువంబం, దున సుతలము వీడి దిప్తి ఁతోఁ జని వడిఁగన్. 44

క. సరసరఁ జక్రంబేగిన, తరుణంబున విక్లబమునఁ ఁ దనరుచు బలి దు
ర్ధరభీదస్థితితోడ, బరఁగుచుఁ బ్రహ్లాదు నాత్మ ఁభావంబందున్ 45

చ. తలఁచిన యంత నాదనుజ ఁతల్లజుఁ డాయెడఁ బెర్మితో రసా
తలమునుఁ జేరఁ జూచి బలి ఁ దైత్యగణేశుఁడు సాధ్యపాత్రముఁ
జెలఁగెడిభక్తితోడఁ గొని ఁ చెచ్చెఁ వచ్చి గణేశ్వరుండు ను
జ్జ్వలమతి యాపితామహునిఁ ఁ జాల యొసంగి వినమ్రభావుఁ డై. 46

చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి యనె ఁ గాఢభయంబున నే స్మరింప బ
ల్కరుణను బూని వచ్చితివి ఁ గాదె విపారపుబుద్ధి వెల్ల నీ
తరుణమునందు వచ్చుట హిఁ తంబును బథ్యము శోభనంబు సు
స్థిరఫలదంబు నై మిగులఁ ఁ జేకుఁ తె నాకు మహాసురేశ్వరా! 47

వ. పితామహా!, సంసారమందు మెలఁగునరుఁ డేమిఁ జేయఁ దను నెద్దానిచే నాథ
వమునకు బంధనం బొనరు సంసారసాగరమగ్నులును, స్వల్పచిత్తులను మూఢ
వులు తరించుటొఁ కొద్దిముఖ్య మనునొ దానిఁ గరుణించి నాకుఁ దెలుపు మన
దనుజేశుఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు మనుమఁ డైనబలివిభుఁ డాడినమాటల విని యంత
వడిఁ జింతించి తెరించుటొఁ కర్తవ్యమగుపరమోక్తి వచించె వినుము. 48

ప్రహ్లాదుఁడు బలికిఁ జెప్పుట

సీ. దైత్యేశ! యిత్తఱిఁ ఁ దనరారినట్టి యీబుద్ధి ధర్మస్థితిఁ ఁ బొనరెఁ నీకుఁ
బరులకు సాధ్యమగు ఁ వాక్యంబు భాషింతు వినుఁ దాని శ్రద్ధతో ఁ దెలసి నీవు

గాఢసంసారసాగరగతులును ద్వంద్వవాతాహతులు పుత్రపౌత్రప్రపౌత్ర
కళత్రక్షుణ క్షుధార్దితులును వితతేంద్రియోత్కర విషమవారి
ఆ. మగ్నులవ్వు లైన మానవులకు నొక, శౌరి యనెడినావ శరణ మగును
గాని యన్యమైన గతి యొక్కటైనను, ధరణి లేదు చూడఁ దథ్యముగను.

శా. ఏవా రండజయానుఁ డజ్ఞుఁడుఁ బ్రజ్ఞేశుం డనాద్యుండు స
ద్భావుం డాద్యుఁ డనంతుఁ డీడ్యుఁడు జగద్ద్వంద్యుండు సర్వేశుఁడుగా
దేవాధీశుఁడు నైనశ్రీహరిని భక్తిం గొల్తురో యామహా
ధీవర్యుల్ వరిసూనుఁ బొందరు మహాపత్తి న్వినిర్భింపుచున్. 50

ఆ. యముఁడు పాశహస్తుఁ డగునిజభటుఁ గాంచి
తొలుతఁ జెప్పె భక్తిఁ దోయజాత
భక్తవరుల వీడు పరులకు నే నధి
పుఁడనుగాను వైష్ణవులకు ననుచు. 51

క. హరిదాసు లెవుఁడు కాలుని, పురిఁ జూడఁగ నెన్నఁడైన నఁ బోరని ముస్సీ
ధరయం దిట్టొకనరే, శ్వరుఁ డనియెఁ బుధులకడను శభ్యులు మెచ్చన్.

సీ. శ్రీహరిఁ జింతించు చిత్తంబె చిత్తంబు హరినామమునుఁ బల్కునట్టివాఁ
డివ్యయా మాధవుసేవించుకరములుకరము లై భువి వాసిఁగాలుచుండు
శౌరిపాదద్వయసారసంబుల పూజఁ జేయనిచేతులు చిగురుటాకు
గుములసొంపునుఁ గనిఁ కూడియుండినవగు బొమ్మలవైవడిఁ గామరు మిగులు
ఆ వరదు సద్గుణముల వర్ణనచేయని
దైనజిహ్వ యెప్పు డధికరోగ
సమము కంభాగళాలూకతుల్య మా
మూలరసన యగుచు మొనయుచుండు 53

చ. గురుతరభక్తితో నడరి కుంజరపాలుఁడు నైనశౌరి నే
పురుషుఁడు గర్వయుక్తుఁడయి బుద్ధిఁ దలంపఁడో జీవయుక్తుఁడై
ధరణిని బంధుబృందములఁ దద్ద నటించియు శోచనీయతం
బరఁగి మృతోపమానుఁడయి వాఁడు చెలంగును గాదె యీరయన్. 54

క. పురుషోత్తము సేవించెడి, పురుషులు చచ్చియును సీ ర్తిఁ బొంగారుచు శ్రీ
కరసరణిఁ గుల్కుదురు నా, గురువాక్యము నిజము నిజము గుణరత్ననిధీ!.

వ. బాహ్మణకాయజ మూర్తామూర్త చరాచర దృశ్యాదృశ్యస్వశ్యము లగుని
వన్నియు నారాయణాత్మకము లై రాజిల్లును. 56

క. భగవంతుఁ డొక్కవిక్రము, నొగి నెవ్వఁడు కొలుచు నట్టియుత్తముఁడే నే
త్యగణితదేవాసురగణ, జగములు సేవితము లగును సత్యముగాఁగన్. 57

ఆ. కడలియందు మణులు ∫ కడు లెక్క లేనివై
వెలయుమూడ్కి సర్వ∫విభుఁడు నైన
చక్రియందు సుగుణ∫చక్రంబు లెప్పుడ
సంఖ్యతోడ నుండు ∫ సంతలెంబు. 58

చ. వరదుఁడు మామనోహరుఁడుఁ ∫ బహుగణేశ్వరసేవనుండు భా
సురవరశంఖశార్ఙ్గగురు∫శోభితచక్రకరాబ్జుఁడుఁ జగ
ద్గురుఁడగు పంకజేక్షణునిఁ ∫ గొల్చెడివారు భవప్రకర్తముం
బొరయరు నిజంబు కన్నన వి∫శుద్ధయశోధను లై దిశీశ్వరా ! 59

క. గోవిందుఁ దేజసంబుల, భావంబున దీప్తితోడ ∫ భాసిల్లునొ యా
ధీవరుల పరిభవంబున, వావిరి వర్తించుచుండ్రు ∫ వసుధఁ జుండీ ! 60

ఆ. సర్వదేవవిభుఁడు ∫ శౌరియు విష్ణుండు, భక్తరక్షకుండు ∫ భవ్యుఁ డైన
చక్రి నాశ్రయించు∫జనులకు యమపుర, నిరయగతులు లేవు ∫ నిజము పౌత్ర!

క. శ్రుతిశాస్త్రవిచారదు లగు, వనితాసుంకులు పోవునట్టి∫మాన్యపదమును
న్నతదీప్తి విష్ణుభక్తులు, కుతు బునఁ బొందుచుండ్రు ∫ గురుతరదీప్తిన్ 62

క. సంగరమునఁ జచ్చినవర, పుంగ లకు నెట్టిసుగతి ∫ పొసఁగునొ కనినా
తుంగగతి కన్న మిన్నఁగఁ, బొంగారెడి పదము వైష్ణ∫వుల కొనఁగూడున్. 63

సీ. సద్ధర్మశీలురు ∫ సాత్వికు లనుమహామనుజుల కేలాటి∫మాన్యపదము
సమకూరునో యట్టి∫సద్గతి యలరును వారిభక్తవరులకు ∫ ననుచు బుధులు
పల్కుదు రఖిలసం∫వాసుండు సూత్రుండు వసుదేవపుత్రుఁ డవ్యక్తరూపుఁడు
భవవిచ్ఛిదుఁడునైన ∫ పద్మాక్షుఁ గని విధి మొక్కినపురుషులు ∫ ముక్తిగాంక్షు

ఆ. సృష్టిచేయఁబడిన ∫ జీవరాసులదేహ
పంక్తియందుఁ గాంతి ∫ వఱలి శౌరి
కడిమి వెలుగుచుండఁ∫గా సకలేశుని
బొగడ ముక్తి దొరకుఁ ∫ బురుషులకును. 64

ఉ. నీరజగర్భుఁడో, కరమారని శామనుష్య∫గణ్యులు ప్రియు లై
ధర సురల వారు పుట్టక, నిరతము నెగడుదురు భర్మ∫నియతస్థితితోన్. 65

క. వినయాన్వితమానసమున, బొనరుచు నెవ్వాఁడు శౌరిఁ ∫ బూజించునొ యా
జనుఁ డీభవదుష్కరం, బునఁ గూలఁడు నిజము వైశ్య∫పురుషాధిపా ! 66

ఉ. వేఁకువయందు లేచి మునిసంస్తుతుఁడుఁ సుగుణాలవాలుఁడౌ
శ్రీకమలాతునిం దలఁచి ∫ శిష్టము నౌవారినామసంస్తుతిఁ
బ్రాకటభక్తిఁ జేసి వని ∫ భాసిలునో యెవఁ డట్టివాఁడు సు
శ్లోకులు మెచ్చఁ గష్టములఁ∫ద్రోచి పదంచును నిత్య ముద్ధతిన్. 67

వ. దనుజనాథా! యివ్వరిచునంబులు భగవంతుని నామామృతంబును భక్తితో శ్రవణాయుగ్మములం గ్రోలి సంతసంబున నుండునో యట్టిపురుషులు బాధలఁ బాసి స్తుతినొందుచు ముక్తినిఁ గాంతురు. 68

ఆ. చక్రగదల వెలయుఁ గౌరిపై నెవరికి, భక్తి దృఢముగాను గలుచుండు
నట్టివారు కార్చి గయనిళము నివసించు, చోటుఁ జేరుచుండ్రు గొంపుమాఱు. 69

సీ. హరిచింతనాసక్తులగువారి కేగతి పొనరునో యద్దియు గ్రహస్థలమున
వెయ్యేండ్లు తపసుతో గెలసిననరులకుఁ బోసఁగ దెవ్వానికిని గ్రుడ్డిలోన
భవ్యమా వారినుఁ గాటిల్లదో వాని కాశ్రమంబులతోడఁ గతులజవ్య
తరమంత్రములతోడఁ గరతపోరతితోడ నెట్టిలాభము కల్గ దెన్నఁడైనఁ
ఆ. బరమభక్తి మిగులఁ బద్మేశ్వరునియందు
నిలుపనట్టి నరుని నిఖలదాన
యాగదోగభోగయుక్తుంబు లన్ని వ్య
ర్థంబు లగును జూడు దైత్యనాథ! 70

క. నారాయణుతో వైరము, సారెకుఁ గావించునట్టిజనుఁ డున్నతినిం
గోరి యొనర్చిన సర్వో, దారక్రియ లన్ని చెడును గలబోయ ధరన్. 71

ఆ. సంతతంబు శ్రీశుఁ గాంచించువారికి, నెన్నఁడైన భీతి గలుగఁ బెందు
శోకఁ దలఁపబట్టిజనులకు నాపద, లనిశ మురుచుండు గనిరి బుధులు. 72

వ. శ్రీమదష్టాక్షర మంత్ర ముఖలార్థసాధకంబగు జనార్దనుండు నిండీవరశ్యాముఁ డైనదామోదరుఁ డెవ్వరిహృత్పద్మవాసుం డగు వాని కపజయంబు వాటిల్లక జయశాలంబు లొనరు సర్వమంగళమాంగల్యుండు వరేణ్యుండు వరదుండుఁ బార్థివుం డగువాసుదేవునకు నమస్కరించుమనుజుల సకలకార్యములు నిర్విఘ్నముగ నెఱవేఱును. విష్టవ్యతిపాతాదులు దుష్టగతిజనితము లగుదోసంబులు పద్మనాభుని స్మరింప నశించు. 73

తే. తీర్థకోటిసహస్రము గ్రీర్థకోటి
శతశతంబులు వారినముస్కారపోడ
శాంశకాలంబునకు సమముగునె బుద్ధిఁ
దలఁచి చూచిన నెప్పుడు గానవేంద్ర. 74

వ. మతియుఁ జెప్పెద వినుము. 75

చ. స్థిరఁ గల సర్వపుణ్యగురు గ్రీర్థఫలంబుల విష్ణునామసు
స్థిరవరకీర్తనంబున వగ్రేసరుండు నై నరుఁడొందు సద్గతిం
చరణులు నైనపండితులు గ్రీచక్రధరస్మృతులఁ స్మరించి యుం
దరమగుముక్తిసద్మమునఁ గ్రీదక్షులు మెచ్చ వసింతు రున్నతిన్. 75

సీ. పరదేవతాభక్తి పరఁబులుచు మిథ్యతోఁ జక్కి నర్చించెడి పనుఁడు సాధు
పురుషులుండెడిచోటుఁబొందునిక్కమునిజగద్వంద్యనిఁబూజింపవచ్చుఫలముఁ
బరిపూర్ణతపముతో పాసిల్లువాఁ డొకతేజినైనఁ జెందఁడు పేథ్య మురయ
భక్తిఁ బ్రిసంధ్యలఁ బద్మనాభుఁ దలంచుభద్రాత్ముఁ డుపవాసఫలము నొందు

ఆ సంఖ్యయంబు లేకు పాస్త్రమహాదృష్టిఁ, బొనరునట్టి కర్మమున భవంపు
చక్రధరునిఁ దర్పింపసాధకముతో నీకుఁ, గలుగు ముక్తి నిజముగణ్య లెన్న.

ఆ. అతనిమూఁడ చిత్త మాతనిపై భక్తి, సంతతంబు గలిగి సర్వదేవ
తాధినాథు మిగుల నర్చించి సుఫలంబుఁ, జెందఁగలవు నీవు శిష్టచరిత! 78

మ. వసుజాతుం డజరుం డసంతుఁడును సర్వవ్యాపకుం డచ్యుతుం
డనఘుండుఁ బరమాత్ముఁడుఁ బరముఁ డవ్యక్తుండు నాశారినిఁ
ధునభక్తిఁ దలపోయుమానవులు వేడ్కఁ శాశ్వతంబైనవి
ష్ణునిలోకంబును జెందుచుండురు మహాశోభోన్నతిఁ దానవా ! 79

ఉ. శ్రీయుతుఁ డచ్యుతుండు మునిసేవ్యుఁడు జోడు సురేశుఁ డైనసా
రాయణునిఁ స్మరించు మనుజాగ్ర్యులు ధాత్రివిశుద్ధపద్మసం
ధాయకరాజహంసలవిధంబున దుస్తరభావకంధితో
యాయతపారకారణులు నై విలసిల్లుదు రార్య లెన్నఁగన్ 80

ఉ. మావదనాదులాబ్జభవ మత్తమధువ్రతుఁ డాశ్రితలోకుఁడుఁ
బావనుఁడుఁ గదాచటుల భాసురచక్రకళంకహస్తుఁ డా
శ్రీవనమాలినాథుముల శిష్టనమంబగు భక్తి విన్నవా
రావనజాతుసద్మగతు లౌదురు సత్యము దానవాధిపా ! 81

చ. వినుతుఁడు కీర్త్యమానుఁ డురువిక్రముఁ డాద్యుఁడు నైనశౌరి పా
దనతరణాతికీర్తనము భక్తి నొనర్చినవాఁడు త్రిల్లి చే
సినగురుపాదరాసులను జెచ్చెఱ వాసి సుధారసంబుఁ ద్రా
విన నమమాడ్కి మోదమున వెల్లుచు ముక్తినిఁ గాంచుఁ బిమ్మటన్. 82

సీ. మనుమయఁడా! వినుఁ దాన మధువైరినామంబు ధ్యానించి కీర్తించి తద్దఁ బడివి
నెడిసత్పురుషుల విమలాత్ము లై యిట్టిమనుజాలు లొలుతురో మహితభక్తి
నట్టిపూరుషవర్య పాచరించినపూజ పారిసేవ నైవడి నలరు ననుచుఁ
బలికిరి దేవతల బాష్యంబుతోడ నంతఃకరణముతోడఁ దాల్మితోడఁ

ఆ. సకలశాలపుష్పసారపత్రాదుల
మోహగులుందు వారిని మోహ్యమైన
విధినిఁ బూజచేయు విమలు లౌ జనులెల్ల
నఖలపూజ్యు లగుదు రన్నికడల. 83

క. మునినాయక ప్రహ్లాదుఁడు, వనజాతనిభుహితుఁ నిట్టు లవర్ణించిన భ
క్తిని విని బలివిభుఁ డాతనిఁ, గని ప్రస్ఫుటఁ బలికె నపుడు లీలాలోలన్. 84

వ. పితామహా! నీచేఁ జెప్పఁబడినసర్వగుఁడగు జనార్దనుఁడు లోకకుంటకుఁ బురుషు
లచే నెట్టిరాధింపఁ దగియుండునో దీనివలన వెన్నుఁడు మిన్నఁగ ప్రహ్లా
దనునో జగదధిపుఁడగు ఖగవాహనుప్రీతిపాత్రుఁ దగినదానంబు లెవ్వియో
యతిథులందు ననవాసాదు లానర్వసనునో తర్పితులై చేయనర్హమగు కార్య
ము లెవ్వియో హవ్యములు శ్రద్ధాళు లగునరు లేమేమి యాచరింతు రొగ్గునో
వానినన్నింటినిఁ గరుణించి నాకుఁ దెలిపి రక్షింపుమని ప్రార్థించినఁ బ్రహ్లాదుఁడు
చెప్పఁ డొడంగె. 85

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి దానాదిప్రశంసఁ జేయుట.

లే శ్రద్ధతోనులు సర్వభక్తి సహితు లైన
జనులు వారిఁ గూర్చి చేసిన సర్వదాన
తతులు నాళంబు లేనిపై స్థాత్రిలోనఁ
దనరు చుండును సత్యము త్రైత్యనాథ! 86

మ. మనుజుం డేతిథులందు లోకవిభుఁడౌ మూవల్లభు భక్తిచే
తను నర్చించునొ యవ్వి దివ్యతిథులౌఁ దర్కింపఁ దద్రూపద
ర్శనచిత్తుం డుపవాసి యో సకలవిప్రశ్రేణి నర్చింప మ
ర్చనహారుం డగుచక్రి తుష్టుఁడగు నిస్సందేహ మూహించినన్ 87

క. నరుఁ డెవ్వఁడు విప్రులతో, నిరతము ద్వేషించె నేని నిచ్చలతఁడు బల్
నరకప్రాప్తుఁడు నై మఁ, స్తరబాధల ననుభవించుఁ దథ్యము సూత్రా! 88

క. మును విప్రులు నాతనువని, వనజేక్షణుఁ డిట్టు ప్రీతిఁ బలికెను గావఁ
భునభక్తి నాద్విజేంద్రుల, మనుజుఁడు పూజింపఁ దగును మాధవపరుఁడై. 89

ఆ. అవనిసురుఁడు ప్రాజ్ఞుఁ డైన నపండితుఁ
డైన నింద్యుఁ డగునె యాద్విజేశుఁ
దథ్యకాథ్యదేవ మనుదానఁ బూజింపఁ
దగుమనుష్యుఁ డలనిఁ దగిన భక్తి 90

ఆ. భద్రరససుగంధ వర్ణయుక్తంబులౌ, పుష్పజాతు లెల్లఁ బూజ కర్హ
మనును వారికిఁ బ్రియము లలసుతిథిదానము,లను వచింతు భక్తివినుము సూత్ర!

సీ బహుదళచంపక బాణజాలికుంద కరవీరయూథికా కమ్రపారి
భద్రపీతకజపా పాటలాశోకతిలకగిరికావకుళప్రకృష్ట
తగరకేతకాహ్వదిరదులకాజాతపుష్పంబులుఁ దావులవలులనట్టి
నేలసుపూవులు విష్ణుర్చనమునందుఁ దగిన వాఁ గేతకీతరప్ప మస్తు

తే. యాకు మూఁడేడుదళము మృగాంకభృంగ
దళములును మాలతీపత్ర తతి తమాల
దళము లజీముతే శ్రీరమా ధవునిపూజ
యందు మోాగ్యంబు లగుచుండు నసురనాథ ! 92

క. వినుము మొాతకుసుమములు శ్రీ, తుని పూజార్హంబు లట్టిశోభనగములఁ బు
ట్టినపల్లవములు హార్యర్చనముందుఁ బ్రశస్తములు విచారింపంగన్ 93

క. వీరుద్భర్తిస్సుల నల, రాఁ దెడిచిసుశీల ముఁదారి నర్చింపనగుఁ
ధీరుం డగునరవర్యుఁడు, సారం బగుభక్తి మదినిఁ జాల వెలుంగన్. 94

క. నానామూర్త్యనుభావము, లా నలినీభవ్యవైరవాదులతోడఁ
మానితదూర్వాంబులతో, మానాథు యజించుటొప్పుమనుజాఁడు భక్తిన్. 95

ఆ సూక్ష్మవారితోడ సారిడిఁ బ్రక్షాళిత, మై విశిష్టసరణి నలరు వృక్ష
పత్రతతులతోడఁ బంకజాక్షుని భక్తి, బూజసేయనగును బురుషుఁ డవని

చ. జనుఁ డటు పత్రకుడ్మవరచారు సుగంధసుమాళితోడ నీ
తనిఁ గడుఁబూజచేయనగు శోభనచందనకుంకుమంబులఁ
భునరుగుభక్తిఁ బూయనగుఁ గామునిశాతకు నిత్యభక్తిచే
తను మది ముక్తిఁ గోరు జన తేల్లఁడొ దనుజాధినాయకా ! 97

వ మొాశీర పత్రకశాకరు మహిషాఖ్యకణ దారుసిహ్నిక నాగర శంఖశాలీఫలధూ
పము వారిప్రీతిమొాఁతకు నిడఁదగు మావిస్సుఁస్కృతము లగుయవశాలిమోధూమ
ప్రీహి మాష ముద్గంబులును బవిత్రములైన మోధూవస్త్రాన్నస్వర్ణములును
మాఘమాసమునఁ దిలలుఁ దిలధేనుకాష్ఠంబులు మధుసూదనప్రీతిఁ దగుఁగాన
మనుజుఁడు దానము చేయుఁదగును వినుము. 98

తే. ప్రీహివస్త్రాదినాదులు నిష్టతుష్టి
మొాతకుఁ బురుషర్షభుండు ఫాల్గుణసమాఖ్య
నెసఁగుచుండిన నెలయుండు నిచ్చుటొప్పు
ధరణిసురులకు నిత్యము నైత్యనాథ ! 99

క. చైత్రంబున భీమంతుఁడు, చిత్రాసనశోభనవస్త్రశేఖరములస
చ్ఛాత్రులను ద్విజాలకిడఁ దను, ధాత్రిఁ హరితుష్టిమొాతకుఁ బదయుగభక్తిన్.

తే. రావులకు దావు లగువస్తుతతులుఁ దాళ
వృంతగోచందనంబులు నిమలవారి
కలశములు శౌరితుష్టికై కడిమి సాధు
జనులు విప్రుల కిడనగు శ్రద్ధతోడ 101

చ. సతత మెవండు పౌత్రసుతాయలఁ గూడినవాఁడునయ్యు మూ
సతికళ నాలఁచి విధి వాటిల నావిభుఁ గూర్చి మ్రొక్కునో

తీర్థిని సదక్షిణాశ్వమవభృథస్నానంబును దత్తభూమిగో
తతిరథవాజి హేమకరి దానఫలంబులఁ బొందు వాఁడొకిన్. 102

సీ. పురుషవర్యుం డైనఁ బొలఁతి యైనను హరిపద్మంబునం దతిభక్తి నొక్క
పాదంబు విని గతపంకు లై తుచితోడ నలరుచు హరిభక్తు లై విశిష్ట
భోగాముఖంబందు సురపుణ్యనైమిషగయ్యపుష్కరలసద్గాంగతీర్థ
ములయందు మనుజులుపొరిఁబొరిశ్రద్ధతోమునుఁగనెట్టిఫలంబు మొనయునట్టి

తే. పుణ్యముఁ బ్రయాగజలమున భూరిబుద్ధి
మాఘమాసంబులో మున్ను మానవులకు
విప్రు లెట్టిఫలంబును వెలయునందు
రట్టిఫలముల నెల్లవా రందుచుండ్రు. 103

చ. మనసలకార నేనిపుడు మానుగ నీకథభక్తిమీఱఁ జె
ప్పినదగు వామనేశుకథ విన్నఁ బఠించిన సంతతంబు శో
భనమును రాజసూయమఖ భద్రఫలంబును నాకభోగముల్
జన భువనంబునం దొనరుసత్యము సత్యము ధాత్రిఁ బాత్రుఁడా!

వ వినుము రాహుగ్రస్తసూర్యచంద్రోపరాగకాలములందును రత్నముల దానము చేసినవానికిని దుర్భిక్షమందు భార్యాపుత్రుల బ్రతికింప నెంచి వచ్చినదాయల రక్షించువానికి జేవాగ్నిమునిపితృ నూత్యగురుజ్యేష్ఠసోదరాదిపాలకునకు నెట్టి పుణ్యము కలుగునో యట్టిఫలం బీవామనపురాణశ్రవణపఠన మొనర్చు పుణ్యా జనులకు లభించును. పాపహరం బగ్ర్యమగునట్టియీ వామనము పదునెనిమిది పురాణంబులందుఁ బదునాల్గవది యగు ఈవామనస్థములగు శ్లోకములం దొక దానిని వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ దాఁకినమనుజులు విగతాఘులై వామనదేవుని కృపవలన నక్షయం బగుమోక్షమందిరముఁ బొంది సుఖంతు రని నామనంబు నందు నిసుమంతయైన శంక కలుగదు వినుము. 105

క సాముద్రో పానద్యూత, శ్యామలకములను నరుండు నాపాఢమునన్
వామను ప్రీత్యర్థముఁగా, నీమహి నిడవలయు భక్తి నెసఁగి దితీశా! 106

తే. ఆద్యమహుయు క్తమైనపాయసము లవణ
సుదసమేతంబు నగునట్టి కూడు భద్ర
పదమునందు మహోత్సులౌ బ్రాహ్మణులకు
నాసఁగనగు శౌరికుక్షిశై యుర్వి జనుఁడు 107

క. మనుజుం డాశ్వయుజంబున, ఘనసీలతురంగ శస్త్రగణములు వృషభం
బును దత్కాదుల నిడ నగు, కనఁబాతుని ప్రీతిఁ బొందుఁ బ్రాహ్మణతతికిన్. 108

ఆ శాతకుంభరజత సన్మణిదీపము, క్షాఫలములు సర్వదానవారి

సంతసించుటకును । సద్విజులకు నిడఁ, దగునుఁ గాఁ ర్తికమునఁ । దాల్మి నడుఁడు.

క. పురుషుఁడు మూర్ఖుఁడంబున, హరికిమ్మికి నిచ్చుటొప్పు । నవనిసురులకుఁ
దురగోష్ట్రాజావికములు, ఖరములు శకటములు భక్తి । గ్రాలెడిబుద్ధిన్ 110

సీ. రమ్యాలయప్రావరణపురప్రముఖము లచ్యుతప్రీతికై । యధికభక్తిఁ
దామసూసంబందు । బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుల కొసఁగ నాఁ బూన్కితోఁ । బోసఁగుమతిని
దాసీగణంబుల । దాసుల మడ్రసకలితోదనము నలం । కారములను
సర్వకాలములందు । శౌరిసంప్రీతికై యిడనగు ద్విజులకుఁ । బృథ్వి నడుఁడు

ఆ. నిష్టతేమము నగుచు । నెయ్యది తుచినిజ
భవనమందు వెలయు । భక్తి దాని
శౌరితుష్టికొఱకు । సత్యవిప్రులకును
ననిళ మిచ్చు టొప్పు । నమరులెన్న 111

క. హరిగేహాకాముంబుల, ధరపైఁ గట్టించి కీర్తిఁ । దనరినవాఁడౌ
నఁడు దురుశాశ్వతలోకపుణ్య, తక్కరసుఖముల నొంది ముదము । కడలుగొనంగన్

క. కరమర్థి నలువముందర, సుర లొనొ నఁగ వెలసి । సొంపున నట్టో
ల్తరగోత్రజులకు ముక్తిని, నిరతము సమకూర్చుచుండు । నిజముఁగఁ బాత్రా!

క. తపసియు నమోఘచరితుం, డపగతదోషుండు నైన । హరిచెంగట ని
ష్కపటంబునఁ జెలరులు దొరా, గిపు లాడిననుడుల వినుమ । కృప థాకింతున్.

సీ. అస్మత్కులంబందు । నావిర్భవించినమనుజు లెవ్వరు శౌరిమందిరముల
గట్టించి దీక్ష నా । ఘనసత్కములయందు సరవి ధ్వజప్రతిష్ఠల నొనర్చి
గోమయంబున నట్టి । గుడులను నలికించి పంచవర్ణపురంగ । వల్లికలను
గడిమి కృంగారింప । గాఁ జేసి ధూపనివేదనంబుల సమర్పిం । పఁగలరొ

ఆ వసుధ నట్టివారు । బహుశాశ్వమహాపాత్ర, కోపపాత్రకముల । నొప్పి చక్రి
కరుణతోడ విగత । కల్మషు లై దశ, దిక్కులందు దీప్తి । లేఁబరిల్ల 115

క. మముఁ గాంచుచుండి మోక్షప, దమునందు వసింపఁగలరు । తథ్యంబని యీ
క్రమమున వారా రాజస, దమునునికడఁ బుక్కుచున్న । రరుణం బొందున్. 116

క. భ్యారుషుఁ డను రాజేంద్రుం, డామూటల నాలకించి । హరిని దివ్య
ద్ధామంబుల కృంగారో, ద్ధామాన్వితములును గాఁగ । ధరఁ గట్టించెన్. 117

క. రంగుల నాసదనంబుల, కృంగారింపఁగఁ జేసి । చిత్రపుముగ్గుల్
పొంగుచుఁ జెట్టించి విప, త్సంగతి విడనాడి యంత । సంతతభక్తిన్ 118

వ కనకధూపదీపపాత్రములఁ జేయించి దీపములఁ జెట్టించి భక్ష్యభోజ్యనివేదన
ములు నిడఁ జేయుచు హరిద్రాచూర్ణరంజితనానావర్ణవైజయంతీపతాకలును

కాండుపాటలికాశ్రితమండిష్ఠానవరంగీయములును చేవదారునగశోభితములును దృఢరత్నసంస్కారాభరణమండితగాంధర్వవిద్యారాగజ్ఞనిపుణగణాలంకృతంబులును లతాపల్లవచన్నలలితపుష్పఫలజాలాభిరామంబులగువివిధారామములఁ గల్పింపఁజేసి వానియందు దీనాంధయతిబ్రహ్మచారివికలాంగుల సంతతము సంతసంబునఁ బూజించుచుండి. 119

క అతసీసర్షపమధునగ, తలిబీజోద్భవము నైన శైలములఁ శ్రీ
పతికిని దివియలఁ దగ సం, తతముఁ బ్రకాశింపఁ జేసెఁ దత్పరబుద్ధిన్. 120

క. దనుజేశ! దాన నాతఁడు, ఘనతామిస్రాంధసంజ్ఞ కలనరకములఁ
మునులెన్న దాఁటి హరిగృహ, మున కేగెను భార్యఁ గూడి ముదమొదవంగన్.

ఆ. ఇట్టు లానృపాలుఁ డెసఁగినశ్రద్ధతో
డను బిలేంద్రియుండు వినుతసర్వ
భువనసత్తముండుఁ బుణ్యుఁ డై హరిఁ జెందె
ననఁగ నేను వింటి ననురనాథ! 122

క మతిమంతు లట్టిజ్ఞానమును, కృతమార్గము ననుసరించి కేశవపదకాం
క్షితు లై పోవుచునుండురు, వితతంబగుభక్తి మదిని వెలయ ధరిత్రిన్. 123

ఉ నీవును శౌరిమందిరము నిశ్చలభక్తినిఁ గట్టఁజేసి యా
భావజతేండ్రఁ గొల్చుచును బావనులగు శ్రుతిశాస్త్రపారగుల్
ధీవరులుం బురాణములఁ దెల్పెడివారును శీలు లైన భూ
దేవకులాగ్రగణ్యులకు దీపితభక్తి చెలంగఁ బొత్తుఁడా!. 124

క. కనకాశ్వధేనుభూభవ, ధనముల వస్త్రముల రత్నతల్లజముల నీ
కొనరినవిభవోన్నతి కొలఁదిని మాధవుతుష్టికొఱకుఁ జెంపున నిడుమీ. 125

ఉ. ఇట్టిదు కర్మయోగమున నీ వలరారుచు దీని నేర్తురఁ
బుట్టితివేని నిన్ను హరిపాలనచేయు నిజంబు ధాత్రిపైఁ
బుట్టినమానవోత్తములు పూర్ణపుభక్తి భజించి చూవా
పుట్టముఁ దాల్చుకొరదయ ముక్తినిఁ జెందిరి దానవాధిపా!. 126

శ్లో. మాసీంద్రా! యిటు విష్ణుభక్తుఁడు మహామాన్యుండు దివ్యుండు నిం
ద్యానందుండును సుస్థిరుండు నగుప్రహ్లాదుండు సత్యోక్తులం
దా నావేళ బలీంద్రతోఁ బలికి యూరై లేఖుచేఁ బూజితుం
డై నవ్యస్థితి నేగ నైజపురి కర్తవ్యంబానుమోదుండు నై. 127

సీ. అనఘాత్మ! కుక్షిఁ బ్రహ్లాదుఁ డత్తఱిఁ జన బలిగృహ మొగి నిందువర్ణకాంతి
భావణించె నంతే మహాత్ముండు నగుదేవశిల్పి బలీశుఁడు చెప్పినట్టి
భూస్థలంబున నొక్క మురభైరిసదనంబుఁ గట్టి బల్వంతతోఁ గ్రాల నట్టి
గుడియందుఁ జనభార్యఁ గూడి తా సమ్మార్జనాదు లా క్రియల నత్యంతభక్తి

తే నాచరించుచు శర్కరాద్యాదికింబు
నైనవరబలి నర్పించె నాయుతాఢ్య
యైనవింధ్యావళియు నట్టియాలయమున
దీపదానంబుఁ గావించె దివ్యమతిని. 128

చ. వరపురాణగాథలను వావిరి సద్విజు లాడఁ దాను భా
సురమతి నాలకించుచును సుస్థిరభక్తి రమేశు నాత్మలోఁ
బొరిఁబొరి నిల్పి కొల్చుచును భూతగణేశ మహేశ్వరీశ సుం
దరతరమందిరా సుజనతత్పర! రావె యటంచు నిట్లొగిన్ 129

— మరి ఖర్జభుఁడు వై బలిగృహద్వారముండుఁ గాపుండుట. —

చ. నిరతము ధర్మమార్గమున నిశ్చలభక్తి బలీంద్రుఁ డుండ భా
స్కరశతకోటిసుప్రభలఁ జాలవెలింగెడిఖర్జరాజముం
గరమునఁ బట్టి దేవపతిగణ్యపదుండు జనార్దనుండు శ్రీ
కరతనుఁ డైనచక్రి దయ నాలుచు నుండఁగ వచ్చి యయ్యెడన్ 130

క. మనసలరఁగ బలిరక్షణ, మును జేయఁ దలంచి ద్వారమున వెలయుచు దు
ర్జనబలరిపులను ద్రుంచుచు, ఘనులందఱు తన్నుఁ బొగడఁ గమనీయగతిన్

క. ప్రాకారగుప్తమౌ నా, శ్రీకరతలమందు నిలిచి చేవఁ జెలఁగుచుఁ
భీకరులకును బ్రవేశము, నేకడ నిడకుండఁ దిష్ఠి నెసఁగుచు నుండన్. 132

వ. మునీంద్రా! సర్వభువననిర్మాణచాతురీధురీణుండును సుగుణమణిగణాభి రా
ముండును భూతపాలకుండగునారాయణుం డాబలిప్రాసాదాంతర్ద్వారగతుండు
నై రాత్రిల్ల బాణజనకుఁడును రాక్షసపార్థివుం డగుబలివిభుఁడు సంతతము
శ్రీకాంతునిఁ దలఁచుచుఁ దత్పాదపంకజద్వంద్వ మర్చించుచు హరిభాషించినవా
క్యములఁ బలుమఱు స్మరింపుచుండ నతనికి వినయువివేకవైశారదత్వబుద్ధి పొద
మె నంత నాకర్ణికాధీశుఁడు గురుఁడును బితామహుండు నింద్రకుల్యుఁడగు
ప్రహ్లాదుఁ డాడినట్టివియు నివాపరలోక శుభప్రదంబు లగు హితతథ్యభాష
ణంబుల నెన్నుచు నట్టివృత్తంబు నుడివె దానిఁ జెప్పెద నాలింపుము. 133

— ప్రహ్లాదోక్తులఁ బ్రకాశించుట —

చ. ధరణిని వృద్ధులాడినవిధంబునఁ దొల్లి నటించినట్టిస
త్పురుషులు పిమ్మటఁ సకలపూజ్యులు నై నవనీతకుంభ్ములై
కరము సుమస్రగ్భోగములఁ గ్రాలుచుఁ గీర్తిని వెల్గి శ్రీమనో
హరుఁడగు శౌరిమందిరము నందుకు రందము చిందులాడఁగన్ 134

సీ. దర్పితాచార్యర్షిదవ్యుండుఁ దద్విషహరమంత్రహైన్యసామాత్యుఁ డైన
వానికి వృద్ధసద్వాక్యాసధులు విషపటులరబాధను బాపుచుండు

నమలవా వృద్ధవాక్యామృతంబును గ్రోలి తద్భావణంబులఁ దనివిఁ బొందు
నరులకు సోమపానంబందు నభిరుచి యలరునె యాపదయందుఁ బడిన

తే. వారికిని నీతి బోధించు పరమవృద్ధ
జనులు లేకున్న శోచ్యులై చచ్చినట్టి
పురుషులను బోలి బంధుసమూహమందు
వెలయుచుందురు నిత్యము వేడ్క లేక్క. 135

క. ఘనబాధానక్రగ్ర స్తునకును వృద్ధుం డొకండు తోణిస్థలి నుం
డనియొడల నట్టికా ల్పధన మెట్టుల వదలిపోవుఁ దరిఁపంగన్. 136

తే. అనయ మాపన్నవాజలమందు మునిఁగి
శోకథంగాలితోడను సొరిది సిగ్గు
పడెడివారికి వృద్ధుల భాషణములె
కారణంబగు వేతెద్ది తనరు నెట్టు? 137

మ. మునివర్యా! యిటు బాబలీశ్వరుఁడు సమ్మోహాత్తమా బుద్ధిఁ జె
ప్పెను దా నన్నరుఁ డార్యభాషణములఁ బృథ్వీన్మహాభక్తితో
విని యూరకవడిఁ జేసెనేని సొరిది స్వీయస్తకష్టుండునై
ఘను లెన్నఁ బలిమాడ్కి శ్రీహరికృపఁ గాంచు న్మహాదీప్తితోన్. 138

క. నే నీపుణ్యపురాణము, మానుగఁ జెప్పితిని నీకు మనుజాడు దీనిఁ
మానిలమతి విని దీప్తి, న్మానాథుని చెంత నలరు మౌనిలలామా! 139

వామనపురాణప్రశంస.

క. ఘనగంగాపుష్కరతా, పానమున నె ట్లఘము లడఁగునట్లు లె వడి వా
మనునిపురాణశ్రవణం,బునఁ బంకము లన్ని నాశమును గను గడిమిన్. 140

ఆ. వామనమును వినెడివారియంగంబుల
యందుఁగూడి తిరుగునట్టిరోగ
విషము లెల్ల మిగుల విలయమొందు సమస్త
పుణ్యములు లభించు మునివరేణ్య!. 141

వ. నీకు నేఁజెప్పినట్టి యీపరమరహస్యము నవనిసురగర్హ్యాచారకుఁడును, సహే తు
వాక్యాదులకలుషసత్త్వుఁడును, వారిభక్తిరహితుండునునగునరునకుఁ జెప్పవలదు.

క. నారాయణ పురుషోత్తమ, సారాసిగదాధ్యచక్రశార్ఙ్గధరా! వి
స్తారపరాక్రమ మ్మొక్కొక్క, కారణవామన మహోగ్ర కావుము నన్నున్. 143

క. అని యిట్లవ్వఁడు నియతిం, బొనరారెడి భక్తితోడఁ బురుషోత్తమథా
వనుఁడై పలుకునో వానికి, మునివందితుఁ డైనశౌరి ముక్తి నొసంగున్ 144

క. వినుఁ వామనవాచకునకుఁ, గనకాంబరభూమిధేనుగణముల నిడ నొ

వినవట్టివాఁడు విస్తృత, ధనశార్యుఁడ నెపుడిడంగఁ గ దగశో మూసి l. 145

క. గురుపాపహారము సం,తక్కారమగువామనము మూఁడుగాలములందుఁ
నరుఁ డోర్చునఁ జదివిన సు, స్థిరమతి విన శోభిపదముఁ గ జెందు ధరిత్రిన్. 146

నాగబంధము.

చ. వరవర జీవసారకర! గ నారద ముఖ్యసురేశ వందితా!
సురవరభావిధారధర గ శూరకులప్రవరోదితా! మునీ
శ్వరవళి! భూతఘోరపవి! గ భావితభక్త విచారలోల!,శం
కరవినితా! సుధారచిత గ కాంతసుదివ్యతనూ రమాధ రా! 147

ఖడ్గబంధము.

క. సురవర సారవర! స్ఫుర,దరవిందసమాననేత్ర గయంచితపాత్రా!
కరివరదనీలజలద, స్ఫురదభినవకాంతిజాల గ శోభితగాత్రా! 148

ఉశ్వాసము. శ్రీరసాత్మజాకళత్ర గచిత్తచోర! విష్టపా
ధార! భూరిసార! ఘోర గ దైత్యదూర! ధర్మని
స్తార! భర్మభవ్యరత్న గ చారుమోహమందిరా!
ధీరసద్గుణావిహార! గ దివ్యరామభూవరా! 149

గద్య శ్రీరామకరుణా సమాసాదితకవితా ప్రాభవ, వారితసకలాన్వయప్రభవ,రా
మవసుధులవంశోద్భుతసాగర సుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయకొండయ
నామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగు వామనపురాణమందు ద్వాదశస్కంధము.

సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు

సీ. శ్రీవిరోన్నతులతోఁ గ జెన్నారుభువిఁ బదునెనిమిది మూఅల ; నెసఁగి నలువ
దైవకసుచున్నసంఖ్యలుకల్లుళాదివాహనళికవర్ణంబులందు వెలయు
పత్ర్యధికోద్ధారిసమూఘసిరపడుకళమితోఁ గదిసినదైత్యసురుని
వారమునాటికి గ వామనాఖ్యమహాపురాణంబుఁ దెలుఁగునఁరమణఁ బూర్తి
ఆ. చేసి భద్రమూర్తిఁ గ జెన్నారురఘురామ, భూపశేఖరునకు గ భూరిభక్తి
నాసఁగినాఁడ నిద్ధి గ యూర్వీఁ జంద్రార్కస్థా, లోప్తదాఁక దీప్తి గనుండుఁగాత!

పాఠాంతరము. 'కాళ్ల' ప్రెస్సున మూర్ణికము.

పద్యకావ్యము.

	ప్రతి	రూ.	అ
అచ్చతెనుగురామాయణము,			
శుద్ధప్రతి		1	4
డిటో కాలికోచైండు		1	10
అడవిమల్లెలు, ఎనమండ్ర నారా			
యణమూర్తిగారిది		0	8
అథ్యాత్మరామాయణము		1	8
అనంతునిచందము, చంద్రోదర్పణం		0	14
అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయా			
మాత్యప్రణీతము		0	8
డిటో కాలికోచైండు		0	14
అప్పకవీయము, శ్రీగిడుగురామ			
మూర్తిపంతులుగారి విమర్శ			
తో నున్నది.		2	8
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక		0	4
అముక్తమాల్యద, వావిళ్ల రామ			
స్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యాన			
ముతో మేలుకాకితముల మీ			
దచక్కఁగ మరల ముద్రితము	3		8
ఆంజనేయదండకము, హనుమ			
ద్దండకము		0	2
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్య			
ప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రిత			
మైనప్రతులకన్న అన్నివిధముల			
కాగుగనున్నది.		5	8
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండు			
సంపుటములు		7	8
డిటో 3 సంపుటములు		9	0
శ్రీమదాంధ్రభారతము-పద్యకావ్యము:-			
7 సంపుటములప్రతి		14	0
3 సంపుటములప్రతి		13	0
ఆది, సభాపర్వములుగ		2	0
అరణ్యపర్వము	,,	2	0

	ప్రతి	రూ.	అ
విరాటోద్యోగపర్వములు	,,	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు	,,	2	0
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు		2	0
శాంతిపర్వము		2	0
అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమ			
వాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక,			
స్వర్గారోహణపర్వములుగల			
సంపుటము		2	0
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము		5	8
యుద్ధపంచకము స్త్రీపర్వము		3	12
శాంతిసప్తకము	,,	3	12
ఆదిపర్వమువూర్తము, పెద్దచ్చు,			
చిన్నసైజు		1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము, మల్లాది			
సూర్యనారాయణశాస్త్రి		0	8
ఆనందరంగరాట్ఛందము, కాలికో		1	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము		0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, అట్టచైండు		0	12
,, కాలికోచైండు		1	2
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామ			
శేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకా			
నుక్రమణికాసహితము		0	12
డిటో కాలికోచైండు		1	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము సటీక		0	8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము			
సూరకవిది		0	6
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాప			
రాజప్రణీతము చక్కనికూర్పు		2	0
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమ			
నాథకృతము		1	8
కవికర్ణరసాయనము		1	8
మేలుప్రతి, కాలికోచైండు		1	14

కావ్యమాలికలు.

శ్రీజనమంచి శేషాద్రిశర్మగారి గ్రంథములు.

	ప్రతి	రూ.	అ.
శ్రీకృష్ణావతారచరిత్రము:—			
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 భాగములు	ప్రతి	1-8	
ఆంధ్రశ్రీమద్భాగవతము, నిర్వచనము వాఖ్యానములలోని భావముకూడ విడువక తెనిఁగింపఁబడినది. ప్రతిశ్లోకమున కేపద్యమో తెలియుటకై శ్లోకసంఖ్యకూడఁ దెలుపఁబడినది			
	3 సంపుటములప్రతి	12	0
	7 సంపుటములప్రతి	14	0
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	5	0
లీలాస్యమాహాత్మ్యము, స్కాందపురాణమునుండి తెనిఁగింపఁబడినది. మధురాపురమాహాత్మ్యమును దెలుపును. మీనాక్షిసుందరేశ్వరుల విలాసచరిత్రములు చెబ్బదిరెండుకథలందుకలవు. ...		1	0
ఆంధ్రలలితోపాఖ్యానము, భండాసురుని లలితాదేవి చంపుటమొదలగు గాథలనేకములందున్నవి మంచిదైందు	...	1	8
విచిత్రపాదుకా పట్టాభిషేకనాటకము	...	0	12
పాండవాజ్ఞాతవాసనాటకము	...	0	12
రామవనవాసనాటకము	...	0	12
సంగ్రహరామాయణము, వచనము సులభశైలి	...	0	10
సంగ్రహభారతము	...	1	0
సంగ్రహభాగవతము	...	1	0
కలివిలాసము, విచిత్రప్రబంధము	(అచ్చగుచున్నది.)		
హనుమద్విజయము	...	0	8

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎన్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

సవరణ

పుట.	పం క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	10	తగుణ	తగణ
	23	ప్రాప్తుణ	ప్రాపకుణ
4	8	శ్రీ	శ్రీ (భంగము)
7	10	భయగుణ సం, తా ాదాసావనర్	సాధ్వస సం, ాతాత్రిభక్తసాలన (యతి
	14	మ్మీ	మ్మీ
9	1	వెలది	వెలది
	5	మహాత్మ్యము	మహత్త్వము
	16	మహీశుని	మహేశుని
	25	నిర్జనాచరిత్రము	నిర్జనాచరిత్రమై
10	19	శ్రోణి	శ్రోణి
11	24	పుష్పుడు	పృథివీలుడు
13	22	లని	లని
	22	గర్వమేలా	గర్వమేల
15	10	అనవుడా పురుషుడా	మిపుడనసాశడా (యతిభంగము)
	22	బ్రహ్మహత్యపీడితుడు	బ్రహ్మహత్యాపీడితుడు
17	4	సాంగరుణుశా	సారిం ణుశా (యతిభంగము)
20	27	ముంచి	మించిన
	28	ఏల్లకము	ల్లడము
22	23	మొగిద	మొగిని
23	1	చివ్వ	చివ్వ
	22	బొతిబొతి	పాదిబొరి
	25	మీ	మీ ద
	28	పొల్తారు	పొల్వారు
24	15	రక్తాంబిక	గక్తాంబక
25	17	విరకోప	విరతోప
	25	తరువోరి	కవిరా విరాగితము
26	9	అర్థము	అర్థిము
	10	కైలగి	కైలంగి
27	30	సైకతభూములందు	సైకతభూములందు
	31	ాంచు కుంర్తి	ాంచు ంగర్తి
32	1	ఆనివరో	ఆతివరో
37	10	నికాంత	వికాంత
38	18	మేటిపైన ంనిక్	మేటిపైన [(యతిభంగము)
39	27	తోడసుంపిన వసంము న్నిట్లయూ ాం	తోడసున్నకపట ాస్యంతున్వ సంతుస్వేగ
40	7	దానినన్నట్లా	దానినన్నట్లా
44	9	వరవోమ	వరహోమ
47	10	జయింపకీ	యింపలే

పుట.	పం క్తి.	తప్పు	ఒప్పు
	21	లేని	వేని
48	10	హృషీకేశవుఁడవు	హృషీకేశుఁడవు
49	10	కానని	కానని
53	27	నిందర్శిక	మంత్రములు
54	24	నకు	నగు
65	13	గర్భ	గర్భ
67	32	ఆంధ్రు	ఆంధ్ర
77	5	నబోజ్యా	నభోగ్ని
	27	పాంశులు	పాపిష్ఠులు
78	2	జెనటి	జెనటి
90	21	వరుగని	జెవరని (యతిభంగము)
94	11	చందంబు	చిందంబు
96	6	గుణము	గణము
102	28	రాక్షసేశ్వర	రాక్షసేశ్వరి
117	25	కరియు	కరమున
122	26	సెంతయు	నెంతయు
131	7	బన్మిన	పన్నిన
	7	భాగుగ	బాగుగ
134	25	ప్రహ్లాదునతో	ప్రహ్లాదున
139	31	గురులు	సురలు
143	11	గండులు	గంధులు
159	25	బటి	బట్టి
166	20	భవుఁగుని	భువనతను
174	25	చెలంగుచుండఁ	చెలంగుచుండఁ
192	9	గాంచు	బావించు
193	10	వనజు	వనజజు
196	27	భావము	భావమును
198	23	పాప	లాప
203	13	కర్థము రా	కర్థము సా
208	21	భాసుర	కలమణి (యతిభంగము)
225	33	శరణా	శరణార్థి
233	12	గర్భ-ంగము	గర్భ-ంధవు
235	16	బిక్షు	భిక్షు
241	30	నటి	నట్టి
245	27	వండు	నండు
250	8	గణ్యాప్ర	గణ్యాపు
259	12	నన్య	నన్య
260	32	సొసఁగె	సొసఁగె
262	17	రండు	రండు

పుట.	పంక్తి.	తప్పు	ఒప్పు
266	12	హిశాలం	విశాల
267	1	బంబ	బంబ
272	9	గన్నిబో	సన్నిధు
278	24	దంత	దంత
279	23	సురల	సురుల
288	4	ముక్తవైచ	ముక్తములు (ఇ
	6	చక్రోద్భవ	చక్రోద్యత
296	29	ధర్మకా	ధర్మజ
299	21	ఇట్లు	ఇట్లు
307	23	నిన	నన
312	15	మాన	మానవ
313	21	మునుజేరి	మునుఁజేరి
314	30	తద్భన	శద్దురు
318	22	అసుసువసు	ఆసువసు
320	24	సి	నే
326	12	కీశం	కీశ
327	18	జగద్విభుత్వము	జగద్విభుంవక
328	20	యట్టిదయ్యె	నట్టివయ్యె
339	25	దగినట్టి	గగనట్టి
	29	వసు	వస్తు
351	9	విస్తత	విస్తృత
352	27	మూర్ద	మూర్ధ
353	7	ప్రమోశులు	ప్రమోశులు
	8	సురుల	సురుల
354	4	యింపగు	నింపగు
352	22	వై	నై
358	23	ప్రజ్వరిల్లె	విస్తరిల్లె (యని భంగము)
375	7	సమిష్టలాని	సమిష్టలాని
390	8	శూశ్చె	శూశ్చె
391	18	జేసిని	జేసిలని
398	26	చరాచరమునను	చరాచరములకును
395	24	యోజించు	యోచించు
397	7	సశ్కారంబు	రస్కారంబు
399	22	లా	లాక్
400	11	ననివెడ	ననివెడ
401	24	సురు	సుర
402	22	డా	డా
	29	సురుల	సురు
403	12	సురులు	సుల

పుట.	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు.
	18	ఆసురులు	ఆసురలు
416	22	ఆస్థలంయున	ఆస్థిలంయున
	30	ముద్ది	ముద్ధి
419	11	చెప్పెను	జెప్పెద
421	19	లగెను	శెలఁగెను
	23	పాల	బాల
425	20	ధుంది	ధుండి
426		సద్భావంయున	సద్భావంబున
427		బిందు	బందు
435		నధికకయను	నధికకయను
443		లంప్రిజుల్	లంప్రిజుల్
448	26	సాన్నుతైచెన్నారు	సవవీతిహోత్రుశా (యవిధంగము)
457	28	విలక్ష	విలక్ష
459	20	వింధ్యస్థ	వింధ్యస్థ
	28	నహి	నుహి
460	11	వారిశంకర	హరిశంకర
476	21	దయు	చయై
479	9	ప్రభు	పృథు
	21	పుమ	పుమ
487	19	నిశ్చలతఁడు	నిజమాతఁడు
491	5	ముఖ్య	ముఖ్య